

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

PARS II.

PROCOPIUS.

VOLUMEN II.

BONNAE

IMPENSIS E. D. WEBERI

MDCCCXXXIII.

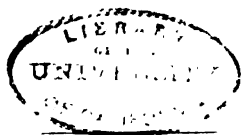
P R O C O P I U S

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. II

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXXIII.

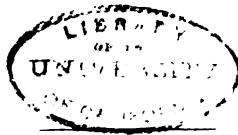
P R O C O P I U S

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. II.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXIII.

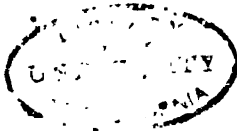

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Ι.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ H 165 P 307 V 1

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Α'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Α'.] ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΕ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Α'. Ρ. Ιστορία των γοθικών πολέμων, οδὲ διὰ βελισαρίου στρατηγοῦ ἰουστινιανὸς βασιλεὺς συνεστήσατο ἐν τέσσαρσι τόμοις διηρημένη. ἀρχὴ τοῦ πρώτου τόμου Ι.

PROCOPII CAESARIENSIS HISTORIARUM TETRADIS II.

LIBER I.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Byzantii Zeno imperat, in Occidente Augustulus. Oreste huius patre occiso, regnat Odoacer. Theodericus Gotthorum Rex e Thracia in Italiam migrat, Zenonis impulsu. Ravennam, cuius situs describitur, obsidet. Odoacrum e medio tollit. Potitus Italia, subditis cum laude praeest. In ferculo videre sibi visus caput Symmachi, quem cum Boëtio inique occiderat; territus ac lugens moritur. (Cap. 1.) Theoderici successor Atalaricus puer a matre Amalasantha, laudatissima femina, praeceptoribus traditur, literis imbuendus. Earum osores Gotthi, Reginam vituperant. Ipsius constantia, et in diffanda conspiratione prudentia. (2.) Theodati genus, mores, consilium. Missi Byzantio Legati ad Rom. Pontificem. Procopii de religione iudicium. Aegrotante Atalarico, sibi timens a Gotthis Amalasantha cum Alexandro de Italia Iustiniano dedenda clanculum agit; dum in speciem expostulatoriae utrinque literae comment. Byzantium Legati redeunt. Imperator Petrum in Italiam destinat. (3.) Amalasantha Theodati rapacitatem coerces. Eundem, Atalarico mortuo, studet sibi conciliare, et ad regnum vocat. In carcerem mittitur ab ingratisimo Rege, cui Petrus Iustiniani Legatus, post Amalasanthae caedem, bellum denuntiat. (4.) Iustinianus bellum Gotthicum suscipit. Mundum in Dalmatiam, Belisarium cum classe in Sicillam mittit. Ad Francorum Principes scribit. Mandus Salonas capit. Belisarius universa Sicilia potitus, Consulatum suum munificentia claudit. (5.) Theodatus cum Petro Iustiniani Legatus paciscitur. Eiusdem demissio animi lepido espresso col-

loquio. Theodati et Iustiniani mutuae literae. (6.) Mundi filique eius interitum praedixisse Sibylla creditur. Theodatus fidem fallit, et Imperatoris Legatos male accipit. De Legationum iure colloquium. Iustiniani ad Gotthorum Optimates epistola. Ab eo missus cum exercitu Constantianus Dalmatiam recipit. Exit annus belli Gotthici primus. (7.) Ingressus Italiam Belisarius, Ebrimirum Theodati generum in fidem recipit. Neapolin obsidet. Inceptum hoc dissuadenti Stephano civi Neapolitano respondet. Initum a civibus deditionis faciendae consilium Pastor et Asclepiodotus oratione sua evertunt. (8.) Theodatus Gotthorum Rex futurum belli exitum prodigio discit. Belisarii in Neapolitanos conatus irriti. Via, qua urbs capi poterat, cognita et occulte munita, ad deditionem invitata, expugnationum mala commemorans. (9.) Belisarius in urbem Neapolim parat irrumperere: suos tandem per aquaeductum immittit. Urbem captae clades. Belisarius ad clementiam hortatur exercitum. Repentinus Pastoris obitus. Stephani et Asclepiodoti convitia mutua. Asclepiodotum populus in frustra concidit. (10.) Gotthorum Rex creatus Vitigis, de medio Theodatum tollit. Eius ad Gotthos oratio de prudenti cunctatione et belli apparatus. Relicto Romae praesidio, Ravennam concedit. Matanuntham Amalasinthae filiam uxorem ducit. (11.) Aliquarum Orbis partium descriptio. Veteres Francorum sedes. Visigothorum ditio. Arboreschi et Franci in unam gentem coalescunt. Visigothi omnem Galliam obtinent. Franci cum Theoderico Italiae Rege foedus ineunt: Burgundiones vincunt: Alaricum Visigothorum Regem occidunt. Carcassonem obsident frustra. Theoderici res gestae in Gallia. Theudis tyrannus. (12.) Franci Thoringos et Burgundiones debellant. Sororem Regis Francorum Amalariam uxorem ducit: cum Atalarico patiscitur: a Francis in proelio vita spoliatur. Theodati cum Francis pacta conventa: de quibus implendis orationem Vitigis ad suos habet. Cum Francorum Regibus societatem pangit. (13.) Belisarius relicto Neapoli et Cumis praesidio, Romam petit. Dedunt se Romani. Viae Appiae descriptio. Gotthi Roma excedunt. Eam ingreditur Belisarius, et ad obsidionem ferendam necessaria parat. (14.) Partem Samnii recipit Belisarius. Beneventum cur olim dictum Maleventum. Eius conditor Diomedes, stupendos apri Calydonii dentes ibi repositum. Ibidem Aeneae dedit Palladium Troianum, cuius imago describitur: item sinus Ionius, Magna Graecia, aliaeque partes Italiae. (15.) Belisarius copias in Tusciam mittit. Narniam Bessas recipit; Spolegium et Perusiam Constantinus. Huius victoria. Vitigis, exercitu in Dalmatiam misso, Romam properat. Gotthi Salonas obsident. (16.) Belisarius Constantinum ac Bessam e Tuscia Romam revocat. Narniae situs. Vitigis Romam accedit. Pontem Belisarius munit. Fuga custodem pontis. (17.) In acerrimo praelio Belisarius, equo Bala invectus, rem fortiter ac feliciter gerit. Fugati Gotthi, Romanos fugant. Redintegratur praelium. Belisarius ad muros se recipit: iterum Gotthos fundit. Visandi Gotthi casus mirabilis. Vitigis cives Romanos ad defectionem sollicitat. (18.) Castra septem faciunt Gotthi: urbis aquaeductus incidunt; excitas a Belisario molestrinas evertunt. Eas reparat Belisarius. (19.) Victoria Belisario puerorum ludo portenditur. Obsidionem cives Romani impatienter ferunt. Legatos mittit Vitigis ad Belisarium. Mutuae orationes. (20.) Vitigis ad oppugnationem inferendam se comparat. Arietis, balistae, et lupi, machinarum bellicarum descriptio. (21.) Belisarius admotas ad hostibus machinas ridet. Illius in sagittis mittendis dexteritas mira. Vitigis a porta Salaria ad Praenestinam se confert. Moles Adriani acriter oppugnata, acris propugnatur. (22.) Conatus Gotthorum irriti. Muri Romani pars in D. Petri tutela. Tormenti ictus mirabilis. Ad Vivarium et portam Salarialem ingens Gotthorum strages. (23.) Belisarii ad Iustinianum August. epistola. Ominosus lapsus imaginis Theoderici Gottho-

rum Regis. Oraculum Sibyllum. (24.) Belisarius inutilem multitudinem omandat in Campaniam: Silverium Papam in Graeciam relegat: Vigilium ad Pontificatum provehit: et custodiis providet. Templum Iani conantur quidam recludere. (25.) Vitigis Senatores obsides necat. Portum occupat. Belisarius ad arbe Ostia comteatus difficulter accipit. (26.) Copias accipit Belisarius: praeliis fatigat hostes, ac ter vincit. Frustra illum conatur Vitigis imitari. Discrimen inter Gotthorum et Rom. copias. (27.) Ad Romanos, poscentes praelium, oratio Belisarii. Idem exercitum instruit ad equestre certamen. Oratione principii inductus, pedes in aciem admittit. (28.) Vitigis Gotthos hortatur ad praelium. Romani initio victores, postmodum profligantur. (29.)

α'. *Τὰ μὲν οὖν ἐν Λιβύῃ πράγματα τῆδε Ῥωμαίοις ἐχώρησεν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ πόλεμον τὸν Γοτθικὸν εἶμι, ἐπειπὼν πρότερον ὄσα*
 P 308 *Γότθοις τε καὶ Ἰταλιώταις πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου γενέσθαι ξυν-
 ἔβη. ἐπὶ Ζήνωνος ἐν Βυζαντίῳ βουσιλεύοντος Ἀύγουστος εἶχε
 τὸ ἐσπέριον κράτος, ὃν καὶ Ἀυγοῖστοῦλον ὑποκοριζόμενοι ἐκά-5
 λουν Ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ μειράκιον ὢν ἔτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν,
 ἦν οἱ Ὁρέστης ὁ πατὴρ διωκεῖτο ξυνετώτατος ὢν. ἐτόγγανον δὲ
 Ῥωμαῖοι χρόνῳ τινὶ πρότερον Σκίρρους τε καὶ Ἀλανοὺς καὶ ἄλλα
 ἄττα Γοτθικὰ ἔθνη ἐς ξυμμαχίαν ἐπαγαγόμενοι· ἐξ οὗ δὴ αὐτοῖς
 πρὸς τε Ἀλαρίχου καὶ Ἀτίλλα συνηρέχθη παθεῖν ἄπερ μοι ἐν τοῖς 10
 B ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη. ὄσω τε τὰ τῶν βυρβύρων ἐν αὐτοῖς
 ἤκμαζε, τοσοῦτῳ τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἀξίωμα ἤδη ὑπέ-
 ληγε καὶ τῷ εὐπρεπεῖ τῆς ξυμμαχίας ὀνόματι πρὸς τῶν ἐπηλύδων
 τυραννόμενοι ἐβιάζοντο· ὥστε αὐτοὺς ἀναίδην ἄλλα τε πολλὰ
 V 2 οὗ τι ἐκουσίους ἠγάγκαζον καὶ τελευτῶντες ζῦμπαντας πρὸς αὐ-15
 τοὺς νείμασθαι τοὺς ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ἀγροὺς ἤξιον. ὢν δὴ τὸ
 τριτημόριον σφίσι δίδόναι τὸν Ὁρέστην ἐκέλευον, ταῦτὰ τε ποιή-
 σαι αὐτὸν ὡς ἥκιστα ὁμολογοῦντα εὐθὺς ἔκτειναν. ἦν δὲ τις ἐν
 αὐτοῖς Ὀδοάκρος ὄνομα, ἐς τοὺς βασιλέως δορυφόρους τελῶν,*

1. *Τὰ μὲν* — *εἶμι*] Haec postremis superioris libri verbis adiungunt AHL. *ibid. τῆδε*] *ταύτη* Lm. 2. *ἐπειπὼν*] *ὑπειπὼν*? S. *τε om.* L. 5. *Ἀυγοῖστοῦλον*] *Ἀυγουστοῦλον* P. 10. *Ἀτίλλα* Grotius et Maltretus. Libri *Ἀτάλα*. 11. *ὄσω* Scaliger. Libri *ὄτε*. 12. *„ὑπέληγε*] *ὑπήλυγε* Reg.“ MALT. Sic LHM.

1. Ita quidem in Africa processit Romana res: ego vero ad bellum Gothicum venio, praevia rerum narratione, quae ante illud Gotthis et Italis contigerunt. Uno tempore, Byzantii Zeno, in Occidente imperavit Augustus, quem Romani, diminuto blande vocabulo, appellaverunt Augustulum; propterea quod Imperium susceperat adolescentulus. Id vero Orestes ipsius pater, singulari prudentia vir, administravit. Aliquanto ante Romani Scirros, Alanos, et alias quasdam gentes Gothicas in societatem asciverant; ex quo illas ab Alarico Attilaque clades acceperant, quas in superioribus libris descripsi. Sed quantum et fortunae et dignitatis addebant militiae Barbarae, tantum Romanae detrahebant subque honesto foederis nomine ab extraneis tyrannice opprimebantur. Horum certe impudentia eo crevit, ut post alia multa ab invitis expressa, demum agros omnes Italiae dividere inter se voluerint, et cum tertiam eorum partem ab Oreste exigerent, abnuentem eum illico vita spoliarent. Inter ipsos quidam erat, Odoacer nomine, Protector Caesarianus: qui tunc, si illo-

οἷς αὐτοὺς τότε ποιήσεν τὰ ἐπαγγελόμενα ἀμολόγησεν, ἤνπερ αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστήσωσται. οὕτω τὴν τυραννίδα παραλαβὼν ἄλλο μὲν οὐδὲν τὸν βασιλέα κακὸν ἔδρασεν, ἐν ἰδιώτου C δὲ λόγῳ βιοτεύειν τὸ λοιπὸν εἶασε. καὶ τοῖς βαρβάροις τὸ τριτη- 5 μῆριον τῶν ἀγρῶν περασχόμενος τεύτῳ τε τῷ τρόπῳ αὐτοὺς βεβιωτώτα εἵταιρισάμενος τὴν τυραννίδα ἐς ἔτη ἑκρατύνητο δέκα.

Ὑπὸ δὲ τοῦς αὐτοὺς χρόνους καὶ Γότθοι, οἳ ἐπὶ Θράκης δόντος βασιλέως κατώκηντο, ὄπλα ἐπὶ Ῥωμαίοις, Θεοδερῖχου σφίσιν ἡγουμένους, ἀντήραν, ἀνδρὸς πατρικίου τε καὶ ἐς τὸν 10 ὑπάτων δίφρον ἀναβεβηκότος ἐν Βυζαντίῳ. Ζήνων δὲ βασιλεὺς, τὰ παρόντα εὖ τίθεσθαι ἐπιστάμενος, Θεοδερῖχῳ παρήγει ἐς Ἰταλίαν πορεύεσθαι καὶ Ὀδοάκρῳ ἐς χεῖρας ἰόντι τὴν ἐσπερίαν ἐπι- D κράτησιν αὐτῷ τε καὶ Γότθοις πορίζεσθαι. ἄμεινον γάρ οἱ εἶναι, ἄλλως τε καὶ ἐκ' ἀξίωμα βουλῆς ἤκοντι, τύραννον βιασαμένῳ 15 Ῥωμαίων τε καὶ Ἰταλιωτῶν ἄρχειν ἀπάντων ἢ βασιλεῖ διαμαχομένῳ ἐς τόσον κινδύνου ἵεναι. Θεοδερῖχος δὲ ἥσθεῖς τῇ ὑποθήκῃ ἐς Ἰταλίαν ἦει, καὶ αὐτῷ ὁ τῶν Γότθων λεῶς εἶπετο, παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐν ταῖς ἀμάξαις ἐνθήμενοι καὶ τὰ ἐπιπλα ὅσα φέρειν οἱοί τε ἦσαν. ἐπειδὴ τε κόλπου ἄγχιστα τοῦ Ἰονίου ἐγένοντο, 20 διαπορθμεύεσθαι, νηῶν σφίσιν οὐ παρουσῶν, ἤκιστα εἶχον· περιμόντες δὲ τὴν τοῦ κόλπου περίοδον πρόσω ἐχώρου διὰ τε

1. οἷς αὐτοῖς] δε αὐτοῖς Grotius. 2. τῆς] τε L. τὴ καὶ H: τῆς Hm. 4. βιοτεύειν L corr. βιωτεύειν P. ibid. εἶασε L. εἶασεν P. 12. ἐς χεῖρας] εἰς χεῖρας L. 17. ἦει LHm. ἦμει P. 18. ἐκπλα] ἐπίπλα L. 21. περιμόντες] περιόντες L.

rum opera principatum consequeretur, se voti compotes facturum recepit. Qua via arrepta tyrannide, Imperatori nihil praeterea mali intulit, vivere privatum sinens; tertiaque agrorum parte concessa Barbaris, se sibi deviaxit penitus, ac tyrannidem per annos decem firmavit.

Sub idem tempus Gotthi, qui Imperatoris permissu Thraciam incolebant, in Romanos rebellavere, duce Theoderico, qui vir erat Patricius, et Byzantii sellam Consularem ascenderat. At Zeno Aug. rationem optimam e re nata inire callens, Theoderico suasit, ut Italiam peteret, et, cum Odoacro collata manu, sibi Gotthisque Imperium Occidentis pararet: cum esset convenientius, praesertim Senatori, tyrannum exigere, et Romanis atque Italis praeesse omnibus, quam armis cum Imperatore contendere, et in tantum venire discrimen. Eo delectatos consilio Theodericus, in Italiam proficiscitur. Gotthi se comites adiunxerunt, parvulis foeminisque in plaustra impositis cum suppellectili, quantacunque deferrī potuit. Ubi ventum est ad sinum Ionium, quoniam transire nequibant, defecti navibus, illum circumeundo, per Taulantiorum aliorumque eius

Ταυλαντίων καὶ τῶν ταύτη ἔθνῶν. τούτοις δὲ οἱ ἀμφὶ Ὀδοά-
 P 309 κρον ὑπαντιάσαντες μάχαις τε ἡσηθηθέντες πολλαῖς ἐν τε Ῥαβέννη
 σὺν τῷ ἡγεμόνι σφῶς αὐτοῦ εἰρξάν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα τῶν ἄλ-
 λων χωρίων ἰσχυροῖς οὔσι. καθεστηκότες δὲ ἐς πολιορκίαν οἱ
 Γότθοι τὰ μὲν ἄλλα χωρία ξύμπαντα τρόπῳ δὴ ὅτῳ ἐκάστῳ τε- 5
 H 166 τύχηκεν εἶλον, Καισῆναν δὲ τὸ φρούριον, ὅπερ σταδίοις τριακο-
 σίοις Ῥαβέννης διέχει, Ῥάβεννάγ τε αὐτήν, ἔνθα καὶ Ὀδοάκρον
 συμπέπτωκεν εἶναι, οὔτε ὁμολογία οὔτε βία ἐλεῖν ἴσχον. Ῥά-
 βεννα γὰρ αὕτη ἐν πεδίῳ μὲν κεῖται ὑπὲρ, ἐς τοῦ Ἰονίου κόν-
 B που τὰ ἔσχατα, δυοῖν σταδίων διειργομένη μέτρῳ τὸ μὴ ἐπι- 10
 θαλάσσιος εἶναι, οὐκ εὐέφοδος δὲ οὔτε ναυσὶν οὔτε πεζῶν στρα-
 τῷ φαίνεται οὔσα. αἶ τε γὰρ νῆες καταίρειν ἐς τὴν ἐκείνη ἀκτὴν
 ἥκιστα ἔχουσιν, ἐπεὶ αὐτῇ ἢ θάλασσα ἐμπόδιός ἐστι βράχος
 ποιουμένη οὐχ ἦσον ἢ κατὰ σταδίους τριάκοντα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ
 τὴν ἦῶνα ταύτην, καίπερ τοῖς πλέουσιν ἀγχιστα ὀρωμένην, τῇ 15
 τοῦ βράχους περιουσία ἐκαστάτῳ ξυμβαίνει εἶναι, καὶ τῷ πεζῷ
 στρατῷ ἐσβατὴ οὐδαμῇ γίγνεται. Πιάδος τε γὰρ ὁ ποταμὸς, ὃν
 καὶ Ἐριδανὸν καλοῦσιν, ἐξ ὀρέων τῶν Κελτικῶν ταύτη φερόμε-
 νος καὶ ποταμοὶ ἄλλοι ναυσίποροι ξὺν Ἰμναις τισὶ πανταχόθεν
 C αὐτὴν περιβάλλοντες ἀμφίρρουτον ποιοῦσι τὴν πῶν. ἐνταῦθα 20

1. Ταυλαντίων P ex Reg. et Hoeschelius ex Strabone VII. p. 826.
 Ταλαντίων LHm. ταλαντίων H. Taulantiorum Pers. 2. μά-
 χαις] μάχη L: illud Lm. *ibid.* Ῥαβέννη] ραβέννη L. 4. ἐς]
 εἰς L. 6. Καισῆναν Pm. Caesenam Pers. κισίαν HP.
 10. δυοῖν] δυεῖν L. 13. αὐτῇ] αὐτῆ L. 15. τὴν add. L.
ibid. ἦῶνα] ἡῶνα P.

accolarum oras progressi sunt. Ipsis factae obviam Odoacri copiae, et
 multis fusae congressibus, cum suo Principe Ravennae se commiserunt,
 aliisque munitissimis locis: quae Gotthi cum obsedissent, pleraque variis,
 prout cuiusque sors tulit, cepere modis: Caesenam autem castellum, Ra-
 venna stadiis ccc. dissitam, necnon Ravennam ipsam, ubi erat Odoacer,
 in potestatem suam nec vi, nec deditione redigere valuerunt. Est enim
 Ravenna plano in campo posita ad extremum sinum Ionium; a quo sta-
 diis duobus distat. Neque enim maritima est, nec videtur adiri classibus
 facile posse, immo nec pedestribus copiis. Quippe naves ad littus illud
 appellii nequeunt, prohibita brevibus, quae in mare ad xxx. saltem pro-
 currunt stadia, ac circuitu suo longissime eos ipsos a littore summovent,
 qui illud habent in conspectu proxime navigantes. Pedestrem vero ex-
 ercitus excludunt aquae, quibus Padus amnis, quem et Eridanum vo-
 cant, e montibus Gallicis eo decurrens, aliique fluvii, navigabiles, et lacus,
 urbem illam undique ambiunt. Ibi quotidie quiddam fit, sane per-
 mirum. Diluculo mare, in morem fluminis, tanto spatulo, quantum expe-
 ditus viator uno die conficiat, in terram effundit sese, et naves patitur

γίγνεται τι ἐς ἡμέρων ἐκάστην θανάσιον οἶον. ἡ θάλασσα πρῶτ
 ποιουμένη σχῆμα ποταμοῦ ἡμέρας ὁδὸν εὐζώνῳ ἀνδρὶ ἐς γῆν ἀνα-
 βαίνει καὶ πλόιμον αὐτὴν παθεχομένη ἐν μέσῃ ἡπειρῳ, αὐθις
 ἀναλούουσα τὸν πορθμὸν, ἑναστρέφει ἀμφὶ δειλὴν θύλιαν, καὶ
 5 ἐφ' αὐτὴν ξυνάγει τὸ ῥεῦμα. ὅσοι οὖν ἐς τὴν πόλιν ἐσκομίζειν
 τὰ ἐπιτήδεια ἢ ἐνθένδε ἐκφέρειν κατ' ἐμπορίαν ἢ κατ' ἄλλην
 ἔχουσι αἰτίαν, τὰ φορτία ἐν τοῖς πλοίοις ἐνθάδε, κατασπά-
 σαντιές τε αὐτὰ ἐν τῷ χωρίῳ οὗ δὴ ὁ πορθμὸς γίνεσθαι εἴωθε,
 προσδέχονται τὴν ἐπιρροήν. καὶ ἐπειδὴν αὕτη ἀφίκηται, τὰ τε
 10 πλοῖα κατὰ βραχὺ ἐκ γῆς ἐπαιρόμενα πλεῖ καὶ οἱ ἀμφὶ ναῦται ἐρ- D
 γου ἐχόμενοι ναυτίλλονται ἤδη. καὶ τοῦτο οὐκ ἐχραῦδα μόνον,
 ἀλλ' εἰς ἅπασαν τὴν ἐκείνη ἀκτὴν ἐς αἰὲ γίγνεται, ἄχρι ἐς Ἀκκυ-
 ληίαν πόλιν. οὐ μέντοι κατὰ ταῦτα ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον γίνε- V³
 σθαι εἴωθεν, ἀλλ' ἤνικα μὲν βραχὺ φαίνεται τὸ τῆς σελήνης
 15 φῶς, οὐδὲ ἡ τῆς θαλάσσης πρόαδος ἰσχυρὰ γίνεται, μετὰ δὲ
 τὴν πρώτην διχότομον ἄχρι ἐς τὴν ἑτέραν καρτερὰ μᾶλλον ἢ
 ἐπιρροὴ γίνεσθαι πέφυκε. ταῦτα μὲν οὖν ᾧδὲ πη ἔχει.

Ἐπεὶ δὲ τρίτον ἔτος Γότθοις τε καὶ Θεωδερικῷ Ῥάβενναν
 πολιορκούσιν ἐτέτριπτο ἤδη, οἱ τε Γότθοι ἀχθόμενοι πῆ προσε-
 20 θρεῖα καὶ οἱ ἀμφὶ Ὀδοάκρον πιεζόμενοι τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀπο-
 ρία, ὑπὸ διαλλακτῇ τῷ Ῥαβέννης ἱερεὶ ἐς λόγους ἀλλήλοισι ξυνία-
 σιν, ἐφ' ᾧ Θεωδερικὸς τε καὶ Ὀδοάκρος ἐν Ῥαβέννη ἐπὶ τῇ ἰσῃ P 810

8. γίνεσθαι εἴωθε (εἴωθεν P)] εἴωθε γίνεσθαι L. 11. ναυ-
 τίλλονται] ναυτίλλονται H. 12. ἐκείνη] ἐκείνης HL. 13. γίνε-
 σθαι L. γίνεσθαι P. 14. ἐς τὴν] εἰς τὴν L. 19. ἀχθόμε-
 νοι] ἐχθόμενοι H.

in media continente. Vesperi traiectum, quem dedit, aufert, atque, aestu
 reciprocante, ad se undas reducit. Itaque quicunque res, vitae usibus
 accommodatas, in urbem commercii gratia aliamve ob causam inferre
 volunt, vel inde evehere, impositis mercibus in navigia, hisque eum in
 locum tractis, unde transmitti solet, accessum maris expectant. Affluen-
 te aestu, humo sensim sublatae naves feruntur, et nautae, admota iam
 operi manu, navigant. Quod non hic solum, sed in toto illo etiam littore
 ad urbem usque Aquileiam continenter fit, haud tamen semper pari modo
 ac ratione. Cum enim Luna minus iubar terris ostendit, tunc mitius
 exundat mare: at ex quo Luna medium implevit orbem, donec decre-
 scens aequa iterum portione divisa fuerit, aestus magis fervere solet.
 Sed de his hactenus.

Iam annos tres Theodericus et Gotthi Ravennam circumsederant
 frustra, cum hinc Gotthos obsidionis taedium, inde Odoacri defensores
 penuria cibariorum ad hanc perpulit pactionem, cuius conciliator fuit
 Antistes Ravennae; ut in ea urbe Theodericus atque Odoacer ex aequo

καὶ ὁμοία διαίτη ἔχουσι. καὶ χρόνον μὲν τινα διεσώσαντο τὰ
 Ξυγκείμενα, μετὰ δὲ Θεωδέριχος Ὀδοάκρον λαβὼν, ὡς φασιν,
 ἐπιβουλῇ ἐς αὐτὸν χρώμενον, τροπῶ τε δολεροῦ ἐπὶ Θόλην καλέ-
 σασ ἔκτεινε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ βαρβάρων τῶν πολεμίων προσποιη-
 σάμενος ὅσους περιεῖναι ξυνέπειεν αὐτὸς ἔσχε τὸ Γότθων τε καὶ 5
 Ἰταλιωτῶν κράτος. καὶ βασιλέως μὲν τοῦ Ῥωμαίων οὔτε τοῦ
 σχήματος οὔτε τοῦ ὀνόματος ἐπιβατεῦσαι ἤξιωσεν, ἀλλὰ ῥῆξε τε
 διεβίω καλούμενος (οὔτω γὰρ σφῶν τοὺς ἡγεμόνας οἱ βάρβαροι
 B καλεῖν νενομίκασι), τῶν μέγροι κατηκῶν τῶν αὐτοῦ προὔστη
 ξύμπαντα περιβαλλόμενος ὅσα τῶ φύσει βασιλεῖ ἤρμοστοι. διὰ 10
 καιοσύνης τε γὰρ ὑπερφυῶς ἐπεμελήσατο καὶ τοὺς νόμους ἐν τῷ
 βεβαίῳ διεσώσατο, ἔκ τε βαρβάρων τῶν περιοίκων ὑσφαλῶς τὴν
 χώραν διεψύλαξε, ξυνέσειός τε καὶ ἀνδρείας ἐς ἄκρον ἐληλύθει
 ὡς μάλιστα. καὶ ἀδίκημα σχεδόν τι οὐδὲν οὔτε αὐτὸς ἐς τοὺς
 ἀρχομένους ἐργάζετο οὔτε τῶ ἄλλῳ τὰ τοιαῦτα ἐγκεχειρηκότι ἐπέ- 15
 τρεπε, πλὴν γε δὴ ὅτι τῶν χωρίων τὴν μοῖραν ἐν σφίσι αὐτοῖς
 C Γότθοι ἐλείμαντο, ἅπερ Ὀδοάκρος τοῖς στασιώταις τοῖς αὐτοῦ
 ἔδωκεν. ἦν τε ὁ Θεωδέριχος λόγῳ μὲν τύραννος, ἔργῳ δὲ βα-
 σιλεὺς ἀληθής, τῶν ἐν ταύτῃ τῇ τιμῇ ἐξ ἀρχῆς ἡυδοκιμηκότων

10. τῶ φύσει βασιλεῖ Suidas s. v. Θεωδέριχος. Legebatur τῶν φύ-
 σεῖ βασιλέων. 12. περιοίκων] περιοικοῦντων Suidas. 13. ξυν-
 σεαῖς τε] γὰρ add. Suidas. *ibid.* ἐς] εἰς Suidas. *ibid.* ἐλη-
 λύθει] ἐλήλυθεν Suidas. 14. ἀδίκημα] δίκη μὴ HL: illud Scaliger cum Suida. *ibid.* ἐς τοὺς] εἰς τοὺς Suidas. 15. τὰ
 τοιαῦτα Suidas. Aberat τὰ. *ibid.* ἐγκεχειρηκότι Scaliger cum
 Suida. Libri ἐγκεχωρηκότι. 17. Γότθοι] γότθοις H. *ibid.*
 ἅπερ] οὔπερ HL. ὄνπερ Scaliger. ἦνπερ Classenus. 19. ἡυδο-
 κμηκότων Suidas. Vulgo εὐδοκιμηκότων.

viverent. Aliquandiu quidem mansere pacta: postea vero Theodericus, detecta, ut perhibent, fraude, quam Odoacer ipsi struebat, eum dolose ad epulas invitatum occidit. Exin Barbaris hostibus, quicumque supererant, ad se pellectis, in sua ditione Gotthos atque Italos habuit. Ac licet Romani Imperatoris nec insignia, nec nomen usurpare voluerit, sed vixerit contentus Regis appellatione, qua Barbari supremos Principes suos donare consuerunt, tamen subditis ita praefuit, ut ipsi nihil defuerit eorum, quae sunt Augustorum moribus consentanea. Nam et iustitiae cultor fuit eximius, et auctoritatis legum assertor. Provincias suas a vicinis Barbaris intactas custodiit, ad apicem provectus non prudentiae modo, verum etiam fortitudinis. Nulla fere iniuria subditos affecit ipse, neque ulli, qui tanta admisisset, indulset; nisi quod partem agrorum, quos Odoacer factioni suae concesserat, inter se Gotthi diviserunt. Verbo tyrannus fuit Theodericus, re ipsa verus Imperator, eorum nemini postponendus, qui ab orta Imperii in illo honoris gradu excelluerant.

εὐδενὸς ἦσσαν, ἔρως τε αὐτοῦ ἐν τε Γότθοις καὶ Ἰταλιώταις πολ-
 λὸς ἤρπασε, καὶ ταῦτα καὶ ἄπο τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου. ἐτέ-
 ρων γὰρ ἕτερα ἐν ταῖς πολιταῖς αἰεὶ αἰρουμένων τὴν ἐφεστῶσαν
 ἀρχὴν συμβάλει ἀρέσκειν μὲν ἐν τῷ παραυτίκα οἷς ἂν ἐν ἡδονῇ
 5 τὰ προσόμενα ἦ, λυπεῖν δὲ, ἣν τῆς γνώμης ἀπ' ἐναντίας χω-
 ρήσκειν. ἔτη δὲ ἐπιβιούς ἐπτὰ καὶ τριάκοντα ἐτελεύτησε, φοβε-
 ρὸς μὲν τοῖς πολεμοῖς γεγωνὸς ἦπασι, πόθον δὲ αὐτοῦ πολὺν H 167
 τινὰ ἔξ τοῦς ὑπηκόους ἀπολιπών. ἐτελεύτησε δὲ τῷ τῷ τοιῷδε. D

Σύμμαχος καὶ Βοῆτιος, ὁ τούτου γαμβρὸς, εὐπατριδίαι μὲν
 10 τὸ ἀνεκαθεῖν ἦσθη, πρῶτῳ δὲ βουλῆς τῆς Ῥωμαίων καὶ ὑπάτω
 ἐγγεῖσθη. ἔμφῳ τε φιλοσοφίαν ἀσκήσαντε καὶ δικαιοσύνης
 ἐπιμελησαμένῳ εὐδενὸς ἦσσαν, πολλοῖς τε ἀστῶν καὶ ξένων χρή-
 μασι τὴν ἀπορίαν ἰασαμένῳ καὶ δόξης ἐπὶ μέγα χωρήσαντε ἄν-
 15 θρας ἐς φθόνον τοῦς πικροτάτους ἐπηγαγέτην. οἷς δὴ συκοφαν-
 τῶσι Θεοδέριχος ἀνυπεσθεῖς, ἄτε νεωτέρους πράγμασι ἐγγει-
 ροῦντας, τῷ ἀνδρὶ τούτῳ ἔκτεινε καὶ τὰ χρήματα ἐς τὸ δημό-
 σιον ἀνάγκαστα ἐποιήσατο. δειπνοῦντι δὲ οἱ ὀλίγαις ἡμέραις
 ὕστερον ἰχθύος μεγάλου κεφαλὴν οἱ θειράποντες παρετίθεισαν.
 αὕτη Θεοδερίχῳ ἔδοξε κεφαλὴ Συμμάχου νεοσφαγοῦς εἶναι. καὶ
 20 τοῖς μὲν ὀφθοῦσιν ἐς χεῖλος τὸ κάτω ἐμπεπήγῃσι, τοῖς δὲ ὀφθαλ- P 311
 μοῖς βλοσυρὸν τι καὶ μακρὸν ὄρωσιν, ἀπειλοῦντι οἱ ἐπὶ πλείστον

1. ἦσσαν] ἦσαν Suidas. 2. ἄπο] ἀπό P. 3. ἕτερα] ἕτεροι
 H et L a pr. m. ἕτερα ab Scaligero est. 7. αὐτοῦ L corr.
 Vulgo αὐτοῦ. 12. ἀστῶν Grotius. Libri αὐτῶν. civium Pers.
 Maltretus πολλοῖς τε αὐτῶν in πολιτῶν τε mutavit. 14. δὴ
 om. L.

Illum Itali iuxta ac Gotthi amabant plurimum, contra humani morem ingenii. Nam cum in rerum administratione civium alius aliud optare soleat, qui cum potestate est, continuo quidem placet quibus, quae agit, iucunda accidunt, ac illis displicet, quorum votis adversatur. Cum superstes annos xxxvii. fuisset, hostibusque omnibus formidabilis, ex vita discessit, magnum sui desiderium relinquens subditis. Sic autem illius obitus contigit.

Symmachus, eiusque gener Boëtius, nobilissimo loco nati, iidemque viri Consulares, in Senatu eminebant. A Philosophia nemo illis erat instructior, nemo studiosior aequitatis. Accedebat benignitas, qua inopiam omnium civium tum peregrinorum levabant. Hinc magnam adepti gloriam, sibi invidiam cumularunt apud homines acerbissimos: quorum calumniis inductus Theodericus, ambo studii novarum rerum insinulatos morte affecit, eorumque bona publicavit. Paucis post diebus coenanti ipsi, cum piscis grandioris caput ministri apposuissent, visum est id Symmacho caput esse, recens obruncati: quod dentibus inferiori labro impressis, et oculis torve tralenterque tuentibus, graviter miaantis haberet spe-

ἔφκει. περιδεὴς δὲ τοῦ τέρατος τῷ ὑπερβάλλοντι γεγονῶς καὶ
 φηγώσας ἐκτόπως ἐς κοίτην τὴν αὐτοῦ ἀπεχώρησε δρόμῳ, τρι-
 βώνιά τε πολλά οἱ ἐπιθεῖναι κελεύσας ἡσύχαζε. μετὰ δὲ ἅπαντα
 ἐς Ἐλπίδιον τὸν ἰατρὸν τὰ ξυμπεισόντα ἔξεργᾶν τὴν ἐς Σύμμα-
 χόν τε καὶ Βοέτιον ἁμαρτιάδα ἔκλειεν. ἀποκλαφῶσας δὲ καὶ πε-
 5 ριαλῆσας τῇ συμφορᾷ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐτελεύτησεν, ἀδίκημα
 B τοῦτο πρῶτον καὶ τελευταῖον ἐς τοὺς ὑπηκόους τὰς αὐτοῦ δρά-
 σας, ὅτι δὴ οὐ διερευνησάμενος, ὥσπερ εἰώθει, τὴν περὶ τοῖν
 ἀνδροῖν γνῶσιν ἤνεγκε.

V 4 β'. Τελευτήσαντός τε αὐτοῦ παρέλαβε τὴν βασιλείαν Ἄτα- 10
 C λάριχος, ὁ Θεοδερῆχου θυγατριδοῦς, ὁκτῶ γεγονῶς ἔτη καὶ ἑπὶ
 τῇ μητρὶ Ἀμαλασοῦνθῃ τρεφόμενος. ὁ γὰρ αἰ πατὴρ ἦδη ἔξ·
 ἀνθρώπων ἠφάνιστο. χρόνῳ τε οὐ πολλῷ ὕστερον Ἰουστινιανὸς
 ἐν Βυζαντίῳ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. Ἀμαλασοῦνθα δὲ, αἶτε
 τοῦ παιδὸς ἐπίτροπος οἶσα, τὴν ἀρχὴν διωχεῖτο, ξυνέσεως μὲν 15
 καὶ δικαιοσύνης ἐπὶ πλείστον ἐλθοῦσα, τῆς δὲ φύσεως ἐς ἄγαν τὸ
 ἀρρενωπὸν ἐνδεικνυμένη. ὅσον τε χρόνον τῆς πολιτείας προῦ-
 στη, οὐδένα τῶν πάντων Ῥωμαίων ἐς τὸ σῶμα ἐκόλασεν ἢ χρή-
 μασις ἐζημίωσεν. οὐ μὴν οὐδὲ Γότθοις ξυνεχώρησεν ἐς τὴν
 ἐκείνων ἀδικίαν ὀργῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς Συμμάχου τε καὶ Ἡοε- 20
 τίου παισὶ τὴν οὐσίαν ἀπέδωκεν. ἡ μὲν οὖν Ἀμαλασοῦνθα τὸν

4. ἐς Ἐλπ.] ἐς ἐλπ. L. 7. αὐτοῦ L corr. Vulgo αὐτοῦ.
 10. Ἀκάλριχος] ἀτάριχος L hic, ut alibi: illud Lm. 14. ἀμα-
 λασοῦνθα L. Ἀμαλασοῦνθα P constanter. 17. ἐνδεικνυμένη]
 ἐπιδεικνυμένη Suidas s. v. Ἀμαλασοῦνθα. ibid. πολιτείας] πό-
 λειος Suidas. 20. τε καὶ] τε ὅμ. L.

ciem. Ingenti prodigio territus, rigensque frigore extra modum, ad cu-
 bile properat, complures imponi sibi lacernas iubet, ac sub iis tenet se-
 se: deinde exposita rei serie Elpidio medico, commissum in Symmachum
 ac Boëtium scelus deflevit. Id lamentatus, et animi dolore pressus, quem
 calamitas afferebat, paulo post obiit. In subditis haec prima fuit ea-
 demque postrema eius iniuria; quam fecit, in utrumque virum senten-
 tiam ferens, causa, praeter consuetudinem, non cognita diligenter.

2. Mortuo Theoderico, in regnum successit eius ex filia nepos
 Atalaricus; qui annos tum octo natus, et orbis patre, ab Amalasantha
 matre educabatur: nec multo post Byzantii Iustinianus Imperium susce-
 pit. Administrabat regnum Amalasantha, quippe quae filii tutelam ge-
 reret, prudentia pollens, aequi servantissima, ac virilem supra modum
 animum ostendens. Quandiu rem tractavit publicam, nec poena corporis,
 nec mulcta Romanorum quemquam mulctavit: iniquam nocendi ipsis cu-
 pidinem, qua ardebant Gotthi, repressit: Symmachi ac Boëtii liberos in
 paterna bona restituit. Filium autem ad Romanorum principum vitam

παῖδα ἐβούλετο τοῖς Ῥωμαίων ἄρχουσι τὰ ἐς τὴν διαίταν ἑμὲτρο-
 πον καταστήσασθαι καὶ φοιτᾶν ἐς γραμματιστοῦ ἦδη ἠνάγκαζε. D
 τρεῖς τε ἀπολεξάμενη τῶν ἐν Γότθοις γερόντων, οὐσπερ ἠπί-
 στατο μᾶλλον ἀπάντων ζυνητούς τε καὶ ἐπιεικείς εἶναι, ζυνδαι-
 5 τᾶσθαι Ἀταλαρχῶν ἐκέλευε. Γότθοις δὲ ταῦτα οὐδαμῆ ἤρεσκε.
 τῇ γὰρ ἐς τοὺς ὑπηκόους ἀδικίας ἐπιθυμία βαρβαρικώτερον πρὸς
 αὐτοῦ ἄγεσθαι ἤθελον. καὶ ποτε ἡ μὲν μήτηρ ἀμαρτάνοντά τι
 ἐν τῷ κοιτῶνι τὸν παῖδα λαβοῦσα ἐρράπισε, καὶ ὅς δεδακρυμέ-
 νος ἐς τὴν ἀνδρῶνιτιν ἐνθένδε ἀπῆλθε. Γότθοι δὲ αὐτῷ ἐντυ-
 10 χόντες δεινὰ ἐποιῶντο καὶ τῇ Ἀμαλασοῦνθῃ λοιδορούμενοι ἰσχυ-
 ρίζοντο βούλεσθαι ἀεὶ τὸν παῖδα ἐξ ἀνθρώπων ἀφανεῖν ὅτι P 312
 τάχιστα, ὅπως αὐτῆ ἐτέρῳ ἀνδρὶ ἐς κοίτην ἐλθοῦσα Γότθων τε
 καὶ Ἰταλιωτῶν ζὺν αὐτῷ ἄρχοι. ζυλλεγέντες τε, ὅσοι δὴ ἐν αὐ-
 τοῖς λόγιμοι ἦσαν καὶ παρὰ τὴν Ἀμαλασοῦνθαν ἐλθόντες ἠτιῶντο
 15 οὐκ ὀρθῶς σφίσι οὐδὲ ἤ ζυμφέροι τὸν βασιλέα παιδεύεσθαι.
 γράμματά τε γὰρ παρὰ πολὺ κευωρίσθαι ἀνδρείας καὶ διδασκαλίας
 γερόντων ἀνθρώπων ἐς τὸ δειλὸν καὶ τὸ ταπεινὸν ἀποκρίεσθαι ἐκ
 τοῦ ἐπὶ πλείστον. δεῖν τοίνυν τὸν ἕν τι ἐργῶ τολμητῆν τε καὶ
 δόξῃ μέγαν ἐσόμενον φόβου τοῦ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγέντα τὰς

5. ἐκέλευε] ἐκέλευσε Suidas. *ibid.* δὲ addidi ex Suida. 6. ὑπη-
 κόους] ἐπηκόους L. 7. ἄγεσθαι] ἄρχεσθαι Suidas. *ibid.* μὲν
 om. Suidas. 9. τὴν ἀνδρῶνιτιν Reg. et Suidas. τὴν ἀνδρῶνι-
 τιδα P. τὸν ἀνδρῶνιτιν HL. 11. βούλεσθαι] γε add. Suidas.
 13. ἐν om. L. 15. οὐδὲ ἤ P cum Scaligero. οὐδέτι HL. οὐ-
 δὲ οἱ Suidas. 15. ζυμφέροι τὸν βασιλέα] τὸν βασιλέα ζυμφέ-
 ρει HL. ζυμφέροι om. Suidas. 16. παρὰ om. Suidas. *ibid.*
 κευωρίσθαι Suidas. κευώριται P. *ibid.* ἀνδρείας] ἀνδρίας Suidas.
ibid. διδασκαλίας Suidas. διδασκαλία P. 17. ἐς τὸ] ἐς τε Suidas.
ibid. ἀποκρίεσθαι Suidas. ἀποκρίνεται P.

et mores institui voluit, adegitque ludum literarium frequentare. Eum-
 dem ad tres viros applicuit, e senibus Gotthis delectos, quos omnium in-
 relligentissimos noverat. Haec Gotthis minime placebant, more magis
 barbaro gubernari volentibus ab Atalarico, quo licentius iniurias impone-
 rent subditis. Aliquando mater, cum in cubiculo peccantem aliquid de-
 prehendisset, colaphum illi infregit: is vero flens, se inde proripuit in
 andronitidem. Tum Gotthi, in quos incidit, excandescere, in Amalagun-
 tham convitia iacere, et affirmare eo spectare eius consilia, ut morto
 quamprimum deleteret filium, et alteri viro nupta, cum eo Gotthis atque
 Italis imperaret. Subinde collecti spectatissimi quique, Amalaguntham
 adeunt, et queruntur, nec honeste Regem, nec commode sibi educari:
 literas a fortitudine longe esse disiunctas, traditamque a senibus institu-
 tionem in timiditatem et animi humilitatem plerumque verti: itaque oportere, ut in re bellica futurus animosus gloriaque insignis, amoto docto-

B ἐν τοῖς ὅπλοις μελέτας ποιῆσθαι. ἔλεγον δὲ ὡς οὐδὲ Θεοδέριχος ποτε Γότθων τινὰς τοὺς παῖδας ἐς γραμματιστοῦ πέμπειν ἐπι- λέγειν γὰρ ἅπασιν ὡς, ἤνεπε αὐτοῖς τὸ ἀπὸ τοῦ σκότους ἐπι- γένηται ἄλως, οὐ μήποτε ξίφους ἢ δορατίου ὑπερφρονεῖν ἀξιώ- σουσιν. ἐννοεῖν τε αὐτὴν ἐδικαίουν ὡς ἄρα τὸ Θεοδέριχος χῶ-5 φας τε τοσαύτης κύριος γεγονώς καὶ βασιλείαν οὐδαμῶθεν αὐτῷ προσήκουσαν περιβαλλόμενος τελευτήσσει, καίπερ περὶ γραμμα- των οὐδὲ ὅσον ἀκοὴν ἔχων. οἰκοῦν, ὧ δέσπονα, ἔφασαν, παι- δαγωγὸς μὲν τούτους χαλῶει τανῦν ἔα, σὸ δὲ Ἀταλαρίχῳ ἑμο- C δικίτους ἡλικίας τινὰς δίδου, οἵπερ αὐτῷ τὰ ἐς τὴν ἡλικίαν ξυν-10 ακμίζοντες ἐς τὴν ἀρχὴν κατὰ γε τὸν βάρβαρον νόμον ὀρητή- σοσι.

H 168 Ταῦτα ἐπειδὴ ἤκουσεν Ἀμαλασοῦνθα, οὐκ ἐπήνεσε μὲν, δεισασα δὲ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπιβουλήν δοκῆσθαι τε παρῆχτο ἄς πρὸς ἠδονῆς σὺτῆ οἱ λόγοι ἐγένοντο, καὶ ξυνεχώρει ἅπαντα 15 ὅσων οἱ βάρβαροι αὐτῆς ἔχρηζον. τῶν τε γερόντων Ἀταλαρίχον ἐκλεισιπότην παῖδες αὐτῷ τινες ξυνῆσαν κοινωτοὶ τῆς διαίτης ἐσόμενοι, οὐπω μὲν ἠβηκῆτες, χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ προτερεύον- τες, οἵπερ αὐτὸν, ἐπειδὴ τύχιστα ἐς ἤβην ἤλθεν, ἔς τε μέθην D καὶ γυναικῶν μίξις παρακαλοῦντες, κακοήθη τε διαφερόντως 20 εἶναι καὶ τῇ μητρὶ ὑπὸ ἀβελτερίας ἀπειθέστερον κατεστήσαντο.

3. ἦν] ἄν Suidas. 4. ξίφους] ξίφει HL: illud Hm. 7. καί- περ Pm et Scaliger. Vulgo καί. 9. τανῦν om. Suidas. ibid. ὀμοδιαίτους] παῖδας ὀμοδιαίτους Suidas. 10. αὐτῷ] αὐτόν Suidas. 11. ἀρχὴν] ἀρετὴν Suidas. 13. ἐπήνεσε] ἐπένεσε Suidas. 14. τῶν ἀνθρώπων] ἐξ αὐτῶν Suidas. ibid. ἐπι- βουλήν] βουλήν L. 21. ἀβελτερίας] Vulgo ἀβελτηρίας.

rum metu, armis exerceatur. Theodericum allegant, nunquam passum Gotthorum liberum ad ludī magistrōs mitti; cum diceret omnibus, eos nunquam hastam aut gladium despecturos mente intrepida, si scuticam tremuissent. Subiiciunt debere ipsam reputare cum animo, ereptum sibi fato Theodericum, postquam tot potius provinciis, regnumque alienum adeptus esset; quamvis literas ne tantillum quidem auribus admisisset. Ergo, inquit, hos, domina, paedagogos in praesens valere iube, et Atalarico convictores aliquot aequales adhibe, qui aetate cum ipso florentes, ad generose et more Barbaro regnandum impellant.

Quae cum audisset Amalasantha, etsi parum probabat, tamen verita ne quid Barbari moverent, sibi, quae dixissent, gratias accidere simulavit, et quidquid postulabant, concessit. Amotis ab Atalarici latere senibus, aggregantur in ipsius convictum pueri nondum puberes, nec longe aetate eum praecurrentes. Simul ut pubertatem attigit, eorum impulsu praeceps in temulentiam et foeminarum concubitus, evasit insigniter nequam, atque in matrem cum tanta veordia contumax, ut de illa nil laboraret;

ὥστε οὐδὲ μεταποιεσθαι αὐτῆς τὸ παράπαν ἤξιον, καίπερ τῶν βαρβάρων, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπ' αὐτὴν ἤδη ξυρισταμένων, οὐ γὰρ καὶ τῶν βασιλείων ἀναχωρεῖν τὴν ἀνθρωπὸν ἀνέδην ἐκέλευον. V 5 Ἀμαλασοῦνθα δὲ οὔτε κατωφρώθησε τὴν τῶν Γότθων ἐπιβουλήν 5 οὔτε οἷα γυνὴ ἐμαλακίσθη, ἀλλ' ἔτι τὸ βωσιλικὸν αὐξάνωμα ἐνδεικνυμένη, τρεῖς ἀπολέξασα τοὺς ἐν τοῖς βαρβάροις λογιμωτάτους τε καὶ αὐτῇ αἰτιωτάτους τῆς στάσεως, ἐκέλευεν ἐς τὰς τῆς Ἰταλίας ἐσχατιὰς ἵναί, οὐχ ἅμα μέντοι, ἀλλ' ὡς πηρωτάτω ἀλλήλων· τῷ δὲ λόγῳ ἐπέλλοντο, ἐφ' ᾧ τὴν χώραν φυλάξουσιν ἐκ 10 τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου. ἀλλ' οὐδέν τι ἦσσαν οἱ ἄνδρες οὗτοι διὰ τε τῶν φίλων καὶ τῶν ξυγγενῶν ξυνήσαν, καίπερ μακρὴν ὁδὸν πορευόμενοι ἐς αὐτοὺς ἅπαντες, καὶ Ἀμαλασοῦνθῃ τὰ ἐς τὴν ἐπιβουλήν ἐξηγύοντο. ἕπερ οὐκέτι φέρειν ἢ γυνὴ οἷα τε P 313 αἴσα ἐπενόει τοιάδε. πέμψασα ἐς Βυζάντιον Ἰουστινιανοῦ βα- 15 σιλέως ἀνεκπυθάνετο εἶπερ αὐτῷ βουλομένην εἶη Ἀμαλασοῦνθῃ τὴν Θεωδερίχου παρ' αὐτὸν ἦκειν. βούλεσθαι γὰρ αὐτὴν ἐς Ἰταλίας ἀπαλλάσσεσθαι ὅτι τάχιστα. βασιλεὺς τε τῷ λόγῳ ἡσθεῖς ἐλθεῖν τε τὴν γυναῖκα ἐκέλευε καὶ τὸν ἐν Ἐπιδάμῳ οἶκον τὸν κάλλιστον ἐν παρασκευῇ ἐπέστειλε γενέσθαι, εἰς ὅνπερ ἐπει- 20 δὴν Ἀμαλασοῦνθα ἴοι, καταλύοι τε αὐτόσε, καὶ χρόνον διατριψασα ὅσον ἂν αὐτῇ βουλομένην εἶη, οὕτω δὴ κομίζεται ἐς Βυζάντιον. ταῦτα ἐπεὶ Ἀμαλασοῦνθα ἔγνω, ἄνδρας ἀπολέξασα B

3. ἀνέδην] ἀναίδην L. 14. οὔσα] ἦν HL: illud Hm. 18. ἐν Ἐπιδάμῳ] ἐν om. L: habet Lm. 19. εἰς add. Scaliger. *ibid.* ὅσπερ Scaliger. Libri ὅσπερ. ὥσπερ P ex Maltretii coniectura. 20. αὐτόσε] αὐτοῦ L: αὐτόσε L corr.

quamvis iam Barbari in eam aperte conspirarent, et Regia facessere impudenter iuberent. Quam Gotthorum molitionem non extimuit Amalasantha, nec muliebriter contraxit animum; sed regiam adhuc probans auctoritatem, e Barbaris selegit tres nobilissimos, et seditionis, qua petebatur, auctores praecipuos; eosque, per causam tuendi fines ab hostium irruptione, in extremam amandavit Italiam, non simul, sed ita ut longissime inter se abessent. Nihilo hi tamen minus, amicorum et propinquorum ope, consilia communicabant, vias longinquitatem vincente internuntiorum omnium studio; et Amalasanthae perniciem parabant. Rem illa non valens ferre diutius, rationem hanc secum iniit. Byzantium misit rogatum Iustinianum Imperatorem, velletne sui adeundi potestatem facere Theoderici filiae Amalasanthae, constitutum habenti quamprimum cedere ex Italia? Quo nuntio laetus Imperator, foeminam ad se invitat, et Epidamni domum pulcherrimam parari iubet, ut, postquam Amalasantha venerit, in ea diversetur, et inibi morata, quandiu collibitum fuerit, Byzantium petat. Certior de his facta Amalasantha, delectis inter Got-

Γότθους, δραστηρίους τε καὶ αὐτῆς ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτηδείους, ἔσπελλον ἐφ' ᾧ τοὺς τρεῖς ἀποκτενοῦσιν, ὣν ἄρτι ἐμνήσθη, αἵτε τῆς στάσεως αἰτιωτάτους αὐτῆς γενομένους. αὐτῆ δὲ ἄλλα τε χρήματα καὶ τετρακόσια χρυσοῦ κεντηνάφια ἐν νηὶ μιᾷ ἐνθεμένη, ἐς ταύτην τε ἐμβιβάσασα τῶν εὐπιστοτάτων τινὰς, πλεῖν μὲν 5 ἐκέλευσεν εἰς Ἐπίδαμον, ἀφικαμένους δὲ ὀρμίζεσθαι μὲν ἐν τῷ ταύτης λιμένι, τῶν δὲ φορτίων, ἕως αὐτῆ ἐπιστέλλει, μηδ' ὀτιοῦν ἐκφορεῖν τῆς νεώς. ἔπρασε δὲ ταῦτα, ὅπως, ἦν μὲν ἀπολω-

C λέναι τοὺς τρεῖς πύθῃται, μένη τε αὐτοῦ καὶ τὴν ναῦν μεταπέμ-
 ποίτο, οὐδὲν ἔτι ἔχουσα πρὸς τῶν ἐχθρῶν δέος· ἦν δὲ αὐτῶν 10
 τινα περιεῖναι ξυμβαίῃ, οὐδεμιᾶς οἱ ἀγαθῆς ἀπολελειμμένης ἐλ-
 πίδος, πλείοι τε κατὰ τάχος καὶ ἐς γῆν τὴν βασιλέως ζῆν τοῖς
 χρήμασι διασώζοιτο. τοιαύτη μὲν γνώμη Ἀμαλασοῦνθα ἐς Ἐπί-
 δαμον τὴν ναῦν ἔστειλε, καὶ ἐπεὶ ἀφίκετο ἐς τὸν Ἐπίδαμινον
 λιμένα, οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες τὰ ἐντεταλμένα ἐποίουν. ὀλίγω 15
 δὲ ὕστερον Ἀμαλασοῦνθα τῶν φόρων οἱ ἐξεργασμένων ἤπερ
 ἐβούλετο τὴν τε ναῦν μετεπέμπετο καὶ μένουσα ἐπὶ Ῥαβένης τὴν
 ἀρχὴν ὡς ἀσφαλέστατα ἐκρατύνετο.

D γ'. Ἦν δὲ τις ἐν Γότθοις Θεοδάτος ὄνομα, τῆς Θεουδε-
 ρίχου ἀδελφῆς Ἀμαλαφρίδης υἱός, πόρρω που ἦδη ἡλικίας ἦκων, 20
 P 314 λόγων μὲν Λατίνων μεταλαχῶν καὶ δογμάτων Πλατωνικῶν, πο-

1. αὐτῆ] αὐτῆς L. 6. εἰς Ἐπίδαμον] εἰς superscr. in L.
 ibid. μὲν om. L. 7. ἐπιστέλλει] ἐπιστέλλῃ L. corr. 11. ξυμ-
 βαίῃ L. ξυμβαίῃ P. 13. τοιαύτη μὲν] μὲν om. L. 20. Ἀμα-
 λαφρίδης Grotius. Vulgo Ἀμαλαφρίδος. ex sorore Amalafrede Pers.

thes viris strenuis, sibi que addictissimis, trium illorum caedem mandat, quos auctores fuisse praecipuos excitati in eam motus proxime dixi. Tum praeter alias opes, quadraginta millibus auri pondo in navem impositis, cum quibusdam e numero fidissimorum, his, ut Epidamnum navigent, imperat: eo cum pervenerint, ad portum quidem applicent; eorum vero, quae navi commissa sint, nihil exponant; donec ipsa quid fieri velit mandaverit. Ideo haec agebat, ut, si tres illos de medio sublato resciret, non moveret se loco; et navim revocaret, secura iam ab inimicis: sin cuiquam illorum vita superesset, sibi que adeo nihil bonae esset reliquum spei, celeri navigatione in Caesareae dittonis oras cum auro sese reciperet, evaderetque. Hoc Amalasantha consilio navem Epidamnum misit: qua ad portum illius urbis appulsa, parvum mandat, qui pecuniam servabant. Paulo post Amalasantha, peractis ex animi sententia caedibus, quas imperaverat, navim revocavit, et Ravennae manens, sceptrum manu validissima tenuit.

3. Inter Gotthos quidam erat, nomine Theodatus, filius Amalafri-
 dae sororis Theoderici, propecta iam aetate homo, ac Latinis quidem li-
 teris et philosophia Platonis imbutus, sed rei bellicae plane rudis, sum-

λέμων δὲ ἀμελετήτως παντάπασιν ἔχων, μακράν τε ἀπολελειμμέ-
 νος τοῦ δραστηρίου, ἐς μέντοι φιλοχρηματίαν δαιμονίως ἐσπου-
 δακώς. οὗτος ὁ Θεωδάτος πλείστον μὲν τῶν ἐν Τούσκοις χω-
 ρίων κύριος ἐγεγόνει, βιαζόμενος δὲ καὶ τὰ λειπόμμενα τοὺς κεκτη-
 5 μένους ἀφαιρεῖσθαι ἐν σπουδῇ εἶχε. γείτονας γὰρ ἔχειν συμ-
 φορὰ τις Θεωδάτῳ ἐδόκει εἶναι. ταύτην αὐτῷ Ἀμαλασοῦνθα
 τὴν προδυμίαν ἀναστῆλιν ἠπέλεγτο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἤχθητο τε
 αἰτῇ ἐς αἰὶ καὶ χαλεπῶς εἶχε. ἐβουλεύετο οὖν Ἰουστινιανῶ βα-
 σιλεῖ Τουσκίαν ἐνδοῦναι, ἔφ' ᾧ χρήματά τε πολλὰ καὶ βουλῆς V 6
 10 πρὸς αὐτοῦ ἀξίωμα κομισάμενος ἐν Βυζαντίῳ τὸ λοιπὸν διατρέ- B
 βοι. ταῦτα Θεωδάτου βεβουλευμένον πρέσβεις ἐκ Βυζαντίου
 παρὰ τὸν Ῥώμης ἀρχιερέα ἤκον, ὃ τε τῆς Ἐφέσου ἱερεὺς Ἐπά-
 τιος καὶ Δημήτριος ἐκ τῶν ἐν Μακεδόσι Φιλίππων, ῥόδοξος ἔνεκεν,
 ἦν Χριστιανοὶ ἐν σφίσι αὐτοῖς ἀντιλέγουσιν ἀμφιγνοοῦντες. τὰ
 15 δὲ ἀντιλεγόμενα ἐγὼ ἐξπιστάμενος ὡς ἥκιστα ἐπιμνήσομαι. H 169
 ἀπονοίας γὰρ μαριώδους τινὸς ἠγοῦμαι εἶναι διερευνῆσθαι τὴν
 τοῦ Θεοῦ φύσιν, ὅποια ποτὲ ἐστίν. ἀνθρώπῳ γὰρ οὐδὲ τὰ ἀν-
 θρώπεια ἐς τὸ ἀκριβές, οἶμαι, καταληπτὰ, μή τοι γε δὴ τὰ ἐς
 Θεοῦ φύσιν ἦκοντα. ἐμοὶ μὲν οὖν ταῦτα ἀκινδύνως σεσιωπήσθω C
 20 μόνῳ τῷ μὴ ἀπιστήσαι τὰ τετιμημένα. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν οὐδὲ
 ἄλλο περὶ Θεοῦ ὃ τι ἂν εἴποιμι ἢ ὅτι ἀγαθός τε παντάπασιν εἶη
 καὶ ζῦμπαντα ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῇ αὐτοῦ ἔχει. λεγέτω δὲ ὡσπερ γι-

9. χρήματά τε] τε χρήματα L. 13. ἐκ τῶν HL. ἐκ om. P.
 14. ἀμφιγνοοῦντες] Vulgo ἀμφιγνοοῦντες. 20. μόνῳ τῷ] μόνῳ,
 τὸ HL. *ibid.* γὰρ οὐκ ἂν οὐδὲ HL. γὰρ ἂν οὐδὲν P.
 21. ὃ τι] ὅτι HL. ὅτι οὖν P. 22. αὐτοῦ] Vulgo αὐτοῦ.

me ignavus, et avaritiae deditus extra modum. Hic agrorum Tusciae partem maximam cum possideret, e reliquis exturbare domos contabatur, genus quoddam infelicitatis esse duceps, habere vicinos. Quam hominis cupiditatem omni studio reprimebat Amalassuntha: ideoque hanc ille inexpiabili odio prosequabatur, victosque impatientia, Tusciam in Justiniani Aug. potestatem tradere cogitabat, ut ab eo multa auctus pecunia, et in Senatuum allectus, deinceps Byzantii vitam ageret. Cum id Theodato delibatum esset, Legati ad Romanum Pontificem venerunt Hypatius Ephesiorum Antistes, ac Demetrius Philippensium, qui sunt in Macedonia, ut de religionis dogmate agerent, in quo dubils sententis inter se Christiani dissentiunt. Eam controversiam etsi ipse probe teneo, minime tamen commemorabo; quod insanæ arrogantiae esse putem, Dei quæ sit natura disquirere: nam, ut equidem sentio, nequit homo vel humana, nedum Dei naturam perfecte assequi. Ac mihi quidem, quæ non aliter quam pia credulitate bene coluntur, ea præterire silentio, tutum est, idque unum affirmare de Deo libet, esse illam summa bonum, ac sua potentia res universas complecti. Quisque autem, vel sacerdos

Procopius II.

2

νώσκων ἕκαστος ὑπὲρ αὐτῶν οἶεται, καὶ ἱερὸς καὶ ἰδιώτης. Θεωδάτος δὲ ξυγγενόμενος λάθρα τοῖς πρέσβεσι τούτοις ἀγγέλλειν ἐπέστελλεν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἅπασιν αὐτῷ βεβουλευμένα εἶη, ἕξειπὼν ὅσα μοι ἄρτι δεδήλωται.

Ἐν τούτῳ δὲ Ἀταλάρικος ἐς κραιπάλην ἐμπεπτωκὸς ὄρον 5
 D οὐκ ἔχουσαν νοσήματι μαρασμοῦ ἦλω. διὸ δὴ Ἀμαλασοῦνθου
 διηγορεῖτο. οὔτε γὰρ ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς γνώμῃ τὸ θαρρεῖν εἶχεν,
 εἰς τοῦτο ἀτοπίας ἐληλακότος, εἴ τε αὐτὸς Ἀταλάρικος ἐξ ἀν-
 θρώπων ἀφανίζεται, οὐκ ᾔετο αὐτῆς τὸν βίον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὸ
 λοιπὸν ἔσσειναι, Γότθων τοῖς λογιμωτάτοις προσκεκουκνῖα. 10
 διὸ δὴ τὸ Γότθων τε καὶ Ἰταλιωτῶν κράτος ἐνδιδόναι Ἰουστινια-
 νῷ βασιλεῖ, ὅπως αὐτῇ σώζοιτο, ἤθελεν. ἐτύγχανε δὲ Ἀλέξαν-
 δρος, ἀνὴρ ἐκ βουλῆς, ἕν τε Δημητρίῳ καὶ Ὑπατίῳ ἐνταῦθα
 ἦκων. ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν Ἀμαλασοῦνθης πλοῖον ἐν τῷ Ἐπιδά-
 μνου λιμένι βασιλεὺς ὀρμίζεσθαι ἤκουσεν, αὐτὴν δὲ μέλλειν, 15
 καίπερ χρόνου τριβέντος συχνοῦ, ἐπεμψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἐφ'
 P 315 ᾧ κατασκευάμενος ἅπαντα τὰ ἀμφὶ τῇ Ἀμαλασοῦνθῃ ἀγγέλλει·
 τῷ δὲ λόγῳ πρεσβευτὴν τὸν Ἀλέξανδρον βασιλεὺς ἐπεμψε, τοῖς
 τε ἀμφὶ τὸ Λιλύβαμον ξυνταραχθεῖς (ἅπασιν μοι ἐν τοῖς ἐμπρο-
 σθεν λόγοις δεδήλωται) καὶ ὅτι Οὐννοι δέκα ἀπὸ τοῦ ἐν Λιβύῃ 20
 στρατοπέδου δρασμῶ ἐχόμενοι ἐς Καμπανίαν ἀφίκοντο, Οὐλία-

7. τῇ om. L. 8. εἴ τε Grotius. ἀτι HL. ἐς ὃ τε Scaliger. εἰ
 δὲ P. ex conjectura Maltreth 10. προσκεκουκνίας Hm. 21. ἀφί-
 κοντο L. ἀφίκοντο P.

vel homo privatus, de his pro suo loquatur sensu. Porro Theodatus cum legatis illis clam collocatus, quae dicebam modo, ipsis plane exposuit, iniunxitque, ut initum a se consilium Iustiniano Aug. enuntiarent.

Hoc interim spatio Atalaricus, cum in crapulam effuse se immersisset, tabe confici coepit. Hinc animi pendens Amalasantha, quod nec filli, adeo absurdi, voluntate fidere posset, nec, si moreretur Atalaricus, suam in tuto vitam postea fore existimaret, Gothorum optimatibus iam offensis; ut salutis suae consulere, statuit Gotthorum Italarumque regnum in Iustiniani Aug. ditionem transferre. In Italiam se contulerat Alexander Senator, cum Demetrio et Hypatio profectus. Nam ubi navigium, quod Amalasantha praemisera, applicitum stare in portu Epidamni, ipsam autem, multo licet elapso tempore, moram facere Imperator audisset, Alexandrum destinaverat, re quidem ipsa, ut de Amalasanthae rebus ab eo penitus inspectis certior fieret; in speciem vero legationem ipsi dederat, se commotum repulsa significans ad Lilybaeum accepta, de qua dixi in superiore libro: tum quod Hunnos decem ab exercitu Africae dilapsos fuga, atque in Campaniam delatos, Uliaris, Neapoli custos appo-

ρίς τε αὐτοὺς, ὃς Νεάπολιν ἐφύλασσαν, Ἀμαλασοῦνθης οὔτε
 ἀποσείας ἐδέξατο· Γότθοι δὲ Γήπασι τοῖς ἀμφὶ Σίρμιον πολε-
 μοῦντες, πόλει Γρατιατῆ, ἐν τῇ Ἰλλυριῶν ἐσχατιᾷ κειμένη, ὡς
 πολεμῖα ἐχρήσαντο. ἄπερ Ἀμαλασοῦνθῃ ἐπικαλῶν γράμματα τε
 5 γράψας τὸν Ἀλέξανδρον ἐπεμψεν. ὃς ἐπειδὴ ἐν Ῥώμῃ ἐγένετο,
 τοὺς μὲν ἱερεῖς αὐτοῦ εἶασε πρῶσσοντας ὧν ἕνεκα ἤλθοι, ἐς δὲ
 Ῥύβενναν αὐτὸς κομισθεὶς καὶ Ἀμαλασοῦνθῃ ἐς ὄψιν ἦκων, B
 τοὺς τε βασιλέως λόγους ἀπήγγειλε λάθρα καὶ τὰ γράμματα ἐς
 τὸ ἐμφανὲς ἐνεχείρισεν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Τὸ ἐν Λι-
 10 λυβαίῳ φρούριον, ἡμέτερον ὄν, βία λαβοῦσα ἔχεις, καὶ βαρβά-
 ρους δραπέτας ἐμοὺς γεγεννημένους δεξαμένη ἀποδοῦναι οὐκ οὐ καὶ
 πῦν ἕνωκας, ἀλλὰ καὶ Γρατιατῆν τὴν ἐμὴν τὰ ἀνήκιστα, οὐδὲν
 σοι προσήκον, ἐφγῶσω. ὄθεν ἄρα σοι ἐλογοῦσθαι προσήκει
 ποία ποτὲ τούτοις τελευτῇ γένοιτο.“ ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἡ
 15 γυνὴ τὰ γράμματα ἀνέλεξατο, ἡμίβετο τοιοῦδε „Βασιλεῦ μέγαν
 τε καὶ ἄρετῆς μεταποιούμενον, ὄρφανῶ παιδί καὶ ὡς ἦκιστα τῶν
 πρῶσσομένων ἐπαιδοσανομένῳ μᾶλλον ξυλλαβέσθαι εἰκὸς ἢ ἔξ οὐ- C
 δεμῆς αἰτίας διάφορον εἶναι. ἀνθρώπων γὰρ, ἦν μὴ ἐκ τοῦ
 ἀντιπάλου συσταῆ, οὐδαίς τὴν νίκην εὐπρεπῆ φέρει. σὺ δὲ τὸ
 20 Λιλύβαιον Ἀταλαφίχρ ἱπανασείεις καὶ φρυγάδας δέκα καὶ στρα-
 τιωτῶν ἐπὶ πολεμίους τοὺς σφετέρους ἰόντων ἀμαρτάδα ζυμπε-

1. αὐτοῦς Grotius et Maltretus. Libri αὐτοῦς. hoc Pers. *ibid.*
 Ἀμαλασοῦνθης Maltretus et L. corr. ἀμαλασοῦνθην L. pr. et H.
 Ἀμαλασοῦνθῃ Grotius. 2. ἀποσείας Maltretus. ἐκουσείας HL.
 non invēta Pers. 7. ὃς ὄψιν] εἰς ὄψιν L. 19. οὐδαίς Grotius.
 Vulgo οὐδαί. *ibid.* φέρει] φέρειν Reg.

situs, accepisset, non invita Amalasantha: et Gotthi, dum ad Sirmium
 cum Gepædibus bellum gererent, urbem Gratianam, in finibus Illyrici
 sitam, hostiliter vexarent. Amalasanthe hæc per literas obliciens Im-
 perator, Alexandrum miserat: qui postquam pervenit Romam, ibi Prae-
 sules de rebus, quarum causa venerant, agentes reliquit; et Ravennam
 profectus, admissusque ad conspectum Amalasanthæ, clam quidem ar-
 cana retulit Imperatoris verba; palam vero eiusdem literas reddidit, in
 hanc sententiam scriptas. *Lilybaei castellum, quod nostrum est, iniusta*
vi captum retines; necdum placuit remittere Barbaros, quos a me trans-
fugas accepisti: per summam quoque iniuriam damna gravissimam intulisti
Gratianæ meae. Quo tandem hæc eruptura sint, tuum est cogitare.
Cum has literas Amalasantha sibi datas legisset, his verbis rescripsit.
Magnum et forti animo praeditum Imperatorem magis decet puero ordo
et quid agatur ignaro opitulari, quam sine causa indicere infimicitias. Ex
impetu enim congressu ne victoriam quidem honestam refert. Scilicet Li-
lybaeum, et fugitivos decem, et quod in urbem apicam milites nostri,
dum hostes suos peterent, peccarunt per ignorantiam, minaciter Alatorico

- σοῦσαν ἀγνοίᾳ τινὶ ἐς πόλιν φιλίαν. μὴ δῆτα, μὴ σὺ γε, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ἐνθυμούμενος ἦνίκα ἐπὶ Βανδίλους ἐστράτευσας, V 7 οὐχ ὅσον σοὶ ἐμποδῶν ἔστημεν, ἀλλὰ καὶ ὅδον ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ἀγορὰν τῶν ἀναγκαιοτάτων σὸν προθυμίᾳ πολλῇ ἔδομεν, ἄλλων τε καὶ ἵππιων τοσοῦτων τὸ πλῆθος, ἀφ' ὧν σοὶ ἢ τῶν 5 ἐχθρῶν ἐπικράτησις μάλιστα γέγονε. καίτοι ζύμμαχος ἂν καὶ D φίλος δικαίως καλοῖτο οὐχ ὅς ἂν τὴν ὀμωχμίαν ἐς τοὺς πέλας προτοχοῖτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅς ἂν τὸ ἐς πόλεμον ἕκαστον, ὅτου ἂν δέοιτο, ὑπουργεῖν φαινοῖτο. ἐκλογίλζου δὲ ὡς τηρημαῦτα ὁ στόλος ὁ σὸς οὔτε ἀλλαγῇ ἐκ τοῦ πελάγους εἶχεν ὅτι μὴ Σικελίᾳ 10 προσχεῖν οὔτε τῶν ἐνθένδε ἀνηθέντων χωρὶς ἐς Λιβύην ἵεναι. ὥστε σοὶ τὸ τῆς νίκης κεφάλαιον ἐξ ἡμῶν ἐστίν. ὁ γὰρ τοῖς ἀπόροις λύσιν δίδουσι καὶ τὴν ἐνθένδε ἀπόβασιν ἀπεφέρεσθαι δίκαιος.
- H 170 τί δὲ ἀνθρώπων ἡδίων ἂν ἐχθρῶν ἐπικρατήσιως, ὦ βασιλεῦ, γέ-
ροισι; καὶ μὴν ἔλασσοῦσθαι οὐχ ἐν μετρίοις ἡμῶν ξυμβαίνει, οἷ 15
- P 316 γε οὐχὶ κατὰ τὸν τοῦ πολέμου νόμον τὸ τῶν λαφύρων καμῶμεθα μέρος. νῦν δὲ καὶ τὸ Σικελίας Λιβύβαιον, ἄνωθεν Γότθοις προσῆκον, ἀξιοῖς ἀφαιρεῖσθαι ἡμῶς, πέτραν, ὦ βασιλεῦ, μίαν ὅσον οὐδὲ ἀργυρίου ἀξίαν, ἣν ἀνθυπουργεῖν σοὶ Ἀταλαφίχῳ εἰ-
κός γε ἦν, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ξυναραμένῳ, εἶπερ ἄνωθεν 20 τῆς σῆς βασιλείας οὕσα ἐτύγχανε.“ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς Ἀμυλασοῦνθα βασιλεῖ ἔγραψε· λύθρα δὲ αὐτῷ ζύμπασαν Ἰτα-

7. ἐς τοὺς] εἰς τοὺς L. 11. τῶν] τῆν L. 19. ἀνθυπουργεῖν
γεῖν Pm. ἀνθυπουργεῖν HP. ἀνθυπεργεῖν LHm.

commemoras. Absint p̄p̄cul, absint haec a te, Imperator: quis potius fac meminoris nos tuas adversus Vandalos expeditioni non modo non obstitisse, sed tendentibus in hostem copiis lubentissime dedisse iter, copiamque emendae annonam, et cum aliis, tum equos tanto numero suppeditasse, ut hostem nulla re magis, quam eorum opera, debellaveris. Socii dæmonum et amici nomen moretur, non ille tantum, qui arma cum vicino consociat, verum etiam qui quaelibet ad bellum quodvis necessaria palam subministrat. Id etiam rep̄uta, tunc temporis classem tuam nec alio, quam in Siciliam, recipere se a pelago, nec absque robur ibi coemptis tenera cursum in Africam potuisse. Quare victoriae summam ascribere nobis debes: siquidem etiam qui negotii tollit obices, dignus est qui successus gloriam ac primum ferat. Quid autem homini dulcius, quam petiri hostium, o Imperator? Nos tamen iacturam haud mediocrem passos, quippe spoliatorum expertes contra quam lex belli iubet, nunc etiam Libyæ, in ditibus Gothicæ iam pridem posito, spoliare vis, uno videlicet scopulo, o Imperator, nullius fere pretii digno: qui si in tuo prius imperio fuisset, eo saltem Atalavicum, tibi in rebus maxime necessariis auxiliatum, remunerari debueras. Imperatori bis palam scriptis Amalasantha, clam recepit tradituram ac

λιασ ἔγχαριδὶν ἀμολόγησεν. οἱ δὲ πρόβρις ἐς Βυζάντιον ἐπατή-
 χοτιες ἅπαντα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἠγγειλαν· Ἀλέξανδρος μὲν
 ἅπερ τῇ Ἀμαλασοῦνδῃ δοκοῦντα εἶη, Δημήτριός τε καὶ Ὑπάτιος
 ὅσα Θεοδάτου λέγοντες ἤκουσαν, καὶ ὡς δυνάμει μεγάλη ἐν Τού-
 5 σκοῖς ὁ Θεοδάτος χρώμενος, χώρας τε ἐνταῦθα τῆς πολλῆς κύ-
 ριος γενοῦσθαι, πόνῳ ἂν οὐδενὶ τὰ ἀμολογημένα ἐπιτελεῖν οἶδός τε
 εἶη. οἷς δὴ περικαρῆς γεγονὼς ὁ βασιλεὺς Πέτρον, Ἰαλυριδὸν
 γένος, ἐκ Θεσσαλονίκης ὀρμώμενον, ἐς τὴν Ἰταλίαν εὐθύς ἵστα-
 λεν, ἕνα μὲν ὄντα τῶν ἐν Βυζαντίῳ ῥητόρων, ἄλλως δὲ ξυνο-
 10 τόν τε καὶ πρῶτον καὶ ἐς τὸ πείθειν ἱκανὸν πεφνκότα.

δ'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο τῆδε, ἐν τούτῳ Θεοδάτου C
 Τοῦσκοι πολλοὶ Ἀμαλασοῦνδῃ διέβαλλον, βιάσασθαι ἅπαντας
 τοὺς ταύτῃ ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἀγροὺς ἀφελῆσθαι οὐδενὶ λόγῳ,
 τοὺς τε ἄλλους ἅπαντας καὶ οὐχ ἥμιστά γε τὴν βασιλείον οἰκίαν
 15 αὐτήν, ἣν δὴ πατριμῶνιον καλεῖν νενομίκασι. διὸ δὴ ἐς τὰς
 εὐθύνας κατέσασα Θεοδάτου ἡ γυνὴ διαρρηθῆναι τε πρὸς τῶν δια-
 βαλλόντων ἐληλεγμένον ἀποτινῆναι πάντα ἠνάγκασεν, ἅπερ οὐ
 δεῖον ἀφείλετο, οὕτω τε αὐτὸν ἀπεπέμψατο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς
 ἄγαν τῷ ἀνθρώπῳ προσκεκρουκυῖα διάφορος τὸ λοιπὸν ἐγγόνει D
 20 ἀνιωμένῳ ἐπὶ φιλοχρηματίας ὡς μάλιστα, ὅτι διαμαρτάνειν τε
 καὶ βιάζεσθαι ἀδύνατος ἦν.

11. Θεοδάτου] Θεοδαίτου L.
 πατριμῶνιον.

15. πατριμῶνιον L corr. Vulgo

illi universam Italiam. Reversi Byzantium legati, Justiniano August.
 caetera resuntiant, Alexander quidem Amalasuinthae consilia, Demetrius
 vero atque Hypatius quaecumque acceperant ex ore Theodati, et nullo
 hunc negotio perficere promissa posse, quod in Tuscia polleret pluri-
 mum, et partem magnam eius provinciae possideret. His laetus adme-
 dum Imperator, extemplo in Italiam Petram destinat. Erat is natione
 Pnyrius, patria Thessalonicensis, advocatus Byzantii, prudentia vir sin-
 gulari, commodis moribus, et persuadendi vi praeditus.

4. Haec ibi dum aguntur, interea Tusci complures de vi in omnes
 provinciae suae incolas apud Amalasuintham accusant Theodatam, ex me-
 ra libidine cum in alios quosvis, tum in domus Regiae fundos, quos pa-
 trimonium vocitant, involantem. Quamobrem illa acutum ad rationem red-
 dendam Theodatam, et ab accusatoribus manifeste convictum quaecumque
 malis artibus eripuerat, restituere coegit, ac tum demum remisit. Inde
 cum in summam offensivonem hominis incurrisset, deinceps intercessit in-
 ter amboe discordia, illum avaritia conficiente, quod nec peccare licen-
 sias, nec vi invadere cupita penset.

Ἐπὶ τὸν χρόνον τοῦτον Ἀταλάριχος μὲν εἴη νόσῳ καταμα-
ρανθὲς ἐτελεύτησεν, ὅτι τῇ ἀρχῇ ἐπιβίως ἔτη. Ἀμαλασοῦνθα
δὲ (χρῆν γὰρ οἱ γενέσθαι κακῶς) ἐν οὐδενὶ λόγῳ φύσιν τὴν Θεο-
δάτου ποιησαμένη καὶ ὅσα εἰς αὐτὸν ἔναγχος δράσειεν, οὐδὲν πεί-
σεσθαι ἄχαρι πρὸς αὐτοῦ ὑπετόπασεν, ἦν τι τὸν ἄνθρωπον ἀγα-
P 317 θὸν ἐργάζηται μείζον. μεταπεινυμένη τολύνη αὐτὸν, ἐπειδὴ
ἦκε, κινδασεύουσα ἔφασκε χρόνῳ ἐπίστασθαι ὡς οἱ ὁ καὶς ἐπίδο-
ξος εἶη, ὅτι δὴ ὀλίγῳ ὕστερον τελευτήσῃ (τῶν τε γὰρ λατρῶν
πάντων ταῦτα γινωσκόντων ἀκηκοέναι καὶ αὐτῇ τοῦ Ἀταλάριχου
σώματος αἰετὸν μαραινόμενου αἰσθῆσθαι). ἐπεὶ τε αὐτῷ ἀμφὶ 10
Θεοδάτῳ ἑώρα Γότθους τε καὶ Ἰταλιώτας δόξαν οὐκ ἀγαθὴν τινα
V 8 ἔχοντας, ἐς ὃν περιεστήκει τὸ Θεουδερίχου γένος, τούτου δὴ αὐ-
τὸν διακαθῆραι τοῦ αἰσχροῦ ὀνόματος ἐν σπουδῇ οἱ γενέσθαι,
ὅπως μὴ τι αὐτῷ καλουμένῳ ἐς τὴν βασιλείαν ἐμπόδιον εἶη. ἄμα
B δὲ καὶ τὸ δίκαιον αὐτῇ ξυνταράξαι, εἴ γε περιστάτῃ τοῖς ἡδι-
15 κῆσθαι πρὸς αὐτοῦ λέγουσιν, ὡς ἦδη αἰτιωμένοις οὐκ ἔχειν μὲν
ὄτω τὰ ξυμπεσόντα σφίσι ἀγγελῶσι, δεσπότην δὲ τὸν θυσιμενῆ
ἔχειν. διὰ ταῦτα μὲν αὐτὸν, οὕτω καθαρὸν γεγεννημένον, ἐς
τὴν βασιλείαν παρακαλεῖν. δεῖν δὲ αὐτὸν ὄρκοις δεινοτάτοις κα-
ταληφθῆναι ὡς ἐς Θεοδάτον μὲν τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα ἄγοιτο, 20

3. χρῆν] Vulgo χρῆ. 5. ὑπετόπασεν] ὑπετόπησεν L. 7. κιν-
δασεύουσα] Vulgo κινδασεύουσα. *ibid.* ὁ καὶς L. ὁ om. P.
9. ταῦτά] Vulgo ταῦτα. *ibid.* αὐτῇ HL. αὐτῇ P. 10. αἰ-
σθῆσθαι] αἰσθῆσθαι HL: illud Lm. 11. οὐκ ἀγαθὴν] P ex Mal-
treti emendatione: quod exprimere videtur Pers. non recte sentire.
ἀναγκασθῆν. HL. ἀγαθὴν Scaliger. 12. τούτου] τούτου HL.
14. αὐτῷ] αὐτὸν HL: αὐτῷ Scaliger. 16. λέγουσιν om. HL.
ibid. ἔχειν] ἔχει H. 17. τὰ om. L.

Sub idem tempus tabe exesus obiit Atalaricus; cum in regno annos viii. vixisset. Tunc Amalasantha, haud dubie peritura, nulla nec indolis Theodati, nec suae in eum recentis severitatis habita ratione, in animum induxit, se illum plane innoxium experturam, si in ipsum maius aliquod beneficium conferret. Eum igitur accersit, ac post ipsum adventum, de-
liniit, asseverans, se antea cognovisse quae esset opinio de morte propinqua filii; quippe cum a medicis omnibus praenuntiatam illam audiret, ac videret ipsa Atalarici corpus in dies contabescere: quoniam vero perspiciebat, minus commode apud Gotthos et Italos audire Theodatam, ad quem Theoderici genus redactum esset; sibi id cordi fuisse, ut turpi illa existimatione depulsa, ipsi ad regnum vocato nihil obstaret: praeterea se ex amore aequi sollicitam, timuisse, ne quando ab illis circumfusa, qui se iniuria affectos ab eo dicerent, audiret expostulantes, adesse neminem, ad quem, quae passi essent, deferrent, sibi quae infensum dominum imperare: itaque se ad regnum iam illum invitare, cum esset purus a suspitione, et in famam secundam restitutus: at sanctissime iurandum esse, nomen quidem regiae potestatis ad Theodatam transiturum, rem

αὐτῇ δὲ τὸ ἔργον τοῦ κράτους οὐκ ἔλασσον ἢ πρότερον ἔχοι. ταῦτα ἐπεὶ Θεοδάτος ἤκουσεν, ἅπαντα ὅσα ἦν βουλομένη Ἀμαλασοῦνθῃ δμωμοκῶς, ἐπὶ λόγῳ τῷ πονηρῷ ὠμολόγησεν, ἐν μνήμῃ ἔχων ὅσα δὴ ἐκείνη πρότερον ἐς αὐτὸν εἰργασμένη ἔφυγα-
 5 νεν. οὕτω μὲν Ἀμαλασοῦνθα πρὸς τε γνώμης οἰκείας καὶ τῷ C
 Θεοδάτῳ ὁμοσαμένη, ἀπατηθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτὸν κατεστή-
 σατο. πρέσβεις τε πέμψασα ἐς Βυζάντιον ἄνδρας Γότθους Ἰου-
 στινιατῶ βασιλεὶ ταῦτα ἐδήλου.

Θεοδάτος μὲν τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν, πάντα οἱ τὰ
 10 ἐναντία ὧν ἐκείνη τε ἤλπισε καὶ αὐτὸς ὑπέσχετο ἔπρασε. καὶ
 Γότθων τῶν πρὸς αὐτῆς ἀνηρημένων τοὺς ξυγγενεῖς ἐπαγαγόμε-
 νος, πολλοὺς τε καὶ λίαν λογίμους ἐν Γότθοις ὄντας, τῶν τε
 Ἀμαλασοῦνθῃ προσηκόντων ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τινὰς ἔκτεινε καὶ
 αὐτῶν ἐν φυλακῇ ἔσχεν, οὕτω τῶν πρέσβειων ἐς Βυζάντιον ἀφι-
 15 κομένων. ἔστι δὲ τις λίμνη ἐν Τούσκοις, Βουλαίνῃ καλουμένη,
 ἧς δὴ ἐντὸς νῆσος αἰεὶ ἔστι, βραχεῖα μὲν κομιδῇ οὖσα, φρούριον D
 δὲ ὄχυρόν ἔχουσα. ἐνταῦθα Θεοδάτος τὴν Ἀμαλασοῦνθαν κα- H 171
 θερίζας ἐτήρει. δεισας δὲ, ὅπερ ἐγένετο, μὴ βασιλεὶ ἀπ' αὐτοῦ
 προσκεκρουκῶς εἶη, ἄνδρας ἐκ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς Λιβηρίον τε
 20 καὶ Ὀπιλίωνα στείλας ξὺν ἑτέροις τισὶ, παρατεῖσθαι πάσῃ δυ-
 νάμει βασιλεῖ ἐπήγγειλεν, ἰσχυριζομένους μηδὲν πρὸς αὐτοῦ

1. αὐτῇ] αὐτῆν HL. *ibid.* τὸ ἔργον L. τὸ om. HP. 3. πο-
 νηρῶ] πονηρῶ P. 14. ἔσχεν] ἔσχεον L. 16. νῆσος αἰεὶ ἔστι]
insula una existit Pers. Ergo νῆσος μία. 18. βασιλεῖ] βασι-
 λεῖαν HL. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτῆς HL. 20. Ὀπιλίωνα] οπί-
 λιον L. *Opilionem Pers.: sed infra Pōlionem dicit.* *ibid.* πᾶσῃ]
 ὅσῃ L, sed ὅ a corr. 21. βασιλεῖ] βασιλεῖαν H. βασιλεῖαν L.
ibid. ἐπήγγειλεν] ἐπήγγειλλεν L.

vero ipsam, ut prius, in Amalasintha mansuram. Theodatus, his audi-
 tis, quidquid placuit Amalasinthae, iurato promisit, sed malo animo ac
 fraudulenter; quippe memor, uti ante ab eo fuisset habitus. Iuravit
 quoque Amalasintha Theodato ex animi sui sententia, ac decepta, Regem
 illum constituit: qua de re missis Byzantium Legatis Gotthis, Iustinia-
 num Aug. certiore fecit.

Principatum adeptus Theodatus, cum spem Amalasinthae, tum sui
 promissi fidem prorsus fefellit. Gotthorum enim, ab illa interfectorum,
 complexus propinquos, quorum magnus in ea gente et numerus erat et
 splendor; repente quosdam ex Amalasinthae necessariis occidit, adeoque
 ipsam coniecit in carcerem, priusquam legati Byzantium pervenissent.
 Est in Tuscia lacus (Vulsinum appellant) et in eo parva admodum in-
 sula, castello munita valido. Clausam hic Amalasintham Theodatus ser-
 vari iussit, ac veritus, quod accidit, ne eo facto Imperatorem offenderet,
 Liberium et Opilionem Senatores Romanos, aliosque nonnullos misit, omni

ἄχαρι τῇ Ἀμαλασοῦνθῃ ξυμβῆναι, καίπερ αὐτῷ ἀνήκιστα δεινὰ
εἰργασμένη τὸ πρότερον. καὶ κατὰ ταῦτα αὐτὸς τε βουσιεῖ
ἔγραψε καὶ τὴν Ἀμαλασοῦνθαν οὕτι ἐκουσίαν ἠνάγκασε γράψαι.

P 318 ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε. Πέτρος δὲ αὐτῷ πρὸς τοῦ βασι-
λέως ἐντέταλτο ἐντυχεῖν μὲν κρύφα τῶν ἄλλων ἀπάντων Θεο-5
δάτῳ, καὶ ὀρθῶς τὰ πιστὰ παρεχομένῳ ὡς οὐδὲν ἂν τῶν πρᾶσο-
μένων ἐκπυστον γένοιτο, οὕτω τε τὰ ἄμφι Τουσκίαν ἐν τῷ ἀσφα-
λεῖ πρὸς αὐτὸν θέσθαι καὶ Ἀμαλασοῦνθῃ ξυγγεγόμενον λάθρα
ξυμπάσης περὶ Ἰταλίας διοικήσασθαι, ὅπῃ ἐκατέρῳ ξυνοίσειν
μέλλει. ἐς δὲ τὸ ἐμφανὲς ὑπὲρ τε Αἰλυβαίου καὶ τῶν ἄλλων, 10
ὧν ἔναγχος ἐμνήσθην, πρῆσβεύσων ἦει. οὕτω γάρ τι περὶ τῆς
Ἀταλασίχου τελευτῆς ἢ τῆς Θεοδάτου ἀρχῆς ἢ τῶν Ἀμαλασοῦνθῃ
B ξυμπεπτωκότων βασιλεὺς ἠκηκόει. Πέτρος δὲ ὁδῷ πορευόμενος
πρῶτον μὲν τοῖς Ἀμαλασοῦνθῆς πρέσβεισι ξυγγεγόμενος τὰ ἄμφι
τῆς Θεοδάτου ἀρχῆς ἔμαθε. γεγόμενος δὲ ἄλλῳ ὕστερον ἐν πό-15
λει Αὐλώνι, ἢ πρὸς κόλπῳ τῷ Ἰονίῳ κεῖται, ἐνταῦθά τε τοῖς
ἄμφι Διβηρίων τε καὶ Ὀπιλλῶνα ἐντυχῶν τὰ ξυμπεσόντα σύμ-
παντα ἔγνω, ἕς τε βασιλέα πάντα ἀνεγεγκῶν αὐτοῦ ἔμεινεν.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἤκουσε, Γότθους τε
καὶ Θεοδάτον ξυνταράξαι διανοούμενος, πρὸς μὲν Ἀμαλασοῦν-
C θαν γράμματα ἔγραψε, δηλοῦντα ὅτι αὐτῆς ὡς ἐνὶ μάλιστα με-

2. τε L. γs P.   *ibid.* βασιλεῖ Grotius. Vulgo βασιλεὺς. illi
Rers.   4. τοῦ om. L.   16. Αὐλώνι] ἀβλών H et L a pr. m.
Apothoniam Pars.

ope deprecari iussos illius odium, affirmando, nihil mali Amalasinthae ir-
rogasse Theodatum, quamvis ab ea prius acceptum pessimo. In eandem
sententiam literas et ipse Rex dedit, et ab Amalasintha vel invita ex-
pressit. Haec ibi sic se habebant. Petrus autem his instructus a Iu-
stiniano Aug. mandatis, ut clam omnibus convento Theodato, et iurciu-
rando obstricta illius fide, eorum, de quibus agerent, nihil foras elatum
iri, cum eo factam pactionem de Tuscia optime stabiliret: occulto itidem
cum Amalasintha colloquio, de omni Italia, prout e re foret utriusque,
transigeret: veniebat, legationi praetendens speciem controversiae de
Lilybaeo aliisque rebus, quarum mentionem proxime feci. Nihil dum enim
de Atalagici obitu, Theodati principatu, Amalasinthae casibus Imperator
audierat. Ac primum quidem in via Petrus cum Legatis Amalasinthae
collocutus, Regem oratum Theodatum didicit: dein vero in urbe Aulo-
ne, quae ad sinum Ionium sita est, cum Liberio et Opillione sermone ha-
bito, quaecumque contingerant ex ipsis cognovit, ibique substitit, de re
tota admissio Imperatore.

Haec ubi Iustinianus Aug. accepit, secum inita ratione, qua Gotthis
ac Theodato perturbationem iniiceret, Amalasinthae scripsit, se, quoad
posset, defensionem eius suscipere, ac Petro mandavit, ne consilium haec

ταποιόσθαι ἐν σπουδῇ ἔχει· τῷ δὲ Πέτρῳ ἐπέσταλλε ταῦτα μη-
 δαμῆ ἀποκρίψασθαι, ἀλλ' αὐτῷ τε Θεωδάτῳ καὶ Γότθοις ἅπασι
 φακερὰ καταστήσασθαι. πρέσβειν δὲ τῶν ἐξ Ἰταλίας οἱ μὲν
 ἄλλοι, ἐπειδὴ ἐς Βυζάντιον ἐκομισθῆσαν, τὸν πάντα λόγον βα-
 5 σιλεῖ ἠγγεῖλαν, καὶ πάντων μάλιστα Διβέριος. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ
 καλὸς τε καὶ ἀγαθὸς διαφερόντως, λόγου τε τοῦ ἀληθοῦς ἐπιμε-
 λείσθαι ἐξεπιστάμενος· Ὀπίλιων δὲ μόνος ἐνδελεχέστατα ἰσχυρ- V 9
 ζετο μετὲν ἐς Ἀμαλασοῦνθαν ἀμαρτεῖν Θεωδάτον. Πέτρον δὲ
 ἀφικόμενον ἐς Ἰταλίαν Ἀμαλασοῦνθῃ ξυνέβη ἐξ ἀνθρώπων ἀφα- D
 10 πισθῆναι. Γότθων γὰρ ξυγγενεῖς τῶν ἐπ' ἐκείνης ἀνηρημένων
 Θεωδάτῳ προσελθόντες οὔτε αὐτῷ οὔτε σφίσι τὸν βίον ἐν τῷ
 ἀσφαλεῖ ἰσχυροῦντο εἶναι, ἦν γε μὴ αὐτοῖς Ἀμαλασοῦνθα ὅτι
 τάχιστα ἐκποδῶν γένηται. ξυγχωροῦντός τε αὐτοῖς, ἐν τῇ νήσῳ
 γενόμενοι τὴν Ἀμαλασοῦνθαν εὐθὺς ἔκτειναν. διαρ' Ἰταλιώτας
 15 τε ὑπερφυνῶς ἅπαντας καὶ τοὺς ἄλλους Γότθους ἠνάσεν. ἀρε-
 τῆς γὰρ πάσης ἡ γυνὴ ἰσχυρότατα ἐπιμελεῖτο, ὥσπερ μοι ὀλίγῳ
 ἔμπροσθεν εἴρηται. Πέτρος μὲν οὖν Θεωδάτῳ τε ἄντικρως ἐμαρ-
 τύρατο καὶ τοῖς ἄλλοις Γότθοις ὅτι δὴ αὐτοῖς τοῦ θειοῦ τού-
 του ἔξωρασμένου ἄσπονδος βασιλεῖ τε καὶ σφίσι δὲ πόλεμος
 20 ἔσται. Θεωδάτος τε ὑπὸ ἀβελτερίας τοὺς Ἀμαλασοῦνθας φονεῖς
 ἐν τιμῇ πολλῇ ἔχων, Πέτρον τε καὶ βασιλέα πείθειν ἤθελεν ὡς P 319
 αὐτοῦ οὐδαμῆ ἐπαινοῦντος, ἀλλ' ὡς μάλιστα ἀκουσίτου, Γότ-
 θοις ἐργασθεῖν τὸ μίσημα τοῦτο.

20. ἀβελτερίας] Vulgo ἀβιλητηρίας
 κολλῆ τε LHm.

21. κολλῆ] τε κολλῆ H.

teneret additum; sed cum Theodato, tum Gotthis omnibus declararet. Cum autem Legati Italiae Byzantium pervenissent, omnes, Opillione ex-
 cepto, qui in Amalasantham nihil deliquisse Theodatum constantissime
 affirmabat, rem plane, uti se habuerat, Imperatori narrarunt; inprimis
 Liberius, vir honestis moribus et bonitate praeditus singulari, qui veri-
 tatem contaminare mendacio nesciebat. Posteaquam Petrus in Italiam
 pervenit, ex vivorum numero exturbata est Amalasantha. Propinqui
 enim Gothorum, quos illa morte affecerat, adire Theodatam, eique as-
 severarunt nec ipsum nec se vivere securos posse, nisi Amalasantham de
 medio quamprimum tollerent. Ahnuente illo, nulla interposita mora de-
 lati in insulam, necem attulerunt Amalasanthae, et ea re moerorem maxi-
 mum Italiam omnibus ac caeteris Gotthis. Haec enim mulier summa ani-
 mi firmitate, ut paulo supra dixi, omnium officia virtutum obibat. Quo-
 circa Petrus Theodato Gotthisque caeteris aperte denuntiavit, quando-
 quidem hoc facinus admisissent, Imperatori bellum cum ipsis fore inex-
 pugnabile. At stolide ineptus Theodatus, cum Amalasanthae interfectori-
 bus plurimum honoris tribueret, Petro et Imperatori persuadere vole-
 bat, se minime approbante, quin potius invitissimo, Gotthos hoc piaculum perpetrasset.

- B** ε'. Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριον εὐδοκιμηκέναι κατὰ Γέλιμε-
 ρός τε καὶ Βανδιλίαν τετύχηκε. βασιλεὺς δὲ τὰ ἀμφὶ Ἀμαλα-
 σούνθη ξυνεχθέντα μαθὼν εὐθὺς καθίστατο ἐς τὸν πόλεμον,
 ἔνατον ἔτος τὴν βασιλείαν ἔχων. καὶ Μοῦνδον αὐτὸν μὲν τὸν
 Πλυριῶν στρατηγὸν ἕξ τε Δαλματίας ἵεναι, τὴν Γότθων κατή- 5
 κοον, καὶ Σαλώνων ἀποπειρώσασθαι ἐκέλευεν. ἦν δὲ ὁ Μοῦνδος
 γένος μὲν βάρβαρος διαφερόντως τε τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμα-
 σιν εὖνους καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια. Βελισάριον δὲ ναυσὶν ἔστειλε,
 στρατιώτας μὲν ἐκ καταλόγων καὶ φριδεράτων τετρακισχιλίους,
 ἐκ δὲ Ἰσαύρων τρισχιλίους μάλιστα ἔχοντα. ἄρχοντες δὲ ἦσαν 10
C ἑλλόγμοι μὲν Κωνσταντίνος τε καὶ Βέσσας, ἐκ τῶν ἐπὶ Θράκης
 χωρίων, Περάνιος δὲ ἐξ Ἰβηρίας τῆς ἄγχιστα Μήδων, γενόμε-
 νος μὲν τῶν ἐκ βασιλείως Ἰβήρων, αὐτόμολος δὲ πρότερον ἐς
H 172 Ῥωμαίους κατὰ ἔχθος τὸ τῶν Περσῶν ἦκων, καταλόγων δὲ ἱπ-
 πικῶν μὲν Βαλεντίνος τε καὶ Μάγνος καὶ Ἰννοκέντιος, πεζῶν δὲ 15
 Ἡρωδιανός τε καὶ Παῦλος καὶ Δημήτριος καὶ Οὐρσικίνος, ἀρ-
 χηγὸς δὲ Ἰσαύρων Ἐννης. εἶποντο δὲ καὶ Οὐννοὶ ξύμμαχοι δια-
 κόσιοι καὶ Μαυρούσιοι τριακόσιοι. στρατηγὸς δὲ αὐτοκράτωρ
 ἐφ' ἅπασιν Βελισάριος ἦν, δορυφόρος τε καὶ ὑπασπιστὺς πολ-
 λούς τε καὶ δοκίμους ἔχων. εἶπετο δὲ αὐτῷ καὶ Φώτιος, ὁ τῆς 20
D γυναικὸς αὐτοῦ Ἀντωνίνης υἱὸς ἐκ γάμων προτέρων, νέος μὲν ὢν

1. Βελισάριον] Vulgo Βελισάριος. 4. ἔνατον] ἕνατον P.
 11. Βέσσας] βέσσος HL. 13. τῶν ἐκ] ἐκ τῶν Grotius.
 14. ἔχθος Maltretus collata p. 326 d. Libri ἔθος. 15. Ἰννο-
 κέντιος] Vulgo Ἰνοκέντιος. 16. Οὐρσικίνος] οὐρσικίνος HL.
 21. αὐτοῦ om. L a pr. m. *ibid.* Ἀντωνίνης] ἀντωνίνης L.

5. Hoc tempore Belisarium recens de Gelimere Vandalisque reportata victoria commendabat. Imperator vero, simul, ut de Amalasantha casu factus est certior, bellum suscepit, annum agens imperii nonum, ac Mundo, Magistro militum per Hlyricum, imperavit, ut in Dalmatiam Gothis subditam proficisceretur, et Salonas tentaret. Erat Mundus genere natus Barbaro, studiosissimus rerum Imperatoris, ac bello egregius. Belisarium quoque Augustus cum chase misit, agentem secum quatuor militum millia ex numeris militaribus et foederatis, et Isauros ter fere mille. Praecipui Duces erant Constantinus et Bessas Thracae; Peranios in Iberia, quae Medis vicina est, e domo Regis Iberum ortus, et ad Romanos iam pridem transfuga propter invisos Persarum mores. Equestribus numeris praeerant Valentinus, Magnus, et Innocentius; pedestribus, Herodiansus, Paulus, Demetrius, et Ursicinus: Isauros ducebat Ennes: Hunni socii sequebantur bis centum, Mauri trecenti. Summum belli imperium penes Belisarium erat, habentem in comitatu Praetorianos hastatos, scutatosque, permultos et inlytos. Assumpserat uxoris suae Antoninae ex priori marito filium, Photium, adhuc primae lanuginis adolescentem;

ἔτι καὶ πρῶτον ὑπηγήτης, ζυνοτάτατός τε καὶ φάσεως ἰσχυρὸν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν δηλώσας. βασιλεύς τε Βελισαρίω ἐπέστελλεν ἐς Καρχηδόνα μὲν τῷ λόγῳ στέλλεσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἐς Σικελίαν ἀφίκοιτο, ὡς δὴ κατὰ χρεῖαν τιὰ ἐνταῦθα ἀποβάντας πειραῖσθαι 5 τῆς νήσου. καὶ ἦν μὲν δυνατὰ ἦ, ὑποχειρίαν αὐτὴν οὐδενὶ πόνῳ ποιήσασθαι, κατέχειν τε καὶ αὐτῆς μηκέτι μεθίεσθαι· ἦν δὲ τι ἐμπόδιον ὑπαντιάζη, πλεῖν κατὰ τάχος ἐπὶ Λιβύης, οὐδενὶ αἰσθησιν τῆς βουλήσειος παρεχομένους.

Ἰβήρας δὲ καὶ παρὰ Φράγγων τοὺς ἡγέμονας ἔγραψε τάδε P 320
 10 „Γότθοι Ἰταλίαν τὴν ἡμετέραν βία ἐλόντες οὐχ ὅσον αὐτὴν ἀποδιδόναι οὐδαμῆ ἔγνωσαν, ἀλλὰ καὶ προσηδικήασιν ἡμᾶς οὔτε φορητὰ οὔτε μέτρια. διόπερ ἡμεῖς μὲν στρατεύειν ἐπ’ αὐτοὺς V 10 ἠναγκάσμεθα, ὑμᾶς δὲ εἰκὸς ζυνδιαφέρειν ἡμῖν πόλεμον τόνδε, ὃν ἡμῖν κοινὸν εἶναι ποιεῖ δόξα τε ὀρθή, ἀποσειομένη τὴν Ἀφρικήν 15 νῶν γνώμην, καὶ τὸ ἐς Γότθους ἀμφοτέρων ἔχθος.“ τοσαῦτα μὲν βασιλεὺς ἔγραψε· καὶ χρήμασιν αὐτοὺς φιλοτιμησάμενος, πλείονα δάσειν, ἐπειδὴν ἐν τῷ ἔργῳ γέωνται, ὤμολόγησεν. οἱ δὲ αὐτῷ ζῆν προθυμίᾳ πολλῇ ζυμμαχήσειν ὑπέσχεοντο. Μοῦνδος μὲν οὖν καὶ ἡ ζῆν αὐτῷ στρατιᾷ ἐς Δαλματίαν ἀφικόμενοι καὶ B
 20 Γότθοις τοῖς ἐκείνη ὑπαντιάζασιν ἐς χεῖρας ἐλθόντες, νικήσαντες τε τῇ ζυμβολῇ, Σάλωνας ἔσχον. Βελισάριος δὲ καταπλεύσας ἐς Σικελίαν Κατάνην ἔλαβεν. ἔρθεν τε ὀρμώμενος Συρα-

1. πρῶτον ὑπηγήτης] Ex Hamero. 4. ἀποβάντας] Vulgo ἀποβάντες. 14. κοινὸν] κοινωτὸν Reg. 20. ὑπαντιάζασιν] ὑπαντιάζουσιν L corr. 21. Σάλωνας] σαλώνας L. 22. ἐς L. εἰς P.

in quo excellens prudentia ac naturae vis longe praecurrebant aetatem. Praecepit autem Belisario Imperator, ut ire se Carthaginem simularet: ubi in Siciliam ventum esset, facta per necessitatis causam excelsione, tentaret insulam, ac, si fieri posset, nullo negotio occuparet; receptam teneret ita, ut non dimitteret: sin quid obstaret, cursum celeraret in Africam, dissimulato prorsus consilio.

Tum quoque ad Francorum Principes Legationem cum his literis misit. Quoniam Gotthi non modo Italiam, quam habent, ditioni nostrae creptam ei, restituere nolunt, sed iniurias etiam nobis, nec mediocres, nec tolerabiles, imposuerunt, non lacessiti; ipsis bellum inferre coacti sumus. Nobiscum vos id suscipere convenit, quod commune facit cum germana religio, erroris Ariani expultrix, tum odium, quo neque ut nos, dissidia a Gotthis. Haec scripsit Imperator, quibus amplum pecuniae munus addidit, plura pollicitus daturum se, rem aggressis. Illi socia arma lubentissime promiserunt. In Dalmatiam ingressus Mundus cum exercitu suo, et cum Gotthis, quos obvios habuit, praefectus, illis acie victis, Sannonam cepit. Belisarius vero appulsa in Siciliam classe, potitus est Catana:

κούσας τε ὁμολογίᾳ καὶ πόλεις τὰς ἄλλας παρεστήσατο οὐδενὶ
 πόνῳ· πλὴν γὰρ δὴ ὅτι Γότθοι, οἳ ἐν *Ηανόρμῳ* φυλακὴν εἶχαν,
 θαρρεῦντες τῷ περιβόλῳ. (ἦν γὰρ ἰσχυρὸν τὸ χωρίον) προσχω-
 ρεῖν τε *Βελισαρίῳ* ἤκιστα ἤθελον καὶ αὐτὸν ἐνθὺνδε ἀπάγειν τὸν
 στρατὸν κατὰ τάχος ἐκέλευον. *Βελισάριος* δὲ λογισάμενος ἀμή- 5
 C *χαρον* εἶναι διὰ τῆς ἡπείρου τὸ χωρίον ελεῖν ἐσπεῖν τὸν στόλον
 εἰς τὸν λιμένα ἐκέλευεν ἄχρι ἐς τὸ τεῖχος διήκοντα. ἦν γὰρ τοῦ
 τε περιβόλου ἐκτὸς καὶ παντάπασιν ἀνδρῶν ἕρμιος. οὗ δὴ τῶν
 σῆσιν ὀρμισαμένων τοὺς ἰστοὺς ξυνέβαινε τῶν ἐπάλξεων καθυπερ-
 τέρους εἶναι. αὐτίκα οὖν τοὺς λέμβους τῶν νηῶν ἅπαντας τοξο- 10
 τῶν ἐμπλησάμενος ἀπεκρέμασεν ἄκρων ἰστών. ὅθεν δὴ κατὰ
 κορυφὴν βαλλόμενοι οἱ πολέμοι ἐς θέος τι ἀμήχανον ἤλθον, καὶ
 Πάνορμον εὐθύς ὁμολογίᾳ *Βελισαρίῳ* παρέδοσαν. βασιλεὺς τε
 ἐκ τοῦδε *Σικελίαν* ὅλην ἐς φόρον ἀπαγωγὴν κατήκοον εἶχε. τῷ
 δὲ *Βελισαρίῳ* τότε κρεῖσσον λόγον ἐπέτυχμα ξυνηχέθη γενέσθαι. 15
 D τῆς γὰρ ὑπατείας λαβὼν τὸ ἀξίωμα ἐπὶ τῷ *Βανθίλους* νενικηκέ-
 ναι, ταύτης ἔτι ἐχόμενος, ἐπειδὴ παρστήσατο *Σικελίαν* ὅλην,
 τῇ τῆς ὑπατείας ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ ἐς τὰς *Συρακούσας* ἐσῆλασε,
 πρὸς τε τοῦ στρατοπέδου καὶ *Σικελιωτῶν* κροτούμενος ἐς τὰ μά-
 λιστα καὶ νόμισμα χρυσοῦ ῥίπτων ἅπασιν. οὐκ ἐξεπέτηδες μέντοι 20
 αὐτῷ πεποίητο τοῦτο, ἀλλὰ τις τῷ ἀνθρώπῳ ξυνέβη τύχη πῦσαν
 ἀνασσωσάμενῳ τὴν νῆσον Ῥωμαίοις ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐς τὰς *Συρα-
 κούσας* ἐσεληλακέναι, τὴν τε τῶν ὑπᾶτων ἀρχὴν, οὐχ ἥπερ εἰώ-
 θει ἐν τῷ *Βυζαντίου* βουλευτηρίῳ, ἀλλ' ἐνταῦθα καταθεμένῳ

18. ἐσῆλασε] εἰσῆλασε L.

23. ἐσεληλακέναι] Vulgo ἐσηλακέναι.

inde movens, Syracusas deditioe, caeterasque urbes labore nullo recep-
 pit, praeter Panormum; cuius moenibus confisi Gotthi praesidarii (et
 vero locus munitus erat) Belisario permittere se noluerunt, mandavunt-
 que ut inde exercitum properaret abducere. Belisarius urbem terra ex-
 pugnari non posse animadvertens, classem iubet subire portum, usque ad
 moenia patentem. Erat enim hic extra muros, et ab hominibus plane
 vixit. Appulis eo navibus, accidit, ut earum mali altius quam mu-
 rum pinnae evaderent. Quare illico Belisarius omnes navium lembos
 sagittariis complet, sublatosque e fastigiis malorum suspendit. Inde te-
 lis a vertice petiti hostes, et gravissimo correpti metu, statim Panor-
 mum Belisario dederunt. Ex eo tempore Siciliam universam vectiga-
 lem habuit Imperator: quando cum Belisario felicius, quam dici possit,
 actus est. Constatum enim, quos post victoriam Vandalicam susceperat,
 adhuc gerens cum Siciliam omnem subegit, extremo illius die Syra-
 cusas ingressus est, cum expositus ac Siculorum ingenti plausu, nummos
 aureos omnibus spargens. Id quod non ex composito fecit, sed casu
 quaedam evenit ut tota insula iam Romanis recuperata eo die Syracu-

ἐξ ὀπάτων γενέσθαι. Βελισσάρης μὲν οὖν οὕτω δὴ ἐδημερῆσαι
ξυνέντευχεν.

ζ'. Ἐπει δὲ ταῦτα Πέτρος ἔμαθεν, ἐκείμενος πολλῶν ἔτι P 321
μᾶλλον καὶ διδισσόμενος Θεοδάτον οὐκέτι ἀνίει. καὶ ὅς ἀπο-
5 δειλιάσας τε καὶ ἐξ ἀφασίαν ἐμπεπτωκώς, οὐχ ἤσσαν ἢ εἰ δοριά-
λωτος ξὺν αὐτῷ Γελλμερι καὶ αὐτὸς ἐγεγόνει, ἐς λόγους τῷ Πέ-
τρῳ κρύφα τῶν ἄλλων ἀπάντων ἦλθεν, ἐς τε ξύμβασις σήσιν
ἦλθεν, ἐφ' ᾧ Θεοδάτος Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ Σικελίας ἐκστήσει-
ται πάσης, πέμψει δὲ αὐτῷ καὶ στέφανον χρυσοῦν ἀνὰ πᾶν ἔτος
10 κατὰ τριακοσίας ἔλκοντα λίτρας, Γότθους τε ἄνδρας μαχίμους
ἐς τρισχιλλούς, ἤνικα ἔν αὐτῷ βουλευμένῳ εἶη· Θεοδάτῳ τε αὐτῷ B
ἔξουσίαν οὐδαμῆ ἔσεσθαι τῶν τινα ἱερέων ἢ βουλευτῶν ἀποκτι-
νόναι, ἢ ἀνάγκαστον ἐς τὸ δημόσιον αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ὅτι μὴ H 173
βασιλέως ποιεῖσθαι γνώμη. ἦν δὲ γε τῶν ὑπηκόων τινὰς ἐς τὸ
15 τῶν πατρικίων ἢ ἄλλο βουλῆς ἀξίωμα Θεοδάτος ἀγαγεῖν βοίλη-
ται, τοῦτο δὲ οὐκ αὐτὸν δώσειν, ἀλλὰ βασιλέα αἰτήσιν διδο-
ναι. εὐφημοῦντα δὲ Ῥωμαίων τὸν δῆμον, ἀναβοήσιν αἰεὶ βα-
σιλέα πρῶτον, ἔπειτα Θεοδάτον, ἔν τε θεύτοις καὶ ἰπποδρο-
μίαις καὶ εἰ που ἄλλη τὸ τοιοῦτον γενέσθαι δεήσει. εἰκόνα τε
20 χαλκῆν ἢ ὕλης ἑτέρας μὴ ποτε Θεοδάτῳ μόνῳ καθίστασθαι, C
ἀλλὰ γίνεσθαι μὲν αἰεὶ ἀμποτέροις, στήσεσθαι δὲ οὕτως· ἐν V 11
δεξιῶς μὲν τὴν βασιλέως, ἐπὶ θάτερα δὲ τὴν Θεοδάτον. ἐπὶ

5. δοριάλωτος] Vulgo δορνάλωτος. 8. Θεοδάτος] Θεοδάτος L
hic et alibi. 9. πέμψει] Vulgo πέμψη. 10. γότθους τε L.
Γότθους δὲ P. 14. γε om. L. 19. τοιοῦτον HL. τοιοῦτο P.

mas invehetur, et Consulatu, non, ut mos erat in Byzantii Curia, sed
ibi depositus, vir Consularis evaderet. Hos Belisarius successus habuit.

6. Haec Petrus cum accepisset, magis ac magis instare, et terre-
rem offerre Theodato non cessabat. Ille pavidus, neq. minus attonitus,
quam si cum Gellimere captus etiam ipse iam teneretur, cum Petro, ar-
bitris omnibus remotis, agit. Tandem convenit, ut omni Sicilia Theoda-
tus Iustiniano Aug. cederet: ad ipsum quotannis coronam mitteret au-
reum interceptum pondó, ac ter mille bellatores Gothos, quando collibi-
tum eidem esset: nec liceret Theodato Sacerdotum quemquam, aut Se-
natorum, privare vita, vel eius bona publicare, nisi de Imperatoris sen-
tentia: ad quos et subditis ad Patriciatum provehere, vel in Senatum le-
gere vellet; id illis ne daret ipse; verum peteret ab Imperatore: in spe-
ctaculis ac ludis Circusibus, et ubicunque faustis populi Rom. acclama-
tionibus locus est, primum Iustiniano Aug. semper acclamaretur, deinde
Theodato: huic nusquam soli status ex aere aliave materia poneretur,
ut utrique semper, et eo quidem ordine, ut quae exprimeret Imperato-

ταύτη μὲν τῇ ξυμβάσει γράψας τὸν πρεσβευτὴν ὁ Θεοδάτος ἀπέμψατο.

Ὀλίγη δὲ ὕστερον ψυχῆς ὀρρωδία παραλαβοῦσα τὸν ἄνθρωπον ἐς δειματά τε ἀπῆγεν δρον οὐκ ἔχοντα καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, δεδισσομένην τῷ τοῦ πολέμου ὀνόματι, καὶ 5 ὡς, εἴ γε βασιλεῖ οὐδαμῇ ἀρέσκει τὰ τε αὐτῷ καὶ Πέτρῳ ξυγκείμενα, ὁ πόλεμος εὐθὺς ἀπαντήσῃ. αὐθις οὖν τὸν Πέτρον
D μεταπεμπάμενος ἐν Ἀλβανοῖς ἤδη γενόμενον, ἅτε κοινολογούμενος λάθρα τοῦ ἀνθρώπου ἀνεπυνθάνετο, εἰ τὴν ξίμβασιν βασιλεῖ πρὸς ἡδονῆς ἔσεσθαι οἶεται. καὶ ὃς οὕτω δὴ ὑποτοπάζειν 10 ἔφη. ἦν δέ γε ταῦτα οὐδαμῇ ἀρέσκει τὸν ἄνδρα, τί τὸ ἐνθένδε γενήσεται; εἶπεν. ἀπεκρίνατο Πέτρος, πολεμητέα σοι τὸ λοιπὸν, ὦ γενναῖε. τί δέ; δίκαια ταῦτα, ὦ φίλτατε πρεσβευτά; ἔφη ὑπολαβών. καὶ πῶς οὐ δίκαιον, ὦ ἀγαθὲ, εἶπε, τὰ ἐπιτηδεύματα ἑκάστου ψυχῇ φυλάσσεσθαι; τί δὴ τοῦτό ἐστιν; ὁ 15
P 322 Θεοδάτος ἠρώτα. ὅτι σοὶ μὲν σπουδὴ πολλὴ φιλοσοφεῖν, ἔφη, Ἰουστινιανῷ δὲ βασιλεῖ Ῥωμαίων γενναῖω εἶναι. διαφέρει δὲ, ὅτι τῷ μὲν φιλοσοφίαν ἀσκήσαντι θάνατον ἀνθρώποις πορρίζεται, ἄλλως τε καὶ τοσοῦτοις τὸ πλῆθος, οὐ μήποτε εὐπρεπὲς εἶη, καὶ ταῦτα ἀπὸ τῆς Πλάτωνος διατριβῆς, ἧς δηλονότι μετασχόντα 20 σε μὴ οὐχὶ φόνου παντελῶς ἐλεύθερον εἶναι οὐκ ὄσιον· κείνον δὲ χάρας μεταποιήσασθαι οὐδὲν ἀπεικὸς, ἄνωθεν τῇ ὑπαρχούσῃ

11. ἀρέσκει Scaliger et P. ἀρέσκων HL.

nam, dexteram, quae Theodatum, sinistram obtineret. Postquam his Theodatus pactis conventis subscripsit, Legatum remisit.

Paulo post invasit hominem horror, et in varios timores, qui modum excedebant, ita adduxit, ut de statu mentem eius dimoveret, vel ipso belli nomine consternatam; cum illud statim affore intelligeret, si ipsius cum Petro compositionem Imperator non approbaret. Confestim igitur Petrum, cum iam apud Albanos esset, ad colloquium revocat, ac eorum rogat, num Imperatori gratam fore existimet pactionem confectam? Atque illi affirmantem se ita coniferre, Quid vero postea fiet, inquit, si non placuerit? Cui Petrus, Tibi, ait, praeclare vir, gerendum deinceps bellum. Quid? subicit Theodatus, Idne aequum est, Regate carissime? Tum ita Petrus suscipit: Quidni aequum, o bone, ut ingenio quisque sub consentanea sectetur studia? Hic quaerenti Theodato, quid hoc sibi vellet, respondit: Tu quidem vehementer amas philosophari; Iustinianus vero generosum praebere se Romanorum Imperatorem. Hoc demum ab illo differt, quod hominibus, praesertim tot numero, interitum conferre Philosophum minime doceat, idque ex disciplina Platonis: cuius tu cum sis consultus, ab omni utique caede puram agere vitam debes. At illum nihil vetat sibi armis vendicare provincias, iure veteri ad

προσφορῆς ἀρχῆ. ταύτη ὁ Θεωδάτος τῇ ἐποθῆκῃ ἀναπειθεὶς
 ὡμολόγησεν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τῆς ἡγεμονίας ἐκστήσεσθαι.
 καὶ κατὰ ταῦτὰ αὐτὸς τε καὶ ἡ γυνὴ ὤμοσε. τὸν τε Πέτρον δὲ- B
 κοὺς κατέλαβεν, ὡς οὐ πρότερον ἔκπυστα ταῦτα ποιήσεται, πρὶν
 5 ἂν βασιλεὺς οὐκ ἐνδεχόμενον τὴν προτέραν ξύμβασιν ἴδοι. καὶ
 Ῥούστικον τῶν τινα ἱερέων καὶ αὐτῷ μάλιστα ἐπιτηδείων, ἄνδρα
 Ῥωμαῖον, ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ ξὺν αὐτῷ ἔπεμψεν. οἷς δὲ
 καὶ γράμματα ἐνεχείρισε.

Πέτρος μὲν οὖν καὶ Ῥούστικος ἐν Βυζαντίῳ γενόμενοι τὰ
 10 πρότερον δόξαντα βασιλεῖ ἠγγελλαν, καθάπερ Θεωδάτος σφίσι
 ἐπέστειλεν. ἐπεὶ δὲ τοὺς λόγους ἐνδέχασθαι βασιλεὺς ἤκιστα
 ἤθελε, τὰ ἐν ὑστέρω γεγραμμένα ἐπέδειξαν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ C
 τάδε „Ὁὐ γέγονα μὲν, βασιλεῦ, ἐπηλύτης αὐλῆς. τετύχηκε
 γὰρ μοι τετέχθαι τε ἐν βασιλείᾳ θείῳ καὶ τετράφθαι τοῦ γένους
 15 ἀξίως· πολέμων τε καὶ τῶν ἐν τούτοις θορύβων εἰμι οὐ παντα-
 λῶς ἔμπειρος. περὶ λόγων γὰρ ἀκοὴν ἄνωθεν ἑρωτικῶς ἐσχηκότι
 μοι καὶ διατριβὴν ἐς τοῦτο αἰεὶ πεποιημένῳ ξυμβαίνει τῆς ἐν ταῖς
 μάχαις ταραχῆς ἑκαστάτῳ ἐς τόδε εἶναι. ὥστε ἡκιστὰ με εἰκόσ
 τὰς ἐκ τῆς βασιλείας ζηλοῦντα τιμὰς τὸν κατὰ κίνδυνον διώκειν
 20 βίον, ἐξὸν ἀμφοῖν ἐκποδῶν ἴστασθαι. τούτοις γὰρ μοι οὐδέτα-
 ρον ἐν ἡδονῇ ἐστι· τὸ μὲν, ὅτι κόρῳ τετίμηται· πλησμονὴ γὰρ
 ἡδέων ἀπάντων· τὸ δὲ, ὅτι τὸ μὴ ἐθισθῆναι ἐς ταραχὴν φέρει.

14. βασιλέως] βασιλείως Pm et Grotius. 20. οὐδέτερον Classe-
 nus. Vulgo οὐδὲν ἕτερον. 21. τετίμηται] ἠρίμηται Grotius.

*ipius Imperium pertinentes. Has inductus commotione Theodatus, se
 Iustiniano Aug. cessurum regno spondit, et promissum iuratus cum
 uxore firmavit. At una Petrum iurare compulsi, non prius ipsum haec
 editurum, quam ab Imperatore priorem reiici pactionem videret: cum eo
 Rusticum (id viro nomen erat Romano ac Sacerdoti, quo familiarissime
 utebatur) ut de his coram transigeret, destinavit, et utrique literas
 dedit.*

*Erge Petrus et Rusticus, postquam advenere Byzantium, ex pro-
 scripto Theodati, primum quidem priora pacta Imperatori exponunt: de-
 inde vero conditionem repudianti, posteriores literas exhibent: quarum
 haec erat sententia. Equidem in aula non sum extraneus; cum et in
 avunculi Regia natus sim, et pro dignitate generis educatus: at bella
 eorumque tumultus non plane didici usu. Quippe cum a puero Musarum
 amore captus, rationem cum illis semper habuerim, longissime ab
 infesto strepitu Martis hactenus absui: ita ut nihil sit, cur armorum
 alca plenum nunc sequar vitam, gloriae regnandi cupidus; quando amo-
 liri utrumque licet, [bellum inquam et regnum]. Miki certe neutrum
 aridet: huiusmodi quoniam satietate mulcatur atque fastidio, suavi-
 bus omnibus moveri solito; illud vero, quia rerum insolentia perturbatio-*

D ἔγω δέ, εἴ μοι χωρία γένηται οὐχ ἦσσον ἢ δώδεκα κεντηναρίων ἐπέτειον φέροντα πρόσοδον, περὶ ἐλάσσονος ἢ αὐτῶν τὴν βασιλείαν ποιήσοιμι, καὶ σοὶ τὸ Γότθων τε καὶ Ἰταλιωτῶν αὐτίκα ἐγχειριῶ κράτος. ὡς ἔγωγε ἤδιον ἢ ἔξιν τῇ ἀπραγμοσύνῃ γεωργὸς εἶη ἢ ἐν μερίμναις βασιλικαῖς βιώην, κινδύνοις ἐκ κινδύνων 5 παρῦπεμπούσαις. ἀλλὰ πέμπε ἄνδρα ὡς τάχιστα, ὅτω με Ἰταλίαν τε καὶ τὰ τῆς βασιλείας πράγματα παραδοῦναι προσήκει.“ Θεωδῶτον μὲν ἡ γραφή τοσαῦτα ἐδήλου. βασιλεὺς δὲ ὑπεράγαγεν ἡσθαεὺς ἀμειβεται ὧδε „ Πάλαι μὲν σε ξυνητὸν εἶναι ἀκοῆ εἶχον, νῦν δὲ καὶ τῇ πειρᾷ μεραδθηκῶς οἶδα οἷς οὐκ ἔγνωκας τὸ τοῦ πο- 10 λέμου καρδοκοεῖν πέρας. ὅπερ ἦδη πεπονηθέντες τινὲς ἐν τοῖς με- P 323 γιστοῖς ἐσφάλησαν. καὶ σοὶ οὐ ποτε μεταμελήσει φίλους ἡμῶν H 174 ἀντὶ πολεμίων ποιησαμένω. ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄπερ αἰτεῖς παρ’ ἡμῶν ἔξεις, καὶ προσέσται σοὶ ἐν ταῖς πρώταις Ῥωμαίων τιμαῖς V 12 ἀναγράφω εἶναι. νῦν μὲν οὖν Ἀθανάσιον καὶ Πέτρον ἀπέσταλκα, ὅπως ὁμολογήσῃ τινὶ ἐκατέρω τὸ βέβαιον ἔσται. ἤξει δὲ ὅσον οὐκω καὶ Βελισάριος παρὰ σέ, πέρας ἅπασιν ἐπιθήσων ὄσα ἂν ἐν ἡμῖν ξυγκείμενα ἦ. ταῦτα βασιλεὺς γράψας Ἀθανάσιον τε τὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφόν, ὃς πρώην ἐς Ἀταλάριχον, B ὡσπερ ἐρρήθη, ἐπρόσβησε, καὶ Πέτρον αὖθις τὸν ὀρθοῖρα ἐπεμ- 20 ψεν, ὃδὲ πρόσθεν ἐμνήσθη, ἐντειλάμενος τὰ μὲν χωρία τῆς βασιλείας οὐκίας, ἣν δὲ πατριμῶνιον καλαῦσι, Θεωδῶτῳ νεμίαι,

17. παρὰ σέ L. παρὰ σε P. 20. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 22. πατριμῶνιον] Vulgo πατριμόνιον.

nem parit. Si modo habeam praedia, unde mihi quotannis auri pondus saltem mille et ducentis proveniant, regnum his posthabedo, ac tibi statim Gothorum Italarumque imperium tradam: ut qui terram animo vacuo colere malim, quam regales inter sollicitudines vivere, quas me in alia ex aliis pericula mittant. Age, cum ocyus hic virum destina, cui conveniat, a me Italiam, et quidquid ad regnum spectat accipere. Haec significabat epistola Theodati: cui Imperator, summa auctus laetitia, in hunc modum rescripsit. Te virum cordatum esse fama pridem acceperam: nunc vero etiam experientia doctus talem agnosco, dum status non expectare exitum belli: quae demens expectatio iam quorundam in summi momenti rebus fessedit. At te nunquam poenitebit, quod nos ex hostibus amicos feceris: verum concessis iis, quae postulas, illud accedet, ut amplissimis Romanorum Magistratibus ascriberis. In praesenti Athanasium ac Petrum destina, rem ita composituros, ut ea praecleara stet utriusque nostrum. Belisarius quoque propediem te conveniet, omnibus, quaecumque inter nos pepigerimus, extremam impositurus manum. Haec ubi scripsit Imperator, Athanasium, fratrem Alexandri, legatione apud Atalaricum antea functi, ut dictum est, iterumque Petrum caelestium, de quo supra meminimus, misit, cum his mandatis; ut fundos, domus Regis addictos, quos patrimonium vocant, Theodate attribuerent: cum pacta re-

γράμματα δὲ καὶ ὄρκους ὀχύρωμα ταῖς ξυνηθήκαις ποιησιμένους
οὕτω δὴ ἐκ Σικελίας Βελισάριον μεταπέμψασθαι, ἐφ' ᾧ τὰ τε
βασίλεια καὶ Ἰταλίαν παραλαβὼν ξύμπασιν ἐν φυλακῇ ἔχει. καὶ
Βελισάριος ἐπέστειλεν ὥστε αὐτὸν, ἐπειδὴν μεταπέμψωνται, κατὰ
5 τάχος ἦκειν.

ζ. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα βασιλεὺς ἐπρασε καὶ οἱ πρόβους οὗ- C
τοι ἐς Ἰταλίαν ἐπέτρελλοντο, ἐν τούτῳ Γότθοι, ἄλλων τε καὶ Ἀσι-
ναρίου καὶ Γρίππα σφίσειν ἡγουμένων, στρατῷ πολλῷ ἐς Δαλμα-
τίαν ἦκον. ἐπειδὴ τε Σαλώνων ἀγχιστα ἵκοντο, Μωυρίκιος σφί-
10 σιν, ὁ Μοῦνδου υἱὸς, οὐκ ἐς παράταξιν, ἀλλ' ἐπὶ κατασκοπῇ
ἦκων ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐπηρτίαζε. καρτερῶς δὲ γενομένης τῆς
προσβολῆς Γότθων μὲν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἔπεσον, Ῥωμαῖοι
δὲ σχεδὸν ἄπυντες καὶ Μωυρίκιος ὁ στρατηγός. ὑπερ' ἐπεὶ ἤκουσε
Μοῦνδος, περιώδυνός τε γενομένος τῇ ξυμφορᾷ καὶ θνητῷ πολλῷ D
15 ἦδη ἐχόμενος, ἀντίκα μάλα ἐπὶ τοῖς πολεμίοις οὐδενὶ κόσμῳ ἦει.
τῆς τε μάχης καρτερῶς γεγενημένης τὴν Καδμείαν νίκην Ῥωμαίοις
νεκῆσαι ξυνέπει. τῶν μὲν γὰρ πολεμίων ἐνταῦθα οἱ πλείστοι
ἔπεσον καὶ ἡ τροπὴ λαμπρὰ ἐγγόνει, Μοῦνδος δὲ κτείνων καὶ ὅποι
παρατύχοι ἐπόμενος κατέχειν τὴν διάνοιαν τῇ τοῦ παιδὸς ξυμ-
20 φορᾷ ὡς ἦμισα ἔχων ὑφ' ὅτου δὴ τῶν φευγόντων πληγεὶς ἔπεσε,
καὶ ἣ τε δίωξις ἐς τοῦτο ἐτελεύτα καὶ τὰ στρατόπεδα ἐκάτερα P 324
διελέλυτο. τότε Ῥωμαῖοι ἀνεμνήσθησαν τοῦ Σιβύλλης ἔπους,
ὅπερ ἀδόμενον ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ τέρας αὐτοῖς ἔδοξεν εἶναι. ἔλεγε

1. καὶ ὄρκους] καὶ om. L. 8. Γρίππῃ γρίπα HL: Grippa Pers.
9. Σαλώνων] σαλώνων L. 16. καρτερῶς H. καρτερῶς P.

infissent in tabulas, ac iuramentis firmassent, Belisarium accerserent e Sicilia, quo Palatium omnemque Italiam reciperet et custodiret. Ipsi de-
mum Belisario infunxit ut ab illis accitus maturasset.

7. Dum haec tractat Imperator, et Legati, quos dixi, in Italiam profi-
cisunt, interea Gothi cum magno exercitu, Asinario, Grippa, aliis-
que ducibus, in Dalmatiam veniunt. Quibus ad Salonas progressis oc-
currit cum exigua manu Mauricus, Mundi fillus, explorandi gratia, non
pugnandi. Nihilominus acri commisso certamine, hinc Gotthorum prima-
rii fortissimisque, illinc Romani fere omnes cum duce Mauricio cecide-
runt. Mundus, accepto nuntio, magnum ex infelici casu dolorem cepit:
mox, ira ardens, adversus hostem incomposite properat. Validissime con-
figitur: ac victoria quidem Romanis cedit, sed Cadmea. Confectis enim
plerisque hostium, cum caeteri palam fugerent, Mundus caede furens,
ac temere insequens, nec valens commotum filii casu animum cohibere, a
quodam fugientium vulneratus occubuit: tandem hostis urgeri desitus,
et uterque exercitus digressus est. Tunc Romani in memoriam revoca-
runt Sibyllinum oraculum, quod antea decantatum prodigii loco habe-

Procopius II.

γὰρ τὸ λόγιον ἐκεῖνο ὡς, ἤνικα ἦν Ἀφρικὴ ἔχεται, ὁ κόσμος ζῆν τῷ γόνῳ ὀλεῖται. τὸ μέντοι χρηστήριον σὺ τοῦτο ἐδήλου, ἀλλ' ὑπεῖπὸν ὅτι δὴ αὐθις ὑπὸ Ῥωμαίοις Λιβύη ἔσται καὶ τοῦτο ἐπιπεν, ὅτι τότε ζῆν τῷ παιδί ἀπολεῖται Μοῦνδος. λέγει γὰρ ὧδε, ἀερίσας ἄρτα **ϚϙΔϑϚϘτλδ** τζεριστουσι. ἐπεὶ δὲ ὁ κόσμος τῇ Λατίνων φωνῇ ὁ Μοῦνδος ἀνάται, ἦγοντο ἀμφὶ τῷ κόσμῳ τὸ λόγιον εἶναι. ταῦτα μὲν δὴ ὧδε πη ἔσχεν. ἐς δὲ Σά-
 B λωνας εἰσηλθεν οὐδεὶς. οἳ τε γὰρ Ῥωμαῖοι ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν, ἐπεὶ ἄναρχοι τὸ παράπαν ἐλείποντο, καὶ οἱ Γότθοι τῶν ἀρίστων οὐδενὸς σφίσι ἀπολελειμμένου ἐς δέος ἐλθόντες τὰ
 10 ἐκείνη φρουρία ἔσχον· οὐδὲ γὰρ Σαλώνων τῷ περιβόλῳ ἐπίστυον, ἄλλως τε καὶ οὐ λίαν αὐτοῖς εὐνοικῶς ἐχόντων Ῥωμαίων, οἳ ταύτην ᾤκηοντο.

Ταῦτα ἐπεὶ Θεοδάτος ἤκουσε, τοὺς πρίσβεις ἤδη πον παρ' αὐτὸν ἤκοντας ἐν οὐδενὶ ἐποιήσατο λόγῳ. εἰς γὰρ ἀπιστίαν
 15 ἱκανῶς ἐπεφύκει καὶ βέβαιοι τὴν διάνοιαν οὐδαμῇ εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ αὐτὸν ἢ παροῦσα τύχη ἀλόγως τε καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν οὐκ
 C ἐπαξίως ἐς τε ὄρωδιαν ἀπήγε μέτρον οὐκ ἔχουσαν καὶ αὐθις ἐς ἄφατόν τι ἀντικαθίστη θράσος. καὶ τότε γοῦν τοῦ θανάτου
 περὶ τοῦ Μοῦνδου τε ἀκούσας καὶ Μανρικίου ἐπήρθη τε ὑπερά-
 20

4. λέγει γὰρ ὧδε] Sibyllinum illud oraculum, quod hic legis, ita cusum exhibet Ioannes Opsopaeus in Sibyllinorum oraculorum fragmentis p. 432. ἀερίσας ἄρτα **ϚϙΔϑϚϘτλδ** τζεριστουσι. MALT. In marginibus HP scriptum **†ϚϙΔϑϚϘτλδ**. 7. Σαλώνων L. Σαλώνας F. 8. ἀνεχώρησαν] ἐχώρησαν L. 9. καὶ οἳ L. οἳ H. οἳ δὲ P.

bant. Sic enim illud accipiebant, ut dicerent, post captam Africam, Orbem sua progenie ad interitum redactum iri. Non erat haec sententia vaticinii: sed praenuntiato Africae reditu in ditionem Romanam, id sequebatur; tunc Mundum cum filio periturum. Etenim his verbis constabat: *Africa capta, Mundus cum nato peripis*. Et quoniam Mundus Latine Orbem universam significat, ad Orbem oraculum referebant. Sed haec hactenus. Salonas autem nemo se recepit. Nam et Romani, omnino orbatū ducibus, redire domum; et Gothi, amisso exercitus robore, in regionis illius castella metus compulsi. Neque enim Salonarum muris fidebant, praesertim cum Romani, urbis illius incolae, ipsis parum studerent.

Theodatus, his auditis, Legatos, qui ad ipsum iam venerant, nullo numero habere coepit. Erat enim perfidiosus natura, itaque mobilis, ut Fortuna, quaecumque adesset, eum temere, et contra personae ac muneris dignitatem, iam immodico terrore deiceret; iam audacia efferret tanta, quantam verbis consequi nequeo. Tunc igitur allato necis Mundi ac Mauricii auntio supra modum et rerum gestarum conditionem elatus, Le-

γαν καὶ οὐ κατὰ λόγον τῶν πεπραγμένων, καὶ τοὺς πρέσβεις ἤδη
 παρ' αὐτὸν ἤκοντας ἐρασελεῖν ἤξιον. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ Πέτρος V 13
 ποτὲ, ἅτε ὑπερβάντι τὰ βασιλεῖ ὠμολογημένα, ἔλοιδορεῖτο, ἄμφω
 Θεωδάτος δημοσίᾳ καλέσας ἔλεξε τοιάδε „ Σειμὸν μὲν τὸ χρῆμα
 5 τῶν πρέσβειων καὶ ἄλλως ἐντιμον καθέστηκεν ἐς πάντας ἀνθρώ-
 πους, τοῦτο δὲ τὸ γέρας ἐς τόδε οἱ πρέσβεις ἐν σφίσιν αὐτοῖς
 διασώζουσιν, ἐς δὲ τῆ σφετέρᾳ ἐπιεικείᾳ φυλάξωσι τὸ τῆς πρεσ-
 βείας ἀξίωμα. κτεῖναι γὰρ ἄνδρα πρεσβευτὴν ἐνδίκως νενομί-
 κασιν ἄνθρωποι, ὅταν ἢ ἐς βασιλέα ὑβρίσας φαίνεται, ἢ γυ- D
 10 ναικὸς ἄλλω ξυνοικουήσῃ ἐς εὐνὴν ἔλθοι.“ Θεωδάτος μὲν ταῦτα
 ἐς Πέτρον ἀπέρριπεν, οὐχ ὅτι γυναικὶ ἐπλησίαζεν, ἀλλ' ὅπως
 ἰσχυρίζαιτο ἐγκλήματα γίνεσθαι ἐς πρεσβευτοῦ θάνατον ἄγοντα.
 οἱ δὲ πρέσβεις ἀμείβονται τοῖσδε „ Οὐδὲ δὴ ταῦτα, ὦ Γότθων
 ἀρχηγέ, ἤπερ εἶρηκας ἔχει, οὐδ' ἂν σὺ παραπετάσμασιν οὐχ
 15 ὑγαίνουσιν ἀνόσια ἔργα ἐς ἀνθρώπους πρέσβεις ἐνδείξαιο. μοιχῶ H 175
 μὲν γὰρ οὐδὲ βουλομένῳ πρεσβευτῆ πάρεστι γίνεσθαι, ὧ γε οὐδὲ
 ἕδατος μεταλαγχάνειν ὅτι μὴ γνώμη τῶν φυλασσόντων ῥάδιόν P 325
 ἔστι. λόγους δὲ, ὅσους ἂν ἐκ τοῦ πέμπαντος ἀκηκοῦς εἶπη,
 οὐχ αὐτὸς τὴν ἐντεῦθεν αἰτίαν, ἣν γε οὐκ ἀγαθοὶ τύχωσιν ὄντες,
 20 εἰκότως ἂν λάβοι, ἀλλ' ὁ μὲν κελύσας φέροιτο ἂν δικαίως τὸ
 ἔγκλημα τοῦτο, τῷ δὲ πρεσβευτῇ τὸ τὴν ἐπουργίαν ἐκτελέσαι
 περίεστι μόνον. ὥστε ἡμεῖς μὲν ἅπαντα ἐροῦμεν ὅσα ἀκούσαν-
 τες πρὸς βασιλέως ἐστάλημεν, σὺ δὲ ὅπως ἀκούσῃ πρῶς (τα-

7. ἐς δὲ τῆ] Vulgo ἐούτου.

gatos, quos iam acceperat, argute ludificari aggressus est, ac die quo-
 dam, cum ei Petrus pactionem, quam cum Imperatore confecerat, viola-
 tam exprobrasset, accitis ambobus publice haec verba protulit. *Augusta*
quidem est, et apud omnes gentes verenda admodum Legationis functio.
Hoc autem honore tamdiu Legati merito fruuntur, dum Legationis digni-
tatem modestia sua retinent. Etenim iure communi gentium occiditur
Legatus, qui vel in Regem aperte fuit contumeliosus, vel torum cuius-
piam temeravit. His Petrum Theodatus perstrinxit, non quod ille cum
femina rem habuisset; verum ut ostenderet esse crimina, quae Legatum
capitali supplicio obnoxium redderent. Legati vero sic responderunt.
Haec non ita se habent, ut dixisti, Gotthorum Princeps, nec tu Legatos
graviorum scelerum reos feceris, levibus vanisque praetextibus. Nequit enim,
ut maxime velit, adulter esse Legatus, qui ne aquam quidem habere faci-
le possit, nisi eorum, a quibus asservatur, permisso. Quod ad verba il-
lius attinet, cum is omnia refert, quae a delegante accepit; si qua est in
his culpa, eam iure sustineat qui imperavit, non Orator, in quo nihil, nisi
ministri operam, spectes. Quare quidquid ex Imperatoris ore exceptum
asserimus, dicemus: tu vero fac animo tranquillo audias: nam perturba-

ρουτομένῳ γὰρ σοι ἀδικίῳ ἀνθρώπουσ προέσβεισ λελίψεται) ὦρα σοι ἔκοντι ἐπιτελεῖν ὅσα βασιλεῖ ὠμολόγησας. ἐπ' αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἡμεῖσ ἤκομεν. ἐπιστολὴν, ἣν σοι ἔγραψεν, ἤδη λαβῶν B ἔχεισ, τὰ δὲ γράμματτα, ἃ τοῖσ Γότθων πρώτοισ ἐπεμψεν, οὐκ ἄλλοισ τισὶν ἢ αὐτοῖσ δώσομεν.“ ταῦττα τῶν προέσβειων εἰπόν-5 των, ἐπεὶ παρόντεσ οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντεσ ἤκουσαν, Θεοδάτῳ ἐγχειρίσαι τὰ γεγραμμένα σφίσιν ἐπέστελλον. εἶχε δὲ ὦδε „Ἐπιμελέσ γέγονεν ἡμῖν ἐν πολιτεῖᾳ ὑμῶσ ἀνελεσθαι τῇ ἡμετέρᾳ, ὥπερ ὑμῶσ ἠσθῆναι εἰκόσ. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ ἐλασσοῦσθαι, ἀλλ' ὅπως ἀξιώτεροισ ἔσοισθε, ἐσ ἡμῶσ ἤξετε. ἄλλωσ τε οἰκ ἐσ ἤθη 10 ξένα ἢ ἄλλωσ ἀγνώττα Γότθουσ καλοῦμεν, ἀλλ' ὡσ ἐθάσι γενομένοισ ἡμῖν, κἂν ἐπὶ καιροῦ διστάναι τετύχηκε. διὰ ταῦττα τῶν Ἀθανάσιοσ τε καὶ Πέτροσ ἐστύλησαν, οἰσ ὑμῖν ἐσ ἅπανττα C ἔξυλλαβέσθαι χρεῶν.“ τοσαῦττα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλον. Θεοδάτοσ δὲ ἅπανττα ἀναλεξάμενοσ οὔτε τι ἔργῳ ἐπιτελεῖν ὧν βασιλεῖ 15 ὑπέσχετο ἔγνω καὶ τοῦσ προέσβεισ ἐν φυλακῇ οὐ μετρίᾳ εἶχε.

Βασιλεὺσ δὲ Ἰουστινιανόσ ἐπεὶ ταῦττα τε καὶ τὰ ἐν Δαλματία ξυνερχθένττα ἠκηκόει, Κωνσταντιανὸν μὲν, ὅσ τῶν βασιλικῶν ἱποκόμων ἤρχεν, εἰσ Ἰλλυριοῦσ ἐπεμψε, στρατιάν τε αὐτῷ ἐπιστελλασ ἀγεῖραι καὶ Σαλώνων ἀποπειράσασθαι, ὅπως ἂν αὐτῷ 20 δυνατόν εἴῃ· Βελισάριον δὲ ἐσ Ἰταλίαν τε κατὰ τάχοσ ἐκέλευεν ἔναι καὶ Γότθοισ ὡσ πολέμοισ χρῆσθαι. Κωνσταντιανόσ μὲν D οὖν ἐσ Ἐπίδαμνόν τε ἀφικόμενοσ καὶ χρόνον τινὰ διατρήσασ ἐν-

9. ὥπερ L.Pm. ὡσπερ H.P. 10. ἔσοισθε] ἐσεισθε H.

tus, huc facile prolaberis, ut Legatorum ius violes. Nunc demum tempus est quaecumque Imperatori promissisti, implere sponte; eamque ob causam venimus, et tibi scriptas ab eo literas iam accepisti: quas autem ad Optimates Gotthorum dedit, ipsis tantum reddemus. Haec a Legatis dicta cum audissent, qui aderant, Barbarorum primores, missas ad se literas iussere tradi Theodato: erant autem huiusmodi. Id nobis cordi est, ut vos in nostrae Rei corpus publicae recipiamus: quod vobis iucundissimum esse debet. Venturos enim ad nos, non imminutio dignitatis, sed accessio manet et cumulus. In primis valeat, quod Gotthos non ad externa et ignota ipsis domicilia invitamus: verum familiares accimus nostros post interruptam aliquanto spatio consuetudinem. Quamobrem Athanasium et Petrum misimus, quorum operam iuvare vos in omnibus decet. Haec erat literarum significatio; quas Theodatus cum perlegisset, longe aversus a praestanda Augusto promissi fide, Legatos severa custodia septos tenuit.

Postquam haec Iustinianus Aug. et quae in Dalmatia contigerant, audiit; Constantianum, sacri stabuli Comitem, in Illyricum misit, iussitque exercitum cogere, et Salonas tentare pro viribus: Belisario mandavit, ut in Italiam properaret, et pro hostibus haberet Gotthos. Ubi venit Epidamnium Constantianus, aliquandiu moratus ibi, conflavit exercitum

ταῦθα στρατιὰν ἤγειρεν. ἐν τούτῳ δὲ Γότθοι, Γρίππα σφίσειν ἠγουμένον, στρατῷ ἑτέρῳ ἐς Δαλματίαν ἀφικόμενοι Σάλωνας ἔσχον· Κωνσταντιανὸς τε, ἐπεὶ οἱ τὰ τῆς παρασκευῆς ὡς ἀριστα εἶχεν, ἄρας ἐξ Ἐπιδάμνου τῷ παντὶ στόλῳ ὀρμίζεται ἐς Ἐπίδαυρον, ἣ ἔστιν ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον· ἐνθα δὲ ἄνδρας, οὓς ἐπὶ κατασκοπῇ Γρίππας ἐπεμψε, τετύχηκεν εἶναι. καὶ αὐτοῖς τάς τε ναῦς ἐπικατασκοποῦσι καὶ τὸ Κωνσταντιανοῦ στρατόπεδον ἔδοξε θάλασσά τε καὶ ἡ γῆ ξύμπασα στρατιωτῶν ἔμπλειως εἶναι, παρά τε τὸν Γρίππαν ἐπανήκοντες μυριάδας ἄνδρῶν οὐκ ὀλίγας Κωνσταντιανὸν ἐπάγεσθαι ἰσχυροῦντο. ὁ δὲ ἐς δέος τε μέγα ἔμπεσὼν ὑπαντιάζειν τε τοῖς ἐπιούσιν ἀξέμφορον ᾤετο εἶναι καὶ πολιορκεῖσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως στρατοῦ, οὕτω δὲ θαλασσοκρατοῦντος, ἥκιστα ἤθελε· μάλιστα δὲ αὐτὸν ξυνε- P 326 τάρασσεν ὁ τῶν Σαλώνων περιβόλος, ἐπεὶ αὐτοῦ τὰ πολλὰ ἤδη
15 καταπεπτώκει καὶ τῶν ταύτῃ ᾤκημένων τὰ ἐς Γότθους κομιδῇ ὑποπτα ἦν. καὶ διὰ τοῦτο ἐνθένδε παντὶ τῷ στρατῷ ἀπαλλαγίς ὅτι τάχιστα ἐν τῷ πεδίῳ στρατοπεδεύεται, ὃ μεταξὺ Σαλώ- V 14
νων καὶ Σκαρδώνης πόλεώς ἐστι. Κωνσταντιανὸς δὲ ταῖς ναυσὶν ἀπάσαις πλέων ἐξ Ἐπιδάουρου, Ἄισση προσέσχεν, ἣ ἐν τῷ
20 κόλπῳ κεῖται. ἐνθένδε τε τῶν ἐπομένων τινὰς ἐπεμψεν, ἐφ' ᾧ τὰ ἀμφὶ τῷ Γρίππα διερευνῶμενοι ὅποιά ποτε ἦ ἔσαγγελλωσιν.

11. ἐς δέος] εἰς δέος L.

16. ὑποπτα] ὑποπτον HL: illud HmLm.

17. ἀπαλλαγίς] ἀλλαγίς L.

18. Σκαρδώνης Maltretus. Libri Κρότω-

ρος. Cremonem Pers.

19. Ἄισση Maltretus. Libri Ἀναία.

20. τινὰς] τι-

16. ὑποπτα] ὑποπτον HL: illud HmLm.

17. ἀπαλλαγίς] ἰσφατοκα-

18. Σκαρδώνης Maltretus. Libri Κρότω-

19. Ἄισση Maltretus. Libri Ἀναία.

20. τινὰς] τι-

20. τινὰς] τι-

20. τινὰς] τι-

tum. Interea Gotthi cum aliis copiis, Grippa duce, ingressi Dalmatiam, Salonas obtinuerunt. Optime tandem instructus Constantianus, Epidaurum solvit, classemque universam appellit Epidaurum: quae urbs a dextera est sinum Ionium ingredientibus. Ibi tum agebant a Grippa missi exploratores: quibus classem et exercitum Constantiani insipientibus, et mare et terra armato plena milite visa sunt. Itaque ad Grippam reversi, Constantianum non paucas virorum myriadas secum ducere asseverarunt. Quo ille nuntio percussus, nec tutum esse ducebat ire obviam adventantibus, nec cingi obsidione a Caesarianis volebat, tam valide maris imperium obtinentibus. Salonarum praesertim muri, quorum iam pars magna corruerat, cum habebant sollicitum, et civium in Gotthos voluntas ipsi valde suspecta erat. Quocirca inde cum omnibus copiis quam celerrime egressus, in campo, Salonas et urbem Scardonam interiaccate, castra metatur. Prefectus Epidaurum Constantianus universa cum classe navigat, et ad Lassam, quae in sinu sita est, applicat. Tum quosdam e suis mittit, remanentiuros, quae de rebus Grippae explore compere-

- B** ἀφ' ὧν δὴ τὸν πάντα λόγον πυθόμενος εὐθὺς Σαλώνων κατὰ τάχος ἔπλει. καὶ ἐπειδὴ αὐτῆς ἄγχιστα ἰγερόναι, ἀποβιβύσας τὸ στρατεύμα ἐς τὴν ἠπειρον αὐτὸς μὲν ἐνταῦθα ἠσύχαζε, πεντακοσίους δὲ τοῦ στρατοῦ ἀπολέξας Σιφύλλαν τε αὐτοῖς ἄρχοντα ἐπιστήσας, τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ ἕνα, ἐκέλευε τὴν στενοχωρίαν καταλαβεῖν, ἣν δὴ ἐν τῷ τῆς πόλεως προουστειῷ ἐπέθετο ἔλαι· καὶ Σιφύλλας μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίει. Κωνσταντιανὸς δὲ καὶ ἡ στρατιὰ πᾶσα ἐς Σάλωνας τῇ ὑστεραίᾳ ἐσελάσαντες τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς ναυσὶ προσωρμίσαντο. Κωνσταντιανὸς μὲν Σαλώνων τοῦ περιβόλου ἐπεμελεῖτο, ἀνοικοδομοῦμενος σπουδῇ 10
- C** ἅπαντα ὅσα αὐτοῦ καταπεπτώκει· Γρίππας δὲ καὶ ὁ τῶν Γότθων 176 στρατὸς, ἐπειδὴ Ῥωμαῖοι Σάλωνας ἔσχον, ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐνθρόνδε ἀναστάντες ἐπὶ Ῥαβέννης ἀπεκομίσθησαν, οὕτω τε Κωνσταντιανὸς Δαλματίαν τε καὶ Λιβουρνίαν ξύμπασαν ἔσχε, Γότθους προσαγωγόμενος ἅπαντας, οἳ ταύτῃ ἴδρυντο. τὰ μὲν οὖν 15 ἀμφὶ Δαλματίαν ταύτῃ πῃ ἔσχε· καὶ ὁ χειμὼν ἔληγε, καὶ πρῶτον ἔτος ἐτελείτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνεγράψατο.
- D** ἦ. Βελισάριος δὲ φύλακας ἐν τε Συρακούσῃ καὶ Πανόρμῳ ἀπολιπὼν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐκ Μεισσηνῆς διέβη ἐς Ῥήγιον (ἐνθα δὴ οἱ ποιηταὶ τὴν τε Σκύλλαν γεγονέναι μυθοποιούσι καὶ Χάρυβ-20 διν), καὶ αὐτῷ προσεχώρον ὁσημέραι οἳ ταύτῃ ἄνθρωποι. τῶν τε γὰρ χωρίων, ἀτειχίστων σφίσι ἐκ παλαιοῦ ὄντων, φυλακὴν

2. αὐτῆς] αὐτοῖς L. 9. τε om. L. 11. καταπεπτώκει] καταπεπτώκει L. 19. Μεσσηνῆς] μεσσηνῆς H. Μεσσηνῆς P. Μεσσηνῆς Grotius ex MS.

rint. Ab his ordine edoctus omnia, recta Salonas cursum intendit. Proxime urbem delatus, expositis in terram copiis, ipse quidem ibi constitit; delectis vero quingentis, cum Siphyllan, e suis unum Protectoribus, praeposuisset, iniunxit ut angustias occuparent, quas in suburbis esse audiverat. Siphyllas mandata fecit. Postridie Constantianus omnisque exercitus Salonas terra marique ingressi, in portu classem religarunt. Tum curam Constantianus ad reparandas propece ruinas omnes murorum contulit. Grippas autem et Gotthorum exercitus, septimo post captas a Romanis Salonas die, inde moventes, Ravennam redierunt. Ita demum Constantianus Dalmatiam Liburniamque omnem obtinuit, conciliatis sibi omnibus Gotthis, illarum partium incolis. Eo loci erant Dalmatiae res. Pariter cum hyeme primus annus exiit huius belli, quod literis commisit Procopius.

8. Belisarius, relicto Syracusis et Panormi praesidio, cum caeteris copiis Messana traiecit Rhegium; ubi Scyllam et Charybdin fuisse Poëtae fabulantur. Quotidie confluebant indigenae, in eius fidem se conferentes; cum oppida sua, a multo iam tempore nuda moenibus, tueri nol-

αὐτῶν οὐδ' αὖτ' εἶχον καὶ κατὰ ἔχθος τῶν Γότθων μάλιστα· τῇ γὰρ παρούσῃ ἀρχῇ, ὡς τὸ εἶκος, ἤχθοντο. ἐκ δὲ Γότθων αὐτόμολος παρὰ Βελισάριον Ἐβριμούθ' ζὺν παισὶ τοῖς ἐπομένους ἦλθεν, ὁ Θεωδάτου γαμβρός, ὃς τῇ κελίνου θυγατρὶ Θεωδενάν- P 327
 5 θῃ ζυνοῦκε. αὐτίκα τε παρὰ βασιλέως σταλείς, γερῶν τε ἄλλων ἔτυχε καὶ ἐς τὸ πατρικίων ἀξίωμα ἦλθε. τὸ δὲ στρατεύμα ἐκ Ῥηγίου περὶ διὰ Βρουτίων τε καὶ Λευκανῶν ἦει, παρηκολούθει τε ἄγχιστα τῆς ἡπείρου ὁ τῶν γῆων στόλος. ἐπεὶ δὲ ἐς Καμπα-
 10 χωρίω τε ἔχυρῶ καὶ Γότθων πολλὴν φρουρὰν ἐχούσῃ. καὶ τὰς μὲν ναῖς Βελισάριος ἐκέλευεν ἐν τῷ λιμένι ἔξω βελῶν ὄντι ὀρμίζεσθαι, αὐτὸς δὲ τῆς πόλεως ἐγγὺς στρατόπεδον ποιησάμενος πρῶτον μὲν τὸ φρούριον, ὃ ἐν τῷ προαστείῳ ἐστίν, ὀμολογία
 15 νας λογίμων ἐς τὸ στρατόπεδον πέμψαι, ἐφ' ᾧ ἐπέπρωσι τε ὄσα B αὐτοῖς βουλομένοις ἐστὶ καὶ τοὺς λόγους ἀκούσαντες τοὺς αὐτοῦ ἐς τὸ πᾶν ἀναγγελωσιν. αὐτίκα οὖν οἱ Νεαπολίται Στέφανον πέμπουσιν. ὃς ἐπεὶ παρὰ Βελισάριον ἦκεν, ἔλεξε τοιαύδε, Ὁὐ δίκαια ποιεῖς, ὧ στρατηγέ, ἐπ' ἄνδρας Ῥωμαίους καὶ οὐδὲν
 20 ἀδικούοντας στρατεύων, οἳ πόλιν τε μικρὰν οἰκοῦμεν καὶ βαρβάρων δεσποτῶν φρουρὰν ἔχομεν, ὥστε οὐδὲ ἀντιπρᾶξαι, ἦν ἐθέλωμεν, ἐφ' ἡμῖν εἶναι. ἀλλὰ καὶ φρουροὺς τοῖσδε ζυμβαίνει παί-

3. Ἐβριμούθ' P ex Reg. Ebrimithus Pers ἔβριμου H. ἔβρι-
 μος Hm. *ibid.* παῖσι LHm. πᾶσι HP. 7. Βρουτίων] βρου-
 τίων H: illud Hm. 10. χωρίω τε ἔχυρῶ] χωρίω τε ἔχυρῶ L.
 15. ἐς τὸ] εἰς τὸ L. 18. ἔλεξε] ἔλεγξε L.

lent, maximeque odissent Gothos, dominatu, quo tunc premebantur, of-
 fensi merito. E Gothis Ebrimuth, gener Theodati, cuius filiam Theo-
 demantham uxorem duxerat, cum omni suo comitatu ad Belisarium trans-
 fugit, et statim ad Imperatorem profectus, praeter honores alios, Patri-
 cii dignitatem obtinuit. Rhegio exeretis terrestri itinere per Brutiorum
 et Lucanorum ora, processit, prosequente classe non procul a continen-
 te. Ingressi Campaniam devenerunt ad urbem maritimam (Neapolim
 vocant) munitam admodum, et magno Gotthorum praesidio instructam.
 Ac naves quidem Belisarius in portu extra teli iactum haerere iussit:
 ipse vero prope urbem metatus, ante omnia castellum suburbanum dedi-
 tione cepit: deinde civibus, quod petebant, concessit, ut quosdam ex
 Optimatibus in castra mitterent, qui quaecunque vellent elocuti, vicissim
 quae ex ipso audissent, publice renuntiarent. Confestim Neapolitani
 Stephanum destinant, qui ad Belisarium admissus, ita disseruit. *Inique
 facis, Magister militum, cum bellum infers Romanis insontibus, et urbis
 parvae incolis, ita constrictis Barbarorum dominorum praesidio, ut, si li-
 beat repugnare, non liceat. Accedit quod isti praesidium apud nos agita-*

δάς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα ὑπὸ ταῖς Θεωδάτου χερσὶν ἀπολιποῦσιν ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ φυλακῇ ἦκειν. οὐκοῦν, ἦν τι ἐς C ὑμᾶς πράξωσιν, οὐ τὴν πόλιν, ἀλλὰ σφᾶς αὐτοὺς καταπροδίδόντες φανήσονται. εἰ δὲ δεῖ τάληθές οὐδὲν ὑποστειλαμένους V 15 εἰπεῖν, οὐδὲ τὰ ξύμφορα ὑμῖν αὐτοῖς βουλευσάμενοι ἐφ' ἡμᾶς ἦκετε. Ῥώμην μὲν γὰρ ἐλοῦσιν ὑμῖν καὶ Νεάπολις οὐδενὶ πόνῳ ὑποχωρεῖα ἔσται, ἐκείνης δὲ, ὡς τὸ εἶδος, ἀποκρουσθέντες οὐδὲ ταύτην ἀσφαλῶς ἔξετε. ὥστε τηράλλως ὁ χρόνος ὑμῖν ἐν τῇ προσεδρεῖα τετρήσεται ταύτη.“ τοσαῦτα μὲν Στέφανος εἶπε.

Βελισάριος δὲ ἀμείβεται ὧδε „Τὸ μὲν εἴ ἢ ἄλλως ἡμᾶς 10 βουλευσαμένους ἐνθάδε ἦκειν οὐ Νεαπολίταις σκοπεῖν δάσομεν. ἃ δὲ ἔστι τῆς ὑμετέρας βουλῆς ἄξια, βουλόμεθα σκοπούμενους D ὑμᾶς οὕτω δὴ πράσσειν ὅσα ἂν ξυνοίσειν ὑμῖν αὐτοῖς μέλλῃ. δέξασθε τοίνυν τὸν βασιλέως στρατὸν ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ τε ὑμῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἰταλιωτῶν ἦκοντα, καὶ μὴ τὰ πάντων ἀνιαρό- 15 πατα ἐφ' ὑμῖν ἔλησθε. ὅσοι μὲν γὰρ δουλείαν ἢ ἄλλο τι ἀναδύομενοι τῶν αἰσχυρῶν ἐς πόλεμον χωροῦσιν, οὗτοι δὴ ἐν γε τῷ ἀγῶνι ἐνήμεροῦντες εὐτυχήματα διπλᾶ ἔχουσι, ζῶν τῇ νίκῃ καὶ τὴν τῶν κακῶν ἐλευθερίαν κτησάμενοι, καὶ ἡσσωμένοι φέρονται τι αὐτοῖς παράμυθιον, τὸ μὴ ἐκόντες τῇ χεῖρονι ἐπεσθαι τύχῃ· 20 οἷς δὲ παρὸν ἀμαχητὶ ἐλευθέρους εἶναι, οἱ δὲ ὅπως τὴν δουλείαν βέβαιον ἔξουσιν ἐς ἀγῶνα καθιστῶνται, οὗτοι δὴ καὶ νενικηκό-

3. ὑμᾶς Grotius. Vulgo ἡμᾶς. 9. προσεδρεῖα] Vulgo προσεδρεῖα. 12. ὑμετέρας Grotius. ἡμετέρας P. 15. ἀνιαρότατα] Vulgo ἀνιαρότατα.

viri venerunt, relictis sub Theodati manu liberis, usoribus, rebusque pretiosissimis. Quare si quid in eum moliti nobiscum fuerint, eo ipsi potius predidisse videbuntur, quam urbem. Ac si verum libere fatendum est, vestris rationibus adversatur susceptum a vobis consilium nos invadendi. Vos quidem, ubi Romam ceperitis, Neapoli quoque nullo negotio potiemini: ab illa autem repulsi, neque hanc, ut patet, obtinebitis tuto. Itaque tempus in hac obsidione inutiliter traducetis. Hactenus Stephanus.

At Belisarius ita reposuit. Rectene an secus consulta ac provisae re huc venerimus, considerandum Neapolitanis non proponemus: sed quae a nobis instituta modo consultationem merentur, ea volumus ut expendatis, et quidquid e re vestra futurum est, amplectamini. Ergo missum ad vos ceterosque Italos in libertatem vindicandos exercitum Imperatoris accipite, nec bonis deterrima omnium praecipitate. Qui ne servitium aliudve dedecus patiantur, bellum suscipiunt; ii sane, si rem prospere gesserint, fructum inde duplicem referunt, victores utique et malis liberi redeuntes: sin victi fuerint; hoc saltem reportant solatium, quod invitae Fortunam infestam sequantur. Quibus vero, cum citra pugnam exortere iugum liceat, ut firmius id retineat, pugnare libet; illis vel ipsa victoria, si forte conse-

τες, ἂν οὕτω τύχοι, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐσφάλησαν, καὶ P 328
κατὰ τὴν μάχην ἐλασσόνως ἢ ἐβούλοντο ἀπαλλάξαντες ζῆν τῇ
ἄλλῃ κακοδαίμονι καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἡσσης ζυμφορὰν ἔξουσι.
πρὸς μὲν οὖν Νεαπολίτας ἡμῖν τοσαῦτα εἰρήσθω. Γότθοις δὲ
5 τοῖς παροῦσιν αἵρεσιν δίδομεν, ἢ ζῆν ὑμῖν τοῦ λοιποῦ ὑπὸ βασι-
λεῖ τῷ μεγάλῳ τετάχθαι, ἢ κακῶν ἀπαθείην οἴκαδε τὸ παράπαν
λέγειν. ὡς, ἦν τούτων ἀπάντων αὐτοὶ τε καὶ ὑμεῖς ἀμελήσαντες
ἄπλα ἡμῖν ἀνταίρειν τολμήσητε, ἀνάγκη καὶ ἡμᾶς, ἦν θεὸς θέ-
λη, τῷ προστυχόντι ὡς πολεμῆν χρῆσθαι. εἰ μέντοι βουλομέ- H 177
10 νοις ἢ Νεαπολίταις τὰ τε βασιλείως ἐλθεῖν καὶ δουλείας οὕτω B
χαλεπῆς ἀπηλλάχθαι, ἐκεῖνα ὑμῖν ἀναδέχομαι τὰ πιστὰ διδοῦς
ἔσεσθαι πρὸς ἡμῶν, ἃ Σικελιώται πρῶν ἑλπίσαντες ψευδορ-
κίους ἡμᾶς οὐκ ἔσχον εἰπεῖν.“

Ταῦτα μὲν Στέφανον Βελισάριος ἐς τὸν δῆμον ἀπαγγέλλειν
15 ἐκέλευεν. ἰδίᾳ δὲ οἱ μεγάλα ὑπέσχετο ἀγαθὰ ἔσεσθαι, Νεαπο-
λίτας ἐς εὖνοιαν τὴν βασιλείως ὀρμήσουσι. Στέφανος δὲ ἐς τὴν
πόλιν ἦκων τούς τε Βελισαρίου λόγους ἀπήγγελλε καὶ γνώμην αὐ-
τὸς ἀπεφαίνετο βασιλεῖ μάχεσθαι ἀξύνφορον εἶναι. καὶ οἱ ζυνέ-
πρασσειν Ἀντίοχος, Σύρος μὲν ἀνὴρ, ἐκ παλαιοῦ δὲ ὠκνημῆρος C
20 ἐν Νεαπόλει ἐπὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ καὶ δόξαν πολλὴν
ἐπὶ τε ζυνέσει καὶ δικαιοσύνῃ ἐνταῦθα ἔχων. Πάστωρ δὲ καὶ
Ἀσκληπιάδοτος ῥήτορε μὲν ἦσθη καὶ λιαν ἔν γε Νεαπολίταις λο-
γίμω, Γότθοις δὲ φίλῳ ἐς τὰ μάλιστα, καὶ τὰ παρόντα ὡς

7. καὶ ἑμεῖς H. καὶ om. P.

17. ἀπήγγελλε] Vulgo ἀπήγγελε.

rit, in rebus maxime necessariis fraudi est: peius autem, quam optudent,
certamine perfunctis, ad caeteras aerumnas calamitas cladis accedit. At-
que haec Neapolitanis dicta sunt. Gotthis vero his degentibus optionem
facimus, utrum malint nobiscum deinceps Imperatori magno parere, an
redire domum incolunt. Iam, si his prorsus repudiatis conditionibus, ar-
ma in nos tollere audeatis, non poterimus facere, volente Deo, quin ob-
vium quaeque hostiliter accipiamus. At si Neapolitanis sequi partes Au-
gusti placet, sequae adeo dura servitute eximere; interposita fide recipio,
a nobis bona in vos eadem profectura, quorum spem Siculis antea ita fe-
cimus, ut nos periculi insimulare merito nequeant.

Haec Stephano Belisarius referenda publice commisit: privatim ma-
gna spondit praemia, si Neapolitanorum animos ad Imperatorem con-
verteret. Reversus in urbem Stephanus, sibi dicta a Belisario retulit,
suamque ipse sententiam promens, perniciosum fore civibus cum Augu-
sto bellum asseruit. Cum eo conspirabat Antiochus, natione Syrus; qui
commercii maritimi gratia iam pridem habitabat Neapoli, magna cum lau-
de prudentiae et probitatis. Ibidem erant Pastor et Asclepiodotus, Ad-
vocati, et inter Neapolitanos admodum clari. Hi Gotthis amicissimi

ἥκιστα βουλομένῳ μεταβάλλεσθαι. τούτῳ τῷ ἄνδρι βουλευσα-
 μένῳ ὅπως τὰ πρασσόμενα ἐν κωλύμῃ ἴσται, πολλά τε καὶ με-
 γάλα τὸ πλήθος ἐνγγέτην προΐσχεσθαι καὶ Βελισάριον ὄρκους κα-
 ταλαμβάνειν ὅτι δὴ τούτων αὐτίκα μάλα πρὸς αὐτοῦ τεύξονται.
 ἐν βιβλιδίῳ δὲ ἅπαντα γράψαντε ὅσα Βελισάριον οὐκ ἂν τις ἐν-
 D δέξασθαι ὑπετόπασε Στεφάνῳ ἔδοσαν. ὃς ἐπεὶ ἐς τὸ βασιλέως
 στρατόπεδον αὐδῆς ἀφίκετο, τῷ στρατηγῷ ἐπιδείξας τὸ γραμ-
 ματεῖον ἐπυνθάνετο εἴ οἱ πάντα τε ἐπιτελέσειν ὅσα Νεαπολίται
 προτείνονται καὶ περὶ τούτων ὁμείσθαι βουλομένῳ εἶη. ὁ δὲ
 αὐτόν, ἅπαντα σφίσι ἐπιτελεῖν ἔσεισθαι ὑποσχόμενος, ἀπεπέμ- 10
 ψατο. ταῦτα Νεαπολίται ἀκούσαντες τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο
 ἤδη καὶ κατὰ τάχος ἐκέλευον τῇ πόλει τὸ τοῦ βασιλέως στρα-
 τευμα δέχεσθαι. ἅπαντήσιν γὰρ αὐτοῖς σφίσι ἰσχυρίζοντο οὐ-
 δὲν ἄχαρι, εἴ τῳ ἱκανοὶ Σικελιώται τεκμηριώσαι. οἷς δὴ τετύ-
 χηκεν, ἔναγχος βαρβάρων τυράννων τὴν Ἰουστινιανοῦ βασιλείαν 15
 ἀλλαξαμένοις, ἔλευθέρους τε εἶναι καὶ ἀπαθείσι δυσκόλων ἀπάν-
 των. καὶ πολλῶν θορόβῳ ἐχόμενοι ἐπὶ τὰς πύλας ὡς δὴ αὐτὰς
 ἀνακλινοῦντες ἦσαν. Γότθοις δὲ οὐκ ἦν ἐν Ἄβδονῃ τὰ πρασσό-
 P 329 μενα, κωλύειν μέντοι οὐχ οἷοί τε ὄντες ἐκποδῶν ἴσταντο. Πά-
 στῳρ δὲ καὶ Ἀσκληπιόδοτος τὸν τε δῆμον καὶ Γότθους ἅπαντας 20
 εἰς ἓνα ξυγκαλέσαντες χῶρον ἔλεξαν τοιαύδε, „ Πόλειώς μὲν πλη-
 θος ἑαυτοὺς τε καὶ τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν προΐσχειν οὐδὲν ἀπει-
 κὸς ἦν, ἄλλως τε ἦν καὶ μηδενὶ τῶν δοκιμῶν κοινώσαντες εἶτα

4. πρὸς αὐτοῦ] πρὸς om. L. 12. τοῦ βασιλέως L. Aberat τοῦ.

cum essent, nec vellent praesentem rerum statum mutari, ratione inter se infra, qua coeptum disturbarent, multitudini instabant, ut multas ac magnas proponeret conditiones, et Belisarium iureiurando obstringeret, quo fidem is faceret, se promissa non dilaturum. Denique omnia, quae Belisarium nemo admissurum putaret, in libello perscripta, dedere Stephano: qui iterum Caesarea castra ingressus, cum libellum Magistro militum obtulisset, rogavit, velletne, quaecumque Neapolitani peterent, exequi, et iureiurando firmare? Ille vero in omnibus satis ipsis factum iri pollicitus, Stephanum remisit. His auditis, assensum testari voce Neapolitani; clamitare, accipiendum in urbem esse Imperatoris exercitum: pro certo iactare, nullo modo fraudi id sibi fore; cuivis rem planam fieri exemplo Siculorum, qui Tyrannis Barbaris nuper valere iussis, ut a Justiniani imperio subderent, libertate gaudeant, omni molestia vacui. Iamque ad portas tumultuose decurrebant, ut eas panderent; his autem offensi Gotthi, nec valentes obsistere, abscedebant: cum et populum et Gotthos omnes Pastor atque Asclepiodotus unum in locum convocarunt, itaque sunt allocuti. Cum civitatis plebs in praecipitem locum se et salutem suam committit, id facit, quod in proclivi est; praesertim si cum nullo Procerum communicato consilio, de rerum summa ad arbitrium

αὐτόνομον τὴν περὶ τῶν ὕλων ποιήσονται γνῶσιν. ἡμᾶς δὲ ἀνάγκη ἔξιν ὑμῖν ὅσον οὐπω ἀπολουμένους ὕστατον ἔρανον τῇ πατρίδι τήνδε παρέχεσθαι τὴν παραίνεσιν. ὀρῶμεν τοίνυν ὑμᾶς, V 16 ἄνδρες πολῖται, καταπροδιδόναι Βελισαρίῳ ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ 5 τὴν πόλιν ληπειγομένους, πολλά τε ὑμᾶς ἀγαθὰ ἐπαγγελλομένη ἐργάζεσθαι καὶ ὄρκους δεινοτάτους ὑπὲρ τούτων ὁμείσθαι. εἰ B μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἡμῖν ἀναδέχεσθαι οἷός τε ὡς ἐς αὐτὸν ἦξειν τὸ τοῦ πολέμου κράτος, οὐδεὶς ἀντίποι μὴ οὐχὶ ταῦτα ἡμῖν εὐμφορα εἶναι. τῷ γὰρ κυρίῳ γενησομένῳ μὴ οὐχὶ πάντῃ χαρλίε- 10 σθαι πολλή, ἄνοια. εἰ δὲ τοῦτο μὲν ἐν ἀδίλῳ κεῖται, ἀνθρώπων δὲ οὐδεὶς ἀξιοχρεῶς ἐστὶ τὴν τῆς τύχης ἀναδέχεσθαι γνώμην, σκέψασθε ὑπὲρ οἷων ὑμῖν συμφορῶν ἢ σπουδῇ γίγνεται. ἦν γὰρ τῷ πολέμῳ Γότθοι τῶν δυσμενῶν περιέσονται, ὡς πολεμίους ὑμᾶς, τὰ δεινότατα σφῶς αὐτοὺς ἐργασμένους, κολάσουσιν. οὐ 15 γὰρ ἀνάγκη βιαζόμενοι, ἀλλὰ γνώμῃ ἐθελοκακοῦντες ἐς τὴν προδοσίαν καθίστασθε. ὥστε καὶ Βελισαρίῳ κρατήσαντι τῶν πολεμίων ἴσως ἕπιστολ τε φανοίμεθα καὶ τῶν ἡγουμένων προδόται, C καὶ, ἅτε δραπεταὶ γεγενημένοι, ἐς πάντα τὸν αἰῶνα φρουρὰν πρὸς βασιλείῳσ κατὰ τὸ εἶκος ἔξομεν. ἔ γάρ του προδότου τετ- 20 χηκῶς τῇ μὲν χάριτι ἐς τὸ παραυτίκα νικήσας ἦσθη, ὑποψία δὲ ὕστερον τῇ ἐκ τῶν πεπραγμένων μισεῖ καὶ φοβεῖται τὸν εὐεργέτην, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ τὰ τῆς ἀπιστίας γνωρίσματα ἔχων. ἦν μὲντοι πιστοὶ Γότθοις ἐν τῷ παρόντι γενώμεθα, γενναίως ὑπο-

7. ὡς om. L.
περιέσονται L.

12. γίγνεται] γίνεσθαι L.
14. ὁμᾶς] ἡμᾶς L.

18. περιέσονται]

sum constituit. Nos autem, communi instante esilio, facere non possumus, quin de patria bene mereamur nunc ultimum, hac saltem cohortatione. Ergo, Cives, omni, ut videmus, ope contenditis, vos urbemque permittite Belisario, montes vobis pollicenti aureos, ac iusiurandum sanctissimum offerenti. Ista quidem vobis conducere nemo non fateatur, si id quoque promittere Belisarius possit, se bello potiturum. Summae enim esset dementiae, non quidlibet gratificari futuro domino. Verum si haec in incerto posita sunt, nec mortalium quisquam idoneus est fideiussor fortunae, videte quas calamitates accersere studeatis. Nam si Gotthi bello superiores evaserint; poenam vobis irrogabunt, ut hostibus infensissimis: quippe qui nulla adacti necessitate, sed perfida adducti segnitie, in proditorem incubueritis. Ex quo etiam fiet ut ipse Belisarius, si forte vicerit, nos infidos et nostrorum proditores Principum iudicet, ac tanquam transfugas perpetuo, ut par est, praesidio Imperator fraenet. Et vero qui proditorem, quo utatur, nactus est, eius quidem beneficio repente victor oblectatur; at postea, ob admissam fraudem suspectum, odit, ac talis auctorem beneficii timet, signa illius perfidiae apud se habens. Rursus, modo Gotthis in praesenti fidem servemus, fortiter dimicando; si quidem hostem

στάντες τὸν κίνδυνον, αὐτοὶ τε τῶν πολεμίων κρατήσαντες μεγάλη αἰμα ἀγαθὰ δράσουσι καὶ Βελισάριος ἡμῖν νενικηκῶς, ἂν οὕτω τύχη, ξυγγνώμων ἔσται. εὖνοια γὰρ ἀποτυχοῦσα πρὸς οὐδενὸς ἀνθρώπου οὐ μὴ ἀξυνέτου κολάζεται. τί δὲ καὶ πα-

H 178 θόντες κατωρρωδήκατε τῶν πολεμίων τὴν προσεδρείαν, οἱ οὔτε
 D τῶν ἐπιτηδείων σπανίζοντες οὔτε τοῦ ἀποκεκλεισμένοι τῶν ἀναγκαίων καθίεσθε οἴκοι, τῷ τε περιβόλῳ καὶ φρουροῖς τοῖσδε τὸ θαρρεῖν ἔχοντες; οἴομεθα δὲ οὐδ' ἂν Βελισάριον ἐς τήνδε ξυμβῆναι τὴν ὁμολογίαν ἡμῖν, εἴ τινα βία τὴν πόλιν αἰρήσειν ἐλπῖδα εἶχε. καίτοι εἰ τὰ δίκαια καὶ ἡμῖν ξυνοίοντα ποιεῖν ἤθελεν, οὐ 10 Νεαπολίτας αὐτὸν δεδίσσεσθαι ἐχρῆν οὐδὲ τῇ παρ' ἡμῶν ἐς Γότθους ἀδικία τὴν οἰκίαν βεβαιοῦν δύναμιν, ἀλλὰ Θεωδάτῳ τε καὶ Γότθοις ἐς χεῖρας λέναι, ὅπως κινδύνου καὶ προδοσίας ἡμετέρας χωρὶς ἢ πόλις ἐς τὸ τῶν νικούντων χωρήσει κράτος." τοσαῦτα Πάστῳρ τε καὶ Ἀσκληπιόδοτος εἰπόντες τοὺς Ἰουδαίους 15 παρήγον ἰσχυριζομένους τὴν πόλιν τῶν ἀναγκαίων οὐδενὸς ἐνδεῶ ἔσεισθαι, καὶ Γότθοι δὲ φυλάξειν ἀσφαλῶς τὸν περίβολον ἰσχυρίζοντο. οἷς δὴ Νεαπολίται ἠγμένοι ἐκέλευον Βελισάριον ἐνθὲν δε
 P 330 οὐτε τὰ χεῖρα ἀπαλλάσσεσθαι. ὁ δὲ ἐς τὴν πολιορκίαν καθίστατο, πολλάκις τε τοῦ περιβόλου ἀποπειρασάμενος ἀπεκρούσθη, τῶν 20 στρατιωτῶν ἀπολέσας πολλοὺς, καὶ μάλιστα οἷς δὴ ἀρετῆς τι μεταποιεῖσθαι ξυνέβαινε. τὸ γὰρ Νεαπόλεως τείχος τὰ μὲν θαλάσση, τὰ δὲ δυσχωρίαις τισὶν ἀπρόσοδόν τε ἦν καὶ τοῖς ἐπιβου-

5. προσεδρείαν] Vulgo προσεδρίαν.
 δὲ — οὐδὲ P. 8. 19. ἐς] εἰς L.

ibid. οὔτε — οὔτε] οὐ-

debellerint, ab ipsis bona amplissima; sin forte vicerit Belisarius, ab eo veniam consequemur. Nemo enim, nisi excors, amorem infeliciter fidelem plectit. Quid vero vobis accidit, ut obsidionem hostilem exsperaveatis, cum nec ab annonae imparati, nec commeatibus interclusi, domi sedeatibus in otio, moenibus atque praesidiariis praebentibus securitatem? Si quae certe spes expugnandae urbis Belisario foret, ad factionem eiusmodi, ut equidem sentimus, non accessisset: ac si iustitiae nostraeque utilitati studeret, sibi non committendum putaret, ut terrorem incuteret Neapolitanis, et nostro in Gothos scelere suam potentiam stabiliret: sed cum Theodato et Gothicis conferret manum, ut in victoris potestatem veniret urbs, sine periculo nostro ac proditione. Sic locati Pastor et Asclepiodotus, Iudaeos nullam urbi rem necessariam defore affirmantes producunt: Gotthi ac moenia tuto servaturos omni asseveratione recipiunt. Quibus promissis inducti Neapolitani, Belisario mandant, inde quamprimum moveat. At ille in obsidionem incubuit. Tentato saepe muro, repulsus est, multis amissis militibus, iisque generosissimis. Et cum eos enim Neapolis qua mare, qua derupta loca negabant, aditum, et eum ob alia, tum propter

λέουσι τά τε ἄλλα καὶ διὰ τὸ ἄναντες εἶναι οὐδαμῆ βαβατόν. καὶ τὴν ὀχετὸν μέντοι, ὃς ἐς τὴν πόλιν εἰσήγει τὸ ὕδωρ, διελὼν Βελισάριος, οὐ σφόδρα Νεαπολίτας ἐτύραξεν, ἐπεὶ φρέατα ἐντός τε ὄντα τοῦ περιβόλου καὶ τὴν χρεῖαν παρεχόμενα αἰσθήσιν τοῦ- B
5 του σφίσιν οὐ λίαν ἐδίδου.

9'. Οἱ μὲν οὖν πολιορκούμενοι λανθάνοντες τοὺς πολε-
μίους ἔπεμπον ἐς Ῥώμην παρὰ Θεωδάτου βοθηεῖν σφίσι κατὰ τά- C
χος δέομενοι. Θεωδάτος δὲ πόλεμον παρασκευήν τινα ἤμιστα
ἐποιεῖτο, ὧν μὲν καὶ φύσει ἄνανδρος, ὥσπερ μοι ἔμπροσθεν εἶ-
10 ρηται. λέγουσι δὲ αὐτῷ καὶ ἕτερόν τι ζυμβῆναι, ὃ μάλιστα
αὐτὸν ἐξέπληξέ τε καὶ εἰς ὀρθρωδίαν μελιῶ ἀπήνεγκεν, ἐμοὶ μὲν οὐ
πιστὰ λέγοντες· καὶ ὧς δὲ εἰρήσεται. Θεωδάτος καὶ πρότερον
μὲν οὐκ ἀτέλειστος ἦν τῶν τι πρόλγειν ἐπαγγελλομένων τὰς πύ- V 17
στις ποιῆσαι, τότε δὲ τοῖς παροῦσιν ἀπορούμενος, ὃ δὴ μά-
15 λιστα τοὺς ἀνθρώπους ἐς μαντίας ὀρμῶν εἴωθε, τῶν τινος
Ἑβραίων, δόξαν ἐπὶ τούτῳ πολλὴν ἔχοντος, ἐκυνθάνετο ὁποῖόν
ποτε τῷ πόλεμῳ τῷδε τὸ πέρασ ἔσται. ὃ δὲ αὐτῷ ἐπήγγειλε χολ- D
ρων δεκάδας τρεῖς καθιέρξαντι ἐν οἰκίσκοις τρισὶ καὶ ὄνομα ποιη-
σαμένων δεκάδι ἐκάστη, Γότθων τε καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν
20 βασιλέως στρατιωτῶν, ἡμέρας ῥητὰς ἡσυχῆ μένειν. Θεωδάτος
δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιεῖ. καὶ ἐπειδὴ παρῆν ἡ κυρία, ἐν τοῖς οἰκί-
σκοις ἄμφω γενόμενοι ἐθειῶντο τοὺς χολίρους, εὐρόν τε αὐτῶν οἷς
μὲν τὸ Γότθων ἐπῆν ὄνομα δυοῖν ἀπολελεμμένοι νεκροῦς

14. δὲ] δὴ L. 17. ἐπήγγειλε] ἐπήγγειλλε L. 23. τὸ] Vulgo τῶν.

acclivitatem, insuperabiles erant agredientibus. Nec multum Belisarius Neapolitanos turbavit, aquaeductu urbis inciso: nam cum intra murorum ambitum essent putei, qui sufficerent usibus necessariis, vix iactura illa sentiebatur.

9. Obsessi, clam hostibus, Romam miserunt, qui promptum a Theodato subsidium peterent. Is vero, ut eras natura ignavus, quemadmodum supra dixi, nullum belli apparatus habebat. Sunt qui causam aliam addant, oblatum nempe subsidium, quod illum perculerit ac terruerit vehementius: id ego etsi iudico incredibile, tamen narrabo. Theodatus, cum antea didicisset divinos consulere et fide dignari, consilii tunc laborans inopia, quae maxime ad exploranda Vaticinia impellere solet homines, ex Hebraeo quodam, arte illa celeberrimo, quaesit, quis exitus belli huius futurus esset? Praecepit ille, ut porcos triginta in cellulas tres, nimirum denos in unamquamque, concluderet, ac primam quidem decadem Gotthes, alteram Romanos, tertiam Imperatoris milites appellaret; tum ad praestitutam diem quiesceret. Mortem gessit Theodatus. Ubi dies dicta affuit, ambo cellas ingressi, porcos inspiciunt. Quibuscumque nomen impositum Gothorum fuerat, eos inve-

ἅπαντας, ζῶντας δὲ ὀλίγων χωρὶς ἅπαντας ἐς οὓς τὸ τῶν βασι-
λέως στρατιωτῶν ὄνομα ἦν· ὅσοι μὲντοι Ῥωμαίων ἐκλήθησαν,
τούτοις δὲ ξυνέβη ἀπορροῦναι μὲν τὰς τριχᾶς ἄπασι, περιεῖναι
δὲ ἐς ἡμισυ μάλιστα. ταῦτα Θεοδάτῳ φευσάμενῳ καὶ ξυμβυλ-
P 331 λομένῳ τὴν τοῦ πολέμου ἀπόβασιν δέος φασὶν ἐπελθεῖν μέγα, 5
εὖ εἰδότει ὡς Ῥωμαίοις μὲν ξυμπεισεῖται πάντως τεθνήξουσθαι τε
κατὰ ἡμίσειας καὶ τῶν χρημάτων στερήσεσθαι, Γότθοις δὲ ἥσσω-
μένοις τὸ γένος ἐς ὀλίγους ἀποκεκρίσθαι, ἐς βασιλέα δὲ, ὀλίγων
οἱ ἀπολουμένων, τὸ τοῦ πολέμου ἀφίξουσθαι κράτος. καὶ διὰ
τοῦτο Θεοδάτῳ λέγουσιν οὐδεμίαν ὁρμὴν ἐπιπείσειν ἐς ἀγῶνα Βε-
10 λισαρίῳ καθίστασθαι. περὶ μὲν οὖν τούτων λεγέτω ἕκαστος ὡς
πῆ ἐς αὐτὰ πίστεώς τε καὶ ἀπιστίας ἔχει.

Βελισάριος δὲ Νεαπολίταις, κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν
πολιορκῶν, ἤσχαλλεν. οὐ γάρ οἱ οὐδὲ προσχωρήσειν αὐτοῦς
ποτε ᾤετο, οὐ μὴν οὐδὲ ἀλώσεισθαι ἠλπίζεν, ἐπεὶ τοῦ χωρίου 15
B τὴν δυσκολίαν ἀντιστατοῦσαν ὡς μάλιστα εἶχε. καὶ ὁ χρόνος
αὐτὸν τριβόμενος ἐνταῦθα ἡγία λογιζόμενον ὅπως μὴ χειμῶνος
ᾠρα ἐπὶ Θεοδάτον τε ἀναγκάζηται καὶ Ῥώμην ἵναί. ἤδη δὲ καὶ
τῷ στρατῷ ἐπήγγειλε ξυσκευάσασθαι, μέλλων ἐνθῆνδε ὅτι τάχι-
στα ἀπαλλάσσεισθαι. καὶ οἱ ἐπὶ πλείστον ἀπορομένῳ εὐτυχία 20
τοιᾷδε ξυνηνέχθη χρῆσθαι. τῶν τινα Ἰσαύρων ἐπιθυμία ἔσχε
τὴν τοῦ ὀχετοῦ οἰκοδομίαν θεύσασθαι, καὶ ὄντινα τρόπον τῇ πό-
λει τὴν τοῦ ὕδατος χρεῖαν παρῆγετο. ἐσβάς τε τῆς πόλεως ἄπο-
θεν, ὅθεν αὐτὸν διέρρηξε Βελισάριος, ἐβάδιζε πόνῳ οὐδενί,

nere mortuos, duobus demptis; vivos autem omnes, praeterquam paucos, Imperatoris milites, ut vocabant: at Romanorum appellatione donatis setarum defluviium pati contigit: eorum quinque in vita manserunt. Contemplatus haec Theodatus, et coniectura assecutus exitum belli, expavisse dicitur; ut qui probe iam intelligeret fore ut Romanorum fortunae defluerent, eorumque media pars interiret; Gotthorum gens cladibus ad paucos redigeretur, et paucorum morte staret Imperatori victoria. Hinc Theodato ad decernendum cum Belisario nihil animi fuisse ferant. Porro de his disserat quisque, prout ipsis fidem vel adiungit, vel abrogat.

At Belisarius, Neapolitanos terra marique obsidens, aestuabat. Nam illos nec in deditionem voluntariam concessuros unquam putabat, nec fore sperabat ut vi caperet, repugnante maxime difficultate loci. Nec parum dolabat, quod ibi tempus consumeret, reputans, se coactum in Theodatum et Romam aggredi hieme. Iamque copiis ut convasarent edixerat, inde mox discessurus; cum illi curis gravissimis fluctuanti, feliciter hoc evenit. Isaurum quendam cupido cepit inspiciendae structurae aquae ductus, et quo is modo civibus aquae usum praeberet. Ingressus procul ab urbe, ubi illum Belisarius ruperat, expeditissime processit, cum, pro-

ἐπεὶ τὸ ὕδωρ αὐτὸν, ἄτε διερωγόντα, ἐπελελοίπει. ἐπεὶ δὲ ἄγ- H 179
 χιστα τοῦ περιβόλου ἐγένετο, πέτρα μεγάλη ἐκέτυχεν, οὐκ ἀν-
 θρώπων χερσὶν ἐνταῦθα, ἀλλὰ πρὸς τῆς φύσεως τοῦ χωρίου
 ἀποτεθείση. ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἱ τὸν ὄχετον δευμάμενοι πάλαι C
 5 τὴν οἰκοδομίαν ἐνάψαντες διώρυχα ἐνθένδε ἐποιοῦν, οὐκ ἐς διό-
 δον μέντοι ἀνθρώπου ἰκανῶς ἔχουσαν, ἀλλ' ὅσον τῷ ὕδατι τὴν
 πορείαν παρέχισθαι. καὶ διὰ τοῦτο, ξυμβαινεν οὐκ εὖρος τὸ
 αὐτὸ πανταχόσει τοῦ ὄχετοῦ εἶναι, ἀλλὰ στενοχωρία ἐν τῇ πέτρᾳ
 ἐκείνῃ ὑψητιάζεν, ἀνθρώπων, ἄλλως τε καὶ τεθωρακισμένῳ ἢ
 10 ἀσπίδα φέροντι, ἀπόρευτος οὐσα. ταῦτα τῷ Ἰσαύρῳ κατανοή-
 σαντι οὐκ ἀμήχανα ἔδοξεν εἶναι τῷ στρατῷ ἐς τὴν πόλιν ἵεναι,
 ἣν ἄλλῳ μέτρῳ τὴν ἐκείνῃ διώρυχα εὐρυτέραν ποιήσωται. ἄτε
 δὲ αὐτὸς ἀφανῆς τε ὢν καὶ τῶν ἡγεμόνων οὐδενὶ πώποτε ἐς λό-
 γους ἦκων τὸ πρᾶγμα ἐς Παύκαριν ἤνεγκεν, ἄνδρα Ἰσαυρον, ἐν
 15 τοῖς Βελισαρίου ὑπασπισταῖς εὐδοκιμοῦντα. ὁ μὲν οὖν Παύκα- D
 ρις τὸν πάντα λόγον αὐτίκα τῷ στρατηγῷ ἤγγειλε. Βελισάριος
 δὲ τῇ τοῦ λόγου ἡδονῇ ἀναπνεύσας καὶ χρήμασι μεγάλοις τὸν ἄν-
 θρωπον δωρήσασθαι ὑποσχόμενος ἐς τὴν πρᾶξιν ἤγε, καὶ αὐτὸν
 ἐκέλευεν Ἰσαύρων τινὰς ἐταιρισάμενον ἔκτομήν ὡς τάχιστα τῆς
 20 πέτρας ποιῆσθαι, γυλασσόμενον ὅπως τοῦ ἔργου μηδεὶ ἀίσθη-
 σιν δώσουσι. Παύκαρις δὲ, Ἰσαύρους ἀπολεξάμενος πρὸς τὸ
 ἔργον ἐπιτηδείως πάντῃ ἔχοντας, ἐντὸς τοῦ ὄχετοῦ ἔδν αὐτοῖς
 λάθρα ἐγένετο. ἐς τε τὸν χῶρον ἐλθόντες, ἴνα δὴ τὴν στενο-

1. ἐπελελοίπει] ἐπιλελοίπει L. 19. ἐκέλευεν] ἐκέλευσεν L.
 21. δώσουσι L. δώσωσι P. 22. ἐπιτηδείως] ἐπιτηδείους L a
 pr. m.

pter labem, nihil aquae inesset. Proxime moenia, saxum ingens offendit, ibi ipsa loci natura, non hominum manibus positum: cui aquaeductum continuaverant veteres eius structores, sic perforato, ut transitum satis laxum daret aquae, negaret viro. Itaque non aequalem ubique habebat latitudinem aquaeductus; sed in eo saxo occurrerent angustiae, viro, praesertim loricato scutatoque impervio. Isauro, re perspecta, visum est, fieri posse ut in urbem penetraret exercitus, si meatus ille paulum laxaretur. Et quoniam homo erat obscurus, nec sermonem cum ullo ducē unquam habuerat, Paucaridi Isauro, inter Belisarii scutarios inelyto, rem aperuit: extemplo indicavit Paucaris Belisario: qui prae nuntii voluptate respirans, hominem ad manum operis movendam, promissa grandi pecunia, impulit, iussit assumere Isauros aliquot, et rupem quamprimum excindere, ea cautione adhibita, ut nemo persentisceret. Paucaris cum Isauris, quos delegit incepto huic omnino idoneos, aquaeductum occulto subiit. Ad locum, quem arabat cautes, progressi, opus

χωρίαν ἢ πέτρα ἐποίει, ἔργον εἶχοντο, οὐκ ἀξίναις τὴν πέτραν οὐδὲ πελέκεσι τέμνοντες, ὅπως μὴ ἐκδηλα τῷ κτύπῳ τοῖς πολέμοις ποιήσωσι τὰ πρασσόμενα, ἀλλὰ σιδηροῖς τισὶν ὀξέσιν αὐτὴν ἐνδελεχέστατα ξύοντες. καὶ χρόνῳ ὀλίγῳ κατείργαστο, ὥστε
 P 332 V 18 ἀνθρώπῳ δυνατὰ εἶναι θώρακά τε ἀμπεχομένῳ καὶ ἀσπίδα φέροντι ταύτῃ ἴεναι.

Ἐπεὶ δὲ ἅπαντα ἤδη ὡς ἄριστα εἶχεν, ἔννοια Βελισαρίου ἐγένετο ὡς, ἦν πολέμῳ ἐς Νεάπολιν τῷ στρατῷ ἰσκιτητὰ εἶη, τοῖς τε ἀνθρώποις ἀπολωλέναι ξυμβήσεται καὶ ἄλλυ ξυμπεσεῖν ἅπαντα, ὅσα πόλει πρὸς πολεμίων ἀλούση γίνεσθαι εἶωθε. 10
 Στέφανόν τε εὐθὺς μεταπεμψάμενος ἔλεξε τοιάδε „Πολλάκις εἶδον πόλεις ἀλούσας καὶ τῶν τηρικαῦτα γινομένων εἰμι ἔμπειρος. τοὺς μὲν γὰρ ἀνδρας ἀναιροῦσιν ἠβηδὸν ἅπαντας, γυναῖκας δὲ
 B θνήσκων αἰτουμένας οὐκ ἀξιοῦσι κτείνειν, ἀλλ' ἐς ὕβριν ἀγόμεναι πάσχουσιν ἀνήκεστά τε καὶ ἐλέους πολλοῦ ἄξια. παῖδας δὲ 15 οὔτε τροφῆς οὔτε παιδείας οὔτω μεταλαχόντας δουλεύειν ἀνάγκη, καὶ ταῦτα τοῖς πάντων ἐχθρίστοις, ὧν ἐν ταῖς χερσὶ τὸ τῶν πατέρων αἷμα θεάονται. ἐγὼ γὰρ, ὦ φίλε Στέφανε, λέγειν τὸ πῦρ, ᾧ τὰ τε ἄλλα χρήματα καὶ τὸ τῆς πόλεως ἀφανίζεται κάλλος. ταῦτα Νεάπολιν τήνδε ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ ταῖς πρότερον 20 ἀλούσαις πόλεσιν ὁμῶν πάσχουσαν, αὐτῆς τε καὶ ὑμῶν ἐς οἶκτον ἦκα. μηχαναὶ γὰρ μοι πεποίηνται νῦν ἐς αὐτήν, ἦν μὴ οὐχὶ
 C ἀλῶναι ἀδύνατον. πόλιν δὲ ἀρχαίαν καὶ οἰκῆτορας Χριστιανούς

4. ξύοντες] ξύοντες Vat.

16. παιδείας] παιδίας L.

17. ταῦτα] ταῦτά Fw.

inchoant urgentque, non ascis, nec securibus caedentes saxum, ne sonitus rem hosti proderet; sed acutis quibusdam ferramentis illud radentes sine ulla intermissione, brevi tempore tantum effecerunt, ut indutus lorica vir et clypeum ferens transire posset.

Cuncta iam optime se habebant, cum Belisarius in hanc venit cogitationem, si in urbem exercitus vi irrumperet, securitatem hinc stragem hominum, et quaecunque in urbe ab hoste capta patrari solent. Quocirca accitum illico Stephanum sic affatur. Captas urbes persaepe vidi, et quae usu tunc veniunt, usu cognovi. Summa licentia desaevit in utrasque ferrum ad internecionem: foeminis, licet mortem peroptantibus, paratis, ad ludum contumeliosum reservans, in quo dira et miseratione digna patiuntur: ~~liberali~~ liberali cultu et educatione privati pueri, servire necesse habent, idque inimicissimis, quarum manus paterno cruore tinctas viderunt. Omitto incendia, amice Stephane, quae divitias atque urbis nitorem delent. Nunc, dum eadem, quae captis antea urbibus contigerunt, patientem Neapolin hanc, tanquam in speculo, contemplor; ipse me et vestri miseret. In eam enim ita paratas habeo machinas, ut facere non possit quin capiatur. Nellem certe urbe antiqua, quae incolae Christianos ha-

τε καὶ Ῥωμαίους ἀνωθεν ἔχουσαν ἐς τοῦτο τήχης οὐκ ἂν εὐξάμην, ἄλλως τε καὶ ὑπ' ἑμοῦ Ῥωμαίων στρατηγούντος, ἔλθειν, μάλιστα ἐπεὶ βάρβαροι πολλοὶ μοι τὸ πλῆθος ἐν τῷ στρατοπέδῳ εἰσὶν, ἀδελφοὺς ἢ συγγενεῖς πρὸ τοῦδε ἀπολωλεκότες τοῦ τείχους· ὧν δὴ κατέχων τὸν θυμὸν, ἦν πολέμῳ τὴν πόλιν ἔλωσιν, οὐκ ἂν δυναίμην. οὐκοῦν ἕως ἔτι τὰ ξυνοίσοντα ἔλθεσθαι τε καὶ πρᾶσθαι ἐφ' ὑμῖν ἔστι, βουλευέσθε μὲν τὰ βελτίω, φεύγετε δὲ ξυμποράν· ἤς, ὡς τὸ εἶκος, ξυμπιπτούσης ὑμῶν οὐ τὴν τύχην δικάως, ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν αἰτιῶσθε γνώμην.“ τοσαῦτα εἰ-

10 πὼν Βελισάριος Στέφανον ἀπεπέμψατο. ὃς ἐς Νεαπολιτῶν τὸν δῆμον παρήλαδε δεδακρυμένος τε καὶ πάντα ξὺν οἰμωγῇ ἀγγέλλων ὅσα Βελισαρίου λέγοντος ἤκουσεν. οἱ δὲ (οὐδὲ γὰρ ἦν Νεαπολίτας ἀψύχους βασιλεῖ κατακόουσι γενέσθαι) οὔτε ἔδεισάν τι οὔτε Βελισαρίῳ προσχωρεῖν ἔγνωσαν.

15 ἰ. Τότε δὴ καὶ αὐτὸς τὰ ἐς τὴν εἴσοδον κατεστήσατο P 333
 ἔδιδε. ἄνδρας ἀμφὶ τετρακοσίους ἀπολεξάμενος περὶ λύχνων ἀφᾶς, καὶ ἄρχοντας αὐτοῖς ἐπιστήσας Μάγνον τε, ὃς ἵππικῶν καταλόγου ἠγεῖτο, καὶ τῶν Ἰσαύρων ἀρχηγὸν τὸν Ἐννην, θωρακίσασθαι τε ἅπαντας καὶ τὰς τε ἀσπίδας τὰ τε ξίφη ἀνελομέ-
 20 νους ἰσχυράζειν, ἄχρις αὐτὸς σημήνη, ἐκέλευε. καὶ Βέσσαν μεταπιψάμενος αὐτοῦ μένειν ἐπήγγειλε· βούλεσθαι γὰρ ξὺν αὐτῷ H 180

7. βουλευέσθε] βουλευέσασθε L. *ibid.* φεύγετε] Vulgo φύγετε.
 11. ἀγγέλλων] ἀγγέλων L. 12. οὐδὲ γὰρ ἦν] Vat. οὐδὲν δεῖ.
 Fort. οὐ γὰρ ἔδω. MALT. 17. ἀρχοντας] ἀρχοντα HL.
 20. Βέσσαν] βέσσαν HL. *his et similiter infra.*

bet ac Romanos iam inde olim, in eiusmodi calamitatem incideret, praesertim ducente me Romanorum exercitum, et habente in castris complures Barbaros; quorum iram inhibere non potero, si impressione ceperint urbem, pro cuius moenibus fratres et consanguineos amiserunt. Ergo dum vobis integrum est potiora eligere et paciisci, in melius referte consilia, et calamitatem vitate: quae cum, ut apparet, vobis incidere, vestram merito pervicaciam, non Fortunam culpabitis. His dictis, remisit Stephanum Belisarius. Ille ad populum Neapolitanum processit lacrimans, et cum gemitu retulit quaecunque Belisarium dicentem audiverat. Il vero nec metum cepere, nec deditiois Belisario faciendae consilium. Nimirum Deus Imperatori subdere Neapolitanos nolebat, nisi male multatos.

10. Tunc Belisarius ad irruptionem faciendam ita res comparavit. Vesperi, prima luce, virorum circiter centum delectu habito, cum Magnum, tarmaco equestris Ducem, et Kanem, cui parebant Isauri, illis praefecisset, edixit omnibus ut loricas induerent, et scutis casibusque instructi, mandata sua quiete expectarent. Accersitum Bessam a se digredi vetuit,

Procopius II.

βουλὴν τινα περὶ τοῦ στρατοπέδου ποιήσασθαι· καὶ ἐπειδὴ πρό-
 B ρω ἦν τῶν νοκτῶν, Μάγνῳ τε καὶ Ἐννῇ τὰ σφίσι παρόντα εἰ-
 πῶν καὶ τὸ χωρὶον ἐπιδείξας, οὐ πρότερον τὸν ὀχετὸν ἔτυχε διαρ-
 ρήξας, τοῖς τετρακοσίοις ἐς τὴν πόλιν ἐξηγήσασθαι, λύχνα ἀνε-
 λομένους, ἐκέλευε. καὶ ἄνδρας δύο ταῖς σάλπιγξι χρῆσθαι ἐπι-5
 σταμένους ἔξω αὐτοῖς ἐπέμψεν, ὅπως, ἐπειδὴν τοῦ περιβόλου
 ἐντὸς γίνωνται, τὴν τε πόλιν ξυνταράξαι καὶ τὰ πρᾶσσόμενα ση-
 μῆναι σφίσι οἰδὲ τε ᾧσιν. αὐτὸς δὲ κλιμακας ὅτι πλείστας πρό-
 τερον πεποιημένας ἐν παρασκευῇ εἶχεν. οἱ μὲν οὖν ἐς τὸν ὀχε-
 C τὸν ὑποδύντες ἐπὶ τὴν πόλιν ἐβάδιζον, αὐτὸς δὲ ἔξω τῷ Βέσσα 10
 καὶ Φωτίῳ αὐτοῦ ἔμενε καὶ ἔξω αὐτοῖς ἕπαντα ἔπρασσε. πέμ-
 ψος δὲ καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐρηγορέναι τε καὶ τὰ ὄπλα ἐν
 χερσὶν ἔχειν ἐπέταττε. καὶ πολλοὺς μέντοι ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν,
 οὓς δὴ εὐτολμοτάτους ᾤετο εἶναι. τῶν δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἰόντων
 V 19 οἱ ὑπὲρ ἡμῶν κατωρρωδηκότες τὸν κίνδυνον ὀπίσω ἀπεκομίζοντο. 15
 οὓς ἐπεὶ Μάγνος ἔπεσθαι οἱ, καίπερ πολλὰ παραινήσας, οὐκ
 ἔπειθε, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἔξω αὐτοῖς ἐπανῆκε. τούτους δὲ
 Βελισάριος κακίστας καὶ τῶν ἄμφ' αὐτὸν ἀπολλέξας διακοσίους
 D ἔξω Μάγνῳ ἵνα ἐκέλευεν. ὧν δὲ καὶ Φώτιος ἠγείσθαι θέλων,
 ἐς τὴν διώρυχα ἐσεπήδησεν· ἀλλὰ Βελισάριος αὐτὸν διεκώλυσεν. 20
 αἰσχυρθέντες δὲ τοῦ τε στρατηγοῦ καὶ Φωτίου τὴν λοιδορίαν καὶ
 ὅσοι τὸν κίνδυνον ἔφευγον, αὐθις αὐτὸν ὑποστῆναι τολμήσαντες
 ἔξω αὐτοῖς εἶποντο. Βελισάριος δὲ δείσας μὴ τῶν πολεμίων τισὶ

8 ᾧσιν P ex Vat. εἶεν Reg. εἶναι HL, sed εἶεν Lm. 15. οἱ
 ὑπὲρ] οἱ om. Vat. 17. παρὰ] περὶ L a pr. m.

habere se dicens quae cum ipso de exercitu constitueret. Adulta nocte, Magno et Enni, quo iam res deducta esset, aperuit, ac monstrans locum, ubi prius aquaeductum inciderat, praecepit, ut, sumptis lucernis, quadringentos illos in urbem inducerent. Comites addidit tubicines duos; qui, urbem ingressi, eam clangore turbarent, suisque significarent eventum rei. Ipse scalas quamplurimas, iam ante fabricatas, habebat in expedito, ac dum illi, qui subierant aquaeductum, ad urbem procedebant, cum Bessa ac Photio ibi stans, cum ipsis omnia disponebat. Tum dimissis per castra, qui vigilare omnes iuberent, et habere arma in manibus; quos maxime valere animo iudicabat, eorum agmine se succinxit. Ad urbem vero sugredientium pars maior, periculo territa, pedem retulit: quos vehementer quidem, sed frustra ad se hortando revocare conatus Magnus, cum illis ad militiae Magistrum rediit. Eos male verbis accepit Belisarius, lectosque e circumstantibus ducentos, cum Magno ire iussit. His ducem se Photius praebere volens, in canalum insiluit: sed vetuit Belisarius porro pergere. Pudore demum, quem Magistri militum Photique exprobratio incutiebat, incoens omnes, quicumque periculum refugerant, illudque ausi subire denuo, eos secuti sunt. Ac veritas Beli-

τῶν πρᾶσσομένων αἰσθησις γένηται, οἱ δὲ ἐς τὸν πύργον φυλακὴν ἔχον, ὃς τοῦ ὀχετοῦ ἀγχιεστα ἐτύγχανεν ὦν, ἐνταῦθα τε ἦλθε καὶ Βέσσαν ἐκέλευε τῇ Γότθων φωνῇ διαλέγεσθαι τοῖς P 334 ταύτῃ βαρβάροις, ὅπως δὴ μὴ τις αὐτοῖς ἐκ τῶν ὄπλων πάταγος ἔναυλος εἴη. καὶ Βέσσας μὲν αὐτοῖς ἀναβοήσας μέγα προσχωρεῖν Βελισαρίῳ παρήγει, πολλὰ σφίσι ἐπαγγελλόμενος ἀγαθὰ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἐτώθιαζον, πολλὰ ἐς Βελισαρίον τε καὶ βασιλέα ὑβρίζοντες. ταῦτα μὲν οὖν Βελισαρίῳ καὶ Βέσσα ἐπράσσετο τῇδε.

- 10 Ὁ δὲ Νεαπόλεως ὀχετὸς οὐκ ἄχρι ἐς τὸ τεῖχος καλύπτεται μόνον, ἀλλ' οὕτω τῆς πόλεως ἐπὶ πλείστον διήκει, κύρτωμα ἐκ πλίνθου ὠπτημένης ὑψηλὸν ἔχων, ὥστε γενόμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου οἱ ἀμφὶ Μάγρον τε καὶ Ἐννην ὑπαντες οὐδὲ ὕπου ποτὲ γῆς εἰσι ξυμβάλλεσθαι ἠδύναντο. οὐ μὴν οὐδὲ πη ἀποβαίνειν B 15 ἔχον, ἕως οἱ πρῶτοι ἐς χῶρον ἴκοντο, οὗ τὸν ὀχετὸν ἀνάροφον ξυνέπεισεν εἶναι καὶ ὄκημα ἦν κομιδῇ ἀπημελημένον. ἐνταῦθα ἔσω γυνή τις ᾤκει, μόνη τε οὔσα καὶ πενία πολλῇ ξυνοικοῦσα, καὶ δένδρον ἐλαίας καθύπερθεν τοῦ ὀχετοῦ ἐπεφύκει. οἷτοι ἐπειδὴ τὸν τε οὐρανὸν εἶδον καὶ ἐν μέσῃ πόλει ἦσθοντο εἶναι, ἐκ 20 βαίνειν μὲν διανοοῦντο, μηχανὴν μέντοι οὐδεμίαν ἔχον, ἄλλως τε καὶ ξὺν τοῖς ὄπλοις, τοῦ ὀχετοῦ ἀπαλλάσσεσθαι. ὑψηλὴ γάρ τις οἰκοδομία ἐνταῦθα ἐτύγχανεν οὔσα καὶ οὐδὲ ἀνάβασίν τινα

6. ἐπαγγελλόμενος] ἐπαγγελάμενος L. 12. ὠπτημένης] Vulgo

ὀπτημένης. 16. ἀπημελημένον] ἀπειλημένον H. ἀπηλημένον L, si a m. sec.

sarius, ne hostium manipulus, qui in turri, aquaeductui proxima, excubabat, fraudem perciperet, eo se contulit, et Bessae imperavit, ut, sermones serendo cum illis Gotthice, ipsorum aures teneret, quo minus armorum sonitum acciperent. Bessas magna voce eos inclamans, ut sese Belisario dederent, hortari coepit, bona pollicens plurima. Illi ridicula et sannas in Belisarium ipsumque Imperatorem pleno ore mittebant. Ita se Belisarius ac Bessas ibi gesserunt.

Om̄n̄ autem Neapolis aquaeductus non solum ad muros usque tectus sit, sed in urbem etiam longe excurrat, altum habens fornacem e coctill̄ latere, hinc factum est, ut intra murum urbis progressi omnes, quos Magnus atque Ennes ducebant, nec, ubi terrarum essent, conicere, nec usquam exire potuerint: donec primi devenere in locum, ubi caelo canalis patebat, eratque domus admodum neglecta; quam sola, eaque pauperrima, muliercula incolebat: ibidem super aquaeductu enata olea in arborem creverat. Simul ac videte caelum, et in urbe media se esse intellexerunt, erumpere consilium fuit: sed nulla ars suppetebat, qua, praesertim cum armis, canali egrederentur. Erant enim alti parietes, nec

ἔχουσα. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἐπὶ πλείστα ἀπορουμένων καὶ ἐς στεναχωρίαν πολλὴν ξυνιώντων (ἤδη γὰρ καὶ τῶν ἠπισθεν ἰόντων πολὺς τε ξυνέρρει ὄμιλος), ἐγένετο αὐτῶν τιμὴ ἔννοια τῆς ἀνόδου ἀποπειρᾶσθαι. καταθέμενος οὖν αὐτίκα τὰ ὄπλα, ταῖς χεραὶ καὶ τοῖς ποσὶ τὴν ἀνάβασιν βιασάμενος, ἐς τὸ τῆς γυναι-5 κὸς οἶκημα ἤλθε. καὶ αὐτὴν ἐνταῖθα ἰδὼν, ἦν μὴ σιωπή, κτείνειν ἠπελοησεν. ἣ δὲ καταπλωγεῖσα ἄφωνος ἔμεινε. καὶ ὅς ἐκ τοῦ πρέμνου τῆς ἐλαίας ἰμάντα τινὰ ἰσχυρὸν ἀναψάμενος τὴν ἑτέραν τοῦ ἰμάντος ἀρχὴν ἐς τὸν ὄχετον ἔρριψεν. οὗ δὲ λαβόμενος τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος ἀνέβαινε μύλις. ἐπεὶ δὲ ἀναβε-10 βήκισαν ἅπαντες, τῆς τε νυκτὸς τὰ τετρατημόριον ἔτι ἐλείπετο, χωροῦσιν ἐπὶ τὸ τεῖχος· καὶ πύργων δύο τοὺς φύλακας, οὐδέν τι αἰσθανομένους τοῦ κακοῦ, κτείνουσι ἀμφὶ τὰ πρὸς βαρρᾶν τοῦ D περιβόλου, ἔνθα Βελισάριος ξὺν τῷ Βέσσα καὶ Φωτίῳ εἰστήκει, καρυδοκῶν τὰ πρᾶσσόμενα. καὶ οἱ μὲν ἐς τὸ τεῖχος ταῖς σάλ-15 πιγῆν ἐκάλουν, Βελισάριος δὲ τῷ περιβόλῳ τὰς κλίμακας ἐρείσας τοὺς στρατιώτας ἐνθρόνδε ἀναβαίνειν ἐκέλευε. τῶν δὲ κλιμάκων οὐδεμίαν διήκειν ἄχρι ἐς τὰς ἐπάλλξεις ξυνέβαινον. ἄτε γὰρ αὐτὰς οὐκ ἐκ τοῦ ἔμφαντοῦς οἱ τεχνῖται ποιούμενοι μέτρον τοῦ καθήκοντος οὐκ ἴσθι τε ἐξικνεῖσθαι ἐγένοντο. διόπερ δύο ἐς ἀλ-20 H 181 λήλας ξυνδρόντες καὶ ἐπ' ἀμφοῖν ἀναβαλόντες οὕτω δὴ τῶν ἐπάλλξεων καθυπέριεροι οἱ στρατιώται ἐγίνοντο. ταῦτα μὲν οὖν Βελισαρίῳ ἐφέρετο τῆδε.

8. πολὺς τε] πολὺς τις?
 μίαν] Vulgo οὐδὲ μίαν.

9. ἔρριψεν] ἔρριψαν L.

18. οὐδε-

ascensum praebebant. Militibus valde animo fluctuantibus, et angustiōri in spatio se comprimentibus (iam enim pone sequentium magnus numerus confuebat) cuidam in mentem venit ascensum tentare. Itaque positis confestim armis, manibus pedibusque enitens, ad mulieris domum evasit, eamque ibi nactus, ipsi mortem, ni taceret, minatus est. Illa prae ingenti metu obmutuit. Is vero, cum ex oleae caudice lorum validum religasset, alteram eius partem extremam in aquaeductum demisit: qua singuli milites apprehensa, foras aegre se sustulerunt. Quarta para-moetis adhuc supererat, cum sgressi omnes ad moenia succedunt, ac turrium duarum custodes incautos trucidant, ad illam murorum partem, quae Septentrionem spectat: ubi Belisarius cum Bessa ac Photio stabat, incepti successum cupidissime expectans. Illi tubis vocarunt ipse ad murum: cui scalas cum applicuisset Belisarius, et inde milites iussisset ascendere, accidit, ut nullae pinnae pertingerent: quippe fabricati illas in occulto opifices, non potuerant iustam assequi longitudinem. Quare binis invicem colligatis, per utrasque ascendenda, milites pinnae superavere. Ibi res Belisario sic procedebat.

Ἔς δὲ τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ περιβόλου, ἔνθα οὐχ οἱ P 335
 βαρβαροὶ, ἀλλὰ Ἰουδαῖοι φυλακὴν εἶχον, οὔτε ταῖς κλίμαξι χρῆ-
 σθαι οὔτε ἀναβαίνειν ἐς τὸ τεῖχος οἱ στρατιῶται ἰδύναντο. οἱ
 γὰρ Ἰουδαῖοι τοῖς πολεμίοις ἤδη προσκεκρουκότες, ἐμπόδιοι τε
 5 γεγενημένοι ὅσως μὴ τὴν πόλιν ἀμαχητὶ ἔλωσι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ
 ἐλαίδια οὐδεμίαν ἐπ' αὐτοῖς ἔχοντες, καφετεῶς τε, καίπερ αὐτοῖς
 τῆς κόλως ἤδη ἀλούσης, ἐμάχοντο καὶ τῇ τῶν ἐναντίων προσ-
 βολῇ παρὰ δόξαν ἀντειχόν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο καὶ τῶν ἀνα-
 βεβηκότων τινὲς ἐς αὐτοὺς ἤεσαν, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ὀπισθεῖν B
 10 βαλλόμενοι ἔφηνον, καὶ κατὰ κράτος Νεάπολιν ἦλω. καὶ τῶν V 20
 πυλῶν ἤδη ἀνακεκλιμένων ἅπας ὁ Ῥωμαίων στρατὸς εἰσῆε. ὅσοι
 δὲ ἐμφὶ πύλας ἐτετάχοντο τὰς πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τετραμμένους,
 ἐπεὶ κλίμακες σφίσι παροῦσαι οὐδαμοῦ ἔτυχον, ταύτας δὴ τὰς
 πύλας ἀφολάκτους παντάπασιν εὔσας ἔκυσσαν. ἔρημον γὰρ ἀν-
 15 ὄρων τὸ ἐκεῖ τεῖχος, ἕτε τῶν φυλάκων δρασμῶ χρησαμένων,
 ἐγένετο, φόνος τε ἐνταῦθα πολὺς ἐγγόνει. θυμῶ γὰρ ἐχόμενοι
 ἄπαντες, ἄλλως τε καὶ ὅσοις ἀδελφὸν τινα ἢ ξυγγενῆ ἀποθανεῖν
 τειχομαχοῦντα τετύχηκε, τὸν ἐν ποσὶν ἀεὶ, οὐδεμιᾶς ἡλικίας φει-
 δόμενοι, ἔκτεινον, ἕς τε τὰς οἰκίας ἐσβάλλοντες παῖδας μὲν καὶ
 20 γυναῖκας ἠνδραπόδιον, τὰ δὲ χρήματα ἐληίσαντο, καὶ πάν- C
 των μάλιστα οἱ Μασσαγέται, οἳ οὐδὲ τῶν ἰερῶν ἀπεχόμενοι πολ-

2. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ. 6. Post οὐδεμίαν in L si-
 gnum lacunae et in marg. λίπει. *ibid.* ἐπ' αὐτοῖς] ἐπ' αὐτοῦς Vat.
 αὐτοῖς ὡς HL. Unde Grotius ἦν ἐπ' αὐτοῖς ὡς. 8. παρὰ
 δόξαν Vat. Vulgo παραδόξως. 14. ἀφολάκτους] Vulgo ἀφ-
 λάκτως. 21. ἰερῶν] ἰερέων L: illud Lm.

Interea ad maritimam murorum partem, non Barbarorum sed Iu-
 daeorum custodiis munitam, nec scalis uti milites, nec ascendere poterant.
 Sibi enim concilii Iudaei, se in offensionem hostium cecidisse, oblato ipsals
 impedimento, quo minus urbe citra pugnam potirentur; eam ob causam,
 acta desperatione, fortiter pugnabant, quamvis urbe iam capta, ac praeter
 opinionem hostilem impetum sustinebant. Ubi illuxit, pars eorum,
 qui ascenderant, illos invasit: tum a tergo appetiti tells, fugerunt; vi
 atque impressione Neapolis capta est, ac portis iam reclusis, Rom. omnis
 exercitus intravit. Qui ad portas, orienti Soli obversas, locati fuerant,
 cum scalae nusquam praesto essent, igni valvas corroperunt, nullis de-
 fensas custodibus: iam enim his fuga dilapsis, pars illa mari plane va-
 cabat. Ingens tum caedes facta. Nam omnes, praesertim quicumque
 fratrem vel propinquum in oppugnatione amiserant, ira foveatas, obvium
 quemque, sine ullo aetatis discrimine, mactabant. Ingressi domos, pue-
 ros feminasque sua faciebant mancipia, et opes diripiebant: in primis
 Massagetarum; qui ne a templis quidem via abstinentes, multis, qui se il-

λοὺς τῶν ἐς αὐτὰ φηρόντων ἀνεῖλον, ἕως Βελισάριος παντα-
 χόσε περιῶν διεκάλυσε τε καὶ ξυγκαλέσας ἅπαντας ἔλιξε τοιαύδε
 „Ἐπειδὴ νενικηκέναι τε ἡμῖν δέδωκεν ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πλείστον
 εὐδοξίας ἀφῆχθαι, πόλιν ἀνάλωτον πρότερον οὐσαν ὑποχειρίαν
 ἡμῖν ποιησάμενος, ἀναγκαῖον καὶ ἡμᾶς τε μὴ ἀναξίους εἶναι τῆς 5
 χάριτος, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐς τοὺς ἡσσημένους φιλανθρωπία τὸ δι-
 καίως κεκρατηκέναι τούτων ἐνδείκνυσθαι. μὴ τοίνυν ἀπέραντα
 Νεαπολίτας μισήσητε, μηδὲ ὑπερόριον τοῦ πολέμου τὸ εἰς αὐ-
 D τοὺς ἔχθος ποιήσητε. τοὺς γὰρ ἡσσημένους οὐδεὶς τῶν νενικη-
 κόντων ἔτι μισεῖ. κτείνοντές τε γὰρ αὐτοὺς οὐ πολεμίων ἀπαλ- 10
 λαγήσεισθε τὸ λοιπὸν, ἀλλὰ θανάτῳ ζημιωθήσεσθε τῶν ὑπηκόων.
 οὐκοῦν ἀνθρώπους τούσδε μηδὲν ἐργάσησθε περαιτέρῳ κακὸν,
 μηδὲ τῇ ὀργῇ πάντα χαρίζεσθε. αἰσχρὸν γὰρ τῶν μὲν πολεμίων
 κρατεῖν, τοῦ δὲ θνμοῦ ἥσους φαίνεσθαι. ὑμῖν δὲ χρήματι
 μὲν τὰ ἄλλα γινέσθω τῆς ἀρετῆς ἄθλα, γυναῖκες δὲ τοῖς ἀνδράσι 15
 ξὺν τοῖς παισὶν ἀποδιδόσθωσαν. μανθανέτωσαν δὲ οἱ νενικη-
 μένοι τοῖς πράγμασιν ἡλικῶν ἐξ ἀβουλλίας ἐστέρηνται φίλων.“
 τοσαῦτα εἰπὼν Βελισάριος τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ παιδία καὶ τὰ
 ἄλλα ἀνδράποδα Νεαπολίταις πάντα ἀφήκεν, ὕβρεως οὐδεμιᾶς
 ἐς πείραν ἐλθόντας, καὶ αὐτοῖς τοὺς στρατιώτας διήλλαξεν. 20
 οὕτω τε Νεαπολίταις ξυνηνέχθη ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ αἰχμαλώτοις τε

5. καὶ ἡμᾶς τε] Offendit τε. 3. αὐτοὺς] τοὺς L, του a m.
 sec. 10. Post μισεῖ in L signum lacunae et in marg. λείπει.
 σαν
 16. ἀποδιδόσθωσαν] ἀποδιδόσθω L, σαν a m. sec.

lis commiserant, necem intulerunt. Ita saevitum est, donec Belisarius, quoquoersum discurrans, prohibuit, et advocata concione sic verba fecit. *Postquam Deus victoriam et insignem gloriam nobis tribuit, urbe, quae hactenus inexpugnabilis fuerat, in nostram potestatem subiuncta, non oportet indignos praestare nos tali gratia; sed multa erga victos humanitate ostendere, a nobis illos merito subactos esse. Nolite igitur odium in Neapolitanos exercere perpetuum, neque ultra belli finem illud producite. Nemo victor iam victos odit: quod si ipsos interimatis, non iam tolletis hostes de medio, verum subditos morte mulcabitis. Itaque nocendi his finem facite, nec irae sic indulgete, ut illi omnia permittatis. Turpe enim est iracundia videri vinci victores hostium. Vobis eorum omnes pecuniae in praemium bellicae virtutis cedant: at viris redendantur cum liberis confuges: atque hinc disoant victi, quales amicos sua ipsis temeritas in tempore eripuerit. Hac Belisarius habita oratione, Neapolitanis uxores, liberos ac caeteros captivos omnes dimisit, nullam vim turpem expertos, ipsisque animos militum reconciliavit. Ita factum est, ut Neapolitani illo uno die libertatem amisserint receperintque, et ad suas*

γενέσθαι καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀνασώσασθαι καὶ τῶν χρημάτων τὰ P 336
τιμιώτατα ἀνυκίησασθαι. ἐπεὶ αὐτῶν ὅσοι χρυσὸν ἢ ἄλλο τι
τῶν ἐπιτηδείων ἔχοντες ἔτυχον, οὗτοι δῆτα πρότερον ἐς γῆν κα-
τορῶσαντες ἀπεκρίναντο, καὶ ταύτῃ τοὺς πολεμίους λαθεῖν
5 ἴσχυσαν αὐτοῖς χρήμασι τὰς οἰκίας ἀπολαμβάνοντες. ἢ τε πολιορ-
κία ἐς ἡμέρας μάλιστα εἰκοσιν κατατεψασα ἐς τοῦτο ἐτελείτα.
Γότθους δὲ τοὺς τῆδε ὑλόντας οὐχ ἡσσους ἢ ὀκτακοσίους ὄντας
κακῶν ἀπαθεῖς Βελισάριος παντάπασι διαφυλάξας, οὐκ ἐλασσύ-
τως ἢ τοὺς στρατιώτας τοὺς αὐτοῦ ἐν τιμῇ εἶχε.

10 Πίστωρ δὲ, ὃς ἐς ἀπόνοιαν, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται, B
τὸν δῆμον ἐνήγγεν, ἐπεὶ τὴν πόλιν ὑλισκομένην εἶδεν, ἐς ἀπο-
πληξίαν ἐξέπεισε καὶ ἐξαπίνης ἀπέθανεν, οὔτε νοσήσας πρότερον
οὔτε ἄλλο τι πρὸς υἰδενὸς παθὼν ἄχαρι. Ἀσκληπιόδοτος δὲ,
ὃς ξὺν αὐτῷ ταῦτα ἔπρασε, ξὺν τῶν λογίμων τοῖς περιούσι παρὰ
15 Βελισάριον ἦλθε. καὶ αὐτῷ Στέφανος ἐπιτωθύζων ἑλοδορεῖτο
ᾧδε „Ὅρα, ᾧ κάκιστε ἀνθρώπων ἀπάντων, οἶα κακὰ τῇ πα-
τρίδι εἰργάσω, τῆς ἐς Γότθους ἐννοίας τὴν τῶν πολιτῶν ἀποδό-
μενος σωτηρίαν. εἶτα εἰ μὲν τοῖς βαρβάρους εἰς ἐργόνοι τὰ πρά- H 182
γματα, ἠξίωσας ἂν ἔμμοσθός τε αὐτὸς πρὸς ἐκείνων εἶναι καὶ
20 ἡμῶν ἕκαστον τῶν τὰ βελτίω βεβουλεμένων τῆς ἐς τοὺς Ῥω- C
μαίους προδοσίας ὑπαγαγεῖν. ἐπεὶ δὲ τὴν πόλιν βουσιλεῖς εἶλε,
σεώσωμεθα δὲ τῇ τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῇ, οὕτω δὲ εἰσελθεῖν

3. ἐπιτηδείων Reg. et LHm. Vulgo ἐπιτιμίων. 8. παντάπασι L.
παντάπασιν P. 12. ἐξέπεισε L. ἐξέπεισεν P. ἐπέπεισεν Pm.
Frustra.

pretii maioris pecunias redierat. Nam qui aurum aliudve pretiosum
habuerant, id iam ante abdididerant, infossum terrae. Itaque inscientibus
hostibus, pecunias pariter cum domibus recuperarunt. Hunc habuit
exitum obsidio, per dies admodum xx. extracta. Captos ibi Gotthos,
minimum pccc. servavit incolumes Belisarius, nec minori in honore quam
suos milites habuit.

Pastor, qui plebem, uti supra commemoravi, ad insaniendum per-
pulerat, ubi captam urbem animadvertit, in apoplexiam incidit, ac re-
pente efflavit animam, cum antea belle haberet, nec eum quisiquam mo-
lestia affecisset. Asclepiodotus vero, quem ille participem sociumque
machinationis habuerat, cum optimatibus, qui supererant, Belisarium ad-
iit. Hic ipsum Stephanus huiusmodi convitilis aggressus est. Vide,
mortalitas omnium pessime, quae mala patriae importaveris, tuo in Got-
thos studio prodita salute civium. Ac si res Barbaris ex sententia succes-
sisset, mercedem ab illis accipere, et unumquemque nostrum, qui potiora
consilia sequeremur, insimulare proditoris, cum Romanis compositae vo-
luissies. Nunc, postquam Imperator urbem recepit, ac nobis huius viri
virtus salutem peperit, adeone inconsiderate ausus es convenire Magi-

παρὰ τὸν στρατηγὸν ἀνεπισκέπτως ἐτόλμησας, ὅτε οὐδὲν δεινὸν οὔτε Νεαπολίτας οὔτε τὸ βασιλέως διαπεπραγμένους στρατόπεδον.“ Στέφανος μὲν τῇ ξυμφορᾷ περιώδυνος ὢν εἰς Ἀσκληπιόδοτον ταῦτα ἀπέφραξεν. ὁ δὲ αὐτὸν ἀμειβεται τοῖσδε „**Α**λληθας σεαυτὸν ἐγκωμιάζων ἡμᾶς, ὧ γενναῖε, οἷς δὴ εὐνοίαν τήν**5**
V 21 πρὸς τοὺς Γότθους ἡμῖν δνειδίλεις. εὐνοὺς γάρ τις δεσπόταις κινδυνεύουσιν, ἣν μὴ ἐκ τοῦ βεβαίου τῆς γνώμης, οὐκ ἂν ποτε
D εἶη. ἐμὲ μὲν οὖν οἱ κρατοῦντες τοιοῦτον τῆς πολιτείας φύλακα ἔξουσιν οἷον ἀρτίως πολέμιον εὔρον, ἐπεὶ ὁ τῇ φύσει τὸ πιστὸν ἔχων οὐ ξυμμεταβάλλει τῇ τύχῃ τὴν γνώμην. σὺ δὲ τῶν πρα-**10**
 γμάτων οὐχ ὁμοίως αὐτοῖς φερομένων ἐτοιμῶς ἂν τοὺς τῶν ἐπιόντων ἐνδέξαιο λόγους. ὁ γὰρ τὸ τῆς διανοίας νοσῶν ἄστατον ἄμα τε ἔδεισε καὶ τὴν εἰς τοὺς φιλιτάτους ἠρηήσατο πίστιν.“ τοιαῦτα μὲν καὶ Ἀσκληπιόδοτος εἶπε. Νεαπολιτῶν δὲ ὁ δῆμος, ἐπεὶ αὐτὸν ἐνθῆνδε ἀναχωροῦντα εἶδον, ἀθρόοι γενόμενοι, ἅπαντα **15**
 αὐτῷ ἐπεκάλουν τὰ παρόντα σφίσι. καὶ οὐ πρότερον ἀπέστησαν, πρὶν δὴ ἔκτεινάν τε καὶ τὸ σῶμα κατὰ βραχὺν διεσπάσαντο. οὕτω τε ἐν τῇ Πάστωρος οἰκίᾳ γενόμενοι τὸν ἄνδρα ἐζήτουν.
P 337 τοῖς τε οἰκέταις τεθάναι Πάστωρα ἰσχυριζομένοις ἤκιστα πιστεύειν ἤξιον, ἕως αὐτοῖς τὸν τοῦ ἀνθρώπου νεκρὸν ἔδειξαν. **20**
 καὶ αὐτὸν Νεαπολίται ἐν τῷ προαστείῳ ἀνεσκολόπισαν. οὕτω τε Βελισάριον παρητήσαντο ἐφ’ οἷς δικαίᾳ ὀργῇ ἐχόμενοι ἔδρα-

10. σὺ δὲ] οὐδὲ H.

12. ἐνδέξαιο Vat. Vulgo ἐνδέξη.

strum militum; quasi nihil mali nec in Neapolitanos, nec in Caesarem exercitum molitus sis? Sic Stephanus, vicem publicam graviter dolens, in Asclepiodotum erupit stomachum. Is vero respondens, Non advertis, inquit, praeclare vir, te nobis, dum nostram in Gothos benevolentiam exprobras, praeconium tribuere. Nemo enim, nisi constans animo sit, adductis in periculum dominis studium unquam exhibeat. Me certe victores talem publicae rei suae defensorem habebunt, qualem hostem experti sunt. Nam qui ingenio fidei est, haud mutat animum cum fortuna. Tu vero, si cursus rerum diversus fuerit, quicumque accesserint, oblatam ab ipsis conditionem statim accipies. Ktenim qui montis inconstantia laborat; simul timuit, fidem vel amicissimis pactam deserit. Haec retulit Asclepiodotus: quem ut inde abeuntem vidit populus Neapolitanus, facto agmine, malorum omnium, quae tunc accidissent, auctorem clamitans, haud prius discessit, quam ipsum contrucidavit, eiusque corpus minutatim discerpit. Subinde Pastoris domum ingressi, cum eum quaerere, famulis mortuum affirmantibus, credere noluerunt, donec illi monstrarent cadaver hominis: quod Neapolitani e patibulo suspenderunt in suburbano. Tum Belisarium orarunt; ut eorum quae iusta accessi ira fecissent

σαν, τυχόντες τε αὐτοῦ συγγνώμονος διαλύθησαν. οὕτω μὲν Νεαπολίται ἀπήλλαξαν.

α'. Γότθοις δὲ, ὅσοις ἀμφὶ τὴν Ῥώμην καὶ τὰ ἐκείνη χω- B
 ρία ξυνέκεισεσθαι εἶναι, καὶ πρότερον τὴν Θεωδάτου ἡσυχίαν ἐν θαλά-
 5 ματι μεγάλῳ ποιουμένοις, ὅτι δὴ ἐν γειτόνων οὖσι τοῖς πολεμίοις
 οὐ βούλοικο διὰ μάχης ἵκναι, ἐν σφίσι τε αὐτοῖς ὑποψία πολλῇ
 ἐς αὐτὸν χρησαμένοις, ὡς δὴ τὰ τῶν Γότθων πράγματα προδι-
 δοῖ Ἰουστινιανῶ βασιλεὶ ἐθελουσίως, ἄλλο τὲ οἱ οὐδὲν ἐπιμελὲς
 εἶη, πλὴν γε δὴ ὅπως αὐτὸς ἡσυχῇ βιοτεύοι, ὡς πλεῖστα περι-
 10 βαλλόμενος χρήματα· ἐπειδὴ ἀλῶναι Νεάπολιν ἤκουσαν, ὑπαντά
 οἱ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπικαλοῦντες ἐς χωρὶον ξυνελέγησαν C
 Ῥώμης ὀδοσκήκοντα καὶ διακοσίοις σταδίοις δέχον, ὅπερ Ῥωμαῖοι
 καλοῦσι Ρεγέτα· ἐνθένδε γὰρ ἐνοστρατοπεδεύσασθαι σφίσι ἐδο-
 ξεν ἄριστον εἶναι· πεδία γὰρ πολλὰ ἐνταῦθά ἐστιν ἰσχυρότατα.
 15 βεῖ δὲ καὶ ποταμὸς, ὃν Δικαννόβιον τῆ Ἀλτίνων φωνῇ καλοῦσιν
 οἱ ἐπιχώριοι, ὅτι δὴ ἐννεακαίδεκα περιῶν σημεῖα, ὅπερ ξύνεισιν
 ἐς τρεῖς καὶ δέκα καὶ ἑκατὸν σταδίους, οὕτω δὴ ἐκβάλλει ἐς θά-
 λασσαν, ἀμφὶ πόλιν Ταρακίην, ἧς ἄγχιστα ὄρος τὸ Κίρκαιόν
 ἐστιν, οὐ τὸν Ὀδυσσεῖα τῆ Κίρκης ξυγγενέσθαι φασίν, ἐμοὶ μὲν
 20 οὐ πιστὰ λέγοντες, ἐπεὶ ἐν νήσῳ Ὅμηρος τὰ τῆς Κίρκης οἰκία
 ἰσχυρίζεται εἶναι. ἐκεῖνο μὲντοι ἔχω εἰπεῖν, ὡς τὸ Κίρκαϊον D
 τοῦτο, ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης δῆκον, νήσῳ ἐμπεφύκει ἐστι,
 καὶ τοῖς τε κλέουσιν ἄγχιστα τοῖς τε εἰς τὴν ἐκείνη ἤϊονα βαδί-

5. ἐν γειτόνων] ἐγγειτόνων L.
 ibid. ἤϊονα] ἠϊόνα P.

23. εἰς τὴν] εἰς om. HL.

veniam daret: qua impetrata, digressi sunt. Ita demum Neapolitani ex malis emersere.

11. Gotthi vero, qui apud Romam circumiectisque in locis debebant, et vehementer mirati antea fuerant adeo cessare Theodatum, ut hosti appropinquanti offerre se et eongredi nollet, non leviter suspicantes, eum Iustiniano August. Gotthorum res ultro prodero, neque aliud curare, nisi ut in otio, fortunis abundant, vitam traduceret, ubi aurtius venit captam esse Neapolia, horum omnium culpam in ipsam palam conlicent, in locum coetera, qui Roma cclxxx. stadiis distat, et a Romanis Regeta dicitur. Is castris commodissimas visus est, quod multa habeat equorum pascos, ac rigetor fluvio, quem indigenas Latino vocabulo Decaeonium ideo appellant, quia decursus xix. milliaribus, quae stadia conficiunt cxiii. in mare iadit ad urbem Tarracinaem, monti proximam Circae: ubi cum Circe egisse Ulysses fecerunt; quos falli iudico, si bene Homerus in insula domicilium Circes colloeat. Quanquam fateor Circaeum hunc montem sic in mare porrigi, ut insulae speciem habeat, nec medio praeternavi- gantibus, sed perambulantiibus etiam ex littora, esse insula videatur lon-

ζουσι νῆσος δοκεῖ ἐπὶ πλεῖστον εἶναι. καὶ ἐπειδὴν τις ἐν αὐτῇ γένηται, τότε δὴ μεταμανθάνει ψευδοῦσθαι τῆς δόξης τὰ πρότερα. καὶ διὰ τοῦτο Ὅμηρος ἴσως νῆσον τὸ χωρίον ἠνόμασεν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἄνεμι.

Γότθοι, ἐπειδὴ ἐς Ῥεγέτα ξυνηλέγησαν, βασιλέα σφίσι τε 6
καὶ Ἰταλιώταις Οὐτίγιν εἶλοντο, ἄνδρα οἰκίας μὲν οὐκ ἐπιφα-
νοῦς ὄντα, ἐν μάχαις δὲ ταῖς ἀμφὶ Σίρμιον λίαν εὐδοκιμηκότα
P 338 τὸ πρότερον, ἠνίκα τὸν πρὸς Γήπαιδας πόλεμον Θεοδέριχος δι-
φερε. Θεοδάτος καὶ ταῦτα ἀκούσας ἐς φυγὴν τε ὤρμητο καὶ
τὴν ἐπὶ Ῥάβενναν ἤλαυνεν. Οὐτίγιν δὲ κατὰ τάχος Ὀπταριν 10
ἐπεμψεν, ἄνδρα Γότθον, ἐπιστελλας αὐτῷ ἢ ζῶντα ἢ νεκρὸν
ἀγαγεῖν Θεοδάτον. ἐτόγγαχε δὲ τῷ Θεοδάτῳ οὗτος ὁ Ὀπταρις
χαλεπῶς ἔχων ἐξ υἱτίας τοιαῦδε. κόρην τινὰ ὁ Ὀπταρις ἐπέκλη-
ρόν τε καὶ τὴν ὕψιν εὐπρεπῆ οὖσαν ἐμνηστεύετο. ταύτην Θε-
V 22 δάτος ἀφελόμενος τὸν μνηστήρα τοῦτον, χρήμασιν ἀναπεισθεῖς, 15
ἐτέρῳ ἠγγύησε. διὸ δὴ τῷ τε Θυμῷ καὶ Οὐτίγι χαριζόμενος,
πολλῇ Θεοδάτον σπουδῇ τε καὶ προθυμίᾳ, οὔτε νύκτι ἀνεῖς οὔτε
ἡμέραν, ἐδίωκε. καὶ αὐτὸν ἐν ὕπῳ ἔτι πορευόμενον καταλαμ-
B βάνει, ἐς ἔδαφός τε ὕπτιον ἀνακλίνας ὥσπερ ἱερεῖόν τι ἔθυσεν.
H 183 αὕτη τε Θεοδάτῳ καταστροφῇ τοῦ τε βίου καὶ τῆς ἡγεμονίας, 20
τρίτον ἐχούσης ἔτος, ἐγένετο.

Οὐτίγιν δὲ, ἕμα Γότθων τοῖς παροῦσιν, ἐς Ῥώμην ἐσή-
λαυνε. γνούς τε τὰ Θεοδάτῳ ξυνεγεχθέντα, ἤσθη τε καὶ αὐ-
τοῦ τὸν παῖδα Θεοδέρισκλον ἐν φυλακῇ ἐποιήσματο. καὶ ἐπειδὴ

gissimo tractu. At ubi quis in ipso fuerit, tunc demum se opinione de-
ceptum prius fuisse videt. Atque hanc forte ob causam Homerus insu-
lae nomen loco tribuit. Ego vero ad propositum redeo.

Congregati apud Regeta Gotthi, sibi Italisque Regem eligunt Viti-
gin, virum hand illustri quidem loco natum, sed clarissimum praeliis ad
Sirmium ante editis, cum adversus Gepaedas bellum gereret Theoderi-
cus. His Theodatus auditis, praecipiti fuga Ravennam petit. Mox Vi-
tigis Optarin, natione Gotthum, instare iubet, ac Theodatum abducere,
seu vivum, seu mortuum. Erat autem Optaris Theodato hac de causa
infensus. Puellae cuiusdam, cum haereditate, tum forma divitis, nuptias
Optaris ambiebat. Inductus pecunia Theodatus illam, huic ereptam pro-
co, despondit alteri. Quamobrem Optaris, et animo suo et Vitigi obse-
quens, totum se ad insequendum Theodatum lubentissime contulit, neque
diem, neque noctem intermittens, donec illum associatus in via, afflixit
humo, ac resupinum, instar victimae, iugulavit. Funestum hunc habuit
Theodatus exitum et vitae et regni, hoc tres annos potitus.

At Vitigis cum Gotthis, qui aderant, ingressus Romam, ac de casu
Theodati certior factus, laetitiam ex eo cepit, illiusque filium Theodegis-
cium in custodiam dedit. Et quoniam Gotthorum res minus paratas vi-

τὰ Γότθων πράγματα ἤμιστά οἱ ἐν παρασκευῇ ἔδοξεν εἶναι, βέλ-
 τιον ἐνόμισεν ἐς Ῥάβενναν πρῶτον ἵέναι, ἐνταυθα τε πάντα ἐξ-
 αρτυσαμένῳ ὡς ἄριστα οὕτω δὴ καθίστασθαι ἐς τὸν πόλεμον.
 Ξυγκαλέσας οὖν ἅπαντας ἔλεξε τοιαύδε „Αἱ μέγιστα τῶν πρῶ- C
 5 Ξίων, ἄνδρες Ξυστρατιῶται, οὐ καιρῶν δέξῃτητι, ἀλλ' εὐβου-
 λία φιλοῦσιν ὀρθοῦσθαι. πολλάκις γὰρ μέλλησίς τε εἰς καιρὸν
 ἔλθοῦσα μᾶλλον ὤνησε καὶ σποιδῆ οὐκ ἐν δέοντι ἐπιδειχθεῖσα
 πολλοὺς ἀνεχαίτισε τὴν τοῦ κατορθώσιν ἐλπίδα. ῥῆμον γὰρ οἱ
 πλεῖστοι ἀπαράσκευοι μὲν, ἐξ ἀντιπάλου δὲ τῆς δυνάμεως μα-
 10 χόμενοι, ἡσῶνται ἢ ὄσοι τὴν ἐλάσσω ἰσχὴν ὡς ἄριστα παρα-
 σκευασάμενοι ἐς τὸν ἀγῶνα κατέστησαν. μὴ-τόλυν τῷ παρα-
 τικῆ φιλοτίμῳ ἐπειρόμενοι τὰ ἀνήκεστα ἡμῶς αὐτοῦς ἐργασώ-
 μεθα. κρεῖσσον γὰρ ἐν χρόνῳ βραχεῖ ἀσχυρομένους τὴν εὐ-
 κλειαν ἀπέραντον διασώσασθαι ἢ τὴν ἐν αὐτῷ παρατικῆ φρ-
 15 γόντας ἕβρον εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα, ὡς τὸ εἰκός, ἐγκαλύπτε-
 σθαι: καίτοι καὶ ὑμεῖς δὴ νῦν ἐπίστασθε ὡς τό τε Γότθων D
 πληθος καὶ ξύμπασαν σχεδὸν τὴν τῶν ὄπλων παρασκευὴν ἐν τε
 Γαλλίαις καὶ Βενεταίαις καὶ χώραις ταῖς ἑκαστάτω ξυμβαίνει εἶ-
 ναι. καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰ Φράγγων ἔθνη οὐχ ἦσσω τοῖδε πό-
 20 λεμον διαφέροντες, ὃν δὴ οὐκ εὐ διαθεμένους ἐφ' ἕτερον χωρεῖν
 πολλῇ ἄνοια. τοὺς γὰρ ἐς ἀμφίβολόν τι καθισταμένους καὶ οὐ
 πρὸς ἓνα πολέμιον ὀρώντας τῶν ἐναντίων ἡσῶσθαι εἰκός. ἐγὼ
 δὲ φημι χρῆναι νῦν μὲν εὐθὺ Ῥαβέννης ἵέναι, τὸν δὲ πρὸς Φράγγ-

10. ἰσχὴν in L deletum, et ab Scaligero adscriptum ἔχοντες.

11. ἐς τὸν] εἰς τὸν L. 14. ἀπέραντον] ἀπέρατον L. 17. παρασκευὴν L. Vulgo σκευήν. 19. ἦσσω] ἦσον L. ἦσονα Scaliger.

debat, satius esse duxit, ante omnia Ravennam contendere, ut omnibus ibi probe ornatis, bellum susciperet. Advocata igitur concione, ita disseruit. Coeptis ingentibus, Commilitones, non usus praeceps occasionum, sed consiliorum prudentia eventus prosperos afferre solet. Saepe enim plus profuit tempestiva cunctatio, dum vehemens opera, alieno tempore exhibitae, rei bene gerendae spem multis incidit. Etenim qui numero pollent, si imparati pugnent cum hoste viribus pari, facilius vincuntur quam qui, viribus quidem inferiores, sed paratissimi, certamen ineunt. Nolumus igitur in perniciem subito ambitionis impetu ruere: siquidem brevi pudore immortalem gloriam retinere praestat, quam vitata puncto temporis ignominia, probrum, ut apparet, sempiternum subire. Certe scitis Gothorum quamplurimos ab fere omnem armorum apparatus in Gallis, Venetiis, et regionibus remotissimis esse. Praeterea cum Francis non levius isto susceptum habemus bellum: quo non bene composito, extremae demenciae fuerit aliud inchoare. Nam qui in ambiguo positi, nec in unum hostem intenti sunt, eos vinci convenientium est. Ego vero sic statuo, Ravennam recta

γους πόλειον διαλύσαντας τάλλα τε διακημένους ὡς ἄριστα οὕτω δὴ Βελισαρίῳ παντὶ τῷ Γότθων στρατῷ διαμάχεσθαι. καὶ μοι τὴν ἀναχώρησιν τήνδε ὑποστελλέσθω μηδεὶς, μηδὲ φρυγὴν αὐτὴν ὀνομάζειν ὀκνεῖτω. δειλίας μὲν γὰρ προσηγορία ἐπιτηδείως P 339 προσπεισούσα πολλοὺς ὠρθωσεν, ἀνδρείας δὲ ὄνομα οὐκ ἐν τῷ 5 καθήκοντι χρόνῳ τισὶν ἐγγενόμενον, εἴτα ἐς ἤτταν ἐχώρησεν. οὐ γὰρ τοῖς τῶν πραγμάτων ὀνόμασιν, ἀλλὰ τῷ ξυμφόρῳ τῶν ἔργων ἔπεσθαι ἄξιον. ἀνδρός τε γὰρ ἀρετὴν οὐκ ἀρχόμεναι δηλοῖσιν αἱ πράξεις, ἀλλὰ τελευτώσαι μηνύουσι. φεύγουσι δὲ τοὺς πολεμίους οὐχ οἳ ἂν μετὰ μείζονος τῆς παρασκευῆς αὐτίκα 10 μᾶλα ἐκ' αὐτοῖς ἤποιεν, ἀλλ' ὅσοι τὰ σφέτερα αὐτῶν σώματα εἰς αἰεὶ διασώζειν βουλόμενοι ἐκποδῶν ἴστανται. πόλεώς τε τῆσδε ἀλώσεως πέρι μηδενὶ ἡμῶν γινέσθω τι δέος. ἦν τε γὰρ Ῥωμαῖοι B ἡμῖν εὐνοϊκῶς ἔχουσι, τὴν πόλιν ἐν βεβαίῳ Γότθοις φυλάξουσιν, ἀνάγκης τε πείραν οὐδεμιᾶς ἔξουσιν, ἐπεὶ ἐν βραχεὶ αὐτοῖς ἐπα- 15 τήξομεν χρόνον. καὶ ἦν τι ὑποπτον αὐτοῖς ἐς ἡμᾶς ἐστιν, ἐλάσσω βλάψουσι, τῇ πόλει τοὺς πολεμίους δεξιόμενοι. ἄμεινον γὰρ πρὸς δυσμενεῖς ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διαμάχεσθαι. ὅπως μέντοι μηδὲν ξυμβήσεται τοιοῦτον, ἐγὼ προνοήσω. ἄνδρας τε γὰρ πολλοὺς καὶ ἄρχοντα ξυνητώτατον ἀπολείψομεν, οἳ Ῥώμην φυλάξαι 20 ἱκανοὶ ἔσονται, ὥστε καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν καλῷ κείσεται καὶ οὐδὲν ἂν ἐκ τῆσδε ἡμῶν τῆς ἀναχωρήσεως γένοιτο βλάβος."

6. ἐς] εἰς L. 10. μετὰ Lm. Vulgo κατὰ. 13. πέρι] περὶ H.
 ibid. τι] τὸ L. 17. ἄμεινον P ex Vat. ἀμήχανον HL.

cundum esse, atque ubi cum Franciis confecerimus pacem, optimoque in loco caetera posuerimus, invadendum Belisarium cum omni Gotthorum exercitu. Nec retro mecum cedere quemquam pigeat: quin etiam fugere nos aperte dicat. Enimvero ut opportuna timoris appellatio iussit multos, ita quaedam perdidit fortitudinis nomen alieno tempore usurpatum. Rerum autem momenta atque utilitates consecrari decet, non speciosa vocabula. Porro virtutem viri non facinoris praeclari initium, sed finis probat: nec fugiunt hostem, qui statim ut melius se instruxerunt, contra illum proficiuntur, verum qui sua corpora semper salva et integra cupientes, subducunt sese. Nec vestrum quisquam timeat, ne ista urbs capiatur. Nam si nobis Romani student, eam Gotthis constanti fide servabunt, neque ullam experientur difficultatem, nos propediem ad se reduces acccepturi. Sin aliquid in nos audunt, minus nocent, cum in urbem hostes admiserint: autius enim est cum aperto hoste pugnare. Quamquam ne quid eiusmodi contingat, providebo. Quippe milites plurimos ac Praefectum intelligentissimum, qui tuendas Romae sufficiant, relinquemus. Itaque haec bene constituta habebimus, nec detrimentum ullum discessus hic noster pariet.

Οὐτίγῃς μὲν τοσαῦτα εἶπεν. ἱκανίσαντες δὲ Γότθοι C
 ἅπαντες παρεσκευάζοντα ἐς τὴν πορείαν. μετὰ δὲ Σιλβέρῳ τε
 τῷ τῆς πόλεως ἱερεῖ καὶ Ῥωμαίων τοῖς τε ἐκ βουλῆς καὶ τῷ δήμῳ
 πολλὰ παρακινῶντας Οὐτίγῃς, καὶ τῆς Θεοδερῖχου ἀρχῆς ὑπομνή-
 5 σας, ἐνεκλιέμετο ἅπασιν ἐς Γότθων τὸ ἔθνος εὐνοικῶς ἔχειν,
 ἄρκους αὐτοὺς δεινοτάτοις ὑπὲρ τούτων καταλαβῶν, ἄνδρας τε
 ἀπολέξας οὐχ ἤττον ἢ τετρακισχιλλούς, καὶ αὐτοῖς ἄρχοντα ἐπι-
 στήσας Λεύθεριν, ἡλικίας τε πόρρω ἦκοντα καὶ δόξαν ἐπὶ ξυνέ-
 10 τῳ ἄλλῳ στρατῷ ἐς Ῥάβενναν ἦεν, τῶν ἐκ βουλῆς πλείστους ἐν
 ἀμῆρων λόγῳ ξὺν αὐτῷ ἔχων. καὶ ἐπεὶ ἐνταῦθα ἀφίκετο, Μα- D
 τασούνθην τὴν Ἀμαλασούνθης θυγατέρα, παρθένον τε καὶ H 184
 ὠραίων ἤδη οὖσαν, γυναῖκα γαμητὴν οὐ τι θελευσίον ἐκοιήσατο,
 ὅπως δὴ βεβαιότερον τὴν ἀρχὴν ἔξει τῇ ἐς γένος τοῦ Θεοδερῖχου
 15 ἐπιμιξίῃ. ἔπειτα δὲ ἅπαντας Γότθους πανταχόθεν ἀγέλεις διεί-
 πέ τε καὶ διεκόσμη, ὄπλα τε καὶ ἵππους διανεῖμων κατὰ λόγον
 ἐκάστω, μῆρους δὲ Γότθους, οἳ ἐν Γαλλίαις φυλακὴν εἶχον,
 φέει τῶν Φράγγων οὐχ οἷός τε ἦν μεταπέμπεσθαι. οἳ δὲ Φράγ-
 20 γοι οὗτοι Γερμανοὶ μὲν τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο. ὄντω δὲ τρώ-
 παν τε ἐξ ἀρχῆς καὶ ὑπὲρ φημιμένοι Γαλλίαις τε ἐπεβάτευσαν καὶ
 διάφοροι Γότθοις γεγένηται, ἐφῶν ἔρχομαι.

2. Σιλβέρῳ P ex Vat. Διβέρῳ HL, consentiente Pers. 3. τοῖς]
 τῆς HL: illud Lm. 10. ἐξ 'P.] εἰς δ. L. 13. ἤδη οὖσαν]
 οὖσαν ἤδη L.

Haec Vitigis: cui assensu Gotthi omnes, ad iter se accinxerunt.
 Deinde Silverium urbis Antistitem, Senatam Populumque Rom. multis
 idem commonefecit, reductoque in memoriam regno Theoderici, omnem
 hortatus est, ut Gotthorum genti praestarent benevolentiam, sibi que eor-
 um fidem gravissimo sacramento devinxit. Delectis minimum quatuor
 millibus virorum, qui Romam Gotthis custodirent, Leuderia, provecta
 aetate virum, ac prudentiam laude celebrem praefecit: tum reliquo stipa-
 tus exercitu, Ravennam petiit, obsides secum habens Senatores quamplu-
 rimos. Eo cum pervenisset, Matasuntham Amalasanthae filiam, maturam
 iam viro virginem, invitam duxit in matrimonium, ut certius sibi regnum
 assereret, hoc intimo nexu cum stirpe Theoderici. Deinde contractos
 undique Gotthos omnes descripsit ordi-
 nis pro modo et gradu dividens. Eos tantum Gotthos, qui in Galliarum
 praesidiis erant, cum sibi a Francis metueret, revocare non poterat. Hi
 vero Franci dicebantur olim Germani. Quae primae eorum fuerint sedes,
 et quo pacto Gallias occupaverint, ac demum hostiles cum Gotthis
 susceperint inimicitias, narrare aggredior.

P 340

ιβ'. Τὴν Θάλασσαν ἔκ τε τοῦ ὠκεανοῦ καὶ Γαδείρων ἐ-
 πλέοντι χώρα μὲν ἢ ἐν ἀριστερᾷ, ὡσπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λό-
 γοις ἐρηθῆθ, Εὐρώπη ὠνόμασται, ἢ δὲ ἀντιπέρας αὐτῇ Αἰβύθ
 ἐκλήθῆθ, ἣν δὴ προϊόντες Ἀσίαν καλοῦσι. Αἰβύθης μὲν οὖν τὰ
 ἐπέκεινα ἐς τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· ἔρημος γάρ ἐστιν ἐπὶ πλει- 5
 στον ἀνθρώπων, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἢ πρώτη τοῦ Νείλου ἐκροθ οὐ-
 δαμῆ ἔγνωσται, ὃν δὴ ἐπ' Αἰγύπτου ἐνθὲνδε φέρεσθαι λέγουσιν.
 Εὐρώπη δὲ εὐθὺς ἀρχομένη Πελοποννήσῳ βεβαιότατα ἐμπερῆς
 ἐστι καὶ πρὸς Θαλάσση ἐκατέρωθι κεῖται. καὶ χώρα μὲν ἢ πρώτη
 ἀμφὶ τε τὸν ὠκεανὸν καὶ δόνοντα ἥλιον Ἰσπανία ὠνόμασται, ἄχρι 10
 Β ἐς Ἀλπεὺς τὰς ἐν ὄρει τῷ Πυρρηναίῳ οὐσας. Ἀλπεὺς δὲ καλεῖν
 τὴν ἐν στενοχωρίᾳ δίοδον οἱ ταύτῃ ἀνθρώποι νενομίκασι. τὸ δὲ
 ἐνθὲνδε μέχρι τῶν Αἰγυρίας ὄρων Γαλλία ἐκλήθῆθ. ἔνθα δὴ
 καὶ Ἀλπεὺς ἕτεραι Γάλλους τε καὶ Αἰγούρους διορίζουσι. Γαλ- 15
 λία μὲντοι Ἰσπανίας πολλῶ ἐυρύτερα, ὡς τὸ εἶδος, ἐστίν, ἐπεὶ
 ἐκ στενοῦ ἀρχομένη Εὐρώπη ἐς ἄφατόν τι εὖρος ἀεὶ προϊόντι
 κατὰ λόγον χωρεῖ. χώρα δὲ αὕτη ἐκατέρα τὰ μὲν πρὸς βορρῶν
 ἄνεμον πρὸς τοῦ ὠκεανοῦ περιβάλλεται, τὰ δὲ πρὸς νότον θά-
 λασσαν τὴν Τυρρηνὴν καλουμένην ἔχει. ἐν Γάλλοις δὲ ἄλλοι τε
 ποταμοὶ καὶ Ῥοδανός τε καὶ Ῥήνος ῥέουσι. τούτοις τὴν ὁδὸν 20
 C τὴν ἐναντίαν ἀλλήλοισιν ἰόντοις ἕτερος μὲν ἐκδίδωσιν ἐς τὴν Τυρ-

2. ἀριστερᾷ P. δεξιᾷ HL.

8. ἐρηθῆθ] ἐρήθηθ P.

14. διο-

ρίζουσι] διορίζουσαι H.

19. Τυρρηνῆς] τυρηνῆς L, et infra.

20. Ῥοδανός] ῥοιδανός HL: illud Lm. Rhodanus Pers. ibid.

τὴν ὁδὸν P ex Vat. τοῖς ὁδοῖς HL.

21. τυρρηνικῆν Vat. ut

p. 350 c. Vulgo Τυρρηνῆς.

12. Europa dicitur pars Orbis ad eorum sinistram sita, qui in ma-
 re mediterraneum ab Oceano et Gadibus provehuntur, ut in superioribus
 libris commemoravi. Africae vero nomen accepit opposita continens:
 quam deinde Asiam vocant, qui porro tendunt. De ulterioribus Africae
 partibus exploratae non possum scribere, propter immensas solitudines.
 Quo etiam sit, ut nos penitus lateat origo Nilii, quem in Aegyptum inde
 decurrere perhibent. Europa, ipso statim initio plane Peloponneso simi-
 lis, utrinque mari alluitur, ac prima illius portio, quae magis ad Ocea-
 num Solemque occidentem porrigitur, appellatur Hispania ad Alpes us-
 que montis Pyrenaei. Alpium vero nomen perviis montium angustiis tri-
 buunt regionum illarum incolae. Sequitur Gallia, quam vocant usque ad
 Liguriaee fines; ubi Alpes aliae Gallos a Liguribus discludunt. Porro
 Gallia multo maiorem, quam Hispania, latitudinem habet, ut par est.
 Incipiens enim ab angusto Europa, in progressu patescit amplissima pro-
 portione. Utriusque illius regionis latus Aquilonare, Oceano; Australe,
 mari, quod nominant Tyrrhenum, ambitur. Galliam cum alii rigant flu-
 vii tum Rhodanus ac Rhenus: qui sic diversi abeunt, ut alter in mare

ρηικῆν θάλασσαν, Ῥῆνος δὲ ἐς τὸν ἄκεανὸν τὰς ἐκβολὰς ποιῆ-
ται. λίμναι τε ἐνταῦθα, οὓς δὴ Γερμανοὶ τὸ παλαιὸν ᾤκητο,
βάρβαρον ἔθνος, οὗ πολλοῦ λόγου τὸ κατ' ἀρχὰς ἄξιον, οἳ νῦν
Φράγγοι καλοῦνται. τούτων ἐχόμενοι Ἀρβόρουχοι ᾤκουν, οἳ ξὺν
5 πᾶσιν τῇ ἄλλῃ Γαλλίᾳ καὶ μὴν καὶ Ἰσπανίᾳ Ῥωμαίων κατήκοοι
ἐκ παλαιοῦ ἦσαν. μετὰ δὲ αὐτοὺς ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἦλιον
Θόρρυγοι βάρβαροι, δόντος Αὐγούστου πρώτου βασιλέως, ἰδρύ-
σαντο. καὶ αὐτῶν Βουργουνζίανες οὐ πολλῶ ἄποθεν πρὸς νότον
ἄνεμον τετραμμένοι ᾤκουν, Σουάβοι τε ὑπὲρ Θορηγγῶν καὶ Ἄλα- P 341
· 10 μανοὶ, ἰσχυρὰ ἔθνη. οὗτοι αὐτόνομοι ἅπαντες ταύτῃ τὸ ἀνέ-
καθεν ἴδρυντο.

Προϋόντος δὲ χρόνου Οὐδισίγοι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν βια-
σάμενοι Ἰσπανίαν τε πᾶσαν καὶ Γαλλίας τὰς ἐκτὸς Ῥοδανοῦ πο-
ταμοῦ κατηκόους σφίσι ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ποιησαμένοι ἔσχον.
15 ἐτύγχανον δὲ Ἀρβόρουχοι τότε Ῥωμαίων στρατιῶται γεγενημένοι.
οὗς δὴ Γερμανοὶ κατηκόους σφίσι ἐθέλοντες, ἅτε ἐμόρους ὄν-
τας καὶ πολιτείας ἦν εἶχον πάσαι καταφυλάοντας, ποιήσασθαι V 24
ἐληλίζοντό τε καὶ πανδημει πολυμησελοντες ἐπ' αὐτοὺς ἤσαν. Ἀρ-
βόρουχοι δὲ ἀρετὴν τε καὶ εὐνοίαν ἐς Ῥωμαίους ἐνδειζόμενοι ἄ- B
· 20 θρες ἀγαθοὶ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένοντο, καὶ ἐπεὶ βιάζεσθαι
αὐτοὺς Γερμανοὶ οὐχ οἴοι τε ἦσαν, ἐταιρίζεσθαι τε ἤζηλον καὶ

4. ἐχόμενοι] ἐχόμενα Reg. ἀρχόμενα Hm. *ibid.* Ἀρβόρουχοι] *Arborichii Pers. Armoricos dicit. ibid.* ξὺν πᾶσιν] ἐμπᾶσιν HL.
7. Θόρρυγοι] Vulgo Θόρρυγοι, et infra Θορηγγῶν. Thoringi Pers.
8. βουργουνζίανες HL. Βουργουνζίανες P. 9. Σουάβοι] σουα-
βίται HL. „ἴσ. σουάβοι“ Hm. 13. Ῥοδανὸς] ἠρῖδανὸς HL.

Tyrthenum exeat, Rhenus in Oceanum evolvatur. Hic sunt paludes, ubi quondam habitarunt Germani, qui Franci nunc appellantur, gens barbara, et initio parum spectata. Horum sedes contingebant Arborychi, cum reliqua omni Gallia atque Hispania Romanis iam pridem subditi: secundum quos, ad Orientem, Thoringi concessam sibi ab Augusto Caesare, Imperatorum primo, regionem colebant. Non procul ab his, ad Austrum versus, debebant Burgundiones, ultra Thoringos Suabi et Alamanni, validae nationes. Isti omnes, ab antiquo liberi, oras illas tenebant.

Procedente tempore Visigothi facta in Rom. Imperium irruptione, Hispaniam universam ac provincias Galliae trans Rhodanum positas, subegerunt, habueruntque vectigales. Militarem operam Romanis tunc navabant Arborychi: quibus Germani, utpote finitimis, et a veteri Reip. forma digressis, cum legem ac iugum vellent imponere, primum praedati, deinde recto Marte eos aggressi sunt, agente omnes belli prurigine. Generositatem et in Romanos benevolentiam testati Arborychi, rem in eo bello gessere fortiter. Nihil vi proficientes Germani, illos ad so-

ἀλλήλοις κηδεσθαι γίνεσθαι. ἃ δὴ Ἀρβόρουχοι οὔτε ἀκούσιοι ἐνεδέχοντο. Χριστιανοὶ γὰρ ἀμφοτέροι οὔτε ἐτόγγαυον, οὔτω τε εἰς ἓνα λαὸν ἐνωλεθόντες δυνάμειω ἐπὶ μῆγα ἐχώρησαν. καὶ στρατιώται δὲ Ῥωμαίων ἕτεροι ἐς Γάλλων τὰς ἐσχατίας φυλακῆς ἐνεκα ἐτετάχατο. οἱ δὲ οὔτε ἐς Ῥώμην ὅπως ἐπαπήξουσιν ἔχον-
 C Ῥωμαίοις ἐφύλασσαν Ἀρβορόχοις τε καὶ Γερμανοῖς ἔδωσαν, ἐς τε ἀπογόνους τοὺς σφετέροισ ἕμπαντα παραπέμψαντες διεσώσαντο τὰ πάτρια ἤθη, ἃ δὴ σεβόμενοι καὶ ἐς ἐμὲ τηρεῖν ἀξιοῦσιν. ἔκ 10.
 τε γὰρ τῶν καταλόγων ἐς τόδε τοῦ χρόνου δηλοῦνται, ἐς οὓς τὰ παλαιὸν ταπτόμενοι ἐστρατεύσαντο, καὶ σημεῖα τὰ σφέτερα ἐπαγόμενοι οὔτω δὴ ἐς μάχην καθίστανται, τόμοις τε τοῖς πατρίοις ἐς αἰὶ χρόνται. καὶ σχῆμα τῶν Ῥωμαίων ἐν τε τοῖς ἄλλοις ἄπασιν καὶ τοῖς διαδήμασι διασωζοσιν. 15

Ἔως μὲν οὖν πολιτεία Ῥωμαίοις ἢ αὐτῇ ἔμεινε, Γαλλίας
 H 185 τὰς ἐντὸς Ῥοδανοῦ ποταμοῦ βασιλεὺς εἶχεν· ἐπεὶ δὲ αὐτὴν Ὀδοά-
 D κρος ἐς τυραννίδα μετέβαλλε, τότε δὴ, τοῦ τυράννου σφίσις ἐνδιδόντος, ἕμπασαν Γαλλίαν Οὐσιγόθοι ἔσχον μέχρις Ἄλ-
 πεων, αἱ τὰ Γάλλων τε ὄρια καὶ Αἰγούρων διορίζουσι. πεισόν- 20
 τος δὲ Ὀδοάκρον Θόρηγοι τε καὶ Οὐσιγόθοι τὴν Γερμανῶν δύ-
 ναμιν ἤδη ἀξιομένην δεμαίνοντες (πολυανθρωπία γὰρ ἰσχυρο-

10. ἤθη] ἔθη Maltretus.

12. ἐστρατεύσαντο] ἐστρατεύοντο L.

15. διαδήμασι] ὑποδήμασι L et Grotius. 17. Ῥοδανοῦ] ἠριδα-
 νοῦ HL. Ῥήνου Grotius. 22. ἀξιομένην] ἀξιομένην L.

cietatem et affinitates iungendas invitavit: quibus Arborychi libenter assensu sunt, quod Christiani utriusque essent. Eo pacto in usam coaliti gentem, potentissimi evaserunt. Alii vero Romani milites, qui erant in extrema Gallia stationarii, cum nec Romam redire possent, neque ad hostes Arianos desciscere vellent; se ipsi cum signis, et regionem, quam Romanis ante servabant, Arborychis ac Germanis permisissent, moresque omnes patrios retinuerunt: quos eorum posteri ad se transmissos adhuc rite observant. Nam et ex numeris, in quos olim contributi militaverunt, haec etiam aetate agnoscuntur, et signa propria praeferentes invadunt praellia. Constantem patris utuntur legibus, et praeter alias Romani habitus partes, redimitulum capitis etiamnum gestant.

Ac tandem quidem Galliam, quae cis Rhodanum fluvium est, tenuit Imperator, quamdiu Romanis sua constitit civilis administrationis forma: ubi vero illam Odoacer in tyrannidem mutavit, tunc, Tyranni concessu, Galliam omnem ad Alpes usque, quibus Gallorum ac Ligurum fines terminantur, Visigothi obtinuerunt. Post Odoaceri necem, Thoribigi et Visigothi iam auctam Germanorum potentiam veriti (quippe hominum mul-

τάτη ἐγγόνει καὶ τοὺς αἰεὶ ἐν ποσὶν ὄντας ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐβιά-
 ζετο) Γότθων δὴ καὶ Θεοδερίχου τὴν ζυμμαχίαν προσποιήσα-
 σθαι ἐν σπουδῇ ἔσχον. οὗς δὴ ἐταιρίσασθαι Θεοδέριχος θέλων
 ἐς κῆδος αὐτοῖς ἐπιμύνησθαι οὐκ ἀπηξίου. τῷ μὲν οὖν τρη-
 5 καῦτα τῶν Οὐσιγότθων ἡγουμένῳ Ἀλαρίχῳ τῷ νεωτέρῳ Θεόδι-
 χοῦσαν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα παρθένον ἡγγύησεν, Ἐρμενεφρίδῳ P 342
 δὲ τῶν Θεορίγγων ἄρχοντι Ἀμελοβέργῳ τὴν Ἀμαλαφρίδης τῆς
 ἀδελφῆς παιδα. καὶ ἀπ' αὐτοῦ Φράγγοι τῆς μὲν ἐς αὐτοὺς βίας
 δέει τῷ Θεοδερίχῳ ἀπέσχοντο, ἐπὶ Βουργουζιῶνας δὲ πολέμῳ
 10 ἦσαν. ὕστερον δὲ Φράγγοις τε καὶ Γότθοις ζυμμαχίαι τε καὶ
 ζυνοθήκαι ἐπὶ κακῷ τῷ Βουργουζιῶνων ἐγένοντο, ἐφ' ᾧ κατα-
 στρέφονται γένος καὶ χώραν ἣν ἔχουσι παραστήσονται, ποιήνῃ
 δὲ οἱ νεικηκότες παρὰ τῶν μὴ ζυστρατευσάντων ῥητόν τι χου-
 σίον κομίζονται, κοινήν δὲ καὶ οὕτω χώραν τὴν δοριάλωτον ἀμ-
 15 ποτέρων εἶναι. οἱ μὲν οὖν Φερμανοὶ πολλῶν στρατῶ ἐπὶ Βουργ- B
 γουζιῶνας κατὰ τὰ σφίσι συγκείμενα ἦκον, Θεοδέριχος δὲ παρε-
 σκευάζετο μὲν δῆθεν τῷ λόγῳ, ἐξεπέτηδες δ' αἰεὶ ἐς τὴν ὕστε-
 ραίαν τῆς στρατιᾶς τὴν ἔξοδον ἀπειθήτετο, παραδοκῶν τὰ ἐσθ-
 μενα. μόλις δὲ πέμψας ἐπέστελλε τοῖς τοῦ στρατοῦ ἄρχουσι
 20 σχολαίτερον τὴν πορείαν ποιῆσθαι, καὶ εἰ μὲν Φράγγους νεικη-
 μένους ἀκούσουσι, μηκέτι περαιτέρω πορεύεσθαι, ἦν δέ τι νίκης
 αὐτῶν ζῦμβαμα πτόθισται, τὸ λοιπὸν κατὰ τάχος ἵεναι. καὶ οἱ

3. ἔσχον Reg. Vulgō εἶχον. 6. αὐτοῦ H. αὐτοῦ P. 12. ποι-
 ῆν δὲ Scaliger. Aberat δὲ. 13. παρὰ Pm. Vulgo περὶ.
 14. κομίζονται] κομίζονται Grotius. *ibid.* δοριάλωτον] Vulgo
 δοριάλωτον. 16. συγκείμενα] ἐνγκείμενα L.

titudine plurimum convaluerat, et obvios quosque aperta vi evertabat)
 Gotthorum ac Theoderici societatem magno studio ambierunt. Volens
 quoque Theodericus eos habere socios, cum ipsis devincire se affinitate
 non reavit. Itaque tunc Regi Visigothorum Alarico iuniori Theudichu-
 sam virginem filiam suam, et Hermenefrido Thoringorum Regi Amelober-
 gam, Amalafridea sororis suae filiam, collocavit. Quo factum, ut ab illis
 quidem Franci, metu Theoderici, vim abstinerint; sed arma intulerint
 Burgundionibus. Deinde Francos inter et Gotthos coitur societates in Bur-
 gundionum perniciem, pactoque convenit, ut gentem debellent, et ditionis
 illius terras obtineant: qui vicerint, a sociis non adiuti, ubi mulctae no-
 mine certam auri summam ab illis acceperint, participes eos faciant bello
 captae regionis. Igitur ex constituto Germani cum magno exercitu Bur-
 gundiones petunt, dum Theodericus, qui se in speciem ad expeditionem
 paraverat, copiarum perfectionem differt, consulto procrastinans, exitum-
 que expectans. Vix tandem emissio exercitus, Ducibus mandat, ut len-
 tius iter habeant, ac si Francos victos audierint, ne porro ire pergant:
 sin forte victoriam cessasse illis acceperint, deinceps properent. Haec

μὲν ἐποίουν ὄσα Θεωδῆριχος σφίσιν ἐπήγγελλε, Γερμανοὶ δὲ κατὰ μόνας Βουργουζίωσιν ἐς χεῖρας ἤλθον. μάχης τε καρτερῶς γενομένης φόνος μὲν ἐκατέρων πολὺς γίνεται· ἦν γὰρ ἀγχώ-
 C μάλος ἐπὶ πλείστον ἢ ξυμβολή. ἔπειτα δὲ Φράγγοι τρεψάμενοι τοὺς πολεμίους ἐς τὰ ἔσχατα χώρας ἧς τότε ὤκουν ἐξήλασαν, 5 ἔνθα σφίσι τότε πολλὰ ὄχρωμάτα ἦν, αὐτοὶ δὲ τὴν λοιπὴν ξύμπασαν ἔσχον. ἄπερ Γότθοι ἀκούσαντες κατὸ τάχος παρήσαν. κακίζόμενοι τε πρὸς τῶν ξυμμάχων τὸ τῆς χώρας δύσοδον ἠτιῶντο, καὶ τὴν ποιήν καταθάμενοι τὴν χώραν, καθάπερ ξυνέκειτο, ζῶν τοῖς νενικηκόσιν ἐνειμάντο. οὕτω τε Θεωδῆριχου ἡ πρόνοια 10
 V 25 ἔτι μᾶλλον ἐγνώσθη, ὅς γε οὐδένα τῶν ὑπηκόων ἀποβαλὼν ὀλίγω χρυσῷ τὴν ἡμίσειαν τῶν πολεμίων ἐκτήσατο χώραν. οὕτω μὲν τὸ κατ' ἀρχῆς Γότθοι τε καὶ Γερμανοὶ μοῖράν τινα Γαλλίας ἔσχον.

D Μετὰ δὲ Γερμανοὶ τῆς δυνάμειος σφίσιν ἐπίπροσθεν ἰούσης 14 ἐν ὀλιγωρίᾳ ποιησάμενοι Θεωδῆριχόν τε καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος ἐπὶ τε Ἀλάριχον καὶ Οὐασιγότθους ἐστράτευσαν. ἃ δὲ Ἀλάριχος μαθὼν Θεωδῆριχον ὅτι τάχιστα μετεπέμψατο. καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν ἐπικουρίαν στρατῷ πολλῷ ἦει. ἐν τούτῳ δὲ Οὐισίγοτθοι, ἐπεὶ Γερμανοὺς ἐπὶ πόλιν Καρκασιανὴν στρατοπεδεύειν ἐπύθοντο, 20 ὑπηρτίαζόν τε καὶ στρατόπεδον ποιησάμενοι ἕμενον. χρόνου δὲ σφίσιν ἐν ταύτῃ τῇ προσεδρεῖα τριβομένου συγχρῶ ἤσχαλλον τε

1. ἐπήγγελλε] Vulgo ἐπήγγελε. 8. πρὸς] παρὶ H et a pr. m. L.
 13. μὲν τὸ HL. τὸ om. P. 18. μετεπέμψατο] μετεπέμπετο L.
 20. Καρκασιανὴν] Scaliger Καρκασσάνα. 22. ἤσχαλλον] ἤσχαλον L.

Theoderici mandata accurantibus Ducibus, Germani soli cum Burgundionibus manus conserunt. Inito acerrime praelio, ceciderunt utrinque plurimi. Etenim diu dubio Marte pugnatum est: at dein Franci, verso in fugam hoste, et ad ultimas regionis, quam incolerat, propulso oras, ubi multas habebat munitiones, reliqua occuparunt. Accepto rei nuntio, affuere confestim Gotthi, increpitiq; a sociis, viae difficultatem causati sunt. Tum multa repraesentata, regionem, uti convenerat, cum victoribus dividerunt. Atque ita magis, eluxit prudentia Theoderici; qui subditorum amisso nemine, dimidiam terrae hostilis partem auro modico sibi paravit. Sic domum pars Galliae a Gotthis et Germanis haberi coepta est.

Postea Germani, viribus auctiores, nulla habita Theoderici ratione, eiusque metu deposito, in Alaricum et Visigothos bellum moverunt. Quae de re factus certior Alaricus, Theodericum protinus advocavit. Dum ille cum magno exercitu suppetias venit, interea Visigothi Germanis, quos ad Urbem Carcassonem habere castra audierant, occurrunt, et castra ipsi etiam metati; sistunt. Ibi cum diutius sedissent, suos ab hoste va-

καὶ, ἄτε τῆς αὐτῶν χώρας πρὸς τῶν πολεμίων ληξομένης, δεινὰ ἐποιούντο. καὶ τελευταῖοντες εἰς Ἀλάριχον πολλὰ ὕβριζον, αὐτὸν τε διὰ τὸ τῶν πολεμίων δέος κακίζοντες καὶ τοῦ κηδεστοῦ τὴν P 343 μῆλλησιν ὀνειδίζοντες. ἀξιόμαχοι γὰρ αὐτοὶ ἰσχυρίζοντο εἶναι καὶ ὄψον κατὰ μόνας περιέσεσθαι Γερμανῶν τῷ πολέμῳ. διὸ δὴ καὶ Γότθων σφίσιν οὕτω παρόντων Ἀλάριχος ἠνάγκαστο τοῖς πολεμίοις διὰ μάχης εἶναι. καθυπέτεροι δὲ Γερμανοὶ ἐν τῇ ξυμβολῇ ταύτῃ γενόμενοι τῶν τε Οὐισιγότθων τοὺς πλείστους καὶ Ἀλάριχον τὸν ἄρχοντα κτείνουσι. καὶ Γαλλίας μὲν κατάλαβόν- 10 τες τὰ πολλὰ ἔσχον, Καρκασιασθὴν δὲ πολλῇ σπουδῇ ἐπολιόρκουν, ἐπεὶ τὸν βασιλικὸν πλοῦτον ἐνταῦθα ἐπέθοντο εἶναι, ὃν δὴ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ἀλάριχος ὁ προσηύτατος Ῥώμην ἐλὼν ἐληύσατο. ἐν τοῖς ἦν καὶ τὰ Σολόμωνος τοῦ Ἑβραίων βασιλέως B 15 κειμήλια, ἀξιοθέατα ἐς ἄγαν ὄντα. πρᾶσι γὰρ λίθος αὐτῶν τὰ πολλὰ ἐκαλώπιζεν, ἅπερ ἐξ Ἱεροσολύμων Ῥωμαῖοι τὸ παλαιὸν εἶλον. Οὐισιγότθων τε οἱ περιίντες Γισέλχον, νόθον Ἀλαρίχου υἱόν, ἄρχοντα σφίσιν ἀνέβητον, Ἀμαλαρίχον τῆς τοῦ Θεοδερίχου θυγατρὸς παιδὸς ἔτι κομιδῇ ὄντος. ἔπειτα δὲ Θεοδερίχῳ ξὺν τῷ Γότθων στρατῷ ἤκοντος δέσαντες Γερμανοὶ τὴν 20 πολιορκίαν διέλυσαν. ἔνθεν τε ἀναχωρήσαντες Γαλλίας τὰ ἔκτος H 186 Ῥοδανῷ ποταμῷ ἐς ὠκεανὸν τετραμμένα ἔσχον. ὄθεν αὐτοὺς ἐξέλασσε Θεοδερίχος οὐχ οἷός τε ὦν ταῦτα μὲν σφᾶς ξυνηχώρει C

18. τοῦ Θεοδερίχου Grotius ex MS. Vulgo τοῦ Ἀλαρίχου.
21. Ῥοδανῷ] ἡροδανῷ HL.

stari ἕγρος molesto ferebant. Denique in Alaricum contumeliosi passim erupere sermones, terrorem illi ab hoste incussum obiicientium, socrisque exprobrantium cunctationem. Se adversariis virtute et animo pugnandi pares iactabant, et solos facilius e Germanis relatores victoriam. Quare Gotthis absentibus, coactus est Alaricus cum hoste confligere. Quo in praelio superiores Germani, Alaricum Regem cum plerisque Visigothorum occidunt, magnam Galliae partem occupant, et summa contentione Carcassonem obsident, ferente fama, gazam ibi Imperatoriam asservari, quam aetate superiori, Roma capta, Alaricus senior abstulerat. In ea visebatur Salomonis Hebraeorum Regis supellex praeclarissima. Erant enim praeiis ornata lapidibus complura vasa: quae quondam Romani Hierosolymis exportaverant. Qui praelio superfuerant Visigothi, Giselicum, Alarici ex concubina filium, Regem appellarunt; quod Amalarius, qui matrem habuit filiam Alarici, tunc admodum puer esset. Deinde Theoderico cum Gotthorum copiis adventante, correpti metu Germani obsidionem solverunt. Illinc digressi, regiones Galliae, quae ultra Rhodanum ad Oceanum vergunt, subegere: unde cum eos exigere non posset Theodericus, ut partes illas retinerent concessit: reliquam ipse

ἔχειν, αὐτὸς δὲ Γαλλίας τὰ λοιπὰ ἀνισώσατο. Γισελίχου τε ἐκποδῶν γενομένου ἐς τὸν θυγατριδεῶν Ἀμαλάρικον τὴν Οὐισιγόθων ἀρχὴν ἤνεγκεν, οὗ δὴ αὐτὸς ἐπιτρόπευε παιδὸς ἔτι ὄντος. χρήματά τε λαβῶν ζύμπαντα ὅσα ἐν πόλει Καρχασιανῇ ἔκειτο ἐς Ῥάβενναν κατὰ τάχος ἀπήλαυεν, ἄρχοντας τε αἰεὶ καὶ στρατιᾶν 5 Θεωδέριχος ἐς τε Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν πέμπων αὐτὸς εἶχετο ἔργου, τὸ τῆς ἀρχῆς πρῶτος προνοούμενος ὅπως βέβαιον ἐς αἰεὶ D ἔξει. φόρου τε ἀπαγωγὴν ἔταξεν οἱ αὐτῶ ἀποφέρειν τοὺς ταύτη ἄρχοντας. δεχόμενός τε αὐτὴν ἐς ἕκαστον ἔτος, τοῦ μὴ δοκεῖν φιλοχρημάτως ἔχειν, τῷ Γότθων τε καὶ Οὐισιγόθων στρατῷ 10 δῶρον ἐπέτειον ἔπεμπε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ Γότθοι τε καὶ Οὐισιγόθοι προϊόντος τοῦ χρόνου, ἅτε ἀρχόμενοι τε πρὸς ἀνδρὸς ἐνδὸς καὶ χώραν τὴν αὐτῶν ἔχοντες, παῖδας τοὺς σφετέρους ἀλλήλοις ἔγγυῶντες ἐς ζυγγένειαν ἐπεμύνοντο.

Μετὰ δὲ Θεῦδης, Γότθος ἀνὴρ, ὅπερ Θεωδέριχος τῷ 15 στρατῷ ἄρχοντα ἔπεμψε, γυναῖκα 2 Ἰσπανίας γαμετὴν ἐποιήσατο, οὗ γένους μέντοι Οὐισιγόθων, ἀλλ' ἔξ οἰκίας τῶν τινὸς ἐπιχωρίων εὐδαίμονος, ἄλλα τε περιβεβλημένην μεγάλην χρῆματα καὶ χώρας πολλῆς ἀνὰ τὴν Ἰσπανίαν κύριαν οὖσαν. 3 ὅθεν στρα- P 844 τιώτας ἀμφὶ δισχιλλοὺς ἀγέρας δορυφόρων τε περιβαλλόμενος 20 δύναιμι Γότθων μὲν, Θεωδερίχου δόντος, τῷ λόγῳ ἤρχεν, ἔργῳ δὲ τύραννος οὐκ ἀφανὴς ἦν. δεισας τε Θεωδέριχος, ἅτε ζυνέσεις ἐς ἄκρον καὶ ἐμπειρίας ἦκων, μὴ οἱ πόλεμον τὸν πρὸς δοῦ-

4. ἐν πόλει] ἐμπόλει L.

recepit Galliam, sublatoque e medio Giselleo, regnum Visigothorum transtulit ad suum ex filia nepotem Amalaricum, cuius adhuc puer tutelam suscepit. Thesaurο omni, qui repositus erat Carcaçsone, sublato, Ravennam festine rediit. At in Galliam Hispaniamque Praefectos et copias itentidem mittens, dabat operam provide, ut regnum sibi firmissime stabiliret. Illarum autem provinciarum Praefectis tributum imposuit: quod cum quotannis acciperet, ne avaritia duci videretur, illud in donativum annuum, quo Gotthorum ac Visigothorum exercitum afficiebat, convertit. Hinc factam progressu temporis, ut Gotthi et Visigothi, sub eodem Principe iisdem in terris positi, mutuis liberorum suorum connubiis affinitatem contraxerint.

Post vero, Theudis, natione Gotthus, quem Theodericus exercitui praefecerat miseratque in eas partes, ex Hispania uxorem duxit, non Visigotham genere, sed e sanguine indigenae divitis, et ipsam auro locupletissimam, et fundi dominam latissimam in Hispania. Unde cum militum duo circiter millia collegisset, ac valido munisset se satellitio, verbo quidem Dux Gotthorum Theoderici munere, re autem ipsa tyrannus erat non obscurus. Ac veritas pro singulari sua prudentia ac rerum usu Theodericus, ne si bellum inferret subdito, sibi obviam ut verisimile vi-

λον τὸν αὐτοῦ διαφέροντι ἢ Φράγγοι, ὡς τὸ εἶδος, ἀπαντήσου-
 σιν ἢ καὶ τι νεώτερον Οὐδοίγοι εἰς αὐτὸν δράσουσι, οὔτε πα- V 26
 ρέεινε τῆς ἀρχῆς Θεόδῃν, ἀλλὰ καὶ τῷ στρατῷ ἐξηγεῖσθαι αἰεὶ ἐς
 πόλεμον ἰόντι ἐκέλευε. γράφειν μὲν αὐτῷ Γότθων τοῖς πρώ-
 5 τοῖς ἐπήγγελλεν ὡς δίκαιά τε ποιότη καὶ ξυνέσεως τῆς αὐτοῦ
 ἀξια, ἦν Θεοδέριχον ἐς Ῥάβενναν ἤκων ἀσπάζοιτο. Θεόδῃς δὲ
 ἂ μὲν Θεοδέριχος ἐκέλευεν ἅπαντα ἐπετελεῖν, καὶ φόρον τὸν ἐπὶ B
 τειον οὔποτε ἀνίει, ἐς Ῥάβενναν δὲ ἰέναι οὔτε ἤθελεν οὔτε τοῖς
 γράφουσι ἐπηγγέλλετο.

10 γ'. Ἐπεὶ δὲ Θεοδέριχος ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, οἱ Φράγ- C
 γοι, οὐδενὸς σφίσι ἐπισημασθέντες, ἐπὶ Θεοδέριχον ἐστράτευ-
 σαν, καὶ Ἐρμενέφριδὸν τε τὸν αὐτῶν ἄρχοντα κτείνουσι καὶ αὐ-
 τοὺς ἅπαντας ὑποχειρίους ποιησάμενοι ἔσχον, ἡ δὲ τοῦ Ἐρμενε-
 φρίδου γυνὴ ξὺν τοῖς παισὶ φυγοῦσα, παρὰ Θεοδάτον τὸν ἀδελ-
 15 φόν, Γότθων τρικαῦτα ἄρχοντα, ἤλθε. μετὰ δὲ Γερμανοὶ
 Βουργουζίωνων τε τοῖς περιούσιον ἐς χεῖρας ἤλθον καὶ μάχῃ νι-
 κήσαντες τὸν μὲν αὐτῶν ἄρχοντα ἐς τι τῶν ἐκείνη φρουρίων κα-
 θεύξαντες ἐν φυλακῇ εἶχον, αὐτοὺς δὲ κατηκόους ποιησάμενοι
 20 ἔυστρατεύειν τὸ λοιπὸν σφίσι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἅτε δοριαλώ-
 25 τους, ἠνάγκαζον, καὶ τὴν χώραν ξύμπασαν, ἣν Βουργουζίωνες D
 τὰ πρότερα ᾤκουσιν, ὑποχειρίαν ἐς ἀπαγωγὴν φόρου ἐκτήσαντο.
 Ἀμαλάριχος τε, ὃς ἤρχεν Οὐδοίγοι, ἐπεὶ ἐς ἀνδρὸς ἡλικίαν

3. Θεόδῃν] θέσθαι HL: illud in marg. 5. ἐπήγγελλεν] Vulgo
 ἐπιγγελλεν. ibid. αὐτοῦ] αὐτῶν HL. 14. παρὰ Hm. Vulgo
 παρὰ. 17. αὐτῶν L. αὐτῶν P. 19. δοριαλώτους] Vulgo δο-
 ριαλώτους. 22. ἐς L. εἰς P.

debat, Franci obsisterent, vel res novas moverent Visigothi, adeo non
 Theodi potestatem abrogavit, ut perpetuum armorum imperium ipsi de-
 tulerit. Porro Gotthorum primoribus imperavit, ad eum scriberent, recte
 ipsum et convenienter sapientiae suae facturum, si Theoderici salutandi
 causa Ravennam veniret. Mandata quidem Theoderici plane Theudis ex-
 equebatur, nec vectigal annuum intervertebat unquam; at nec Ravennam
 ire, nec per litas invitantibus id polliceri voluit.

13. Post Theoderici obitum, Franci, nemine iam obsistente, Tho-
 ringos bello adorti, ipsorum Regem Hermenefridum interficiunt, ac totam
 gentem in ditionem subiungunt suam. Hermenefridi uxor cum liberis
 elapsa, ad fratrem suum Theodatum, tunc temporis Gotthorum Regem,
 se recipit. Deinde Germani cum Burgundionibus, qui supererant, armis
 congressi adeptique victoriam, eorum Regem, in castellum quoddam re-
 gionis illius coniectum, asservarunt custodiis: ipsos vero, ad obsequium
 redactos, secum in posterum militare coegerunt, ut bello captorum con-
 ditio postulabat, et locis omnibus, quae Burgundiones ante coluerant,
 vectigal imposuerunt. Rex autem Visigothorum Amalaricus, adulta iam

ἦλθε, δύναμιν τὴν Γερμανῶν κατορθώσας τὴν Θεοδιβέρτου
 ἀδελφὴν τοῦ Γερμανῶν ἄρχοντος ἐν γαμετῆς ἐποιήσατο λόγῳ,
 καὶ Γαλλίαν πρὸς τοὺς Γότθους καὶ τὸν ἀνεψιὸν Ἀταλάρικον ἐνεί-
 ματο. τὰ μὲν γὰρ ἐντὸς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμοῦ Γότθοι ἔλαχον,
 P 345 τὰ δὲ τούτου ἔκτος ἐς τὸ Οὐισιγότθων περιέστη κράτος. Ξυνέ- 5
 κειτο δὲ φόρον, ὃν Θεοδέριχος ἔταξε, μηκέτι ἐς Γότθους κομί-
 ζεσθαι, καὶ χρήματα, ὅσα ἐκεῖνος ἐκ Καρκασιανῆς πόλεως λα-
 βῶν ἔτυχεν, Ἀταλάρικος Ἀμαλαρίχῳ ὀρθῶς καὶ δικαίως ἀπέδω-
 κεν. ἐπεὶ δὲ ἄμφω τὰ ἔθνη ταῦτα ἐς τὸ κῆδος ἀλλήλοις ξυνελ-
 θόντα ἔτυχε, τὴν αἴρεσιν ἔδοσαν ἀνδρὶ ἐκάστῳ, τὴν ἐγγυήν ἐς 10
 θάτερον ἔθνος πεποιημένῳ, πότερον γυναικὶ ἐπεσθαι βούλοιοτο,
 ἢ ἐκείνην ἐς γένος τὸ αὐτοῦ ἄγεσθαι. ἦσαν δὲ πολλοὶ καὶ οἱ τὰς
 γυναικῆς ὅπως ἐβούλοντο ἄγοντες καὶ οἱ πρὸς τῶν γυναικῶν τῶν
 σφετέρων ἀγόμενοι. ὕσταρον δὲ Ἀμαλάρικος, προσκεκρουκῶς τῷ
 B τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ, κακὸν μέγα ἔλαβε. δόξης γὰρ ὀρθῆς τὴν 15
 H 187 γυναικῆα οὖσαν, αἴρεσιν αὐτὸς τὴν Ἀρείου ἔχων, οὐκ εἶα νομί-
 μοις τοῖς εἰωθόσι χρῆσθαι οὐδὲ κατὰ τὰ ἔθνη τὰ πάτρια τὰ ἐς
 τὸ θεῖον ἔξοσιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ προσχωρεῖν τοῖς αὐτοῦ ἡθεσιν
 οὐκ ἐθέλουσαν ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ εἶχεν. ἄπερ ἐπεὶ οὐχ οἷα τε ἦν ἢ
 γυνὴ φέρειν, ἐς τὸν ἀδελφὸν ἐξήνεγκεν ἅπαντα. διὸ δὴ ἐς πόλε- 20
 μον Γερμανοὶ τε καὶ Οὐισιγότθοι πρὸς ἀλλήλους κατέστησαν.
 καὶ λίαν μὲν ἰσχυρὰ ἐπὶ πλείστον ἐγεγόνει ἡ μάχη, τέλος δὲ ἡσ-
 σηθεὶς Ἀμαλάρικος τῶν τε οἰκείων πολλοὺς ἀποβάλλει καὶ αὐτὸς

3. ἐνείματο] ἐνείμαντο HL. 4. Ῥοδανοῦ] ἠριδανοῦ HL.

actate, Germanorum potentiam reformidans, eorum Regis Theodeberti
 sororem in matrimonium duxit, et Galliam cum Gotthis et Atalarico con-
 sobrino suo ita divisit, ut Gotthis cesserit quidquid est cis Rhodanum
 fluvium, partes vero trans illum positae in Visigothorum ditione man-
 serint. Convenit etiam inter ipsos, ut vectigal, quod constituerat Theo-
 dericus, non penderetur amplius Gotthis. Quidquid opum ex urbe Car-
 cassone idem abstulerat, Atalaricus bona fide Amalarico restituit. Quo-
 niam vero hae duae gentes connubiis affinitates iunxerant, unigenique vi-
 ro, qui uxorem e gente altera accepisset, permissa est optio, utrum mal-
 let uxorem sequi, an ad gentem, ex qua ipse esset, illam traducere.
 Uxores multi abduxerunt arbitrato suo: multi secuti sunt. Postea Ama-
 larius offensus suae coniugis fratri poenas graves persolvit. Cum enim
 uxorem de Deo recte sentientem Ariana ipse imbutus haeresi, non modo
 consuetis uti caeremoniis, et in divino cultu instituta patria veteret se-
 qui, sed indignis etiam modis acciperet nolentem ad suae sectae ritus
 accedere, haec ferre non valens mulier, fratri rem totam edidit. Hinc
 orto Germanos inter ac Visigothos bello, ac praelio pertinacissime ini-
 to, victus demum Amalaricus non sine magna suorum strage, oppetit.

Θνήσκει. Θεοδίδερος δὲ τὴν τε ἀδελφὴν ζὼν πᾶσι χηρήμασιν ἔλαβε καὶ Γαλλίας ἐπόσειον Οὐισιγοτθοὶ λαχόντες εἶχον. τῶν δὲ C ἡσημένων οἱ περιόντες ἐκ Γαλλίας ζὼν γυναῖξί τε καὶ παῖσιν ἀνασιάντες παρὰ Θεοδὴν ἐς Ἰσπανίαν ἤδη ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τυ- 5 ραννοῦντα ἐχώρησαν. οὕτω μὲν Γότθοι τε καὶ Γερμανοὶ Γαλλίαν ἔσχον

Χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέρῳ Θεοδάτος, ὁ τῶν Γότθων ἀρχηγός, V 27 ἐπειδὴ Βελισάριον ἐς Σικελίαν ἦκειν ἐπύθετο, ζυνοθήκας πρὸς Γερμανοὺς ποιεῖται, ἐφ' ᾧ ἄρχοντάς τε αὐτοὺς καὶ τὴν Γότθοις 10 ἐπιβάλλουσαν ἐν Γάλλοις μοῖραν καὶ χρυσοῦ κεκτηνήρια λαβόντας εἴκοσι πόλεμον σφίσι τόνδε ζυνοθήκασθαι. οὐπω τε τὰ ζυγκείμενα ἔργῳ ἐπιτελέσας μοῖραν τὴν πεπωμένην ἀνέπλησε. διὸ δὴ Γότ- 15 θων πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι ἐνταῦθα, ὧν Μαρκίας ἡγήετο, φυλακὴν εἶχον. οὗς δὴ Οὐτίγεις ἐνθένδε ἐξασπασῆσαι οὐχ οἶός τε ἦν, 20 οὐ μὴν οὐδὲ Φράγγοις ἀντιτάξασθαι αὐτοὺς ᾤετο ἰκανοὺς εἶσθαι, Γαλλίαν τε καὶ Ἰταλίαν, ὡς τὸ εἶδος, καταθέουσιν, ἦν αὐτὸς τῷ παντὶ στρατῷ ἐς Ῥώμην ἐλάσῃ. ζυγκαλέσας οὖν εἰ τι ἐν Γότθοις καθαρὸν ἦν, ἔλεξε τοιάδε „Οὐχ ἡδῶσαν μὲν, ἄνδρες ζυγγεεῖς, ἀναγκαίαν δὲ ὑμῖν παραίνεσιν ποιεῖσθαι βουλούμενος 25 ἐνθάδε ὑμᾶς ἐν τῷ παρόντι ζυνοθήγαγον· ὅπως δὲ ἀκούσησθε μὲν πρῶτος, βουλευήσθητε δὲ τῶν παρόντων ἡμῖν ἐπαξίως. οἷς γὰρ αἰ πράξεις οὐ κατὰ νοῦν χωροῦσι, τὸ μὴ πειθομένους ἀνάγκη ἢ

2. ἔλαβε L. ἔλαβον P. 4. παρὰ Scaliger. περὶ HP. πρὸς Hm. 9. ἄρχοντάς τε αὐτοὺς] ἔχοντας τὰ αὐτῶν Grotius. 20. ἐνθάδε L. ἐνθένδε P. 22. τὸ μὴ] τῷ μὴ Hm. „vel τοὺς μὴ“ Pm. Utrumque falsum.

Sororem Theodibertus cum omnibus opibus recipit, et quantacumque pars Galliae Visigothia obvenerat, eam obtinet. Qui cladis superfuerant, ex Gallia cum uxoribus liberisque egressi, in Hispaniam ad Theudin iam potam tyrannum se receperunt. Ita Gallia in Gotthorum ac Germanorum ditamēnem venit.

Θεοδίδερος Theodatus Gotthorum Rex, de Bellisari in Siciliam adventu certior factus, cum Germanis paciscitur, ut ipsi eorum Reges ad hoc bellum auxilium veniant, ubi Galliae partem, in ditone Gotthica sitam, ac duo millia auri pondo acceperint. Verum is vitae fatum prius implevit, quam pacta conventa. Quamobrem multi iique fortissimi Gotthorum in illis erant partibus praesidiarii, duce Marcia. Neque eos evocare inde Vitigis tuto poterat, nec Francis pares putabat fore, Galliam atque Italam procul dubio incursaturis, si ipse copias omnes Romam duceret. Itaque convocatis, qui inter Gotthos erant lectissimi, orationem hanc habuit. *Huc vos coegi modo, Gentiles mei, ut monita dem, parum illa quidem incunda, sed necessaria: quae aequo animo audiatibus velim, et pro rerum instantium merito in medium consulatis. Certe quibus ex voto non procedant incepta, de statu, in quo sunt, frustra illi tractaverint, nisi*

P 346 τύχη οὕτω τὰ παρόντα διακῆσθαι ἀξύμφορον. τὰ μὲν οὖν ἄλλα
 ἡμῖν ὡς ἄριστα ἐς τῆς πολέμου παρασκευῆν ἔχει. Φράγγοι δὲ
 ἡμῖν ἐμποδῶν ἴστανται, οἷς ἐκ παλαιοῦ πολεμίοις οὔσι, τοῖς τε
 χρήμασι καὶ τοῖς σώμασι δαπανώμενοι, ἀντέχων εἰς τόδε ὁμῶς
 ἰσχύσαμεν, ἐπεὶ ἄλλο ἡμῖν οὐδὲν ἀπῆντα πολέμιον. ἐφ' ἐτέρουσ 5
 δὲ νῦν ἡμᾶς ἀναγκαζομένους ἵναί τε τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον κα-
 ταλύειν δεήσει, πρῶτον μὲν, ὅτι, ἦν δυσμενεῖς ἡμῖν διαμέ-
 νωσι, μετὰ Βελισαρίου ἐφ' ἡμᾶς τετάξονται πάντως. τοὺς γὰρ
 ἐχθρὸν τὸν αὐτὸν ἔχοντας ἀλλήλοις ἐς εὐνοίαν τε καὶ ξυμμαχίαν
 B ξυνάπτεσθαι ἢ τῶν πραγμάτων εἰσηγεῖται φύσις. ἔπειτα, ἦν 10
 καὶ πρὸς ἐκάτερον στρατόπεδον χωρὶς τὸν πόλεμον διενέγκωμεν,
 λελεῖψεται ἡμῖν ἀμφοτέρων ἡσσησθαι. ἄμεινον οὖν ἄλλῃ ἡμᾶς
 ἐλασσουμένους τὰ πλείστα τῆς ἀρχῆς διασώσασθαι, ἢ πάντων
 ἔχειν ἐπιεμένους ξὺν πάσῃ τῆς ἡγεμονίας δυνάμει πρὸς τῶν πο-
 λεμίων ἀπολωλέναι. οἶμαι τοίνυν ὡς, ἦν Γαλλίας τὰς σφίσιν 15
 ὁμόρους Γερμανοῖς δῶμεν, καὶ χρήματα ὅσα ξὺν τῇ χώρᾳ ταύτῃ
 Θεωδάτος αὐτοῖς ἠμολόγησε δώσειν, οὐχ ὅσον ἀποτρέφονται τὸ
 εἰς ἡμᾶς ἔχθος, ἀλλὰ καὶ πόλεμον ἡμῖν ξυλλήφονται τόνδε.
 ὅπως δ' αὖθις, εὖ φερομένων τῶν πραγμάτων ἡμῖν, Γαλλίας
 C ἀνακτησώμεθα, ὑμῶν διαλογιζέσθω μηδεὶς. ἐμὲ γὰρ τις πα- 20
 λαιὸς εἰσέρχεται λόγος, τὸ παρὸν εὖ τιθέναι κελεύων. ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ τῶν Γότθων λόγιοι, ξύμφορὰ τε εἶναι αὐτοῖς
 οἴομενοι, ἐπιτελεῖ γίνεσθαι ἤθελον. στέλλονται τοίνυν πρέσβεις
 αὐτίκα ἐς τὸ Γερμανῶν ἔθνος, ἐφ' ᾧ Γαλλίας τε αὐτοῖς ξὺν τῷ

*necessitati ac fortunae sese accommodent. Caetera quidem bello necessa-
 ria optime paravimus; sed obstant Franci, veteres hostes: quibus hacten-
 us, licet cum pecuniae et vitae multorum dispendio, restitimus, quia nihil
 hostile praeterea se nobis obtulit. Nunc arma alio vertere coacti, pacem
 cum Francis pangere necesse erit: primo, quia, si ipsis inimicitiae no-
 biscum maneat, profecto in nos vires cum Belisario sociabunt. Fert enim
 natura, ut qui hostem communem habent, amicitia ac societate coniecti
 sint. Deinde, si utrumque exercitum separate adoriamur, utrinque certa
 nobis clades impendet. Praestat igitur levi tactura maximam regni per-
 tem conservare, quam habendi omnia cupiditate eo redigi, ut omnia pari-
 ter cum omni ditione spoliemur ab hostibus. Quare existimo Germanos,
 non modo odium, quo a nobis dissident, deposituros, sed nostros etiam in
 hoc bello socios fore, si ipsis finitimam Galliam et quantamcumque pecu-
 niam cum ea se daturum Theodatus promiserat, concedamus. Quo autem
 pacto, si res nobis prospere cesserit, recuperaturi Galliam simus, nemo
 vestrum disquirat. Subit enim memoria veteris illius verbi, quo iubemur
 instantia bene constituere. Haec cum audissent Gotthorum Proceres, ac
 sibi conducere censuissent, ut ea fierent placuit. Ergo mittuntur statim
 ad Germanos Legati, qui illis Gallia cedant, datoque auro componant*

χρυσῷ δώσουσι καὶ ἄμαιχμῶν ποιήσονται. Φράγγων δὲ τότε ἠγεμόνες ἦσαν Ἰλδίβερὸς τε καὶ Θεοδίβερτος καὶ Κλοαδῆριος, οἳ Γαλλίας τε καὶ τὰ χρήματα παραλαβόντες διενείμαντο μὲν κατὰ λόγον τῆς ἐκάστου ἀρχῆς, φίλοι δὲ ὠμολόγησαν Γότθοις ἐς τὰ 5 μάλιστα ἔσεσθαι, καὶ λάθρα αὐτοῖς ἐπικούρους ἐπέμψεν, οὗ δὲ Φράγγους μέντοι, ἀλλ' ἐκ τῶν σφίσι κατηκόνων ἔθνῶν. ἄμαιχμῶν γὰρ αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπὶ τῷ Ῥωμαίων κακῷ ποιήσασθαι οἶχ' οἶοι τε ἦσαν, ἐπεὶ ὀλίγω πρότερον βασιλεῖ ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ξυλλήψεσθαι ὠμολόγησαν. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι τὰ ἐφ' 10 οἷσπερ ἐστάλησαν διαπεπραγαμένοι ἐπανῆκον ἐς Ῥάβενναν. τότε δὴ καὶ Μαρκίαν ξὺν τοῖς ἐπομένοις Οὐτίγισ μετεπέμπετο.

ιδ'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα Οὐτίγισ ἔπρασεν, ἐν τούτῳ Βελισάριος ἐς Ῥώμην ἰέναι παρεσκευάζετο. ἀπολέξας οὖν ἄνδρας ἐκ καταλόγου περικουῦ τριακοσίους καὶ Ἡρωδιανὸν ἄρχοντα ἐπὶ τῇ 15 Νεαπόλει φυλακῇ κατεστήσατο. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐς Κύμη φρουροὺς, ὅσους ᾤετο τῇ τοῦ ἐνταῦθα φρουρίου φυλακῇ ἱκανοὺς ἔσεσθαι. ἄλλο γὰρ τι ὀχύρωμα ἐν Καμπανίᾳ, ὅτι μὴ ἐν Κύμη τε καὶ ἐν Νεαπόλει, οὐκ ἦν. ἐν ταύτῃ τῇ Κύμη οἱ ἐπιχώριοι τὸ-Σιβύλλης δεικνύουσι σπήλαιον, ἐνθα δὴ αὐτῆς τὸ μαντεῖον 20 γεγενῆσθαι φασιν. ἐπιθαλασσία δὲ ἡ Κύμη ἐστὶ, Νεαπόλις β' ὀκτῶ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους διέχουσα. Βελισάριος μὲν οὖν διεκόσμη τὸ στράτευμα, Ῥωμαῖοι δὲ, δεισαντες μὴ σφίσι ξυμβαλεῖ ὅσα Νεαπολίταις ξυμπέπτωκε, λογιζόμενοι ἔγνωσαν

2. Ἰλδίβερτος] *Ildibertus Pers.* 7. αὐτοὶ *Pm.* αὐτοῦς *P.*
8. τόνδε *om. L.* 23. ξυμβαλεῖ *L.* ξυμβαλεῖ *P.*

societatem. Tunc Reges Francorum erant Childebertus, Theodebertus et Clotharius: qui traditam sibi Galliam ac pecuniam inter se pro cuiusque regni portione dividerunt, promiseruntque se Gotthis amicissimos fore, et auxilia missuros clam, non Francorum, sed nationum, quibus imperarent. Nec vero poterant adversus Romanos societatem coire palam, Imperatori in hoc bello opem paulo ante polliciti. Legati, re, cuius causa missi erant, confecta, Ravennam redeunt. Tum demum Marciam cum copiis, quibus praeerat, Vitigis revocavit.

14. Dum haec agit Vitigis, interea Belisarius Romam cogitans, perfectionem parat. Itaque trecentis militibus, e peditatu delectis, Praefectoque Herodiano, Neapolin credidit. Quot etiam Cumanae arci custodiendae suffecturos putavit, tot eo misit: cum in Campania, praeter Cumas ac Neapolin, nullus esset munitus locus. Hae sunt Cumae, quarum incolae antrum ostendunt, in quo Sibyllam vaticinatam perhibent. Porro Cumas mare alluit, stadiis cxxviii. Neapoli dissitas. Instruente exercitu Belisario, Romani, calamitatem Neapolitanae similem veriti, re per-

ἄμεινον εἶναι τῇ πόλει τὸν βασιλέως στρατὸν δέξασθαι. μά-
στα δὲ αὐτοὺς Σιλβέριος εἰς τοῦτο ἐνήγην, ὃ τῆσδε τῆς πόλεως
ἀρχερέυς. Φιδελιὸν τε πέμψαντες, ἄνδρα ἐκ Μεδιολάνων ὀρ-
μώμενον, ἣ ἐν Λιγούροις κεῖται, ὃς δὴ Ἀταλαρχῶ παρήδρευε
πρότερον (κοιαιστωρα δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι), 5
C Βελισάριον ἐς Ῥώμην ἐκύλον, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν παραδώσειν
ὑποσχόμενοι. ὃ δὲ διὰ τῆς Λατίνων ὁδοῦ ἀπῆγε τὸ στράτευμα,
τὴν Ἀππίαν ὁδὸν ἀφίεις ἐν ἀριστερᾷ, ἣν Ἀππιος ὁ Ῥωμαίων ὑπα-
τος ἐννακοσίοις ἐνιαυτοῖς πρότερον ἐποίησέ τε καὶ ἐπώνυμον
ἔσχεν. ἔστι δὲ ἡ Ἀππία ὁδὸς ἡμερῶν πέντε ἀνδρῶν ἐλζώνων· ἐκ 10
Ῥώμης γὰρ αὕτη ἐς Καπύην διήκει. εἶρος δὲ ἐστι τῆς ὁδοῦ
ταύτης ὅσον ἀμάξια δύο ἀλλήλαις ἐναντίας ἵναί, καὶ ἔστιν
ἀξιοθέατος πάντων μύλιστα. τὸν γὰρ λίθον ὑπαντα, μυλλίτην
τε ὄντα καὶ φρίσει σκληρόν, ἐκ χώρας ἄλλης μακρὰν οὔσης τεμὼν
D Ἀππιος ἐνταῦθα ἐκόμισε. ταύτης γὰρ δὴ τῆς γῆς οὐδαμῆ πᾶ- 15
φυκε. λείους δὲ τοὺς λίθους καὶ ὀμαλοὺς ἐργασάμενος, ἐγγω-
νίους δὲ τῇ ἐντομῇ πεποιημένος, ἐς ἀλλήλους ξυνέδησεν, οὔτε
χαλκὸν ἐντὸς οὔτε τι ἄλλο ἐμβεβλημένος. οἱ δὲ ἀλλήλοις οὔτω
τε ἀσφαλῶς ξυνδέδενται καὶ μεμύκασιν, ὥστε ὅτι δὴ οὐκ εἰσὶν
ἤρμους, ἀλλ' ἐμπεφύκασιν ἀλλήλοις, δόξαν τοῖς ὀρῶσι παρᾶ- 20
χοντες· καὶ χρόνου τριβέντος σιχνοῦ δὴ οὕτως ἀμάξιας τε πολ-
λαῖς καὶ ζῳοῖς ὑπασσι διαβυτοὶ γενόμενοι ἐς ἡμέραν ἐκάστην οὔτε
τῆς ἁρμονίας παντάπασι διακέρνεται οὔτε τινι αὐτῶν διαφθα-

2. Σιλβέριος] λιβέριος HL. Conf. ad p. 339 c. 4. Λιγού-
ροις] λιβούροις HL. 8. Ἀππίαν] Simplici π HL hic et infra.
15. ἐκόμισε] ἐκόσμησε HL: illud Hm. 22. οὔτε — οὔτε] Vulgo
οὐδὲ — οὐδέ.

pensa, satius esse iudicarunt Imperatoris copias in urbem accipere, eos
ad id maxime impellente Silverio, civitatis Pontifice. Mox Fidelium,
Mediolano urbe Liguria oriundum, qui prius Atalarici Assessor fuerat
(haec dignitas lingua Romana dicitur Quaestor) ad Belisarium legant,
cumque Romam hoc invitant promisso, citra pugnam se urbem dedituros.
Ille via Latina exercitum duxit, relicta ad laevam Appia, quam Appius
Consul Romanus ante annos nongentos munivit, ac suo donavit nomine.
Viam Appiam diebus quinque emittit vir expeditus. Ab urbe enim Ro-
ma ad Capuam pertinet, ea latitudine, ut adversa inter se plaustra duo
libere commovent. Omnium maxime spectabilis est. Molares enim et na-
tura praeduri sunt lapides omnes: quos certe Appius e remota aliqua
lapicidina illic convexit, cum vicinus ager nullos ferat eiusmodi. Hos
autem levigatos in planum, et angulatos, apte commisit, non inserto aere
aliave re quapiam. Adeo tamen firma compage haerent, itaque coeunt,
ut spectantibus non arte coagmentati, sed natura congeniti videantur.
Et quamvis per tot saecula frequentibus plaustris ac iumentis quibuali-
bet quotidianum iter praebuerint, tamen nec ab ordine vel minimum ces-

ῥῆναι ἢ μείνει γενέσθαι ξυνέπειν, οὐ μὴν οὐδὲ τῆς ἀμαρυγῆς τι P 348 ἀποβαλέσθαι. τὰ μὲν δὴ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ τοιαῦτά ἐστι.

Γότθοι δέ, οἳ ἐν Ῥώμῃ φυλακὴν εἶχον, ἐπεὶ τοῖς τε πο-
 λμίοις ἀγχιστά πη ἐπύθοντο καὶ Ῥωμαίων τῆς γνώμης ἦσθοντο,
 5 ἤσχαλλον, τὴν τε πόλιν φυλάσσειν καὶ τοῖς ἐπιούσι διὰ μάχης
 ἵεναι οὐχ οἷοί τε ὄντες· ἔπειτα δὲ Ῥωμαίων σφίσι ἐνδιδόντων
 ἐνθὲν ἀπαλλαγέντες ἐπὶ Ῥαβέννης ἀνεχώρησαν ἅπαντες, πλήν
 γε δὴ οἱ Λεύθερις, ὃς αἰτῶν ἤρχεν, αἰδεσθεὶς, οἴμαι, τίχην
 τὴν παροῦσαν, αὐτοῦ ἔμεινε. ξυνέπεισέ τε ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ κατὰ B
 10 τὸν αὐτὸν χρόνον Βελισάριον μὲν καὶ τὸν βασιλέως στρατὸν ἐς
 Ῥώμην εἰσιέναι διὰ πύλης, ἣν καλοῦσιν Ἀσιναρίαν, Γότθους δὲ
 ἀναχωρεῖν ἐνθὲν διὰ πύλης ἑτέρας, ἣ Φλαμινία ἐπικαλεῖται,
 Ῥώμῃ τε αὐθις ἐξήκοντα ἔτεσιν ὕστερον ὑπὸ μηνός, ἐνδέκατον
 15 ἤλω. Λεύθεριν μὲν οὖν τὸν Γότθων ἄρχοντα καὶ τῶν πυλῶν

7. ἀνεχώρησαν L. ἐχώρησαν P. 13. ὑπὸ] ὁ Ἀπελλαίου Pm.
 „Hinc nequeo me expedire, nisi meam, quam habes in margine,
 coniecturam sequar, ductam ex Evagrii lib. IV. cap. 19. edit.
 Graecae Rob. Stephani, et ex Nicephori Call. lib. XVII. cap. 13.
 ubi citato Procopii testimonio, dicitur recepta Roma ἐνᾷτῃ ἀπελ-
 λαίου μηνός, die 9. mensis Apellaei, sive Decembris. Quam tem-
 poris notam videtur Procopius, vel librarius sic abbreviasse, ὁ
 ἀπε. μηνός, ut fieri videmus quotidie. Hanc scripturam deprava-
 tam existimo sublata numeri nota ὁ' et ἀπε. mutato in ὑπό. Est
 autem Ἀπελλαίος December, teste Evagrío, quem supra laudavi,
 nec piget eius referre verba: γέγονεν ὑπὸ Ῥωμαίους αὐθις ἡ Ῥώ-
 μη ἐξήκοντα ἔτεσιν ὕστερον, ἐνᾷτῃ Ἀπελλαίου, κρός δὲ Ῥωμαίων
 προσαγορευομένου Δικεβρίου μηνός. Nicephorus vero Call. sic lo-
 quitur: ἡ Ῥώμη αὐθις ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο ἐξήκοντα ἔτεσιν
 ὕστερον, ἐνᾷτῃ Ἀπελλαίου μηνός, ὃς πρὸς Ῥωμαίων Δικεμβρίου
 ὀνομάζεται. Latinum etiam nomen huius mensis hic forte Proco-
 pius addiderat, ut illud iam supra expressit pagina 242 c.“ MALT.
ibid. ἐνδέκατον] δέκατον Kanngiesserus p. 87.

este; nec fractus quisquam est nec minutus, nec pristinum nitorem ami-
 sit. Hactenus de via Appia.

Gotthi vero, qui Romae praesidium agitabant, cum adventare he-
 stam audissent, nec lateret eos Romanorum consilium, ex eo valde erant
 solliciti, quod urbem tueri, et accedentibus repugnare minime poterant.
 Hinc postquam, cum bona Romanorum venia, profecti, concesserunt
 omnes Ravennam; excepto Leuder ipsorum Duce; quem, ut opinor,
 praesentis fortunae putat ibi tenuit. Illa die evenit, ut quo tempore Ro-
 manam Belisarius cum Imperatoris exercitu per portam, quam Asinariam
 vocant, intrabat, eodem inde Gotthi per aliam, quae Flaminia appella-
 tur, excesserint. Atque ita recepta est Roma die ix. Decembris, anno
 postquam capta fuerat sexagesimo; qui fuit xi. imperii Iustiniani. Tum
 Leuderin Gotthorum Ducem et portarum claves ad Imperatorem Belisa-

τὰς κλεῖς Βελισάριος βασιλεῖ ἔπεμψεν, αὐτὸς δὲ τοῦ περιβόλου
 C πολλαγῆ διερρηκὸτος ἐπεμελεῖτο, ἔπαλξιν δὲ ἐκάστην ἐγγώνιον
 V 29 ἐποίησεν, οἰκοδομίαν δὴ τινα ἐτέραν ἐκ πλαγίου τοῦ ἐναντίου τι-
 θέμενος, ὅπως οἱ ἐνθάδε τοῖς ἐπιούσι μαχόμενοι πρὸς τῶν ἐν
 ἀριστερᾷ σφίσι τειχομαχούντων ἥμιστα βάλλωνται, καὶ τάφρον 5
 ἄμφι τὸ τεῖχος βαθεῖάν τε καὶ λόγον ἀξίαν πολλοῦ ὤρυσσε. Ῥω-
 μαῖοι δὲ τὴν μὲν πρόνοιαν τοῦ στρατηγοῦ καὶ διαφερόντως τὴν
 ἐς τὰς ἐπάλξεις ἀποδεδειγμένην ἐμπειρίαν ἐπήγουν, ἐν θαύματι
 D νοίαν ἔχων, ᾧ ἤδη ζήτητά οἱ ἐς Ῥώμην εἶναι, ἢ οὔτε πολιορ- 10
 κίαν οἷα τέ ἐστι φέρειν τῶν ἐπιτηδείων τῇ ἀπορίᾳ, διὰ τὸ μὴ
 ἐπιθαλάσσιος εἶναι, καὶ τείχη περιβαλλομένη τοσοῦτόν τι χρῆμα,
 ἄλλως τε καὶ ἐν πεδίῳ κειμένη ἐς ἄγαν ὑπὲρ τοῖς ἐπιούσιν εὐέ-
 φδος, ὡς τὸ εἶκός, ἔστιν. ὁ δὲ καὶ ταῦτα ἀκούων τὰ ἐς πο-
 λιορκίαν οὐδὲν τι ἦσσαν ἅπαντα ἐξηρτύετο, καὶ τὸν οἶτον, ὃν 15
 H 189 ταῖς ναυσὶν ἔχων ἐκ Σικελίας ἐφίκετο, ἐν οἰκῆμασι δημοσίοις κα-
 ταθήμενος ἐφύλασσε, καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας, καίπερ δεινὰ
 ποιουμένους, ἠνάγκαζεν ἅπαντα σφίσι τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν ἀγρῶν
 ἔσκομψασθαι.
 P 349 ε'. Τότε δὴ καὶ Πίτζας, Γότθος ἀνὴρ, ἐκ Σαμνίου 20
 ἦκων, αὐτὸν τε καὶ Γότθους, οἳ ἐκείνη ξὺν αὐτῷ ᾤκηοντο, καὶ
 Σαμνίου τοῦ ἐπιθαλασίου μοῖραν τὴν ἡμίσειαν Βελισαρίῳ ἐνε-
 χείρισεν, ἄχρι ἐς τὸν ποταμὸν, ὃς τῆς χώρας μεταξὺ φέρεται.

4. ἐν ἀριστερᾷ Maltretus. Aberat ἐν. 9. ἤσχαλλον] ἤσχαλον L.

rius misit, et cura ad muros, qui passim collapsi erant, reparandos con-
 versa, minas ita extruxit, ut in angulum omnes desinerent, addita a si-
 nistro latere appendice, ne defensores ad illos positi paterent telis op-
 pugnantium a parte laeva: et moenibus altam ac praeclaram fossam cir-
 cumdedit. Ac providentiam quidem Magistri militum, et solertiam in
 pinnarum structura praecipue elucentem Romani praedicabant; iidem ve-
 roangebantur, vehementer mirantes, quid illi in mentem venisset, ut si
 obsessum iri se intelligeret, intraret Romam, obsidioni ferendae impa-
 ram, tum ob annonae difficultatem, quam, quod a mari absit, passura
 esset; tum ob ingentem murorum ambitum, situmque in campo planissi-
 mo, qui facilem invadentibus praebet aditum, pro natura loci. Haec
 audiens Belisarius, nihilo secius omnia ad obsidionem necessaria expedi-
 vit, et frumentum, quod e Sicilia secum advexerat, in horrea publica
 conditum servavit. Immo vero Romanos omnes, ex agris comportare
 quidquid annonae ibi habebant, quamvis id aegre ferrent, coegit.

15. Tum etiam Pitzas, natione Gotthus, profectus e Samnio, se et
 Gotthos, qui ibi cum ipso degebant, ac Samnii maritimi dimidiam par-
 tem, ad flavium usque, qui regionem interluit, Belisarii potestati permi-

Γότθοι δὲ, ὅσοι ἐπὶ θάτερον τοῦ ποταμοῦ ἴδροντο, οὕτε τῷ Πάτρῳ ἔπεισθαι οὔτε βασιλεῖ κατήκοοι εἶναι ἤθελον. στρατιώτας τε οἱ Βελισάριος οὐ πολλοὺς ἔδωκεν, ὅπως αὐτῷ ζυμφυλάξωσι τὰ ἐκείνη χωρία, πρότερον δὲ Καλαβροὶ τε καὶ Ἀπούλιοι, Γότθων σφίσι τῇ χώρᾳ οὐ παρόντων, Βελισαρίῳ ἐθειλούσιοι προσε-
 5 χώρησαν οἷ τε παράλιοι καὶ οἱ τὰ μεσόγεια ἔχοντες. ἐν τοῖς καὶ Βενεβεντός ἐστιν, ἣν πύλαι Μαλεβεντόν ὠνόμασαν Ῥωμαῖοι, ταῦν δὲ Βενεβεντόν καλοῦσι, τὴν ἀπὸ τοῦ προτέρου ὀνόματος διαφεύγοντες βλασφημίαν. βέντος γὰρ ἄνεμον Λατίνων φωνῇ
 10 δύνεται. ἐν Δαλματία γὰρ, ἣ ταύτη καταντικρὸν ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῷ κεῖται, ἀνέμου τι πνεῦμα σκληρόν τε καὶ ὑπερφυῶς ἄγριον ἐπισκῆπτειν φιλεῖ, ὅπερ ἐπειδὴν ἐπιπνεῖν ἄρξεται, ὀδῶ ἴοντα ὄντινα ἄνθρωπον ἐνταῦθα εὐρεῖν οὐδεμίαν μηχανὴν ἐστιν, C
 ἀλλ' οἴκοι ἅπαντες καθείρξαντες ἑαυτοὺς τηροῦσι. τοιαύτη γὰρ
 15 τις ἢ τοῦ πνεύματος φορὰ τυχάνει οὕσα ὥστε ἄνδρα ἰππέα ἐν τῷ ἵππῳ ἀρπάζασσα μετώρον φέρει, ἐπὶ πλείστον τε περιεγα-
 γούσα τῆς τοῦ ἀέρος χώρας εἶτα ὅπη παρυτόχοι ἀπορρίπτουσα κτείνει. Βενεβεντόν δὲ, ἅτε καταντικρὸν Δαλματίας οὖσαν, ὥσπερ μοι εἴρηται, ἐπὶ τε ὑψηλοῦ τινος χώρου κειμένην μοῖρᾶν
 20 τινὰ φέρεσθαι τῆς τούτου δὴ τοῦ ἀνέμου δυσκολίας συμβαίνει. ταύτην Διομήδης ποτὲ ὁ Τυδέως ἐδειματο, μετὰ Ἰλίου ἄλωσιν ἐκ τοῦ Ἄργους ἀποκρουσθεῖς. καὶ γνώρισμα τῇ πόλει τοὺς ὀδόν- D
 τας οὐδὲ τοῦ Καλυδωνίου ἐλείπετο, οὗς οἱ θεῖος Μελέαγρος

10. ταύτη L, ut videtur. ταύτην P. [ibid. καταντικρὸν] κατὰ ἀντικρὸν P, et infra κατ' ἀντικρὸν. 13. ὄντινα] δεῖ HL: ὄντινα Scaliger et P. 14. ἅπαντες L.Pm. ἅπαντα HP. 17. παρα-τόχοι] Vulgo παρατόχη.

sic. Gotthorum, qui trans fluvium habitabant, nemo Pitzam sequi, neque in ditionem Imperatoris concedere voluit. Belisarius vero miles et non multos dedit, qui cum ipso tractum illum tuerentur. Iam ante Belisario se sponte dederant, nullo constricti Gotthorum praesidio, Calabriae Apulique, cum maris accolae, tum mediterranea incolentibus in quorum urbibus est Beneventum, olim Maleventum a Romanis dictum. Nunc autem Beneventum vocant, execrationem vitantes priori inditam nomini. Nam vox quidem Latina *Ventus* auram spirantem significat. In Dalmatia vero, quae contra hanc urbem in adversa continente sita est, malus ac vehementissimus ventus bacchatur: qui quoties flare coeperit, in via neminem reperire est: at omnes se domi tenent. Is enim est venti impetus, ut equitem cum equo in sublime rapiat, ac diu per auras circumactum, quocumque sors tulerit, proiciens enecet. Molestiae quam affert hic ventus, non express est Beneventum, quippe contra Dalmatiam, ut dixi, editoque in loco positum. Eam urbem filius Tydei Diomedes ab Argis olim, post excidium Ilii, pulsus, condidit, ibique in monumentum reliquit apri Calydonii dentes, qui ipsius patruo Meleagro in venationis

ἄθλα τοῦ κυνηγεσίου λαβὼν ἔτυχεν, οἷ καὶ εἰς ἐμέ ἐνταῦθά
 εἰσι, θέαμα λόγου πολλοῦ ἰδεῖν ἄξιον, περιμέτρον οὐχ ἤσσαν ἢ
 τρισπίθασμον ἐν μνηοειδεῖ σχήματι ἔχοντες. ἐνταῦθα καὶ ξυγγε-
 νέσθαι τὸν Διομήδην Αἰνεία τῷ Ἀγγίλου ἦκοντι ἐξ Ἰλίου φασὶ
 καὶ κατὰ τὸ λόγιον τὸ τῆς Ἀθήνης ἄγαλμα δοῦναι, ὃ ξὺν τῷ δ
 Ὀδυσσεὶ ἀποσυλήσας ἔτυχεν, ὅτε κατυσκόπων ἐς τὸ Ἰλιον ἦλθ-
 την ἄμφω πρότερον ἢ τὴν τε ἀλώσιμον γενέσθαι τοῖς Ἕλλησι.

- P 350 λέγουσι γὰρ αὐτῷ νοσήσαντι τε ὑστερον καὶ ὑπὲρ τῆς νόσου πνε-
 θανομένῳ χρῆσαι τὸ μαντεῖον οὐ ποτέ οἱ τοῦ κακοῦ ἀπαλλαγῆν
 V 30 ἔισοθαι πλὴν εἰ μὴ ἀνδρὶ Τρωτὶ τὸ ἄγαλμα τοῦτο διδοίη. καὶ 10
 αὐτὸ μὲν ὅπου γῆς ἐστιν, οὐ φασὶ Ῥωμαῖοι εἰδέναι, εἰκόνα δὲ
 αὐτοῦ λίθῳ ἐνὶ ἐγκεκολαμμένῃ δεικνύουσαι, ἧτις δὴ καὶ ἐς ἐμέ
 ἐν τῷ τῆς Τύχης ἱερῷ πρὸ τοῦ χαλκοῦ τῆς Ἀθηνῶν ἀγάλματος
 κέεται, ὅπερ αἰθριον ἐς τὰ πρὸς ἔω τοῦ νεῷ ἴδρυνται. αὐτὴ δὲ
 ἢ ἐν τῷ λίθῳ εἰκὼν πολεμούσῃ τε καὶ τὸ δόρυ ἀνατεινούσῃ ἄτε 15
 B ἐς ξυμβολὴν ἔοικε· ποδήρη δὲ καὶ ὡς τὸν χιτῶνα ἔχει. τὸ δὲ
 πρόσωπον οὐ τοῖς Ἕλλητικοῖς ἀγάλμασι τῆς Ἀθηνῶν ἐμπερές
 ἐστιν, ἀλλ' ὅλα παντάπασιν τὸ παλαιὸν Αἰγύπτιοι ἐποιοῦν. Βυ-
 ζάντιοι δὲ φασὶ τὸ ἄγαλμα τοῦτο Κωνσταντίνου βασιλεῖα ἐν τῇ
 ἀγορᾷ, ἢ αὐτοῦ ἐπώνυμός ἐστι, κατορούζαντα θέσθαι. ταῦτα 20
 μὲν δὴ ὧδέ πη ἔσχεν.

Ἰταλίαν δὲ οὕτω ξύμπασαν, ἢ ἐντὸς κόλπου τοῦ Ἰονίου
 ἐστίν, ἄχρι ἐς τε Ῥώμην καὶ Σάμνιον Βελισάριος παρεστήσατο,

5. δοῦναι] δοῦν H. 6. ἦλθέτην L. ἐλθέτην HP. 7. τὴν τε]
 τὴν γε HL. Fort. τὴν πόλιν. 12. ἧτις] οὗς HL. ἧτις Hm.
 23. Σάμνιον] σάμνον H: illud Hm.

praeminim cesserant. Ibidem etiamnum servantur, visendi sane: ut qui
 non minus palmos tres orbe innato colligant. Illic insuper cum Anchisae
 filio Aenea, qui Ilio venerat, Diomedem egisse ferunt, eique ex oraculi
 praescripto dedisse Palladis simulacrum: quod rapuerat, Ulyssae socio,
 cum ambo Ilium, priusquam a Graecis caperetur, exploratum ivissent.
 Nam illi postmodum, ut fama est, aegrotanti consultum de morbo Ora-
 culum respondit, nunquam ipsum convaliturum, nisi viro Troiano illam
 traderet statuum: quae nunc ubi terrarum sit, Romani se scire negant.
 Eius tantum speciem ostendunt incisam lapidi, et in aede Fortunae hac
 etiam aetate positam pro aeneo Palladia simulacro, ad exortivum templi
 latus sub dio stanti. Illa autem imago lapidea habitum refert bellantis,
 hasta, veluti ad confictum, protenta. Tunicam talarem habet, nec vul-
 tu reddit facta a Graecis Minervae signa; sed iis est plane similis, quae
 veteres formabant Aegyptii. Palladium Constantinus Aug. (si audimus
 Byzantios) in foro, cui nomen tribuit suum, defodit. Sed haec haec-
 tenus.

Sic Belisarius totam Italiam, quae citra sinum Ionium est, Romam
 usque et Samnium subegit: quae sunt ultra sinum, usque ad Liburniam.

τοῦ δὲ κόλπου ἐκτὸς ἄχρι ἐς Λιβουρνιακὴν Κωνσταντιανὴν, ὥσπερ
 ἐρρήθη, ἔσχειν. ὄντινα δὲ τρόπον Ἰταλίαν οἰκοῦσιν οἱ ταύτη ἄν-
 θρωποι ἐρῶν ἔρχομαι. πέλαιος τὸ Ἀδριατικὸν, ἐκροήν τινα
 πόρρω που τῆς ἠπείρου ἐκβάλλον, ποιῆται τὸν Ἴόνιον κόλπον, C
 5 οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις χωρίοις, ἐνθα δὴ τελευτῶσα τῆς θα-
 λάσσης ἢ ἐς τὴν ἠπείρου ἀνάβασις Ἰσθμὸν ποιῆται. ὁ τε γὰρ
 Κρισαῖος καλούμενος κόλπος, ἀπολήγων ἐς τὸ Λέχαιον, ἵνα δὴ
 Κορινθίων ἢ πόλις ἐστίν, ἐν μέτρῳ τρισσαράκοντα σταδίων μά-
 λιστα, ποιῆται τὸν ταύτη Ἰσθμόν. καὶ ὁ ἀπ' Ἑλλησπόντου
 10 κόλπος, ὃν Μέλανα καλοῦσιν, οὐ πλεον, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο τὸ
 μέτρον ἀποτελεῖ τὸν ἐν Χερρονήσῳ Ἰσθμόν. ἐκ δὲ Ραβέννης
 πόλεως, οὗ δὴ τελευτᾷ ὁ Ἴόνιος κόλπος, ἐς Θάλασσαν τὴν Τυρ-
 ρηνικὴν οὐχ ἕσσον ἢ ὀκτὼ ὁδὸς ἡμερῶν εὐζώνῳ ἀνδρὶ ἐστίν. αἱ H 190
 15 στον ἐς αἶε φέρεται. τούτου δὲ τοῦ κόλπου ἐντὸς πόλισμα πρῶ-
 τον ὁ Δρουὸς οἰκεῖται, ὅπερ τανῦν Ὑδροῦς καλεῖται. τούτου
 ἐν δεξιᾷ μὲν Καλαβροὶ τε καὶ Ἀπούλιοι καὶ Σαμνῖται εἰσι, καὶ
 αὐτῶν ἔχόμενοι Πικηνοὶ ἄχρι ἐς Ράβενναν πόλιν ὤκνηται. ἐπὶ
 20 θάτερα δὲ Καλαβρῶν τε μοῖρα ἢ λειπομένη ἐστὶ καὶ Βρέττιοί τε
 καὶ Λευκανοὶ, μεθ' οὗς Καμπανοὶ ἄχρι ἐς Ταρακίην πόλιν
 οἰκοῦσιν, οὗς δὴ οἱ Ρώμης ὄροι ἐκδέχονται. ταῦτα τὰ ἔθνη
 ἐκατέρας τῆς θαλάσσης τὴν ἧῶνα καὶ τὰ ἐκείνη μεσόγεια ζῦμπα πάντα

14. προϊούσα] Fort. προϊούσι. CLASSEN. 16. ὁ Δρουὸς] ὄδρουὸς
 H. Ὑδροῦς L. corr. et Grotius. *ibid.* Ὑδροῦς] Δρουὸς Gro-
 tius. 19. βρέττιοι L. corr. et Hm. Βρέττιοι HP. 22. ἐκατέ-
 ρας τῆς L. ἐκατέρας τε H. ἐκατέρας P. *ibid.* ἧῶνα] ἡῶνα P.

Constantianus, ut dixi, recepit. Nunc eorum, qui Italiam incolunt, ex-
 pōnere situm aggredior. Adriaticum pelagus in longum continentis re-
 cessum ~~com~~ effundens, Sinum Ionium efficit, haud tamen ut in aliis locis,
 in quibus maris prokursus finitur Isthmo. Nam et Sinus, quem appellant
 Crisaeum, ad Lechaëum desinens, ubi est urbs Corinthus, Isthmum ibi
 facit, stadiis ad summum xl. latum. Et sinus alter, qui excipit Helles-
 pontum, ac Melas (id es, Niger) dicitur, haud maiori, sed pari spatio
 Cherronesum in Isthmum cogit. Ab urbe autem Ravenna, ubi sinus Ioni-
 us terminatur, ad mare Tyrrhenicum viro expedito non minus dierum
 octo iter est: propterea quod ita progreditur infusum mare, ut constan-
 ter ad dexteram spatietur. Citra hunc sinum incolitur primum oppidum
 Dryus, hodie vulgo Hydrus: a cuius dextera sunt Calabri, Apuli et Sa-
 mnites: hos Picentes excipiunt; quorum sedes Ravennam usque perti-
 nent. A laeva est pars altera Calabriae, Bruttii, Lucani: post quos ha-
 bitant Campani, usque ad urbem Tarracinam: succedunt his agri Roma-
 ni fines. Hi populi maris utriusque littora ac mediterraneas omnes pla-

ἔχουσιν. αὕτη τέ ἐστιν ἡ μεγάλη Ἑλλάς καλούμενη τὰ πρότερα. ἐν Βρεττιοῖς γὰρ Λοκροὶ τέ εἰσιν οἱ Ἐπιζεφύριοι καὶ Κροτωνιᾶται καὶ Θούριοι. τοῦ δὲ κόλπου ἐκτὸς πρῶτοι μὲν Ἕλληνές εἰσιν, Ἡπειρώται καλούμενοι, ἄχρι Ἐπιδάμου πόλεως, ἥπερ P 351 ἐπιθαλασσία οἰκεῖται. καὶ ταύτης μὲν ἔχομένη Πρέκαλις ἡ χώρα 5 ἐστὶ, μεθ' ἣν Δαλματία ἐπικαλεῖται, καὶ τὸ τῆς ἑσπερίας λεγόμενον κράτος. τὸ δ' ἐντεῦθεν Λιβουρνία τε καὶ Ἰστρία καὶ Βενετῶν ἡ χώρα ἐστὶ μέχρι ἐς Ῥάβενναν πόλιν διήκουσα. οὗτοι μὲν ἐπιθαλάσσιοι ταύτην ᾤκηται. ὑπερθε δὲ αὐτῶν Σλακιοὶ τε καὶ Σουάβοι (οὐχ οἱ Φοράγγων κατήκοοι, ἀλλὰ παρὰ τούτους 10 ἕτεροι) χώραν τὴν μεσόγειον ἔχουσι. καὶ ὑπὲρ τούτους Κάρνιοι τε καὶ Νουρικοὶ ἴδωνται. τούτων δὲ Λέικαί τε καὶ Πάννονες ἐν δεξιᾷ οἰκοῦσιν, οἳ ἄλλα τε χωρία καὶ Σιγγηδόνα καὶ Σίρμιον ἔχουσιν, ἄχρι ἐς ποταμὸν Ἰστρον διήκοντες. τούτων μὲν B δὴ τῶν ἔθνων Γότθοι κόλπου τοῦ Ἰονίου ἐκτὸς κατ' ἀρχὰς τοῦδε 15 τοῦ πολέμου ἤρχον, ὑπὲρ δὲ Ῥαβέννης πόλεως Πιάδου τοῦ ποταμοῦ ἐν ἀριστερᾷ Λιγούριοι ᾤκηται. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν πρὸς βορρᾶν ἄνεμον Ἀλβανοὶ ἐν χώρᾳ ὑπερφυῶς ἀγαθῇ Λαγγούβιλλα καλούμενη οἰκοῦσι. τούτων δὲ πρὸς ἐσπέραν Γάλλοι τε καὶ μετ' ἐκείνους Ἰσπανοὶ ἔχουσι. τοῦ δὲ Πιάδου ἐν δεξιᾷ Αἰμιλλία τέ ἐστι 20 καὶ τὰ Τούσκων ἔθνη, ἄχρι καὶ ἐς τοὺς Ῥώμης ὄρους διήκοντα. ταῦτα μὲν δὴ ὡδέ πως ἔχει.

1. τὰ πρότερα om. L. 2. βρεττιοῖς L. corr. et Hm. Βρεττιοῖς HP. 5. οἰκεῖται] κείται L. ibid. πρέκαλις Vat. Πρέκαλις P. 10. τούτους] Vulgo τούτοις. 13. Σιγγηδόνα καὶ Σίρμιον] Vulgo Σιγγιδόνων καὶ Σιρμιῶν (σερμιῶν HL). Correctum ex vol. L p. 313, 9.

gas interiacentes habent: eaque est quae prius Magna Graecia dicebatur. Et vero sunt in agro Brutio Locri Epizephyrii, Crotoniatae, ac Thurii. Trans sinum Graeci, Epirotae dicti, primum locum obtinent, ad urbem usque maritimam Epidamnium. Hinc se aperit Prebalis regio; sequitur cui Dalmatiae nomen est, et quae cum ipsa Occidentalis Imperii finibus comprehenduntur, proxima Liburnia, haec Istria, deinde regio Venetorum ad Ravennam urbem porrecta. Atque hi sunt maris accolae: supra quos Siscii et Suabi, non illi, qui Francisci parent, sed ab iis diversi, interiores terrae tractus obtinent. Ultra hos Carnii sicut sunt Noricique: ad quorum dexteram Daciae et Pannonae habitant, suisque in urbibus Singidonum ac Sirmium numerant, ad Istrum fluv. evadentes. Illis nationibus Gotthi trans Ionium sinum belli huius initio imperabant. Ultra Ravennam, a parte laeva fluminis Padi, degunt Ligures, et ad eorum latus Aquilonare Albani in perbona regione, quam Langivillam vocant: ad Occasum Galli ac deinde Hispani. A parte dextera habet Padius Aemiliam et Tuscos ad Romae usque confinia. Atque haec ita se habent.

15'. Βελισάριος δὲ τὰ Ῥώμης ἄρκα κύκλῳ ἄπαντα μέχρι C
 ἐς ποταμὸν Τίβεριν καταλαβὼν ἐκρατόνατο. καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄπαντα V 31
 ἕως ἄριστα ἔχε, πολλοὺς τῶν αὐτοῦ ἑπασπιστῶν ζῆν δορυφόροις
 ἄλλοις τε καὶ Ζαντῆρι καὶ Χορσομάνῳ καὶ Αἰσχμάνῳ τοῖς Μασ-
 5 σαγέταις καὶ στρατιὰν ἄλλην Κωνσταντίνῳ ἴδωκεν, ἐς τε Του-
 σκίαν ἐκλείων ἵναί, ἐφ' ᾧ παραστήσεται τὰ ἐκείνη χωρία. καὶ
 Βέσσας ἐπήγγελλε καταλαβεῖν Ναρνίαν, πόλιν ἐχυρὰν μάλιστα
 ἐν Τούσχοις οὔσαν. ὁ δὲ Βέσσας οὗτος Γότθος μὲν ἦν γένος
 τῶν ἐκ παλαιοῦ ἐν Θρηκῆ φηκμένων, Θεοδερῖχῳ τε οὐκ ἐπισπο-
 10 μένων, ἦνικα ἐνθῆνδε ἐς Ἰταλίαν ἐπήγε τὸν Γότθων λεῶν, δρα- D
 στήριος δὲ καὶ ἀγαθὸς τὰ πόλεμα. στρατηγὸς τε γὰρ ἦν ἄρι-
 στος καὶ αὐτουργὸς δεξιός. καὶ Βέσσας μὲν οὐ τι ἀκουσίαν τῶν
 οἰκητόρων Ναρνίαν ἔχε, Κωνσταντίνος δὲ Σπολιτίων τε καὶ
 Περυσίαν καὶ ἄλλα ἅττα πολισίματα παρεστήσατο οὐδενὶ πόνῳ.
 15 Ἰθαλοῦσιοι γὰρ αὐτὸν ταῖς πόλεσι Τούσχοι ἐδέχοντο. φρουρὰν
 οὖν ἐν Σπολιτίῳ καταστησάμενος αὐτὸς ζῆν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐν
 Περυσίᾳ τῇ Τούσκων πρώτῃ ἠόρχαζεν. Οὕτως δὲ ταῦτα ἀκού-
 20 σας στρατιῶν τε καὶ ἄρχοντας Οὐνίλιαν τε καὶ Πίτζαν ἐπ' αὐτοὺς P 352
 ἔπεμπεν. οἷς Κωνσταντίνος ὑπαντιάσας ἐν τῷ Περυσίᾳ προ-
 25 στείλῳ ἐς χεῖρας ἤλθε. πλήθει δὲ τῶν βυρβάρων ὑπεραιορότων
 ἀγκώματος μὲν τὰ πρώτα ἐγεγόνει ἡ μάχη, μετὰ δὲ Ῥωμαῖοι τῇ

6. παραστήσεται] παραστήσεται L. 7. ἐπήγγελλε] ἐπήγγελε P.
 8. ἐκείνη] ἐκείνη L. 9. ἐπισπομένων] ἐπισπομένων H.
 10. ἐπισπομένων L. 12. οὐ τι] οὐτοι HL. 13. „Κωνσταντίνος]
 Κωνσταντίνος Reg. male; erat enim Constantianus in Dalmatia, ut
 ex hoc ipso capite patet.“ MALT. 14. ἰθαλοῦσιοι] ἰθαλοῦσιοι
 HL. 15. πίτζαν Reg. Vulgo Πίτσαν.

16. Belisarius fines omnes Romae circumpositos usque ad fluv. Ti-
 beris complexus, eos munivit. Atque ubi cuncta recte disposuit, vali-
 dam scutatorum suorum manum, cum stipulatoribus hastatis, inter quos
 erant Zanter, Chersomanus, et Aeschmannus Massagetae, aliasque Con-
 stantine copias dedit, et eo consilio mist illum in Tusciam, ut eam sub-
 igit. Bessae, uti Narniam, urbem Tusciae montisquam, occuparet,
 iussit. Erat hic Bessas natione Gothus, ex eorum stirpe, qui in
 Thracia iamdiu habitabant, nec Theodericum secuti fuerant inde Gotthos
 in Italiam ducentem. Animo impigro ac bellica virtute praeditus, opti-
 mo ductabat milites, et res dextere per se ipse agebat. Is quidem Nar-
 niam, civibus non invitis, obtinuit. Constantianus vero Spoletium, Peru-
 sian et alia quaedam oppida nullo negotio recepit, Tuscis eum sponte
 in suas urbes accipientibus. Praesidio Spoletii constituto, Perusiae,
 quae urbs princeps Tuscorum est, cum exercitu esse tenuit. Vitigis, his
 auditis, adversus illos exercitum, Unila ac Pissa Ducibus, destinaat. Ob-
 25 viam fit Constantianus, et in Perusiae suburbane congregatur. Superiori-
 bus numero Barbaris, anceps pugnae primordium fuit. Virtute postmo-
 Procopius II. 6

- σφῶν ἀρετῇ καθυπέτεροι γεγενημένοι τοὺς πολεμίους ἐτρέφαντο, φεύγοντάς τε οὐδενὸν κόσμῳ σχεδὸν τι ἅπαντας ἔκτεινον. καὶ ζῶντας ἐλόντες τοὺς τῶν πολεμίων ἄρχοντας παρὰ Βελισάριου ἔπεμψαν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα Οὐίτιγίς ἤκουσεν, ἠσυχάζειν ἐπὶ Ῥαβέννης οὐκ ἔτι ἤθελεν, οὗ δὴ αὐτῷ Μαρκίας τε καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ 5 οὐκῶ ἐκ Γαλλίας ἤκοντες ἐμπόδιοι ἦσαν. ἐς μὲν οὖν Δαλμα-
B τίαν στρατιάν τε πολλήν καὶ ἄρχοντας Ἀσινάριον τε καὶ Οὐλίγισαλον ἔπεμψεν, ἐφ' ᾧ Δαλματίαν τῇ Γότθων ἀρχῇ ἀνασῶσαι. καὶ αὐτοῖς ἐπέστειλεν ἐκ τῶν ἀμφὶ Σουαβίαν χωρίων στρατεύματα ἐταιρισσάμενος τῶν ταύτῃ βαρβάρων οὕτω δὴ εὐθὺ Δαλματίας 10 τε καὶ Συλῶνων ἵναί. ξὺν αὐτοῖς δὲ καὶ μακρὰ πλοῖα πολλὰ ἔπεμψεν, ὅπως Σάλωνας κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν πολιορκεῖν
H 191 οἶοι τε ὦσιν. αὐτὸς δὲ τῷ παντὶ στρατῷ ἐπὶ Βελισάριον τε καὶ Ῥώμην ἵναί ἠπειγέτο, ἰππέας τε καὶ πεζοὺς οὐχ ἦσσαν ἢ μυριάδας πεντεκαίδεκα ἐπαγόμενος, καὶ αὐτῶν τεθωρακισμένοι ξὺν 15 τοῖς ἵπποις οἱ πλείστοι ἦσαν.
C Ἀσινάριος μὲν οὖν ἀμφὶ τὴν Σουαβίαν γενόμενος τὸ τῶν βαρβάρων στρατεύμα ἤγειρε, μόνος δὲ Οὐλίγισαλος Γότθοις ἐς Λιβουρνίαν ἠγήσατο. καὶ σφίσι Ῥωμαίων ἐν χωρίῳ Σκάρδωνι ἐς χεῖρας ἐλθόντων ἠσσηθέντες τῇ μάχῃ ἀνεχώρησαν εἰς Βουρνον 20 πόλιν. ἐνταῦθά τε τὸν ξυνύρχοντα ἀνέμενεν Οὐλίγισαλος. Κωνσταντιανὸς δὲ, ἐπεὶ τὴν Ἀσινάριου παρασκευὴν ἤκουσε, δέισας

5. δὴ αὐτῷ Grotius et Maltretus in annot. Libri δὴ αὐτόν. δὴ πρὸς αὐτόν Maltretus in textu. 6. ἐκ om. HL. *ibid.* γαλλίας Reg. γαλλίαν HP. 8. ἀνασῶσαι Reg. ἀνασῶσεται L. ἀνασῶσθον HP.

dum sua victores Romani, hostes fundunt, atque incomposite fugientes ad internecionem fere caedunt. Cum Duces eorum cepissent vivos, miserunt ad Belisarium. Qua de re factus certior Vitigis, Ravennae diutius sedere noluit; ubi tenebatur expectatione Marciae, qui nondum e Gallia cum suis advenerat. Itaque Asinarius et Uligisalus magno cum exercitu in Dalmatiam expedit, ut illam ad ditionem Gothicam revocent, iubetque, cum ex Suabia Barbarorum indigenarum copias asciverint, recta Dalmatiam ac Salonas petere. Cum iisdem longas naves misit complures, quo Salonas terra ac mari obsidere possent. Ipse cum omni exercitu Belisarium versus ac Romam properat, non minus centum et quinquaginta millia equitum ac peditum ducens: plerique cum ipsis equis locati erant.

Dum apud Suabiam Asinarius Barbarorum exercitum conscribit, solus Uligisalus Gothos in Liburniam ducit. Hi facto cum Romanis ad Scardonem oppidum praelio victi, urbem Burnum repetierunt: ubi collegam suum Uligisalus expectavit. Constantianus, apparatu Asinarii co-

περὶ Σάλωσι, στρατιώτας μετεπέμψατο, οἱ ξύμπαντα τὰ ἐκείνη φρούρια εἶχον. καὶ τάφρον τε ἀμφὶ τὸν περιβόλον ἅπαντα ὤρυσσε κύκλῳ καὶ τὰ ἄλλα ἐς τὴν πολιορκίαν ὡς ἄριστα ἐξηρτύετο. Ἀσινάριος δὲ πρῶτον τι στρατεύμα βαρβάρων ἀγείρας ἐς Βοῦρ-
 5 von πόλιν ἀφίκετο. ἔνθα δὴ Οὐλιγισάλῳ τε καὶ τῇ Γότθων στρα-
 τιᾷ ξυμμίξας ἐς Σάλωνας ἦλθε. καὶ χαράκωμα μὲν ἀμφὶ τὸν D
 περιβόλον ἐποίησαντο, τὰ δὲ πλοῖα στρατιωτῶν ἐμπλησάμενοι
 τοῦ περιβόλου τὸ ἐπιθαλάσσιον μέρος ἐφρούρουν. οὕτω τε Σά-
 λωνας κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν ἐπολιόρκουν. Ῥωμαῖοι
 10 δὲ ταῖς τῶν πολεμίων ναυσὶν ἐξαπινάλως ἐπιθέμενοι ἐς φυγὴν τρέ-
 πουσι καὶ αὐτῶν πολλὰς μὲν αὐτοῖς ἀνδράσι καταδύουσι, πολ- V 32
 λὰς δὲ ἀνδρῶν κενὰς εἶλον. οὐ μέντοι τὴν προσεδρεῖαν Γότθοι
 διέλυσαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐν τῇ πόλει Ῥωμαίους κατὰ κράτος
 πολιορκοῦντες εἰρξαν. τὰ μὲν οὖν στρατόπεδα Ῥωμαίων τε καὶ
 15 Γότθων ἐν Δαλματίαις ἐφέρετο τῆδε. Οὐτίγιδι δὲ πρὸς τῶν
 ἐπιχωρίων ἐκ Ῥώμης ἠκόντων ἀκούσαντι τὸ ξὺν Βελισαρίῳ στρα-
 τεύμα βαρύτερον εἶναι, Ῥώμης τε ὑποκεχωρηκότη μετέμελε καὶ
 μένειν ἐν τοῖς καθεστῶσιν οὐκ ἔτι ἠδύνατο, ἀλλὰ θυμῷ ἤδη ἐχό-
 20 μενος ἐπ' αὐτοὺς ἦει. καὶ οἱ ἐν αὐτῇ τῇ πορείᾳ τῶν τις ἱερέων P 353
 20 ἐκ Ῥώμης ἦκων ἐνετυχεν. οὗ δὴ ξὺν Θορόβῳ πολλῶ πυθέσθαι
 φασὶν Οὐτίγην εἰ Βελισάριος ἔτι ἐν Ῥώμῃ εἶη, ἅτε δεισάντα μὴ
 οὐχὶ αὐτὸν καταλαμβάνειν οἷός τ' ἦ, ἀλλὰ φθάσει ὑποδράς ἐν-
 θένδε· καὶ αὐτὸν εἰπεῖν ἤκιστά οἱ χρῆναι τοῦτο ἐν φροντίδι εἰ-

4. τι] Vulgo τε. *ibid.* ἐς B.] εἰς β. L. 17. βαρύτερον] βα-
 ρύτερον Grotius. 19. ἱερέων om. L.

gatio, Salonia timens, milites, qui omnia regionis illius castella obtine-
 bant, accivit; muros fossa cinxit perpetua caeteraque ad obsidionem fe-
 rendam necessaria diligentissime expedit. Asinarius, collectis Barba-
 rorum ingentibus copiis, ad urbem Burnum pervenit. Ibi iunctis cum
 Uligisalo Gotthorumque exercitu viribus, Salonas sese contulit. Mox
 ducto vallo clausere moenia, atque horum parti maritimae plenas militi-
 bus naves opposuerunt; itaque terra ac mari obsederunt Salonas. Ro-
 mani vero repentino impetu fugata hostium classe, naves multas submer-
 sere cum viris; multas cepere vacuas. Nec tamen Gotthi obsidionem
 solverunt: immo vero Romanos intentiori oppugnatione intra muros coër-
 cuere. Ita Romani et Gotthi in Dalmatia rem armis gerebant. At Vi-
 tigis, cum ex indigenis, qui Roma veniebant, audiret, exercitum Belisarii
 molestissimum esse, ipsum sui ex urbe discessus poenitebat, nec poterat
 mente consistere: sed ira captus contra pergebat. In itinere obvium
 nactus Sacerdotem quemdam Roma profectum, dicitur interrogasse con-
 tentius, utrum adhuc esset Belisarius Romae? quasi vereretur ut Belisa-
 rium posset assequi, ac ne is inde se proripuisset. Hac parte Vitigin

ναι. καὶ αὐτὸν γὰρ οἱ ἀναδέχεσθαι μῆποτε Βελισάριον δραμαῶν
χρήσασθαι, ἀλλ' αὐτοῦ μένειν. καὶ τὸν ἔτι ἐπέχεσθαι μᾶλλον
ἢ πρότερον, ἐξάμενον ἐκ τοῦ ἐμφανθοῦς τὸ Ῥώμης θείσασθαι
τείχος πρότερον ἢ Βελισάριον ἐνθένδε ἀποδρᾶναι.

- B** ζ'. Βελισάριος δέ, ἐπεὶ Γότθους πανδημῶς στρατεύεσθαι εἰς
ἐπ' αὐτὸν ἤκουσε, διηπορεῖτο. οὔτε γὰρ τοὺς ἀμφὶ Κωνσταν-
τίνον τε καὶ Βέσσαν ἀπολείπεσθαι ἠθέλειεν, ἄλλως τε καὶ ὀλίγης
οἱ τῆς στρατιᾶς παντάπασιν ὄψεως, καὶ τὰ ἐν Τούσκοις ἐκλιπεῖν
ὄχυράματα ἰδοῦμαι οἱ ἀξύνφορον εἶναι, ὅπως δὴ μὴ ταῦτα ἐπὶ
Ῥωμαίους Γότθοι ἐπιτειχίσματα ἔχουσιν. λογισάμενος οὖν Κων- 10
σταντίνω τε καὶ Βέσσαι ἐπέστειλε φρουρὰν μὲν ἐν τοῖς ἀναγκαιο-
τάτοις τῶν ἀκείνῃ ἀπολιπεῖν χωρίων, ὅση δὴ φυλάσσειν αὐτὰ
C ἱκανῆ εἶη, αὐτοὺς δὲ τῷ ἄλλω στρατῷ ἐς Ῥώμην κατὰ τάχος ἐ-
ναί. καὶ Κωνσταντίνος μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίησεν. ἐν τε γὰρ Περ-
ουσία καὶ Σπολιτίω φρουρὰν καταστησάμενος ἔδεν τοῖς ἄλλοις 15
ἄπασιν ἐς Ῥώμην ἀπήλαυε. Βέσσα δὲ σχολαιτερον τὰ ἐν Ναρ-
νίᾳ καθιστάμενον ξυνέπεσε τὴν ὁδοὺ ἐνθένδε ποιουμένων τῶν
πολεμίων ἐμπλεα Γότθων τὰ ἐν τῷ προαστείῳ πεδία εἶναι. πρό-
δρομοὶ δὲ οὗτοι πρὸ τῆς ἄλλης στρατιᾶς ἦσαν· οἷς δὴ Βέσσας ἐς
χεῖρας ἰλθῶν τοὺς τε κατ' αὐτὸν παρὰ δόξαν ἐτρέψατο καὶ πολ- 20
λοὺς κτείνας, ἐπειδὴ τῷ πλήθει ἐβιάζετο, ἐς Ναρνίαν ἀνεχώρη-
D σεν. ἐνταυθὰ τε φρουροὺς ἀπαλιπῶν, καθάπερ οἱ ἐπέστειλε

6. Κωνσταντίνον] κωνσταντιανόν HL. Et sic Pers. ter deinceps.
10. Ῥωμαίους] Ῥωμαίοις L.   ibid. Κωνσταντίνω] κωνσταντια-
νῷ HL.   14. Κωνσταντίνος] κωνσταντιανός HL.   21. ἀνε-
χώρησεν] ἐχώρησεν L.

securum esse Sacerdos iubet, pro certo affirmans, nunquam fugere Be-
lisarium, sed tenere, quem habet, locum. Instat acrius Vitigis, aperte
optans muros Romae prius videre, quam Belisarius illinc aufugeret.

17. Ubi Gotthorum copiis omnibus peti se Belisarius cognovit, ae-
stare dubitatione coepit. Nam ut cohortibus, quas Constantianus et
Bessas ducebant, carere nollet, suadebat inprimis paucitas militum, quos
secum habebat. Rursus non expedire censebat, praesidia ex munitis
Tusciae locis deducere; ne inde Gotthi Romanos oppugnet. Re bene
explorata, Constantine ac Bessae mandavit, ut idoneo praesidio in regio-
nis illius locis, quae maximi momenti essent, relicto, confestim ipsi cum
reliquo exercitu Romam venirent. Dicto audiens Constantinus, Perugia
et Spoletii collocatis praesidiis, Romam cum reliquis omnibus iter cele-
raret. At Narniae dum res Bessas lentius digeret, Gotthi illac iter haben-
tes, agrum suburbanum implent. Hi sequentis exercitus praecursores
erant: quos adortus Bessas, sibi oppositos, praeter opinionem, in fugam
vertit, multisque caesis, cum ab ingrumento multitudine premeretur, Nar-
niam sese cotulit. Ibi relicto praesidio, Romam, uti iusserat Belisarius,

Βελισάριος, ἐς Ῥώμην κατὰ τάχος ἦεν καὶ παρεῖσθαι τότε δοῦν
 ὄψω τοὺς πολεμίους ἀπήγγειλε. Ῥώμης γὰρ Ναρνιά πεντή-
 κοντα καὶ τριακοσίοις σταδίοις διέχει. Οὐλίγης δὲ Περσσίας μὲν
 καὶ Σπολιτίου ἀποπειῆσθαι ἤμισυ ἐγχειρεῖ. τὰ γὰρ χωρία
 5 ἐχυρὰ ὡς μάλιστα ἐστί, καὶ τριβασθαι οἱ ἐνταῦθα τὸν χρόνον
 οὐδαμῇ ἤθελε. μόνον γὰρ οἱ ἐν ἐπιθυμίᾳ ἐγένετο Βελισάριον
 ὄψω ἀποθράναι ἐν Ῥώμῃ εὐφρασθαι. ἀλλὰ καὶ Ναρνίαν ἔχε-
 σθαι πρὸς τῶν πολεμίων μαθῶν οὐδὲν ἐνταῦθα κινεῖν ἤθελε,
 δυσπερόσοδόν τε καὶ ἄλλως ἄναντες ὄν τὸ χωρίον εἰδώς. κείναι
 10 μὲν γὰρ ἐν ἐπιθλήῳ ἔρου. ποταμὸς δὲ Νάρνος ἐς τὸν τοῦ ἕρους P 354
 παραρρεῖ πρόποδα, ὅς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῇ πόλει παρέσχεν.
 ἄνοδοί τε ὄν ἐνταῦθα ἄγουσιν, ἡ μὲν πρὸς ἀνίσχορτον, ἡ δὲ H 192
 πρὸς δύνοντα ἥλιον. ταῦταιν ἀτέρα μὲν στενοχωρίαν τινὰ δύσ-
 πολον ἐξ ἀποτόμων πετρῶν ἔλαχεν, ἐς δὲ τῆς ἑτέρας οὐκ ἐστὶν
 15 οὐ μὴ διὰ τῆς γαστέρας ἵεναι, ἡ τὸν ποταμὸν ἐπικαλύπτουσα
 διάβασις ταύτῃ ἐργάζεται. ταύτην δὲ τὴν γέφυραν Καίσαρ Ἀβ-
 γουστος ἐν τοῖς ἅντα χρόνοις ἰδεύματι, θάμνω λόγῳ πολλοῦ
 ἔβησεν. τῶν γὰρ κυριωμάτων πάντων ἐπισηλίστατον ἐστὶν ὧν ἡμεῖς
 ἴσμεν.

20 Οὐλίγης οὖν οὐκ ἀταμίνας τὸν χρόνον σπλιον ἐνταῦθα B
 τριβασθαι κατὰ τάχος ἐνθὲνδε ἀπαλλαγίς τῷ παντὶ στρατῷ ἐπὶ
 Ῥώμην ἦεν, διὰ Σαβίνων τὴν πορείαν ποιούμενος. καὶ ἐπειδὴ V 33
 Ῥώμης ἐγγυθὲ ἐγένετο, σταδίοις τε αὐτῆς οὐ μᾶλλον ἢ τέσσαρα

7. εὐφρασθαι] εὐφρασθαι Vat. 8. τῶν πολεμίων] τῶν ἐν δόμῳ
 πολεμίον Ml. ibid. κινεῖν] κρίνειν L. 11. παραρρεῖ] παρα-
 ρεῖ L.

advenit, ac iam iam hostem affere nuntiat. Etenim Narnia cael. castris
 castris Roma distat. Perro Vithis Perusia ac Spoletio, urbibus val-
 dianis, abstulit, nec vult ibi tempus conterere, id unum expetens,
 ut nonnulli fuga elapsus Belisarius Romam deprehenderet. Ubi Nar-
 niam quous tenuit ab hoste rescit, illic nihil movere voluit, haec igna-
 rus difficultem aditu et valde arduum locum esse. Insuper enim edificat
 montem, autas radices Nar amnis alluit, unde suam urbs nomen hausit.
 Ad eam ducunt ascensus duo, hic ab oriente Sole, ille ab occidente.
 Horum alter difficultes angustias inter saxa praerupta habet: alter non
 nisi ponte adiri potest, qui flavio impositus, ea parte transitum praebet.
 Hunc pontem Caesar Augustus olim extruxit, spectatu sane dignissimum
 opus: nam quotquot usquam forniceas vidimus, eos altitudine superat.

Itaque inutili abfecta mora, inde Vitigis movit, et cum universo
 exercitu per agrum Sabinum iter intendit Romam: cui iam ita proximus,
 ut ab ea stadiis non amplius xiv. abesset, pontem Tiberis offendit paulo
 ante a Belisario munitione turri, et in hac, foribus defensa, locatam ab

καὶ δέκα διεῖχε, *Τιβέριδος ποταμοῦ γεφύρα ἐπέτευχεν*. ἔνθα δὴ Βελισάριος ὀλίγῳ πρότερον πύργον τε δειμάμενος καὶ πύλας αὐτῷ ἐπιθέμενος στρατιωτῶν φρουρὰν κατεστήσατο, οὐχ ὅτι τοῖς πολεμίοις ταύτῃ μόνον ὁ *Τίβερις* διαβατὸς ἦν (νῆες τε γὰρ καὶ γέφυραι πολλαχόσε τοῦ ποταμοῦ τυγχάνουσιν οὖσαι), ἀλλ' ὅτι 5
 C πλείονα χρόνον ἐν τῇ πορείᾳ τοῖς ἐναντίοις τρίβεσθαι ἤθελε, στρατεύμα' τε ἄλλο ἐκ βασιλέως καραδοκῶν, καὶ ὅπως ἔτι μᾶλλον Ῥωμαῖοι τὰ ἐπιτήδεια ἐσκομίζωνται. ἦν τε γὰρ ἐνθὲνδε ἀποκρουσθέντες οἱ βάρβαροι διαβαίνειν ἐγχειρήσωσιν ἐπὶ γεφύρας ἐτέρωθι οὔσης, οὐχ ἤσσαν ἢ εἰκοσιν ἡμέρας δαπανᾶσθαι σφίσι 10
 ἐνόμιζε, καὶ πλοῖα βουλομένοις ἐς *Τίβεριν* κατασπάσαι τοσαῦτα τὸ πλῆθος πλείω αὐτοῖς, ὡς τὸ εἶκος, τετρήσεσθαι χρόνον. ἃ δὴ ἐν νῷ ἔχων τὴν τῆδε φρουρὰν κατεστήσατο, ἔνθα οἱ *Γότθοι* ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πῆλσαντο, ἀπορούμενοί τε καὶ πολεμητῆα ἔσ-
 D σθαι σφίσι ἐς τὸν πύργον τῇ ὑστεραῖα οἰόμενοι. ἦλθον δὲ αὐ- 15
 τοῖς καὶ αὐτόμολοι δύο καὶ εἰκοσι, βάρβαροι μὲν τὸ γένος, στρατιῶται δὲ Ῥωμαῖοι, ἐκ καταλόγου ἵππικου, οὐπὲρ *Ἰννοκέντιος* ἔρχεν. ἔννοια δὲ τότε Βελισαρίῳ ἐγένετο ἀμφὶ *Τίβεριν* ποταμὸν ἐνστρατοπεδεύσασθαι, ὅπως δὴ τῇ τε διαβάσει τῶν πολεμίων ἔτι μᾶλλον ἐμπόδιοι γίνωνται καὶ θάρσους τοῦ σφετέρου ἐπιδείξιν 20
 τινα ἐς τοὺς ἐναντίους ποιήσωνται. στρατιῶται μὲντοι ὅσοι φρουρὰν, ὡσπερ ἐροῦνθη, ἐν τῇ γεφύρᾳ εἶχον, καταπεπληγμέ-
 νοι τὸν τῶν *Γότθων* ὄμιλον καὶ τοῦ κινδύνου κατωρρωδηκότες τὸ μέγεθος, νύκτωρ τὸν πύργον ἐκλιπόντες, ὄνπερ ἐφύλασσαν, ἐς

4. ταύτη μόνον ex Vat. addidit P: om. HL. 17. Ἰννοκέντιος] Ἰνουκέντιος HL. 19. δὴ τῇ τε L. τε τῆδε P. δὲ (τε Hm). τῆδε H. 20. ἐμπόδιοι] Vulgo ἐμπόδιον.

eodem militare praesidium; non quod hostes Tiberim illac solum transire possent: quandoquidem fluvius et vectorias naves et pontes multis habet in locis; sed quia, cum alias ab Imperatore copias magno expectaret opere, constitutum habebat moram hosti in via longiorem iniicere: idque etiam agebat, ut Romani in urbem ampliores commeatus inveherent. Nam, si inde repulsi Barbari, per alium transire pontem aggredierentur, illis dies saltem xx. absumentur iri putabat: ac plus etiam temporis perituum videbatur, si quot opus essent navigia, tot vellent in Tiberim trahere. Sic Belisarius ratione subducta, eos ibi custodes posuerat, ubi Gotthi illius diei noctem egerunt, fluctuantes animis, ac sibi postridie oppugnandam turrin existimantes. Ad ipsos transfugerant Barbari xxx. Romani milites, ex equestri turma, cui praeerat Innocentius. Tum Belisario in mentem venit castra ad fluv. Tiberim metari, ut melius hostem transito prohiberent, et quantum animo confiderent, demonstrarent. At milites, quibus credita, ut dictum est, pontis custodia fuerat, attoniti Gotthorum ingenti numero, ac periculi magnitudinem reformidantes, tur-

φυγήν ὤρηκτο. ἐς Ῥώμην δὲ σφίσι οὐκ οἰόμενοι εἰσιτητὰ εἶναι ἐπὶ Καμπανίας λάθρα ἐχώρησαν, ἢ τὴν ἐκ στρατηγοῦ κόλασιν δέσσαντες, ἢ τοὺς ἑταίρους ἐρυθριῶντες.

η΄. Τῇ δὲ ἐπιγενομένη ἡμέρᾳ οἱ μὲν Γότθοι τὰς τοῦ P 855
 5 πύργου πύλας πόνῳ οὐδενὶ διαφθείραντες τὴν διάβασιν ἐποιή-
 σαντο, οὐδενὸς σφίσι ἐμποδῶν ἴσταμένου. Βελισάριος δὲ οὐπω
 τι πεπυσμένος τῶν ἀμφὶ τῇ φρουρᾷ ξυμπεσόντων ἰππέας χιλλοὺς
 ἐπαγόμενος ἐς τοῦ ποταμοῦ τὴν γέφυραν ἦει, τὸν χῶρον ἐπισκε-
 ψόμενος οὐπερ ἂν σφίσι ἐστρατοπεδεύσασθαι ἄμεινον εἴη. καὶ
 10 ἵπειδῃ ἐγγύτερον ἐγένοντο, ἐντυγχάνουσι τοῖς πολεμοῖς ἦδη τὸν
 ποταμὸν διαβῆσιν, ἐς χεῖράς τε αὐτῶν τισὶν οὐτὶ ἐθελούσιοι ἦλ- B
 θον. Ἐξ ἰππέων δὲ συνίστατο ἡ ξυμβολὴ ἐκατέρωθεν. τότε Βε-
 λισάριος, καίπερ ἀσφαλῆς τὰ πρότερα ὦν, οὐκέτι τοῦ στρατη-
 γοῦ τὴν τάξιν ἐφύλασεν, ἀλλ' ἐν τοῖς πρώτοις ἄτε στρατιώτης
 15 ἐμάχετο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὰ Ῥωμαίων πράγματα ξυνέβη ἐς κιν-
 θυνον πολὺν ἐκπεπωκέναι, ἐπεὶ ξύμπασα ἡ τοῦ πολέμου ῥοπή
 ἐπ' αὐτὸν ἔκειτο. ἔτυχε δὲ ἵππῳ τηνικαῦτα ὀχούμενος, πολέ-
 μων τε λαν ἐμπεῖρω καὶ διασώσασθαι τὸν ἐπιβάτην ἐπισταμένῳ,
 ὃς δὴ ἕλον μὲν τὸ σῶμα φαιδὸς ἦν, τὸ μέτωπον δὲ ἄπαν ἐκ κεφα-
 20 λῆς ἄχρι ἐς ῥίνας λευκὸς μάλιστα. τοῦτον Ἕλληγες μὲν Φαλιὸν, C
 βάρβαροι δὲ Βάλαν καλοῦσι. καὶ ξυνέπειε Γότθων τοὺς πλεί-
 στους βύλλειν ἐπ' αὐτὸν τε καὶ Βελισάριον τὰ τε ἀκόντια καὶ τὰ
 ἄλλα βέλη ἐξ αὐτίας τοιῦσδε. αὐτόματολοι ὄσοι τῇ προτεραιᾷ ἐς

1. σφίσι L. σφίσι P. 21. Βάλαν] βάλλαν L.

ri, quam custodiebant, spectu relicta, fugam ceperunt, ac Romam sibi clausam rati, in Campaniam ivere furtim, seu poena a Magistro militum infligendae metu, seu commilitonum verecundia ducti.

18. Postridie Gotthi, effractis nullo negotio turris foribus, obsistente nemine, fluvium transierunt. Belisarius vero, cum de custodum fuga nihilcom audisset, assumptis equisibus mille, ad fluminis pontem contendit, optaturus locum, qui castris commodior videretur. Invecti propius, iam fluvium transgressos offendunt hostes, ac vel iuviti cum eorum parte certamen ineunt: ex equis utrique pugnant. Tunc Belisarius, quamvis antea cautus, non se tenuit in ordine Magistri militum; sed inter primos, uti miles, certavit. Unde Romana res in grave discrimen venit: siquidem belli momentum omne in eius capite positum erat. Equo tam vehebatur bellicosissimo, sensorisque e periculis expediendi perite: qui toto fensus corpore, anteriorem capitis partem, a summa fronte ad nares, eximie candore insignem habebat. Equum eiusmodi vocitant Graeci Phalion, Barbari Balan. Illum autem ac Belisarium plerique Gotthi iaculis aliisque telis ideo petebant; quia transfugae, qui pri-

Γότθους ἦκον, ἐπεὶ ἐν τοῖς πρώτοις μαχόμενον Βελισάριον εἶδον, ἐπιστάμενοι ὡς, ἦν αὐτὸς πέσῃ, διαφθαρήσεται Ῥωμαίους ἀντίκα δὴ μάλα τὰ πρόγματα, κραυγῇ ἐχρῶντο, βάλλειν ἐγκαλυόμενοι ἐς ἵππον τὸν Βάλαν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὴν Γότθων στρα-
 V 34 τιάν ξύμπασαν οὗτος δὴ περιφερόμενος ὁ λόγος ἦλθε, ζήτησιν 5
 H 193 μέντοι αὐτοῦ, ἅτε ἐν θαρρύβῳ μεγάλῳ, ἤκιστα ἐποίησαντο, οὐδὲ
 D ἅτι ἐστὶ Βελισάριος σαφῶς ἔγνωσαν. ἀλλὰ ξυμβalόντες οὐκ εἰκῆ τὸν λόγον ἐπιπολάζοντα ἐς πάντας ἵεναι, τῶν ἄλλων ἀφήμενοι πάντων, οἱ πλεῖστοι ἐπὶ Βελισάριον ἔβαλλον. ἤδη δὲ αὐτῶν καὶ φιλοτιμία μεγάλη ἐχόμενοι, ὅσοι ἀρετῆς τι μετεποιῶντο, ὡς 10 ἀγχοτάτω παραγενόμενοι, ἄπτεσθαι τε αὐταῦ ἐνεχέουσαν καὶ τοῖς τε δόρκασι τοῖς τε ξίφεσι θυμῷ πολλῷ χρώμενοι ἔπαιον. Βελισάριος δὲ καὶ αὐτὸς τε ἐπιστροφάδην τοὺς αἰεὶ ὑπαντιάζοντας
 P 356 ἔκτεινε καὶ τῶν αὐτοῦ δορυφόρων τε καὶ ὑπασπιστιῶν τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ὡς μάλιστα δὴ ἐν τούτῳ τῷ κινδύνῳ ἀπέλαυσε. γε- 15 νόμενοι γὰρ ἀμφ' αὐτὸν ἄπαντες ἀρετὴν ἐπεδειξάντο οἷαν πρὸς οὐδενὸς ἀνθρώπων ἐς τήνδε τὴν ἡμέραν δεδηλωσθαι οἶμαι. τὰς γὰρ ἀσπίδας τοῦ τε στρατηγῶ καὶ τοῦ ἵππου προβεβλημένοι, τὰ τε βέλη πάντα δόξαντο καὶ τοὺς αἰεὶ ἐπιόντας ὠδισμῷ χρώμενοι ἀπεκρούοντο. οὕτω τε ἡ ξυμβολὴ πᾶσα ἐς σῶμα ἐνὸς ἀπεκρίθη 20 ἀνδρός. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτουσι μὲν Γότθοι οὐκ ἥσσους ἢ χίλιοι, καὶ αὐταὶ ἄνδρες οἱ ἐκ τοῖς πρώτοις ἐμάχοντο, θνή-

6. αὐτοῦ om. HL. 7. ἐστὶ Βελισάριος] ἐς βελισάριον HL: illud Hoeschel. in annot. 8. ἐς] ὡς Vat. *ibid.* πάντας] πάντα HL. 15. ἐν om. HL. *ibid.* ἀπέλαυσε] ἀπέκρουσε P. 17. οἶμαι] εἶναι HL. 20. ξυμβολῆ] ξυμβουλῆ L.

die ad illos concesserant, simul Belisarium in prima acie praefiantem viderunt, haud ignari, si is occideret, extemplo Romanam rem collapsuram, sublato clamore, ad feriendum equum Balan hortati sunt. Hac inde voce per omnem didita Gotthorum exercitum, omittebant, ut fit in magno tumultu, quorum ea spectaret, quaerere, nec Belisarium plene noverant: at coniectantes id monitum non abs re quoqueversum manere, omisissis caeteris, in Belisarium plerique tela torquebant. Ae iam eorum generosissimi quisque, acribus impubli gloriae stimulis, equis proxime admotis, nitentur illum prehendere, et vehementi ira abrepti, hastis et gladiis feriebant. Belisarius vere obvios, sine ulla intermissione, nunc hos, nunc illos necabat. Quo in discrimine maxime eluxit aeger, quo illum hastati scutati que ipsius Protectores complectebantur. Et namque circumfusi omnes, fortitudinis speciem dederunt, quale nomen hactenus edidisse crediderim. Siquidem Magistro militum eiusque equo praetentis clypeis tela omnia excipiebant, et eos, qui insurrebant, tradendo, non cessabant repellere. Ita demum omnis impetus in unius viri corpus furebat. In hac pugna ceciderunt e prima Gotthorum acie non minus

οικουσι δὲ τῆς Βελισαρίου οἰκίας πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, καὶ Μι-
ξέντιος ὁ δορυφόρος, ἔργα μεγάλα ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐπιδειξά-
μενος. Βελισαρίῳ δὲ ξυνέβη τις τύχη ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, μήτε
τετραῶσθαι μήτε βεβλησθῆναι, καίτερος ἄμφ' αὐτῷ μόνῳ γενομέ-
νης τῆς μάχης.

Τέλος δὲ ἀρετῇ τε τῇ σφετέρᾳ Ῥωμαῖοι τοὺς πολεμίους
ἐτρέψαντο, ἔφηνε τε ἀμπολὴ τε βαρβάρων πλῆθος, ἕως ἐς
στρατόπεδον τὸ αὐτῶν ἴκοντο. ἐνταῦθα γὰρ αἱ Γότθων κελσι,
αἵτε ἀκμηῆτες ὄντες, ἐπίστασάν τε τοὺς πολεμίους καὶ πόνησάν
10 δὲν ἀπεώσαντο. βεβοηθηκότεον τε αὐθις ἰππέων ἐτέρων κατὰ
κράτος Ῥωμαῖοι ἔφηνον, ἕως ἀναβάντες ἐς τινα γεώλορον ἕστη-
σαν. καταλαμβάνοντων δὲ σφῶς βαρβάρων ἰππέων, αὐθις ἰππο-
μαχία ἐγένετο. ἔνθα δὴ Βαλεντίνος, ὁ Φωτιῶν τοῦ Ἀντιωνίνης
πατρὸς ἰπποκόμος, ἀρετῆς δῆλωσαι ὡς μάλιστα ἐποιήσατο. μό-
15 τος γὰρ ἐσπῆσθαι ἐς τὸν τῶν πολεμίων ὄμιλον ἐμπόδιός τε τῇ
Γότθων ἄρα τῇ ἐγγύμῳ καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ διεσώσατο. οὐκ ἔτι
διαφυγόντες ἐς τὸν Ῥώμης περίβουλον ἦλθον, δαίμοντες τε οἱ
βάρβαροι ἄρα ἐς τὸ τεῖχος ἴκοντο, ἄμφ' τὴν πύλιν ἢ Βελισαρία
φασμασταὶ εἶναι. δέσσαντες δὲ Ῥωμαῖοι μὴ τοῖς φεύγονσι οἱ πο-
20 λέμιοι ξυνοσβάλλοντες τοῦ περιβόλου ἐντὸς γέκωνται, ἀνακλι-
ταιν τὰς πύλας ἤμισα ἤθειλον, καίτερος Βελισαρίου πολλά τε σφί-
σιν ἐγκλινομένου καὶ ξὺν ἀπιλῇ ἀναβεῶντος. οὕτε γὰρ τὸν D

δ. μήτε — μήτε] Vulge μὴδὲ — μὴδὲ. 7. ἔφηνον] ἔφηνον L.
ibid. ἕως ἐς] ἐς om. L. 13. Βαλεντίνος] βαλαντίνος L.
18. Βελισαρία] Salavia Pers. Conf. p. 365 d.

mille; e Belisarii familia multi, utque fortissimi, et ipsius stipator Me-
xentius, cum in hostem praeclara facinora edidisset. Eo die Belisario
sua fuit fortuna, ut quamvis unus ipse praesidio peteretur, nullo tamen
effugatus vulnere, nec missili percussus fuerit.

Tandem Romani virtute sua hostem fuderunt, nec fuga destitit Bar-
barum ingens multitudo, donec ad castrum sua pervenit: ubi Gottherum
pedes, recentes adhuc et integri, impetum hostium sustinuerunt, eosque
facile propelecerunt. Aliis subinde equitum turmis auxilio subsecutibus, ef-
fusa Romani fuga evaserunt in collem, ibique steterunt. Equitibus vero
Barbaris eas associatis, equestris pugna relictis: in qua Valentinus,
equiso Phellii Antoninae filii, fortem animam maxime prodidit. Cum enim
salus in hostile agmen insilisset, represso Gothorum impetu, iis, qui
cum ipso erant, salutem peperit. Sic elapsi, ad moenia Romae contende-
runt. Caedem foventur insequentes Barbari, et ad portam, quae nunc di-
citur Belisaria, veniunt. Veriti Romani, ne cum fugientibus irruerent
hostis urbem intraret, nolabant portam aperire, enixe licet instante, et
minaciter inclemente Belisario. Nempe qui despectabant e turri, virum,

ἄνδρα οἱ ἐκ τοῦ πύργου διακύντοντες ἐπεγινώσκειν οἷοι τε ἦσαν, ἐπεὶ οἱ τό τε πρόσωπον καὶ ἡ κεφαλὴ ξύμπασα λύθρου τε καὶ κοριορῶ ἐκαλύπτετο, ἅμα δὲ οὐδὲ καθορᾶν τις ἀκριβῶς εἶχεν. ἦν γὰρ τῆς ἡμέρας ἀμφὶ ἡλίου δύσειν. οὐ μὴν οὐδὲ περιβῆναι τὸν στρατηγὸν Ῥωμαῖοι ᾤοντο. ὅσοι γὰρ ἐν τῇ πρότερον γενομένῳ 5 τροπῇ φεύγοντες ἦκον, τεθνάναι Βελισάριον ἐν τοῖς πρώτοις ἀριστεύοντα ἤγγελον. ὁ μὲν οὖν ὄμιλος τῶν πολεμίων φέσσας τε πολὺς καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐχόμενος, τὴν τε τάφρον εὐθὺς διαβῆναι καὶ τοῖς φεύγουσιν ἐνταῦθα ἐπιθέσθαι διανοοῦντο. Ῥωμαῖοι δὲ ἀμφὶ τὸ τεῖχος ἀθρόοι τῆς τάφρου ἐντὸς γεγενημένοι ἐν χροῦ 10 ξυνιόντες ἀλλήλοις ἐς ὄλγον ξυνήγοντο. οἱ μὲντοι περιβόλου ἐν-
 P 357 τὸς, ἅτε ἀστρατήγητοί τε καὶ ἀπαράσκειοι παντάπασιν ὄντες, καὶ περὶ σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει πεφοβημένοι, ἀμύνειν τοῖς σφετέροις, καίπερ ἐς τοσοῦτον κινδύνου ἐλθούσιν, οὐδαμῆ εἶχον.

Τότε Βελισάριον ἔνοιό τε καὶ τόλμα εἰσηλθεῖν, ἢ Ῥωμαῖοις 15 ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτον τὰ πράγματα διεσώσασθαι. ἐγκλεισόμενος γὰρ τοῖς ξὺν αὐτῷ πᾶσιν ἐξαπινάλως τοῖς ἐναντοῖς ἐπέπεσεν. οἱ δὲ καὶ πρότερον ἀκοσμία πολλῇ, ἅτε ἐν σκότῳ καὶ διωξεί, χρω-
 μανοί, ἐπεὶ σφίσι ἐπιόντας παρὰ δόξαν τοὺς φεύγοντας εἶδον, ὑποτοπήσαντες καὶ ἄλλο ἐκ τῆς πόλεως βεβηθηθῆναι στράτευμα, 20
 B ἐς φόβον τε πολὺν ἀπ' αὐτοῦ καταστάντες κατὰ κράτος ἤδη ἅπαντες ἔφρουγον. Βελισάριος δὲ ἥμισυ ἐκπαισῶν ἐς τὴν δὴ ξὺν
 H 194 αὐτίκα ἐς τὸ τεῖχος ἀνέστρεψεν. οὕτω τε Ῥωμαῖοι θαροῦσαντες
 V 35 αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἅπαντας τῇ πόλει ἐδέξαντο. παρὰ

cuius vultum adeoque totum caput concretus sudore pulvis tegebat, agnoscere minime poterant. Quin etiam clarum omnibus visum auferebat occasus Solis: praeterea Romani Magistrum mil. occidisse existimabant. Etiam quicumque priori in fuga sese urbi commiserant, Belisarium inter primos fortiter pugnantem occubuisse renuntiarant. Confluentes magno numero Barbari, itaque ardentis, transvolare fossam, et illos, qui se intra receperant, invadere meditabantur. Romani vero eis fossam ad moenia conferti, se in arcum coegerant, sic, ut alter haereret alteri. Qui intra muros erant, cum nos Ducem haberent, ac prorsus imparati, sibi atque urbi metuerent, opem ferre suis nequibant, in tantam adductis periculum.

Tunc animum Belisarii rex subit cogitatio, quae praeter expectationem rem Romanam servavit. Nam voce cunctis, qui circum aderant, animatis, in hostes impressionem repente fecit. Illi, iam ante et nocte et cursu admodum turbatis ordinibus, ubi in se ab iis, quos fugaverant, neopinato fieri viderunt impetum, alios ex urbe copias subsidio suspicantes, gravi hinc subeunte metu, in fugam omnes consternantur. Sustinens se ab insequendo Belisarius, ad muros confestim redit. Quo erecti facto Romani, in urbem ipsam cum omnibus, quos du-

τοσοῦτον μὲν κινδύνου Βελισάριός τε καὶ τὰ βασιλέως πράγματα ἦλθεν, ἢ τε μάχη πρὸν ἀρξαμένη ἐτελεύτα ἐς νύκτα. ἤριστευσαν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ῥωμαίων μὲν Βελισάριος, Γότθων δὲ Οὐίσανδος Βανδυλάριος, ὃς, ἠρίκα ἢ μάχη ἀμφὶ Βελισαρίου 5 ἐγένετο, ἐπειδὴ αὐτῷ τὰ πρῶτα ἐπέπεσε, οὐ πρότερον ἀπέστη ἕως τρισκαίδεκα πληγὰς λαβὼν τῷ σώματι ἔπεσε. δόξας δὲ αὐ- C τικά τεθνάναι, ἠμελήθη τε πρὸς τῶν ἐταίρων, καίπερ νενικηκότων, καὶ ξὺν τοῖς νεκροῖς αὐτοῦ ἔκειτο. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἐπειδὴ στρατοπεδευσάμενοι ἕγγιστα τοῦ Ῥώμης περιβόλον οἱ βάρβαροι 10 ἔπεμψάν τινας ἐφ' ᾧ νεκρούς τε τοὺς σφετέρους θάψωσι καὶ τὰ νόμιμα ἐπὶ ὅσια τῇ ἐκείνων ποιήσονται, οἱ τὰ σώματα διερευνώμενοι Οὐίσανδον Βανδυλάριον ἔτι ἔμπουν εὐρίσκουσι, καὶ αὐτὸν τῶν τις ἐταίρων φωνὴν τινὰ οἱ ἀφείναι ἤξίου. οὐδὲ γὰρ ἠδένυτο, ἐπεὶ οἱ τὰ ἐντὸς τῷ τε λιμῷ καὶ τῷ ἐκ τῆς ἄλλης κακο- 15 παθείας ἀνυμῶν λαν' ἔκαετο, καὶ ὕδωρ οἱ ἐνθένδε ἐδέετο ἐς τὸ στόμα ἐμβάλλεσθαι. πίνοντα τε αὐτὸν καὶ ἐν ἑαυτῷ γεγονότα ἀράμενοι ἐς τὸ στρατόπεδον ἤνεγκαν. μέγα τε ὄνομα Οὐίσαν- D δος Βανδυλάριος ἐκ τοῦ ἔργου τούτου ἐν Γότθοις ἔσχε, καὶ τὰ μάλιστα εὐδοκιμῶν πάμπολόν τινα ἐπεβίω χρόνον. ταῦτα μὲν 20 οὖν τρίτῃ ἀπὸ τῆς μάχης ἡμέρᾳ γεγενησθαι ξυνέπεσε.

4. Οὐίσανδος] οὐίσανδρος L et Pers. 5. αὐτῷ om. HL. Ex Vat. addidit P. 6. δόξας] Vulgo δόξαν. 8. ἐπειδὴ om. L.
 11. ποιήσονται] ποιήσονται L. 12. Οὐίσανδον] Visandrum Pers., non L. 13. ἐνθένδε] αὐτῶν HL: illud Hm. 15. ἐνθένδε] ἐνθένδε H.
 16. ἑαυτῷ] ἑαυτοῦ L. 19. ταῦτα] ταῦτα H. ταῦτα Hm.

cebat, accipiunt. Eo discriminis Belisarius, resque Imperatoris venerunt. Porro coeptum mane praelium nox diremit. Ac Romanorum quidem optime se in eo Belisarius gessit; Gotthorum vero Visandus Bandalarius: qui, fervente circa Belisarium Marte, in primo confligens ordine, non prius abstinit, quam corpore tredecim saucio vulneribus concidit. Illico expirasse visus, et a sociis, quamvis Victoribus, pro occiso relictus, inter mortuos ibi iacuit. Die tertio, cum Barbari, ad Romae muros castra metati, misissent qui suos fato functos sepelirent, ac iusta ipsis funebria solverent, hi, dum perquirunt inspectantque cadavera, Visandum Bandalarium spirantem adhuc offendunt. Ex eo sodalium quidam vocem aliquam precibus conatur elicere. Silebat enim, absumptis ardore viribus, quem inedia aliaeque acrumnae in visceribus acuebant. Quocirca tandem petit, ut aqua ori infunderetur. Potu refocillatum, levatumque humo, in castra portarunt. Magnum hinc nomen Visandus Bandalarius apud Gotthos adeptus, summa cum gloria diutissime superstes fuit. Haec die post pugnam tertio contigerunt.

Τότε δὲ Βελισάριος ἐπεὶ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἕδρῃ τοῖς ἐπομένοις ἐγένετο, στρατιώτας τε καὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων δῆμον σχεδὸν τι ἄπαντα ἐς τὸ τεῖχος ἀγείρας, πυρὰ τε πολλὰ καίεν καὶ τὴν ῥύκτα ὅλην ἐρηγορῆναι ἐκέλευε. καὶ τὸν περιβόλον περιῶν κύκλω τὰ τε ἄλλα διετίπε καὶ πύλην ἐκάστη τῶν τινα ἀρχόντων ἐπέστησε. **B** Βέσσας δέ, ὃς ἐν πόλει τῇ καλοσμένη Πρωινιστῆν φυλακὴν ἔσχεν, ἄγγελον παρὰ Βελισάριον πέμπας ἐκέλευε λέγειν ἔχουσαι πρὸς τῶν πολεμίων τὴν πόλιν, δεῖ ἄλλης πύλης ἐσβεβληκότων, ἢ ἰπῆρ
P 358 ποταμὸν Τίβεριν Παγκρατίου ἀνδρὸς ἁγίου ἐκάνουμος εἶσα. ταῦτα ἀκούσαντες ὅσοι ἀμφὶ Βελισάριον ἦσαν, σώζεσθαι ὅτι τὰ-**10** χιστὰ διὰ πύλης ἐτέρας παρήθουν. αὐτὸς μόντοι οὐδὲν κατωρ-
 ρώδησεν, σὸδὲ τὰν λόγον ἕγι᾽ ἰσχυρῶς εἶναι. ἔπεμψε δὲ καὶ τῶν ἰππέων τινας ὑπὲρ ποταμὸν Τίβεριν κατὰ τάχος, οἳ τὰ ἐκείνη ἐπισκευαίμενοι οὐδὲν πολέμιον τῇ πόλει ἐνταῦθα ξυμβῆναι ἀπή-
 γελον. πέμπας οὖν εὐθὺς ἐς πύλην ἐκάστην ἔρχουσι τοῖς παν-**15** ταχῇ οὖσιν ἐπέστελλεν ὥστε, ἐπειδὴν τοὺς πολεμίους ἀκούσῃσι κατ' ἄλλην τιὰ τοῦ περιβόλου ἐσβεβληκῆναι μόισαν, μήτε ἀμύ-
B νειν μήτε φυλακὴν τὴν σφετέραν ἐκλιπεῖν, ἀλλ' ἔσυχῃ μένειν· αὐτῶ γὰρ ὑπὲρ τούτων μελήσειεν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα, ὅπως μὴ ἐκ φήμης οὐκ ἀληθοῦς ἐς ταραχὴν αἰθῆς καθιστῶνται. Οὕτι-**20** γις δέ, Ῥωμαίων ἔτι ἐν θορόβῳ πολλῷ καθεστῶτων, ἐς πύλην Σαλαρίαν τῶν τινα ἀρχόντων, Οὔακιν ὄνομα, ἔπεμψεν, οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. ὃς ἐνταῦθα ἑλθὼν καὶ Ῥωμαίους τῆς ἐς Γότθους

1. δὲ] δὴ L.

2. τε et τὸν om. L.

6. Πρωινιστῆν] πρω-

στῆν HL.

9. ἁγίου ἀνδρὸς εἶσα ἐκάνουμος HL, nisi quod H ἁγίου om., quod in annot. supplet Hoeschel.

Tunc autem Belisarius cum suis in tutum receptus, coactis ad mures militibus ac populo Rom. fere universo, insistent, crebres ignes ascenderent, ac totam noctem vigilarent. Moenia deinde circumiens, cum caetera providisset, tum singulis portis singulos Duces apposuit. Sub haec Bessas, portae Praenestinae custos, ad Belisarium misit, qui nuntiaret, urbem ad hostibus teneri, per eam ingressis portam, quae situm Tiberis est, et a sancto Pancratio nomen habet. His auditis, qui Belisarium circumstabant, ut per aliam portam evaderet, caeteros erant. At ille intrepidus, et falsa afferri asserens, nulla interposita mora, transiit. Tiberim aliquot misit equites: regione explorata, nihil ibi hostile urbi incidisse retulerunt. Quamobrem ad singulas portas e vestigio mittit Ducibus, ubi vis positus, si forte hostem alia mari parte irrupisse audierint, ne suppetas ferant, nec de statione decedant, sed in eis taciti maneant; sibi enim caetera curae fore. Haec eo agebat consilio, ne falso rumore iterum turbarentur. Adhuc Roma tamulit trepido plena erat, cum Vitigis ad portam Salariam Vadm Ducem, virum non ignobilem, destinat. Quo ille eum accessisset, Romanis perfidiam in-

ἀπιστίας κικλήσκας τὴν προδοσίαν ὠνομάδιζεν, ἦν αὐτοὺς ἐπὶ τε τῆ πατριίδι πεποικῆσθαι καὶ σφίσι αὐτοῖς ἔλεγεν, οἳ τῆς Γότθων θυράμιως Γραικοὺς τοὺς σφίσι οὐχ οἴους τε ἀμύνειν ὄντας ἠλλάξαντο, ἐξ ὧν τὰ πρότερον οὐδένα ἐς Ἰταλίαν ἔμποντα εἶδον, ὅτι ἐμὴ τραγικῶδες καὶ μίμους καὶ νούτους λαποδύτας. ταῦτά τε καὶ C πολλά τοιαῦτα Οὐάκις εἰπὼν, ἐπεὶ οἱ οὐδεὶς ἀπεκρίνατο, ἐς Γότθους τε καὶ Οὐτίγιν ἀνεχώρησα. Βελισάριος δὲ γέλωτα πολὺν πρὸς Ῥωμαίους ὤφλην, ἐπεὶ μόλις τοὺς πολέμιους διαφυγῶν θαρσεῖν τε ἤδη καὶ περιφρονεῖν τῶν βαρβάρων ἐκίλευεν. εἰ γὰρ εἰ- 10 δέναι ὡς κατὰ κράτος αὐτοὺς νικήσει. ὅπως δὲ τοῦτο καταμαθῶν ἔγνω, ἐν τοῖς ὀπισθεν λόγοις εἰρήσεται. ἐπεὶ δὲ πόρρω ἦν τῶν νυκτῶν, ἤσπιν ἔτι Βελισάριον ὄντα ἢ τε γυνή καὶ τῶν ἐπιτηδείων ὅσοι παρησαν ἄρτον βραχέος κομιδῆ γεύσασθαι μόλις ἐνάγκαζον. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτως ἐκάτεροι διενυκτέ- 15 ρευσαν.

19'. Τῇ δὲ ἐπεγενομένη ἡμέρᾳ Γότθοι μὲν Ῥώμην πολιορκία ἐλεῖν διὰ μέγεθος τῆς πόλεως οὐδενὶ πόνῳ οἰόμενοι, Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοῖς ἀμυνόμενοι ἐτάξαντο ὧδε. ἔχει μὲν τῆς πόλεως ὁ πε- H 195 ρίβολος δις ἐπτὰ πύλας καὶ πυλίδας τινάς. Γότθοι δὲ οὐχ οἴοι 20 τε ὄντες ἔλον στρατοπέδῳ τὸ τεῖχος περιλαβέσθαι, κῆκλῳ ἔξ ποιησάμενοι χαρακώματα πέντε πυλῶν χῶρον ἠνώχλουν, ἐκ τῆς Φλαμινίας ἄρχοντες ἐς τὴν καλουμένην Ἰρρινεστίναν· ταῦτά τε αὐ- P 359

5. λαποδύτας] λαποδύτας Classenus. 10. νικήσει L. corr. et Maltretus. Vulgo νικήσεν. 14. ἐνάγκαζον] ἐνάγκασαν L. ibid. οὕτως] Vulgo οὕτω. 18. αὐτοῖς] αὐτῆς Vat. Nisi haec lectio ad p. 359 a. pertinet. 20. περιλαβέσθαι] περιβαλέσθαι L. corr. 22. Ἰρρινεστίναν] πενιστρέταν HL. ibid. αὐτοῖς] αὐτῆς HL.

Gotthos obiecit, ac proditorem exprobravit, quam, ut dicebat, in se ipsi et patriam cuderant, Gotthorum potentia posthabita Graecis, qui tueri ipso non possent, et a quibus profectum neminem vidisset unquam Italia, nisi Tragoedos, Mimes ac piratas. Haec atque eiusmodi plurima locutus Vacis, cum ei nemo responderet, ad Gotthos et Vitigin rediit. Romanis vero dignissimus risu Belisarius videbatur, qui ex hostibus saepe elapsus, bono esse iuberet animo, Barbarosque contemnere, nos debitare se diceret, quin eos vi debellaret. Id quo pacto edoctus sciret, dicetur postea. Provecta nex erat, cum Belisarium, adhuc impastum, uxor et familiares quicumque aderant, vix ut frustum panis ederent perpulerunt. Sic demum hanc utrique noctem egerunt.

19. Postero die Gotthi, qui urbem facillime, ob ipsius amplitudinem, obsidione se capturos putabant, et Romani, salutis suae propugnatores, ita se ordinarunt. Habent urbis moenia maiores portas xiv. et minores aliquot. Spatium, quod portis maioribus quinque, a Flaminia ad Praenestinam, comprehenditur, infestare Gotthi aggressi sunt, castris

τοῖς τὰ χαρακώματα ξύμπαντα ἐντὸς Τιβέριδος ποταμοῦ ἐπε-
ποίητο. δέσαντες οὖν οἱ βάρβαροι μὴ τὴν γέφυραν διαφθεί-
ραντες οἱ πολέμοι, ἣ Μιλβίου ἐπώνυμός ἐστιν, ἄβατα σφίσι
ποιήσονται ἅπαντα ὄσα ἐκτὸς ποταμοῦ ἐστί διήκοντα μέχρι ἐς
θάλασσαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ αἰσθησιν τῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ κακῶν ὅ
ἥκιστα ἔχοιεν, χαρακώμα δὴ ἑβδομον Τιβέριδος ἐκτὸς ἐν Νέρω-
νος πεδίοις ἐπήξαντο, ὅπως σφίσι ἡ γέφυρα τῶν στρατοπέδων
ἐν μέσῳ εἴη. διὸ δὴ ἄλλας δύο τῆς πόλεως πύλας ἐνοχλεῖσθαι
πρὸς τῶν πολεμίων ξυνέβαινε, τὴν τε Αὐρηλίαν (ἣ νῦν Πέτρου
B τοῦ τῶν Χριστοῦ ἀποστόλων κορυφαίου, ὅτε που πλησίον κει- 10
μένου, ἐπώνυμός ἐστι) καὶ τὴν ὑπὲρ τὸν ποταμὸν Τίβεριν.
οὕτω τε Γότθοι τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἡμίσειαν μάλιστα περιεβά-
λοντο τοῦ τείχους μοῖραν, ἅτε δὴ τῷ ποταμῷ οὐδαμῆ τὸ παρά-
παν ἐργόμενοι, ἐς ἅπαντα τὸν περίβολον κέκλιω, ἦνίκα ἐβού-
λοντο, τῷ πολέμῳ ἦσαν. ὄντινα δὲ τρόπον Ῥωμαῖοι τοῦ ποτα- 15
μοῦ ἐφ' ἐκάτερα τὸ τῆς πόλεως τεῖχος ἐδείμαντο ἐρῶν ἔρχομαι.
πολὸς μὲν ὁ Τίβερις παραρρέων ἐπὶ πλείστον τοῦ περιβόλου ἐφέ-
ρετο τῆδε. ὁ δὲ χώρος οὗτος, ἐφ' οὗ ὁ περίβολος κατὰ τὸν
ῥοὴν τοῦ ποταμοῦ ἀνέχει, ὑπτιὸς τῆς καὶ λίαν εὐεφροδός ἐστι.
τούτου δὲ ἀντικρὺ τοῦ χώρου, ἐκτὸς τοῦ Τιβέριδος, λόφον τινα 20
μέγαν ξυμβαίνει εἶναι, ἐνθα δὴ οἱ τῆς πόλεως μέγαντες ἐκ πα-
C λαιοῦ πάντες νεποιοῦνται, ἅτε ὕδατος ἐντοῦδα πολλοῦ διὰ μὲν
τοῦ ὄχετος ἀγομένου ἐς τὴν τοῦ λόφου ὑπερβαλλήναι ἐς τὸ κάτω-

3. Μιλβίου] μολβίου Reg. μολιβίου HL, sed μολβίου uterque
marg. Milvium pontem Pers. 4. ἐκτὸς κ.] ἐκ τοῦ HL.
15. ἦσαν] ἦσαν Classenus. 17. παραρρέων] παραρέων L.

sex circumiectis, propterea quod muros omnes non poterant vallo inter-
sepire: castra autem haec omnia cis flumen Tiberim locarunt. Veriti
etiam Barbari, ne hostis, rupto ponte, quem vocant Milvium, eriperet
ipsis transitum in oram omnem, quae trans fluvium ad mare usque pa-
tet, eoque pacto nullum sentiret obsidionis incommodum, ultra Tiberim
vallum septimum in Neronis campo fixerunt, ut pontem inter castra po-
situm haberent. Itaque ab hostibus infestae fuerunt portae aliae duae,
videlicet Aurelia, insignis iam Petri nomine, qui Princeps fuit Apostolo-
rum Christi, ac prope illam conditum iacet, et Transtiberina. Atque ita
Gotthi ad summum dimidiam murorum partem castris complexi, nec amne
usquam prohibiti, moenia, quacunquē vellent, oppugnatum ibant. Quo
autem modo Romani muris fluvium interceperint, explicabo. Tiberis,
copiosus aquis, longe moenia praeterfluebat. Locus autem, in quo flu-
mini murus imminet propius, planus est et valde facilis habet aditus. Et
regione, trans Tiberim, magnus collis eminent, ibique omnes urbis mole-
trinae iam inde olim extractae sunt: quippe magna aquae vis per al-
veum structilem ad collis verticem deducta, inde vehementi cum impetu

τες δὲ ξὺν ῥύμῃ μεγάλῃ ἐνθὲνδε ἰόντος. διὸ δὴ οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι τὸν τε λόφον καὶ τὴν κατ' αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ ὄχθην τέλει περιλαβεῖν ἔγνωσαν, ὡς μὴ τοῖς πολεμίοις δυνατὰ εἴη τοὺς τε μύλωνας διασφραῖραι καὶ ποταμὸν διαβάσιν εὐπατῶς τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ ἐπιβουλεύειν. ζυῖξαντες οὖν ταύτη τὸν ποταμὸν τῇ γεφύρᾳ, ξυνάπτειν τε τὸ τεῖχος ἔδοξαν καὶ οἰκίας συγνάς ἐν χωρίῳ τῷ ἀντιπέρας δευμάμενοι μέσον τῆς πόλεως τὸ Τιβέριδος πεποιήσθαι ῥεῦμα. ταῦτα μὲν δὴ ᾧδέ πη ἔσχεν.

Γότθοι δὲ τάφρους βαθείας ἀμφὶ τὰ χαρακώματα ζύμ- D
 10 παντα ὠρύξαν, καὶ τὸν χοῦν, ὃν ἐνθὲνδε ἀφείλοντο, ξυνήσαντες ἑπὲρ τοῦ τοίχου τοῦ ἔνδον, ὑψηλὸν τε ὡς μάλιστα αὐτὸν ποιησάμενοι καὶ σκολόπων δέξων καθύπερθεν πάμπολὸν τι χρῆμα πηξάμενοι, οὐδὲν τι καταδείστερον τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ὀχυρωμάτων τὰ στρατόπεδα πάντα ἐργάσαντο. καὶ χαρακώματος
 15 μὲν τοῦ ἐν Νέριωτος πεδίῳ Μαρκίας ἤρχεν (ἤδη γὰρ ἐκ Γαλλίων ξὺν τοῖς ἐπομένοισι ἀφίκτο, ξὺν οἷς ἐνταῦθα ἑστρατοπέδευσε), τῶν δὲ ἄλλων Οὐτίγισ ἠγεῖτο ἔκτος αὐτός. ἄρχων γὰρ ἦν εἰς κατὰ χαρακώμα ἕκαστον. Γότθοι μὲν οὕτω ταξάμενοι διεῖλον τοὺς ὀχετοὺς ἅπαντας, ὅπως δὴ ὕδωρ ὡς ἥμιστα ἐς τὴν πόλιν
 20 ἐνθὲνδε εἰσίοι. Ῥώμης δὲ ὀχετοὶ τεσσαρεσκαίδεκα μὲν τὸ πλη- P 360
 2 ῥός εἰσιν, ἐκ πλίνθου δὲ ὠπτημένης τοῖς πάλαι ἀνδράσιν πεποιήσθαι, ἐς τοσοῦτον ἕρους καὶ βιάθους διήκοντες ὥστε ἀν-

3. μὴ] Vulgo μήτε. 9. δὲ] τὰ HL. 10. ξυνήσαντες] Vulgo ξυνδήσαντες. ξυνήσαντες L. 12. καθύπερθεν] καθύπερθε L.
 15. πεδίῳ] Vulgo πεδίον. ibid. Γαλλίων P. γαλλίων HL. Fortasse igitur Γαλλίας. Conf. var. lect. p. 352 a. 20. τεσσαρεσκαίδεκα L. 18 P. 21. ἐκ] οὐ ἐκ Hm. ibid. δὲ om. HL.

in declive labitur. Quamobrem veteres Romani collem hunc et adversam fluminis ripam muro claudere statuerunt, ut hostes nec moletrinas disturbare, nec, amne transito, in muros urbis movere quidquam facile possent. Igitar cum illic fluvium ponte ianxissent, placuit murum illi committere, multisque in opposita regione aedificatis domibus, effectum est, ut urbem Tiberis interlueret. Sed haec haec.

Gotthi vero, cum fossas altas castris omnibus praeduxissent, terram, quam inde egresserant, coagmentantes, illam extra interiorem parietem altius exaggerarunt, ac superinfixis stipitibus praecutis quamplurimis, castra singula non minus, quam castellorum propugnacula, munierunt. Ac vallo quidem, quod in campo Neronis erat, Marcias praecerat: iam enim cum suis e Gallia reversus, ibi castra posuerat. Caetera autem Vitligis moderabatur, Sextus ipse: nam unumquodque Praefectum habebat suum. Hoc dispositi modo Gotthi, aquaeductus omnes incidunt, ut inde urbs nihil aquae accipiat. Sunt aquaeductus Romae xiv. numero, e coctili latere structi quondam, adeo lati altique, ut eques intra illos equitare

Θρώπων ἵππων ὀχυρόμενον ἐνταῦθα ἰκπεύειν δυνατὰ εἶναι. Βελισάριος δὲ τὰ ἐς τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως διεκόσμησεν ἄθε. πυλῖδα
 V 37 μὲν αὐτὸς τὴν Πηγκιανὴν καὶ πύλιν τὴν ταύτης ἐν δεξιῇ εἶχεν, ἣ
 Σαλαρία ὠνόμασται. κατὰ ταύτης γὰρ ἐπίμαχος τε ὁ περιβόλος
 ἦν καὶ Ῥωμαῖοις ἐξετητὰ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὄντα ἐτόγγανεν. 5
 Πραϊνεστίναν δὲ Βέσσα ἔδωκε. καὶ τῇ Φλαμινίᾳ, ἣ Πηγκιανῆς
 ἐπὶ θάτερα ἔστι, Κωνσταντῖνον ἐπέστησε, τὰς τε πύλας ἐπιθῆς
 B πρότερον, καὶ λίθων μεγάλων οἰκοδομίᾳ ἐνδοθεν αὐτὰς ἀποφρά-
 ζας ὡς μάλιστα, ὅπως δὴ αὐτὰς μηδενὶ ἀνακλίσειν δυνατὰ εἶη.
 τῶν γὰρ χαρακωμάτων ἐνὸς ἀγχοτάτω ὄντος ἔδωκε μή τις ἐπὶ τῇ 10
 πόλει ἐνέδρα πρὸς τῶν πολεμίων ἐνταῦθα ἔσται. τὰς δὲ λειπο-
 μένας τῶν περικῶν καταλόγων τοὺς ἄρχοντας διαφυλάσσειν ἐκέ-
 λευσε. τῶν δὲ ὀχετῶν ἕκαστον ὡς ἀσφαλέστατα οἰκοδομίᾳ ἐπὶ
 πλείστον κατέλαβε, μή τις ἔξωθεν κακουργήσιον ἐνταῦθα ἴοι.
 Ἐπεὶ δὲ τῶν ὀχετῶν, καθάπερ μοι εἴρηται, διαμεθίστησαν 15
 οὐκέτι τὰς μύλας τὸ ἄθωρον ἐνήργει, ζῳοῖς τέ τισιν ἐργάζεσθαι
 H 196 αὐτὸ σδάμαθ' εἶχον, τροφῆς ἀπάσης ὅτε ἐν πολιορκίᾳ σπανίζου-
 C τες, οἳ γε καὶ ἵππων μύλιν τῶν σφίσιον ἀναγκαίων ἠδύναντο ἐπι-
 μελεῖσθαι, Βελισάριος ἔξευρε τόδε. ἔμπροσθεν τῆς γεφύρας,
 ἥς ἄρει πρὸς τῷ περιβόλῳ ὄσσης ἐμνήσθη, σχολίους ἀρτήσας 20
 ἔξ ἑκατέρας τοῦ ποταμοῦ ὄχθης ὡς ἄριστα ἐντεταμέναι, ταύταις
 τε λέμβους δύο παρ' ἀλλήλοισι ξυνήσας, πόδας δύο ἀπ' ἀλλή-

4. Σαλαρία] σαλαρίνα HL. *ibid.* ταύτης] ταύτας L. 6. Πραϊνεστίναν] πνευστρίναν HL. 7. Κωνσταντῖνον] κωνσταντιανόν HL. 14. τοῖ] εἴη HL. 15. τῶν ὀχετῶν — ἐνήργει] Suidas s. v. μύλη. 17. αὐτὸ] αὐτόν H. αὐτὰς L. *ibid.* ἀρε] τε HL.

possit. At Belisarius urbis custodias sic providit. Portam ipse minorem Pincianam, et maiorem, quae a dextera huius est, ac Salaria dicitur, inedit; quia partis illius murus expugnari facile poterat, et in hostes exitum Romanis dabat. Praenestinam Bessae assignavit. Constantinae Flaminiam, a laeva Pincianae sitam, commisit, oclusis prius foribus, et magnorum strue lapidum intus optime communitis, ne quis posset eas reccludere. Cum enim unum ex vallis hostilibus proximum esset, ne quas ibi insidias urbi hostes molirentur timebat. Reliquarum custodiam Ducibus numerorum pedestrium demandavit. Singulos aquaeductus denso pariete firmissime obstruxit, ne quis insensus eo extrinsecus illaberetur.

Et quoniam, aquaeductibus, uti dixi, insensis, aqua molas non versabat amplius, neque id iumentorum opera fieri poterat, re cibaria penitens, ut fit in obsidione, defectis Romanis, qui vix habebant quo equos sibi necessarios sustentarent, artem hanc Belisarius excogitavit. Pro ponte, quom moenibus commissum dicebam modo, aptatis fanibus, et ab utraque fluminis ripa validissime tentis, binos lembos colligavit, bipedalē

λων διέχοντας, ἥ μάλιστα ἡ τῶν ὑδάτων ἐπιρροή ἐκ τοῦ τῆς γε-
 φύρας κυρτώματος ἀκμάζουσα κατῆμι. μύλας τε δύο ἐν λέμβῳ
 ἑκατέρῳ ἐνθήμερος ἐς τὸ μεταξὺ τὴν μηχανὴν ἀπεκρέμασεν, ἥ
 τὰς μύλας στρέφειν εἰσῆθει. ἐπέκεινα δὲ ἄλλας τε ἀκάτους ἐχο-
 5 μένας τῶν αἰετῶν ὄπισθεν κατὰ λόγον ἰδέσμετε, καὶ τὰς μηχανὰς
 τρόπῳ τῷ αὐτῷ ἐπὶ πλεῖστον ἐπέβαλε. προϊούσης οὖν τῆς τοῦ D
 ὕδατος ῥύμης αἱ μηχαναὶ ἐφεξῆς ἅπασαι ἐφ' ἑαυτὰς κυλινοῦ-
 μεναι ἐτήρουν τε τὰς κατ' αὐτὰς μύλας καὶ τῆ πόλει τὰ αὐτάρκη
 ἤλουν. αἱ δὲ οἱ πολέμιοι πρὸς τῶν αὐτομόλων γνόντες ἀφανί-
 10 ζουσι τὰς μηχανὰς τρόπῳ τοιῷδε. δένδρα μεγάλα καὶ Ῥωμαίων
 σώματα νεοσφυγῆ ἐς τὸν ποταμὸν ξυμφοροῦντες ἐρρίπτον.
 τούτων τε τὰ πλεῖστα ξὺν τῷ ῥέματι ἐς μέσα τῆ σκάφη φερό-
 μενα τὴν μηχανὴν ἀπεκαύλιζε. Βελισάριος δὲ κατιδὼν τὰ ποιού-
 μενα προσεπετεχρήσατο τάδε. ἀλύσεις μακρὰς σιδηρᾶς πρὸς τῆ
 15 γεφύρα ἤρτυσεν, ἐξικνουμένας ἐς Τίβεριν ὄλον. αἷς δὲ προσπί-
 πτοντα ξύμπαντα, ὅσα ὁ ποταμὸς ἔφερε, ξυνίστατό τε καὶ
 οὐκέτι ἐς τὰ πρόσω ἐχώρει. ταῦτά τε ἀνέλκοντες αἰετῶν οἷς τὸ ἔρ-
 γον τοῦτο ἐπέκειτο ἐς τὴν γῆν ἔφερον. ταῦτα δὲ ἐποίησε οὐ τοσοῦ- P 361
 τον τῶν μυλῶν ἕνεκα ἢ ὅτι, ὅσον ἐνθένδε ἐς δεῶς τε καὶ ἔννοιαν
 20 ἦλθε, μὴ λάθωσιν ἀκάτους πολλαῖς οἱ πολέμιοι ἐντὸς τῆς γεφύ-
 ρας καὶ ἐν μέσῃ πόλει γενόμενοι. οὕτω τε οἱ βάρβαροι τῆς πέι-
 ρας, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσι ταύτῃ προὔχώρει, ἀπέσχοντο. καὶ τὸ
 λοιπὸν Ῥωμαῖοι τούτοις μὲν τοῖς μύλωσιν ἐχρῶντο, τῶν δὲ βα-

7. φόρης] φόρης H. 23. βαλανείων] βαλλανείων L.

inter utrumque relicto spatio, qua maiori impetu e pontis fornice aqua decurrebat. Tum duabus molis utrique lembo impositis, in medio machinam, qua molae volvi solent, suspendit. Alios continenter lenunculos ad eorum rationem, qui pone erant, connexuit, ac machinas eodem modo immisit: quae omnes ordine, profluentis aquae vi, circumactae, appositae sibi molae ciebant, et quantum urbi opus erat, molebant. Quae cum hostes ex transfugis cognovissent, hac arte machinas everterunt. Magnas arbores et Romanorum nuper occisorum cadavera ad fluvium comportantes, mittebant in profluentem. Horum pars maxima, secundo amne in medias devecta scaphas, machinam fregit. Re Belisarius animadversa, priori haec invento addidit. Late, per totum Tiberis alveum, oblongas praetendit ponti catenas ferreas: in quas omnia, quae deferebat flumen, sic incurrebant, ut ibi colligerentur, nec ultra procederent. Ea vero inadventer trabentes, qui hoc munus susceperant, in terram subducebant. Id Belisarius non tam molarum causa agebat, quam quia meta et suspiciene hac pulsabatur, ne hostes multis lembis iavecti, cis pontem et in mediam urbem clam penetrarent. Sic tandem Barbari incepto iam irritato abstitere: et huiusmodi quidem moletrinis Romani dein-

Procopius II.

7

λανείων τοῦ ὕδατος τῇ ἀπορίᾳ παντάπασιν ἀπεκέκλειντο. ὕδωρ μέντοι ὅσον πιεῖν διαρκές εἶχον, ἐπεὶ καὶ τοῖς τοῦ ποταμοῦ ἐκαστάτω οἰκοῦσι παρῆν ἐκ φρεάτων ἰδρεύεσθαι. ἐς δὲ τοὺς ὑπονόμους, οἵπερ ἐκ τῆς πόλεως, εἴ τι οὐ καθαρὸν, ἐκβάλλουσι ἕξω, ἀσφάλειαν ἐπινοεῖν οὐδεμίαν ἠνάγκαστο, ἐπεὶ ἐς τὸν ποτα-
B μὸν Τίβεριν τὰς ἐκβολὰς ἔχουσι ἀπαντες, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν οἶόν τε τῇ πόλει ἐνθένδε πρὸς τῶν πολεμίων ἐπιβουλήν γε-
 νέσθαι.

C κ'. Τὰ μὲν οὖν ἐς τὴν πολιορκίαν τῆδε Βελισαρίῳ διψή-
V 38 κητο. Σαμνιτῶν δὲ παῖδες πολλοὶ, πρόβατα ἐν χώρᾳ τῇ σφε-
 10 τέρα ποιμαίνοντες, δύο τοὺς σώματος ἐν σφίσιν εὖ ἤκοντας ἀπο-
 λέξαντες, καὶ αὐτῶν ἓνα μὲν καλέσαντες ἐπὶ τοῦ Βελισαρίου ὀνό-
 ματος, Οὐτίγιν δὲ τὸν ἕτερον ὀνομάσαντες, παλαίειν ἐκέλευον.
 ὣν δὴ ἰσχυρότατα ἐς τὸν ἀγῶνα καθισταμένων, τὸν Οὐτίγιν
 δῆθεν ζυγηλέχθη πεσεῖν. καὶ αὐτὸν ὁ τῶν παίδων δμιλος παλ-
 15 ζοντες ἀπὸ δένδρου ἐκρέμων. λύκου δὲ τύχῃ τινὶ ἐνταῦθα φα-
 νέντος οἱ μὲν παῖδες ἔφυγον ἀπαντες, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἠρ-
 τημένος Οὐτίγις χρόνου οἱ τριβέντος ἐν ταύτῃ δὴ τῇ τιμωρίᾳ
 θνήσκει. καὶ ἐπεὶ ταῦτα ἐς Σαμνίτας ἔκπυστα ἐγεγόνει, οὔτε
D κόλασίν τινα ἐς τὰ παῖδια ταῦτα ἐξήνεγκαν καὶ τὰ ζυμπεσόντα **20**
 ζυμβάλοντες νικήσειν κατὰ κράτος Βελισάριον ἰσχυροῦντο. ταῦ-
 τα μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

3. ἰδρεύεσθαι] ἰδρεύεσθαι L. 9. ἐς τὴν] πρὸς τὴν L super-
 perscr. a m. sec. *ibid.* διψήκτο Scaliger. Libri διψήκαστο.
 16. ἀπὸ] ἐπὶ L a pr. m. *ibid.* ἐκρέμων L. ἐκρήμμον P.
 18. οἱ excidit in P.

ceps usi sunt; balneis autem ipsos exclusit aquae penuria. Quod ad potum attinet, satis aquae habebant: cum ii, quorum domus erant a fluvio remotissimae, e puteis haurire possent. Denique cloacis, quae sor-des et purgamenta urbis foras eiciunt, nullam Belisarius cautionem adhibere necesse habuit. Etenim quia cunctae in fluv. Tiberim se exone-rant, propterea nullus ibi locus erat insidiis hostium.

20. Ita quidem obsidioni ferendae necessaria disposuit Belisarius; multi vero Samnites pueri, qui oves in agro suo pascebant, cum duos delegissent corpore valentiores, et Belisarium vocassent alterum, alte-rum Vitigin, luctari ambos iusserunt. Certamine validissime inito, cadit Vitigis: hunc puerorum turba ex arbore per ludum suspendit: viso tum forte lupo, pueri omnes se in pedes coniciunt: suspensus ex arbore Vi-tigis, in eo cruciatus derelictus diutius, moritur. Quo Samnites audito, poenam quidem ex pueris nullam, sed coniecturam ex illo casu ceperunt certissimam, ut dicebant, victorem belli vi Belisarium forte. Haec ita contigerunt.

Ῥωμαίων δὲ ὁ δῆμος, τῶν ἐν πολέμῳ τε καὶ πόλιορκία
κακῶν ἀήθεις παντάπασιν ὄντες, ἐπειδὴ τῇ μὲν ἀλουσίᾳ ἐπι-
ζοῦτο καὶ τῶν ἀναγκαιῶν τῇ ἀπορίᾳ, φυλάσσειν δὲ ἄϋπνοι τὸν
περίβολον ἡναγκάζοντο, καὶ τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι οὐκ εἰς μα-
5 κρῶν ὑπέτοπαζον, ἡμῶν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους ἐώρων τοῖς τε
ἀγροῖς καὶ τᾶλλα πάντα ληιζομένους, ἡσαλλόν τε καὶ δεινὰ
ἐποιοῦντο, εἰ οὐδὲν αὐτοὶ ἡδικηκότες πολιορκοῖντό τε καὶ ἐς το-
σοῦτον κινδύνου μέγεθος ἤκοιεν. ἐν σφίσι τε αὐτοῖς ξυνιστάμε-
νοι Βελισαρίῳ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐλοιδοροῦντο, ὅς γε οὐκ ἀξιο-
10 χρεῶν πρὸς βουσιλέως λαβῶν δυνάμειν ἐτόλμησεν ἐπὶ Γότθους P 362
στρατεῦσθαι. ταῦτα δὲ καὶ οἱ ἐκ βουλῆς, ἦν σύγκλητον κα-
λοῦσι, Βελισαρίῳ ἐν παραβύστῳ ὠνειδίζον. ἄπερ Οὐλίγις πρὸς
τῶν αὐτομόλων ἀκούσας ξυγκρούειν τε αὐτοὺς ἔτι μᾶλλον ἐθέλων
καὶ ἐς πολλὴν ταραχὴν ἐμπεσεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων πράγματα ταύ- H 197
15 τη οἰόμενος, πρέσβεις παρὰ Βελισαρίον ἄλλους τε καὶ Ἄλβην
ἐπεμψεν. οἳ, ἐπειδὴ ἐς ὅψιν τὴν Βελισαρίου ἀφίκοντο, πα-
ρόντων τε τῶν ἐκ βουλῆς καὶ ὅσοι τοῦ στρατοῦ ἀρχόντες ἦσαν,
ἔλεξαν τοιάδε „ Πάλαί, ὦ στρατηγέ, τοῖς ἀνθρώποις εὐ τε καὶ
καλῶς διώρισται τὰ τῶν πραγμάτων ὀνόματα. ἐν οἷς ἐν τόδε
20 ἔστι, Θράσος κεχώρισται ἀνδρείας. τὸ μὲν γὰρ αἰτῶν οἷς ἂν
προσγένοιτο, ξὺν ἀτιμίᾳ ἐς κίνδυνον ἄγει, τὸ δὲ δόξαν ἀρετῆς B
ἱκανῶς φέρεται. τούτων θάτερόν σε εἰς ἡμᾶς ἤνεγκεν. ὁπότε-

4. ἡναγκάζοντο] ἡναγκάζετο L. 5. ἐώρων] Valgo ἐώρων.
6. ἡσαλλον] ἡσαλον L. 7. πολιορκοῖντό τε P et Scaliger.
πολιορκεῖν τότε L. πολιορκοῦσθ τότε H. 12. ἐν παραβύστῳ
om. L.

Populus vero Romanus, incommodorum belli obsidionisque omnino
insoletus, cum et illuvie et annonae penuria premeretur, atque in muris
cogeretur excubare pervigil, ac venturam brevi urbem putaret in pote-
statem hostium, a quibus interea agros caeteraque omnia vastari videbat;
graviter commotus indignabatur, quod immerens obsideretur, et in tan-
tum discrimen veniret. Quare collecti cives, aperte Belisario maledice-
bant; quod ab Imperatore minoribus, quam par esset, copiis instructus,
non dubitasset bellum suscipere Gothicum. Eadem Patres Curiae, quam
appellant Senatum, Belisario occulte exprobrabant. Quae cum Vitigis
ex transfugis audisset, ut accenderet offensionem, qua rem Romanam
valde turbatum iri existimabat, Legatos, in quibus erat Albes, ad Beli-
sarium misit: qui ad eius conspectum admissi, praesentibus Senatoribus
cunctisque exercitus Ducibus, orationem hanc habuerunt. Sapienter olim,
Magister militum, assignarunt homines rerum nominibus certa discrimina:
quorum e numero istud profertur: Temeritas a Fortitudine diversa est.
Nam illa quidem si quos occupaverit, eos turpiter in periculum coniecit:
haec vero virtutis laudem amplissimam refert. Harum certe altera te ad-

ρον μέντοι, αὐτίκα δηλώσεις. εἰ μὲν γὰρ ἀνδρεία πιστεύων ἐπὶ
 Γότθους ἱστράτευσας (ὄρας γὰρ δὴ πού ἀπὸ τοῦ τέλους καὶ τὸ
 τῶν πολεμίων στρατόπεδον), καὶ σοὶ ἀνδραγαθήσθαι, ὧ γεν-
 ναῖε, διαρκῶς πάρεστιν· ἦν δέ γε θράσει ἐχόμενος ἐφ' ἡμῶς
 ὤρμησαι, πάντως σοὶ καὶ μεταμελήσει τῶν εἰκῆ πεπραγμένων. 5
 τῶν γὰρ ἀπονεομημένων αἰ γινώμαι, ὅταν ἐν τοῖς ἀγῶσι γένον-
 ται, μετανοεῖν φιλοῦσι. νῦν οὖν μήτε Ῥωμαίοις τοῖσδε περαι-
 τέρω τὴν ταιλαιπωρίαν μὴκύνεσθαι ποίει, οὗς δὴ Θεοδέριχος ἐν
 βίῳ τρυφερῶ τε καὶ ἄλλως ἔλευθέρῳ ἐξέθρεψε, μηδὲ τῷ Γότ-
 C θων τε καὶ Ἰταλιωτῶν δεσπότῃ ἐμποδῶν ἴστασο. πῶς γὰρ οὐκ 10
 ἄτοπον, σέ μὲν οὕτω καθειργμένον τε καὶ τοὺς πολεμίους κατε-
 πτηχότα ἐν Ῥώμῃ καθῆσθαι, τὸν δὲ ταύτης βασιλεία ἐν χαρα-
 κώματι διατρέβοντα τὰ τοῦ πολέμου κακὰ τοῦ αὐτοῦ κατηκόους
 ἐργάζεσθαι; ἡμεῖς δὲ σοὶ τε καὶ τοῖς ἐπομένοις ποιεῖσθαι ἤδη τὴν
 ἄφοδον κατ' ἐξουσίαν παρέξομεν, ἅπαντα τὰ ὑμέτερα αὐτῶν 15
 ἔχουσι. τὸ γὰρ ἐπεμβαίνειν τοῖς τὸ σῶφρον μεταμαθοῦσιν οὔτε
 ὄσιον οὔτε ἄξιον τρόπου τοῦ ἀνθρωπίνου εἶναι νομιζομεν. ἡδέως
 δ' ἂν καὶ Ῥωμαίους ἔτι ἐροῦμεθα τούσδε, τί ποτε ἄρα Γότθοις
 ἐπικαλεῖν ἔχοντες ἡμῶς τε αὐτῶν καὶ σφῶν αὐτοῦς προὔδοσαν, οἳ γε
 τῆς μὲν ἡμετέρας ἐπικείρας ἄχρι τοῦδε ἀπέλαυσαν, νῦν δὲ καὶ 20
 τῆς παρ' ἡμῶν ἐπικουρίας εἰσὶν ἔμπειροι.“

11. καθειργμένον] καθειργόμενον L. 19. αὐ ἐξείδεν in P.
 20. ἀπέλαυσαν] ἀπήλαυσαν vulgo: quod fortasse ferendum in Pro-
 copio. 21. ἡμῶν] ὁμῶν HL.

versum nos impulit: utra autem ea sit, nos planum facies. Etenim si
 bellum Gotthis inferas, fortitudine fretus, illius probandae facultas adest,
 praeclare vir; cum hostium castra moenibus adeoque tuis oculis subiecta
 sint. Sin armatus audacia in nos insurrexisti, facti utique temerarii te
 poenitent. Nam ubi in dimicationem ventum est, subire solet eorum animos
 poenitentia, qui rem ratione non inierunt. Nunc autem desine acrumnas
 his Romanis producere, quos Theodericus in deliciis ac summa libertate
 enutrit, nec iusto Gotthorum Italorumque domino impedimentum offer.
 Quo enim pacto non absurdum id fuerit, ut Romae sedes inclusus, et prae
 hostium metu prodire renuens, dum urbis huius Rex, in castris agens, sub-
 ditos suos belli damnis et incommodis afficit? Nos vero tibi tuisque po-
 testatem dabimus abundi cum rebus vestris. Nam nec fas, nec humanis
 moribus consentaneum esse ducimus, ad officium se et modestiam referenti-
 bus insultare. Quod ad Romanos spectat, lubenter eos interrogabimus,
 quo tandem crimine a Gotthis laesi, cum nos, tum se ipsi prodiderint, qui
 nostram hactenus experti benignitatem, iam etiam auxilium sibi a nobis
 oblatum vident.

Τοσαῦτα μὲν οἱ πρέσβεις εἶπον. Βελισάριος δὲ ἀμείβεται D
V 39
 ὧδε „Ὁ μὲν τῆς ξυμβουλῆς καιρὸς οὐκ ἐφ’ ὑμῖν κείσεται. γνώ-
 μη γὰρ τῶν πολεμίων εἰσῆσθαι ἤκιστα πολεμῖν ἄνθρωποι, ἀλλ’
 αὐτὸν τινα τὰ οἰκεία διατίθεσθαι νόμος, ὅπως ἂν αὐτῷ δοκῇ ὡς
 5 ἄριστα. φημί δὲ ὑμῖν ἀφίξεσθαι χρόνον, ἤνικα ὑπὸ ταῖς ἀκάν-
 θαις βουλόμενοι τὰς κεφαλὰς κρύπτεσθαι οὐδαμῆ ἔξετε. Ῥώ-
 μην μέντοι ἐλόντες ἡμεῖς τῶν ἀλλοτρῶν οὐδὲν ἔχομεν, ἀλλ’
 ἡμεῖς ταύτης τὰ πρότερα ἐπιβατεύσαντες, οὐδὲν ὑμῖν προσῆκον,
 τῶν οὐκ ἐκόντες τοῖς πύλαι κεκτημένοις ἀπέδοτε. ὅστις δὲ ὑμῶν
 10 Ῥώμης ἐλπίδα ἔχει ἀμαχητὶ ἐπιβήσεσθαι, γνώμης ἀμαρτάνει. P 363
 ζῶντα γὰρ Βελισάριον μεθῆσεσθαι ταύτης ἀδύνατον.“ τοσαῦτα
 μὲν καὶ Βελισάριος εἶπε. Ῥωμαῖοι δὲ ἐν δέει μεγάλῳ γινόμενοι
 ἡσυχῇ ἐκάθηντο, καὶ οὐδὲν τοῖς πρέσβεσιν ἀντιλέγειν ἐτόλμων,
 καίπερ ἐπὶ τῇ ἐς Γότθους προδοσίᾳ πολλὰ πρὸς αὐτῶν κακιζόμε-
 15 νοι, πλὴν γε δὴ ὅτι Φιδέλιος αὐτοὺς ἐρρηχελεῖν ἔγνω. ὅς τότε
 τῆς αὐλῆς ὑπαρχος καταστάς πρὸς Βελισάριον ἐτύγχανε, καὶ
 ἀπ’ αὐτοῦ πάντων μάλιστα ἔδοξε βασιλεῖ εὐνοικῶς ἔχειν.

κα’. Οὕτω μὲν δὴ οἱ πρέσβεις ἐς τὸ σφέτερον στρατόπε- B
 δον ἐκομίζοντο. καὶ ἐπεὶ αὐτῶν Οὐλίγις ἐπυρθάνετο ὁποῖός τε
 20 ἀνῆρ Βελισάριος εἶη καὶ γνώμης ὅπως ποτὲ ὑμφὶ τὴν ἐνθῆνδε
 ἀναχώρησιν ἔχων, ἀπεκρίναντο ὡς οὐκ εἰκότα Γότθοι ἐλπίζουσι,
 δεδῆξασθαι Βελισάριον ὅτῳ δὴ τρόπῳ οἴομενοι. Οὐλίγις δὲ

2. ξυμβουλῆς] ξυμβολῆς Grotius ex MS. 5. ἀφίξεσθαι] ἀφί-
 στασθαι L. 6. ἔξετε] ἔξεσται L. 11. ταύτης P ex Vat. το-
 σοῦτον HL. 13. ἐτόλμων] Vulgo ἐτόλμων.

Locutis haec Oratoribus Belisarius ita respondit. *Deliberandi tem-
 pus non capiemus arbitrio vestro: neque enim is est hominum mos, ut de
 hostium sententia bellum gerant: at rem quisque suam tractare solet, prout
 optimum factu iudicat. Vobis autem praedico futurum tempus, cum sub
 sentibus capita voletis abdere, nec reliquum ibi locum habebitis. Nos de-
 mum petiti Roma nihil alienum tenemus: at vos quam antea occupaveratis
 imperia, antiquis dominis inviti nunc reddidistis. Caeterum si quis vestrum
 sperat fore ut Romam sine ullo conflictu ingrediatur, eum sua fallit opi-
 nio. Neque enim fieri potest, ut vobis urbem hanc Belisarius, quandiu
 vivet, relinquat.* Secundum hanc Belisarii orationem, Romani metu per-
 culsis ac taciti sedebant, nec audebant refellere Legatorum obiurgatio-
 nem, proditos ab ipsis Gotthos vehementer querentium. Unus admo-
 dum Fidelius, quem Belisarius Praefectum Praetorio tunc creaverat, au-
 sus eos verbis impetere, omnium maxime Imperatori studere visus est.

21. Ad sua reversi castra Oratores, quaerenti Vitigi, quis esset vir
 Belisarius, et quid animi ad discessum haberet, responderunt, spe vana
 teneri Gotthos, si Belisarium utcunque se territoros putarent. Quo Vi-

ταῦτα ἀκούσας, τειχομαχεῖν τε πολλῇ σπουδῇ ἐβουλεύετο καὶ τὰ
 ἐς τὴν τοῦ περιβόλου ἐπιβουλήν ἐξηρτίετο ὧδε. πύργους ξυλί-
 νους ἐποίησατο ἴσους τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ ἔτυχέ γε τοῦ
 ἀληθοῦς μέτρου πολλύκις ξυμμετροησάμενος ταῖς τῶν λίθων ἐπι-
 βολαῖς. τούτοις δὲ τοῖς πύργοις τροχοὶ ἐς τὴν βάσιν ἐμβεβλημέ- 5
 C νοι πρὸς γωνία ἐκάστη ὑπέκειντο, οἱ δὲ αὐτοὺς κυλινδρούμενοι
 ῥῆστα περιάξουν ἐμμελλον ὅπη οἱ τειχομαχοῦντες αἰεὶ βούλοιντο,
 καὶ βόες τοὺς πύργους ξυνδεδεμένοι εἴλκον. ἔπειτα δὲ κλίμακας
 πολλὰς τε τὸ πλήθος καὶ ἄχρι ἐς τὰς ἐπάλξεις ἐξικνουμένας ἡτοι-
 μαζε καὶ μηχανὰς τέσσαρας, αἱ κριοὶ καλοῦνται. ἔστι δὲ ἡ 10
 μηχανὴ τριαύτη. κίονες ὀρθοὶ ξύλινοι τέσσαρες ἀντίοι τε καὶ
 ἴσοι ἀλλήλοις ἐστᾶσι. τούτοις δὲ τοῖς κίοσι δοκοὺς ὀκτώ ἑκαρ-
 H 198 σίας ἐνείροντες τέσσαρας μὲν ἄνω, τσσαύτας δὲ πρὸς ταῖς βάσε-
 σιν ἐναρμόζουσιν. οἰκίσκον τε σχῆμα τετραγώνων ἐργαζόμενοι
 προκάλυμμα πανταχόθεν ἀντὶ τοίχων τε καὶ τείχους διφθέραις 15
 D αὐτῇ περιβάλλουσιν, ὅπως ἡ τε μηχανὴ τοῖς ἔλκουσιν ἐλαφρῶ
 εἶη καὶ οἱ ἐνδον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὧσιν, ὡς πρὸς τῶν ἐναντίων ἦχι-
 στα βύλλεσθαι. ἐντὸς δὲ αὐτῆς δοκὸν ἐτέραν ἄνωθεν ἑκαρσίαν
 ἀνυρτίσαντες χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεισι κατὰ μέσην μάλιστα τὴν
 μηχανὴν ἔχουσιν. ἤς δὲ ὀξεῖαν ποιοῦμενοι τὴν ἄκραν, σιδήρω 20
 πολλῶ καθάπερ ἀκίδα καλύπτουσι βέλους, ἡ καὶ τετραγώνων,
 ὡσπερ ἄκμονα, τὸν σιδήρον ποιοῦσι. καὶ τροχοῖς μὲν ἡ μηχανὴ
 τέσσαρσι πρὸς κίονι ἐκάστῳ κειμένοις ἐπῆρται, ἄνδρες δὲ αὐτὴν

3. ἐποίησατο] ἐποίησαντο L.
 Vulgo κλίμακα.

5. δὲ] δὴ L.

22. ἄκμονα]

tigis audito, oppugnationem acriter inferre constituit, et quae ad moenia labefactanda valerent, ita paravit. Turres ligneas fecit, aequales hostili muro, cuius mensuram assecutus est, illas cum structura lapidea saepe componendo. Earum turrium basi, ad singulos angulos, suberant rotae, quarum lapsu facillime agerentur, quocumque vellent oppugnatores: ipsas demum iuncti boves trahebant. Deinde scalas paravit quamplurimas, quae ad pinnas pertingebant, ac machinas quatuor, quas Arietes vocant. Est autem eiusmodi machina. Ligneis columnis quatuor sic erectis, ut inter se oppositae et aequales stent, illis trabes inserunt transversas octo; nempe quatuor committunt supra, totidemque ad bases. Tum opus, ad cubiculi formam quadranguli, pro parietibus ac muro, undique circumtegentur coriis, ut et levis sit tractu machina, et, qui in ea sunt, tuti sint ab hostium telis. Aliam quoque trabem intus transversam, atque ex alto ad medium fere machinae spatium laxis catenis suspensam habent: cuius caput in mucronem desinens, non secus ac telli cuspidem, multo induunt ferro, incudis instar, quadrangulo. Machinam rotis quatuor, quae singulis columnis subiectae sunt, elatam, viri non minus L.

οὐχ ἦσαν ἢ κατὰ πεντήκοντα κινούσιν ἐνδοθεν. οἱ ἐπειδὴν αὐ-
 τὴν τῷ περιβόλῳ λείψωσι, τὴν δοκὸν, ἧς δὴ ἄρτι ἐμνήσθη, P 364
 μηχανῇ τινι στρέφοντες ὀπίσω ἀνέλκουσιν, αὐτῆς δὲ αὐτὴν ξὺν
 ῥύμη πολλῇ ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀφιῶσιν. ἢ δὲ συχνὰ ἐμβαλλομένη
 5 κατασεῖσαι τε ὄπη προσπίπτει καὶ διελεῖν ῥᾶστα οἷα τέ ἐστι, καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐπιωνυμίαν ταύτην ἢ μηχανῇ ἔχει, ἐπεὶ τῆς δοκοῦ
 ταύτης ἢ ἐμβολὴ προὔχουσα πλήσσειν ὅπου παρατόχοι, καθά-
 περ τῶν προβάτων τὰ ἄρρενα, εἴωθε. τῶν μὲν οὖν τεχομα-
 χούτων οἱ κριοὶ τοιοῦδε εἰσι.

10 Γότθοι δὲ πάμπολύ τι χρῆμα φακέλλων ἐκ τε ξύλων καὶ
 καλάμων ποιησάμενοι ἐν παρασκευῇ εἶχον, ὅπως δὴ ἐς τὴν τά- V 40
 φρον ἐμβαλόντες ὁμαλὸν τε τὸν χώρον ἐργάσωνται καὶ ταύτη δια- B
 βαίνειν αἱ μηχαναὶ ἤκιστα εἴργωνται. οὕτω μὲν δὴ Γότθοι πα-
 ρασκευασάμενοι τεχομαχεῖν ὤρμητο. Βελισάριος δὲ μηχανὰς
 15 ἐς τοὺς πύργους ἐτίθειτο, ἃς καλοῦσι βαλλίστρας. τόξου δὲ
 σῆμα ἔχουσιν αὐταί, ἐνεργῆν τε αὐτοῦ κολλητὴς κεραία προὔ-
 χει, αὐτὴ μὲν χαλαρὰ ἠρτημένη, σιδηρᾷ δὲ εἴθειά τινι ἐπικει-
 μένη. ἐπειδὴν οὖν τοῖς πολεμίοις ἐνθένδε βύλλειν ἐθελούσιν ἄν-
 θρωποι, βρόχον βρυχέος ἐνέρσει τὰ ξύλα ἐς ἄλληλα νεύειν ποιού-
 20 σιν, ἃ δὴ τοῦ τόξου ἄκρα ζυμβαίνει εἶναι, τὸν τε ἄτρακτον ἐν
 τῇ κολλητῇ κεραίᾳ τίθενται, τῶν ἄλλων βελῶν, ἕπερ ἐκ τῶν τόξων
 ἀφιῶσι, μῆκος μὲν ἔχοντα ἡμισυ μάλιστα, εὖρος δὲ κατὰ τὸ C
 τετραπλάσιον. πτεροῖς μέντοι οὐ τοῖς εἰωθόσις ἀνέρχονται, ἀλλὰ

12. ἐργάσωνται] ἐργάσσονται H. 15. βαλλίστρας] Al. βαλλίστρας,
 de qua διττογραφία notis ad lib. I. Chrysost. de sacerdotio. Holsch.
 17. ζαλαρῶ P. ζαλαρὰ H.

intrinsecus movent; eaque muro applicita, trabem, cuius modo memini,
 machina agentes quadam, abducunt retro, et in murum magno cum im-
 petu remittunt. Haec autem saepius repetita impressio eam habet vim,
 ut quaecunque in partem inciderit, eam facillime quatiat convellatque.
 Atque inde nacta nomen est machina, quod prominens trabis eiusae cap-
 sut, quocunque sors tulerit, dare impetum soleat feriendo, quo modo
 onium mares arietant. Ea demum forma est arietum, quibus murorum
 oppugnatores utuntur.

Pararunt praeterea Gotthi innumeros lignorum arundinumque fasci-
 culos, quibus iniectis complerent fossam et aequarent, ne machinae transi-
 ta prohiberentur. Sic instructi Gotthi oppugnare muros ardebant. Be-
 lisarius vero in turribus machinas locavit, quas appellant Balistas. Ha-
 bent hae speciem arcus, infra quem cornu concavum prominat, catena
 laxa suspensum, ferreaeque virgae rectae incumbens. Qui inde volunt
 hostem appetere, ligna, quae sunt arcus capita duo, modici funis nexu
 coire cogunt, et cavo in cornu sagittam aptant, dimidio quidam sagittis
 aliis, quas arcubus mittunt, breviorum, sed latiorum quadruplo: nec pen-

ξύλα λεπτά ἐς τῶν πτερῶν τὴν χάραν ἐνείροντες ἄλον ἀπομιμῶνται τοῦ βέλους τὸ σχῆμα. μεγάλην δὲ αὐτῷ λίαν καὶ τοῦ πάχους κατὰ λόγον τὴν ἀκίδα ἐμβαλόντες σφύγγουσι τε πολλοὶ οἱ ἀμφοτέρωθεν μηχαναῖς τισι, καὶ ποτε ἡ κοίλη κεραία προΐουσα ἐκπίπτει μὲν, ζὺν ῥύμη δὲ τοσαύτη ἐκπίπτει τὸ βέλος ὥστε ἐξ-5 κνεῖται μὲν οὐχ ἤσσον ἢ κατὰ δύο τῆς τοξείας βολᾶς, δένδρου δὲ ἢ λίθου ἐπιτυχὸν τέμνει ῥαδίως. τοιαύτη μὲν ἡ μηχανή ἐστιν ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τούτου, ὅτι δὴ βύλλει μάλιστα, ἐπικληθεῖσα.

D ἑτέρας δὲ μηχανὰς ἐπήξαντο ἐν ταῖς τοῦ περιβόλου ἐπάλλεσιν ἐς λίθων βολᾶς ἐπιτηδείας. σφενδόνας δὲ αὐταὶ εἰσιν ἐμφερεῖς καὶ 10 ὄναγροι ἐπικυλοῦνται. ἐν δὲ ταῖς πύλαις λίκους ἔξω ἐπετίθεντο, οὓς δὴ ποιοῦσι τρόπῳ τοιῷδε. δοκοὺς δύο ἰστώσιν ἐκ γῆς ἄχρη καὶ ἐς τὰς ἐπάλλεσιν ἐξικνουμένας, ξύλα τε εἰργασμένα ἐπάλληλα θέμενοι τὰ μὲν ὀρθῶ, τὰ δὲ ἐγκάρσια ἐναρμόζουσιν, ὡς τῶν ἐνέρσεων τὰ ἐν μέσῳ εἰς ἀλλήλους τρυπήματα φαίνεσθαι. ἐκάστης 15 δὲ ἁρμονίας ἐμβολή τις προὔχει, κέντρον παχῆ ἐς τὰ μάλιστα ἐμφερῆς οὖσα. καὶ τῶν ξύλων τὰ ἐγκάρσια ἐς δοκὸν ἑτέραν πηξάμενοι, ἄνωθεν ἄχρι ἐς μοῖραν διήκοντα τὴν ἡμίσειαν, ὑπτίας

P 365 τὰς δοκοὺς ἐπὶ τῶν πυλῶν ἀνακλίνουσι. καὶ ἐπειδὴν αὐτῆς ἐγ-
γυτέρω οἱ πολέμιοι ἴκωνται, οἶδε ἄνωθεν ἄκρων δοκῶν ἀνέμενοι 20 ὠθοῦσιν, αὐταὶ δὲ ἐς τοὺς ἐπιόντας ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐμπιπτουσαι

8. ἐμβαλόντες] ἐμβάλλοντες H.   *ibid.* πολλοὶ] πολλῶ HL.
7. ἐπιτυχόν] Vulgo ἐπιτοχών.   8. ἐπὶ] Lego ἀπό. Sic Synes.
Epist. p. 26. ἐκάλουν ἀλλήλους οὐκ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων, ἀλλ' ἀπὸ
τῶν ἀτυχημάτων. Housch.   20. οἶδε] οἱ δὲ H.   21. δὲ]
δη Hm.

nis consuetis instructam, at tenuibus lignis, earum loco ita insertis, ut sagittae speciem omnino reddant. Ei demum infixa cuspidē, admodum magna, pro crassitudinis portione; multi, qui utrinque astant, vincula machinis quibusdam intendunt: tum concavum cornu progrediens, erumpit: sagitta pariter vi tanta exploditur, ut sagittariorum iactus minimum duos aequet, incidensque in arborem lapidemve, facile frangat. Eiusmodi est machina, quae nomen ex eo trahit, quod vehementissime tela iaciat. In murorum pinnis alias machinas statuerunt, lapidibus mittendis idoneas: fundarum cae sunt similes, et Onagri appellantur. Portis etiam, extra murum, imposuerunt Lupos, quos ita fabricantur. Trabes erigunt binas, quae a terra ad pinnas pertingunt. Tum ligna laborata alternatim apponunt, recta haec, illa transversa; itaque committunt, ut media inter commissuras foramina appareant sibi respondentia. Ex qualibet iunctura mucro quidam prominet, stimulo crasso persimilis. Ac postquam ligna transversa alii trabi sic infixerunt, ut desuper ad dimidiam partem pervadant, efficiunt, ut trabes supinae portis incumbant. Ubi propius accessit hostis, qui sunt in parte superiori, apprehensis summis trabibus, eas impellunt. Illae vero subeuntibus incidentes repente, mu-

τοῖς προὔχουσι τῶν ἐμβολῶν, ὄσους ἂν λῖβοιεν, εὐπετῶς κτείνοσι. Βελισάριος μὲν ταῦτα ἐποίει.

κβ'. Γότθοι δὲ ὀκτωκαιδέκατῃ ἀπὸ τῆς προσιδρέμης ἡμέ- B
ρα, Οὐτίγιδος σφίσειν ἡγουμένον, ἄμφρ' ἡλίου ἀνατολᾶς ὡς τε-
5 χρομαχῆσοντες ἐπὶ τὸν περίβολον ἦσαν, καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας
προϊούσα ἢ τῶν πύργων τε καὶ κριῶν ὄψις παντάπασι τε ἀήθης
οὐσα ἐξέπλησσε. Βελισάριος δὲ θαδρῶσαν ζῶν ταῖς μηχαναῖς H 199
ὄρων τὴν τῶν πολεμίων παρτάξιν, ἐγέλα τε καὶ τοὺς στρατιώ-
τας ἠσυχάζειν ἐκέλευε, καὶ τῶν χειρῶν μηδαμῶς ἄρχειν, ἕως
10 αὐτὸς σημήνη. ὅταν δὲ ἔνεκα γελῶν, ἐν μὲν τῷ αὐτίκα ἤκιστῃ
ἐδήλου, ὕστερον δὲ ἐγνώσθη. Ῥωμαῖοι μὲντοι αὐτὸν εἰρωνεύε-
σθαι ὑποτοπήσαντες ἐκίμειζον τε καὶ ἀναιδῆ ἐκάλουν, καὶ ὅτι ἐς C
τὰ πρόσω λόντας οὐκ ἀναστῆλλοι τοῖς ἐναντίους, δευνὰ ἐποιοῦντο.
ἐπεὶ δὲ Γότθοι τῆς τάφρου ἐγγυτέρω ἕκοντο, πρῶτος ὁ στρατη-
5 γός τὸ τόξον ἐντείνας, αὐτῶν τινα τεθωρακισμένον τε καὶ τῆς
στρατιᾶς ἡγούμενον ἐς τὸν ἀχέρα ἐπιτυχῶν βύλλει. καὶ ὁ μὲν
καιρίαν πληγὴν ἔπεσεν ὑπτίος, ὁ Ῥωμαίων δὲ λεῶς ἅπας ἀνέκρα-
γεν ἐξαίσιον τε καὶ ἀκοῆς κρεῖσσον, ἄριστον οὐρανὸν ζυγνευχθῆναι
σφίσειν οὐόμενοι. δις δὲ Βελισαρίου τὸ βέλος ἀφιέντος, ταῦτο
20 τοῦτο καὶ αὐτὸς ζυνέβη, καὶ ἢ τε κραυγὴ μελλῶν ἀπὸ τοῦ περι- V 41
βόλου ἤρθη καὶ τοὺς πολεμίους ἤσσησθαι Ῥωμαῖοι ᾤοντο. καὶ D
τότε μὲν Βελισάριος τῇ μὲν στρατιᾷ πάσῃ κινεῖν τὰ τοξόματα
ἐσήμαινε, τοὺς δὲ ἄμφ' αὐτὸν ἅπαντας ἐς μόνους τοὺς βόας

15. αὐτῶν] τῶν HL. 20. ἀπὸ τοῦ] ἀπὸ τῆς L.

conatibus prominentibus quoscumque intercipiant, momento perimunt. Aeta haec a Belisario.

22. Obsidionis die XVIII. circiter Solis ortum, Gotthi, duce Vitigi, ad oppugnanda moenia accesserunt. Ac Romani quidem, turrium arietumque appropinquantium insueto plane spectaculo percellerantur omnes: Belisarius vero hostilem aciem cum machinis progredientem videns, ridebat, et militibus imperabat, uti se continerent, nec pugnam prius lacerarent, quam ipse signum dedisset. Neque ille tum risus causam, quae patuit postmodum, prodidit. Quamobrem Romani, eum rati facete ludere, carpebant ipsum, et impudentem vocabant, atque iniquo ferebant animo, quod hostes porro pergentes haud inhiberet. Iam Gotthi fossae propinqui erant, cum primus omnium Magister militiae, intento arcu, eorum cuidam lorica induto, atque agmen ducenti, collum traiecit. Is letali accepto vulnere, supinus sternitur. Mox ab omni Rom. populo ingens et inauditus attollitur clamor, optimum inde omen accipiente. Missa a Belisario sagitta altera, cum eodem successu; intentior e muro clamor sablatus est, iamque hostem devictum Romani existimarunt. Tum Belisarius cunctis militibus dato signo, sagittas expedire iubet, ac suis praec-

ἐκλίπευε βάλλειν. πάντων τε τῶν βοῶν αὐτίκα πεσόντων, οὔτε τοὺς πύργους περαιτέρω κινεῖν οἱ πολέμιοι εἶχον οὔτε τι ἐπιτεκνήσασθαι ἀποκρουόμενοι ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ οἱοί τε ἦσαν. οὕτω τε Βελισαρίου ἡ πρόνοια ἐγνώσθη τοῦ μὴ ἕκαστάτω ὄντας τοὺς πολέμιους ἀναστέλλειν πειρᾶσθαι, καὶ ὅτι γελῶν τὴν τῶν βαρβάρων εὐθήθειαν, οὐ δὴ βόας περιᾶξειν ἐς τῶν ἐναντίων τὸ τεῖχος οὕτως ἀνεπισκέπτως ἔλπίδα εἶχον. ταῦτα μὲν ἀμφὶ Βελισαρίων πόλιν ἐγένοντο. Οὐλίγις δὲ ταύτῃ ἀποκρουσθεὶς, Γότθων μὲν P 366 στρατιὰν πολλὴν αὐτοῦ εἶασε, φάλαγγα δὲ αὐτῶν βαθεῖαν κομιδῇ ποιησάμενος καὶ τοὺς ἄρχουσιν ἐπιστελλας προσβολὴν μὲν 10 μηδαμῇ τοῦ περιβόλου ποιείσθαι, μένοντας δὲ ἐν τάξει βάλλειν τε συχὰ ἐς τὰς ἐπάλξεις καὶ ὡς ἤκιστα Βελισαρίῳ καιρὸν ἐνδιδόναι ἐπιβοηθεῖν ἐτέρωθεν τοῦ τεῖχους ὅπῃ ἂν αὐτὸς προσβάλειν μέλλῃ στρατῷ πλείονι, οὕτω τε ἀμφὶ πόλιν Πραινεστίναν ἐπὶ μοῖραν τοῦ περιβόλου, ἣν Ῥωμαῖοι βιβάριον καλοῦσι, καὶ ἧ 15 τὸ τεῖχος ἐπιμαχώτατον μάλιστα, πολλῷ στρατῷ ἦει, ἐτόγγα- B νον δὲ ἦδη καὶ μηχαναὶ ἄλλαι πύργων τε καὶ κριῶν καὶ κλιμακες πολλαὶ ἐνταῦθα οὔσαι.

Ἐν τούτῳ δὲ Γότθων προσβολῇ ἕτερα ἐς πόλιν Ἀθήρηλιαν ἐγένετο τρόπῳ τοιῷδε. Ἀδριανοῦ τοῦ Ῥωμαίων αυτοκράτορος 20 τάφος ἔξω πόλης Ἀθήρηλιας ἐστίν, ἀπέχων τοῦ περιβόλου ὅσον λίθου βολῆν, θέματα λόγου πολλοῦ ἄξιον. πεποιήται γὰρ ἐκ λί-

1. οὔτε — οὔτα] Vulgo οὐδὲ — οὐδέ. 3. ἀποκρούμενοι P. ἀποκρουόμενοι Reg. 14. Πραινεστίναν] πενεστρίναν HL. 19. Ἀθήρηλιαν] ἀβρηλιανήν HL. 21. Ἀθήρηλιας] ἀβρηλιάς HL.

sertim iniungit, ut boves tantum configant: quibus ad unum confestum caesis, turres promovere hostis ultra non potuit, coeptoque in medio haesit, inops artis atque consilii. Hinc constitit fecisse provide Belisarium, cum hostes procul positos coërcere renuit, ac risisse Barbarorum simplicitatem; qui tam inconsiderate sperassent, fore ut boves ad hostilem murum perducerent. His ad portam gestis Belisariam, Vitigis ita repulsus, numerosam Gotthorum cohortem ibi reliquit, eorumque acie sic disposita, ut magnam altitudinem haberet, Ducibus praecipit, ne in murum impressionem facerent; at, servatis ordinibus, crebra in pinnas tela torquerent, nec Belisario darent spatium ferendi suppetias laborantibus in alia murorum parte, quam ipse cum maioribus copiis pararet invadere. Itaque ad partem portae Praenestinae vicinam, dictamque a Romanis Vivarium, ubi murus expugnari facillime poterat, cum magno armorum numero contendit. Ibidem iam paratae erant cum aliae machinae, tum turres, arietes et scalae quamplurimae.

Interea portam quoque Aureliam hoc modo Gotthi oppugnaverunt. Extra portam Aureliam, iactu lapidis procul a moenibus, est Adriani Aug. tumulus, opus spectandum ac memorabile. Nam constat ex mar-

θου Παρίου καὶ οἱ λίθοι ἐς ἀλλήλους μεμύκασιν, οὐδὲν ἄλλο
 ἐντὸς ἔχοντες. πλευραὶ τε αὐτοῦ τέσσαρες εἰσι ἴσαι ἀλλήλαις,
 εὖρος μὲν σχεδόν τι ἐς λίθου βολὴν ἐκάστη ἔχουσα, μήκος δὲ
 ὑπὲρ τὸ τῆς πόλεως τείχος. ἀγάλματά τε ἄνω ἐκ λίθου εἰσι τοῦ
 5 αὐτοῦ ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων θαυμάσια οἶα· τούτου δὲ τὸν τύφον C
 οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι (ἐδόκει γὰρ τῇ πόλει ἐπιτείχισμα εἶναι)
 τεύχισμασι δύο ἐς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ περιβόλου διήκουσι μέρος εἶναι
 τοῦ τείχους πεποίηται. ἔοικε γοῦν πύργῳ ὑψηλῷ πύλης τῆς
 ἐκείνη προβεβλημένῳ. ἦν μὲν οὖν τὸ ἐνταῦθα δχύρωμα ἰκανώ-
 10 τατον. τούτου δὲ τῷ φύλακτῆρι Κωνσταντῖνον ἐπιστήσας Βε-
 λισάριος ἔτυχεν. ᾧ δὲ ἐπέστειλε καὶ τῆς φυλακῆς τείχους τοῦ
 ἔχομένου ἐπιμελεῖσθαι, φάυλην τινὰ καὶ οὐκ ἀξιόλογον φρουρὰν
 ἔχοντος. ἤκιστα γὰρ ταύτῃ ἐπιμάχον ὄντος τοῦ περιβόλου, ἅτε
 τοῦ ποταμοῦ πυραρρέοντος, οὐδεμίαν αὐτόθι προσβολὴν ἔσεσθαι
 15 ὑποτοπήσας, οὐκ ἀξιόλογον ἐνταῦθα φυλακτῆριον κατεστήσατε, D
 ἀλλ' ὀλίγων οἱ τῶν στρατιωτῶν ὄντων, τοῖς τῶν χωρίων ἀναγ-
 καιοτάτοις τὸ πλῆθος ἐνεμεν. ἐς πεντακισχιλίους γὰρ μάλιστα
 τὸ βασιλέως στρατεύμα ἐν Ῥώμῃ κατ' ἀρχὰς τῆσδε τῆς πολιορ-
 κίας ἔστη. Κωνσταντῖνος δὲ (καὶ γὰρ οἱ ἠγγέλλοντο οἱ πολέ-
 20 μοι τῆς ἐς τὸν Τίβεριν ἀποπειρώμενοι διαβάσεως) δεισας περὶ
 τῷ ἐκίσει τεύχισματι, αὐτὸς μὲν κατὰ τάχος ἐκίσει ἔξιν ὀλίγοις τι-
 σὶν ἔβοήθει, τοῖς δὲ πλείοσι τῆς ἐν τῇ πύλῃ τε καὶ τῷ τάφῳ

6. πόλις ἐπιτείχισμα — τεύχισμασι P ex Vat. πόλις] ἐπιτεύχισμασι H.
 7. αὐτὸν ἀπὸ P et Scaliger. αὐτὴν ἐπὶ HL. 10. τούτου] τού-
 τῳ L. *ibid.* Κωνσταντῖνον] κωνσταντιανόν HL. 14. παραρ-
 ρέοντος] παραρρέοντος L a pr. m. 17. ἐς] ὡς LHm. 19. ἔσ-
 ται] Vulgo ἐστίν. *ibid.* Κωνσταντῖνος] κωνσταντιανός HL.

more Pario, aptissimeque haerent inter se lapides, quamvis nihil sit in-
 tus, quo vinciantur. Aequalia sunt quatuor eius latera: cuiusque lati-
 tudo iactum lapidis aequat; altitudo muros urbis excedit. In culmine
 admirabiles visuntur virorum equorumque statuae ex eodem marmore.
 Et quoniam obiecta urbi munitio tumulus hic esse videbatur; cum vete-
 res moenibus coniunxerunt duobus extructis brachiis, quae a muro ad
 ipsum pertinent. Itaque speciem turris habet excelsae, et portam prote-
 gentis vicinam. Quod propugnaculum cum opportunissimum esset, illius
 praesidium Belisarius commiserat Constantino: eidemque mandaverat, ut
 muro etiam continenti, in quo parva ac levissimi momenti custodia sta-
 bat, advigilaret. Etenim, quia praeterlabens ibi fluvius obstabat, quo-
 minus murus oppugnaretur, nullam ea parte datum iri impressionem ra-
 tus, custodiam, nullo fere habendam numero, illic posuerat, in loca ma-
 xime necessaria militibus contributis: quorum magna sane paucitas erat:
 cum Imperatoris copiae, quas habebat Roma, obsidionis huius initio, vi-
 rorum millibus ad summum quinque constitissent. Factus certior Con-
 stantinus hostem Tiberis transitum tentare, muro partis illius timens, eo

φρουρᾶς ἐπιμελεῖσθαι παρήγγειλεν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Γότθοι πύλην τῆς Ἀδρηλίας καὶ τῷ Ἀδριανοῦ πύργῳ προσέβαλλον, μηχανὴν μὲν οὐδεμίαν ἔχοντες, κλιμάκων δὲ πάμπολύ τι ἐπαγόμενοι χρήμα H 200 καὶ τοξευμάτων πλήθη, ἕς τε ἀπορίαν ῥῆον καταστήσασθαι τοῦς P 367 πολεμίους οἰόμενοι καὶ τοῦ ἐνταῦθα φυλακτηρίου κρατήσιν δι' 5 ὀλιγανθρωπίαν οὐδενὶ πόνῳ. Θυρεοὺς δὲ προβεβλημένοι ἐβάδιζον, οὐδὲν ἐλασσουμένους τῶν ἐν Πέρσαις δέρρειον, καὶ ἐλαθόν τε τοῦς ἐναντίους ἀγχοτάτω αὐτῶν ἦκοντες. ὑπὸ γὰρ τῆς στοᾶς κρυπτόμενοι ἐλαθον, ἢ ἕς τὸν Πέτρον τοῦ ἀποστόλου νεῶν διήκει. ὅθεν δὴ φανέντες ἐξαπινάλως ἔργου εἶχοντο, ὡς μήτε τῆ 10 καλουμένη βαλιστρᾷ χρῆσθαι τοῦς φύλακας οἴους τε εἶναι (οὐ γὰρ πέμπουσιν ὅτι μὴ ἕξ ἐναντίας αἱ μηχαναὶ αὐταὶ τὰ βέλη) οὐ V 42 μὴν οὐδὲ ἐν τοῖς τοξεύμασι τοῦς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι, τοῦ πράγματος B ματος σφίσι διὰ τοῦς θυρεοὺς ἀντιστατούντος. ἐπεὶ δὲ καρτερῶς τε οἱ Γότθοι ἔκειντο, βάλλοντες συχνὰ ἕς τὰς ἐπάλξεις, καὶ 15 τὰς κλιμάκας ἤδη προσθήσειν τῷ τειχίσματι ἕμιλλον, κυκλώσαντες σχεδόν τε τοῦς ἐκ τοῦ τάφου ἀμυνομένους, αἱ γὰρ αὐτοῖς, εἰ χωρήσειαν, κατὰ νώτου ἐκ τῶν πλαγίων ἐγίνοντο, χρόνον μὲν τινα ὄλιγον ἐκπληξίς τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδα καθ' ὃ τι χρῆ ἀμυνομένους σωθῆναι, μετὰ δὲ ξυμφρονήσαν- 20 τες τῶν ἀγαλμάτων τὰ πλεῖστα, μεγάλα λίαν ὄντα, διέφθειρον, C αἴροντές τε λίθους ὑπερπληθεῖς ἐνθένδε χερσὶν ἀμφοτέρας κατὰ

2. Ἀδρηλία] ἀβρηλία HL. 6. θυρεοὺς — ἐλασσουμένους Scaliger cum Pers. qui scuta interpretatus est. Libri θύρας — ἐλασσουμένας. 7. δέρρειον] γέροντων Scaliger. 13. ἐν τοῖς] ἐν fort. delendum. CLASSEN. 14. τοῦς θυρεοῦς Maltretus. Vulgo τὰς θύρας.

cum paucis subsidio currit, portae et turris demandata cura maiori numero. Interea Gotthi portam Aureliam Adrianicam molem invadunt, nulla quidem machina, sed ingenti vi scalarum sagittarumque instructi, cum sibi persuaderent se hostem facilius redacturos ad incitas, locatique ibi praesidii, ob paucitatem, nullo negotio potituros. Scuta praeferentes, haud minora Persarum gerris, subibant, et quamvis iam hostibus proximi, eos tamen latebant. Etenim portica tegebantur, quae ad Petri Apostoli templum pertinet. Hinc repente facta eruptione, rem ita aggressi sunt, ut nec ballista, quam vocant, uti possent custodes, propterea quod ex adverso tantum tela mittunt hae machinae, nec sagittis quidquam contra accedentes proficerent, scutorum obiectu prohibiti. Acriter Gotthi, in pinnas tela creberrima iacentes, instabant, ac iam parabant scalam muro applicare, tumuli defensoribus fere undique circumventis: quippe horum terga ab utroque latere occupassent continuo, si processissent. Romanos, vi salvos evadere desperantes, aliquandiu defixit timor. Deinde communi animo confractis grandioribus plerisque statutis, ambabus inde

κορυφήν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐρρίπτουν, οἱ δὲ βαλλόμενοι ἐνεδί-
 δσαν. κατὰ βραχὺ τε αὐτῶν ὑποχωροῦντων, τὸ πλεόν ἤδη
 Ῥωμαῖοι ἔχοντες, ἐθάρασαν τε καὶ ξὺν βοῇ μελλοσι τάξοις τε
 καὶ λίθων βολαῖς τοὺς τειχομαχοῦντας ἡμύοντο. καὶ τῶν μη-
 5 χανῶν ἀψάμενοι ἐς δόρυ μέγα τοὺς ἐναντίους ἤγον, ἢ τε προσ-
 βολῇ αὐτῶν δι' ἄλλου ἐγένετο. παρῆν δὲ ἤδη καὶ Κωνσταντί-
 νος δεδιξάμενός τε τοὺς τοῦ ποταμοῦ ἀποπειρασαμένους καὶ ῥα-
 δίως ἀσάμενος, ἐπεὶ οὐ παντάπασιν ἀφύλακτον, ὥσπερ ᾤοντο,
 τὸ ἐκείνη τείχισμα εὔρον. οὕτω τε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὰ ἀμφὶ τὴν
 10 πύλην Ἀθηλιαὴν ἐγένετο.

γγ'. Ἐς μέντοι πύλην τὴν ὑπὲρ ποταμὸν Τίβεριν, ἢ Παγ- D
 κρατιανὴ καλεῖται, δύναμις τῶν πολεμίων ἐλθούσα οὐδὲν ὁ τε
 καὶ ἄξιον λόγου ἔδρασε, χωρίον ἰσχυρὸν ἀνύτης τε γὰρ καὶ πρὸς
 τὰς ἐφόδους οὐκ εὐπεθῆς ταύτῃ ὁ τῆς πόλεως περίβολός ἐστιν.
 15 Παῦλος ἐνταῦθα φυλακὴν εἶχε, ξὺν καταλόγῳ περικῶ, οὗ αὐτὸς
 ἤρχεν. οὐ μὴν οὐδὲ πύλης Φλαμινίας ἀπεπειράσαντο, ἐπεὶ ἐν
 χώρῳ κρημνώδει κεκμένη οὐ λίαν ἐστὶν εὐπρόσδοδος. οἱ Ῥῆγες
 ἐνταῦθα περικὸν τέλος ἐφύλασσαν καὶ Οὐρσικίνοσ, ὃς αὐτῶν P 368
 ἤρχε. ταύτης δὲ μεταξὺ τῆς πύλης καὶ τῆς ἐν δεξιᾷ ἐχομένης
 20 πύλιδος, ἢ Πιγκιανὴ ὀνομάζεται, μοῖρά τις τοῦ περιβόλου διέχε
 τὸ παλαιὸν ἀπὸ ταυτομάτου διαιρεθεῖσα, οὐκ εἰς ἑδάφους μέντοι,
 ἀλλ' ὅσον ἐς μῆκος τοῦ ἡμίσεος, οὐκ ἔπεισε μὲν οὐδὲ ἄλλως διε-

6. Κωνσταντῖνος] κωνσταντιανός HL. 7. δεδιξάμενος] δεξά-
 μένος HL. δεδιξόμενος Hm. 10. Ἀθηλιαὴν] ἀθηλιαὴν HL.
 16. οὐ μὴν οὐδὲ] οὐ μὴν δὲ H: illud Hm. *ibid.* Φλαμινίας]
 φλαμηνίας H. 20. Πιγκιανὴ] πιγκιανὴ HL. 22. μῆκος] μῆ-
 κος H: μῆκος Hm. *ibid.* οὐδὲ] Vulgo οὐτε.

manibus saxa tollentes ingentia, in capita hostium devolvunt. Illi sic
 petiti referre pedem. Quibus paulatim dilabantibus, superiores iam Ro-
 mani, revocare animos, et clamore magis ac magis contento, arcubus iac-
 ctisque lapidum oppugnatores propellere. Cumque etiam tormentis ma-
 num admovissent, gravem incussere terrorem hostibus, quorum impressio
 brevi desiit. Tum quoque affuit Constantinus, territis disiectisque fac-
 ile, qui flumen tentaverant; cum murum ei proximum, non plane, ut re-
 bantur, inconstoditum offendissent. Quo factum est, ut circa portam Au-
 relianam res in tuto fuerint.

23. Cum ad portam transtiberiam, quae Pancratiana dicitur, ve-
 nissent hostium copiae, nihil memorabile gesserunt, obstante valido situ
 loci. Quippe impetum abnuit ibi arduus urbis murus; quem Paulus in-
 sederat cohorte peditum, cui praeerat. Abstinerunt Gotthi porta Fla-
 minia, quod in praecipiti loco sita difficiles habeat aditus. Eam agmen
 peditum, qui Regii cognominantur, suo cum Duce Ursicino custodiebat.
 Inter hanc portam et Pincianam (sic porta minor appellatur, ad Flami-
 niae dexteram posita) pars quaedam muri, non a solo usque, sed a me-

φθάρη, ἐκλίθη δὲ οὕτως ἐφ' ἐκάτερα, ὡς τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ ἄλλου τείχους, τὸ δὲ ἐντὸς φαίνεσθαι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν περιβόλον διερωγότα Ῥωμαῖοι τῇ σφετέρᾳ γλώσσει ἐκ παλαιοῦ καλοῦσι τὸν χώρον. τοῦτο δὲ τὸ μέρος καθελεῖν τε καὶ ἀνοικοδομήσασθαι Βελισάριον κατ' ἀρχὰς ἐγχειροῦντα ἐκώλων Ῥωμαῖοι, 5 Πέτρον σφίσι τὸν ἀπόστολον ὑποσχέσθαι ἰσχυρίζομενοι αὐτῷ μελήσειν τοῦ ἐνταῦθα φυλακτηρίου. τοῦτον δὲ τὸν ἀπόστολον σέβονται Ῥωμαῖοι καὶ τεθήησιν πάντων μάλιστα. ἀπέβη τε αὐτοῖς ἅπαντα ἐν τῷδε τῷ χωρίῳ ἢ διανοοῦντο καὶ προσεδόκων. οὐδὲ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ἐκίνη, οὐ μὴν οὐδὲ ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον, 10 καθ' ὃν Γότθοι Ῥώμην ἐπολιοῦκον, οὔτε πολεμίων τις δύναμις ἐνταῦθα ἀφίκετο οὔτε τινα ταραχὴν γενέσθαι ξυνέβη. καὶ ἐθαυμάζομεν γε ὅτι οὐδὲ ἐς μνήμην ἡμετέραν ἢ τῶν πολεμίων αὕτη τοῦ περιβόλου ἢ μοῖρα περὶ πάντα τὸν χρόνον ἦλθεν, οὔτε τε- 15 χομαχοῦντων οὔτε νύκτωρ ἐπιβουλευόντων τῷ τείχει, οἷα πολλὰ ἐνεχείρησαν. διὸ δὴ οὐδὲ ὕστερόν τις ἀνοικοδομήσασθαι τοῦτο ἐτόλμησεν, ἀλλ' ἐς ἡμέραν τήνδε οὕτω τὸ ἐκίνη διήρηται τείχος. ταῦτα μὲν οὖν ὧδε πη ἔσχεν.

Ἐν δὲ Σαλαρίᾳ τῇ πύλῃ ἀνῆρ εὐμήκης τε καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, θώρακά τε ἐνδιδυσκόμενος καὶ κράνος ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχων, ὧν τε οὐκ ἀφανῆς ἐν τῷ τῶν Γότθων ἔθνει, οὐκ ἐν τά-

2. αὐτοῦ τὸν] αὐτοῦ τοῦ τὸν L. 6. ἀντῶ] ἀντῶ HL.
 9. προσεδόκων] προσεδόκων HL: illud P ex Vat. ut videtur.
 11. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδέ. 13. ὅτι οὐδὲ ἐς — μοῖρα] Sic Vat. Vulgo ὅτι ἐς μνήμην ἦμισα τῶν πολεμίων ἢ ἐς πείραν αὕτη ἢ τοῦ περιβόλου μοῖρα. 14. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδέ. 16. ἐνεχείρησαν L corr. ἐνεχείρισαν P.

dio ad summum, compage pridem soluta sponte et diducta bifariam, haud corrui quidem, nec penitus convulsa est; verum adeo inclinata huc atque illuc prominat, ut partim ultra, partim cis reliquum murum existat. Quamobrem a multo iam tempore locum illum Romani lingua patria Murum ruptum vocarunt: et cum eam partem initio demoliri Belisarius atque instaurare vellet, obstiterunt, firmissime asseverantes Petrum Apostolum ipsis recepisse, curae sibi fore eius loci munitionem. Hunc autem Apostolum venerantur omnium maxime ac demirantur Romani: quorum opinioni expectationique ibi plane respondit exitus. Nam nec eo die, nec deinceps, quandiu Romam Gotthi circumdederunt, vim hostium locus ille exceperit, sed prorsus belli tumultu vacuus fuit. Certe incessit nos admiratio, quod hostis, qui toties aperta vi, toties nocturnis fraudibus aggressus est moenia, hanc eorum partem oblivione vel negligentia semper praetermiserit. Quocirca nec postmodum quisquam ausus est eam reficere: sed fissa, ut erat, stat adhuc. Hac hactenus.

Ad portam vero Salariam Gotthus quidam, vir non ignobilis, proce-
 ro corpore et bellica virtute praeditus, lorica munitus et casside, scor-

ξει ζὺν τοῖς ἄλλοις ἔμεινον, ἀλλ' ἐπὶ δένδρον ἰστάμενος ἔβαλλε
 σιγὰ ἐς τὰς ἐπάλξεις. τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα μηχανῇ ἐν πύργῳ V 43
 κατὰ μέρος τὸ λαὶὸν οὖσα τύχη τιτὶ ἔβαλλε. διαβὰν δὲ τὸν τε H 201
 θώρακα καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα τὸ βῆλος ὑπὲρ ἡμῶν ἐς τὸ
 5 δένδρον ἔδου, ἐνέρσει τε αὐτοῦ τὸν ἄνδρα ζυνοῦσαν νεκρὸν ἤρτη-
 σεν. ὅπερ ἐπεὶ οἱ Γότθοι κατεῖδον, κατορρωδῆσαντες καὶ βε-
 λῶν ἔξω γενόμενοι ἔμεινον μὲν ἔτι ἐν τάξει, τοὺς δὲ ἐν τῷ τείχει
 οὐκ ἔτι ἐλύπον.

Βέσας δὲ καὶ Περάνιος, Οὐτιγίδος ἐν βιβαρῶ ἰσχυρὸ-
 10 τατα ἐγκείμενον σφίσι, Βελισάριον μετεπέμποντο. ὁ δὲ δέσας
 περὶ τῷ ἐνταῦθα τείχει (ἦν γὰρ ταύτῃ ἐπιμαχώτατον, ὡσπερ
 εἴρηται) κατὰ τάχος ἐβοήθει αὐτὸς, ἕνα τῶν τινα ἐπιτηδείων
 λιπῶν ἐν Σαλαρία. καὶ τοὺς στρατιώτας ὄρων ἐν βιβαρῶ τὴν
 προσβολὴν τῶν ἐναντίων πεφοβημένους, μεγάλῃν τε οὖσαν καὶ
 15 πολυάνθρωπον, ὑπερφρονεῖν τε τῶν πολεμίων ἐκέλευε καὶ ἐπὶ τῷ
 θαρσεῖν ἀντικαθίστη. ἦν δὲ ὁ ταύτῃ χώρος ὁμαλὸς κομιδῇ καὶ P 369
 ἀπ' αὐτοῦ ταῖς ἐφόδοις τῶν προσιόντων ἐγκείμενος. τύχη τέ
 τιτι τὸ ἐκίνη τείχος οὕτως ἐπὶ πλεῖστον διερρηθήκει ὡς τῶν πλύν-
 θων μὴ λίαν τὴν ζυνοῦσάν ἐνίστασθαι. τείχισμα δὲ ἄλλο βρα-
 20 χὺν περιέβαλλον ἔξωθεν αὐτῷ οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, οὐκ ἀσφαλείας
 τινὸς ἕνεκα (οὐ γὰρ οὐδ' οὐδὲ πύργων ὄχρῳμα εἶχεν, οὐ μὴν
 οὐδὲ ἐπάλξεις τινὲς ἐνταῦθα πεποιήνται, οὐδέ τι ἄλλο, ὅθεν ἂν
 καὶ ἀπώσασθαι οἶόν τε ἦν τὴν ἐς τὸν περίβολον ἐπιβουλήν τῶν

2. σιγὰ P ex Vat. σιγῶν H. 3. ἔβαλλε — ἐπάλξεις om. L.
 10. μετεπέμποντο] μετεπέμπετο HL: illud Hm. 15. τῷ] Fort.
 τό. CLASSIK. 18. οὕτως] Vulgo οὕτω. 20. περιέβαλλον] πε-
 ρίβαλον L.

sum ab aliis extra ordinem ad arborem stans, tela missitabat in pinnas.
 Virum hunc tormentum, quod in turri ad laevam erat, casu quodam sic
 attigit, ut telum, lorica et corpore transfixis, in stipitem dimidia plus
 parte descenderit, suaque commissura compactum hominem, suspenderit
 mortuum. Quo viso conterriti Gotthi, se extra telli iactum in ordine te-
 nuerunt, ac muri propugnatores desierunt incessere.

Iam ad Vivarium Bessas ac Peranium, infestissimum Vitigin patien-
 tes, Belisarium advocant. Is illi murorum parti, facile, ut dictum est,
 expugnabili metuens, auxilio currit, amicorum cuidam relicta Salariae
 cura. In Vivario milites magno hostium impetu numeroque attonitos anim-
 advertens, hortatur, contemnunt Barbarum, eorumque animos ad fiduciam
 revocat. Locus erat planissimus, et ea re impressionibus accedentium pa-
 tebat. Forte etiam ibi sic fatiscibat pars muri maxima, ut lateres pa-
 rum bene haerent. Huic muro minorem alium veteres Romani foris
 praestruerant, non ut munimento esset: cum ipse nec turribus, nec
 pinnis, nec re demum ulla munitus sit, quae contra vim ab hostibus in

πολεμίων) ἀλλὰ τρυφῆς τινος οὐκ εὐπρεποῦς χάριν, ὅπως δὴ
 λέοντάς τε καὶ τᾶλλα θηρία καθεύξαντες ἐνταῦθα τηροῖεν· διὰ
 δὴ καὶ βιβάριον τοῦτο ὠνόμασται. οὕτω γὰρ Ῥωμαῖαι καλοῦσι
 B τὸν χῶρον οὗ ἂν τῶν ζώων τὰ μὴ χειροῆθη τρέφεσθαι εἴωθεν.
 Οὐτόστις μὲν αὖν μηχανάς τε ἄλλας ἄλλη τοῦ τείχους ἡτοίμαζε καὶ 5
 ὀρύσσειν τὸ ἔξω τείχισμα τοὺς Γότθους ἐκέλευεν, οἰόμενος, ἦν
 τούτου ἐντὸς γένωνται, πόνῳ οὐδενὶ τοῦ τείχους κρατήσῃν, ὅπερ
 οὐδαμῇ ἐχυρὸν ξυνηπιστατο εἶναι. Βελισάριος δὲ ὄρων τοὺς
 πολεμίους τό τε βιβάριον διορύσσοντας καὶ πολλαχῇ τοῦ περιβό-
 λου προσβάλλοντας, οὔτε ἀμύνειν τοὺς στρατιώτας οὔτε ἐν ταῖς 10
 ἐπάλξεσι μένειν, ὅτι μὴ λίαν ὀλίγους, εἶα, καίπερ ἅπαν ξὺν αὐ-
 τῷ ἔχων, εἴ τι ἐν στρατοπέδῳ λόγιμον ἦν. κάτω δὲ ἅπαντας
 ἀμφὶ τὰς πύλας ἐν παρασκευῇ εἶχε τεθωρακισμένους τε καὶ ξίφη
 C μόνα ἐν χερσὶ φέροντας. ἐπεὶ δὲ οἱ Γότθοι, διελόντες τὸν τοῦ-
 χον, ἐντὸς τοῦ βιβαρίου ἐγένοντο, Κυπριανὸν ξὺν ἄλλοις τισὶ 15
 κατὰ τάχος ἐπ' αὐτοὺς ἐσβιβάσας ἔργου ἐκέλευεν ἔχσθαι. καὶ
 οἱ μὲν τῷ φόβῳ τοὺς ἰσπεπρωκότας ἅπαντας ἔκτεινον, οὔτε ἀμυ-
 νομένους καὶ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαφθειρομένους ἐν τῇ ἐς τὴν ἔσο-
 δον στενοχωρίᾳ. τῶν δὲ πολεμίων τῷ ἀπροσδοκῆται καταπλα-
 γέντων καὶ οὐκ ἐν τάξει ξυντεταγμένων, ἀλλὰ ἄλλον ἄλλη φερο- 20
 μένου, τοῦ περιβόλου τὰς πύλας ἀνακλίνας Βελισάριος ἔξαπι-
 ναίως ἅπαν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἤφειε τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν

2. τηροῖεν] τηρῶεν vulgo. 6. ὀρύσσειν — ἐκέλευεν Vat. quod legit Pers. Vulgo κατὰ — εἶναι ἐκέλευεν. 16. ἐκέλευεν Vat. εἶα P. 17. τοὺς ἰσπεπρωκότας Vat. πεπρωκότας P. 20. ἄλλου — φερομένου Vat. ἄλλον — φερομένων P.

moenia susceptam valeat; sed voluptatis causa ab humano cultu alienae: mirum ut leones aliasque feras ibi clausas tenerent. Hinc Vivarium dictum est: sic enim locum Romani vocant, in quo belluae non cicures ali solent. Ergo Vitigis alibi machinas cuiusquemodi ad moenia paratas habens, Gothos murum exteriorem iussit invadere, non dubitans, quin, si hunc penetrarent, facile potirentur maiori muro, cuius infirmitatem apprime noverat. Ut ab hostibus vivarium perfodi, multisque in locis peti moenia Belisarius vidit, militibus edixit ne illos arcerent, nec nisi pauculos ad pinnas reliquit, quamvis omni exercitus flore stipatus esset. Infra autem ad portam cunctos disposuit, loricatedos, neque aliud gestantes manibus, nisi gladios. Ubi Gotthi, perfosso muro, vivarium ingressi sunt, Belisarius Cypriano, in eos protinus cum nonnullis immisso, rem permisit aggredi. Hi metu consternatos omnes occidunt impune: cum nec se ipsi defendere, immo sibi invicem essent exitio in angustiis exitus. Improviso impetu perculsis hostibus, nec servantibus ordines, sed aliis alio properantibus, repente Belisarius, patefacta muri porta, in illos copias emittit

Γότθοι ἐς ἀλὴν ἤκιστα ἔβλεπον, ἀλλ' ἐς φυγὴν, ὅση ἔτυχεν ἔκαστος, ὤρμητο. ἐπισκόμοιοι δὲ Ῥωμαῖοι τοὺς αἰὲ ἐν ποσὶ ῥᾶστα ἔκτεινον, ἣ τε δῖωξις πολλὴ γέγονεν, ἐπεὶ οἱ Γότθοι μακρὰν ἀπρλελειμμένοι τῶν σφετέρων χαρακωμάτων τῆδε ἐτει-
5 χομάχουν. Βελισάριος δὲ τὰς τῶν πολεμίων μηχανὰς καίειν ἐκέλευεν, ἐπὶ πλείστον δὲ ἢ φλόξ αἰραμένη μείζονα τὴν ἐκπλήξιν, ὡς τὸ εἶδος, τοῖς φεύγουσιν ἐνεποίη.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ κατὰ πύλην Σαλαρίαν ξυμπεσεῖν τὴν ὁμοίαν τύχην ξυμβῆ, τὰς τε πύλας ἔξαπικαίως ἀνέκωγον καὶ ἐς
10 τοὺς βαρβάρους ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου ἐνέπιπτον, τούτους τε οὐκ ἀμυνομένους, ἀλλὰ τὰ νῦτα στρέψαντας ἔκτεινον, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς μηχανήματα ἔκαιον, καὶ ἣ τε φλόξ πολλαχῆ τοῦ τείχους ἐπὶ μέγα ἤρθη ἣ τε τῶν Γότθων ὑπαγωγή κατὰ κράτος ἦδη ἐκ
15 παντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο, καὶ ἣ κραυγὴ ἀμφοτέρωθεν ὑπερ- P 370
15 φωνῆς ἦν, τῶν μὲν ἐν τῷ τείχει Ῥωμαίων τοῖς διώκουσιν ἐγκαλεσσομένων, τῶν δὲ ἐν τοῖς χαρακώμασι τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολὴν ὀδορομένων. ἀπέθανον δὲ Γότθων ἑκατὴ τῆ ἡμέρᾳ τρισμύριοι, ὡς αὐτῶν οἱ ἄρχοντες ἰσχυρίζοντο, καὶ τραυματίαι πλείους ἐγένοντο· ὅτι γὰρ ἐν κλήθει πολλῶν οἱ τε ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων τὰ
20 πλεῖστα ἐτόγχανον εἰς αὐτοὺς βάλλοντες καὶ οἱ τὰς ἐπεκδρομὰς ποιούμενοι πάμπολύ τι χρεῖμα καταπεπληγμένους τε καὶ φευγόντων ἀνθρώπων διέφθειρον. ἣ τε τοιχομαχία πρῶτῳ ἀρξασμένη H 202
ἐτελεύτα ἐς δεξιὰν ἄρσαν. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα ἠέλισσαντο B
ἐκάτεροι, Ῥωμαῖοι μὲν ἐν τῷ περιβόλῳ καιναίοντες καὶ Βελι-

omnes. Virtutis oblitī Gotthi, quo sors quemque fert, fugiunt. Insequentes Romani obvium quemque expeditissimo ferro necant. Instando, longe provecti sunt: quoniam Gotthi, qui illam murorum partem oppugnatum venerant, procul aberant a suis castris. Tum igne machinis hostium subiecto, Belisarii iussu, surgens altius flamma, fugientes gravior percahit, ut consentaneum erat.

Inter haec ad portam Salariam eadem fortuna fuit. Apertis subito foribus, in Barbaros inopinato se effuderunt, illosque, omisso repugnandi consilio, terga dantes contrucidarunt: obiectas quoque sibi incenderunt machinas; ita ut passim circa muros in sublime ignes evaderent, ac iam undique vi pulsī Gotthi, ingens tolleretur utrinque clamor, hinc a Romanis, qui in moenibus stantes, voce dabant animos insequentibus; inde a Barbaris, qui acceptam cladem maximam in castris lamentabantur. Et vero **XXI**. Gotthorum millia eo die ceciderunt, uti ipsorum Duces affirmarunt, ac maior fuit sauciorum numerus. Nam quia conferta fuerat multitudo, e murorum pinnis nullus fere ictus irritus venerat, et qui fecerant excursionē, trepidantibus ac fugientibus gravissimam stragem deederant. Mane coepitae oppugnationi vespere finem attulit. Eam utriusque noctem egerunt, Romani quidem in urbe Paecana laetum cogentes, ac

Procopius II.

σάριον ἐν εὐφημίαις ποιούμενοι καὶ τὰ τῶν νεκρῶν σκυλεύματα ἔχοντες, Γότθοι δὲ τοὺς τε τραυματίας σφῶν θεραπεύοντες καὶ τοὺς τελευτήσαντας δδυρόμενοι.

- C κδ'. Βελισάριός τε γράμματα βασιλεῖ ἔγραψεν· ἐδήλον δὲ ἡ γραφὴ τάδε „*Ἀφίγηθα εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡσπερ ἐκέλευες, 5* χῶραν τε αὐτῆς περιβεβλημένοι πολλὴν καὶ Ῥώμην κατελάβομεν, ἀπωσάμενοι τοὺς ταύτη βαρβάρους, ὥνπερ ἔναγχος τὸν ἄρχοντα Λεύδερην ἐς ὑμᾶς ἔπεμψα. Ξυμβέβηκε δὲ ἡμῖν τῶν στρατιωτῶν τὸ πλῆθος ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ ἐπὶ φυλακῇ τῶν ὀχρωμά- 10 των καταστησάμενοις, ὥνπερ δυνατοὶ κατακυρατηθέναι γεγόνα- 10 μεν, τὸ στράτευμα ἐς πεντακισχιλλούς ἀπολελειφθαι. οἱ δὲ πολέμιοι ἤκουσιν ἐφ' ἡμᾶς ἐς μυριάδας πεντεκαίδεκα συνειλεγμένοι.
- D καὶ πρῶτον μὲν ἡμῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἀνδρῶν γενομένοις περὶ Τίβερην ποταμὸν, ἠναγκασμένοις τε παρὰ γνώμην αὐτοῖς ἐς χεῖ- 15 ρας ἔλθειν, μικροῦ κατακεχῶσθαι δοράτων Ξυμβέβηκε πλῆθει. 15 ἔπειτα δὲ τειχομαχῆσαντες οἱ βάρβαροι παντὶ τῷ στρατῷ καὶ μηχαναῖς τισὶ προσβαλόντες πανταχόσε τοῦ τείχους, ὄλιγον ἐδέησαν ἡμᾶς τε αὐτοβοεῖ καὶ τὴν πόλιν ἐλεῖν, εἰ μὴ τις ἡμᾶς ἀνήρ- 20 πασε τύχη. τὰ γὰρ τῶν πραγμάτων νικῶντα τὴν φύσιν οὐκ ἂν εἰκότως ἐς ἀνδρῶν ἀρετὴν, ἀλλ' ἐς τὸ κρεῖσσον ἀναφέρεσθαι 20 πρέποι. τὰ μὲν οὖν ἄχρι τοῦδε ἡμῖν πεπραγμένα, εἴτε τύχη τινὶ εἴτε ἀρετῇ, ὡς ἄριστα ἔχει· τὰ δ' ἐνθένδε βουλομένην ἂν ἀμείνω τοῖς πράγμασι τοῖς σοῖς ἔσεσθαι. ὅσα μέντοι προσήκει ἐμὲ τε εἰ- 25 πεῖν καὶ ὑμᾶς πρᾶξι, οὐ μήποτε ἀποκρίνομαι, ἐκείνο εἰδώς,

21. κρέποι.] κρέπει L.

Belisarium praedicantes, mortuorumque potiti spoliis, Gotthi vero suis medentes sauciis, atque interfectos lugentes.

24. Imperatori literas Belisarius in hanc sententiam scripsit. In Italiam pervenimus, uti iusseras, et magna potiti illius parte, Romam etiam recepimus, exactis hinc Barbaris, quorum Praefectum Leuderin ad vos misi non ita pridem. Postquam autem praesidia militaria imposuimus locis validis, quae in Sicilia atque Italia occupavimus, exercitus ad quinque millia redactus superfuit: hostium vero centum et quinquaginta millia nos invaserunt. Ac primum, cum ad fluvium Tiberim ivissemus exploraturi, praeterque opinionem in necessitatem confligendi incidissemus, parum abfuit quin hastarum vis nos obruerit. Deinde muros copiis omnibus ac machinis undique aggressi Barbari, tantum non primo nos urbemque copere aditu; fecissentque, nisi fortuna prospera ex periculo nos eripuisset. Etenim quae naturam rerum excedunt, ea merito, non humanae virtuti ac fortitudini, sed Deo sunt ascribenda. Quae hactenus, seu Fortunae munere, seu virtute propria gessimus, optimo certe loco sunt: quae vero consequentur, tuam ut rem augeant velim. Quare quidquid et a me dici, et a vobis

ας πρόβεισι μὲν τὰ ἀνθρώπεια ὅπη ἂν βουλομένῳ τῷ θεῷ εἶη, οἱ
 δὲ τῶν ἔργων ἀπάντων προστάται ἐκ τῶν σφίσιν αὐτοῖς πεπρα- P 371
 γμένων τῆς αἰτίας ἢ τοὺς ἐπαίνους ἐς αὐτὸν φέρονται. οὐκοῦν ὄπλα
 τε καὶ στρατιώται στελλέσθων ἐς ἡμᾶς τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὥστε
 5 τοῖς πολεμίοις ἡμᾶς τὸ λοιπὸν ἐξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως ἐς πό-
 λεμον τόνδε καθίστασθαι. οὐ γὰρ ἅπαντα χρεῶν πιστεύειν τῇ
 τύχῃ, ἐπεὶ οὐδὲ ὁμοίως ἐς πάντα τὸν χρόνον φέρεσθαι πέφυκεν.
 ἀλλὰ σέ, ὦ βασιλεῦ, ἔκτείνω εἰσέτω, ὡς ἦν νῦν ἡμῶν οἱ βάρβα-
 ροὶ περιέσσονται, Ἰταλίας τε τῆς σῆς ἐκπεσοῦμεθα καὶ προσα-
 10 ποβαλοῦμεν τὸ στράτευμα, καὶ προσέσται ἡμῖν τοσαύτη τις οὐσα
 ἢ ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων αἰσχύνη. ἐγὼ γὰρ λέγειν ὡς καὶ Ῥω-
 μαίους ἀπολεῖν δόξαιμεν, οἳ γε περὶ ἐλάσσοτος τὴν σωτηρίαν τῆς
 ἐς τὴν σὴν βασιλείαν πεπολήνται πίστει. ὥστε ἡμῖν καὶ τὴν B
 ἄχρι τοῦδε γενομένην εὐήμεριαν εἰς συμφορῶν ὑπόθεσιν τετελευ-
 15 τητέναι ξυμβήσεται. εἰ γὰρ Ῥώμης ἡμῖν καὶ Καμπανίας καὶ
 πολλῶ πρότερον Σικελίας ἀποκεκροῦσθαι τετύχηκε, τὸ πάντων
 ἂν ἡμᾶς κουφότατον τῶν κακῶν ἔδακνε τὸ μὴ τοῖς ἀλλοτρίοις δε-
 δυνῆσθαι πλουτεῖν. καὶ μὴν καὶ τοῦτο ἐκλογίλλεσθαι ἡμᾶς ἄξιον,
 ὡς Ῥώμην οὐδέποτε πλείω τινὰ χρόνον οὐδὲ μυριάσι πολλαῖς
 20 διαφυλάξαι δυνατόν γέγονε, χώραν τε περιβεβλημένην πολλήν
 καὶ τῷ μὴ ἐπιθαλασσίῳ εἶναι τῶν ἀναγκαίων ἀποκεκλεισμένην
 ἀπάντων. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν νῦν εὐνοϊκῶς ἡμῖν ἔχουσι, τῶν δὲ

4. στελλέσθων] Valgo στελλέσθω.
 εἶναι HP. 17. ἡμᾶς] ἡμᾶς H.
 ποτὲ P.

10. προσέσται Hm. προσέ-
 19. οὐδέποτε Vat. οὐκᾶ

*fieri convenit, non celabo, haud ignarus, Dei quidem arbitrio res huma-
 nas fluere, operum vero omnium Duces vituperium vel laudem ex his, quas
 ipsi fecerint, reportare consuevisse. Itaque arma nobis mittantur ac mi-
 lites, eo numero, ut in posterum paribus cum hoste viribus bellum hoc
 geramus. Neque enim reponenda sunt omnia in cura ac fide Fortunae:
 quippe quae eisdem semper cursum tenere minimi soleat. Tecum il-
 lud, Auguste, cogita, nos, si iam hostis vicerit, ex Italia tua deturba-
 tum iri, simulque exercitum amissuros, cum ingenti ob rem male gestam
 dedecore. Omitto, quod Romanos, quibus fides in Maiestatem tuam an-
 tiquior salute fuit, in exitium coniecisse videbimur, et laeti successus,
 quos ad hanc diem habuimus, nihil denique nisi doloris materiam relin-
 quent nobis. Etenim, si ab urbe Roma et Campania, multoque ante a
 Sicilia repulsi forte fuisset, id nos, omnium utique malorum levissim-
 um, morderet, quod bonis in aliena manu positus non potuisset di-
 tari. Hoc etiam vobis perpendendum est, ne multarum quidem myria-
 dum praesidio potuisse unquam conservari Romam diutius, cum ob am-
 plitudinem, tum quod a mari remota, rebus omnibus necessariis inter-
 cutatur. Ac Romani quidem iam nobis student; si tamen aerumnae*

κακῶν αὐτοῖς, ὡς τὸ εἶδος, μηκνυομένων, οὐδὲν μελλήσουσιν
 C ὑπὲρ αὐτῶν ἐλίσθαι τὰ κρείσσω. οἱ γὰρ ἔξ ὑπογυίου τισὶν ἐς
 εὐνοίαν καθιστάμενοι, οὐ κακοτυχοῦντες, ἀλλ' εὖ πάσχοντες,
 V 45 τὸ πιστὸν ἐς αὐτοὺς διασώζειν εἰώθησιν. ἄλλως τε καὶ Ῥωμαῖοι
 λιμῶ ἀναγκασθήσονται πολλὰ ὧν οὐκ ἂν βούλοιντο πρᾶξαι. ἐγὼ δ'
 μὲν οὖν οἶδα θάνατον ὀφειλῶν τῇ σῇ βασιλείᾳ, καὶ διὰ τοῦτο
 ζῶντά με οὐδεὶς ἂν ἐνθένδε ἐξελεῖν δύναίτο. σκόπει δὲ ὅποιαν
 σοὶ ποτε δόξαν ἢ τοιαύτη Βελισαρίου τελευτῇ φέροι.“ τοσαῦτα
 μὲν Βελισάριος ἔγραψε. βασιλεὺς δὲ ξυνταραχθεὶς στρατεύματά τε
 καὶ ναῦς σπουδῇ ἤγειρε καὶ τοῖς ἀμφὶ Βαλεριανόν τε καὶ Μαρτί- 10
 νον ἐπέστελλε κατὰ τάχος ἵνα. σταλέντες γὰρ ζῶν στρατεύματι
 ἄλλω ἀμφὶ τὰς χειμερινὰς τροπὰς ἔτυχον, ἐφ' ᾧ πλεύσουσιν εἰς
 D Ἰταλίαν. οἱ δὲ καταπλεύσαντες εἰς τὴν Ἑλλάδα (περαιτέρω γὰρ
 H 203 βιάζεσθαι τὸν πλοῦν οὐχ οἶοι τε ἦσαν) διυχειμαζόν εἰς τὰ ἐπὶ
 Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας χωρία. ταῦτά τε Βελισαρίῳ δηλώσας 15
 Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἔτι μᾶλλον αὐτόν τε καὶ Ῥωμαίους ἀπαν-
 τας ἐς τὴν προθυμίαν ἐπέρωσεν.

Ἐν τούτῳ δὲ ξυνηνέχθη ἐν Νεαπόλει τοιόνδε γενέσθαι.
 Θεοδερῖχου τοῦ Γότθων ἄρχοντος εἰκὼν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐτύγγανεν
 οὐσα, ἐκ ψηφίδων τινῶν ξυγκειμένη, μικρῶν μὲν ἐς ἄγαν, χροιαῖς 20
 δὲ βεβαμμένων σχεδόν τι ἀπάσαις. ταύτης τῆς εἰκόνας ποτὲ τὴν
 κεφαλὴν διαρρηῆναι ζῶντος Θεοδερῖχου ξυμβέβηκε, τῆς τῶν ψη-

.2. ὑπογυίου] ὑπογύου L. 9. δὲ Vat. τε P. *ibid.* στρατεύματά
 τε LHm. στρατεύματά τε HP. 10. Βαλεριανόν] βαλλερριανόν
 HL. *ibid.* Μαρτίνο] μαρίνον HL. 17. ἐπέρωσεν Vat. ἐπέ-
 ρωσεν P.

protulerantur, apparet eos meliora primo quoque tempore amplecturos. Nam qui rogens amicitium iurare, non duris rebus exerciti, sed beneficiis affecti, in fide manere solent. In primis fames Romanos ad multa, quas admittere nollent, subiget. Me vero, qui vitam Maiestati tuas meam debere scio, me, inquam, vivum nemo hinc deicere poterit. Sed vide quid tandem laudis allaturus tibi sit eiusmodi eritus Belisarii. His a Belisario scriptis, turbatus Imperator, copias et naves prope colligit, et Valeriano ac Martino mandat, pergere maturent. Iam enim circa solstitium hibernarum cum aliis copiis eo profecti consilio, ut in Italiam navigarent, cum appulissent in Graeciam, propterea quod cursum tendere ultra non poterant, in Aetolia et Acarnania hiemabant. Quae cum Iustinianus August. Belisario significasset, cum ipsi, tum Romanis omnibus animum addidit et alacritatem.

Hoc interim spatio Neapoli res huiusmodi contigit. In foro visabatur Theoderici Gothorum Regis effigies, ex lapillis compacta, minutia admodum, et versicoloribus fere singulis. Huius caput olim, vivente Theoderico, defluxit, turbatis sponte sedibus lapillorum: ac brevi Theo-

φίδων ἐπιβολῆς ἐκ τοῦ αὐτομάτου ξυκαραχθείσης, καὶ Θεοδε-
ρίῳ ξυνηχθῆ τελευτήσαι τὸν βίον αὐτίκα δὴ μάλα. ἐναντιοῖς
δὲ ἄκτω ἕστερον αἰ τὴν τῆς εἰκόνος γαστέρα ποιῶσαι ψηφίδες P 372
διερρήσαν ἑξαπινάλως καὶ Ἀταλάριχος ὁ Θεοδερίχου θυγατρι-
5 θεῦς εὐθὺς ἐτελεύτα. χρόνου δὲ τριβάντος ὀλίγου πίπτουσι μὲν
ἐς γῆν αἰ περὶ τὰ αἰδοῖα ψηφίδες, Ἀμαλασοῦνθα δὲ ἡ Θεοδερί-
χου παῖς ἐξ ἀνδρώπων ἠφάνιστο. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐχώρησε.
Γότθων δὲ Ῥώμης ἐς τὴν πολιορκίαν καθισταμένων τὰ ἐκ τῶν
τῆς εἰκόνος μηρῶν ἄχρι ἐς ἄκρους πόδας διεφθάρθαι τετύχηκε.
10 ταύτῃ τε ἔπασα ἐκ τοῦ τοίχου ἐξίτηλος ἡ εἰκὼν γέγονεν, οἳ τε
Ῥωμαῖοι τὸ πρῶγμα τοῦτο ξυμβαλάντες περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ
ἰσχυρίζοντο τὸν τοῦ βασιλέως στρατὸν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν εἶναι τοῦς B
Θεοδερίχου πόδας ἢ τὸν Γότθων λεῶν, ὧν ἐκεῖνος ἤρχεν, οἴο-
μενοι, καὶ ἀπ' αὐτῶ εὐέλπιδες ἔτι μᾶλλον ἐγένοντο. ἐν μὲν τῇ
15 Ῥώμῃ τῶν τινες πατριῶν τὰ Σιβύλλης λόγια προῦφερον, ἰσχυ-
ρίζομενοι τὸν κίνδυνον τῇ πόλει ἄχρι ἐς τὸν Ἰούλιον μῆνα γεγενῆ-
σθαι μόνον. χρῆναι γὰρ τότε βασιλεῖ Ῥωμαίοις καταστῆναι
τινα, ἐξ ᾧ δὴ τὸ Γετικὸν οὐδὲν Ῥώμῃ τὸ λοιπὸν δάσειε. Γε-
τικὸν γὰρ ἔθνος φασὶ τοῦς Γότθους εἶναι· εἶχε δὲ τὸ λόγιον ὧδε.
20 ἦν τι νοιομεν ἕξ και βεννω. καὶ κατε νησι γρ' σοενηπτήν ἔτι σο C
πιακίετα. πέμπτον δὲ μῆνα τὸν Ἰούλιον ἰσχυρίζοντο εἶναι, οἳ
μὲν, ἔτι Μαρτίου ἰσταμένου ἢ πολιορκία κατ' ἀρχὰς γέγονεν,

6. ἡ addidi ex L. 13. τὸν γότθων L. τῶν Γότθων P.
20. ἦν τι —] Orsopæus in fragmentis Sibyllinorum orac. p. 432.
exacuum Sibyllinum ex eodice MS. Jac. Aug. Thuanī eodem fere
modo, quo hic legitur, exscripsit. MALT. *ibid.* βεννω] βε-
νω L. *ibid.* ἔτι σο] ἔτι εν HL.

derici consecutus est obitus. Octo post annis, dilapsis repente calculis,
qui imaginis ventrem confabant, decessit statim Atalaricus, Theoderici
nepos ex filia. Aliquantō post ceciderunt lapilli, qui circa verenda erant:
tunc inter homines esse desit Theoderici filia Amalasantha. Quae cum
ita se habuissent, Gotthis Romam obsidentibus, reliquae partes imaginis,
a femoribus ad imos pedes, corruerunt, itaque ex pariete effigies pror-
sus abolevit. Inde Romani capto omine, belli victorem fore Imperatoris
exercitum asseverabant, interpretantes, nihil esse aliud Theoderici pe-
des, nisi Gotthos, quibus ille imperasset: unde meliorem in dies spem
capiebant. Romae autem Patricii quidam Sibyllae Oracula proferebant,
praedici his affirmantes, nonnisi ad mensem Iulium Romam in discrimine
fore: fixum enim esse ut Romanorum Imperator tum quispiam crearetur,
ex quo nihil Geticum Roma amplius extimesceret. Nam Gotthos
sunt gentem esse Geticam. His porro verbis constabat Oraculum:
Quintus mense * * * Roma nihil Geticum metuet. Quintum vero men-
sem asseverabant esse Iulium: hi quidem, quod obsidio coepta esset incun-
te Martio, a quo mensis quintus est Iulius: hi vero, quia ante regnum

ἀφ' οὗ δὴ πέμπτον Ἰούλιον συμβαίνει εἶναι, οἱ δὲ, δεῖ Μάρτιον
 πρῶτον πρὸ τῆς Νουμᾶ βασιλείας ἐνόμιζον μῆνα, ὅτε δὴ Ῥω-
 μαίοις ἐς δέκα μῆνας ὁ τοῦ ἐνιαυτοῦ χρόνος ξυνηῖε, ὁ Ἰούλιός τε
 ἀπ' αὐτοῦ Κιντύλιος ὠνομάζετο. ἀλλ' ἦν ἄρα τούτων οὐδὲν
 ὄγιός. οὐδὲ γὰρ βασιλεὺς τότε Ῥωμαίοις κατέστη, καὶ ἡ πολιορ-
 κία ἐνιαυτῷ ὕστερον διαλυθήσεσθαι ἔμελλε, καὶ αὐθις ἐπὶ Τω-
 τिला Γότθων ἄρχοντος ἐς τοὺς ὁμοίους Ῥώμη κινδύνους ἀνιέναι,
 D ὡς μοι ἐν τοῖς ὀπισθεν λελέξεται λόγοις. δοκεῖ γάρ μοι οὐ κατ-
 την δὴ τὴν βαρβάρων ἔφοδον τὸ μαντεῖον δηλοῦν, ἀλλ' ἐτέραν
 τινὰ ἢ ἤδη ξυμβᾶσαν ἢ ὕστερόν ποτε ἰσομένην. τῶν γὰρ Σι-
 βύλλης λογίων τὴν διάνοιαν πρὸ τοῦ ἔργου ἔξευρεῖν ἀνθρώπων
 οἶμαι ἀδύνατα εἶναι. αἴτιον δέ, ἅπερ ἐγὼ αὐτίκα δηλώσω
 ἐκείνα ἀναλεξάμενος ἅπαντα, ἢ Σίβυλλα οὐχ ἅπαντα ἐξῆς τὰ
 πρόγματα λέγει, οὐδὲ ἁρμονίαν τινὰ ποιουμένη τοῦ λόγου, ἀλλ'
 ἔπος εἰποῦσα ὅ τι δὴ ἀμφὶ τοῖς Λιβύης κακοῖς ἀπεπήδησεν εὐθὺς 15
 ἐς τὰ Περσῶν ἤθη. ἐνθὲνδε τε Ῥωμαίων ἐς μνήμην ἔλθοῦσα
 μεταβιβάζει ἐς τοὺς Ἀσσυρίους τὸν λόγον. καὶ πάλιν ἀμφὶ Ῥω-
 μαίοις μαντειομένη προλέγει τὰ Βρεττανῶν πάθη. ταύτῃ τε
 P 473
 V 46 ἀδύνατά ἐστιν ἀνθρώπων ὄτι ποῦν πρὸ τοῦ ἔργου τῶν Σιβύλλης
 λόγων ξυνιέναι, ἦν μὴ ὁ χρόνος αὐτὸς ἐκβάντος ἤδη τοῦ πρῶ-
 20 γματος καὶ τοῦ λόγου ἐς πείραν ἔλθόντος ἀκριβῆς τοῦ ἔπους ἐφ-

1. *συμβαίνει* Opsopaeus. Vulgo *συμβαίνειν*. 3. *ξυνηῖε* Hm. *ξυνηῖ* HP. 6. *ἐνιαυτῷ* ex Vat. addidit P. 7. Ῥώμη κιν-
 δύνους ἀνιέναι Classenus. Vulgo Ῥώμην κινδονεύουσαν εἶναι.
 18. Σίβυλλα] Σιβύλλα P. 20. *ξυνιέναι*] *ξυνεῖναι*. HL. *ξυνιέ-
 ναι* Hoesch. in annot.

Numae, cum sanum mensibus decem Romani componerent, primum nu-
 merabant Martium; ex quo factum, ut Iulius Quintilis dictus fuerit. At
 haec omnia vana erant. Nam nec Romanorum Imperator creatus tum
 quisquam est, nec nisi post annum solvenda erat obsidio; et quo tem-
 pore Totilus Gotthis praefuit, Roma in eadem pericula recidit, quemad-
 modum in libris consequentibus narrabo. Neque enim videtur mihi vati-
 cinium, hanc Barbarorum expeditionem significare, sed aliam quampiam,
 vel iam ante praeteritam, vel aliquando futuram olim. Certe fieri non
 posse arbitror, ut mentem oraculorum Sibyllae, priusquam accesserit ex-
 itus, humana intelligentia assequatur. Cuius rei causam ex iis peto,
 quae meis perfecta oculis modo promam. Nimirum Sibylla non omnia
 pandit ordine unoque contextu: sed verbo indicatis Africae calamitatibus,
 in Persidem confestim transilit: hinc, Romanorum mentione inducta, ora-
 tionem ad Assyrios transfert: et ad Romanos converso iterum vaticinio,
 Britanniae clades praenuntiat. Quare oracula Sibyllina ante eventum
 nemo potest percipere: sed necesse est ut tempus ipsum, re iam per-
 acta, et comprobata experimento praedictione, huius interpretis sit accu-

μηρὸς γένηται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν λογιζέσθω ἕκαστος ὅπως αὐτῷ φίλον. ἐγὼ δὲ ὄθενπερ ἐξέβην ἐπάνειμι.

κα'. Ἐπειδὴ Γότθοι ἀπεκρούσθησαν τεichoμαχοῦντες, ἤ- B
λισαντο τὴν νύκτα ἐκείνην οὕτως ὥσπερ ἐρρήθη ἐκάτεροι. τῇ δ'
5 ἑσπεραίᾳ Βελισάριος πάντας Ῥωμαίους ἐκλεψε παῖδάς τε καὶ γυ-
ναῖκας ἐς Νεάπολιν ὑπεκκομίζειν, καὶ τῶν οἰκτιῶν ὄσους μὴ
ἀναγκάσιους σφίσι ἐς τοῦ τείχους τὴν θυλακὴν ἔσεισθαι ᾤοντο,
ὅπως δὴ μὴ ἐς ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων καθιστῶνται. ταῦτό δὲ
τοῦτο ποιεῖν καὶ τοῖς στρατιώταις ἐπήγγειλεν, εἴ τιμι οἰκέτης ἢ
10 θεράπεινα ἦν. οὐ γὰρ ἔτι οἶός τε εἶναι τὰς σιτήσεις αὐτοῖς ἔφα-
σκεν ἐν πολιορκίᾳ κατὰ τὰ εἰωθότα παρεχέσθαι, ἀλλ' αὐτοὺς τὸ C
μὲν ἡμῖσι ἐς ἡμέραν ἐκάστην ἐν αὐτοῖς φέρεσθαι τοῖς ἐπιτηδείοις
ἐπάναγκες εἶναι, τὸ δὲ λεπτόμενον ἐν ἀργυρίῳ. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα H 204
ἐποίησαν. καὶ πολὺ αὐτίκα πλῆθος ἐς Καμπανίαν ἦει. ἐκομ-
15 ῶντο δὲ οἱ μὲν πλοίων ἐπιτυχόντες ἄπερ ἐν τῷ Ῥώμῃ λιμένι ὤρ-
μιζοντο, οἱ δὲ καὶ περὶ ὁδῷ τῇ καλουμένῃ Ἀππία ἰόντες. κίν-
δυνός τε οὐδεὶς ἢ δέος ἐκ τῶν πολιορκούντων ἐγένετο οὔτε τοῖς
ταύτῃ βαδίζουσιν αὐτε τοῖς ἐπὶ λιμένος ἰούσιν. οἱ γὰρ πολέμιοι
οὔτε Ῥώμην ξύμπασαν τοῖς χαρακώμασι περιλαβέσθαι διὰ τὸ μὲ-
20 γεθος τῆς πόλεως οἶοί τε ἦσαν οὔτε κατ' ἄλλους ἐτόλμων μακρὰν
ἀπολείπεσθαι τῶν στρατοπέδων, φοβούμενοι τὰς ἐπεκδρομὰς D
τῶν ἐναντίων. καὶ δι' αὐτὸ τοῖς πολιορκουμένοις ἐπὶ χρόνον τινα

2. ὄθενπερ ἐξέβην] ὄθεν παρεξέβην L. 4. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.
ibid. δ' L. δὲ P. 9. οἰκέτης] οἰκέτης HL. 17. οὔτε —
οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ P. 19. περιλαβέσθαι] περιβαλέσθαι
Hoeschelii.

ratas. Sed de his quisque ad libitum iudicet: ego vero eo, unde sum digressus revertor.

25. Ita noctem illam, ut diximus, Romani traduxere et Gotthi, postquam isti a moenibus, quae oppugnabant, repulsi sunt. Postridie Belisarius Romanis omnibus edixit, uxores, liberos ac servitia, quae ad murorum custodiam minus necessaria viderentur, deportarent Neapolin, ne annonae penuria laborarent. Idem militibus, si cui famulus vel ancilla erat, iniunxit, cum diceret obsidione eripi sibi facultatem distribuendi cibaria consueti modo; verum necesse esse ut ipsorum quidem cibarium dimidiam portionem singulis diebus acciperent, pro reliqua vero pecuniam. Illi morem gesserunt, ac statim turba ingens in Campaniam iter intendit; idque pars navibus in Romano portu inventis, pars pedibus via Appia confecerunt. Iis autem, qui vel hac progrediebantur, vel ibant ad portum, nullum obsessores periculum, nullum metum afferebant. Nam hostes, nec Romam castris totam cingere, propter urbis magnitudinem, poterant, nec manipulatim a castris longius digredi audebant, eruptionem hostilium metu coerciti. Quapropter obsessis liberum aliquan-

πολλῇ ἔξουσια ἐγένετο τῆς τε πόλεως ἀπανίστασθαι καὶ τὰ ἐπιτή-
 δεια ἔξωθεν ἐς αὐτὴν ἐσκομίζεσθαι. μάλιστα δὲ νύκτωρ οἱ βαρ-
 βαροι ἐς δέος τε αἰεὶ μέγα καθίσταντο καὶ φυλακὸς ποιούμενοι ἐν
 τοῖς στρατοπέδοις ἠσύχαζον. ἐπεὶ ἐκ τῆς πόλεως ἄλλοι τε καὶ
 Μιαιουρούσιοι συγχολοὶ ἐξόντες, ὅπη τοὺς πολέμιους ἢ καθυδύοντας 5
 ἢ ὀδῶ ἰόντας κατ' ὀλέτους εὐρήσειαν (οἷα πολλὰ ἐν στρατῷ με-
 γάλῳ εἴωθε γίνεσθαι, ἄλλων τε ἀναγκαίων χρειῶν ἕνεκα καὶ τοῦ
 βόσκειν ἵππους τε καὶ ἡμιόνους καὶ ζῶα ὅσα ἐς βρωσιν ἐπιτήδεια
 ἦν) ἔκτεινόν τε καὶ κατὰ τάχος ἐσκυλευκότες, πλείονων σφίσι, 10
 P 374 ἂν οὕτω τύχη, πολεμίων ἐπιπεσόντων ὑπεχώρουσιν δρόμῳ, ἄνδρες 10
 φύσει τε ποδώκες καὶ κούφως ἐσκευασμένοι καὶ τῇ φυγῇ προλαμ-
 βάνοντες. οὕτω μὲν ἐκ Ῥώμης ὑποχωρεῖν ὁ πολὺς ὄμιλος ἴσχυον,
 καὶ οἱ μὲν ἐπὶ Καμπανίας, οἱ δὲ ἐπὶ Σικελίας ἦσαν, οἱ δὲ ὅπη
 ῥᾶθιν τε σφίσι ἐνομισθῆ καὶ βέλτιον εἶναι. Βελισάριος δὲ ὄρῶν
 τὸν τε στρατιωτῶν ἀριθμὸν ἥμιστα ἐς τὴν τοῦ τείχους περίωδον 15
 ἐξικνούμενον (ὄλλοι τε γὰρ ἦσαν, ὥσπερ μοι ἐμπροσθεν εἴρη-
 ται, καὶ οὐκ αἰεὶ φυλάσσειν οἱ αὐτοὶ ἄπνοι ἴσχυον, ἀλλ' οἱ μὲν
 B ὕπνον, ὡς τὸ εἶκός ἤρουντο, οἱ δὲ ἐς τὴν φυλακὴν ἐτετάχαστο,
 καὶ τοῦ δήμου τὸ πλεῖστον μέρος περὶα τε πιεζόμενον καὶ τῶν
 ἀναγκαίων σπανίζον· ὅτε γὰρ βαναύσις ἀνθρώποις ἐφήμερά 20
 τε ἅπαντα ἔχουσι καὶ ἀργεῖν διὰ τὴν πολιορκίαν ἠραγκασμένοις
 πόρος οὐδεὶς τῶν ἐπιτηδείων ἐγένετο) στρατιώτας τε καὶ ἰδιώτας

6. εὐρήσειαν] εὐρήσειαν L. 16. τε γὰρ] Vulgo γὰρ τε.
 19. πιεζόμενον] πιεζόμενοι HL.

diu fuit urbe excedere, et aliunde in eam commeatus inferre. Noctu
 praesertim formidine trepidabant Barbari, et agentes excubias, in castris
 se continebant: quoniam ex urbe cum alii, tum Mauri crebro sese eicie-
 bant, et ubicunque hostes vel somno oppressos offenderent, vel exiguo
 numero incedentes (ut in magno exercitu saepe fit, cum vel usus vitae
 necessarii postulant, vel ad pastum ducendi sunt equi, muli et pecudes,
 quarum carnibus vescimur) obtruncabant, illisque raptim spoliatis, si for-
 te maior hostium numerus ingrueret, subducebant se cursu, ut est homi-
 num genus natura levipes, armis gravibus nudum, et fuga assuetum praer-
 vertere. Itaque Roma habere migravit magna multitudo: atque hi in Cam-
 paniam, illi in Siciliam, alii alio, prout ipsis facillius videbatur ac melius,
 concesserunt. Tunc Belisarius numerum militum ad merorum ambitum
 proportionem non habere animadvertit. Pauci enim erant, ut supra di-
 xi, nec poterant iidem semper excubare vigiles; sed his somnum, ut par
 erat, capientibus, illi custodiam agitabant. Praeterea videbat maximam
 plebis partem egestate et victus penuria premi. Et vero, cum viles es-
 sent opifices, qui in diem viverent, ac feriari cogerebantur obsidione, pa-
 randae rei cibariae ratio ipsis decrat. His de causis Belisarius homines

ἔνομίμα καὶ φυλακτῆριον ἔνειμε, φητὶν τινα μισθὸν ἰδιωτῶν ἀνδρῶν τάξας ἐς ἡμέραν ἐκάστην. ὡς δὲ λέγοντο μὲν καὶ ἑρμοφορίαι ἐς τὴν φυλακὴν ἰκανῶς ἔχουσαι, νύκτα δὲ τακτὴν ἢ φυλακὴ τοῦ περιβόλου ἐπέκειτο ἑρμοφορία ἐκάστη, ἐφύλασσόν τε αὐτῶν V 47
5 ἐκ περιτροπῆς ἅπαντες. καὶ ταύτῃ Βελισάριος ἐκατέρων τὴν C
ἀπορίαν δέλλεν.

Ἰπποφίλας δὲ ἐς Σιλβέριον τὸν τῆς πόλεως ἀρχιερέα γεγενημένης, ὡς δὲ προδοσίαν ἐς Γότθους πράσσει, αὐτὸν μὲν ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπεμψεν ἀτίκα, ἕτερον δὲ ἀρχιερέα ὀλίγω ἕστερον, Βι-
10 γίλιον ὄνομα, κατεστήσατο. τινὰς δὲ καὶ τῶν ἐκ βουλῆς ἐπ' αἰτία τοιαύτῃ ἐνθῆνδε ἐξελάσας, ἐπειδὴ τὴν πολιορκίαν οἱ πολέμοι διαλύσαστες ἀνεχώρησαν, ἐς τὰ οἰκεία κατήγαγεν αὐδεις. ἐν τοῖς καὶ Μάξιμος ἦν, οὗ δὲ ὁ προπάτωρ Μάξιμος τὸ ἐς Βα-
15 λεντινιακὸν βασίλειά πάθος εἴργαστο. δειλούς δὲ μὴ τις πρὸς φυλάκων τῶν κατὰ πύλας ἐπιβουλή γένηται, καὶ τις ἔξωθεν χρημασί τε αὐτοὺς κακουργήσων ἦν, δις ἐκάστου μηνὸς τὰς τε κλειῆς ἀπάσας ἀφαιρῶν ἀνενοσῶτο αἰεὶ ἐς ἕτερον σχῆμα, καὶ τοὺς φύλακας ἐς φυλακτῆριον ἄλλο μακρὸν που ἀποθεν τοῦ προτέρου ἀπικαθίστη, τοῖς τε ἐν τῷ περιβόλῳ φυλακὴν ἔχουσι ἀρχοντας
20 ἐς νύκτα ἐκάστην ἐτέρους ἐφίστη. οἷς δὲ ἐπέκειτο μέτρον τι τοῦ τεύχους περνοῦσιν ἐκ περιτροπῆς ἀπαργυρῆσθαι τὰ τῶν φυλάκων ὀνόματα, καὶ ἦν τις ἐνθῆνδε ἀπολιμνῶν, ἕτερον μὲν ἀντ' αὐ-

7. Σιλβέριον] λιβέριον HL. *ibid.* τὸν excidit in P. 16. αὐτοῦς L corr. αὐτοῖς P. *ibid.* [γ] Vulgo εἴη. 19. φυλακῆς ἔχουσαν addidi ex Vat. 21. περινοῦσιν] περιούσιν HL: illud Hm.

e plebe militibus adunavit, divisitque custodias, plebeio cuique certa quadam constituta mercede in dies singulas. Eorum classes ita descriptae sunt, ut vigiliis agendis sufficerent. Ac sua cuique classi nox, qua moenia custodiret, assignata erat, sic, ut in orbem omnes excubarent. Hoc modo Belisarius utrorumque difficultatem et inopiam depulit.

Cum autem esset suspicio, Silverium, urbis Antistitem, cum Gothibus proditorem moliri; confestim eum relegavit in Graeciam, ac Vigilium paulo post ad Pontificatum provexit. Quosdam etiam Senatores eandem ob causam in exilium missos, deinde, post solutam obsidionem diessumque hostium, restituit. In eo fuit numero Maximus, cuius progenitor Maximus, Valentiniano Aug. interitum attulit. Porro veritus Belisarius ne qua fraus a portarum custodibus instrueretur, nea quis externus pecunia tentaret eorum animos et corrumperet; bis quoque mense claves omnes diffingens, nova illas forma cudabat; et in aliam stationem custodes transferebat, a pristina valde dissitam; ac vigilum, qui erant in muro, duobus, per noctes singulas amotis, sufficiebat novos; quorum id munus erat, ut in orbem aliquod muri spatium obeundo, nomina excubi-
torum mandarent commentariis, ac si quis desideraretur, alterum illi in

τοῦ καταστῆσθαι ἐν τῷ παραντίκα, ἀναστρέφειν δὲ τῇ ὑστε-
 ραία ἐς αὐτὸν, ὅστις ποτὲ ὁ ἀπολωπθεὶς εἶη, ὅπως δὴ κόλασις
 ἢ προσήκουσα ἐς αὐτὸν γένοιτο. καὶ μουσικοῖς μὲν ὄργανοις
 P 375 χρῆσθαι τοὺς τεχνίτας ἐν τῷ περιβόλῳ νύκτωρ ἐκέλευε, τῶν δὲ
 στρατιωτῶν τινὰς καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν Μαυρουσίων ἕξω ἔπεμπεν, 5
 οἳ ἀμφὶ τὴν τάφρον διανυκτερεύειν δεῖ ἐμειλλον, καὶ ἦν αὐτοῖς
 κόνιας ἤφιει, ὅπως δὴ μηδὲ ἀποδέν τις ἐπὶ τὸν περιβόλον ἰὼν
 διαλάθοι. τότε καὶ τοῦ Ἰάνου νεὼ τὰς θύρας τῶν τινες Ῥωμαίων
 βιασάμενοι ἀνακλίνειν λάθρῃ ἐπέρασαν. ὁ δὲ Ἴανος οὗτος πρῶ- 10
 τος μὲν ἦν τῶν ἀρχαίων θεῶν, οὗς δὴ Ῥωμαῖοι γλώσση τῇ σφε-
 B τέρα πένητας ἐκάλουν. ἔχει δὲ τὸν νεὼν ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὸ τοῦ
 βουλευτηρίου ὀλίγον ὑπερβάντι τὰ τρία φάτα. οὕτω γὰρ Ῥω-
 μαῖοι τὰς μοίρας νενομίκασι καλεῖν. ὁ τε νεὼς ἅπας χαλκοῦς ἐκ
 H 205 τετραγώνῳ σχήματι ἔστηκε, τοσοῦτος μὲν, ὅσον ἄγαλμα τοῦ
 Ἰάνου σκέπειν. ἔστι δὲ χαλκοῦν οὐχ ἥσσον ἢ πηγῶν πέντε τῶ 15
 ἄγαλμα τοῦτο, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἐμπερές ἀνθρώπων, διπρόσω-
 πον δὲ τὴν κεφαλὴν ἔχον, καὶ τοῦ προσώπου θύερον μὲν πρὸς
 ἀνίσχοντα, τὸ δὲ ἕτερον πρὸς δύνοντα ἦλιον τέτραπται. θύραι
 τε χαλκαὶ ἐφ' ἑκατέρῳ προσώπῳ εἰσὶν, ἃς δὴ ἐν μὲν εἰρήνῃ καὶ
 C ἀγαθοῖς ἐπιτίθεσθαι τὸ παλαιὸν Ῥωμαῖοι ἐνόμιζον, πολέμου δὲ 20
 σφίσι δυνος ἀνεῷχθαι. ἐπεὶ δὲ τὸ τῶν Χριστιανῶν δόγμα, εἰ-
 περ τινὲς ἄλλοι, Ῥωμαῖοι ἐτίμησαν, ταύτας δὴ τὰς θύρας οὐκ-
 ἔτι οὐδὲ πολεμοῦντες ἀνέκλινον. ἄλλ' ἐν ταύτῃ δὴ τῇ πολιορκίᾳ

10. Ῥωμαῖοι om. L. .11. πένητας] Immo πένατας.

eius locum substituerent; postridie demum ad Bellsarium ipsum referrent
 absentis nomen, ut in eum pro merito animadverteretur. Noctu quoque
 pro moenibus artifices musicis instrumentis iubebat uti, et militum, at-
 que in primis Maurorum, manipulos foras mittebat, ad fossam excubitu-
 ros cum canibus; ut nemo, vel e longinquo, veniens ad muros, lateret.
 Hoc ipso tempore Romani quidam fanum Iani, foribus vi illata, clam
 aperire tentarunt. Fuit hic Ianus veterum primus Deorum, quos sua
 Romani lingua Penates appellaverunt. Aedem vero habet in foro pro Cu-
 ria, paulo supra Tria Fata: sic Romani Parcas vocare consueverunt.
 Sacellum illud totum ex aere constat, quadrata forma, eaque magnitudinis,
 quae vix tegendo Iani simulacro sufficiat. Hoc autem fuscum etiam ex
 aere, et quinque saltem cubitos longum, caetera quidem homini simile
 est, sed bifrons caput habet, vultuque uno Solem orientem spectat, al-
 tero occidentem. Ad vultum utrumque stant fores aeneae, quas in pa-
 ce optimisque temporibus solebant olim Romani claudere, rursus patefa-
 cere, cum bellum gererent. Verum Christianam religionem amplexi, eam
 tam eam colerent, quam qui maxime, nunquam, ne bello quidem ardente,
 fores illas aperiebant. In hac tandem obsidione, quidam superstitione

τινές τὴν παλαιῶν, οἶμαι, δόξαν ἐν νῶ ἔχοντες ἐγκαχειρήμασι μὲν αὐτὰς ἀνοιγύνται λάθρα, οὐ μέντοι παντίπασιν ἰσχυσαν, πλήν γε δὴ ὅσον μὴ ἐς ἀλλήλας, ὥσπερ τὸ πρότερον, μεμυκέναι τὰς θύρας. καὶ ἔλαθόν γε οἱ ταῦτο δρᾶν ἐγκαχειρηκότες. ζήτησας 5 δὲ τοῦ ἔργου οὐδεμία, ἄτε ἐν θορόβῳ μεγάλῳ, ἐγγόνου, ἐπεὶ οὐδὲ τοῖς ἄρχουσιν ἐγνώσθη, οὐδὲ ἐς τὸ πλῆθος, ὅτι μὴ ἐς ὀλίγους κομιδῆ, ἤλθεν.

κς'. Οὐτίγεις δὲ τὰ πρῶτα θνητῶν τε καὶ ἀπορίας ἐχόμενος D
V 48
τῶν θοροφόρων τινὰς ἐς Ῥάβινναν πέμπσας Ῥωμαίων τοὺς ἐκ
10 βουαῖης ἅπαντας, οὐσπερ κατ' ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμου ἐνταῦθα
ἔγαγε, κτείνειν ἐκέλευε. καὶ αὐτῶν τινες μὲν προμαθόντες φυ-
γεῖν ἰσχυσαν, ἐν οἷς Κερβεντίνός τε ἦν καὶ Ῥεπύρατος, Βιγι-
λίου ἀδελφός, τοῦ Ῥώμης ἀρχιμέρους, οἷπερ ἄμφω ἐς Λιγούρους
κομισθέντες αὐτοῦ ἔμενον. οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες διεφθάρησαν.
15 μετὰ δὲ Οὐτίγεις πολλὴν ἄδειαν ὄρων τοῖς πολεμίοις οὐσαν ἐκ-
φορεῖν τε εἴ τι ἐκ τῆς πόλεως βούλοιντο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια κατὰ P 376
τε γῆν καὶ θάλασσαν ἰσχυρίζεσθαι, τὸν λιμένα, ὃν δὴ πόρτον
Ῥωμαῖοι καλοῦσι, καταλαβεῖν ἔγνω. ὃς δὴ ἀπέχει μὲν τῆς πό-
λεως ἕξ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων. μέτρῳ γὰρ τοσοῦτῳ τὸ
20 μὴ ἐπιθαλάσσια εἶναι διαίρηται Ῥώμη. ἔστι δὲ ἧ ὁ ποταμὸς
Τίβρις τὰς ἐκβολὰς ἔχει, ὃς δὴ ἐκ Ῥώμης φερόμενος, ἐπειδὴν
τῆς θαλάσσης ἐγγυτέρῳ γένηται ὅσον ἀπὸ σταδίων πεντεκαίδεκα,
δίχα σχιζόμενος τὴν ἱερὰν κυλουμένην νῆσον ἐνταῦθα ποιεῖ.

12. Κερβεντίνος P ex Vat. ut videtur. γερβεντίνος HL. Βεργα-
τίνος G. Græhus.

prisca, ut reor, imbuti, ipsas pandere occulte aggressi sunt; at consilium omnino exequi non potuerunt, ita solum impulsis foribus, ut minus quam antea cohaerent. Latuere qui hoc facinus moliti fuerant, nec de illo, utpote in magno rerum tumultu, anquisitum est, praesertim cum nec Magistratibus esset cognitum, neque in vulgus, nisi ad paucos admodum, emanasset.

26. Vitigis ira tumens atque inops consilii, primum quidem satellites aliquot Ravennam misit, mortemque afferre iussit Senatoribus Romanis omnibus, quos eo duxerat belli huius initio. Eorum aliqui, re praecognita, fugae copiam nacti, evaserunt: quo in numero fuere Cerventinus et Reparatus, Vigilius Pontificis Romani frater: ambo in Liguriam profecti, ibi manserunt: caeteri omnes interfecti sunt. Deinde vero advertens Vitigis hostes cum magna securitate efferre ex urbe quaecunque vellent, et commentus terra marique invehere, Portum, quem appellant Romani, occupare constituit, ab urbe stadiis cxxvi. dissitum: tanto enim spatio Roma a mari distat. Est autem Portus ad fauces fluvii Tiberis, qui Roma decurrens, cum a mari abest stadiis dumtaxat xv. in duos sciens alveos, insulam efficit, quam vocant Sacram. Haec progrediente flu-

προϊόντος τε τοῦ ποταμοῦ ἐρωτέρα ἢ νησος γίνεται, ὡς τῷ μή-
 κει τὸ τοῦ ἔθρου μέτρον κατὰ λόγον εἶναι, καὶ σταδίων πεντε-
 καίδεκα ῥεῦμα ἐκάτερον ἐν μέσῳ ἔχειν. ναυσίπορός τε ὁ Τίβερις
 B ἀμφοτέρωθεν μένει. καὶ τὸ μὲν ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ μέρος ἐς
 τὸν λιμένα τὰς ἐκβολὰς ποιῶται, ὧν ἐκτὸς πόλιν ἐκ παλαιοῦ Ῥω- 5
 μαῖοι πρὸς τῇ ὄχθῃ ἐδείμαντο, τεῖχος περιβεβλημένην ἐχυρὸν μά-
 λιστα, Πόρτον τε αὐτὴν τῷ λιμένι ὁμωνύμως καλοῦσιν· ἐν ἀρι-
 στερᾷ δὲ πρὸ τῆς ἐτέρας τοῦ Τιβέριδος ἐς τὴν θάλασσαν ἐκβολῆς
 πόλις Ὀστία κεῖται, τῆς τοῦ ποταμοῦ ἡόνος ἐκτὸς, λόγῳ μὲν
 πολλοῦ τὸ παλαιὸν ἄξια, νῦν δὲ ἀταχιστος παντάπασιν οἶσα. 10
 ὁδὸν τείνου, ἣ ἐς Ῥώμην ἐκ τοῦ πόρτου φέρει, ὁμαλήν τε καὶ
 ἐμπόδιον οὐδὲν ἔχουσαν τὸ ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαῖοι πεποληται. βάρεις
 τε αἰ πολλὰι ἐξεπίτηδες ἐν τῷ λιμένι ὁρμίζονται, καὶ βόες οὐκ
 C ὄλγοι ἐν παρασκευῇ ἀγχοτάτω ἐστᾶσιν. ἐπειδὴν οὖν οἱ ἔμποροι
 ταῖς ναυσὶν ἐς τὸν λιμένα ἀφίκωνται, ἄραντες τὰ φορτία ἐνθῆδε 15
 καὶ ταῦτα ἐνθήμενοι ἐν ταῖς βάρεσι, πλέουσι διὰ τοῦ Τιβέριδος
 ἀπὸ τῆν Ῥώμην, ἰστίοις μὲν ἢ κώπαις ἤκιστα χρώμενοι, ἐπεὶ
 οὔτε ἀνέμῳ τινὶ ἐνταῦθα οἷά τέ ἐστι τὰ πλοῖα ὄθεισθαι συγγά τε
 τοῦ ποταμοῦ ἐλίσσομένου καὶ οὐκ ἐκ τοῦ εὐθέος ἰόντος, οὐδὲ τε
 ἐνεργεῖν αἱ κῶπαι δύνανται, τῆς τοῦ ὕδατος ῥύμης ἀπ' ἐναντίας 20
 αὐταῖς αἰ φερομένης. βρόχους δὲ ἀπὸ τῶν βάρεων ἐς τῶν βοῶν
 τοὺς ἀχένας ἀρτήσαντες ἔλκουσιν ἀπὰς ὥσπερ ἀμάξας ἄχρι ἐς
 Ῥώμην. ἐτέρωθεν δὲ τοῦ ποταμοῦ ἐκ πόλεως Ὀστίας ἐς Ῥώμην

2. καὶ στ. π.] στ. π. καὶ HL.
 ἡόνος L. Et sic paullo post.
 20. ῥύμης] ῥώμης L.

9. ἡόνος] ἡίόνος P. ἡόνος H.
 19. εὐθέος M εὐθέως P.

mine ita laxatur, ut latitudo proportionem habeat cum longitudine, et inter utrumque alveum stadia xv. intersint. Utrobique Tiberis navigabilis est, parsque amnis dextera in portum evolvitur. Ultra istud os, ad ripam, condiderunt urbem olim Romani, quae moenibus cincta est validissimis, ductoque a portu vocabulo Portus dicitur. Ad sinistrum alveum, os alterum fluvii Tiberis praetexit Ostia, secundum ripam ulteriorem, urbs quondam magni nominis, nunc moenibus plane nuda. Romanorum est veterum opus via plana et expedita, quae ab oppido Portu Romam ducit. Dedita autem opera semper habet portus fluviales naves, ac boves non pauci praesto sunt proxime. In portum pervecti negotiatores, postquam merces ex onerariis navibus in fluviatricas transtulere, Romam per Tiberim navigant, sine velorum ac remorum ope: quoniam ibi nec vento naves impelli possunt, ob multiplices amnis anfractus et flexuosum iter, nec remi quidquam proficiunt contra aquae adversae impetum. Sed navigia, funibus ad boum colla alligatis, non secus ac plaustra, pertrahunt Romam usque. Ad alterum fluminis alveum, ab urbe

ἴδντι ἐλώδης τε ἢ ὁδός ἐστι καὶ ἄλλως ἀσημαλημένη καὶ οὐδὲ τῆς
 Τιβέριδος ἥβας ἔγγας, αἵτε τῆς τῶν βάρων ἀνολκῆς ἐνταῦθα D
 οὐκ οὔσης. ἀφύλακτον οὖν τὴν πρὸς τῷ λιμένι πᾶσαν εὐρόντες αἱ
 Γότθοι αὐτὴν τε αὐτοβοεῖ εἶλον καὶ Ῥωμαίων τῶν ταύτη φημη-
 5 των πολλοὺς ἔκταναν, καὶ τὸν λιμένα ζῆν αὐτῇ ἔσχον. χιλλοὺς
 τε σφῶν ἐνταῦθα φρουροὺς καταστησόμενοι ἐς τὰ στρατόπεδα οἱ
 λοιποὶ ἀνεχώρησαν. καὶ ἄπ' αὐτοῦ τοῖς πολιορκουμένοις τὰ ἐκ H 206
 θαλάσσης ἰσχυροῦσθαι ἀδύνατα ἦν, ὅτι μὴ διὰ τῆς Ὀστίας
 πόνω τε, ὡς τὸ εἶπε, καὶ κινδύνω μεγάλῳ. οὐδὲ γὰρ κατα-
 10 ρειν ἐνταῦθα Ῥωμαίων νῆες τὸ λοιπὸν εἶχον, ἀλλ' ἐν τῷ Ἄνθιῳ
 ἠρμύζοντο, ἡμέρας ὁδῶ τῆς Ὀστίας ἀπέχοντι. ἔθθεν δὲ τὰ φορ-
 τία αἰρόμενοι ἐκόμιζον μόλις. αἴτιον δὲ ἡ ὀλιγοπρωπία ἐγένετο. P 377
 Βελισάριος γὰρ περὶ τῷ Ῥώμῃ παραβόλῳ δείσας τὸν λιμένα κρα-
 τύνωσθαι οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἴσχυσεν. οἶμαι γὰρ ἂν εἰ καὶ τρια-
 15 κόσιοι ἐνταῦθα ἐφύλασσαν, οὐ ποτε τοὺς βαρβάρους ἀποπειρα-
 σθαι τοῦ χωρίου, ἔχουσ' ὡς τὰ μάλιστα ὄντος.

ζ'. Ταῦτα μὲν οὖν, ἐπειδὴ τειχομαχοῦντες ἀπεκρούσθη- B
 20 σαν, τρίτῃ ἡμέρᾳ οἱ Γότθοι ἔδρασαν. ἡμέραις δὲ ὕστερον εἴ-
 κοσιν ἢ ὁ πόρτος ἢ τε πόλις καὶ ὁ λιμὴν ἔβαλε, Μαρτίνος τε καὶ
 20 Βαλεριανὸς ἦγον, ἐξακοσίους τε καὶ χιλλοὺς στρατιώτας ἱππεῖς
 ἐπαγόμενοι. καὶ αὐτῶν οἱ κλειῆτοι Οἰννοὶ τε ἦσαν καὶ Σκλαβη-
 νοὶ καὶ Ἄνται, οἱ ὑπὲρ ποταμὸν Ἰστρον οὐ μακρὰν τῆς ἐκείνῃ

1. ἀσημαλημένη Vat. ἀσημαλημένη P. Conf. p. 226 b. et p. 627 b.
 9. καταρειν P et Scaliger. κατέρριεν HL. 12. ἐγένετο] ἐγίνε-
 το L. 18. δὲ ὕστερον] δεύτερον L.

Ostia ad Romam, via silvestris est ac valde inculta, nec vicina Tiberis
 ripae: quippe qua minime trahantur navea. Igitur Gotthi, cum urbem,
 quae ad portum sita est, omni nudam praesidio offendissent, primo illam
 coepere aditu, et multa Romanorum ibi habitantium strage edita, portum
 etiam obtinuerunt. Tum praesidiariis mille e suo relictis numero, redie-
 runt ad castra caeteri: itaque Romanis obsessis erepta facultas est, quae
 mari veniunt, importandi, praeterquam Ostia; idque, ut apparet, cum
 labore et periculo maximo. Neque enim Romanorum navigia Ostiam ap-
 plicari amplius poterant, sed Antium appellebantur, unde Ostia diei iter
 unius distat. Inde acceptas merces difficulter portabant, in tanta homi-
 num paucitate. Nec Belisarius, cum de muris Romae esset sollicitus, por-
 tum ullo retinere modo potuerat: quem si vel trecenti custodiissent, nun-
 quam Barbari, ut equidem sentio, locum situ munitissimum tentassent.

27. Haec gessere Gotthi die tertio, post tentatam a se frustra mu-
 rorum oppugnationem. Diebus vero post xx. quam portum urbemque co-
 gnominem obtinuerant, advenere Martinus et Valerianus cum m. dc. equi-
 tibus, quorum plerisque Hunni erant, Sclaveni, et Antae: qui trans-fluv.

ὄχθης ἴδρονται. Βελισάριος δὲ ἤσθη τε αὐτῶν τῇ παρουσίᾳ
 καὶ πολεμητέα σφίσι ἐπὶ τοὺς πολεμίους τὸ λοιπὸν ᾤετο. τῇ
 γοῦν ὑστεραία τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ ἓνα, Θυμοειδῆ τε καὶ
 C δραστήριον Τραϊανὸν ὄνομα, τῶν ὑπασπιστῶν διακοσίους ἑπ-
 πίας λαβόντα, ἐκέλευεν εὐθὺς τῶν βαρβάρων ἵνα, καὶ ἐπειδὴν 5
 τῶν χαρακωμάτων ἑγγυτέρω ἴκωνται, ἀναβάντας ἐπὶ λόφου ἡσυ-
 χάζειν, δείξας τι χωρίον αὐτῶ. ἦν δὲ οἱ πολέμοι ἐπ' αὐτοῖς
 ἴσων, ἐκ χειρὸς μὲν τὴν μάχην οὐκ εἶν γενέσθαι, οὐδὲ ἕλθους
 ἢ δορατίου τινοὺς ἄπεισθαι, χρῆσθαι δὲ μόνοις τοξεύμασιν, ἥνικα
 τέ αἱ τὴν φαρτέραν οὐδὲν ἐκτὸς ἔχουσιν ἴδη, φεύγειν τε κατὰ 10
 πρῶτος μηδὲν αἰδεσθέντα καὶ ἐς τὸν περιβόλον ἀναχωρεῖν δρόμῳ.
 ταῦτα ἐπιστελλας, τῶν τε τοξευμάτων τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς
 ἀμφὶ ταύτῃ τεχνίτας ἐν παρασκευῇ εἶχε. Τραϊανὸς δὲ ζῆν τοῖς
 D διακοσίοις ἐκ πύλης Σαλαρίας ἦει ἐς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπε-
 δον. καὶ οἱ μὲν, καταπεπληγμένοι τῷ αἰφνιδίῳ, ἰσότηθουν ἐκ 15
 τῶν χαρακωμάτων, ὡς ἑκάστῳ ἐκ τῶν δυνατῶν ἐσκευάσθαι τε-
 τύχηκεν. οἱ δ' ἀμφὶ Τραϊανὸν ἀναβάντες ἐπὶ τοῦ λόφου, ὄν
 αὐτοῖς Βελισάριος ἔδειξεν, ἐνθ' ἐνδε τοὺς βαρβάρους ἡμύνοντο
 βάλλοντες. καὶ αὐτῶν τοὺς ἀτράκτους, ἕτε ἐς πολλὸν ἐμπέτον-
 τας ὄμιλον, ἀνθρώπου ἢ ἵππου ἐπιτυγχάνειν ζυνέβαινον. ἐπεὶ 20
 δὲ ἅπαντα σφᾶς τὰ βέλη ἤδη ἐπελελοίπει, οἱ δὲ κατὰ τύχος ὀπί-
 σω ἀπήλαυνον, δμῶντες οἱ Γότθοι ἐνέκειντο. ὡς δὲ τοῦ περι-

16. ἑκάστῳ — τετύχηκεν P ex Vat. ἑκάστῳ αὐτῶν δυνατὰ εἶη *
 εὐάσθαι H, et sic L, nisi quod εἶη εὐάσθαι cum lacunae signo
 marginali ante εὐάσθαι. 17. δ' HL. δὲ P. 20. ἴκων] ἴκ-
 κον ἐπικλείστον L.

Istrum, non procul a ripa, sedes patrias habent. Recreatus eorum praesentia Belisarius, iam hostem praellis fatigandum putavit. Ergo postri-
 die e stipatoribus suis unum, cui nomen Traiano, virum animosum et im-
 pigrum, cum Scutariis cc. equitibus, tendere recta iubet ad Barbaros :
 simul iniungit, ubi propius castra venerint, superato tumulo, quem scilicet
 indicabat, pede presso stent : si ipsos hostis invaserit, ne sinat eos
 Traianus pugnare cominus, nec manum gladio vel hastae admovere, sed
 tantum sagittis uti : cumque exhaustam viderit pharetram, ne pudeat conii-
 cere se in fugam, et ad muros recurrere. His imperatis, sagittaria tor-
 menta, et balistarios in prompta habuit. Mox Traianus cum ducentis il-
 lis porta Salaria egressus, ad hostium castra contendit. Eruptione sub-
 ita attoniti Barbari, pro se quisque accinguntur, et se castris effundunt.
 Traiani turmae, occupato tumulo, quem monstraverat Belisarius, appete-
 re ceperunt hostem sagittis : quas cum in confortam multitudinem in-
 gruerent, vel virum quaeque vel equum feriebat. Ubi nulla superfuit,
 habenis illi flexis citare equos : insequi Gotthi atque instare. At cum

βόλων ἑγγυτέρω ἵκοντο, τά τε ἐκ πῶν μηχανῶν τοξεύματα οἱ τε-
 χνίται ἐνήργουν, καὶ τῆς διώξεως οἱ βάρβαροι καταρρωδηκότες
 ἀπέσχοντο. λέγονται δὲ Γότθοι οὐχ ἦσαν ἢ χίλιοι ἐν τῷ ἔργῳ
 τούτῳ ἀποθανεῖν, ὀλίγαις δὲ ἡμέραις ὕστερον Βελισάριος Μουν- P 378
 5 Ὀλλαν τὸν δορυφόρον, τὸν αὐτοῦ ἑταῖρον, καὶ Διογένην, δια-
 φερόντως ἀγαθούς τὰ πολέμια, ξυὲς ὑπισπισταῖς τριακοσίοις
 στείλας, ταῦτο ποιεῖν τοῖς προτέροις ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν κατὰ
 ταῦτα ἐποίουν. ὑπαντιασάγων δὲ καὶ τῶν πολεμίων ξυνηγέθη
 αὐτῶν οὐχ ἦσσαν, εἰ μὴ καὶ πλείους, ἢ ἐν τῷ προτέρῳ ἔργῳ
 10 τρόπῳ τῷ αὐτῷ ἀπολωλέναι. πέμψας δὲ καὶ τρίτον ξὺν ἰππεῖσι
 τριακοσίοις Ὀλλαν τὸν δορυφόρον, ἐφ' ᾧ τὰ ὅμοια τοῖς πολεμίοις
 ἐργάζονται, ταῦτα ἔδρασε. τρεῖς τε, καθάπερ μοι ἐρρήθη,
 ἑδρομαῖς ποιησόμενος τῶν ἐναντίων ἀμφὶ τετρακισχιλίους διέ-
 φθειρον.

15 Οὐτίγεις δὲ (οὐ γὰρ αὐτὸν ἔσχε τὸ διαλλάσσον ἐν τοῖς B
 στρατοπέδοις τῆς τε ὀπίσσεως καὶ τῆς ἐς τὰ πολέμια ἔργα μελέ-
 της) ῥῆστα καὶ αὐτὸς ᾤετο τὰ ἀνήκεστα τοὺς πολεμίους ἐργάσα-
 σθαι, ἢ γε στρατῷ ὀλίγῳ ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἔφοδον ποιολή. ἐπεμ-
 ψεν οὖν ἰππεῖς πεντακοσίους, ἄγχιτά τε τοῦ περιβόλου ἵεναι κε-
 20 λείσας, καὶ ὅσα πρὸς ὀλίγων πολλῶν πολεμίων πεπόνθασι,
 ταῦτα δὴ ἐς ξύμπασαν τὴν ἐκείνων στρατιὰν ἐπιδείξασθαι. καὶ
 οἱ μὲν ἐν χωρίῳ ὑψηλῷ γενόμενοι τῆς πόλεως οὐ μακρὰν ἕποθεν,
 ἀλλ' ὅσον ἕξω βελῶν, ἴσταντο. Βελισάριος δὲ ἄνδρας τε ἀπο-

4. ὕστερον om. HL.

transponit Grotius.

1. Ὀλλαν] Oi-

landum Pers.

5. καὶ Διογένην] καὶ ante τὸν αὐτοῦ

8. ταῦτα] Vulgo ταυτά.

11. Ὀλλαν] Oi-

landum Pers.

proprie moenia ventum est, sagittas expedierunt e machinis, qui has tra-
 ctabant: territi Barbari gradum continuerunt. In hoc certamine Got-
 thos periisse ferunt haud minus mille. Paucis post diebus Belisarius
 Mquadilam Praetorianam, sibi valde familiarem, ac Diogenem, viros belli-
 cosissimos, cum Scutariis ccc. emissos, coeptum priori simile iussit aggredi.
 Quibus mandata peragentibus, cum hostes occurrissent, haud minorem,
 immo vero maiorem, quam in superiori conflictu, eodem modo cladem ac-
 cepere. Denique tertium emissis cum ccc. equitibus Olla Praetoriano, ut
 simile facinus in hostem ederent, par successus fuit. Itaque tribus, ut
 dixi, eruptionibus, extinxit Belisarius hostium millia circiter quatuor.

At Vitigis, non attendens armorum bellicaeque exercitationis discrimen,
 quod inter utrumque exercitum intercedebat, sibi persuasit, se quoque
 hostes facillime obruturum, si cum pauculis turmis ipsos incesseret.
 Quare equites quingentos moenibus iubet appropinquare, hostiumque ex-
 ercitus omnem palam ita accipere, ut ab eorum exiguo numero fuissent
 ipsi iam saepe habitii. Atque illi quidem, cum in locum editum evasis-
 sent, non procul ab urbe, sed solum extra teli iactum steterunt. Belisa-

λέξας χιλλους και Βέσσαν αὐτοὺς ἄρχοντα ἐπιστήσας ὁμοσε χωρεῖν
 C ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐπέστελλεν. οἱ δὲ κύκλωσίν τε τῶν βαρβάρων
 ποιησάμενοι και κατὰ νότου αἰεὶ βάλλοντες πείνοσά τε συ-
 H 207 χροὺς και τοὺς λοιποὺς βιασάμενοι και κατελθεῖν εἰς τὸ πεδῖον
 V 50 ἠνάγκασαν. ἔνθα δὴ τῆς μάχης οὐκ ἐξ ἀνωπαίου τῆς δυνάμεως β
 ἐκ χειρὸς γενομένης, τῶν Γότθων αἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν,
 ὀλίγοι δὲ τινες μόλις διαφυγόντες εἰς τὸ σφέτερον στρατόπεδον
 ἀνεχώρησαν. οὗς δὴ Οὐτίγισ ἄτε τῆ ἀνάστροφῃ ἡσσημένους ἐκά-
 κριζε, και τὸ πάθος ἐτέροις τισὶν ἀναπώσασθαι οὐκ εἰς μακρὰν
 ὑποσχόμενος, ἐν μὲν τῷ παρόντι ἡσύχαζε, τρισὶ δὲ ἄστερον ἡμέ- 10
 D ραις ἐκ πάντων τῶν χαρακωμάτων ἄνδρας ἀπολεσάμενος πεντα-
 κοσίους ἔργα εἰς τοὺς πολεμίους ἐκέλευεν ἐπιδείξασθαι ἀρετῆς
 ἄξια. οὗς ἐπειθὴ Βελισάριος ἑγγυτέρω ἦκοντας εἶδε, πεντακο-
 σίους τε και χιλλους και ἄρχοντας Μαρτίνον τε και Βαλεριανὸν
 ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλεν. ἰππομαχίας τε ἐκ τοῦ εὐθέως γεγενημένης, 15
 τῷ πλήθει Ῥωμαῖοι παρὰ πολὺ ὑπεραίροντες. τῶν πολεμίων,
 τρέπουσὶ τε αὐτοὺς οὐθενὶ πόνῳ και σχεδὸν τι ἅπαντας διαφθεί-
 ρουσι.

Και τοῖς μὲν πολεμίοις δεινόν τε και τῆχης ἐκαντίωμα παν-
 τάπασιν ἐδόκει εἶναι, εἰ πολλοὶ τε ὄντες πρὸς ὀλίγων πολεμίων
 ἐπιόντων σφίσιν ἡσῶνται και κατ' ὀλίγους αὐθις λόντες ἐπ' αὐ-
 τοὺς διαφθείρονται. Βελισάριον δὲ δημοσίᾳ μὲν τῆς ξυνέσεως
 P 379 Ῥωμαῖοι ἐπήγουν, ἐν θαύματι αὐτὸν, ὡς τὸ εἶδος, μεγάλῳ
 ποιούμενοι, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸν ἡρώτων οἱ ἐπιτήδειοι ὄτω ποτὲ τεκ-

rius vero delectis mille viris imperat, ut duce Bessa simul hostem invadant. Hi circumventos Barbaros a tergo excipiant, et perpetuo telorum iacta confectis non paucis, reliquos vi delectos cogunt in campum descendere: ubi iniqua pugna cominus inita, Gotthorum pars maxima perit: pauci vix elapsi in sua castra se receperunt. Quos Vitigis, tanquam culpa ignaviae suae victos, male verbis accepit, seque aliorum virtute propediem iscturam resarturum pollicitus, nihil praeterea tunc temporis movit. Tertio post die, ex omnibus castris delectu habito ad quingentos, praecipit ut in hostem factiora viris digna fortibus ederent. Quos in propinquo simul Belisarius vidit, mille et quingentos, Martino ac Valeriano duceibus, in eos immisit. Statim equestri commisso certamine, Romani, hostibus longe numero superiores, eos nullo negotio in fugam vertunt, et ad unum fere trucidant.

Atque hostes quidem adversae id fortunae omnino tribuebant, quod ingenti collecti numero, paucorum Romanorum impressioni succumberent; ac rursus ipsos cum exiguis adorti copiis, cladem contraherent. Romani vero Belisarium merito suspicientes, eius prudentiam publicis laudibus efferebant. Ex eodem quaesiere in privato congressu familiares, qua

μαυρόμενος ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ, ἥ τοὺς πολεμίους οὕτως ἡσπαμέ-
 νους διέφυγεν, εὐελπίς ἐγεγόνει τῷ πολέμῳ κατὰ κράτος αὐτῶν
 περιέσεσθαι. καὶ αὐτὸς ἔλεγεν ὡς αὐτὸς κατ' ἀρχὰς ἔξιν ὀλίγους
 τισὶν ἐς χεῖρας ἑλθῶν κατενόησεν ὃ τί ποτε τὸ διαφέρον ἐν ἑκα-
 5 τέρᾳ στρατιᾷ εἴη, ἄσπ' εἰ κατὰ λόγον τῆς δυνάμεως τὰς ξυμβο-
 λὰς ποιῶν, οὐδὲν ἄν τῇ σφετέρᾳ ὀλιγανθρωπία τὸ τῶν πολεμίων
 λυμῆνασθαι πλήθος. καὶ διαφέρειν μὲν, ὅτι Ῥωμαῖοι σχεδόν
 τι ἅπαντες καὶ οἱ ξύμμαχοι Οὐννοι ἰπποτοξόται εἰσὶν ἀγαθοί, B
 Γότθων δὲ τὸ ἔργον τοῦτο οὐδενὶ ἤσκηται, ἀλλ' οἱ μὲν ἵππεῖς
 10 αὐτοῖς μόνοις δοραταῖς τε καὶ ξίφεσιν εἰώθασιν χρῆσθαι, οἱ δὲ
 τοξόται, πεζοὶ τε ὄντες καὶ πρὸς τῶν ὀπλιτῶν καλυπτόμενοι, ἐς
 μάχην καθίστανται. οἱ οὖν ἵππεῖς, ἦν μὴ ἐκ χειρὸς ἢ ξυμβολῇ
 εἴη, οὐκ ἔχοντες καθ' ὃ τι ἀμυνοῦνται πρὸς τῶν ἐναντίων το-
 ξέμμασι χρωμένων ἐπιτεῶς βαλλόμενοι διαφθείρονται, καὶ οἱ πε-
 15 ζοὶ κατ' ἀνδρῶν ἵππέων ἐπεκδρομὰς ποιῆσθαι οὐκ ἄν ποτε ἱκα-
 νοὶ εἴην. διὰ ταῦτα μὲν Βελισάριος ἰσχυρίζετο τοὺς βαρβάρους
 ἐν ταύταις δὴ ταῖς ξυμβολαῖς πρὸς Ῥωμαίων ἡσπῆσθαι· Γότ-
 θοὶ δὲ τῶν σφίσι ξυμβεβηκότων τὸ παράλογον ἐν τῷ ἔχοντες οὔτε C
 κατ' ὀλίγους τὸ λοιπὸν ἐπὶ τὸν Ῥώμης περίβολον ἐχώρουν οὔτε
 20 τοὺς πολεμίους ἐνοχλοῦντας ἰδίωκον, πλην γε δὴ ὅσον ἐκ τῶν
 χαρακωμάτων ἀπώσασθαι.

κη'. Ὑστερον δὲ Ῥωμαῖοι μὲν ἅπαντες, ἐπαρθέντες τοῖς D
 φθάσασιν εὐτυχήμασι, παντὶ τε τῷ Γότθων στρατεύματι ὄργων

6. τῇ σφετέρᾳ ὀλιγανθρωπία] τῆς σφετέρας ὀλιγανθρωπίας Vat.
 12₃ μὴ Pm. Vulgo μὲν. 23. ὄργων] ὄργων HL.

tandem coniectura nixus, eo die, quo hostes ita, ut dictum est, victos fugaverat, spem victoriae e bello vi reportandae cepisset? Respondit, se in primo certamine, quod parva stipatus manu intulerat, cognovisse, quid inter utrumque interesset exercitum: ita ut, si praelia miscerentur, servata virium proportione, nihil detrimenti suorum paucitas acceptura esset ab hostium multitudine: hoc demum differre, quod Romani ferme omnes, Hunnique, eorum secii, equites sagittarii sint peritissimi, huic autem arti Gothorum nemo operam dederit. Sed horum equites hastis tantum et gladiis soli utent: sagittarii vero pedibus pugnant, ordinibus protecti militum gravioris armaturae. Quamobrem equites, nisi pugnetur comminus, quoniam armis carent, quae adversus hostes sagittarios valeant, facile confusi, cadunt: nec pedites unquam in equites incursiones facere possunt. Propterea Belisarius a Romanis victos in his congressibus Barbaros affirmabat. Gothi, casus suos, adeo inopmatos, volentes animo, non amplius muros Romae parva manu petebant; neque hostem lacessentem persequerentur, nisi quantum satis erat, ut a castris eum repellerent.

28. Deinde Romanos omnes, pristinis elatos successibus, cum uni-verso Gothorum exercitu praeliandi espido cepit; ita ut aperte acie de-

- διὰ μάχης ἵεναι καὶ πολεμητέα εἶναι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς σφίσιν
 ᾤοντο. Βελισάριος δὲ, πάμπολυ ἔτι εἶναι τὸ διαφέρον ἐν ἀμ-
 φοτέροις οἰόμενος, ᾧκει τε αἰεὶ τῷ παντὶ διακινδυνεύειν στρα-
 τεύματι καὶ τὰς ἐπεκδρομὰς ἐσπούδαζέ τε ἔτι μᾶλλον καὶ ἐπενόει
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἔπει δὲ κακίζόμενος πρὸς τε τοῦ στρατοῦ⁵
 καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἀπέειπε, παντὶ μὲν τῷ στρατῷ μάχεσθαι
 ἤθελε, τὴν δὲ ξυμβολὴν ἐξ ἐπιδρομῆς οὐδέν τι ἦσσαν ποιήσα-
 σθαι. πολλάκις τε ἀπεκρούσθη ἐς τοῦτο ὀρηγῆσας, καὶ τὴν ἔφο-
 P 380 δον ἐς τὴν ὑστεραίαν ἀποθέσθαι ἠνάγκαστο. ἔπει οὖν προηγόν-
 τας τὰ ἐσόμενα πρὸς τῶν αὐτομόλων τοὺς πολεμίους ἐν παρα-
 10 σκευῇ παρὰ δόξαν εἶρε, διὸ δὴ καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διαμαχήσα-
 σθαι τὸ λοιπὸν ἤθελε, καὶ οἱ βάρβαροι ἄσμενοι ἐς τὴν μάχην
 καθίσταντο, καὶ ἔπει ἀμφοτέροις τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν ὡς ἄριστα
 V 51 ἦσκητο, Βελισάριος μὲν ἀγέρας τὸ στράτευμα ὅλον τοιαύδε πα-
 ρεκελεύσατο „Οὐ μαλακίαν τινα καταγνοῦς ὑμῶν, ἄνδρες στρα-
 15 τιῶται, οὐδὲ τῶν πολεμίων κατορρωδῆσας τὴν δύναμιν τὴν πρὸς
 αὐτοὺς ξυμβολὴν ᾧκουν, ἀλλ' ἔπει τὸν πόλεμον ἡμῖν ἐξ ἐπιδρο-
 μῆς διαφέρουσιν εἰ καθιστῆκει τὰ πράγματα, διασώσασθαι
 ᾤμην δεῖν ἐς αἰεὶ τὴν τῆς εὐπραξίας αἰτίαν. οἷς γὰρ κατὰ νοῦν
 B τὰ παρόντα χωρεῖ, ὅφ' ἐτέρων μεταβάλλεσθαι ἀξύνμορον οἶμαι.²⁰
 H 208 ὄρων μέντοι ἐς τόνδε ὑμᾶς προθυμουμένους τὸν κίνδυνον, εὐελ-
 πῆς τέ εἰμι καὶ οὐποτε ὑμῶν τῇ ὀρηγῇ ἐμποδῶν στήσομαι. οἶδα

15. ἄνδρες] ὁ ἄνδρες L. 20. ὅφ' ἐτέρων] ὅφ' ἕτερον Pm.
 ibid. μεταβάλλεσθαι] μεταβαλέσθαι Reg. 22. στήσομαι Vat.
 ἔσομαι P.

cernendum censerent. At Belisarius, utrorumque vires iniquissime com-
 paratas adhuc esse intelligens, usque cunctabatur copias omnes in cer-
 taminis aleam mittere, et magis ac magis intento animo operam dabat,
 ut hostem levibus certaminibus frangeret. Victus demum cum exercitus
 tum aliorum etiam Romanorum reprehensione, cunctis viribus dimicare
 volebat, ita tamen, ut excursibus praelium fieret. Quo saepius tentato,
 repulsus, et oppugnationem in crastinum reicere coactus, cum hostes a
 transfugis praemonitos paratosque praeter opinionem offendisset, pro-
 pterea aperto Marte postmodum congressi decrevit; seque ad pugnam
 Barbari libenter expedierunt. Utrinque rebus ad configendum egregie
 dispositis, Belisarius convocatum omnem exercitum sic allocutus est. *A*
iusto praelio, Milites, non ideo aversus eram, quod vel remissos animo vos
iudicarem, vel vires hostium extimescerem: sed quia levibus certaminibus
re bene gesta, non dimittenda successus causa mihi videbatur. Nam qui-
buis inceptum ex sententia procedit, illis, meo quidem iudicio, consilii ma-
tatio nocet. Quoniam vero vos egregia alacritate ad pugnandum impelli
video, spe plenus optima, impetum vestrum diutius non retardabo. Et

γὰρ ἄς τὸ πλεῖστον αἰετῆς ἐν τοῖς πολέμοις ῥοπῆς ἢ τῶν μαχο-
 μένων κεκλήρωται γνώμη καὶ τὰ πολλὰ τῇ τούτων προθυμίᾳ
 κατορθοῦσθαι φιλεῖ. ὡς μὲν οὖν ὀλίγοι μετὰ τῆς ἀρετῆς τετα-
 γμένοι πλήθους περιεῖναι οἴοι τέ εἰσι τῶν ἐναντίων ἐξέπισταται
 5 ὅμων ἕκαστος, οὐκ ἀκοῆ λαβῶν, ἀλλ' ἐς πείραν ἀγῶνος τὴν καθ'
 ἡμέραν ἤκων. ὅπως δὲ μὴ καταισχύνητε μήτε τὴν προτέραν τῶν
 ἐμῶν στρατηγημάτων δόξαν μήτε τὴν ἐκ τῆσδε ὅμων τῆς προ-
 θυμίας ἐλπίδα, ἐφ' ὅμῃν κείσεται. πάντα γὰρ ὅσα ἡμῖν ἐν τῷδε
 τῷ πολέμῳ πεπραῶχθαι ζυμβαίνει πρὸς τὴν ἀπόβασιν κρίνεσθαι C
 10 τῆς παρουσίας ἡμέρας ἀνάγκη. ὁρῶ δὲ καὶ τὸν παρόντα καιρὸν
 ἡμῖν ζυλλαμβάνοντα, ὃς ἡμῖν δεδουλωμένον τοῖς φθάσασι τοῦ
 τῶν πολεμίων φρονήματος ῥῆδιον, ὡς τὸ εἶδος, τὴν ἐκείνων
 ἐπακρότησιν θήσεται. τῶν γὰρ πολλάκις ἠτυχηκότων ἦκιστα ἀν-
 δραγαθίζεσθαι φιλοῦσιν αἱ γνώμαι. ἵππου δὲ ἢ τόξου ἢ ἄλλου
 15 ὀτουοῦν ὄπλου ὅμων φειδέσθω μηδεὶς. ἐγὼ γὰρ ὅμῃν ἐν τῷ πα-
 ραυτικῷ ὑπὲρ πάντων ἕτερα τῶν κατὰ τὴν μάχην διαφθειρομέ-
 νων ἀνδρουρηγῆσω.“ Βελισάριος μὲν τοσαῦτα παρακελευσάμε-
 νος ἐξῆγε τὸ στράτευμα διὰ τε πυλίδος Πιγκιανῆς καὶ Σαλαρίας
 20 πύλης, ὀλίγους δὲ τινὰς διὰ πύλης Ἀθήρηλλας ἐς Νέρωνος πε-
 20 δῖον ἐκλείβειν ἰέναι. οἷς δὲ Βαλεντίνον ἐπέστησε καταλόγου ἵπ- D
 πικῶν ἄρχοντα, καὶ αὐτῷ ἐπέστειλε μάχης μὲν μηδεμιᾶς ἄρχειν,
 μηδὲ τοῦ στρατοπέδου τῶν ἐναντίων ἐγγυτέρω ἰέναι, δόκῃσιν δὲ
 παρέχειν αἰετῶν αὐτίκα προσβάλλειν, ὅπως μὴ τῶν ἐνταῦθα πο-

1. πολέμοις] πολεμοῖς Hm. 6. μήτε — μήτε] Vulgo μηδὲ —
 μηδὲ. 18. Πιγκιανῆς] πιγκιανῆς HL.

*enim praechantium voluntatem maximi in praecellis momenti esse scio, et ple-
 raque prompto eorum studio praeclare geri consuevisse. Nec vestrum quis-
 quam est, qui aciem, numero parvam, sed magnam animis ad profigan-
 das hostium copias ingentes sufficere, non fama, sed quotidiano pugnandi
 prae doctus, ignoret. Ac ne pristinam stratagematum meorum laudem, mi-
 hi que iniectam alacritate vestra spem foede infringatis, situm in vobis erit.
 Nam quidquid in hoc bello patravimus, huius diei exitu decidatur necesse
 est. Qua in parte nobis hoc favere tempus intelligo; quando hostium ani-
 mis infra nos praeteritorum casuum vi deiectis, consequens est, ut vinca-
 mus eos facilius. Nec vero solent e pectore, adversa saepe fortuna fracto,
 praecelata facinora proficisci. Caeterum nemo vestrum equo, arcui, vel
 ceteris armorum generi parcat. Siquidem quaecumque vobis in pugna per-
 icuratis, subinde ego aliis eiusdemmodi compensabo. Secundum hanc ad-
 hortationem, exercitum Belisarius per minorem portam Pincianam ac maio-
 rem Salariam eduxit: paucos per Aurelliam in campum Neronis misit, se-
 qui iussos Valentinum turmae equestris Ducem: cui praescrispsit, ne quam
 pugnam inciperet, neque ad castra hostium iret propius, at semper prae*

λεμίων τινές τὴν ἐκεῖνη γέφυραν διαβαίνοντες ἐπιβιοθᾶν τοῖς ἐκ τῶν ἄλλων χαρακωμάτων οἷοί τε ὄσι. πολλῶν γὰρ ὄντων, ὥσπερ μοι προεδήλωται, τῶν ἐν Νέρωνος πεδίῳ στρατοπεδευομένων βαρβάρων ἱκανόν οἱ ἐφαίνετο τούτους ἀπαντας οὐ μεταλαχόντας τῆς ξυμβολῆς ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατοῦ κερωρίσθαι. καὶ ἐπειδὴ ὁ Ῥωμαίων τοῦ δήμου ἐθελούσιοι τινες ὄπλα ἀνελόμενοι εἶποντο, ἐς μὲν τὴν ξυμβολὴν αὐτοὺς ξυντετάχθαι σφίσι οὐκ εἴασε, δει- P 381 σας μὴ ἐν τῷ ἀγῶνι γινόμενοι κατορρωδῆσωσι τε τὸν κίνδυνον καὶ τὸ στράτευμα ξυνταράξωσιν ὄλον, βάνασοι τε ἄνδρες καὶ πολέμου ἀμελέτητοι παντάπυσιν ὄντες. ἐκτὸς δὲ πολῶν Παγ- 10 κρατιανῶν, αἱ ὑπὲρ Τίβεριν ποταμόν εἰσι, φάλαγγα ποιησαμένους ἡσυχάζειν ἐκλευεν, ἕως αὐτὸς σημήνη, λογισάμενος, ὥσπερ ἐγένετο, ὡς, εἴπερ αὐτούς τε καὶ τοὺς ἀμφὶ Βαλεντίνον ἴδωσιν οἱ ἐν Νέρωνος πεδίῳ πολέμοι, οὐ ποτε θαρσῆσουσι τὸ σφέτερον προλιπόντες χαρακωμα ἐπὶ σφῶς ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς 15 μάχην ἵνα. Ἑρμαῖον δὲ καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιον εἶναι ἄνδρας τοσοῦτους τὸ πλῆθος τοῦ τῶν ἐναντίων στρατοπέδου ἀποκεκρίσθαι.

B Οὕτως μὲν οὖν ἵππομαχίαν μόνον ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ ποιήσασθαι ἤθελεν, ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων πεζῶν οἱ πλείστοι ἤδη μένειν ἐν 20 τοῖς καθεστῶσιν οὐκ ἀξιούντες, ἵππους τε τῶν πολεμίων ληισάμενοι καὶ τοῦ ἵππευεῖν οὐκ ἀμελέτητοι γεγενημένοι, ἵππόται ἦσαν. τοὺς δὲ πεζοὺς, ὀλίγους τε ὄντας καὶ οὕτε φάλαγγα ἔχοντας λό-

14. θαρσῆσουσι.] Vulgo θαρσῆσσαι.

15. προλιπόντες] ἀπολιπόντες L.

19. οὕτως L. Οὕτως P.

se speciem ferret facturi mox impetum, caveretque, ne pars hostium illic agentium, transito vicino ponte, castris aliis subveniret. Cum enim, uti supra commemoravi, Barbarorum vis magna Neronis campum inessidisset, satis fore Belisario videbatur, si hi omnes, expertes pugnae, a reliquis procul copiis starent. E plebe Romana quidam cum armis aderant voluntarii: quos ille acie exclusit, veritus, ne in congressu, periculo territi, totum exercitum turbarent: quippe viles erant opifices, ac rei belliosae plane rudes. Ad portam vero Pancratianam, quae trans fluvium Tiberin est, facta seorsum acie, iussit eos consistere, donec ipse, quid fieri vellet, significaret. Futurum enim putabat, quod contigit; ut hostes, qui in campo Neronis erant, si illos et Valentini turmas conspicerent, nunquam auderent suis a castris digredi, et, cum aliis Gothorum copiis, eos, quos haberet secum, invadere. Plurimum autem se lucraturum arbitratur, si tanta multitudo ab iis, quos ipse peteret, seiuncta distineretur.

Eo die Belisario consilium erat, equestre dumtaxat praellum facere: cum plerique peditum, sua iam repudiata conditione, equites essent, raptis hostium equis, quos non imperite agitabant. Reliquos vero pedites, qui pauci numero, nec momenti alicuius aciem componere poterant, nec

γου ἀξίαν ποιήσασθαι εἴτε τοῖς βαρβάροις θαρσήσαντάς πω ἐς
 χεῖρας ἔναι, ἀλλ' ἐς φυγὴν αἰεὶ ἐν τῇ πρώτῃ ὁρμῇ καθισταμέ-
 τους, οὐκ ἀσφαλὲς ἐνδμιζεν εἶναι ἄποθεν τοῦ περιβόλου παρα-
 τάσσασθαι, ἀλλ' αὐτοῦ ἄγχιιστα τῆς τάφρου ἐν τάξει μένειν;
 ὁ δὲ σφῶν, εἴ γε σφῶν τοὺς ἰππέας τρέπεσθαι ζυμβαῖνοι, δέχεσθαι C
 τε οἷοί τε ὄσοι τοὺς φεύγοντας καὶ ἔξιν αὐτοῖς ἅτε ἀκμηῆτες τοὺς
 ἐναντίους ἀμύνεσθαι. Πριγκίπιος δὲ τις ἐν τοῖς αὐτοῦ δορυφό-
 ροις, ἀνὴρ δοκιμος, Πισίδης τὸ γένος, καὶ Ταρμούντος Ἰσαυ-
 ρος, Ἐννοῦ τοῦ Ἰσαύρων ἀρχηγοῦ ἀδελφός, Βελισαρίω ἐς ὕψιν V 52
 10 ἔλθόντες ἔλεξαν τοιαῦτα „ Στρατηγῶν ἀριστε, μήτε στρατευμά-
 σοι, ὄλγον τε ἔν καὶ πρὸς μυριάδας βαρβάρων πολλὰς μαχησό-
 μενον, ἀποτίμνωσθαι ἀξίον τῆς πεζῶν φάλαγγος, μήτε χρῆναι
 τὸ Ῥωμαϊκὸν πεζικὸν ὑβρίζεσθαι οἷον, δι' οὗ τὴν ἀρχὴν τοῖς πά-
 λαι Ῥωμαίοις ἐς τότε μεγέθους κειωρηκῆναι ἀκούομεν. εἰ γὰρ τι
 15 οὐκ ἀξιόλογον αὐτοῖς ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ εἰργάσθαι ζυμβαῖναι, D
 οὐ τῆς τῶν στρατιωτῶν κακίας τεκμήριον τοῦτο, ἀλλ' οἱ τῶν
 πεζῶν ἀρχοντες τὴν αἰτίαν φέρεσθαι δίκαιοι, ἵπποις μὲν ἐν τῇ
 παρατάξει μόνον ὀχοῦμενοι, κοινὴν δὲ ἠγεῖσθαι οὐκ ἀξιοῦντες τὴν H 209
 τοῦ πολέμου τύχην, ἀλλὰ φυγῇ αὐτῶν μόνῃ ἕκαστος καὶ πρὸ
 20 τῆς ἀγωνίας πολλῇ χρώμενοι. οὐ δὲ πάντας μὲν τῶν πεζῶν ἀρ-
 χοντας ἰππέας ὄρεῖς γεγεννημένους, ἥκιστα τε ζυντάττεσθαι τοῖς
 σφῶν ὑπηκόοις ἐθέλοντας, οὓς γε δὴ ἔξιν τῷ ἄλλῳ τῶν ἰππέων
 στρατεύματι ἔχων ἐς ζυμβολὴν τήνδε καθίστασο. ἡμῶς δὲ δὴ

7. Πριγκίπιος] πριγγίπιος HL hic et infra. Sed πριγκίπιος H
 p. 385. 8. Ταρμούντος] ταρμούτος HL hic et infra. Et sic P
 quoque p. 385. 10. μήτε — μήτε] Vulgo μηδὲ — μηδὲ.

om̄ Barbaris conferre manum audebant, sed in primo conflictu terga ver-
 tere erant soliti; non posse tuto procul a moenibus locari censebat, at
 proxime fossam debere stare; ut si forte equitatus noster verteretur in
 fugam, possent fugientes accipere, et, integris adhuc viribus, conjuncte
 hostem propulsare. Principius vero quidam, natione Pisida, vir inter
 ipsius Protectores nobilis, ac Tarmutus Isaurus, frater Ennae Isaurorum
 Ducis, cum in Belisarii conspectum venissent, oratione hac usi sunt. No-
 bi, Ducum fortissime, exercitum tantulum, cum multis Barbarorum myri-
 adibus pugnaturum, ab acie pedestri sciungere, nec committendum puta, ut
 ignominia notetur peditatus Romanus, cui fama laudem tribuit magni-
 tudinis huius, ad quam olim Rom. Imperium crevit. Si nihil hi in hoc bello
 memorabile gesserunt, non id arguit degeneres animos; sed omnis conse-
 renda est culpa in peditum Duces: qui soli in acie vecti equis, communem
 belli fortunam subire nolunt; sed quisque nihil aliud nisi fugam, vel ante
 pugnam, capessit. Tu vero cunctos peditum Duces iam cernis equites fa-
 ctos, in eadem acie cum suis militibus stare nolle: quos quidem aliis per-
 mictos equitibus certamen hoc adire sine: nobis vero concede, ut pedestrem

τοῖς πεζοῖς ἐς παράταξιν ἡγεῖσθαι ξυγχώρει. πεζοὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος ζῆν αὐτοῖς οἴσομεν, ἑλπίδα ἔχοντες ὅσα ἂν ὁ θεὸς διδοῖ τοὺς πολεμίους ἐργάσασθαι. ταῦτα ἀκού-
P 382 σας Βελισάριος κατ' ἀρχὰς μὲν οὐ ξυνεχώρησεν. αὐτῷ γὰρ ἄνδρες μαχίμω ἐς ἄγαν ὄντε ὑπερηγάπα καὶ πεζοὺς ὀλίγους δια-
 κινδυνεύειν οὐκ ἤθελε. τέλος τῇ τῶν ἀνδρῶν προθυμίᾳ βιαζό-
 μένος ὀλίγους μὲν τινὰς ἐς τε τὰς πύλας καὶ ἄνω ἐς τὰς ἐπάλξεις
 ζῆν Ῥωμαίων τῷ δήμῳ ἀμφὶ τὰς μηχανὰς εἶασε, τοῖς δὲ ἄλλοις
 Πρυγκλίπιόν τε καὶ Ταρμουῆτον ἐπιστήσας ὀπισθεν αὐτοὺς ἵστα-
 σθαι ἐν τάξει ἐκέλευεν, ὅπως αὐτοὶ τε μὴ τὸν κίνδυνον κατορρω-
 10 δήσαντες τὸ ἄλλο στράτευμα ξυνταράξωσι, καὶ τῶν ἱππέων ἦν
B τίς ποτε μοῖρα τρέποιο, ὡς μὴ ἀπωτάτω χωρήσειεν, ἀλλ' ἐς
 τοὺς πεζοὺς καταφεύγοντες τοὺς διώκοντας οἴοι τε ὡς ζῆν ἐκεί-
 νοις ἀμύνεσθαι.

κθ'. Ῥωμαίοις μὲν τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν παρεσκεύαστο 15
 ὤδε. Οὐτίγινι δὲ Γότθους ἐξώπλισεν ἅπαντας, οὐδένα ἐν τοῖς
 χαρακώμασιν, ὅτι μὴ τοὺς ἀπομάχους, ἀπολιπῶν. καὶ τοὺς
C μὲν ἀμφὶ Μαρκίαν ἐν Νέρωνος πεδίῳ μένειν ἐκέλευε, φυλακῆς
 τε τῆς ἐν γαφύρᾳ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως δὴ μὴ ἐνθῆνδε οἱ πολέμιοι
 ἐπὶ σφᾶς ἴωσιν· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο στράτευμα ξυγκάλεσας ἐλεξε 20
 τοιαύδε „Ἰσως ἂν ὑμῶν τισὶ περὶ τὴν ἀρχὴν δεδιέναι δοκοῖεν καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ τὴν τε ἄλλην ἐς ὑμᾶς φιλοφροσύνην ἐνδειξασθαι καὶ
 ταῦν ὑπὲρ εὐτολμίας ὑμῖν ἐπαγωγὰ φθέγγεσθαι. καὶ τοῦτο οὐκ

22. ὑμᾶς] ἡμᾶς HL. 23. ἐπαγωγὰ] ὑπεραγωγὰ Vat.

*duoamus aciem. Nos enim, pariter pedites, cum ipsis Barbarorum multi-
 tudinem sustinebimus, ea spe freti, fore ut quaecumque Deus annuerit, in
 hostem perpetremus. His Belisarius auditis, initio quidem tenuit. Am-
 bos enim, fortitudinis ergo, quae in ipsis erat eximia, summe diligebat,
 nec volebat paucos pedites in discrimen committere. Sed tandem solli-
 citis utriusque precibus victus, nonnullos ad portas, supraque in murorum
 pinnis ad machinas cum Romana plebe manere patitur: caeteros pone
 aciem ordinat, ac stare iubet sub Principii Tarmutique imperio; ne con-
 sternati metu periculi, reliquis perturbationem copiis afferant; nec lon-
 gius recedat, si qua forte pars equitum terga dederit; verum a pediti-
 bus excepta, cum iis hostem prohibere valeat.*

29. Ita Romani ad pugnam se compararunt. Vitigis vero, cum ar-
 ma Gotthis imperasset omnibus, nemine, praeter causarios, in castris re-
 licto, Marciae quidem copias in campo Neronis haerere iussit et in cu-
 stodiam pontis diligenter incumbere, ne inde ab hostibus peterentur:
 reliquis vero convocatis, in hunc fere modum disseruit. *Inter vos forte
 nonnulli sunt, qui me regno timere putent, causae esse causam, cur et
 hactenus vobis singularem humanitatem exhibuerim, et modo vos ad rem
 fortiter gerendam blanda hortor oratione. Quae quidem eorum cogitatio*

ἀπο τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου λογιζονται. εἰώθασι γὰρ ἀμαθεῖς
 ἄνθρωποι, ὧν μὲν ἂν δλοῖντο, πρῶτότητι ἐς αὐτοὺς χρῆσθαι,
 καὶ πολλῶ τῷ διαλλάσσοντι καταδειέστεροι τύχῳσιν ὄντες, ἐς δὲ
 τοὺς ἄλλους δυσπρόσωποι εἶναι, ὧν τῆς ὑπουργίας οὐ χρῆζου-
 5 σιν. ἐμοὶ μέντοι οὔτε βίου καταστροφῆς οὔτε ἀρχῆς στερήσεως D
 μέλει. εὐξαίμην γὰρ ἂν καὶ τὴν πορφυρίδα ταύτην ἀποδύσα-
 σθαι τήμερον, εἰ Γότθος ἀνὴρ αὐτὴν ἐνδιδύσκεσθαι μέλλοι.
 καὶ τὸ Θεωδάτου πέρας ὄλβιον ἐν τοῖς μάλιστα γεγενῆσθαι νινό-
 μικα, ᾧ γε ταῖς τῶν ὁμοφύλων χερσὶ τὴν τε ἀρχὴν ἀφείναι καὶ
 10 τὴν ψυχὴν ἅμα τετύχηκε. ἔμφορὰ γὰρ ἰδίᾳ προσπίπτονσα μὴ
 ξυμφυρομένου τοῦ γένους τοῖς γε οὐκ ἀνοήτοις παραμυχῆς οὐκ
 ἐστέρηται. ἐννοοῦντι μὲν δὴ τό τε Βανδύλων πύθος καὶ τὸ τοῦ
 Γελίμερος τέλος οὐδὲν εἰσέρχεται μέτριον, ἀλλὰ Γότθους μὲν
 15 ὄραν μοι δοκῶ ἔξιν τοῖς παισὶ δεδουλωμένους, γυναῖκας δὲ ὕμε-
 P 383
 ἔμαυτὸν δὲ ἀγόμενον καὶ τῆς Θευδερῖχου θυγατρὸς παιδα ὄπη
 ποτὲ τοὺς νῦν πολεμίους ἀρέσκει· ταῦτα βουλοίμην ἂν καὶ ὕμῃς
 ὄπως μὴ προσπέσωσι δέισαντας ἐς μάχην τῆδε καθίστασθαι. V 53
 οὔτω γὰρ ἂν ἐν τῷ τῆς ξυμβολῆς χωρίῳ τὴν τοῦ βίου καταστρο-
 20 φὴν περὶ πλείονος τῆς μετὰ τὴν ἤτταν σωτηρίας ποιήσησθε. ἐνὶ
 γὰρ μόνῳ κακοτυχεῖν ἄνδρες· γενναῖοι τῷ τῶν πολεμίων ἐλυσ-
 σοῦσθαι νομίζουσι. θάνατος δὲ, ἄλλως τε καὶ ταχὺς ἦκων,

5. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ. 17. ἀρέσκει] Vulgo ἀρέ-
 σκεται. ἀρέσκει vel ἀρέσκοι Pm. 20. ποιήσησθε] ποιήσαισθε vel
 saltem ποιήσεσθε.

ad humani more ingenii non abhorret. Quorum enim auxilio opus habent
 rudiores homines, cum iis, quamvis longe conditione inferioribus, comiter
 agere et affabiliter solent: caeteros, quorum opera minime egent, duriter
 tractant. Me vero nec regni nec vitae movet amissio: ut qui vel hodie
 praeparatam hanc esuere cupiam, si modo vir ea Gotthus induendus est; obi-
 tumque Theodati felicissimum iudicem, qui popularium suorum manibus
 ereptum sibi pariter cum anima regnum reliquit. Etenim qui mente capti
 non sunt, aliquid habent solatii in calamitate domestica, si gentis perni-
 ciam non trahat secum. Simul autem me cogitatione converto ad Vanda-
 lorum exitium cum tristi coniunctum Gelimeris exitu; non leviter miserabi-
 lis offert se animo meo species: at videre mihi videor Gotthos cum liberis
 abtractas in servitutem, uxoribus vestras inimicissimorum hominum libidini
 turpissimae coactas obsequi; me ipsum ad Theoderici ex filia neptem ab-
 ductos, quousquam libitum iis fuerit, quibuscum nunc bellum gerimus. Vos
 quoque haec ne accidant vereamini, eoque incensi metu pugnetis velim.
 Nam ita fiet, ut in campo honeste cadere satius existimetis, quam vestrae
 cladis suppressae: siquidem vita, infra hostium conditionem demissa, res una
 est, in qua viri magnanimi infelicitatem constituunt. Mors demum, prae-

εὐδαιμόνας αἰεὶ τοὺς πρόσθεν οὐκ εὐτοχοῦντας ἐργάζεται. εὐδη-
 λόν τε ὡς, ἣν μετὰ τούτων ἡμεῖς τῶν λογισμῶν τήνδε τὴν συμ-
 B βολὴν διενέγκητε, ῥᾶστα μὲν τοὺς ἐναντίους νικήσετε, ὀλίγους τε
 ὄντας καὶ Γραικοὺς ἢ Ἰσούς, κολάσετε δὲ αὐτοὺς σὺτίκα δὴ μάλα
 τῆς τε ἀδικίας καὶ ὕβρεως ἧς ἐς ἡμᾶς ἤρξαν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὅ
 αὐτῶν ἀρετῇ τε καὶ πλήθει καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ὑπεραίρειν ἀ-
 χροῦμεν, οἱ δὲ θρασύνονται καθ' ἡμῶν τοῖς ἡμετέροις κακοῖς
 ἐπαρθέστες, καὶ μόνον ἐφόδιον ἔχοντες τὴν ἡμετέραν ὀλιγωρίαν.
 βόσκει γὰρ αὐτῶν τὴν παρρησίαν τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν εὐτύχημα.
 τοσαῦτα καὶ Οὐλίγις παρακλειυσάμενος διεκόσμηε τὸ στράτευμα 10
 εἰς παράταξιν, πεζοὺς μὲν ἐς μέσον καταστησάμενος, τοὺς ἱπ-
 πείας δ' ἐς ἄμφω τὰ κέρατα. οὐκ ἄποθεν μέντοι τῶν χαρακωμά-
 C των τὴν φάλαγγα διέτασεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἄγχιιστα, ὅπως, ἐπει-
 δὲν τάχιστα ἢ τροπῇ γένηται, ἐμπειῶς οἱ πολέμιοι καταλαμβαν-
 νόμενοι διαφθείρονται, ἐν χώρῳ πολλῷ τῆς διώξεως αὐτοῖς γι- 15
 νομένης. ἤλπιζε γὰρ, ἣν ἐν τῷ πεδίῳ ἢ μάχῃ ξυστάδην γένη-
 ται, αὐτοὺς οὐδὲ βραχύν τινα χρόνον ἀνθέξειν, τεκμαιρόμενος
 H 210 πολλῷ τοῦτο τῷ παραλόγῳ, ὅτι οὐκ ἀντίπαλον τῷ σφετέρῳ τὸ
 τῶν πολεμίων στράτευμα εἶη.

Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται πρῶτ' ἀρξάμενοι ἔργου ἐκατέρωθεν 20
 εἶχοντο. Οὐλίγις δὲ καὶ Βελισάριος ἄπισθεν ἐγκλεινόμενοι ἀμ-

2. λογισμῶν P ex conjectura Maltreti. λογισμῶν L. λογισμῶν H.
 3. ῥᾶστα L. ῥᾶστον P. ibid. νικήσετε] Vulgo νικήσητε.
 4. Ἰσούς] Ἰσαύρους Grotius. 15. γινομένης] γινομένης L.
 16. ξυστάδην HL. συστάδην P.

*sortim cetera, eos semper beatos efficit, quibus antea parum prospera fortuna
 fuit. Cum his animi sensibus si pugnam hanc inieritis, perpericulum est,
 vos ex hostibus, qui pauci sunt numero, iique Graeculi, vel similes gene-
 ris facillime relaturos victoriam, et cum iniuriarum, tum contumeliarum, quas
 nos laceraverunt, poenas brevi sumpturos. Nec vero immerito gloriamur
 nos illis virtute, numero, caeterisque rebus omnibus antecire: quamquam in
 nos ferociunt, aduersis casibus nostris inflati, neque alio freti praesidio,
 nisi stolido contemptu nostri; alente ipsorum licentiam laeto successu, quem
 praeter meritum habuerunt. Ita Gotthos hortatus Vitigis, instruxit aciem,
 locatis in medio cohortibus peditum, et in cornu utroque equitum tur-
 mis. Nec procul a castris aciem ordinavit, sed proxime: ut cum pri-
 mum fugam hostes capesserent, ab assequantibus facile conficerentur,
 longo illis, qui instarent, patente spatio. Nam si in campo praelium pe-
 de collato fieret, Romanes ne punctum quidem temporis restituros spe-
 rabat, id conficiens ex iniquissima virium utriusque exercitus compara-
 tione.*

Mane, facto pugnae initio, rem utrinque milites aggrediantur, dum,
 a tergo hortantes, dant animos Vitigis ac Belisarius. Principio supe-

φοτέροισι ἐς ἀνψυχίαν ὤρων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα καθυπέριτερα ἦν τὰ Ῥωμαίων, οἳ τε βύρβαροι πρὸς τῶν τοξευμάτων συχνοὶ D
ἐκίπτον, διώξις μόντοι αὐτῶν οὐδεμία ἐγένετο. ὅτε γὰρ ἐν κλή-
θει μεγάλῃ οἱ Γότθοι καθεστῶτες ῥᾶστα δὴ ἐς τῶν διαφθειρο-
6 μέντων τὴν χώραν ἕτιραι ἴσταντο, αἰσθησὶν τε οὐδεμίαν τῶν ἐν
σφίσι ἀπολλυμένων παρείχοντο. καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἱκανὸν ἐφαί-
νετο ὀλέγοις ἴσταν ἐς τὸδε οὖσιν αὐτοῖς τὴν ὄγωνίαν ἀπαχαλεῖσθαι.
τὴν τε μάχην ἄχρι ἐς τὰ τῶν ἰναντίων στρατόπεδα διενεγκοῦσιν ἐς
μέσσην ἡμέραν, καὶ πολλοὺς ἤδη διαφθείρουσι τῶν πολεμίων,
10 βουλομένοις ἦν ἐς τὴν πόλιν ἐπανίεναι, ἦν τις αὐτοῖς γένηται
σκήψις. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ἄνδρις Ῥωμαῖοι ἀγαθοὶ πάντων μά-
λωστα ἐγένοντο τρεῖς, Ἀθηνόδωρός τε, ἀνὴρ Ἰσαυρος, ἐν τοῖς
Βελισαρίου δορυφόροις εὐδόκιμος, καὶ Θεοδώρητός τε καὶ Γεώρ-
γιος Μαρτίνου δορυφόροι, Καππυδόκαι γένος. αἱ γὰρ τοῦ τῆς P 384
15 φάλαγγος ἐξιόντες μετώπου δόρασι διειργάζοντο τῶν βαρβάρων
πολλούς. ταῦτα μὲν ἐφέρετο τῆδε. ἐν δὲ Νέριωνος πεδίῳ χρό-
νον μὲν συχνὸν ἀντακάθητο ἑκάτεροι ἀλλήλοισι, καὶ οἱ Μαυρού-
σιοι ἐπεκδρομάς τε αἱ ποιοῦμενοι καὶ τὰ δοράτια ἔσακοντιζόντες
τοὺς Γότθους ἰλύπουν. ἐπιξιέναι γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἡμιστῶ ἦθε-
20 λον, δεδιότες τοὺς ἐκ τοῦ Ῥωμαίων δῆμον οὐκ ἀποθεῖν ὄντας,
οὓς δὴ στρατιώτας τε ᾤοντο εἶναι καὶ τινα ἐνέδραν ἐς σφᾶς
ποιουμένους, ἡσυχῇ μένειν, ὅπως κατὰ νότου ἰόντες ἀμφιβό- B
λους τε ποιησάμενοι διαφθείρωσιν. ἦδη δὲ τῆς ἡμέρας μεσοῦ-

6. παρείχοντο] παρείχοντο L: illud Hm.

8. ἄχρι L. ἄχρῃς P.

13. Θεοδώρητος] Vāgo Θεοδώρητος.

16. ἐν δὲ] ἐν μὲν HL.

rior fuit Romana res, et quamvis confixi sagittis Barbari frequentes ca-
derent, haud tamen eorum acies inclinavit. Cum enim starent Gotthi
ingenti numero, in eadentium locum alii succedebant expeditissime, ita
ut sensum clades fugerēt. Ac Romanis, cum pauculi essent, operae pre-
tium videbatur eo modo pugnasse hactenus: et praelie ad hostium us-
que castra illato, iamque ad meridiem producto, non sine magna eorum
caede, urbem repetere animus erat, si quis praetextus suppeteret. In
hoc certamine omnium generosissime se gesserunt ex acie Romana tres:
Athenodorus, Isaurus genere et inter Protectores Belisarii clarus, Theo-
dorus et Georgius, stipatores Martini, natione Cappadoces. Nam ultra
acies frontem protracti crebris excursibus, multos Barbaros hastis intere-
merunt. Ibi quidem sic res ibat: in campo autem Nerioniano, utriusque
dum in conspectu steterat; sic tamen, ut Mauri frequentibus velitationi-
bus Gotthos infestarent, cum in eos inacula mitterent, nec vellent illi se
offerre contra, veriti ne Romanae plebis catervae, in propinquo positae,
quas constare militibus, et insidias parare sibi existimabant, eo consilio
se non moverent, ut subirent a tergo, et quos intercepissent, utriusque

σης ὀρμῆ μὲν τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα ἐκ τοῦ ἀφρνιδίου ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τρέπονται δὲ παρὰ δόξαν οἱ Γότθοι τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλαγόντες. καὶ γούδ' ἐς τὸ χαράκωμα φυγεῖν ἴσχυσαν, ἀλλ' ἐς τοὺς ἐκείνη λόφους ἀναβάντες ἠσυχάζον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πολλοὶ μὲν ἦσαν, οὐ στρατιῶται δὲ πάντες, ἀλλ' οἱ πλείστοι γυν-
 C τὸς βαρβάρους ἐκπλήξαντες, ὥσπερ ἐρρήθη, εἰς φυγὴν ἔτρε-
 V 54 ψαν, ἀκοσμίᾳ δὲ τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἔσφηλαν. ἐπιμύξατο 10
 γὰρ τῇ ἐκείνων ἐς ἀταξίαν πολλὴν οἱ στρατιῶται ἐμπεπτωκότες, καίπερ σφίσι Βαλεντινὸν πολλὰ ἐγκειλενομένου, τῶν παραγγελλομένων ἥμισυ ἤκουον. διόπερ οὐδὲ τοῖς φεύγουσιν ἐπισπόμενοι τινα ἔκτεινον, ἀλλ' ἐν τοῖς λόφοις ἠσυχάζοντας ἀδεῶς τὰ ποιούμενα θεᾶσθαι ξυνεχώρησαν. οὐδὲ τὴν ἐκείνη διελεῖν γέφυραν ἐν 15
 νῷ ἐποίησαντο, ὅπως τὸ λοιπὸν ἢ πόλις μὴ ἐκατέρωθεν πολιορκοῖτο, τῶν βαρβάρων ἔτι ὑπὲρ τὸν ποταμὸν Τίβεριον ἐνστρατοπεδεύεσθαι οὐκ ἂν δυναμένων. οὐ μὲν οὐδὲ τὴν γέφυραν δια-
 D βάντες κατὰ νῶτον τῶν ἐναντίων ἐγένοντο, οἱ τοῖς ἀμφὶ Βελισάριον ταύτῃ ἐμάχοντο. ὅπερ εἰ ἐγγόνει, οὐκ ἂν ἔτι, οἶμαι, οἱ 20
 Γότθοι πρὸς ἀλκὴν ἔβλεπον, ἀλλ' ἐς φυγὴν αὐτίκα μάλα ἐτρέποντο, ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο. νῦν δὲ καταλαβόντες τὸ τῶν

6. στρατηγῷ P ex Vat. στρατοῦ HL. *ibid.* ὄντος HL. ὄντος L corr. 7. τοῦ πολέμου L. [τούτου] τοῦ πολέμου L. 14. τινα] τινὰς Reg.

petitos delerent. Iam merides erat, cum in hostem Romanus exercitus derepente impetum fecit. Vi subita perculti Gotthi, actique in fugam inopinato, non potuerunt se in castra conlicere, sed occupatis collium vicinorum verticibus constiterunt. Plurimi quidem numero Romani erant, haud milites tamen omnes; at nuda partem maximam turba. Hinc enim absente Magistro militum, multi nautae et famuli, qui Rom. exercitum sequebantur, cum certaminis participes esse vellent, copiis ibi positis se immiserant. Ac Barbaros quidem multitudine attonitos, ut dictum est, in fugam verterunt: sed mox rem Romanam evertit confusio. Siquidem milites, turbatis valde illorum permistione ordinibus, Valentini, quamvis contente enixeque instantis, mandata non audiebant. Quamobrem fugientium nemine occiso, eos in collibus quietos, securo spectare animo sinebant quae fierent. Neque ipsis in mentem venit vicinum iuter-sindere; ut adempta Barbaris opportunitate habendi castra trans fluvium Tiberin, postmodum urbs obsidione utrinque non premeretur. Nec ponte transito, hostium, qui citra amnem pugnabant cum Belisario, terga invaserunt: quod si fecissent, certe Gotthi, ut equidem sentio, se ad firmitatem non intendissent, verum pro se quisque fugam celerassent. Iam

πολεμίων χειράκωμα ἐς ἀρπαγὴν τῶν χρημάτων ἐτράποντο, καὶ πολλὰ μὲν ἐνθὲνδε ἀργυράματα, πολλὰ δὲ ἄλλα χρήματα ἔφερον. οἱ δὲ βάρβυροι χρόνον μὲν τινα θεώμενοι τὰ ποιούμενα ἠσύχαζόν τε καὶ αὐτοῦ ἕμενον. τέλος δὲ ζυμφορήσαντες θυμῷ 5 τε πολλῷ καὶ κραυγῇ ἐχόμενοι ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐχώρησαν. εὐρόντες δὲ ἀνθρώπους κόσμῳ εὐδενὶ τὰ σφέτερα ληϊζομένους ἔκτεινάν τε συχνούς καὶ τοὺς λοιπούς κατὰ τάχος ἐξήλασαν. ὅσοι P 385 γὰρ ἐγκαταληφθέντες αὐτῶν οὐ διεφθάρησαν, ἀπὸ τῶν ὤμων τὰ χρήματα οἴψαντες ἄσμενοι ἔφευγον.

10 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐν Νέρωνος πεδίῳ ἐγένετο, ἐν τούτῳ καὶ ἄλλος βαρβάρων στρατὸς ἄγχιστα τῶν σφετέρων στρατοπέδων ταῖς ἀσπίαι φραζάμενοι καρτερῶς τοὺς ἐναντίους ἠμύνοντο, καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, ἵππους δὲ πολλῷ πλείους δίκηφθαιρον. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίων οἱ μὲν τραυματῆαι γενημένοι, οἱ δὲ τῶν ἵππων 15 σφίσι διαφθαρέντων ἐξέλιπον τὴν παρτάξιν, ἐν ὀλίγῃ καὶ πρότερον τῇ στρατιᾷ οὕτῃ ἔτι μᾶλλον ἢ ὀλιγανθρωπία διαφανῆς ἦν, καλῷ τε τὸ διαλλάσσειν τοῦ τῶν Γότθων ὄμιλου ἐφάνη. ἄπερ ἐν B 21 νῆ λαβόντες οἱ τῶν βαρβάρων ἵππεῖς ἐκ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐπὶ τῶν κατ' αὐτοὺς πολεμίων ἐχώρησαν δρόμῳ. ὧν δὴ τὰ δόρατα 20 οὐκ ἐνεγκόντες οἱ ταύτῃ Ῥωμαῖοι ἐς φυγὴν ὤρμητο καὶ ἐς τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα ἤκον. οὐ μὴν οὐδὲ οἱ πεζοὶ τοὺς ἐπιόντας ἐφίσταντο, ἀλλὰ ζῆν τοῖς ἵππεῦσιν οἱ πολλοὶ ἔφευγον. αὐτίκα

8. ἐγκαταληφθέντες] Vulgo ἐγκαταλειφθέντες.

9. ἔφευγον] ἔφυγον Reg.

18. κέρως] Vulgo κέρους.

9. ἔφευγον] ἔφυγον Reg.

21. τοὺς ἐπιόντας]

Vulgo τε ἐπιόντας.

vero potiti castris hostilibus, stadium omne ad ea diripienda converterunt. Unde cum argenteae suppellectilis aliarumque opum vim magnam auferret, contempti rem aliquandiu Barbari, tenuerunt se, haeseruntque in vestigiis. Tandem uno animo, ira acriter stimulante, in hostes impetum cum ingenti clamore capiunt: rerum suarum direptioni tumultuosissimae superveniunt: raptorens non paucos mactant: reliquos confestim eiciunt. Nam quisquis deprehensus haud periit illico, relecta ex humeris divite sarcina, lubens fugit.

Dum haec in campo Neronis fiunt, interea alter Barbarorum exercitus, proxime sua castra, protectus clypeis, hostem valide propulsabat, et cum viroorum magnam, tum equorum etiam multo maiorem edebat stragem. Ubi vero Romanorum alii saucii, alii, confectis equis, excesserunt ex acie, in exercitu, iam ante modico, militum paucitas clarius patuit, apparuitque numero longe praestare Gotthos. Quo animadverso, e dextero Barbarorum equites in hostes adversos incurunt. Quorum hastis disiecti, qui ibi stabant Romani, praecipiti fuga ad pedestrem aciem se recipiunt. At eadem fracti impressione pedites, magno numero cum

δὲ καὶ τὸ ἄλλο Ῥωμαίων στρατεύμα ὑπεχώρει, ἡγικμένων-σφίσι τῶν πολεμίων, καὶ ἡ τροπὴ κατὰ κράτος ἐγένετο. Πριγκίπιος δὲ καὶ Ταρμούτος ξὺν ὀλίγοις τισὶ τῶν ἄμφ' αὐτοὺς πεζῶν ἔργα C ἐπεδείξαντο ἀρετῆς ἄξια. ἐς αὐτοὺς γὰρ μαχομένους τε καὶ τρέ-
 πεσθαι ξὺν τοῖς ἄλλοις ἤμιστα ἀξιοῦντας τῶν Γότθων οἱ πλεῖστοι 5
 ἐν θαύματι τοῦτο μεγάλῳ ποιούμενοι ἔστησαν. καὶ ἂν' αὐτοῦ
 οἱ τε ἄλλοι πεζοὶ καὶ τῶν ἰππέων οἱ πλεῖστοι ἀδέεστερον διεσώ-
 θησαν. Πριγκίπιος μὲν οὖν, κρυσταλλοειδὲς τὸ σῶμα ἔχων, αὐ-
 τοῦ ἔπεσε, καὶ πεζοὶ ἄμφι αὐτὸν τεσσαράκοντα καὶ δύο. Ταρ-
 μούτος δὲ δύο ἀκόντια Ἰσαυρικὰ ἐν ἀμφοτέροις ταῖς χερσὶν ἔχων, 10
 νύκτων τε αἰὲν τοὺς ἐπιόντας ἐπιστροφάδην, ἐπειδὴ κοπιόμενος
 τὸ σῶμα ἀπέπειν, Ἐννου τὰδελφοῦ ξὺν ἰκνευσὶ τισὶν ἐπιβεβοη-
 θηκότος, ἀνέπνευσέ τε καὶ δρόμῳ ὄξει λύθρου τε καὶ πληγῶν ἐμ-
 D. πλειως ἐπὶ τὸν περιβόλον σθεδέτερον τῶν ἀκοντιῶν ἀποβαλὼν ἤμ.
 ποδώκης δὲ ἂν φῶσει διαφυγεῖν ἴσχυσε, καίπερ εὖτω τοῦ σώμα- 15
 τος ἔχων, παρ' αὐτὰς τε τὰς Πιγκιανὰς πύλας ἐλθὼν ἔπεσε. καὶ
 αὐτὸν τετελευτηκέναι δόξαντα ὑπὲρ ἀσπίδος ἄραντες τῶν τινας
 ἐναίρων ἐκόμισαν. ὁ δὲ ἡμέρας δύο ἐπιβιὸς ἐτελεύτησε, λόγον
 αὐτοῦ πολλὸν ἐν τε Ἰσαύροις καὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἀπολιπῶν.
 πεφραβημένοι τε ἤδη Ῥωμαῖοι φρουρᾶς τῆς ἐν τῷ τείχει ἐπεμ- 20
 λούντο καὶ τὰς πύλας ἐπιθόντες ξὺν θορόβῳ κολλῶ τῇ πόλει τοὺς
 φεύγοντας οὐκ ἐδέχοντο, δεδιότες μὴ ξυνησιβάλλωσιν αὐτοῖς οἱ

3. αὐτοὺς] αὐτῶν L. αὐτὸν H: αὐτοὺς Hm.
 16. τὰς excidit in P.

4. ἐς αὐτοὺς]

16. τὰς excidit in P.

equitibus aufugere: mox et caeterae Romanorum copiae inclinari, urgente hoste, et vi eversae, dilabi retro. Principius ac Tarmutus, cum exigua peditem suorum manu, digna fortibus animis facinora ediderunt. Nam ad ipsos pugnantes nolentesque cum aliis terga vertere, pars maxima Gothorum constitit, admiratione defixa: quo tutius reliqui pedites equitesque plurimi evaserunt. Ac Principius quidem, toto corpore conciso, ibidem occubuit, et circa illum pedites xlii. Tarmutus vero spiculis duobus Isauricis, quibus utramque manum instruxerat, irrucens nunc hos, nunc illos punctim ferire non desinens, cum deficeret affectus vulneribus, levatus ope, quam cum equitibus nonnullis attulit Ennes frater, resumpsit spiritum: tum eruore et plagis coopertus, colorem cursum ad muros, neutro amisso spiculo, intendit; velocitate pedum, qua valebat, id consecutus, ut, quamvis corpore sic affecto, evaderet. Cum portam Pincianam attigisset, concidit, eumque pro mortuae habitum sodales ipsius quam supposito clypeo portarunt. Biduo superstes obijt, praeclaram apud Isauris omnemque exercitum relinquens famam. Iam exterriti Romani, in custodiendis moenibus toti erant, ac portis cum maximo tumultu clausis, fugientes urbe excludere, veriti, ne cum ipsis hostes irrumpe-

πολέμιοι. και αὐτῶν ὄσοι οὐκ ἔφθασαν τοῦ περιβόλου ἐντὸς γε-
 γνημένοι, τὴν τάφρον διαβάντες και τῷ τείχει τὰ νῦτα ἐρείσαν- V 55
 τε, ἔτρεμόν τε και πάσης ἀλατῆς ἐπιλεησμένοι εἰστήκεισαν ἀμύ- P 386
 νασθαί τε τοὺς βαρβάρους ἤκιστα ἴσχυον, καιπερ ἐγκειμένους τε
 5 και τὴν τάφρον ὑπερβῆναι ἐπ' αὐτοὺς μέλλοντας. αἴτιον δὲ ἦν
 ὅτι τοῖς μὲν πολλοῖς τὰ δόρατα ἐν τε τῇ ξυμβολῇ και τῇ φουγῇ
 κατεργότα ἐτύγγανε, τὰ δὲ τόξα ἐνεργεῖν στενοχωρία τῇ πρὸς ἀλ-
 λήλων οὐχ οἰοί τε ἦσαν. ἕως μὲν οὖν οὐ πολλοὶ ἐν ταῖς ἐπάλ-
 10 ἀποκεκλεισμένους ἀπαντας διαφθεῖραι και τοὺς ἐν τῷ περιβόλῳ
 βιάσασθαι. ἐπεὶ δὲ στρατιωτῶν τε και τοῦ Ῥωμαίων δόξου
 ἀμυνομένων, πολὺ τι χρῆμα ἐς τὰς ἐπάλξεις εἶδον, αὐτίκα δὲ B
 ἀπογόντες ἐνθ' ἐνδεὲς ὀπίσω ἀπήλυνον, πολλὰ τοὺς ἐναντίους κα-
 κίσαντες. ἦ τε μάχη ἐν τοῖς τῶν βαρβάρων χαρῶμασιν ἀρ-
 15 ξαμένη ἐν τε τῇ τάφρῳ και τῷ τῆς πόλεως ἐτελεύτησε τείχει.

4. καιπερ] καθάπερ HL.

οἱ πολλοὶ HL: sed σὸ Lm.

8. οἰοί] οἶα H.

ibid. σὸ πολλοὶ]

rent. Quicumque foris remanserant, si fossam transgressi, tergaque moe-
 nibus apprimentes, tremebant, stabantque virtutis omnino immemores:
 nec Barbaros imminentes et transire fossam parantes arcere poterant,
 cum hastas multi in pugna ac fuga fregissent, seque invicem ita comprimerent,
 ut nequirent arcus tractare. Quamdiu ad pinnas adesse rari visi
 sunt, tandem Gotthi incubuere, spe ducti, fore ut exclusos omnes dele-
 rent, atque e muris defensores deilicerent. At ubi pinnas videre cinctas
 densa propugnantium militum et Romanae plebis corona, inde statim de-
 speratione retro cesserunt, multis in hostes iactis convitiis. Itaque prae-
 ham ad Barbarorum castra iaitum, ad urbis fossam et muros finem in-
 venit.

P 387
H 212
V 56

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Β'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Β'.] ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΤΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Β'. Ρ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS II.
LIBER II.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

*P*raeclara Bessae et Constantini facinora. Romanus et Gotthas in eamdem scrodem delapsi lepida pactione evadunt. Chorsamantis virtus temeraria. (Cap. 1.) Euthalio stipendia Byzantio offerenti tutum iter Belisarius parat. In Gotthos emittit copias. Ad portam Pincianam vincunt Romani; in campo Neroniano vincuntur. Arsis vulnus mirabile sanatur: Cutilas et Buchas intereunt. Gotthorum luctus. (2.) Pestis et fames Romanos vexant. Gotthis aquaeductus pro munimento. Romani, suadente fame, discernendi cum Gotthis copiam a Belisario petunt: negat Belisarius, eorumque orationem refellit. (3.) Belisarius Procopium Caesariensem Neapolin mittit. Tibur et Alban praesidium munit. Gotthi templa SS. Petri et Pauli nunquam ausi violare. In eorum castris grassatur lues. Antonina cum Procopio classem in Campania curat. Vesuvii descriptio. (4.) Recentes Byzantio copiae veniunt. Belisarii stratagema. Audax facinus Aquilini. Traiani vulnus mirabile. (5.) A Gotthis missi Oratores de pace cum Belisario colloquuntur, et inducias pangunt. (6.) Illatis aduerso flumine com meatibus abundat Roma. Firmantur induciae datis obsidibus. Portum, Centumcellas et Albanum Gotthi deserunt: Romani occupant. Gotthorum minas Belisarius ridet: in Picenum copias mittit: Mediolanensibus praesidium pollicetur. (7.) Constantinus in Belisarium, ablata iudentem reddere, contumax, eumque ense stricto petere ausus, occiditur. (8.) Gotthi per aquaeductum Romam capere frustra tentant. Idem aggressi tum aperta vi, tum proditiōne, de spe decidunt. Prens prodi-

tori a Belisario irrogata. (9.) *Ioannes Picenum populatur. Ariminum occupat. Per internuntios agit cum Matasynthia uxor Vitigis. Gotthi Romae obsidionem soluentes, cladem accipiunt.* (10.) *Multa Vitigis loca praesidiis munit. Arimino Belisarius providet. Romani Petram pertusam expugnant. Ioannes Belisarii mandato adversatur.* (11.) *Gotthi Ariminum obsident. Ioannes generosa providentia et concio. Mediolanensibus missi a Belisario praesidiarii Genuam appellant: ad Ticinum pugnant: ubi Fidelius Praefectus Praet. occumbit. Theodebertus Francorum Rex Gotthis mittit auxilia. Gotthi Mediolanum obsident.* (12.) *Belisarius Tudertum et Clusium capit. Anconae situs. Cononis imprudentia. Romanorum clades. Narsetis Eunuchi in Italiam adventus.* (13.) *Erulorum antiquae sedes: in senes et aegrotos crudelitas: uxorum saevus mos in maritorum funeribus. Langobardis pacem petentibus Rodulfus Erulorum Rex bellum infert, et cum maxima suorum parte occumbit, Deo ulciscente. Eruli se ad Gepaedes recipiunt: deinde ad Romanos, Anastasio imperante. Iustiniani principatu dant Christo nomina, nec mores perditos erunt. Regem suum occidunt.* (14.) *Erulorum pars Thulen petit. Eius situs. Ibi Sol aestate per dies 40. non occidit; per totidem non oritur hieme. Solis reditus festo maximo celebratur. Scythifnorum mores. Thulitarum religio. Erulorum pars altera sibi Regem ex Thule asciscit, et ab Imperatore Iustiniano deficit.* (15.) *Belisarius et Narses copias iungunt ad urbem Firmum. In consilio bellico, Narses Arimino succurrendum suadet. Ioannis obsessi epistola ad Belisarium. Profectio exercitus.* (16.) *In infantem a matre derelictum caprae amor mirabilia. Gotthi, adventu Belisarii cognito, obsidionem, qua Ariminum premebant, trepide solvunt.* (17.) *Ildiger Gotthorum castris potitur. Narses a Belisario discedit. Utriusque orationes. Iustinianus Aug. Belisario per literas belli imperium asserit.* (18.) *Belisarius Urbinum obsidet. Narses a castris abscedit. Obsessi, aqua defecti, dedunt se Belisario. Ioannes Caesenam frustra tentat. Forum Cornelii universamque Aemiliam recipit.* (19.) *Ausimi obsidendi in aliud tempus reiecto, Urbem veterem Belisarius petit, et capit. Descriptio horrendae famis; qua saeviente, mulieres duae viros 17. vorarunt.* (20.) *Martinus et Uliaris Mediolano ferre iussi auxilium, ad Padum cunctantur. Paulus eos acri urget oratione. Martini ad Belisarium, Belisarii ad Narsetem literae. Mundilas a deditione faciendae suos frustra dehortatur. Mediolani miserandum excidium.* (21.) *Belisarii dolor, audita Mediolanensium clade. Narsetem ex Italia revocat Imperator. Eruli inde migrant et paciscuntur cum Gotthis. Vitigis Langobardos ad societatem frustra invitatur. Chosroem per Legatos hortatur, ut pacem cum Romanis compositam solvat. Iustinianus de pace cum Gotthis agit.* (22.) *Cyprianus ac Iustinus Faesulas obsident. Martinus et Ioannes Dertonam occupant. Belisarius Ausinum obsidione cingit. Procopii sapiens consilium. Duplex signum duplici tuba editur.* (23.) *Gotthi Ausimo literas ad Vitigin mittunt et opem rogant. Inane promissum Vitigis. Cyprianus ac Iustinus obsidione Faesulas premunt. Uraias Ticinum acciuit. Pado transitio, non audet Romanos aggredi.* (24.) *Theodeberti Francorum Regis in Italiam expeditio. Francorum arma. Padum ad Ticinum traiciunt. Prisciae superstitionis ritus quosdam affingit ipse Procopius. Gotthos ac Romanos castris erunt. Multi dysenteria percunt. Belisarii ad Theodebertum epistola. Franci in Galliam remigrant.* (25.) *Gotthorum, qui Ausimi obsidebantur, literas Romanus miles proditor ad Vitigin profert; ac deinde huius epistolam ad obsessos. Sclavenus Gotthum ex insidiis occupat, abripitque in castra: ubi ab ipso indicata proditorum dat poenas proditor.* (26.) *Ad Ausimi fontem certamen acerrimum. Faesularum, ac tandem Ausimi deditio.* (27.) *Belisarius Ravennam commentibus intercludit. A Francorum Regibus et Be-*

Belisario missas ad Vitigina legationes. Incensa Ravennae horrea Gotthorum, qui in Alpibus Cottius agebant, deditio. (28.) Iustinianus ad Vitigina Legatos de pace mittit. Pactis conventis subscribere renuit Belisarius. Coacto Duorum consilio pacem dissuadet. Gotthis Regnum defertibus assentiri se simulans et ipsos fallens, Ravennam ingreditur. Vitigina capit. Tarvisium et loca alia quaedam occupat. (29.) Belisarius Byzantium revocatur. Gotthi regnum Uraias deferunt. Hic ut Ildibado defecator suadet. Ildibadus susceptum regnum offert Belisario; qui honorem singulari modestia se fide repudiat. (30.)

α'. *Μ*ετά δὲ Ῥωμαῖοι παντὶ τῷ στρατῷ διακινδυνεύειν οὐκέτι ἐτόλμων. ἱππομαχίας δὲ ποιούμενοι ἔξ ἐπιδρομῆς τρόπῳ τῷ προτέρῳ τὰ πολλὰ τοὺς βαρβάρους ἐνίκων. ἦσαν δὲ καὶ πεζοὶ ἐκατέρωθεν, οὐκ ἐς φάλαγγα συντεταγμένοι, ἀλλὰ τοῖς ἵππευσιν ἐπόμειοι. καὶ ποτε Βέσσας ἐν πρώτῃ ὀρμῇ ἐς τοὺς πολεμίους P 338 ζὸν δόρατι ἐσκηδήσας τρεῖς τε τῶν ἀρίστων ἵππέων ἔκτεινε καὶ τοὺς ἄλλους ἐς φυγὴν ἔτρεψεν. αὐθις δὲ Κωνσταντῖνος τοὺς Οὐννοὺς ἐπαγόμενος ἐν Νέρωνος πεδίῳ ἀμφὶ δειλῆν ὄβριαν, ἐπειδὴ τῷ πλήθει ὑπερβιαζομένους τοὺς ἐναντίους εἶδεν, ἐποίησε τάδε. 10 *στάδιον μέγα ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἔστιν, ἐν ᾧ δὴ οἱ τῆς πόλεως μονομάχοι τὰ πρότερον ἠγωνίζοντο, πολλὰ τε ἄλλα οἱ πάλαι ἄνθρωποι ἀμφὶ τὸ στάδιον τοῦτο οἰκήματα ἐδεύοντο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ στενωποῦς, ὡς τὸ εἶδος, πανταχόθι τοῦ χωρίου ζυμβαίνει εἶναι. τότε οὖν Κωνσταντῖνος, ἐπεὶ οὔτε περιέσεισθαι τοῦ Β* 15 *τῶν Γότθων ὄμιλου εἶχεν οὔτε κινδύνου μεγάλου ἐκτὸς φεύγειν οἶός τε ἦν, ἀπὸ τῶν ἵππων ἀποβιβάσας ἅπαντας τοὺς Οὐννοὺς πεζῶς ζὸν αὐτοῖς ἔς τινα τῶν ἐκεῖνη στενωπῶν ἔστη. ὄθεν δὴ βάλλοντες ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τοὺς πολεμίους συχνῶς ἔκτεινον. καὶ χρόνον μὲν τινα οἱ Γότθοι βαλλόμενοι ἀντίεχον. ἤλπιζον* 20 *γὰρ, ἐπειδὴν τάχιστα τῶν Οὐννων τὰς φαρέτρας ἐπιλείποι τὰ*

7. Κωνσταντῖνος] Κωνσταντιανός HL hic et infra. 10. ἐν φ] ἐν om. HL. 11. ἄλλα accessit ex Vat. 12. οἰκήματα om. HL: sed habent in m. 16. οἶος] οὗ οἶος L.

1. *E*xin Romani copiis omnibus non ausi amplius decernere, repetitis more pristino levibus equitum certaminibus, plerumque Barbaros vicerunt. Quanquam utrinque prodibant etiam pedites, non tamen instructa acie: sed turmas equestres sequebantur. Atque in primo quidem congressu Bessas cum hasta in hostes invectus, ex equitum flore tres sustulit: reliquos in fugam vertit. Iterum vero, cum in campum Neronianum Hunnos Constantinus eduxisset vespere, seque hostium numero obrui videret, hanc viam imit. Vetus ibi stadium est, sane magnum; in quo olim gladiatores urbis certabant, illudque ambiunt antiquae domus plurimae: quo fieri necesse est, ut locus vias ubique angustas habeat. Tum Constantinus, quosquam nec multitudinem hostilem vincere, nec sine magno periculo fugere poterat, Hunnos ex equis omnes desillire iussit, et cum illis ipse pedes in quodam eorum angustum stetit: unde tela mittentes tuto, hostem caede plurima afficiebant. Aliquando Gotthi, sic appetiti, se obfirmarunt, spe freti, fore ut simul Hunni pharetras ex-
Procopius II.

βέλη, κύνκλωσιν τε αὐτῶν οὐδενὶ πόνῳ ποιήσασθαι καὶ δ΄ ὄσαντες
 ἐς στρατόπεδον αὐτοὺς τὸ σφέτερον ἄξειν. ἐπεὶ δὲ οἱ Μασσαγέ-
 C ται, τοξόται μὲν ἀγαθοὶ ὄντες, ἐς πολὺν δὲ ὄμιλον βάλλον-
 τες, τοξέματι σχεδόν τι ἐκάστῳ πολεμίῳ ἀνδρὸς ἐπετύγχανον,
 ἥσθοντο μὲν ὑπὲρ ἡμισυ ἀπολωλότες, ἤδη δὲ καὶ ἐπὶ δυσμᾶς 5
 ἰόντος ἡλίου οὐκ ἔχοντες ὅ τι γένωνται ἐς φυγὴν ἠορμητο. ἔνθα
 δὴ αὐτῶν πολλοὶ ἔπεσον. ἐπισπόμενοι γὰρ οἱ Μασσαγέται, ἐπεὶ
 V 67 τοξέειν ὡς ἄριστα καὶ πολλῶ χρώμενοι δρόμῳ ἐπίστανται, οὐ-
 δέν τι ἤσσον ἐς νῦτα βάλλοντες ἔκτεινον. οὕτω τε ἐς Ῥώμην
 Κωνσταντίνος ξὺν τοῖς Οὐννοῖς ἐς νύκτα ἦκε. 10

Περανίου δὲ ἡμέραις οὐ πολλαῖς ὕστερον Ῥωμαίων τισὶ διὰ
 πύλης Σαλαρίας ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἠγῆσάμενον ἔφρευγον μὲν κατὰ
 D κράτος οἱ Γότθοι, καλινδιώξεως δὲ περὶ ἡλίου δυσμᾶς ἐκ τοῦ
 αἰφνιδίου γεγενημένης, τῶν τις Ῥωμαίων πειθὸς ἐς μέγαν κατα-
 σταῶς θόρουβον ἐς βαθειάν τινα διώρυχα ἐμπίπτει, οἷαι πολλὰ 15
 τοῖς πάλαι ἀνθρώποις πρὸς σίτυν παρακαταθήκην ἐνταῦθα, οἴ-
 μαι, πεποιήνται. οὔτε δὲ κραυγῇ χρῆσθαι τολμήσας, ἄτε πον-
 ἐγγὺς στρατοπεδεομένων τῶν πολεμίων, οὔτε τοῦ βόθρου τρό-
 πῳ ὄτι οὐκ ἀπαλλάσσεισθαι οἷός τε ὦν, ἐπεὶ ἀνάβασιν οὐδαμῇ
 εἶχεν, αὐτοῦ διανυκτερεύειν ἠνάγκαστο. τῇ δὲ ἐπιγενομένη ἡμέρᾳ, 20
 τροπῆς αὐτῆς τῶν βαρβάρων γεγενημένης, τῶν τις Γότθων ἐς
 τὴν αὐτὴν κατάρυχα ἐμπίπτει. ἔνθα δὴ ἄμφω ἕς τε φιλοφρο-

2. αὐτοὺς] αὐτοῦ L. 4. τι om. L. 5. ἐπὶ HL in marg. ha-
 bent. 6. ὅ τι] ὅπη HmPm indocte. 7. Μασσαγέται] μασσα-
 γέται L. 9. νῦτα] αὐτοὺς HL. 10. ἐς νύκτα] ἐς om. L.
 13. Γότθοι, καλινδιώξεως] Γότθοι πάλιν. διώξεως HL.

hausissent, eos nullo negotio circumvenirent, victosque in sua castra
 ducerent. At cum Massagetae, periti utique sagittarii, et confertam in
 turbam utentes arcibus, sagittis fere singulis hostem aliquem figerent,
 plus dimidium suorum partem caesam videntes Gothi, nec valentes co-
 gitata perficere, iam Sole in occasum praecipitante, in fugam se contu-
 lerunt. Nec pauci tum cecidere. Insequentes enim Massagetae, pro sua
 in tractando arcu singulari dexteritate, cum vel celerrime currunt, im-
 pulsus in terga telis, nihilo illos minus sternebant. Hoc re modo gesta
 Constantinus Romam sub noctem cum Hunnis rediit.

Paucis post diebus, cum in hostes Peranium Romanorum agmen ede-
 xisset porta Salaria, effusique in fugam Gothi, repente, circiter Solis
 occasum, reciprocum fecissent impetum, Romanus quidam pedes, per-
 turbato animo, altam in scrobem decidit: cuiusmodi multas foderunt ibi
 veteres cives, condendi, ut opinor, frumenti causa. Et quoniam nec da-
 re clamorem audebat, propter hostilium castrorum viciniam, neque ulle
 poterat pacto exire fovea, nusquam scansili, ibi noctem traducere coe-
 ctus est. Postridie fugatis iterum Barbaris, Gotthus quidam in eandem

σύνην καὶ εὐνοίαν ξυνηλθέτην ἀλλήλοισιν, ξυναγούσης αὐτοὺς
 τῆς ἀνάγκης, τὰ τε πιστὰ ἔδοσαν, ἧ μὴν κατεσπουδασμένην
 ἑκατέρω τὴν θαυτέρου σωτηρίαν εἶναι, καὶ τότε δὴ μέγα καὶ
 ἔξαισιον ἄμφω ἐβόων. Γότθοι μὲν οὖν τῇ τε φωνῇ ἐπισπό- P 389
 5 μνοι καὶ ὑπὲρ τῆς κατώρυχος διακύναντες ἐπυθάνοντο ὅστις
 ποτὲ βοῶν εἶη. οὕτω δὲ τοῖν ἀνδροῖν δεδογμένον, σιωπὴν μὲν H 218
 ὁ Ῥωμαῖος εἶχεν, ἄτερος δὲ τῇ πατρίῳ γλώσσει ἔναγχος ἔφασκεν
 ἐν τῇ γενομένῃ τροπῇ ἐμπεπτωκέναι, βρόχον τε αὐτῷ, ὅπως
 ἀναβαίνοι, ἤξιον καθεῖναι. καὶ οἱ μὲν ὡς τάχιστα τῶν κάλων
 10 τὰς ἀρχὰς ἀποορίσαντες τοῦ Γότθου ποιείσθαι τινα ὀλκὴν ᾤον-
 το, λαβόμενος δὲ ὁ Ῥωμαῖος τῶν βρόχων εἴλκετο ἄνω, τοιοῦτον
 εἰπὼν, ὡς, ἦν μὲν αὐτὸς ἐπιβαίνοι πρῶτος, οὐποτε τοῦ ἑταί-
 ρου ἀμελήσειν τοὺς Γότθους, ἦν δὲ γε τὸν πολέμιον πύθωνται
 μόνον ἐνταῦθα εἶναι, οὐδένα ἂν αὐτοῦ ποιοῖντο λόγον. ταῦτα
 15 εἰπὼν ἀνέβη. καὶ αὐτὸν ἐπεὶ οἱ Γότθοι εἶδον, ἐθαύμαζόν τε καὶ
 ἀμηχανία πολλῇ εἶχοντο, πάντα τε παρ' αὐτοῦ τὸν λόγον ἀκού- B
 σαιτες ἐν δευτέρῳ τὸν ἑταῖρον ἀνεῖλκον, ὃς δὴ αὐτοῖς τὰ τε ξυγ-
 κείμενα σφίσι καὶ τὰ δεδογμένα πρὸς ἀμφοτέρων πιστὰ ἔφρασε.
 καὶ αὐτὸς μὲν ξὺν τοῖς ἑταίροις ἀπιὼν ᾤχετο, τὸν δὲ Ῥωμαῖον
 20 κακῶν ἀπαθῆ ἔς τὴν πόλιν ἀφήκαν ἵναί. ἔπειτα δὲ ἰππεῖς μὲν
 πολλαῖς ἑκατέρωθεν οὐ πολλοὶ ὡς ἔς μύχην ὠπλίζοντο, ἔς μονο-

1. ξυνηλθέτην] Vulgo ξυναλθόντε. ξυνηλθέτην Vat. 10. ἀποο-
 ρίσαντες] ἀποορίσαντες L. 12. ἦν] si L. 13. ἀμελήσειν]
 ἀμελήσαι L. si a m. sec. 14. ποιοῖντο] ποιῶν τὸ L. 17. ἑταί-
 ρον] ἕτερον HL. ibid. ἀνεῖλκον L. Vulgo ἀνεῖλον. 19. ἑταί-
 ροις L. ἑτέροις P. 20. ἀφήκαν] ἀφήκεν L.

scrobem prolabitur, ubi se amore complexi mutuo, quem necessitas con-
 ciffabat, data invicem fide, salutem alterius alteri caram fore promit-
 tunt. Clamorem tum ingentem uterque tollere: ad quem conversi Got-
 thi, despicientesque e faucibus foveae, quis tandem inclamet, rogant. Ex
 compactio autem, premente vocem Romano, alter lingua patria eo se re-
 centi in fuga delapsum dicit, oratque, uti funis, quo ascendat, sibi de-
 mittatur. Mox illi restium extrema iacere, rati Gotthum se subvectu-
 ros. At Romanus arreptis funibus sustolli coepit, causatus, si prior ipse
 ascenderet, Gotthos nunquam derelicturos sodalem: sin hostem restare
 solum audirent, omnino desererent. Haec locutus, ascendit. Eo viso,
 obstupefacti Gotthi haerebant: tum re ab ipso plane exposita, subinde
 sodalem extrahunt: qui factam inter se pactionem ac fidem datam as-
 seruit, et Romano in urbem remisso indolui, cum illis abiit. Post-
 modum equites haud multū numero prodierunt utrinque saepius in-
 structa ad pugnandum acie: sed congressus omnis in certamina exiit

μαχίαν δὲ ἀεὶ τὰ τῆς ἀγωνίας αὐτοῖς ἐτελεύτα καὶ πάσας Ῥωμαῖοι ἐνίκων. ταῦτα μὲν δὴ ᾧδὲ πη ἔσχεν.

Ὀλίγω δὲ ὕστερον ξυμβολῆς ἐν Νέρωνος γενομένης πεδίῳ, διώξεις τε ἄλλων ἄλλη κατ' ὀλίγους ἵππεῖς ποιουμένων, Χορσάμαντις, ἐν τοῖς Βελισαρίου δορυφόροις εὐδόκιμος, Μασσαγέτης 5 C γένος, ἔξην ἑτέροις τισὶν ἄνδρας ἑβδομήκοντα τῶν πολεμίων ἐδίωκεν. ἐπειδὴ τε τοῦ πεδίου πόρρω ἐγένοντο, οἱ μὲν ἄλλοι Ῥωμαῖοι ὀπίσω ἀπήλανον, Χορσάμαντις δὲ μόνος ἔτι ἐδίωκεν. ὄνπερ κασιδόντες οἱ Γότθοι στρέψαντες τοὺς ἵππους ἐπ' αὐτὸν ἤεσαν. καὶ ὁ μὲν ἐς ἄμυναν χωρήσας, ἕνα τε τῶν ἀρίστων 10 κτείνας, ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἤει, οἱ δὲ αὐθις τραπόμενοι ἐς φυγὴν ὤρμητο. αἰσχυρόμενοι δὲ τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ (ἤδη γὰρ καὶ πρὸς αὐτῶν καθορᾶσθαι ὑπώπτεον) πάλιν ἵνα ἐπ' αὐτὸν ἤθελον. ταῦτό δὲ παθόντες, ὅπερ καὶ πρότερον, ἕνα τε τῶν ἀρίστων ἀποβαλόντες, ἐς φυγὴν οὐδὲν ἤεσον ἐγράποντο, 15 D μέχρι τε τοῦ χαρακώματος τὴν δίωξιν ὁ Χορσάμαντις ποιησάμενος ἀνέστρεψε μόνος. ὀλίγω τε ὕστερον ἐν μάχῃ ἑτέρῃ κνήμη τὴν ἀριστερὰν βληθέντι ἐνομισθῆ τοῦτο εἶναι ἄκρου ὀστέου τὸ βέλος ἀψάμενον. ἀπόμαχος μέντοι ἡμέρας ὄσας δὴ ἐπὶ ταύτῃ γεγωνὼς τῇ πληγῇ, ἄτε ἀνὴρ βάρβαρος, οὐκ ἤνεγκε πρῶως, ἀλλ' 20 ἠπειλήσε τῆς ἐς τὸ σκέλος ὑβρεως τοὺς Γότθους ὅτι τάχιστα τί-

4. κατ' ὀλίγους] Vulgo κατὰ λόγους. Correxīt Classen. 14. ταῦ-
 τὸ Classen. Vulgo τοῦτο. *ibid.* πρότερον] πρότερον⁶ L.
 18. βληθέντι] βάλλεται Vat. *ibid.* τοῦτο addidi ex Vat.
ibid. εἶναι Vat. Vulgo ἵνα.

singularia, ex quibus Romani semper victoriam retulerunt. Haec ita se habuere.

Paulo post, pugna in campo Nerenis inita, cum hostiles copias equitum turmae alio aliae disicerent, Chorsamantis, Belisarii Protector inclytus, natione Massageta, cum nonnullis aliis insequi aggressus est hostes LXX. Ubi in campum longius provecti sunt, cursum retro vertentibus Romanis caeteris, unus Chorsamantis instare fugacibus pergit. Quo viso Gotthi, flexis equis, in eum vadunt. Ille contra irruens, occiso e fortissimis uno, reliquos adoritur. Hi terga vertentes iterum, dant se in fugam: qua pudore repressa, cum a suis, qui in castris erant, se iam conspici putarent, illum adorti denuo, atque ut ante accepti, uno e belliosissimis amisso, perinde ac prius terga verterunt, eosque insecutus ad vallum usque Chorsamantis, solus rediit. Haud multo post, vulnerata in altero conflictu sinistra tibia, telum in summo osse haerere sensit. Qua plaga per dies aliquot pugnae factus inutilis, animo, ut erat Barbarus, impatienti, se poenas violati cruris propediem e Gotthis repetiturum mi-

σασθαι. ῥάσας οὖν οὐ πολλῶ ὕστερον ἔν τε ἀρίστῳ οἰνωμένως,
 ὡπερ εἰώθει, μόνος ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐβούλευσεν ἵνα καὶ τῆς
 ἐς τὸν πόδα ὑβρεως τίσασθαι, ἔν τε Πιγκιανῇ γενόμενος πύλη,
 σιλλεσθαι πρὸς Βελισαρίου ἔφρασκεν ἐπὶ τὸ τῶν ἐναντίων στρα-
 5 τόπειον. οἱ δὲ ταύτῃ φρουροὶ (οὐδὲ γὰρ ἀπιστεῖν ἀνδρὶ τῶν
 Βελισαρίου δορυφόρων ἀρίστῳ εἶχον) τὰς τε πύλας ἀνέωξαν καὶ
 ἔπη βοῦλοτο ἀφήκαν ἵνα. κατιδόντες τε αὐτὸν οἱ πολέμιοι,
 τὰ μὲν πρῶτα αὐτόμολον σφίσι τινα προσχωρεῖν ὄντο, ἐπεὶ δὲ
 ἀγχοῦ γενόμενος τοῦ τόξου εἶχετο, οὐκ εἰδότες ὅστις ποτὲ εἴη,
 10 χωροῦσιν ἐπ' αὐτὸν εἴκοσιν. οὗς δὴ εὐπετῶς ἀπωσάμενος ἀπή-
 λαυε βιάδην, πλειόνων τε Γότθων ἐπ' αὐτὸν ἰόντων οὐκ ἔφυγεν.
 ὡς δὲ πλήθους πολλοῦ ἐπιρρέοντος ἀμύνεσθαι ἤξιον, Ῥωμαῖοι ἐκ
 τῶν πύργων θεώμενοι μαίνεσθαι μὲν τὸν ἄνδρα ὀπώπτεον, ὡς
 δὲ Χορσάμαντις εἶη οὐπω ἠπίστατο. ἔργα μὲν ἐπιδειξάμενος
 15 μεγάλα τε καὶ λόγου πολλοῦ ἄξια, ἔς τε κύκλωσιν ἐμπεπτωκῶς Β
 τοῦ τῶν πολεμίων στρατεύματος, ποινὰς ἀλόγου θράσους ἐξέτι-
 σεν. ἕπερ ἐπειδὴ Βελισαρίου τε καὶ Ῥωμαίων στρατὸς ἔμαθον,
 ἐν πένθει μεγάλῳ γενόμενοι, ἅτε τῆς πάντων ἐλπίδος ἐπὶ τῷ ἄν-
 θρώπῳ διαφθορείσης, ὠδύροντο.

20 β'. Εὐθάλιος δὲ τις ἀμφὶ θεινὰς τροπὰς ἐς Ταραινίαν C
 ἐκ Βυζαντίου ἦκε, χρήματα ἔχων ἕπερ τοῖς στρατιώταις βασι-
 λεὺς ὤφλε. δεισας τε μὴ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυχόντες πολέμιοι τὰ

18. τῆς πάντων] τῆς τῶν πάντων L.
 19. τῶν πάντων] τῶν πάντων HL hic et infra.

20. Ταραινίαν] ταραινίαν HL hic et infra.

natus est. Nec multum spatium intercesserat, cum ille melius habens,
 in prandio, ubi pro more suo largiori vino incaluerat, hostes solus pete-
 re, et illatum pedi dedecus ultimum ire decrevit. Ad portam Pincianam
 progressus, ait se ad hostium castra a Belisario mitti. Custodes, qui
 ibi aderant, nihil habentes causae cur Protectorum Belisarii fortissimo
 fidem negarent, apertis foribus, quo vellet ire sinunt. Conspicati ipsum
 hostes, primum quidem ad se transfugam aliquem accedere existimaverunt.
 Ubi autem is in propinquo arcum expedit, ignari quid tandem hominis
 esset, ad ipsum tendunt viginti. Quibus ille facile repulsis, lento gradu
 adequat, nec retro cedit, ingruente maiori Gotthorum numero. Quo
 circumfusum cum vim contra susciperet, spectantes e turribus Romani,
 inanire hominem iudicabant, necdum Chorsamantim esse illum sciebant.
 Is facinoribus magnis ac praestantibus editis, hostili circumventus exer-
 citu, inconsideratae audaciae poenas dedit. Rei nuntio Belisarius Roma-
 nusque exercitus in gravissimum luctum vocati, accisam in eo viro spem
 publicam lamentabantur.

2. Circiter solstitium aestivum, Euthalius quidam Byzantio Tarra-
 cinam venit, stipendia militibus Imperatore debita ferens. Veritus au-
 tem ne in via, si in hostes incideret, ab illis vita pariter ac pecunia

χρήματά τε ἀφέλωνται καὶ αὐτὸν κτείνωσι, γράφει πρὸς Βελισάριον ἀσφαλῆ οἱ ἐς Ῥώμην τὴν πορείαν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ἄνδρας μὲν ἑκατὸν τῶν αὐτοῦ ἵπασπιστῶν δοκίμους ἀπολεξάμενος ζῶν δορυφόρους δύο πέμπει ἐς Ταρακίαν ὑπὲρ τοῦ τὰ χρήματα ξυγκομίσει. δόκησιν δὲ αἰεὶ τοῖς βαρβάροις παρείχετο ὡς παντὶ τῷ στρατῷ μαχεσόμενος, ὅπως δὴ μὴ ἐνθῆνδε τῶν πολεμίων τινὲς ἢ τροφῶν ξυγκομιδῆς ἕνεκα ἢ ἄλλου ὄτουσῶν ἴωσιν. ἐπεὶ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ τοὺς ἀμφὶ Εὐθάλιον ἔγνω παρτίσθαι, διεῖπνέ τε καὶ διεκόσμη ὡς ἐς μάχην τὸ στρατεύμα, καὶ οἱ βάρβαροι ἐν παρασκευῇ ἦσαν. ὄλην μὲν δειλὴν πρῶταν κατεῖχεν ἀμφὶ τὰς 10 πύλας τοὺς στρατιώτας. ἦδει γὰρ Εὐθάλιον τε καὶ τοὺς ζῶν αὐτῷ ἐς νύκτα ἀφίξεσθαι. ἐς δὲ ἡμέραν μέσσην ἄριστον ἐκέλευε τὸ στρατεύμα αἰρεῖσθαι, καὶ οἱ Γότθοι ταῦτὸ τοῦτο ἐποιοῦν, ἐς τὴν ὑστεραίαν αὐτὸν οἰόμενοι τὴν ξυμβολὴν ἀποτίθεσθαι. ὄλη γὰρ δὲ ὑστερον Μαρτίνον μὲν καὶ Βαλεριανὸν ζῶν τοῖς ἐπομένους 15 ἐς Νέρωνος πεδίον Βελισάριος ἐπεμψε, ζυνταράσσειεν ὅτι μάλιστα P 391 ἐπιστελλας τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. ἐκ δὲ πυλίδος Πιγκιανῆς ἵππεας ἑξακοσίους ἐπὶ τὰ τῶν βαρβάρων χαρακώματα ἔστειλεν. οἷς δὴ τρεῖς τῶν αὐτοῦ δορυφόρων ἐπέστησεν, Ἀρτασίην τε ἄνδρα Πέρσην καὶ Βούχαν Μασσαγέτην γένος καὶ 20 Κουτίαν Θραῖκα. καὶ πολλοὶ μὲν αὐτοῖς τῶν ἐναντίων ἀπήτησαν. χρόνον δὲ πολὺν ἡ μάχη χερσὶν οὐκ ἐγένετο, ἀλλ' ἐπιουσί

9. στρατεύμα] στρατόπεδον HL.   *ibid.* οἱ βάρβαροι P ex Vat.
 ἢ μάχη HL.   10. ἦσαν] ἦν Lm.   18. Πιγκιανῆς] πιγγιανῆς
 Hm.   20. βούχαν L. Βούχαν P.   21. Κουτίαν] βου-
 τίαν L.

spoliaretur, ad Belisarium scribit, tutum det iter Romam. Ille centum perspectae fortitudinis viros, e Scutariis suis delectos, cum Praetorianis duobus hastatis Tarracinae destinat, pecuniam comportaturos; nec intermittit praellii mox copiis omnibus ineundi speciem praebere Barbaris; ne qua hostium manus vel comaeatum, vel cuiuspiam alius rei causa digrederetur. Postridie cum affuturum Euthalium intelligeret, in speciem instruxit aciem: steteruntque Barbari in procinctu. Et quoniam non nisi sub noctem Euthalium eiusque comites adventuros sciebat, mane quidem toto paratos ad portas milites tenuit, meridie vero prandere iussit: idemque fecere Gothi, ipsum rati in diem posterum pugnam differre. At paulo post Belisarius Martinum et Valerianum cum turmis, quibus praerant, in campum Neronianum emittit, iussos quam maxime possent hostium copias turbare velitationibus. Eiusdem imperio, porta Pinciana in Barbarorum castra se eiecerunt sexcenti, quibus tres e stipulatoribus suis praeposuerat, Artasinem natione Persam, Bucham Massagetam, et Cutilam Thracem. Magno hostibus numero factis obviam, diu certatum est, non collata manu; sed ita, ut invicem invadentibus fuga

τε υπεχώρουν ἀλλήλοις καὶ τὰς διώξεις ἐκάτεροι ἀγχιτροφούς ποιοῦμενοι ἐψέκισαν βουλευομένοις ἐς τοῦτο σφίσι δαπανᾶσθαι τὸν τῆς ἡμέρας χρόνον. προϊόντες μέντοι δρηγῆ ἐς ἀλλήλους εἶχοντο ἤδη. καρτεῖρας τε γεγενημένης τῆς ξυμβολῆς, ἐκατέρων 5 μὲν πολλοὶ καὶ ἄριστοι ἔπεσον, ἀμφοτέρους δὲ ἀπὸ τε τῆς πόλεως καὶ τῶν χαρακωμάτων ἐπίκουροι ἤλθον. ὧν δὴ ἀναμυγνόμενων Β τοῖς μαχομένοις ἔτι μᾶλλον ὁ πόνος ἐπὶ μέγα ἤρετο. καὶ ἡ κραυγὴ τὴν τε πόλιν καὶ τὰ στρατόπεδα περιλαβοῦσα τοὺς μαχομένους ἔπλησε. τέλος δὲ Ῥωμαῖοι ἀρετῇ ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους 10 ἐτρέφαντο. ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ Κουτίλας μέσῃν τὴν κεφαλὴν ἀκοντίῳ πληγῆς καὶ ταύτῃ τὸ δοράτιον ἰμπεπηγὸς ἔχων ἐδίωκε. τῆς τε τροπῆς γενομένης ἅμα τοῖς περιοῦσιν ἐς τὴν πόλιν ἀμφὶ ἡλίου δύσιν ἐσήλασε, κραδαινομένου οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἀκοντίου, θάμα λόγου πολλοῦ ἄξιον. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἄρζην, τῶν 15 Βελισαρίου ὑπασιπιστῶν ἕνα, τῶν τις Γότθων τοξότης μεταξὺ τῆς τε φίνος καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ δεξιοῦ βάλλει. καὶ τοῦ μὲν τοξέματος ἡ ἀκίς ἄχρι ἐς τὸν αὐχένα ὀπίσω διεήλθεν, οὐ μέντοι διεφάνη, τῷ δὲ ἀτράκτου τὸ λειπόμενον ἐπῆν τε τῷ προσώπῳ καὶ ἰππευομένου τοῦ ἀνθρώπου ἐσειετο. ὃν δὴ ξὺν τῷ Κουτίλα 20 θεώμενοι ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐποιοῦντο Ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ ἰππεύοντο, οὐδεμίαν ἐπιστροφὴν τοῦ κακοῦ ἔχοντες. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.

Ἐν δὲ Νέρωνος πεδίῳ τὰ τῶν βαρβάρων πράγματα καθυπέριερα ἦν. οἱ τε ἀμφὶ Βαλεριανὸν καὶ Μαρτίνον, πλήθει πολ-

9. [ἐπλησε] ἐξέπλησε Pm. Voluit fortasse ἐξέπλησε vel ἐξέπληξε. 14. [Ἄρζην] ἀρξήν HL. Quod infra quoque p. 392 a. b. restitui vult Hoeschel.

alterna cederent, incurisibusque reciprocis diem utrique conterere velle viderentur. Eo demum progressi, ut ira iam mutua exardescerent, acri commisso certamine, ceciderunt utrinque multi, iique fortissimi. Utrisque missi ab urbe et castris subsidiarii cum se admiscuissent pugnantibus, increbuit praelium, clamore accensum, qui ab urbe et castris circumsonabat. Tandem Romanorum virtute fusus hostis terga dat. Cutilas spiculum gerens medii capitis infixum vulneri, quod in eo conflictu acceperat, insecutus est Barbaros, hisque dissipatis, cum suis, qui supererant, circiter Solis occasum urbem ingressus, tremante in capite spiculo, omnium oculos merito in se convertit. Tum quoque Arzi, qui e Scutariis Belisarii unus erat, sagittarius quidam Gotthus vulnus infixit inter nasum et oculum dexterum. Latebat ad cervicem usque adacta sagittae cuspis: pars eius reliqua vultu exiatis, equitante homine, quatiēbatur. Eo viso cum Cutila, obstupere Romani, quod ambo equos agerent summo cum doloris contemptu. Ita res ibi cessit.

At in campo Neroniano res Barbarorum meliore erant loco. Fortiter quidem cum ingenti hostium numero decertantes Valeriani ac Mar-

λῆ πολεμίων μαχόμενοι, καρτερώς μὲν ἐφίσταντο, ἔπασχον δὲ
 τὰ δεινότεα, καὶ κινδύνου ἐς μέγα τι ἀφίκοιτο χρῆμα. καὶ
 τότε Βελισάριος Βούχαν ἐκέλευεν ἐπαγόμενον τοὺς ξὺν αὐτῷ
 D ἀκραιφνεῖσι σώμασι τε καὶ ἵπποις ἐκ τῆς ξυμβολῆς ἐπανήκοντας
 ἐς Νέρωνος πεδλὸν ἵεναι. ἤδη δὲ ἦν τῆς ἡμέρας ὄψις. καὶ Ῥω- 5
 μαίοις τῶν ἀμφὶ Βούχα ἐπιβεβοηθηκότων ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τρο-
 πῆ τῶν βαρβάρων ἐγένετο, ἐς ἣν ἐπὶ πλείστον Βούχας ἐμπεσῶν
 ἐς κύκλωσιν δυοκαίδεκα πολεμίων δόρατα φερόντων ἀφίκετο. καὶ
 αὐτὸν ἔπαισαν ὁμοῦ τοῖς δόρασιν ἅπαντες. τοῦ δὲ θώρακος ὑφι-
 σταμένου αἱ μὲν ἄλλαι πληγαὶ οὐ σφόδρα ἐλύπον, εἰς δὲ τῶν 10
 Γότθων ἐξόπισθεν ὑπὲρ μασχάλην τὴν δεξιᾶν γυμνοῦ τοῦ σώμα-
 τος ἄγχιστα τοῦ ὤμου ἐπιτυχῶν ἐπληξε τὸν νεανίαν, οὐ καιρίαν
 μέντοι, οὐδὲ ἐς θανάτου κίνδυνον ἄγουσαν. ἐμπροσθεν δὲ ἄλ-
 λος μηρὸν αὐτοῦ τὸν ἐδώνυμον νύξας τὸν ταύτη μυνῶνα οὐκ εὐ-
 P 392 θεία τιγί, ἀλλ' ἐγκαρσία πληγῇ ἔτεμε. Βαλεριανὸς δὲ καὶ Μαρ- 15
 τίνος τὰ ποιούμενα κατεῖδόν τε καὶ οἱ ἐπιβεβοηθηκότες ὡς τάχι-
 στα ἔτρεψάν τε τοὺς πολεμίους καὶ τοῦ χαλινοῦ τοῦ Βούχα ἵππου
 ἀμφω λαβομένω ἐς τὴν πόλιν ἀφίκοιτο. νύξ τε ἐπεγένετο καὶ
 ξὺν τοῖς χρήμασιν Εὐθάλιος ἦλθεν.

Ἐπεὶ δὲ ἅπαντες ἐν τῇ πόλει ἐγένοντο, τῶν τραυμάτων 20
 ἐπεμελοῦντο. Ἄρξον μὲν οὖν τὸ βέλος ἀπὸ τοῦ προσώπου ἀφε-
 λῆσθαι βουλόμενοι οἱ ἱατροὶ χρόνον τανά ἤσχαλλον, οὐχ ὅτι τοῦ

3. Βούχαν] βούχαν L. 9. ἔπαισαν] ἔπασαν L: illud Lm.
 15. ἔτεμα] ἔτεμα L. ἔτεμα Lm et ab al. m. ἔταμα. 18. λαβο-
 μένω vel λαβόμενοι Maltretus. Legebatur λαβομένον. 20. τραυ-
 μάτων] στρατευμάτων L. ἱσ. τραυμάτων Lm. τραυματιδων Clas-
 senus. 22. ἤσχαλλον] ἤσχαλον L, et sic passim.

tūni turmae, eorum impetum sustinebant, sed cum maximo detrimento,
 ita ut in extremum discrimen venerint. Tum Buchae Belisarius impera-
 vit, ut suos, corporibus et equis integris reversos e praelio, in campum
 Neronis educeret. Iam vesper aderat, cum Romani Buchae auxilio con-
 firmati, repente Barbaros in fugam verterunt. Insequendo longius pro-
 gressum Bucham, cum hostes XII hastati circumclusissent, simul omnes
 hastis percussere. Residente autem lorica, caeteris ictibus parum laeso
 adolescenti, Gotthorum unus, a tergo nudum corpus supra axillam dex-
 teram proxime humerum attingens, plagam imposuit, nec mortiferam, nec
 periculosam. Alter a fronte confixo eiusdem femore sinistro, partis huius
 musculus non recto ictu, sed obliquo secuit. Simul haec Valerianus et
 Martinus animadverterunt, laboranti allata ope, hostes fugarunt, et am-
 bo Buchae equum fraeno ducentes, ad urbem pervenerunt. Orta nocte,
 Euthalium cum pecunia affuit.

Postquam omnes in urbem se recepere, curandis operam dedere
 vulneribus. Ac sagittam ex Arzis vultu cum extrahere velent medici,
 haeserunt anxii aliquandiu, non modo oculi gratia, cuius salutē despera-

ὄφθαλμοῦ ἔνεκεν, ὃν δὴ οὐκ ἂν ποτε σωθῆσθαι ὑπετίopaζον, ἀλλ' ὅπως μὴ ὑμένων τε καὶ νεύρων τρήσειν, οἷα πολλὰ ἐνταῦθα, ἄνδρα τῆς Βελισαρίου εὐκίας ἄριστον διασφείρωσιν. ἔπειτα B δὲ τῶν τις ἰατρῶν, Θεόκτιστος ὄνομα, ὄπισθεν εἰς τὸν αὐχένα 5 εἰσελάσας ἐπυθάνετο τοῦ ἀνθρώπου εἰς λίαν ἀλγολή. τοῦ δὲ ἀλγῶν φήσαντος, οὐκοῦν αὐτός τε σωθήσῃ, εἶπε, καὶ τὴν ὕψιν οὐκ ἂν βλαβήσῃ. ταῦτα δὲ ἰσχυρίσατο τεκμαιρόμενος, ὅτι τοῦ H 215 βέλους ἡ ἀκίς τοῦ δέρματος οὐ πόρρω διήκει. τοῦ μὲν οὖν ἀτράκτου ὅσον ἔξω ἐφαίνετο ἐκτεμῶν ἔρρηγε, διελῶν δὲ τῶν ἐνῶν τὸ 10 σῶμα, οὗ μάλιστα ὁ ἀτήρ πολυῶδνος ἦν, ἐντεῦθεν πόνω οὐδενὶ τῆν ἀκίδα ἐφελκυσσε, τρισὶ τε προὔχουσαν λεπίσιν ὀξείαις καὶ μοῖραν τοῦ βέλους τὴν λειπομένην ζῆν αὐτῇ φέρουσαν. οὕτω τε Ἄρξης κακῶν παντάπασιν ἀπαθῆς διέμενε καὶ οὐδὲ ἔγχος αὐτοῦ C τῆς πληγῆς εἰς τὸ πρόσωπον ἀπελείπετο. Κουτίλας δὲ βιαιότε- 15 ρον τοῦ δορατίου ἐκ τῆς κεφαλῆς ἀφαιρεθέντος (ἐπεπῆγει γὰρ ἐπὶ πλείστον) εἰς λειποθυμίαν ἐξέπεσεν. ἐπεὶ δὲ οἱ φλεγμαίνοντες οἱ τῆδε μήνηγες ἤρξαντο, φρενίτιδι νόσῳ ἄλοδς οὐ πολλῶ ὕστερον ἐτελεύτησε. Βούχαν μέντοι αὐτίκα αἱματός τε ῥύσις ἀφατος ἐκ τοῦ μηροῦ ἔσχε καὶ τεθνηξομένῳ οὐκ εἰς μακρὰν ἐψέκει. αἴτιον 20 δὲ τούτου εἶναι ἰατροὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἔγκαρσῳ ἐκτομῆ τὸν μῶνα ἡ πληγὴ ἔκοψεν. ἡμέραις γοῦν ἀπέθανε τρισὶν ὕστερον. διὰ ταῦτα μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τὴν νύκτα ἄλλην ἐκείνην ἐν πένθει μεγάλῳ ἐγένοντο. Γότθων δὲ θρηνοὶ πολλοὶ

2. πολλὰ add. ex L. 11. τρισὶ τε] τρισὶ δὲ HL. τρισὶ τε Hm. *ibid.* λεπίσιν Scaliger. Libri ὀπίσω.

bant, sed ne membranis ac nervis, qualia ibi multa sunt, pertuisi, viro domesticorum Belisarii generosissimo, interitum afferrent. Deinde medicus quidam, Theoctistus nomine, cervici adnatus, ex eo quaesivit, hincne multum doleret? Ac dolere se affirmanti, Ergo, inquit, sospes eris, et integro valebis oculo. Haec aiebat, certo coniciens, eo sagittae cuspidem evasisse, ut abesset a cute propius. Itaque teli partem, quae extabat, praecisam abiicit, divisisque nervis dissectione, ubi sensus doloris erat acerrimus, inde nullo negotio mucronem avellit trifidum, et alteram sagittae partem secum trahentem. Atque ita Arzes incolumis servatus est, immo nec vestigium vulneris in eius vultu superfuit. Cutilas vero, cum ex ipsius capite eductum fuisset spiculum maiori vi (quippe altius infixum sedebat) in deliquium incidit, coeptisque inflammari membranis cerebri, phrenesi correptus, paulo post moritur. Quod ad Bucham attinet, profusam ex illius femore vim sanguinis maximam subsequutura mors visa est. Cuius rei causam afferebant hanc medici, quod ictus non recta, sed obliqua incisione musculum secuisset. Quare tertio post die animam egit. Propterea Romani illam noctem integram traduxere magno in luctu, dum etiam plurima Gotthorum lamenta et graves comploratio-

D καὶ κωκυτοὶ μεγάλοι ἐκ τῶν χαρακωμάτων ἤκούοντο. καὶ ἰθαύ-
μαζόν γε Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ οὐδὲν ἐδόκει πάθος ξυμβῆναι τοῖς πο-
V 60 λεμίοις λόγον ἄξιον τῇ προτεραιᾷ, πλήν γε δὴ ὅτι ὀλίγοι αὐτῶν
ἐν ταῖς ξυμβολαῖς διεφθάρησαν. ὅπερ καὶ πρότερον αὐτοῖς οὐ-
δὲν τι ἦσσαν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ξυνερχθὲν οὐ λίαν γε αὐτοῦς 5
διὰ τὴν πολυανθρωπίαν διετάραξεν. ἐγνώσθη μέντοι τῇ ὑστε-
ραῖα ὡς ἄνδρας δοκίμους ἐς τὰ μάλιστα τοῦ ἐν Νέρωνος πεδίῳ
στρατοπέδου Γότθοι ἐθρήνον, οὗς δὴ ὁ Βοΐχας ἐν τῇ πρώτῃ
ὄρμῃ ἔκτεινεν. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι οὐκ ἀξιόλογοι ξυμβολαί,
P 393 ἄσπερ μοι ξυγγράφαι οὐ τι ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι. πάσας μὲν-
10 τοὶ ἐξήκοντα καὶ ἐπτά ἐν τῇδε τῇ πολιορκίᾳ ξυνηνέχθη γενέσθαι,
καὶ δύο δὴ ἄλλας ὑστάτας, αἱ μοι ἐν τοῖς ὄπισθε λόγοις εἰρή-
σσονται. τότε δὴ ὁ τε χειμὼν ἔληγε καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα
τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνήγραψεν.

B γ'. Ἦδη δὲ τῆς Θερινῆς τροπῆς ἀρξαμένης λιμὸς τε ὁμοῦ 15
καὶ λοιμὸς τοῖς ἐν τῇ πόλει ἐπέπεσε. καὶ τοῖς στρατιώταις μὲν
σῆτος ἔτι ἐλείπετο, ἄλλο δὲ τῶν ἐπιτηδείων οὐδὲν, Ῥωμαίους δὲ
τοὺς ἄλλους ὁ τε σῆτος ἐπελελοιπέει καὶ ὁ λιμὸς ἀκριβῶς ζῶν τῷ
λοιμῷ ἐπέβη. ὣν δὴ οἱ Γότθοι αἰσθόμενοι μάχῃ μὲν διακινδου-
νεύειν πρὸς τοὺς πολέμιους οὐκέτι ἤθελον, ἐφύλασσαν δὲ ὅπως 20
αὐτοῖς μηδὲν τοῦ λοιποῦ εἰσκομίζοιτο. ἑστὸν δὲ ἐς τότε ὕδατος
ὄχετῶ δύο μεταξὺ Λατίνης τε καὶ Ἀππίας ὁδοῦ, ὑψηλῶς ἐς ἄγαν,
κυρτώμασι τε ἐπὶ πλείστον ἀνεχομένῳ. τούτῳ δὴ τῷ ὄχετῳ ἐν

21. ἑστὸν Pm. ἔστι P.

22. δύο] Vulgo δύο.

nes ex eorum castris editas audirent, atque ideo mirarentur, quod nulla videretur accidisse hostibus pridie calamitas gravior, nec nisi eorum pauci in conflictibus oppetiissent: cum eiusmodi casus, immo vero maiores ante inveci, ipsos non admodum turbassent, superante ingenti multitudine. At postridie compertum est Gotthos vicem lamentari virorum, in campi Neroniani castris praecellentium, quos Buchas in primo congressu sustulerat. Aliae praeterea pugnae leviores editae sunt, quarum descriptionem minime necessariam iudico. Sunt autem patrata in hac obsidione certamine LXVII. aliaque postrema duo, de quibus dicam postea. Tum pariter cum hieme alter annus exiit huiusce belli, cuius historiam conscripsit Procopius.

3. Iam vero, aestivo solstitio ineunte, cum fame pestis urbem invasisit. Militibus rei cibariae nihil erat reliquum, praeter panem: quo ipso defecti Romani caeteri, fame simul et lue gravissime conflictabantur. Re Gotthi cognita, cum hoste ferro decernere nolentes amplius, solum cavebant, ne quid unquam foris acciperet. Sunt adhuc vias inter Latinam et Appiam praealti ac longe fornicibus elati aquaeductus duo. **Quin-**

χώρῳ διέχοντι Ῥώμης σταδίοις πεντήκοντα ξυμβάλλετόν τε ἀλλή-
 λων καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν δι' ἄλλου τρέπεσθον. ὁ γὰρ ἔμπρο- C
 σθεν χώραν λαχὼν τὴν ἐν δεξιᾷ τηρικαῦτα χωρεῖ φερόμενος τὰ
 εὐώνυμα. πάλιν δὲ ξυνιόντες καὶ χώραν τὴν προτέραν ἀπολα-
 5 βόντες τὸ λοιπὸν διακεκρίσθων, καὶ ἀπ' αὐτοῦ χώρον τὸν με-
 ταξὺ ὀχύρωμα ξυμβαίνει τὸ ἐκ τῶν ὀχετῶν περιβαλέσθαι. τού-
 των δὲ τὰ κάτω κρυτώματα οἱ βύρβαροι λίθοις τε καὶ πηλῷ φρά-
 ξαντες φρουροῦν τε σχῆμα πεποίηνται κἀνταῦθα οὐχ ἦσσαν ἢ ἐς
 10 τοὺς πολεμίους ἐς τὴν πόλιν τι τῶν ἐπιτηδείων ἐσκομίζεσθαι.
 τότε δὴ Ῥωμαίους πᾶσα μὲν ἑλπίς ἀγαθὴ ἐπελελοιπεί, πᾶσα δὲ
 ἰδέα κακοῦ περιεσιτήκει. ἕως μὲν οὖν οἶτος ἤκμαζε, τῶν στρα- D
 τιωτῶν οἱ εὐτολμότατοι ἐναγούσης αὐτοὺς τῆς τῶν χρημάτων
 ἐπιθυμίας ἵπποις τε ὀχοῦμενοι καὶ ἄλλους ἐφέλκοντες ἐν τοῖς
 15 ληλοῖς ἐγίνοντο νύκτωρ τῆς πόλεως οὐ μακρὰν ἕποθεν. καὶ τέ-
 μνοντες τοὺς ἀστάχνας καὶ τοῖς ἵπποις, οὓς αὐτοὶ ἐφείλκον, ἐ-
 τιθέμενοι, ἕς τε τὴν πόλιν λανθάνοντες τοὺς πολεμίους ἐκόμ-
 και χρημάτων μεγάλων Ῥωμαίων τοῖς εὐδαίμοσιν ἀπεδίδοντο.
 οἱ μὲντοι ἄλλοι βοτάναις τισὶν ἀπέλιον, οἷαι πολλὰ ἀμφὶ τε τὰ
 20 προαίστεια καὶ τοῦ περιβόλου ἐντὸς γίνονται. βοτάνη γὰρ γῆν
 τῶν Ῥωμαίων οὔτε χειμῶνος ὥρα οὔτε ἐς ἄλλον ἐπιλείπει καιρὸν,
 ἀλλ' ἀνθεῖ τε αἶε καὶ τέθνηεν εἰς πάντα τὸν χρόνον. ἀφ' οὗ δὴ
 καὶ ἵπποφορβεῖν ἐνταῦθα τοὺς πολιορκουμένους τετύχηκε. τινὲς

1. διέχοντι] διέχοντα H.
 οὐδὲ.

21. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ —

quagesimo ab urbe stadio coeunt, et modico intervallo deflectunt in con-
 trarium, ita ut qui iam supra ad dextram fuit, ibi ad laevam tendat.
 De novo coeuntes, recepto loci pristino ordine, in diversum exinde abeunt.
 Quo fit, ut medium illud spatium circummunitum sit aquaeductibus: quo-
 rum arcus inferiores ita lapidibus et luto Barbari praestruxerunt, ut loco
 formam castelli dederint: ubi stationarii, haud pauciores septem millibus,
 praesidium agitabant, eo intenti, ne in urbem hostis commeatus ullos in-
 ferret. Tunc Romanos spe bona penitus destitutos, cuiusque generis
 mala circumsaederunt. Ad militum quidem animosissimi, quandiu maturum
 in arvis frumentum fuit, amore pecuniae impellente, equis vecti, aliosque
 agentes vacuos, de nocte in segetes non procul ab urbe se immittebant,
 cumque adductos secum equos desectis speciebus onerassent, clam hostibus,
 eas deserebant in urbem, et magno pretio Romanis vendebant divitiibus,
 dum herbis caeteri victitarent, quarum affatim est cum circa suburbia,
 tum intra muros. Nam neque hiems, neque alia tempestas ulla agrum
 Romanum herbis viduat, sed illae perpetua nitent viriditate. Hinc equis
 etiam obsessorum pabula suppetebant. Quidam botulos e carnibus mu-

- P 394 δὲ καὶ ἐξ ἡμιόνων τῶν ἐν Ῥώμῃ θνησκόντων ἀλλᾶντας ποιούμενοι ἀπεδίδοντο λάθρα. ἐπεὶ δὲ σίτον τὰ λήια οὐκέτι εἶχε καὶ ἐς μέγα κακὸν ἅπαντες Ῥωμαῖοι ἀφίκοντο, Βελισάριόν τε περιόστυντο καὶ ἐν μάχῃ μᾶ διακρίνεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους ἠνάγκαζον, Ῥωμαίων οὐδένα τῆς ξυμβολῆς ἀπολείψασθαι ὑποσχόμενοι. 5
- H 216 καὶ αὐτῷ ἀπορουμένῳ τε τοῖς παροῦσι καὶ λίαν ἀχθόμενῳ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἐλεξάν τινες τοιάδε
- „ Οὐ προσδεχομένους ἡμᾶς ἢ παροῦσα, ὦ στρατηγέ, κατέλαβε τύχη, ἀλλ' εἰς πᾶν ἡμῖν τούναντιον τὰ τῆς ἐλπίδος ἐκβέβηκε. τετυχηότες γὰρ ὢν πρότερον ἐν ἐπιθυμία κατέστημεν, 10 τανῦν ἐς τὴν παροῦσαν ξυμφορὰν ἤκομεν, καὶ περιέστηκεν ἡμᾶς
- V 61 ἢ προλαβοῦσα δόξα τῷ καλῶς τῆς βασιλείως προμηθείας ἐφέσθαι, νῦν ἄνοιά τε οὖσα καὶ κακῶν τῶν μεγίστων ὑπόθεσις. ἀφ' οὗ δὴ ἐς τόδε ἀνάγκης ἀφίγμεθα ὥστε ἐν τῷ παρόντι ἔτι βιάεσθαι καὶ πρὸς τοὺς βαρβάρους ὀπλιεσθαι τετολμήκαμεν. καὶ 15 ἡ γνώμη μὲν εἰ πρὸς Βελισάριον θρασυνόμεθα. γαστήρ οὐκ ἔστιν ἀποροῦσα τῶν ἀναγκαίων ἀσχένησθαι. ἀπολελογήσθω δὲ ἡμῶν ὑπὲρ τῆσδε ἡμῶν τῆς προπετείας ἢ τύχῃ. πάντων γὰρ εἰκότως ἀνιαρότατος δοκεῖ εἶναι μηχανόμενος τοῖς οὐκ ἐν φερομένοις 20
- C νοῖς ὁ βίος. τὰ μὲν οὖν ξυμπεσόντα ἡμῖν ὄρας δῆπουσθαι. ἀγροὶ μὲν οὗτοι καὶ χώρα ξυμπασα ὑποπέπτωκε ταῖς τῶν πολεμίων χερσὶ. πόλις δὲ αὕτη τῶν ἀγαθῶν ἀποκείκλισται πάντων ὢν οὐκ

1. ἀλλᾶντας] Vulgo ἀλλάντας. ἀλάντας L. 5. Ῥωμαίων] φ-
 ραῖον L. 14. ἐτι P, Vat. ἐτι τῷ HL. 19. ἀνιαρότατος]
 Vulgo ἀνιαράτατος.

lorum qui Romae moriebantur, confectos vendebant clanculum. Nudatis iam agris messibus, ad extrema redacti Romani omnes, conventum facto agmine Belisarium ad decretoriam cum hoste pugnam compellunt, ab ea neminem civium abfore pellicentes. Tum ipsum praesenti necessitate districtum, et valde animo dolentem, quidam e populo his fere verbis affati sunt.

Expectationi, qua tenebamur, Magister militum, rerum haec nostrorum fortuna minime respondet: sed spei plane contrarium exitum reperimus. Id enim consecuti, quod prius in votis erat, in hanc modo calamitatem devenimus, iamque insanis meru est, ac nobis acrumnas maximas parit iniecta ante opinio; quae nos a pristina conditione avertit praeclaro studio gaudendi Caesarea providentia. Unde eo necessitatis adducti sumus, ut iam etiam uti vi audeamus, et in Barbaros arma sumere. Ac nobis detur venia, si apud Belisarium fidentius loquimur. Iovinus enim et inops venter erubescere nescit. Fortuna quoque, qua premimur, nostram hanc exouset licentiam: siquidem vita omnium miserrima videtur esse, quae infelicibus prorogatur. Vides quae nobis acciderint. En, agros atque omnem late regionem hostis tenet: cunctis vitae commodis urbs haec

ἴαμεν ἔξ οὗτου δὴ χρόνου. Ῥωμαίων δὲ οἱ μὲν ἤδη κέονται, τὸ
 μηδὲ γῆ κρύπτεσθαι κληρωσάμενοι, οἱ περιόντες δὲ ἡμεῖς, ὡς
 ἂν συλλήβδην εἴπωμεν ἅπαντα τὰ δεωὰ, ξυντετάχθαι τοῖς οὕτω
 κημένους εὐχόμεθα. πάντα γὰρ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὁ λιμὸς τὰ
 5 κακὰ φορητέα δεικνυσιν, ἔνθα τε ἂν φαίνηται, μετὰ τῶν ἄλ-
 λων ἐπέρχεται τῆς λήθης καὶ θανάτους ἅπαντας, πλὴν τοῦ παρ'
 αὐτοῦ, προσιόντας πρὸς ἠδονῆς εἶναι τοῖς ἀνθρώποις ἐργάζεται.
 ἕως τοίνυν μὴ κεκράτηκεν ἡμῶν τὸ κακὸν, δὸς ἡμῖν ὑπὲρ ἡμῶν
 αὐτῶν ἀνελεσθαι τὴν ἀγωνίαν, ἔξ ἧς ἡμῖν ἢ περιεῖναι τῶν πολε- D
 10 μίων ἢ τῶν δυσχερῶν ἀπηλλάχθαι ξυμβήσεται. οἷς μὲν γὰρ ἐλ-
 πίδα σωτηρίας ἢ μέλλησις φέρει, πολλὴ ἄνοια προτερήσασιν ἐς
 κίνδυνον τὸν ὑπὲρ τῶν ἔλων καθίστασθαι. οἷς δὲ τῇ βραδυτῆτι
 δυσκολώτερος ὁ ἀγὼν γίνεται, τὸ καὶ πρὸς ὀλίγον ἀναβάλλεσθαι
 χρόνον τῆς παραυτίκα προπιτείας μεμπτότερον.“ Ῥωμαῖοι μὲν
 15 τσαῦτα εἶπον. Βελισάριος δὲ ἀμειβέται ὧδε „Ἄλλ' ἔμοιγε καὶ
 λίαν προσδεχομένῃ τὰ παρ' ὑμῶν γέγνηται πάντα, ἐκβέβηκε δὲ
 παρὰ δόξαν οἰδέν. ἐγὼ γὰρ οἶδα πάλαι δῆμιον ὅτι πρᾶγμα ἀβου-
 λωτάτων ἔστι, καὶ οὔτε τὰ παρόντα φέρειν πέφυκας οὔτε τὰ μέλ-
 λοντα προβουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐγχειρεῖν μὲν εὐπετιῶς αἰεὶ τοῖς ἀμη-
 20 χάνοις, διαφθείρεσθαι δὲ ἀνεπισκέπτως ἐπίσταται μόνον. ἐγὼ
 μέντοι οὐκ ἂν ποτε διὰ τὴν ὑμετέραν ὀλιγωρίαν οὔτε ὑμᾶς ἀπολέ-
 σαμι ἐκῶν γε εἶναι οὔτε ὑμῖν τὰ βασιλέως ξυνδιαφθείραμι πρά- P 395
 γματα. πόλεμος γὰρ οὐκ ἔξ ἀλογίστου τῆς σπουδῆς κατορθοῦ-

6. τῆς λήθης] τῆς om. H et Reg.
 Hm. 16. ὑμῶν Vat. ἡμῶν P.

ibid. λήθης] λήθη Reg. et
 18. 21. 22. οὔτε — οὔτε]

Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ.

*interclusa est, idque tamdiu, ut spatium temporis vix animo complectamur, iam Romanorum parte iacet, insepulta: nos vero superstitēs, ut quas pati-
 mur, uno omnia verbo comprehendamus, in numerum vel sic iacentium venire cupimus. Quos enim famēs occupat, his mala quaevis suadet esse tolerabilia, aliarumque aerumnarum oblivionem sua praesentia inducit, et quodlibet mortis genus, praeter illud quod ipsa infert, homini suave reddidit. Quamobrem patere, ut malo hoc nondum fracti, pro nobis ipsi pugnemus, vel victoriam, vel aerumnarum finem consecuturi. Illi certe, quibus cumtatio speciem salutis offert, stultissime fecerint, si rerum summam in certaminis aleam praefestinent conicere: qui vero praelii difficultatem augent mora, haec, quantumcumque fuerit, ipsis vitio vertenda potius est, quam promptus ad audendum impetus. Huic Romanorum orationi Bellisarius ita respondit. Ego vero, quaecumque fecistis hactenus, certa cogitatione praesciebam, nec praeter opinionem quidquam accidit. Quippe iamdiu moti inavidum esse vulgus, nec instantis patiens, nec futuri providum, nihil actre nisi difficillima facile semper aggredi, temerique in perniciem ruere. At me caeca levitas vestra non ita movet, ut vos, resque Imperatoris perdere vobiscum velim. Neque enim rem bellicosam promovet inconsi-*

σθαι φιλεῖ, ἀλλ' εὐβουλίᾳ τε καὶ προμηθείᾳ τὴν τῶν καιρῶν ἀεὶ σταθμώμενος ῥοπήν. ὑμεῖς μὲν οὖν πεττεύειν ολόμενοι τὸν ἕνα βούλεσθε ὑπὲρ ἀπάντων ἀναρριπτεῖν κύβον, ἐμοὶ δὲ οὐ σύνηθες αἰρεῖσθαι πρὸ τοῦ ξυμφόρου τὸ ζύντομον. εἶτα σὺν ἡμῖν ἐπαγγέλλεσθε τοῖς πολεμίοις διὰ μάχης λέναι, πότε τὰς μελέτας τοῦ 5 πολέμου πεποιημένοι; ἢ ποῖος τὰ τοιαῦτα ἐκμαθῶν τοῖς ὄπλοις οὐκ οἶδεν ὅτι οὐ χωρεῖ ἄχρι τῆς διαπέρας ἢ μάχης; οὐδὲ αὐτὸς σοὶ ἐμμελετᾶν ὁ πολέμιος ἐν τοῖς ἀγῶσι παρέχεται. νῦν μὲν οὖν

B τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἄγαμαι καὶ συγγνώμων εἰμι ταραχῆς τῆσδε. ὡς δὲ ὑμῖν ταῦτα οὐκ εἰς καιρὸν γέγονε καὶ ἡμεῖς μελλήσει προ- 10 μηθεῖ χρώμεθα ἐγὼ δηλώσω. στράτευμα ἡμῖν ἀριθμοῦ κρείσσον ἐκ πάσης γῆς ἀθροίσας βασιλεὺς ἔπεμψε καὶ στόλος, ὅσος οὐ πώποτε Ῥωμαίοις ξυνέστη, τὴν τε Καμπανίας ἀκτὴν καὶ κόλπου τοῦ Ἴονίου τὰ πλείστα καλύπτει. ὀλίγων τε ἡμερῶν ξὺν πᾶσι τοῖς ἐπιτηδείοις παρ' ἡμῶς ἤξουσι, τὴν τε ἀπορίαν ἡμῖν διαλύ- 15 σοντες καὶ πλήθει βελῶν τὰ τῶν βαρβάρων στρατόπεδα καταχῶ-

C σοντες. ἀνθ' ὧν καὶ ἐλογισάμην ἐς τὴν ἐκείνων παρουσίαν τὸν τῆς ξυμβολῆς μᾶλλον ἀποθέσθαι καιρὸν, καὶ ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ τὸ τοῦ πολέμου πορίζεσθαι κράτος, ἢ σπουδῇ ἀλογιστῶ θρασυνόμενος τὴν τῶν ὄλων σωτηρίαν προέσθαι. ὅπως δὲ αὐτίκα τε ἤξουσι 20 καὶ μὴ περαιτέρω μελλήσουσιν, ἐγὼ προνοήσω.

D 62 δ'. Τούτοις μὲν Ῥωμαίων τὸν δῆμον παραθαρσύνας Βελισάριος ἀπεπέμψατο, Προκόπιον δὲ, ὃς τὰδε ξυνέγραψεν, αἰ-

22. παραθαρσύνας Reg. παραθρασύνας P.

derata celeritas, sed maturum consilium et providentia, quae omnia occasionum momenta ponderet. Vos, quasi alea luderetis, unius tali iactui summam rerum vultis subiacere. At meus non est mos compendia praecipere longioris operae utilitatibus. Deinde, nobiscum vos hostem aggressuros pollicemini. Verum quandonam vos re militari exercuistis? Quis hanc disciplinam ipsa armorum tractatione edoctus, ignorat, non eo pertinere praelium, ut repente erudiat usu rudem, nec tibi hostem in certaminibus umbratilem belli meditationem praebere? Ac vestram quidem alacritatem demiror: excitati vero tumultus do veniam. Hoc demum a vobis factum alieno tempore, et nos sapienter cunctari probabo. At nos misit Imperator contractum ex universo Orbe exercitum innumerabilem: et classis, quanta nunquam a Romanis conflata fuit, Campaniae littus et sinus Ionii partem maximam tegit. Huc paucos intra dies advenient cum omni genere commeatum, nec inopiam modo a nobis depellent, sed Barbarorum etiam castra obruent telorum vi. Quamobrem satius esse duxi pugnam in eorum adventum differre, et victoriam tuto consequi, quam praecipiti inconsultaque audacia salutem communem proicere. Caeterum ut quamprimum adsint, nec morentur diutius, providebo.

4. Vix plebem Romanam Belisarius his verbis animatam remisit, cum Neapolim, quo missum ab Imperatore exercitum fama nuntiabat, au-

τικα ἐς Νεάπολιν ἐκέλευεν ἵναί. φήμη γάρ τις περιήγγελλεν ὡς
 στρατεύματα ἐνταῦθα βασιλεὺς πέμψει. καὶ οἱ ἐπίστελλα ταῦς τε
 οἱ πλείστας οἶτον ἐμπλήσασθαι καὶ στρατιώτας ἀγεῖραι ἄπαν- H 217
 τας, ὅσους ἐν τῷ παρόντι ἐκ Βυζαντίου ἦκειν τετύχηκεν, ἢ ἴπ-
 5 πων φυλακῆς ἕνεκα ἢ ἄλλου ὀτουοῦν ἐνταῦθα λελείφθαι, οἷους
 δὴ πολλοὺς ἐς τὰ Καμπανίας χωρία ἠκηκόει ἵναί. τινὰς δὲ καὶ
 τῶν ταύτῃ φρουρῶν ἀφελίσθαι, ἤξειν τε ζῆν αὐτοῖς τὸν οἶτον
 παρακομίζοντα ἐς Ὀστίαν ὅτι τάχος, τὸ Ῥωμαίων ἐπίνειον. καὶ
 ὁ μὲν ζῆν τῷ Μουνδίλῳ τῷ δορυφόρῳ καὶ ὀλίγοις ἱππεῦσι διὰ P 396
 10 πύλης, ἢ Παύλου τοῦ ἀποστόλου ἐπώνυμος, νύκτωρ διήλαθε,
 λαθῶν τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὅπερ ἄγχιστα ὁδοῦ τῆς
 Ἀππίας ἐφύλασεν. ἐπειδὴ τε ἐς Ῥώμην οἱ ἀμφὶ Μουνδίλαν
 ἐπανήκοντες ἀφίχθαι ἤδη Προκόπιον ἐς Καμπανίαν οὐδενὶ ἐντυ-
 15 λμίσους ἔξω τοῦ στρατοπέδου πορεύεσθαι· εὐέλπιδες μὲν γεγένη-
 ται ἄπαντες, Βελισάριος δὲ θαρσύνσας ἤδη ἐπενόει τάδε· τῶν
 ἱππέων πολλοὺς ἐς τὰ πλησίον ἐξέπεμψεν ὀχυρώματα, ἐπιστεί-
 λας, ἦν τινες τῶν πολεμίων ταύτῃ ἴωσιν, ἐφ' ᾧ τὰ ἐπιτήδεια ἐς
 τὰ στρατόπεδα ἐσκομίσωνται, ἐνθεν αὐτοῖς ἐπεκδρομὰς τε καὶ B
 20 ἐνέδρας πανταχόθι τῶν τῆδε χωρίων αἰεὶ ποιουμένους μὴ ἐπιτρέ-
 πειν, ἀλλὰ παντὶ σθένει ἀπειργεῖν, ὅπως ἢ τε πόλις ἐλασσόνως
 ἢ πρότερον τῇ ἀπορίᾳ πιέζοιτο καὶ οἱ βάρβαροι πολιορκεῖσθαι

6. καμπανίας Reg. ἐν Καμπανίᾳ P. 8. παρακομίζοντα L. corr.
 Vulgo παρακομίζοντι. 13. ἐντυχόστα] ἐντυχόντι L. 15. πο-
 ρεύεσθαι Vat. Vulgo ἵναί.

ctorem huius Historiae Procopium destinavit, iussitque frumento naves
 implere plurimas, nec milites solum cogere omnes, cum ab urbe Byzan-
 tio recentes, tum qui in eo tractu, sive ut equos suos servarent, sive
 aliam ob causam restabant, quales multos per Campaniam sparsos audie-
 rat: sed partem etiam praesidorum, quae ibi essent, deducere, et cum
 ipsis Ostiam (id Romanorum navale est) frumentum advehere, quam ce-
 lerissime posset. Ille cum Mundila Praetoriano et paucis equitibus per
 eam portam, quae a Paulo Apostolo nomen habet, sic egressus est no-
 cte, ut hostium castra fefellerit, praesidii gratia proxime viam Appiam
 posita. Dein Mundila Romam reverso, ac referente iam in Campaniam
 pervenisse Procopium, Barbarorum nemine facto obviam, propterea quod
 hostes totam noctem sese castris tenerent, laeta spes omnibus affulsit, et
 plenus fiducia Belisarius hoc consilium cepit. Magnam equitum partem
 in vicinas munitiones emittit, praecipiens, ut, si qua hostium manus illac
 commeatu in castra importare velit, crebris inde factis excursibus, et
 laediis ubique structis, id nunquam patientur, sed omni ope prohibeant:
 quo et urbs minori quam ante prematur penuria, et obsideri potius Bar-

μᾶλλον ἢ αὐτοὶ πολιορκεῖν Ῥωμαίους δόξειαν. Μαρτίνον μὲν καὶ Τραιανὸν ξὺν χίλοις ἐς Ταρακίαν ἐκέλευσεν ἵνα. οἷς δὴ καὶ Ἀντωνίαν τὴν γυναῖκα ξυνέπεμψεν, ἐντειλάμενος ἐς τε Νεάπολιν αὐτὴν στέλλεσθαι ξὺν ὀλίγοις τισι καὶ τύχην ἐκ τοῦ ἀσφαλούς τὴν σφίσι ξυμβησομένην παραδοκεῖν. Μάγνον τε καὶ Σινθούην τὸν δορυφόρον πεντακοσίους μάλιστα ἐπαγομένους ἐς Τυβούρων τὸ φρούριον ἐπέμψε, σταδίους τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν Ῥώμης διέχον. ἐς μέντοι τὸ Ἀλβανῶν πόλισμα, σταδίους μὲν τοσοῦτους ἀπέχον, ἐν δὲ τῇ Ἀππίᾳ ὁδῷ κείμενον, πρότερον ἤδη Γόνθαριν ξὺν Ἐρούλοις τισι πέμψας ἔτυχεν, οὗς δὴ οἱ Γότθοι 10 βιασάμενοι ἐξήλασαν ἐνθὲνδε οὐ πολλῷ ὕστερον.

Ἔστι δὲ τις νεὺς Παύλου τοῦ ἀποστόλου, Ῥώμης τοῦ περιβόλου τέσσαρας καὶ δέκα σταδίους ἀπέχων. ὁ τε ποταμὸς αὐτὸν παραρρεῖ Τίβερις. ἐνταῦθα ὀχύρωμα μὲν οὐδαμῆ ἔστι, στοῦ δὲ τις ἄχρη ἐς τὸν νεὺν διήκουσα ἐκ τῆς πόλεως, ἄλλαι τε πολλαὶ 15 οἰκοδομαὶ ἀπ' αὐτῶν οὔσαι οὐκ εὐέφοδον ποιοῦσι τὸν χῶρον. ἔστι δὲ τις καὶ αἰδῶς πρὸς ταῦτα δὴ τὰ ἱερὰ τοῖς Γότθοις. ἐς D οὐδέτερον γοῦν τοῖν ἀποστόλοις νεὺν παρὰ πάντα τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν ἄχαρὶ τι πρὸς αὐτῶν γέγονεν, ἀλλὰ πάντα τῆδε τοῖς ἱερεῦσιν, ἥπερ εἰώθει, ἐξοσιοῦσθαι ξυμβέβηκεν. ἐν τούτῳ δὲ 20 τῷ χωρίῳ Βαλεριανὸν, τοὺς Οὐννοὺς ἀπαντας ἀπαγαγόντα, χαράκιμα περὶ τοῦ Τιβέριδος τὴν ὄχθην ἐκέλευε ποιεῖσθαι, ὅπως ἂν αὐτοῖς τε ἀδείστερον οἱ ἵπποι τρέφοιντο καὶ οἱ Γότθοι μᾶλλον

5. Σινθούην] εἰνθουσιν H. 6. Τιβούρων] τίσουρ Reg. et Lm. τίβαριν HL. 20. ξυμβέβηκεν] συμβέβηκεν L.

bari quam Romanos obsidere videantur. Martino Traianoque imperat Tarracinam abeant cum viris mille: quibuscum et Antoninam uxorem mittit, iussam proficisci inde Neapolim cum nonnullis, et fortunam, quae res cunq̄ue suas maneret, expectare in tuto. Ad Tiburtinum castellum, quod Roma stadiis abest cxx. Magno et Sinthue Praetoriano ducibus, quingentos fere destinat. Iam ante ad Albanorum oppidum, in via situm Appia, totidemque ab urbe stadiis dissitum, Gontharin cum Erulorum agmine miserat: quos Gotthi non multo post inde vi expulerunt.

Templum est Pauli Apostoli, quod a moenibus Romae stadiis xiv. distat. Alluitur fluvio Tiberi, nullis septum operibus: quanquam ab urbe pertinens ad templum hoc porticus, et vicina utriq̄ue aedificia, faciles negant ad locum aditus. Porro Gotthi sacram hanc Pauli aedem Apostoli, itemque alteram Apostoli Petri sic reverentur, ut neutram totē belli tempore, ne minimum quidem, violarint: at Sacerdotibus de more sacra illis omnia procurare licuerit. Iussus a Belisario Valerianus, Hunnis secum eductis omnibus, in eo loco, ad Tiberis ripam, castra ponere, tum ut liberius equos alerent, tum ut Gotthis facultas minor esset, lon-

ἔτι ἀναστρέλλονται τοῦ κατ' ἔξουσίαν ὡς ἀπωτάτω τῶν στρατοπέδων τῶν σφετέρων ἵνα. ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίει. ἐπειδὴ τε οἱ Οὐννοι ἐνταῦθα ἰστροτοπεδέσσαντο, ὅπερ ὁ στρατηγὸς ἐνετέλλετο, ἐς τὴν πάλιν ἀπήλαυε. ταῦτα μὲν οὖν Βελισάριος σδιαπραγμαμένος ἠσούχαζε, μάχης μὲν οὐκ ἄρχων, ἐκ δὲ τοῦ τεί- V 63
 χους ἀμύνεσθαι προθυμούμενος, ἦν τις ἔξωθεν ἀπ' αὐτῆς κα- P 397
 κούρησεν ἴοι. καὶ σίτον μέντοι τισὶ τῶν Ῥωμαίων δήμου πα-
 ρείχετο, Μαρτίνος δὲ καὶ Τραϊανὸς διελθόντες νύκτωρ τὰ τῶν
 πολεμίων στρατοπέδα, ἐπειδὴ ἐν Ταρκύνῃ ἐγένοντο, Ἀντωνίαν
 ἰδὲν ἐς Καμπανίαν ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐπεμψαν, αὐτοὶ δὲ τὰ ταύ-
 τη ὀχυρώματα καταλαβόντες, ἔνθεν τε ὀρμώμενοι, καὶ τὰς ἐφό-
 δους ἐκ τοῦ ἀλφνιδίου ποιούμενοι, τῶν Γότθων τοὺς τὰ ἐκείνη
 περιόντας χωρῖα ἀνστέλλον. Μάγνος δὲ καὶ Σινθούης τοῦ τε
 φρουρίου ἕσα κατεπεπτώκει ἐν βραχεῖ ἀνηκοδομήσαντο χρόνῳ
 15 καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο, ἤδη μᾶλλον ἐλύπουν τοὺς πο-
 λεμίους, ἅτε αὐτῶν τὸ ἐπιτείχισμα οὐκ ἔποθεν ὄν συχνά τε κα-
 ταθέοντες, καὶ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ ἐμπλήσσοντες αἰεὶ τῶν βαρβά- B
 ρων τοὺς τὰ ἐπιτήδεια παραπέμποντας, ἕως Σινθούης ἐν μάχῃ
 δὴ τιμὴν δόρατι πληγῆς τὴν δεξιὰν χεῖρα τῶν τε νεύρων οἱ ἀπο-
 20 κόνετων ἀπόμαχος τὸ λοιπὸν γέγονε. καὶ Οὐννοι δὲ τὸ στρα-
 τόπεδον ἐν γειτόνων, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, πεποιημένοι οὐκ ἐλάσ-
 σω κακὰ τοὺς Γότθους ἐποιοῦν, ὥστε καὶ αὐτοὶ τῷ λιμῷ ἐπιέ-
 ζοντο ἤδη, οὐκέτι σφίσι ἀδείας οὔσης τὰς τροφὰς ὥσπερ τὸ

1. ἀπωτάτω] ἀποτάτω P.

6. ἀπ' αὐτῆς] ἐκ' αὐτῆ Pm.

13. περιόντας] περιόντας L.

gis a suis castris evagandi ad libitum; mandatam exequitur, Hunnis-
 que, ubi Magister militiae praescripserat, metatis, in urbem redit. His
 constitatis, nihil movebat Belisarius, nec pugnam lacessebat, ad exter-
 nam vim, si qua ingrueret, a moenibus propulsandam paratissimus. Ac
 nonnullis quidem e Romana plebe frumentum praebuit: Martinus vero ac
 Traianus noctu castra hostium praetergressi, post surum Tarracinam ad-
 ventam, Antoninam cum paucis in Campaniam miserunt, et vicinis mun-
 tionibus occupatis, coeperunt ita inde erumpere, ut Gotthos, ea perva-
 gantes loca, subitis represserint incursionibus. Magnus et Sinthues, re-
 paratis brevi ruinis omnibus castelli Tiburtini, iam in tuto positi, hostem,
 cui munimentum hoc prope imminebat, magis ac magis vexabant, crebris-
 que et improvisis excursibus Barbaros, deductores com meatuum, percel-
 lebant: donec Sinthues, hasta in quodam certamine manu dextera vul-
 nerata, ac praecisis ipsius nervis, causarius in posterum fuit. Nec mi-
 nora Gotthi damna ab Hunnis, in propinquo, ut dixi, metatis, accipie-
 bant: ita ut iam ipsos quoque urgeret fames, crepta, qua prius gaude-

πρότερον εισκομίζεσθαι. και λοιμὸς δὲ αὐτοῖς ἐπιπεσὼν πολλοὺς
διέφθειρε, και μάλιστα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὅπερ αὐτοῖς ἀγχοῦ
τῆς Ἀππίας ὁδοῦ ὕστατον, ὡσαυτ μοι προδιδήλωται, γεγρονὺς
H 218 ἔτυχε. και αὐτῶν ὄλγοι ἐνθένδε ὄσοι οὐ διαφθάρησαν ἐς τάλλα
C χαρακώματα ὑπεχώρησαν. ταῦτὸ δὲ τοῦτο και Οὐννοὶ παθόν- 5
τες ἐς Ῥώμην ἐσῆλθον. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῆδε. Προκό-
πιος δὲ, ἐπεὶ ἐν Καμπανίᾳ ἐγένετο, στρατιώτας τε οὐχ ἥσους ἢ
πεντακοσίους ἐνταῦθα ἤγειρε, και νεῶν πολὺ τι χρῆμα σίτου ἐμ-
πλησάμενος ἐν παρασκευῇ εἶχε. παρῆν δὲ οἱ και Ἀντωνίνα οὐ
πολλῷ ὕστερον και τοῦ στόλον ἤδη ζῶν αὐτῷ ἐπεμελίτο. 10

Τότε και τὸ ὄρος ὃ Βέβιος ἐμνησάτο μὲν, οὐ μέντοι ἠρέν-
ξαστο, καιτοι γε και λίαν ἐπίδαξος ἐπ' αὐτοῦ ἐγγόνει ὅτι ἐρεῖξε-
ται. διὸ δὴ και τοῖς ἐπιχωρίοις ζυνέβη ἐς δέος μέγα ἐμπεπωκέ-
ναι. τὸ δὲ ὄρος τοῦτο Νεαπόλεως μὲν ἐβδομήκοντα σταδίοις
D διέχει, τετραμμένον αὐτῇ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, ἀπότομον δὲ 15
ἀτεχνῶς ἔστι, τὰ κάτω μὲν ἀμφιλαφὲς κύκλω, τὰ ὑπερθεν δὲ
κρημνῶδες τε και δεινῶς ἄγριον. ἐν δὲ τῇ τοῦ Βεβίου ὑπερβολῇ
σπῆλαιον κατὰ μέσον μάλιστα βαθὺ φαίνεται, ὥστε ἐκκύζειν αὐ-
τὸ ἄχρι και ἐς τὰ ἔσχατα τοῦ ὄρους διήκειν. και πῦρ ἐνταῦθα
ὄρᾶν ἀρείστιν, ἦν τις ὑπερκύπτειν τολμήσειε, και χρόνῳ μὲν 20
τῷ ἄλλῳ ἢ φλοῦξ ἐφ' ἑαυτὴν στρέφεται, πράγματα οὐδενὶ παρε-
χομένη τῶν ταύτη ἄνθρώπων, ἐπειδὴν δὲ κτύπον τινὰ μνηθμιῶ
ἐμπερῆ τὸ ὄρος ἀσιῆ, κόνεως μέγα τι χρῆμα οὐ πολλῷ ὕστερον

21. ἑαυτὴν] ἑαυτῇ L corr. *ibid.* στρέφεται] τρέφεται HL: illud
in marg. 23. ἀφιῆ] ἀφίη P.

bant, libera potestate importandae rei cibariae. Accessit pestilentia, quae cum eos invasisset, multos necabat, praecipue in castris, quae ad viam Appiam, uti supra commemoravi, postremo fecerant. Quicumque super- fuerunt, sane pauci, in alia castra se receperunt: idem passi Hunat, Romanam ingressi sunt. Haec ibi. Procopius vero, postquam in Campaniam venit, illic milites minimum quingentos collegit, et onustas frumento na- ves quam plurimas disposuit. Haud multo post affuit Antonina, et cum eo tum classem curare coepit.

Eodem tempore Vesuvius mons immugit: at eorum nihil evomuit, quorum eruptionem mugitus ille minari sic videbatur, ut indigenae vehementer expaverint. Distat mons Neapoli stadiis lxx. obversus illi a Septentrione. Admodum praeruptus est: imus quidem eius ambitus gra- ta nemorum opacitate blanditur; superior vero praecipitiis summaque horret asperitate. In medio ferè vertice hiatus apparet, tam altus, ut ad imas montis radices pervadere videatur. Si quis ibi audeat intro de- spicere, huic ignem videre licet: cuius flamma alias in se volvitur, ne- mini incolarum molesta. Verum ubi mons mugitui similem edit sonitum, plerumque ingentem cineris vim prorumpit haud multo post: quae postis

ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἀντήσι. καὶ ἦν μὲν τινα ὀδῶν τὸ κακὸν τοῦτο
 βαδίζοντα λάβη, τοῦτον δὲ τὸν ἀνδρωπον οὐδεμιᾷ μηχανῇ βιώ-
 σισθαί ἐστιν, ἦν δὲ οὐκίως τισὶν ἐπιπέσοι, πίπτουσι καὶ αὐταὶ
 τῷ τῆς κότειος πλήθει ἀχθόμενοι. ἀνέμιον δὲ σκληροῦ, ἂν οὕτω P 398
 5 τύχη, ἐπιπεσόντος, ἀνίεναι μὲν αὐτὴν ξυμβαίνει ἐς ἕνος μέγα,
 ὡς μηκέτι ἀνθρώπων ὄρατὴν γίνεσθαι, φέρεσθαι δὲ ὅπη ἂν αὐτῇ
 τὸ πνεῦμα ἐπιφορον ἴοι, ἐπιπίπτειν τε εἰς γῆν, ἢ ὡς ἐκαστάτω
 τυγχάνει οἶσα. καὶ ποτε μὲν φασιν ἐν Βυζαντίῳ ἐπιπεσοῦσαν
 οὕτως ἐκπλήξαι τοὺς ταύτη ἀνθρώπους ὥστε πανόημι ἐξ ἐκείνου
 10 δὴ καὶ ἐς τότε τοῦ χρόνου λιταῖς ἐνιαυσίοις ἐξιλιάσκεσθαι τὸν θεὸν
 ἔγνωσαν, ἐς Τριπολιν δὲ τῆς Λιβύης χρόνῳ ἑτέρῳ ἐμπεπτωκέναι.
 καὶ πρότερον μὲν ἐνιαυτῶν ἑκατὸν ἢ καὶ πλείονων τὸν μυκηθμὸν
 τοῦτόν φασι γενέσθαι, ὕστερον δὲ καὶ πολλῶν ἔτι θάσσον ξυμβῆ-
 ναι. τοῦτο μέντοι ἀπισχυρισάμενοι λέγουσιν, ὅτι δὴ ἐπειδὴν τῷ B
 15 Βεβίῳ ταύτην ἐρεύξασθαι τὴν κόνιν ξυμβαλεῖ, ἐδθηρὴν ἀνάγκη
 πρὸς καρπὸς κατὰ τὴν ἐκείνη χώραν ἄπασαν. ἀπὸ δὲ λεπτό-
 τατός ἐστι καὶ πρὸς ὕψος ἰκανὸς πεφυκὼς ἐν τῷ ὄρει τοῦτω
 πάντων μάλιστα. ἐς τοῦτο ἀμέλει τοὺς φθόγγα ἄλόντας ἐκ τῶν
 ἄνωθεν χρόνων λιτροὶ πέμπουσι. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ Βεβίῳ ταύτη
 20 πη. ἔχει.

ἐ. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλο στράτευμα ἐκ Βυζαντίου κατέ- C
 V 64
 πλευσεν, Ἰσαύρων μὲν ἐς τὸν Νεαπόλεως λιμένα τρισχιλιοί, ὧν
 Παῦλος καὶ Κώνων ἡγούντο, ἐς Ὑδροῦντα δὲ Θράκις ἱππεῖς
 ὀκτακόσιοι, ὧν Ἰωάννης ἤρξεν ὁ Βιταλιανοῦ τοῦ πρώην τετυραν-

16. κατὰ add. P et Scaliger: om. HL.
 Scaliger. Ἀροῦντα P.

23. Ὑδροῦντα Pm et

si in via quempiam deprehenderit, nullo is pacto mortem potest effuge-
 re: si in domos inciderit, eae corrunt, oppressae copia cineris. Hic de-
 mum, si forte ventus vehementior incumbat, in sublime adeo tollitur, ut
 visum fugiat, et quocumque impellit aura, perlatas, in terram decidat re-
 motissimam. Ferunt illius casu sic territum aliquando Byzantium, ut
 quae tunc ad placandum Deum decretae sunt, etiamnum habeantur so-
 lennes supplicationes. Alio tempore cadentem eum excepit Tripolis Li-
 byae. Iam autem anni sunt centum, et amplius, ut perhibent, cum prior
 motissimus editus fuit; alterius multo recentior est memoria. Caeterum af-
 firmant fieri non posse, quin omnis regio, in quam cineres Vesuvius eru-
 ctaverit, exuberet frugibus. In eo monte caelum est tenuissimum omnium,
 ac saluberrimum. Eo certo Medici diutina tabe correptos mittant. Sed
 de Vesuvio hactenus.

5. Hoc interim spatium aliae Byzantio copiae navibus advectae sunt.
 Ac Neapolim quidem tria Isaurorum millia, Paulo et Conone ducibus,
 appulerunt, Hydruntem vero Thracas equites mille. quibus praecerat Iosa-

νηκότος ἀδελφιδούς καὶ ξὺν αὐτοῖς ἕτεροι στρατιῶται ἐκ καταλί-
 γον ἵππικῶν χίλιοι· ὧν ἄλλοι τε καὶ Ἀλέξανδρός τε καὶ Μαρξέν-
 τιος ἦρχον. ἐτύγγανε δὲ ἤδη καὶ Ζήνων ξὺν τριακοσίοις ἵππεύ-
 σιν ἐς Ῥώμην διὰ τε Σαμνίου καὶ Λατίνης ὁδοῦ ἀφικόμενος. ἐπεὶ
 δὲ καὶ Ἰωάννης ξὺν τοῖς ἄλλοις ἕκασιν ἐς Καμπανίαν ἦλθεν, 5
 D ἀμάξας πολλὰς ἐκ Καλαβρῶν ἔχων, ἀνemiγγυτο τοῖς πεντακο-
 σίοις ἡθροισμένοις ἐκ Καμπανίας, ὥσπερ μοι εἴρηται. οὗτοι
 μὲν ὁδὸν ἔχοντες τὴν παραλίαν ξὺν ταῖς ἀμάξαις ἦσαν ἐν νῦν
 ἔχοντες, ἦν τι ἀπαντήσῃ πολέμιον σφίσι, κύκλον τέ τινα καὶ χα-
 ρακώματος σχῆμα τὴν ἀμάξας ποιησαμένους ἐνθ' ἴδε τοὺς ἐπιόν- 10
 τας ἀμύνασθαι, τοῖς δὲ ἀμφὶ Παῦλόν τε καὶ Κώνωνα πλεῖν κατὰ
 τάχος ἐκέλευον, καὶ σφίσι εἰς Ὀστίαν ξυμμίξαι τὸ Ῥωμαίων
 ἐπίνειον, σίτον μὲν ἱκανὸν ἐν ταῖς ἀμάξαις ἐνθ' ἐμένοις, τὰς ναῦς
 τε ἀπάσας οὐ σίτου μόνον ἐμπλησαμένους, ἀλλὰ καὶ οἴνου καὶ
 P 399 τῶν ἀνογαλιῶν ἀπάντων. καὶ αὐτοὶ μὲν τοὺς ἀμφὶ Μαρτίνου 15
 καὶ Τραϊανὸν ᾤοντο ἐς τὰ ἐπὶ Ταρακίνης χωρία εὐρήσειν καὶ ξὺν
 αὐτοῖς ἐνθ' ἴδε ἰένα· γεγονότες δὲ ἄγχιστα ἕμιαθον ὡς ὀλίγω
 πρότερον ἐς Ῥώμην μετάπεμπτοι ἀνεχώρησαν. Βελισάριος δὲ
 τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην προῖεναί μαθὼν καὶ δεισας μὴ σφῶς οἱ
 πολέμιοι πλήθει πολλῶ ἀπαντήσαντες διαφθείρωσιν ἐποιεῖ τὰδε. 20
 πύλην τὴν Φλαμινίαν, οὗ δὴ αὐτῆς ἄγχιστα ἐστρατοπεδεύσα-
 σθαι τοὺς πολεμίους τετύχηκε, λίθων οἰκοδομίαις αὐτὸς κατ'
 ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμου ἀπέφραξεν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπρο-

23. ἐν τοῖς om. L.

nes, Vitaliani tyranni nuperi ex sorore nepos; et cum his e numeris
 equestribus alii milites mille, quibus, ut alios taceam, Alexander et Mar-
 centius imperabant. Iam et Zeno cum ccc. equitibus Romam per Sam-
 nium ac viam Latinam pervenerat. Postquam autem Ioannes quoque
 cum caeteris omnibus in Campaniam advenit, coactis e Calabria plaustris
 quamplurimis instructus, adiunxit se quingentis illis, qui ex Campania,
 uti diximus, collecti fuerant. Hi secundum mare iter facientes, plaustra
 secum trahabant eo consilio, ut, si hostis occurreret, illis in castrorum
 speciem circumvallati, vim illatam repellerent. Iidem Paulo et Cononi
 mandaverant, ut celeri navigatione usi, copias specum ad Ostiam, Roma-
 norum navale, iungerent. Magno frumenti numero in plaustra imposito,
 naves cunctas non solum frumento, sed vino etiam rebusque omnibus ne-
 cessariis compleverant. Martinum quidem ac Traianum apud Tarraci-
 nam se offensuros et cum ipsis inde profecturos rebantur: verum, ubi
 proxime ventum est, eos Romam paulo ante revocatos abiisse intellexe-
 runt. Certior factus Belisarius Ioannis copias progredi, ac veritus ne
 ingenti hostes numero facti obviam, eas delerent, rationem hanc iniit.
 Portam Flaminiam, ad quam hostes castra locaverant, ipse belli huius
 initio, quemadmodum in superiore libro narravi, lapideo pariete obstru-

σθεν λόγοις ἐρρήθη, ὅπως δὴ μὴ ἐνθύνδε οἱ πολέμιοι εὐπετῶς Β
 ἔχουσιν ἢ βιάζεσθαι ἢ τινα ἐπιβολὴν ἐς τὴν πόλιν ποιείσθαι. καὶ Η 219
 ἂπ' αὐτοῦ ξυμβολὴν οὐδεμίαν ἐν ταύτῃ γεγενῆσθαι ξυμβέβηκεν,
 οὐδὲ τι οἱ βύρβαροι ἔσεσθαι σφίσι πολέμιον ἐνθύνδε ὑπώπτεον.
 5 ταύτης τῆς πύλης νύκτωρ τὴν οἰκοδομίαν περιελάον, οὐδενὶ τῶν
 πάντων προειρημένον, τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ ἐνταῦθα ἤτοι-
 μαζεν. ἅμα τε ἡμέρα διὰ πύλης Πιγκιανῆς Τραιανόν τε καὶ Διο-
 γένην ξὺν ἱππεῦσι χιλοῖς ἐπεμψεν, οὓς δὴ ἐν τε τοῖς χαρακώ-
 μασι βάλλειν ἐκέλευσε καὶ, ἐπειδὴν οἱ ἐναντιοὶ ἐπ' αὐτοὺς ἴωσι,
 10 φεύγειν τε ἤχιστα αἰδομένους καὶ μέχρις ἐς τὸν περιβόλον ἀπε-
 λαίνειν δρόμῳ. τινὰς δὲ καὶ ταύτης ἐντὸς τῆς πυλίδος ἔστησεν.
 οἱ μὲν αὖν ἕμφι Τραιανόν, καθάπερ σφίσι ἐπέστελλε Βελισά- C
 ριος, τοὺς βαρβάρους ἠρέθιζον, καὶ αὐτοὺς οἱ Γότθοι ἐκ πάν-
 των ἀγειρόμενοι τῶν χαρακωμάτων ἡμύνοντο. ἀμφοτέροι τε ὡς
 15 τάχιστα ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως περιβόλον ἤσαν, οἱ μὲν ὅτι φεύ-
 γουσι δύξαν παρέχοντες, οἱ δὲ διώκειν τοὺς πολεμίους οἰόμενοι.
 Βελισάριος δὲ, ἐπειδὴ τάχιστα τοὺς ἐναντίους ἐς τὴν διώξιν κα-
 θισταμένους εἶδε, πύλην τε τὴν Φλαμινίαν ἀνοίγνυσι καὶ τὸ στρά-
 τευμα ἐπὶ τοὺς βαρβάρους σὺ προσδεχομένους ἀφήσιν. ἐν δὲ
 20 τῶν Γότθων στρατόπεδον περὶ τὴν ταύτην ὁδὸν ἐτύγγαθεν ὄν.
 καὶ τις αὐτοῦ ἔμπροσθεν ἦν στενοχωρία κρημνώδης τε καὶ δεινῶς
 ἄβατος. ἐνταῦθα τῶν τις βαρβάρων τεθωρακισμένος τε καὶ
 σώματος εὖ ἐς ἀγῶνα ἤκων, ἐπειδὴ εἶδε προϊόντας τοὺς πολε- D
 μίους, προτερήσας εἰστήκει καὶ τοὺς ἐταίρους ἐκύλει τε καὶ πρό-

23. σὺ om. HL: habent marg.

xerat, ne ea Barbari vel inferre vim facile possent, vel in urbem quidquam moliri. Quocirca nunquam ibi pugnatum fuerat, et ea parte nihil hostile Barbari suspicabantur. Belisarius praestructum huic portae obicem noctu demolitus, quod nemini se facturum praedixerat, partem exercitus maximam ibi disposuit. Prima luce, Traianum ac Diogenem porta Pinciana cum equitibus mille emittit, iubetque telis castra impetere, et ubi hostes eruperint, abiecto pudore, ad muros usque refugere citato cursu. Nonnullos etiam extra hanc portam collocat. Ergo qui cum Traiano erant, Barbaros ex Belisarii praescripto lacessunt: tum eos Gotthi ex omnibus castris confluentes repellere: mox intendere utrique cursum ad urbis moenia, hi fugientium speciem atque opinionem praebentes, illi se hostem in fugam agere existimantes. Simul hostes Belisarius vidit instando provehi, portam Flaminiam aperit, copiasque in Barbaros neopinantes emittit. Viae, quae illic est, imminabat unum ex Gotthorum vallis: pro quo erant angustiae praecipites atque adita difficillimae. Ut primum hostes eo vidit accedere Barbarus quidam indutus lorica, validoque ad pugnandum corpore praeditus, prior insistit, sociosque incla-

τερον ἤδη τὴν στενοχωρίαν καταλαβεῖν καὶ ξυμφυλάσσειν ἤξιον.
 Μουνδίλας δὲ φθάσας αὐτὸν τε ἔκτεινε καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων
 V 65 οὐδένα ἐς τοῦτον διελθεῖν τὸν στενωπὸν ξυνεχώρησεν. διελθόν-
 τες οὖν, οὐδενὸς σφίσι ἀντιστατοῦντος, ἐς τε τὸ πλησίον χα-
 ράκωμα ἵκοντο καὶ αὐτοῦ τινες δι' ὀλίγου ἀποπειρασάμενοι οὐκ 5
 ἔσχον ἐλεῖν ἰσχυρῶς τοῦ χαρακώματος, καίπερ οὐ πολλῶν ἐνταῦθα
 ἐγκαταλειμμένων βαρβάρων. ἦ τε γὰρ τάφρος ἐς μέγα τι βύ-
 θος ὁρώρουτο καὶ χοῦς ὅς ἐνθένδε ἀφῆρητο, ἐς τὴν ἐντὸς αἰεὶ ἐν-
 τιθέμενος μοῖραν ἐς ὕψος τε ἤρето καὶ ἀντὶ τείχους ἐγένετο, τοῖς
 τε σκόλοφι περιεσταύρωτο ὑπερφυῶς, ὕψεσι τε λίαν καὶ συχνοῖς 10
 P 400 οὔσιν. οἷς δὲ θαρσοῦντες οἱ βάρβαροι καρτερῶς τοὺς πολεμίους
 ἠμύοντο. εἷς δὲ τῶν Βελισαρίου ὑπασπιστῶν, Ἀκυλῖνος ὄνο-
 μα, δραστήριος ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα, λώρου λαβόμενος ἵππου,
 ἐνθένδε ξὺν τῷ ἵππῳ ἐς μέσον τὸ χάρακωμα ἤλατο, καὶ τινὰς
 τῶν ἐναντίων αὐτοῦ ἔκτεινε. περιστάτων δὲ αὐτὸν συχνὰ τε 15
 ἀκοντιζόντων τῶν ἐναντίων ὁ μὲν ἵππος πληγῆς ἔπεσεν, αὐτὸς
 δὲ παρὰ δόξαν διὰ μέσων τῶν πολεμίων διέφυγε. πεζὸς δὲ ξὺν
 τοῖς ἑτέροις ἐπὶ πύλας Πιγκιανῶς ἦει. ἔτι δὲ διώκοντας τοὺς βαρ-
 βάρους καταλαβόντες καὶ κατὰ νότου βύλλοντες ἔκτειναν. ὅπερ
 δὴ οἱ ἀμφὶ Τραιανὸν κατιδόντες, ἐπιβεβοηθηκότων σφίσι καὶ 20
 τῶν ταύτῃ ἐν παρυσκευῇ καθιστώτων ἱππέων, ἐπὶ τοὺς διώκον-
 B τας δρόμῳ ἐχώρουν. τότε δὲ οἱ Γύτθοι καταστρατηγηθέντες τε
 καὶ τῶν πολεμίων ἐν μέσῳ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἀπειλημμένοι,
 οὐδενὶ κόσμῳ ἔκτεινοντο. πολὺς τε αὐτῶν γέγονε φόρος καὶ ὀλί-

mans, hortatur, ut iam ocus angustias occupent, ac secum custodiant.
 Sed antevertens Mundilas ipsum obruncat, nec Barbarum quemquam in
 angustum aditum succedere sinit. Romani vero, repugnante nemine, sub-
 euntes, ad vicina castra evadunt: quae firmo defensione positu nonnulli ali-
 quandiu tentarunt frustra, quamvis non admodum multi in his Barbari
 relictī essent. Nam et fossa erat altissima, ac terra, quaecumque inde
 egesta fuerat, in margine interiori exaggerata sic eminebat, ut muri vi-
 cem exhiberet, vallisque acutissimis deusiasmisque cincta horrebat. Quo
 freti praesidio Barbari, hostem acriter prohibebant. Tum Aquilinus
 (erat hic e Scutariorum Belisarii numero) vir strenuissimus, apprehenso
 equi loro, in media castra cum equo insilit, ibique hostium nonnullos
 caedit. Subinde ab aliis circumfusis iaculisque appetitus, strato vulne-
 ribus equo, per medios hostes praeter opinionem evadit, et pedibus ad
 portam Pincianam se confert cum sociis: qui Barbaros adhuc nostris in-
 stantes assecuti, caedem, coniectis in terga telis, facere coeperunt. Quod
 ubi Traianus animadvertit, turmis equitum, qui praesto illic erant, adiu-
 tus, cum suis cursum in persequentes flectit. Tum Gotthi astu decepti
 bellico, atque improvise ab hostibus intercepti, foede trucidabantur. Ma-

γοι κομιδῆ ἔς τὰ στρατόπεδα διέφυγον μάλιστα, οἳ τε λοιποὶ περὶ πᾶσι τοῖς χαρακώμασι δέσαντες αὐτοῦ φραζόμενοι τὸ λοιπὸν ἔμενον, αὐτίκα δὴ μύλα ἐπιέται σφίσι τοὺς Ῥωμαίους οἰόμενοι. ἔν τούτῳ τῷ ἔργῳ τῶν τις βαρβύρων Τραιανὸν βάλλει ἔς τὸ πρόσωπον, ὄφθαλμοῦ μὲν τοῦ δεξιοῦ ἄνωθεν, ὀλίγω δὲ τῆς ῥίνος ἄποθεν. καὶ σιδήρεος μὲν ἅπας ἐντός τε ἐπάγη καὶ παντάπασιν ἀφανὴς γέγονε, κάπερ μεγάλην τε τὴν ἀκίδα ἔχων καὶ μακρὰν κομιδῆ, τοῦ δὲ βέλους τὸ λειπόμενον ἔς τὴν γῆν οὐθενὸς βιασαμένου C εὐθὺς ἔπεσε. δοκεῖ γάρ μοι οὐδὲ ἀσφαλῶς ἔς αὐτὸν ὁ σιδήρεος 10 πη ἐρηρῆσθαι. Τραιανῷ μέντοι αἰσθησις τούτου οὐδεμίαν ἐγένετο, ἀλλ' οὐδὲν τι ἤσσον κτείνων τε καὶ διώκων τοὺς πολεμίους διέμεινε. πέμπτῳ δὲ ὕστερον ἐνιαυτῷ αὐτομάτως ἐν τῷ προσώπῳ προῦχον τὸ τοῦ σιδήρου ἄκρον ἐφάνη. τρίτον δὲ τοῦτο ἔτος 15 ἔξ οὗ κατὰ βραχὺ πρόβεισιν ἔξω ἀεί. ἐπίδοξος οὖν ἐστὶ πολλῶν ὕστερον ἔξω γενήσασθαι ἢ ἀκίς ξύμπασα. ἐμπόδιος δὲ τῷ ἀνθρώπῳ οὐδαμῇ γέγονε. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔσχεν.

5. Οἱ δὲ βάρβαροι εὐθὺς μὲν ἀπεγίνωσκέν τε τὸν πό- D λεμον καὶ ὅπως ἐνθένδε ἀναχωρήσουσιν ἐν βουλήῃ εἶχον, πρὸς τε τοῦ λοιμοῦ καὶ τῶν πολεμίων διεφθαρμένοι, ἔς ὀλίγους τε 20 ἦδη ἐκ μυριάδων περισστηκότες πολλῶν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ H 220 τῷ λιμῷ πιεζόμενοι τῷ μὲν λόγῳ πολιορκοῦντες, ἔργῳ δὲ πολιορκούμενοι πρὸς τῶν ἐναντίων καὶ πάντων ἀπονεκκισμένοι τῶν ἀναγκαίων. ἐπεὶ δὲ καὶ στράτευμα ἕτερον ἐλθεῖν τοῖς πολεμίους κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἐκ Βυζαντίου ἐπύθοντο, οὐχ

14. ἔξω P ex Vat. ἐνδον HL. ἐνδοθεν Maltretus.

gna eorum edita strage, oppido pauci in castra sese vix recepere: caeteri suis omnibus castris timentes, ratiq̄ue impetum mox facturos Romanos, loci praesidium minime dimittebant. In eo certamine Barbarus quidam Traiani faciem telo contigit supra dexterum oculum, haud procul naso. Ac ferrum quidem penitus infixum omnino latuit, quamvis magnum et valde longam haberet cuspidem. Pars teli reliqua protinus huic decidit sponte: quippe cui ferrum, ut arbitror, leviter inhaereret. Ictum hunc Traianus minime sentiens, nihilo segnius urgere hostes ac caede sternere institit. Quinto post anno, sponte in vultu prominens ferri mucro se prodidit: iamque annus agitur tertius, ex quo magis ac magis paulatim exit: ita ut aliquando, sero licet, excessurus prorsus videatur: homini autem nihil affert impedimenti. Haec ita se habuerunt.

6. Continuo Barbari desperare bello coeperunt, ac de discessu de- liberare: cum et pestilentiae vi et hostili ferro iam ad paucos e myriadibus multos redacti, maximeque urgente fame, sic intercluderentur com- meatu omni, ut verbo tenus atque in speciem obsessores, reipsa ab ho- stibus obsiderentur. Ad haec, accepto nuntio, Romanis Byzantio terra

- P 401 ὅσον ἐτύγχανεν ὄν, ἀλλ' ὅσον ἢ τῆς φήμης ἔξουσία ποιεῖν ἴσχυε, κατωρρωδηκότες τὸν πόλεμον τὴν ἀναχώρησιν ἐν βουλήῃ ἔποιούντο. ἔπεμψαν οὖν πρέσβεις ἐς Ῥώμην καὶ Ῥωμαίων ἄνδρα ἐν Γότθοις δόκιμον τρίτον αὐτὸν, ὃς παρὰ Βελισάριον ἐλθὼν ἔλεξε τοιαύδε „Ὡς μὲν οὐδετέροις ἡμῶν ἐς τὸ ξυμφέρων τὰ τοῦ πολέμου κερῶρηκεν ἐξελίσταται ἡμῶν ἕκαστος ἐς αὐτὴν ἡκων τῶν ἐνθένδε δυσκόλων τὴν πείραν. τί γὰρ ἂν τις ἐκατέρων ἀρνηθεῖη τῶν στρατοπέδων, ὧν οὐδετέροις ἢ ἄγνοια κείσθαι ξυμπέπτωκεν; ὡς δὲ ἄξυνέτων ἐστὶν ἀνδρῶν ἀπέραντά τε ταλαιπωρεῖν βούλεσθαι, φιλονεικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα, καὶ λύσειν τῶν ἐναχλοῦντων 10 μηδεμίαν εὐρεῖν, οὐδεὶς ἂν, οἶμαι, τοῦτό γε οὐκ ὄντως ἀνόητος ὦν ἀντίποι. ὅταν δὲ αὐτὰ οὕτως ἔχη, τοὺς ἐκατέρων ἡγουμένους προσήκει μὴ δόξης τῆς οἰκείας τὴν τῶν ἀρχομένων σωτηρίαν προτεῖσθαι, ἀλλὰ τὰ τε δίκαια τὰ τε ξύμφορον οὐ σφίσις αὐτοῖς 15 μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφῶν ἐναντιοῖς ἐλέσθαι, οὕτω τε τὴν διάλυσιν τῶν παρόντων ποιεῖσθαι δυσκόλων. τὸ μὲν γὰρ τῶν μετρίων ἐφείσθαι πᾶσι χαλεποῖς δίδοται πόρον, τῷ δὲ φιλονεικῶ τὸ μηδὲν περαίνεσθαι τῶν δεόντων συμπεφύκεν. ἡμεῖς μὲν οὖν καταστροφῆς πέρι τοῦδε βουλευσάμενοι τοῦ πολέμου τὰ ξύμφορα 20 ἐκατέροις προτεινόμενοι, ἐν οἷς τι καὶ τῶν δικαίων ἐλασσοῦσθαι οἴομεθα, παρ' ἡμᾶς ἤκομεν. ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς μὴ φιλονεικίᾳ τινὶ πρὸς ἡμᾶς χρώμενοι διαφθεῖρεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ ξυνοίσοντα

8. ὧν οὐδετέροις L. ὧν οὐδ' ἑτέροις P. 9. ὡς P cum Scalligero. ὃς HL. 12. ἀντίποι] Vulgo ἀντίειχη. 15. τε τὴν L. τε καὶ τῆν P. 17. δίδοται] δίδοσθαι HL: illud in marg.

marique exercitum advenire, non quantulus erat, sed quantus famae ambitio fingebatur; bellum perhorrescentes, de maturanda profectioe consilia agitabant. Itaque Oratores Romam destinant, et virum Romanum, inter Gotthos auctoritate praestantem, cum duobus aliis: qui ad Belisarium admissus, his fere verbis disseruit. Quisque nostrum acrumnas, quas bellum parit, expertus, neutri id parti utile fuisse didicit. Quis enim est in utroque exercitu, hui, quod neutri ignorant, negare velit? Nec quidquam, opinor, nisi vere desipiat, repugnabit dicenti mihi stultorum esse hominum ob institutam honoris contentionem in malis semper haerere velle, neque ullum molestiarum exitum reperire. Quae cum ita sint, eorum est, qui genti utrique praesunt, non profundere subditorum salutem, laudis propriae gratia; sed quod aequum est, et cum sibi, tum hostibus conducibile amplectendo, huius temporis calamitati finem imponere. Est enim acerba quaeque et difficilia expedit mediooritatibus amor: dum ambitio, pro ingenita malignitate, nullum praestat officium. Itaque finiendi belli consilium huc affertimus, proponentes quae in rem communem erunt; licet ius in his nostrum haud omnino retineamus. Et vos cavete, ne quodam nobiscum superbe certandi studio ducti, malis in perniciosum tueret, quam ut-

ὑμῖν αὐτοῖς ἐλθεῖν βουλευσθησθε. προσήκει δὲ μὴ ἔξω ἐγχειρή-
 σαι τοὺς λόγους ἀμφοτέροισι ποιῆσθαι, ἀλλ' ὑπολαμβάνοντας ἐκ
 τοῦ πικρατέα, ἦν τι μὴ ἐπιτηδείως εἰρησθαι δοκῆ. οὕτω γὰρ
 ἑκατέροις εἰρηκέναι τε διὰ βραχέος ὕσα σφίσι κατὰ τῶν ἴσσι καὶ
 5 τὰ δέοντα πεπραχθῆναι συμβήσεται. ἀπεκρίνατο οὖν Βελισάριος
 „Ὅπῃ μὲν, ὅπως φατέ, προΐεναι τὸν διάλογον οὐδὲν καλέσει, D
 ὅπως δὲ εἰρηναῖά τε καὶ δίκαια πρὸς ὑμῶν λέγοιτο.“ αὐθις οὖν
 Γότθων οἱ πρόβειοι εἶπον „Ἡδικήκατε ἡμᾶς, ἄνδρες Ῥωμαῖοι,
 ἐπὶ φίλους τε καὶ ξυμμάχους ὄντας ὄπλα οὐ δέον ἄρᾶμενοι. ἐροῦ-
 10 μεν δὲ ὑπερ καὶ ὑμῶν ἕκαστον οἰόμεθα ξυνεπίστασθαι. Γότθοι
 γὰρ οὐ βία Ῥωμαίους ἀφελόμενοι γῆν τῆς Ἰταλίας ἐκτήσαντο,
 ἀλλ' Ὀδοάκρος ποτε τὸν αὐτοκράτορα καθελὼν ἐς τυραννίδα τὴν
 τῆδε πολιτείαν μεταβαλὼν εἶχε. Ζήνων δὲ τότε τῆς ἐφίας κρα-
 τῶν καὶ τιμωρεῖν μὲν τῷ ξυμβεβασιλευκότη βουλόμενος κατὰ τοῦ
 15 τυράννου, τὴν δὲ χώραν ἐλευθεροῦν, Ὀδοάκρου δὲ καταλύσαι
 τὴν δύναμιν οὐχ οἷός τε ὢν, Θεωδέριχον ἀναπέθει τὸν ἡμῶν ἄρ-
 χοντα, καίπερ αὐτὸν τε καὶ Βυζάντιον πολιορκεῖν μέλλοντα, κα-
 ταλύσειν μὲν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐχθρὰν τιμῆς ἀναμνησθέντι πρὸς
 αὐτοῦ ἧς τετύχηκεν ἤδη, καὶ πατρίκιός τε καὶ Ῥωμαίων γεγνηὸς
 20 ὕπατος, Ὀδοάκρον δὲ ἀδικίας τῆς ἐς Ἀγούστουλον τίσεισθαι, P 402
 καὶ τῆς χώρας αὐτὸν τε καὶ Γότθους τὸ λοιπὸν κρατεῖν ὀρθῶς καὶ

2. ἀμφοτέροισι] ἀμφοτέρων H: illud Hm. 3. δοκῆ — βραχέος
 ex Vat. add. P: om. H, non L. 7. ὅπως] ὡς Hm. *ibid.* ἡμῶν]
 ἡμῶν L. 14. ξυμβεβασιλευκότη] ξυμβιβουλευκότη L. 19. γε-
 γνηὸς] γέγονεν HL. 20. Ἀγούστουλον] Vulgo Ἀγούστουλον.

*atras sequi utilitates. Caeterum convenit orationes utrinque haberi non
 continentes; at si quid perperam dictum videbitur, illico interpellari. Quo
 fiet, ut quae quisque habet in animo, comprehense ac praecise dicat, et of-
 ficio fungatur suo. Tum haec retulit Belisarius. Ita quidem, ut dicitis,
 procedat colloquium per me licet: sed videts ut pacis studio et aequitati
 sermo vester conveniat. Rursus Gotthorum Oratores. Inique fecistis,
 Romani, cum in nos, amicos licet sociosque vestros, arma, contra quam
 fas erat, sumpstistis. In eam rem proferre satis habebimus, quae cuique
 vestrum nota esse existimamus. Non ita Gotthi Italia potiti sunt, ut ea Ro-
 manos per vim spoliaverint. Sed olim Odoacer, sublato Imperatore, rei
 administrationem publicae, hio tyrannide mutatam, obtinuit. Tunc temporis
 Zeno Orientis Imperator in animo habens, ei, qui consors principatus fue-
 rat, factam a tyranno iniuriam ulcisci, atque has oras in libertatem resti-
 tuere; cum Odoacri potentiam evertere non posset; Theoderico principi
 nostro, paranti ipsum ac Byzantium obsidere, persuasit, ut in gratiam se-
 cum rediret, honorum memor, quos ab ipso consecutus iam esset (quippe
 ascriptus Patricius, et factus Consul Rom. fuerat) Augustulo illatam ab
 Odoacero iniuriam ultum iret, ac provincias ipse et Gotthi deinceps iure*

δικαίως. οὕτω τοίνυν παραλαβόντες τὴν τῆς Ἰταλλίας ἀρχὴν τοὺς
 τε νόμους καὶ τὴν πολιτείαν διεσωσάμεθα τῶν πρόποτε βεβασι-
 λευκότων οὐδενὸς ἦσσαν, καὶ Θεοδερίχου μὲν ἢ ἄλλου ὄτουσῶν
 διαδεξαμένω τὸ Γότθων κράτος νόμος τὸ παρῆπαν οὐδεὶς οὐκ ἐν
 γράμμασιν, οὐκ ἄγραφός ἐστι. τὰ δὲ τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας τε 5
 καὶ πλίτεως οὕτω Ῥωμαίοις ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐφυλάξαμεν, ὥστε Ἰτα-
 λιωτῶν μὲν τὴν δόξαν οὐδεὶς οὐχ ἕκων οὐκ ἀκούσιος ἐς τήνδε
 τὴν ἡμέραν μετέβαλεν, Γότθων τε μεταβεβλημένων ἐπιστροφή
 B τις οὐδαμῶς γέγονε. καὶ μὴν καὶ τὰ Ῥωμαίων ἱερὰ τιμῆς παρ'
 ἡμῶν τῆς ἀνωτάτω τετύχηκεν. οὐ γὰρ οὐδεὶς εἰς τι τούτων κα- 10
 ταφυγῶν πρόποτε πρὸς οὐδενὸς ἀνθρώπων βεβίασται, ἀλλὰ καὶ
 πάσας τὰς τῆς πολιτείας ἀρχὰς αὐτοὶ μὲν διαγεγόνασιν ἔχοντες,
 Γότθος δὲ αὐτῶν μετέσχευ οὐδεὶς. ἢ παρελθὼν τις ἡμῶς ἐλεγ-
 χέτω, ἢ μὴ μετὰ τοῦ ἀληθοῦς ἡμῖν εἰρησθαι ρίηται. προσθιέη
 δ' ἂν τις ὡς καὶ τὸ ὑπάτων ἀξίωμα Γότθοι ζυνεχώρουσιν Ῥω- 15
 μίοις πρὸς τοῦ τῶν ἐῶν βασικῶς ἐς ἕναστον ἔτος κομίζεσθαι.
 ἡμεῖς δὲ, τούτων τοιοούτων ὄντων, Ἰταλλίας μὲν οὐ προσεποιεῖ-
 σθε, κακομμένης ὑπὸ τῶν Ὀδοάκρον βαρβάρων, καίπερ οὐ δι'
 H 221 ὄλγῳ, ἀλλ' ἐς δέκα ἐνιαυτοὺς τὰ δεινὰ ἐργασαμένου, νῦν δὲ
 C τοὺς δικαίως αὐτὴν κεκτημένους, οὐδὲν ἡμῖν προσήκον, βιάζε- 20
 σθε. οὐκοῦν ἐντεῦθεν ἡμῖν ἐκποδῶν ἴστασθε, τὰ τε ἡμέτερα
 αὐτῶν ἔχοντες καὶ ὅσα ληισόμενοι τετυχήκατε. Βελισάριος ἔφη
 „Ἡ μὲν ὑπόσχεσις ἡμῶν βραχεῖα τε εἰρησθαι καὶ μέτρια προῦλε-

8. ἡμέραν L. ἡμέτεραν P. 10. εἰς τι] εἰς ὃ τι L. 15. καὶ
 τὸ L. καὶ οἱ τὸ P. 17. τούτων om. L.

*optimo possiderent. Hoc igitur pacto Italiae regnum adepti, leges ac re-
 giminis formam haud minori studio, quam quivis Imperatorum veterum,
 consecravimus, neque ulla prorsus Theoderici, aliave cuiuspiam Gothorum
 Regis lex scripta extat, vel inscripta. Quod ad divinum cultum fideique
 attinet, Romanis in integro rem sic esse volumus, ut Italorum nemo reli-
 gionem, nec volens, nec coactus, ad hanc diem mutaverit, neque in Got-
 thos, qui ad illorum sacra transierunt, ullo sit modo animadversum. Immo
 vero honorem summum templis Romanorum impendimus. Quisquis enim
 salutem suam eorum cuiquam aliquando committit, ei vim nullus morta-
 lium attulit. Praeterea civiles omnes Magistratus gesserunt ipsi, neque illos
 cum Gothorum quopiam communicarunt: quae si quis falso dicta a nobis
 putat, nos palam confutet. Accedit hoc, quod Romanis per Gothos licuit
 ab Orientis Imperatore Consulatum quotannis accipere. Nihilominus vos,
 qui Italiam vobis non asseruistis, dum a Barbaris atteretur, quibus impe-
 rabat Odoacer, malorum auctor non brevi spatio, sed per annos decem;
 nunc iustos illius dominos iniqua vi deturbare nitimini. Itaque hinc cum
 rebus vestris et omni praeda facessite. Belisarius vero, Brevem, inquit,
 ac modestam orationem polliciti, longam et affinem iactantiae habuistis.*

γεν, ἢ δὲ ῥῆσις μακρὰ τε καὶ οὐ πόρρω ἀλαζονείας ὑμῖν γέγονε. Θεοδέριχον δὲ βασιλεὺς Ζήνων Ὀδοάκρω πολέμησοντα ἐπεμψεν, οὐκ ἐφ' ᾧ Ἰταλίαν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοι· τί γὰρ ἂν καὶ τύραννον τυράννου διαλλάσσωσι βασιλεῖ ἐμελεν; ἀλλ' ἐφ' ᾧ ἔλευθέρωσθε καὶ βασιλεῖ κατήκοος ἴσται. ὁ δὲ τὰ περὶ τὸν τύραννον εὖ διαθέμενος ἀγνωμοσύνη ἰς τὰλλα οὐκ ἐν μετρίοις ἐχρήσατο. ἀποδιδέσθαι γὰρ τῷ κορίῳ τὴν γῆν οὐδαμῆ ἔγνω. οἶμαι δὲ ἔγωγε τὸν τε βιουάμενον καὶ ὅς ἂν τὰ τοῦ πέλας ἐκουσίως μὴ ἀποδιδῶ D ἴσον γε εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν χώραν τὴν βασιλείῳ ἐτέρῳ τῷ οὐκ 10 ἂν παραδοίην. εἰ δὲ του ἄλλου τυχεῖν βούλεσθε, λέγειν ἀφήμι.“ V 67 οἱ δὲ βάρβαροι „Ὡς μὲν ἀληθῆ πάντα ἡμῖν εἴρηται οὐδὲ ὑμῶν τινα λεληθεν. ἡμεῖς δὲ ὅπως ἥκιστα φιλονεικεῖν δόξαιμεν, καὶ Σικελίας, τοσαύτης τε καὶ μέγεθος καὶ τοιαύτης τὸν πλοῦτον οὐσης, ὑμῖν ἐξιστάμεθα, ἧς δὴ ἐκτός Λιβυὴν ὑμῶν ἀσφαλῶς κειπῆσθαι οὐ δυνατόν.“ καὶ ὁ Βελισάριος „Ἡμεῖς δὲ Γότθοις Βρεττανίαν ὅλην συγχωροῦμεν ἔχειν, μείζω τὸ παρὰ πολὺ Σικελίας οὖσαν καὶ Ῥωμαίων κατήκοον τὸ ἀνεκαθεῖν γεγενημένην. τοὺς γὰρ εὐεργεσίας ἢ χάριτός τινος ἄρξαντας τοῖς ἴσοις ἀμειβεσθαι ἄξιον.“ βάρβαροι „Ὅκοῦν, ἦν τι καὶ περὶ Καμπανίας 20 ὑμῖν ἢ Νεαπόλεως αὐτῆς εἰποιμεν, οὐκ ἂν δέξαισθε;“ Βελισάριος „Μηδαμῆ. οὐ γὰρ ἐσμεν κύριοι τὰ βασιλείῳ πράγματα P 403 διοικήσασθαι, οὐχ ὅπη αὐτῷ βουλομένῳ ἔστιν.“ βάρβαροι

11. οἱ δὲ βάρβαροι εἰ sequentes in hoc capite personarum notas ex Vat. add. P. 13. πλοῦτον] πλοῦν L. 15. Γότθοις] γότθους HL: illud marg. 16. Βρεττανίαν] βρετανίαν L. 20. δέξαισθε] Vulgo δέξασθε. 21. Μηδαμῆ om. L. 22. βουλομένῳ P.

Bellum quidem in Odoacrum Zeno Aug. Theoderico dedit, non ut regnum Italiae occuparet ipse: quid enim erat, cur tyrannum tyranno Imperator mutaret? verum ut eam in libertatem et Caesaream ditionem vindicaret. Is vero, initi adversus tyrannum consilii victor, se postmodum haud mediocriter ingratum praebuit, cum recusavit Italiam suo restituere domino. Mea certe sententia, par acelus est, quae vicini sunt, ei sponte non reddere, et per vim auferre. Caeterum non committam, ut tradam cuiquam terras ditionis Imperatoriae: si quid vultis aliud consequi, per me id proponatis licet. Ad haec Barbari, Etsi neminem vestrum praeterit nihil non vere a nobis dictum: tamen, ne litigare videamur, vobis Sicilia ceditur, tanta ac tam divite insula: sine qua Africam non potestis tenere tute. Mox Belisarius, At nos, inquit, Britanniam totam, multis partibus maiorem Sicilia, atque olim Romanis subditam, Gotthis concedimus. Nam qui beneficio vel gratia provocaverint, illis paria referri par est. Barbari. Ergo nec mentionem Campaniae ipsiusque Neapolis, si quam fecerimus, admittetis? Belisarius. Minime: nobis enim nec fas nec integrum est res Augusti administrare, nisi de ipsius sententia. Barbari.

„Οὐδ' ἦν χρήματα ῥητὰ φέρειν βασιλεῖ ἐφ' ἕκαστον ἔτος ἡμῶς αὐτοὺς τάξωμεν;“ Βελισάριος „Οὐ δῆτα. οὐ γὰρ ἄλλου του ἡμεῖς αὐτοκράτορες ἢ ὥστε τῷ κεκτημένῳ φυλάξει τὴν χώραν.“ βάρβαροι „Φέρε δὴ, στέλλεσθαι ἡμᾶς παρὰ βασιλέα ξυγχώρει καὶ πρὸς ἐκεῖνον τὰς ξυνθήκας περὶ τῶν ὄλων ποιήσασθαι. δεῖ 5 δὲ καὶ τακτὸν τινα ὀρίζεσθαι χρόνον καθ' ὃν προσήκει τὰ στρατόπεδα ἐς ἐκχειρίαν παρίστασθαι.“ Βελισάριος „Ἔστω γινέσθω ταῦτα. οὐ γὰρ ποτε ὑμῖν εἰρηναῖα βουλευομένοις ἐμποδῶν στήσομαι.“ τοσαῦτα ἐπόντες διελύθησάν τε ἐκ τῶν λόγων ἐκότεροι καὶ οἱ πρόσβεις τῶν Γότθων ἐς τὸ σφέτερον στρατόπε- 10 δον ἀπεχώρησαν. ἡμέραις δὲ ἐπιγενομέναις συχνὰ παρ' ἀλλήλους φοιτῶντες τά τε ἄμφι τῇ ἐκχειρίᾳ διετίθεντο καὶ ὅπως δὴ ἐπὶ ταύτῃ τῶν τινὰς ἐπισήμων ἐκότεροι ἀλλήλοις ἐν ὁμήρων λόγῳ παρέσχοντο.

C ζ. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράσσετο τῆδε, ἐν τούτῳ ὃ τε τῶν 15 Ἰσαύρων στόλος τῷ Ῥωμαίων λιμένι προσέσχε καὶ οἱ ἄμφι τὸν Ἰωάννην ἐς Ὀστιαν ἦλθον, καὶ τῶν μὲν πολεμίων οὐδεὶς οὔτε καταίρουσιν οὔτε στρατοπεδευομένοις ἐμπόδιον σφίσις ἔγενετο αὐτοῖς. ὅπως δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διανυκτερεύειν οἷοι τε ὡσιν ἐξ ἐπιδρομῆς τῆς πρὸς τῶν ἐναντίων, οἱ τε Ἰσαυροὶ τάφρον βα- 20 θείαν ἄγχιστα τοῦ λιμένος ὀρύξαντες φυλακὰς ἐκ περιτροπῆς ἀεὶ ἐποιούντο καὶ οἱ ξὺν τῷ Ἰωάννῃ ταῖς ἀράξαις φραξάμενοι τὸ στρατόπεδον ἤσυχλον εἶχον. ἐπειδὴ δὲ οὐδέ ἐπέγενετο, Βελισά-

4. ξυγχώρει HL. συγχώρει P. 23. δὲ νδξ] Vulgo δὲ τε νδξ.

Immo, nec si tributum certum nobis ipsi indixerimus, quotannis pendendum Imperatori? Belisarius. Nequaquam sane: nam eo solum valet potestas nostra, ut recepta loca domino servemus suo. Barbari. Age vero: saltem patere adeamus Imperatorem, et cum ipso componamus de rerum summa. Certum etiam constituendum est tempus, quo inter utrumque exercitum induciae rite maneat. Belisarius. Licet: ita fiat. Nunquam enim vobis impedimentum, meditantibus pacem, inferam. His dictis, colloquium solutum est, suaque in castra Oratores Gothorum reversi sunt. Consequentibus diebus ultro citroque crebro commeantes, pepigerunt inducias, et confirmare datis utrinque obsidibus viris insignibus decreverunt.

7. Dum haec ibi aguntur, interea portum Romanum classis Isaurorum tenet, et Ioannes cum suis Ostiam venit. Ac nemo quidem hostium nec appellentibus, nec castrametantibus se opposuit: ut vero securam a Barbarorum incursum noctem agerent, Isauri proxime portum altam duxerunt fossam, et in orbem semper excubare instituerunt: Ioannis copiae sese castris tenuerunt, cum ea plaustris sepsissent. Ostiam nocte

ρος ἐς Ὀστίαν ζὺν ἰππεῦσιν ἑκατὼν ἤλθε καὶ τὰ τε ζυμπεπτωκότα
 ἐν τῇ ζυμβολῇ τὰ τε ζυγκείμενα σφίσι τε καὶ Γότθοις εἶπων καὶ
 τὰ ἄλλα παραθαυρόντως, τὰ τε φορτία πέμπειν ἐκέλευε καὶ ζὺν D
 προθυμία ἐς Ῥώμην ἵεναι. ὅπως γὰρ, ἔφη, ἄνευ κινδύνου ἢ
 5 ὕδὸς ἔσται ἐγὼ προνοήσω. αὐτὸς μὲν οὖν ὄρθρον βαθείος ἐς τὴν
 πόλιν ἀπήλαυεν, Ἀντωνίω δὲ ζὺν τοῖς ἀρχουσιν ἕμια ἡμέρα
 τῶν φορτίων τὴν παρακομιδὴν ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο. ἐδόκει δὲ χα-
 λεπὸν τε καὶ δεινῶς ἄπορον τὸ πρῶγμα εἶναι. οἱ τε γὰρ βόες οὐκ
 ἔτι ἀντέχον, ἀλλ' ἡμιθνήτες ἅπαντες ἔκειντο, ἦν δὲ οὐδὲ ἀκί-
 10 ὄνυον στεγὴν τινα ὁδὸν ζὺν ταῖς ἀμάξαις πορεύεσθαι, καὶ τοῦ πο-
 ταμοῦ τὰς βάρεις ἀνέλκειν, καθάπερ τὸ παλαιὸν εἰθιστο, ἀδύ-
 νατα ἦν. ἢ μὲν γὰρ ὕδὸς ἢ τοῦ ποταμοῦ ἐν ἀριστερᾷ, ὡσπερ P 401
 μοι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, πρὸς τῶν πολεμίων ἐχο-
 μένη Ῥωμαίοις τηνικαῦτα ἀπόρευτος ἦν, ἢ δὲ αὐτοῦ ἐπὶ θάτερα,
 15 ὅσα γε παρ' ὄχθην, ἀστίβητος παντάπασι τυγχάνει εἶσα. διὸ
 δὴ τοὺς λέμβους νηῶν τῶν μειζόνων ἀπολεξάμενοι, σανίσι τε αὐ-
 τοὺς ὑψηλαῖς κύκλῳ τειχίσαντες, ὅπως οἱ πλεόντες πρὸς τῶν
 πολεμίων ἦκιστα βύλλωνται, τοξότας τε καὶ ναύτας ἐσεβίβασαν
 κατὰ λόγον ἐκάστω. τῶν τε φορτίων ἐν αὐτοῖς ὅσα δὴ φέρειν
 20 οἴοι τε ἦσαν ἐνθήμενοι, διὰ τοῦ Τιβέριδος ἐς Ῥώμην ἤθελον V 68
 ἀγαγεῖν. καὶ δὴ πνεῦμα τηρήσαντες σφίσιν ἐπίφορον ἐναντιλ- H 222
 λοντο, καὶ τοῦ στρατοῦ μέρος ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ παρεβηθη-
 θῆκει. ἐλίποντο δὲ τῶν Ἰσαύρων συγχροὺς τὰς ναῦς φυλάσσον- B

19. ἐκάστω] ἐκάστου Pm.

21. ἐναντίλλοντο] Vulgo ἐναντίλοντο.

Belisarius venit cum equitibus centum: pugnam recentem narrat: pactio-
 nes inter se et Gotthos confectas refert: imprimis animos addit: mittere
 iubet quae adveissent, Romamque alacriter petere: *Nam, inquit, ut ni-
 hil sit in via periculi providebo. Vix albescente aurora in urbem rediit.
 Simul autem dies illuxit, cum Ducibus consilium habuit Antonina de per-
 vehendis, quae illuc delata fuerant. Grave id ac perdifficile videbatur.
 Nam et boves omnes labore iam fracti, semianimes iacebant, nec tutum
 erat viam angustam cum plaustris ingredi, nec pro more veteri naves
 fluviatiles trahi poterant. Cum enim via, quae ad fluminis laevam est,
 hostium praesidiis, ut supra memoravi, insideretur, tunc praeclusa Roma-
 nis erat. Quae vero est ad dexteram, secundum ripam, nullis teritur
 vestigiis. Quamobrem selectos maiorum navium lembos celsis tabulis cir-
 cummununt, ut vectores ab hostium telis intacti sint, et pro cuiusque
 modo sagittarios nautasque imponunt atque onera, quantumque deferri
 possunt, et statuunt Romam per Tiberim agere. Ventum captant secun-
 dum; eoque usi navigant, parte exercitus ad fluvii dexteram opitulante,
 dum relicti magno Isauri numero classem custodiunt. Ac nullo quidem*

τας. ἔνθα μὲν ποταμὸς ἦει, πόνω οὐδενὶ ἔπλεον, ἀράμενοι τὰ τῶν λέμβων ἰστία· ἥ δὲ ὁ ῥεύς ἐλισσόμενος εἰς ὄδον πλατεῖαν ἐφέρετο, ἐνταῦθα ἐπεὶ τὰ ἰστία τῷ πνεύματι οὐδαμῆ ἐνηργεῖτο, ἐρέσοντες τε καὶ τὸν ῥεῦν βιάζομενοι πόνον οἱ ναῦται οὐ μέτριον εἶχον. οἱ δὲ βύρβαροι ἐν τοῖς στρατοπέδοις καθήμενοι ἐμπόδιοις γίνεσθαι τοῖς πολέμοις ἤμιστα ἤθελον, ἢ κατωρροθηκότες τὸν κίνδυνον, ἢ οὐκ ἂν ποτε ταύτῃ Ῥωμαίους ἐσκομίζεσθαι τι τῶν ἀναγκαίων οἴομενοι, αἰτία τε οὐ λόγου ἄξια διακαλλύει τὴν τῆς ἐκχειρίας ἐλπίδα, ἣν ὑποσχέσει Βελισάριος ἐκρατύνατο ἀξίμφο-

C ρον σφίσι εἶναι ἠγούμενοι. Γότθοι μέντοι, ὅσοι ἐν πόρτῳ ἦσαν, 10 ἐν χροῖ ἄει παραπλέοντας τοὺς πολεμίους θεώμενοι οὐδαμῆ ἤπτοντο, ἀλλὰ τεθηπότες ἐκάθητο τὴν τῶν Ῥωμαίων αὐτῶν ἔννοιαν. ἐπεὶ δὲ τρόπῳ τῷ αὐτῷ πολλὰς ἀναπλεύσαντες ἅπαντα κατ' ἐξουσίαν ἐσκομίσαντο τὰ φορτία, οἱ μὲν ναῦται σὺν ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν κατὰ τάχος (ἤδη γὰρ καὶ τὸ ἔτος ἀμφὶ τρο- 15 πὰς χειμερινὰς ἦν), τὸ δὲ λοιπὸν στράτευμα ἐς Ῥώμην εἰσηλθεῖ, πλήν γε δὴ ὅτι Πιῦλος ἐν Ὀστιά ξὺν τῶν Ἰσαύρων τισὶν ἔμεινε.

Μετὰ δὲ ἀλλήλοισ ἐπὶ τῇ ἐκχειρίᾳ δμηήρους ἔθεσαν, Ζή- ρωνα μὲν Ῥωμαῖοι, Γότθοι δὲ Οὐλίαν, οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα, ἐφ' D ᾧ ἐν τρισὶ μῆσι μηδεμιᾷ ἐς ἀλλήλους ἐφόδῳ χρήσονται, ἕως οὗ 20 πρέσβεις ἐκ Βυζαντίου ἐπανήκοντες γνώμην τοῦ βασιλέως ἀγγείλωσιν. ἦν δὲ τινος ἀδικίας οἱ ἕτεροι ἐς τοὺς ἐναντίους ἀπάρεξων-

1. „ποταμὸς ἦει] Editionis Augustanae vitium hic vitavimus, Vaticano adiuti.“ ΜΑΥΤ. ποταμῷ σῆι HL. 14. ἐσκομίσαντο L. Vulgo ἐσκομίσαντο. 15. τὸ ἔτος] πρὸ ἔτους H. τὸ δ' ἔτος L.

negotio provehebantur sublati lemborum velis, ubi recta amnis decurrit: at in anfractibus, qui fluentum late abducunt, quoniam vela nullo ibi vento impellebantur, nautae in superando remis aquae impetu non mediocriter desudabant. Interea sedentes in castris Barbari, nolebant moram obicere, sive periculo territi, sive hac opinione inducti, nullos unquam commeatu a Romanis ea via invectum iri: maxime vero, quod, si temere levique ex causa spem induciarum excluderent, quam Belisarius promisso firmaverat, id fraudi sibi fore existimarent. Itaque Gotthi, quicumque erant in Portu, visa hostium individua navigatione, abstinentes vim, eorumque consilium demirantes, sedebant. Postquam crebris eiusmodi vectionibus onera importata sunt omnia ad arbitrium, iam anno se ad brumale solstitium circumagente, reditum maturarunt navibus cum navibus: reliquae Romam copiae ingressae sunt, praeter Paulum; qui Ostiae cum Isaurorum manu substitit.

Deinde induciarum obsides utrinque dati sunt, a Romanis Zeno, a Gotthis Ulias, vir non obscurus; et cautum est, tres menses mutuis incursibus fore vacuos, donec reversi Byzantio Legati qua mente Imperator esset, renuntiarent: si qua iniuria pars altera alteram provocaret,

ται, τοὺς πρέσβεις οὐδέν τι ἤσασαν ἀποδοθῆσθαι ἐς τὸ σφῶν
 ἔθνος. τῶν μὲν οὖν βαρβάρων οἱ πρέσβεις Ῥωμαίων παρρησι-
 πόντων ἐς Βυζάντιον ἦσαν, Ἰλδίγερ δέ, ὁ τῆς Ἀφρικανῆς γαμ-
 βρὸς, ξὺν ἰκπεῦσιν οὐκ ὀλίγοις ἐκ Λιβύης ἐς Ῥώμην ἦλθε.
 5 Γότθοι τε, οἳ ἐν τῷ πόρτῳ τὸ φραῦριον εἶχον, ἐπιλειπο-
 τῶν σφῶς τῶν ἀναγκαίων ἐξελίποντο αὐτὸ Οὐτίγιδος γνώμῃ,
 καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον μετάπεμπται ἦλθον. Πᾶυλος δὲ αὐτὸ P 405
 ξὺν τοῖς Ἰσαύροις ἐξ Ὀστίας καταλαβὼν ἔσχεν. αἵτιοι δὲ μύ-
 λιστα τότε τοῖς βαρβάροις τῶν ἐπιτηδείων τῆς ὑπορίας ἐγέ-
 10 κοντο θαλασσοκρατοῦντες Ῥωμαῖοι, καὶ τι αὐτοῖς ἰσχυρῶς
 τῶν ἀναγκαίων οὐ ξυγκωροῦντες. διὸ δὴ καὶ πόλιν ἐπιθαλασ-
 σίαν, λόγου πολλοῦ ἀξίαν, Κεντουκέλλας ὄνομα, τῶν ἐπιτηδείων
 σπανίζοντες, ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξέλιπον. ἔστι δὲ ἡ πόλις
 15 μέγλη καὶ πολυάνθρωπος, ἐς τὰ Ῥώμης πρὸς ἰσπέραν ἐν Τού-
 χουσαι. καὶ αὐτὴν Ῥωμαῖοι καταλαβόντες ἔτι μᾶλλον ἐπὶ μέγα
 δυναμίειωσ ἦλθον, ἐπεὶ καὶ τὸ Ἀλβανῶν πόλισμα ἔσχεον, Ῥώμης B
 πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον κείμενον, ἀνακεχωρηκότων ἐνθῆνδε διὰ τὸν
 αὐτὸν λόγον τηρικαῦτα τῶν ἐναντίων. Ῥωμαῖοι δὲ πανταχόθεν
 20 ἤδη κυκλωσόμενοι τοῖς βαρβάροις ἐν μέσῳ εἶχον. διὸ δὴ
 Γότθοι διαλύειν τε τὰ ξυγκείμενα καὶ τι ἐς Ῥωμαίους κακουργεῖν
 ᾤσσαν. πέμπσαντες οὖν παρὰ Βελισάριον πρέσβεις ἠδίκησθαι
 σφῶς ἐν σπονδαῖς ἔρασαν. Οὐτίγιδος γὰρ Γότθους τοὺς ἐν πόρ-

1. ἀποδοθῆσθαι] ἀποδώσθαι Pm. 3. Ἰλδίγερ] Ἰλδίγερις H.
 Ἰλδίγερις Reg. 4. ἐς] εἰς L. 12. Κεντουκέλλας] κεντουκέ-
 λας HL. 20. ἤδη] Vulgo τε ἤδη.

Legatis reditum ad suam gentem datum iri. Itaque Byzantium profecti
 sunt Oratores Gotthorum, Romanis ducentibus. Antoninae gener Idiger
 cum equitibus non paucis Romam venit ex Africa. Gotthi, qui Portuen-
 se castellum tenebant, defecti cibariis, excesserunt, de sententia Vitigis,
 cuius accitu evocati, in castra rediere. Locum occupavit vacuum Paulus
 cum Isauris Ostia ductis. Porro Barbaros illos ad victus penuriam re-
 dederunt maxime Romani, qui sic mari dominabantur, ut nihil annonae
 ad ipsos inferri sinerent. Quamobrem et Centumcellas, urbem mariti-
 mam ac nobilissimam, sub idem tempus Gotthi deseruerunt, compellente
 cibi inopia. Ampla est illa urbs atque incolis frequens in Tuscia, ab
 Occidentali Romae latere: unde stadiis abest cc. LXXX. A Romanis oc-
 cupata, magnam attulit ad eorum vires accessionem: cum et Albanum
 oppidum, quod Romae partem exortivam spectat, obtinissent, eandem
 ob causam tunc ab hostibus derelictum. Itaque Romani iam undique
 circumclusos interceptere Barbaros: qui eam ob rem pactiones rescindere,
 et aliquam Romanis creare fraudem ardebant. Quare missi ad Belisarium
 Oratores facta sibi iniuria violatam armorum quietem obiciunt. Cum

τῷ μεταπειμαμένον κατὰ τῆς χειρὸς Παῦλον τε καὶ Ἰσαύρους
 τὸ ταύτης φροῦριον λόγῳ οὐδενὶ καταλαβόντας ἔχειν. ταῦτὸ δὲ
 C τοῦτο ἀμφὶ τῆ Ἀλβανῶ καὶ Κεντουκέλλαις δῆθεν τῷ λόγῳ ἤτιῶν-
 το, ἠπέλιον τε, ἦν μὴ ταῦτα σφίσι ἀποδιδῶ, οὐκ ἐπιτρέψειν.
 Βελισάριος δὲ ξὺν γέλῳ αὐτοὺς ἀπεπέμψατο, παραπέτασμα ὅ-
 μὲν εἶναι δὴ τὴν αἰτίαν εἰπὼν, ἀγνοεῖν δὲ οὐδένα ὅτου δὴ ἔνκα
 τὰ χωρία ταῦτα Γότθοι ἐκλίποιεν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐποπρία τὰ ἐς
 ἀλλήλους ἔχρῳντο. ἔπειτα δὲ Βελισάριος, ἐπεὶ Ῥώμην εἶδε στρα-
 τιωτῶν πλήθει ἀκμάζουσαν, ἄλλους τε ἰππέας ἐς χωρία Ῥώμης
 μακρὰν ποῦ ἄποθεν περιέπεμψε καὶ Βιταλιανοῦ τὸν ἀδελφιδοῦν 10
 V 69 Ἰωάννην ἐκέλευε ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἰππεῦσιν, ὀκτακοσίοις οὖσιν,
 ἀμφὶ πόλιν Ἀλβαν διαχειμάζειν, ἐν Πικηνοῖς κειμένην· καὶ οἱ
 D τῶν τε Βαλεριανῶ ἐπομένων τετρακοσίους ξυνέπεμψεν, ὧν Λα-
 μιανὸς ὁ Βαλεριανοῦ ἀδελφιδοῦς ἦρχε, καὶ τῶν αὐτοῦ ὑπασπι-
 σταῖν ὀκτακοσίους ἄνδρας, διαφερόντως ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. 15
 οἷς δὴ δορυφόρους δύο, Σουτᾶν τε καὶ Ἀβιγιν, ἐπέστῃσε, καὶ
 αὐτοὺς μὲν Ἰωάννη ἐπισθαι, ὅπη ἂν αὐτὸς ἐξηγεῖτο, ἐκέλευε,
 τῷ δὲ Ἰωάννη ἐπήγγελλεν, ἕως μὲν τὰ ξυγκείμενα σφίσι φυλάτ-
 II 223 τοντας ὄρα τὸς πολεμίους, ἡσυχῇ μένειν· ὅταν δὲ τὴν ἐμχει-
 ρίαν πρὸς αὐτῶν λελύσθαι ξυμβαίῃ, ποιεῖν κατὰ τάδε, παντὶ 20
 τῷ στρατῷ ἄφνω· τε καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς καταθεῖν τὴν Πικηνῶν χώ-

3. Κεντουκέλλαις] κεντούλαις L: illud Lm. 4. ἀποδιδῶ P ex
 Vat. ἀποδιδόναι L. ὑποδιδόναι H. *ibid.* ἐπιτρέψειν P ex
 Vat. ἐπιτρέψει L. ἐπιτρέψη H. 10. Βιταλιανοῦ — Ἰωάννην]
 βιταλιανὸν — Ἰωάννου HL. 12. Πικηνοῖς] Πικηνοῖς P. πικη-
 νοῖς H. πικιανοῖς Reg. 16. Ἀβιγιν] ἀθγιιν Vat. 20. ξυμ-
 βαίῃ] ξυμβαίῃ L. 21. Πικηνῶν] πικηνῶν P. πικιανῶν L.

enim Vitigis Gotthos, qui portam praesidio tenebant, rei causa requirentis ipsorum operam, revocasset, loci castellum a Paulo Isaurisque per meram animi libidinem occupatum fuisse. Idem Albano et Centumcellis factum queruntur in speciem, nec se id inultum relictuos minantur, nisi illa restitnat. Eos cum risu Belisarius remittit, querelam dicens praetextum inanem esse: neminem latere causam, cur ea Gotthi loca liquissent. Ex eo suspecti invicem fuere. Post haec Belisarius, ubi Romam abundare militibus vidit, cum turmas alias alia circum loca procul Roma dimisit, tum Ioannem, sororis Vitaliani filium, apud Albam, Piceni urbem, hiemare iussit cum octingentis ipsis equitibus: adiuuante ex Valeriani turmis quadringentos, quibus Valeriani ex sorore nepos Damianus praeerat; nec non e scutariis suis octingentos, viros bellicosissimos, quibus Protectores hastatos duos, Sutan et Abigin praefecit, atque iniunxit, ut Ioannem, quocumque duceret, sequerentur, his mandatis instructum. Quandiu pactis manere hostes videret, contineret sese: ubi fidem iudiciarum solvissent, haec faceret. Repente et raptim agrum Picenum

ραν, ἅπαντά τε ἕξης περιούνητα τὰ ἐκείνη χωρία καὶ αὐτοῖς πρὸ
 τῆς φήμης ἐπιδημοῦντα. ταύτης γὰρ σχεδόν τι ἀπάσης τῆς χώ-
 ρας ἄνδρας μὲν οὐδαμῇ ἀπολελεῖσθαι, πάντων ἐπὶ Ῥώμην στρα-
 τευσυμένων, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας τῶν πολεμίων καὶ χρήματα P 406
 ὅπανταχῆ εἶναι. ἔξανδραποδέξιν οὖν καὶ ληΐσθαι τὰ ἐν ποσὶν
 ἅπαντα φυλασσόμενον μὴ ποτε Ῥωμαίων τινὲ τῶν ταύτη ψημη-
 των λυμήνηται. ἦν δὲ πη χωρίῳ ἐντύχη, ἄνδρας τε καὶ ὄχρωμα-
 τα, ὡς τὸ εἶδος, ἔχοντι, πάση αὐτοῦ δυνάμει ἀποπειράσα-
 σθαι. καὶ εἰ μὲν ἔλειν δύνηται, ἐς τὰ πρόσω ἵεναι, τοῦ πρῶ-
 10 γματος δὲ, ἂν οὕτω τύχοι, ἀντιστατοῦντος, ἀπελαύνειν ὀπίσω,
 ἢ ἀπὸ τοῦ μένειν. προῦντι γὰρ οἱ καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὄχρωμα κατὰ
 νῶτον ἀπολιπόντι κίνδυνος πολὺς ἐπὶ πλείστον ἔσται, ἐπεὶ οὐ-
 ποτ' ἀμύνειν εὐπειτῶς σφίσι ξησοσιν, ἦν που ἐνοχλοῖντο πρὸς
 τῶν ἐναντίων· τὴν δὲ λίαν φυλάσσειν ἄπασαν, ὅπως ἂν αὐτὴν B
 15 ὀρθῶς καὶ δικαίως στρατιὰ διανέμοιτο. εἶτα ζὺν γέλωτι καὶ
 τοῦτο ἐπέειπεν, „Οὐ γὰρ δίκαιον ἕφ' ἐτέρων μὲν τοὺς κηφῆνας
 ἴπνω μεγάλῳ ἀπόλλυσθαι, ἄλλους δὲ τοῦ μέλιτος οὐδεμιᾷ τα-
 λαμπωρίᾳ ὀνίνασθαι.“ τοσαῦτα μὲν ἐπιστελλας Βελισάριος Ἰωάν-
 νην ζὺν τῷ στρατεύματι ἐπεμψεν.

20 Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ τε Μεδιολάνων ἱερὸς Λάτιος
 καὶ τῶν πολιτῶν ἄνδρες δόκιμοι ἐς Ῥώμην ἀφικόμενοι Βελισαρίου
 ἐδέοντο φρουροὺς ὀλίγους σφίσι ξυμπέμψαι. αὐτοὶ γὰρ ἱκανοὶ
 ἰσχυρίζοντο εἶναι, οὐ Μεδιόλανα μόνην, ἀλλὰ καὶ Λιγουριαν

16. Οὐ — ὀνίνασθαι.] Suidas s. v. κηφῆν. 23. Μεδιόλανα μό-
 νην] Μεδιόλανον μόνον Pm.

cum omnibus copiis pervolaret, continenti cursu loca obiens cuncta, ac
 celeritate famam praevertens: propterea quod viris ibi nusquam fere re-
 lictis, cum plerique omnes bello Romam petiissent, ubivis essent hostium
 liberi, uxores atque pecuniae. Itaque captivos abduceret, et obvia quae-
 que diriperet, caveret tamen, ne quid detrimenti Romanus ullus incola
 pateretur. Si quem in locum incideret, militari praesidio, ac proinde
 arte et manu munitum, viribus omnibus tentaret: si caperet, pergeret
 porro: si forte rei difficultas consilium vinceret, referret sese, vel ibi
 consisteret. Etenim progredienti maximum, ut saepissime fit, a relicto
 post se loco periculum fore: cum nec se facile tueri possent, sicubi im-
 peterentur ab hostibus, nec praedam omnem servare, cum reliquo exer-
 citu bona fide dividendam. Tum ridens subiecit: *Haud enim aequum*
est, dum alii in fucis male perdendis desudant, alios defatigationis ex-
peries gaudere mellis vindemia. Haec ubi mandata dedit Belisarius,
 Iohannem cum exercitu misit.

Sub idem tempus Mediolanensis Antistes Datus, ac cives primarii,
 cum Romam venissent, a Belisario modicum petiere praesidium, satis vi-
 rium sibi fore asseverantes ad eripiendum Gotthis nullo negotio, vindi-
 candumque Imperatori non modo Mediolanum, sed Liguriam quoque uni-

C ὅλην πόνω οὐδενὶ Γότῳν τε ὑποστῆσαι καὶ βασιλῆ ἀνασώσασθαι. αὕτη δὲ ἡ πόλις ᾠκεῖτο μὲν ἐν Λιγούροις, μέση πον μάλιστα Ῥαβέννης τε πόλεως καὶ Ἀλπεων τῶν ἐν Γάλλων ὄρειος κειμένη. ἐκατέρωθεν γὰρ ἐς αὐτὴν ὀκτῶ ἡμερῶν ὁδὸς ἀνδρὶ εὐζώνῳ ἐστὶ, πρώτη δὲ πόλεων τῶν ἐσπερίων μετὰ γὰρ Ῥώμην με-5 γέθει τε καὶ πολυανθρωπία καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ ἐτύγχανεν οὔσα. καὶ αὐτοῖς Βελισάριος ὑποσχόμενος ἐπιτελεῖ τὴν δέησιν ποιήσειν κατεῖχεν αὐτοῦ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν.

D ἡ'. Ταῦτα μὲν δὴ ᾧδὲ πη εἶχε. τῆς δὲ τύχης ὁ φθόνος ᾧδινεν ἤδη ἐπὶ Ῥωμαίους, ἐπεὶ τὰ πράγματα εὐ τε καὶ καλῶς 10 σφίσι ἐπιπροσθεν προΐοντα ἔώρα, κακῶ τε κεραυνῶναι τιτὶ ταῦτα ἐθέλουσα, ἔριν ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας λόγου ἀξίας ἐπένοει Βελισαρίῳ τε καὶ Κωνσταντίνῳ, ἣ ὅπως ἔφην καὶ ἐς ὃ τι ἐτελεύτησεν, ἐρῶν ἔρχομαι. Πραεσίδιος ἦν τις, ἀνὴρ Ῥωμαῖος, ᾠκημένος μὲν ἐπὶ Ῥαβέννης, ὧν δὲ οὐκ ἀφανής. οὗτος ὁ Πραεσίδιος, ὅτι δὴ Γότ-15 θοῖς προσκεκρουκῶς ἦν, ἠγλία Οὐτίγεις ἐπὶ Ῥώμην στρατεύειν
P 407 ἔμελλε, ζῶν ὀλίγοις τισὶ τῶν οἰκετῶν ἐπὶ κυνηγέσιον δῆθεν τῶ *
λόγῳ στελλόμενος φεύγει, οὔτε τῶ τὴν βουλὴν καινωσάμενος οὔτε
τι τῶν χρημάτων ζῶν αὐτῶ ἔχων, πλὴν γὰρ δὴ ὅτι ξιφίδια δύο αὐ-
τὸς ἔφερεν, ὧν τῶ κουλεῶ χρυσῶ τε πολλῶ καὶ λίθοις ἐπιτίμοις 20
κεκαλλωπισμένῳ ἐτυχέτην. καὶ ἐπειδὴ ἐν Σπολετίῳ ἐγένοντο, 3
V 70 ἐς νεῶν τινα ἔξω τοῦ περιβόλου κατέλυσεν. ὁ δὲ Κωνσταντίνος
ἀκούσας (ἐτύγχανε γὰρ ἔτι ἐνταῦθα διατριβὴν ἔχων) τῶν τινα

2. ᾠκεῖτο] ᾠκισται Pm. 18. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδέ — οὐδέ.
22. Κωνσταντίνος] Κωνσταντιανός HL. Et sic per totum hoc caput.

versam: in qua illa urbs posita, inter urbem Ravennam et Alpes, quibus Galliae terminantur, media fere est. Utrunque enim ad ipsam diarum octo iter est viro expedito. Amplitudine, frequentia, opibus Romae cedens, Occidentis urbes caeteras superabat. Illorum petitioni satisfacturum se pollicitus Belisarius, ibi hiemem egit.

8. Ita quidem haec se habebant. Iam vero Fortuna Romanis invidens, quibus bene praeclareque res videbat procedere, in eos noxam parturiebat, ac prosperis miscere volens adversum aliquid, Belisarium inter et Constantinum de nihilo dissidium moliebatur; cuius ortum exitumque modo exponam. Romanus quidam, Praesidius nomine, vir nobilis, cum Ravennae, ubi habitabat, in Gotthorum offensionem eo tempore venisset, quo in urbem Romam Vitigis expeditionem parabat, simulato venationis consilio, nec prodito cuiquam quod vere meditabatur, aufugit, nihil opum secum ferens, praeter pugiones duos, quorum vaginae multo auro gemmisque ornatae erant. Ut Spoletium cum suis attigit, in templum divertit extra muros positum. Qua de re factus certior, qui ibi tum agebat, Constantinus indicta causa acinacem utrumque aufert, misso

ὑπασπιστῶν Μαξεντιόλου πέμψας ἄμφω ἀφαιρεῖται λόγῳ οὐδενὶ
 τῷ ἀκινάκῃ. περιαλγῆς δὲ γεγονῶς τοῖς ξυμπεισοῦσιν ὁ ἄνθρω-
 πος ἐς Ῥώμην διὰ τάχιστα παρὰ Βελισάριον στέλλεται, οὗ δὲ
 οὐκ εἰς μακρὰν καὶ Κωνσταντίνος ἀφίκετο. ἤδη γὰρ ὁ τῶν Γότ-
 6 θῶν στρατὸς οὐκ ἔποθεν εἶναι ἠγγέλλετο. ἕως μὲν οὖν ἔν τε Β
 θορέβῳ καὶ κινδύνῳ Ῥωμαίοις καθειστήκει τὰ πράγματα, σιωπῇ
 ὁ Πραισίδιος ἔμενεν· ὡς δὲ τὰ τε Ῥωμαίων καθυπέριτερα εἶδε καὶ
 Γότθων πρέσβεις παρὰ βασιλέα σταλέντας, καθύπερ ἔμπροσθεν
 εἶρηται, Βελισαρίῳ συχνὰ προσίων τῆν τε ἀδικίαν ἐπήγγελλε καὶ
 10 οὐ τὰ δίκαια βοηθεῖν ἤξιον. ὁ δὲ Κωνσταντίνῳ πολλὰ μὲν αὐ-
 τὸς, πολλὰ δὲ δι' ἑτέρων μεμφόμενος, παρήνει ἔργον τε ἀδίκου
 καὶ δόξης αἰσχυρῶς ἀπαλλάσσεσθαι. ἀλλὰ γὰρ Κωνσταντίνος
 (ἐχρῆν γὰρ οἱ γενέσθαι κακῶς) τοὺς τε λόγους ἀεὶ ἔρεισελῶν
 διεκρούετο καὶ τὸν ἡδικημένον ἐτώθαζε. Βελισαρίῳ δὲ ποτε,
 15 ἵππῳ ἐν τῇ ἀγορᾷ δχομένῳ, ἐντυχῶν ὁ Πραισίδιος τοῦ τε χαλι- C
 νοῦ τοῦ ἵππου ἐλάβετο καὶ μέγα ἀναβοῶν ἠρώτα εἰ ταῦτα λέ-
 γουσιν οἱ βασιλέως νόμοι, ἵνα ἐπειδὴν τις τοὺς βαρβάρους φυ-
 γῶν ἰκέτης ἐς αὐτοὺς ἵκοιτο, ἀφέληται βία ὅσα ἂν τύχη ἐν χειρ-
 οῖν ἔχων. πολλῶν δὲ περιεστηκότων τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ H 224
 20 χαλινοῦ ξὺν ἀπειλῇ κελενόντων μεθίσθαι, οὐ πρότερον ἀφῆκε,
 πρὶν δὲ αὐτῷ ὑπέσχετο Βελισάριος τὰ ξιφίδια δώσειν. τῆν οὖν

2. ἀκινάκῃ] ἀκίνακῃ HL. 9. ἐπήγγελλε L. ἀπήγγελλε P.
 16. εἰ ταῦτα] εἶτα HL: illud marg. 18. ἀφέληται] ἀφέληται
 τις HL. 20. ξὺν ἀπειλῇ κελενόντων Vat. ξυναπειλούντων καὶ
 λέγοντων HL.

ad id Maxentiolo, quo Scutario utebatur. Hinc ille dolore percitus,
 Romam, nulla interposita mora, ad Belisarium properat, quo et Constan-
 tinus aliquanto post venit, accepto iam nuntio, Gotthorum exercitum
 appropinquare. Ac quandiu Romana res in tumultu et discrimine versa-
 ta est, tandiu silentium Praesidium tenuit. Ubi vero illam superiorem
 esse, et Oratores Gotthorum, uti supra diximus, ad Imperatorem adisse
 vidit; Belisarium saepe conveniens, iniuriamque expostulans, enixe ius
 orabat. Nec minus saepe Belisarius cum per se ipse, tum per alios
 Constantinum urgebat reprehensionibus, ut se ab iniquo facinore turpi-
 que existimatione vindicaret. Sed enim Constantinum manebat interitus.
 Quamobrem ille dicta semper elevabat ludibriis, et quem affecerat iniu-
 ria, ridebat. Aliquando demum in foro equitanti Belisario occurrens
 Praesidium, apprehensis habenis equi, contenta voce interrogat, num Im-
 peratoris leges id ferant, ut qui a Barbaris ad ipsius partes supplex
 transfugerit, omnibus, quae in manibus habet, per vim spolietur? Tum
 circumstantibus multis et minaciter imperantibus, ut a fraeno manum
 amoveret, non prius dimisit, quam ipsi pugiones redditum iri Belisarius

ὑστεραίαν Κωνσταντίνον τε καὶ τῶν ἀρχόντων πολλοὺς ἐς οἰκί-
 σκον τινὰ ξυγκαλέσας Βελισάριος ἐν παλατίῳ τῶν μὲν τῇ προτε-
 ραίᾳ ξυμπεπτωκότων ὑπέμνησε, παρήγγει δὲ ὄψε γοῦν τῷ χρό-
 νου τοὺς ἀκινάκας ἀποδίδουαι. ὁ δὲ οὐκ ἔφη δώσειν· ἥδιον γὰρ
 ἂν αὐτοὺς ἐς τὸ Τιβέριδος ὕδωρ ἐμβάλλοι ἢ τῷ Πραισιδίῳ διδοίη. 5
 Θυμῷ τε ἤδη ἐχόμενος Βελισάριος ἐπυθάνετο εἰ οὐκ οἶοιτο Κων-
 σταντίνος πρὸς αὐτοῦ ἄρχεσθαι. καὶ αὐτὸς τὰ μὲν ἄλλα οἱ ὠμο-
 λόγει ἅπαντα πείσεσθαι· βουλομένῳ γὰρ ταῦτα βασιλεῖ εἶναι·
 τόδε μέντοι, ὃ ἐν τῷ παρόντι ἐπιτάττοι, οὐ μήποτε δράσειν.
 Βελισάριος μὲν οὖν εἰσίειναι τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε, Κωνσταν-
 τίνος δὲ „Ὅπως με δηλαδὴ ἀποκτενοῦσιν“ ἔφη. „Οὐδαμῶς“
 ὁ Βελισάριος εἶπεν „ἀλλ’ ἵνα τὸν γόν ὑπασπιστὴν Μαξεντιόλον,
 P 408 ὃς σοι τὰ ξιφίδια βιασάμενος ἤνεγκεν, ἀγαγκάσῃσι τῷ ἀνθρώπῳ
 ἀποδίδουαι ἕπερ αὐτοῦ βία ἔτυχε λαβῶν.“ ἀλλὰ Κωνσταντίνος
 τεθνήξῃσθαι παραντίκα οἰόμενος δρᾶσαι τι μέγα, πρὶν τι αὐτὸς 15
 παθεῖν, ἐβούλετο. διὸ δὴ τὸ ξιφίδιον εἴλκεν, ὅπερ οἱ πρὸς τῷ
 μηρῷ ἀπεκρέματο, ἄφνω τε αὐτὸ ἐπὶ τὴν Βελισαρίου γαστέρα
 ᾤσεν. ὁ δὲ καταπλαγείς ὀπίσω τε ἀπέστη καὶ Βέσσα ἐγγύς που
 ἐστηκότι περιπλακείς διαφυγεῖν ἵσχυσε. Κωνσταντίνος μὲν οὖν,
 ἔτι τῷ Θυμῷ ζέων, ἀπῆει. κατιδόντες δὲ Ἰλδίγερ τε καὶ Βαλε-
 20 ριανὸς τὸ ποιοῦμενον ὁ μὲν τῆς δεξιᾶς, ὁ δὲ αὐτοῦ τῆς ἐτέρας
 χειρὸς λαβόμενος ὀπίσω ἀνθεῖλκον. ἐν τούτῳ δὲ εἰσελθόντες οἱ
 B δορυφόροι, οὓς δὴ ὀλίγῳ πρότερον ἐκάλεσε Βελισάριος, Κων-

15. δρᾶσαι] δράσειν L. δράσσειν H. δρασεῖαν Hoeschelius.

receipt. Itaque postridie Belisarius Constantino ac multis Ducibus in
 quoddam Palatii cubiculum convocatis, et commemoratis quas acciderant
 pridie, hortatur hominem, ut acinaces tandem aliquando restituat. Ab-
 nuens ille, inuicidius sibi fore asseruit, si illos mitteret in undas Tibe-
 ris, quam si Praesidio redderet. Iratus iam Belisarius quaerit, annon
 se agnoscat ipsi subditum Constantinus? Hic in rebus caeteris plane
 obsecurum se illi spondet, quando sic placitum Imperatori: quod in
 praesenti iuberet, nunquam facturum. Tum Protectores iubenti ingredi
 Belisario, Nimirum, inquit Constantinus, ut me trucidet. Minime vero,
 ait Belisarius: sed ut Scutarium tuum Masentium, qui iussu tuo pugio-
 nes, illata vi, abstulit, adigant Praesidio restituere, quae ipsi invito ra-
 puit. At Constantinus se illico moriturum ratus, quem pendulum ad fe-
 mur gestabat, repente Belisarii ventrem appetit. Is territus retro cedit,
 et Bessam prope astantem complexus, elabitur. Ipse etiam referebat se
 Constantinus, ira adhuc incensus; cum, re animadversa, eius dexteram
 prehendit Valerianus, sinistram Ildiger, illumque retrahunt. Interea in-
 gressi, quos Belisarius paulo ante acciverat, Protectores, e Constantini

σταπίνου τε τὸ ξιφίδιον ξὺν βία πολλῇ ἐκ χειρὸς αἴρουσι. καὶ αὐτὸν πολλῶ ἑορῶν ἀρπάσαντες οὐδὲν μὲν ἄχαρι τὸ παραστικά ἐργάσαντο, παρόντας αἰδοῦμενοι τοὺς ἄρχοντας, οἶμαι, ἐς οἰκῆμα δὲ ἄλλο ἀπαγαγόντες, Βελισαρίου κελεύσαντος, χρόνῳ τινὶ 5 ἕτερον ἔκτεταν. τοῦτο Βελισαρίῳ μόνον εἰργασται οὐχ ὅσιον ἔργον καὶ ἤθους τοῦ αὐτοῦ οὐδαμῶς ἄξιον. ἐπεικεῖα γὰρ πολλῇ ἐς πάντας ἄλλους ἐχρήτο. ἀλλὰ ἔδει, ὅπερ ἐρρήθη, Κωνσταντίνῳ γενέσθαι κακῶς.

9'. Γότθοι τε εὐ πολλῶ ἕτερον ἐς Ῥώμης τὸν περιβολον C
V 71
10 κακουργεῖν ἤθελον. καὶ πρῶτα μὲν τινὰς ἐς τῶν ὀχετῶν ἕνα τύπτωρ καθήκαν, ὧν αὐτοὶ τὸ ἕδωρ κατ' ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμου ἀφῆρητο. οἱ δὲ λύχνα τε καὶ δῶδας ἐν χερσὶν ἔχοντες ἀπειρῶντο τῆς ἐς τὴν πόλιν ἐνθέρως εἰσόδου. ἔτυχε δὲ τινὰ διώρυχα οὐ μακρὰν Πηγικιανῆς πυλίδος τοῦ ὀχετοῦ τούτου κύρτωμα 15 ἔχεν. ὅθεν δὴ τῶν τις φυλάκων τὸ πῦρ κατιδὼν τοῖς ξυμφυλάσσουσιν ἔφρασεν· οἱ δὲ λύκον αὐτοῦ παριόντα ἰδεῖν ἔφρασαν. ταύτη γὰρ τὴν γῆν οὐχ ὑπερέχειν τὴν τοῦ ὀχετοῦ οἰκοδομίαν ξυνέβαινε, πυρὶ δὲ εἰκάζεσθαι τοὺς τοῦ λύκον ὀφθαλμοὺς ᾔοντο. τῶν μὲν οὖν βαρβάρων ὅσοι τοῦ ὀχετοῦ ἀπεπειράσαντο, ἐπειδὴ D
22 ἐν μέσῃ πόλει ἐγένοντο, ἔνθα δὴ ἀνοδὸς τις ἦν ἐκ παλαιοῦ ἐς αὐτὸ που τὸ παλάτιον φέρουσα, οἰκοδομίᾳ τινὶ ἐνταῦθα ἐνέτυχον οὗτ' ἐς πρόσω λέναι τὸ λοιπὸν ξυγχωρσῶσιν οὔτε τῇ ἀναβάσει τὸ παράπαν χρῆσθαι. ταύτην δὲ τῆς οἰκοδομίας Βελισάριος προ-

22. οὔτ' — οὔτε] Vulgo οὐδ' — οὐδέ.

manu pugionem extorquent multa vi, correptumque ingenti cum fremitu hominem extemplo quidem omittunt multare, Ducum, ut opinor, praesentiam veriti, sed abductum in cubiculum aliud paulo post, iubente Belisario, interficiunt. Unum hoc Belisarius admisit facinus minus honestum, nec moribus dignum commodis; cum ipsum omnes alii lenissimum experti sint. Verumenimvero Constantinum, ut dictum est, manebat interitus.

9. Haud multo post, Gotthi in muros Romae cupientes moliri aliquid, primum quosdam immisere noctu in unum ex aquaeductibus, a quibus aquam initio belli huius averterant. Illi manibus lychnos ac faces praeferentes, in urbem aditum ea parte tentabant, cum per foramen, quod non procul a porta Pinciana in fornice aquaeductus illius erat, vigiliam quidam, conspecto igne, rem sociis indicat. Hi vero, quoniam ibi structura aquaeductus non extabat e terra, visum asserunt lupum, illac praetereuntem; cuius oculos igni similes rebantur esse. Ingressi canalem Barbari, cum in mediam urbem penetrassent, eoque loci venissent, ubi ad ipsum Palatium vetus quidam ascensus erat, offenderunt praestructum obicem, quo et longius progredi, et ascendere omnino prohibebantur. Hunc Belisarius obsidionis principio, ut a me in libro superiori narratum

μηθεία τινα κατ' ἀρχὰς τῆσδε τῆς πολιορκίας πεποιήται, ὥσπερ
 P 409 μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις δεδήλωται. λίθον οὖν ἓνα βρα-
 χὸν ἐνθένδε ἀφελόντες ὀπίσω τε ἀναστρέφειν εὐθὺς ἔγνωσαν καὶ
 παρὰ τὸν Οὐτίγειν ἐπιπέτοντες τὸν λίθον ἐνδεικνύμενοι πάντα
 ἀπήγγελλον. καὶ ὁ μὲν τὰ τῆς ἐπιβουλῆς ἕμα τοῖς Γότθων ἀφί-5.
 στοις ἐν βουλῇ εἶχε, Ῥωμαίων δὲ ὅσοι φρουρὰν ἀμφὶ πυλῖδα
 Πιγκιανὴν εἶχον, μνήμην τῆς τοῦ λύκου ὑποψίας ἐν σφίσι ἀν-
 τοῖς ἐποιούντο τῇ ὑστεραία. ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος περιφερόμενος ἐς
 Βελισάριον ἦλθεν, οὐ παρέργως ὁ στρατηγὸς τὸ πρῶγμα ἤκου-
 σεν, ἀλλ' ἄνδρας τε αὐτίκα τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ δοκίμων ξὺν 10
 Διογένει τῷ δὴσφύρῳ ἐς τὸν ὄχετόν καθῆκε καὶ διερευνήσασθαι
 ἕπαντα ξὺν πολλῷ τάχει ἐκέλευσεν. οἱ δὲ τὰ λύχνα τῶν πολε-
 B μίων καὶ τῶν δόδων ὅσα διερρυνῆκε πάνταχῆ τοῦ ὄχετοῦ εὔρον,
 καὶ τὴν οἰκοδομίαν, ἣ ὁ λίθος πρὸς τῶν Γότθων ἀφῆρητο, κα-
 τανανοηκότες Βελισάριῳ ἀπήγγελλον. διὸ δὴ αὐτὸς τε τὸν ὄχε- 15
 τὸν ἐν μεγάλῃ φυλακῇ ἔσχε καὶ οἱ Γότθοι αἰσθόμενοι ταύτης δὴ
 τῆς πείρας ἀπέσχοτον.

H 225 Ἐπειτα δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἔφθοδον κατὰ τοῦ περιβόλου
 ἐμηχανῶντο οἱ βάρβαροι. τηρήσαντες οὖν τὸν τοῦ ἀρίστου κλι-
 ρὸν κλιμακίος τε καὶ πῦρ ἐπαγόμενοι, ἥκιστα τῶν πολεμίων προσ-20
 δεχομένων, ἐπὶ πυλῖδα Πιγκιανὴν ἤεσαν, ἐπιπέδουσαντες ἐξ
 ἐπιδρομῆς τὴν πόλιν αἰρήσειν, ἅτε οὐ πολλῶν στρατιωτῶν ἐν-
 ταῦθα λειψθέντων. ἔτυχε δὲ Ἰλλυριοὶ κληρικαῦτα ξὺν ταῖς ἐπομέ-
 C νοις φυλακὴν ἔχων· ἕκαστος γὰρ ἐκ περιτροπῆς ἐς τὴν φρουρὰν

4. τὸν λίθον] Vulgo τὸν τε λίθον. 5. ἀπήγγελλον] ἀπήγγε-
 λον L. 7. Πιγκιανὴν] πικιανὴν HL hic et infra. * 15. ἀπήγγε-
 λλον] ἀπήγγελλον L.

est, provide opposuerat. Parvo inde extracto lapide remeare decernunt Bar-
 bari, reversique ad Vitigina, monstrato lapide, quo res loco sit plane referunt.
 Tum ille de instituta molitione cum viris inter Gothos primariis consulit.
 Postridie, inter portae Pincianae custodes mentione facta suspicionis, quae
 de lupo inciderat, et hinc perlato ad Belisarium rumore non supina aure rem
 audit Magister militum: sed e vestigio homines in exercitu probatissimos
 cum Diogene Praetoriano degredi iubet in aquaeductum, et omnia scruta-
 tari celerrime. Illi hostium lucernas, et quidquid ex facibus defluerat
 passim in canali inveniunt, et obice, ex quo lapidem Gotthi dempserant,
 perspecto, ad Belisarium renuntiant. Quamobrem acribus custodibus aquae-
 ductum munit: quod cum Gotthi intellexissent, incepto hoc abierunt.

Deinde apertam in muros vim meditati Barbari, capto prandii tem-
 pore praeter hostium opinionem, cum scalis et facibus ad portam Pincianam
 contendunt, spe nixi, fore ut primo impetu urbem caperent, quod
 non multi milites hic essent reliqui. Tunc Ildiger cum suis custodiam
 agens, (quod munus singulis per vices demandabatur) ut hostes vidit in-

ἰπειράχτο. ἐπεὶ οὖν εἶδε προσιόντας οὐκ ἐν τάξει τοὺς πολε-
 μίους, ἀπήνησέ τε οὐ ζυγυταγμένοις ἐς παράταξιν, ἀλλὰ ζῶν
 πολλῆ ἀκοσμία τοῖσι, καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν οὐδενὶ πόνῳ τρεψά-
 μενος ἔκτεινε. κρηνῆς δὲ μεγάλης καὶ ταραχῆς ἀνὰ τὴν πόλιν,
 5 ὥς τὸ εἶκος, γεγενῆμένης Ῥωμαῖοι τε ὡς τάχιστα πανταχόσε τοῦ
 περιβόλου ζυγέρρεον καὶ οἱ βάρβαροι ἄπρακτοι ἐς τὰ στρατόπεδα
 οὐκ ἐς μακρὰν ἐχώρησαν. Οὐτίγιν δὲ αὐτίς ἐς ἐπιβουλὴν τοῦ
 περιβόλου καθίστατο. καὶ ἦν γὰρ τις αὐτῷ ἐπίμαχος μάλιστα
 μοῖρα, ἣ τοῦ Τιβερίδος ἡ δὴ ἔστιν, ἐπεὶ ταύτῃ οἱ πάλοι Ῥω-
 10 μαῖοι θαρσοῦντες τοῦ ἕδατος τῷ δὴ ἄρῳματι τὸ τεῖχος ἀπημελη-
 μέως ἐδείμαντο, βραχὺ τε αὐτὸ καὶ πύργων ἔρημον παντάπασιν D
 ποιησόμενοι ῥᾶον ἐνθένδε ἤλπιζε τὴν πόλιν αἰρήσειν. οὐδὲ γὰρ
 οὐδέ τι φυλακτικόν λόγου ἕξιον ἐνταῦθα τετύχηκεν εἶναι. δύο
 οὖν Ῥωμαῖους ἀμφὶ τὸν Πέτρον τοῦ ἀποστόλου νεῶν ὄκημένους
 15 χρήμασιν ἀναπέθει οἴνου ἀσκὸν ἔχοντας παρὰ τοὺς ἐκείνη φρου-
 ροὺς εἶναι περὶ λόγων ἀφὰς, καὶ αὐτοῖς τὸν οἶνον τρόπῳ ὅτῳ
 δὴ φιλοφροσύνης ἐνδεικνυμένους χαρίζεσθαι. εἶτα ζῶν αὐτοῖς V 72
 πόρρω τῶν νυκτῶν καθήμενος πιεῖν, ἐκάστῳ τε ἐς τὴν κύλικα
 ὑπνωτικὸν ἐμβάλειν φάρμακον, ὅπερ σφίσι αὐτὸς ἐδεδῶκε.
 20 ἀκάτους δὲ λάθρα ἐν τῇ ἐτέρᾳ δὴ ἔστιν ἐν παρασκευῇ ποιησόμενος
 εἶχεν, αἷς δὲ τῶν βαρβάρων τινὰς, κλειδὰν τάχιστα οἱ φύλα- P 410
 κες ἔπνευ ἔχοιντο, ζῶν κλιμαξίν ἐκ σημείου ἐνὸς τὸν ποταμὸν
 διαβαίνοντας τὴν ἐπίθαισιν τῷ περιβόλῳ ποιήσασθαι. τό τε

8. ἐπίμαχος P et Hoesch. in annot. ἐπιμαχόστατος HL. Sic p.
 414 c. 415 a.

composite accedentes, occurrit ipsis, non instructa acie, sed promiscue
 ac turbate progredientibus. Nullo mox negotio adversos fundens, cla-
 dem efficit. Inde magnus, ut fit, oriri in urbe clamor ac tumultus: sta-
 tim Romani undique ad muros confluere: nec multo post in sua castra
 Barbari se infecta reverti. Ad fraudem redit Vitigis, grassaturus in
 moenia: quorum sane partem, quae Tiberis ripam praetexit, expugnare
 facillime poterat. Illam enim Romani veteres, aquae munimento confisi,
 adeo negligenter aedificaverant, ut et valde humilis esset, et omnino tur-
 ribus vacua. Hac demum eo facilius urbem se capturum sperabat, quo
 levius erat ibi praesidium. Ergo Romanos duos, qui ad Petri Apostoli
 aedem habitabant, pecunia inducit, ut cum utre vini pleno custodes illic
 positos primis tenebris adeant, ac vino donent cum omni benevolentiae
 significatione: deinde, adulta nocte, sedentes una perpotent, iniecto in
 catusque scyphum medicamine soporifero, quod ipse dedit. In ulteriori
 ripa scaphas clam paratas habuit; ut, simul ac somnus custodias comple-
 xus esset, primo dato signo, Barbarorum manus flumen transiret, ac sca-
 lis instructa muros invaderet. Totum etiam exercitum ad urbem vi pe-

στράτευμα ἐς τοῦτο ἠτοίμαζεν ὄλον, ὅπως ἕπασα κατὰ κράτος ἢ πόλις ἀλόφῃ. τούτων οὕτω ξυγκειμένων σφίσι, τοῖν ἀνδροῖν ἄτερος τοῖν Οὐιτιγίδι ἐς ταύτην δὴ παρεσκευασμένοι τὴν ὑπουργίαν (οὐ γὰρ ἔδει Ῥωμαίους τούτῳ τῷ Γότθων στρατοπέδῳ ἀλῶναι) ἀντεπαγγέλτος ἐλθῶν Βελισαρίῳ τε ἅπαντα φράζει καὶ 5 τὸν ἕτερον ἐνδείκνυσιν. ὃς δὴ αἰκίζόμενος ἐς φῶς τε ἅπαντα ἤνεγκεν ὅσα δρᾶν ἔμελλε καὶ τὸ φάρμακον ἐπεδείκνυν, ὅπερ Οὐι-
B τигις αὐτῷ ἐδεδῶκε. καὶ αὐτὸν Βελισάριος τὴν τε ρίνα καὶ τὰ ὦτα λωβησάμενος ἐς τῶν πολέμιων τὸ χαρακίωμα ὄνῃ ὀχούμενος ἔπεμψε. καὶ κατιδόντες αὐτὸν οἱ βάρβαροι ἔγνωσαν ὡς ὁ Θεὸς 10 οὐκ ἐψῆ σφῶν τὰ βουλευμάτα ὁδῶ ἵναί, καὶ δι' αὐτὸ οὐκ ἄν ποτε ἢ πόλις σφίσιν ἀλώσιμος εἴη.

C ἰ. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐν τούτῳ Βελισάριος γράψας πρὸς Ἰωάννην ἔργου ἐκλευεν ἔχασθαι. ὁ δὲ ζῆν τοῖς δισχιλίαις ἱππεῦσι τὴν Πικηνῶν χώραν περιῶν τὰ ἐν ποσὶν ἐληίζετο πάντα, 15 παίδας τε καὶ γυναῖκας τῶν πολεμίων ἐν ἀνδραπόδων ποιούμενος λόγῳ. Οὐλίθειόν τε, τὸν Οὐιτιγίδος θεῖον, ζῆν Γότθων στρατῷ ὑπαντιᾶσαντα μάχῃ νικήσας αὐτὸν τε κτείνει καὶ πάντα σχεδὸν τὸν τῶν πολεμίων στρατόν. διὸ δὴ καὶ οὐδεὶς οἱ ἐτόλμα ἔτι ἐς χεῖρας ἵναί. ἐπεὶ οὖν ἀφίκοντο ἐς Ἀῦξιμον πόλιν, Γότ- 20
D θων μὲν ἐνταῦθα φρουρὰν οὐκ ἀξιόχρεῶν τινα ἔμαθιν εἶναι, ἄλλως δὲ ἐχυρόν τε καὶ ἀνάλωτον κατενόησε τὸ χωρίον. καὶ ἀπ' αὐτοῦ προσεδρεύειν μὲν οὐδαμῇ ἤθελεν, ἀλλ' ἀπαλλαγίς ὅτι τά-

13. ἐγένετο L. ἐγένετο P.
 κινῶν HL.

15. Πικηνῶν] Πικήσων P. κινῶν HL.

nitus occupandam expediit. His ita compositis, quoniam Deo fixum erat, ut Romanos iste Gotthorum exercitus non expugnaret, virorum, quos ad navandam coepto operam Vitigis adornaverat, alter sponte rem omnem enuntiauit Belisario, ac socium indicavit: qui tortus in lucem protulit quidquid erat facturus, et medicamentum, quod Vitigis dederat, prompsit. Hunc Belisarius, naso atque auribus truncis, ad castra hostium misit, alio vectum: quo viso, intellexere Barbari sua consilia, vetante Deo, non procedere, eamque ob causam potiri urbis se nunquam posse.

10. Dum haec aguntur, interea loci Belisarius Joanni, ut rem aggrederetur, per literas imperat. Ille cum duobus equitum millibus agrum Picenum percurrrens, obvia quaeque rapere, et hostium liberos uxoresque abstrahere coepit in servitatem. Ulltheum, Vitigis patrum, qui cum Gotthorum exercitu se offerebat, praelio victum interficit, et copias ferre omnes hostium delet: quo factum est, ut nemo postmodum cum eo manus conserere ausus sit. Ubi ventum ad urbem Auximum, haud magno quidem Gotthorum praesidio teneri illam audiit, sed munitissimam vidit esse et inexpugnabilem. Quare abiecto obsidionis capessendae con-

χιστα πρόσω ἤλαυνε. ταῦτο δὲ τοῦτο καὶ Οὐρβίνον ἀμφὶ πόλιν ἐποιεῖ, ἕς τε Ἀρίμινον Ῥωμαίων αὐτὸν ἐπαγομένων ἐσήλαυνεν, ἥπερ μιᾶς ἡμέρας ὁδῷ Ῥαβέννης διέχει. οἱ μὲν σὺν βάρβαροι, ὅσοι φρουρὰν ἐνταῦθα εἶχον, ὑποψία ἕς Ῥωμαίους τοὺς οἰκήτορας πολλῇ χρώμενοι, ἐπειδὴ προῖέναι τὸ στράτευμα τοῦτο ἐπέθοντο, ἀπεχώρησάν τε καὶ δρόμῳ λόντες ἐν Ῥαβέννῃ ἐγένοντο. οὕτω δὲ Ἰωάννης Ἀρίμινον ἔσχε πελεμίων φρουρὰν ὀπισθεν ἐν τε Ἀυξίμῳ καὶ Οὐρβίνῳ ἀπολιπών, οἷχ ὅτι τῶν Βελισαρίου ἐντολῶν ἕς λήθην ἤλθεν, οὐδὲ θράσει ἀλογίστῳ ἐχόμενος, ἐπεὶ ζὼν P 411
 10 τῷ δραστηρίῳ τὸ ξυνητὸν εἶχεν, ἀλλὰ λογισάμενος, ὅπερ ἐγένετο, ὡς ἦν Γότθοι πύθωνται τὸν Ῥωμαίων στρατὸν ἄγχιστα ἐπὶ Ῥαβέννης εἶναι, αὐτίκα μᾶλα τὴν ἐν Ῥώμῃ διαλύσουσι προσεδριαν, ἀμφὶ τῷ χωρίῳ τούτῳ δεισαντες. καὶ ἐτυχέ γε τῆς ἀλη- H 226
 15 θοῦς δόξης. ἐπειδὴ γὰρ Οὐλίτιγς καὶ Γότθων στρατὸς Ἀρίμινον ἔχεσθαι πρὸς αὐτοῦ ἤκουσαν, ἕς δέος μέγα ἀμφὶ Ῥαβέννη ἐμπεπιπυκάτες ἄλλο τε ὑπολογισάμενοι τῶν πάντων οὐδὲν, εὐθωρὸν τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο, ὡς μοι αὐτίκα λελέξεται. καὶ μέγα κλέος ἐκ τοῦ ἔργου τούτου Ἰωάννης ἔσχε, διαβόητος καὶ B
 20 πρότερον ὢν. τολμητῆς τε γὰρ ἦν καὶ αὐτοεργὸς ἐν τοῖς μάλιστα, ἕς τε τοῦς κινδύλους ἄοκνος, δλιαιάν τε σκληρὰν καὶ ταλαιπωρίαν τινὰ ἕς ἀεὶ εἶχε βαρβάρου ὄτουσῶν ἢ στρατιώτου οὐδὲν ἦσσαν. ὁ μὲν Ἰωάννης τοιοῦδε ἦν. Ματασοῦνθα δὲ, ἡ τοῦ

1. Οὐρβίνον] οὐρβίνος HL. 11. τὸν Ῥ.] τῶν Ῥ. L. 14. στρα-
 τος] τε στρατὸς HL. 16. εὐθωρὸν] Vulgo εὐθωρῶν. Vid.
 ad vol. I. p. 254, 11. 22. Ματασοῦνθα] Ματασοῦνθα P. μα-
 λασοῦνθα HL.

silio, quamprimum movens, porro perrexit. Eodem se modo gessit apud oppidum Urbinum, et Romanis deducentibus, Ariminum, Ravenna dissi-
 tum diei iter, contendit. Barbari, qui hinc erant praesidarii, cum Roma-
 nos loci incelas suspectiores haberent, huius exercitus adventu cognito,
 Ravennam celeri cursu demigrarunt. Itaque Ioannes Ariminum obtinuit,
 relictis a tergo Auximi et Urbini praesidiis; non quod ipsum vel oblivio
 mandatorum Belisarii, vel audacia inconsiderata cepisset; nam in eo
 coniuncta erat strenuitas cum prudentia: sed quia reputabat, quod con-
 spicere, simul ac Romanum exercitum Ravennae proximum esse Gotthi co-
 gnoscere, eos metu, ne quid illa urbs pateretur, ex obsidione Romae
 retractum iri. Neque eum fefellerit opinio. Nam ubi captum ab ipso Ari-
 minum Vitigis Gotthorumque exercitus acceperunt, Ravennae timentes
 plurimum, nullius rei praeterea habita ratione, profectionem, de qua mox
 dicam, ne punctum quidem temporis distulerunt. Hinc Ioanni ad glo-
 riam, qua iam ante egregie florebat, magna accessio facta est. Animo
 vir maximo, et ad pericula subeunda promptissimo praeditus, per se res
 obibat. Assidua victus aridi et laborum tolerantia nulli Barbaro vel mi-
 liti cedebat. Atque is quidem erat Ioannes. Matasantha vero Vitigis

V 73 Οδοιπλίδος γυνή, δεινῶς τῷ ἀνδρὶ ἀχθομένη, ὅτι δὴ οἱ βλα τὸ
 ἐξ ἀρχῆς ἐς κοίτην ἦλθεν, ἐπειδὴ τὸν Ἰωάννην ἐς Ἀρίμινον ἤκειν
 ἐπύθετο, περιχαρῆς τε ἀτεχνῶς γέγονε καὶ πέμψασα παρ' αὐτὸν
 λάθρα γάμον τε καὶ προδοσίας περὶ ἐς λόγους ἦλθε.

Καὶ οἱ μὲν πέμποντες αἰὲν κρύφα τῶν ἄλλων ταῦτα ἔπρασ- 5
 C σον. Γότθοι δὲ ἐπεὶ τὰ τε ἀμφὶ Ἀρίμινον ἔμαθον καὶ ἅμα ξύμ-
 παντα τὰ ἀναγκαῖα σφᾶς ἐπελελοιπέι, ὃ τε τῶν τριῶν μηνῶν χρό-
 νος ἐξῆκεν ἤδη, τὴν ἀναχώρησιν ἐποιοῦντο, καίπερ οὐπω τι τῶν
 πρέσβειων ἔνεκα πεπυσμένοι. τὸ μὲν οὖν ἔτος ἀμφὶ τροπὰς ἑαρι-
 νῶς ἦν, τῇ δὲ πολιορκίᾳ ἐνιαυτός τε ἐτέτριπτο καὶ πρὸς αὐτῷ 10
 ἡμέραι ἐννέα, ὅτε οἱ Γότθοι ἅπαντα σφῶν τὰ χαρακώματα καύ-
 σαντες, ἅμα ἡμέρα ὁδοῦ εἶχοντο. Ῥωμαῖοι δὲ φεύγοντας ὁρῶν-
 τες τοὺς ἐναντίους ἐν ἀπόρῳ εἶχον ἢ τὸ παρὸν θήσονται. τῶν
 D λων ἄλλη πη ἰσταλμένων, ὥσπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, αὐτοὶ 15
 τε ἀξιόμαχοι πρὸς τοσοῦτον πλῆθος πολεμίων οὐκ ᾔσωντο εἶναι.
 ἅπαντας μέντοι πῆζους τε καὶ ἰππέας Βελισάριος ὤπλισε. καὶ
 ἐπεὶ τῶν πολεμίων ὑπὲρ ἤμισιν διαβάντας τὴν γέφυραν εἶδεν,
 ἐξῆγε διὰ Πιγκιανῆς πύλης τὸ στράτευμα, ἣ τε μάχη ἐκ χειρὸς
 γέγονε τῶν προτέρων οὐδεμιᾶς ἦσσαν. καὶ κατ' ἀρχῆς μὲν καρ- 20
 τερῶς τῶν βαρβύρων τοὺς πολεμίους ὑφισταμένων, πολλοὶ ἐκα-
 τέρων ἐν τῇ πρώτῃ ξυμβολῇ ἔπεσον· ἔπειτα δὲ οἱ Γότθοι τραπό-

6. Γότθοι δὲ] γότθοι τε HL.

9. τὸ — ἔτος] τοῦ — ἔτους

HL: illud Hm. 12. ὁδοῦ L corr. Vulgo ὁδοῦ.

uxor, cum graviter marito esset offensa, quod principio per vim ei iun-
 cta tori consortio fuisset, ut Ioannem Ariminum venisse rescit, gaudio
 cumulata, per occultum internuntium de nuptiis et proditione colloqui
 cum eo coepit.

De his illi clanculariorum nuntiorum opera insistebant inter se age-
 re, cum Gotthi, auditis quae Arimini contigissent, accedente summa an-
 nonae penuria ac trimestrium induciarum exitu, abscessere: etai de Ora-
 toribus nihil dum acceperant. Iam annus circa vernali aequinoctium se
 vertebat, in obsidione contritus totus cum diebus praetera novem; quan-
 do Gotthi, castris suis omnibus incensis, prima luce, se in viam dede-
 runt. Romani, fuga hostium animadversa, quid consilii pro re nata ca-
 perent nesciebant. Tunc enim equitatus pars maxima aberat, aliis alio,
 ut dixi supra, dimissis; neque ipsi viribus tantae hostium multitudinī se
 pares putabant. Nihilominus Belisarius pedibus cunctis atque equitibus
 arma imperat; utque hostium plus dimidiam partem transisse pontem vi-
 dit, porta Pinciana educit copias; nec minus acriter conferunt manus,
 quam in quolibet superiorum certaminum. Principio quidem Barbaris
 hostilem impetum fortiter sustinentibus, utrinque multi primo congressu
 occiderunt. Deinde versi in fugam Gotthi, gravem insigneque cladem

μενοι μέγα τε καὶ ὑπερφυῆς σφίσιν αὐτοῖς τὸ πάθος ἐποιοῦν.
 αὐτὸς γὰρ ἕκαστος τὴν γέφυραν διαβαίνειν ἠπειχέτο πρῶτος. ἀφ'
 οὗ δὴ ἐς στενοχωρίαν πολλὴν ἀφικόμενοι τὰ χαλεπώτατα ἕκαστον. P 412
 πρὸς τε γὰρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν πολεμίων ἐκτείνοντο. πολλοὶ
 5 δὲ τῆς γεφύρας ἐξέπιπτον ἐφ' ἑκάτερα ἐς τὸν Τίβεριον καὶ αὐτοῖς
 ὅπλοις καταδύομενοι ἔθνησκον. οὕτω δὲ τοὺς πλείστους ἀπο-
 βαλόντες οἱ λοιποὶ τοῖς πρότερον διαβῆσι ξυνέμιξαν. Λογγίνος
 δὲ Ἰσαυρος καὶ Μουνδύλας, οἱ Βελισαρίου δορυφόροι, διαφε-
 ρόντως ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἠρίστευσαν. ἀλλὰ Μουνδύλας μὲν τέ-
 10 τάρσι βαρβάρους καθ' ἕκαστον ἐς χεῖρας ἐλθὼν ἔκτεινέ τε ὑπαν-
 τας καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Λογγίνος δὲ τῆς τῶν πολεμίων τροπῆς
 αἰτιώτατος γεγονὼς αὐτοῦ ἔπεισε πολλὴν αὐτοῦ πόθον τῶν Ῥω-
 μαίων στρατοπέδῳ ἀπολιπών.

ια'. Οὐδέτις μὲν οὖν τῷ καταλοίπῳ ἐπὶ Ῥαβέννης ἰὼν B
 15 τῶν χωρίων τὰ ὀχυρώματα πλήθει φρουρῶν ἐκρατύνατο, ἐν
 Κλουσίῳ μὲν τῇ Τούσκων πόλει χιλίους τε ἄνδρας καὶ ἄρχοντα
 Γιβίμερα ἀπολιπών, ἐν τε Οὐρβιβεντῷ τοσοῦτους, οἷς δὴ ἄρ-
 χοντα Ἀλβλαν ἄνδρα Γότθον ἐπέστησε. καὶ Οὐλγισαλον ἐν τῇ
 Τουδέρα ξὺν τετρακοσίοις κατέλειπεν. ἐν δὲ δὴ Πικηνῶν τῇ χώρᾳ
 20 τετρακοσίους μὲν ἐς Πέτραν τὸ φρούριον εἴασεν, οἷ καὶ πρότερον
 ταύτῃ ἄκηντο, ἐν Ἀύξιμῳ δὲ, ἣ πασῶν μεγίστη τῶν ἐκείνη πό-
 λεῶν ἴσται, Γότθους τε ἀριστίνδην συνειλεγμένους τετρακισχιλίους C

4. πρὸς τε L. Vulgo πρὸς γε. 9. τέτταρσι] τέττασι L.
 16. „Τούσκων] Ita legendum, non τούτων.“ MALT. τούτων HL.
 19. Πικηνῶν Hm. Πικήρων P. πικηνῶν H. *ibid.* τῇ om. P,
 habent HL. 22. ἀριστίνδην L. ἀρισταίνδην HP.

sibi ipsi importavere. Cum enim quisque pontem transgredi primus con-
 tenderet, iniquissimo disclusi spatio, acerbissimam capiebant calamitatem.
 Quippe ferro interfant, cum hostili, tum suo: e ponte hinc et inde
 multi prolabebantur in Tiberim, et cum armis haugi fluctibus extingue-
 bantur. Ita amissis quamplurimis, ceteri se illis admiscuere, qui iam
 ante transierant. In hoc praelio Longinus Isaurus et Mundilas, Belisarii
 Protectores, rem praeclarissime gesserunt; ita tamen ut Mundilas inter-
 fectis singulari certamine Barbaris quatuor, sospes evaserit, Longinus
 vero, in cuius potissimum virtute causa fugae hostium constitit, ibi oc-
 cubuerit, Romano exercitui magnum sui desiderium relinquens.

11. Vitigis cum exercitu reliquit Ravennam petens, loca munitio-
 nibus valida firmavit praesidiis. • Clusil, quae Tusciae urbs est, viros
 mille et Gibimerem Ducem reliquit: Urbe veteri totidem; quibus Albian
 natione Gotthum praefecit: Tuderti Ullgisalum cum eo. In Piceno, sta-
 tionarios eo. qui Petram castellum habebant, non amovit. Auximi, quae
 est omnium regionis illius urbium maxima, Gotthorum quatuor millia,

κατέλιπε καὶ ἄρχοντα ἐς ἄγαν δραστήριον Οὐσίανδρον ὄνομα, ξὺν
 τε Μόρρα δισχιλίους ἐν Οὐρβίνῳ τῇ πόλει. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα
 φρουρία δύο, Καίσηνά τε καὶ Μοντεφέρετρον. ὧν δὴ ἐκατέρω
 φρουρὰν οὐχ ἤσσαν ἢ κατὰ πεντακοσίους ἀνδρῶν κατεστήσατο.
 αὐτὸς δὲ τῷ ἄλλῳ στρατῷ εὐθὺς Ἀρμίνου ὡς πολιορκήσων ἐχώ- 5
 ρει. ἐτύγγανε δὲ Βελισάριος, ἐπειδὴ τάχιστα Γότθοι τὴν πο-
 λιορκίαν διέλυσαν, Ἰλδίγερά τε καὶ Μαρτίνον ξὺν ἰππεῦσι χιλίοις
 πέμψας, ἐφ' ᾧ δι' ἐτέρας ὁδοῦ θάσσον ἰόντες φθάσωσι τοὺς
 D πολεμίους ἐς Ἀρμίνον ἀφικόμενοι, καὶ σφίσι ἐπέστελλεν Ἰωάν-
 V 74 νην μὲν καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ ἅπαντας ἐνθὺνδε ἐξαναστήσειν ὡς 10
 τάχιστα, πολλοὺς δὲ ἀντ' αὐτῶν ἱκανοὺς μάλιστα ἐς τῆς πόλεως
 τὴν φυλακὴν καταστήσασθαι, ἐκ φρουρίου ἀφελομένους, ὃ δὴ
 H 227 πρὸς κόλπῳ τῷ Ἴονίῳ ἐστίν, Ἀγκῶν ὄνομα, δυοῖν ἡμέραιν ὁδὸν
 Ἀρμίνου διέχον. ἤδη γὰρ αὐτὸ οὐ πολλῷ πρότερον κατελήφει,
 Κώνωνα ξὺν τε Ἰσαύρων καὶ Θρακῶν στρατεύματι οὐκ ὀλίγῳ 15
 P 413 πέμψας. ἤλπιζε γὰρ, ἦν πεζοὶ τε καὶ μόνοι ἀρχόντων οὐκ ἀξιο-
 λόγων σφίσι παρόντων Ἀρμίνον ἔχουσι, οὐποτε αὐτοῖς ἐς πο-
 λιορκίαν Γότθων τὴν δύναμιν καταστήσεσθαι, ἀλλ' ὑπεριδόντας
 ἐπὶ Ῥαβέννης αὐτίκα λέναι, ἦν τε Ἀρμίνον πολιορκεῖν ἐθαλή-
 σωσι, τοῖς πεζοῖς τὰ ἐπιτήδεια ἐς πλείω τινὰ χρόνον ἀρκέσειν· 20
 καὶ ὡς ἰππεῖς δισχιλίοι ἐξωθεν ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἰόντες πολ-
 λά τε κακὰ, ὡς τὸ εἶκος, τοὺς πολεμίους ἐργάσσονται καὶ ῥᾶσον

1. Οὐσίανδρον HL. Οὐσίανδρον P. 2. Μόρρα] τῷ μορρῆ HL.
 3. Καίσηνά τε καὶ Μοντεφέρετρον P cum Vat. καὶ σινά τε καὶ
 μόντης φεράντης HL. 7. Ἰλδίγερα] Ἰλδίγερ L. 22. ἐργάσσον-
 ται] ἐργάζονται L.

gentis florem, locavit, ac Visandrum, strenuissimum Ducem Urbis, duo millia cum Morra. Castella sunt praeterea duo, Caesena ac Monsferetrus. In utroque praesidiarios haud minus d. constituit, et cum caeteris copiis Ariminum recta contendit eo animo, ut circumederet. At Belisarius, statim post solutam a Gothis obsidionem, Idigerem, ac Martinum miserat cum equitibus mille; ut alia via, maioribus itineribus, hostium in urbem Ariminum adventum praecurrerent. Haud praeciperat, ut Ioannem eiusque turmas omnes inde amoverent quamprimum, et in illorum vicem complures urbi custodiendae idoneos substituerent, deductos a castello, cui nomen Anconae, ad sinum Ionium posito, dissitoque bivium ab Arimino. Id paulo iam ante ceperat, illic misso, cum Isaurorum ac Thracum copiis non paucis, Conone. Sperabat autem fore ut, si pedites tantum et Duces haud magis nominis Ariminum tenerent, ad eius obsidionem nunquam descenderent superbae Gothorum vires, sed ubi per contemptum praeterita, Ravennam pergere maturarent: sin Ariminum obsidere vellent, diutius annonam peditibus suppetituram videbat, ac bis mille equites foris cum reliquis copiis circumvolando, hostem procul du-

ἐς τῆς προσεδρείας αὐτοῦς τὴν διάλυσιν ξυνέλουσσι. τοιαύτη
 μὲν γνώμη Βελισάριος τοῖς ἀμφὶ Μαρτίνον τε καὶ Ἰλδίγερα ταῦτα
 ἐπήγγελλεν. οἱ δὲ διὰ Φλαμινίας ὁδοῦ πορευόμενοι λίαν τε τοὺς
 βαρβάρους προτερήσαντες ἤσαν. ἄτε γὰρ ἐν πολλῶ ὁμίλῳ οἱ B
 5 Γότθοι σχολαίτεροι ἐπορεύοντο, καὶ περιόδοις ἠναγκάζοντο μα-
 κραις τισι τῶν τε ἀναγκαίων τῇ ἀπορίᾳ καὶ τῶν ἐν Φλαμινίᾳ
 ὁδῶ ὀχυρωμάτων ἤκιστα ἐθέλοντες ἄγχιστά πη ἵεναι, ἐπεὶ αὐτῶν
 οἱ πολέμιοι, ὥσπερ μοι ἐμπροσθεν δεδήλωται, Ναρνίαν τε καὶ
 Σπολήτιον καὶ Περυσίαν εἶχον.

10 Ῥωμαίων δὲ τὸ στράτευμα, ἐπειδὴ τῇ Πέτρᾳ ἐπέτυχον,
 ὁδοῦ ποιούμενοι πάρεργον, ἀπεκμηράσαντο τοῦ ταύτῃ φρουρίου.
 τοῦτο δὲ ὀχύρωμα οὐκ ἄνθρωποι ἐτακτήσαντο, ἀλλὰ τοῦ χωρίου
 τῆ φύσις ἐξεῦρεν· ὁδὸς γὰρ ἐς ἄγαν κρημνώδης. ταύτης δὲ τῆς
 ὁδοῦ ἐν δεξιᾷ μὲν ποταμός τις οὐδεὶν ἰσβατὸς δξύτῃτε τοῦ ῥοῦ C
 15 κάτεισιν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ οὐ πολλῶ ἀποθεν πέτρα ἀνέχει ἀπώτο-
 μός τε καὶ ἔσθους ἐς τόσον δέηκουσα, ὥστε τοῖς κάτω οὖσι φαι-
 νόμενοι ἄνθρωποι, οἳ ἐν τῇ ἄκρᾳ, ἢ οὕτω τῆσαι, ἐστήκασιν,
 ὄφρῃσι τοῖς σμικροτάτοις τοῦ μεγέθους πᾶσι εἰκάζονται. προϊόντι
 δὲ διέξοδος οὐδεμία τὸ παλαιὸν ἦν. λήγουσα γὰρ ἡ πέτρα ἐς ἀ-
 20 τὸν ποῦ μάλιστα τοῦ ποταμοῦ τὸν ῥοῦν διήκει, διάβαθιν τοῖς
 ταύτῃ οὖσιν οὐδεμίαν παρεχομένη. διώρυχα τοίνυν ἐνταῦθα οἱ
 πάλαι ἄνθρωποι ἐργασάμενοι, πηλίδα τῷ χωρίῳ ταύτῃ πεποίη-
 νται. φράξαντες δὲ καὶ τῆς ἐτέρας εἰσόδου τὸ πλεῖστον, πλὴν γε

3. ἐπήγγελλεν] Vulgo ἐπήγγελλεν.   *ibid.* Φλαμινίας] φλαμινίας
 HL hic et infra.   9. Σπολήτιον] σπολήτιον HL.   *ibid.* Περυ-
 σίαν] περυσίαν HL.   15. ἀποθεν] ἀπὸθεν L. corr.   23. τῆς
 ἐτέρας] τῆς om. L.

bio multis affecturos incommodis, et ad solvendam obsidionem facilius
 compulsuros. Hac mente Belisarius Idigeri et Martino ea, quae dixi,
 mandata dederat. Illi via properabant Flaminia, longo Barbaros inter-
 vallo praegressi. Quippe Gothos suos ipsorum ingens numerus tarda-
 bat, et longius circumire cogebat cum cibarium penuria, tum consilium
 refugiendi munita loca viae Flaminiae, cum Narniam, Spoletium ac Pe-
 rusiam, de quibus actum supra, in potestate hostium esse scirent.

Romanæ vero copiae castellum Petrae, cum in illud incidissent, ten-
 tarunt obiter. Est haec munitio non hominum opus, sed naturae. Ete-
 nim via admodum praecipua, a dextra alluitur fluvio ita rapido, ut eum
 nemo transire queat; a laeva vicinam habent rupem, praeruptam editam-
 que adeo, ut si qui forte in vertice steterint, iis, qui ab imo suspiciunt,
 non excedere videantur minutissimarum avium magnitudinem. Progre-
 dienti nullus olim patebat transitus, quoniam extrema rupes ad ipsum
 pertingebat fluminis alveum, eo deductis impervia. Quare veteres, ea
 ibi perfossa, exiguam portam moliti sunt. Tum ab ipsis obstructa parte

δὴ ὅσον πυλῖδα κἀνταῦθα λελεῖφθαι, φρουρίον τε αἰτοφνῆς ἀπειργάσαντο καὶ πέτραν ἀπὸ λόγῳ τῷ εἰκότι ἐκάλεσαν. οἱ οὖν ἀμφὶ Μαρτίνον τε καὶ Ἰλδίγερα πρῶτα μὲν ἐς τῶν πυλῖδων τὴν
 D ἑτέραν μαχόμενοι τε καὶ πολλὰ βάλλοντες οὐδὲν ἤνυτον, καίπερ ἤκιστα σφᾶς ἀμυνομένων τῶν ταύτῃ βαρβάρων, ἔπειτα δὲ διὰ 5 τοῦ κρημνώδους κατόπισθεν τὴν ἄνοδον βιασάμενοι κατὰ κορυφὴν λίθους ἔβαλλον ἐνθὲνδε τοὺς Γότθους. οἱ δὲ εἰς τὰς οἰκίας δρόμῳ τε καὶ θορόβῳ πολλῷ εἰσελθόντες ἠσύχαζον. καὶ τότε Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ τῶν πολεμίων οὐδενὸς ἐπιτυγχάνειν οἴοι τε ἦσαν ταῖς τῶν λίθων βολαῖς, ἐπενόουν τάδε. τμήματα μεγάλα ἐκ 10 τοῦ σκοπέλου ποιούμενοι πολλοὶ θ' ἅμα ὠθοῦντες αὐτὰ ἐπὶ τὰς οἰκίας σταθμώμενοι ἐρρίπτον. τὰ δὲ ὄπη ἦν τῆς οἰκοδομίας κατὰ βραχὺ προσπίπτοντα ψαῖοι, κατέσειε τε ἱκανῶς ἅπαντα καὶ τοὺς βαρβάρους ἐς μέγα τι δέος καθίστη. διὸ δὴ χε-
 P 414 ράς τε οἱ Γότθοι τοῖς ἔτι ἀμφὶ τὴν πυλῖδα οὖσιν ἄρεγον καὶ ξῆν 15 τῷ φρουρίῳ σφᾶς αὐτοὺς ὁμολογία παρέδωσαν, ἐφ' ᾧ κακῶν ἀπαθεῖς μείνωσι, βασιλέως τε δοῦλοι καὶ Βελισαρίου κατήκοοι ὄντες. καὶ αὐτῶν Ἰλδίγερ τε καὶ Μαρτίνος τοὺς μὲν πλείστους ἀναστήσαντες ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ ξῆν αὐτοῖς ἤγον, ὀλίγους δὲ τινὰς ξῆν τοῖς παισὶ τε καὶ γυναιξίν αὐτοῦ εἴασαν. ἔλλποντο δὲ 20 τινα καὶ Ῥωμαίων φρουράν. ἐνθὲνδε τε ἐς Ἀγκῶνα ἐλθόντες καὶ πολλοὺς ἀπαγαγόμενοι τῶν ἐκεῖ πεζῶν ἐς Ἀρμήνον τριταῖοι ἀφίκοντο, τὴν τε Βελισαρίου γνώμην ἀπήγγελλον. Ἰωάννης δὲ οὕτα

23. ἀπήγγελλον] ἀπήγγελλον L.

maxima alterius aditus, ac parva solum porta relictā, castellum nativum extitit: quod convenienti vocabulo Petram appellavere. Primum igitur Martinus et Ildiger portam alteram oppugnantes, telorum crebritate nihil profecerunt; quamvis qui illic erant Barbari non resisterent. Deinde per praecipua rupis tergum enisi, cum a culmine lapidibus peterent Gothos, hi cursu trepido ingressi tecta, nihil movebant. Tunc Romanis, neminem iactu lapidum contingi posse videntibus, in mentem venit, immania rupis fragmenta multarum impulsu manuum in subiectas aedes contorta devolvere. Illa, quamcunque aedificii partem tantillum ferirent, omnia gravi motu, Barbaros metu concutiebant. Quocirca Gotthi illis, qui adhuc ad portam stabant, tendentes manus, deditionem fecerunt, et cum castello se permiserunt, accepta incolumitatis fide, modo servirent Imperatori, et Belisario obtemperarent. Plerosque Ildiger ac Martinus secum abduxerunt, illos eodem, quo suos, numero ac loco habentes: paucos cum liberis et uxoribus, Romanoque praesidio reliquere. Inde Anconam progressi, parte magna peditum, qui ibi erant, assumpta, die tertio Ariminum perveniunt ac Belisarii mentem explicant. At sequi ipsos ne-

αὐτὸς ἔπειθαι ἤθελε καὶ Λαμιανὸν ἔξιν τοῖς τετρακοσίοις κατεί- B
 χεν. οἱ δὲ τοὺς πεζοὺς αὐτοῦ ἀπολιπόντες κατὰ τάχος ἐνθένδε
 ἔξιν τοῖς Βελισαρίου δορυφόροις τε καὶ ὑπασπισταῖς ἀνεχώρησαν.

ιβ'. Καὶ Οὐίτιγίς οὐκ ἐξ μακρὰν παντὶ τῷ στρατῷ ἐς Ἄρ- C
 5 μῆνον ἦλθεν, οὗ δὴ ἐνστρατοπεδευσάμενοι ἐπολιόρκουν. αὐ- V 75
 τικά τε πύργον ξύλινον τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου καθυπέριτερον
 τεκτηνάμενοι τροχοῖς τέτταρσιν ἀνεχόμενον ἐπὶ τὸ τεῖχος ἤγον,
 ἧ μάλιστα ἐπιμαχώτατον αὐτοῖς ἔδοξεν εἶναι. ὅπως δὲ μὴ πά-
 θωσιν, ὅπερ αὐτοῖς πρὸ τοῦ τῆς Ῥώμης περιβόλου ξυνηνέχθη
 10 παθεῖν, οὐ διὰ τῶν βοῶν τὸν πύργον ἤγον, ἀλλ' αὐτοὶ ἔνδον
 κρυπτόμενοι ἐφείλκον. κλίμαξ δὲ ἦν τις τοῦ πύργου ἐντὸς εὐρεία
 ἐς ἄγαν, δι' ἧς τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος ἀναβήσεται εὐπετῶς H 228
 ἔμελλεν, ἄλλοι δὲ ἔχοντες ὡς, ἐπειδὴν τάχιστα τὸν πύργον τῷ πε-
 15 ριβόλῳ λείψωσιν, ἐνθένδε πόνῳ οὐδενὶ ἐπιβήσονται κατὰ τὰς τοῦ
 γαστο. ἐπειδὴ τοίνυν τοῦ περιβόλου ἄγχιστά πη ἔξιν τῇ μηχανῇ
 ταύτῃ ἐγένοντο, αὐτοὶ μὲν ἡσυχῇ ἔμενον, ἐπεὶ καὶ ξυνεσκόταζεν
 ἤδη, φύλακας δὲ ἀμφὶ τὸν πύργον καταστησάμενοι ἠύλλισαντο
 ἅπαντες, ἐναντίωμα οὐδ' ὅτισιν ἔσεισθαι σφίσι ἐν νῶ ἔχοντες.
 20 οὐδὲ γὰρ οὐδέ τι ἄλλο ἐμπόδιον, οὐδὲ τάφρος ἐν μέσῳ ὅτι μὴ
 βραχεῖα παντάπυσιν ἐτύγγανεν οὐσα. οἱ τε Ῥωμαῖοι ἔξιν δέει
 πολλῶ ὡς ἡμέρᾳ τῇ ἐπιούσῃ ἀπολούμενοι ἐνυκτέρευσαν. Ἰωάν-
 νης δὲ οὔτε ἀπογνοῦς πρὸς τὸν κίνδυνον οὔτε τῷ δέει ξυνταρα-

21. οὐσα add. ex L.

Isit Ioannes, et Damianum cum quadringentis retinuit. Illi relicto ibi peditatu, abscedere cum Belisarii Protectoribus hastatis Scutariisque maturaverunt.

12. Haud multo post, Vitigis cum omni exercitu Ariminum attigit, ubi castrametati, obsidium fecerunt. Protinus turrim ligneam, urbis moenibus celsiorem fabricati, subiectis rotis quatuor, ad illam egerunt murorum partem, quae ipsis maxime expugnabilis videbatur. Ac ne infortoniam ferrent ei simile, quod pro moenibus Romae invenerant, turrim non bobus iunctis, sed suis ipsi manibus promoverunt, intus abditu: ubi etiam scala erat latissima, adscensum datura facilem Barbaris, sperantibus fore ut, simul turrim ad murum applicuissent, inde labore nullo se in pinnas immitterent: nam eo turris fastigium spectabat. Cum ea machina ad muros progressis, vesper iam serus quietem suasit: quam ceperunt omnes, posita ad turrim custodia, nullum se passuros impedimentum rati. Nullus enim obex, nec fossa, nisi perexigua, intererat. Romanos tota nocte exterruit venturi postridie exitii cogitatio. At Ioannes, nec periculum defugiens, nec turbatus metu, rationem hanc iniit.

χθεις ἐπενόει τάδε. τοὺς μὲν ἄλλους ἐν τοῖς φυλακτηρίοις ἀπο-
 λιπών, αὐτὸς δὲ ζῆν τοῖς Ἰσαύροις δικέλλας τε καὶ ἄλλ' ἄττα
 P 415 τοιαῦτα ὄργανα φέρουσιν, ἄωρι τῶν νυκτῶν, οὐδενὶ τῶν πάν-
 των προειρημένον, ἔξω τοῦ περιβόλου γενόμενος ἐκέλευε σιωπῇ
 τὴν τάφρον ὀρύσσειν. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. καὶ τὸν χοῦν, 5
 ὄνπερ ἐνθάδε ἀνηροῦντο, ἐπὶ θάτερα τῆς τάφρον ἐς τὰ πρὸς τῶ
 τείχει ἐς αἰεὶ ἐτίθεισαν, ὅς δὴ αὐτοῖς ἐνταῦθα ἀντὶ τοίχου ἐγέ-
 νετο. λαθόντες δὲ ἐπὶ πλείστον τοὺς πολεμίους καθεύδοντας βα-
 θεϊάν τε καὶ εὐρους ἱκανῶς ἔχουσαν τάφρον δι' ὀλίγου πεποίη-
 νται, οὗ δὴ μάλιστα ἐπιμαχώτατός τε ὁ περιβόλος ἦν καὶ προσ- 10
 βάλλειν ζῆν τῇ μηχανῇ οἱ βάρβαροι ἔμελλον. οἱ δὲ πολέμιοι
 B πόρρω πη τῶν νυκτῶν ἀισθόμενοι τοῦ ποιουμένου ἐπὶ τοὺς ὀρύσ-
 στοντας ἐβοήθουν δρόμῳ, καὶ Ἰωάννης ζῆν τοῖς Ἰσαύροις, ἐπεὶ
 οἱ τὰ ἀμφὶ τῇ τάφρῳ ὡς ἄριστα εἶχεν, ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγέ-
 νετο. Οὐίτιγίς δὲ ἅμα ἡμέρᾳ τὰ τε πεπραγμένα κατανοήσας καὶ 15
 ὑπεραληθῆσας τοῖς ξυμπесоῦσι διεχρήσατο μὲν τῶν φυλάκων τι-
 νὰς, οὐδὲν δὲ ἤσπον ἐπάγειν τὴν μηχανὴν ἐν σπουδῇ ἔχων ἐκέ-
 λυε φακῶν πληθὸς τῶς Γότιθους ἐν τῇ τάφρῳ κατὰ τάχος ῥι-
 πτῆν, ὅσῳ τε τὸν πύργον ἐνταῦθα ἐφέλκοντας ἄγειν. καὶ οἱ
 μὲν ταῦτα, ἥπερ Οὐίτιγίς ἐπέστελλεν, ἐπρασσον προθυμίᾳ τῇ 20
 πάσῃ, καίπερ τῶν ἐναντίων καρτερώτατα ἐκ τοῦ τείχους ἀμυνο-
 C μένων. οἱ δὲ φάκελοι, ἀμπεσόντος σφίσι τοῦ πύργου, βαρυνό-
 μενοι, ὡς τὸ εἰκὸς, ὑπεχώρουν κάτω. διὸ δὴ οἱ βάρβαροι
 πρόσω ἵεναι ζῆν τῇ μηχανῇ σὺδαμῇ εἶχον, ἐπεὶ ἅπαντες σφίσι

20. ἐπέστελλεν L corr. ἔστελλεν P.

Caeteris munimenta tenere iussis, ipse cum Isauris, ligones aliaque eius-
 modi instrumenta ferentibus, consilii nemine conscio, nocte intempesta
 urbe egressus, imperat ut fossam depriment sine strepitu. Parent illi, et
 quidem ita, ut quidquid terrae egeritur, ad fossae latus muro proximum
 aggerant: id vero parietis vicem habuit. Dum hostem bene latent so-
 pore pressum, fossam iustae altitudinis ac latitudinis brevi tempore fa-
 ciunt, maxime ubi murus expugnari facillime poterat, et Barbari cum
 machina impressionem daturi erant. Provecta longius nocte, hostes, re
 cognita, in fossares cepere impetum: Ioannes cum Isauris in urbem se
 recepit, cum fossae optime providisset. Ubi illuxit, considerans acta Vi-
 tigitis, atque hinc dolore incensus, quosdam e custodibus morte affecit,
 neque ab admovenda machina remittens animum, edixit Gotthis, ut sine
 mora quamplurimis in fossam iactis lignorum fascibus, turrin illac tra-
 hendo agerent. Haec illi, uti Vitigitis iubebat, omni exequuntur studio,
 quamvis hostibus e muro validissime repugnantibus. At fascium strues,
 turris incumbentis pondere degravata, ut fieri necesse erat, subedit.
 Tum Barbari acclivitate, quae multam creverat, ubi terram, ut dictum

πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐγένετο, οὗ δὴ ξυνηήσαντες τὸν χοῦν ἔτυχον, ὡσπερ ἐρρήθη, Ῥωμαῖοι. δεύσαντες οὖν μὴ τυκτὸς ἐπιγενομένης ἐπεξελθόντες οἱ πολέμοι τὴν μηχανὴν καύσωσιν, ὀπίσω αὐτὴν αὐθις ἐφείλκον. ὅπερ Ἰωάννης κωλύειν δυνάμει τῇ πάσῃ ἐν 5 σκοποδῇ ἔχων τοὺς τε στρατιώτας ἐξώπλισε καὶ ζυχαλέσας ἄπαντας τοιαῦτα παρεκελεύσατο „Ἄνδρες, οἷς τοῦδα τοῦ κινδύνου ξὺν ἡμῖν μέτεστιν, εἴ τῳ ὑμῶν πρὸς ἠδονὴν ἔστι βιωναί τε καὶ τοὺς οἴκοι ἀπολελειμμένους ἰδεῖν, μὴ ἐπ' ἄλλῳ τιῳ κεκτημένος τὴν τούτων ἐλπίδα ἢ ἐν ταῖς χερσὶ ταῖς αὐτοῦ γνῶτω. ἤντικα μὲν D 10 γὰρ Βελισάριος τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔστειλε, πολλῶν ἡμᾶς ἐλπίς τε καὶ ἔρωσ ἐς τὴν τοῦ ἔργου προθυμίαν ἐνήγον. οὔτε γὰρ ἐν γῆ τῇ παραλία πελορηκθῆσεσθαι ὑπωπτεύομεν, οὔτω δὲ θαλασσοκρατούντων Ῥωμαίων, οὔτε τοσοῦτον ἡμῶν περιόψεσθαι τὸν βασιλέως στρατὸν ὑπετόκησεν ἂν τις. χωρὶς δὲ τούτων τότε μὲν V 76 15 ἡμᾶς εἰς εὐτολμίαν ὥρμα ἐπίδειξις τε τῆς ἐς τὴν πολιτείαν εὐτολίας καὶ τὸ ἐκ τῶν ἀγώνων ἐσόμενον κλέος ἐς πάντας ἀνθρώπους. νῦν δὲ οὔτε περιεῖναι ἡμᾶς, ὅτι μὴ διὰ τῆς εὐψυχίας, οἷόν τέ ἐστιν, ἐπάναγκές τε οὐκ ἄλλου του ἢ τοῦ βιώσεσθαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἕνεκα τοῦτον ὑποστῆναι τὸν κίνδυνον. ὥστε εἰ μὲν τισιν 20 ὑμῶν ἀρετῆς τι μεταποιεῖσθαι ζυμβαίνει, πάρεστιν αὐτοῖς ἀνδραγαθίζεσθαι, εἴπερ τισὶ καὶ ἄλλοις, ἐνδόξως γενέσθαι. κτῶνται γὰρ εὐκλείαν οὐχ οἱ τῶν καταδειστέρων κρατήσαντες, ἀλλ' οἱ ἂν τῇ παρασκευῇ ἐλασσούμενοι τῷ τῆς ψυχῆς μεγέθει νι- P 416

1. ξυνηήσαντες. Hoeschelius. ξυνηήσαντες P.

est, Romani aggresserant, prohibiti cum machina progredi, veritique ne hostis postera nocte, eruptione facta, turrin igni corrumpere, retro illam traxerunt. Quod viribus omnibus impedire volens Ioannes, armat milites, et advocata conclone, ita hortatur. O mei in hoc discrimine socii, si cui vestrum est dulce vivere, et, quos reliquit domi, revisere aliquando, apprime teneat in alia re nulla, praeterquam in suis manibus, utriusque doni illius spem sitam esse. Principio quidem, cum nos Belisarius misit, multa erant, quorum et amore et spe ad rem suscipiendam alacriter inducebamur. Nam nec rebamur obsessum iri nos in ora maritima, Romanis mari tam facile dominantibus: nec sibi quisquam persuasisset, nos Imperatoris copiis tam futuros neglectui. Praeterea nobis tunc ad audendum subdebat stimulos commendatio praeclaras in Remp. voluntatis, atque ex praeliis profectura apud omnes femae celebritas. Iam vero ne superstitibus quidem, nisi fortitudinis beneficio, esse possumus, ac vitae unius causa huic nos Martis discrimini committamus necesse est. Nec tamen gloriam quam quibus alii minorem referent, quicunque inter vos animo valent, si modo illum egregiis facinoribus prodant. Et enim sibi decus ac nomen parant, non debiliorum victores, sed qui animi magnitudine victoriam ex iis reportant, quibus belli instructu cedunt. Qui-
Procopius II.

κῶεν. οἷς δὲ τὸ φιλόψυχον ἐμπέφυκε μᾶλλον, τούτοις δὲ τὸ ἐτόλμοις μάλιστα εἶναι ξυνοίσει, ἐπεὶ ἅπαντες ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον, οἷς τὰ πράγματα ἐπὶ ξοροῦ ἀκμῆς, ὥσπερ ἡμῖν τανῦν, ἴστανται, μόνῳ ἂν τῷ τῶν κινδύνων ὑπερφρονεῖν διασώζονται.“ τοσαῦτα μὲν Ἰωάννης εἰπὼν ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους τὸ στρατεύμα, ὀλίγους τινὰς ἐς τὰς ἐπάλξεις ἀπολιπών. ἀνδρείως δὲ αὐτοὺς ὑφισταμένων τῶν πολεμίων γέγονε καρτερὰ ἐς ἄγαν ἢ μάχη.

H 229 καὶ τὸν μὲν πύργον μόλις τε καὶ ὄψε τῆς ἡμέρας ἐς τὸ σφέτερον οἱ βάρβαροι στρατόπεδον ἐνεγκεῖν ἴσχυσαν. τοσοῦτους μέντοι τὸ πληθὺς ἀπέβαλλον τῶν ἐν σφίσι μαχίμων, ὥστε οὐκέτι τετρακομίσαντες ἔχοντες, ἀλλ' ἀπογνόντες ἡσυχῇ ἕμενον, λιμῶν πιεζομένους προσχωρήσειν αὐτοῖς τοὺς πολεμίους καταθοκοῦντες. λίαν γὰρ αὐτοὺς ἅπαντὰ ἦδη τὰ ἐπιτήδεια ἐπελελοίπει, ἐπεὶ οὐχ εὖρον ὄθεν αὐτὰ διαρκῶς ἐσκομίσονται.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῆδε. Βελισάριος δὲ τοῖς ἐκ Με-¹⁵διολάνου ἤκουσι χιλίους ἐπεμψεν Ἰσαύρους τε καὶ Θρακῆας. ἤγειτο δὲ τῶν Ἰσαύρων Ἐννης, τῶν δὲ Θρακῶν Παῦλος, Μουσιλλας τε ἅπασιν ἐφειστήκει, καὶ αὐτὸς ἤρχεν ὀλίγους τινὰς τῶν Βελισαρίου ὑπασιπιστῶν ἔχων. ξυνηὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Φιδέλιος, ὃς ἐγεγόνει τῆς αὐτῆς ἐπαρχος. ἐκ Μεδιολάνου γὰρ ὀρμώμενος²⁰ C ἐπιτηδείως τούτῳ ἔδοξε τῷ στρατῷ ἐπεσθαι, αἵτε δύναμιν τινα ἐν Λιγούροις ἔχων. πλεύσαντες οὖν ἐκ τοῦ Ῥωμαίων λιμένος

1. δὲ] δὴ Pm. 14. ἐσκομίσονται] ἐσκομίσονται L corr.
15. Μεδιολάνον] μεδιολάνων L. 21. ἐπιτηδείως] ἐπιτήδεις HL.

bus vero vitæ amor altius insidet, his certe generositas maxime præderit. Quorum enim res, ut nostræ modo, in summo periculo, et, quemadmodum dici solet, in acie novaculae vitæ sunt, illis plerumque una salus discrimina animosæ contemere. Hæc locutus Ioannes, in hostes edocuit copias, paucis ad murorum pinnas relictis. Pugnatur acerrime, eorum impetum viriliter sustinentibus Barbaris: qui vix tandem vespert in sua castra turrim revexerunt, egregiis pugnatoribus tot amissis, ut moenia nunquam amplius oppugnare decreverint, at sese continuerint metu, cum avida coniecto spe, fore ut hostem famas ad deditionem compelleret, iam summa laborantem commeatus inopia, propterea quod reperiri non potuisset unde quantum satis esset inveheretur.

Ex loci res ibi erant: dum Belisarius viros mille, partim Isauros, partim Thraces, cum Legatis, qui Mediolano venerant, mittit. Isaurorum dux erat Ennes, Thracum Paulus: imperabat omnibus Mundilas, secum paucos Belisarii Scutarios daceus. Adlunxerat se illis Fidelius, Præfectus praetorio. Cum enim esset Mediolano oriendus, et apud Ligures auctoritate valeret, huic exercitui comes idoneus videbatur. Ex porta

Γενούα προσέσχον, ἢ Τουσκίας μὲν ἔστιν ἐσχάτη, παράπλου δὲ καλῶς Γάλλων τε καὶ Ἰσπανῶν κέσται. ἔνθα δὴ τὰς τε ναῦς ἀπολιπόντες καὶ ὁδῶ πορευόμενοι πρόσω ἐχώρουν, τοὺς λέμβους τῶν νηῶν ἐν ταῖς ἀμάξαις ἐνθάμενοι, ὅπως ἂν Πάδον τὸν ποταμὸν διαβαίνουσι μηδὲν σφίσι ἐμπόδιον εἴη. οὕτω γοῦν τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν ἐποιήσαντο. ἐπεὶ δὲ τὸν Πάδον διαβάντες ἐς Τικηνὸν πόλιν ἀφίκοιτο, οἱ Γότθοι αὐτοῖς ἀπαντήσαντες ἐς χεῖρας ἤλθον. ἦσαν δὲ πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, ἐπεὶ τῶν χρημάτων τὰ τιμιώτατα βάρβαροι ἄπαντες, οἱ ταύτη ᾤκητο, ἐν

10 Τικηνῷ καταθέμενοι, ἅτε ἐν χωρίῳ δυχρῶμα ἰσχυρὸν ἔχοντι, φρουρὰν ἐνταῦθα λόγου ἀξίαν ἐλίποτο. μάχης οὖν καρτερᾶς γενομένης ἐνίκων Ῥωμαῖοι, καὶ τοὺς ἐναντίους τρεψάμενοι διέφθειράν τε σκηνούς καὶ τὴν πόλιν ἐν τῇ διώξει ἐλείν παρ' ἄλλῃον ἤλθον. μόλις γὰρ ἐπιθεῖναι τὰς πύλας οἱ βάρβαροι ἴσχυσαν,

15 ἐγκαιμένων σφίσι τῶν πολεμίων. Ῥωμαίων δὲ ὀπίσω ἀπελαυνόντων Οὐδέλιος εὐξόμενος ἕς τινα τῶν ἐκεῖνη νεῶν ὑστατος ἔμεινε. τόχῃ δὲ νινὶ ὀκλάσαντός εἰ τοῦ ἵππου ἔπεσε. καὶ αὐτὸν κατιδόντες οἱ Γότθοι, ἐπεὶ τοῦ περιβόλου ἄγχιστα ἐπεπτώκει, ἐπέξ-

20 ἔθεντες κατεῖραν τε καὶ ἔλαθον γε τοὺς πολεμίους. οὗ δὲ ὕστερον Μουνθίλιας τε καὶ Ῥωμαῖοι αἰσθόμενοι ἠσχαλλῶν. ἔνθεν τε

1. Γενούα P cum Vat. Ιαννούα HL. ibid. παράπλου P cum Vat. περί που HL. 2. καλῶς Maltretus. καλῶν Vat. τὰς ἀρχὰς τῆς HL. 4. Πάδον] πάνδον HL; illud Hm. 7. „Τικηνόν] Ita legit vetus interpres, ita Leonardus Aretinus excepit.“ ΜΑΛΤ. πικηνῶν HL. Et similiter infra quoque. 11. ἐλίποτο] Vulgo ἐλείποντο. 15. ἀπελαυνόντων] ἀπικλανόντων L. 16. νεῶν P. νεῶν HL. ναῶν Reg.

Romano profecti navibus, Genuam appulerunt; quae urbs, extrema Tusciae, in Galliam atque Hispaniam navigantibus sita favet peropportuno. Relictis ibi navibus, terra viam procedunt, cum earum lembis in plaustra impositis, ne quid traiectum Padi amnis moretur; atque in flumen transmittunt. Pado transito, ad urbem Ticinum progressis, facti obviam Gotthi certamen inferunt, et numero pollentes et animis. Cum enim Barbari omnes, quicunque regionem illam colebant, opes pretiosissimas Ticini deposuissent, quod locus esset munitissimus, praesidium ibi firmum reliquerant. Commissa acri pugna, superiores Romani dantem terga hostem magna clade afficiunt, atque urbem tantum non capiunt, instando Barbaris: qui sane ab hoste pressi vix portas claudendi spatium haberunt. Romanis retro comitantibus, illic Fidelius quodam in templo precandi causa postremus substitit. Cum deinde equus excussit, duplicato forte poplite succidens. Quo viso Gotthi, quoniam proxime muros prolapsus fuerat, egressi, ipsum interfecerunt, Romanis minime advertentibus. Casum hunc postea cognitum Mundilas et Romani graviter

- ἐς Μεδιόλανον πόλιν ἀφίκοντο καὶ αὐτὴν ἀμαχητὶ ἔδωκεν Αἰγούριαι τῇ ἄλλῃ ἔσχον. ἄπερ ἐπειδὴ Οὐτίγεις ἔμαθε, στράτευμά τε πολὺ κατὰ τάχος καὶ Οὐραϊαν ἄρχοντα, τὸν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν, ἔπεμψε. καὶ Θεοδίδερος δὲ οἱ, ὁ Φράγγων ἀρχηγὸς, ἄνδρας κυρίους δεηθέντι ἐς ζυμμαχίαν ἀπέστειλεν, οὐ Φράγγων αὐτῶν, ἀλλὰ 5 Βουργουνζιῶνων; τοῦ μὴ δοκεῖν ἀδικεῖν τὰ βασιλέως πράγματα. οἱ γὰρ Βουργουνζιῶνες ἐθελούσιοι τε καὶ αὐτονομῶ γνῶμη, οὐ Β Θεοδιδέρτῳ κελύοντι ἐπακούοντες δῆθεν τῷ λόγῳ ἐπέλλοντο.
- V 77 οἷς δὴ οἱ Γότθαι ἀναμιχθέντες ἐς τε Μεδιόλανον Ῥωμαίων ἤκιστα προσδεχομένων ἀφίκοντο καὶ ἐνστρατοπεδευσάμενοι ἐπολιόρ- 10 κουν. ταύτῃ γοῦν οὐδὲ τι ἰσχυρίσασθαι τῶν ἐπιτηδείων Ῥωμαῖοι ἔσχον, ἀλλ' ἐνθὺς ἤχθοντο τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀπορίᾳ. οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ περιβόλου τὴν φυλακὴν οἱ στρατιῶται εἶχον, ἐπεὶ ὁ Μουνδύλας πόλεις τε καταλαβὼν ἔτυχεν, ὅσαι Μεδιολάνου 15 ἀγχιστα οὐσαι ὀχυρώματα εἶχον, Βέργομόν τε καὶ Κᾶμον καὶ 15 Νοβάρην καὶ ἄλλ' ἄλλα πολιῖματα, καὶ φρουρὰς πανταχόθι λό- C γου ἀξίως καταστησάμενος, αὐτὸς δὲ τριακοσίους μάλιστα ἔχων ἐν Μεδιολάνῳ ἔμεινε, καὶ ζῶν αὐτῷ Ἐννης τε καὶ Παῦλος. ὥστε ἀνάγκη οἱ τῆς πόλεως οἰκήταρες ἐκ περιτροπῆς αἰεὶ τὴν φυλακὴν εἶχον. τὰ μὲν οὖν ἐν Αἰγούροις ἐφέρετο τῆδε καὶ ὁ χειμῶν ἔληγε, 20 καὶ τρίτον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνήγραψε.
- D ιγ'. Βελισάριος δὲ ἀμφὶ Θερινὰς τροπὰς ἐπὶ τε Οὐτίγιν καὶ τὸ Γότθων στρατόπεδον ἦεν, ὀλίγους μὲν τινὰς φρουρὰς ἐνε-

6. Βουργουνζιῶνων] βουργουνζιῶνων L. 7. Βουργουνζιῶνες] Vulgo Βουργουνζιῶνες. 15. Βέργομον Pm. Πέργομον P.

ferentes, inde Mediolanum perveniunt, et citra pugnam cum reliqua Liguria obtinent. De his certior factus Vitigis, magnum exercitum confestim mittit, Uraia duce, sororis suae filio. A Theodeberto Francorum Rege decem millia auxiliariorum impetraverat, Burgundionum utique nom Francorum; ne videretur Augusti rebus iniuriam facere Theodebertus. Neque enim huius mandato, sed sponte et voluntate sua se profectos simulabant Burgundiones: quibuscum sociatis viribus Gotthi, praeter Romanorum opinionem, Mediolanum adveniunt, castrisque positis obsident. Itaque nullum nacti spatium Romani providendae annonae, statim eius penuria laborarunt. Nec muros custodiebat: quoniam Mundilas urbes Mediolano vicinas, quae operibus munitae erant, Bergomum, Comum, Novariam, et alia quaedam oppida occupaverat, ac firmis ubique constitutis praesidiis, ipse retentis ad summum trecentis Mediolani restiterat; et cum eo Eanes ac Paulus: ita ut civibus necesse esset assiduum per vias custodiam agitare. Hic erat rerum status in Liguria. Cum hieme annus exiit tertius belli huius, quod Procopius literis mandavit.

13. Circiter aestivum Solstitium Belisarius adversus Vitigim Gothorumque exercitum profectus est, omnes secum ducens, praeterquam

κα ἐν Ῥώμῃ ἀπολιπὼν, τοὺς δὲ ἄλλους ἕξιν αὐτῷ ἅπαντας ἐπα-
 γόμενος. πέμψας τέ τινας ἐς Τουδέραν τε καὶ Κλουσίον χαρα-
 κώματα ἐπήγγειλε ποιῆσθαι, οἷς δὴ ἔψευθαί τε ἔμελλε καὶ ξυμ-
 πολιορκήσειν τοὺς τῆδε βαρβάρους. οἱ δὲ, ἐπεὶ προσιόντα τὸν
 5 στρατὸν ἔμαθον, οὐκ ὑποστάτας τὸν κίνδυνον πρέσβεις τε παρὰ
 Βελισάριον ἐπέμψαν καὶ παραδώσειν ὁμολογῶν σφῶς τε αὐτοῦς
 καὶ πόλιν ἑκατέραν ὑπέσχεοντο, ἅρ' ὃ κακῶν ἀπαθεῖς μείνωσι.
 παραγενομένη τε οἱ ἐπιτελῆ τὴν ὑπόσχεσιν ἐποίησαντο. ὁ δὲ
 Γότθους μὲν ἅπαντας ἐνθύνει ἀναστήσας ἐπὶ Σικελίας τε καὶ H 390
 10 Νεαπόλεως ἐπέμψεν, ἐν δὲ Κλουσίῳ καὶ Τουδέρα φρουρὰν κα- P 418
 ταστησάμενος πρόσω ἦγε τὸ στράτευμα. ἐν τούτῳ δὲ Οὐτίγεις
 στρατιῶν ἄλλην καὶ ἄρχοντα Οὐάκιμον ἐς Αὐξίμον πέμψας τοῖς
 ἐκείνῃ Γότθοις ἐκέλευεν ἀναμύγνυσθαι, καὶ ἕξιν αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς
 ἐν Ἀγκῶνι πολέμιους λόντας ἀποπειράσασθαι τοῦ ταύτη φρου-
 15 ρίου. ὁ δὲ Ἀγκῶν οὗτος πέτρα τίς ἐστιν ἐγγώνιος, ἅρ' οὐ καὶ
 τὴν προσσηγορίαν εἴληφε ταύτην· ἀγκῶνι γὰρ ἐπὶ πλεῖστον ἐμφε-
 ρῆς ἔστιν. ἀπέχει δὲ σταδίους ὀγδοήκοντα πόλεως μάλιστα Αὐ-
 ξίμου, ἧς δὴ ἐστιν ἐπίνομον. καὶ τὸ μὲν τοῦ φρουρίου ὀχύρωμα
 ἐπὶ Πέτρης τῆς ἐγγωνίου ἐν ἀσφαλεῖ κεῖται, τὰ δὲ ἐκτὸς ἅπαντα
 20 οἰκαδομήματα, καίπερ ὄντα πολλὰ, ἐκ παλαιοῦ ἀτείχιστα ἦν. B
 Κάνων δὲ, ὃς τῆ τοῦ χωρίου φυλακῆ ἐφειστήκει, ἐπειδὴ τάχι-
 στα τοὺς ἀμφὶ τὸν Οὐάκιμον ἤκουσεν ἐπιέναι τε καὶ ἤδη πον οὐκ
 ἄποθεν εἶναι, ἐπίδωξεν πεποιήται ἀλογίστου γνώμης. περὶ φαῦ-

2. Τουδέραν] γουδέραν HL.

paucos, quibus Romae custodiam credidit. Missis Tudertum et Clusium cohortibus aliquot, quas secuturus, et una Barbaros illis positos obsessurus erat, iniunxit ut castra facerent. At illi, exercitus accessu cognito, ante tabam atque certamen caduceatores destinarunt ad Belisarium, reeperuntque, modo vitae caveretur, se urbem utramque secum dedituros. Simul affuit, effecerunt promissum. Tum ipse Gotthos inde omnes in Siciliam ac Neapolim migrare iussit, et Clusii Tudertique locato praesidio, porro copias duxit. Interea Vitigis alteri misso Auximum exercitui, dace Vacimo, imperavit, ut Gotthis, qui ibi essent, adiungerent sese, et cum his adversus hostes, qui Anconam habebant, profecti, eius loci castellum adorirentur. Est autem Ancona haec angulata rupes, et inflexo cubito quam simillima: unde nomen accepit. Stadiis summum LXXX. distat ab urbe Auximo, cuius navale est. Ac munimentum quidem castelli, in saxo stans, firmitatem habet ac tutum est: circumiecta vero foris aedificia, quamvis plurima sint, iam inde olim caruerant murorum septo. Cum primum venire Vacimum, nec iam procul abesse audire praesidii Praefectos Conon, magnum inconsiderantiae specimen dedit. Parum enim

λον γὰρ ἡγησάμενος τὸ τε φρούριον καὶ τοὺς τοῦ φρουρίου οἰκή-
 τορας ἔξιν τοῖς στρατιώταις κακῶν ἀπαθεῖς διασώσασθαι, τὸ μὲν
 δυχῶμα εἶασε παντάπασι στρατιωτῶν ἔρημον, ἅπαντας δὲ ἀπα-
 γαγῶν ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε ἐς παράταξιν διεκόσμησεν, ὅθ
 βαθεῖάν τινα τὴν φάλαγγα ποιησάμενος, ἀλλ' ὥστε τὴν ὑπώ-5
 ρειαν ὅλην ὥσπερ ἐς κυνηγέσιον περιβαλέσθαι. ὅππερ ἐπειδὴ τοὺς
 C πολεμίους πληθεῖ πολλῶ ὑπεραίροντας εἶδον, στρέφοντες τὰ
 νῶτα ἐπὶ τὸ φρούριον εὐθὺς ἔφυγον. ἐπιδιώξαντες δὲ οἱ βάρ-
 βαροι πλείστους μὲν αὐτῶν, ὅσοι οὐκ ἔφθασαν ἐντὸς τοῦ περιβό-
 λου γενέσθαι, αὐτοῦ ἔκτειναν, κλίμακας δὲ τῷ τείχει ἔρεισαν- 10
 τες, τῆς ἀνόδου ἀπεπειράσαντο. τινὲς δὲ τὰς ἐκτὸς τοῦ φρου-
 ρίου οἰκίας ἔκαιον. Ῥωμαῖοι δὲ, οἳ καὶ πρότερον τὸ φρούριον
 ᾤκουν, τοῖς παροῦσιν ἐκπεληγμένοι, προανακλίναντες τὴν πυ-
 λίδα, κόσμῳ οὐδενὶ φεύγοντας τοὺς στρατιώτας ἐδέχοντο. ἐπεὶ
 δὲ τοὺς βαρβάρους ἄγχιστα ἔχειμένους τοῖς φεύγουσιν εἶδον, 15
 D ὅπως μὴ ξυνησιβάλλωσι δεισαντες, τὰς μὲν πυλίδας κατὰ τάχος
 V 78 ἐπέθεντο, ἐκ δὲ τῶν ἐπάλξεων βρόχους καθέντες, ἄλλους τέ τι-
 νας καὶ Κώνωνα αὐτὸν ἀνεγκόντες διεσώσαντο. ταῖς μέντοι
 κλίμαξιν ἀνιόντες οἱ βάρβαροι παρ' ὀλίγον ἦλθον τὸ φρούριον
 κατὰ κράτος εἰεῖν, εἰ μὴ ἄνδρες δύο, ἔργα θανατάσια ἐνδω- 20
 κνύμενοι, ἤδη αὐτοὺς ἐπὶ ταῖς ἐπάλξεσι γενομένους ἀρετῇ ὤσαν-
 το, ὧν ὁ μὲν Βελισαρίου δορυφόρος ἦν ἐκ Θράκης, Οὐλμιοῦν
 τοῦνομα, ὁ δὲ Βαλεριανοῦ, Βουλγουδοῦ, Μασσαγέτης γένος.
 τούτω γὰρ τῷ ἄνδρῳ τύχῃ μὲν τινα καταπεπλευκότε ὀλίγῳ πρότε-

21. ἐπὶ om. HL. λείπει ἴσως ἐπὶ Hm.

facturum se ratus, si castellum eiusque incolae cum militibus serva-
 ret incolumes, munitionem reliquit militibus plane vacuum: et cum
 omnes abduxisset stadiis quinque, instruxit aciem, non alta fronte,
 sed ita, ut totum montis pedem, quasi indagine venaretur, ambi-
 ret. Illi, viso hostium multo maiori numero, statim terga vertere, se-
 que ad castellum fuga recipere. Instare Barbari: nondum munimen-
 tum ingressos mactare passim: alii scalis ad murum applicitis ascensum
 tentare: quidam domos, quae extra castellum erant, incendere. Romani,
 veteres castelli incolae, oblata rerum imagine attoniti, patefacta iam ante
 portula milites in fugam consternatos accipiebant. Verum ubi Barbaros
 in terga fugientium haerentes viderunt, veriti ne una irrumperent, oc-
 cluserunt confestim fores, demissisque e pinnis funibus, cum nonnullis
 alios, tum Cononem ipsum sustollentes, servarunt. Nihil propius factam
 est, quam ut subeuntes per scalas Barbari castello vi potirentur: cepi-
 sentque, nisi cum iam pinnas tenerent, a viris repulsi duobus essent, qui
 mira tunc perpetrarunt. Horum alter fuit Ulimun, natione Thrax; alter
 Bulgadu Massageta: ille Belisarii stipator, hic Valeriani. Ambo casu
 quodam Anconam paulo ante navigio delati fuerant: in hoc autem certa-

ρον ἐς τὸν Ἀγκῶνα ἐτυχέτην. ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ τοὺς ἀνιόν-
 τας τοῖς ξίφεσιν ἀμυνόμενοι τὸ μὲν φρούριον παρὰ δόξαν ἔσω-
 σαν, αὐτοὶ δὲ ἡμίθνητες καὶ τὸ σῶμα κρουρογνηθέντες ὄλον ἐν-
 θένδε ἀπεκομισθησαν. τότε Βελισαρίῳ Ναρσῆς ζὼν πολλῇ στρα-
 5 τιᾷ ἐκ Βυζαντίου ἦκων καὶ ἐν Πικηνοῖς εἶναι ἠγγέλλετο. ὁ δὲ P 419
 Ναρσῆς οὗτος εὐνοῦχος μὲν ἦν καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων τα-
 μίας, ἄλλως δὲ ὀξὺς καὶ μᾶλλον ἢ κατ' εὐνοῦχον δραστήριος.
 στρατιῶται δὲ αὐτῷ πεντακισχίλιοι εἶποντο, ὧν ἄλλοι τε κατὰ
 10 Ναρσῆς ἕτερος, ἐξ Ἀρμενίων τῶν Πέρσαις κατηκόνων αὐτόμο-
 λος ἐς τὰ Ῥωμαίων ἦθη πρότερον ζὼν Ἀρατίῳ τῷ ἀδελφῷ ἦκων,
 ὃς ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ζὼν ἑτέρῳ στρατῷ παρὰ Βελισαρίῳ ἐλθὼν
 ἔειπεν. ἔπειστο δὲ οἱ καὶ τοῦ Ἑρούλων ἔθρους δισχίλιοι μάλι-
 στα, ὧν Οὐλιανδὸς τε καὶ Ἀλουήθ καὶ Φανόθειος ἦρχον.
 15 ἰδ'. Οἵτινες δὲ ἀνθρώπων εἰσὶν Ἑρούλοι καὶ ὄθεν Ῥω- B
 μαίοις ἐς ζυμμαχίαν κατέστησαν ἐρῶν ἔρχομαι. ὑπὲρ Ἴστρον
 ποταμὸν ἐκ παλαιοῦ ὤκουν πολὺν τινα νομίζοντες θεῶν ὄμιλον,
 οὓς δὴ καὶ ἀνθρώπων θυσίαις ἰλάσκεσθαι ὄσιον αὐτοῖς ἐδόκει εἶ-
 ναι. νόμοις δὲ πολλοῖς οὐ κατὰ ταῦτά τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις
 20 ἐχρῶντο. οὗτε γὰρ γηράσκουσιν οὗτε νοσοῦσιν αὐτοῖς βιοτεύειν
 ἐξῆν, ἀλλ' ἐπειδὴν τις αὐτῶν ἢ γῆρα ἢ νόσῳ ἀλώη, ἐπάναγκές
 οἱ ἐγένετο τοὺς ξυγγενεῖς αἰτεῖσθαι ὅτι τάχιστα ἐξ ἀνθρώπων αὐ-
 τὸν ἀφανίξιν. οἱ δὲ ξίλα πολλὰ ἐς μέγα τι ἕψος ζυνησαντες, C

9. ζυμμορίας] ζυμμαχίας Reg.
 λων L.

13. τοῦ Ἑρούλων] τῶν ἐρού-
 λων L.

mine, castellum quidem praeter opinionem servarunt, propulsando gladis
 Barbaros, qui ascendebant; at inde semianimes, conciso penitus corpore,
 redierunt. Tunc temporis nuntiatum est Belisario Narsetem venisse By-
 zantio cum multis copiis, et apud Picientes esse. Erat hic Narses Eu-
 nuchus Imperatoriae, animo vir acerrimo, et supra apadonis naturam
 strenuo. Eum sequebantur militum quina millia, in catervas contributa
 sub aliis Ducibus, in primis Iustino Magistro militum per Illyricum, et
 altero Narsete Persarmeno, olim transfuga ad Romanos cum Aratio fra-
 tre, qui non ita pridem cum aliis copiis ad Belisarium venerat. Eidem
 se adiunxerant Eruli, ad duo summum millia: quibus Visandus, Alueth,
 ac Phanotheus praecerant.

14. Iam vero, quodnam hominum genus Eruli sint, atque unde in
 Romanorum societatem se contulerint, explicabo. Trans fluvium Istrum
 olim habitabant, cultui dediti multorum numinum, quae humanis placare
 hostiis fas habebant. Institutis plurimum differabant a caeteris nationi-
 bus. Nam nec senibus, nec aegrotis fas erat vitam producere: at si
 quem senium occupasset vel morbus, rogare is cogebatur propinquos,
 darent operam, ut quamprimum ex vivorum numero exturbaretur. Illi,

- καθίσαντες τε τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ τῶν ξύλων ὑπερβολῇ, τῶν
 τινα Ἐρούλων, ἀλλότριον μέντοι, σὸν ξιφιδίω παρ' αὐτὸν ἔπεμ-
 πον. ξυγγενῇ γὰρ αὐτῷ τὸν φονέα εἶναι οὐ θέμις. ἐπειδὴν δὲ
 H 231 αὐτοῖς ὁ τοῦ ξυγγενοῦς φονεὺς ἐπαγγέι, ξύμπαντα ἕκαιον αὐτίκα
 τὰ ξύλα, ἐκ τῶν ἰσχάτων ἀρξάμενοι. παυσμαμένης τε αὐτοῖς τῆς 5
 φλογὸς ξυλλέξαντες τὰ δοτιῶ τὸ παραστικά τῇ γῆ ἔκρυπτον.
 Ἐρούλου δὲ ἀνδρὸς τελευτήσαντος ἐπάναγκες τῇ γυναικὶ ἀρετῆς
 D μεταποιουμένη καὶ κλέος αὐτῇ ἐθελούσῃ λειπεσθαι βρόχον ἀνα-
 ψαμένη παρὰ τὸν τοῦ ἀνδρὸς τάφον οὐκ εἰς μακρὸν θνήσκειν.
 οὐ ποιοῦση τε ταῦτα περιεστῆκει τὸ λοιπὸν ἀδόξω τε εἶναι καὶ 10
 τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ξυγγενέσι προσκεκρουκέναι. τοιοῦτοις μὲν ἐχρῶν-
 το Ἐρούλοι τὸ παλαιὸν νόμοις.
- P 420 Προϊόντος δὲ χρόνου δυνάμει τε καὶ πολυανθρωπία τῶν
 περιοίκων βαρβάρων ἀπάντων καθυπέριτεροι γεγενημένοι, ἐπιόν-
 τες τε, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐκάστους ἐνίκων καὶ βιαζόμενοι ἐληίζοντο. 15
 καὶ τελευτῶντες Λογγιβάρδας τε Χριστιανὸς ὄντας καὶ ἄλλ'
 ἄττα ἔθνη ὑπήκοα σφίσι ἐς ἐπαγωγὴν φόρου πεποιήνται, οὐκ
 εἰθισμένον τὸ πρᾶγμα τοῦτο τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις, ὑπὸ δὲ φιλο-
 χρηματίας καὶ ἀλαζονείας ἐνταῦθα ἡγμένοι. ἤνικα μὲντοι Ἀνα-
 στάσιος Ῥωμαίων τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, οὐκ ἔχοντες Ἐρου- 20
 V 79 λοι ἐφ' οὐστιας ἀνθρώπων τὸ λοιπὸν ἔλθοιεν, καταθέμενοι τὰ
 ὄπλα, ἡσυχῇ ἕμενον, χρόνος τε αὐτοῖς ἐνιαυτῶν τριῶν ἐν ταύτῃ
 B δὴ τῇ εἰρήνῃ ἐτρίβη. καὶ αὐτοὶ ἐς ἄγαν ἀχθόμενοι Ῥοδοῦλφον

8. αὐτῇ] αὐτῇ L.

pyra constructa ingenti, collocabant hominem in fastigio, et ad ipsum mittebant Erulum aliquem, instructum sica, non tamen ei coniunctam genere: nefas enim ducebant a consanguineo caedem fieri. Reverso, qui illorum propinquum interfecerat, protinus ligna omnia, facibus imo subiectis rogo, urebant. Postquam flamma resederat, legebant ossa, ac statim terrae infodiebant. Ubi vir quispiam Erulus fato concesserat, ut virtutem probaret uxor, ac relinqueret superstitem sibi gloriam, necesse habebat vitam paulo post ad mariti tumultum finire laqueo: ni faceret, in aeternum dedecus, et propinquorum mariti offensionem incurreret. His quondam utebantur legibus Eruli.

Procedente tempore, cum et numero et viribus supra finitimos omnes Barbaros crevisset, adorti singulos, pronam habebant victoriam, et im eorum fortunas grassabantur. Demum Langobardos, iam tum Christianos, et quasdam alias gentes sibi vectigales fecerunt, contra Barbarorum in illis partibus degentium morem, ad id cupiditate arrogantiaque inducti. Susceptis ab Anastasio Romani habenis Imperii, non habentes Eruli quos deinceps invaderent, armis depositis quiescere, ac triennio pax illa stetit: quam graviter pertaesi, Rodulfo Regi suo impudenter maledico-

ἀνέδην σφῶν τὸν ἡγεμόνα ἐκάκιζον, φοιτῶντές τε αἰ παρ' αὐτὸν
μαλθακὸν τε καὶ γυναικώδη ἐκάλουν, ἄλλοις τέ τισιν αὐτὸν ἐρε-
σχελοῦντες ὀνόμασι, κόσμῳ οὐδενὶ ἔλοιδοροῦντο. Ῥοδοῦλφος τε
τὴν ἕβριν ὡς ἤμισα φέρων ἐπὶ Λογγιβάρδας οὐδὲν ἀδικοῦντας
5 ἰστροάτευσεν, οὔτε τινὰ σφίσι ἀμαρτία ἐπενεγκῶν οὔτε λύσιν
τινὰ τῶν ξυγκειμένων σκεψάμενος, ἀλλὰ πόλεμον ἐπιφέρων αἰ-
τίαν οὐκ ἔχοντα. ὅπερ ἐπειδὴ Λογγιβάρδαι ἀκοῆ ἔλαβον, πέμ-
ψαντες παρὰ τὸν Ῥοδοῦλφον ἀνεκυνθάνοντο καὶ τὴν αἰτίαν
ἤξιον εἰπεῖν, ἧς δὴ ἔνεκα Ἐρουλοὶ ἐν ὄπλοις ἐπ' αὐτοὺς ἵνατι C
10 κοινολογοῦνται. εἰ μὲν τι ἀπιστερήκασι τῆς εἰσφορᾶς, ἀλλ' αὐ-
τίκα μάλα ζῶν μεγάλῳ αὐτὸ ἀποτίσειν· εἰ δὲ μέμφονται μέτριον
σφίσι τετάχθαι τὸν φόρον, ἀλλὰ μελιῶ ποιήσειν αὐτὸν, οὐ μή-
ποτε Λογγιβάρδαι ὀκηροὶ ἔσονται. ταῦτα μὲν τοὺς πρέσβεις
προτεινομένους ζῶν ἀπειλῇ ὁ Ῥοδοῦλφος ἀποπεμπόμενος πρόσω
15 ἤλαυνεν. οἱ δὲ καὶ αὐτῶν πρέσβεις ἑτέρους παρ' αὐτὸν στείλαν-
τες περὶ αὐτῶν πολλὰ λιπαροῦντες ἐκέτεον. οὕτω δὲ καὶ τῶν
δευτέρων ἀπαλλαγέντων τρίτοι πρέσβεις παρ' αὐτὸν ἦκοντες ἐπι-
πον Ἐρούλους πόλεμον ἀπροφάσιστον μηδαμῶς σφίσι ἐπενεγ-
κεῖν. ἦν γὰρ ἐκείνοι γνώμη τοιαύτη ἐπ' αὐτοὺς ἴωσι, καὶ αὐτοὶ
20 οὐκ ἐποίσιοι, ἀλλ' ὡς μάλιστα ἠναγκασμένοι, ἀντιτάξονται τοῖς D
ἐπιστοῖσι, μαρτυρούμενοι τὸν Θεὸν, ὅπερ τῆς φροῆς καὶ βραχεῖ-
τις τὸ παράπαν ἰκμᾶς πάσῃ τῇ ἀνθρώπων δυνάμει ἀντίξου-

6. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδέ — οὐδέ. 13. [ἔσονται] γενήσονται Reg. 16. αὐτῶν] τῶν H. τῶν αὐτῶν Hoeschel. 21. ὀ-
πιε Hugo Grotius. οὐ ὑπὲρ P. ὡς ὑπὲρ H. „φ ὑπὲρ ms.“
Hoeschel.

bant, ipsumque adstantes, mellem et effeminatum vocabant, aliisque id
genus convitiis per summum dedecus os eius verberabant. Permotus con-
tumelia Rodulfus, in Langobardos plane insontes expeditionem suscipit,
nullius delicti postulans, nec violatas pactiones praetextans; sed bellum
inferredas ex animi mera libidine. Quo Langobardi audito, mittunt qui ex
ipso Rodulfo scitentur supplices causam movendi contra se belli, de quo
Eruli consilia ac sermones conferrent. Si qua sint fraudati vectigalium
parte, spondant se illico repensuros cum magno foenore: si levius esse
tributum querantur, haud grave Langobardis fore maius pacisci. Pro-
ponentes haec Legatos Rodulfus remittit minitabundus, ac porro pergit.
Ab eadem gente mittitur altera cum iisdem precibus enixis legatio: qua
similiter repulsa, gerentes ad ipsum tertiam, denuntiant, committendum
non esse Erulis, ut arma de nihilo in se intendant: se enim tali inva-
dentibus animo opposituros aciem, non sua voluntate, sed summa neces-
sitate adductos, ac testatos Deum, cuius ad nutum vel modicus vapor
omnibus humanis viribus retundendis par omnino futurus sit. Convenien-

ἔσται· αὐτόν τε εἰκός ταῖς τοῦ πολέμου αἰτίαις ἡγμένον ἀμφοτέ-
 ροις πρυτανεῦσαι τῆς μάχης τὸ πέρασ. οἱ μὲν ταῦτα εἶπον, δε-
 δίσσασθαι ταύτη τοὺς ἐπιόντας οἰόμενοι. Ἐρουλοὶ δὲ, ὑποσπει-
 λόμενοι τῶν πάντων οὐδὲν, Λογγοβάρδαις ἔγνωσαν ἐς χεῖρας
 ἔναι. ἤνικα δὲ ἀμφοτέροι ἀγχιστού πη ἀλλήλων ἐγένοντο, τὸν 5
 μὲν ὑπερθεν Λογγοβαρδῶν ἀέρα ξυνέβαινε μελαίνῃ τινὶ νεφέλῃ
 καὶ ἐς ἄγαν παχέα καλύπτεσθαι, ὑπὲρ δὲ τοὺς Ἐρούλους ἀθρήϊαν
 ὑπερφυῶς εἶναι. οἷς δὴ τεκμηριούμενος εἶκασεν ἂν τις ἐπὶ τῶ
 σφῶν πονηρῶ ἐς τὴν ξυμβολὴν Ἐρούλους ἔναι. οὐ γάρ τι τοί-
 του πικρότερον βαρβάρους τέρας εἰς μάχην καθισταμένους οἶόν τε 10
 P 421 εἶναι. οὐ μέντοι οὐδὲ τούτῳ Ἐρουλοὶ προσεῖχον τὸν νοῦν, ἀλλὰ
 παντάπασιν ἀφροντιστήσαντες πολλῶ τῶ καταφρονήματι ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους ἐχώρουν, πλήθει ὁμίλου τὸ τοῦ πολέμου σταθμώμε-
 νοὶ πέρασ. ἐπεὶ δὲ ἡ μάχη ἐν χερσὶ γέγονε, θνήσκουσι μὲν τῶν
 Ἐρούλων πολλοὶ, θνήσκει δὲ καὶ Ῥοδοῦλφος αὐτός, οἷ τε ἄλλοι 15
 πάντες φεύγουσιν ἀγὰ κράτος, οὐδεμιᾶς ἀλλῆς μεμνημένοι. καὶ
 τῶν πολεμίων σφίσιν ἐπισπομένων οἱ μὲν πλείστοι αὐτοῦ ἔπεσον,
 ὀλίγοι δὲ τινες διεσώθησαν.

Διὸ δὴ ἐνδιατρέβειν ἤθεσι τοῖς πατρώοις οὐκέτι εἶχον, ἀλλ'
 ἐνθ' ἐνδεὶς ὅτι τάχιστα ἔξαναστάντες ἐπίπροσθεν αἰεὶ ἐχώρουν, τὴν 20
 H 232 γῆν ξύμπασαν, ἣ ἐκτὸς Ἰστροῦ ποταμοῦ ἐστι, ζῦν τε παισὶ καὶ
 B γυναῖξὶ περιούτους. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐς χώραν, ἣ δὴ Ῥογοὶ τὸ
 καλαίων ᾤκηστο, οἱ τῶ Γύτθων στρατῶ ἀναμιχθέντες ἐς Ἰτα-

7. καὶ ἐς] καὶ om. HL.
 ἐκτὸς HL.

9. πονηρῶ] πονήρῳ P.

21. ἐκτὸς]

tissimum autem esse, ipsum, belli causis permotum, utrique genti pugnae exitum pro imperio constituere. Haec illi; quibus aggressores territum iri existimabant. At nihil prorsus veriti Eruli, consilium urgent confli- gendi cum Langobardis. Ut in propinquo steteret acies, caeli partem, quae Langobardis imminebat, nubes atra densissimaque obduxit: supra Erulos maxime sudum erat. Unde quis coniecisset Erulos in praelium sibi exitiabile vadere: nec tristius eo portentum offerri posse Barbaria, certamini se offerentibus. Sed neque huc mentem advertentes Eruli, cum summa securitate ac superbissimo contemptu hostem petunt, de eventu belli augurantes ex armatorum multitudine. Ubi ad manus ventum est, magna fit Erulorum caedes, eaque Rodulfus ipse involvitur: caeteri omnes consternantur in fugam, virtutis immemores: insequentibus hostibus, ple- ri- que ibidem oppetunt: pauci admodum elabuntur.

Quo factum ut in patria amplius manere nequiverint, sed illa quam- primum egressi, iter porro continuarint, cum liberis ex uxoris peram- grando oras omnes, Istro fluvio ulteriores. Regionem ingressi, habitatum olim a Rugis, qui in Italiam cum Gotthorum exercitu concesserant, ibi

λαν ἐχώρησαν, ἐνταῦθα ἰδρύσαντο. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν λιμῶν ἐπιέ-
 ζοντο, ἄτε ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἐνθένδε οὐ πολλῶν ὕστερον ἔξανα-
 στήντες, ἄγχιστά που τῆς Γηπαίδων χώρας ἀφίκοντο. καὶ αὐ-
 τὸς Γηπαίδες τὰ μὲν πρῶτα ἰκέτας γενομένους ἐνοικίεσθαι τα
 5 καὶ προσοίκους ἀφίσι ξυνεχώρουν εἶναι. ἔπειτα δὲ ἤρξαντο ἔξ
 αἰτίας οὐδεμιᾶς ἀνόσια ἐς αὐτοὺς ἔργα ἐνδείκνυσθαι. γυναϊκάς
 τε γὰρ ἐβιάζοντο καὶ βοῦς τε καὶ ἄλλα χρήματα ἤρπαζον, καὶ
 ἀδικίας οὐδ' ὅτιοῦν ὑπέλειποντο, καὶ τελευτῶντες ἀδικῶν χει- C
 ρῶν ἐς αὐτοὺς ἤρχον. ἄπερ Ἐρούλοι φέρειν τὸ λοιπὸν οὐχ οἰοί
 10 τε ὄντες Ἰστρὸν τε ποταμὸν διαβαίνουσι καὶ τοῖς ἐκείῃ Ῥωμαίοις
 προσοικεῖν ἔγνωσαν, Ἀναστασίου τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχον-
 τος. ὅσπερ αὐτοὺς πολλῇ φιλοφροσύνῃ δεξάμενος ἰδρύεσθαι
 αὐτοῦ εἴασε, χρόνῳ δὲ οὐ πολλῶν ὕστερον προσκεκρούκασι αὐτῶ
 οἱ βάρβαροι οὗτοι, ἀνόσια ἔργα ἐργασάμενοι τοὺς ταύτῃ Ῥω- V 80
 15 μαίους. διὸ δὴ στρατεύμα ἐπ' αὐτοὺς ἐπέμψε. νικήσαντες δὲ
 τῇ μάχῃ Ῥωμαῖοι πλείστους μὲν ἔκτειναν, ἐν ἔξουσίᾳ δὲ πολλῇ
 ξύμπαντας διαφθεῖραι γέγονασιν. ἀλλ' εἰς ἰκετεῖαν τῶν στρατη- D
 γῶν οἱ κατάλοιποι αὐτῶν γεγονότες ἐδέοντο διασώσασθαι τε αὐ-
 τὸς καὶ ξυμμάχους τε καὶ βασιλέως ὑπηρέτας τὸ λοιπὸν ἔχειν.
 20 ταῦτά τε μαθόντα τὸν Ἀναστάσιον ἤρρισκε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ λει-
 φθῆναι μὲν τισιν Ἐρούλων ξυνέβη, οὐ μέντοι αὐτε ξύμμαχοι
 Ῥωμαίοις γιγνήσκειν οὔτε τι εἰργάσαντο ἐς αὐτοὺς ἀγαθόν.

12. ἰδρύεσθαι] ἰδρύεσθαι HmPm. ἰδρύεσθαι L. 14. τοὺς —
 Ῥωμαίοις] τοῖς — Ῥωμαίοις L a pr. m. 21. οὔτε — οὔτε]
 Vulgo οὐδέ — οὐδέ.

consistere. Sed cum inculta solitudo esset, paulo post exacti illinc sti-
 mulis famis, ad Gepaedum fines accedunt. Ac primum quidem Gepsedes
 illis supplicibus permiserunt, ut cum vicini sui essent, tum inquilini.
 Postea vero ab re vexare ipsos importunissime coeperunt. Nam et fe-
 minis vim afferebant et boves facultatesque caeteras praedabantur; nec
 sibi quidquam reliqui ad iniquitatem faciebant, eo demum provecti, ut
 immerentibus bellum intulerint. Impatientia abrepti Eruli Istrum amnem
 traiciunt, et Romanorum, in illis partibus degentium, vicinitatem am-
 biant, Anastasio Imperatore. A quo benignissime accepti, ipsius permis-
 su ibi sedes fixerunt. Aliquanto post, offensus idem sceleribus, quae in
 Romanos accolas Barbari illi perpetrabant, adversus eos exercitum misit.
 Acie victores Romani partem maximam interfecerunt, potueruntque ad
 internecionem cedere: verum qui supererant, supplices fuere Ducibus, ut
 sibi in posterum vivere liceret in Romanorum societate, et fidam navare
 operam Imperatori. Haec sibi renuntiata probante Anastasio, data salus
 est Erulorum reliquiis. Nec tamen socii Romanorum fuere, neque ipsos
 ullo officio remunerarunt.

Ἐπεὶ δὲ Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν παρέλαβε, χώρα τε ἀγαθὴ καὶ ἄλλοις χρήμασιν αὐτοῦς δωρησάμενος, ἑταιρείαν λέγεσθαι τε παντελῶς ἰσχυσε καὶ Χριστιανοὺς γενέσθαι ἅπαντας ἔπεισε. διόπερ τὴν δλαιταν ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον μεταβαλόντες τοῖς Χριστιανῶν νόμοις ἐπὶ πλεῖστον προσχωρεῖν ἔγνωσαν, καὶ Ῥω-
 P 422 μαίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν τὰ πολλὰ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ξυντάσ-
 σονται. ἔτι μέντοι αὐτοῖς εἰσὶν ἄπιστοι καὶ πλεονεξία ἐχόμενοι, βιάζεσθαι τοὺς πέλας ἐν σπουδῇ ἔχουσιν, οὐ φέροντος αὐτοῖς αἰσχύνῃ τοῦ ἔργου. καὶ μίξεις οὐχ ὁσίας τελοῦσιν, ἄλλας τε καὶ ἀνδρῶν καὶ ὄνων, καὶ εἰσι πονηρότατοι ἀνθρώπων ἀπάντων 10 καὶ κακοὶ κακῶς ἀπολούμενοι. ὕστερον δὲ ὀλίγοι μὲν τινες ἔσπονδοι Ῥωμαίοις διέμεναν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις γέγραπται· οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες ἀπέστησαν ἕξ αἰτίας τοιαύσδε. Ἐρμούλι τὸ τοῦ τρόπου τε θηριῶδες καὶ μανιῶδες ἐνδειξάμενοι ἐς τὸν αὐτῶν ῥῆγα (ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ Ὀχῶν ὄνομα) 15 ἕξαπιναιῶς τὸν ἄνθρωπον ἄπ' οὐδεμιῶς αἰτίας ἔκτειναν, ἄλλο
 B οὐδὲν ἐπενεγκόντες ἢ ὅτι ἀβασίλευτοι τὸ λοιπὸν βούλονται εἶναι. καίτοι καὶ πρότερον ὄνομα μὲν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς εἶχεν, ἰδιώτου δὲ ὄνουσῶν οὐδὲν τι σχεδὸν ἐφέρετο πλέον. ἀλλὰ καὶ ξυγκαθῆσθαι αὐτῷ ἅπαντες καὶ ζῦσσοιτο εἶναι ἤξιον, καὶ ἀνέδῃν ὅστις 20 βούλοιο ἐς αὐτὸν ὑβρίζεν. ἀξυνετώτεροι γὰρ ἢ ἀσταθμητότεροι Ἐρούλων εἰσὶν ἀνθρώπων οὐδέ τινες. τοῦ δὲ κακοῦ σφίσι

2. ἑταιρείαν L. ἑταιρίαν P. εἰς ἑταιρίαν Pm. 10. ὄνων Vat. ζῶων P. 18. γέγραπται] γεγράφεται HL. 19. ξυγκαθῆσθαι L. corr. ξυγκαθείσθαι P. 20. ἀνέδῃν] ἀνάδῃν L.

Postquam Imperium Iustinianus suscepit, illos agro donatos perbono, atque auctos largitione, ut et sociis Romanorum, et Christianis vellent omnes ascribi perpulit. Itaque ad mitius vitae genus traducti, praeclara quidem formula Christianam legem amplexi sunt, et sociali iure Romanas saepe sequuntur acies: eos tamen adhuc experimur infidos, atque in vicinos grassantur adeo proiecta cupiditate, ut nullum pudorem capiant ex facinore. Nefandos sectantur coitus, etiam virorum ac pecudum. Improbissimi sunt mortalium omnium, et mali male perdidit. Postmodum pauci in Rom. societate manserunt, quemadmodum in superioribus libris commemoravi, ab illa caeteri omnes discesserunt istam ob causam. Eruli in Regem suum, cui nomen Ochon, ferini ac furialis ingenii virus ita exeruerunt, ut ipsum, nihil male meritum, ex improviso occiderint, hoc unum causati, se in posterum nulli Regi subesse velle. Quanquam antea Rex nomine tenus, nihil fere amplius, quam privatus quivis, habebat: cum nemo non consessor et conviva illius esset, et contumelias, quicumque vellet, in ipsum faceret impudenter: nulla quippe est hominum natio, quae vercordia ac levitate Erulos superet. Admissum scelus subsecuta est

ἔκπερασμένον μετέμεινεν ἤδη. ἔφασκον γὰρ ἀναρχοὶ τε καὶ ἀστρατήγητοι βιοτεύειν οὐχ οἶοί τε εἶναι· πολλὰ γοῦν σφίσι βουλευσαμένους ἄμεινον τῷ παντὶ ἔδοξεν εἶναι τῶν τινα γένους τοῦ βασιλείου μεταπέμψασθαι ἐκ Θούλης τῆς νήσου. ὃ τι δὲ τοῦτ' C 5 ἔστιν ἀντίκα δηλώσω.

υ'. Ἦνίκα Ἐρουλοὶ Λαγγοβαρδῶν ἠσσηθέντες τῇ μάχῃ D ἔξ ἡθῶν τῶν πατρίων ἔστησαν, οἱ μὲν αὐτῶν, ὡσπερ μοι ἔμπροσθεν διειδήγηται, ὤκῆσαντο ἐς τὰ ἐν Ἰλλυριοῖς χωρία, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι Ἰστρον ποταμὸν διαβαίνειν οὐδαμῆ ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐς 10 αὐτὰς που τὰς ἐσχατιὰς τῆς οἰκουμένης ἰδρῦσαντο· οὕτω γοῦν πολλῶν ἐκ τοῦ βασιλείου αἵματος ἡγουμένων σφίσις ἡμεῖραν μὲν τὰ Σκλαβηρῶν ἔθνη ἐφεξῆς ἅπαντα, ἔρημον δὲ χώραν διαβάαντες ἐνθένδε πολλὴν ἐς τοὺς Οὐάρνους καλουμένους ἐχώρησαν. μεθ' οὗς δὴ καὶ Λανῶν τὰ ἔθνη παρέδραμον οὐ βιαζόμενων σφᾶς τῶν 15 τῆδε βαρβάρων. ἐνθένδε τε ἐς ἄκμανὸν ἀφικόμενοι ἐναυτίλλοντο, Θούλῃ τε προσχόντες τῇ νήσῳ αὐτοῦ ἔμειναν. ἔστι δὲ ἡ Θούλη μείσση ἐς ἄγαν. Βρετανίας γὰρ αὐτὴν πλέον ἢ δεκαπλασίαν ξυμβαίνει εἶναι. κεῖται δὲ αὐτῆς πολλῶ ἄποθεν πρὸς H 238 βορρᾶν ἄνεμον. ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ γῆ μὲν ἔρημος ἐκ τοῦ ἐπὶ P 423 20 πλείστον τυγχάνει οὔσα, ἐν χώρῃ δὲ τῇ οἰκουμένην τριακαίδεκα ἔθνη πολυανθρωπώτατα ἴδρυνται· βασιλεῖς τε εἰσι κατὰ ἔθνος ἑαυτῶν. ἐνταῦθα γίνεται ἀνὰ πᾶν ἔτος θανάσιον. ὃ γὰρ ἥλιος ἀμφὶ θερινὰς μὲν τροπὰς μάλιστα ἐς ἡμέρας τεσσαράκοντα οὐ- V 81

10. ἰδρῦσαντο] ἰδρῦσασθαι HL.

14. Λανῶν] Λακῶν Pers.

20. τριακαίδεκα] τρία καὶ δέκα P.

penitentia negantium posse fieri, ut sine Rege ac Duce viverent. Re saepius in medium vocata, placuit omnibus sententia, quae potior visa est, aliquem, genere natum regio, accersendum esse ex insula Thule: quod quid rei sit, statim edam.

15. Cum Kruli, acie victi a Langobardis, migrassent e patria; pars, uti supra narravi, in Illyrico consederunt: caeteri Istrum fluvium noluerunt traicere; sed in extremis Orbis partibus fixere sedes. Hos ducentibus multis, qui regio sanguine creti erant, cuncti Sclavenorum populi per fines suos transmisere. Inde vastam solitudinem permensi, ad Varnos veniunt: postea transcurrunt Danos; nusquam in ipsos vim suspicientibus illis Barbaris. Exin ad Oceanum progressi, navigant; in Thulea insulam appellunt, ibique manent. Est autem distat Thule amplissima: quippe Britannia maior decuplo; a qua plurimum distat, ad Aquilonem sita. Vacat pars huius insulae maxima: quae vero colitur, gentes habet XIIII. multitudine abundantes, sub totidem Regibus. Quotannis res hic mira contingit. Sol enim circa solstitium aestivum per dies XL. non occidit: sed toto illo tempore supra terram conspicitur. Rursus post men-

δαμῆ δύνει, ἀλλὰ διηνεκῶς ἐς πάντα τοῦτον τὸν χρόνον ὑπὲρ γῆς φαίνεται. μηοὶ δὲ οὐχ ἤσσουν ἢ ἕξ ὕστερον ἀμφὶ τὰς χειμερινὰς τροπὰς ἡλίου μὲν ἐς ἡμέρας τεσσαράκοντα τῆς νήσου ταύτης οὐδαμῆ φαίνεται, νῦξ δὲ αὐτῆς ἀπέραντος κατακέχυται· κατήφειά τε ἀπ' αὐτοῦ ἔχει πάντα τοῦτον τὸν χρόνον τοὺς τῆδε ἀν- 5

B θρώπους, ἐπεὶ ἀλλήλοις ἐπιμίγνυσθαι μεταξὺ οὐδεμιᾶ μηχανῆ ἔχουσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν ἐς ταύτην ἵναί τὴν νῆσον τῶν τε εἰρημνῶν αὐτόπτη γενέσθαι, καίπερ γλιχομένῳ, τρόπῳ οὐδενὶ ζυγηγέθη. τῶν μέντοι ἐς ἡμᾶς ἐνθάδε ἀφικομένων ἐπυθανόμην ὅπη ποτὲ οἶοί τε * * ἀνίσχοντος εἴτε δύνοντος τοῖς καθήκουσι χρό- 10 νοῖς ἐνταῦθα ἡλίου. ὅπερ ἐμοὶ λόγον ἀληθῆ τε καὶ πιστὸν ἔφρασαν. τὸν γὰρ ἡλιὸν φασὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐκείνας οὐ δύνει μὲν, ὡσπερ εἴρηται, φῶς δὲ τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις φαίνεσθαι πῆ μὲν πρὸς ἕω, πῆ δὲ πρὸς ἐσπέραν. ἐπιιδὼν οὖν ἐπανιδῶν αὐθις ἀμφὶ τὸν ὄριζοντά τε γινόμενος ἐς τὸν αὐτὸν ἀφίκεται χῶ- 15 ρον, ὅπερ αὐτὸν ἀνίσχοντα τὰ πρῶτα ἑώραν, ἡμέραν οὕτω

C καὶ νύκτα μίαν παρωχηκέναι διαριθμοῦνται. καὶ ἤνικα μέντοι ὁ τῶν νυκτιῶν χρόνος ἀφίκεται, τῆς γε σελήνης τῷ ὀρῶσθαι ἀεὶ τοῖς δρόμοις τεκμηριούμενοι τὸ τῶν ἡμερῶν λογιζόνται μέτρον. ὅπηνικα δὲ πέντε καὶ τριάκοντα ἡμερῶν χρόνος τῇ μακρᾷ ταύτῃ 20 διαδρόμοι νυκτὶ, στέλλονται τινες ἐς τῶν ὄρων τὰς ὑπερβολὰς, εἰδισμένον αὐτοῖς τοῦτό γε, τὸν τε δὴ ἡλίον ἀμνηγέπη ἐνθάδε ὄρωντες ἀπαγγέλλουσι τοῖς κάτω ἀνθρώποις, ὅτι δὴ πέντε ἡμε-

10. οἶοί τε Vat. Vulgo εἴη τε. Lacunam indicavit Maltretos.
 13. φαίνεσθαι Vat. ἐνίναί P. 22. εσ] γε P. 23. δὴ HL.
 διὰ P et Scaliger.

ses haud minus sex, circiter brumale solstitium, haec insula dies xl. Solis aspectu caret, ac nocte perpetua circumfunditur. Quod omne spatium in moerore traducunt incolae, erepta commercii et quotidianae consuetudinis copia. Equidem mihi, quamvis maximo cupienti, nullo pacto contigit, ut in eam deferret insulam, et ab aliis relata meis ipse oculis acciperem. Ex iis autem, qui ad nos inde venerunt, ita quaevisi: Quae vestra est ratio circa statos exortus Solis atque occasus, qui diem definiunt? Illi vere ac fideliter respondentes mihi dixere, per dies quidem illos ut dictum est, xl. non occidere Solem; at incolis lucem immittere, modo Orientem versus, modo in Occidentem. Cum autem Sol flexo cursu inclinans ad horizontem, eo rediit, unde primum surgens apparuit, dies noctisque unius elapsam spatium numerant. Ubi noctium continuarum tempus advenit, intente observatis Lunae cursibus, dierum numerum subducunt. Postquam dies xxxv. longa nox illa tenuit, mos est, ut quidam culmina montium ascendant, et viso inde utcumque Sole, morantibus infra significant, intra dies quinque Solem ipsos collustraturum. Faustum

ῥῶν ἥλιος αὐτοὺς καταλάμψει. οἱ δὲ πανθημὲι παντηγυρίζουσι ἐσαγγέλια καὶ ταῦτα ἐν σκότῳ. αὕτη τε Θουλίταις ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν ἐστὶ. δοκοῦσι γάρ μοι περιδεῖς αἰεὶ γίνεσθαι οἱ νησιῶται οὗτοι, καλπερ ταυτὸ ξυμβαῖνον σφίσιν ἀνὰ πῦν ἔτος, μὴ D 5 ποτε αὐτοὺς ἐπιλείποι τὸ παράπαν ὁ ἥλιος.

Τῶν δὲ ἰδρυμένων ἐν Θούλῃ βαρβάρων ἕν μόνον ἔθνος, οἱ Σκριθίφιννοι ἐπικαλοῦνται, θηριώδη τινὰ βιοτὴν ἔχουσι. οὔτε γὰρ ἱμάτια ἐνδιδύσκονται οὔτε ὑποδεδεμένοι βυδίζουσι οὔτε οἶνον πίνουσι οὔτε τι ἐδιδάμιμον ἐκ τῆς γῆς ἔχουσι. οὔτε γὰρ αὐ- 10 τοὶ γῆν γεωργοῦσιν οὔτε τι αὐτοῖς αἱ γυναῖκες ἐργάζονται, ἀλλὰ ἄνδρες αἰεὶ ξὺν ταῖς γυναῖξι τὴν θήραν μόνην ἐπιτηδεύουσι. θηρών τε γὰρ καὶ ἄλλων ζώων μέγα τι χρῆμα αἴ τε ἔλαι αὐτοῖς φέρουσι, μεγάλα ὑπερφυῶς εἶσαι, καὶ τὰ ὕρη, ἃ ταύτῃ ἀνέχει. καὶ κρέασι μὲν θηρίων αἰεὶ τῶν ἀλισκομένων στείλλονται, τὰ δέ- 15 ματα δὲ ἀμφιέρνυνται, ἐπὶ τε αὐτοῖς οὔτε λίνον οὔτε δτω ῥά- P 424 πτοιεν ἔνειστιν, οἱ δὲ τῶν θηρίων τοῖς νέφροισι τὰ δέρματα ἐς ἄλληλα ταῦτα ξυνδέοντες οὕτω δὴ ἐς σῶμα ὅλον ἀμπόσχονται. οὐ μὴν οὐδὲ τὰ βρέφη αὐτοῖς κατὰ ταυτὰ τιθηνοῦνται τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. οὐ γὰρ στείλλονται Σκριθιφίνων παιδία γυναικῶν γά- 20 λακτι οὐδὲ μητέρων ἀπτονται τιτθοῦ, ἀλλὰ ζώων τῶν ἀλισκομένων τοῖς μυελοῖς ἐκτρέφονται μόνοις. ἐπειδὴν οὖν γυνὴ τάχιστα τέκοι, δέρματι τὸ βρέφος ἐμβαλλομένη κριμῆ μὲν εὐθὺς

7. Σκριθίφιννοι] σκριθίφιννοι L. Vera scriptura Σκριθίφιννοι: vid. Kanngiess. p. 237. 8. οὔτε ὑπ.] Vulgo οὐδὲ ὑπ. 19. Σκριθιφίνων] σκριτιφίνων Reg. σκριθιφίνων L.

Illi nuntium festo publico celebrant, idque in tenebris: quod quidem apud Thulitas festorum est omnium maximum. Enimvero quamvis illis, qui hanc insulam colunt, idem quotannis accidat, mihi tamen videntur vehementer timere ne Sol ipsos aeternum deserat.

Inter Barbaros, qui Thulen habent, una admodum natio (Scrithifinos appellant) ferinum vitae genus sectatur. Nam nec induti sunt vestibus, nec caleanti incedunt, nec vinum bibunt, nec vescum quidquam e terra legunt: quoniam nec ipsi agriculturae, nec feminae lanificae dant operam, sed viri cum uxoribus in venatione toti sunt. Vim certe magnam ferarum aliarumque animantium illis sufficiunt montes ac silvae, quae ibi latissime patent. Ac ferarum quidem captarum carnibus vescuntur usque, pellibus vero sese induunt, nec linum habentes, nec quidquam suendo idoneum. Quare ferarum nervis pelles committunt, iisque totum inducunt corpus. Quin etiam nec suos foetus caeterarum ritu gentium nutricant. Neque enim mulieram lacte aluntur Scrithifinorum infantes, nec maternam contingunt mammam: medullis tantummodo ferarum, quae captae sunt, educuntur. Itaque simul ac femina enixa est foetum pelle involutum suspendit ex arbore, et medulla ori eius inserta, e vestigio

ἐπὶ δένδρου τινός, μωελὸν δὲ οἱ ἐπὶ τοῦ στόματος ἐνθεμένη ἐδ-
 θὺς στέλλεται ἐπὶ θήραν. ἐπὶ κοινοῦ γὰρ τοῖς ἀνδράσι τὸ ἐπι-
 B τήδευμα μετῖασι τοῦτο. τούτοις μὲν οὖν δὴ τοῖς βαρβάροις τὰ
 ἐς τὴν διαίταν ταύτη πη ἔχει. οἱ μὲντοι ἄλλοι Θουλίται ὡς εἰ-
 πεῖν ὑπαντες οὐδὲν τι μέγα διαλλάσσουνσι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, 5
 θεοὺς μὲντοι καὶ δαίμονας πολλοὺς σέβουσιν, οὐρανίους τε καὶ
 ἀερίους ἐγγεῖους τε καὶ θαλασσίους, καὶ ἄλλ' ἅττα δαιμόνια ἐν
 ὕδασι πηγῶν τε καὶ ποταμῶν εἶναι λεγόμενα. θύουσι δὲ ἐνδελε-
 χέστατα ἱερεῖα πάντα καὶ ἐναγίζουσι. τῶν δὲ ἱερέων σφίσι τὸ
 κάλλιστον ἀνθρώπος ἐστὶν ὄνερ ἂν δοριάλωτον ποιήσαιτο πρῶ- 10
 τον. τοῦτον γὰρ τῷ Ἄρει θύουσι, ἐπεὶ θεὸν αὐτὸν νομίζουσι
 C μέγιστον εἶναι. ἱερῶνται δὲ τὸν αἰχμάλωτον οὐ θύοντες μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ξύλου κρεμῶντες, ἢ ἐς τὰς ἀκάνθας ῥιπτούντες,
 H 234 ταῖς ἄλλαις τε κτείναντες θανάτου ἰδέαις οἰκτίστακ. οὕτω μὲν
 Θουλίται βιοῦσιν. ὢν ἔθνος ἐν καλυάνθρωπον οἱ Γαῦτοί εἰσι, 15
 παρ' οὓς δὴ Ἐρουλῶν τότε οἱ ἐπηλάται ἰδρύναντο.
 V 82 Νῦν δὲ Ἐρουλοὶ, οἱ δὴ παρὰ Ῥωμαίοις ἔκηνται, φόνου
 σφίσι τοῦ βασιλέως ἐξεργασμένου ἐπέμψαν τῶν λογίμων τινὰς
 ἐς Θούλην τὴν νῆσον, τοὺς διερευνησομένους τε καὶ κομιοῦντας,
 ἦν τινα ἐνταῦθα εὐρεῖν αἵματος τοῦ βασιλείου οἷοί τε ὦσιν. ἐπεὶ 20
 τε οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐν τῇ νήσῳ ἐγένοντο, πολλοὺς μὲν ἐνταῦθα
 D γίνους τοῦ βασιλείου εἶδρον, ἕνα μὲντοι ἀπολέξαντες, ὅπερ αὐ-
 τοῖς μάλιστα ἤρεσκεν, ὀπίσω ἀναστρέφοντες ζῶν αὐτῷ ἦσαν.

10. δοριάλωτον] δορυάλωτον P. 13. ἱερῶνται] ἰσ. ἱεροῦνται
 Hm. 14. οἰκτίστακ P ex Vat. addidit.

venatum it: siquidem hoc studium feminis cum viris commune est. At-
 que haec est Barbarorum illorum vivendi ratio. Thulitae reliqui fere
 omnes ab aliis nationibus parum discrepant. Complures Deos ac Genios
 colunt, partim caelestes, partim aërios, alios terrestres, quosdam marinos,
 et alia quaedam minora numina, quae in aquis fontium fluminumque ver-
 sari perhibent. Operantur sacris assiduissime, et victimis cuiusquemodi
 litant: quarum praestantissimam esse iudicant hominem, quem primum
 bello ceperint. Hunc Marti, quem deorum maximum ducunt, immolant.
 Sic autem sacrificant, ut captivum non mactent caede simplici, sed e li-
 gno suspendant, vel perciant in spinas, et quovis alio mortis genere
 miserando conficiant. His Thulitae moribus vivunt: quorum e numero
 sunt Gauti, gens foecunda: quae sedes Erulis tunc advenis prae-
 buit.

Iam vero Eruli, qui apud Romanos habitabant, Regis sui patrata
 caede, quosdam ex optimatibus in Thulen insulam destinarunt, qui per-
 quirerent, ac si quem nacti ibi essent regii sanguinis virum, ducerent.
 Illi in insulam pervecti, multos e regia propinquitate illic inveniunt, de-
 lectoque uno, qui ipsi maxime placebat, cum eo renavigant. Verum is

ὅς δὴ ἐπειδὴ ἐν Δανοῖς ἐγένετο, τελευταίῳ νόσῳ. διὸ δὴ αὐτῶν οἱ
 ἄνδρες οὗτοι ἐν τῇ νήσῳ γινόμενοι ἕτερον ἐπήγαγον Τοδάσιον
 ὄνομα, ᾧ δὴ ὁ τε ἀδελφὸς Ἀορδος εἶπετο καὶ τῶν ἐν Θούλῃ
 Ἐρούλων νεανέμω διακόσιω χρόνον δὲ αὐτοῖς ἐν τῇ πορείᾳ ταύτῃ
 5 τριβέντος. συγχῶν Ἐρούλοις τοῖς ἀμφὶ Σιγγηδόνα ἔννοιω γέγονεν
 ὡς οὐ τὰ ἔμφορα σφίσι αὐτοῖς ποιῶεν ἐκ Θούλης ἀρχηγὸν ἐπα-
 ῥόμενοι Ἰουστινιανοῦ βασιλέως οὐ τι ἐθελουσίῳ. πέμψαντες οὖν
 ἐν Βυζαντίῳ βασιλέως ἐδέοντο ἄρχοντα σφίσι πέμψαι, ὃν ἂν P 425
 αὐτῷ βουλομένῳ εἴη. ὁ δὲ αὐτοῖς τῶν τινα Ἐρούλων ἐκ πα-
 10 λαιῶν διατριβῆ¹ ἐταυῦθα ἔχοντα εὐθὺς ἐπέμψε, Σουαρτούαν
 ἄκομα. ὃν περ Ἐρούλοι εἶδον μὲν τὰ πρῶτα καὶ προσεκίνησαν
 ἄσμενοι ἐπισιτέλλοντι τε τὰ εἰωθότα ἐπήκουον, ἡμέραις δὲ οὐ
 15 πολλῷ ὑπερον ἤκε τις ἀγγέλλων τοὺς ἐκ Θούλης νήσου ἀγχιστά-
 που εἶναι. καὶ Σουαρτούας μὲν τοῖς ἀπολέσαντας αὐτοὺς ὑπαν-
 20 τιάζειν ἐκέλευεν, Ἐρούλοι δὲ τὸ βούλευμα ἐπαινεῶσάντες εὐθὺς ἐ-
 πομπο. ἐπεὶ δὲ ἡμέρας ὀδῶ ἀλλήλων διεῖχον, νύκτωρ μὲν αὐ-
 τὸν ἀφέντες. ἄπαντες ἐς τοὺς ἐπηλύτας αὐτόμολοι ἤλθον, αὐτὸς
 δὲ μόνος ἐς Βυζάντιον ἀποδρᾶς ὤχετο. καὶ βασιλεὺς μὲν πάσῃ B
 δυνάμει κατάγειν ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο, Ἐρου-
 25 λοι δὲ δύνανται τὴν τῶν Ῥωμαίων δειμαίνοντες Γήπειοι προσχω-
 ρεῖν ἔγνωσαν. αὕτη μὲν Ἐρούλοις αἰτία τῆς ἀπυστάσεως γέγονε.

1. ἐπειδὴ] ἐπειδὴν P.   *ibid.* ἐν δανοῖς Vat. Vulgo ἔγγος.
 2. Τοδάσιον] Ἀόριον Vat.   5. Σιγγηδόνα] Σιγγιδῶνα P.
 7. οὐ τι] οὐ τοι P.

extremae iam viae proximus, morbo obiit. Quamobrem reversi iidem in
 insulam, alterum, quem Todasium nominabant, secum duxere. Huic Aor-
 dus frater lectique ex Erulis, qui in Thule degebant, adolescentes co-
 comites se addiderant. Dum autem in hac protectione multum temporis
 ponunt, interea Erulis circa Singidonem agitantibus in mentem incidit co-
 gitatio, se male rebus suis consulere, asciscendo sibi ex Thule Principem,
 praeter Iustiniani Imp. assensum. Ergo missa Byzantium legatione, ab
 Imperatore petunt, ut Regem ad se mittat, quemcunque volet. Statim
 ille Suartuam Erulum destinat, a multo iam tempore Byzantii commoran-
 tem: quem quidem Eruli principio viderunt lubentes, adoraruntque, et
 consueta iubenti morem gesserunt. At paucis post diebus nuntius venit,
 profectos ex Thule insula appropinquare. Mox Suartuas obviam ire ius-
 sit, qui illos perderent. Eruli, probato consilio, sine mora secuti sunt.
 Ubi demum inter utrosque diei iter interfuit, a Suartua digressi omnes
 de nocte, ad advenas transfugerunt. Ille solus fugiens, Byzantium re-
 diit: quem cum Imperator in regnum omni ope restituere moliretur, Eru-
 li, Romanam veriti potentiam, ad Gaepaedes desciverunt. Atque hanc
 Erulorum defectio causam habuit.

C **ισ'.** Βελισάριος δὲ καὶ Ναρσῆς ζὺν ἀμφοτέρωσιν στρατεύ-
 μασὶν ἀλλήλοισ ἀνεμίγνυντο ἀμφὶ πᾶσιν Φίρμον, ἣ κείται μὲν
 περὶ τὴν χθόνα τοῦ Ἴονίου κόλπου, ἀπέχει δὲ Ἀδξίμου πόλεως
 ἡμέρας ὀδόν. ἐνταῦθα ζὺν πᾶσι τοῖσιν τοῦ στρατοῦ ἄρχουσιν ἐν
 βουλῇ ἐποιῶντο, ὅτι ποτὲ σφοδρῶς πρότερον ἐπὶ τοὺς πολεμῆρας 5
 ἰοῦσι μᾶλλον ξυνοίσει, ἢν ἴτε γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀριμίηνον πολιορ-
 κοῦντας χωρήσειαν, τοὺς ἐν Ἀδξίμῳ ὑπώπτενον μὴ κατὰ νότον
 ἰόντες σφοδρῶς τε καὶ Ῥωμαίους τοὺς ταύτῃ ψυχημένους τὰ ἀνήκε-
 στα, ὡς τὸ εἰκόσ, δρῦσωσι, καὶ ἀμφὶ τοῖσιν πολιορκουμένοις ἐδει-
 μαινον μὴ τῇ ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων δεῖσθαι τι πάθωσιν. οἱ μὲν 10
 D οὖν πλείστοι Ἰωάννη χαλεπῶς ἔχοντες ἐποιῶντο τοὺς λόγους.
 ἐπεκάλουν γάρ οἱ ὅτι θρασυί τε ἀλογίστω καὶ χροημάτων πολλῶν
 ἔρωτι ἐς τοσοῦτον κινδύνου ἀφίκοιτο, καὶ οὐκ ἐν τάξει οὐδὲ ἢ
 Βελισάριος ἐξηγεῖτο λέγειν τὰ τοῦ πολέμου περινεσθαι. Ναρσῆς
 δὲ (καὶ γὰρ οἱ φιλτατος ἦν ἀνθρώπων ἀπάκτων) δεισας μὴ Βε- 15
 λισάριος πρὸς τὰ τοῖσιν ἄρχουσιν εἰρημμένα ἐνδοῦς ἐν δευτέρῳ τὰ ἐν
 Ἀριμίηνῳ πράγματα θῆται ἔλεξε τοιαύδε, „Ὀὐκ ἐν τοῖσιν εὐθρόσιν
 διαλογίσεσθε, ἄνδρες ἄρχοντες, οὐδὲ ἐπέρω ὧν ἂν τις εἰκότως
 ἀμφαγνοήσειε τὴν βουλὴν ἔχετε, ὕλλ' ἐν οἷσιν πάρεστι καὶ τοῖσιν ἐς
 πολέμον πείραν οὐδεμίαν ἐλθοῦσι τὴν αἴρεσιν αὐτοσχεδιάζουσι 20
 P 426 τὰ κρείσσω ἐλέσθαι. εἰ μὲν γὰρ ὁ τε κίνδυνος ἐν ἴσῳ δοκεῖ καὶ
 βλάβος ἐκατέρωθεν τοῖσιν γε ἀποτυχοῦσιν ἀντίπαλον, βουλεύεσθαι
 τε ἰκανῶς ἄξιον καὶ λογισμῶν ἐπὶ πλείστον ποιοῦσιν αὐτῷ ποιῆ-

8. ἰόντες] ἰόντας HL. 18. διαλογίσεσθε] διαλογίσεσθαι L.

16. Belisarius et Narses iunctis copiis ad urbem Firmum, quae Hætori sinus Ionii vicina, diei iter distat ab urbe Auximo, ibidem coacto Ducum omnium exercitus consilio, deliberarunt, qua parte hostem petere satius esset. Si ad eos, qui Ariminum obsidebant, contenderent, Auximi praesidiarios a tergo subituros putabant, seque et Romanos, regionis illius incolae, ab ipsis proculdubio gravissima accepturos incommoda. Rursus timebant, ne obsessos rei cibariae penuria in magnam aliquam calamitatem conieceret. Disserebant plerique indignabundi in Ioannem: quem caeca audacia et amore pecuniae ingentis ductum, in tantum discrimen se commisisse, neque ordine et praescripta a Belisario via bellum progredi sinere criminabantur. Narses vero, illi mortalium omnium amicissimus, cum vereretur, ne rem Ariminensem Belisarius postponeret, orationibus Ducum permotus, hanc ipse habuit. Non disceptatis, o Duces, quae in disceptationem vocari solent: nec de re consultis, cuiquam auctore dubia, sed in qua quod factu optimum est, suo ipsi sensu facile eligant vel rei bellicae plane rudes. Si aequale hinc inde periculum se offerret, et spei frustrationem par utrinque damnum consequeretur, diligenter deliberandum esset, atque in re praesenti diiudicandum, multa adhibita consi-

σθαι τὴν ἑπὲρ τῶν παρόντων διάγνωσιν. ἡμεῖς δὲ εἰ μὲν τὴν ἐς V 83
 Αὔξιμον προσβολὴν ἐς ἄλλον τινὰ χρόνον ὑποθέσθαι βουλοίμε-
 θα, τὴν ζυμῖαν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις οὐδαμῶς ἔξομεν· τί γὰρ ἂν
 μεταξὺ τὸ διαλλάσσοι εἶη; ἐν Ἀριμῆνῳ δὲ, ὡς τὸ εἶκος, σφα-
 5 λέντες, εἰ μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ἦ, τὴν Ῥωμαίων ἰσχὺν καταλύ-
 σομεν. εἰ μὲν Ἰωάννης ἐς τὰς σὰς ἐντολὰς ἔβρισεν, ἄριστε Βε-
 λισάριε, πλὴν γε τὴν δίκην ἔχεις παρ' ἐκείνου λαβὼν, ἐπεὶ σοι
 πάρεστι σῶζειν τε τὸν ἐπταικότα καὶ τοῖς πολεμίοις προθεσθαι.
 σκόπει δὲ μὴ τὰς ποινὰς ὧν Ἰωάννης ἀγνοήσας ἤμαρτε παρὰ βα- B
 10 σιλέως τε καὶ ἡμῶν λάβῃς. εἰ γὰρ τῶν Ἀριμηνον ἐξέλῃσι Γότ-
 θοι, στρατηγὸν τε αὐτοῖς Ῥωμαίων δραστήριον καὶ στρατεύμα H 235
 ὄλον καὶ πόλιν κατήκοον βυσιλεῖ δοριάλωτον πεποιθῆσθαι ξυμβή-
 σεται. καὶ οὐκ ἔχει τούτου στήσεται τὸ δεινόν, ἀλλὰ καὶ ξυμ-
 पासαν καταστῆσαι τὴν τοῦ πολέμου δυνήσεται τύχην. οὕτως
 15 γὰρ λογίζου περὶ τῶν πολεμίων, ὡς πλήθει μὲν στρατιωτῶν ἔτι
 καὶ νῦν ἡμῶν παρὰ πολὺ προέχουσιν, ἐς ἀνανδρίαν δὲ οἷς πολ-
 λάκις ἐσφάλησαν ἐκπεπτώκισιν. εἰκότως· τὸ γὰρ τῆς τύχης ἐναν-
 τίωμα πᾶσαν αὐτῶν τὴν παρρησίαν ἀφείλετο. ἦν τοίνυν ἐν τῷ
 παρόντι εὐήμερήσῃσι, τό τε φρόνημα οὐκ ἐξ μακρῶν ἀπολήψον-
 20 ται καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἐξ ἀντιπάλου μόνον ἡμῖν τῆς τόλμης, ἀλλὰ C
 καὶ πολλῶ μειζόνως τὸν πόλεμον τόνδε διοίσουσι. φιλοῦσι γὰρ
 οἱ τῶν δυσκόλων ἀπαλλασσόμενοι τῶν οὐπω δεδυστηχηκότων
 ἀμείνους αἰετὰς γνώμας εἶναι.“ Ναρσῆς μὲν τοσαῦτα εἶπε.

4. τὸ διαλλάσσοι HL. τὸ om. P. 12. δοριάλωτον] δορυάλω-
 τον P. • 14. ἑφ' ἑαυτοῖς] οὕτω καὶ L. 16. οἷς] οἱ Scaliger.

deratione. At si Ausimi oppugnandi consilium in tempus aliud reiciere placeat, haud gravem iacturam faciemus: quaeenam enim mutatio interveniet? Sin Arimini res male vertere sinamus, nostra fiet culpa (absit verbo acerbitas) ut Romanorum vires atque animi concidant. Porro Iohannes, si contra honorem venit mandatis debitum tuis, optime Belisari, nunc certe tibi poenas persolvit, sub tuum arbitrium ita redactus, ut lapsum vel servare possis, vel hosti permittere. Tu vero vide, ne quae deliquit Iohannes per imprudentiam, in nos atque Augustum vindices. Etenim si iam Gothi Ariminum expugnabunt, mox Romanum Ducem strenuum, copiasque omnes, et Imperatori subditam civitatem in servitutem redigent. Neque hic malum desinet: sed belli quoque fortunam convertet peritus. Tecum enim perpende, militum quidem numero hostes adhuc nobis longe praestare, eorum vero animos crebris belli offensionibus esse fractos, et quidem merito; adversa fortuna omnem illis confidentiam adimente. Quare si rem prospere modo gerant, statim animos recipient, nec pari solum, sed multo etiam maiori audendi vi bellum inferent. Nam qui ex difficultatibus emergerunt, animosiores esse solent quam qui nondum in acerbos casus demissi sunt. Hactenus Narses.

Στρατιώτης δέ τις ἐξ Ἀρμιήνου λαθὼν τοὺς βαρβάρους ἔς τε τὸ στρατόπεδον ἦλθε καὶ Βελισαρίῳ γράμματα ἔδειξεν, ἃ πρὸς αὐτὸν Ἰωάννης ἔγραψεν. ἰδήλου δέ ἡ γραφή τάδε „Ἄπαντα ἡμῶς τὰ ἐπιτήδεια χρόνον πολλοῦ ἐπιλελοιπέναι καὶ τὸ λοιπὸν μῆτε πρὸς τὸν δῆμον ἀντέχειν ἡμῶς ἴσθι μῆτε τοὺς ἐπιόντας ἀμύ-
 D νεσθαι οἷους τε εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἀκουσίους ἡμῶς τε αὐ-
 τοὺς καὶ πόλιν τήνδε τοῖς πολεμοῖς ἐγχειριεῖν· περαιτέρω γὰρ
 βιάζεσθαι τὴν παροῦσαν ἀνάγκην ἥκιστα ἔχομεν, ἤνπερ ἀπολο-
 γεῖσθαι ὑπὲρ ἡμῶν, ἣν τι οὐκ εὐπρεπὲς δρώσωμεν, ἀξιοχρεῶν
 οἴμαι.“ Ἰωάννης μὲν ἔγραψεν ὧδε. Βελισάριος δὲ διηπορεῖτό 10
 τε καὶ ἐς ἀμηχανίαν ἐπὶ πλείστον ἐξέπιπτε. περὶ τε γὰρ τοῖς πο-
 λοροκουμένοις ἐδείκναι καὶ τοὺς ἐν Αὐξίμῳ πολεμίους ὑπώπτειτε
 δηώσειν μὲν ἀδέεστερον ἅπαντα περιόντας τὰ κείνη χωρία, σφῶν
 δὲ κατόπισθεν τὸ στρατόπεδον ἐνεδρεῖσοντας, ἄλλως τε καὶ ἡνί-
 κα ἂν τοῖς ἐναντίοις προσμύξαιαν; πολλὰ τε κακὰ καὶ ἀνήκεστα, 15
 ὡς τὸ εἶδος, διεργάσεσθαι. ἔπειτα μέντοι ἐποίησεν τάδε. Ἀρά-
 τιον μὲν ξὺν χίλοις ἀνδράσιν αὐτοῦ ἔλιπεν, ἐφ' ᾧ πρὸς τῇ θα-
 λάσσει στρατόπεδον ποιήσονται, πόλεως Αὐξίμου σταδίου δια-
 P 427 κοσίους ἀπέχον. οὗς δὴ ἐκέλευε μῆτε πη ἔξανασταμένους ἐνθένδε
 ἔναι μῆτε διαμάχεσθαι τοῖς πολεμοῖς, πλήν γε δὴ ὅσα ἐκ τοῦ 20
 στρατοπέδου ἀμυνομένους, ἣν ἐκεῖνοί ποτε ἐπ' αὐτοὺς ἴωσι.
 ταύτη γὰρ τοὺς βαρβάρους μάλιστα ἠλπιζεν ἄγχιτά που στρα-
 τοπεδευομένων Ῥωμαίων ἐν τε Αὐξίμῳ ἤσυχῃ μενεῖν καὶ οὐποτε

5. μῆτε — μῆτε] Vulgo μηδὲ — μηδὲ.

23. μενεῖν] Vulgo μέ-
 νειν.

Tum miles quidam Arimino, clam Barbaris, venit in castra, ac Beli-
 sario literas protulit, quas ad ipsum Ioannes in hanc rationem scripserat.
 Scias velim nos iamdudum carere cibariis, neque amplius obniti posse po-
 pulo, neque hostilem vim propulsare: sed intra dies vii. cum hac civitate,
 invito licet, in deditioem venturos. Neque enim diutius resistere possu-
 mus instanti necessitati: quam satis nobis patrocinatorum existimo, si quid
 egerimus decore minime consentaneum. Haec erat Ioannis epistola. Pen-
 debat animi Belisarius, nec levi aestuabat dubitatione. Hinc enim obscen-
 sis timebat: illinc suspicabatur fore ut hostium, qui erant Auximi, liberis
 quoquoersum excursionibus omnia vastarentur; neu suae copiae, eorum
 insidiis a tergo appetitae, praesertim cum ad hostes se admovissent, mul-
 ta et gravis damna, ut vero simile videbatur, acciperent. Rem tamen
 postmodum ita disposuit. Aratinum ibi reliquit cum viris mille, eo consi-
 lio, ut castra ad mare ponerent, quae ab urbe Auximo cc. abessent sta-
 diis: vetuitque inde movere et cum hostibus congregi, nisi ut illos, si
 quando facerent impetum, a castris prohiberent. Quo factum iri maxime
 sperabat, ut cum Romanis castra in proximo habere scirent Barbari, Au-
 ximi tenerent sese, nec Romanum exercitum a tergo infestis premerent.

κακουργήσοντας σφίσειν ἔπεισθαι. στρατιῶν δὲ ἀξιολογωτάτην
 ζὺν ναυσὶν ἐπεμψεν, ἧς Ἡρωδιανός τε καὶ Οὐλιάρης καὶ Ναρ-
 σῆς Ἀρατίου ἀδελφὸς ἦρχον. αὐτοκράτωρ δὲ τῷ στόλῳ Ἰλδίγερ
 ἐφειστήκει, ὃν δὴ εὐθὺς Ἀριμίνου Βελισάριος ἐκέλευεν πλεῖν, φυ-
 5 λασσομένους μὴ μακρὰν ἀπὸ τῆς ἐπιπέδασι τοῦ καῖου στρατοῦ χα-
 ταίρειν ἐς τὴν ἐκείνη ἀκτὴν ἐπιμνήσασιν. ὁδῶ γὰρ αὐτοὺς πο-
 ρεύσθαι τῆς ἡόνος οὐ πολλῶ ἀποδεν. καὶ στρατιῶν μὲν ἄλλην, B
 ἧς Μαρτίνος ἦρχε, ταῖς ναυσὶ ταύταις παρακολουθοῦντας κατὰ
 τὴν παραλίαν ἐκέλευεν ἵκναι, ἐντειλάμενος, ἐπειδὴ τῶν πολε-
 10 μίων ἄγχιστα ἴκωνται, πυρὴ πλείονα καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ στρα-
 τοῦ καλεῖν, δόκησιν τε πλήθους πολλῶ πλείονος τοῖς ἐναντίοις
 παρέχεσθαι. αὐτὸς δὲ ἄλλην ὁδὸν τῆς ἡόνος ἀπρωτῶ οὖσαν
 ζὺν τε Ναρσῆ καὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ διὰ πόλεως Οὐρβισουλίας ἦει,
 δὴ ἐν τῇ ἐμπροσθεν χρόνις οὕτως Ἀλάρικος καθέλειεν ὥστε
 15 αὐτοῦ γε ἀπὸ τῆς οὐδ' ὅτιοῦν ἀπολείπεται τοῦ προτέρου κόσμου,
 ὅτι μὴ πύλης μιᾶς καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐδάφους λείψανόν τε
 βραχύ.

15. Ἐνταῦθά μοι ἰδεῖν θέαμα ζυνηγέχθη τοῖονδε. ἦν ἴκα C
 ὁ ζὺν τῷ Ἰωνίῳ στρατῶς ἐς Πικηνούς ἦλθε, γέγονεν, ὡς τὸ εἰ- V 84
 20 κός, ταραγὴ τις πολλὴ τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις. τῶν τε γυναικῶν
 αἱ μὲν ἐξευγον ἐξαπινάως ὄπη αὐτῶν ἐκάστη δυνατὰ ἐγεγόνει,
 αἱ δὲ καταλαμβανόμεναι ἦγοντο κόσμῳ οὐδενὶ πρὸς τῶν ἐντυχόν-
 τῶν. ἐν τοῦτῳ οὖν τῷ χωρῶ μία τις γυνὴ ἀρίτως τεκοῦσα καὶ

6. ἐγγιγῆσασιν L. ἐγγιφῆσασιν P. 13. Οὐρβισουλίας] οὐρβι-
 σαλίας HL. 19. Πικηνούς] Πικήρους P et Scaliger. πικηγα-
 σούς H. πικηγάνους L.

Cum navibus validissima misit agmina, ducibus Herodiano, Uliare, et
 Narsete, fratre Aratii. Classi praeerat Ildiger: cui mandavit, recta Ari-
 minum navigaret, dando operam, ne tentaretur appulsus ad oram illam,
 si remotior esset pedestris exercitus. Nam iter eos facere voluit non
 procal a littore. Alia item caetera, ducente Martino, maris oram lege-
 bat, classem assectans, et iussa a Belisario, cum prope hostes ventum
 esset, plures, quam pro modo, numeroque exercitus, ignes accendere, et
 hostibus longe maioris multitudinis praebere speciem. Diversam ipse
 viam longissime a littore cum Narsete caeterisque copiis ingressus Urbe-
 salvia transiit: quam olim Alaricus ita everat, ut pristini decoris nihil ei
 supersit, praeter unam admodum portam, et paucas structurae pavimenti
 reliquias.

17. Hic mihi contigit ut quod subilicium cernerem. Quo tempore
 Ioannis exercitus in Picenum venit, incolas terror, ut fit, turbavit pluri-
 mum. Tunc feminae partim fuga praecipiti, qua cuique licuit, evasere,
 partim ab obviis comprehensae, et indignis modis abductae sunt. Eo
 loci mulier quaedam, a puerperio recens, filiolum in cunabulis reliquit,

τὸ παιδίον ἀπολιποῦσα ἐν τοῖς σπαργάνοις ἐπὶ γῆς κείμενον καὶ
 εἴτε φυγοῦσα εἴτε ὕφ' ὄτουοῦν καταληφθεῖσα, ἐνταῦθα ἐπανή-
 κειν οὐκέτι ἔσχεν ἠφανίσθαι γὰρ αὐτῇ δηλονότι ἢ ἔξ ἀνθρώπων
 D ἢ ἔξ Ἰταλίας ξυνέπεσε. τὸ μὲν οὖν παιδίον ἐν ταύτῃ δὴ τῇ ἐρη-
 H 236 μίᾳ γεγονὸς ἔκλειεν. αἷξ δὲ αὐτῆς μία ἰδοῦσα ἠπείχετό τε καὶ 5
 πλησίον ἀφικομένη (ἐναγχος γὰρ ἐπεκοῦσα καὶ αὐτῇ ἔτυχε) τὸν
 τιτθὸν ἐδίδου καὶ τὸ παιδίον ξὺν ἐπιμελείᾳ ἐφύλασσε, μὴ κύνων
 ἢ τι θηρίον αὐτὸ λυμάνηται. χρόνου τε τῇ παραχῆ τριβέντος
 συχνοῦ τούτου δὴ τοῦ τιτθοῦ ἐπὶ πλείστον μεταλαχεῖν τὸ παιδίον
 P 428 ξυνέβη. γνωσθὲν δὲ τοῖς Πικηνοῖς ὕστερον ὅτι δὴ ὁ βασιλέως 10
 στρατὸς ἐπὶ Γότθων μὲν τῷ πονηρῷ ἐνταῦθα ἦκοι, Ῥωμαῖοι δὲ
 οὐ πείσονται οὐδὲν πρὸς αὐτοῦ ἄγαρι, ἐπανῆλθον ἐκδοῦς οἴκαδε
 ἀπαντες. ἐν τε Οὐρβισαλίᾳ ξὺν τοῖς ἀνδράσιν αἱ γυναῖκες γενό-
 μεναι, ὅσαι γένος Ῥωμαῖαι ἦσαν, ἐπειδὴ τὸ παιδίον τοῖς σπα-
 γάνοις περιὸν εἶδον, τὸ γεγονὸς ξυμβάλλειν οὐδὲ μὴ ἔχουσαι 15
 θαύματι μεγάλῳ ὅτι δὴ βίῳη πεποιήνται. καὶ τὸν τιτθὸν ἐκά-
 στη ἐδίδου, αἱ δὲ πρὸς τοῦτο ἐπιτηδείως ἔχουσαι ἔτυχον. ἀλλ'
 οὔτε τὸ παιδίον ἀνθρώπειον γάλα ἔτι προσίετο καὶ ἢ αἷξ αὐτοῦ
 B μεθίεσθαι ἤκιστα ἤθελεν, ἀλλὰ μηκωμένη ἀμφὶ τὸ παιδίον ἐν-
 δελεγεστάτα, δεινὰ τοῖς παροῦσιν ἐδόκει ποιεῖσθαι, ὅτι τῷ πᾶ- 20
 δίῳ ἄγχιστα αἱ γυναῖκες ἰοῦσαι οὕτω δὴ αὐτῷ ἐνοχλοῦεν, τὸ τε
 ξύμπαν εἰπεῖν μεταποιεῖσθαι ὡς οἰκείου τοῦ βρέφους ἤξιον. καὶ

8. λυμάνηται P. λυμανηται HL. 10. Πικηνοῖς] Πικηνοῖς P.
 πικηνοῖς HL. 11. πονηρῷ] Vulgo. πονήρῳ. 14. τοῖς σπα-
 γάνοις] ἐν τοῖς σπαργάνοις Maltretus. 15. περιὸν Maltretus.
 Vulgo περιὸν. 19. μηκωμένη] μυκωμένη L.

incentem humi, neque illuc reverti potuit, seu fuga longius proventa, seu
 violentas passa manus raptoris cuiuspiam: nam vel ex vita, vel certe ex
 Italia migravit. Cum ita derelictus infans vagiret, enixa recens capra,
 eum ut vidit, miserata est. Accedit: mammam praebet: asservat, sedulo
 cavens, ne canis vel fera quaequam noceat. Et quam in eo tumultu
 trepido multum temporis abiit, diu infans popiam habuit eiusce mammae.
 Deinde cum Picentes intellexissent, eo venire Imperatoris exercitum, ut
 Gotthos, Romanis plane intactis, perderet, domum omnes redierunt. Ita-
 que Urbem salviā reversae cum viris feminae, quae genere Romanae
 erant, ubi supersitem in cunis pusionem viderunt, nullam habentes viam,
 qua rei causam deprehenderent, adhuc vitae plenum demirabantur. Tum
 illi mammam certatim admovere quaecumque lactare poterant. At ipse
 lac humanum iam respuebat, et capra vetabat admittere, assiduo circa
 eum balatu significans astantibus, se aegre ferre, quod pusioni molestae
 essent mulieres, quae illi propius accedebant. Uno verbo absolvam: vo-
 lebat eum, non secus ac foetum suum, curare. Quocirca desierunt tur-

ἀπ' αὐτοῦ αἶ τε γυναῖκες τὸ παιδίον οὐκέτι ἤνώχλουν καὶ ἡ αἶξ ἀδείστερον ἔτρεφέ τε καὶ τὰ ἄλλα ἐπιμελομένη ἐφάλαττε. διὸ δὴ Ἀγίσθων οἱ ἐπιχώριοι τοῦτο δὴ τὸ παιδίον ἐκάλουν. καὶ ἦνίκα μοι ἐπιδημεῖν ἐνταῦθα ξυνέβη, ἐπίδειξιν τοῦ παραλόγου ποιού-
 5 μνοι παρὰ σέ τὸ παιδίον ἦγον καὶ αὐτὸ ἐξεπίτηδες, ἵνα βοῆ, ἐλύπουν. καὶ τὸ μὲν τοῖς λυποῦσιν ἀχθόμενον ἔκλαεν, ἀκού-
 σασα δὲ ἡ αἶξ (δυσστήκει γὰρ αὐτοῖς ὄσων λίθου βολὴν) δρόμῳ
 τε καὶ μηχανῶν ἐχομένη πολλῶ παρ' αὐτὸ ἦει, ἔπερθάν τε αὐ- C
 τοῦ ἐλθοῦσα ἔστη, ὡς μὴ τις αὐτὸ λυπεῖν τὸ λοιπὸν δύνηται.
 10 τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ Ἀγίσθῳ τούτῳ τοιαῦτ' ἔστι.

Βελισάριος δὲ διὰ τῶν ταύτη ὁρῶν ἐχώρει. πλήθει γὰρ παρὰ
 πολὺν ἄσσοῦμενος τῶν ἐναντίων οὐκ ἤθελεν αὐτοῖς ἐκ ταῦ εὐθέως
 ἐς χεῖρας ἵναί, ἐπεὶ καὶ θανατῶντας τοῖς ξυμπεισοῦσι τοὺς βαρ-
 15 βάρους ἔωρα. ᾤετο δὲ αὐτοὺς, ἐπειδὴν ἄριστοι πύθωνται παν-
 τὰ τάχῃ σφίσι πολέμιων ἐπιέναι στρατῶν, ἀλκῆς ἂν οὐδεμιᾶς
 μηχανῶν, ἀλλ' αὐτίκα δὴ μάλα ἐς φυγὴν τρέψεσθαι. καὶ
 ἔτοχέ γε τῆς ἀληθοῦς δόξης, οὐκ ἔξω τοῦ ἰσομένου ὑποτοπήσας.
 ἐπεὶ δὲ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἐγένοντο, ἄνω ἀπὸ Ἀριμήνου ἀπέχει D
 ἡμέρας ὄσον, Γότθοις τισὶν ἀλγίοις κατὰ τινα χρεῖαν ὄψῃ πο-
 20 ρεομένους ἐπέτυχον. οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου πολέμιων πε-
 ραπειτώκωτος στρατῶ ἐκτραπέσθαι τῆς ὁδοῦ οὐδαμῇ ἴσχυουν,
 ἕως παρὰ τῶν ἐμπροσθεν ἰσχυῶν βυλλόμενοι οἱ μὲν αὐτῶ ἐπε-
 σον, οἱ δὲ τραυματῖαι γεγενημένοι τοὺς ἐκείνη σκοπέλους ἀνα-

8. μηχανῶν] μηχανῶν L.   *ibid.* αὐτό] αὐτῶ L a pr. m.
ibid. ἦει Reg.   Vulgo ἦκει.

bare infantem feminae, et capra liberius nutrit, atque omni cura custodit: quae causa fuit, cur cum indigenae Aegisthum appellaverint. Me vero, cum ibi essem; ad infantem duxerunt per ostentationem rei opinione maioris, ac de industria illum fatigarunt, ut vagitum elicerent. Ille molestos interpellatores non ferens, plorare coepit. Quo capra audito (nam iactu lapidis tantum aberat) graviter balans accurrit, supraque ipsum astitit, ne quis ei negotium ultra accesseret. Haec habui, quae de Aegistho hoc memoriae praederem.

Belisarius vero per huius regionis montes iter faciebat, quod hostes aperte aggredi nollet, numero longe illis inferior. Praeterea, cum Barbaros metu, quem ex praeteritis casibus ceperant, exanimatos videret, non dubitabat, quin ut primum audirent imminere sibi undique hostium copias, visus penitus obliti, in fugam se conferrent. Ac vere iudicavit, certa futuri coniectura ductus. Postquam enim ad montes, diei iter ab Arimino discessit, perventum est, in exiguum inciderunt Gothorum agmen, rei cuiuspiam necessariae causa iter agentium: qui necopinato in hostilem exercitum delapsi, de via non deflexerunt, donec praecursum telis alii ibi ceciderunt, alii vulnerati, ad vicina saxa cursu furtim

δραμόντες ἐπὶ τινὰς διαλαθόν. ὕψεν σκοπούμενοι τὸν Ῥωμαίων
στρατὸν ἐς πάσας δυσχωρίας ἑυρρέοντάς, πολλῶ πλείονας τοῦ
ἀληθοῦς μέτρον ὑπετόπαζον εἶναι. ἔνθα δὴ καὶ τὰ Βελισαρίου
V 85 σημεῖα ἰδόντες, αὐτὸν ἐξημεῖσθαι ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ἔγνωσαν.
P 429 οὗς τε ἐπέβαλε, καὶ αὐτοῦ μὲν Ῥωμαῖοι, ἡὐλίσσασθαι, τῶν δὲ 5
Γότθων οἱ τραυματαῖαι λάθρα ἐπὶ τὸ τοῦ Οὐτιλγίδος στρατοπέδον
ῆσαν. οὗ δὴ ἀμφὶ μέσην ἡμέραν γινόμενοι τὴν τε πληγὰς ἐπε-
δείκνυον καὶ Βελισάριον σφίσι ζῆν στρατῷ κρεῖσσεν ἢ ἀριθμῆ-
σθαι ὅσον οὐκω παύσεσθαι ἰσχυρίζοντο. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο
μὲν ὡς ἐς μάχην πρὸς βροχῶν ἕνεμον Ἀρμίνου πόλεως τετραμι- 10
μένοι (ταύτῃ γὰρ ὄντο τοὺς πολεμίους ἀμείβεσθαι) εἰ τε ἐς
τοῦ ὄρουσ τὰ ἄκρα ἔβλεπαν ὄπαντες. ἐπεὶ δὲ, νυκτὸς σφίσι ἐπι-
γενομένης, καταθέμενοι τὰ ὄπλα τὸν ἄσπερον, πυρὰ πολλὰ ἐς τὴν πρὸς
B ἔω τῆς πόλεως ὄντων ἀπὸ σταδίων ἐξήκοντα εἶδον, ἄπερ τὸ ζῆν
Μαρτίνου στρατεύματα ἔκαιεν, καὶ δέος τε ἀμύχανον ἤλθον. κα- 15
κλωθήσεσθαι γὰρ πρὸς τῶν πολεμίων ἅμα ἡμέρα ὑπώπτεσον.
ταύτην μὲν οὖν τὴν νίκην ζῆν δέει τοιοῦτον ἡὐλίσσαντο. τῇ δὲ
ἐπιγενομένη ἡμέρᾳ ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι στόλου νηῶν ἐπὶ σφίσι
λόντα ὄρωσιν ἐξαίσιον ὄσον. ἐς τε ἀφασίαν ἐμπεπτωκότες εἰς φυ-
γὴν ὤρμηστο. συσκευαζόμενοι τε κατὰ τάχος τοσούτων θορόντων 20
τε καὶ κραυγῇ ἔβησαν ὥστε οὔτε τῶν παραγγελλομένων κατή-
κουον οὔτε ἄλλο τι ἐν νῶ ἐποιοῦντο ἢ ὅπως ἀν' αὐτοὺς ἕκαστος
C πρῶτός τε ἀπαλλάσσοιτο τοῦ στρατοπέδου καὶ Παβένης τοῦ πε-

13. πολλὰ add. L.

15. τε HL. τι P.

21. οὗτε — οὐτε]

Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ.

se receperunt: unde contemplantes Romanum exercitum ad omnes via-
rum angustias confluentem, maiorem multo, quam reipsa esset, iudicarunt;
ac visis Belisarii vexillis, eas ab ipso duci copias intellexerunt. Noctem
mox consecutam Romani tradiderunt eodem loci: Gotthi saucii iter clam
intenderunt ad castra Viliadis: quae cum sub meridiem attigissent, osten-
sis vulneribus, affirmarunt iam iam affore Belisarium cum exercitu in-
numerabili. Mox illi ad pugnam se compararunt, ad latus Aquilonare ur-
bis Arimini: qua parte venturum hostem patabant, et ea re in montis
cacumina semper oculos cuncti intendebant. Post, oborta nocte, armis
depositis quiescentes, cum ignes a Martini copiis accensos, sexaginta
procul stadiis, quae spectat urbs Orientem, vidissent, in metum gravissi-
mum adducti sunt. Rebantur enim se ab hostibus circumclusum iri, si-
mul ut illuxisset. Quare noctem illam terrore eiusmodi inquietam ege-
runt. Postridie, primo sole, classem adversus se tendere ingentem cer-
nunt. Tum obstupescit in fugam ruere. Raptim conversantium tantus
erat tumultus et clamor, ut nec mandata exaudirent, neque aliud cogita-
rent, nisi quo quisque pacto primus castris excederet, Ravennamque in-

ριβόλον ἐντὸς γένοιτο. καὶ εἰ μὲν τι λοχίος ἢ θάσσους περιεῖναι H 237
τοῖς πολιορκουμένοις τετύχηκε, πλείστοις τε ἂν τῶν πολεμίων
ἐπέξελθόντες αὐτοῦ ἔκτειναν καὶ ξυμπας ἐνταῦθα ἂν ὁ πόλεμος
ἐτελεύτησε. νῦν δὲ τοῦτο ἐκάλυψεν ὀρρωδία τε σφίσι μεγάλη
5 τοῖς φθάσασιν ἐπιγενομένη καὶ ἀσθένεια τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀπο-
ρίᾳ πολλῇ ξυμπεισοῦσα. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι θορόβου ὑπερβολῇ
αὐτοῦ λειπόμεινοι τῶν χρημάτων τινὰ δρόμῳ πολλῷ τὴν ἐπὶ Ρά-
βενναν ἔθειον.

17. Πρῶτος δὲ Ῥωμαίων Ἰλδίγιος τε καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ ἀφι- D
10 κόμεινοι ἐς τὸ τῶν πολεμίων χαράκωμα τῶν Γότθων ὄσοι νόσοις
ῥαῖσι ἐχόμενοι αὐτοῦ ἔμειπεν ἐν ἀνδραπόδων ἐποιήσαντο λόγῳ,
καὶ χρημάτων συνέλαξαν ὅσα φεύγοντες Γότθοι ἐλίποντο. Βελι-
σάριος δὲ παντὶ στρατῷ ἦλθεν ἐς μέσην ἡμέραν. καὶ ἐπεὶ ὠκρυών-
15 τας τε καὶ δεινὸν ἀχμῶνας Ἰωάννην τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ εἶδε,
τοῦ θάσσους ὑπαινιττόμενος τὸ ἀλόγιστον χάριτας αὐτὸν ἔφρασκεν
Ἰλδίγιος ὀφθαλμῶν. ὁ δὲ οὐκ Ἰλδίγιος, ἀλλὰ Ναρσῆ τῷ βασιλέως
ταμίᾳ, ὁμολογεῖν ἔφη, παραδηλῶν, οἶμαι, Βελισάριον οὐ σφό- P 430
δρα ἐθελούσιον, ἀλλὰ Ναρσῆ ἀναπεισθέντα σφίσι ἀμῦναι. καὶ
τὸ λοιπὸν ἄμφω ὑποψία πολλῇ ἐς ἀλλήλους ἐκρίναντο. διὸ δὲ
20 ἄλλ' ἀπέπειθον, ὅσον εἰσχερὸν εἶη τῷ τῶν ἀπδρρήτων βασιλεῖ
κοινωνεῖν μὴ οὐχὶ αὐτοκράτορα τῷ στρατοῦ εἶναι, ἀλλὰ στρα-
τηγῷ ἄνδρι ὑπακούειν. οὐ γὰρ ποτε Βελισάριον ἐπὶ τῇ ἴσῃ ἐκόν-

12. ἐλίποντο] Vulgo ἐτελείποντο. 16. Ἰλδίγιος] Ἰλδίγιος L. Conf.
var. lect. vol. I. p. 261, 17.

grederetur: Ac si quid virium vel animi obsessis superfuisset, eruptione
facta, cladem hostibus maximam, adeoque ipsi bello finem attulissent.
Iam vero ne id facerent, cum pavor praeteritis incussus obstaret, tum vi-
rium imbecillitas, quam summa penuria cibariorum invexerat. Porro
Barbari, eorum parte ob nimiam perturbationem ibi relicta, effusa cursu
Ravennam properarunt.

18. Cum Ildiger, et qui cum ipso erant, hostium castra primi Ro-
manorum attigissent, Gotthos omnes, qui ibi morbo retinebantur, servi-
tuti addicunt, et quidquid operum a fugientibus relictum fuerat, colligunt.
Meridie Belisarius cum universo exercitu adventit: atque ubi Ioannem
eiusque comites pallidos, et squalore obsitos vidit, inconsultam hominis
audaciam subnotans, ipsum Ildigeri gratiam debere dixit. Negavit ille
habere se Ildigeri gratiam, sed Narseti, aeriarii Imperatoris praefecto:
quibus verbis, opinor, innuebat, venisse suppetias Belisarium Narseti
suasit, non sua sponte. Exinde ambo suspecti invicem fuere. Quapro-
pter Narseti, ne in gerendo bello sequeretur Belisarium, amici instabant,
ostendebantque turpissimum esse, eum, qui ab arcanis esse Imperatori,
non habere belli imperium, et supremo Duci parere: nunquam ipsum a
Belisario sponte factum iri consortem summam potestatis in copias. Si

τα εἶναι τῇ στρατιᾷ ξὺν αὐτῷ ἄρξιν ἀπεφαίνοντο, βουλομένῳ δέ οἱ κατ' αὐτὸν τῶ τῶν Ῥωμαίων στρατῶ ἐξηγεῖσθαι, πλείους B τε στρατιώτας καὶ πολλῶ ἀμείνους τοὺς ἄρχοντας εἶρεσθαι. τοῖς τε γὰρ Ἐρούλους καὶ τοὺς δορυφόρους τε καὶ ὑπασπιστὰς αὐτοῦ, καὶ ὧν Ἰουστινός τε καὶ αὐτὸς Ἰωάννης ἤρχον, ξὺν τοῖς Ἀρατίῳ 5 τε καὶ Ναρσῇ ἐπομένοις οὐχ ἥσσον ἢ μυρίους ἔφρασκον εἶναι, ἀνδρείους τε ὄντας καὶ διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ πολέμια. βούλεσθαι τε τὴν Ἰταλίαν ἐπικράτησιν οὐ Βελισαρίῳ λογιέσθαι μόνον, ἀλλὰ τὸ μέρος καὶ Ναρσῆν φέρεσθαι. τὴν γὰρ βασιλείῳ αὐτὸν οἶεσθαι ὀμίλιαν ἀπολιπεῖν, οὐκ ἐφ' ᾧ κινδύνοις ἰδοῖς τὴν Βελισαρίου δόξαν κρατύνηται, ἀλλ' ἐφ' ᾧ ἔργα ξυνησεύς τε καὶ ἀν- V 86 δρείας ἐπιδειξόμενος διαβόητος ἀνθρώποις ἄσασιν, ὡς τὸ εἶδος, εἶη. καίτοι οὐδὲ Βελισαρίου ἐφρασκον δυνήσεσθαι τι ἄνευ γε αὐτοῦ τὸ λοιπὸν δρᾶσαι. στρατιᾷς γὰρ ἤς ἐκείνος ἔρχοι τὸ πλε- C στον ἤδη ἔν τε φρουρίοις καὶ πόλεσιν ἀπολελειφθαι, ὥσπερ αὐ- 15 τὸς εἶλε, καὶ κατέλεγον ἀπὸ Σικελίας ἀρξάμενοι ἄχρι ἐς Πικηνὸν ἐξῆς ἅπαντα.

Ναρσῆς τε ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν, ἤσθη ἐς ἄγαν τῇ ὑποθήκῃ καὶ οὔτε κατέχειν τὴν διάνοιαν οὔτε μᾶνεν ἐν ταῖς καθεστῶσιν ἐπι- ἠδύνατο. πολλάκις οὖν Βελισαρίου ἄλλου τοῦ ἔργου ἔχρησθη 20 ἀξιοῦντος ἐς σκαφίαις τινὰς ἄλλοτε ἄλλας ἀναχωρῶν τὴν παρακλί- ληυσιν ἀπεκρούετο. ὧν δὲ αἰσθόμενος Βελισαρίους ξυγκαλίστας τοὺς ἄρχοντας ἅπαντας ἐλίξε τοιάδε, „ Οὐ ταῦτ' ὑμῖν, ἄνδρες

13. δυνήσεσθαι L. δυνήσασθαι HP.

16. Πικηνούς] Πικί-

νους P. πικηνούς HL.

19. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

Romanum exercitum ductare seorsum vellet, secum et plures milites et multo meliores Duces habiturum: quippe Erfos, ipsiusque satellitium, et Iustitiam. Idem ac Narsetis turmas, numerum confiare minimum decem millium virorum, animo et bellica virtute praestantium; qui Italiae devictae laudem non uni Belisario tributam cuperent, sed cum Narsete communicatam: nec enim illis videri ipsum a familiari digressum Augusti consuetudine, ut suo periculo Belisarii gloriam stabiliret, verum ut rebus sapienter ac fortiter gestis, praeclearam ubique famam iure colligeret. Addebant, nihil in posterum sine ipso valiturum efficere Belisarium: utpote qui maximam copiarum suarum partem iam reliquisset in urbibus a se captis: quos omnes ordine ab Italia usque Sicilia ad Picenum enume-

Hac Narses audita oratione incredibiliter delectatus, nec animo cohibere, nec suis se finibus tenere amplius poterat. Saepe igitur Belisario rem aliam quamquam volente aggredi, in praetextus modo hoc, modo illos divertens, hortamenta illius eludebat. Haec videns Belisarius, cunctis Ducibus convocatis, ita disseruit. *Aliter ac vos, Duces, de hoc bello*

ἄρχοντες, περὶ τοῦδε τοῦ πολέμου δοκῶ μοι γιννώσκειν. ἡμᾶς
 γὰρ ὄρω τῶν πολεμίων, ἅτε παντάπασιν ἡσσημένων, ὑπερφο-
 ροῦντας. ἐγὼ δὲ ταύτην ἡμῶν τὴν παρρησίαν ἐς προὔπτον ἡμῖν
 ἐμπειεῖσθαι κίνδυνον οἶμαι, ἐπεὶ τοὺς μὲν βαρβύρους οὔτε ἄν- D
 5 ἀνδρία τινὶ οὔτε ὀλιγανθρωπία ἡσῆσθαι ἡμῶν, προνοία δὲ μόνῃ
 καὶ βουλῇ καταστρατηγηθέντας ἐς φυγὴν ἐνθένδε τετραφῆθαι οἶδα.
 δέδοικα δὲ μὴ ταῦτα ἡμεῖς τῇ οὐκ ἄληθει δόξῃ σφαλλόμενοι τὰ
 ἀνήκεστα ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα δράσῃτε.
 ῥῆον γὰρ οἱ νενικηκέναι δοκοῦντες τοῖς πεπραγμένοις ἐπαιρόμενοι
 10 διαφθείρονται ἢ οἱ παρὰ δόξαν μὲν ἐπταικότες, δέει δὲ τὸ λοιπὸν
 καὶ φροντίδι πολλῇ ἐς τοὺς ἐναντίους ἐχόμενοι. ῥᾶθυμια μὲν
 γὰρ τῶν εὐ καθεστῶτων τινὰς ἔφθειρε, πόνοσ δὲ ἕξιν μερίμνη
 τῶν δεδυστυχηκότων πολλοὺς ὤνησεν. ἐπεὶ τῶν μὲν ὀλιγορῆ
 εἰκότων ἢ δύναμις ὡς τὰ πολλὰ ἑλασσοῦσθαι φιλεῖ, μελέτη δὲ P 431
 15 ἰσχυρὴν ἐντιθέσθαι ἰκανῶς πέφυκεν. οὐκοῦν ἐνθυμεισθῶ ἡμῶν ἕκα-
 στος ὡς ἐν Ῥαβέννῃ μὲν Οὐέλτιγίς τέ ἐστι καὶ Γότθων μυριάδες
 πολλαί, Οὐράτας δὲ Μεδιόλανδον τε πολιορκεῖ καὶ περιβέβληται
 Λιγυθρίαν ὅλην, ἄξιμος δὲ ἤδη στρατιᾶς πλήρης πολλῆς τε
 καὶ λόγου ἀξίας, ἄλλα τε χωρία πολλὰ πρὸς ἀξιωμαίων ἡμῖν
 20 φρουρεῖται βαρβάρων μέγχα ἐς Οὐρβίβεντον, ἢ Ῥώμης ἐν γειτό- H 238
 νων ἄγγυλινεῖ ἄσθα. ὥστε νῦν μᾶλλον ἡμῶν ἢ πρότερον ἐν κιν-
 δόνῳ τὰ πράγματα κεῖται, ἐς κύκλωσίν τινα τῶν πολεμίων ἐμ-
 πεπτωκόσιν. ἐγὼ γὰρ λέγειν ὡς καὶ Φράγγους αὐτοὺς ἐπ' Αἰγυ-

3. ἡμῖν] ἡμᾶς H et L a pr. m. 7. σφαλλόμενοι] Vāgo σφα-
 λόμενοι. 20. Οὐρβίβεντον] οὐρβίβαντον HL.

*sensire mihi videor. Hostem esse, tanquam si perdomitus esset, sic a vo-
 bis contemni animam verto. Ego vero censeo nos vestra hac confidentia in
 apertum periculum demissum iri: siquidem perspectum habeo Barbaros
 nec per ignaviam, nec propter paucitatem vobis cessisse, at consilio solum
 et providentiā in fraudem fugamque actos hinc abisse. Verētor autem me
 hęc in parte errore ducti, Romanam rem vobiscum male perdati. Nam
 qui videntur adepti victoriam, rebus gestis elati, profligantur facilius quam
 qui inopinato lapsi, postmodum ab hostibus circumspicissime sibi metuant.
 Optimo quidam loco fuerunt, qui occiderunt segnitie: rursus infelices mul-
 tos labor sollicitus erexit. Quos enim corrupti negligentia, eorum poten-
 tia plerumque sublabitur: diligens verō exercitatio vires atque opes afferre
 solet. Secum igitur quisque vestram reputet, Ravennae esse Vitigin ac
 multas Gotthorum myriadas: Uraiam, omni Liguria potitum, Mediola-
 num obsidere: Auximum abundare iam copiis validissimis: et iis Barba-
 rorum praesidiis, quae nobis possint obsistere, multa alia teneri loca ad
 Urbem usque Veterem, Romae vicinam. Itaque, cum hostium quadam vel-
 luti corona cingamur, in majori quam ante periculo res modo versantur
 nostrae. Praetereo quod fama fert, arma Francos ipsos in Liguria so-*

ρίᾳ ξυντετύχθαι φασὶν, ὅπερ οὐκ ἔξω δέους μεγάλου ἐς μνήμην
 ἵνασι πᾶσι Ῥωμαίοις ἰκανῶς ἄξιον. φημὶ τοίνυν ἔγωγε δεῖν μοι-
 B ραν μὲν τοῦ στρατοῦ ἐς Λιγουριαν καὶ Μεδιόλανα στέλλεσθαι,
 τοὺς δὲ λοιποὺς ἐν τῷ παραντικῷ ἐπὶ τε Ἀξιμον καὶ τοὺς ἐκείνη
 πολεμίους χωρεῖν, ὅσα ἂν ὁ θεὸς διδοῖ πράζοντας· ἔπειτα δὲ καὶ 5
 τᾶλλα τοῦ πολέμου ἔργα διαχειρίζειν ὅπῃ ἂν ἄριστά τε δοκῇ καὶ
 βέλτεστα εἶναι.“ Βελισάριος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Ναρσῆς δὲ ἀμεί-
 βεται ὧδε „Τὰ μὲν ἄλλα, ὦ στρατηγέ, μὴ οὐκί ξὺν ἀληθείᾳ
 σοι πάντα εἰρησθαι οὐδεὶς ἂν ἠντίποι. πάντα δὲ τσοτονὶ τὸν
 βασιλέως στρατὸν ἐς Μεδιόλανόν τε καὶ Ἀξιμον ἀποκεκρίσθαι 10
 μόνον ἀξύνφορον οἶμαι παντελῶς εἶναι. ἀλλὰ σὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα
 Ῥωμαίων ἐξηγεῖσθαι οἷς αὐτὸς βούλοιο οὐδὲν ἀπεικός, ἡμεῖς δὲ
 βασιλεῖ τε τὴν Αἰμιλιῶν ἐπικτησόμεθα χώραν, ἣν μάλιστα Γότ-
 C θους προσποικίσθαι φασι, καὶ Ῥύβενναν ξυνταράζομεν οὕτως
 ὥστε τοὺς καθ' ἑμᾶς αὐτοὺς πολεμίους ὃ τι βούλοσθε διεργάσου- 15
 σθαι, πάσης ἀποκεκλεισμένους τῆς τῶν ἀμνηστων ἐπίδοσ. ἦν
 γὰρ ξὺν ἡμῖν ἐν Ἀξιμῷ προσεδρυνέναι ἐλοίμεθα, δέδοικα μὴ τῶν
 ἐκ Ῥαβέννης ἐπιόντων βαρβάρων περιέσται ἡμῖν ἀμφιβόλοις τε
 γεγενῆσθαι καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τῶν ἀναγκαίων ὑπολειμμέ-
 νοις αὐτοῦ διεσθάρθαι.“ καὶ Ναρσῆς μὲν τοσαῦτα ἔλεξε. Βε- 20
 λισάριος δὲ δεύσας μὴ ἐς πολλὰ Ῥωμαίων λόντων καταφρεῖν τὴν
 βασιλέως ξυμβαλὴν πράγματα καὶ τῇ ἐντεῦθεν ἀκοσμίᾳ ξυγγέσθαι,
 γεγενησθαι βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐθέλξεν, ἀπὸς τῶν στρατο-

6. διῆγειρ(ζειν) διαχωρίζειν L. 14. ξυνταράζομεν] ξυνταράζαι-
 μεν H. 15. ἡμᾶς] ἡμᾶς HL. 17. ἡμῖν] ἡμῖν L.

ziasse cum Gotthis: cuius rei cogitatione Romani omnes percellit et gravi-
 ter terreri debent. Quamobrem aio partem exercitus in Liguriam et Me-
 diolanum mitti oportere, dum reliqui Auximum hostemque ibi positum pe-
 tent, facturi quidquam Deus annuerit: deinde coeptis aliis bellicis admoven-
 dam esse manum, prout optimum factu commodissimumque videbitur. Haec
 locuto Belisario Narses ita respondit. Caetera quidem, quae dixisti,
 Magister militum, omnino vera esse nemo negaverit. At censeo non esse
 pretium operae, Caesarem hunc omnem exercitum in duas tantum urbes,
 Auximum et Mediolanum, intendere. Tu certe quos voles Romanos eo
 duc: nihil vetat. Nos vero provinciam Aemiliam, de qua maxime labora-
 re dicuntur Gotthi, recuperabimus Imperatori, et Ravennam adeo infesta-
 bimus, ut quidquid libuerit, in hostes patratum sitis vobis oppositis, illis
 auxilii spe interclusa. At si Auximum obsidere vobiscum placeat, quae
 ne effusi Ravenna Barbari nos eo redigant, ut hinc inde oppugnemus, et
 ab hostibus commeatu prohibiti, illis pereamus. Haec Narses. Veritus
 autem Belisarius ne distracto Rom. exercitu res Imperatoris dilaberentur,
 miscerenturque inde nata ordinis perturbatione, literas protulit,
 quas Iustinianus Aug. ad Duces exercitus scripserat in hanc sententiam.

πέδου ἄρχοντας ἔγραψεν. ἰδήλου δὲ ἡ γραφή τάδε „Ναρσῆν τὸν ἡμέτερον ταμίαν οὐκ ἐφ' ᾧ ἄρξαι τοῦ στρατοπέδου ἐς Ἴτα- **D**
 λίαν ἐπέψαμεν. μόνον γὰρ Βελισάριον παντὶ τῷ στρατῷ ἐξη-
 γῆσθαι βουλόμεθα, ὅση ἂν αὐτῷ δοκῆ ὡς ἄριστος ἔχειν, αὐτῷ
 5 τε ὑμῶς ἐπισθαι ἕκαστας ἐπὶ τῷ ξυμφέροντι τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ
 προσήκει.“ τὰ μὲν οὖν βασιλέως γράμματα ὧδὲ πη εἶχε. Ναρ-
 σῆς δὲ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀκροτελευτίου λαβόμενος ἀπ' ἐναντίας
 Βελισάριον ἰσχυρίζετο ἐν τῷ παρόντι τοῦ τῆς πολιτείας ξυμφέρου
 βουλευέσθαι· διὸ δὴ σφίσι οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι αὐτῷ ἐπισθαι.

10 **Ε'**. Ταῦτα ἀκούσας Βελισάριος Περάνιον μὲν ἐς Οὐρβί- **P 432**
 βεντον ζῆν πολλῇ στρατιᾷ, ἐφ' ᾧ πολιορκήσουσιν αὐτήν, ἐπε- **V 87**
 ψεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Οὐρβίνων τὸ στρατεύμα ἐπῆγε, πόλιν τε ἔχυ-
 ράν καὶ Γότθων φρουρὰν διαρκῆ ἔχουσαν, (ἀπέχει δὲ αὕτη Ἀρι-
 μήνου πάλαις ἡμέρας ὅδον ἐὼς ὧν ἄνδρ) καὶ οἱ τῆς στρατιᾶς
 15 ἐξηγουμένῳ Ναρσῆς τε καὶ Ἰωάννης καὶ ἄλλοι ἔμπαντες εἴ-
 ποντο. τῆς τε πόλεως ἀγχοῦ ἐλθόντες παρὰ τοῦ λόφου τὸν πρό-
 ποδα ἰστρατοπέδωσαν δίχα. οὐ γὰρ πη ἀλλήλοις ξυνετετάχατο,
 ἀλλ' οἱ μὲν Βελισαρίου ἀμφὶ τὰ πρὸς ἕω τῆς πόλεως εἶχον, οἱ **B**
 δὲ ἀμφὶ Ναρσῆν τὰ πρὸς ἐσπέραν. κεῖται δὲ Οὐρβίνος ἐπὶ λό-
 20 φῳ περιφεροῦς τε καὶ ὑψηλοῦ λίαν. οὐ μέντοι ὁ λόφος οὔτε
 κρημνώδης οὔτε παντάπυσιν ἀπόρεντός ἐστι, μόνον δὲ δέσποδος
 τῷ ἀνάγτης ἐς ἄγαν εἶναι, ἄλλως τε καὶ τῷ τῆς πόλεως ἀγχο-
 τάτω εἶναι, μίαν δὲ εἴσοδον ἐν τῷ ὀμαλεῖ ἔχει πρὸς βορρᾶν ἄνε-

4. δοκῆ L. δοκεῖ P. 5. εἶναι P et Scaliger. ὄντι HL.

Narsesque avarii nostri Praefectum non misimus in Italiam, ut imperet ex-
ercitui. Volumus enim ut copias unus omnes Belisarius moderetur ac du-
ceat, prout convenientissimum iudicabit. Eum sequi debetis omnes, imperii
nostri rationibus servientes. Haec erat Imperatoris epistola: cuius extre-
ma verba aucupans Narses, Belisarium imperii rationibus adversari in
praesens, et ea re non imponi sibi necessitatem ipsum sequendi asseve-
rabat.

19. Belisarius, his auditis, Peranium cum multis copiis Urbemvete-
 rem eo consilio mittit, ut oppidum illud obsideat. Ipse exercitum ducit
 Urbinum: quae urbs munita ac iusto Gothorum praesidio instructa
 erat: hinc autem expedito viatori iter est diei ad Urbem Ariminum.
 Ducentem copias Belisarium Narses, Ioannes, caeterique omnes secuti
 sunt. Urbi iam proximi, ad imum collem castra locarunt gemina. Ne-
 que enim vires iunxere: sed Belisarius qua urbs ad orientem Solem spe-
 ctat, Narses ad occidentem consedit. Situm est Urbinum in rotundo
 edictoque admodum colle: qui nec praecipitiis deruptus, neque inivus
 omnino est, at difficilis ob summam acclivitatem, praesertim sub ipsa
 urbe: ad quam unus est in plano aditus a Septentrione. Ita quidem, ut

- μον. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν ἐς τὴν πολιορκίαν ἐτετάχατο ᾧδε. Βελισάριος δὲ ῥῆθον σφίσι προσχωρήσειν ὁμολογία τοὺς βυρβάρους οἰόμενος, ἄτε κατωρρωδηκότας τὸν κίνδυνον, πρόσβεις τε παρ' αὐτοὺς ἐπέμψε καὶ πολλὰ ὑποσχόμενος αὐτοῖς τάχαθὰ ἕσεισθαι βασιλέως κατηκόους γενέσθαι πικρῆναι. οἱ μὲν οὖν πρόσβεις τῶν 5 πυλῶν ἀγχοῦ γενόμενοι (οὐ γὰρ τῇ πόλει σφῶς ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι) πολλὰ τε καὶ λίαν ἐπαγωγὰ εἶπον, οἱ δὲ Γότθοι χωρίων τε ἰσχυροῦ θαρσοῦντες καὶ τῶν ἐπιτηδείων τῇ ἀφθονίᾳ τοὺς μὲν λόγους ἥκιστα ἐνεδέχοντο, κατὰ τάχος δὲ Ῥωμαίους ἐνθύνει ἐκλενον ἀπαλλάσσεσθαι. Βελισάριος δὲ ταῦτα ἀκούσας ῥάβδους 10 παχείας τῷ στρουτῷ ξυλλέγειν ἐπήγγελλε, στοῶν τε ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι μακράν. ἦς δὴ ἐντὸς κρυπτόμενοι ἔμελλον τε τῶν πυλῶν ξὺν αὐτῇ ἀγχοτάτω ἵναί, ἣ μάλιστα ὁ χώρος ὁμαλὸς ἐστι, 15 καὶ τῇ ἐς τὸ τεῖχος ἐμβουλῇ χρῆσθαι. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίουν.
- H 239 *Narseth* δὲ ζυγγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τινές, ἀπέρατά τε ποιεῖν Βελισάριον καὶ τὰ ἀμήχανα ἐπινοεῖν ἐφασκον. ἤδη γὰρ Ἰωάννην τοῦ χωρίου ἀποπειρασάμενον, καὶ ταῦτα ὀλίγων τινῶν τηνικαῦτα φρουρὰν ἔχοντος, ἀνάλωτον αὐτὸ αἰσθῆσθαι πωτά- 20 πασιν εἶναι (καὶ ἦν δὲ οὕτως), ἀλλ' αὐτὸν χρῆναι βασιλεῖ ἀπα- σῶσασθαι τὰ ἐπὶ *Almilla* χωρία. ταύτης ὁ *Narseth* τῆς ὑπο-
- P 433 θέσεως ἀναμνησθεὶς νύκτωρ τὴν προσεδρείαν διέλυσε, καίπερ Βελισαρίον πολλὰ λιπαροῦντος μένειν τε αὐτοῦ καὶ Οὐρβίνον πό-
16. ἀπέρατα] ἀπέρατα L. 19. αὐτό] αὐτός L. *ibid.* αἰσθῆ- σθαι P cum Pers. ἕσεισθαι HL.

dixi, ad obsidionem Romani se ordinarunt: Belisarius vero Barbaros ratus in deditonem facilius venturos prae ingenti metu discriminis, mittit qui liberalibus promissis eos invitent, atque hortentur, ut subdant sese Imperatori. Oratores quidem pro porta (neque enim hostis in urbem ipsos admisit) dixere multa valde apposite ad oblandiendum. Verum Gotthi valido loci positu, et annonae provisae copia confisi, dicta repudiarent, ac Romanos inde sine mora facessere iusserunt. Quae cum audisset Belisarius, militibus imperavit, ut virgis crassioribus collectis, longam ex eis porticum ternerent; in qua latentes, ad portam cum eadem succederent, qua plagiore locus erat, et murum ex occulto aggredierentur. Illi morem gesserunt.

Cum *Narsete* collocti quidam ex ipsius familiaribus, affirmaverant *Belisarii* consilium infiniti laboris esse, et inexplicabile: *Ioannem* enim tentato iam ante loco, idque cum exiguum haberet praesidium, omnino inexpugnabilem deprehendisse (et vero sic res erat) debere ipsum effigere, ut *Aemilia* in ditionem Imperatoris rediret. Haec *Narses* sibi proposita memoria repetens, noctu obsidionem solvit; quamvis eam obsecraret *Belisarius*, ut maneret ibi, ac secum *Urbium* caperet. Illis cum

λιν σφίσι ξυνελείν. οὔτοι μὲν ἐς Ἀρίμηνον κατὰ τάχος ξὺν τῷ
 ἄλλω στρατῷ ἴκοντο. Μορράς δὲ καὶ οἱ βάρβαροι ἐπεὶ κατὰ
 ἡμῖσι τοὺς πολέμιους ἀναχωρήσαντας ἅμα ἡμέρα εἶδον, ἐτώθα-
 ζον ἀπὸ τοῦ περιβόλου τοὺς μεμενηκότας ἔρσελοῦντες. Βελ-
 5 σάριος δὲ τῇ λεπτομένῃ στρατιᾷ τειχομαχεῖν ἤθελε. καὶ οἱ ταῦτα
 βουλευομένῳ ἐδύτχημα γενέσθαι ξυνηνέχθη θανατώσιον οἶον. μία
 τις ἦν ἐν Οὐρβίνῳ πηγή, ἐξ ἧς δὴ πάντες οἱ ταύτη οἰκοῦντες B
 ὕδρευοντο. αὕτη κατὰ βραχὺ ἀπὸ τειχομάτου ἀποξηρανθεῖσα
 ὑπέληγεν. ἐν τῇ ἡμέρῃ τρισὶν οὕτως αὐτὴν τὸ ὕδωρ ἀπέλιπεν
 10 ὥστε ξὺν τῷ πληθὺ ἐνθένδε αὐτὸ οἱ βάρβαροι ἀρρόμενοι ἔπινον.
 διὸ δὴ Ῥωμαίοις προσχωρεῖν ἔγνωσαν. Βελισάριος δὲ ταῦτα μὲν
 οὐδαμῇ πεπνυμένος ἤθελεν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ περιβόλου. καὶ
 τὸ μὲν ἄλλῃ στρατεύμα ἐξοπλίσας κύκλῳ ἀμφὶ τὸν λόφον ἅπαντα
 ἔστησε, τινὰς δὲ ἐπέλευσεν ἐν τῷ ὀμαλῷ τὴν ἀπὸ τῶν ῥάβδων
 15 ἐπάγειν στοάν. οὕτω γὰρ καλεῖν τὴν μηχανὴν νενομίκασι ταύ-
 την. οἱ δὲ αὐτῆς ἐντός ὑποδύντες ἐβράδιζόν τε καὶ τὴν στοάν V 88
 ἐφέλλκον τοὺς πολέμιους λανθάνοντες. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι χεῖ- C
 ρας τὰς δεξιὰς ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων προτεινόμενοι ἐδίοντο τῆς εἰ-
 ρῆγης τυχεῖν. Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ εἶδότες τι τῶν ἀμφὶ τῇ πηγῇ ξυμ-
 20 πεπιτωκότων τὴν τε πόλεμον αὐτοῖς καὶ τὴν μηχανὴν δεδιέναι
 ὑπώπτεον. ἀμφοτέροι γοῦν τῆς μάχης ἕσμενοι ἀπέσχογον. καὶ
 Γότθοι Βελισαρίῳ σφῆς τε αὐτοῦς καὶ τὴν πόλιν ὁμολογία παρέ-
 δσαν, ἐφ' ᾧ κακῶν ἀπαθείς μείνωσι, βασιλέως κατήκοοι ξὺν
 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ τῇ ὁμοίᾳ γεγενημένοι. Ναρ-

20. μηχανὴν P et Scaliger. μάχην HL.

reliquo exercitū celeriter Ariminum profectis, prima luce Morras et Bar-
 bari dimidiam hostium abscessisse partem videntes, a moenibus dicteria
 ac ridicula in eos, qui remanserant, iaciebant. Volebat tamen Belisarius
 muros oppugnare cum residuis copiis. Id animo agitantis secunda fortuna
 admirabilem casum attulit. Unicus erat Urbini fons, ex quo incolae
 omnes hauriebant. Sponte is arescens, manare paulatim desit, ipsumque
 ita defecit aqua intra tres dies, ut inde cum coeno haustam Barbari bi-
 berent: quamobrem statuerunt dedere se Romanis. Horum plane inscio
 Belisario placuit murum aggredi. Ergo plerosque armatos circa totum
 collem disponit: nonnullis praecipit, ut ex virgis confectam porticum (sic
 enim machinam vocare solent) per planum agant. Mox illi subire intro,
 atque incedendo sic porticum trahere, ut hostem lateant. Tum e pinnis
 Barbari protentis dexteris pacem poscere. Romani, quid fonti accidisset
 penitus ignari, illos dimicatione et machina terreri arbitrabantur. Utris-
 que certe pugna abstinere iucundum fuit. Gotthi Belisario ea lege se
 permisissent ut retenta incolunitate, in dittonem Imperatoris et militiam
 Romanam iure caeteris communi et aequali conditione transirent. Nar-

σῆς δὲ ταῦτα ἀκούσους ἐν θαύματι τε καὶ ξυμφορᾷ τὸ πρῶγμα
 ποιεῖτο. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν Ἀριμίνῳ ἔτι ἡσύχαζεν, Ἰωάννην δὲ
 D τῷ παντὶ στρατῷ ἐπὶ Καισάρην ἐξηγεῖσθαι ἐκέλευεν. οἱ δὲ κλι-
 μακας φέροντες ἤσαν. ἐπεὶ δὲ ἀγχιεῖα τοῦ φρουρίου ἐγένοντο,
 προσέβαλλόν τε καὶ τοῦ περιβόλου ἀπεπειρωτόν, καρτερώς δὲ 5
 τῶν βαρβάρων ἀμυνομένων ἄλλοι τε πολλοὶ αὐτοῦ ἔπισσον καὶ
 Φανόθεος ὁ τῶν Ἐρούλων ἡγούμενος. Ἰωάννης δὲ Καισάρης τότε
 τοῦ φρουρίου ἀποτυχῶν αὐτοῦ μὲν ἀποπειρᾶσθαι οὐκέτι ἤβουλο,
 ἐπεὶ οἱ ἀνάλωτον ἴδοξεν εἶναι, ζῆν τε Ἰουστίνῳ καὶ τῷ ἄλλῳ
 στρατῷ πρόσω ἤλαυνε. καὶ πόλιν μὲν ἀρχαίαν ἐκ τοῦ ἀφρικανικοῦ 10
 κατέλαβεν, ἣ Φοροκορνῆλιος ὠνόμασται, τῶν δὲ βαρβάρων οἱ
 αἰεὶ τε ὑποχωροῦντων καὶ οὐδαμῇ ἐς χεῖρας ἰόντων, ζύμψασαν βα-
 σιλεῖ τὴν Ἀμιλίαν ἀνεσώσατο. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.

P 494

κ'. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ Οὐρβίνον ἐμφὶ τροπᾶς τὰς χει-
 μερινὰς εἶλεν, ἐς μὲν Αὐξίμον ἐν τῷ παρανίκα ἵνατι ἀξυμφορῶν 15
 ἤμετο εἶναι· χρόνον γὰρ σφίσι τετρίψασθαι πολλὸν ἐν τῇ ἐς αὐτὸν
 προσεδρεῖα ὑπώπτευν. βία τε γὰρ τὸ χωρίον εἶλεν ἐρωμάτων
 ἰσχυρὴ ἀδύνατος ἦν, καὶ οἱ βάρβαροι πολλοὶ τε καὶ ἀριστοὶ ἐν-
 τᾶῦθα, ὥσπερ μοι προδεδῶλωται, φυλακὴν ἔχοντες, πολλὴν
 τινα ληισάμενοι χώραν μέγα τι τῶν ἐπιτηδεῶν χαρῆμα ἐσηνέγκαν· 20
 το σφίσι. Ἀράτιον δὲ ζῆν πολλῇ στρατιᾷ ἐν Οἰρῳ διαχειμά-
 ζειν ἐκέλευε καὶ φυλάσσειν ὅπως τὸ λοιπὸν μὴ κατ' ἐξουσίαν οἱ
 B βάρβαροι τὰς ἐπιδρομὰς ἐνθένδε ποιούμενοι ἀδείεστορον τὰ ἐκείνη

3. Καισάρην] κνσίαν HL. Et infra κνσίαν.

3. Καισάρην] κνσίαν HL. Et infra κνσίαν.

11. Φοροκορνῆ-

λιος] φοροκορνῆτις HL. Recte Pers.

13. Ἀμιλίαν] αἰμι-

λίαν H. αἰμιλίαν L.

ses, his auditis, admiratione et dolore ingenti affectus, tenuit se Arimini, et Ioanni, ut cum omnibus copiis Caesenam peteret imperavit. Illae scallis instructae ad castellum cum accessissent, muro invasionem tentato, ac Barbaris valide propulsantibus, non paucos ibi amiserunt: in quibus fuit Erulorum Dux Phanotheus. Ioannes perdita semel ad Caesenam castellum opera, adoriri iterum noluit, quod inexpugnabile videretur. Inde cum Iustino reliquoque exercitu progressus, Forum Cornelli, urbem antiquam, occupavit ex improviso, ac retro usque cedentibus Barbaris, nec manus usquam conserentibus, universam Aemiliam in ius ac potestatem Imperatoris redegit. Ita res ibi cessit.

20. Urbino circiter brumale solstitium, potitus Belisarius, non ex-
 pedire duxit tunc Auximum petere, quod in eius obsidione plurimum
 temporis consumptum iri intelligeret. Neque enim capi vi locus poterat
 egregie munitus: et Barbari numero animoque pollentes, qui, uti supra
 memoravi, illic in praesidio locati fuerant, late facta populatione, sibi
 largos comaeatus paraverant. Aratium Firmi multo cum milite hiemare
 iussit, et dare operam, ne amplius Barbari inde libere excurrentes, vi-

χωρία βιάζονται· αὐτὸς μὲντοι ἐπὶ Οὐρβίβεντον ἐπῆγε τὸ στρα-
 τημα. Περάνιος γὰρ αὐτὸν ἐς τοῦτο ἐπῆγεν, ἐπεὶ τοὺς ταύτη
 Γότθους τῶν ἐπιτηδείων ὑποσπανίζειν ἠκηκόει πρὸς τῶν αὐτομό-
 λων, ἤλπιε τε, ἦν πρὸς τῇ ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων καὶ Βελι-
 5 σάριον παντὶ που παρόντα τῷ στρατῷ ἴδωσι, ῥῆον ἐνδύσειν·
 ὅπερ ἐγένετο. Βελισάριος γὰρ, ἐπειδὴ τάχιστα ἐς Οὐρβίβεντον
 ἤφικετο, ἅπαντας μὲν στρατοπεδεύσασθαι ἐν χώρῳ ἐπιτηδείως
 κειμένῳ ἐκέλευεν, αὐτὸς δὲ κύκλῳ περιῶν διεσκοπεῖτο εἴ πως αὐ-
 τὴν βιάζεσθαι οὐκ ἀδύνατα ἦ. καὶ οἱ μηχανῇ μὲν οὐδεμίᾳ ἔδο- H 240
C
 10 ξεν εἶναι ὥστε βία τινὶ τὸ χωρίον ελεῖν. λάθρα δὲ αὐτοῦ ἐξ ἐπι-
 βουλῆς οὐ παντάπασιν ἐδόκει ἀμήχανός οἱ ἢ ἐπικράτησις ἔσε-
 σθαι. λόφος γάρ τις ἐκ κοίτης γῆς ἀνέχει μόνος, τὰ μὲν ὑπερ-
 θεν ὑπὲρός τε καὶ ὀμαλὸς, τὰ δὲ κάτω κρημνώδης. ἀμφὶ δὲ τὸν
 λόφον ἰσομήκεις πέτραι κύκλωσιν αὐτοῦ ποιῶσιν τινα, οὐκ ἄγχι-
 15 σάπη οὔσαι, ἀλλ' ὅσον βολῆν ἔχουσαι λίθου. ἐπὶ τούτου δὴ
 τοῦ λόφου οἱ πάλοι ἄνθρωποι τὴν πόλιν ἐδειμναντο, οὔτε τείχη
 περιβαλόντες οὔτ' ἄλλο τι δυχύρωμα ποιησάμενοι, ἐπεὶ φύσει αὐ-
 τοῖς τὸ χωρίον ἀνάλωτον ἔδοξεν εἶναι. μία γὰρ ἐς αὐτὴν ἐκ τῶν D
 πετρῶν εἰσοδος τυγχάνει οὔσα, ἧς φυλασσομένης τοῖς ταύτη
 20 ὤκημένοις οὐδεμίαν ἐτέρωθεν πολεμίων προσβολὴν δεδιέναι ζυμ-
 βαίνει. χωρὶς γὰρ τοῦ χωρίου, ἧ τὴν εἰσοδὸν ἢ φύσιν εἰς τὴν
 πόλιν ἐτεκτῆνατο, ὥσπερ ἐρρήθη, ποταμὸς αἰεὶ μέγας τε καὶ
 ἀπόρρευτος τὰ μεταξὺ ἔχει τοῦ τε λόφου καὶ τῶν πετρῶν, ὧν ἄρτι

16. οὔτε — οὔτ'] οὐδὲ — οὐδ' P. 22. αἰε] τε αἰε P. *ibid.*
 τε καὶ] τε om. L.

ciniam impune opprimerent. Ipse ad Urbem veterem copias duxit, im-
 pulsu Peranii: qui a transfugis certior factus Gotthos ibi positos egere
 cibariis, sperabat fore ut, ad illam penuriam accedente conspectu Belisa-
 rii cum omnibus praesentis copiis, facilius sese dederent: quod utique
 factum est. Postquam enim Belisarius proxime Urbem veterem venit,
 omnes opportuno loco castra metari iussit: mox circumiens, qua via vis
 inferri posset consideravit. Ac nulla quidem ratio ad id occurrit, ut
 aperta vi locum caperet: occulta tamen molitione eo se potiturum non
 desperavit. Nam ex depresso in altitudinem solo quidam surgit seorsum
 tumulus: cuius pars superior molliter strata ac plana est, inferior, pen-
 det in praecipit. Tumulum hunc ambiunt rupes pari altitudine, non ita
 prope, sed ad lapidis iactum. In eius vertice veteres urbem considerant,
 moenibus et quovis alio munimento nudam, quoniam locum natura inex-
 pugnablem iudicabant. Siquidem unicus a rupibus eo aditus est: quo
 custodito, impetum aliunde nullum incolae metuunt. Excepto enim spo-
 tio, ubi in urbem aditum, de quo dictum est, natura struxit, quidquid
 inter tumulum ac rupes, quarum feci mentionem, interiacet, id magnus

Procopius II.

15

ἐμνήσθην. διὸ δὴ καὶ βραχεῖάν τινα οἰκοδομίαν ἐν ταύτῃ τῇ
 V 89 εἰσόδῳ πεποιήνται τὸ παλαιὸν Ῥωμαῖοι. καὶ πύλις τις ἐνταυθα
 P 435 ἔστιν, ἣν Γότθοι ἐφύλασσον. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ Οὐρβιβέντηρ
 ταύτῃ πη ἔχει. Βελισάριος δὲ τῷ παντὶ στρατῷ ἐς τὴν πολιορκίαν
 καθίστατο, εἴ πως διὰ τοῦ ποταμοῦ κακουργήσοι, τινὰ ἐλ- 5
 πίδα ἔχων καὶ λιμῶ παραστήσεσθαι τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ βάρ-
 βαροι τέως μὲν οὐ παντάπασι τῶν ἀναγκαίων ἐσπάνιζον, καίπερ
 ἐνδεέστερον ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν αὐτὰ ἔχοντες, ὁμως τῇ ταλαιπω-
 ρίᾳ παρὰ δόξαν ἀντείχον ἦμιστα μὲν ἐς τροφῆς κόρον ἐρχόμενοι,
 ὅσον δὲ μὴ λιμῶ ἀποθνήσκειν, χρώμενοι στίλοις ἐς ἡμέραν ἐκά- 10
 στην. ἐπεὶ δὲ ἅπαντα σφῶς τὰ ἐπιτήδεια ἐπελελοιπες, δέρρεις
 τε καὶ διψθήρας ὕδατι βρέχοντες πολὺν τινα χρόνον εἶτα ἦσθιον.
 B Ἀλβίλας γὰρ, ὃς αὐτῶν ἤρχεν, ἀνὴρ ἐν Γότθοις δόκιμος μάλι-
 στα, ἐπλείειν αὐτοὺς κεναῖς ἔβροσκειν.

Ἦνίκα τε αὖθις ἐπανιών ὁ χρόνος τὴν τοῦ θέρους ὥρον 15
 ἦνεγκεν, ὁ σίτος ἤδη ἐν τοῖς ληίοις αὐτόματος ἤκμαζεν, οὐχὶ
 τοσοῦτος μέντοι, ὅσος τὸ πρότερον, ἀλλὰ πολλῶ ἦσσαν. ἐπεὶ
 γὰρ ἐν ταῖς αἰλαξίν οὐκ ἀρότροις οὐδὲ χειρῶν ἀνθρώπων ἐκέρυ-
 πτο, ἀλλ' ἐπιπολῆς κείμενος ἔτυχε, μοῖραν αὐτοῦ τινα ὀλίγην ἢ
 γῆ ἐνεγκεῖν ἴσχυσεν. οὐδενός τε αὐτὸν ἔτι ἀμῆσαντος, πόρρω 20
 ἀκμῆς ἐλθῶν αὖθις ἔπεσε καὶ οὐδὲν τὸ λοιπὸν ἐνθὲνδε ἐφύη.
 ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Ἀμιμίλιᾳ ξυμπεπτακὸς ἔτυχε. διὸ ἐλλεί-
 C πορτες τὰ οἰκεία οἱ ταύτῃ ἀνθρώποι ἐς Πικηνοὺς ἦλθον, οὐκ ἄν

2. πύλις] πόλις HL. πύλη Scaliger. 23. Πικήνους P. πικη-
 νοὺς H.

atque impervius annis obtinet. Quocirca olim Romani parva aliqua fa-
 brica aditum illum occuparunt, ibique est porta: quam Gotthi custodie-
 bant. Hactenus de situ Urbisveteris: cuius obsidionem Belisarius cum
 omni exercitu suscepit, spe inductus, fortasse fore ut dolus a fluvio bene
 procederet, vel certe hostes ad deditionem fames compelleret. Quandiu
 vero Barbari re cibaria non omnino caruerunt, licet illa necessitati pa-
 rum sufficeret, eorum tamen tolerantia opinionem omnium vivit: cum ali-
 mentum non ad satietatem, sed quantum satis erat ne fame conficeren-
 tur, quotidie sumerent. Annona penitus defecti, pellibus ac membranis
 aqua diu maceratis se sustentarunt. Ipsos enim Praefectus Albilas, vir
 inter Gotthos clarissimus, spe vana alebat.

Recurrrens annus aestatem cum advexisset, iam in agris frumentum
 sponte adolescebat, non tam densum quam antea, sed multo rarius. Nam
 quia non aratris nec hominum manibus fuerat in sulcis additum, at in
 superficie iacuerat; exiguum eius partem proferre vix terra potuit. Ad-
 ultum, non expectata falce; decidit, nec illi quidquam succrevit: quod
 ipsum accidit in Aemilia. Quamobrem incolae, relictis laribus, in Pice-

οδόμενοι τὰ ἐκείνη χωρία διὰ τὸ ἐπιθαλάσσια εἶναι παντάπασι τῇ ἀπορίᾳ πιβέσθαι. καὶ Τούσκων δὲ οὐδέν τι ἦσον ἐξ αἰτίας τῆς αὐτῆς ὁ λιμὸς ἦψατο, ἀλλ' αὐτῶν ὅσοι ἐν τοῖς ὄρεσιν ᾤκηοντο, τῶν δρυῶν τὰς βάλανους ἀλοῦντες, ὥσπερ τὸν σίτον, ἄρτους τε 5 ἀπ' αὐτῶν ποιούμενοι ἦσαν. καὶ νόσοις μὲν παντοδαπαῖς, ὡς τὸ εἶδος, οἱ πλείστοι ἠλίσκοντο, ἔνιοι δὲ καὶ περιγεγόμενοι διέσωζοντο. ἐν Πικηνῶ μόντοι λέγονται Ῥωμαῖοι γεωργοὶ οὐχ ἦσους ἢ πέντα μυριάδες λαῶν λιμῶ ἀπολωλέναι, καὶ πολλῶ ἔτι D πλείους ἐκτὸς κόλπου τοῦ Ἰονίου. ὅποιοι δὲ τὸ εἶδος ἐγένοντο 10 καὶ ὅτε τρόπῳ ἔθνησκον αὐτὸς Θεασάμενος ἐρῶν ἔρχομαι. ἰσχυροὶ μὲν καὶ ὠχροὶ ἐγένοντο πάντες, ἢ τε σὰρξ ἀποροῦσα τροφῆς κατὰ γε τὸν παλαιὸν λόγον ἐαυτῆς ἤπτετο, καὶ ἡ χολὴ τῷ περιόντι τὸ κράτος τῶν σωματίων ἤδη ἔχουσα ὠχρὰν τινα εἰκασίαν ἐς ταῦτα ἤφθει. προϊόντος δὲ τοῦ κακοῦ, πᾶσα τε αὐτοὺς ἰκμῆς 15 ἐπελελοιπεί καὶ τὸ δέρμα λαν ἀπεσκληρὸς βύρση μάλιστα ἐμπεφῆς ἦν, δόκησιν παρέχον ὡς ἄρα τοῖς ὀστέοις ἐμπεπηγὸς εἶη. τό τε πελιδνὸν ἐς τὸ μέλαν μεταβαλόντες δαδίους τισὶν ἐς ἄγαν κωνθεῖσιν ἐψέκσαν. καὶ αὐτοῖς μὲν αἰεὶ τὰ πρόσωπα ἐξεθάμβει, αἰεὶ δὲ δεινῶς τι μανικὸν ἔβλεπον. ἔθνησκόν τε οἱ μὲν ἀπορία τρο- 20 φῆς, οἱ δὲ λαν αὐτῆς ἐς κόρον ἴοντες. ἐπειδὴ γὰρ σφίσιν ἀποβείσθην ἄπαν τὸ φερμὸν ἔτυχεν, ὅπερ ἡ φύσις ἐντὸς ἔκαυσεν, P 436 εἴ τις ἐς κόρον αὐτοῦς, ἀλλὰ μὴ κατὰ βραχὺ θρέψειεν, ὥσπερ

2. Τούσκων] Vulgo Τουσκῶν. *ibid.* τῆς αὐτῆς] τῆς om. P, utrumque HL. 3. λιμὸς] λοιμὸς L. 7. Πικηνῶ P. πικηνῶ HL. 12. ἤπτετο Vat. Legebatur ἐλείπετο. 18. ἐξεθάμβει] ἐκθάμβειν HL.

nam migrarunt, inopiam ratī non saevire illic extremam, quod maritima sit ea regio. Nec levius eandem ob causam Tuscos vexavit fames: quorum quicumque in montibus habitabant, ex querna glande, frumenti instar commolita, facto pane, victum tolerabant. Hinc plerique (quod fieri necesse erat) morbis implicabantur omnis generis: nonnulli sospites evadebant. In agro Piceno non minus quinquaginta millia agricolarum Romanorum interiisse fame dicuntur, ac multo etiam plures ultra Sinum Ionium. Quanam autem essent specie, et quo modo morerentur, ego testis oculatus iam referam. Omnes macies occupabat et pallor. Nimirum caro, deficientibus alimoniis, se ipsa, ut veteri fertur adagio, esitabat absumberatque: et ~~illis~~ redundans ac late iam dominans in corpore, illud colore pallido inficiebat. Invalescente malo, abibat succus omnis, et cutis perarida corii speciem induebat omnino, ossibusque haerere videbatur. In nigrum verso colore lurido, taedis erant perustis similes. Vultu semper attonito, et furiosis horrendum in modum oculis contuebantur. Hos inedia, illos largius ingesti cibi vis necabat. Etenim nativo intestinorum calore extincto penitus, si quis ipsis ad satietatem, non

τὰ ἐπὶ καιροῦ τεχθέντα παῖδια, οἷδε καταπέψαι τὰ σιτία οὐκέτι ἔχοντες, πολλῶ διεφθείροντο θῦσσον. τινὲς δὲ τοῦ λιμοῦ ὑπερβιαζομένου ἀλλήλων ἐγεύσαντο. καὶ λέγονται γυναῖκες δύο ἐν ἀγρῶ τινι ὑπὲρ Ἀριμῆνου πόλεως ἄνδρας ἐπτακαίδεκα ἔδηδοκέαι, ὡσπερ ἐν τῷ χωρίῳ μόνας περιεῖναι ξυνέπεισε. διὸ δὴ τοὺς ἐκείνη 5 πορευομένους ξένους ἐς τὸ δωμάτιον καταλύειν, ὑπερ αὐταὶ ᾤκουν, ξυνέβαιεν· οὗς δὴ καθεύδοντας διαφθείρουσαι ἤσθιον. H 241 λέγουσιν οὖν τὸν ὀκτωκαίδεκατον ξένον ἐξ ὕπνου ἀναστάντα, ἤν- B κα αὐτῷ ταῦτα τὰ γύναια ἐγχειρεῖν ἐμελλε, μαθεῖν τε παρ' αὐτῶν ἀναθηρῶντα τὸν πάντα λόγον καὶ ἄμφω κτείνειν. τοῦτο μὲν 10 δὴ οὕτω γεγενῆσθαι φασιν. οἱ δὲ πλείστοι τῇ τοῦ λιμοῦ ἀνάγκῃ ἐχόμενοι, εἴ πού τις τύχῃ πόα, πολλῇ μὲν σπουδῇ ἐπ' αὐτὴν ἤεσαν, ὀκλύσαντες δὲ ἀνέλκειν αὐτὴν ἐκ γῆς ἐπειρῶντο. εἶτα (οὐ γὰρ ἠδύναντο) ἐπεὶ πῦσα αὐτοὺς ἰσχύς ἐπελελοῖπει, ὑπὲρ τε τῆς πόας καὶ τῆς χειρὸς πλῆτοντες ἔθνησκον. καὶ γῆ μὲν 15 αὐτοὺς οὐδεὶς ἔκρυπτεν· οὐ γὰρ ἦν τις ὄτω καὶ ταφῆς λόγος γένοίτο· ὄρις μέντοι αὐτῶν οὐδεὶς ἤπτετο, οἷον πολλοὶ σιτίζεσθαι πεφύκασιν νεκροῖς σώμασιν, ἐπεὶ οὐκ εἶχον οὐδὲν ὅτου ἐφείντο. C σῦρκας γὰρ ἀπάσας, ὡσπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, προδεδα- V 90 πανῆσθαι τῷ λιμῷ ἤδη τετύχηκε. τὰ μὲν δὴ ἄμφι τῷ λιμῷ 20 ταύτη πη ἔσχε.

D κα'. Βελισάριος ἐπιτῆ Οὐραΐαν τε καὶ τοὺς βαρβάρους Μεδιόλανον πολιορκεῖν ἤκουσε, Μαρτινόν τε καὶ Οὐλίαιον ξῆν

8. οὗν τόν] τόν om. L. 15. καὶ τῆς] τε καὶ τῆς P.

paulatim, ut infantes modo natos, cibaret; escam illi iam non valentes concoquere, multo citius extinguebantur. Nonnullos, ut mutua inter se carne vescerentur, fames perpulit; ac ferunt, in agro quodam ultra urbem Ariminum, viros xvii. a duabus comesos feminis, quae in vico solae restabant. Quippe hinc fiebat, ut illac habentes iter externi apud ipsas diverterent. Eae vero hos secundum quietem occisos vorabant. Tandem hospes decimus octavus, cum illi manus hae mulieres iam iam essent illaturae, evigilasse fertur, atque ubi rem omnem solerter indagando ab ipsis expressisset, utramque interfecisse. Hoc ita gestum fama est. Quamplurimi, adigente famis necessitate, in herbam, sicuti forte esset, magno ruebant impetu, nixique impresso genu, conabantur eam humo avellere. Subinde autem, cum exhausti omnino viribus id nequirent efficere, in herbam atque manum procidentes, eam efflabant. Neque humo quisquam illos mandabat: siquidem nemo erat, qui rationem haberet sepulturae. Nulla tamen avium, quas cadavera solent pascere, eos morsu foedabat. Quippe quod appeterent nihil erat; carnibus, ut supra dixi, iam ante prorsus fame absumptis. Sed de fame haecenus.

21. Posteaquam Belisarius Mediolanum ab Uraia Barbarisque obsessum audiit, Martinum atque Uliarion eo misit cum multis copiis. Illi

πολλῶ στρατῶ ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψεν. οἱ δὲ ἀφικόμενοι ἐς ποταμὸν Πάδον, ὃς Μεδιολάνου ἀπέχει ἡμέρας ὀδὸν, ἐνστρατοπεδευσάμενοι αὐτοῦ ἕμενον. χρόνος τε σφίσι πολλὸς ἐνταῦθα ἐτριβή, ἀμφὶ τῇ διαβάσει τοῦ ποταμοῦ βουλήν ἔχουσιν. ὅπερ ἐπεὶ 5 Μουνδύλας ἤκουσε, τῶν τινα Ῥωμαίων, Παῦλον ὄνομα, παρ' αὐτοὺς ἔπεμψεν. ὁ δὲ λαθὼν μὲν τοὺς πολεμίους ἐς τοῦ Πάδου τὴν ὄχθην ἦλθεν. ὀκλάδος δὲ οὐδεμιᾶς ἐν τῷ παραντίκῳ ἐπιτυχῶν, ἀπεδύσατό τε καὶ νηχόμενος ξὺν μεγάλῳ κινδύνῳ τὴν διάβασιν ἐποίησατο. κομισθεὶς οὖν ἐς τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπε-
 10 δον καὶ παρὰ τοὺς ἡγουμένους ἤκων ἔλιξε τοιαύδε, „Μαρτίνε καὶ Ρ 437
 Οὐλλάρι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδὲ δόξης τῆς ὑμῶν αὐτῶν ἄξια, λόγῳ μὲν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν βασιλείως πραγμάτων ἤκοντες, ἔργῳ δὲ τὴν Γότθων δύναμιν αὔξοντες. Μεδιόλανος γὰρ ἦδε, πόλεων τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πασῶν μάλιστα μεγέθει τε καὶ πολυανθρωπίᾳ καὶ
 15 τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ παρὰ πολλὰ προὔχουσα, χωρὶς δὲ τούτων πρὸς τε Γερμανοὺς καὶ τοὺς ἄλλους βαρβάρους ἐπιτεχνισμῷ τε οὖσα καὶ πάσης, ὡς εἰπεῖν, προβεβλημένη τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἐς κίνδυνόν τινα ἐμπέπτωκε μέγαν, ξὺν τε Μουνδύλᾳ καὶ τῷ βασιλείῳ στρατῷ, παρὰ μὲν τῶν πολεμίων ἐνοχλουμένη, παρὰ δὲ
 20 ὑμῶν ἀμελουμένη. ἡλίκα μὲν οὖν ἡδίκηται βασιλεὺς παρ' ὑμῶν Β ἐν τῷ παρόντι, λέγειν ἀφίημι. οὐ γὰρ μοι πλείοσι λόγοις ὁ καιρὸς ἐνδίδωσι χρῆσθαι, ὀξείαν τινα τῇ πόλει τὴν ἐπικουρίαν ἐπιζητῶν, ἕως ἔτι λείπεται τις ἔλπις. ὑμῶς δὲ φημι χρῆναι αὐτίκα δὴ μάλα κινδυνεύουσι Μεδιολανταῖς ἀμύνειν. ἦν γὰρ τινι μελ-

17. προβεβλημένη L. Vulgo προβεβλημένης.

ad Padum fluvium, qui diei iter abest Mediolano, progressi, castris ibi positis constitere, et multum trivere temporis in habenda de fluminis transitu deliberatione. Qua de re certior factus Mundilas, Romanum quendam, Paulum nomine, ad ipsos destinat: qui clam hostibus ad Padum ripam cum pervenisset, nullum nactus navigium, vestes exiit, et cum magno periculo tranavit amnem. Ubi castra Romana attigit, apud Duces oratione hac usus est. *Contra fas et honorem vestrum facitis, Martine et Ullari: qui huc profecti eo in speciem consilio, ut salvae res Imperatoris essent, potentiam Gothicam re ipsa augetis. Acribus enim hostium impressionibus et negligentia vestra in summum discrimen cum Mundila et Imperatoris copiis delapsus est Mediolanum, urbium Italiae fere omnium facile princeps amplitudine, frequentia, opibus: praeterquam quod adversus Germanos aliosque Barbaros propugnaculum est, universo, ut ita dicam, Imperio Rom. praestructum. Quanta igitur iniuria affeceritis Imperatorem, cogito dicere. Neque enim pluribus verbis agere per tempus licet, quod urbi promptum auxilium flagitat, dum aliquid spei reliquum est. Vestrum esse aio Mediolanenses periculo quamprimum subtrahere.*

λῆσει ἔν γε τῷ παρόντι ἐς ἡμᾶς χρῆσθαι συμβῆ, ἡμῖν μὲν τὰ πάντων πικρότατα πεπονθόσιν ἀπολωλέναι ξυμβήσεται, ὑμῖν δὲ τὸ τοῖς πολεμοῖς τὴν βασιλέως προέσθαι δύναμιν. προδόται γὰρ, οἶμαι, καλεῖσθαι εἰσι δίκαιοι οὐχ οἱ ἂν τὰς πύλας τοῖς ἐναντίοις ἀνακλίνουεν μόνον, ἀλλ' οὐδὲν τι ἤσσουν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, 5 οἱ ἂν πολιορκουμένοις παρὸν τοῖς φιλότατοις ἀμύνειν, οἱ δὲ τὴν

C ἀκίνδυνον ὄκησιν πρὸ τῆς ἀγωνίας ἐλόμενοι, τὴν ἐκείνων, ὡς τὸ εἶδος, ἐπικράτησιν τοῖς πολεμοῖς δεδώκασι.“ Παῦλος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Μαρτίνος δὲ καὶ Οὐλίαιρις ἔψευσθαι οἱ αὐτίκα δὴ μάλα ἐπαγγεϊλάμενοι τὸν ἄνθρωπον ἀπεπέμψαντο. ὃς δὴ καὶ 10 αὐτίς τοὺς βαρβάρους λαθὼν ἐς Μεδιόλανον νύκτωρ εἰσῆλθε, τοὺς τε στρατιώτας καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας ἐλπίσιν ἐπάρας ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν βασιλέως πίστιν ἐπέτρωσεν. οὐδὲν δὲ τι ἤσσουν οἱ ἀμφὶ Μαρτίνον ὄκνη ἐχόμενοι αὐτοῦ ἕμενον, χρόνος τε πολλὸς ταύτῃ δὴ τῇ μελλήσει ἐτρέβετο. μετὰ δὲ Μαρτίνος ἀπολύεσθαι 15 τὴν αἰτίαν ἐθέλων Βελισαρίῳ ἔγραψε τάδε „Ἐπεμψας ὧδε τοῖς

D ἐν Μεδιολάνῳ κινδυνεύουσιν ἐπαμνυόντας, καὶ γε πολλῇ σπουδῇ, ὥσπερ σὺ ἐκέλευες, ἄχρι ἐς Πάδον ποταμὸν ἤκομεν, ὅν διαβαίνειν ὁ στρατὸς δέδοικεν, ἐπεὶ δύναμιν τε Γότθων μεγάλην καὶ Βουργουνζιῶνων ἀμύπολύ τι ξὺν αὐτοῖς πλῆθος ἐν Λιγού- 20 ροῖς εἶναι ἀκούομεν, πρὸς οὓς γε ἡμεῖς διαμάχεσθαι μόνον οὐχ οἶοι τε οἰόμεθα εἶναι. ἀλλὰ κέλευε Ἰωάννην τε καὶ Ἰουστίνον ὡς τάχιστα (ἐν γειτόνων γὰρ ἡμῖν ἐν Αἰμιλίῳ τῇ χώρᾳ εἶσιν)

9. δὲ] τε P.

Nam si nos aliquantulum differatis, nobis mors omnium crudelissima, vobis crimen inferretur proditorum hostibus virium Imperatoris. Merito enim, mea quidem sententia, proditores vocantur, non modo qui portas hostibus aperuerint, sed ii quoque, et quidem pari vel potiori etiam iure, qui cum posset viris amicissimis obsidione pressis suppeticas ferro, in tuto residere maluerint, quam dimicare, ac proinde eos in hostium potestatem dimiserint. Haec Paulus: quem Martinus et Uliaris remisere, se mox ipsam secuturos polliciti. Ille hostem denuo latens, noctu Mediolanum ingreditur, spe omnes cum milites tum Romanos erigit, et ad praestandam Imperatori fidem accitatur. Nihilo tamen minus Martini copias seguities ibi tenuit, ac dum diem ex die ducunt, multum tempus inutiliter effluxit. Post, ut a se culpam amoliretur Martinus, haec ad Belisarium scripsit. Nos hic ministri, obsessi Mediolani laturos opem. Summa, ut iusseras, celeritate ad fluvium Padum venimus: quem exercitus transire reformidat, allato nuntio, ingentes esse in Liguria Gotthorum vires, et cum illis coniunctos maximo numero Burgundiones, quibus cum soli non posse congregari nobis videmur. Sed quando prope in Aemilia Ioannes et Iustinus absunt, utriusque manda ut cum suis in hoc Marti discrimine no-

ὁμοῦ τοῖς ἐπομένοις κινδύνου ἡμῖν τοῦδε ξυνάρασθαι. κοινῇ
 γὰρ ἐνθένδε ἰόντες αὐτοὶ τε σῶσι εἶναι καὶ δρᾶν τι κακὸν δυνη-
 σόμεθα τοῖς πολέμοις.“ Μαρτίνου μὲν ἡ ἐπιστολὴ τοσαῦτα V 91
 ἐδήλου. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ αὐτὴν ἀνελέξατο, Ἰωάννην τε καὶ
 5 Ἰουστίνον ἐκέλευε ξὺν τοῖς ἀμφὶ Μαρτίνον ἐς Μεδιόλανον κατὰ
 τάχος ἵεναι. οἱ δὲ πράξεν οὐδὲν ἔφρασκον, εἴ τι μὴ Ναρσῆς
 ἐπιστάλῃ σφίσι. διὸ δὴ καὶ Ναρσῆς Βελισάριος ἔγραψε τάδε H 242
 „Ἐν σῶμα εἶναι πᾶσαν τὴν βασιλέως στρατιὰν νόμιζε, ἣν δὴ P 438
 ἦν μὴ γνώμην ἐνδείκνυσθαι μίαν ὥσπερ ἀνθρώπου τὰ μέλη ξυμ-
 10 βαίνει, ἀλλὰ τι ἀλλήλων χωρὶς ἐνεργεῖν βούλεσθαι, λελείφεται
 ἡμῖν τῶν δέοντων οὐδὲν διαπεπραγμένοις ἀπολωλέναι. οὐκοῦν
 Αἰμιλίαν μὲν ἴα, οὐδὲν τι ὀχύρωμα ἔχουσαν οὐδέ τινα Ῥω-
 μαίοις ἔνε γε τῷ παρόντι καιρῷ ῥοπήν φέρουσαν. σὺ δὲ Ἰωάννην
 τε καὶ Ἰουστίνον κέλευε αὐτίκα δὴ μάλα εὐθὺ τῶν ἐν Μεδιολάνῳ
 15 πολέμων ξὺν τοῖς ἀμφὶ Μαρτίνον ἵεναι, ἐγγύς τε ὄντας καὶ πρὸς
 τῶν βαρβάρων τὴν ἐπικράτησιν ἰκανῶς ἔχοντας. ἐμοὶ γὰρ ἐν-
 ταῦθα στρατιᾶς πλῆθος, ὅπερ ἔν καὶ στέλλοιμι, οὐκ εἶναι ξυμ-
 βαίνει, ἀλλως τε δὲ καὶ στρατιώτας ἐς Μεδιόλανον ἐνθένδε ἵεναι
 ἀξίμφορον οἶσμαι εἶναι. χρόνου τε γὰρ τετρίψεται πλῆθος, B
 20 ὥστε ὀπίσω τοῦ δέοντος καιροῦ ἐς αὐτὴν ἤξουσι, καὶ τοῖς ἵπποις
 ἐπὶ τοῖς πολέμοις χρῆσθαι διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἥνλικα ἐς κείνους
 ἀφίκωνται, αὐδαμῶς ἔξουσιν. ἦν δὲ γε οἱ ξὺν Μαρτίνῳ καὶ
 Οὐλίاري ἄνδρες οὔτοι ἐς Μεδιόλανον ἴωσι, κρατήσουσί τε, ὡς

8. ἦν δὴ ἦν P ex Vat. εἰπερ γούν HL. 9. ἐνδείκνυσθαι] ἐν-
 δείκνυσθε HL. *ibid.* ἀνθρώπου] ἀνθρώποις HL. 10. βού-
 λεσθαι] βούλεσθε HL. 22. ξὺν] ξὺν γε P.

*dis adiunt. Iunctis enim copiis hinc profecti, eadem hosti dare poterimus
 salvi atque incolumes. Haec erat significatio epistolae Martini: qua le-
 cta, Iohanni ac Iustino mandat Belisarius, ut cum Martino Mediolanum
 properent. Negant ambo id se facturos, nisi Narses imperet. Quare
 Belisarius in haec verba Narseti scribit. Unum esse corpus existima
 omnes Imperatoris copias: quae si non ostendant concordiam, qualis est
 inter hominis membra, et distractae aliquid efficere velint, nihil eorum,
 quae agenda sunt executi, peribimus. Omissa igitur Aemilia, quae nec
 ullam habet munitionem, nec Romanis in praesenti momentum affert, sine
 mora Iohanni ac Iustino praecipere, ut recta adversus hostes Mediolano infe-
 stos proficisci maturent cum Martini copiis, quae illinc prope absunt, Bar-
 baris vincendis idoneae. Hic enim quas mittam ipse non habeo. Accedit
 in primis quod, meo quidem iudicio, non conducit ire hinc milites Mediola-
 nam. Quippe tantum temporis impendent, ut serius, quam oporteat, eo
 perventuri sint; postque adventum suum, equis viae longinquitate fessis
 uti contra hostes non poterunt. At si cum Martino atque Uliari Iohannes*

τὸ εἰκὸς, τῶν ταύτη βαρβάρων, καὶ τὴν Ἀμιλλίαν καταλήφον-
ται αὐθις, οὐδενὸς ἔτι ἀντιστατοῦντος.“ ταῦτα ἐπεὶ Ναρσῆς
ἀπενεχθέντα εἶδε τὰ γράμματα, αὐτὸς μὲν Ἰωάννην τε καὶ Ἰου-
στίνον ἐπέστειλεν ἐς Μεδιόλανον ἕξιν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἵνα.
ὀλίγῳ δὲ ὕστερον Ἰωάννης μὲν ἐς τὴν παραλίαν ἐστάλη, ὅπως 5
ἀκίτους ἐνθένδε κομίζοι, οὕτω τε διαβαίνειν τὸν ποταμὸν ὃ στρα-
τὸς δύνηται. ἀλλὰ νόσος αὐτῷ ἔσυμβᾶσα τὰ πρᾶσσόμενα διεκώ-
λυσεν.

- C Ἐν ᾧ δὲ οἱ τε ἀμφὶ Μαρτίνον τῇ ἐς τὴν διάβασιν δκνήσει
ἐγρῶντο καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην τὰς Ναρσοῦ ἐντολὰς ἔμενον, 10
ἐν τούτῳ χρόνῳ δαπανᾶσθαι πολὺ τι χρῆμα τῇ πολιορκίᾳ τετύ-
χηκεν. οἱ δὲ πολιορκούμενοι ἤδη ἐς ἄγαν τῷ λιμῷ πιεζόμενοι καὶ
τοῦ κακοῦ ὑπερβιαζόμενοι κυνῶν τε καὶ μυῶν οἱ πλείστοι ἐγεύ-
σαντο καὶ ζῶων ἄλλων ὅσα εἰς βρῶσιν ἀνθρώπου οὐ πρότερον
ἤλθεν. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι πρέσβεις παρὰ Μουνδιλαν πέμψαν- 15
τες ἐνδοῦναι σφίσι τὴν πόλιν ἐκέλευον, ἐφ' ᾧ ἀπαθεῖς τε αὐτὸς
καὶ οἱ στρατιῶται κακῶν μείνωσιν. ὃ δὲ ταῦτα ὠμολόγησε πρά-
ξειν, ἦν ἐκείνοι ὑπὲρ τε αὐτῶν τὰ πιστὰ δώσουσι καὶ ὡς οὐδὲν
ἄχαρι ἐς τῶν οἰκητόρων τινὰ δράσουσιν. ὡς δὲ οἱ πολέμιοι
D Μουνδίλα τε καὶ τοῖς στρατιώταις τὰ πιστὰ ἔδοσαν, θυμῷ δὲ 20
πολλῷ ἐς Λιγούρους ἐχόμενοι ἕπαντας ἀπολοῦντες ἐνδηλοὶ ἦσαν,
ξυγκαλέσας Μουνδίλας τοὺς στρατιώτας ἕπαντας ἔλεξε τοιάδε
„ Εἴ τινες καὶ ἄλλοι πώποτε, παρὸν αἰσχυρῶς βῖῶναι, οἱ δὲ μᾶλ-
λον ἐκλεῖψ ἀποθανεῖν εἴλοντο σωτηρίας τῆς παραντίκα τὴν εὐ-

*et Iustinus Mediolanum petant, Barbaros, qui ibi sunt, procul dubio vin-
cent, ac nemine iam obsistente, Aemiliam recipient. His Narses lectis
litteris, Ioannem ac Iustinum cum reliquo exercitu Mediolanum ire iussit.
Nec multo post Ioannes ad oram maritimam sese contulit, ut sumptis in-
de scaphis copias fluvium transportaret. Sed morbus, qui tunc ipsum
invasit, coeptis fuit impedimento.*

Dum ad traiectionem Martinus cunctatur, et Narsis mandata Ioannes
expectat, interea obsidione longius extracta, obsessi premente iam ni-
miam fame sic vincebantur, ut plerique a canibus, muribus, aliisque ani-
mantiibus, antea non receptis in cibum, dentes minime abstinerent. Bar-
bari, missis ad Mundilam Oratoribus, hortantur ut dedat urbem, accepta
conditione, ab ipso et militibus vim abfuturam. Id ille se facturum pre-
mittit, si incolumitatis fidem non modo ipse, verum etiam cives accipiant.
Cum hostes fidem Mundilae ac militibus dedissent, neque obscurum es-
set eos Liguribus graviter offensus ad interfectionem saeviros, Mun-
dilas militibus omnibus convocatis haec dixit. Si quis unquam, cum pos-
sent turpiter vivere, maluerunt honeste mori, clarum obitum praecipiantes

πρεπή τοῦ βίου καταστροφὴν ἀλλαξάμενοι, τοιούτους δὴ τινὰς ἐν τῷ παρόντι βουλομένην ἂν καὶ ὑμᾶς εἶναι καὶ μὴ τῷ φιλοψύχῳ τὸν μετὰ τῆς ἀσχόνης βίον διώκειν, καὶ ταῦτα ἄπο τῆς Βελισσαρίου διδασκαλλίας, ἧς ἐκ πασῶν μετασχοῦσιν ἡμῖν μὴ οὐχὶ γενναίοις τε καὶ λίαν εὐτόλμοις εἶναι οὐχ ὄσιον. τοῖς μὲν γὰρ εἰς φῶς ἦκουσι μίᾳ τις ἄπασι προέρχεται τύχη, τοῖς καθήκουσι τε θηήξισθαι χρόνοις· τρόπῳ δὲ τῆς τελευταίας ἀνθρώποι ἀλλήλων P 439 ὡς τὰ πολλὰ διαλλάσσουσι. διαφέρει δὲ, ὅτι ἄνδρῳ μὲν, ὡς τὸ εἶδος, ἅπαντες ὕβριν τε καὶ γέλωτα ὀφειλοντες τοῖς ἐχθροῖς 10 πρῶτον, εἶτα τοῖς ἄνωθεν διωρισμένοις καιροῖς οὐδὲν ἤσπον ἀνακμπιλῶσι τὴν πεπρωμένην. γενναίοις δὲ ἀνδράσι ξύν τε τῇ ἀρετῇ καὶ δόξης ἀγαθῆς περιουσία τοῦτο ξυμβαίνει πάσχειν. ἄνευ δὲ τούτων εἰ μὲν ἀνθρώπους τούσδε ξυνδιασώξωιν ἡμῖν δούλευουσι τοῖς βαρβάροις παρῆν, ἔφερον ἂν τοῦτο γοῦν τινα τῆς 15 ἀσχερᾶς ταύτης ἡμῖν σωτηρίας συγγνώμην. ἦν δὲ γε Ῥωμαῖοις τοσοῦτους τὸ πλήθος ἐπιδεῖν ἀνάγκη ταῖς τῶν πολεμίων διαφθειρομένους χερσίν, ὅτου τις ἂν εἴποι τοῦτο θανάτου πικρότερον ἔσται. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν ἢ τοῖς βαρβάροις ξυγκατεργάζεσθαι τὸ B θανόν δόξαιμεν. ἕως οὖν ἔτι ἐσμέν ἡμῶν αὐτῶν κύριοι, ἀρετῇ 20 τὴν ἀνάγκην κομίσασθαι εὐδοξον ἑαυτοῦ κατὰ τὴν προσπεσοῦσαν διαδώμεθα τύχην. φημί δὲ χρῆναι ὡς ἄριστα ἐξοπλισαμένους ἡμᾶς ἅπαντας ἐπὶ τοῦς πολεμίους οὐ προσδεχομένους χωρεῖν.

6. προέρχεται] „Melius forte προσέρχεται, impendet.“ MALT.
 20. κομίσασθαι] κομησασθαι Maltretus. *ibid.* εὐδοξον] εὐ δόξαν Maltretus cum Scaligero. *ibid.* ἑαυτοῦ] ἑαυτοῖς L. ἐκάστῳ Maltretus.

praesenti vitae, tales velim ut modo sitis, nec vos ad retinendam cum dedecore animam lucis impellat; idque contra Belisarii disciplinam, qua assidue eruditi, non possumus sine culpa generositate animoque ad audendum promptissimo non valere. Omnibus, qui in lucem eductur, communis praesit suo tempore moriendi necessitas. At mortis genere inter se homines plerumque differunt. In eo nempe discrimen est, quod ignavi omnes, postquam hostium contumelias ac ludibria merito passi sunt, constituta a Deo die, aequae ut caeteri, fatum implent: id vero suberat viri fortes cum significatione virtutis gloriaque amplissima. Praeterea, si nostra apud Barbaros servitus nobiscum cives servare posset, venia daretur aliqua ignominiosae illi salutis nostrae. Verum si tot Romanos hostium manibus trucidatos videre necesse erit, quis neget quovis leti genere acerbius illud fore spectaculum? Nihil certe aliud, nisi tantam illam cum Barbaris stragem edere videbimur. Igitur quandiu iuris nostri sumus, quod nemo nos recte sentit, ornandam esse virtute necessitatem, id iam oblatam nobis fortunae accommodemus. Itaque sic statuo, nos omnes armatas in hostem incautum debere vadere. Nam alterutrum nobis eveniet, ut

- δυοῖν γὰρ ἡμῖν περιέσται θάτερον· ἢ τὴν τόχην ἐφ' ἡμῖν εἰργά-
 V 92 σθαι τι ἢ κρείσσον ἐλπίδος τελευτῆς τετυχηκότας εὐδαίμονος εὐ-
 κλεῶς μάλιστα τῶν παρόντων ἀπηλλάχθαι κακῶν.“ Μουνδῖλας
 C οὐδεὶς ἤθελεν, ἀλλ' ἐφ' οἷς παρεκάλουν οἱ πολέμιοι σφᾶς τε αὐ- 5
 τοὺς καὶ τὴν πόλιν ἐνέδοσαν. καὶ αὐτοὺς μὲν οἱ βάρβαροι οὐδὲν
 H 243 ἄχαρι ἐργασάμενοι ἐν φυλακῇ ξὺν Μουνδῖλᾳ εἶχον, τὴν δὲ πόλιν
 ἐς ἔδαφος καθεῖλον, ἄνδρας μὲν κτείναντες ἡβηδὸν ἅπαντας οὐχ
 ἤσσαν ἢ μυριάδας τριάκοντα, γυναῖκας δὲ ἐν ἀνδραπόδων ποιη-
 σάμενοι λόγῳ, αἷς δὴ Βουργουνζῶνας δεδώρηται χάριν αὐτοῖς 10
 τῆς ξυμμαχίας ἐκτίνοντες. οὐ δὴ Ῥεπάρατον εὐρόντες τὸν τῆς
 αὐλῆς ἔπαρχον, ἔκουσάν τε κατὰ βραχὺ καὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῖς
 κυσὶν ἔφριψαν. Κερβεντῖνον δὲ (καὶ γὰρ ἐντὸς ἐν Μεδιολάνοις
 D ἔτυχε) διὰ τε Βενετῶν καὶ τῶν ταύτῃ ἐθνῶν ξὺν τοῖς ἐπομένοις
 ἐς Δαλματίαν κομίζεται. καὶ παρὰ βασιλέα ἐνθὲνδε ἤλθε, πά- 15
 θος ἀγγέλλων μέγα τοῦτο, ὃ Ῥωμαίοις ξυνέπεσε γενέσθαι. καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ οἱ Γότθοι πόλεις τε ἄλλας ὁμολογίᾳ εἶλον, αἱ Ῥω-
 μαίων ἔτυχον φρουρὰς ἔχουσαι, καὶ Λιγουρίας ὅλης αὐθις ἐκρά-
 τησαν· Μαρτίνος δὲ καὶ Οὐλλίαις ξὺν τῷ στρατῷ ἐπὶ Ῥώμης
 ἀνέστρεφον. 20
- P 440 κβ'. Ταῦτα μὲν δὴ ὧδέ πη ἔσχε. Βελισάριος δὲ οὐπω τε
 πεπυσμένος τῶν ἐν Λιγουρίᾳ ξυμπεπτωκότων, ἐπειδὴ ὁ χειμῶν
 ἐτελεύτα, ἤδη τῷ παντὶ στρατῷ ἐς τὴν Πικηνῶν ἦεν. τὰ τε

15. ἦλθε om. L. 23. Πικηνῶν P. πικηνῶν HL.

aut fortuna a nobis faciat, aut mors supra spem beata his aeternis glo-
riose nos explicet. In hunc modum locuto Mundila, militum nemo peri-
clitari voluit, sed accepta, quam hostes dederant, conditione, se atque
urbem permiserunt. Atque ipsos quidem Barbari a vexatione intactos
in custodia cum Mundila habuere: urbem autem solo aequarunt, viris
omnibus, sine ullo aetatis discrimine, ad trecenta minimum millia, per-
emptis, et multatis libertate feminis: quas Burgundionibus donarunt,
praestitum auxilium remunerantes. Cum Praefectum Praetorio Reparatum
ibi offendissent, conciderunt in frusta eiusque carnes canibus proie-
cerunt. Cerventinus, qui et ipse Mediolani erat, per agrum Venetum ac
vicinarum gentium oras in Dalmatiam cum suis profectus, inde ad Imper-
ratorem se contulit, cladem hanc Romanorum ingentem nuntiaturus. Exim
Gotthi caeteris urbibus, quae Romana praesidia habebant, deditioe po-
stiti, universam Liguriam recepere. Martinus et Uliaris Romam cum ex-
ercitu reversi sunt.

22. Ita quidem haec se habuerunt. Belisarius vero ignarus adhuc
 quid in Liguria accidisset, exacta iam hieme, agrum Picenum cum ex-
 ercitu universo petere intendit. In itinere auditis, quae Mediolani con-

ἀμφὶ Μεδιόλανον τετυχηκότα ἐν ταύτῃ δὴ τῇ πορείᾳ μαθὼν ἐν
 μεγάλῳ ἐποιήσατο πένθει. καὶ Οὐλλάρην μὲν ἐς ὕψιν οἱ ἔλθειν
 οὐκέτι τὸ λοιπὸν εἶασεν, ἅπαντα δὲ τὰ ξυμπεσόντα βασιλεῖ ἔγρα-
 ψε. βασιλεῖς δὲ τούτων μὲν ἕνεκα δεινὸν τι εἰργάσατο οὐδένα,
 5 τὴν δὲ Βελισαρίου τε καὶ Ναρσοῦ διαφορὰν ἀκούσας, Ναρσῆν τε
 αὐτίκα μεταπεμψάμενος αὐτοκράτορα παντός τοῦ πολέμου Βελ- B
 σάριον κατεστήσατο. ὧδε μὲν οὖν ἐς Βυζάντιον Ναρσῆς ἐπα-
 τῆκε, τῶν στρατιωτῶν ὀλίγους τινας ἄγων. Ἔρουλοι δὲ μένειν
 ἐν Ἰταλίᾳ Ναρσοῦ ἐνθένδε ἀναχωροῦντος οὐκέτι ἤξιον, καίτοι
 10 Βελισαρίου πολλὰ ὑποσχομένον σφίσι πρὸς τε αὐτοῦ καὶ βασι-
 λέως ἀγαθὰ μένουσιν ἔσσεσθαι, ἀλλὰ ξυσκευασάμενοι ἅπαντες τὰ
 μὲν πρῶτα ἐπὶ Λιγουρίας ἐχώρησαν. οὗ δὴ ἐντυχόντες τῷ Οὐ-
 ράτᾳ στρατῷ, ἀνδράποδά τε καὶ ἄλλα ζῶα ὅσα ἐπήγον τοῖς πο-
 λεμίοις ἀπέδωκον, καὶ χρήματα πολλὰ κεκομισμένοι ἀνώμοσαν,
 15 μῆποτε Γότθοις ἀντιτάξασθαι ἢ ἐς χεῖρας ἵναί. οὕτω τε εἰρη- C
 ναίαν τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενοι ἐς τὰ ἐπὶ Βενετίας χωρία ἤλ-
 θον. ἐνταῦθα αὐτοῖς Βιταλλῷ ξυγγενομένοις τῶν ἐς βασιλεῖα
 Ἰουστινιανὸν ἡμαρτημένων μετέμελεν. ἀφοσιούμενοι τε τὸ ἐγκλη-
 μα Οὐρίανδον μὲν τῶν ἀρχόντων ἕνα ζῶν τοῖς ἐπομένοις αὐτοῦ
 20 εἶασαν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς Βυζάντιον ἀπεκομίσθησαν ἅπαντες,
 Ἀλοθήθ τε ἡγουμένου σφίσι καὶ Φιλιμοῦθ, ὅσπερ Φανοθέου τε-
 τελευτηκότος ἐν σκηπῇ τὴν ἀρχὴν ἔσχευ.

21. Φανοθέου] Vulgo Φανιθέου. 22. ἐν σκηπῇ] „Forte ἐν Και-
 σήνῃ, quia Phanitheus, cuius obitus hic memoratur, supra p. 433 d.
 occisus dicitur in oppugnatione Caesenaе.“ ΜΑΙΤ.

tigerant, magno affectus luctu, Uliarim ad conspectum suum admittere
 amplius noluit, et omnia ad Imperatorem perscripsit. Horum causa in
 neminem acerbe Imperator conspexit: sed cognito Belisarii ac Narsetis
 dissidio, Narsetem extemplo revocavit, bellumque uni Belisario dedit.
 Itaque Narses, paucis militibus comitatus, Byzantium rediit: neque Eru-
 lii, illo abeunte, in Italia manere voluerunt; quamvis, si subsisterent,
 multa in eos bona Belisarius cum a se, tum ab Augusto profectura pol-
 liceretur. Verum omnes collectis sarcinis, in Liguriam primum migra-
 runt: ubi, cum in Uraiae copias incidissent, mancipia, et quidquid peco-
 ris abducebant, venundedere, multaque aucti pecunia, iuraverunt se nun-
 quam laturos arma in Gotthos, nec manus cum ipsis collaturos. Eo pacto
 cum pace digressi, in agrum venere Venetum: ubi cum Vitalio col-
 locutos, admissi in Iustinianum Aug. peccati poenituit: idque detestati,
 Visando, e principibus suis uno, ibi relicto cum suis, Byzantium caeteri
 omnes reversi sunt, ducentibus Alueth ac Philemuth, qui, Phantheo in
 tentorio mortuo, principatum obtinuit.

Οὐτίγεις δὲ καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ Γότθοι Βελισάριον ἅμα ἦρα
 D ἀρχομένῳ ἐπὶ σφᾶς τε καὶ Ῥάβενναν ἤξειν ἀκούοντες ἐν δειμάτα
 μεγάλῳ καθίσταντο καὶ τὰ παρόντα σφίσιν ἐν βουλῇ ἐποιούντο,
 καὶ αὐτοῖς πολλὰ βουλευσαμένοις (οὐ γὰρ ἀξιώμαχοι τοῖς πολε-
 μίοις κατὰ μόνας ᾤοντο εἶναι) ἔδοξεν ἄλλων τινῶν βαρβάρων 5
 ἐπικουρίαν ἐπάγεσθαι. Γερμανῶν μὲν οὖν τοῦ τε δολεροῦ καὶ
 ἀπίστου ἤδη ἐν πείρᾳ γεγενημένοι ἀπέσχοντο, ἀγαπῶντες, ἦν μὴ
 καὶ αὐτοὶ ξὺν Βελισαρίῳ ἐπὶ σφᾶς ἴωσιν, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐκπο-
 P 441 δὼν στήσονται. ἐς δὲ Λαγγοβάρδων τὸν ἄρχοντα Οὐακιν πρό-
 σβεις ἔπεμψαν, χρήματά τε μεγάλα προτεινόμενοι καὶ ἐς τὴν 10
 ὁμαιχιμᾶν παρακαλοῦντες. οἱ δὲ, ἐπεὶ βασιλεῖ φίλον τε καὶ
 V 93 ξύμμαχον τὸν Οὐακιν ἔγνωσαν εἶναι, ἄπρακτοι ἀνεχώρησαν.
 Οὐτίγεις τοίνυν τοῖς παροῦσιν, ὡς τὸ εἰκός, ἀπορούμενος τῶν
 πρεσβυτέρων ἀεὶ ξυνεκάλει πολλούς. παρ' ὧν δὲ συγχρᾶ ἐκιν-
 θάνετο ὃ τί ποτέ οἱ βουλευομένῳ τε καὶ πράσσουντι ἕμεινον τὰ 15
 πράγματα ἔξει. γινῶμαι οὖν πολλαὶ πρὸς τῶν ἐς τὴν βουλήν
 ξυνιόντων ἐλέγοντο, αἱ μὲν ἐπιτηδείως τοῖς παροῦσιν οὐδαμῇ
 ἔχουσαι, αἱ δὲ τι καὶ λόγου ἄξιον φέρουσαι. ἐν αἷς καὶ τότε
 B ἐς τὸν λόγον ἤλθεν, ὡς οὐ πρότερόν ποτε Ῥωμαίων βασιλεὺς
 τοῖς ἐν τῇ ἐσπερίᾳ βαρβάροις πολεμεῖν ἴσχυσε, πλὴν γε δὴ ὅτι αἱ 20
 σπονδαὶ ἐς Πέρσας γεγένηται αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἐρ βασι-
 λεῦσι. τοὺς τε γὰρ Βανδίλους καὶ Μαυρουσίους τηρिकाῦτα ἀπο-
 λωλέναι καὶ Γότθοις τὰ παρόντα ξυμπεπτωκέναι. ὥστε καὶ, ἦν

8. ἐκποδῶν] ἐκποδῶν P. 9. στήσονται] στήσονται L. 20. ὅτι] ὅτι Pm.

At Vitigis, et qui ipsi aderant Gotthi, cum adversum se et Raven-
 nam primo vere venturum Belisarium audisset, gravi metu perterriti,
 de re praesenti consultare instituunt. Qua multum agitata, quoniam se
 solos hosti viribus impares sentiebant, constitutum est, ut aliorum auxilia
 Barbarorum accerserent, Germanis, quorum fraudes perfidiamque experti
 iam fuerant, praetermissis, eo contenti, ut in se arma non ferrent isti
 cum Belisario, ac neutri parti faverent. Tum ad Vacin Langobardorum
 Regem legatione missa, grandique oblata pecunia, ad societatem invi-
 tant. Ubi vero illum arcto amicitiae et foederis vinculo Imperatoris
 coniunctum esse perspexerunt Legati, re infecta redierunt. Inscius proinde
 Vitigis quid ex re constitueret, seniorum coetus cogebat assidue, eos-
 que rogabat, quo tandem consilio, qua via res melius processurae es-
 sent. Inter eos, qui ad deliberandum conveniebant, magna erat senten-
 tiarum varietas: quarum aliae nihil appositum, aliae aliquid, quod ad
 rem faciebat plurimum, suggerebant. In his fuit haec observatio: Im-
 peratorem Rom. nusquam ante Barbaris Occidentis inferre bellum po-
 tuisse, nisi post compositam cum Persis ab ipso et Orientis Regibus pa-
 cem: Tunc enim Vandalos ac Mauros perisse, et Gotthis incidisse quae

τις καὶ τῶν Ἰουστινιανῶ αὐτοκράτορι τὸν Μήδων βασιλέα ξυγκρούσῃ, οὐ μήποτε Ῥωμαῖοι, τούτου δὴ ἐκπεπολεμημένου σφίσι τοῦ ἔθους, πόλεμον ἄλλον διενεγκεῖν πρὸς οὐδένα ἀνθρώπων τὸ λοιπὸν ἔξουσι. ταῦτα Οὐτίγῃ τε αὐτῷ ἤρесе καὶ Γότθοις τοῖς ἄλλοις. ἔδοξεν οὖν πρέσβεις παρὰ τὸν Μήδων βασιλέα Χοσρόην στέλλεσθαι, οὐ Γότθους μέντοι, ὅπως μὴ κατάδηλοι αὐτόθεν γεγόμενοι ξυγκέωσι τὰ πρασσόμενα, ἀλλὰ Ῥωμαίους, οἵπερ αὐτὸν Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ πόλεμον καταστήσουσι. διὸ δὴ τῶν ἐν Διγούροις ἱερέων δύο χρήμασι πολλοῖς ἐς ταύτην ἀναπέ-
 10 θουσι τὴν ὑπουργίαν. ὧν ἄτερος μὲν, ὅπερ ἀξιώτερος ἔδοξεν εἶναι, ἐπισκόπου δόκησέν τε καὶ ὄνομα περιβεβλημένος, οὐδὲν αὐτῷ προσῆκον, ἐς τὴν πρεσβείαν καθίστατο, ὃ δὲ ἕτερος αὐτῶ ὑπηρετῶν εἶπετο. γράμματά τε αὐτοῖς ἔγχειρσας πρὸς Χοσρόην γεγραμμένα Οὐτίγῃς ἔπεμψεν. οἷς δὴ Χοσρόης ἠγγεμένος ἀνήκε-
 15 στα ἐν σπονδαῖς ἔργα Ῥωμαίοις εἰργάσατο, ἄπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη. ταῦτα δὲ ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς Χοσρόην τε καὶ Πέρσας βουλευσασθαι ἤκουσε, καταλίπει μὲν D τὸν ἐν τῇ ἐσπερίᾳ πόλεμον ὡς τάχιστα ἔγνω, Βελισάριον δὲ μεταπεμφόμενος ἐφ' ᾧ ἐπὶ Πέρσας στρατεύσει. καὶ τοὺς μὲν Οὐτίγιδος πρέσβεις (ἔτι γὰρ ὄντες ἐν Βυζαντίῳ ἐτύγγανον) αὐτίκα δὴ ἀπέπεμψατο, ἄνδρας παρ' αὐτοῦ ἐπὶ Ῥαβέννης σταλήσεσθαι ὑποσχόμενος, οἷπερ ἐς Γότθους τὰς σπονδὰς θήσονται, ὅπη ἔν ἑκατέρους ξυνοίσειν μέλλῃ. τούτους δὲ τοὺς πρέσβεις οὐ πρότε-

5. παρὰ] περὶ H: illud Hm.
 23. μέλλῃ] Vulgo μέλλει.

7. γεγόμενοι L. γινόμενοι P.

iam paterentur. Itaque si quis Iustinianum Aug. et Medorum Regem inter se modo collideret, Romanis, rupto foedere ab ea gente, nullam fore cum alia quapiam natione gerendi deinceps belli facultatem. Quae cum Vitigis caeterique Gotthi probassent, Legatos ad Chosroem Medorum Regem destinare placuit, non Gothos genere, ne sua ipsi forma proditii agnitique, coeptum turbarent, sed Romanos, qui ipsum Iustiniano Aug. inferens redderent. Quamobrem ad navandam huic rei operam multa induxere pecunia Sacerdotes Ligures duos: quorum alter, qui praestantior videbatur, Episcopum habitu ac nomine mentiens, Legati munus suscepit, altero tanquam ministro comitante. Utrumque Vitigis misit, cum literis ad Chosroem scriptis: quibus Chosroes permotus, servantes pacem Romanos summa illa affecit calamitate, quam in superioribus libris descripsi. Iustinianus vero Aug. intellectu Chosrois consilio, susceptum in Occidente bellum decrevit quamprimum componere, et Belisarium accire Byzantium, ut in Persas exercitum duceret. Ac Vitigis Legatos, qui adhuc erant Byzantii, remisit statim, pollicitus missurum se Ravennam viros, qui pacem cum Gotthis pangerent, utriusque gentis rationibus ac-

ρον μεθῆκε Βελισάριος τοῖς πολεμίοις ἕως καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀμφὶ
 Ἀθανάσιόν τε καὶ Πέτρον ἀφῆκαν. οὗς δὴ ἐς Βυζάντιον ἀφικο-
 μένους γερῶν ὁ βασιλεὺς τῶν μεγίστων ἠξίωσεν, Ἀθανάσιον μὲν
 P 442 ὑπαρχον τῶν ἐν Ἰταλιώταις Πραιτωρίων καταστησάμενος, Πέ-
 τρω δὲ τὴν τοῦ μεγίστου καλουμένην ἀρχὴν παρασχόμενος. καὶ 5
 ὁ χειμῶν ἔληγε καὶ τέταρτον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν
 Προκόπιος ξυνέγραψε.

B κγ'. Βελισάριος δὲ Αὐξιμόν τε καὶ Φισούλαν ἐξελεῖν πρό-
 τερον ἠθέλε, οὕτω τε ἐπὶ τε Οὐτίγιν καὶ Ῥάβενναν ἵνα, οὐδε-
 νὸς ἔτι τῶν πολεμίων οὐδὲν σφίσι ἐμποδῶν ἴστασθαι δυναμένου, 10
 οὐδὲ τὰ ὀπισθε κακουργεῖν ἔχοντας. Κυπριανὸν μὲν οὖν καὶ Ἰου-
 στίνον ζῆν τοῖς ἐπομένοις τε καὶ Ἰσαύρων τισὶν ἐς Φισούλαν ἔπεμ-
 ψε, καὶ πεντακοσίους πεζοὺς ἐκ καταλόγου, οὗ Δημήτριος ἤρ-
 χεν, οἱ δὴ τοὺς ἐκεῖνη βαρβάρους ἀμφὶ τὸ φρούριον στρατοπε-
 δευσάμενοι ἐπολιόρχουν. Μαρτίνον δὲ καὶ Ἰωάννην ζῆν τοῖς ἐπο- 15
 μένοις καὶ στρατεύματι ἄλλῳ, οὗπερ Ἰωάννης ἠγείτο, ὃν καὶ
 Φαγῶν ἐκάλουν, ἀμφὶ Πάδον ποταμὸν ἵσταλλον. οὗς δὴ φρον-
 C τίδα ἔχειν ἐκέλευεν ὅπως μὴ Οὐραίας τε καὶ οἱ ζῆν αὐτῷ ἐκ Με-
 V 94 διολάνου ἐπὶ σφᾶς ἴωσιν, ἣν δὲ τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον ἀπο-
 κρούεσθαι οὐχ οἷοί τε ὦσιν, ὀπισθεν αὐτοὺς λάθρα ἐπισπομένους 20
 κατὰ νύκτου ἵνα. καὶ οἱ μὲν πόλιν Δορθῶνα πρὸς τῷ ποταμῷ
 ἀτελίχιστον οὖσαν καταλαβόντες, αὐτοῦ τε ἐνστρατοπεδευσάμε-

18. μῆ] ἦν HL. *ibid.* Μεδιολάνου] μεδιολάνων HL. 19. ἦν
 δὲ — ὦσιν P add. ex Vat. om. H.

commodatam. Hos autem Legatos Belisarius non ante hostibus dimisit, quam ab ipsis Athanasius et Petrus dimissi sunt: quos Byzantium red-
 ces praemiis ornavit amplissimis Imperator, Athanasium Praefecturae
 Praetorii Italiae, Petrum, Magistri, ut vocant, dignitate. Porro hiemis
 exitus quartum clausit annum istius belli, cuius historiam Procopius
 condidit.

23. Habebat in animo Belisarius Auximum ac Faesulas prius ex-
 pugnare, itaque demum Vitigin petere et Ravennam, summotis hostibus,
 ut nemo obsisteret, neque a tergo infestus venire posset. Quare Cypria-
 num et Iustinum misit cum ipsorum copiis et Isaurorum manu; pedites
 item quingentos ex eorum numero, quibus Demetrius praerat. Hi ca-
 stris circum castellum positos, Barbaros, qui illic erant, circumsederunt.
 Martinum quoque et Ioannem cum turmis, quae ipsos sequebantur, et
 cum aliis, quas Ioannes, cognomine Helluo, ductabat, ad Padum fluvium
 ire iussit, et curas in id intendere, ne ipse cum suis ab Uraia eiusque
 copiis Mediolano effusus peteretur: quod si hostium impetum prohibere
 non possent, eorum vestigiis insistentes clam a tergo subirent. Illi ad
 fluvium occupata urbe Dertona, quae moenibus carebat, ibi castrametati

νοι ζμενον, αὐτὸς δὲ ἐς Αὔξιμον πόλιν χιλίους τε καὶ μυρίους ἔχων ἀφίκετο. Αὔξιμος δὲ αὐτῆ μὲν πρώτη τῶν ἐν Πικηνοῖς πόλεων ἔστιν, ἣν δὴ μητρόπολιν καλεῖν νενομίκασι τοῦ ἔθνους Ῥωμαῖοι. ἀπέχει δὲ ἀκτῆς μὲν κόλπου τοῦ Ἰονίου σταδίους τεσσαράς τε καὶ ὄγδοήκοντα μάλιστα, Ῥαβέννης δὲ πόλεως ὄδῶν τριῶν ἡμερῶν καὶ σταδίους ὄγδοήκοντα. κεῖται δὲ ἐπὶ λόφου τιτὸς ὑψηλοῦ, εἰσθοδὸν ἐν τῷ ὀμαλῷ οὐδιμηῇ ἔχουσα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀπρόσοδος τοῖς πολεμίοις παντάπασιν οὔσα. ἔταυθα Γότθων εἴ τι δόκιμον ἦν, Οὐλτεγίς ἐς τὴν φρουρὰν κατεστήσατο, 10 τεκμαιρόμενος ὅτι Ῥωμαῖοι, εἰ μὴ ταύτην ἐξέλωσι πρότερον, ἐπὶ Ῥάβενναν οὐποτε στρατεύειν τολμήσωσιν. ἐπειδὴ δὲ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς Αὔξιμον ἦλθεν, ἐκέλευε Βελισάριος παρὰ τοῦ λόφου τὰ ἔσχατα πάντα ἐνστρατοπεδεύεσθαι κύκλῳ. καὶ οἱ μὲν κατὰ ξυμμορίας γενόμενοι καλύβας ἄλλως ἄλλοι τοῦ χωρίου ἐπήγγοντο, 15 κατιδόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Γότθοι μακρὰν τε ἀπολελειμμένους ἀλλήλων καὶ σφίσι αὐτοῖς ἐπιβοηθεῖν, ἅτε ἐν μεγάλῳ πεδίῳ, οὐκ εὐπετῶς ἔχοντας, ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἀμφὶ δεξιᾶν ὄψιαν χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐς τὰ πρὸς P 443 ἔω τῆ πόλεως, ἧ Βελισάριος στρατόπεδον ἔτι ποιούμενος ζῶν 20 τε δορυφόροις καὶ ὑπασπισταῖς τοῖς αὐτοῦ ἔτυχεν. οἱ δὲ ἀράμενοι τὰ ὄπλα ἐκ τῶν παρόντων τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο, ῥᾶστά τε αὐτοὺς ἀρετῆ ὠσάμενοι ἔτρεψαν, καὶ φεύγουσιν ἐπισπόμενοι κατὰ τοῦ λόφου ἐγίνοντο. ἔνθα οἱ βάρβαροι ἐπιστρο-

2. Πικηνοῖς P. πικηνοῖς HL. 6. „σταδίους ὄγδοήκοντα] σταδίους ὀκτασίους Scaliger: sed male.“ MALT.

constiterunt: ipse cum virorum XI. M. urbem Auximum attingit. Est Auximum urbium Piceni princeps, quam Romani Metropolin nationis vocare solent. At litore sinus Ionii stadiis ferme LXXXIV. distat; ab urbe Ravenna itinere tridui stadiisque LXXX. Excelso in colle sita nullum habet in plano aditum: quo fit ut hostibus omnino sit inaccessa. Hic militiae florem Gotthicae Vitigis in praesidio collocaverat, satis conciliens Romanos, nisi prius hanc urbem caperent, nunquam ausuros infesto exercitu Ravennam tendere. Ut Auximum pervenerunt Romanae copiae, edixit omnibus Belisarius, ut imum collem castris cingerent. Quo in loco dum tabernacula alibi alii turmatim figunt, videntes Gotthi magnis illos inter se spatiis dirimi (quippe campus late patet) neque opem ferre invicem facile posse, erumpunt repente vesperi ab ea parte, qua ad ortum urbs spectat; ubi Belisarius castra adhuc metabatur, cum suis hastatis Prosectoribus et Scutariis: qui sumptis armis, ut ex re licuit, impetum exceperunt, illosque propulsando facillime in fugam versos ad medium usque collem insecuti sunt. Hic Barbari, situ loci valido freti, presso

φέντες και χωρίον ἰσχυροὶ πιστεύοντες ἀντίοι τοῖς διώκουσιν ἔστησαν, συχνούς τε αὐτῶν, ἅτε κατὰ κορυφὴν βάλλοντες, ἔκτειναν, ἕως γὰρ ἐπιλαβοῦσα ἐκώλυσεν. οὕτω τε διαλυθέντες ἑκάτεροι τὴν νύκτα ἐκείνην ἠδύσαντο. ἔτυχον δὲ τῇ προτεραιᾷ τοῦ ἔργου τούτου Γότθων τινὲς ὄρθρου βαθείος τροφῶν ξυγκομιδῆς 5
B ἕνεκα ἐς τὰ ἐκείνη σταλέντες χωρία. οἱ δὲ οὐδὲν ἀμφὶ τῶν πολεμίων τῇ παρουσίᾳ πυθόμενοι ἐς νύκτα ἐπανῆκον. ἄφνω δὲ τὰ Ῥωμαίων πυρὰ κατιδόντες ἐν θαύματι τε μεγάλῳ και δέει ἐγένον-
H 246 το. και αὐτῶν πολλοὶ μὲν τὸν κίνδυνον ὑποστήναι τολμήσαντες και λαθόντες τοὺς πολεμίους ἐς Αὐξίμον εἰσῆλθον. ὅσοι δὲ 10 κατορρωδήσαντες ἐν τῷ παραντίκα ἐς ὕλας τινὰς σφᾶς αὐτοὺς ἔκρυψαν, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Ῥαβέννης χωρήσουσιν, οὗτοι δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον ὑπὸ τοῖς ἐναντίοις γενόμενοι διεφθάρησαν. Βελισάριος δὲ κατιδὼν τὴν Αὐξίμον ἰσχυροτάτην ἐν τῷ ἀσφαλεῖ οὔσαν, παντελῶς τέ οἱ ἀμήχανα εἶναι προσβολὴν τῷ περιβόλῳ ποιήσασθαι, 15
C βία μὲν τὸ χωρίον ἔλειν οὐκ ἔν ποτε ᾤετο, πολιορκία δὲ ἀκριβεῖς ἐς τε ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων καταστήσασθαι τοὺς πολεμίους ἐλπίδα εἶχε και τῷ χρόνῳ ὑποχειροὺς ποιήσασθαι. τοῦ δὲ περιβόλου οὐ μακρὰν ἀποθεν πόαν τινὰ πολλὴν ἢ γῆ ἀνείσα ξυμβολῆς ἀφορμὴν ἐς ἡμέραν ἐκάστην Ῥωμαίους τε και Γότθοις ἔφερε. ταύ- 20
 την γὰρ ἀποτεμνομένους ἀεὶ τῶν ἵππων ἕνεκα τοὺς ἐναντίους ὄρῶντες Ῥωμαῖοι ἐν τε τῷ λόφῳ δρόμῳ πολλῶ ἀνιόντες ἐγένοντο και τοῖς πολεμίους ἐς χεῖρας ἴοντες ἔργα τε ἀρετῆς ἄξια ἐνδεικνύ-

12. οὗτοι δὲ] οὗτοι δὲ HL: illud Hm. 16. πολιορκία δὲ HmP. πολιορκία τε HL. 21. ἀποτεμνομένους Vat. ἀποτεμνομένην P. ibid. ἀεὶ] ἀν L.

gradu contra persequentes steterunt: et quoniam tela mittebant desuper, multam caedem patrarunt, donec ipsos interventus noctis cohibuit. Quam noctem utrique egerunt, cum a se invicem digressi essent. Pridie quam sic pugnaretur, Gothi nonnulli primo diluculo in vicinis agros, commectus causa, profecti, deinde noctu, haud dum hostium adventu cognito, redierunt. Tum visis repente Romanorum ignibus, eos admiratio cepit ingens ac timor. Multi periculum adire ausi, hostem fefellerunt, furimque Auximum ingressi sunt. Qui vero refugientes metu, se in silvas tunc abdidit, ut Ravennam concederent, illi non multo post in manus hostium delapsi, interierunt. Belisarius autem munimentis firmissimis tutum esse Auximum, nec se impressione muros tentare posse animadvertens, vi quidem se nunquam capturum urbem putabat, spes tamen erat fore ut arcta sedulaque obsidione hostes ad cibarium penuriam, et tandem in suam potestatem redigeret. Haud procul a moenibus terra admodum herbida Romanis et Gothis quotidianae segetem conflictionis praebebat. Cum enim hostes eo quotidie pabulatum ire Romani cernerent, in collem celeri cursu ascendebant, et collata cum illis manu, digna viris fortibus

μενοι, φέρεσθαι τὴν πόαν οὐδαμῆ εἶαν, πολλὰς τε αἰετῶν ἐναν-
 τίων ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ διέφθειρον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀρετῆ τῶν D
 πολεμίων ἠσώμενοι ἐπενόουν τάδε. τῶν ἀμαξῶν τοὺς τροχοὺς
 ζὼν μόνοις τοῖς ἄξοσιν ἀφελόμενοι ἐν παρασκευῇ εἶχον, τέμνειν
 5 τε τὴν πόαν ἀρξάμενοι, ἐπειδὴ ἀνιόντας ἤδη ἐς τοῦ λόφου τὰ
 μέσα τοὺς Ῥωμαίους εἶδον, τοὺς τροχοὺς ἀφῆκαν κατὰ κορυφὴν
 ἐπ' αὐτοὺς φέρεσθαι. τύχη δὲ τινι τούτους ξυνέπεισε τοὺς τρο-
 χοὺς ἄχρι ἐς τὸ ὀμαλὲς ἀνθρώπου οὐδενὸς ἀμαμένους ἔλθειν.
 ταύτης τε τῆς πείρας ἀποτυχόντες οἱ βάρβαροι, τότε μὲν φεύ-
 10 γοντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἐποιοῦν τάδε.
 τὰς φάραγγας, αἱ τοῦ περιβόλου εἰσὶν ἀγχιστα, ἐνέδραις τῶν ἐν
 σφίσι δοκίμων ἀνδρῶν προλοχίσαντες ὀλγιοι τοῖς πολεμοῖς ἀμφί V 95
 τὴν πόαν ἐφαίνοντο, ἤνικα τε ἡ μάχη ἐν χερσὶ γένοιτο, ἐκπη-
 δῶντες ἐκ τῶν ἐνεδρῶν οἱ κρυπτόμενοι, πλήθει τε τοὺς ἐναντίους
 15 παρὰ πολὺ ὑπεραίροντες καὶ αὐτοὺς τῷ μῆ προαισθῆσθαι ἐκπλήσ- P 444
 σοντες πλείστους μὲν ἔκτεινον, τοὺς δὲ λοιποὺς αἰετῶν ἐς φυγὴν
 ἔτρεπον. Ῥωμαίων δὲ ὅσοι ἐν τοῖς στρατοπέδοις εἰστήμεσαν ἔβλε-
 πον μὲν ἐκ τῶν ἐνεδρῶν ὑπεξανισταμένους τοὺς πολεμίους, κραυ-
 γῇ δὲ πολλῇ τοὺς ἑταίρους ἀνακαλοῦντες οὐδὲν ἤνουν, ἐπεὶ οἱ
 20 μαχόμενοι τῆς ἐκείνων βοῆς ἤκιστα ἤκουον, μήκει τε τοῦ λόφου
 ἐπὶ πλείστον αὐτῶν διειργόμενοι καὶ τῶν βαρβύρων αἰετῶν ἐξεπίτη-
 δεσ σφίσι ἀντιπαταγόντων τοῖς ὄπλοις.

Βελισαρίῳ δὲ τοῖς παροῦσιν ἀπορομένῳ Προκόπιος, ὃς
 τάδε ξυνέγραψε, προσελθὼν εἶπεν, „Οἱ ταῖς σάλπιγξιν, ὧ στρα- B

edentes facinora, non sinebant pabula asportare, ac multos diebus singu-
 lis ibi mactabant. Victi hostium virtute Barbari, ad artem hanc se con-
 verterunt. Rotas pararunt, plaustris detractas cum suis dumtaxat axi-
 bus. Aggressi secare herbam, ubi Romanos iam ad medium evasisse
 caenum viderunt, dimissis in eos rotas devolverunt ex edito: sed casu
 quodam evenit ut illae, nemine tacto, in planitiem ruerint. Lapsi in-
 cepto Barbari, in urbem fuga se receperunt: haec deinde moliti sunt.
 Subiectas urbis moenibus valles lectissimo agmine occulte insederunt, ita
 ut hostibus pabulatores pauci se proderent. Simul ad manus ventum
 est, emicantes ex insidiis, qui latebant, cum adversarios longe numero
 superarent, et vi improvisa percellerent, caesis compluribus, caeteros in
 fugam verterunt. Romani, qui in castris substiterant, hostes viderant
 ex insidiis surgere: et quamvis magna vociferatione socios revocarent,
 frustra tamen erant: propterea quod qui pugnabant, eorum clamores mi-
 nime exaudiebant, longo collis clivo disiuncti, nec cessantibus Barbaris
 de industria armis obstrepere.

Procopius, auctor huius Historiae, Belisarium adiit, et nescientem
 quid pro re nata constitueret, sic allocutus est. *Veteres exercituum Ro-*
Procopius II.

τηγέ, τὸ παλαιὸν ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ χρώμενοι νόμους τινὰς ἠπίσταντο δύο, ὧν ἄτερος μὲν ἐγκελευομένην τε ἐπὶ πλείστον ἐφίκει καὶ τοὺς στρατιώτας ἐς μάχην ὀρμῶντι, ὁ δὲ ἄλλος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀνεκάλει τοὺς μαχομένους, ἤνικα ταῦτα ἐδόκει τῷ στρατηγῷ ὡς ἄριστα ἔχειν. ταύτη τε αἰεὶ οἱ μὲν στρατηγὸι τὰ 5 καθήκοντα τοῖς στρατιώταις ἐκέλευον, ἐκείνοι δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἔργα ἐπιτελεῖν ἴσχυον. κραυγὴ γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαῖς σημεῖνα τι σαφὲς οὐδαμῶς πέφυκε, πατάγου τε, ὡς τὸ εἰκὸς, πανταχόσε ἀντικτυπούντας καὶ τοῦ δέους ἐκπλήσσοτος τὰς τῶν μαχομένων αἰσθήσεις. ἐπεὶ δὲ τανῶν ἀμαθία τε ἡ τοι- 10 αὐτῆ τέχνη ἐξώλισθε καὶ μιᾷ σάλπιγγι ἄμφω δηλώσαι ἀμήχανον, C αὐτὸς οὕτω τὸ λοιπὸν ποιεῖ. σάλπιγγι μὲν ταῖς ἰππικαῖς ἐγκέλευε τοῖς στρατιώταις διαμάρχεσθαι τοῖς πολεμίοις, ταῖς δὲ πεζικαῖς ἐπὶ τὴν ἀναχώρησιν ἀνακάλει τοὺς ἄνδρας. ἑκατέρου γὰρ αὐ- τοὺς τοῦ ἤχου μὴ οὐχὶ ξυνεῖναι ἀδύνατον, ἐπεὶ ὁ μὲν ἐκ βύρσης 15 τε καὶ ξύλου ὑπεράγαν λεπτοῦ, ὁ δὲ ἐκ παχέος τινὸς χαλκοῦ πρό- εισι.“ Προκόπιος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Βελισάριος δὲ ἦσθη τῇ ὑποθήκῃ καὶ ἔπαν ξυγκαλέσας τὸ στράτευμα ἔλεξε τοιαύδε „Προ- θυμῖαν ἐς τόδε ξυμφέρειν τε οἴμαι καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἀξία εἶ- ναι, μέχρις ἂν μετρία τις οὔσα οὐδὲν τοῖς ἔχουσι προσποιῆται 20 βλάβος. τῷ γὰρ ὑπερβάλλοντι τὰ ἀγαθὰ πάντα πρὸς τὸ χεῖρον αἰεὶ τρέπεσθαι εἶωθεν. ὑμεῖς μὲν οὖν μὴ τῷ φιλονεικῶ τὸ λοι- πὸν σφάλλεσθε· φεύγειν γὰρ δὴ που τὸν κακουροῦντα οὐδεμία D αἰσχύνῃ. ἀλλ’ ὁ μὲν ἐς κακὸν προὔπτον ἀνεπισκέπτως ἰὼν καὶ

20. προσποιῆται L corr. προσποιῖται P.

memorum tubicines, Magister militum, duos callebant clangendi modos: quorum alter hortanti milites et ad pugnam cienti persimilis erat, alter pugnantes revocabat in castra, quando res poscere Duci videbatur. Quo fiebat ut quovis tempore militibus Duces officia mandarent commode, et illi imperata exequi possent. Nam in praeliis ad claram significationem nihil valet vocis contentio, armorum crepita, ut fit, undique circumsonante, et dimicantium sensus distringente metu. Quoniam vero ars eiusmodi exolevit iam imperitiis, neque una tuba dari signum utrumque potest; hanc posthas rationem teneo. Tubis equestribus voca milites ad certamen, pedestribus cano receptui. Utrumque enim sonitum percipiant necesse est: cum hic ex corio lignoque tenuissimo, ille ex aere crassiori prodeat. Haec Procopius: cetera admonita delectatus Belisarius, convocato omni exercitu, sic disseruit. Animi promptitudinem ceteris convenire, et magnam laudem mereri iudico, quoad ita moderata sit, ut illis, in quibus viget, minime noccat. Quippe in deterius bona omnia nimistate mutari solent. Cavets igitur in posterum, ne ambitiosa contentiones labamini. Neque enim pudendum est se subducere malefloc grassanti. Quin patius si quis

σώθεις ἐνθάδε, ἂν οὕτω τύχη, ἄνοιαν ὀφλισκάνει· γενναῖος δὲ
 ὅς ἂν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἀνδραγαθίζηται. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι,
 ἐπεὶ ἐκ τοῦ εὐθελός ὑμῖν οὐχ οἷοί τε εἰσι διαμάχεσθαι, προλοχι-
 ζοντες διαφθεῖρειν ὑμᾶς ἐχειροῦσιν. ὑμῖν δὲ τοῦ διαφυγεῖν τὴν
 5 αὐτῶν ἐνέδραν τὸν τὸν κίνδυνον ὑποστήναι μεμπτότερον.“ τοῦ H 246
 γὰρ ἐνδιδόναι ταῖς τῶν ἐχθρῶν γνώμαις οὐδὲν αἰσχίον. ἐμοὶ
 μὲν οὖν ὅπως μὴ προσπεσεῖσθε ταῖς τῶν πολεμίων ἐνέδραις μελή-
 σει. ἔργον δ' ἂν ὑμέτερον εἶη, ἐπειδὴν σημήνω, ἐς τὴν ἀνα-
 χώρησιν κατὰ τάχος λέναι. αὕτη δὲ ὑμῖν ἡ δῆλωσις ἐκ σάλπιγ-
 10 γος, ᾧ στρατιῶται, τῆς πεζικῆς ἔσται.“ Βελισάριος μὲν το-
 σαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ στρατιῶται ἄμφι τὴν πόαν κατιδόντες τοὺς P 445
 πολεμίους δρόμῳ ἐπ' αὐτοὺς ἤεσαν, τινάς τε αὐτῶν ἐν τῇ πρώ-
 τη ὀρμῇ ἔκτειναν. ἐν τοῖς ἕνα χρυσοφοροῦντα τῶν τις Μαυρου-
 σίων ἰδὼν λαβόμενός τε τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν, ὅπως ἀποδῆ,
 15 νεκρὸν ἐφείλκε. Γότιθος δὲ τις αὐτὸν ἀκοντίῳ βαλὼν μυῶν τε,
 οἷ ὀπισθὲν εἰσι τῶν κνημῶν ἐκατέρων, ἐπιτυχῶν, ἐνέρσει τοῦ
 ἀκοντίου ἄμφω τῷ πόδε ξυνέδησεν. ἀλλ' οὐδὲν τι ἤσσον Μαυ-
 ρούσιος τῶν τριχῶν ἐχόμενος τὸν νεκρὸν εἶλεν. ἐν τούτοις δὲ
 20 οἱ μὲν βάρβαροι τὰς ἐνέδρας ἐκίνουν, Βελισάριος δὲ ἀπὸ τοῦ
 στρατοπέδου ὁρῶν τὰ ποιοίμενα, ταῖς σάλπιγξι τοὺς πεζοὺς, οἷς
 τὸ ἔργον τοῦτο ἐπέκειτο, ἤχειν κατὰ τάχος ἐκέλευεν. οἷ τε Ῥω-
 μαῖοι αἰσθόμενοι κατὰ βραχὺ ἤδη ὑπεχώρον, τὸν Μαυρούσιον

15. μυῶν τε, οἷ] μυῶν οἷ τε L, s a m. sec. μυῶνος Hm, quod
 ex Reg. affert Malt.

paratam oportet pestem temere adeat, licet forte evadat sospes, iure
 tamen temerarius dicitur: generosus vero, qui rem fortiter gerit, cum
 necessitas flagitat. Barbari quidem, quoniam recte nequeunt vobis-
 cum certare, vos ex insidiis perdere conantur. Vestra autem culpa
 maior erit si ad periculum accedatis, quam si illorum vitetis insi-
 dias: siquidem turpius nihil est, quam hostium consiliis et voluntati
 servire. Ego certe ne in eorum insidias decidatis curabo: vestrum
 erit, vos recipere statim, ut a me signum acceperitis. Id vero vobis,
 milites, tuba pedestri dabitur. His a Belisario dictis, cum milites
 ab hostibus legi pabula vidissent, facta incursione, nonnullos primo im-
 petu confecerunt. Ex his unum auro splendidum Mauros quidam con-
 spicatus, ut cadaver exspoliaret, prehensa coma trahere coepit. Hunc
 iaculo Gotthus quidam appetiit, itaque traiecit post utramque tibiam ex-
 tantes musculos, ut inserto iaculo pedes ambos nexuerit. Nihilominus
 Maurus retenta coma mortuum traxit. Interea consurgunt ex insidiis
 Barbari: quod a castris animadvertens Belisarius, confestim tuba iubet
 canere pedites, quorum id munus erat. Romani, signo audito, sensim

ξὺν τῷ ἀκοντίῳ ἀρούμενοι. οἷς δὴ οἱ Γότθοι ἐπισθαι οὐκέτι ἐτόλμων, ἀλλ' ἄπρακτοι ἀνεχώρησαν.

B
V 96

κδ'. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀπορίας οἱ βάρβαροι τῶν ἐπιτηδείων ἐπὶ μέγα χωρούσης, ἀνεγκυκίην ἐς Οὐτίγιν ἐβουλευόντο τὰ παρόντα σφίσι. καὶ ἐπεὶ αὐτῶν οὐδεὶς στέλλεσθαι ἐς ταύτην δὴ τὴν πρᾶξιν ἐτόλμα, (λήγειν γὰρ τοὺς πολιορκούοντας οὐκ ἂν ποτε ᾤοντο) ἐπενόουν τάδε. ἀσέλγηρον νύκτα τηρήσαντες καὶ τοὺς ἄνδρας ἐν παρασκευῇ ποιησάμενοι, οὓς δὴ περὶ τὸν Οὐτίγιν πέμπειν διανοοῦντο, γράμματά τε αὐτοῖς θέ-

C μνοι ἐν χερσίν, ἐπειδὴ πόρρω ἦν τῶν νυκτῶν, ἐβόων ἅπαντες 10 πολλαχῆ τοῦ περιβόλου ἑξαίσιον. εἶκασεν ἂν τις ἐς ταραχὴν αὐτοὺς καταστήναι, λίαν τε σφίσι ἐγκυκλιῶν τῶν πολεμίων καὶ παρὰ δόξαν ἄλικομένης τῆς πόλεως. οὐκ ἔχοντες δὲ παντάπασι Ῥωμαῖοι ξυμβαλεῖν τὸ γινόμενον, Βελισαρίου γνώμη ἐν τοῖς

στρατοπέδοις ἤσυχῃ ἔμενον, ἔκ τε τῆς πόλεως ἐπιβουλήν τινα 15 ὑποτοπιάσαντες ἔσσεσθαι καὶ στρατὸν ἐκ Ῥαβέννης ἐπιβεβοηθηκότα τοῖς πολεμίοις ἵνα ἐπὶ σφῶν. ἐκεῖνα δεδιότες ᾤοντο ἔμεινον

D σφίσι εἶναι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἡσυχάζουσι διασώζεσθαι ἢ ἐς προὔπτον τινα κίνδυνον ἐν νυκτὶ ἀσελήνῳ χωρεῖν. οὕτω γοῦν οἱ βάρβαροι λαθόντες τοὺς πολεμίους ἐπὶ Ῥαβέννης τοὺς ἄνδρας ἐπεμ- 20 ψαν. οἱ οὐδενὸς πολεμίου ἀνδρὸς ἐς ὄψιν ἐλθόντες παρὰ τε Οὐτί-

P 446 γινι τριταῖοι ἀφίκοντο καὶ τὰ γράμματα ἔδειξαν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Ἡνίκα ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, ἐς τὴν ἐν Αὐξίμῳ φρου-

15. ἐπιβουλῆς] ἐπιβολῆς Pm et L a pr. m.

retro pedem tulere, Maurum portantes fixo cum iaculo. Nec iam illos insequi audentes Gotthi, re infecta redierunt.

24. Procedente tempore Barbari, cum re cibaria angustissime uterentur, consultarunt, quo pacto de rerum suarum statu certiores Vitigim facerent. At quoniam Romani nunquam intermittere custodiam ipsis videbantur, et ea re nemo erat, qui provinciam illam suscipere auderet, hanc fraudem excogitarunt. Capta nocte illuni, et praesto esse iussis, quos ad Vitigim mittere cogitabant, cum literas ipsis dedissent, profecta iam nocte, ex diversis muri partibus clamorem omnes ingentem tollunt. Illos quispiam credidisset tumultum facere ac misceri, hostibus vehementer urgentibus, et urbe capta ex improviso. Rem plane coniectura assequi nescientes Romani, de Belisarii sententia continebant se castris, et hinc ex urbe in se impetum factum iri, inde ab exercitu, qui Ravenna subsidio veniret hostibus, peti se existimabant. Haec veriti, satius esse ducebant in tuto manere incolumes, quam nocte illuni in apertum periculum se conicere. Sic igitur Barbari, Romanis insciis, mittunt Ravennam tabellarios: qui ab hoste nusquam ullo conspecti, tertio post die pervenerunt ad Vitigim, ac literas protulerunt, in haec sententiam scriptas. Quando nos in praesidio Ausimi collocasti, o Rex, dististi te nobis

ῥὰν καθίστης, τὰς κλείς ἔφησθα παρακαταθέσθαι ἡμῖν Ῥαβέν-
 νης τε αὐτῆς καὶ τῆς βασιλείας τῆς σῆς. διὸ δὴ ἐπήγγελλες ἡμῖν
 παντὶ σθένει φυλάσσεσθαι, ὅπως μὴ τὸ καθ' ἡμᾶς μέρος παρα-
 δῶμεν τοῖς πολέμοις τὸ Γότθων κράτος, ἰσχυροῦν τε δεομένους
 5 ἡμῖν παντὶ τῷ στρατῷ παρέσεσθαι αὐτεπάγγελτος. ἡμεῖς μὲν
 σὺν τῷ τε λιμῷ καὶ Βελισαρίῳ μαχόμενοι πιστοὶ φύλακες τῆς σῆς
 βασιλείας γεγόναμεν, σὺ δὲ οὐδ' ὅπως οἰοῦν βοηθεῖν ἡμῖν ἔγνω-
 κας. λογιζοῦ τούτων μὴ ποτε Αὐξιμον ἐλόντες Ῥωμαῖοι καὶ τὰς
 κλείς ἀνελόμενοι, ὧν αὐτὸς ἐνταῦθα κεμένων ὑπερορῆς, οὐδενὸς B
 10 τῶν σῶν ἀποκεκλεισμένοι τὸ λοιπὸν ὦσι.“ τὰ γράμματα μὲν
 τοσαῦτα ἐδήλου. ἐπεὶ δὲ αὐτὰ Οὐλίγις ἀπενεχθέντα εἶδεν, ἐν
 μὲν τῷ παραυτίκα τοὺς ἄνδρας πύσῃ τῇ Γότθων στρατιᾷ βοηθή-
 σαι Αὐξίμῳ ὑποσχόμενος ἀπέπεμψατο, μετὰ δὲ πολλὰ λογισά-
 μενος ἠσυχίαν ἤγε. τοὺς τε γὰρ ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ὑπώπτει μὴ
 15 κατὰ τῷ σφίσι ἐπισπόμενοι ἐν ἀμφιβόλῳ ποιήσονται καὶ πολ-
 λὴν οὐδέμενος ἔξιν Βελισαρίῳ μαχίμων ἀνδρῶν δύναμιν εἶναι ἐς
 ἀμήχανόν τι δεός ἐξέπιπτε. μάλιστα δὲ ἀπάντων ὁ λιμὸς αὐτῶν
 ξυνετάρασεν, οὐκ ἔχοντα ὄθεν ἂν ἐπιτήδεια τῷ στρατοπέδῳ
 πορρίζηται. οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι, ἕτε θαλασσοκρατοῦντές τε καὶ C
 20 τὸ ἐν Ἀγκῶνι φρούριον ἔχοντες, τὰ ἀναγκαῖα πάντα ἔκ τε Σικε-
 λίας καὶ Καλαβρίας ἐνταῦθα κατατιθέμενοι ἐς καιρὸν ἐνθένδε
 εἰπετώως ἔφερον. Γότθοις δὲ στρατεύουσιν ἐς τὴν Πικηνῶν χιό-
 ραν πόρον οὐδένα τῶν ἐπιτηδείων ἐνοῶν ἔσεσθαι ἐς ἀμηχανίαν

2. ἐπήγγελλες] ἐπήγγελλες L. 22. Πικηνῶν P. πικηνῶν HL.

claves cum Ravennae ipsius, tum regni tui committere. Quocirca nobis imperasti, ut ageremus pro virili parte custodiam, ne, quantum in nobis esset, hostibus ditionem Gothicam traderemus. Tum quoque affirmasti, te nobis, si egeremus auxilio, cum omnibus copiis tam cito afferre, ut nuntium adventus ipse tui primum afferres. Certe nos regni tui custodes fides praebuimus, pugnando cum fame et Belisario: tu vero nobis nihil dum opis attulisti. At vide ne multum perpensa, nihil movit, quae hic reposita negligis, ablatis clavis, res deinceps tuae Romanis omnino pateant. Haec significabant literae: quas sibi oblatis cum legisset Vitigis, e vestigio tabellarios remisit, suppetias Auximo cum omni exercitu se laturum pollicitus: verum postea, re multum perpensa, nihil movit. Nam et a Ioanne, in terga haerente, se interceptum iri suspicabatur; et magnis bellicosorum virorum copiis succinctum esse Belisarium autmans, pavebat. In primis ipsum sollicitum habebat fames, cum nesciret unde exercitui cibaria suppeditaret. Romani quidem, quia maris imperium et Anconae castellum tenebant, postquam omnia ad victum necessaria ex Sicilia Calabriaeque advecta in eo castello reposuerant, hinc illa et opportune et facile comportabant. Gotthis autem in agro Piceno bellantibus nullam

καθίστατο. Οὐτίγιδος μὲν οὖν τὴν ὑπόσχεσιν λαθόντες τοὺς πολεμίους ἐς Ἀὔξιμον ἤνεγκαν οἱ πρῶην ἐς αὐτὸν ἐνθρόνδε σταλέντες καὶ βαρβάρους τοὺς ἐνταῦθα κεναῖς ἐλπίσιν ἐπτέρωσαν.

H 247 Βελισάριος δὲ ταῦτα πρὸς τῶν αὐτομόλων ἀκούσας ἔτι μᾶλλον ἐς τὸ ἀκριβὲς φυλακὴν ἐκέλευε ποιῆσθαι, ὅπως μὴ τις θείῃ καὶ αὐ-5
θις τοιοῦτο. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῆδε.

D Οἱ δὲ ἀμφὶ Κυπριανὸν καὶ Ἰουστίνον Φισούλαν πολιορκουῖν-

V 97 τες τῷ μὲν περιβόλῳ προσβάλλειν ἢ ἀγχιστά πον αὐτοῦ ἵνασι οὐ-
δαμῆ εἶχον· δυσπρόσοδον γὰρ τοῦτο πανταχόθεν τὸ φρούριον
ἦν· τῶν δὲ βαρβάρων σφίσι συχνὰ ἐπεξιόντων μάχῃ τε μᾶλλον 10
διακρίνεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἐθελόντων ἢ τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀπορίᾳ
πιέζεσθαι, ἀγχώμαλοι μὲν αἱ ξυμβολαὶ τὰ πρῶτα ἐγίνοντο, ἔπειτα
δὲ πλέον ἤδη Ῥωμαῖοι ἔχοντες ἐς τε τὸ τεῖχος τοὺς πολεμίους κα-
τέκλεισαν καὶ ἀσφαλῶς διεφύλασσον, ὥστε μηδένα πῆ ἐνθρόνδε
ἵνασι. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι τῶν τε ἀναγκαίων σπανίζοντες καὶ 15
τοῖς παροῦσιν ἀποροῦμενοι λαθόντες αὐθις τοὺς πολεμίους παρὰ
τὸν Οὐτίγιον ἔπειπον, βοηθεῖν σφίσι αὐτοῖς κατὰ τάχος δεόμε-

P 447 νοι, ὡς οὐκέτι πλείω τινὰ ἀνθῆξουσι χρόνον. Οὐτίγις δὲ Οὐ-
ραῖαν ἐκέλευε ξὺν τῷ ἐν Ἀγούροις στρατῷ ἐς Τικίνους ἵνασι·
οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ἰσχυρίζετο πάσῃ τῇ Γότθων δυνάμει τοῖς 20
πολιορκουμένοις παρέσισθαι. ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐπολεῖ καὶ ἄπαν
κινήσας τὸ ξὺν αὐτῷ στρατεύμα ἐς Τικίνους ἦει. Πλάδον τε πο-
ταμὸν διαβάντες ἐγγὺς πον τοῦ τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδου ἦλ-

8. ἐπέρωσαν] ἐπέρωσαν Vat. 18. κλίσις P et Scaliger. κλίσιον
HL. 19. Τικίνους] κικηνοῦς HL hic et infra.

commeatum fore copiam reputans, animo aestuabat. Ergo ab hostibus non deprehensi, promissum Vitigis Auximum referunt, qui missi prius ad illum fuerant, ibique obsessos Barbaros Inani spe levant. Quae cum Belisarius a transfugis accepisset, intentius agitari custodiam iussit, ne quis fraudem eiusmodi iterum tentaret. Haec ibi acta.

Cyprianus vero et Iustinus Faesulas obsessentes, nec muros oppugna- re, neque illis accedere poterant: quippe difficiles undique castrum hoc habebat aditus. Cumque in eos erumperent saepe Barbari, ac ferro mal- lent decernere, quam victus penuria premi, principio quidem Marte an- cipiiti variaque victoria pugnatum est: at deinde superiores Romani, in urbe hoste penitus concluso, ne quis inde exiret, diligenter cavebant. Barbari annona defecti, et in magnas adducti angustias, ad Vitigin, ho- ste nihil pensantiscente, destinant qui promptum petant auxilium haud diutius restituti. Uraiae mandat Vitigis, ut cum Liguria copias in agrum Ticinensem se conferat: atque ita factum iri asseverat, ut ipse obsessis adit cum omnibus Gothorum copias. Ille dicto audiens, uni- versum exercitum, quem secum habebat, Ticinum duxit. Transito Pado flumine, Romanis castris appropinquarunt, suaque ex adverso locarunt,

Θον. οὗ δὴ καὶ αὐτοὶ στρατοπεδευσάμενοι ἀντεκάρητο τοῖς πολεμίοις, ἀπέχοντες αὐτῶν μάλιστα ὅσον σταδίους ἐξήκοντα. χειρῶν δὲ οὐδέτεροι ἤρχον. τοῖς τε γὰρ Ῥωμαίοις ἔδοξεν ἀποχρῆν, εἰ τοῖς ἐναντίοις ἐμποδῶν στήσωνται, ὥστε μὴ ἐπὶ τοὺς 6 πολιορκοῦντας πορεύεσθαι, καὶ οἱ βάρβαροι ἐνταῦθα ὤκνον Β διαμάχεσθαι τοῖς πολεμίοις, λογιζόμενοι ὡς, ἦν ἐν ταύτῃ τῇ ξυμβολῇ ἀτυχήσωσιν, ἅπαντα Γότθων διαφθεροῦσι τὰ πράγματα. οὐ γὰρ ἔτι τοῖς ἀμφὶ τὸν Οὐδέτιν ἐπιμινύμενοι ἀμύνειν τοῖς πολιορκουμένοις ξὺν αὐτῷ ἔξουσι. τοιαύτη μὲν γνώμη ἐκά- 10 τεροι ἤσυχον ἦγον.

κέ. Ἐν τούτῳ δὲ Φράγγοι κεκακῶσθαι τῷ πολέμῳ τοῦτο C Γότθους τε καὶ Ῥωμαίους ἀκούσαντες καὶ δι' αὐτὸ ῥῆστα ἂν οἰόμενοι Ἰταλίας τὰ πολλὰ σφίσι αὐτοῖς προσποιήσασθαι, δεινὰ, ἵπιοῦντο, εἰ πόλεμον μὲν ἕτεροι ἐς τοσόνδε χρόνον διαφέρουσι 15 μῆκος περὶ χώρας ἀρχῆν, οὕτω δὴ αὐτοῖς ἐν γειτόνων οἴσης, αὐτοὶ δὲ ἡσυχῇ μένοντες ἀμφοτέροις ἐκποδῶν στήσονται. ὄρκων τοῖσιν ἐν τῷ παρατίκῳ καὶ ξυνηκῶν ἐπιλελησμένοι, ἅπερ αὐτοὶ ὀλίγῳ πρότερον πρὸς τε Ῥωμαίους καὶ Γότθους ἐπεποιήντο (ἔστι γὰρ ἔθνος τοῦτο τὰ ἐς πῖστιν σφαλερώτατον ἀνθρώπων 20 ὑπάντων) ἐς μυριάδας δέκα εὐθὺς ξυλλεγέντες, ἡγουμένου σφίσι Θεοδιβέρτου, ἐς Ἰταλίαν ἰστράτευσαν, ἱππέας μὲν ὀλίγους τινὰς ἀμφὶ τὸν ἡγούμενον ἔχοντες, οἳ δὴ καὶ μόνοι δόρατα ἔφερον. D οἱ λοιποὶ δὲ πῆζοι ἅπαντες οὔτε τόξα οὔτε δόρατα ἔχοντες, ἀλλὰ ξίφος τε καὶ ἀσπίδα φέρων ἕκαστος καὶ πέλεκυν ἓνα. οὗ δὴ ὁ μὲν

23. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P,

stadiorum lxx. solum spatio interiecto. Neutri initium pugnae fecerunt. Romanis enim satis esse videbatur, si impedirent quominus hostis ad ob-
sessores contenderet: Barbaris grave erat ibi pugnare, animo cogitanti-
bus, si illud praesidium male cederet, se rem Gothicam funditus eversu-
ros; amissa videlicet facultate ferendi obsessis opem iunctis cum Vitige
viribus. Haec utrosque consilia in castris contabant.

25. Interea Franci, cum Gotthorum ac Romanorum vires bello hoc
imminutas audirent, et ea re magnam Italiae partem facillime se occupa-
turos crederent, aegre ferebant de dominatu sibi adeo vicinae regionis
alios tamdiu armis contendere, dum ipsi otiosi nullam vim interponerent.
Ergo ex memoria depositis tunc iuramentis, quibus fidem suam Romanis
et Gotthis paulo ante obstrinxerant (est enim haec omnium maxime infi-
da natio) coacti statim ad centum millia, Theodeberto duce, expeditio-
nem in Italiam susceperunt. Regem stipabant equites pauci: qui soli
hastas ferebant. Pedites erant caeteri omnes, non arcu, non hasta ar-
mati, sed ense clypeumque gestabant singuli ac securum unam: cuius

σίδηρος ἄδρός τε καὶ ὄξυς ἐκατέρωθι ἐς τὰ μάλιστα ἦν, ἡ λαβὴ δὲ ἐκ ξύλου βραχεῖα ἐς ἄγαν. τοῦτον δὴ τὸν πέλεκυν ῥίπτοντες αἰεὶ ἐκ σημείου ἐνὸς εἰώθασιν ἐν τῇ πρώτῃ ὀρμῇ τὰς τε ὑσπίδας διαροηγνῆναι τῶν πολεμίων καὶ αὐτοὺς κτείνειν. οὕτω μὲν Φράγγοι τὰς Ἄλπεις ἀμείψαντες, αἱ Γάλλους τε καὶ Ἰταλοὺς διορ- 5
 P 448 ζουσιν, ἐν Λιγούροις ἐγένοντο. Γότθοι δὲ αὐτῶν πρότερον τῇ ἀγνωμοσύνῃ ἀχθόμενοι, ὅτι δὴ χώραν τε πολλὴν καὶ χρήματα ὑποσχομένοις μεγάλα πολλάκις ὑπὲρ ξυμμαχίας προέσθαι, τρόπῳ δὴ οὐδενὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐπιτελῆ ποιήσασθαι ἤθελον. ἐπεὶ δὲ Θεο- 10
 δίβετρον παρεῖναι στρατῶ πολλῶ ἤκουσαν, ἔχαIRON ταῖς ἐλλείπειν 10
 ἐς τὰ μάλιστα ἐπαιρόμενοι καὶ τῶν πολεμίων ἀμαχητὶ περιέσε-
 σθαι τὸ λοιπὸν ᾤοντο. οἱ δὲ Γερμανοὶ, ἕως μὲν ἐν Λιγούροις ἦσαν, οὐδὲν ἐς τοὺς Γότθους ἔχαIRON ἐπρασσον, ὅπως σφίσι μη-
 δεμία κωλύμη ἐς τοῦ Πάδου τὴν διάβασιν πρὸς αὐτῶν γένηται.
 V 98 ὡς δὲ ἴκοντο ἐς Τικίνων πόλιν, ἵνα δὴ γέφυραν ἐς τὸν ποταμὸν 15
 B ἐτεκτήνηντο οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, τὰ τε ἄλλα ὑποῦργουν οἱ ταῦτα φυλάσσοντες καὶ τὸν Πάδον κατ' ἐξουσίαν διαβαίνειν εἴων. ἐπι-
 λαβόμενοι δὲ τῆς γεφύρας οἱ Φράγγοι, παῖδάς τε καὶ γυναῖκας τῶν Γότθων, οὐσπερ ἐνταῦθα εἶρον, ἰερέον τε καὶ αὐτῶν τὰ σώματα ἐς τὸν ποταμὸν ἀκροθίνια τοῦ πολέμου ἐρρίπτουν. οἱ 20
 βάρβαροι γὰρ οὗτοι, Χριστιανοὶ γεγονότες, τὰ πολλὰ τῆς πα-
 λαιᾶς δόξης φυλάσσουσι, θυσίαις τε χρώμενοι ἀνθρώπων καὶ

2. ἐκ ξύλου] τοῦ ξίφους HL. „Cluverius lib. I. Antiq. Germ. cap. 44. legendum censet τοῦ ξύλου.“ MALT. 9. ἐπεὶ δὲ] Vulgo ἐπειδὴ. 15. Τικίνων] πικηνῶν HL. 16. ταῦτα] ταντῆ Pm.

ferrum valde crassum et utrinque acutissimum erat, e ligno manubrium admodum breve. Ut signum datum est, primo statim congressu, ea securi iacta, hostium scuta diffringere solent, eosque conficere. Itaque Franci, superatis Alpibus, quae Galliam ab Italia dividunt, Liguriam ingressi sunt. Horum pervicacia antea offensi Gotthi, quod ipsis et agros plurimos et ingentem pecuniam saepe polliciti, si modo secum, uti receperant, arma ipsi iungerent, nequaquam eos induxissent ut implerent promissum; iam, ubi Theodebertum magno cum exercitu adesse audierunt, exultarunt ingenti elati spe, et in posterum citra pugnam se hostium potituros putarunt. Quandiu in Liguria fuere Germani, Gotthis male nusquam fecere, ne ab illis Padi transitu prohiberentur. Cum autem urbem Ticinum attigissent, ubi Romani veteres ponte flumen iunxerunt, prolixae erga illos benignitati hoc demum qui ibi erant stationarii addiderunt, ut Padum libere transire sinerent. At Franci, ponte occupato, quos ibi invenerunt Gotthorum liberos et uxores immolarunt, eorumque corpora in fluvium, tanquam belli primitias, proiecerunt. Nam ita Christiani sunt isti Barbari, ut multos priscae superstitionis ritus obser-

ἄλλα οὐχ ὅσια ἱερεύοντες, ταύτη τε τὰς μαντείας ποιούμενοι.
 κατιόντες δὲ Γότθοι τὰ ποιούμενα ἕς τε ἄμαχόν τι δέος κατέ- H 248
 στησαν καὶ φυγῇ ἐχόμενοι ἐντὸς τοῦ περιβύλου ἐγένοντο. οἱ μὲν
 οὖν Γερμανοὶ Πιάδον ποταμὸν διαβάντες ἐς τὸ τῶν Γότθων στρα- C
 5 τόπεδον ἦλθον, οἱ δὲ Γότθοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἄσμενοι ἐθεῶντο
 κατ' ὀλίγους αὐτοὺς ἐπὶ σφᾶς προσιώντας, ἐπὶ ξυμμαχίᾳ τῇ σφε-
 τέρα τοὺς ἄνδρας ἤκειν ολόμενοι. ἐπεὶ δὲ δμιλος Γερμανῶν πο-
 λὺς ἐπιρρεύσας ἔργου τε εἶχοντο καὶ τοὺς πελέκους ἑσακοντίζοντες
 συνηρὸς ἤδη ἰσίνοντο, τρέψαντες τὰ νῶτα ἐς φυγὴν ὤρμητο,
 10 καὶ διὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοπέδου ἰόντες τὴν ἐπὶ Ῥάβενναν
 ἔθειον. φεύγοντάς τε αὐτοὺς ἰδόντες Ῥωμαῖοι Βελισάριον ἐπιβε-
 βοηθηκότα σφίσιιν ὦνοντο εἰλεῖν τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ἐν-
 θένδε τε αὐτοὺς ξελεύσασαι μάχῃ νικήσαντα. ὧ δὲ ξυμμίξαι βου-
 λόμενοι ἄραντες τὰ ὄπλα κατὰ τάχος ἤρισαν. ἐντυχόντες δὲ καὶ D
 15 παρὰ δόξαν πολεμίων στρατῶ οὗ τι ἐθελοῦσίοι ἐς χεῖρας ἦλθον,
 παρὰ πολὺ τε ἤσσηθέντες τῇ μάχῃ ἐς μὲν τὸ στρατόπεδον ἀνα-
 στρέφειν οὐκέτι εἶχον, ἐπὶ Τουσκίαν δὲ ἅπαντες ἔφωγον. ἐν τε
 τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη γενόμενοι ἅπαντα ἐς Βελισάριον τὰ ξυμπεσόντα
 σφίσιιν ἀνήνεγκαν. Φράγγοι δὲ ἀμφοτέρως, ὡς ἐρρήθη, νενι-
 20 κηκότες, τὰ τε στρατόπεδα ἐκάτερα ἐλόντες παντάπασιν ἀνδρῶν
 ἔρημα, ἐν μὲν τῷ παραντικᾷ τὰ ἐπιτήδεια ἐνταῦθα εὗρον, δι'
 ὀλίγου δὲ ἅπαντα διὰ πολυανθρωπίαν δαπανήσαντες, ἄλλο δὲ
 οὐδὲν ἐν χώρᾳ ἐρήμῳ ἀνθρώπων ὅτι μὴ βόας τε καὶ τοῦ Πιάδου

9. τρέψαντες] στρέψαντες HL.

22. ἄλλο δὲ] ἄλλο δὲ H: H-

lud Hm.

vent, humanas hostias aliaque impia sacrificia divinationibus adhibentes.
 Quo viso exterriti Gotthi, in urbem fuga se receperunt. Germani Pa-
 dum amnem transgressi, ad Gotthorum castra contendunt. Eos primo
 manipulatim accedentes spectabant laetis oculis Gotthi, quippe cum in
 societatem venire sibi persuaderent. Deinde ut a Germanis magno nu-
 mero confluentibus res geri, et iactis securibus strages fieri coepta est,
 terga vertentes in fugam se coniecerunt, perque ipsa adeo Romanorum
 castra Ravennam petierunt citato cursu. Fugientes conspicati Romani,
 in animum inducunt, venientem sibi suppetias Belisarium, cepisse hostium
 castra, et praelio victos inde expulisse. Mox captis armis, dum ei se
 adiungere properant, in hostilem exercitum nec opinantes incidunt, et
 manus inviti conserunt. Acie funditus victi, haud potuerunt castra re-
 petere, sed omnes in Tusciam fugerunt: ubi iam in tutum recepti, quid
 sibi accidisset, Belisario plane significarunt. Franci utrisque, ut dictum
 est, victis dissipatisque, et castris potiti vacuis, tum quidem ibi commea-
 tus invenerunt: sed, cum ingens esset multitudo, cibariis omnibus brevi
 consumptis, nihil ad victum, praeter bubulam et aquam Padi, locus inco-

τὸ ὕδωρ προσφέρεισθαι εἶχον. ταῦτα τὰ κρέα τῆ τοῦ ὕδατος πε-
 P 449 ριουσία καταπέψαι οὐχ οἷοί τε ὄντες γαστρός τε ῥύσει καὶ δυσεν-
 τερίᾳ νόσῳ οἱ πλείστοι ἠλίσκοντο. ὥν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπο-
 ρία τῶν ἐπιτηδείων ὡς ἥκιστα ἴσχυον. φασὶ γοῦν τὸ τρίτημόριον
 τοῦ Φράγγων στρατοῦ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἀπολωλέναι. διὸ δὴ 5
 περαιτέρω ἵνα οὐδαμῆ ἔχοντες αὐτοῦ ἕμενον.

Βελισάριος δὲ Φράγγων τε στρατὸν παρεῖναι ἀκούσας καὶ
 τοὺς ἀμφὶ Μαρτίνον τε καὶ Ἰωάννην μάχῃ ἠσσηθέντας φωνεῖν ἐς
 ἀμηχανίαν κατέστη, περὶ τε τῆ πάσῃ στρατιᾷ δέσας καὶ διαφε-
 ρότως περὶ τοῖς ἐν Φισούλῃ πολιορκουσίῃ, ἐπεὶ αὐτῶν μάλιστα 10
 ἐγγυτέρω τούτους δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπύθετο εἶναι. αὐτίκα
 B γοῦν πρὸς Θεοδίδετρον ἔγραψε τάδε „Ἄνδρα μὲν ἀρετῆς μετα-
 ποιούμενον μὴ οὐχὶ ἀψευδεῖν, ἄλλως τε καὶ ἄρχοντα ἐθνῶν τοσοῦ-
 των τὸ πλῆθος, οἶμαι, ὧ γενναίῃ Θεοδίδεβρετε, οὐκ εὐπρεπὲς εἶ-
 ναι. τὸ δὲ ὄρκους ἀδικοῦντα ἐν γράμμασι κειμένους περιορᾶν 15
 τὰ ξυγκείμενα οὐδ' ἂν τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀτιμοτάτοις ἐπιτη-
 δείως ἔχον. ἔπερ αὐτὸς ἐν γε τῷ παρόντι ἑξαμαρτάνων οἶσθα,
 καίτοι ὁμολογήσας ἑναγχος πόλεμον ἡμῖν ἐπὶ Γότθους τόνδε ξυλ-
 λήψεσθαι. νῦν δὲ οὐχ ὅσον ἀμφοτέροις ἐκποδῶν ἔστηκας, ἀλλὰ
 καὶ ἄπλα οὕτως ἀνεπισκέπτως ἀράμενος ἐφ' ἡμῆς ἦκεις. μὴ σὺ 20
 C γε, ὧ βέλτιστε, καὶ ταῦτα ἐς βασιλεία μέγαν ὑβρίζων, ὃν δὴ
 πού τῆν ὕβριν μὴ λαν ἐν τοῖς μεγίστοις ἀμείψεσθαι οὐκ εἰκὸς
 εἶη. κρεῖσσον δὲ τὰ οἰκεία ἀσφαλῶς αὐτόν τινα ἔχειν ἢ τῶν οὐ

2. δυσεντερία] δυσεντερίας Pm.

lis viduus praebebat. Aquae autem epotae vi sic stomachi vim extin-
 guente ut carnem illam non conficeret, alvi profluvio et dysenteria cor-
 repta plurimi, non poterant ob cibi inopiam convalescere. Itaque exer-
 citus Francorum tertia pars interiisse dicitur: qua de causa cum progre-
 di nequirent, ibi constiterunt.

Ubi audiit Belisarius adesse Francorum exercitum, et Martinum ac
 Ioannem fusos acie fugatosque. aestuare coepit, et cum omni exercitui
 suo metuere, tum vero maxime illis, qui Faesulas obsidebant, utpote qui-
 bus propinquiores esse hos Barbaros compertum haberet. Confestim igitur
 haec scripsit Theodeberto. *Sic sentio, eximie Theodeberte, virum
 virtute praeditum cumque in primis, qui tot nationibus imperet, dedecere
 mendacium: pactorum autem contemptum cum iurisdictioni, quod literis
 testatum sit, violatione coniunctum, ne infamae quidem sortis hominibus
 convenire. Haec certe scis a te peccari: qui socia in Gothos arma non
 ita pridem nobis pollicitus, nunc a neutra stare parte haud satis habes,
 sed contra nos adeo inconsiderate armatus venis. Absit, o praeclarissime,
 ut indignum scelus in magnum admittas Imperatorem, qui in rebus maxi-
 mis vicem reddere et iniuriam graviter ulcisci poterit. Porro sua quacun-*

προσηκόντων μεταποιούμενον ἐς κίνδυνόν τινα ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων καθίστασθαι.“ ταύτην Θεοδίδεβτος τὴν ἐπιστολὴν ἀνελέξατο, τοῖς τε παρούσιν ἀπορούμενος ἤδη καὶ πρὸς Γερμανῶν κακιζόμενος, ὅτι δὴ ἔξ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἢ προφάσεως θνήσκειεν 5 ἐν χώρᾳ ἐρήμῳ, ἄρας τοῖς περιούσι τῶν Φράγγων ἐκ' οἴκου ζῆν τάχει πολλῶ ἀνεχώρησεν.

κς'. Οὕτω μὲν Θεοδίδεβτος στρατεύσας ἐς Ἰταλίαν τὴν ἔφοδον ἐποίησατο. οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρτίνου καὶ Ἰωάννην ἀνέστρεψαν οὐδὲν τι ἤσσαν, ὅπως μὴ τινα οἱ πολέμιοι ἔφοδον ἐπὶ σφῶν 10 τοὺς πολιορκούντας ποιήσωσιν. Γότθοι δὲ οἱ ἐν Αὐξίμῳ, Φράγγων μὲν ἀφίξεως πέρι οὐδὲν πεπυσμένοι, ἀπειρηκότες δὲ πρὸς τὴν ἐκ Ραβέννης ἐπιβία οὕτω μέλλουσαν, αὐτοὶ μὲν Οὐδίτιν διανοεῦντο μαρτύρασθαι, λαθεῖν δὲ τῶν ἐναντίων τὴν φυλακὴν οὐχ οἶοι τε ὅσους ἐπέθον. μετὰ δὲ τῶν τινα Ῥωμαίων, P 450
15 Βεσσὸν γένος Βουρκέντιον ὄνομα, ὑπὸ Ναρσῆ τεταγμένον τῷ Ἀρμαίῳ, μόνον ἰδόντες ἐς μέσσην ἡμέραν φυλακὴν ἔχοντα, ὡς μὴ τις ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν πόσιν ληψόμενος ἴοι, ἔς τε λόγους αὐτῷ ξυνηλθὼν ἑγγυτέρω ἤκοντες καὶ τὰ πιστὰ δύντες ὡς οὐδὲν ἐς αὐτὸν κακουργήσουσι ξυγγενέσθαι σφίσι ἐκέλευον, ἔσεσθαι οἱ 20 μεγάλα ἐπαγγυλάμενοι παρὰ σφῶν χρήματα. καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ αὐτῷ ἐγένοντο, ἐδέοντο τοῦ ἀνθρώπου οἱ βάρβαροι ἐπιστολὴν H 249

5. ἄρας τοῖς L a pr. m. Vulgo ἄρας σὺν τοῖς. Infra p. 521 c. ἄρας ἀντίνα παντὶ τῷ στρατῷ. 6. ἀνεχώρησεν L corr. ἀπεχώρησεν P. 13. μαρτύρασθαι L. μαρτύρασθαι P. *ibid.* „φυλακὴν] Ita correxi cum scriptum viderem φρηγῆ.“ MALT. Ad φυλακὴν nihil diversitatis annotatum ex L. 15. Βεσσόν] Βέσσον P. βέσσον HL. 19. κακουργήσουσι] Vulgo κακουργήσασαι. 20. παρὰ Scaliger. Vulgo περί.

que tuto possidere praestat quam aliena usurpando, sua et quidem maxime necessaris in discrimen adducere. Theodebertus, hac perfecta epistola, incertus quid iam ageret, et a Germanis iacrepidus, quod sine causa ac praetextu in regione deserta tot mori sineret, cum Francis, qui supererant, movit, ac domum quam celerrime rediit.

26. Cum Theodebertus ita ut dixi suscepta in Italiam expeditione irrupisset, colligentes se ex fuga Martinus et Ioannes nihilo scius redierunt, ne in Romanos obsidionibus intentos hostis impetum faceret. Gotthi vero, qui erant Auximi, Francorum adventu nondum cognito, tam longa fessis expectatione vocati Ravenna auxilium, iterumque obstaculi volentes Vitigin, cum hostium custodias non possent fallere, graviter moriebant. Deinde Burcentium (id nomen erat Romani militis, natione Bessi, qui sub Narsete Armenio merebat) sub meridiem conspicati solum agentem custodiam, et caventem ne quis ex urbe pabulatum veniret, accedunt propius ad colloquium, et fide data vim omnem ac fraudem abfere, ad congressum invitant, promissa ingenti pecunia. Postquam con-

τινα ἐς Ῥάβενναν διακομίσαι, τάξαντες μὲν οἱ ἐν τῷ παραντικῶν χρυσίῳν ῥητὸν, πλεον δὲ ὑποσχόμενοι δώσειν, ἐπειδὴν σφίσιν Οὐλίτιγδος γράμματα ἐπανήκοι φέρων. τοῖς δὲ χρήμασιν ὁ στρατιῶν
B τῆς ἀναπεισθεὶς ὑπουργήσῃεν τε ὠμολόγησε ταῦτα καὶ ἐπιτελῆ ἐποίησε τὴν ὑπόσχεσιν. γράμματα γοῦν κατασεισημασμένα λα-5 βῶν ἐς Ῥάβενναν κατὰ τάχος ἀφίκετο. καὶ Οὐλίτιγδι ἐς ὄψιν ἐλθῶν τὴν ἐπιστολὴν ἐνεχείρισεν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Ὅπη μὲν ἡμῖν τὰ παρόντα ἔχει σαφῶς εἴσεσθε, πυνθανόμενοι ὅστις ποτὲ ὁ τῆς ἐπιστολῆς παραπομπὸς εἴη. Γότθῳ γὰρ ἀνδρὶ ἔξω γενέσθαι τοῦ περιβόλου ἀμήχανά ἐστι. τῶν δὲ βρωμάτων
 10 ἡμῖν τὸ εὐπορώτατον ἢ παρὰ τὸ τεῖχος πόα τυγχάνει οὐσα, ἧς γε ἡμῖν οὐδὲ ὅσον ὑψασθαι τανῦν ἔξεστιν, ὅτι μὴ πολλοὺς ἀποβαλοῦσιν ἐν τῷ ὑπὲρ ταύτης ἀγῶνι. ταῦτα ἐς ὃ τι ἡμῖν τελευτήσῃ σέ τε χρῆ καὶ Γότθους τοὺς ἐν Ῥαβέννη λογιζέσθαι.“ ταῦτα
 15 ἐπεὶ ὁ Οὐλίτιγς ἀνελέξατο, ἀμειβεταὶ ὧδε „Ἀναπεπτωκένας
C δὲ ἡμᾶς, ὧ φίλτατοι ἀνθρώπων ἀπάντων, οἰέσθω μηδεὶς, μηδὲ ἐς κακίας τοσόνδε ἤκειν ὥστε ῥαθυμία τὰ Γότθων καταπροέσθαι πράγματα. ἐμοὶ γὰρ ἔναγχος ἢ τὲ τῆς ἐξόδου παρασκευῆ ὡς ἐνὶ μάλιστα ἤσκητο καὶ Οὐραίας παντὶ τῷ στρατῷ ἐκ Μεδιολάνου μετὰπεμπτος ἦλθεν. ἀλλ' ἡ Φοράγγων ἔφοδος πα-
 20 ραδόξως ἐπεισεσοῦσα πάντα ἡμῖν τὰ ἐν παρασκευῇ ἀνεχαίτισεν, ὧν ἔγωγε οὐκ ἂν τὴν αἰτίαν δικαίως φεροίμην. ὅσα γὰρ μελίζω ἢ κατὰ ἀνθρώπου δύναμιν ἐστι καὶ τοῖς ἐπταικόσι τὸ ἀνεγκλήτοις εἶναι χωρίζεται, τῆς τύχης ἐφ' ἑαυτὴν ἐπισπωμένης αἰεὶ τὰ ἐκ

9. Γότθῳ] γότθων L. 15. ἀνελέξατο] ἀνεδέξατο L.

venere, hominem rogant, ut epistolam Ravennam perferat: auri summam praesentem pacti, maiorem daturus se pollicentur, ubi redierit cum epistola Vitigis. Inductus pecunia miles, operam spondet, ac munus promissi conficit. Itaque cum literis probe obsignatis Ravennam advolat: ubi ad Vitigis conspectum admissus, illas reddit: his autem fere verbis perscriptae erant. Quo iam redacti simus, clare intelligetis, si ex isto quaeratis tabellario quis et cuius sit. Gotthorum enim nemo est, qui motibus pedem efferre possit. Penus nostra amplissima sub muro est, nimirum herba, quam modo ne contingere quidem licet, nisi multa cum caede decertantium illius causa. Quo demum haec evasura sint, ad te et Gotthos, qui sunt Ravennae, videre attinet. Haec Vitigis cum legisset, ita rescripsit. Nemo vestrum existimet, mortalium omnium carissimi, nos animo concidisse, itaque obtorpuisse, ut rem Gotthicam inertia deseruerimus. Mihi nuper ad professionem erant omnia paratissima: Uraiam cum omnibus copiis Mediolano acciveram. At inopinata Francorum irrumpio apparatus nostrum omnem represit: cuius rei causam sustinere non debeo. Quae enim vires humanas superant, infelici casu lapsis hoc saltem tribuent, ut

τῶν πεπραγμένων ἐγκλήματα. νῦν μέντοι (καὶ γὰρ Θεοδίδερον ἐκποδῶν ἡμῖν γεγενῆσθαι ἀκούομεν) καὶ οὐκ ἐς μακρὰν ἡμῖν, ἂν θεὸς θέλῃ, πάσῃ τῇ Γότθων στρατιᾷ παρσόμεθα. D
 5 χρὴ δὲ ὑμᾶς τὰ παραλίπτονα φέρειν ἀνδρείως τε καὶ τῇ ἀνάγκῃ
 5 ἐπιτηδείως, λογιζομένους μὲν τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν, ἧς ἕνεκα ἐκ
 πάντων ἀπολέξας ὑμᾶς ἐν Ἀύξιμῳ κατεστησάμεν, ἀισχυνομένους
 δὲ τὴν δόξαν, ἣν Γότθοι ἅπαντες ἐφ' ὑμῖν ἔχοντες. Ῥαβέννης
 τε ὑμᾶς καὶ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας προβέβληνται.“ τοσαῦτα
 γράψας Οὐτίγισ καὶ χρήμασι πολλοῖς τὸν ἀνθρωπὸν δωρησάμε-
 10 νος ἀπεπέμψατο. δς δὲ ἐς Αὐξιμόν ἀφικόμενος, παρὰ τε τοῦς
 ἑταίρους αὐτοῦ ἤλθε καὶ ἀρρώστημα ὅτι δὴ οἱ ζυμβεβήκει σκέ-
 ψάμενος, ἐς τε ἱερόν τι οὐκ ἄποθεν ὄν διὰ τοῦτο ἐσχολακέναι,
 κατέστη μὲν αὐθις ἐς τὴν φυλακὴν ἥπερ εἰώθει, λαθῶν δὲ ἅπαν- P 451
 15 γνωσθέντα ἔτι μᾶλλον ἅπαντας, καίπερ τῷ λιμῷ πιεζομένους,
 ἐπτέρωσε. διὸ δὲ προσχωρεῖν Βελισαρίῳ πολλὰ τιθασεύοντι
 οὐδαμῇ ἤθελον. αὐθις δ' ὡς σφίσι στρατεύμα ἐκ Ῥαβέννης
 οὐκ ἐξεληλυθός πη ἠγγέλλετο καὶ τῇ ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων ὑπερ- V 100
 20 φῶς ἤδη ἤχοντο, Βουρκέντιον πάλιν πέμπουσι, τοῦτο ἐν γράμ-
 20 μασι δηλώσαντες μόνον, ὡς πέντε ἡμερῶν οὐκέτι τὸ λοιπὸν οἳοί
 τέ εἰσι τῷ λιμῷ μάχεσθαι. ὁ δὲ αὐτοῖς ἐπανῆκεν αὐθις, Οὐτί-
 γιδος ἐπιστολὴν ἔχων ταῖς ὁμοίαις ἐλλείψιν αὐτοὺς ἀναρτῶσαν.

12. ἐσχολακέναι] ἴσ. ἐσχολακῶς Hm. 14. ἐς] εἰς L. 16. ἐπέ-
 ρωσι] ἐπέρωσι Vat. Eadem varietas p. 446 c. ibid. τιθα-
 σεύοντι L. τιθασεύοντι P.

esimantur ex culpa, quam omnem Fortuna praestat ac sustinet. Nunc, quando Theodebertum abscessisse audimus, brevi, si Deus volet, cum omni Gothorum exercitu vobis aderimus. Cacterum adversa, quae incidunt, ferre vos decet fortiter et convenienter necessitati, illius vestrae virtutis memores; cuius ergo vos ex omnibus delectos locavi Auximi: et revereri opinionem debetis, quam de vobis adeo praeclaram habent Gotthi universi, ut vos Ravennae et salutis suae propugnaculum esse voluerint. Simul haec Vitigis epistolam exaravit, multa pecunia donatum remisit hominem: qui cum Auximum pervenisset, ad sodales reversus, et causatus se valitudinis gratia in vicino quodam templo moratum esse, ad consuetam stationem se retulit, et nemine conscio, hostibus literas reddidit: quarum publica lectio omnes, quamvis fame pressos, ita erexit, ut blandienti plurimum Belisario dedere se recusaverint. Cum autem nullas Ravenna eductas copias audirent, et summa iam cibariorum penuria conficiarentur, Barcentium iterum mittant, ac per literas hoc unum significant, se ultra dies quinque non posse fami resistere. Ille cum Vitigis epistola rediit, quae simili spe eorum animos suspendebat.

- B** Ῥωμαῖοι δὲ οὐδὲν τι ἤσσαν ἀχθόμενοι, ὅτι δὴ ἐν χώρᾳ ἐρή-
μῳ μακρὰν οὕτω προσεδραίαν πεποιήνται, διηγοροῦντο, οὐκ ἐν-
διδόντας σφίσι ἐν τοσοῦτοις κακοῖς τοὺς βαρβάρους ὀρῶντες.
διὸ δὴ Βελισάριος ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο ζῶντά τινα τῶν ἐν τοῖς πο-
λεμίοις δοκίμων λαβεῖν, ὅπως ἂν γνοίη ὅτου δὴ ἕνεκα τὰ δεινὰ δ
καρτεροῦσιν οἱ βάρβαροι, καὶ οἱ ὁ Βαλεριανὸς τὸ τοιοῦτο ὑπουρ-
γήσειν εὐπειτῶς ὠμολόγει. εἶναι γάρ τινας τῶν οἱ ἐπομένων ἐκ τοῦ
Σκλαβηνῶν ἔθνος, οἳ κρύπτεσθαι τε ὑπὸ λίθῳ βραχεῖ, ἢ φω-
τῶν ἄλλῳ τῷ παρατυχόντι, εἰώθασι καὶ ἀναρπάξιν ἄνδρα πο-
λέμιον. τοῦτό τε αἰεὶ παρὰ ποταμὸν Ἰστρον, ἐνθα δὴ ἴδρυνται, ἕς 10
- C** τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς ἄλλους βαρβάρους ἐνδείκνυνται. ἦσθη
τῷ λόγῳ Βελισάριος καὶ τοῦ ἔργου ἐπιμελεῖσθαι κατὰ τάχος ἐκέ-
λευε. Βαλεριανὸς οὖν ἀπολέξας τῶν Σκλαβηνῶν ἓνα σώματός
τε μεγέθους περὶ εὖ ἦκοντα καὶ διαφερόντως δραστήριον, ἄνδρα
ἐλεῖν πολέμιον ζῶντα ἐπέστειλε, χρήματά οἱ μεγάλα πρὸς Βελι- 15
σαρίῳ ἰσχυρισάμενος ἕσσεσθαι. δράσειν δὲ τοῦτο αὐτὸς ἐν τῷ
χωρίῳ εὐπειτῶς ἔφασκεν, οὐπερ ἢ πόα τυγχάνει οὔσα. χρόνου
- H** 250 γὰρ πολλοῦ ταύτῃ τοὺς Γότθους ἀπορία τῶν ἀναγκαίων σιτίζε-
σθαι. ὁ μὲν οὖν Σκλαβηνὸς ὄρθρον βαθέος ἄγχιστα τοῦ περι-
βόλου γενόμενος, ἐν θάμνῳ τιῇ ἐγκαλυψάμενός τε καὶ τὸ σῶμα 20
- D** ἐς ὀλίγον ξυναγαγὼν ἀμφὶ τὴν πόαν ἐκρύπτετο. αἴμα δὲ ἡμέρα
Γότθος ἀνήρ ἐνταῦθα ἦκων τὰς βοτάνας κατὰ τάχος ξυνέλεγε,
ἐκ μὲν τοῦ θάμνου ὑποτοπάζων οὐδὲν ἄχαρι, συχνὰ δὲ περισκο-

15. ἐλεῖν] ἔχειν HL.

Romani vero, haud levius ferentes tam longe extractam deserta in ora obsidionem, fluctuabant; praesertim cum Barbaros viderent ad deditionem non redigi tot aerumnis. Quamobrem dabat operam Belisarius, ut eorum, qui inter hostes praestabant, aliquem vivum caperet, ex quo causam cognosceret tantae in malis constantiae Barbarorum. Id se facile effecturum Valerianus recepit: cum in suorum haberet numero Sclavenos aliquot, qui sub angusto saxo aut virgulto quolibet obvio delitescere, et hostem quemlibet rapere consuevisent: hoc illos ad Istrum fluvium, ubi sunt gentis sedes, in alios Barbaros ac Romanos factitasse. Laetus auditis Belisarius, rem ocius accurari iubet. Itaque Valerianus uni ex omnibus Sclavenis delecto, mole corporis ac strenuitate insigni, grandem a Belisario pecuniam pollicitus, iniungit ut hostium aliquem vivum capiat. Id Barbarus facile in eo loco, qui herba vestitus erat, perfecturum se dixit: iamdiu enim esse cum Gotthi, cibariis absumptis, inde se alerent. Summo igitur mane Sclavenus ad murum accedit, et frutice tectus, contracto corpore ad herbam latet. Ut primum illuxit, vir quidam eo progressus, raptim herbas colligere coepit, nihil mali a frutice

πῶν ἐς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, μὴ τις ἐς αὐτὸν ἐνθῆνδε
 ἴοι. καὶ οἱ ἐπιπεσῶν ὄπισθεν ὁ Σκλαβητὸς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου
 ἀνάρπαστον ἐποίησατο, σφίγγων τε μέσον καρτερώς χερσὶν ἀμ-
 φοτέραις τὸν ἄνθρωπον, ἕς τε τὸ στρατόπεδον ἤνεγκε φέρων καὶ
 5 Βαλεριανῷ ἐνεχείρισεν. ᾧ δὴ πυνθανομένῳ, ᾧ δῆποτε Γότθοι
 πιστεύοντες, καίτοι μὴ τὸ ἰσχυρὸν ἔχοντες, ἥκιστα ἐθέλουσι
 προσχωρεῖν σφίσι, ἀλλ' ἐκούσιοι τὰ δεινότερα ἐγκαρτεροῦσι,
 τὸν πάντα λόγον ἀμφὶ τῷ Βουρκεντίῳ ὁ βάρβαρος ἔφρασε καὶ
 αὐτὸν οἱ ἐς ὄψιν ἤκοντα ἤλεγχεν. ὁ δὲ Βουρκέντιος, ἐπεὶ ἔκλυ-
 10 στος ἤδη γεγονῶς ἦσθετο, οὐδὲν τῶν γεγραμμένων ἀπέκρυψε.
 διὸ δὴ Βελισάριος μὲν τοῖς ἐταίροις αὐτὸν ὅ τι βούλοιντο παρ- P 452
 ὄκει χρῆσθαι, οἱ δὲ αὐτὸν ζῶντα οὐκ ἐς μακρὰν ἔκαυσαν, θρω-
 μένων τὰ ποιούμενα τῶν πολεμίων. Βουρκέντιος μὲν αὐτῷ τῆς
 φιλοχρηματίας ἀπέλαυσε.

15 κζ'. Βελισάριος δὲ οὐδὲν τι ἤσσον ἀντέχοντας τῇ ταλαι-
 πωρίᾳ τοὺς βαρβάρους ὄρων ἐς τοῦ ὕδατος καθίστασθαι τὴν B
 ἐπιβουλὴν διανοεῖτο, ταύτῃ ῥῆθόν τε καὶ εὐπωρότερον αἰρήσειν
 τοὺς πολεμίους οἰόμενος. καὶ ἦν γὰρ τις κρήνη Αὐξίμου πρὸς
 βορρᾶν ἄνεμον ἐν χώρῳ κρημνώδει, τοῦ περιβόλου ἀπέχουσα ὅσον
 20 λίθου βολὴν, κατὰ βραχὺ μάλιστα τὸν ῥοῦν ἀφιεῖσα ἐς τινα δε-
 ξαμενὴν αὐτόθι ἔκπαισι οὔσαν. ἥ τε δεξαμενὴ πλήρης γεγενημέ-
 νη ἐκ ταύτης δὴ τῆς ὀλίγης ἐπιρροῆς παρέχετο πόνον οὐδενὶ τοῖς
 ἐν Αὐξίμῳ ὑδρεύεσθαι. ἔννοιά τε Βελισαρίῳ ἐγένετο ὡς, ἦν

9. ἤλεγχεν P ex Vat. ἤθλεον HL. 10. γεγραμμένων] πεπρα-
 γμένων Pm. 14. ἀπέλαυσε] ἀπήλαυσε P. 21. ἔκπαισι] ἐκ
 καλαιού Scaliger. Sic p. 457 b.

metuens, ac solum in castra hostium coniciens saepius oculos, ne quis infestus illinc veniret. Repente Sclavenus a tergo irruens ipsum arripit, et valide ambabus manibus medium stringens, in castra aufert, traditque Valeriano: cui quaerenti, quid tantam spem Gotthis faceret, ut, quamvis accisis viribus, durissima constanter perpeti mallet, quam sese dedere? fraudem omnem Burcentii Barbarus enuntiavit, ipsumque ante oculos adductum convicit. Burcentius, ubi se manifesto teneri vidit, eorum celavit nihil, quae acta fuerant. Eum Belisarius permisit arbitrio commilitonum: hi verum vivum subinde combusserant sub hostium oculis. Hunc denique Burcentius cupiditatis fructum cepit.

27. In calamitate perstare videns Barbarus Belisarius, illis aquam subducere meditabatur, hanc viam ratus ad capiendos hostes faciliorem esse et magis compendiariam. Qua Septentrionem Auximum spectat, fons quidam erat in praecipiti loco, iactu lapidis procul a moenibus, et vena admodum tenui illabebatur in veterem cryptam: cuius lacus, fluento illo impletus modico, iis, qui erant Auximi, haustus faciles dabat. Sic autem

μη τὸ ὕδωρ ἐνταῦθα ξυσταῖη, οὐ μή ποτε οἰοί τε ὦσιν οἱ βάρ-
 βαροι πρὸς τῶν πολεμίων βαλλόμενοι ἐν χρόνῳ πολλῶ ἀπὸ τῆς
 C ἐπιρροῆς τοὺς ἀμφορέας ἐμπλήσασθαι. διαφθεῖραι γοῦν ἐθέλων
 V 101 τὴν δεξαμενὴν ἐπενοίει τάδε. ἔξοπλισας τὸ στράτευμα ὅλον, κύ-
 κλω τε αὐτὸ τοῦ περιβόλου ὡς ἐς μάχην ταξάμενος, δόκησιν τοῖς 5
 ἐναντίοις παρῆλθε ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλεῖν αὐτίκα δὴ μᾶλα
 πανταχόθεν μέλλοι. διὸ δὴ κατωρρωθηκότες τὴν ἔφοδον οἱ Γότ-
 θοι ἐν ταῖς ἐπάλξεσιν ἡσυχῇ ἕμενον, ὡς ἐνθένδε ἀμνησούμενοι
 τοῖς πολεμίοις. ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριος Ἰσαύρους πέντε τοὺς ἐς
 τὰς οἰκοδομίας ἐμπείρους ζύν τε πελέκεσι καὶ ἄλλοις ὀργάνοις ἐς 10
 λίθων ἐκτομὰς ἐπιτηδεύοις ἐς τὴν δεξαμενὴν ἀσπίδων πλήθει
 κρυπτομένους ἐσήγαγε, διαφθεῖραι τε καὶ διελεῖν τοὺς τοίχους
 πάσῃ δυνάμει κατὰ τάχος ἐκέλευεν. οἱ δὲ βάρβαροι τέως μὲν
 τοὺς ἄνδρας ὑπὸ τὸ τεῖχος ὑποπτεύοντες ἵνα ἡσυχίαν ἦγον, ὅπως
 D ἂν ὡς ἀγχοτάτω γενομένων εὐπετῶς βύλοιεν, ἐν νῦν τὸ ποιούμε- 15
 νον ἤκιστα ἔχοντες· ἐπεὶ δὲ τοὺς Ἰσαύρους ἐντὸς γενομένους
 τῆς δεξαμενῆς εἶδον, λίθους τε καὶ τοξένηματα πάντα ἐπ' αὐτοὺς
 ἔβαλλον. τότε δὴ οἱ μὲν ἄλλοι Ῥωμαίων ἅπαντες ὑπεχώρουν
 δρόμῳ, μόνοι δὲ οἱ πέντε Ἰσαυροὶ, ἐπεὶ ἐγένοντο ἐν τῷ ἀσφαλεῖ,
 ἔργου εἶχοντο. κύρτωμα γάρ τι ὑπὲρ τοῦ ὕδατος σκιᾶς ἕνεκα 20
 τοῖς πύλαι ἀνθρώποις τῆδε πεποιήται. οὗ δὴ ἐντὸς γεγενημένοι,
 ὡς ἤκιστα τῶν πολεμίων, καίπερ συγγὰ βαλλόντων, ἐφρόντιζον.
 διὸ δὴ οἱ Γότθοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου μένειν οὐκέτι ἠνείχοντο,

8. ἀμνησούμενοι] Vulgo ἀμνηόμενοι.
 8. ἀμνησούμενοι] Suidas s. v. κύρτωμα.

20. τοῦ ὕδατος] τῆς δε-

statuebat Belisarius, si ibi aqua non colligeretur, eo redactum iri Barba-
 ros, ut missilibus hostium impetiti multo tempore non possent implere
 amphoras manante latice. Itaque capto destruendi lacus consilio, ratio-
 nem hanc iniit. Cum arma omnibus imperasset, ita muros corona ad
 pugnam instructa cinxit, ut hostibus opinionem praeberit impressionis
 mox undique faciendae. Quam horrentes Gothi, ad pinnas stabant, ut
 inde hostem propellerent. Interea Belisarius Isauros quinque, fabrilis
 artis peritos, cum securibus aliisque instrumentis ad lapides caedendos
 idoneis, in receptaculum aquae inducit, multis protectos clypeis, omnique
 ope et celeritate parietes rumpere ac diruere iubet. Tum quidem Bar-
 bari, illos rati muro succedere, se continebant, ut eos, cum proxime ac-
 cessisset, facile telis figerent; nec dum fraudem deprehendebant. At ubi
 Isauros cryptam ingressos viderunt, lapides ac missilia omnis generis eo
 coniciunt. Tum caeteri Romani omnes cursu retro pedem tulerunt: soli
 quinque Isauri coepto admoveere manum, in tuto positi. Siquidem obum-
 brandi loci gratia, fornix quondam impositus aquae fuerat: quem illi in-
 gressi densa hostium tela ridebant. Quare Gothi non amplius potue-

ἀλλὰ ἀνοίξαντες τὴν ταύτη πυλίδα ἐπὶ τοὺς Ἰσαύρους ἄπαντες
 θυμῷ τε πολλῷ καὶ θυρόβῳ ἐχόμενοι ἦσαν. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι P 453
 Βελισαρίου σφισιν ἐγκελευόμενον, σπουδῇ πολλῇ ἐπηρτίαζον. γί-
 νεται μὲν οὖν μάχη καρτερὰ ἐν χρόνῳ πολλῷ ὠδισμὸν ἔχουσα
 5 καὶ φόνος ἑκατέρων πολὺς. Ῥωμαίων δὲ μᾶλλον συχνοὶ ἔπιπτον.
 αἶτε γὰρ οἱ βάρβαροι ὑπερθεῖν ἀμυνόμενοι πλείους ἔκτεινον ἢ αὐτοὶ
 ἔθνησκον. ἐνδιδόναι μέντοι Ῥωμαῖοι οὐδαμῇ ἤθελον, παρόντα τε
 καὶ κραυγῇ ἐγκελευόμενον Βελισάριον αἰσχυρόμενοι. τότε δὴ καὶ βέ-
 λος τι ἐπὶ τὴν τοῦ στρατηγοῦ γαστέρα ἦει ξὺν ῥοίῳ πολλῷ, πρὸς
 10 τοῦ τῶν ἐναντίων, εἴτε τύχῃ τινὶ εἴτε προνοίᾳ ἐνταῦθα βληθέν.
 ὅπερ Βελισάριος μὲν ὡς ἦμισα εἶδεν. οὐδὲ γὰρ οὖν φυλάσσεισθαι
 οὐδέ πη ἐκτρέπεσθαι ἴσχυσε. δορυφόρος δὲ τις Οὐνίγατος ὄνομα B
 παρ' αὐτὸν ἐστηκὼς κατενόησέ τε, οὐκ ἄποθεν ὦν τῆς Βελισα-
 ρίου γαστρὸς, καὶ χεῖρα τὴν δεξιὰν προβαλλόμενος ἔσωσε μὲν τὸν H 251
 15 στρατηγὸν ἐκ τοῦ παραδόξου, αὐτὸς δὲ πληγείς τῷ τοξέυματι
 εὐθύς μὲν περιώδυνος γεγονὼς ἀνεχώρησε. μετὰ δὲ τῶν νεύρων
 οἱ ἀποκοπέντων οὐκέτι τὴν χεῖρα ἐνεργεῖν ἴσχυσεν, ἣ τε μάχη
 πρῶτ' ἀρξάμενη ἐς μέσην ἡμέραν ἀφίκετο. καὶ τῶν Ἀρμενίων ἄν-
 20 δρες ἐπὶ ὑπὸ τε Ναρσῆ καὶ Ἀρατίῳ τασσόμενοι ἔργα ἐπεδείξαν-
 20 το ἀρετῆς ἄξια, ἕς τε τὴν δυσχωρίαν, ἣ μάλ' ἀνάτης ἦν, καὶ
 ἐν τῷ ὁμαλῷ περιθέοντες καὶ κτείνοντες τῶν πολεμίων τοὺς αἰεὶ C
 σφισιν ἀντιστατοῦντας, ἕως διωσάμενοι τοὺς βελίην βαρβά-
 ρους ἐτρέφαντο. οἳ τε ἄλλοι Ῥωμαῖοι ἐνδιδόντας ὀρῶντες ἦδη

9. ἦει] Valgo ἔει.

22. τοὺς] τε τοὺς P.

runt tenere se murorum septo; sed porta, quae illic est, patefacta, omnes,
 gravi stimulante ira, in Isauros tumultuose se effuderunt. Hortante mox
 Belisario, Romani animosissime occurrere. Fervet pugna, et quidem diu,
 dum se invicem trudent, cum magna utrinque caede: quae tamen Romano
 afflixit gravius. Nam e superiori loco repugnantes Barbari maiorem
 cladem afferbant, quam ipsi acciperent. Romani tamen cedere nolebant,
 praesentem et clamore excitantem Belisarium reveriti. Quo tempore im-
 pulsa ab hoste quopiam sagitta, sive casu, sive consilio, recta in ventrem
 Magistri militum magno stridens impetu ferebatur. Ad eam non adver-
 tens Belisarius, nec cavere sibi, nec declinare poterat. Verum Protector
 quidam, cui nomen Unigato, haud procul ventre Belisarii stans, advertit,
 et praetenta dextera Magistrum militiae praeter opinionem servavit: ipse
 sagitta ictus, statim excessit praelio, doloris vi; nec manu in posterum
 uti potuit, quod eius nervi praecisi essent. Coepta mane pugna ad me-
 ridiem usque producta est: in qua Armenii septem, qui sub Narsete et
 Aratio stipendia faciebant, fortissime se gesserunt, in salebris loci maxi-
 me ardui aequae ut in plano decurrentes, atque hostibus, qui se obfirma-
 rent, inferentes necem; donec oppositos sibi Barbaros terga dare coege-
 runt. Romani caeteri, hostem videntes iam inclinari, instant: tum fu-
 Procopius II.

τοὺς πολεμίους ἐδίωκον καὶ ἡ τροπὴ λαμπρὰ ἐγεγόνει, οἱ τε βάρβαροι αὐθις ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν τῆν τε δεξαμενὴν διεφθάρθαι καὶ τοῖς Ἰσαύροις ἅπαν ἐπιτελεῖσθαι τὸ ἔργον ᾤοντο, οἱ δὲ οὐδὲ ὅσον χάλικα ἐνθὲνδε ἀφελῆσθαι ἐς τὸ παντελὲς ἴσχυσαν. οἱ γὰρ πάλαι τεχνῖται, ἀρετῆς ἐς τὰ ἔργα 5 ἐπιμελούμενοι μάλιστα, οὕτω δὴ καὶ ταύτην τὴν οἰκοδομίαν ἐργάσαντο, ὥστε μῆτε χρόνῳ μῆτε ἀνθρώπων ἐπιβουλῇ εἴκειν.

D ἄπρακτοι γοῦν οἱ Ἰσαυροί, ἐπειδὴ Ῥωμαίους τοῦ χώρου κρατήσαντας εἶδον, ἐκ τῆς δεξαμενῆς ἀπαλλαγέντες ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. διὰ δὲ Βελισάριος τῶν τε ζῶων τὰ νεκρὰ καὶ βο- 10 τάνας ἐς ἀνθρώπου φθορὰν ἰκανῶς πεφυκυίας ὀρίπτειν ἐν τῷ ὕδατι τοὺς στρατιώτας ἐκέλευε καὶ λίθον κατακεκαυμένην ἐνδελεχέστατα (ἣν πάλαι μὲν τίτανον, τανῦν δὲ ἄσβεστον καλεῖν νεομίκασιν) ἐμβάλλοντας ἐνταῦθα σβεννύειν. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίουν, οἱ δὲ βάρβαροι φρέατι ἐντὸς τοῦ περιβόλου, ὕδωρ 15 τι βραχὺ ὡς μάλιστα ἔχοντι, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ἐλασσύνως ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν ἐχρῶντο. καὶ τὸ λοιπὸν Βελισάριος οὔτε βία τὸ χωρίον ἐλεῖν οὔτε τινα ἐπιβουλὴν ἐπιδείξασθαι ὕδατος πέρι ἢ ἄλλου ὄνουοῦν ἐν σπονδῇ ἐποιεῖτο, μόνῳ τῷ λιμῷ περιέσεσθαι τῶν

P 454
V 102
πολεμίων ἐλπίδα ἔχων. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῆς φυλακῆς ἰσχυρότατα 20 ἐπεμελεῖτο. οἱ τε Γότθοι καταδοκοῦντες ἔτι τὸν ἐκ Ῥαβέννης στρατὸν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων ἠσύχαζον.

7. μῆτε — μῆτε] μηδὲ — μηδὲ P. 13. καλεῖν νεομίκασιν] καλοῦσι Suidas s. v. τίτανον. 21. ἐπεμελεῖτο] ἐπιμελεῖτο L.

gientes aperte Barbari, in urbem se conficiunt. Romani iam ab Isauris dirutum fontis conceptaculum, et extremam incepto manum accessisse existimabant. At illi ne unum quidem silicem avellere quiverant. Artifices enim veteres, omnem artis suae vim operibus adhibere soliti, sic istud construxerant, ut nec temporis nec hominum iniuriis cederet. Isauri igitur, ut Romanos viderunt potiri campo, re infecta, egressi crypta, in castra redierunt. Quapropter militibus imperavit Belisarius, ut cadavera pecudum, herbasque homini nocentissimas in aquam iacerent, et summe combustum igne lapidem, qui quondam Calx, hodie Asbestus vulgo dicitur [quod ignea vis in eo non sit extincta] immitterent extinguerentque. Dictum ac factum. Interim Barbari puteo, qui intra muros erat aquae pauperrimus, parcius utebantur quam necessitas posceret. Neque ultra Belisarius vi urbem capere, vel aquae aliussve rei causa moliri quidquam tendebat, sperans fore ut sola fame domaret hostes; eamque ob causam in custodiam tota mente incumbabat. Gotthi avida adhuc pendentes expectatione mittendi Ravenna exercitus, in summa rei cibariorum angustia nihil movebatur.

Ἦδη δὲ οἱ ἐν Φισούλῃ πολιορκούμενοι ὡς μάλιστα τῷ λιμῷ ἐπιέζοντο, φέρον τε τὸ κακὸν οὐχ οἷοι τε ὄντες, ἀπεικόντες δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐκ Ῥαβέννης ἐλπίδα, τοῖς ἐναντίοις προσχωρεῖν ἔγνωσαν. Κυπριανῷ τοίνυν καὶ Ἰουστίνῳ ἐς λόγους ἐλθόντες, 5 τὰ τε πιστὰ ὑπὲρ τῶν σωμάτων λαβόντες, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ φρούριον ὁμολογία παρέδωσαν. καὶ αὐτοὺς οἱ ἀμφὶ Κυπριανὸν ξὸν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐπαγόμενοι, φρουράν τε αὐτάρκη ἐν Φισούλῃ καταστησάμενοι, ἐς Ἀἰξίμον ἦλθον. Βελισάριος δὲ αὐτῶν τοὺς ἡγουμένους τοῖς ἐν Ἀἰξίμῳ βαρβάροις αἰεὶ ἐνδεικνύ- B
10 μενος ἐκέλευε τῆς ἀπονομίας μεθίεσθαι, τὴν ἐκ Ῥαβέννης ἀποσι-
σαμένους ἐλπίδα, δι' ἧς ὄνησίς τις οὐ μὴ ποτε οὐδὲ αὐτοῖς ἔσται,
ἀλλ' ἐπὶ πλείστον τῇ ταλαιπωρίᾳ κεκακωμένοι οὐδὲν ἔσπον ἐς
ταῦτόν τύχης τοῖς ἐν Φισούλῃ ἀφίξονται. οἱ δὲ πολλὰ ἐν σφίσι
αὐτοῖς λογισόμενοι, ἐπιυδῆ τῷ λιμῷ οὐκέτι ἀντεῖχον, τοὺς τε λό-
15 γους ἐνεδέχοντο καὶ παραδοῦναι τὴν πόλιν ἤξιον, ἐφ' ᾧ αὐτοὶ
ἀπαθεῖς κακῶν ξὸν τοῖς χρήμασιν ἐπὶ Ῥαβέννης πορεύσονται.
διὸ δὴ Βελισάριος τοῖς παροῦσι διηγορεῖτο, πολεμίους μὲν τοιοῦ-
τους τε τὴν ἀρετὴν καὶ τοσοῦτους τὸ πλῆθος τοῖς ἐν Ῥαβέννῃ
ἀναμίγνεσθαι ἀξύνφορον οἰόμενος, τοῦ δὲ καιροῦ ὑστερηῆσαι ὡς C
20 ἦκιστα ἤθελεν, ἀλλ' ἐπὶ Ῥαβεννάν τε καὶ Οὐτίγγιν, ἠρωρημένων
ἔτι τῶν πραγμάτων, ἵηται. Φράγγοι γὰρ αὐτὸν ξυνετάρασσον,
Γότθοις ἐπικουρίαν ἀφίξασθαι ἀντίκα δὴ μάλα ἐπιδοξοὶ ὄντες.
ὣν δὴ προτερεῆσαι τὴν παρουσίαν ἐν σπουδῇ ἔχων διαλύει τὴν

19. τοῦ δὲ καιροῦ] τὸν δὲ καιρὸν HL.

Iam vero qui Faesulis obsidebantur, cum vehementissime fame pressi, illius saevitiam ferre minime possent, nec venturum Ravenna auxilium sperarent, hosti sese permittere decreverunt. Itaque cum Cypriano ac Iustino collocuti, accepta incolumitatis fide, se et castrum tradiderunt voluntaria deditione. Cyprianus, iusto Faesulis constituto praesidio, illos cum Rom. exercitu Auximum duxit. Quorum Duces Barbaris, Auximum habentibus, ostentans Belisarius, hortabatur ut insanire desinerent, spe, quam Ravenna obtulerat, abiecta penitus, utpote inutili; cum ipsos, aerumnis diuturnis confectos, eadem sors, quam praesidium Faesulanum subisset, nihilo certius maneret. Illi, re inter se multum considerata, iam fame victi, aures dictis faciles dederunt, ac de urbe tradenda assensum sunt; sed ea lege ut salvi atque incolumes cum suis opibus Ravennam irent. Haesit hic Belisarius, sibi adversari intelligens tot ac tam fortium hostium cum illis, qui Ravennae erant, coniunctionem. Nolebat autem mora occasionem omittere, sed Ravennam ac Vitigin petere cogitabat rebus adhuc suspensis. Ipsum enim sollicitum habebant Franci, quos Gotthis propediem suppetias venturos erat opinio. Horum adven-

προσιδρειαν μή πως Αύξιμον ἰλοούσης οὐκ οἴος τε ἦν. οἱ τε στρα-
 τιῶται οὐκ εἶον ξυγγωρεῖν τοῖς βαρβάροις τὰ χρήματα, οὕτω
 μὲν πολλὰ τραύματα ἐνδεικνύμενοι, ἄπερ ἐνταῦθα πρὸς αὐτῶν
 δεξάμενοι ἔτυχον, πόρους δὲ πάντας ἀπαριθμοῦντες τοὺς ἐν ταύ-
 τη σφίσι τῇ πολιορκίᾳ ξυμπεπτωκότας, ὧν δὴ ἄλλα εἶναι τῶν 5
 D ἤσσημένων τὰ λάφυρα ἰσχυρίζοντο. τέλος δὲ οἱ τε Ῥωμαῖοι,
 καιροῦ ὀξύτητι ἀναγκασθέντες, καὶ Γότθοι τῶν λιμῶν βιαζόμενοι
 H 252 ξυνλασιν ἀλλήλοις, ἐφ' ᾧ τῶν μὲν χρημάτων τὰ ἡμίσεια Ῥωμαῖοι
 ἐν σφίσι αὐτοῖς διανέμονται, τὰ δὲ λεπτόμενα Γότθοι ἔχοντες
 βασιλέως κατήκοοι ὄσιν. ἐκάτεροι τοίνυν ὑπὲρ τούτων τὰ πι- 10
 στὰ ἔδοσαν, Ῥωμαίων μὲν οἱ ἄρχοντες τὰ ξυγκείμενα κύρια εἶναι,
 Γότθοι δὲ τῶν χρημάτων οὐδ' ὀτιοῦν ἀποκρούπτεσθαι. οὕτω τε
 δὴ τὰ χρήματα πάντα ἐνέλιμαντο καὶ Ῥωμαῖοι μὲν Αὐξιμον ἔσχον,
 οἱ δὲ βάρβαροι τῶν βασιλέως στρατεύματι ἀνεμίγνοντο.
 P 455 κή. Ἐπεὶ δὲ Βελισάριος Αὐξιμον εἶλε, Ῥάβενναν πολιορκ- 15
 κειν ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο καὶ ἄπαν τὸ στρατεύμα ἐνταῦθα ἐπέηγε.
 Μάγνον τε πέμπας ξὺν πλῆθει πολλῶν ἐπὶ Ῥαβέννης ἰέναι ἐκέλευε,
 Πάδου τε τοῦ ποταμοῦ τὴν ὄχθην αἰεὶ περιόοντα φυλακὴν ἔχειν,
 ὅπως δὴ μὴ τὸ λοιπὸν ἐνθρόνδε οἱ Γότθοι τὰ ἐπιτήδεια ἔσκομι-
 ζονται. καὶ Βιτάλιος δὲ οἱ ξὺν στρατῶν ἐκ Δαλματίας ἀφικόμε- 20
 νος ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐτέραν ἐφύλασσε. ἐνταῦθα αὐτοῖς
 ξυνέβη τις τύχη, δῆλωσιν ἄντικρυς ποιουμένη ὅτι δὴ αὐτῇ πρω-
 τανῶσει ἀμφοτέροις τὰ πράγματα. συχνὰς γὰρ οἱ Γότθοι ἀκά-

3. τραύματα] πράγματα L.

tum praevertere cum maxime vellet, nondum capto Auximo, obsidionem solvere nequibat. Intercedebant etiam milites, ut ne Barbaris permitteret exportare pecunias. Vulnera, quae hic ab illis plurima acceperant, ostentantes, laboresque omnes enumerantes, quos in obsidione exantlavissent, eorum praemia esse affirmabant hostium devictorum spolia. Denique hinc Romanis, occasionis praecipiti lapsu; inde Gotthis fame compulsis, pacto convenit, ut Romani dimidiam pecuniarum partem inter se dividerent; Gotthi, altera retenta, in ius ac ditionem Imperatoris venirent. Haec data utrinque fide sancita sunt: ac Duces quidem Romani, mansura pacta; Gotthi, nihil pecuniae abeconsuro se promiserunt. Itaque divisa omni pecunia, occuparunt Romani Auximum; Barbari Imperatoris copiis sese admiscuerunt.

28. Potitus Auximo Belisarius, Ravennam obsidere contendit, eoque omnes copias ducit. Praemisso illuc cum manu valida Magno iniungit ut Padi ripam continenter obeundo Gotthos ea parte comeatibus intercludat. Vitalius, qui ex Dalmatia cum copiis advenerat, alteram fluminis ripam inedit. Hic ipsis eum attulit Fortuna casum, quo manifeste probavit, se pro arbitrio de utriusque gentis rebus constituturam. An-

τους πρότερον ἐν Λιγούροις συλλέξαντες ἐς τὸν Πιάδον καθήκαν, Β
 ἄσπερ ἐμπλησάμενοι σίτου τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλεῖν V 103
 ἐπὶ Ῥαβέννης διανοοῦντο. οὕτω δὲ τοῦ ποταμοῦ τούτου ὕδωρ
 ἐκείνω τῷ χρόνῳ ὑπέληγεν ὥστε αὐτῷ ναυτλλεῖσθαι τὸ παράπαν
 5 ἀδύνατα ἦν, ἕως ἐπελθόντες Ῥωμαῖοι τὰς ἀκάτους ζῆν τοῖς φορ-
 τίοις ἄπασιν εἶλον. ὅτε ποταμὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐς ῥοῦν
 ἐπαιῶν τὸν καθήκοντα νασιπόρος τὸ λοιπὸν ἐγεγένει. τοῦτο
 δὲ αὐτῷ ξυμβῆναι οὐ πρότερον ἀκοῆ ἴσμεν. ἤδη τε οἱ
 βύρβαροι τῶν ἐπιτηδείων ὑποσπανίζεν ἤρξαντο. οὔτε γὰρ διὰ C
 10 κόλπου τι ἐσκομίζεσθαι τοῦ Ἴονίου εἶχον, θαλασσοκρατούντων
 πανταχῇ τῶν πολεμίων, καὶ τοῦ ποταμοῦ ἀπεκλείντα. γνόν-
 τες δὲ οἱ Φράγγων ἄρχοντες τὰ παιούμενα προσποιεῖσθαι τε τὴν
 Ἰταλίαν ἐθέλοντες, πρέσβεις παρὰ τὸν Οὐτίγιν ἐμπουσι, ξυμ-
 μαχίας ὑπόσχεσιν προτεινόμενοι, ἐφ' ᾧ τῆς χώρας ζῆν αὐτῷ
 15 ἄρξουσιν. ὅπερ Βελισάριος ὡς ἤκουσεν, πρέσβεις καὶ αὐτὸς ἀν-
 τεροῦντας Γερμανοῖς ἐπέμψεν ἄλλους τε καὶ Θεοδόσιον τὸν τῆ
 οἰκίᾳ τῆ αὐτοῦ ἐφεστῶτα.

Πρῶτοι μὲν οὖν οἱ Γερμανῶν πρέσβεις Οὐτίγιδι ἐς ὄψιν D
 ἐλθόντες ἐλέξαν τοιάδε „Ἐπέμψαν ἡμᾶς οἱ Γερμανῶν ἄρχοντες,
 20 δυσχεραίνοντες μὲν ὅτι δὴ πρὸς Βελισαρίῳ πολιορκεῖσθαι ὁμᾶς
 ἤκουσαν, τιμωρεῖν δὲ ἡμῖν τάχιστα κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἐν σπου-
 δῇ ἔχοντες. τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον ἀνδρῶν μαχίμων οὐχ ἤσ-
 σον ἢ ἐς μυριάδας πενήκοντα ἤδη πον τὰς Ἄλπεις ὑπερβεβηκένας

tea Gotthi magnam scapharum vim, quas contraxerant in Liguria, in Pa-
 dum deduxerant; et cum eas frumento aliisque comestibus impleissent,
 Ravennam navigare consilium erat. Tunc autem fluvius ita decrevit, ut
 impar esset ferendis navibus, quasi Romanos expectaret: qui superve-
 nientes, scaphas et omnia, quibus onustae erant, ceperunt. Paulo post
 ad convenientem sibi cursum rediens amnis, navigabilem sese praebuit:
 quod ipsi nunquam antea contigisse audivimus. Iam cibaliorum penuria
 laborare coeperant Barbari, cum nec per sinum Ionium invehere quid-
 quam possent, Romanis ubique mari dominantibus, nec flumen ipsis pa-
 teret. De his certiores facti Francorum Reges, quibus in animo erat
 Italiam adiungere ditioni suae, ad Vitigin legationem mittunt, pollicentes
 belli societatem, ea conditione, ut Italiae cum ipso imperent. Quod ubi
 audiit Belisarius, Legatos et ipse destinat Germanos contradicetarios, Theo-
 dosium videlicet domus suae Praefectum, aliosque.

Priores ad Vitigin intromissi Germanorum Legati orationem hanc
 habuerunt. Huc nos miserunt Germanorum Principes, graviter ex eo sol-
 liciti, quod a Belisario obsideri vos audierunt, et nihil non agentes, ut vo-
 bis pro sociali officio quamprimum opitulentur. Iam certe non minus quin-
 centa millia virorum fortium superasse Alpes credimus: de quibus hoc ia-

ολόμεθα, οὗς πελέεσι τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν ζύμπασαν ἐν τῇ
 P 456 πρώτῃ ὀρμῇ καταχάσειν ἀρχοῦμεν. ὑμᾶς δὲ οὐ τῶν δουλωσο-
 μένων τῇ γνώμῃ ἐπεσθαι ἄξιον, ἀλλὰ τῶν ἐξ κίνδυνον πολέμου.
 εὐνοία τῇ ἐς Γότθους καθισταμένων. ἄλλως τε, ἦν μὲν τὰ δπλα
 ζὸν ἡμῖν ἔλοισθε, οὐδεμία λείπεται Ῥωμαίοις ἐλπίς ἀμφοτέ- 5
 ροις τοῖς στρατεύμασιν ἐς χεῖρας ἵεναι, ἀλλ' αὐτόθεν πόνῳ οὐ-
 δενί ἀναδησόμεθα τὸ τοῦ πολέμου κράτος. ἦν δέ γε ζὸν Ῥω-
 μαίοις τετάξονται Γότθοι, οὐδ' ὡς τῷ τῶν Φράγγων ἔθνεϊ ἀν-
 θέξουσιν (οὐ γὰρ ἐξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως ὁ ἀγὼν ἔσται),
 B ἀλλὰ περιέσται ὑμῖν τὸ ζὸν τοῖς πάντων πολεμιωτάτοις ἦσση- 10
 σθαι. ἐς προὔπτον δὲ κακὸν ἵεναι, παρὸν κινδύνου ἐκτὸς σώζε-
 σθαι, πολλὴ ἄνοια. ὅπως δὲ ἄπιστον πᾶσι βαρβάροις τὸ Ῥω-
 μαίων καθέστηκε γένος, ἐπεὶ καὶ φύσει πολέμιόν ἐστιν. ἡμεῖς
 μὲν οὖν ξυνάρξομέν τε βουλομένοις ὑμῖν Ἰταλίας ἀπίσης καὶ τὴν
 χώραν διοικησόμεθα, ὅπη ἂν δοκῇ ὡς ἄριστα ἔχειν. σὲ δὲ καὶ 15
 Γότθους ἐλέσθαι εἰκὸς ὃ τι ἂν ὑμῖν ξυνολοῖσιν μέλλῃ.“ Φράγγοι
 μὲν τοσαῦτα εἶπον. παρελθόντες δὲ καὶ οἱ Βελισαρίου πρέσβεις
 ἔλεξαν ὧδε „Ὡς μὲν οὐδὲν ἂν τῷ βασιλείῳ στρατῷ λυμανεῖται
 τὸ τῶν Γερμανῶν πλήθος, ὅπερ οὗτοι δεδίττεσθαι ὑμᾶς ἄξιουσι,
 C τί ἂν τις ἐν ὑμῖν μακρολογίῃ, οἷς γε διὰ μακρὰν ἐμπειρίαν ὑπα- 20
 σαν ἐξεπίστασθαι τὴν τοῦ πολέμου ῥοπήν ξυμβαίνει, καὶ ὡς ἤχι-
 στα ἀρετῇ ἀνθρώπων ὁμίλῳ φιλεῖ ἔλασσοῦσθαι; ἐῷμεν γὰρ λέ-
 γειν ὅτι καὶ πάντων μάλιστα βασιλεῖ πάρεστι πλήθει στρατιωτῶν

19. ὅπερ] ὅπερ L et Pm.

ciamus vere, primo illos congressu Romanum omnem exercitum securibus
 obruturos. Vos autem decet sententiam sequi, non eorum, qui vobis in-
 gum servitutis imponent, sed qui in dimicationem veniunt, summo in Got-
 thos adducti studio. Accedit in primis, quod si nobiscum arma ceperitis,
 Romanis nulla spes reliqua futura est utrumque exercitum sustinendi, sed
 eos illico labore nullo debellabimus. Sin Gotthi cum Romanis vires socia-
 bunt, nec sic quidem Francorum genti resistent (iniquus enim congressus
 erit) at certo tandem cum natione vobis inimicissima profligabimini. Ex-
 tremæ autem dementiae est in exitum manifestum ruere, cum absque ullo
 belli discrimine offertur salus. Praeterea Romana gens plane infida est
 Barbaris, odio, a natura insito, intarcedente. Caeterum universae Italiae
 vobiscum, si vultis, imperabimus, et regiminis formam, quæ videbitur
 optima, sequemur. Iam tuum est et Gotthorum amplecti quæ vobis con-
 ducent. Haec Franci. Tum progressi Belisarii Oratores, haec fere lo-
 cuti sunt. Germanorum multitudinem, quam isti vobis ad terrorem osten-
 tant, Imperatoris copiis nihil nocituram, quid attinet demonstrare pluribus
 apud vos, qui in quo situm omne belli momentum sit, neque hominum in-
 genti numero virtutem cedere, longa iam experientia didicistis. Omitti-
 mus quod nemo aequè, ut Imperator, hostem poterit superare militem nu-

περιεῖναι τῶν πολεμίων. τὸ δὲ δὴ τούτων πιστὸν, ὥς χρῆσθαι ἀγχοῦσιν ἐς πάντας βαρβάρους, μετὰ γε Θοορήγγους καὶ τὸ Βουργουνζιάνων ἔθνος, καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους ὑμᾶς παρὰ τῶν ἀνδρῶν ἐπιδέδεικται. ὡς ἡμεῖς γε ἡδέως ἂν Φράγγους ἐροίμεθα 5 τίνα ποτὲ μέλλοντες ὁμείσθαι θεῖον τὸ τῆς πίστωσης ὑμῖν ἐχυρὸν ἰσχυρίζονται δώσειν. τὸν γὰρ ἤδη αὐτοῖς ὁμωμοσμένον ὄντινα τετιμήκασι τρόπον ἐπίστασθε δὴ πευ· οἷ γε παρ' ὑμῶν ἐπὶ ξυμμαχίᾳ κεκομισμένοι οὐχ ὅσον ὑμῖν τοῦ κινδύνου ξυνάρασθαι οὐ- D
δαμῶς ἔγνωσαν, ἀλλὰ καὶ ὄπλα οὕτως ἀναλίδην καθ' ὑμῶν εἰ-
10 λοντο, εἴ τις ἐν ὑμῖν τῶν πρὸς τῷ Πάδῳ ξυμπεπτωκότων δια-
σώζεται λόγος. καὶ τί δεῖ τὰ φθάσαντα λέγοντας ἐλέγχειν τὸ τῶν
Φράγγων ἀσέβημα, τῆς παρουσίας αὐτῶν πρεσβείας οὐδὲν ἂν γέ-
νηται μιαιώτερον. ὥσπερ γὰρ τῶν σφίσι ἐπιλεησμένοι ὠμολο-
γημένων τε καὶ ταῖς ξυνθήκαις ὁμωμοσμένων κρείττω νῦν τῶν
15 πάντων τὴν παρ' αὐτῶν βοήθειαν ἐσομένην ὑμῖν ἀξιοῦσιν. ἦν
δὲ καὶ τούτου παρ' ὑμῶν τύχωσιν, ὥστε ξυνελθεῖν Γότθους τῷ
Φράγγων στρατῷ, εἰς τί ποτε αὐτοῖς τελευτήσῃ τὸ τῶν χρημά- V 104
των ἀκόρεστον εἰκός γε λογιέσθαι.“

Τοσαῦτα μὲν καὶ οἱ Βελισαρίου πρέσβεις ἔλεξαν. Οὕτι-
20 γις δὲ ξὺν Γότθων τοῖς ἄριστοις πολλὰ κοινολογησάμενος τὰς τε
πρὸς βασιλεία ξυνθήκας εἴλετο καὶ ἀπράκτους ἀπεπέμψατο Φράγγ-

1. φ χρῆσθαι ἀγχοῦσιν P ex Vat. καὶ ἡμῶν εἰδότην HL.
2. Βουργουνζιάνων] Βουργουνζιόων P. 5. ἐχυρὸν Pm. Vulgo
ἰσχυρὸν. 12. τῆς παρουσίας αὐτῶν πρεσβείας] παρουσίας αὐτῶν
τῆς πρεσβείας, ἦς? 13. γήνηται] Immo γένοιτο. 14. κρείττω
νῦν τῶν πάντων τὴν HL. κοινωνεῖν τῶν πάντων διὰ τὴν P ex
Maltreti coniectura.

mere. Fidem autem, quam isti Barbaris omnibus servare se gloriantur, post Thoringes et Burgundiones, in vos quoque socios suos quam certa sit, declararunt. Libenter sane rogaverimus Francos, quo tandem iurato numine, certum fidei pignus vobis daturi sint? Si qua enim apud vos rerum fama adhuc manet, quae ad Padum contigerunt, scitis profecto, quo Decum modo, per quem iam proxime iuraverant, venerunt, qui a vobis in societatem assumpti, non modo recusarunt arma vobis iungere, sed in vos etiam tam impudenter verterunt. Verum quid opus est praeterita repetere, ut Francorum impietas pateat, cum hac ipsa legatione saeclestius nihil fieri queat? Perinde enim ac si penitus e memoria excidissent pacta, quae iurando firmarunt, iam volunt ut futurum auxilium remuneremini rerum omnium vestrarum communiōne. Si vero a vobis id consequantur, ut Gotthi cum Francorum exercitu coeant, videre vestrum est, quo demum evasura sit eorum cupiditas inexplebilis.

Secundam hanc Legatorum Belisarii orationem, Vitigis, longa cum Gotthorum optimatibus habita consultatione, cum Imperatore pacisci maluit, et Francos inanes remisit. Ex eo die Romani et Gotthi inter

P 457 γους. καὶ τὸ λοιπὸν Γότθοι μὲν καὶ Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἐπεκηρυκεύοντο ἤδη, Βελισάριος δὲ οὐδέν τι ἤσσαν ἐφύλασσε τὸ μὴ τοῖς βαρβάρους τὰ ἐπιτήδεια ἐσκομίζεσθαι. καὶ Βιτάλιον μὲν ἐς Βενετίους λόντα τὰ πλεῖστα ἐπαγαγέσθαι τῶν ἐκεῖνη χωρίων ἐκέλευεν, αὐτὸς δὲ Ἰλδίγερα ἐπιπέμψας τὸν Πιάδον ἐφύλασσαν ἑκατέρωθεν, ὅπως τε οἱ βάρβαροι μᾶλλον ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων ἐνδύσσοι καὶ τὰς ξυνθήκας ποιήσωνται ἢ αὐτὸς βούλεται. καὶ ἐπεὶ σίτον πολὺν ἐν δημοσίοις οἰκήμασιν ἔτι ἐντὸς Ῥαβέννης ὑποκεῖσθαι ἔγνω, τῶν τινα ταύτη ψηκμένων ἀνέπεισε χρήμασι ταῦτα δὴ τὰ οἰκήματα ζῆν τῷ σίτῳ λάθρα ἐμπρῆσαι. φασὶ δὲ καὶ 10
 B γνῶμη Ματασοῦνθης, τῆς Οὐτίγιδος γυναικὸς, ταῦτα ἀπολωλέναι. ἐπειδὴ τε ὁ σίτος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐκέκαστο, οἱ μὲν τινες ἐξ ἐπιβουλῆς γεγενῆσθαι τὸ ἔργον ὑπετόπαζον, οἱ δὲ κεραυνῶ τὸν χῶρον βεβλήσθαι ὑπάπτειαν. ἑκάτερα δὲ λογιζόμενοι οἱ Γότθοι τε καὶ Οὐτίγεις ἐς ἀμηχανίαν ἔτι μᾶλλον ἐνέπιπτον, οὐδὲ 15
 σφίσιν αὐτοῖς πιστεύειν τὸ λοιπὸν ἔχοντες καὶ πρὸς τοῦ Θεοῦ πολεμεῖσθαι οἰόμενοι. ταῦτα μὲν ταύτη ἐπράσσετο.

Ἐν δὲ Ἄλπεισιν, αἱ Γέλλους τε καὶ Λιγούρους διορίζουσιν, ὡς περ Ἄλπεις Κοντίας καλοῦσι Ῥωμαῖοι, φρούρια συχνὰ ζυμβαίνει εἶναι. οὗ δὴ Γότθοι ἐκ παλαιοῦ πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, 20
 C ζῆν τε γυναιξὶ καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν ὠκημένοι, φυλακὴν εἶχον,

4. Βενετίους] βενετίας L a m. sec. *ibid.* τὰ πλεῖστα] ὡς πλεῖστα Suidas s. v. ἐπαγαγέσθαι. 11. Ματασοῦνθης] ἀμαλασοῦνθης HL. 18. Λιγούρους] In ἀλλούρους corruptum ap. Suidam s. v. Ἄλπεις. 19. Κοντίας Pm. Vulgo Σκοντίας. ε deletum in L a pr. m.

se Legatos de pace missitarunt, nihil interea segnius invigilante Belisario, ne Barbari comestus acciperent. Ac Vitalium quidem in agrum ire Venetum, et pleraque loca asciscere sibi iussit. Ipse misso in ripam ulteriorem Ildigere, utrinque Padum obsedit, ut Barbari, magis magisque remissis cibariorum inopia animis, ad eas conditiones, quas vellet, accederent. Monitus vero magnum frumenti numerum Ravennae adhuc in horreis servari publicis, civium quemdam pecunia induxit, ut igni clam iniecto, horrea cum frumento corrumperet: quod de sententia quoque Matasunthae, uxoris Vitigis, factam perhibent. Repentinum illud frumentum incendium alii occulta fraude, alii ictu fulminis contigisse existimabant. Utraque suspicio Gotthos ac Vitigin in maiores redigebat angustias, cum nec sibi fidere iam ipsi possent, seque a Deo oppugnari crederent. Haec ibi gesta sunt.

In Alpibus vero, quae Gallos a Liguribus discludunt, et a Romanis Alpes Cottiae appellantur, multa sunt castella, quae Gotthi, magno numero, viri fortes, cum uxoribus ac liberis incolebant, ac praesidiis tenebant. Audiens Belisarius meditari illos deditioem, unum e suis, cui no-

οὐσπερ ἐπεὶ οἱ βούλεσθαι Βελισάριος προσχωρεῖν ἤκουσε, τῶν οἱ ἐπομένων τινὰ, Θωμῶν ὄνομα, ξὺν ὀλίγοις τισὶ παρ' αὐτοὺς ἐπεμψεν, ἐφ' ᾧ δόντες τὰ πιστὰ παραστήσονται ὁμολογίᾳ τοὺς ταύτῃ βαρβάρους. καὶ αὐτοὺς ἐς τὰς Ἄλπεις ἀφικομένους Σίσι-
 5 γις, ὃς τῶν ἐνταῦθα φυλακτηρίων ἤρχεν, ἐνὶ τῶν φρουρίων δε-
 ξάμενος, αὐτὸς τε προσεχώρησε καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστους εἰς
 τοῦτο ἤγεν. ἐν τούτῳ δὲ Οὐραΐας τετρακισχιλίους Λιγούρους τε
 καὶ τῶν ἐν ταῖς Ἄλπεσι φρουρίων ἀπολεξάμενος, ἐπὶ Ῥάβενναν
 ὡς βοηθήσων κατὰ τάχος ἦει. οἷπερ ἐπειδὴ τὰ Σισίγιδι πεπρα-
 10 γμῆνα ἐπέθοντο, ἀμφὶ τοῖς οικείοις δεδιότες, ἐνταῦθα πρῶτον
 ἤξιον εἶναι. διὸ δὴ Οὐραΐας παντὶ τῷ στρατῷ ἐς τὰς Ἄλπεις D
 τὰς Κουτίας ἦλθε καὶ τὸν Σίσιγιν ξὺν τοῖς ἀμφὶ τὸν Θωμῶν ἐπο-
 λάρκει. ταῦτα Ἰωάννης τε, ὁ Βιταλιανοῦ ἀδελφιδούς, καὶ Μαρ-
 τίνος πυθόμενοι (ἀγχοτάτω γὰρ Πάδου τοῦ ποταμοῦ ὄντες ἐτύγ-
 15 χανον) κατὰ τάχος ἐβοήθουν παντὶ τῷ στρατῷ καὶ τῶν ἐν ταῖς
 Ἄλπεσι φρουρίων τισὶν ἐξ ἐπιδρομῆς ἐπεισιπρόντες εἶλον, καὶ
 τοὺς ἐνταῦθα ὠκημένους ἠνδραπόδισαν. ἐν τοῖς παῖδάς τε συ-
 χροὺς καὶ γυναῖκας τῶν ὑπὸ τῷ Οὐραΐα στρατευομένων ξυνέπε-
 σεν εἶναι. πλείστοι γὰρ αὐτῶν ἐκ τούτων δὴ τῶν φρουρίων ὀρ-
 20 μώμενοι εἶποντο. οἷπερ, ἐπεὶ ἀλῶναι τὰ σφέτερον αὐτῶν ἔμα- P 458
 θον, ἀποταξάμενοι τοῦ Γότθων στρατοπέδου ἐκ τοῦ αἰφνιδίου,
 τοῖς ἀμφὶ τῷ Ἰωάννῃ προσχωρεῖν ἔγνωσαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Οὐ-
 ραΐας οὔτε τι ἐνταῦθα ἀνύτειν οὔτε τοῖς ἐν Ῥαβέννῃ κινδυνεύουσι

11. εἶναι] εἶναι L. 12. Κουτίας] Vulgo Σκουτίας. 23. ἀνύ-
 τειν] ἀνύττειν P.

men Thomae, eo misit cum paucis, ut fide data, regionis illius Barbaros in potestatem pactione susciperet. Cum ad Alpes pervenissent, Sisigis, qui illius tractus praesidiis imperabat, in quoddam e castellis, quae dixi, ipso accepit, et cum se ipse dedit, tum caeteros perpulit, ut idem facerent. Hoc interim spatio Uraias Ravennae succurrere properabat cum virorum quatuor millibus, quos e Liguria Alpiumque castellis delegerat. Hi, cognita Sisigis defectione, timentes suis relictis domi, eo primum sese conferre voluerunt. Quamobrem Uraias cum omni exercitu ad Alpes Cottias venit, et Sisigin ac Thomam obsidet. Cuius rei nuntio exciti, qui proxime Padum erant, Ioannes Vitaliani ex sorore nepos, atque Martinus, cum omnibus copiis subsidio currunt. Alpina castella aliquot cursim aggressi, primo impetu occupant, et captivos abducunt eorum incolae. Quo in numero multi erant illorum liberi et uxores, qui sub Uraia militabant, et quorum plerique ex eorum praesidiis castellorum deducti, ipsum sequebantur. Hi sua teneri capta simul ut audierunt, a Gotthorum exercitu desciverunt ad Ioannem. Quo factum ut Uraias neque ibi quidquam proficere, nec Gotthis Ravennae periclitantibus subvenire po-

Γότθοις βοηθεῖν ἴαχυσεν, ἀλλὰ ἄπρακτος ἐς Λιγουρίαν ζὺν ὀλιγοῖς ἑλλῶν ἡσυχῇ ἔμενε. καὶ Βελισάριος κατ' ἔξουσίαν Οὐτίγην
 H 254 τε καὶ Γότθων τοὺς δοκίμους ἐν Ῥαβέννῃ καθεῖρξεν.
 B καθ'. Τότε δὴ καὶ πρέσβεις ἐκ βασιλείως ἀφίκοντο, Δο-
 V 105 μινικός τε καὶ Μαξιμίνος, ἐκ βουλῆς ἄμφω, ἐφ' ᾧ τὴν εἰρήνην 5
 κατὰ τάδε ποιήσονται. Οὐτίγην μὲν πλοῦτου τὸ ἡμισυ τοῦ βα-
 σιλικοῦ φέρεσθαι, χώρας τε ἄρχειν ἢ ἐκτὸς Πιάδου ποταμοῦ ἔστι·
 τῶν δὲ δὴ χρημάτων τὸ ἡμισυ βασιλέως εἶναι, καὶ αὐτῷ ὅσα
 ἐντὸς Πιάδου ποταμοῦ ὑπήκοα ἐς ἀπαγωγὴν φόρου ποιήσασθαι.
 Βελισαρίῳ τε οἱ πρέσβεις τὰ βασιλέως γράμματα δεξάντες ἐς 10
 Ῥαβένναν ἐκομισθήσαν. μαθόντες δὲ Γότθοι καὶ Οὐτίγεις ἐφ'
 C ᾧ ἦκοιεν, ἄσμενοι κατὰ ταῦτά ὠμολόγησαν σπονδὰς θήσεσθαι.
 ἄπερ ἀκούσας ὁ Βελισάριος ἤσχαλλεν, ἐν συμφορᾷ μεγάλῃ ποιού-
 μενος, εἰ μὴ τις αὐτὸν ἐψῆ, παρὸν οὐδενὶ πόνῳ, τό τε κράτος
 τοῦ πολέμου παντὸς φέρεσθαι καὶ δοριάλωτον Οὐτίγην ἐς Βυ- 15
 ζάντιον ἀγαγεῖν. ἐπειδὴ τε οἱ πρέσβεις ἐκ Ῥαβέννης πρὸς αὐτὸν
 ἴκοντο, γράμμασιν οικείοις ἐπιρρῶσαι τὰς ξυνθήκας ἤκιστα ἤθε-
 λεν. ὅπερ οἱ Γότθοι αἰσθόμενοι τότε δολερῶς τὴν εἰρήνην σφίσι
 Ῥωμαίους προτείνεσθαι ὑπετόπαζον, καὶ ὑποψία ἐς αὐτοὺς με-
 γάλῃ ἐχρῶντο, ἄντικρὺς τε ἤδη ἔφασκον ἄνευ τῶν Βελισαρίου 20
 D γραμμάτων τε καὶ ὄρκων οὐποτε ξυνθήκας πρὸς αὐτοὺς θήσε-
 σθαι. ἀκούσας δὲ Βελισάριος λοιδορεῖσθαι οἱ τῶν ἄρχόντων τι-

8. αὐτῷ Pm. αὐτῶν P. 13. ἤσχαλλεν Suidas s. v. παρὸν. Vulgo ἤσχαλλεν. 15. δοριάλωτον] δορυάλωτον P.

tuerit: sed cum parva manu reversus in Liguriam re infecta, ibi subse-
 derit. At Belisarius arbitrato suo Vitigis et Gothicam nobilitatem, Ra-
 vennae arctius in dies premebat.

29. Tunc temporis affuere Imperatoris Legati, Dominicus et Maxi-
 minus, Senatores ambo; his pacem facturi conditionibus: ut Vitigis, re-
 giae gazae retenta parte dimidia, in Transpadanis oris regnaret: Impe-
 rator alteram gazae partem et ab omnibus Cispadanis annum vectigal
 acciperet. Legati, communicatis cum Belisario Augusti literis, Ravennam
 ivere: quibus Gotthi ac Vitigis, cognito eorum adventus consilio, liben-
 tissime promiserunt, pacem se iisdem conditionibus pacturos. Quod ubi
 rescit Belisarius, dolore exarsit, gravissime ferens, quod cum posset nullo
 negotio plenam adipisci victoriam et Byzantium Vitigis captivum depor-
 tare; neutrum sibi permetteretur. Postquam Ravenna ad ipsum Legati
 reversi sunt, pacta conventa suis confirmare literis noluit. Quo Gotthi
 cognito, in animum induxerunt, sibi a Romanis fraudulenter offerri pa-
 cem, deque illis pessime suspicari coeperunt. Quin etiam praecise ne-
 garunt se pactionem cum ipsis confuturos, nisi illam Belisarius manu sua
 ac iureiurando sanciret. Admonitus Belisarius non doesse Duces qui cum

νὰς, ὡς δὴ ἐπιβουλευόντων τοῖς βασιλέωσι πράγμασι τὸν πόλεμον
 καταλύειν οὐδαμῶς βούλοιοτο, συγκαλέσας ἅπαντας, Διομνίκου
 τε καὶ Μαξιμίνου παρόντων, ἔλεξε τοιάδε, „ Τὴν μὲν τοῦ πολέ-
 μου τύχην ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὡς ἤμιστα ἐστάναι αὐτός τε οἶδα καὶ
 5 ὑμῶν ἕκαστον ταῦτά μοι γινώσκειν ὑπὲρ αὐτῆς οἶμαι. πολλοῖς τε
 ἐπίδοξος, ὅτι δὴ ἐς αὐτοὺς ἀφίξεται, οὕσα ἢ τῆς νίκης ἐλλίς
 ἔσφηλε, καὶ τοῖς δεδυστυχημένοι δοκοῦσι τῶν ἐχθρῶν ἤδη παρὰ P 459
 δόξαν περιεῖναι ξυνέβη. διὸ δὴ χρῆναί φημι τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰ-
 ρῆνης βουλευομένους οὐ τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα προβάλλεσθαι μόνον,
 10 ἐφ' ἑκάτερα δὲ τὴν ἀπόβασιν ἔσεσθαι σφίσι ἐν νῷ ἔχοντας, οὐ-
 τω τὴν αἴρεσιν ποιῆσθαι τῆς γνώμης. τούτων δὲ τοιοῦτων ὄν-
 των, ὑμᾶς τε τοὺς ξυνάρχοντας καὶ τοῖσδε τοὺς βασιλέωσι πρέ-
 σβεις ξυναγαγεῖν ἔδοξεν ἔμοιγε, ὅπως ἐν τῷ παρόντι κατ' ἔξου-
 σίαν ἐλόμενοι ὃ τι ἂν βασιλεῖ ξυνοίσειεν δοκῆ, μὴ τινα ὀπίσω τῶν
 15 πραγμάτων κατ' ἐμοῦ ποιήσῃσθε μέμψιν. τῶν γὰρ ἀτοπωτά-
 των ἂν εἴη σιωπᾶν μὲν ἕως ἔξεστιν ἐλέσθαι τὰ κρίσσω, σκοποῦ- B
 μένοις δὲ τὴν ἀπὸ τῆς τύχης ἀπόβασιν τὰς αἰτίας ποιῆσθαι. ὅσα
 μὲν οὖν ἐς τὴν τοῦ πολέμου διάλυσιν βασιλεῖ τε δέδοκται καὶ
 Οὐτίγιδι βουλομένην ἔστιν, ἐπιστασθε δὴ που. εἰ δὲ καὶ ὑμῖν
 20 ξύμφορα ταῦτα εἶναι δοκεῖ, λεγέτω παρελθῶν ἕκαστος. εἰ μὲν-
 τοι πᾶσύν τε Ἰταλίαν οἴεσθε Ῥωμαίοις ἀνασώσασθαι οἶοί τε εἶναι
 καὶ τῶν πολεμίων τὴν ἐπικράτησιν ποιήσασθαι, οὐδὲν κωλύσει
 μηδὲν ὑποστειλαμένους εἰπεῖν.“ ταῦτα ἐπεὶ Βελισάριος εἶπεν,

1. τοῖς om. L.

convitio dicerent, ideo bellum nolle ipsum componere, quod in res Imperatoris aliquid strueret; convocatis omnibus, Domnico etiam ac Maximino praesentibus, sic verba fecit. Instabilem esse scio fortunam belli, idque mihi quemque vestrum assentiri existimo. Ac multos quidem sefellit obiecta animo consequendae spes victoriae. Qui vero calamitate videbantur eversi funditus, superiores hostibus evaserunt. Quare eorum, qui de pace deliberant, partes esse aio, non ostentare solum spem bonam, sed in eligenda sententia cogitare ancipitem ac varium exitum. Quae cum ita sint, huc vos Collegas meos, hosque Imperatoris Legatos cogendos censui, ut libere in praesentia capto consilio, quod Imperatori expedire videbitur, in me postmodum rei culpam non transferatis. Hominum enim absurdissimum est, sibi quoad integrum est potiora deligere, deinde autem, considerato exitu infelici, habere querimoniam. Quae sit Imperatoris de pace sententia, quod votum Vitigis, non ignoratis. Ea vero si vobis e re esse publica videntur, dicat quisque palam quod sentit. Rursus, si Italiam universam ad ditionem Romanam revocari, debellarique hostem a vobis posse indicatis, nihil vetabit audacter eloqui. His dictis a Belisario,

ἄπαντες ἀντικρυς ἀπεφῆγαντο τὰ βασιλέως βουλευµατα βέλτιστα εἶναι, καὶ οὐδὲν αὐτοὺς οἴους τε ἕσασθαι περαιτέρω τοὺς πολεµίους ἐργάζεσθαι. Βελισάριος δὲ ἤσθεις τῶν ἀρχόντων τῇ γνώµῃ γράμμασιν αὐτὴν ἤξιου δηλώσαι, ὡς μὴ ποτε αὐτὴν ἀρη-
C θείην. οἱ δὲ καὶ γράψαντες ἐν βιβλιδίῳ ἐδήλουν οὐχ οἴοι τε εἰ-5
ναι περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ τῶν ἐναντίων.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἐγίνετο. Γότ-
θοι δὲ τῷ λιμῷ πιεζόμενοι οὐκέτι τε ἀντέχουν τῇ τάλαιπωρία δυ-
νάμενοι Οὐτιγίδος μὲν τῇ ἀρχῇ ἤχθοντο, ἅτε ὡς μάλιστα δεδυσ-
τυχηκότος, βασιλεῖ δὲ προσχωρεῖν ὤκνουσαν, δεδιότες ἄλλο μὲν 10
V 106 οὐδὲν, ὅπως δὲ μὴ δοῦλοι βασιλέως γενόμενοι ἔκ τε Ἰταλλας ἀνί-
στασθαι ἀναγκάζοντο καὶ ἐς Βυζάντιον ἰόντες ἐνταῦθα ἰδρῦσα-
σθαι. ἐν σφίσι οὖν αὐτοῖς βουλευσάμενοι, εἴ τι ἐν Γότθοις
καθαρὸν ἦν, βασιλεῖ τῆς ἐσπερίας Βελισάριον ἀνειπεῖν ἔγνωσαν.
D πέμπαντες δὲ παρ' αὐτὸν λάθρα ἐδίοντο ἐς τὴν βασιλείαν καθί-15
στασθαι· ταύτῃ γὰρ αὐτῷ ἄσμενοι ἔψεσθαι ἰσχυρίζοντο. Βελι-
σάριος δὲ καταστῆναι μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν οὐχ ἐκόντος βασιλέως
ἤκιστα ἤθελε. τῷ τε γὰρ τοῦ τυράννου ὀνόματι ὑπερφυῶς ἤχθε-
το καὶ ὄρκους δεινοτάτοις πρὸς βασιλέως καταληφθεὶς πρότερον
ἔτυχε, μὴ ποτε αὐτοῦ περιόντος νεωτεριεῖν· ὅπως δὲ τὰ παρόντα 20
ἄριστα διοικεῖσθαι, ἀσμένως ἔδοξε τοὺς τῶν βαρβάρων λόγους
ἐνδέχεσθαι. ὧν δὲ καὶ αἰσθόμενος ὁ Οὐτιγίς ἔδεισέ τε καὶ

1. βέλτιστα] τὰ βέλτιστα L. 12. ἰδρῦσασθαι] ἰδρῦσεσθαι L.
20. διοικεῖσθαι Reg. et Hm. διοικήσθαι L. διοικήσασθαι P.

aperte omnes pronuntiarunt, optima esse Imperatoris consilia, nec se in hostes moliri quidquam amplius posse. Laetus ea Ducum sententia Belisarius, petit ut eam testatam scripto, ne postea negent. Illi se bello vincendis hostibus impares esse tabella declararunt.

Dum haec in Romanorum castris aguntur, interea Gotthi fame pressi fractique aerumnis, Vitigis, utpote infelicissimi, dominatum graviter ferrebant; se tamen Imperatori permittere dubitabant, hoc unum vertiti, ne postquam in potestatem eius venissent, ex Italia migrare, et Byzantium deportati, ibi manere cogerentur. Quicumque igitur inter Gotthos prudentia et auctoritate pollebant, de communi sententia constituerunt Imperium Occidentis decernere Belisario. Ad id submittant, qui ipsum regent, ut capessat Imperium: id si fecerit, libenter se ipsi accessuros affirmant. Sed ab eo longe aberat Belisarius, ut Imperium susciperet, invito Imperatore. Nam et a Tyranni nomine summo opere abhorrebat, et antea Augusto sanctissime inraverat, res novas nunquam se moliturum, eo superstite. Ut vero re nata scite uteretur, simulavit se auribus facile admittere quae proponerent Barbari. Haec ubi Vitigis intellexit, quam-

Γότθοις ὡς βέλτιστα βουλευέσθαι εἰπὼν Βελισαρίῳ καὶ αὐτὸς
 λάθρα παρήγγει ἐς τὴν βασιλείαν ἵνα· οὐδένα γὰρ οἱ ἐμποδῶν
 στήσεσθαι. καὶ τότε δὴ Βελισάριος αὐθις τοὺς τε βασιλέως πρέ- P 460
 σβεις καὶ πάντας ξυγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας ἠρώτα, εἰ αὐτοῖς
 5 λόγου πολλοῦ ἕξιον εἶναι δοκεῖ Γότθους ἅπαντας ξὺν Οὐτίγιδι
 δοριαλώτους ποιήσασθαι, καὶ χρήματα πάντα μὲν ληίσασθαι, H 255
 Ἴταλλαν δὲ Ῥωμαίοις ξύμπασαν ἀνασώσασθαι. οἱ δὲ ὑψηλὸν τε
 καὶ ὑπέρογκον τοῦτο Ῥωμαίοις εὐτόχημα ἔφασκον ἔσεσθαι, καὶ
 πρῶσσειν αὐτὸν ὅπη ἂν δύνηται τι ὡς τάχιστα ἤξλου. αὐτίκα
 10 γοῦν παρὰ τε Οὐτίγιν καὶ Γότθων τοὺς δοκιμοὺς Βελισάριος
 τῶν ἐπιτηδίων τινὰς ἐπέμψε, κελύων ἐπιτελῆ ποιήσειν ὄσα ὑπέ-
 σχογτο. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς ἐς ἄλλον τινὰ χρόνον τὴν πρῶξιν ἀπο-
 τίθεσθαι ὁ λιμὸς ξυνεχώρει, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐγκείμενος ἐς ταύ-
 την ἐνήγε. διὸ καὶ πρέσβεις ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον στέλ- B
 15 λουσιν αὐθις, ἄλλο μὲν τι οὐδὲν ἐς τὸ πλῆθος ἐροῦντας, ἐν
 παραβύστω δὲ πρὸς Βελισαρίου τὰ πιστὰ ληρομένους, ὡς ἔχαρτ
 τε αὐτῶν ἐργάσεται εἰς οὐδένα καὶ βασιλεὺς τὸ λοιπὸν Ἴταλιωτῶν
 τε αὐτὸς καὶ Γότθων εἶη, οὕτω τε ξὺν αὐτῷ καὶ τῷ Ῥωμαίων
 στρατῷ ἐς Ῥάβενναν ἤξοντας. Βελισάριος δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὤμο-
 20 σεν ἅπαντα, καθάπερ οἱ πρέσβεις ἤξλου, ὑπὲρ δὲ τῆς βασιλείας
 αὐτῷ Οὐτίγιδι καὶ Γότθων τοῖς ἄρχουσιν ὁμῆσθαι ἔφη. καὶ
 αὐτὸν οἱ πρέσβεις οὐκ ἂν ποτε ἀποσιείσθαι τὴν βασιλείαν οἴμε-
 νοι, ἀλλ' ἐφίεσθαι αὐτῆς πάντων μάλιστα, αὐτίκα δὴ μάλα ἐς

1. βουλευέσθαι L. βουλευέσθε HP. 5. Οὐτίγιδι δοριαλώτους]
 Οὐτίγι δοριαλώτους P. 17. ἐργάσεται] Vulgo ἐργάσθαι.

vis timeret, Gotthorum tamen laudato consilio, clam et ipse Belisario in-
 stitit, ut invaderet Imperium, asserens neminem obstiturum. Tum Beli-
 sarius, convocatis iterum Imperatoris Legatis cunctisque Ducibus, ex ipsis
 quæsiit, nonne magnum ac valde memorabile esset, Gotthos omnes ipsum-
 que Vitigin bello capere, opibus omnibus potiri, ac totam Italiam Roma-
 nis recuperare? Illi ad Romanam felicitatem cumulum eo facto insignem
 ingentemque accessurum fatentur, et rogant ut quamprimum rem, si qua
 possit via, expediat. Ergo mox Belisarius quosdam e familiaribus suis
 ad Vitigia et Gotthorum Proceres destinat, mandatque ut promissa effi-
 ciant. Cum autem fames rem in aliud differri tempus non sineret, sed
 ingravescens ad id stimularet; Legatos ad Rom. castra iterum mittunt,
 iussos nihil multitudini aperire, sed remotis arbitris fidem accipere a Be-
 lisario, eum nihil mali ipsorum cuiquam irrogaturum, et Italorum Gottho-
 rumque in posterum futurum Regem: his ita compositis, Ravennam cum
 ipso ac Romano exercitu venire. Caetera Belisarius omnino ita, ut Legati
 postulabant, se præstiturum iuravit: quod ad regnum attinebat, se
 Vitigi ipsi et Gotthorum Proceribus iusiurandum daturum dixit. Hic
 Oratores ipsum rati nunquam repudiaturum imperium, at id maximo

C Ῥάβενναν ζῶν ἀντοῖς ἐκέλευον ἵνα. καὶ τότε δὴ Βελισάριος
 Βέσσαν τε καὶ Ἰωάννην καὶ Ναρσῆν καὶ Ἀράτιον (τούτους γάρ
 οἱ ὡς μάλιστα δύσγους εἶναι ὑπώπτευσεν) ἄλλον ἄλλαχόσε ζῶν
 τοῖς ἐπομένοις ἐκέλευεν ἵνα, τὰ τε θναγκαῖα σφίσι πορίζεσθαι·
 αὐτῶ γὰρ οὐκέτι ἔφρασκε δυνατὰ εἶναι ἐς τοῦτο δὴ τὸ χωρίον 5
 παντὶ τῷ στρατῶ τὰ ἐπιτήδεια ἑσκομίζεσθαι. καὶ οἱ μὲν κατὰ
 ταῦτα ἐποιοῦν, ζῶν Ἀθανασίῳ τῷ τῶν πρατωριῶν ὑπάρχει,
 ἄφρι ἤκοντι ἐκ Βυζαντίου, αὐτὸς δὲ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι ζῶν
 D Γότθων τοῖς πρόσβεισιν ἐς Ῥάβενναν ἦει. καὶ νηῶν στόλον ἐμ-
 πλησάμενος σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἐκέλευε κατὰ τάχος 10
 ἐς Κλάσσεσ τὸν λιμένα ἐσπλεῖν. οὕτω γὰρ Ῥωμαῖοι τὸ Ῥαβέννης
 προύστειον καλοῦσιν, οὗ ὁ λιμὴν ἐστίν. ἐμοὶ δὲ τότε διασκο-
 πουμένῳ τῆν ἐς Ῥάβενναν εἰσοδὸν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἔννοιά
 τις ἐγένετο, ἀνθρώπων μὲν ἢ ἀνδρείᾳ ἢ πλήθει ἢ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ
 ὡς ἤκιστα περαινέσθαι τὰ πρασσόμενα, εἶναι δὲ τι δαιμόνιον, 15
 ὅπερ αὐτῶν αἰεὶ στρέφον τὰς διανοίας ἐντυῦθα ἄγει οὐ δὴ κω-
 λῦμη τοῖς περαιουμένοις οὐδεμία ἔσται. τῶν γὰρ ἐναντίων οἱ
 Γότθοι πλήθει καὶ δυνάμει παρὰ πολὺ ὑπεραίροντες καὶ οὔτε
 μάχῃ διακριθέντες, ἀφ' οὗ ἐν Ῥαβέννη ἐγένοντο, οὔτε ἄλλῳ
 ὄψωσιν δεδολωμένοι τὸ φρόνημα, δοριάλωτοί τε πρὸς τῶν 20
 P 461 ἐλασσόνων ἐγένοντο καὶ τὸ τῆς δουλείας ὄνομα ἐν ὕβρει οὐδεμιᾷ

11. „ἐς Κλάσσεσ] Ita correxi beneficio Vaticani, quod in aliis ex-
 emplaribus sic scriptum est, ἐσκλας ἐς, et ἐσχαλας.“ MALT. ἐσκλας
 ἐς H. ἐς κλας ἐς L. 20. δοριάλωτοι] δορνάλωτοι P. 21. καὶ
 τὸ — ἦγον om. L.

omnium concupiscere, hortantur ut secum e vestigio Ravennam intret. Tum Belisarius Bessam, Ioannem, Narsetem et Aratium, quos sibi infensissimos putabat, alium alio cum turmis, quibus praeerant, dimittit ac sibi quemque comeatu providere iubet, negans efficio se posse, ut eo loci copiis omnibus res cibaria diutius suppetat. Hi dicto audientes, abiere cum Athanasio Praefecto Praetorii, qui Byzantio recens advenerat. Ipse cum reliquo exercitu et Gotthorum Legatis Ravennam petiit, et classem frumento aliisque rebus ad victum commodis onustam oeleriter navigare iussit ad portum Classes. Ita Romani vocant Ravennae suburbia, ubi portus est. Mihi vero tunc temporis Romanum exercitum Ravennam ingredientem spectanti insidebat haec cogitatio, non generositate hominum, non multitudine, non animi vi procedere perficere incepta: sed Numen esse, quod eorum mentes sic flectat, ut eo semper inducat, ubi nullus erit eventus obex. Cum enim Gotthi et numero et viribus longe essent hostibus superiores, neque armis decrevissent, ex quo Ravennam intraverant, nihilque appareret quod terrore distringeret eorum animos, iugam acceperunt a paucioribus, nec servitutis nomini infamiam

ἦγον. αἱ δὲ γυναῖκες (ἐτύγχανον γὰρ πρὸς τῶν ἀνδρῶν ἀκη-
 κουῖαι μεγάλους τε τὰ σώματα καὶ ἀριθμῶ κρείσσους τοὺς πολε-
 μίους εἶναι) τὰ πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν πᾶσαι ἀπέπτυνον, ἐπειδὴ
 ἅπαντας ἐπὶ τῆς πόλεως καθημένους εἶδον, καὶ ταῖς χερσὶν ἐν- V 107
 5 δεικνύμεναι τοὺς νενικηκότας τὴν ἀνανδρίαν ὠνείδιζον. Βελισά-
 ριος δὲ Οὐτίγην μὲν οὐ ξὺν ἀτιμίᾳ ἐν φυλακῇ εἶχε, τῶν δὲ βαρ-
 βάρων ὅσοι ἐντὸς Πάδου ποταμοῦ ᾤκηστο, ἐς ἀγροὺς τοὺς σφε-
 τέρους ἰόντας, ἐκέλευεν αὐτῶν κατ' ἔξουσίαν ἐπιμελεῖσθαι. πο- B
 λέμιον γὰρ οἱ οὐδὲν ἐνταῦθα ὑπώπτευν ἐσσεῖσθαι, οὐδὲ Γότθους
 10 ποτὲ ταύτῃ ξυστήσεσθαι, ἐπεὶ πολλοὺς πρότερον τοῦ Ῥωμαίων
 στρατοῦ ἐς τὰ ἐκεῖνη χωρία καταστησάμενος ἔτυχεν. οἱ δὲ κατὰ
 τάχος ὕσμενοι ἤεσαν. οὕτω τε Ῥωμαῖοι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἐγι-
 νοντο. οὐ γὰρ ἔτι Γότθων ἐν γῆ Ῥαβέννη πλήθει ἠσσωῖντο. μετὰ
 δὲ τὰ ἐν παλατίῳ χρήματα ἔλαβεν, ἅπερ διακομίζειν βασιλεῖ
 15 ἔμελλε. Γότθων γὰρ οὐδένα οὔτε αὐτὸς ἐλήισατο οὔτε ἄλλω τῷ
 ληίσασθαι ξυνεχώρησεν, ἀλλ' αὐτῶν ἕκαστος τὴν οὐσίαν κατὰ C
 τὰ ξυγκείμενα διεσώσατο. ἐπεὶ δὲ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐς τῶν
 χωρίων τὰ ἐχυρώτατα φυλακὴν εἶχον Ῥαβεννάν τε καὶ Οὐτίγην
 πρὸς Ῥωμαίων ἔχεσθαι ἤκουσαν, πρέσβεις παρὰ Βελισάριον
 20 ἔπεμπον, σφᾶς τε αὐτοὺς ὁμολογία παραδιδόναι καὶ ἅπερ ἐφύ-
 λασσον ἄξιοῦντες. καὶ ὅς, ἅπασι τὰ πιστὰ προθυμώτατα παρα-
 σχόμενος, Ταρβισίον τε καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν Βενετίας δούρωμα πα-

1. ἀκηκουῖαι (ἀκηκούειαι H) — τῶν ἀνδρῶν om. L. 5. ἀναν-
 δρίαν] ἀνδρίαν HL: sed illud Hm. 15. οὔτε — οὔτε] Vulgo
 οὐδὲ — οὐδὲ. 22. Ταρβισιον H. Θαρβίσιον P. ibid. et te
 om. HL. ibid. ἐν om. H.

in esse ullam duxerunt. Certe feminae, quae a maritis audierant Roma-
 nos mole corporis valere, et hostibus praestare numero, cunctae conspu-
 tabant virorum ora, quos omnes in urbe sedere viderant, et victores
 monetantes manibus ignaviam exprobrabant. Vitigin Belisarius in custo-
 dia habuit honesta ac liberali, et Barbaros, qui cis Padum fluvium ha-
 bitabant, suos agros invisere et ad arbitrium colere iussit. Inde enim
 nihil hostile suspicabatur, neque ibi Gothos unquam coituos putabat;
 quod tractum illum non exigua parte Romani exercitus ante ineditisset.
 Statim illi lubentibus animis ivere: itaque Romani iam fuere in tuto; ut
 qui numero Gothis in urbe non cederent. Deinde opes Palatii cepit,
 Imperatori portandas. Gotthorum neminem nec spoliavit ipse, neque a
 quoquam spoliari passus est: sed eorum quisque fortunas suas ex pacto
 et conventu servavit. Postquam Barbaris, qui in locis munitissimis prae-
 sidium agitabant, fama nuntiavit, Ravennam et Vitigin in potestate Ro-
 manorum esse, Legatos miserunt ad Belisarium, ut se, et quae obtine-
 bant loca, ipsi dederent. Ille omnibus animo propensissimo data fide,
 Tarvisium et alia quaeque sibi subdidit Venetorum munimenta. Caese-

ρεστήσατο. Καισάρην γὰρ ἐν Αἰμιλίᾳ μόνη ἔλλειπτο; ἦν δὲ
 D πρότερον ξὺν Ῥαβέννῃ παραστησάμενος ἔτυχε. καὶ Γότθοι μὲν
 ἄπαντες, ὅσοι τούτων δὴ τῶν χωρίων ἤρχον, ἐπειδὴ τάχιστα τὰ
 πιστὰ ἔλαβε, παρὰ Βελισάριον ἤκοντες αὐτοῦ ἔμνον· Ἰδὶ-
 βαδος δὲ, ἀνὴρ δόκιμος, ὅσπερ φρουρᾶς τῆς ἐν Βερῶνῃ ἦρχε, 5
 πρέσβεις μὲν ἐς Βελισάριον ἐφ' ὅσπερ οἱ ἄλλοι καὶ αὐτὸς ἐπεμ-
 ψεν, ἐπεὶ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς αὐτοῦ ἐν Ῥαβέννῃ εὐφρῶν Βελι-
 σάριος ἔσχεν, οὐ μὴν οὔτε ἐς Ῥάβενναν ἦλθεν οὔτε Βελισαρίῳ
 ὑποχείριος γέγονε. τύχη γὰρ τις αὐτῷ ξυνέβη, ἦν δὴ ἐγὼ ἀσπίκα
 δηλώσω. 10

P 462
 H 256

λ'. Τινὲς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντες διέβαλλον αὐ-
 τὸν βασιλεῖ, τυραννίδα οὐδαμῶθεν αὐτῷ προσήκουσαν ἐπιενε-
 γκόντες. βασιλεὺς δὲ οὐχ ὅσον ταῖς διαβολαῖς ταύταις ἀναπει-
 σθείς, ἀλλ' ὅτι οἱ ὁ Μηδικὸς πόλεμος ἐνέκειτο ἤδη, Βελισάριον
 μὲν ὡς τάχιστα μετεπέμψατο, ὅπως ἐπὶ Πέρσας στρατεύσειεν· 15
 ἐπιμελεῖσθαι δὲ Ἰταλίας Βέσσαν τε καὶ Ἰωάννην ξὺν τοῖς ἄλλοις
 ἐκέλευε, καὶ Κωνσταντιανὸν ἐς Ῥάβενναν ἐκ Δαλματίας ἐπέστει-
 B λεν ἵνα. Γότθοι δὲ, οἱ Πιάδου ποταμοῦ καὶ Ῥαβέννης ἐκτὸς
 ἴδρυντο, ἀκούσαντες ὡς Βελισάριον βασιλεὺς μεταπέμψοιτο,
 τὰ μὲν πρῶτα ἐν ἀλογίᾳ τὸ πρᾶγμα εἶχον, οὐκ ἂν ποτε οἰόμενοι 20
 Βελισάριον τῆς ἐς Ἰουστινιανὸν πίστειως περὶ ἐλάσσονος τῆν Ἰτα-
 λίας βασιλείαν ποιήσασθαι ἂν. ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πολλὴν τῆς ἀπό-
 δου τῆν παρυσκευὴν ἐπύθοντο εἶναι, ξυμφρονήσαντες, εἴ τι αὐ-

1. Καισάρην] καισάρην HL. 5. Βερῶνῃ] Vulgo Βερῶνῃ. 8. οὐ-
 τε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ.

nam, quae in Aemilia restabat sola, prius, eodem nimirum tempore, quo
 Ravennam, subegerat. Ac Gotthi quidem omnes horum locorum Praefec-
 ti, statim post acceptam fidem, contulere se ad Belisarium, et cum eo
 mansere. Ildibadus vero, vir primarius, qui praesidio Veronensi prae-
 rat, cum eadem qua caeteri ratione ad Belisarium Legatos ideo misisset,
 quia Belisarius ipsius filios, quos Ravennae invenerat, retinebat, Ravennam
 ipse non petiit, neque in Belisarii potestatem venit. Nam ei casus
 quidam incidit, de quo mox dicam.

30. Quidam exercitus Romani Duces occupari tyrannidem a Belisario,
 insigni mendacio criminati sunt apud Imperatorem. Hic vero, non eorum
 calumniis, sed urgente iam bello Persico impulsus, Belisarium quamprimum
 revocavit, ut in Persas exercitum duceret. Italiae curam Bessae, Ioanni,
 aliisque mandavit: Constantiano praecepit, ut Ravennam conferret se ex
 Dalmatia. Tum Gotthi, qui trans Padum fluv. et Ravennam habitabant,
 allato nuntio, revocari ab Augusto Belisarium, primo quidem id pro
 levissimo habuerunt, eum rati regnum Italiae nunquam posthabitarum
 promissae Augusto fidei. At ubi constitit, ipsum magno studio profectio-
 nem parare, quicumque in illis partibus adhuc restabant

τῶν καθαρὸν ἐνταῦθα ἔτι ἐλλείπειτο, ἐς Τίανον παρὰ Οὐραίων
 τὸν Οὐιτίγιδος ἀδελφιδοῦν ἦλθον, πολλὰ τε πρότερον ζῶν αὐτῷ
 κλαύσαντες ἐλεξαν τοιαύδε „Ὄκ ἄλλος οὐδεὶς τῷ Γότθων γένει
 αὐτιώτατος τῶν παρόντων κακῶν ἢ σὺ γέγονας. ἡμεῖς γὰρ τὸν
 5 θεῖον τὸν σὸν, οὕτως ἄνανδρόν τε καὶ ἀτυχῆ ἐξηγοῦμενον, πά-
 λαι ἂν τῆς ἀρχῆς παρελύσαμεν, ὡσπερ καὶ Θεοδάτον τὸν Θεο-
 δερίχου ἀδελφιδοῦν, εἰ μὴ σου τὸ δοκοῦν δραστήριον αἰσχυνό-
 μνοι Οὐιτίγιδι μὲν τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα ξυγχωρεῖν ἔγνωμεν,
 ἔργῳ δὲ σοὶ μόνῳ παραδιδόναι τὴν Γότθων ἀρχήν. ἀλλὰ περι-
 10 ἔστηκεν ἡ τότε δοκοῦσα ἡμῶν ἐγνωμοσύνη, τῶν ἀποία τε φαινο-
 μένη καὶ τῶνδε ἡμῖν τῶν ξυμποροῦν αἰτία. Γότθων γὰρ, ὡσπερ V 108
 οἶσθα, ὧ φίλε Οὐραῖα, τεθνάναι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ πλείστους
 τε καὶ ἀρίστους ξυμβαίνει, τῶν τε περιόντων, εἴ τι μὲν ἀριστον
 ἀπολλέλειπται, ζῶν τε Οὐιτίγιδι καὶ χρήμασι πᾶσι Βελισάριος ἄγων D
 15 οὐχίσηται. ταῦτὸ δὲ τοῦτο μὴ οὐχὶ καὶ ὑμᾶς ὀλίγω ὑστερον πέ-
 σισθαί, ὀλίγους τε καὶ λίαν οὐκτροὺς καθιστώτας, οὐδεὶς ἂν
 ἀντάποι. τοιοῦτων τοίνυν περισσυχότων δεινῶν, τὸ ζῆν εὐλα-
 βεία τεθνάναι μᾶλλον ξυνοίσει ἢ παιδεία τε καὶ γυνάικας πρὸς
 τῶν πολεμίων ἐς τῆς γῆς τὰς ἐσχατίας ἀγομένους ἰδεῖν. πράξο-
 20 μεν δέ τι, ὡς τὸ εἶδος, ἀρετῆς ἄξιον, ἦν γέ σε τῶν ἔργων ἀρ-
 χηγὸν ἔξομεν.“ Γότθοι μὲν τοσαῦτα εἶπον. Οὐραῖας δὲ ἡμί-

1. Τίανον] πικηρόν HL. 5. ἀτυχῆ P. ἀτυχος HL. 10. ἀτυ-
 χῆ Hm. 7. σου] es HL. 12. οἶσθα Scaliger. Legebatur
 ἡεθα. ibid. τεθνάναι] τεθνᾶναι L hic et infra. 16. οὐ-
 κτροὺς P ex Maltreti coniectura. Libri ἐχθροὺς. 17. ἀντάποι] V
 Vulgo ἀνταίπη. Conf. p. 163, 12. ibid. εὐλαβεία] εὐλαβία L.

praestantes gentis illius viri, uno consensu in urbem Ticinum Ursalam
 ex sorore nepotem Vitigis conveniunt, ac diu mistis cum ipso lacrimis,
 ita alloquantur. Calamitatis, qua modo premitur Gotthorum natio, ni-
 mo, praeter te, praecipua causa extitit. Nos enim avunculam tuam, in-
 eritem adeo et infelicem Principem, iamdiu regno, ut Theodatum sororis
 Theoderici filium, detruissemus, nisi illum, quem prodis, strenuum ani-
 mum reveriti, statuissemus, relicto Vitigi Regis nomine, potestatem ipsam
 in te unum transferre. Sed quae tunc videbatur esse benignitas, nunc eo
 recidit, ut pateat insaniam fuisse, exitiique nostri originem. Gotthorum
 enim, ut ipse sois, dilecte Uraia, plurimos eosque fortissimos vis Martis
 sustulit: ac si qui inter gentis reliquias egregii bellatores superviunt, eos
 cum Vitige et cunctis epibus hinc Belisarius avehet. Ac nemo est qui ne-
 get brevi tempus affore, quo ad exiguum numerum magnamque miseriam
 redacti, idem patiamur. Cum igitur eiusmodi mala nos circumveniant,
 honeste mori praestat quam liberos et uxores ab hostibus in extremum Or-
 bem abductos cornere. Porro, si te coeptorum Ducem habebimus, procul
 dubio patrabimus aliquid viris fortibus dignum. Haec Gotthi: quibus

Procopius II.

18

P 463 βεται ὧδε „Ὡς μὲν δεῖ ἐν τοῖς παροῦσι δεινοῖς πρὸ τῆς δουλείας ἡμᾶς τὸν κίνδυνον αἰρεῖσθαι, ταῦτά με ὑμῖν γνωσκέειν ζυμβαίνει. ἐς Γότθων δέ με τὴν βασιλείαν καθίστασθαι παντάπασιν οἶμαι ἀξίωμορον εἶναι· πρῶτα μὲν, ὅτι Οὐτιγίδος ἀδελφιδούσων, ἀνδρὸς οὕτως ἡτυχηκότος, εὐκαταφρόνητος ἂν τοῖς πολεμίοις εἶναι δοκοίην, ἐπεὶ ἐς τοὺς ξυγγενεῖς αἰεὶ τὰς τύχας παρέμπεσθαι οἴονται ἄνθρωποι. ἔπειτα δὲ οὐδὲ ὅσια ποιεῖν δόξαμι, ἐπιβατεῦσιν τῆς τοῦ Θεοῦ ἀρχῆς, καὶ ἅπ' αὐτοῦ μοι ἀχθομένους ὑμῶν τοὺς πλείστους, ὡς τὸ εἶκος, ἔξω. Ἐγὼ δὲ φημι χρῆναι Γότθων ἕρχοντα ἐς κίνδυνον τόνδε Ἰλδίσβαδον καθίστασθαι, ἄνδρα ἐς ἄκρον ἀρετῆς ἤκοντα καὶ διαφερόντως δραστήριον. ᾧ δὴ καὶ Θεῷ δειῶν τε ὄντα τὸν τῶν Οὐσιγιότθων ἡγούμενον ξυνάρασθαι τοῦ πολέμου διὰ τὸ ξυγγενὲς οὐδὲν ἀπαικός. διὸ δὴ καὶ τὸν ἀγῶνα ξὺν ἑλλπίδι ἀμείνονι πρὸς τοὺς ἐναντίους διόλοισμεν.“

15
 Τοσαῦτα καὶ Οὐραίας εἰπὼν τὰ ξύμφορα Γότθοις ἄπασιν λέγειν ἔδοξε. καὶ αὐτοῖς Ἰλδίσβαδος ἐκ Βερώνης ἀντίκα μεταπέμπτως ἦλθεν. ᾧ δὴ τὴν πορφύραν περιβαλόντες, βασιλέα τε ἀνείπον καὶ σφίσι εὖ θέσθαι τὰ παρόντα ἐδέοντο. ὧδε μὲν ἐς τὴν ἀρχὴν Ἰλδίσβαδος κατέστη. ὀλίγω δὲ ὕστερον Γότθους ἄπαντας ξυγκαλέσας ἐλέξε τοιαύδε „Ἄπαντας ὑμᾶς, ἄνδρες ξυστρατιῶται, πολλῶν ξενεπίσταμαι εἶναι πολέμων ἐμπείρους, ὥστα

6. δοκοίην] δοκοίη L. 17. Βερώνης] βεράνης H. ῥαβέννης L. Verona Pers. 22. εἶναι add. L.

Uraias ita respondit: *Equidem vobis illud assentior, in hac calamitate vobis eleam belli subeundam potius esse quam servitutem. Quod autem me Gotthorum Regem creare vullis, id a communi utilitate omnino alienum iudico. Nam primo, eum ex sorore sive nepos Vitigis, viri, qui rem adeo infelicititer gessit, hostibus essem despiciatissimus: siquidem vulgaris opinio est, ad propinquos infortunia propagari. Deinde, si regnum occuparem avunculi, viderer scelus admittere; quod a me plerisque vestrum merito alienaret. Ego vero sic statuo, Gotthorum Regem in extremum istud discrimen deligendum esse Ildibadam, summa virum fortitudine et navitate singulari: qui, ut apparet, in belli societatem Theudin avunculium, Visigotthorum Regem, propinquitatis vinculo pertrahet. Itaque meliori cum spe hostem armis petemus.*

Hac oratione Uraiam ea suasisse, quae maxime expedirent, Gotthi omnes consueverunt. Protinus Verona accitus Ildibadus affuit: quem cum induissent purpura, Regem salutarunt, rogaruntque ut praesenti rerum suarum statui consuleret. Ita Rex factus Ildibadus, paulo post convocatis Gotthis omnibus, hoc fere modo disseruit. *Quotquot hic adestis, Commilitones, longo rei bellicae usu peritos esse scio. Proinde in armis*

οὔποτε εἰκότως εἰς τὸ πολεμεῖν ἐκ τοῦ εὐθύς χωρήσομεν. ἐμπει-
 ρία γὰρ λογισμὸν φέρουσα θρασύνεσθαι ἤμισα εἶωθεν. ἄξιον
 δὲ ἀναμνησθέντας πάντας ἡμᾶς τῶν προτέρων ξυμπεπτιωκότων,
 οὕτω τανῦν ὑπὲρ τῶν παρόντων βουλευσασθαι. λήθη γὰρ παλ-
 5 λοῖς τισιν ἐπιγενομένη τῶν ἤδη φθασάντων ἐπῆρε μὲν αὐτῶν οὐκ
 ἐν δέοντι ὑπὸ ἀμαθίας τὰς γνώμας, ἐν δὲ τοῖς μεγίστοις ἰκανῶς
 ἔσφηλεν. Οὐτίγισ τοίνυν οὐκ ἀκόντων γε οὐδὲ ἀντιτεινόντων
 ἡμῶν ἐς τῶν πολεμίων αὐτὸν καθῆκε τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἀπειπόντες
 τότε πρὸς τὰ τῆς τύχης ἐναντιώματα ξυμφορώτατον ἡμῖν αὐτοῖς
 10 ἡγήσασθε εἶναι Βελισαρίω οἴκοι καθήμενοι ἐπακούειν μᾶλλον ἢ
 τοῖς σώμασι διακινδυνεύειν. ἀπαίρειν τε νῦν μέντοι αὐτὸν ἀκη- D
 κούτες καὶ ἐς Βυζάντιον στέλλεσθαι, νεωτέροις πράγμασιν ἐγχει-
 ρεῖν ἔγνωτε. καίτοι ἐχρῆν ἐκλογίεσθαι ἡμῶν ἕκαστον οὐκ ἅπαντα H 257
 τοῖς ἀνθρώποις ἢ δοκεῖ γίνεσθαι, ἀλλὰ τῶν δεδογμένων παρὰ
 15 δόξαν πολλὰκις ἢ τῶν πραγμάτων ἀπόβασις ἀπ' ἐναντίας ἐχώ-
 ρησε. τύχη γὰρ καὶ μετᾶμελος τὰ πολλὰ κατορθοῦν ἐκ τοῦ
 ἀπροσδοκίτου πεφύκασιν. ὅπερ καὶ νῦν Βελισαρίω ξυμβῆσε-
 σθαι οὐδὲν ἀπεικός. ἄμεινον τοίνυν πνθῆσθαι μὲν αὐτοῦ πρό-
 20 τερον, πειρᾶσθαι δὲ ἀντικαθιστάναι τὸν ἀνθρωπον ἐπὶ τὰ πρῶην
 ξυγκείμενα, οὕτω τε ἡμᾶς ἐπὶ τῶν πράξεων τὰ δεύτερα λέναι.“
 ταῦτα δὲ Ἰλδρίβαδος εἰπὼν εὖ τε βεβουλευσθαι Γότθοις ἔδοξε καὶ

1. „ἐμπειρία γὰρ λογισμὸν φέρουσα —] Imitatio verborum Thucy-
 didis lib. 2. ὅτι ἡ μὲν ἀμαθία θράσος, ὁ δὲ λογισμὸς ἄνους φέ-
 ρει. Greg. Nat. etiam θράσος ἀμαθίας ἔκγονον dicit, et Lucian.
 epist. ad Nigrin. ὅτι ἡ ἀμαθία μὲν θρασεῖς, ὄνηρους δὲ τὸ λε-
 λογισμένον ἀπεργάζεται.“ HORSCHL. 14. γίνεσθαι] γίνεται HL.
 Quo servato Hoeschelius ὅτι οὐκ — scribebat.

non feremur praecipites. Cum enim peritia mentem secum et consilium
 offerat, audaciam temerariam fugit. Debetis autem omnes, proposita
 vobis memoria priorum casuum, iam de instantibus deliberare. Multorum
 enim animos praeteritorum oblivio, cum minime oportebat, temere extulit,
 et in rebus maximi momenti vehementer sefellit. Ergo Vitigis se in ma-
 nus hostium demisit, neque invitis vobis, nec renitentibus: sed animis
 tunc adversa debilitatis fortuna, utilius longe nobis fore duristis, domi
 resides Belisario dare manus, quam corpora in praelii discrimen commit-
 tere. Iam vero, cum auditis illum discedere et Byzantium proficisci, re-
 bus novis studetis. At quemque vestrum reputare secum oportet, homines
 non omnia facere quae destinaverunt: verum saepe fit praeter opinionem,
 ut consilium contrarium sint rerum exitus. Fortuna enim ac poenitentia me-
 liora suadet et improviso efficere solent: quod in praesenti accidere Be-
 lisario nihil vetat. Quare satius est cum ipso prius agere, et dare operam
 ut ad pristinam pacificationem se referat: tum demum ad ea progredi quae se-
 cundo loco agenda sunt. Haec effato Ildibado, sententiam eius proba-

- P 464 πρόσβεις ἐς Ῥάβενναν κατὰ τάχος ἔπεμψαν. οἱ δὲ Βελισαρίῳ ἐς ὄψιν ἐλθόντες τῶν τε ξυγκειμένων σφίσιιν ὑπέμνησαν καὶ ἄτε διαλύτην τῶν ὠμολογημένων ἐκάκιζον, αὐθαίρετον μὲν ἀποκαλοῦντες ἀνδράποδον, ὀνειδίζοντες δὲ, ὅτι δὴ οὐκ ἐρυθριψή πρὸ τῆς βασιλείας τὴν δουλείαν αἰρούμενος, ἄλλα τε τοιαῦτα πολλὰ λέγοντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρεκάλουν. οὕτω γὰρ καὶ Ἰλδιβάδον ἐθελούσιον ἀφίξασθαι ἰσχυρίζοντο, τὴν τε πορφυρίδα καταθησόμενον ἐς τοὺς αὐτοῦ πόδας καὶ βασιλέα Βελισάριον Γότθων τε
- V 109. καὶ Ἰταλιωτῶν προσκυνήσοντα. οἱ μὲν πρόσβεις ταῦτα ἔλεγον, οἴομενοι τὸν ἄνδρα τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα καταδέχεσθαι οὐδὲν 10
- B μελλήσεσθαι αὐτίκα δὴ μῦλα. ὁ δὲ οὐ προσδοκωμένοις αὐτοῖς ἄντικρυς ἀπέειπεν, ὡς οὐκ ἔν ποτε ζῶντος Ἰουστινιανοῦ βασιλέως Βελισάριος ἐπιβατεύοι τοῦ τῆς βασιλείας ὀνόματος. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἀκούσαντες ἀπηλλάσσοντό τε ὡς τάχιστα καὶ Ἰλδιβάδῳ τὸν πάντα λόγον ἀπήγγελλον. Βελισάριος δὲ τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάν- 15 τιον ἦει καὶ ὁ χειμῶν ἔληγε, καὶ τὸ πέμπτον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνέγραψεν.

13. ἐπιβατεύοι] ἐπιβατεύειν H. Correctum ab Hoesch. in annot.
15. ἀπήγγελλον] ἀπήγγειλον L.

runt Gotthi, et Ravennam Legatos propere miserunt: qui ad Belisarium introducti, in memoriam redigunt conventa, et violatam promissi fidem obiiciunt: ac voluntarium appellantes mancipium, et exprobrantes quod regno servitutem praeferre non erubesceret, allaque id genus multa auribus ingerentes, hortantur ne dignitatem supremam respuat: affirmant venturum ultro Ildibadum, positaeque ad pedes purpura, Regem Gotthorum atque Italiae agnitorum adoratione Belisarium. Haec dicebant Legati, minime dubitantes, quin Belisarius nulla interposita mora Regis nomen acciperet. At ille praeter eorum expectationem negavit plane usurpaturum Belisarium Regis nomen, quandiu Iustinianus Aug. viveret. Quo audito, digressi statim Legati, rem omnem Ildibado renuntiarunt. Belisarius Byzantium profectus est, et cum hieme annus quintus exiit huius belli, quod Procopius scripsit.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ P 465
V 110
H 258
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Β'.] ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΤΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Γ'. Ρ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS II.
LIBER III.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Belisarius Vitigim et Gotthos captivos Byzantium deportat. Non donatur triumpho. Eius laudes amplissimae. Ildibadus, Gotthorum Rex, gentis reliquias in Italia colligit. Rem Romanam evertit avaritia Alexandri Logothetae, cui cognomen Forficulae inditum, quod nummos raderet. Ildibadus Vitalium acies vincit. Offensae uxoris precibus permotus, Uraiam tollit e medio. Deinde ipse in convivio interficitur. (Cap. 1.) Rugi, gens Gotthica, Eraricum Regem creant. Caeteri Gotthi Totilam ad regnum invitant. Eraricus, dum per Legatos cum Iustiniano agit, occiditur. Totilas regnum cepit. (2.) Coeunt in consilium Romani Duces, ab Iustiniano reprehensi. Veronam accedunt Constantianus et Alexander. Urbs capitur proditione; mox amittitur, Ducum culpa. (3.) Artabasis ad Romanos, Totilae ad Gotthos oratio. Artabasis cum Viliari inter geminas acies singulare certamen, utriusque infaustum. Romanorum clades ac fuga turpissima. (4.) Gotthi Florentiam obsident. Romanorum adventu cognito, obsidionem solvunt. Pugna inita, rumore falso Romani consternantur in fugam. (5.) Totilas castella, urbes ac provincias multas recipit. Neapolim obsidet. Iustinianus in Italiam Maximinum Praefectum Praetorio cum classe, et Demetrium mittit. Demetrius Neapolitanis auxilium parat. Demetrius alter, dum illum Neapolim ducit, fugata a Gotthis classe, linguae intemperantiam luit. (6.) Maximini cunctatio. Romana classis tempestate iactata, a Gotthis male accipitur. Totilas Demetrium captum suadere iubet Neapolitanis ut sese dedant.

Eodem ipse ad deditionem hortatur, ac tandem potitur urbe. (7.) Totilae singularis erga victos benignitas. Neapolis muros diruit. Unum e Praetorianis suis, qui virgini stuprum intulerat, morte afficit, habita eadē re oratione gravissima. (8.) Ducum ac militum Romanorum improbitas. Italarum calamitas Totilae ad Senatum Rom. epist. Sacerdotes Ariani Roma eieci. Hydruntini castelli obsidio. (9.) In Italiam missus iterum Belisarius cum paucis admodum copiis, Hydruntem servat opera Valentini. Totilas Belisarii exercitum callide explorat. Tibur capit. (10.) Ravennae Belisarius Gotthos ac milites Romanos alloquitur. Vitalius in Aemilia rem gerit: deseritur ab Illyriis. Obsessum a Totila Auximum auxilia accipit. Ricilas stolide audax occumbit. Egressi Auximo, quos subsidio miserat Belisarius, in Gotthorum insidias decidunt. Pisaurum a Belisario munitum Totilas nequicquam tentat. Gotthi Firmum et Asculum obsident. (11.) Auxilia Belisarius ab Imperatore per literas petit. Ioannes Germani filiam uxorem ducit. Totilas Firmum, Asculum, Spoletium et Asisium capit: frustra Perusiam tentat. (12.) Totilas Romam obsidet. In urbe fames. Placentiam quoque Gotthi obsident. In summas redactus angustias Belisarius Ravenna Epidamnū se confert: quo Imperator copias mittit. Narses Eunuchus Erulos sibi adiungit. Ab his fusi fugatique Sclaveni. (13.) Digressio ad Childubium impostorem. Sclavenorum et Antarum mores. Narses imposturam deprehendit. (14.) Valentinus et Phocas Gotthos Romam obsidentes lacessum, Bessa intra urbis muros residente. Ex insidiis intereunt. Missae Romam a Vigilio Pontifiae naves frumento onustae, in potestatem Gotthorum veniunt. Totilas Valentinum Episc. mendacii insimulatum, manibus truncari iubet. (15.) Vigilius P. Byzantium accitit. Placentini se Gotthis dedunt. Pelagii Diaconi in Romanos benignitas. Ad Totilam mittitur, inducias petiturus. Utriusque orationes. (16.) Civium Romanorum ad Duces oratio, dictante fame: cuius rabida vis describitur. (17.) Epidamni de profectione deliberatur. Belisarius suo Hydruntem adventu Gotthos fugat. Totilas Tiberim munit. Ioannes Calabriam recipit. Tullianus Brutius et Lucanos eidem conciliat. Recriminandum praelio vincit Ioannes: quem Belisarius in portu Romano expectat. (18.) Belisarii, Romae obsessae succurrere volentis, apparatus, profectio, et cum hostibus pugna. Isaacis temeritas. Turbatus nuntio Belisarius, incepto absistit. Ipsi morbus. Isaacis interitus. (19.) Bessas avaritia et in Romano praesidio excitando negligentia. Isauri portae Asinariae custodes proditionem cudunt. Totilas Romam capit. In templo D. Petri a Pelagio placatur. Extrema Senatorum inopia. Totilae in Rusticianam ac feminas Romanas omnes benignitas. (20.) Gotthos ad iustitiae cultum hortatur Totilas. Senatui Romano ingratum animum exprobrat. A Pelagio mitigatur. Ad Iustinianum Legatos de pace mittit cum epistola. Hos ad Belisarium Imperator remittit. (21.) Tullianus in Lucania Gotthos fundit. Belisarius per litteras Totilam revocat ab excindendae Romae consilio. Totilas Romam penitus vacuam relinquit. Ioannes Hydrantem se recipit. Tullianus deseritur. (22.) Martianus Spoletium Romanis recuperat. Belisarius Romam visit. Ioannes Tarentum occupat ac munit. Totilas Acherontide potitur, Ravennam petit. (23.) Romam recipit munitque Belisarius. Totilam fortissime repellit. Gotthi Regi suo temeritatem exprobrant. Tibur concedunt. (24.) Totilas ad obsidionem Perusiae hortatur exercitum, et res a se male gestas excusat. (25.) Capuae Romani et Gotthi inopinato confligunt. Gotthorum fuga. Ioannes Romanas matronas recipit. Totilas in Lucania Ioannem aggressus noctu imparatum fugat. Gilacii Armeni interitus. (26.) Imperator copias in Italiam mittit. Veri Erulorum Ducis temeritas. Valerianus cec. e suis ad Ioannem mittit. Belisarius Tarentum proficiscitur. Scylaei nomen unde ductum. Cynocephali et Lycocra-

mitae cur sic appellati. (27.) *Belisarius Tarentum navigans, tempestate cogitur Crotonem appellere. Re ab ipsius copiis initio bene, dein pessime gesta, trepide in Siciliam cum Antonina uxore traiecit.* (28.) *Scлавeni Illyricum vastant. Terrae motus. Insolita Nili exundatio. Cetus, cui nomen Porphyrio, capitur. Totilas Ruscianum castellum obsidet.* (29.) *Imperator pedites mittit. Valerianus Belisarium convenit. Antonina Byzantium proficiscitur. Theodora Aug. obitus. Praesidi Rusciani cum Totila compositio. Conon Romae a militibus interficitur. Belisarius et Ioannes coeunt, ut Rusciano suppetias ferant. A Gotthis repelluntur. Nova consilia ineunt. Totilas Ruscianum cast. capit. Eius saevitia in Chalazarem. Antonina ab Imperatore reditum impetrat Belisarii.* (30.) *Prima coniurationis in Iustinianum Aug. semina. Artabanes ex Africa redit, procius Preiectae neptis Imperatoris, repudiatam uxorem recipere cogitur. Preiectae cum Ioanne Pompeii filio nuptiis graviter offenditur. Germanus Iustiniani nepos, haeres a fratre Boraide institutus, turbatur a patris.* (31.) *Arsaces ab Imperatore poena affectus, in eum cum Artabane conspirat. Consilium aperit Chanarangi, et Iustino Germani filio. Iustinus rem enuntiat patri: hic Marcello. Chanarangi verba ex occulto Leontius excipit, et Marcello refert; Marcellus Imperatori indicat. Coniuratis in carcerem traditis, patet molitio. Iudicium. Periclitanti Germano Marcellus egregie patrocinatur. Poena sentibus decreta.* (32.) *Barbari Occidentis Imperium occupant. Possessionem Galliae, qua Gotthi ceaserant, Iustinianus Francis asserit. Inter Barbaros soli Francorum Reges nummos aureos cum effigie sua cudunt. Gepaedum, Langobardorum Erulorumque res.* (33.) *Dissidio inter Gepaedes et Langobardos orto, utriusque per Legatos Iustinianum in suas partes trahere conantur. Imperator auxilia Langobardis mittit. Barbari inter se pacem faciunt.* (34.) *Indecorus Belisarii reditus ex Italia. Omen ipsius prosperitatis. Vigilius Papa Imperatorem ad recuperandam Italiam impellit. Iustinianus in controversiis de religione totus est. Res Langobardicae. Ilauti perfidia ac successus.* (35.) *Totilas Romam obsidet, Iustiniani occitatio. Isauri Gotthis urbem produnt. Paulus cum suis in Adriani mole fortiter resistit. Totilas urbi captas parciit.* (36.) *Totilas Francorum Rex filiam dare uxorem renuit. Romam Totilas instaurat, ac regnum stabilis. Pacem negante Iustiniano, Centumcellas et castellum Rheginum obsidet. Tarentum et Ariminum capit. Iustinianus mutat consilium. Vori clades.* (37.) *Scлавeni Istrum Hebrumque traiciunt: Romanas copias profligant: in Asbadem saeviunt: Toperum urbem expugnant. Ingens eorum crudelitas.* (38.) *Gotthi castellum Rheginum urgent et capiunt. Totilas Siciliam vastat. Imperator classi Liberium praeficit, deinde Artabanes. Dat bellum Germano. Germani animus et apparatus. Romanorum avaritas. Diogenes Centumcellas dedere renuit.* (39.) *Scлавенorum irruptio. Terret eos Germani nomen, victoris olim Antarum. Germani obitus et encomium. Imperator Ioannem et Iustinianum copiis praeficit. Liberius Syracusas appellit. Artabanes tempestate iactatur. Gotthi Sicilia excedunt, Spini suazu. Scлавенorum incurso, Romanorum clades, ac deinde victoria.* (40.)

α'. Οὕτω μὲν Βελισάριος, ἔτι τῶν πραγμάτων ἠωρημένων, ξὺν τε Οὐίτιγιδι, καὶ Γότθων τοῖς δοκίμοις καὶ τοῖς Ἰλδιβάδου
 P 466 παισὶ τὰ χρήματα πάντα ἐπαγόμενος ἐς Βυζάντιον ἦκε, καὶ οἱ
 Ἰλδιγέρ τε καὶ Βαλεριανὸς καὶ Μαρτίνος ξὺν Ἡρωδιανῷ εἶποντο
 μόνοι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Οὐίτιγιν μὲν ξὺν τῇ γυναικὶ 5
 ἀσμένως εἶδε, καὶ τῶν βαρβάρων τὸν ὄμιλον κάλλους τε σώμα-
 τος καὶ μεγέθους πέρι ἐθαύμασε. τὸν δὲ Θεοδορίχου πλοῦτον
 ἀξιοθέατον ὄντα δεξάμενος ἐν παλατίῳ τοῖς μὲν ἐκ βουλήs ἐν πα-
 ραβύστῳ θέαμα προῦθῆκεν, ἐπὶ τῷ ὄγκῳ τῶν πεπραγμένων φι-
 λοτιμούμενος, οὔτε δὲ ἐς τὸν δῆμον ἐξήνεγκεν οὔτε τὸν Θρίαμ- 10
 B βον Βελισαρίῳ παρέσχετο, ὥσπερ ὅτε Γέλμερά τε καὶ Βανδίλους
 νενικηκῶς ἤλθε. πᾶσι μέντοι ἐν διηγῆμασι Βελισάριος ἦν, ἑ-
 κας τε δύο ἀναδησάμενος, οἷας οὐπω πρότερον ἀνθρώπων οὐ-
 δενὶ διαπεπερῶχθαι ξυνέπεσε, καὶ βασιλεῖς μὲν ἀγαγὼν αἰχμαλώ-
 τους ἐς Βυζάντιον δύο, Γίξερῆχου δὲ καὶ Θεοδορίχου τό τε γένος 15
 καὶ τὰ χρήματα λάφυρον Ῥωμαίοις παρὰ δόξαν πεποιημένος, ὧν
 δὴ ἐπιφανέστερος ἐν γε βαρβάροις οὐδεὶς πώποτε γεγονόςς ἔτυχε,
 καὶ τὸν μὲν πλοῦτον ἐκ τῶν πολεμίων αὐτίς ἐς τὴν πολιτείαν
 ἀποκομίσας, γῆs τε καὶ θαλάσσης τὴν ἡμίσειαν μάλιστα μοῖραν
 τῇ βασιλείᾳ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ἀνασώσάμενος. ἦν τε Βυζαντιοῖς 20
 C πρὸς ἡδονῆs Βελισάριον ἐπὶ τῆs ἀγορᾶs ἐς ἡμέραν ἐκύστην ἐκ τῆs

1. Ita Bellsarius, rebus adhuc suspensis, Vitigim, Gotthorum proceres, Ildibadi liberos, regiasque opes omnes Byzantium deportavit, nemine Ducum ipsam comitante praeter Ildigerem, Valerianum, Martinum et Herodianum. Vitigim cum uxore laetis placidisque aspectu oculis Iustinianus Augustus, et Barbarorum agmen, corporis forma ac mole praestantium, miratus est. Postquam Theoderici gazam, spectatu sane dignam, in Palatium accepit, Senatui quidem contemplandam proposuit apud se, rerum gestarum magnitudine glorians: at neque illam exhibuit multitudinī, nec triumphum Belisario decrevit, uti fecerat, cum ille ex Africa rediit, Gelimeris et Vandalorum victor. Nihilominus tamen in ore omnium vigebat Belisarius, duas adeptus victorias, quales nemo unquam antea retulisset: quippe qui captivos Reges duos advexisset Byzantium: praeter opinionem in Romanorum manus adduxisset progeniem ac thesauros Gizerici et Theoderici, quibus Regibus inter Barbaros nemo unquam fuit illustrior: receptas ex hostibus divitias Reip. restituisset: atque exiguo tempore dimidiam fere et terrae et maris partem Imperio recuperasset. Byzantii civibus iucundum quotidie praebebat spectaculum Belisarius, si-

οίκιας προϊόντα ἰδεῖν, ἢ ἐς αὐτὴν ἐπανήκοντα, κόρον τε αὐτῶν τοῦ θεάματος τοῦτου οὐδεὶς ἔλαβε. πομπῇ γὰρ αὐτοῦ ἰσχυροτάτῃ ἢ πρόδοδος ἐψέκει, ἐπεὶ οἱ Βανδάλων τε πλήθος καὶ Γότθων τε καὶ Μαυρουσιῶν ἀεὶ εἶπετο. ἦν δὲ καὶ τὸ σῶμα καλὸς τε καὶ 5 μέγας καὶ εὐπρόσωπος πάντων μάλιστα. οὕτω δὲ εὐπρόσδόν τε καὶ πρῶον παρείχεν ἑαυτὸν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὥστε ἀνθρώπων V 111 πένητί τε λίαν καὶ ἀδόξω ἐμπερῆς εἶναι. ἔρως δὲ αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς πρὸς τε στρατιωτῶν ἀεὶ καὶ ἀγροίκων ἄμαχός τις ἐγένετο, ὅτι δὴ ἐς μὲν τοὺς στρατιώτας φιλοδωρότατος ἐγεγόνει ἀνθρώπων 10 πῶν ἀπάντων, (τῶν τε γὰρ ἐν ζυμβολῇ ἡτυχηκότων χρήμασι D μέγαισι παρεμυθεῖτο τὰ πρότερον τραύματα καὶ τοῖς εὐδοκίμησασιν ψελλιά τε καὶ στρεπτοὺς ἔχειν ἄθλα παρείχεν, ἵππου δὲ ἢ τόξου ἢ ἄλλου ὅτουοῦν στρατιώτῃ ἐν τῇ μάχῃ ἀπολωλότος ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ πρὸς Βελισαρίου ἀντίκα ὑπῆρχεν) ἐς δὲ τοὺς 15 ἀγροίκους, ὅτι δὴ τὸσαύτῃ φειδοῖ τε καὶ προνοίᾳ ἐχρήτο ὥστε βιασθῆναι μὲν αὐτῶν οὐδένα πώποτε στρατηγούντος Βελισαρίου τετυχηκε, πλουτεῖν δὲ παρὰ δόξαν ξυνέβαινε πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς ἐπιδημοίῃ στρατιᾶς πλήθει. ἀπεδίδοντο γὰρ αὐτοῖς κατὰ γνώμην τὰ ὄνια πάντα. καὶ ἡνίκα μὲν ἀκμάζοι τὰ λήμα, ἐς τὸ ἀκρι- P 467 20 βές διεφύλασσε μὴ τινα παριοῦσα ἢ ἵππος λυμῆνται. τῶν δὲ

2. αὐτοῦ om. L. 7. ἐμπερῆς Suidas s. v. Βελισάριος. Vulgo ἐμπερῆ. 8. ἀρχῆς] ἀρετῆς Scaliger. Frustra. 11. πρότερον om. Suidas. 12. ψελλία Suidas. Vulgo ψέλλια. *ibid.* παρείχεν] παρείχετο Suidas. 13. στρατιώτῃ] στρατιώτου Suidas. *ibid.* ἕτερον] ἕτερος Suidas. 16. αὐτῶν οὐδένα] αὐτοῦ οὐδὲν Suidas. 20. παριοῦσα Maltretus cum Suida. Libri παροῦσα.

ve in forum prodiret domo, sive domum rediret; nec videndi satietas quemquam capiebat. Nam illius in publicum egressus pompae erat magnificentissimae similis, cum ingens Vandalorum, Gotthorum ac Maurorum caterva ipsum usque comitaretur. Decoro erat ac procero corpore, et oris dignitate omnes superabat. Obvius adeo facilem se et benignum praebebat, ut homo tenuissimae fortunae sortisque infimae esse videretur. Eius imperium milites et agricolae magno semper opere amarunt. Milites quidem, quod ipsum experirentur mortalium omnium munificentissimum. Nam qui in praelio male accepti fuerant, illis grandi pecunia vulnerum acerbiter levabat: qui facinus praeclarum ediderant, his armillas et torques in praemium dabat. Si cui militi in certamine vel equus, vel arcus, vel aliud quidpiam periisset, continuo re simili Belisarius iacturam sarciebat. Amabant vero imperium eius agricolae, propterea quod ita illis parcebat consulebatque, ut eorum nemini vis unquam illata fuerit, ducente exercitus Belisario. Immo vero omnes, apud quos cum copiis versabatur, imperantes ditabat. Nam venalia quaelibet quo volebant pretio illis divendebant, et cum segetes adollescere, sedulam dabat operam; ne transiens equitatus, noxam illis uspiam faceret. Pen-

ὠραίων ἐν τοῖς δένδροις ὄντων ἄψασθαι αὐτῶν οὐδενὶ τὸ παρά-
 παν ἔξουσία ἐγένετο. καὶ μὴν καὶ σωφροσύνης ὑπερφυῶς μετε-
 ποιεῖτο. οὐδὲ γὰρ οὖν οὐδὲ ἄλλης ὅτι μὴ τῆς γεγαμημένης γυ-
 ναικὸς ἤπτετο. αἰχμαλώτους οὖν ἔκ τε Βανθίλων καὶ Γότθων
 H 259 ἑλὼν τοσαύτας τε τὸ πλήθος καὶ τοιαύτας τὰ πρόσωπα, οἷας 5
 οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων εἶδεν, οὔτε οἱ ἐς ὕψιν αὐτῶν τινα ἤκειν
 οὔτε ἄλλως ἐντυχεῖν εἴασεν. ἦν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγ-
 χίνους τε διαφερόντως καὶ ἐν τοῖς ὑπόροις ἐπινοῆσαι τὰ βέλτιστα
 B ἱκανώτατος. ἐν μέντοι κινδύνοις πολέμιον εὐψυχός τε ἦν ζῶν τῷ
 ἀσφαλεῖ καὶ ζῶν λογισμῷ εὐτολμώτατος, ὅζυς τε καὶ μελλητής ἐν 10
 τῇ ἐπὶ τοὺς πολέμιους αἰεὶ ἐγχειρήσει, κατὰ τὴν χρεῖαν ἐκάτερον.
 ἄνευ δὲ τούτων ἐν μὲν τοῖς δεινοῖς εὐέλπιν τε τὴν διάνοιαν καὶ
 ταραχῆς παρείχετο κρείσσω, εὐημερῶν δὲ οὔτε ἐπήροτο οὔτε ἐτρύ-
 φα· μεθύνοντα γοῦν Βελισάριον οὐδεὶς ποτε εἶδεν. ὅσον μὲν οὖν
 χρόνον τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἐν τε Λιβύῃ καὶ Ἰταλίᾳ προῦστη, 15
 νικῶν τε διετέλει καὶ τὰ ἐν ποσὶν αἰεὶ κτώμενος. ἐπεὶ δὲ ἐς Βυ-
 ζάντιον μετὰπεμπος ἦλθεν, ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον αὐτοῦ ἢ
 C ἀρετῇ ἐπὶ πλεῖστον ἐγνώσθη. αὐτός τε γὰρ πάσῃ ἀρετῇ προῦ-
 χων καὶ πλούτου μὲν πολλοῦ ἔξουσία, δυνάμει δὲ ὑπασπιστῶν τε
 καὶ δορυφόρων τοὺς πώποτε στρατηγούς ὑπεραίρων, φοβερὸς, 20
 ὡς τὸ εἶκος, ἄρχουσί τε πᾶσι καὶ στρατιώταις ἐγένετο. ἀντιτε-
 ρειν τε γὰρ ἐπιτάττοντος, οἶμαι, ἐτόλμα οὐδεὶς, ἐπιτελῆ τε

1. ἄψασθαι] ἄψισθαι L.   7. οὔτε ἄλλως] Vulgo οὐδὲ ἄλλως.
 10. εὐτολμώτατος] ἐντολμώτατος H.

dentes ab arboribus fructus nemini contingere licebat. Praeterea vir
 erat singulari praeditus continentia. Nullam enim feminam, praeter
 uxorem, attigit: et cum Vandalas Gotthasque bello cepisset mulieres
 tot numero, tamque oris specie praecellentes, ut nemo pares viderit, ea-
 rum nullam in conspectum suum, nedum in congressum venire sivit. Cum
 in aliis rebus omnibus solertissimus erat, tum in dubiis viam laire opti-
 mam apprime callebat. Inter belli discrimina caute strenuus et prudenter
 animosissimus, ac si quid in hostem aggredereetur, promptus idem et cun-
 ctator, prout alterutro opus erat, solebat esse. Ad haec, in adversis re-
 bus fidem et imperturbatum animum ostendebat: in prosperis non ef-
 ferebatur superbia, neque indulgebat genio. Certe vino madentem nemo
 unquam Belisarium vidit. Quandiu Romanis copiis in Africa Italiaque
 praefuerat, obvia quaeque occupaverat continenti victoria. Postquam
 Byzantium accitus rediit, multo clarior quam ante, quantum polleret, in-
 notuit. Nam cum emineret virtutis cumulo, et Magistros militiae, quot-
 quot unquam fuissent, non opibus modo, sed Praetorianorum etiam ha-
 statorum ac Scutariorum numero praesidio superaret; Ducibus aequae
 omnibus ac militibus merito formidabilis erat. Ac, nisi fallor, si quis
 imperantem ipsi voluisset obsistere, non ausus esset. Mandata eius omnia

πράσσειν ὅσα ἐπιτάττει σάδαμαῦ ἀπηξίουν, τὴν τε ἀρετὴν ἀσ-
συνόμενοι καὶ δεδιότες τὴν δύναμιν. ἐπτακισχιλίους γὰρ ἰππέας
ἐκ τῆς οἰκίας παρείχτο· ὧν δὴ ἀπόβλητος μὲν οὐδεὶς ἐγεγόνει,
αὐτῶν δὲ ἕκαστος πρῶτός τε ἐν τῇ παρατάξει ἐστάναι καὶ προ-
5 καλεῖσθαι τοὺς τῶν πολεμίων ἀρίστους ἤξιουν. Ῥωμαίων τε οἱ
πρεσβύτεροι, ἠγλία πρὸς Γότθων πολιορκούμενοι τὰ ποιούμενα
ἐν ταῖς τοῦ πολέμου ξυμβολαῖς ἔβλεπον, ἐν θανάμῃ μεγάλῃ D
ποιούμενοι ἀνεφθίγγοντο ὡς οἰκία μία τὴν Θεοδερῖχου δύναμιν
καταλύει. Βελισάριος μὲν ὄν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ,
10 ὡσπερ ἐρρήθη, δυνατὸς γεγονὼς τὰ τε ξυνοίοντα τοῖς βασιλέως
πράγμασιν ἐβουλεύετο καὶ τὰ δεδογμένα ἔπρασεν ἀεὶ αὐτονόμῃ
γνώμῃ.

Οἱ δὲ ἄλλοι ἄρχοντες, ἴσοι μᾶλλον αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους
ὄντες καὶ οὐδὲν ὅτι μὴ κέρδη οἰκεία ἐν νῷ ἔχοντες διαπράττεσθαι,
15 τοὺς τε Ῥωμαίους ληΐεσθαι τε καὶ τοῖς στρατιώταις ἐνδιδόναι
τοὺς κατηκίους ἀδικεῖν ἤδη ἤρξαντο, καὶ οὐδὲ αὐτοῖς ἐφρόνου
τὰ δέοντα, ἔτι δὲ οὐδὲ τοὺς στρατιώτας τῶν παραγγελλομένων P 468
ἐπακούοντας εἶχον. διὸ δὴ πολλὰ τε αὐτοῖς ἡμαρτήθη καὶ τὰ
πράγματι διεφθάρη Ῥωμαίους ζῦμπαντα ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ. ἔπερ
20 ἐγὼ ὅτῳ δὴ τρόπῳ ἐρῶν ἔρχομαι.

Ἐπειδὴ Βελισάριον ἐκ Ῥαβέννης ἀναστάντα ὀδῶ ἰέναι Ἰλ-
δίβαδος ἐπέψετο, τοὺς τε βαρβάρους ζυνηγεν ἄμφ' αὐτὸν ἄπαν-
τας καὶ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν ὅσοις νεώτερα πράγματα ἤγε- V 112
σκε. καὶ τῆς μὲν ἀρχῆς ὡς μάλιστα ἐπιμελεῖτο, ἀνασώσασθαι

4. αὐτῶν δὲ] Vulgo αὐτῶν τε.

omnes peragebant, ducti virtutis reverentia ac potentiae metu. Etenim
ex suo septem educebat equitum millia: quorum nullus relectaneus erat,
at eorum quisque id ambiebat, ut staret primus in acie, et fortissimos
hostium provocaret. Romani seniores, cum a Gotthis obsessi, quae fie-
rent in conflictibus bellicis, spectarent, demirantes dicebant, Theoderici
potentiam everti domus unius vi. Itaque Belisarius et auctoritate et con-
silio, ut dictum est, pollens, quae e re erant Imperatoris decernebat ani-
mo, et quae proposuerat, suo semper arbitratu exequabatur.

Caeteri vero Duces, cum inter se pares essent, et omnia ad priva-
tam utilitatem referrent, Romanos iam expilare, et militum iniuriis per-
mittere coeperant. Ac nec sibi satis consulere sciebant, nec milites ha-
bebant dicto audientes. Quare ab illis saepe peccatum est, resque omnis
Romana brevi tempore passum abiit: quod uti factum sit, hic narrabo.

Ubi profectum Ravenna Belisarium, pelago provehi Ildibados com-
perit, ad se omnes collegit Barbaros, ac Romanos milites, quibus rerum
placebat novitas. Firmandae dominationi curam adhibebat maximam, et

δὲ Γότθων τῷ γένει τὸ Ἰταλιωτῶν κράτος ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο.
 B κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν οὐ πλέον ἢ χίλιοι αὐτῷ εἶποντο καὶ πόλιν
 μίαν Τίκιον εἶχον, κατὰ βραχὺ δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ ἄπαν-
 τες ὅσοι ἐν τῇ Λιγυρίᾳ καὶ Βενετίας ἦσαν. ἦν δὲ Ἀλέξανδρός
 τις ἐν Βυζαντίῳ τοῖς δημοσίοις ἐφειστάς λογισμοῖς· λογοθέτην 5
 ἑλληνίζοντες τὴν τιμὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. οὗτος αἰεὶ τοῖς
 στρατιώταις τὴν εἰς τὸ δημόσιον ἐπεκάλει ζήμιαν. τοιοῦτων δὲ
 ἀδικημάτων αὐτοὺς δίκην ὑπάγων, αὐτὸς μὲν ἐνδοξὸς ἐξ ἀδόξων
 ταχὺ γέγονεν, ἐκ πενήτων ἀτεχνῶς πλούσιος, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ
 χρήματα μεγάλα, εἴπερ τις ἄλλος, ἐπράξατο, τοὺς δὲ στρα- 10
 τιώτας ὀλίγους τε καὶ πτωχοὺς εἶναι καὶ ὀκνηρῶς ἐς τοὺς κινδύ-
 νους ἔχειν αἰτιώτατος ἐγένετο ἀνθρώπων ἀπάντων. Βυζάντιοι
 C δὲ αὐτὸν καὶ ψαλλίδιον ἐπίκλησιν ἐκάλουν, ὅτι δὲ αὐτῷ ῥῆδιον
 ἦν ἀποτεμνομένῳ κύκλῳ τὸ χρυσοῦν νόμισμα ἔλασσον μὲν αὐτὸ
 ἐς ὅσον βούλοιο ἐξεργάζεσθαι, φυλάσσειν δὲ καὶ ὡς τὸ κυκλο- 15
 τερές σχῆμα ἐφ' οὗπερ τὸ πρότερον ἦν. ψαλλίδιον γὰρ τοῦτο
 καλοῦσι τὸ ὄργανον, ᾧ ταῦτά τις ἐργάζεται. τοῦτον βασιλεὺς
 τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπειδὴ Βελισάριον μετεπέμψατο, ἐς Ἰταλίαν
 πέμπει. ὁ δὲ γεγονῶς ἐν Ῥαβέννῃ λογισμοὺς προὔθηκε λόγον οὐκ
 ἔχοντας. τοὺς μὲν γὰρ Ἰταλιώτας οὔτε τῶν βασιλέως ἀψαμένους 20
 χρημάτων οὔτε τινὰς αὐτῶν εἰς τὸ δημόσιον ὑπουργήσαντας ἐπι-
 τὰς εὐθύνας ἐκάλει, τὴν ἐς Θεοδέριχον καὶ τοὺς ἄλλους Γότθων

3. Τίκιον] πικηνῶν HL. 7. δὴ L. δὲ P. 8. αὐτὸς] καὶ
 αὐτὸς L. 20. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδέ.

ad recuperandum Gotthis regnum Italiae studium omne conferebat. Prin-
 cipio non amplius mille eum sequebantur, unamque admodum urbem Ti-
 cinum habebant. Deinde, quicumque in Liguria et in agro erant Vene-
 to, paulatim ad illum sese applicuerunt. Byzantii Alexander quidam
 erat Logotheta: quo Graeco vocabulo eum Romani designant, qui ratio-
 nibus publicis praefectus est. Hic damni publico illati insimulare mili-
 tes non cessabat: qua criminandi arte ex humili loco ad honorum gra-
 dus, atque ex egestate ad summas opes brevi pervenit. Ac si quis alius,
 is certe magnas paravit Imperatori pecunias, effecitque unus omnium ma-
 xime, ut ad paucos et mendicos redacti milites, nihil haberent animi ad
 subeunda belli discrimina. Ipsum Byzantii cognomento Forficulae idcirco
 affecerunt, quod nummum aureum tam dextere circumcideret, ut eo,
 quantum vellet, curtato, orbem vel sic servaret, quo erat antea circum-
 scriptus. Forficulam enim vocant instrumentum illud quo quis id efficit.
 Alexandrum hunc Imperator, posteaquam revocavit Belisarium, in Italiam
 misit. Is vero Ravennam delatus, rationes falsas instituit. Nam ab Ita-
 lis, qui nec pecuniam regiam contigerant, neque ullam aerario navarant
 operam, rationes repositit, admissi in Theodericum alioque Gotthorum

ἄρχοντας ἀδικίαν ἐπικαλῶν, ἀναγκάζων τε ἀποτινῶναι, εἰ τι ἐκείνους ἐξαπατήσαντες, ὡσπερ αὐτὸς ἔφρασκεν, ἐσύλησαν ἢ D ἐκέρδαναν. τῶν δὲ στρατιωτῶν τὰ τε τραύματα καὶ τοὺς κινδύ-
 νους τῇ τῶν λογισμῶν σμικρολογίᾳ παρὰ δόξαν ἡμείβετο. διὸ
 5 δὴ οἱ τε Ἰταλιῶται Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ δύσνοι ἐγένοντο καὶ τῶν
 στρατιωτῶν οὐδεὶς ἔτι ἐς κίνδυνον πολέμου καθίστασθαι ἤθελεν, H 260
 ἀλλ' ἐθελοκακοῦντες ἐπὶ μέγα χωρεῖν ἐποιοῦν αἰεὶ τοῖς πολεμίοις
 τὰ πράγματα. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἄρχοντες διὰ ταῦτα ἡσυχῇ ἔμε-
 νον, Βιτάλιος δὲ μόνος (ἔτυχε γὰρ ἐν Βενετοῖσι ἄλλο τε πληθὸς
 10 στρατιῶς ἔχων καὶ βαρβάρων Ἐροῦλων πολλὴν τινα ὄμιλον) διὰ
 μάχης ἐλθεῖν Ἰλδιβάδῳ ἐτόλμησε, δεισας, ὅπερ ἐγένετο, μὴ ἐπὶ P 469
 μέγα δυνάμειος χρόνῳ τῷ ὑστέρω αὐτὸν ἤκοντα οὐκέτι ἀναστέλ-
 λειν οἷοί τε ὄσι. μάχης δὲ καρτερεῦς ἀμφὶ Ταρβίσιον γενομένης
 Βιτάλιος παρὰ πολὺ ἡσσηθεὶς ἔφυγεν, ὀλίγους μὲν τινὰς σώσας,
 15 τοὺς δὲ πολλοὺς αὐτοῦ ἀπόλλυσας. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἐρουλοὶ τε
 πολλοὶ πίπτουσι καὶ Οὐραῖνος ὁ τῶν Ἐροῦλων ἀρχηγὸς θνήσκει.
 Θεοδιμῶνδος δὲ ὁ Μανρικίου τοῦ Μούνδου υἱὸς, μειράκιον ὢν
 ἔτι, ἐς κίνδυνον μὲν θανάτου ἦλθεν, ὅμως δὲ ζῶν Βιταλίῳ διέ-
 φυγεν. Ἰλδιβάδου τε ὄνομα ἐκ τοῦ ἔργου τούτου παρὰ τε βασι-
 20 λέα ἦλθε καὶ πάντας ἀνθρώπους.

Ἵστερον δὲ Οὐραῖαν Ἰλδιβάδῳ προσκεκρουκέναι ξυνέπεισεν B
 ἀπ' αἰτίας τοιαύδε. ἦν τῷ Οὐραῖα γυνὴ πλούτῳ τε καὶ σώμα-
 τος κάλλει τὰ πρωτεῖα φερομένη ἐν τούτοις δὴ τοῖς βαρβάροις

2. ἐξαπατήσαντες P cum Vat. ἐξακαιτήσαντες HL.

13. Ταρ-
 βίσιον] Vulgo Ταρβίσιον.

Reges peculatus accersens, et cogens persolvere, quidquid per fraudem, ut ipse dicebat, illis suppilatum, in rem suam convertissent. Vulnera militum aditaque pericula non aliter pensabat, quam cum ipsis, sua falsis expectatione, stipendiorum calculos ponendo sordide. Itaque a Iustiniano Aug. Itatorum animos alienavit. Nec iam militum quisquam belli aleam subire volebat: sed hostium res plurimum promovebant ignavia voluntaria. Quocirca Duces nihil movebant, excepto Vitalio; qui cum in agro Veneto, praeter alias copias, multos secum haberet Erulos, ausus est cum Ildibado pugnare, veritus ne is postmodum, quod et contigit, magnas adeptus vires, non posset amplius reprimi. Accerrimo ad urbem Tarvisium facto praelio, Vitalius insigniter victus aufugit, servatis suorum paucis, pluribus amissis ibi. In hoc certamine luculenta fuit Erulorum clades, qua involutus est ipsorum Princeps Visandus. Theudimundus, Mauricii, qui Mundum patrem habuit, filius, adhuc adolescentulus, in extremum discrimen venit: elapsus tamen est cum Vitalio. Ea victoria nomen Ildibadi Imperatori atque omnibus longe ac late notuit.

Deinde in Ildibadi offensionem Uraias ex hoc incurrit. Erat Uraias conitux inter hos Barbaros cum divitiis, tum corporis forma omnium fa-

πασῶν μάλιστα. αὐτὴ ἐς τὸ βαλανεῖον κατῆλθε ποτε, κόσμον
 τε περιβεβλημένη πολὺ τι χρῆμα καὶ θεραπείαν ἐπαγομένη λόγου
 πολλοῦ ἄξιαν. τὴν τε Ἰλδιβάδου γυναῖκα ἐν ἱματίοις λιτοῖς ἐν-
 ταῦθα ἰδοῦσα, ὡς ξυνοικοῦσαν βασιλεῖ οὔτε προσεκύνησεν, ἀλλὰ
 καὶ ἄλλως ὑπεριδοῦσα ἐς αὐτὴν ὕβρισεν. ἔτι γὰρ Ἰλδιβάδος πε- 5
 νία ξυνην ὡς ἥκιστα βασιλικοῖς ἐντυχὼν χρήμασι. περιαλγῆς δὲ
 C γενομένη τῆς ὕβρεως τῇ ἀτοπία τοῦ Ἰλδιβάδου γυνῆ, παρὰ τε
 τῶν ἀνδρῶν δεδακρυμένη ἦλθε καὶ οἱ ἀμῦναι τὰ ἀνήκιστα πρὸς τῆς
 Οὐραίου γυναικὸς παθοῦση ἤξιον. διὸ δὴ τὰ μὲν πρῶτα Ἰλδι-
 βάδος Οὐραίαν ἐς τοὺς βαρβάρους διέβαλεν, ὡς δὴ ἐς τοὺς πο- 10
 λεμίους αὐτομολεῖν μέλλει, ὀλίγω δὲ ὕστερον δόλωφ ἔκτεινε καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὸ τῶν Γότθων ἔχθος ἐπέπεσε. βουλομένοις γὰρ
 V 113 αὐτοῖς ὡς ἥκιστα ἦν οὕτως ἀνεπισκέπτως Οὐραίαν ἐξ ἀνθρώπων
 ἀφανισθῆναι. πολλοὶ τε ἤδη ἐν σφίσι αὐτοῖς ξυνιστάμενοι Ἰλ-
 διβάδω ἅτε ἀνόσια ἐργασμένη ἐλοιδороῦντο. τίσασθαι μέντοι 15
 τούτου δὴ τοῦ φόνου αὐτὸν οὐδεὶς ἤθελεν. ἦν δὲ τις ἐν αὐτοῖς
 Οὐίλας, Γήπαις μὲν γένος, ἐς δὲ τὸ τῶν βασιλέως δορυφόρων
 D ἀξιῶμα ἦκων. οὗτος ἀνὴρ, μνηστὴρ γυναικὸς γεγονῶς εὐπρε-
 ποῦς τὴν ὄψιν, ἔξαισιόν τινα ἔρωτα ἦρα, ἐσταλμένου δὲ αὐτοῦ
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐφ' ᾧ τινα ποιολῆ ξὺν ἑτέροις τισὶν ἐπ' αὐ- 20
 τοὺς ἔροdon, τὴν μνηστὴν ἑτέρω τῶν βαρβάρων τινὶ Ἰλδιβάδος,
 εἴτε ἀγνοία εἴτε τῷ ἄλλω ἠγμένος, ξυνώκισεν. ὡς δὲ ταῦτα ἐκ
 τοῦ στρατοπέδου ἐπανήκων Οὐίλας ἤκουσε, θυμοειδῆς ὢν φῦσει,

11. μέλλει] μέλλοι L. corr. 12. ἐπέπεσε L. Vulgo ἐπέπεσε.

cile princeps. Aliquando ad balneum processit, mundo ornata splendi-
 dissimo, et ingenti famulantium agmine stipata. Ibi uxorem Ildibadi
 conspicata, vilibus indutam vestibus, non demisse, ut regiam coniugem,
 salutavit, at superbius despectam, affectit contumelia. Et vero res domi
 angusta adhuc erat Ildibado, utpote cui opes regiae non obtigerant.
 Indignitatem iniuriæ non ferens uxor Ildibadi, dolore exarsit: mox vi-
 rum adit lacrimans, rogatque ut sibi ab Uraiae coniuge indignissimis
 modis habitæ ultor adsit. Quare Ildibadus Uraiam primo apud Barbaros
 criminatus transfugium ad hostes parare, paulo post dolo occidit.
 Hinc Gotthorum collegit odium, aegre ferentium, tam inconsiderate e
 medio sublatum Uraiam. Iamque inter se multi coitione facta admissum
 scelus exprobrabant Ildibado: nemo tamen caedis huius poenas ab ipso
 petere volebat. Erat in eorum numero Vilas, natione Gepæes, Protec-
 toribus Regis ascriptus, et sponsus feminae formosae, cuius amore de-
 peribat. Illo adversus hostes profecto, ut in eos cum aliis nonnullis in-
 cursionem aliquam faceret, sponsam Ildibadus cum alio quodam Barbaro,
 sive per imprudentiam, sive alia ex causa, matrimonio iunxit. Rever-
 sus e castris Vilas, ubi haec audivit, ut erat natura fervidus, factum in-

τὴν ἐκ τοῦ ἔργου ὄβριον οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλὰ ἀσπίκα κτείναι Ἰλδιδάδον ἔγνω, χαριεῖσθαι Γότθοις ἅπασι ταύτῃ οἰόμενος. καὶ ποτε αὐτὸν Γότθων ἐστιώντα τηρήσας τοὺς ἀρίστους τῆ ἐπιβουλήν ἐνεχείρησεν. ἀριστῶντα γὰρ τὸν βασιλέα πολλοὺς τε ἄλλους P 470
 6 καὶ τοὺς δορυφόρους περιστάσθαι νόμος. ὁ μὲν οὖν τὴν χεῖρα ἐπιβαλὼν ἐς τὰ βρώματα ἐπὶ τῆς στιβάδος πρηγῆς ἔκειτο, Οὐίλας δὲ αὐτοῦ ἄφνω τῷ ξίφει τὸν τρύχηλον παύει. ὥστε, τῶν βρωμάτων ἔτι ἐχαμένων ἐν τοῖς τοῦ ἀνθρώπου δακτύλοις, ἡ κεφαλὴ εἰς τὴν τράπεζαν καταρραγίῃσιν ἐξέβληξέ τε καὶ ἐς θάμβος
 10 τι μέγα τοὺς παρόντας ἤνεγκεν ἅπαντας. αὕτη τίσις Ἰλδιδάδον περιῆλθε τοῦ Οὐραῖα φόνου. καὶ ὁ χεμιὼν ἔληγε, καὶ τὸ ἔκτον ἔτος ἐτελεύτη τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυγγέγραψεν.

β'. Ἐράριχος δὲ ἦν τις ἐν τῷ Γότθων στρατῷ Ῥογὸς μὲν B
 γένος, δύναμιν δὲ περιβεβλημένος ἐν τούτοις δὴ τοῖς βαρβάρους
 15 μεγάλην. οἱ δὲ Ῥογοὶ οὗτοι ἔθνος μὲν εἰσι Γοτθικὸν, αὐτόνομοί τε τὸ παλαιὸν ἐβίων. Θεουδερῖχον δὲ αὐτοὺς τὸ κατ' ἀρχὰς προσεταιρισσαμένου ξὺν ἄλλοις τισὶν ἔθνεσιν, ἔς τε τὸ γένος ἀπεκρίντο καὶ ξὺν αὐτοῖς ἐς τοὺς πολεμίους ἅπαντα ἔπρασσον. γυναιξὶ μέντοι ὡς ἤκιστα ἐπιμιγνύμενοι ἀλλοτρίαις, ἀκραιφνέσι
 20 παίδων διαδοχαῖς τὸ τοῦ ἔθνους ὄνομα ἐν σφίσι αὐτοῖς διεσώσαντο. τοῦτον τὸν Ἐράριχον, ἐπεὶ ἐς ταραχὴν ἐπὶ τῷ Ἰλδιδάδου φόνῳ καθειστήκει τὰ πράγματα, βασιλέα ἐκ τοῦ αἰφνιδίου C

2. Γότθοις ἅπασιν] γότθους ἅπαντας L a pr. m. 4. ἀριστῶντα γὰρ τὸν βασιλέα] ἀριστῶντι γὰρ τῷ βασιλεῖ Scaliger. 6. ἐς] εἰς L.

dignum minime tulit: sed statim cum animo constituit Ildibadum interire, rem se facturum ratus Gothhis universis gratissimam. Cogitatum facinus aggressus est die quodam, quo apparebat Ildibado cum Gotthorum Proceribus epulanti. Ktenim prandenti Regi cum alii multi astare solent, tum Protectores. Ergo ille manu dapibus admota, toro pronus incumbabat, cum Vilas repente gladio cervicem eius percussit, ita ut cibum tenentibus adhuc digitis, demessum lapsumque in mensam caput, omnes, qui aderant, magno stupore defixerit. Sic demum Ildibadus Uraiae necem luit, hiemisque exitus annum sextum clausit istius belli, quod Procopius stilo prosecutus est.

2. Quidam erat in Gotthorum exercitu Eraricus, natione Rugus, inter hos Barbaros praepotens. Rugi autem, gens Gotthica, suis olim vivebant legibus. Aggregati vero cum nonnullis aliis populis ad Theodericum ipsius regni primordio, in unum corpus coaluerunt, atque ex eo rem bellicam in commune semper tractarunt. Vitatis tamen mulierum alienarum connubiis, nationis suae nomen pura subolis successione apud se conservarunt. Ildibadi nece turbatis rebus, Eraricum hunc Rugi declararunt subito Regem. Quod adeo non Gotthis placuit, ut plerisque

- οὐκ ἔβουλον ἀνεῖπον. ὅπερ τοῖς Γότθοις οὐδαμῶς ἤρεσκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὴν οἱ πλείστοι ἀθυμίαν κατέστησαν, ἅτε τῶν ἐλπίδων σφίσι διεφθαρμένων, ὥσπερ ἐπὶ τῷ Ἰλδιβάρῳ τὰ πρότερον ἔχοντες δὴ τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας κράτος Γότθοις ἀνασώσασθαι ἱκανὸς ἦν. Ἐράριχος μέντοι οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον ἔδρασε· μῆνας γὰρ πέντε ἐπιβιόους ἐτελεύτησε τρόπῳ τοιούτῳ. Τωτίλας ἦν τις, Ἰλδιβάδου ἀνεψιός, ἐπὶ πλείστον ξυνέσεως ἦκων καὶ τὸ δραστήριον ὡς μάλιστα ἔχων καὶ λόγου ἐν Γότθοις πολλοῦ ἄξιος. οὗτος ὁ Τωτίλας Γότθων μὲν τηνικαῦτα τῶν ἐν Ταρβισίῳ ἄρχων ἐτύγγανεν. ἐπεὶ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι Ἰλδιβάρῳ οὗτος, ὥσπερ ἐρρήθη, ἐπύθετο, πέμψας πρὸς Κωνσταντιανὸν ἐς Ῥάβενναν, τὰ πιστά οἱ δοθῆναι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἤτειτο, ἐφ' ᾧ αὐτὸν τε καὶ Γότθους, ὧν ἦρχε, ξὺν Ταρβισίῳ παραδώσει Ῥωμαίοις. ἅπερ Κωνσταντιανὸς ἀσμένως ἀκούσας ἔμοσεν ἅπαντα ὅσα Τωτίλας ἤτησε, τακτῆ τε ἡμέρα εἰς τὸ ἔργον ἀμφοτέροις ξυνέκειτο, ἐν ᾗ ἔμελλε Τωτίλας τε καὶ Γότθοι οἱ ἐν Ταρβισίῳ φρουρὰν ἔχοντες δέξασθαι τε τῇ πόλει τινὰ τῶν
- P 471 Κωνσταντιανῷ ἐπιτηδείων καὶ σφῶς γε αὐτοὺς ξὺν αὐτῇ ἐγχειρήσαι.

- Ἦδη δὲ οἱ Γότθοι τῇ Ἐραρίχου ἀρχῇ ἤχθοντο, οὐκ ἄξιό-20
 χρεων τὸν ἄνδρα ὀρώντες τὸν πόλεμον πρὸς Ῥωμαίους διενεγκεῖν,
- V 114 καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς οἱ πλείστοι ἐκάκιζον, ἅτε μεγάλων ἔργων ἐμπόδιον γεγονότα σφίσι, ὅτι δὴ ἐκποδῶν Ἰλδιβάρῳ πε-

7. „Τωτίλας] τουτίλλας Vat. constanter. τουτίλας Reg.“ MALT.
 9. ταρβισίῳ Reg. Ταρβησίῳ P hic et bis deinceps. 23. ὅτι] ἐξ ὅτου Pm.

coniecerit in moerorem gravissimum; quasi iam nihil restaret spei, oblatae antea ab Ildibado; qui Gotthos in dominatum regnumque Italiae restituere poterat. Porro Eraricus nihil egit memoria dignum: et cum in regno menses vixisset quinque, sic mortem obiit. Totilas quidam erat Ildibadi ex fratre nepos, quem eximia prudentia et navitas singularis Gotthis commendabant plurimum. Hic tunc temporis Gotthis, qui erant Tarvisii, praefectus, audita, de qua diximus, Ildibadi caede, Ravennam ad Constantianum misit, qui incolumitatis fidem sibi peterent, pollicenti se et Gotthos, quibus praesesset, in Romanorum ius ac potestatem cum urbe Tarvisio concessuros. Constantianus, his libenter auditis, postulata omnia Totilae rata habuit interposito iureiurando. Constituerunt inter se diem, qua Totilas et Gotthi, qui Tarvisium praesidio tenebant, quemdam ex amicis Constantiani in urbem acciperent, et cum ea se ipsi dederent.

Iam vero Gotthis grave erat imperium Erarici, quem bello cum Romanis gerendo videbant imparum: ac plurimi convitiis eius os verberabant, quod magis ipsorum coeptis obstaculis, ab Ildibadi obitu. Dem-

ποιήκασι. τέλος δὲ ξυμφρονήσαντες πέμπουσι παρὰ Τωτίλαν ἐς
 Ταρβίσιον, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρακαλοῦντες. πολὺν γὰρ ἤδη πό-
 θον τῆς Ἰλδιβάδου ἀρχῆς ἐν αὐτοῖς ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης B
 ἐπὶ Τωτίλαν τὸν ἐκείνου ξυγγενῆ ἔτρεπον, εὐέλπιδες ἐπὶ τῷ ἀν-
 5 θρώπῳ γενόμενοι τῷ βουλευέσθαι ταῦτα. ὁ δὲ τοῖς παρ' αὐτὸν
 ἤκουσιν ἀντικρυς τὴν ἐς Ῥωμαίους ὁμολογίαν ἀποκαλύψας ἔφα-
 σκεν ὡς, ἦν Γότθοι Ἐράριχον τῆς κυρίας ἐντὸς κτείνουσι, ξυμ-
 ταί τε αὐτοῖς καὶ πάντα ἐπιτελεῖ ποιήσει ἢ αὐτοὶ βούλοιντο. ταῦ-
 10 τα ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἤκουσαν, ἐπιβουλῆς ἐς τὴν ἐκείνου κατα-
 στροφὴν εἶχοντο. ταῦτα μὲν ἐν τῷ Γότθων στρατοπέδῳ ἐγι-
 νοντο. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τῆς τῶν C
 πολεμίων ἀπολαύοντες ἀσχολίας οὔτε ξυνίσταντο οὔτε τι δρῶν ἐς
 τοὺς βαρβάρους διενουῶντο. Ἐράριχος δὲ Γότθους ἀπαρτας ξυγ-
 καλέσας βουλὴν προὔθετο πρέσβεις πρὸς Ἰουστινιανὸν βασιλέα
 15 πέμψαι, δεησομένους ἐφ' ᾧ εἰρήνην πρὸς αὐτοὺς θήσεται, ἐφ'
 οἷσπερ Οὐτίγιδι τὰ πρότερα σπένδειν ἤθελεν· ὥστε τὰ ἐκτὸς
 Πιάδου ποταμοῦ Γότθους ἔχοντας ἀπαλλάσσεσθαι Ἰταλίας τῆς
 ἄλλης. καὶ ἐπεὶ Γότθοι ταῦτα ἐπήρσαν, ἀπολέξας τινας τῶν
 οἱ ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτηδείων, πρέσβεις ἔπεμψεν ἄλλους τε καὶ
 20 Καβαλλάριον ὄνομα. οἱ δὲ πρὸς βασιλέα ταῦτα δῆθεν τῷ λόγῳ D
 πράξιν ἔμελλον ἄπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, λάθρα δὲ αὐτοῖς
 ἄλλο μηδὲν πρὸς βασιλέα πράσσειν ἐπέστελλε, πλὴν γε δὴ ὅπως
 χρήματά τε αὐτὸς πολλὰ λήψεται καὶ ἐς πατρικίους ἀνάγκρατος

11. ἐν τῷ Pm. καὶ τῷ P. 12. οὔτε τι] οὐδέ τι P. 20. τῷ
 λόγῳ] ἐν τῷ λόγῳ L.

que de communi sententia Tarvisium mittunt, qui Totilam ad regnum in-
 vident. Iam enim Regis Ildibadi desiderio flagrant, in consanguineum
 ipsius Totilam victoriae spem convertebant, ac fore sperabant ut illi
 idem animus esset. At ille pactione, quam cum Romanis fecerat, sine
 ullis ambagibus patefacta iis, qui ad se venerant, promisit, si Gotthi Era-
 ricum occiderent citra diem cum Romanis conductum, se ipsis assensurum,
 facturumque omnia uti vellent. Quae cum Barbari audissent, Erarico
 perniciem machinari coeperunt. Dum haec in Gotthorum castris agun-
 tur, interea Romanae copiae, hostium negotio securum otium nactae, nec
 coibant, nec inibant consilium patrandi quidquam in Barbaros. Eraricus
 vero, convocatis Gotthis omnibus, ad eos retulit de mittendis ad Iusti-
 nianum Aug. Oratoribus, qui pacem eadem conditione peterent, qua an-
 tea Vitigi concedere voluisset: nimirum ut Gotthi, retenta Transpadana
 regione, reliqua Italia cederent. Postquam assensi sunt Gotthi, Cabal-
 larium ille aliosque nonnullos, ex intimis delectos, Legatos misit, in spe-
 ciem quidem de iis, quae proxime dixi, cum Imperatore acturos, clam
 autem iussos hoc unum cum eo transigere, ut ipse multa donatus pecu-

Procopius II.

19

εἶη ἐφ' ᾧ Ἰταλίαν παραδοὺς ξύμπασαν τὸ τῆς ἀρχῆς κατάθοιτο σχῆμα. οἱ μὲν οὖν πρόσβεις ἐπειδὴ ἐν Βυζαντίῳ ἐγένοντο, κατὰ ταῦτ' ἔπρασσον. ἐν τούτῳ Γότθοι Ἐράριχον κτείνουσι δόλῳ. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ κατὰ τὰ ξυγκείμενα σφίσι τὴν ἀρχὴν Τωτίλας λαμβάνει. 5

P 472 γ'. Ἐπεὶ δὲ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἔμαθε ταῦτα, τὰ τε ἀμφὶ Ἐραρίχῳ ξυνεχθέντα καὶ ὅτι Γότθοι Τωτίλαν σφίσι ἐς τὴν ἀρχὴν κατεστήσαντο, κακίῳν τε καὶ ἐρεσχελῶν τοὺς ἐνταῦθα τοῦ στρατοῦ ἄρχοντας οὐκέτι ἀνίη. διὸ δὴ φυλακτήρια καταστυγόμενοι ἐν πόλει ἐκάστη Ἰωάννης τε ὁ Βιταλιανοῦ ἀδελφιδοῦς 10 καὶ Βέσσας καὶ Βιτάλιος καὶ οἱ ἄλλοι ξύμπαντες ἐς Ῥάβενναν ξυνελέγοντο, οὗ δὴ Κωνσταντιανὸς καὶ Ἀλέξανδρος, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθην, διατριβὴν εἶχον. ἐπειδὴ τε ἅπαντες ξυνελέγησαν, ἔδοξε σφίσι ἀμεινον εἶναι πρῶτον ἐπὶ Βερῶνῃν, ἣ ἐν Βενετίας ἔστι, στρατεύεσθαι, καὶ ἐπειδὴν αὐτὴν τε καὶ Γότθους τοὺς ἐν- 15 Β ταῦθα ἐξέλωσιν, οὕτω δὴ ἐπὶ τε Τωτίλαν καὶ Τικινοὺς ἵεναι. οὗτος μὲν οὖν ὁ Ῥωμαίων στρατὸς εἰς διαχιλοὺς τε καὶ μυριοὺς ξυνελέκτο, ἄρχοντες δὲ αὐτῶν ἔνδεκα ἦσαν, ὧν οἱ πρῶτοι ἐτύγχανον Κωνσταντιανὸς τε καὶ Ἀλέξανδρος, οἱ καὶ εὐθὺ πόλεως Βερῶνῃς ἐχώρουν. γενόμενοι δὲ αὐτῆς ἄγχιστα, ὅσον ἀπὸ στα- 20 δίων ἐξήκοντα, ἔστρατοπεδεύσαντο ἐν τῷ ταύτης πεδίῳ. τούτου γὰρ πανταχόσε τοῦ χωρίου πεδία ἱππήλατά ἔστι, δεικνόντα ἐς Μάντουαν πόλιν, ἣπερ διέχει πόλεως Βερῶνῃς ἡμέρας ὀδόν.

9. ἀνίη Scaliger. Libri ἀνείη. 11. Βέσσας] Βέσας P. 14. Βερῶνῃν] βερῶνα HL. 16. Τικινοὺς] πικηνοὺς HL. 18. ξυνελέκτο] Legebatur ξυνελέκτο.

nīa et ascriptus Patriciis, Italiam omnem traderet, regniq̄ue insignia abdicaret. Quae quidem Legati, ubi fuere Byzantii, confecerunt: at hoc interim spatio Eraricum ex insidiis Gotthi perimunt, eoq̄ue mortuo, Totilas ex compacto regnum obtinet.

8. Posteaquam quid Erarico accidisset, Regemq̄ue a Gotthis creatum Totilam rescit Justinianus Aug. exercitus Duces, qui in illis erant partibus, incusare ignaviae, et urgere non destitit. Quare Ioannes, ex sorore nepos Vitaliani, Bessas, Vitalius, caeterique omnes, in singulis urbibus relictis praesidiis, convenerunt Ravennam: ubi Constantianus et Alexander, cuius mentionem supra feci, morabantur. Coscto consilio, satius visum est, ante omnia Veronam, agri Veneti urbem, infesto exercitu petere, eaque capta cum ipsius praesidio Gotthico, Totilam ac Ticinenses invadere. Exercitus hic XII. constabat millibus, sub Ducibus XI. quorum primi erant Constantianus et Alexander; qui ad Urbem Veronam recta contenderunt. Ubi propius ventum est, castra stadiis LX. procul metati sunt in eius planitie: circumiacent enim equitabiles campi: qui ad urbem usque Mantuam patent, diei iter Verona distitam. Vir erat

ἦν δέ τις ἐν Βενετοῖσι ἀνὴρ λόγιμος, Μαρκιανὸς ὄνομα. ὅσπερ ἐν φρονίῳ μὲν κατέφικτο πόλειως Βερώνης οὐ πολλῷ ἄποθεν, C
 εὐνοικῶς δὲ βασιλεῖ ἐς τὰ μάλιστα ἔχων τὴν πόλιν παραδοῦναι H 262
 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο. καὶ ἦν γὰρ οἱ τῶν τις
 5 φυλάκων ἐκ παιδὸς γνώριμος. πέμψας τοιγαροῦν παρ' αὐτὸν
 τῶν οἱ ἐπιτηδείων τιναὶς χρήμασιν ἀναπέθει τὸν ἄνθρωπον τῇ
 πόλει τὸ βασιλέως στρατεύμα δεῖξασθαι. καὶ ἐπεὶ ταῦτα ὡμολό- V 115
 γει ὁ τῶν πυλῶν φύλαξ, πέμπει τοὺς πρέσβεις αὐτὸ δὴ ξυμπρά-
 ξαντας ὁ Μαρκιανὸς παρὰ τοὺς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντας,
 10 ἐφ' ᾧ τὰ τε ξυγκείμενα ἐξαγγελῶσι καὶ ξὺν αὐτοῖσι ἐς τὴν πόλιν
 εἰσβάλλωσι νύκτωρ. ἔδοξε δὲ τοῖσι ἄρχουσι ξύμφορον εἶναι προ-
 τερεῖσθαι μὲν αὐτῶν ἕνα ξὺν ὀλίγοις τισίν· ἦν δέ γε ὁ φύλαξ αὐ- D
 τοῖσι ἀνακλήθης τὰς πύλας, ἔχεσθαι τε αὐτῶν καὶ τῇ πόλει ξὺν τῷ
 ἀσφαλεῖ τὸν στρατὸν ἐσδέξασθαι. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ὑποστῆ-
 15 ναι τὸν κίνδυνον οὐδεὶς ἤθελεν, Ἀρταβάζης δὲ μόνος Ἀρμενίος
 μὲν γένος, διαφερόντως δὲ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, ἐς τὴν προῦξιν
 οὔτι ἀκουσίως καθῆκεν αὐτόν. οὗτος ἀνὴρ Περσῶν μὲν ἠγείτο,
 οὗς Βελισάριος ἐς Βυζάντιον ἐκ τῆς Περσῶν γῆς ξὺν τῷ Βλι-
 20 σιάνῃ ὀλίγω ἔμπροσθεν ἐτύγγακε πέμψας, τὸ Σισαύριον ἐξε- P 473
 ῥῶν φρούριον. τότε δὲ ἄνδρας ἑκατὸν ἐκ τοῦ παντὸς στρατο-
 πέδου ἀπολεξάμενος ἄωρι τῶν νυκτῶν ἄγχιστα τοῦ περιβόλου
 ἐγένετο. καὶ ἐπεὶ ὁ φύλαξ ἥπερ ξυνέκειτο ἀνεπέτασε σφίσι τὰς
 πύλας, οἱ μὲν τινες ἐνταῦθα ἐστῶτες τὸ στρατεύμα μετεπέμπον-

1. βενετοῖσι Reg. Vulgo Βενέτοις. Is. βενεταῖσι Hm. 8. τοὺς
 πρέσβεις αὐτὸ Reg. et Lm. τοὺς πρὸς αὐτὸ H. τοὺς αὐτῶ P.
 18. Βλισιάνῃ] βλισιάνη Hl.

Inter Venetos nobilis, Marcianus nomine: qui cum castellum incoleret Veronae vicinum, essetque Imperatoris studiosissimus, id sedulo agebat, ut in potestatem exercitus Romani veniret urbs. Et vero custodem quemdam a puero noverat: ad quem suorum nonnullos familiarium misit, inducturos pecunia, ut Imperatoris copias in urbem admitteret. Id cum portae custos facturum se recepisset, Marcianus eosdem, qui rem cum illo transegerant, ad exercitus Romani Duces destinavit, ut pactione enuntiata, cum ipsis urbem intrarent noctu. Visum est Ducibus expedire, cum paucis praemitti aliquem e suo numero; ut, si portam panderet custos, eam occuparent, et in urbem exercitum tuto acciperent. Nemo periculum adire voluit, praeter Artabazem, natione Armenium, virum bello praestantem, qui sponte se auso obtulit. Erat hic Persarum Dux, quos Belisarius nuper Byzantium cum Blischane ex regno Persarum miserat, castello capto Sisauranensi. Tunc autem viris centum ex omni delectis exercitu, intempesta nocte ad muros accessit. Porta a custode, uti convenerat, aperta, quidam haud ingressi exercitum evocant: caeteri mu-

το, οἱ δὲ ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος τοὺς ταύτη φυλάσσοντας ἔκει-
 ναν ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες. ἐπεὶ δὲ Γότθοι ξύμπαντες ἦσθον-
 το τοῦ κακοῦ, διὰ πυλῶν ἐτέρων φεύγοντες ὤχοντο, ἄκρα δὲ τις
 ἐς ἄγαν ὑψηλὴ πρὸ τοῦ περιβόλου ἀνέχει, ὅθεν ἄπαντα κατα-
 νοεῖν πύρεστι τὰ ἐν Βερῶνῃ πρασσόμενα καὶ ἀπαριθμεῖσθαι 5
 B τοὺς ταύτη ἀνθρώπους, καὶ μὴν καὶ τοῦ πεδίου ἐπὶ πλείστον
 ὄρᾶν. ἐνταῦθα οἱ Γότθοι καταφυγόντες τὴν νύκτα ὅλην ἡσύχα-
 ζον. ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατὸς ἀπὸ σταδίων τεσσαράκοντα τῆς
 πόλεως ἦκον οὐκέτι ἐπιπροσθεν ἦει, τῶν ἐν τῇ πόλει χρημάτων
 ἀλλήλοις ἀμφισβητούντων τῶν στρατηγῶν. οὕτω τε αὐτῶν ἀμφὶ 10
 ταύτη διαμαχομένων τῇ λείᾳ ἡμέρα τε ἤδη διαφανῶς γέγονε καὶ
 οἱ Γότθοι ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐς τὸ ἀκριβὲς κατανενοηκότες τοῖς τε
 ἀνὰ τὴν πόλιν πολέμιους καὶ ὄσω Βερῶνῃς τὸ ἄλλο στράτευμα
 διέχον εἰστήκει, δρόμῳ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐχώρησαν δι' αὐτῶν τῶν
 πυλῶν ὠνερ ἀπυλλυγέτες πρότερον ἔτυχον. οὐδὲ γὰρ αὐτῶν 15
 οἱ εἰσεληλυθότες ἔχουσαι ἴσχυσαν. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν ξυμφορῆ-
 C σαντες τοῦ περιβόλου ἀμφὶ τὰς ἐπάλξεις κατέφυγον, τῶν δὲ βαρ-
 βάρων αὐτοῖς πλήθει πολλῶ ἐς χεῖρας ἰόντων οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀρ-
 ταβύζης πάντων μάλιστα ἔργα θαυμαστά ἐνδειξάμενοι καρτερώ-
 τατα τοὺς ἐπιόντας ἡμόνοντο. καὶ τότε δὴ οἱ τοῦ Ῥωμαίων στρα- 20
 τοῦ ἄρχοντες τὰ ὑπὲρ τῶν ἐν Βερῶνῃ χρήματα πρὸς ἀλλήλους
 διοικησάμενοι παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπὶ τὴν πόλιν χωρεῖν ἔγνω-
 σαν. ἀποκεκλεισμένας δὲ σφίσι τὰς πύλας εὐρόντες ἰσχυρότατα

9. τῶν ἐν] ἐπὶ τῶν ἐν Hoeschelius, rarioris constructionis ignarus.

rum ascendunt, et positos ibi vigiles, incantos opprimunt ac trucidant. Alia porta Gotthi omnes, cognito infortunio, evadunt. Surgit pro moenibus collis admodum oelso vertice: unde quidquid in urbe fit deprehendere, et eorum, qui sunt intus, inire numerum, longe etiam ac late campi aequor prospicere licet. Cum eo Gotthi fuga evasissent, continuerunt se totam noctem. Romanus vero exercitus quadragesimo ab urbe stadio constitit, orta inter Duces de urbis opibus dividendis lite distentus. Dum sic de praeda altercantur, lucescit: et clara iam die Gotthi ex cacumine, quod insederant, numero hostium in urbe agentium plane cognito, quanto etiam spatio reliquae copiae Verona abessent, conspicati, cursu in urbem se inferunt eadem porta, qua prius excesserant: neque enim illam occupare potuerant qui erant noctu ingressi. Tum uno Romani animo se ad murorum pinnas recipiunt: ubi cum magna Barbarorum multitudine collatis manibus, omnes, in primis Artabazes, mira edentes facinora, impetum fortissime sustinebant. Jam Romani Duces, composita inter se lite de praeda Veronensi, cum caeteris copiis pergebant ad urbem: cuius portas cum offendsent clausas, et hostem validissime repu-

τε τοὺς πολεμίους ἀμυνομένους ὀπίσω κατὰ τάχος ἀπήλαυον, καίπερ μυχόμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοὺς ἑταίρους θεώμενοι καὶ δεομένους μὴ σφᾶς ἀπολιπεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ μένειν, ἕως ἄν καταφυγόντες ἐς αὐτοὺς σώζοιντο. διὸ δὴ οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀρταβά- D
 5 ζην τῷ τε πλήθει βιαζόμενοι τῶν πολεμίων καὶ ἀπογόντες τὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐπικουρίαν, ἀπὸ τοῦ τείχους ἔξω ἤλαντο ἄπαν-
 τες. οἷς μὲν καταπεσιῖν ἐφ' ὀμαλοῦ χωρίου ξυνέβη, οὗτοι δὲ
 ἀθῶοι ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον ἐκομισθῆσαν, ἐν τοῖς καὶ
 Ἀρταβάζην τετύχηκεν εἶναι, ὅσοι δὲ ἐς δυσχωρίας κατέπεσον,
 10 αὐτοῦ ἄπαντες διεφθάρησαν. ἐπεὶ δὲ Ἀρταβάζης ἐς τὸ Ῥω-
 μαίων στρατόπεδον ἦλθε, πολλὰ τε ὀνειδίδασ καὶ λοιδορησάμε-
 νος ἅπασιν ξὺν αὐτοῖς ἦει. τὸν τε Ἡριδανὸν διαβάντες ἐν Θα-
 βεντία πόλει ἐγένοντο, ἥ χώρας μὲν τῆς Αἰμιλίας ἐστὶ, σταδίου
 δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν Ῥαβέννης διέχει.
 15 δ'. Τωτίλας δὲ τὰ ἐν Βερώνῃ ζυμπεσόντα μαθὼν Γότ- P 474
 θων τε τῶν ἐκ Βερώνης πολλοὺς μετεπέμψατο, καὶ ἐπεὶ παρήσαν V 116
 παντὶ τῷ στρατῷ, εἰς πεντακισχιλίους ὄντι, ἐπὶ τοὺς ἐναντίους
 ἦει. ὁ δὲ μαθόντες οἱ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντες τὰ πα-
 ρόντα σφίσι ἐν βουλῇ ἐποιούνητο. καὶ παρὰ τῶν Ἀρταβάζης
 20 ἔλεξε πρὸς αὐτοὺς τοιαύδε „Μηδεὶς ἑμῶν, ἄνδρες ἄρχοντες,
 ὑπερφρονεῖν τῶν πολεμίων, ὅτε ἡμῶν τῷ πλήθει ἐλασσομένων,
 τανῦν ἀξιοῦτω, μηδὲ, ὅτι πρὸς τοὺς Βελισαρίῳ δεδουλωμένους
 ἀγωνίζεται, λογισμῷ ἀναπεπτωκότε ἐπ' αὐτοὺς ἴτω. πολλοὶ B

13. χώρας] χώρα Maltretus. Et sic L.
 om. L.

14. Ῥαβέννης

quantem, illicet retro cesserunt, quamvis socios viderent in urbe confluentes, obsecrantesque ne se desererent, at tantisper subsisterent, dum reciperent se ad ipsos. Quamobrem qui erant cum Artabaze, numero hostium obruti, ac suorum desperantes auxilium, cuncti saltu de muro foras praecipites dedere sese. Qui in planum ceciderunt, ad Romanum exercitum properarunt incolumes: ex quibus fuit Artabazes. Qui vero in salebras prolapsi sunt, ibidem omnes interierunt. Romanum Artabazes assecutus exercitum, una perrexit, omnes probris passim increpando. Kridano transito, pervenere Faventiam, quae urbs provinciae est Aemiliae, et Ravenna stadiis cxx. distat.

4. De his, quae Veronae contigerant, certior factus Totilas, Gothorum, qui in illa urbe erant, magnam partem acceravit, atque ubi affuerit, copias omnes, ad quina millia collectas, in hostem duxit. Quod cum accepissent exercitus Romani Duces, re praesenti in deliberationem vocata, Artabazes sententiam ita protulit. Nemo vestrum, o Duces, sperandos hostes putet, tanquam nobis inferiores numero; neque ideo, quia cum gente a Belisario domita certamen est, remisso hos animo petat.

H 263 γὰρ δόξῃ οὐκ ἀλήθει ἠπατημένοι σφᾶς αὐτοὺς ἔσφηλαν, καὶ καταφρόνημά τισιν οὐκ ἐν δέοντι ἐγγινόμενον τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς καταλῦσαι δύναμιν ἴσχυσεν, ἐπεὶ καὶ ἄλλως ἢ προλαβοῦσα κακοπραγία τούσδε τοὺς ἄνδρας ἐς εὐτυχίαν παρακαλεῖ. τίχῃ γὰρ εἰς ἀπόγνωσιν ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐς εὐτολμίας ὑπερβολὴν πε-5 ρισταται. καὶ ταῦτα οὐχ ὑποψία τανῦν ἠγμέτος ἐν ὑμῖν εἶρηκα, ἀλλ' οἷς διακινδυνεύσας πρὸς αὐτοὺς ἔναγχος ἐκμεμάθηκα τὴν τῶν ἀνδρῶν τόλμαν. καὶ μοι νομιζέτω μηδεὶς ξὺν ἄλλοις τισὶν ἡσσηθέντα τῶν πολεμίων θανατῶσαι τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἐπεὶ C ἀνδρῶν ἀρετὴ καὶ πλήθει ὑπεραιρόντων καὶ τούτῳ ἐλασσομένων 10 τοῖς γε πρὸς αὐτοὺς διαμαχησαμένοις ἐνδηλος γίνεται. οἷμαι τοίνυν ἡμῖν μᾶλλον ξυνοίσειν τοῦ ποταμοῦ τηρήσασαι τὴν διάβασιν τοῖς βαρβάροις, ἐπειδὴν ἐς ἡμισυ διαβαίνουεν, ἐς χεῖρας λέναι ἢ πᾶσιν ἀθρόοις ἤδη γεγενημένοις. μηδενὶ τε ἄδοξος εἶναι ἢ τοιαύτη δεδόχθω νίκη. δόξαν τε γὰρ καὶ ἄδοξιαν ἢ τῶν πρα-15 γμάτων ἀπόβασις ὀνομάζειν φιλεῖ, καὶ τοὺς νενικηκότας εἰώθασιν ἐπαινεῖν ἄνθρωποι, οὐ διερευνώμενοι τῆς νίκης τὸν τρόπον. " Ἀρταβάζης μὲν τσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ δὴ ἄρχοντες τῷ διαμαχομένῳ τῆς γνώμης τῶν δεόντων οὐδὲν ἔπρασσον, ἀλλ' αὐτοῦ μέ- 20 νοντες τὸν καιρὸν ἔτριβον.

D Ἦδη δὲ ὁ τῶν Γότθων στρατὸς ἄγχιστα ἐγγένοι, καὶ ἐπεὶ διαβαίνειν τὸν ποταμὸν ἔμελλον, ξυγκαλέσας Τωτίλας ἅπαντας τοιαῦτα παρεκελεύσατο „ Αἱ μὲν ἄλλαι ξίμπασαι μάχαι, ὧ ἄν-

10. τοῦτ' P. Lm. τούτων P.

Multi opinione falsa spem ipsi suam sefellerunt; nec defuere, qui praepostero aliorum contemptu potentiam, quam adepti erant, everterint. Accedit in primis, quod cum viris res nobis est, quos pristina infelicitas ad successus invitat prosperos, summam pariente audaciam desperata fortuna. Atque haec ego iam vobis dico, non suspitione caeca inductus, sed in recenti confictu probe expertus eorum animum. Nec quisquam existimet male me illorum vires mirari, qui me paucis succinctum vicerint. Virorum enim virtus, sive plures numero sint, sive pauciores, sat illis patet, quibuscum pugnant. Itaque satius fore censeo, positus ad fluvii traiectionem custodiibus, Barbaros, ubi dimidia pars ipsorum transierit, aggredi, quam omnes iam in unum coactos. Nec parum decora videatur cuiquam victoria eiusmodi. Quod enim pulchrum vel turpe dicitur inceptum aliquod, id ab ipsius exitu petitur, et victores laudari solent, non disquirendo quo parva modo victoria fuerit. Ea quidem Artabazes suavit: at in contrarias sententias distracti Duces, nihil, quod e re esset, egerunt, ibique reales trivere tempus.

Iam vero Gotthorum exercitus appropinquabat: cumque ad traiectionem fluminis ventum est, Totilas advocata concione, hac oratione suos accendit. In aliis quidem praeliis, populares mei, propositis exercitiis

δρες ξυγγενείς, ὁμοίαν τινὰ μάχην ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐπαγγελ-
 λόμεναι τοῖς στρατοπέδοις ἐς τὴν ἀγωνίαν ὁρμῶσιν, ἡμεῖς δὲ τοῖς
 πολεμίοις οὐκ ἐξ ἀντιπάλου τῆς τύχης, ἀλλὰ πολλῶ τῷ διαλλάσ-
 σοντι χρώμενοι ἐς τὸν ἀγῶνα καθιστάμεθα τόνδε. οἱ μὲν γὰρ
 5 ἤσηθηθέντες, ἂν οὕτω τύχη, οὐκ εἰς μακρὰν ἀναμάχεσθαι πρὸς P 475
 ἡμᾶς ἔξουσιν. ἔν τε γὰρ τοῖς ὀχυρώμασιν Ἰταλίας ἀπάσης πλη-
 θος αὐτοῖς στρατιωτῶν ἀπολλέεται καὶ ἄλλο στράτευμα ἐκ Βυ-
 ζαντίου αὐτίκα δὴ μᾶλα ἐπιβοηθήσειν οὐδὲν ἀπεικός. ἡμῶν δὲ
 ταῦτὸ τοῦτο παθόντων τὸ Γότθων ὄνομα μετὰ τῆς ἐλπίδος ἀπο-
 10 λωλέναι λελείπεται. ἐκ μυριάδων γὰρ εἴκοσιν ἐς πεντακισχιλούς
 ἡμᾶς ἀποκεκρίσθαι ξυμβέβηκε. τσαῦτα ὑπειπὼν κἀκεῖνο ὑμᾶς
 ὑπομνήσαι οὐκ ἀπο τρόπου οἶομαι εἶναι, ὡς ἦνίκα μὲν ξὺν Ἰλδι-
 βάδῳ ὄπλα ἀνταίρειν βασιλεῖ ἔγνωτε, τὸ μὲν πληθός ὑμῶν οὐ
 πλείον ἢ ἐς χιλίους ξυμβιοῦν ἔτυχεν, ἣ δὲ χώρα περιστάτο ξύμ-
 15 πασα ἐς Τίκινον πόλιν. ἐπεὶ δὲ τῇ ξυμβολῇ γεγόνατε κρείστους,
 ἐπίπροσθεν ὑμῶν τὰ τε τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς χώρας κεχώρηκεν.
 ὥστε ἦν καὶ νῦν ἀνδραγαθίζεσθαι ἢ βουλομένοις ὑμῶν, προϊόν- B
 τος, ὡς τὸ εἶκος, τοῦ πολέμου τὸ πάντως κρατήσιν τῶν ἐναν-
 τίων ἐλπίδα ἔχω. τοῖς γὰρ νενικηκόσιν αἰετὸ πλεῖστοι τε καὶ δυ-
 20 νατωτέροις γεγόνεαι ξυμβαίνει. προθυμείσθω τοῖσιν ὑμῶν ἕκα-
 στος παντὶ σθένει τοῖς πολεμίοις ὁμῶς χωρεῖν τὴν μάχην ἐξέπι-
 στάμενος τὴν νῦν οὐκ εὐδοκιμηκόσιν ἡμῶν ἀναμάχεσθαι πρὸς τοὺς
 ἐναντίους ἀμήχανον. ἄξιον δὲ ἡμᾶς μετὰ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος
 τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἵεναι, τῇ τῶν ἀνδρῶν ἀδικίᾳ θαρροῦν-

15. Τίκινον] πικηγῶν HL. 16. τῆς χώρας L. Aberat τῆς.

plorumque Martis aequa conditio ad dimicandum impellit animos. Nos
 vero nequaquam pari cum hostibus conditione, at longe diversa, hoc cer-
 tamen inuadimus. Hi certe, si forte victi fuerint, brevi pugnam reparare
 poterunt, cum passim militum vim magnam reliquerint in Italiae manitio-
 nibus, et facile appareat alias copias Byzantio propediem subsidio ventu-
 ras. Nobis autem si clades incidat, funditus et spes et nomen Gotthicum
 tollet. Ecce enim ad quina millia ex ducentis millibus redacti sumus. Ad-
 do aliud, quod in memoriam reducere non alienum esse iudico. Quando
 in Imperatorem arma cum Ildibado tollere decrevistis, non amplius mille
 cratis convictu iuncti, omnisque vestra ditio unius urbis Ticini ambitu clau-
 debatur. Sed vobis victoriam adeptis acie, exercitus et ditio creverunt.
 Itaque si rem fortiter iam etiam vultis gerere, spero, nec temere, fore ut
 procedente bello, omnino hostem debellemus. Victores enim in dies numero
 augentur ac viribus. Alacri igitur quisque animo totisque viribus inuadat
 hostes, probe memor haud posse fieri ut bellum redintegremus, si semel hoc
 nobis praelium male cesserit. Porro convenit conferre manum spe fretos

τας. οὕτω γὰρ αὐτοῖς τὰ ἐς τοὺς κατηκούς βεβιωται ὥστε Ἰτα-
 C λιώταις τανῦν τῆς τετολημμένης οὐ δέον αὐτοῖς ἐς Γότθους προ-
 V 117 πειν ζύμπαντα αὐτοῖς τὰ κακὰ πρὸς τῶν ὑποδεχθέντων γενέσθαι
 ζυμβή. τί δ' ἂν πολεμίων εὐαιωτότερον γένοιτο οἷς γε τὰ ἐκ 5
 τοῦ Θεοῦ δῆτα πεπραγμένα οὐχ ὑγιῶς ἔχει; καὶ δὴ καὶ τὸ ἐξ
 ἡμῶν ἐς αὐτοὺς δέος ἐλπίδα ἂν ἡμῖν ἐς τὸν ἀρχῶνα τίθεσθαι πρό-
 ποι. οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλους τινὰς ἀνθρώπων χωροῦμεν ἢ ὅσοι ἔναγ-
 χος ἐν μέσῃ Βερώνῃ γενόμενοι μεθέντες τε οὐδενὶ λόγῳ, καίπερ
 διώκοντος τῶν πάντων αὐτοὺς οὐδενός, οὕτω δὴ αἰσχυρῶς ἐς φ- 10
 γῆν ὤρηγνται.“

Τοσαῦτα ὁ Τωτίλας παρακελευσάμενος τῶν οἱ ἐπομένων
 D τριακοσίους ἐκέλευεν, ὅσον ἀπὸ σταδίων εἴκοσι τὸν ποταμὸν δια-
 βαίνοντας, κατοπίσθεν τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου γενέσθαι,
 καὶ ἐπειδὴν ἡ μάχη ἐν χερσὶ γένηται, κατὰ νότου αὐτῶν ἰόντας 15
 βύλλειν τε καὶ ἐνοχλεῖν δυνάμει τῆ πάσῃ, ὅπως ἐκείνοι ζυνταρα-
 χθέντες οὐδεμιᾶς ἀλκῆς μνήσωνται. αὐτὸς δὲ τῷ παντὶ ἄλλῳ
 στρατῷ αὐτίκα τὸν ποταμὸν διαβὰς εὐθὺ τῶν ἐναντίων ἐχώρει·
 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι εὐθὺς ὑπηγνίαζον. ἐπειδὴ τε ἀμφοτέροι οὐδ' ἰόν-
 H 264 τες ἔγγυτέρω τε ἀλλήλων ἐγένοντο, Γότθος ἀγῆρ, Οὐίλιαιρις ὄνο- 20
 μα, μέγας τε τὸ σῶμα καὶ τὸ εἶδος φοβερὸς ἄμα, ἔτι μέντοι
 δραστήριός τε καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, τὸν ἵππον ἐξελάσας πρὸ
 τοῦ ἄλλου στρατοῦ ἐν μεταίχμιῳ ἔστη, τεθωρακισμένος τε καὶ

2. αὐτοῖς] αὐτοῦς H: illud Hm. 4. ὑποδεχθέντων] ὑποτι-
 θέντων L et Hm. 5. γε om. L. 20. Οὐίλιαιρις P. οὐάλα-
 ρις Vat. οὐάλαρις Reg. οὐάλαίριος H, infra cum P consentiens.

*optima, quam ipsa hostium improbitas vobis offert. Nam ita cum subdi-
 tis egerunt, ut Italia, Gotthos prodere male ausis, nullam amplius poenam
 irrogare necesse sit: adeo illis, ut summatim dicam, genus omne calamita-
 tatis per eos invectum est, quos amice susceperant. Quid vero espugnati
 facilius illo hoste, cui Deus offensus minime favet? Spem etiam secundi
 praelii facere nobis debet incensus illis a nobis terror. Neque enim alios
 iam aggredimur, nisi illos ipsos, qui nuper temere relicto, quod occupave-
 rant, Veronae gremio, nemine omnium persequente, turpiter fugerunt.*

Ita suos hortatus Totilas, trecentis iniunxit, ut illinc stadiis procul
 xx. transito flumine, pone castra subirent hostium, et ubi ventum ad ma-
 nus esset, a tergo illos telis pro virili parte impeterent, ut perturbatio
 omnem promendae virtutis cogitationem auferret. Ipse illico cum reli-
 quis copiis traiecto amne, ad hostes recta contendit. E vestigio Romani
 obviam eunt: iamque in conspectu proximo utrique steterant, cum vir
 Gotthus, Villaris nomine, mole corporis valens, visu terribilis, impiger
 ac bellicosus, admissa equo processit ante aciem, medioque in campo cou-

κράνος ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχων, καὶ Ῥωμαίους ἥπαντας προὔκαλεῖτο, εἰ τίς οἱ βούλοιο ἐς χεῖρας ἵναί. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κατωρρωθηκότες ἤσωνχῃ ἕμενον, Ἀρταβάζης δὲ αὐτῷ ἐς ἀγῶνα κατέστη μόνος. ἄμφω τοίνυν τῷ ἵππῳ κατ' ἀλλήλων ἐλάσαντες, ἐπειδὴ P 476
 5 ἄγχιστα ἵκοντο, τὰ δόρατα ὤθον, Ἀρταβάζης δὲ προτερήσας ἐφθασε τὸν Οὐιλίαιριν ἐς πλευρὰν τὴν δεξιὰν πάλσας. ὁ δὲ βάρβαρος καιρίαν τυπεὶς ὕπτιος ἐς τὴν γῆν πεσεῖν ἔμελλεν, ἀλλὰ οἱ τὸ δόρυ ἐξόπισθεν ἐπὶ τὸ ἔδαφος ἐπὶ πέτρας τινὸς ἐρεισθὲν πεσεῖν αὐτὸν οὐδαμῇ εἶα. ὁ δὲ Ἀρταβάζης ἐνέκειτο ἔτι μᾶλλον τὸ
 10 δόρυ ἐς τὰ τοῦ ἀνδρὸς ὠθῶν ἔγκατα. οὐπῶ γὰρ αὐτὸν ἤδη ἀλῶναι καιρία πληγῇ ὑπετόπαζεν. οὕτω τε ξυνέβη Οὐιλιάριδος τὸ τοῦ δόρατος σιδήριον ὀρθόν τι σχεδὸν γεγενημένον τοῦ Ἀρταβάζου θώρακος ὑπτεσθαι, κατὰ βραχὺ τε προῖδον διελθεῖν μὲν τὸν θώρακα ἔλυν, ὀλισθησαν δὲ τοῦ δέρματος ἀμφὶ τὸν Ἀρταβάζου B
 15 αὐχένα ψαῦσαι. τύχη τέ τινα ἀρτηρίαν ἐνταυθα πη οὖσαν ἐπίπροσθεν ἰὼν ὁ σιδήρος τέμνει, καὶ ῥύσις αὐτίκα πολλοῦ αἵματος ἦν. αἰσθησις δὲ ὀδύνης οὐδεμίᾳ τῷ ἀνθρώπῳ ἔγινετο, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα τὸν ἵππον ἀπήλαυεν, Οὐιλίαιρις δὲ νεκρὸς αὐτοῦ ἔπεσε. καὶ Ἀρταβάζης δὲ, τοῦ αἵματος
 20 οὐκέτι λωφίσαντος, τρίτῃ ὕστερον ἡμέρᾳ ἔξ ἀνθρώπων ἐφάνιστο, Ῥωμαίοις τε κατέσεισε τὴν πῦσαν ἐλπίδα, ἐπεὶ καὶ τότε ἀπόμαχος ἐν τῇ ξυμβολῇ ταύτῃ γενόμενος οὐκ ἐπὶ μικροῖς τὰ πράγματα αὐτὸς ἔσφηλεν. ὁ μὲν γὰρ ἔξω βελῶν γεγονῶς τοῦ τραυ-

15. πη] Vulgo ποι.

stitit, lorica munitus et galea, atque e Romanis omnibus unum aliquem, quicumque vellet, in certamen poposcit. Huic unus obtulit sese Artabazes, caeteris gravi metu defixis. Ergo equis concurrunt adversis ambo: hisque admotis proxime, hastas contorquent. Promptior Artabazes dexterum Viliaris laeus confodit. Barbarus, letali accepto vulnere, supinus in terram casurus erat: sed ipsius hasta, a tergo humi fulta ad petram, eum sustinuit a lapsu. Tum Artabazes magis ac magis connitit, ut hastam in viri viscera adigeret, illum letaliter nondum sancium ratus. Hic forte accidit, ut cuspis hastae Viliaridis, quae pene arrecta erat, lorica Artabazis contigerit, ac sensim progrediendo, per eandem ascenderit lubrica, donec ad collum Artabazis illapsa, cutem perstrinxit. Casu quodam insinuans sese altius ferrum, illius partis arteriam rupit: unde multo statim sanguine sine ullo doloris sensu defluente, ad Rom. ille sciem se equo retulit: Viliaris autem exanimis ibi concidit. Artabazes, cum alistere non posset sanguinem, tertio post die efflavit animam, Romanorum spe penitus convulsa; quorum rebus haud parum nocuit, in eo certamine factus ad pugnandum inutilis. Nam illo extra teli iactum curante vul-

Cματος ἐπεμελεῖτο, τὰ δὲ στρατεύματα ξυνηνέχθη ἐς χεῖρας ἐλθεῖν. καρτερῶς δὲ γενομένης τῆς ξυμβολῆς οἱ τριακῶσιοι βάρβαροι κατόπισθεν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ὁδῶ ἰόντες ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐφάνησαν, οὓς δὴ κατιδόντες Ῥωμαῖοι καὶ πολὺ πλῆθος εἶναι τῶν σφίσι μαχομένων οἰόμενοι ἕς τε ὀρωδιᾶν ἔπεσον καὶ 5 αὐτίκα δὴ ἐς φυγὴν ὤρμητο, ὥσπερ ἐκάστῳ δυνατὰ γέγονε. φεύγοντάς τε οἱ βάρβαροι οἰδενὶ κόσμῳ Ῥωμαίους ἔκτεινον, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ζωγρήσαντες ἐν φυλακῇ εἶχον, τὰ δὲ σημεῖα ξύμπαντα ἔλαβον, ὅπερ οὐπω πρότερον Ῥωμαίους ξυνέπεισε. τῶν τε ἀρχόντων ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἔφευγε, 10 καὶ τὰς πόλεις ὅπη ἔτυχον διασωθέντες ἐφύλασσαν.

D ε'. Χρόνῳ τε Τωπίλας οὐ πολλῶ ὕστερον στρατεύματα ἐπὶ τε Ἰουστίνον καὶ Φλωρεντίαν ἔπεμψεν, οἷς δὴ ἄρχοντας Γότθων τοὺς μαχιμωτάτους ἐπέστησε, Βλέδαν καὶ Ρουδορίχον καὶ Οὐλίαριν. ὅσπερ ἐπειδὴ ἐς Φλωρεντίαν ἦλθον, ἐγκαθεζόμενοι ἀμφὶ 15 τὸ τεῖχος ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. Ἰουστίνος δὲ ξυνταραχθεὶς ἐπεὶ τῶν ἐπιτηδεῶν ἐσκομισάμενος οὐδὲν ἔτυχεν, ἔπεμψεν ἐς Ῥάβενναν πρὸς τοὺς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντας, βοηθεῖν σφίσι κατὰ τάχος δεόμενος. νύκτωρ τε ὁ σταλεὶς τοὺς πολεμίους λαθῶν ἐς Ῥάβεννάν τε ἀφίκετο καὶ τὰ παρόντα σφίσι ἀπήγγειλε. 20 δὲ δὴ στρατεύματα Ῥωμαίων λόγου ἄξιον εὐθὺς ἐς Φλωρεντίαν ἦει, ὧν Βέσσας τε καὶ Κυπριανὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Βιταλιανοῦ ἀδελφιδοῦς ἡγούντο. ὅπερ ἐπεὶ Γότθοι πρὸς τῶν κατασκόπων

14. Οὐλίαριν] οὐλίαριν HL.

nus, coortae sunt in praelium acies: quo fervente, trecenti Barbari, pone Romanum exercitum progressi, repente apparuerunt. Conspicati illos Romani, ac sibi rem esse rati cum maioribus copiis, exhorruerunt metu, ac fugae statim pro sua quisque parte se commendarunt. Foede fugientium stragem fecere Barbari: multos copere vivos et in custodiam tradiderunt, signisque omnibus potiti sunt: quod certe nunquam Romanis acciderat. Ducum quisque, ut potuit, proripuit sese cum paucis: tum urbibus, quibus se commiserant, servandis dederunt operam.

5. Haud multo post, adversus Iustinum et urbem Florentiam Totilas exercitum misit, eisque Duces praefecit Gotthorum bellicosissimos, Bledam, Rodericum, atque Uliarin. Qui cum pervenissent Florentiam, castris circum moenia positis, obsidionem capessunt. Iustinus eo turbatus, quod nullos commeatus sibi providisset, Ravennam mittit, qui promptum ab exercitu Romani Ducibus auxilium petat. Is qui profectus est, cum hostes noctis beneficio latuisset, Ravennam attingit, et quo res loco essent renuntiavit. Quapropter nulla interposita mora validus Romanorum exercitus Florentiam iter intendit, ducibus Bessa, Cypriano et Ioanne, qui ex sorore nepos erat Vitaliani. Id Gotthi simul ut ab exploratoribus

ἐπύθοντο, λύσαντες τὴν προσεδρείαν, ἀνεχώρησαν εἰς χωρίον Μουκέλλην ὄνομα, Φλωρεντίως διέχον ἡμέρας ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς Ἰουστίνῳ ξυνέμιξεν, ὀλίγους μὲν τινεὺς τῶν αὐτῶ ἐπομένων ἐπὶ φυλακῇ τῆς πόλεως αὐτοῦ εἶασαν, αὐτοὶ δὲ 5 τοὺς ἄλλους ἐπαγόμενοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρουν. καὶ αὐτοῖς B ὁδῶ πορευομένοις ξυμφορώτατον ἔδοξεν εἶναι τῶν ἀρχόντων ἕνα παντὸς τοῦ στρατοῦ τὸν λογιμώτατον ἀπολεξαμένοις πρόσω ἵνα καὶ αὐτὸν ἐξ ἐπιδρομῆς τοῖς πολεμοῖς ἀπροσδόκητον ἐς χεῖρας ἔλθῃν, τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα σχολῇ βαδίζον ἐνταῦθα ἵεναι. 10 κλήρους τε ἐπὶ τούτοις ἐμβεβλημένοι τὴν τῆς τύχης ἑκαραδόκουν ἐς τοῦτο γνώμην. καὶ ὁ μὲν κλήρος ἐκπεπήδηκεν ἐς Ἰωάννην, οὐκ ἐτι δὲ βουλομένοις τοῖς ἄρχουσι ἦν ἐπιτελεῖν τὰ ξυγκείμενα. διὸ δὴ ξὺν τοῖς ἐπομένοις Ἰωάννης ἠνάγκαστο ἐπίπροσθεν ἰὼν ἐπὶ τοὺς πολεμίους χωρεῖν. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν τῶν ἐναντίων 15 ἔφοδον γνόντες τὸ μὲν πεδίον, οὗ δὴ ἐνστρωτοπεδευσάμενοι ἐτύγ- H 265 χανον, δέει πολλῶ ἀπολιπεῖν ἔγνωσαν, ἐς λόφον τινὰ δὲ μέγαν, C ὅς ταύτῃ ἀνέχει, ξὺν θορύβῳ ἀνέδρομον. ἐπεὶ δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἐνταῦθα ἐγένοντο, ἀναδραμόντες καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔργον εἶχοντο. καρτερῶς τε τῶν βαρβάρων ἀμυνομέ- 20 νων ὠθισμός τε πολὺς γέγονε καὶ πολλοὶ ἐκατέρωθεν ἔργα ἐνδεικνύμενοι θυμασταὰ ἔπιπτον. Ἰωάννου δὲ κραυγῇ τε καὶ ταραχῇ πολλῇ ἐπὶ τοὺς κατ' αὐτὸν πολεμίους ὀρμήσαντος ξυνέβη τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ ἕνα πρὸς τοῦ τῶν πολεμίων ἀκοντίῳ βλη-

2. Μουκέλλην] μυκάλην HL.
lud Hm.

20. ὠθισμός] ὠθησμός HL: il-

accipere, soluta obsidione, recesserunt Mucellam usque: id loco nomen est, diei iter Florentia dissito. Postquam Romanae copiae Iustino se adhaeruerunt, eorum, qui cum ipso erant, paucis ad urbis custodiam relictis, hostem petiere cum caeteris. In via id optimum factu visum est, ut e numero Ducum unus in omni exercitu spectatissimus deligeretur; qui cum suis praeiret, hostemque impetu improvise adoriretur, dum reliquae copiae lentius eo vaderent. Coniectis sortibus, expectabant fortunae iudicium, cum Ioanni sors obtigit: at iam conventis stare Duces renuebant. Tum Ioanni necesse fuit cum suis in hostes tendere. Barbari, Romanorum adventu cognito, campum, in quo castra locaverant, trepide linquant, et cursu in vicinum collem, valde editum, tumultuose evadunt. Progressus illuc Ioannes, cursu et ipse rapido hostem petens, rem aggreditur. Repugnantibus viriliter Barbaris, alteros alteri trudebant acriter, et utrinque multi, mira patrantes facinora, cadebant. Dum vero Ioannes turbatus et cum magno clamore in agmen sibi adversum irruit, hostium quidam e Protectoribus eius unum iaculo forte percussum

θίντα πεσεῖν· ἀπ' αὐτοῦ τε Ῥωμαῖοι ἀποκρουσθέντες ὀπίσω
 ἐχώρουν. ἤδη δὲ καὶ ὁ λοιπὸς τῶν Ῥωμαίων στρατὸς ἐς τὸ πε-
 δῖον ἀφικόμενοι φάλαγγά τε ποιησάμενοι ἴσταντο. καὶ εἰ μὲν φυ-
 D γόντας τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἐδέξαντο, ζῆν αὐτοῖς ἂν ὁμοσε
 τοῖς πολεμίοις χωρήσαντες ἐνίκησάν τε τῇ ξυμβολῇ καὶ σχεδὸν τι 5
 ἄπαντας ἐλεῖν ἴσχυσαν. ἀλλὰ τύχη γέ τιτι ξυνέβη ἐς τὸ Ῥωμαίων
 στρατόπεδον φήμην οὐκ ἀληθῆ περιφέρεσθαι, ὡς δὴ Ἰωάννης
 πρὸς τοῦ τῶν αὐτοῦ δορυφόρων ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἐξ ἀνθρώπων
 ἀφανισθεῖη. ἐπεὶ τε ὁ λόγος πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἤλθε, μένειν
 ἐνταῦθα οὐκέτι ἤξιουν, ἀλλ' ἐς ὑπαγωγὴν ἀσχερὰν τινα ζύμπαν- 10
 τες ἦσαν. οὐδὲ γὰρ ξυντεταγμένοι οὐδὲ κατὰ ξυμμορίας τινὰς,
 ἀλλ' αὐτὸς ἕκαστος ὡς πη ἐδύνατο ἐς φυγὴν ὤρμητο. καὶ πολ-
 λοι μὲν ἐν τῇ φυγῇ ταύτῃ ἀπώλοντο, ὅσοι μέντοι διεσώθησαν
 ἡμέρας πολλὰς οὐδαμῇ διωκόμενοι ἔφευγον. χρόνῳ τε ὕστερον
 P 478 ὡς ἕκαστῳ ἔτυχεν ἐς ὀχυρώματά τινα ἐσελθόντες ἄλλο οὐδὲν 15
 ἀπήγγελλον τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἢ ὅτι τεθνεὺς Ἰωάννης εἶη. καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ οὔτε ξυνεμύγνυτο ἔτι ἀλλήλοισι οὔτε ξυνίστασθαι τὸ
 λοιπὸν ἐπὶ τοῖς πολεμίοις διενουῶντο, ἀλλ' ἕκαστος τοῦ κατ'
 αὐτὸν περιβόλου ἐντὸς ἔμενε καὶ τὰ ἐς πολιορκίαν ἡτοίμαζε, δε-
 διῶς μὴ οἱ βάρβαροι ἐπ' αὐτὸν ἴωσι. Τωτίλας δὲ φιλοφροσύ- 20
 νην ἐς τοὺς αἰχμαλώτους πολλῶν ἐνδεικνύμενος, προσποιεῖσθαι
 τε αὐτοὺς ἴσχυσε καὶ τὸ λοιπὸν ἐθελούσιοι ζῆν αὐτῷ οἱ πλεῖστοι
 ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτεον. καὶ ὁ χειμὼν ἔλθε, καὶ ἔβδομον ἔτος
 ἐτελευτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνήγραψεν.

15. ἐσελθόντες] ἐσελθόντες L.

sternit, ac repulsi inde Romani pedem referunt. Iam caeterae in campo
 aderant Rom. copiae, acieque instructa stabant. Ac si Ioannis catervas
 in fugam versas recepissent, cum ipsis facto in hostes impetu, vicissent
 praelio, atque omnes fere cepissent. Sed casu quodam per Romanum
 exercitum dissipatus est falsus rumor, Ioannem manu Protectoris cuius-
 dam sui in eo conflictu interiisse. Quod ubi ad Ducum aures pervenit,
 diutius ibi nemo manere voluit: verum omnes inde se proriperunt foe-
 dissime: quippe soluta penitus acie, non manipulatim, at singuli seorsum,
 prout potuere, cepere fugam: in qua periere non pauci. Qui vero salvi
 elapsi sunt, nemine instante, dies multos fugerunt. Deinde alias alii
 munitiones ingressi, ut cuique sors obtulit, nihil aliud obviis, nisi Ioan-
 nis obitum nuntiabant. Nec iam amplius communicabant inter se, neque
 illis animus erat sociare in hostem vires: sed muros quisque suos fove-
 bat, seque ad obsidionem parabat, metuens ne a Barbaris peteretur.
 Totilas vero captivos prolixo animi significatione ita sibi devinxit, ut ple-
 rique postmodum in Romanos ei sponte militaverint. Exacta hieme, an-
 nus finitur septimus huius belli, quod Procopius monumentis mandavit.

ζ'. Ἐπειτα δὲ ὁ Τωτίλας Καισάρην τε καὶ Πέτραν τὰ Β
 φρούρια εἶλεν. ὀλίγω τε ὕστερον ἐς Τουσκίαν ἀφίκετο, καὶ τῶν
 ἐνταῦθα χωρίων ἀποπειρασάμενος, ἐπεὶ οἱ προσχωρεῖν οὐδεὶς
 ἤθελε, Τίβεριν τὸν ποταμὸν διαβάς, ἐς μὲν τὰ Ῥώμης ὄρια οὐ- V 119
 5 δαμῆ ἦλθεν, ἐς Καμπανούς δὲ καὶ Σαμνίτας ἀντίκα ἦκων Βενε-
 βεντὸν πόλιν ἐχυρὰν παρεστήσατο οὐδενὶ πόνῳ, καὶ αὐτῆς τὰ
 τεῖχη ἐς ἔδαφος καθείλεν, ὅπως μὴ στρατεύματα ἐκ Βυζαντίου
 ἦκον ἐκ τε ὀχυροῦ ὀρμώμενον πράγματα Γότθοις παρέχειν δύνη-
 10 ται. μετὰ δὲ Νεαπολίτας πολιορκεῖν ἔγνω, ἐπεὶ αὐτὸν δέχεσθαι C
 τῆ πόλει, καίπερ ἐπαγωγὰ πολλὰ λέγοντα, ὡς ἤκιστα ἤθελον.
 Κώνων γὰρ ἐνταῦθα ἐφύλασσε, Ῥωμαίων τε καὶ Ἰσαύρων χιλιούς
 ἔχων. καὶ αὐτὸς μὲν τῷ πλεονί τοῦ στρατοῦ ἐνστρατοπεδευσά-
 15 μενος οὐ πολλῶ ἄποθεν τοῦ περιβόλου ἠσύχαζε, πένψας δὲ τῆς
 στρατιᾶς μοῖραν, Κύμην τε τὸ φρούριον καὶ ἄλλ' ἄττα ὀχυρώ-
 20 ματα εἶλε, χρήματά τε ἐνθένδε περιβαλέσθαι μεγάλα ἴσχυσε.
 καὶ γυναῖκας τῶν ἐκ βουλῆς ἐνταῦθα εὐρῶν οὔτε ὕβρισεν, ἀλλὰ
 καὶ ξὺν πολλῇ φιλοφροσύνῃ ἐλευθέρως ἀφῆκε, μέγα τε ἀπ' αὐτοῦ D
 ὄνομα ἐπὶ τε ξυνέσει καὶ φιλανθρωπίᾳ ἐς Ῥωμαίους ἕπυπτας
 ἔσχε. καὶ ἐπεὶ οἱ πολέμιοι οὐδὲν ἀπηγγέλαιεν, ὀλίγους αἰεὶ τοῦ
 25 στρατοῦ περιπέμπων ἔργα λόγου πολλοῦ ἄξια ἔπρασσε. Βρυτ-
 τίους μὲν καὶ Λευκανοὺς παρεστήσατο, καὶ Ἀπουλίαν ξὺν Κα-
 λαβρία ἔσχε, τοὺς τε δημοσίους φόρους αὐτὸς ἔπρασσε, καὶ τὰς
 τῶν χρημάτων προσόδους ἀντὶ τῶν τὰ χωρία κεκτημένων ἐφέρετο, P 479

1. Καισάρην] *κισάρην* H.
 Conf. ad p. 508 a.

20. Βρυττίους] *Vulgo Βρετίους.*

6. Dein Totilas Caesenam ac Petram castella cepit. Aliquanto post
 in Tusciam sese contulit, ac tentatis regionis illius oppidis, cum ei per-
 mittere se nemo vellet, traiecit flumine Tiberi, Romae finibus abstinuit,
 et in Campaniam ac Samnium repente ingressus, Beneventum, urbem va-
 lidam, nullo negotio in potestatem suam redexit, eiusque muros aequavit
 solo, ne advectae Byzantio copiae, factis e munito loco eruptionibus,
 Gothos infestarent. Deinde Neapolitanos, ipsum, multa licet blandissime
 pollicentem, recusantes in urbem accipere a Conone Romanorum et Isau-
 rorum mille praesidio defensam, obsidere constituit. Atque ipse quidem
 haud procul moenibus castra metatus cum maiori parte exercitus mansit:
 missa vero altera ad Cumanum castellum et caeteras munitiones, iis po-
 titus est, magnamque inde pecuniae vim collegit. Senatorum coniuges
 ibi nactus, nulla affecit contumelia: immo vero humanissime dimisit libe-
 ras. Quo facto magnam prudentiae et benignitatis famam apud Roma-
 nos omnes est consecutus. Cum autem nusquam hostes occurrerent, exi-
 gua agmina identidem circummittendo, res egit momenti maximi. Bru-
 tios, Lucanos, Apulos Calabrosque in ditionem suam subiunxit: vectiga-
 lia exegit publica, et pecuniarios proventus a locorum dominis in rem

καὶ τᾶλλα καθίστη, ἅτε τῆς Ἰταλίας γεγωνὸς κύριος. διὸ δὴ τῇ Ῥωμαίων στρατιᾷ χρόνοις τοῖς καθήκουσιν οὐ κοιμιζομένη τὰς ξυνηδισμένους ξυντάξεις χρήματα μεγάλα βασιλεὺς ὤφειλε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ μὲν Ἰταλιῶται τῶν τε προσηκόντων ἐκπεπιτωκότες καὶ ἐς κινδύνου μέγεθος αὐθις ἐληλυκότες ἐν ἐνθῷ μεγάλῳ ἐγί-
 H 266 νοντο. οἱ δὲ στρατιῶται ἀπειθεστέρους αὐτοὺς τοῖς ἄρχουσι ἐτα
 μᾶλλον παρείχον, ἐν τε ταῖς πόλεσιν ἄσμενοι ἕμενον. Κων-
 σταντιανὸς μὲν οὖν Ῥάβενναν εἶχεν, Ἰωάννης δὲ Ῥώμην, Σπο-
 λτιον δὲ Βέσσας, καὶ Ἰουστίνος Φλωρεντίαν, Κυπριανὸς δὲ Πε-
 ρουσίαν, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ὅπη φυγῶν τε καὶ διασωθεὶς κατ' 10
 ἀρχὰς ἔτυχε.

B Ταῦτα βασιλεὺς μαθὼν τε καὶ ἐν ξυμφορᾷ πεποιημένους
 τῶν Ἰταλίας πραιτωρίων ἑπαρχον Μαξιμίον ὡς τάχιστα κατε-
 στήσατο, ἐφ' ᾧ τοῖς τε ἄρχουσιν ἐς τὸν πόλεμον ἐπιστάτης εἶη
 καὶ τοῖς στρατιώταις τὰ ἐπιτήδεια κατὰ τὴν χρεῖαν πορίζεται. 15
 καὶ οἱ νεῶν ξυνέπεμψε στόλον, Θρακῶν τε καὶ Ἀρμενίων στρατὸν
 ἐμπλησάμενος. ἤγειτο δὲ τῶν μὲν Θρακῶν Ἡρωδιανὸς, τῶν δὲ
 Ἀρμενίων Φάζας Ἰβηρ, Περανίου ἀδελφεοῦς· ξυνέπλεον δὲ αὐ-
 τοῖς καὶ Οὐννοι ὀλίγοι. Μαξιμίος μὲν οὖν ἄρας ἐκ Βυζαντίου
 C παντὶ τῷ στόλῳ τῆς Ἑλλάδος ἐς τὴν Ἑπειρον ἦλθεν· ἐνθα δὴ 20
 τὸν καιρὸν κατατρίβων ἐκάθητο οὐδενὶ λόγῳ. ἦν γὰρ πολεμίων
 ἔργων οὐδαμῶς ἔμπειρος καὶ ἀπ' αὐτοῦ δειλὸς τε καὶ μελλητής

4. τῶν τε] τε om. L. 7. ἄσμενοι] ἀσμένως L. 9. Βέσσας] βέσας L. 13. Μαξιμίον] μαξιμιανόν L. 16. στρατὸν] στρατοῦ Pm. 20. παντὶ τῷ] τῷ om. L.

suam avertit, caeteraque constituit tanquam Italiae dominus. Ea de causa, cum stipendia consueta statis temporibus non procederent Romanis copiis, multam his pecuniam Imperator debebat. Hinc etiam graviter dolebant Itali: quippe qui et fortunis exturbati suis, et in periculum maximum relapsi essent. Milites magis quam antea refractarios exhibebant se Ducibus, et in urbibus libenter manebant. Ravennam tenebat Constantianus, Romam Ioannes, Spoletium Bessas, Iustinus Florentiam, Cyprianus Perusiam, et aliorum quisque eam urbem, cui iam initio, cum fu-
 geret, se commiserat.

Quae ubi Imperator cognovit, ea calamitatis loco ducens, continuo Praefectum Praetorio Italiae Maximinum creavit, ut et Ducibus in bello praecesset, et militibus praebet annonas, prout res posceret. Cum eo classem misit, Thracum et Armeniorum copiis plenam. Thracum dux erat Herodianus; Armeniorum Phazas, natione Iber et Peranii ex sorore nepos: una vehebatur modica Hunnorum manus. Ergo Maximinus, postquam Byzantio cum universa Graeciae classe solviasset, in Epirum appulit, ibique sine ulla causa consedit, tempus inutiliter terens. Nam rei bellicae plane rudis, et ea re meticulosus maxime erat atque cunctator.

ἐς τὰ μάλιστα. μετὰ δὲ καὶ Δημήτριον στρατηγὸν βασιλεὺς
 ἐπεμψεν, ὃς δὴ τὰ πρότερα ζῆν γε Βελισαρίῳ ἰστράτευε κατα-
 λόγου πεζικοῦ ἄρχων. καταπλεύσας οὖν ὁ Δημήτριος ἐς Σικε-
 λλαν, ἐπεὶ Κώνωνα τε καὶ Νεαπολίτας πικρότατα πολιορκεῖσθαι
 5 τῶν ἐπιτηδίων παντάπασι σπανίζοντας ἤκουσε, βοηθεῖν μὲν
 κατὰ τάχος ἤθελεν, ἀδύνατος δὲ ὢν, ἐπεὶ οἱ στράτευμα βραχὺ
 τε καὶ οὐκ ἀξιόλογον εἶπετο, ἐπενόει τοιάδε· ναῦς ὅτι πλείστας
 ἐκ Σικελίας ἀπάσης ἀγέλας σίτου τε αὐτὰς ἐμπλησάμενος καὶ τῶν D
 ἄλλων ἐπιτηδίων ἔπλει, δόκησιν παρέχων τοῖς ἐναντίοις ἀμπο-
 10 λῦ τι στράτευμα ἐν ταῖς ναυσὶν εἶναι. καὶ ἔτυχέ γε τῆς τῶν πο-
 λεμίων ἐννοίας. μέγαν γὰρ σφῆσιν ἐπιέναι στρατὸν ὦντο, τεκ-
 μαίρομενοι ὅτι στόλου πολὺ τι χρῆμα πλεῖν ἐκ Σικελίας ἐπίθοντο.
 καὶ εἰ μὲν κατ' ἀρχὰς εὐθὺ Νεαπόλεως ἴεναι Δημήτριος ἤθελεν,
 οἴμαι ἂν αὐτὸν ἐκπλήξαι τε τοὺς πολεμίους καὶ τὴν πόλιν διασώ-
 15 σασθαι, οὐδενός οἱ ἀντιστατοῦντος. νῦν δὲ κατορρωδῆσας τὸν
 κίνδυνον καταλεῖν μὲν εἰς Νεάπολιν ἥκιστα ἔγνω, ἐς δὲ τοὺς V 120
 Ῥώμης καταπλεύσας λιμένας, στρατιώτας ἐνθὲνδε ἀγέλειν ἐν P 480
 σπουδῇ ἐποιεῖτο. οἱ δὲ, ἅτε πρὸς τῶν βαρβάρων ἡσομημένοι τε
 ἤδη καὶ μέγα δέος ἔτι ἀπ' αὐτῶν ἔχοντες, ἐπισθαι Δημητρίῳ
 20 ἐπὶ Τωτίλαν τε καὶ Γότθους οὐδαμῆ ἤθελον. διὸ δὴ μόνοις τοῖς
 ἐκ Βυζαντίου ζῆν αἰτῶ ἤκουσιν ἐς Νεάπολιν ἴεναι ἠνάγκαστο. ἦν
 δὲ τις Δημήτριος ἑτερος, Κεφαληνὸς γένος, ναύτης μὲν τὸ πα-

9. κάμπολύ τι] Vulgo κάμπολύ τε. 13. ἴεναι addidi ex Vat.
 ibid. ἤθελε Vat. Vulgo ἤλαθε. 16. ἐς L. εἰς P.

Magistrum quoque militum postea Imperator misit Demetrium, qui antea
 Belisarium in expeditionem secutus fuerat, cohortem peditum ducens.
 Hic Demetrius, cum in Siciliam applicuisset, et Cononem ac Neapolitano-
 nos arctissima obaitione, summaque cibarium pentria premi audisset,
 confestim quidem suppetias afferre voluit: quoniam vero paucis, neque
 ullo fere habendis numero copiis stipatus, efficere id minime poterat,
 istud excogitavit. Contracto ex omni Sicilia magno navium numero, cum
 illis, frumento caeteraque annona onustis, navigavit, speciem hostibus
 praebens impositi in eas militis plurimi. Neque ab hostium sensu aber-
 ravit. Ingentem enim exercitum contra se tendere eo coniciebant,
 quod classem maximam e Sicilia profectam audiverant. Ac si ipso sta-
 tim initio Neapolin recta venisset Demetrius, hostes, mea quidem senten-
 tia, perculisset, atque urbem servasset, nemine repugnante. Iam vero
 territum periculo, Neapolin appellere noluit: sed navibus ad Romae por-
 tas applicitis, multum operae in cogendis inde militibus posuit. Illi iam
 a Barbaris victi, eosque adhuc reformidantes, recusarunt adversus Toti-
 lam et Gotthos vadere cum Demetrio. Unde huic necesse fuit cum iis
 tantum, quos Byzantio duxerat, ire Neapolin. Alter erat Demetrius, ge-
 nere Cephalenus, olim nauta, rei maritimae et discriminum, quae in ea

λαιδῶν καὶ τῶν κατὰ Θάλασσαν ἔργων τε καὶ κινδύνων ἀκριβῶς
 ἔμπειρος, πλεύσας δὲ ξὺν Βελισαρίῳ ἕς τε Λιβύην καὶ Ἰταλίαν
 B ἐγένετο ἕς ταύτην δὴ τὴν ἐμπειρίαν εὐδόκιμος. καὶ ἀπ' αὐτοῦ
 ἐπίτροπον βασιλεὺς αὐτὸν Νεαπόλεως κατεστήσατο. ἐπειδὴ τε
 οἱ βάρβαροι τὸ χωρίον πολιορκεῖν ἤρξαντο, ἀσελγεία πολλῇ ἐχό- 5
 μενος ἕς Τωτίλαν συχνὰ ὑβρίζεν, λίαν τε ἀθυρόβλωστος ἐν τού-
 τῳ τῷ πόνῳ ὁ ἀνὴρ ὤφθη. προϊόντος δὲ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς
 ἀπωλείας τοῖς πολιορκουμένοις ἐπὶ μέγα χωρούσης γνώμη Κώνια-
 νος ἕς λέμβον τινα λάθρα ἐμβὰς ἐτόλμησε παρὰ τὸν στρατηγὸν
 Δημήτριον ἵναί μόνος. ἕκ δὲ τοῦ παραδόξου σωθεὶς τε καὶ ξυγ- 10
 C γεγόμενος τῷ Δημητρίῳ ἐθράσυνέ τε μάλιστα καὶ ἕς ταύτην δὴ
 τὴν πράξιν ἐνήγε. Τωτίλας δὲ τὸν πάντα λόγον ἀμφὶ τῷ στόλῳ
 τούτῳ ἀκούσας δρόμωνας μὲν πολλοὺς ἄριστα πλεόντας ἐν παρα-
 σκευῇ εἶχεν, ἐπεὶ δὲ κατῆραν ἕς τὴν ἐκείνη ἀκτὴν οἱ πολλοὶ
 Νεαπόλεως οὐ μακρὰν ἄποθεν, ἕκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου κατέπληξέ 15
 τε καὶ ἕς φυγὴν ἀπαντας ἔτρεψε. καὶ αὐτῶν πολλοὺς μὲν ἔκτει-
 νεν, ἕξωργησε δὲ πλείστους, δειφύγον δὲ ὅσοι ἕς τῶν νεῶν τοὺς
 λέμβους ἐσπηδῆσαι κατ' ἀρχὰς ἴσχυσαν, ἐν τοῖς καὶ Δημήτριος
 D ὁ στρατηγὸς ἦν. τὰς γὰρ ναῦς ἀπάσας ξὺν αὐτοῖς φορτίοις, αὐ-
 τοῖς ἀνδράσιν, οἱ βάρβαροι εἶλον. οὗ δὴ καὶ Δημήτριον τὸν 20
 Νεαπόλεως ἐπίτροπον εἶρον. γλῶσσάν τε καὶ χεῖρας ἄμφω ἀπο-
 τεμόντες οὐκ ἔκτειναν μὲν, οὕτω δὲ λωβησάμενοι ὕπη βούλοιο

4. βασιλεὺς] βασιλέα H: illud Hm. 13. πολλοὺς] πολλὰ H et a
 pr. m. L: illud Hm et L corr. 16. ἕς] εἰς L.

occurrunt, valde expertus atque intelligens. Qua peritia adeo clara evasit, quando in Africam atque Italiam navigavit cum Belisario, ut ipsum Neapolis Procuratorem Imperator creaverit. Urbe autem obsideri coepta a Barbaris, multas in Totilam contumelias petulantius iecit, ac nimium effraeni linguae permittere in tali discrimine visus est. Progrediente et obsessis instante gravibus calamitate, de Cononis sententia consensu clam lembo, ausus est Magistrum militiae Demetrium adire solus. Praeter opinionem elapsus inculumis, cum Demetrio sermonem contulit, animo ipsum iussit esse optimo, perpulitque ut cogitata perficeret. Totilas vero plane edoctus cuiusmodi haec classis esset, complures dromones coerrimos in expedito habuit. Simul hostes ad littus illud haud procul Neapoli appulere, de improvise invectus, omnes terrore perculit vertitque in fugam. Caesis multis, vivi in eius manus venerunt plurimi. Evaserunt, qui ipso statim initio insiluerunt in lembos navium: quo in numero fuit Demetrius Magister militum. Naves cunctas cepere Barbari, earumque onera ac viros: inter quos Demetrium Neapolis Procuratorem nacti, lingua ambabusque manibus ei praecisis, ita mutilato, vitam et ab-

ἀφήκαν ἴναί. ταύτην τε Τωτίλα τὴν δίκην Δημήτριος γλώσσης ἀκολάστου ἐξέτισεν.

ζ. Ὅστερον δὲ καὶ Μαξιμίνος πάσαις ταῖς ναοὶ Σικελία P 481 προσέλαχεν. ἔς τε τὰς Συρακούσας ἀφικόμενος ἦσυχῇ ἔμεινε, κα- 5 τορρωδῶν τὰ πολέμια. ἃ δὴ μαθόντες οἱ τοῦ Ῥωμαίων στρα- τοῦ ἄρχοντες σπουδῇ πολλῇ ἐς αὐτὸν ἐπιμπον, βοηθεῖν κατὰ τά- χος δεόμενοι οἱ τε ἄλλοι καὶ Κώνων ἐκ Νεαπόλεως ἰσχυρότατα πρὸς τῶν βαρβάρων πολιορκούμενος. ἤδη γὰρ ἅπαντα σφᾶς τὰ H 267 ἐπιτήδεια ἐπελελοίπει. ὁ δὲ τὸν καιρὸν ἅπαντα ἐν ταύτῃ δὴ κα- 10 τατρήσας τῇ ὑρρωδίᾳ, ἐπειδὴ τὰς τε βασιλείως ἀπειλὰς ἔδειπε καὶ B καχιζόμενος πρὸς τῶν ἄλλων ἀπέπειν, αὐτὸς μὲν οὐδὲν τι ἤσσον αὐτοῦ ἔμεινε, τὸν δὲ στρατὸν ἅπαντα ζύν τε Ἡρωδιανῶ καὶ Δη- μητρίῳ καὶ Φάζα ἐς Νεάπολιν ἐπέμψε, σφοδρότατα ἐγκλιμένης ἤδη τῆς τοῦ χειμῶνος ὥρας. ἐπεὶ δὲ Νεαπόλεως ὁ Ῥωμαίων 15 στόλος ἀγχοῖ ἐγένετο, κατέβαινε σκληρὸς ἀνεμος, ἐξαισιὸν τινα χειμῶνα ἐγείρων. καὶ ὁ μὲν Φάζας ἅπαντα ἐνεδίδου, ὁ δὲ κλύ- δων τὰς κώπας ἀνασπᾶν ἢ ἄλλο τι ἐνεργεῖν τοὺς ναύτας οὐκ εἶα. διὰ τε τῶν ῥοθίων τὸν κτύπον ἀλλήλων ἔτι κατακοῦειν οὐκ ἦν, ἀλλὰ ζύγχισίς τε λαμπρῶς ἐκράτει καὶ τοῦ πνεύματος ἐπρυτάνευε C 20 βία, ἥπερ αὐτοὺς ὡς ἥκιστα ἐθειλουσίως ἐς τὴν ἀκτὴν ἤνεγκεν, οὗ δὲ ἰστροποπεδεύοντο οἱ πολέμιοι. ἐπιβαίοντες οὖν κατ' ἐξουσίαν οἱ βάρβαροι τοῖς σκάφεσι τῶν ἐναντίων, ἔκτεινόν τε καὶ V 121

17. ἀνασπᾶν ἦ] ἀνέσπα καὶ HmPm.

20. ἐς τὴν ἀκτὴν] ἐς γῆν L.

eundi, quocunque vellet, facultatem dederunt. Has demum linguae in- temperantis poenas Demetrius Totilae persolvit.

7. Postea Maximinus cum omni classe applicuit in Siciliam, ac Syracusas pervectus, animo belli formidine occupato, ibi consedit. Qua de re certiores facti Romani Duces, ipsum per nuntios, ut venire auxilio maret, enixe rogant: in primis Conon ex urbe Neapoli instat, a Barbaris obsidione pressus arctissima. Et vero obsessos cibaria iam omnino defecerant. At ille dum ita trepidat, opportunum tempus omne elabi passus, tandem, cum et minas Imperatoris timeret, nec ferre posset alio- rum convitia, ipse quidem nihilo ibi minus restitit: omnes vero copias cum Herodiano, Demetrio et Phaza Neapolia misit, ingravescente iam hieme. Neapoli Romana classis appropinquaverat, cum ventus vehemens insurrexit, tempestatemque excitavit gravissimam. Certe Phazas prorsus cedebat, nec nautae remos adducere, aliudve quidpiam agere, procella victi, nec prae fluctuum immani fremitu exaudire se invicem poterant; sed aperte regnabat confusio, et venti vis imperabat: quae invitos ad littus impulit, ubi hostes castra posuerant. Quare Barbari in Romano- rum naves ad arbitrium aggressi, nemine prohibente mactabant merge-

κατέδνον οὐδενὸς σφίσιν ἀντιστατοῦντος. Ἐξώγησαν δὲ ἄλλους
 τε πολλοὺς καὶ Δημήτριον τὸν στρατηγόν. Ἡρωδιανὸς δὲ καὶ
 Φάβας ξὺν ἄλλοις τιῶ διαφυγεῖν ἴσχυσαν, ἐπεὶ αὐτῶν αἱ νῆες οὐ
 λίαν πού ἄγχιστα τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου ἦλθον. τὰ
 D μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ῥωμαίων στόλον ταύτη πη ἔσχε. Τωτίλας δὲ 5
 καλωδίον ἀναψάμενος ἐς τὸν Δημητρίου ἀνέχνα, ἕς τε τὸν Νεα-
 πόλεως περίβολον εἴλκε καὶ παραινεῖν τοῖς πολιορκουμένοις ἐκέ-
 λευε μηκέτι ἀνοητοῖς ἑλπίσι πιστεύοντας διασφειροσθαι, ἀλλὰ
 τὴν πόλιν ὅτι τάχιστα Γότθοις ἐνδιδόντας μεγάλων ἀπηλλάχθαι
 κακῶν. ἀδύνατον γὰρ βασιλεῖ τὸ λοιπὸν εἶναι ἄλλην σφίσιν ἐπι- 10
 κουρίαν εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ στόλῳ τούτῳ πᾶσαν αὐτοῖς τὴν τε
 δύναμιν καὶ τὴν ἐλπίδα διολωλέναι. Δημήτριος μὲν τσαῦτα
 εἶπεν, ὅσα Τωτίλας ἐκέλευεν. οἱ δὲ πολιορκούμενοι τῷ τε λιμῷ
 ἤδη καὶ τῇ ἄλλῃ ἀπορία ὑπερφυῶς πιεζόμενοι, ἐπεὶ τὸ πάθος
 P 482 Δημητρίου εἶδον καὶ τοὺς λόγους ἅπαντας ἤκουσαν, ἀπογνόντες 15
 ἐλπίδος ἀπάσης ἕς τε οἰμωγὰς καὶ ἀμυχανίαν ἐνέπιπτον, ἦν τε ἡ
 πόλις θορόβου πολλοῦ καὶ κωκυτοῦ ἔμπλεως.

Μετὰ δὲ καὶ Τωτίλας αὐτοὺς ξυγκαλέσας ἐς τὰς ἐπάλξεις
 ἔλεξε τοιάδε „Οὐδεμίαν αἰτίαν ἢ μέμψιν ἐς ὑμᾶς ἔχοντες, ἀν-
 δρες Νεαπολίται, τανῦν ἐς πολιορκίαν τήδε κατέστημεν, ἀλλ' 20
 ὅπως ἐχθίστων ὑμᾶς ἀπαλλάξαντες δεσποτῶν οἶοί τε ὦμεν τὰς τε
 χύριτας ὑμῶν ἐκάστῳ τινύναι κατ' ἐξουσίαν, ὡνπερ ἡμᾶς δε-

3. „αὐτῶν αἱ νῆες οὐ λίαν] Vaticani ope emendavi, cum in edi-
 tione Augustana nulla esset sententia.“ MALT. αὐτοὶ ἐς οὐλίαν HL.
 5. τὸν Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων L. 8. ἀνοητοῖς] ἀνοήτοις L.
 18. ξυγκαλέσας] συγκαλέσας L. 21. ὑμᾶς] ἡμᾶς HL. *ibid.*
 τὰς τε] τε delendum.

bantque fluctibus quos volebant. Multos cepere vivos, atque in his
 Demetrium Magistrum mil. Herodiano Phazaeque evadere cum paucis li-
 cuit: quoniam ipsorum naves haud ita prope ad hostium castra accesso-
 rant. Haec Romanae classis fortuna fuit. Totilas autem Demetrii collo-
 resti iniecta, illum traxit ad Neapolis muros, iussitque obsessos hortari,
 ne se ipsi perderent, spe freti insana, sed urbe Gotthis quamprimum
 dedita, magnis acuminis se expedirent: cum nihil amplius auxilii mittere
 posset Imperator, et vires suas omnes spesque in ea sitam classe ipsi
 amisissent. Haec Demetrius ex Totilas praescripto dixit. Obsessi, iam
 fame penuriaque pressi extrema, ubi infelicem Demetrii casum oculis,
 et orationem auribus acceperunt, spe omni deposita, lamentis se dedide-
 runt, ignari quo se verterent. Erat urbs tumultu ingenti ac luctu plena.

Post, Totilas quoque, ipsis ad murorum pinnae convocatis, sic ver-
 ba fecit. *Iam vos, Neapolitani, non eo obsidere aggressi sumus, quo de
 vobis queramus aliquid: sed potius ut a vobis inimicissimae dominationis
 depulso iugo, unicuique vestrum libere ac plene persolvere possimus grates*

δρακότες ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ τὰ χαλεπώτατα πρὸς τῶν πολεμίων
 πέποιθατε. μόνους γὰρ Ἰταλιωτῶν ὑμᾶς ἀπάντων εὐνοιάν τε B
 τὴν μεγίστην ἐς Γότθων τὸ ἔθνος ἐπιδειχθῆναι καὶ ἀκουσίως μά-
 λιστα ὑπὸ τοῖς ἐναντιοῖς γεγενῆσθαι ξυμβέβηκεν. ὥστε καὶ νῦν
 5 πολιορκεῖν ὑμᾶς ζῆν ἐκείνοις ἠναγκασμένοι τὸ πιστὸν ὑμῶν, ὡς
 τὸ εἶκος, ἀσχυρόμεθα, καίπερ οὐκ ἐπὶ τῷ πονηρῷ Νεαπολιτῶν
 τὴν προσεδρῆσαν ποιούμενοι. μὴ τοίνυν ἀχθόμενοι τοῖς ἐκ τῆς
 πολιορκίας δεινοῖς Γότθους οἴεσθε δεῖν δι' ὀργῆς ἔχειν. οἱ γὰρ
 τοὺς φίλους εὐεργετεῖν ἐπειγόμενοι οὐδεμίαν αἰτίαν εἰσὶν ἄξιοι
 10 πρὸς αὐτῶν φέρεσθαι, κἂν μὴ πρὸς ἡδονὴν ἀναγκάζωνται τὴν
 ἐς αὐτοὺς διαπραΰσεσθαι χάριν. τῶν δὲ πολεμίων ὡς ἤμιστα
 ὑμῖν δέος εἰσὶτω, μηδὲ τοῖς προλαβοῦσιν ἠγμένοι κρατήσιν αὐ- C
 τοὺς ἡμῶν οἴεσθε. τὰ γὰρ τοῦ βίου παράλογα τύχη τιλὴ παρὰ
 δόξαν ἐλθόντα τῷ χρόνῳ αὐθις καταρρεῖν εἴωθεν. οὕτω τε ὑμῖν
 15 κατέστημεν ὥστε καὶ Κώνωνα καὶ πάντας στρατιώτας κακῶν
 ἀπαθεῖς ὅπη βούλοιντο ξυγχωροῦμεν ἴναί, ἦν γε τὴν πόλιν ἐν-
 δόντες ἡμῖν ἐνθὲνδε ἀπαλλάσσοιντο ὅτι τάχιστα, πάντα τὰ σφέ-
 τερα αὐτῶν ἔχοντες· καὶ ὑπὲρ τούτων ἡμᾶς καὶ τῆς Νεαπολιτῶν
 σωτηρίας ὁμεισθῆναι οὐδὲν κωλύσει.“ Τωτίλας μὲν τοσαῦτα εἶ-
 20 πειν, ἐπήνεσαν δὲ οἱ τε Νεαπολιταὶ καὶ οἱ ζῆν τῷ Κώνωνι στρα-
 τιῶται ἅπαντες. πολλὴ γὰρ ἀνάγκη αὐτοὺς τοῦ λοιμοῦ ἐπέλεξε.

6. πονηρῷ] Vulgo πονήρῳ. 10. κἂν μὴ πρὸς ἡδονὴν P ex Vat.

κἂν διὰ τῶν μὴ προσηρῶν HL, nisi quod L καὶ, εἰ ab sec. m. scripto. 18. ἔχοντες] ἔχοντας L. ibid. τῆς — σωτηρίας] τῆν — σωτηρίαν P.

pro illo studio, quo acerbissimam hostium importunitatem nostra causa bello hoc pertulisti. Nam inter Italos omnes vos soli in Gothorum gentem benevolentiam singularem exhibuistis, et in ius potestatemque hostium venistis maxime invidi. Itaque iam coacti cum illis vos obsidere, fidem vestram, ut par est, reveremur; sic prorsus ut haec obsidio Neapolitanorum perniciem minime spectet. Quare si vobis gravia sunt obsidionis incommoda, ne Gothis succensendum putetis. Quoniam qui amicis benigne facere student, si efficere nequeunt ut gratia nihil ingrati habeant, non sunt digni reprehensione. Neque animos vestros timor hostium subeat, nec vobis praeterita persuadeant illos ex nobis relaturos victoriam. Mirabiles enim eventus vitae, quos inopinata sors attulit, dies ipsa retro sublapsos referre solet. Porro hanc vobis compositionem offerimus, ut Cononi cunctisque militibus per nos liceat recipere se incolumes, quocumque volent, si modo tradita nobis urbe quamprimum excedant. Nec nos quidquam tenebit, quominus haec illis, et salutem Neapolitanis, iurciurando adhibito, polliceamur. Orationem hanc Totilae Neapolitani, tum Conon militisque omnes probarunt, urgente illos plurimum famis necessitate. Fidei tamen

πιστιν μέντοι ἐς βασιλέα φυλάσσοντες καὶ βοήθειάν τινα ἔτι παρ-
D ἔσεσθαι σφίσι παραδακούντες τριάκοντα ἡμερῶν ὠμολόγουν ἐν-
 δάσειν τὴν πόλιν. Τωτίλας δὲ πᾶσαν αὐτοῖς ἀνασοβεῖν ἐλπίδα
 ἐθέλων τριῶν μηνῶν ἔταξε χρόνον, ἐφ' ᾧ δὴ τὰ ὠμολογημένα
 ποιήσῃσι. πρότερον δὲ οὐ προσβολὴν τινα κατὰ τοῦ περιβόλου **5**
 ποιήσεσθαι ἰσχυρίζετο, οὐδὲ ἄλλη τινὶ ἐπιβουλῇ ἐς αἰτούς χρη-
H **268** σθαι. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐδέδοκτο. οἱ δὲ πολιορκούμενοι οὐκ
 ἀναμείναντες τὴν κυρίαν (λίαν γὰρ ἐβιάζοντο τῶν ἀναγκαίων τῆ
 ἀπορία) ὀλίγω ὕστερον τῆ πόλει Τωτίλαν τε καὶ τοὺς βαρβάρους
 ἐδέξαντο. καὶ ὁ χειμῶν ἔληγε, καὶ ὕγθοον ἔτος ἐτελεύτα πῶ πο- **10**
 λέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνέγραψεν.

P **483** ἦ. Ἐπειδὴ δὲ Νεάπολιν Τωτίλας εἶλε, φιλανθρωπίαν ἐς
V **122** τοὺς ἡλικιώτας ἐπεδείξατο οὔτε πολεμῶ οὔτε βαρβάρῳ ἀνδρὶ
 πρέπουσαν. τοὺς μὲν γὰρ Ῥωμαίους λιμῶ νεοσηκότας λαβῶν,
 οἷς δὴ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἡ τοῦ σώματος ἰσχύς ὀπίσω ἤδη ἐκχωρή- **15**
 κει, δείσας μὴ βρώσεως ἐκ τοῦ αἰφνιδίου εἰς κόρον ἐλθόντες,
 ὡς τὸ εἰκὸς, ἀποπνίγειν, ἐπενόει τάδε. φυλακὰς ἔν τε τῷ λι-
 μένῳ καὶ ταῖς πύλαις καταστησάμενος ἐκέλευε μηδένα πη ἐνθένδε
 ἵνασι. αὐτὸς δὲ ὑπῆυσι σμικρολογία τινὶ προμηθεῖ ἐνδεέστερον ἢ
B ἐκάστη τοσοῦτον τοῦ μέτρου ὅσον οὐ δοκεῖν αἰσθῆσιν τῶν ἐντι-
 θεμένων ἐς αἰεὶ γίνεσθαι. οὕτω τε αὐτοῖς ἐπιρρώσας τὴν δύνα-

4. δὴ τὰ] δὴ τούτους τὰ L. δὴ [τούτοις] τὰ H. 5. ποιή-
 σῃσι] ποιεῖν ex Reg. affert Malt.: sed L ποιήσῃσι a pr. m., ποιεῖν
 ab Scaligero. 15. δὴ ὑπ'] δὴ καὶ ἐπ' L. 19. ἀπῆσι L.
 ἔκασιν P. 21. δοκεῖν] δοκεῖ L.

Imperatori praestandae studio ducti, et venturum subsidium adhuc expe-
 ctantes, sponderunt, urbem se tradituros intra dies xxx. Tum Toti-
 las ut spem ipsis omnem eriperet, tres menses implendae conventioni
 praestituit, confirmavitque se ante partii illius exitum nullam in muros
 facturum impressionem, nihilque machinaturum. Ita quidem convenit.
 Verum obsessi, summa victus inopia coacti dictam diem non expectare,
 paulo post in urbem Totilam ac Barbaros acceperunt. Simul hiems, si-
 mul annus viii. bulus belli a Procopio scripti decessit.

8. Neapoli potitus Totilas, eam captis praestitit humanitatem, quae
 nec in hostem, nec in Barbarum cadat. Cum enim Romanos cepisset
 sic affectos inedia, ut iam corporibus vires abscessiasent, veritus ne re-
 pente ingestis, ut fit, ad satietatem cibo praefocarentur, hoc consilium
 imit. Custodiis ad portum et portas dispositis, edixit ne quis exiret.
 Ac cibos ipse provida parsimonia infra appetentiae modum praebat
 omnibus, aliquid quotidie sic adiciens, ut accessio sensum suffugere vi-
 deretur. Ita demum confirmatis eorum viribus, portas pandit, et cuiusque

μιν καὶ τὰς πύλας ἀναπετάσας ἕκαστον ὄπη βούλοιο ἀφῆκεν λέ-
 ται. Κώνωνα δὲ καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ στρατιώτας, ὅσους δὴ
 αὐτοῦ μένειν ἤκιστα ἤρεσκον, ἐς ναῖς ἐμβιβάσας πλεῖν κατ' ἔξου-
 σίαν ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν αἰσχύνῃ φέρειν σφίσιν οἰόμενοι τὴν ἐς
 5 Βυζάντιον ἀναχώρησιν, πλεῖν κατὰ τάχος ἐπὶ Ῥώμην διενουσῶντο.
 τοῦ δὲ ἀνέμου σφίσιν ἀντιστατοῦντος ἀπαίρειν ἐνθῆνδε οὐδαμῇ
 ἔχοντες διηποροῦντο, δεδιότες μὴ τι Τωτίλαν τῶν ὁμολογημέ-
 των ὀλιγορεῖν διὰ τὸ κεκρατηκῆναι ξυμβαλεῖν, καὶ κακόν τι μέγα
 πρὸς αὐτοῦ λάβωσιν. ὦνπερ ἐπεὶ ὁ Τωτίλας ἤσθετο, ξυγκαλέ- C
 10 σας ἅπαντας παρηγορεῖν τε ἤρξατο καὶ τὰ πιστὰ ἔτι μᾶλλον αὐ-
 τοῖς ἐπιρρώσας, θαρσεῖν μὲν ἤδη ἐκέλευε καὶ τῷ Γότθων στρατῷ
 φόβῳ οὐδενὶ ἀναμλήνυσθαι, τὰ τε ἐπιτήδεια ἐνθῆνδε ὠνεῖσθαι καὶ
 εἴ του ἄλλον δεοῖντο, ἄτε παρὰ φίλων κομιζέσθαι. ἐπειδὴ δὲ
 τὸ πνεῦμα ἔτι σφίσιν ἀπ' ἐναντίας ἐφέρετο καὶ χρόνος ἐτριβη
 15 συκνὸς, ἵππους τε καὶ ὑποζύγια παρασχόμενος, ἐφόδια τε αὐτοῖς
 δωρησάμενος, ἐς Ῥώμην αὐτίκα ἐκέλευεν ὁδῷ ἰόντας πορεύεσθαι,
 πομπούς τινας τῶν ἐν Γότθοις δοκίμων σφίσι ξυμπέμψας. τὸ
 δὲ Νεαπόλειως τεῖχος καθελῶν ἐς ἔδαφος ἀνεχώρησεν, ὅπως αὐ-
 τὴν μὴ καταλαβόντες αὐθίς Ῥωμαῖοι ἐκ τε ἰχυροῦ ὀρμώμενοι D
 20 πράγματα Γότθοις παράσχωσιν. ἐν πεδίῳ γὰρ μᾶλλον ἐκ τοῦ
 εὐθέως διακρίνεσθαι μάχῃ πρὸς αὐτοὺς ἤθειεν ἢ τέχναις τισὶ καὶ
 σοφίσμασι διαμύχεσθαι. μοῖραν μέντοι αὐτοῦ καθελῶν πολλὴν
 τὸ λοιπὸν εἴσεν.

4. φέρειν om. L.

13. του L. σου P.

eandi, quo libitum esset, copiam fecit. Cononi eiusque militibus, quibus manere ibi non placuit, in naves impositis, cursum liberum dedit. Illi redire Byzantium pudore prohibiti, sine mora navigare Romam volebant. Cum autem inde solvere adversus ventus non sineret,angebantur metu, ne victoria Totilam ad spernendam promissi fidem adduceret, et ab ipso pessime haberentur. Id persentiens Totilas, omnes ad se convocatos solari coepit, et fide verbis gravioribus confirmata, bono iam esse animo iussit, et cum Gotthorum exercitu sine ullo metu versari: emere cibaria, ac sic quid praeterea opus haberent, ab ipsis, tanquam ab amicis accipere. Multo tempore elapso, et vento tamen adhuc reflante, equos illis ac iumenta praebebat, largitur viaticum, et profectionem expedit Romam versus, additis e Gotthorum flore nonnullis, qui ipsos deducant. Ipse quoque discessit, postquam Neapolis muros acquavit solo: ne Romani recepta urbe, negotium Gotthis facerent, ex tuto impetum facientes. Siquidem aperto Marte cum illis in campo decernere malebat quam technis fallacisque certare. Maximam murorum partem demolitus, quod supererat, intactum reliquit.

Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον Ῥωμαῖός τις αὐτῷ προσελθὼν,
 Καλαβρὸς γένος, ἤτιᾶτο τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ τινα τῆν
 P 484 παῖδα παρθένον οὔσαν οὐ τι ἐκουσίως βιάσασθαι. καὶ ὅς τὸν
 ἄνθρωπον οὐκ ἀπαρνηθέντα τὸ ἔγκλημα τίσασθαι τῆς ἀμαρτιά-
 δος ἐν σπουδῇ ἔχων ἐν δεσμωτηρίῳ καθεῖρξε. δέισαντες δὲ ἀμφ' 5
 αὐτῷ τῶν βαρβάρων οἱ δοκιμώτατοι (δραστήριος γὰρ τις ἀνὴρ
 ἐτύγχανεν ὢν καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια) ἐσυλλεγέντες εὐθὺς καὶ Γω-
 τιλᾶ ἐς ὄψιν ἐλθόντες ἐδέοντο τῷ ἀνθρώπῳ τὴν αἰτίαν ἀφεῖναι.
 ὃ δὲ πρῶτος τε καὶ ταραχῇ οὐδεμιᾶ τῶν λεγομένων τὴν μάθησιν
 ποιησάμενος ἔλεξε τοιαύδε, „Οὐκ ἀπανθρωπίας ὑπερβολῇ εἰκὼν 10
 οὐδὲ ξυγγενῶν ὑπερηδόμενος ξυμφοραῖς, ἀλλ' ὡς ἐνί μάλιστα
 δεδιὼς μή τι Γότθοις ξυμβήσεται φλαῦρον, ἐς λόγους τούσδε, ᾧ
 B ξυστρατιῶται, καθίσταμαι. ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο οἶδα, ὡς τῶν
 ἀνθρώπων ὁ πολλὸς ὁμιλος τὰ τῶν πραγμάτων ὀνόματα μεταβάλ-
 λουσιν ἐς πᾶν τούναντιον. φιλανθρωπίαν μὲν γὰρ καλεῖν τὴν 15
 παρανομίαν εἰώθασιν, ἐξ ἧς διεφθάρθαι τε τὰ χρηστὰ πάντα
 καὶ ξυντεταράχθαι ξυμβαίνει, σκαιὸν δὲ καὶ ἀτεχνῶς δύσκολον
 τὸν ὅς ἂν τὰ νόμιμα περιστέλλειν ἐς τὸ ἀκριβὲς βούληται, ὅπως
 δὴ τοῖς ὀνόμασι τούτοις παραπετύσμασι ἐς τὴν ἀσέλγειαν χρώ-
 μενοι ἀδειέστερον ἐξαμαρτάνειν τε ἱκανοὶ εἶεν καὶ τὴν μοχθηρίαν 20
 ἐνδείκνυσθαι. ὑμῖν δὲ παραινῶ μὴ τῆς ὑμῶν αὐτῶν σωτηρίας
 V 123 ἀμαρτιάδα ἐνὸς ἀνδρὸς ἀνταλλάξασθαι, μηδὲ τοῦ μίσματος

19. τούτοις HL. τούτοις ὡς P. 20. εἶεν] ἦεν HP. ἦσαν L.
 22. ἀνταλλάξασθαι L a pr. m. ἀνταλλάξεσθαι P. ἀνταλλάξασθε
 L corr.

Sub idem tempus, Romanus quidam, genere Calaber, ipsum adiit, et
 a quodam ex eius Praetorianis stuprum filiae suae virgini, renitenti, il-
 latum questus est. Hominem flagitium non diffitentem in carcerem in-
 clusit Totilas, id sedulo agens, ut is culpam lueret. Cuius capiti me-
 tuentes Barbarorum spectatissimi (vir enim erat impiger ac bellicosus)
 statim facto agmine Totilam conveniunt, et reo precantur veniam. Eo-
 rum ille oratione benigne et sine ulla perturbatione audita, haec retulit.
*In hanc orationem ingredior, Commilitones, non impotenti saeciviae motu,
 neque eo, quo me popularium meorum calamitas oblectet: sed qui maxime
 timeo, ne quid sinistrae Gothis contingat. Equidem scio a plerisque inverti
 rerum nomina, et in contrarium omnino accipi. Quae enim est honesta-
 rum rerum corruptrix omnium ac perturbatrix licentia, eam appellare so-
 lent humanitatem: eam autem, qui legum auctoritatem optime tueri ve-
 lit, difficilem ac summe morosam vocant; ut his nominibus, quasi velis
 quibusdam obtentis intemperantiae, liberius peccare possint, et improbita-
 tem ostendere. Vos autem hortor, ne unius culpam iactura salutis vestrae
 redimatis, et cum sitis insontes, statis participes huius piaculi. Res enim*

τοῦδε αὐτοὶ τὸ μέρος οὐδὲν ἀδικοῦντες μεταλαχέιν. τὸ τε ἔξα-
μαρτεῖν καὶ τὸ διακωλύειν τὴν ἐς τοὺς ἑξημαρτηκότας τιμωρίαν,
οἴμαι, ἐν ἴσῳ ἐστὶ. βούλημα τοίνυν οὕτως ἰσοκοπομένους ἡμᾶς C
ποιήσασθαι τὴν ὑπὲρ τῶν παρόντων διάγνωσιν, ὡς νῦν αἵρεσις
5 ἡμῖν δοῦναι πρόκειται, ἢ τὸν ἄνδρα τοῦτον ὧν ἠδίκηκε μὴ δοῦναι
τὴν δίκην, ἢ τὸ τῶν Γότθων γένος σεσῶσθαι τε καὶ τὸ τοῦ πο-
λέμου κεκτῆσθαι κράτος. σκέψασθε γὰρ ὅσον ἦν ἡμῖν κατ' ἀφ-
χὰς τοῦδε τοῦ πολέμου στρατιωτῶν μὲν πληθός, δόξη τε καὶ τῆ H 269
ἐς τοὺς κινδύνους ἐμπειρία λαμπρὸν, χρήματα δὲ ξυελόντα εἰ-
10 πὲν ἀριθμοῦ κρείσσω, ἵππων δὲ καὶ ὄπλων περιουσίας ὑπερβολῆ
τις, καὶ πάντα ὅσα ἐν γῆ Ἰταλιώταις ὀχυρώματα ὄντα τυγχάνει.
καὶ ταῦτα γὰρ οὐκ ἀχρεῖα παντάπασιν εἶναι δοκεῖ τοῖς ἐς πόλεμον
καθισταμένοις ἐφόδια. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ Θεωδᾶτῳ ταττόμενοι, ἀνδρὶ D
τὸ δίκαιον περὶ ἐλάσσοнос τῆς ἐς τὸ πλουτεῖν ἐπιθυμίας πεποιη-
15 μένω, ἴλεων ἡμῖν τὸν θεὸν παρανομιᾶ τῆ ἐς δόξαν ὡς ἥκιστα
κατεστῆσαμεν. ὅπη ποτὲ κενώρηκεν ἡμῖν ἡ τύχη ἐπίστασθε δὴ
που, ἔφ' οἷων τε καὶ ὀπόσων ἠσσημένοις ἀνδρῶν. νῦν δὲ τὴν
δίκην κυρ' ἡμῶν ὁ θεὸς ὧν ἑξημάρτομεν ἱκανῶς ἔχων αὐθις ἡμῖν
κατὰ τὸ βούλημα ῥυθμίζει τὸν βλον καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν ἀμει-
20 νον ἡμῖν ἢ κατ' ἐλπίδας τὰ πράγματα ἄγει· οἷς δὲ ὑπὲρ τὴν
ὑπάρχουσιν δύναμιν νενικηκέναι τοὺς πολεμίους τετύχηκε περι-
στέλλειν τὴν τῆς νίκης πρόφασιν, τῷ τὰ δίκαια πράσσειν ξυνοβ-
σει μᾶλλον ἢ ἀπ' ἐναντίας αὐτοῦ ἰόντας φθονεροῦς ἡμᾶς ἐφ'

5. τοῦτον addidi ex Vat.   *ibid.* ὧν PHm. ὅν H.   *ibid.* ἠδί-
κησε HL. ἠδίκησε P.   7. γὰρ ὅσον ἦν Reg. et Hm. γὰρ ἦν L.
γὰρ ἦν H. γὰρ ὡς ἦν P.   16. ἡμῖν] ἡμῖν αὐτοῖς L.

*pares esse iudico, deliquisse, et quo minus plestantur sotes impedire. Ita-
que de re praesenti iudicium ita feratis velim, ut attendatis datam vobis
optionem utrum malitis vel hunc eximere sceleris potius, vel Gothicam
nationem servare, et belli victoriam adipisci. Enimvero considerate, nos
belli huius initio militibus laude et rei militaris peritia inclytis abundasse:
pecunias habuisse, ut verbo dicam uno, innumerabiles, equorum armorum-
que ingentem vim, et omnes Italiae munitiones: quae quidem adminicula
bellam capessentibus non omnino levia videntur esse. Principe tamen Theo-
dato, viro, apud quem plus auri quam aequi amor valebat, iniqua vicesendi
ratione infensum nobis Deum reddidimus: neque ignoratis a quibus et quot
numero viris subacti in quantam devenerimus calamitatem. Iam vero
Deus, nostra satis ultus delicta, nobis iterum vitae cursum ex sententia
componit, utque uno omnino complectar verbo, spe melius res nostras promo-
vet. Nostris autem maiore quam pro viribus relata ex hoste victoria, cau-
sam, a qua fluxit, retinere praestat iustitiae cultu, quam illam violando*

ἡμῖν αὐτοῖς γεγενῆσθαι δοκεῖν. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι, τὸν ἀδικοῦντα καὶ βιαζόμενον ἐν τοῖς ἀγῶσιν εὐδοκίμειν, ἀλλὰ πρὸς
 P 485 τὸν βίον ἐκάστου ἢ τοῦ πολέμου πρὸς αὐτὸν εὐεταίη τύχη.“ Τωτίλας
 μὲν τοσαῦτα εἶπεν. ἐπαινέσαντες δὲ τὰ εἰρημμένα οἱ Γότθων λό-
 γμοι τὸν μὲν δορυφόρον οὐκ ἔτι ἐξητοῦντο, ἀλλ' εἶων ὅπως ποτὲ 5
 αὐτῷ πράσσειν δοκοῖη. καὶ ὃς τὸν μὲν ἄνθρωπον οὐκ εἰς μα-
 κρὰν διεκρήσατο, τὰ δὲ χρήματα, ὅσα δὴ αὐτῷ ἐτύγχανεν ὄντα,
 τῇ βιασθείῃσιν παρέχεται.

B 9'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα Τωτίλας ἔπρασεν, ἐν τοῦτῳ οἱ τοῦ
 Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντες ζῆν τοῖς στρατιώταις τὰ τῶν κατη- 10
 κόων χρήματα ἠραπαζον, καὶ ὕβριώς τε καὶ ἀσελγείας οὐδ' ὀτιοῦν
 ὑπελείποντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἄρχοντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν ἔχοντες
 ἐρωμένους ἐκόμαζον, οἱ δὲ στρατιῶται ἀπειθετέρους αὐτοῖς τοῖς
 ἄρχουσι παρεχόμενοι εἰς πῦσαν ἰδέαν ἀτοπίως ἐνέπιπτον. τοῖς
 δὲ Ἰταλιώταις περιῆν ὕπασιν πάσχειν τὰ χαλεπώτατα πρὸς ἑκατέ- 15
 ρων τῶν στρατοπέδων. τοὺς μὲν γὰρ ἀγροὺς ἐστέρησαν πρὸς
 τῶν πολεμίων, ὑπὸ δὲ τοῦ βασιλέως στρατοῦ ἐπιπλα πάντα. καὶ
 C προσῆν αὐτοῖς αἰκλιεσθαι τε οὐδενὶ λόγῳ καὶ διαφθεῖρεσθαι, τῶν
 ἀναγκαίων τῇ ἀπορίᾳ πιεζομένοις. οἱ γὰρ στρατιῶται ἀμύνειν
 σφίσι κακουμένοις πρὸς τῶν πολεμίων οὐδαμῆ ἔχοντες οὐχ ὅσον 20
 ἐρυθριῶν ὡς ἤκιστα ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἐγίνωσκον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
 βαρβάρους ποθεινοὺς αὐτοῖς εἶναι οἷς ἐξημάρτανον ἀπειργάζοντο.
 οἷς δὲ Κωνσταντιανὸς ἀπορούμενος γράμματι Ἰουστινιανῷ βασι-

13. ἐρωμένους] ἐρρωμένους L a pr. m. et H.

16. γὰρ om. L.

testari, nos ipsos nostrae esse invidos et osoros felicitatis. Nequit enim, nequit profecto fieri, ut qui iniuriam ac vim infert, rem praeclare gerat in praeiliis: sed belli fortuna pro cuiusque vita temperatur. Haec Totilas: quibus assensu Gotthorum Proceres, abstiterunt ab eo deprecari Praetorianum, ipsiusque arbitrio permiserunt. Nec multo post ille morte mutavit hominem, atque eius fortunas omnes compressae virginii adiudicavit.

9. Dum ita se gerit Totilas, interea exercitus Romani Duces ad milites subditorum fortunas diripiunt, seque incontinentiae et libidini penitus dedunt. Ac Duces quidem in munitionibus habebant apud se scorta, et comessabantur: milites vero, corroborata adversus ipsos contumacia, in omne insolentiae genus prolabebantur. Itali universi acerbissime ab utroque vexabantur exercitu: hinc agris a Gotthis, inde cuncta suppellectili a Caesarianis exuti. Praeterea nulla de causa vapulabant, et inedia necabantur. Cumque ab illis iniurias hostium prohibere non possent milites, adeo non praesentem rerum statum erubescabant, ut sceleribus suis desiderium Barbarorum in eorum animis excitarent. Inter haec inops consilii Constantianus Iustiniano Aug. per literas aperte significat,

λαί ἔπεμψεν, ἄντικρυς ἀποφαίνων ὅτι δὴ Γότθων τῷ πολέμῳ ἀντέχειν ἀδύνατος εἶη. οἱ τε ἄλλοι ἄρχοντες, ὡσπερ τὴν γνώμην ἐπισημίζοντες, ἐν τούτῳ θῆ τῷ γραμματεῖ τὴν ὁμολογίαν ἐσήμαιον τῆς ἐς τὴν ἀγωνίαν ὀκνήσεως. Ἰταλιώταις μὲν οὖν τὰ 5 πράγματα ἐφέρετο τῆδε.

Τωτίλας δὲ Ῥωμαίων τῇ βουλῇ ἐπιστολὴν ἔπεμψεν. ἰδὴ- D
λου δὲ ἡ γραφὴ τάδε ,, Ὅσοι μὲν ἀδικοῦσι τοὺς πέλας, ἢ προλα-
βούσης ἀγνοίας ἢ λήθης ἐπιγινόμενης τινός, τοῦτοις ἄξιον τοὺς
τὰ δεινὰ πεπονθότας ξυγγνώμονας εἶναι. τὸ γὰρ τῆς ἡμαρτάνους
10 ἔξυμπεσόν αἴτιον τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῖς παραιτεῖται τὸ πλεῖστον.
ἦν δὲ τις ἐκ προνοίας ἀδικῆ μόνης, τούτῳ δὲ μηδὲ ἀντιλέγειν
ποτέ περὶ τῶν πεπραγμένων λελεῖψεται. οὐ γὰρ τοῦ ἔργου μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τῆς γνώμης αὐτὸς φέρεσθαι τῆς αἰτίας δίκαιος ἔν
εἶη. οὐκοῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, λογιζέσθε ἤδη τί ποτε V 124
15 ἄρα ὑμῖν ἀπολελογῆσθαι πρὸς τὰ ἐς Γότθους εἰργασμένα ξυμ-
βήσεται· πότερον ὑμᾶς ἀγνοεῖν τὰς τοῦ Θεωδερίχου τε καὶ Ἀμα-
λασούνθης εἰργεσίας τετύχηκεν, ἢ χρόνῳ τε αὐτὰς καὶ λήθῃ ἐν P. 486
ὑμῖν ἐξιτήλους εἶναι. καίτοι οὐκ ἔστι τούτων οὐδέτερον. οὐ γὰρ
ἐπὶ φαύλοις τισὶν οὐδὲ εἰς τὰ ἐν μετροῖς τὰς χάριτας αὐτοῦς,
20 κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν χρόνον, ἐπιδεδεῖχθαι ξυνέβη, ἀλλ' ἐν τοῖς
ἀναγκαιοτάτοις, ἔν γε ὑμῖν αὐτοῖς ἔναγχός τε καὶ ἐξ ὑπογίου,
ὡ φίλοι Ῥωμαῖοι. ἀλλὰ τὴν Γραικῶν ἐς τὸ ὑπήκοον ἀρετὴν ἢ
ἀποῆ λαβόντες ἢ πείρα μαθόντες εἴσεσθε. καὶ αὐτοὶ γὰρ τὰ Γότ-

11. μηδὲ] Vulgo μήτε. 21. ὑπογίου] ὑπογύου L. 22. Γραι-
κῶν] γραικῶν L a pr. m. et H: illud L corr. et Hm.

bello Gotthico sibi vires doesse. Caeteri Duces, quasi publica consilii denuntiatione, eadem epistola communiter professi sunt aversum a diminatione animum. Eo loci erant res Italarum.

Totilas vero ad Senatum Rom. in hanc sententiam scripsit. Quicumque vel per imprudentiam, vel ex oblivione vicinos laedunt, laesos de-
cet illis ignoscere: siquidem culpa causa ab ipsi partem maximam reprehensionis amolitur. At si quis solum ex praeparato iniuriam facit, ei nullus relinquetur locus defendendi commissa: quippe cum non modo factum, sed voluntas etiam in eo culpanda sit. Quae cum ita sint, videte iam quo pacto excusaturi sitis quaed admisisisti in Gotthos. Parumne vobis cognita dicetis Theoderici et Amalasinthae beneficia? an temporis longinquitate et oblivione deleta ex animis? Neutrum sane verum. Neque enim eorum beneficentia in rebus quibusdam levidis ac mediocribus patuit, idque prioribus saeculis; sed nuper ac recenti memoria apud vos, Romani carissimi, in iis eluxit, quae ad vitae summam pertinent. Graecorum egregiam in subditos voluntatem vel fama cognoscetis vel usu ipso: at iam nostis

Θων τε καὶ Ἰταλιωτῶν πράγματα ἔγνωτε. καίτοι ἐξαναγείσθε μὲν ἡμεῖς αὐτοὺς, οἶμαι, ἄριστα. ὁποῶν δὲ αὐτῶν ἐτύχετε ξένων καὶ φίλων ἐπίστασθε δὴ που, εἴ τι τῶν Ἀλεξάνδρου μέμνησθε λογισμῶν. ἔω γὰρ λέγειν τοὺς τε στρατιώτας καὶ τοὺς στρατιω-
 H 270
 B τῶν ἄρχοντας, ὧν τῆς τε φιλοφροσύνης καὶ τῆς μεγαλοψυχίας 5 ἀπάνασθε· ὧν δὲ αὐτοῖς ἕνεκα ἐς τοῦτο τύχης τὰ πράγματα ἤκει. ὑμῶν δὲ οἰέσθω μηδεὶς μήτε ὑπὸ νόου φιλοτιμίας τὰ ὀνειδη ταῦτα ἐς αὐτοὺς φέρεσθαι μήτ' ἐμὲ, ἕτε βυρβάρων ἄρχοντα, κομπωδέστερον ποιείσθαι τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἡμετέρας ἀρετῆς ἔργον εἶναι φημι τῆν τῶν ἀνδρῶν ἐπικράτησιν, ἀλλὰ τὴν ποινὰς 10 ἰσχυρίζομαι τῆς εἰς ὑμᾶς ἀδικίας αὐτοὺς μετελθεῖν. καίτοι πῶς οὐκ ἂν τῶν ἀτοπωτάτων δόξειεν εἶναι τὸν μὲν θεὸν ὑπὲρ ὑμῶν αὐτοὺς τίνυσθαι, ὑμᾶς δὲ τῇ τούτων ἐμφιλοχωρεῖν ἀτοπία καὶ τῶν ἐντεῦθεν οὐκ ἐθέλειν ὑπερβλάσθαι κακῶν; δότε τοίνυν τινὰ
 C πρόφασιν ἡμῖν μὲν αὐτοῖς τῆς ἐς τοὺς Γότθους ἀπολογίας, ἡμῖν 15 δὲ τῆς ἐς ὑμᾶς συγγνώμης. δώσατε δὲ, ἦν γε μὴ ἀναμενοῦντες τὸ τοῦ πολέμου πέρας, ἀλλ' ἔτι βραχείας τινὸς καὶ ταύτης ἀνονήτου ὑμῖν ἀπολελειμμένης ἐλπίδος ἔλησθε μὲν τὰ κρείσσω, ἐπανορθώσατε δὲ τὰ ἐς ἡμᾶς οὐ δέον ὑμῖν πεπραγμένα.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. ἐγχειρίσας δὲ αὐτὴν τῶν τισιν αἰχμαλώ- 20 των ὁ Τωτίλας ἐπι' Ῥώμης ἐκέλευεν ἰόντας τοῖς ἐκ βουλήs διδόναι. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. Ἰωάννης δὲ τοὺς τὸ γράμμα

1. ἐξαναγείσθε vel ἐξαναγείτε Maltretus. ξαναγείτε HLP. ἐξαναγείσθε Vat. 6. ἀπάνασθε] ἀπάνεσθε L a pr. m. 7. μήτε — μήτ'] μηδὲ — μηδ' P. 12. ἀτοπωτάτων] ἀτόπων J. ibid. δόξειεν] Vulgo δόξοισιν. 18. ἔλησθε] Vulgo ἔλοισθε.

quid Gotthi cum Italis egerint. Praeclare Graecos, ut opinor, excepistis hospitio: quales autem nacti sitis hospites et amicos non ignoratis, si qua manet memoria rationum, quas Alexander instituit. Silentio milites praetermitto, ac militum Duces; quorum scilicet benignitas et animi magnitudo cum vos iuvare plurimum, tum ipsos in hunc rerum statum adduxere. Haec autem nemo vestrum existimet illis exprobari iuvenili ambitione, et me, tanquam Barbarorum Regem, arrogantius loqui. Quod enim hanc nationem hominum profigavimus, non id virtuti ascribo nostrae: verum illos iniuriarum, quibus vos affecerunt, dare poenas assero. Proinde, an non per absurdum videbitur, si dum ipsos persequitur vestrae ultor calamitatis Deus, eorum apud vos insolentiam libenter patiamini, nec malis velitis eximi, quae illam consequuntur. Vobis igitur locum purgandi vos apud Gotthos, et nobis causam aliquam date parcendi vobis. Dabitur autem, si non expectato belli exitu, dum vobis exigua ac vana spes quaedam superest, consilia referatis in melius, et quae peccastis in nos, emendatis. Sententia haec erat epistolae, quam Totilas captivis quibusdam Romam ad Senatum perferendam dedit. Quo ab ipsis praestito, prohibuit Ioannes

- τοῦτο ἰδόντας ἀποκρίνασθαι τι πρὸς Τωτίλαν διεκώλυσε. διὸ δὴ αὐθις ὁ Τωτίλας γράψας γραμμᾶτια πολλὰ, ὄρκους τε αὐτοῖς τοὺς δεινοτάτους ἐνθήμενος διαρρήδην ἀπώμωσε μὴ ποτε Ῥωμαίων τινὰ κακόν τι ἐργάσασθαι Γότθους. οἵτινες μὲν οὖν ἀν-
 5 θρώπων ἐς Ῥώμην τὰ βιβλίδια ταῦτα ἐκόμισαν οὐκ ἔχω εἰπεῖν. ἅπαντα γὰρ ἄωρι τῶν νυκτῶν ἐν τοῖς διαφανέσι τῆς πόλεως χω-
 ρίοις παγέντα, ἐπεὶ ἐγένετο ἡμέρα, ἐγνώσθη· οἱ δὲ τοῦ Ῥο-
 μαίων στρατοῦ ἄρχοντες ὑπόψια πολλῇ ἐς τῶν Ἀρριανῶν τοὺς
 10 ἱερέας ἐχόμενοι ἔξω τῆς πόλεως κατεστήσαντο εὐθὺς ἅπαντας.
 Τωτίλας δὲ ταῦτα ἀκούσας μοῖραν μὲν τινα τοῦ στρατοῦ πέμ-
 ψας ἐς Καλαβρίαν ἀποπειράσασθαι τοῦ ἐν Ἀρρουντί φρουρίου
 ἐπέστειλεν. ἐπεὶ δὲ ὡς ἤκιστα οἱ προσχωρεῖν ἤθελον οἱ φυλα-
 κτήριον ταύτῃ ἔχοντες, τοὺς μὲν ἐνταῦθα ἐσταλμένους ἐκέλευεν
 15 τὰ ἐπὶ Ῥώμης χωρῖα ἦει. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς ἔμαθεν, ἔς τε P 487
 ἄμχανίαν ἐκπέτωκε καὶ Βελισάριον ἐπὶ τὸν Τωτίλαν πέμψαι,
 καίπερ ἔτι Περσῶν ἰσχυρότατα ἐγκειμένων, ἠνάγκαστο. καὶ ὁ
 χειμῶν ἔληγε, καὶ τὸ ἕνατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν
 Προκόπιος ξυνέγραψεν.
- 20 ἰ. Οὕτω μὲν Βελισάριος τὸ δεύτερον ἐς Ἴταλίαν ἦει. ἐπεὶ B
 δὲ στρατιώτας ὡς μάλιστα ὀλίγους εἶχε (τοὺς γὰρ οἱ ἐπομένους V 125
 τοῦ ἐς Μηδίαν στρατοπέδου ἀποστῆναι οὐδαμῇ ἴσχυσε) Θυρίκην
 ὄλην περιῶν χρήματά τε προΐξμενος, ξυνῆγε νέους ἐθελουσίους.

2. γραμμᾶτια] γράμματα L et Hm. 10. στρατοῦ om. L.
 11. Ἀρρουντί] Ἰθρουντί Pm. 18. ἕνατον L. ἑννατον P.

ne quid Totilae rescriberent, qui illam legerent. Quocirca Totilas, scri-
 ptis compluribus literis, insertisque gravissimis iuramentis, diserte promi-
 sit, nihil mali Gotthos Romano cuiquam irrogaturos. Quinam eas literas
 Romam tulerint, haud possum dicere. Omnes enim nocte intempesta in
 celeberrimis affixae urbis locis, postquam illuxit, in publicam notitiam
 venerunt. Mox Romani Duces suspectos sibi Arianos Sacerdotes omnes
 urbe exterminarunt. His Totilas auditis, copiarum partem in Calebriam
 destinat, et castellum Hydruntinum tentare iubet. Dedere se recusante
 eius praesidio, obsidionem iis, quos eo miserat, mandat: et cum maiori
 parte exercitus Romam versus iter instituit. Eiusmodi rerum nuntio in
 gravem animi aestum coniectus Imperator, Belisarium adversus Totilam
 mittere necesse habuit: quamvis Persae negotii plurimum adhuc facesse-
 rent. Abiit hiems, unaque annus ix. huius belli, quod literis Procopius
 tradidit.

10. Ita Belisarius in Italiam profectus iterum, cum perpaucos ha-
 beret milites (quippe suos ab exercitu, qui Medis erat oppositus, abiu-
 gere non potuerat) peragrata omnia Thracia, volones iuvenes profusa pe-

ξυνῆν δὲ αὐτῷ βασιλέως γνώμη καὶ Βιτάλιος ὁ τῶν Ἰλλυριῶν
 στρατηγός, ἄρτι ἐπαρήκων ἐξ Ἰταλίας, οὗ δὴ τοὺς Ἰλλυριοὺς
 στρατιώτας ἀπολιπὼν ἔτυχεν. ἄμφω γοῦν ἐς τετρακισχιλίους
 ἀγέραντες ἐν Σάλωσιν ἐγένοντο, γνώμην ἔχοντες ἐπὶ Ῥαβέννης
 τὰ πρῶτα ἵνα, τὸν δὲ πόλεμον ἐνθὲνδε ὅπη δυνατὸν εἴη διενεγ- 5
 C κῆν. τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ Ῥώμης χωρία ἀποβαίνειν οὐδαμῆ ἴσχυον,
 οὔτε τοὺς πολεμίους λαθάνοντες (ἐπεὶ αὐτοὺς ἐν τε Καλαβροῖς
 στρατοπεδεύεσθαι καὶ Καμπανία ἤκουσαν) οὔτε αὐτοὺς τρόπῳ
 ὀτιοῦν βιαζόμενοι. οὐ γὰρ ἐξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως αὐτοῖς
 ἦσαν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἐν Δρουῶντι πολιορκούμενοι τῶν ἀναγ- 10
 καίων σφᾶς παντάπασιν ἐκλειοπέτων βαρβύροις τοῖς πολιορκου-
 σιν ἐς λόγους ξυνῆλθον, ἐφ' ᾧ τὸ φρούριον ὁμολογία ἐνδώσουσι,
 τακτὴ τε ἀμφοτέροις ἐν τούτῳ ἡμέρα ξυνέκετο. Βελισάριος δὲ
 τὰ ἐπιτήδεια εἰς ἑνιαυτοῦ μήκος ἐνθήμενος Βαλεντίνον ξὺν αὐτοῖς
 πλεῖν ἐς Δρουῶντα ἐκέλευε, καὶ τοὺς μὲν προτέρους φύλακας τοῦ 15
 φρουρίου ἐνθὲνδε ἐπέξαγαγεῖν ὅτι τάχιστα, οὓς δὴ νόσῳ ξυντε-
 D τηκέναι καὶ λιμῷ ἔμαθε, τῶν δὲ ξυμπλεόντων τινὰς ἐπὶ τῷ φυ-
 λακτηρίῳ ἀντ' αὐτῶν καταστήσασθαι· ῥῆγον γὰρ αὐτοὺς οὕτως
 ἀκημήτους τε ὄντας καὶ οὐδενὸς τῶν ἀναγκαίων σπανίζοντας τὸ
 φρούριον ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ διαφυλάξαι. Βαλεντίνος μὲν οἷν τῷ 20
 στόλῳ τούτῳ πνεύματος ἐπιφόρον ἐπιτυχῶν ἐς τὸν Δρουῶντα κα-
 τέπλευσε τέτρασι πρότερον τῆς κυρίας ἡμέραις, ἀφύλακτόν τε
 τὸν λιμένα εὐρὼν αὐτοῦ τε ἐκράτησε καὶ πόνῳ οὐδενὶ ἐς τὸ

15. Δρουῶντα] ὄδρουῶντα L corr. 17. τῶν δὲ] τῶν τε H: illud
 Hm. 18. καταστήσασθαι] καταστήσεσθαι L. 19. σπανίζον-
 τας] σπανιζόντας L. 20. διαφυλάξαι] διαφυλάξαν L.

cunia collegit. Aderat de Imperatoris sententia Vitalius, Magister mili-
 tiae per Illyricum, non ita pridem ex Italia reversus: ubi Illyrios mili-
 tes reliquerat. Ambo, coactis quatuor millibus, Salonas eo pervenere
 consilio, ut primum Ravennam se conferrent, atque inde pro viribus bel-
 lum gererent. Nequibant enim Romanum agrum ita contingere, ut ho-
 stem, quem et in Calabria et in Campania habere castra audierant, vel
 laterent, vel vi disicerent, imparibus instructi viribus. Interea qui Hy-
 drunte obsidebantur, re cibaria defecti penitus, habito cum obsidentibus
 Barbaris colloquio, se illis castellum in deditionem tradituros receperant;
 et dies inter ipsos convenerat: quando Belisarius annona, quae in annum
 sufficeret, in naves imposita, cum ea Valentinum Hydruntem navigare
 iussit, et veteri quamprimum amoto castelli praesidio, quod morbo ac fa-
 me contabuisse acceperat, in eius locum subicere aliud ex illorum nu-
 mero, quos advexisset: cum facilius tutiusque servaturi essent castellum
 integri et a cibariis affatim parati. Valentinus cum ea classe, vento se-
 cundo usus, Hydruntem appulit quatrinduo ante diem cum hoste dictam,
 ac portu, quem offendit incustoditum, potitus, nullo negotio in castellum

φρούριον εισελθεῖν ἴσχυσε. τοῖς γὰρ ὠμολογημένοις οἱ Γότθοι Η 271
 θαρσοῦντες οὐδέν τε μεταξὺ ἐναντίωμα ὑποτοπάζοντες σφίσι
 ἔσσεσθαι, ὀλιγώρως ἤδη τὰ ἐς τὴν πολιορκίαν διαθήμενοι ἦσυχῆ
 ἔμενον. τότε μέντοι καταπλέοντα ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τὸν στόλον
 5 ἰδόντες ἔδεισάν τε καὶ τὴν προσεδρεῖαν διέλυσαν, μακράν τε ἄπο- P 488
 θεν τοῦ χωρίου γενόμενοι ἐστρατοπεδεύσαντο καὶ πάντα ἐς Τω-
 τίλαν τὰ ξυμβεβηκότα σφίσι ἀνήνεγκαν. παρὰ τοσοῦτον μὲν
 Δρουῦντος τὸ φρούριον ἦλθε κινδύνου. τῶν δὲ ξὺν Βαλεντίνῳ
 τινὲς ληίσασθαι βουλόμενοι τὰ ἐκείνη χωρία ἐπεκδρομὰς ἐποιή-
 10 σαντο. καὶ τοῖς πολεμοῖς τύχῃ τινὶ ὑπαντιάσαντες πρὸς τὴν
 τῆς θαλάσσης ἡόνα ἐς χεῖρας ἦλθον. καὶ παρὰ πολὺ ἡσσηθέν-
 τες τῇ μάχῃ ἐς τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ οἱ πολλοὶ ἔφυγον, ἵνα δὴ
 ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἀποβαλόντες ἐς τὸ φρούριον οἱ λοιποὶ
 ἀνεχώρησαν. Βαλεντῖνος δὲ τοὺς μὲν πάλαι φρουροὺς ἐνθένδε
 15 ἤμιθνητας εἰρῶν ὑπέξήγαγεν, ἑτέρους δὲ ἀντικαταστησάμενος
 ἀκραιφνεῖς, καθάπερ οἱ ἐπέστελλε Βελισάριος, καὶ τὰ ἐπιτήδεια B
 ἐς χρόνον αὐτοῖς ἀπολιπὼν ἐνιαύσιον, ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς
 Σάλωνας ἦλθε. καὶ Βελισάριος παντὶ τῷ στόλῳ ἐνθένθε ἄρας
 Πόλῃ προσέσχεν. οὗ δὴ τὸ στράτευμα διέπων χρόνον τινὰ ἔμεγε.
 20 Τωτίλας δὲ ἦκειν αὐτὸν ἐνταῦθα ἀκούσας, τὴν τε δῖναμιν ἐθέ-
 λων γινῶναι, ἦνπερ ἐπήγετο, ἐποίησεν τάδε. Βῶνος ἦν τις Ἰωάν-
 νου ἀνεψιὸς φρουρῶς ἄρχων τῆς ἐν Ἰαννούα. τοῦτω δὲ ὀνόματι

5. ἄποθεν] ἄποθεν L. 12. τῆς θαλάσσης om. L. 19. Πόλῃ
 P ex coniectura Maltretii. πόλει Reg. πόλῃ H. πολὺ L. πόλεις
 vel πόλεις Lm. 20. αὐτὸν ἐνταῦθα] ἐνταῦθα αὐτὸν L.
 21. Βῶνος P et Hm. βῶνον HL. 22. ὀνόματι om. L.

intravit. Etenim Gotthi pactis confisi, nihilque adversi interventurum
 rati, remissa iam obsidionis cura, cessabant. Tum vero appulsam repente
 classem conspicati, soluta trepide obsidione, procul ab urbe castra metati
 sunt, et quae sibi contigissent, Totilae plane significarunt. Eo quidem
 periculi Hydruntinum castellum venit: quidam vero ex Valentini militi-
 bus, in agros circumiectos excurrere soliti praedae causa, aliquando forte
 ad littus maris obviam factis hostibus congressi sunt, et cedente ipsis
 pessime praelio, multi in mare fuga se coniecere: ubi ceteri, amisissis, in
 castellum caeteri redierunt. Inde Valentinus veteres praesidiarios, quos
 semimortuos repererat, deduxit, aliisque integris, ex praecepto Belisarii,
 in eorum locum succectis, et annona in annum instructis, cum reliquo exer-
 citu Salonas repetiit. Hinc solvit cum universa classe Belisarius, et
 Polam applicuit: ubi aliquantum temporis posuit in componendo exercitu.
 Postquam Totilas illum eo venisse audiit, ut copias, quas secum is du-
 xerat, exploratas haberet, hac arte usus est. Bonus, Iohannis a fratre
 nepos, Genuensi praesidio praeerat. Huius nomen mutuatus, fictas ad

χρησόμενος γράμματα δῆθεν τῷ λόγῳ παρ' αὐτοῦ πρὸς Βελισάριον ἔγραψεν, ἅτε παρακαλοῦντος αὐτὸν ὅτι τάχιστα παραγενέσθαι σφίσι ἐν κινδύνοις τισὶ χαλεποῖς οὖσιν. ἄνδρας τε ἀπολε-

C ξήμενος περιέρχους ἐς τὰ μάλιστα πέντε τὰ τε γράμματα ἐνεχείρισε καὶ δύναμιν ἀκριβῶς κατανοεῖν τὴν Βελισαρίου ἐπέστελλεν, ὡς ἐδεικνυμένους ὅτι δὴ ἀπὸ Βάνου σταλεῖεν. Βελισάριος μὲν οὖν τοὺς ἄνδρας οἱ ἐς ὄψιν ἐλθόντας ζὴν φιλοφροσύνῃ πολλῇ, ὥσπερ

V 126 εἰώθει, εἶδεν. ἀναλεξάμενός τε τὰ γράμματα Βάνῳ ἀπαγγέλλειν ἐκέλευεν ὅτι δὴ παντὶ τῷ στρατῷ οὐκ εἰς μακρὰν ἤξει. οἱ δὲ περισκοπήσαντες ἅπαντα, καθάπερ σφίσι ἐπέστελλε Τωτίλλας, ἔς τε τὸ Γότθων στρατόπεδον ἐπανήκον καὶ ὡς ἥκιστα λόγου ἄξιαν τὴν Βελισαρίου δύναμιν ἰσχυρίζοντο εἶναι.

Ἐν τούτῳ δὲ Τωτίλλας Τίβυρον πόλιν, Ἰσαύρων φρουρὰν ἔχουσαν, προδοσίᾳ εἴλε τρόπῳ τοιῷδε. τῶν τινες οἰκητόρων τὰς πύλας ζὴν τοῖς Ἰσαύροις ἐφύλασσαν. οὗτοι Ἰσαύροις τοῖς 15

D ξυμφυλάσσουσι διάφοροι γεγενημένοι ἀπ' οὐδεμιᾶς τε πρὸς αὐτοὺς διακεκριμένοι αἰτίας ἄγχιστά που ἐνστρατοπεδεομένους τοὺς πολεμίους ἐπηγάγοντο νύκτωρ. οἱ μὲν οὖν Ἰσαυροὶ ξυμφρονησαντες ἄλσκομένης τῆς πόλεως σχεδόν τι ἅπαντες διαφυγεῖν ἴσχυσαν. τῶν δὲ οἰκητόρων οὐδενὸς οἱ Γότθοι ἐφείσαντο, ἀλλὰ ζὴν 20 τῷ τῆς πόλεως ἰερεῖ ἅπαντας ἔκτειναν τρόπῳ δὴ ᾧ περ ἔξειπιστάμενος ἔγωγε ὡς ἥκιστα ἐπιμνήσομαι, ὡς μὴ ἀπανθρωπίας ἀπολείπω μνημεῖα τῷ ὀπισθεν χρόνῳ· ἐν τοῖς καὶ Κάτελλος ἀπώλετο ἐν τοῖς Ἰταλιώταις ἀνήνυ δόκιμος. καὶ οἱ μὲν βάρβαροι Τί-

13. Τίβυρον P. τίβερην HL. τίβουρ Scaliger.

Belisarium literas scripsit, quasi instaret Bonus, ut sibi in gravi periculo quamprimum adesset: tum viris delectis quinque maxime curiosas eas tradidit, iniunctaque, ut Belisarii vires diligenter inspicerent, se a Bono missos simulantes. Hos Belisarius ad se introductos benignissime, ut solebat, accepit, lectisque literis, Bono renuntiare iussit, brevi se a fore cum omnibus copiis. Illi, cum ex praescripto Totilae cuncta explorassent, reversi in Gotthorum castra, exercitum Belisarii tenuem esse et contemnendum asseverarunt.

Eodem tempore Tibur oppidum, Isaurorum praesidio munitum, proditione cepit Totilas: res ita contigit. Cum Isauris portarum custodes erant quidam ex incolis. Hi iurgio ab Isauris custodiam secum agitantibus distracti, temere facta discessione, hostem, in proximo habentem castra, noctu acciverunt. Capto oppido, ita coierunt Isauri, ut fere omnes evaserint. Oppidanorum nemini parentes Gotthi, ad unum omnes cum ipsorum Antistite eo modo contrucidarunt, quem etsi compertum habeo, reticebo tamen, ne posteris monumentum inhumanitatis relinquam. In ea strage Catellus interit, spectatus inter Italos vir. Occupato et-

βερην ἔσχον, Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ ἔτι ἠδύναντο ἐκ Τούσκων τὰ ἐπι-
 τήδεια διὰ τοῦ Τιβέριδος, ἐσκομίζεσθαι. πρὸς γὰρ τῷ ποταμῷ P 489
 ἢ πόλις κειμένη Ῥώμης ὑπερθεν ὡς ἀπὸ σταδίων εἴκοσι καὶ ἑκα-
 τὸν ἐπιτείχισμα τὸ λοιπὸν τοῖς ἐνταῦθα εἰσπλεῖν βουλομένοις
 5 ἐγένετο.

ια'. Τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ Τίβυρον οὕτω γενέσθαι ξυνέπειε. B
 Βελισάριος δὲ παντὶ τῷ στόλῳ ἐς Ῥάβενναν ἀφικόμενος Γότθους
 τε τοὺς παρόντας καὶ Ῥωμαίους στρατιώτας ξυναγαγὼν ἔλεξε
 τοιάδε, „Οὐ νῦν πρώτως, ὧ ἄνδρες, τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα πρὸς
 10 τῆς κακίας διερρουμέναι ξυμβέβηκεν. ἄνωθεν γὰρ τοῦτο τοῖς
 ἀνθρώποις ἐμπέφυκεν ἀτεχνῶς πράγμασι, πολλὰς τε ἀνδρῶν
 ἀγαθῶν πράξεις μοχθηρὰ τῶν πονηροτάτων ἀναχαιτίζειν τε καὶ
 διαφθεῖρειν ἱκανῶς ἴσχυσεν. ὅπερ καὶ νῦν τὰ βασιλέως πράγματα
 ἔσφηλεν. ὃς δὴ τοσοῦτον τὰ ἡμαρτημένα ἐπανορθοῦν βούλεται,
 15 ὥστε τῆν Περσῶν ἐπικράτησιν περὶ ἐλάσσονος τούτων ποιούμενος
 ἀποστεῖλαι με τανῦν εἰς ὑμᾶς ἔγνωκεν, ὅπως ἐπανορθώσω καὶ C
 ἰάσωμαι εἴ τι τοῖς ἄρχουσι μὴ δρθῶς ἢ ἐς τοὺς στρατιώτας τοὺς
 αὐτοῦ ἢ ἐς Γότθους εἰργασται. τὸ μὲν οὖν μηδ' ὅπως οὖν ἄμαρ-
 τάνειν οὔτε ἀνθρώπινον καὶ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἔξω, τὸ
 20 δὲ τὰ ἡμαρτημένα ἐπανορθοῦν βασιλεῖ τε διαρκῶς πρόπον καὶ
 παραφυγῆς τοῖς ἡγαπημένοις ἱκανῶς ἄξιον. οὐ γὰρ ὅσον ὑμῖν H 272
 τῶν δυσκόλων ἀπαλλαγῆναι ξυμβήσεται, ἀλλὰ καὶ τῆς βασιλέως
 εἰς ὑμᾶς εὐνοίας ξυνεῖναι τε καὶ ἀπολαύειν αὐτίκα προσέσται· οὐδ'

6. Τίβυρον] τιβερην HL. 21. παραφυγῆς L. παρὰ φυγῆς HP.
 23. ξυνεῖναι] ξυνεῖναι Scaliger.

iam a Gotthis Tiberi, Romanis nulla amplius potestas fuit, ex Tuscia
 invehendorum eo fluvio commeatum. Etenim oppidum ad flumen situm,
 ac superius Roma stadiis cxx. postmodum in urbem navigare volentibus
 infestam propugnaculum fuit.

11. Tiburi quidem res ita se habuit: Raveanam vero delatus cum
 universa classe Belisarius, vocata concione, Gotthos, qui aderant, ac mi-
 lites Romanos his fore verbis allocutus est. *Non hodie primum contigit,
 o Viri, ut res virtute partae, vitio dilaberentur. Nam haec iam inde olim
 rebus humanis alte insita imbecillitas fuit, et praeclara multa virorum
 proborum acta evertit doleatque scelestissimorum improbitas. Hinc nata
 est ruina rerum Imperatoris: qui prave hactenus facta corrigere adeo cupit,
 ut consilio domandi Persas posthabito, ad vos modo me destinaverit,
 ut reperem sarciamque si quid a Praefectis non recte vel in milites ipsius,
 vel in Gotthos patratum est. Nihil omnino peccare, neque humanum est,
 neque intra rerum naturam positum: peccata autem emendare, Imperato-
 rem maxime decet, nec parum illis convenit, quos ex animo diligit. Nos
 vero a molestiis solum vindicabimini; sed Imperatoris erga vos benevolen-
 tiae testimonia ac fructus continuis accedent: quo quid hominibus contin-*

τί ἂν ἀμώτερον γένοιτο ἀνθρώπων τῶν πάντων χρημάτων; ἔπειδ᾽ ἰδοὺ τοίνυν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἡμῖν πάρεμι, προσήκει καὶ ἡμῶν ἕκαστον
 D πάσῃ δυνάμει χρῆσασθαι, ὅπως ἂν τῆς ἐντεῦθεν ὠφελείας ἀπώ-
 νασθε. ὅτω τε ἡμῶν ξυγγενεῖς ἢ φίλοι παρὰ Τωτίλα τῷ τυράννῳ
 τυγχάνουσιν ὄντες, μεταπεμψάσθω τούτους ὅτι τάχιστα τὴν βα- 5
 σιλῆως δηλώσας γνώμην. οὕτω γὰρ ἂν ἡμῖν τά τε ἐκ τῆς εἰρή-
 νης καὶ τὰ ἐκ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀγαθὰ γένοιτο· ὡς ἔλαγε
 οὔτε τῶν πολεμησείων ἐνθάδε ἀφῆγμαι οὔτ' ἂν ἐκὼν ποτε τοῖς βα-
 σιλῆως κατηκόοις πολέμιος εἶην. εἰ μέντοι καὶ νῦν οἱ μὲν τούτων
 παρὰ φραῦλον ἡγησάμενοι τὸ τὸ βελτίω σφίσι αὐτοῖς ἔλθουσι, 10
 οἱ δὲ καὶ ἀπ' ἐναντίας ἡμῖν ἴωσιν, ἀνάγκη καὶ ἡμῶν αὐτοῖς ὡς
 μάλιστα ἀκουσίου ὡς πολεμίοις χρῆσθαι." τοσαῦτα μὲν Βε-
 λισάριος εἶπε. προσεχώρει δὲ οἱ τῶν ἐναντίων οὐδεὶς οὔτε Γότ-
 P 490 θος οὔτε Ῥωμαῖος. ἔπειτα δὲ Θεοριμούθ τε τὸν δορυφόρον καὶ
 V 127 τῶν ἐπομένων τινὰς ζῆν τε Βιταλίῳ καὶ τοῖς Ἰλλυριοῖς στρατιώ- 15
 ταις ἐς Αἰμιλίαν πέμψας, ἐκέλευεν ἀποπειρῶσθαι τῶν ταύτῃ χω-
 ρίων. Βιτάλιος οὖν ζῆν τῷ στρατῷ τούτῳ ὁμῆσι πόλιν Βωνώ-
 ρειαν γενόμενος τινὰ τε τῶν ἐνταῦθα φρουρίων ὁμολογίᾳ ἔλων ἐν
 Βωνωνεῖα πύλει ἤσυχάζε. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον Ἰλλυριοὶ
 ξέμπαντες, ὅσοι ζῆν αὐτῷ ἐστρατεύοντο, ἐκ τοῦ αἰφριδίου, κατ- 20
 κὸν οὐδὲν οὔτε παθόντες οὔτε ἀκούσαντες, λάθρα ἐνθίνδε ἀνα-
 χωρήσαντες ἐπ' οἶκον ἀπεκομίσθησαν. πρόσβεις τε παρὰ βασι-
 λέα πέμπαντες συγγνώμην διδόναι σφίσι ἐδέοντο, οὐκ ἄλλων τε

8. οὔτε — οὔτ'] Vulgo οὐδέ — οὐδ'. *ibid.* πολεμησείων P ex
 Vat. τολμησείων HL. 23. ἄλλων τε] Vitiosum τε vel delendum
 vel cum alia particula commutandum.

gat magis dignum, cui omnis opum copia postponatur? Itaque cum ad id vobis praesto sim, cuiusque vestrum est viribus uti omnibus, ut inde capiat utilitatem. Porro quisquis necessarios vel amicos apud Tyrannum Totilam habet, eos revocet quamprimum, declarata Augusti voluntate. Sic enim et pacis et Imperatoris magni larga benignitas se vobis offert, ut meus huc adventus ad bellum per se minime spectet: nec sane ultro hostilem unquam animum in subditos Augusti induam. At si nunc illi partim renuanti potiora amplecti, partim etiam se nobis adversos offerant, ipso hostiliter, invidiosissimi licet, habebimus. Ita quidem disseruit Belisarius: nemo tamen hostium, nec Gotthus, nec Romanus, ad ipsum descendit. Deinde Thorimutho Praetoriano ac suorum quibusdam, cum Vitalio Illyrisque militibus, in Aemiliam missis, mandavit ut regionis illius loca tentarent. His Vitalius succinctus copiis, Bononiam accessit, et capto dedicatione vicino quodam castello, in urbe illa conседit. Interiecto haud magno spatio, quotquot sub ipso merebant Illyrii, repente, quamvis nullo nec facto nec dicto violati, inde clam proripuerunt sese, et domum reversi, ab Imperatore veniam per Legatos petierunt; quandoquidem non

ἔνεκα εἰς τὰ οὐκ αἰα τὴν δὴ ἀφικόμενες ἢ ὅτι συγγόν σφίσι
 χρόνον ἐν Ἰταλίᾳ στρατευομένοις τὰς τε ξυνητάξεις ὡς ἡμῶν κο- B
 μίζομενοις χρήματα δὴ πολλὰ τὸ δημόσιον ὤφειλε. καὶ στρα-
 τεύματος δὲ Οὐννικοῦ τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐπισκήψαντος παῖδάς τε
 5 καὶ γυναῖκας ἐξηνδραποδίσθαι τετύχηκεν. αὐτὸ δὴ πυθόμενοι καὶ
 τῶν ἀναγκαίων ἐν γὰρ Ἰταλιώταις σπανίζοντες ἦσαν. οἷς δὴ βα-
 σιλεὺς τὰ πρῶτα χαλεπήσας, εἶτα συγγνώμων ἐγένετο. γνοὺς δὲ
 ὁ Τωτίλας τὴν τῶν Ἰλλυριῶν ἀναχώρησιν στρατεύματα ἐπὶ Βωνώ-
 νειαν ἐπεμψεν, ὡς Βιτάλιον καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ ἀναρπάσσοντας.
 10 ἀλλὰ Βιτάλιός τε καὶ Θορμιοῦθ' προλοχίσαντες ἐνέδραις τισὶ τοὺς
 ἐπιόντας πολλοὺς μὲν διέφθειραν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐς φυγὴν ἔτρε-
 ψαν. ἔνθα Ναζάρης, ἀνὴρ λόγιμος, Ἰλλυριὸς γένος, στρα-
 τιωτῶν τε τῶν ἐν Ἰλλυριοῖς ἄρχων, ἔργα θαυμαστὰ ἐς τοὺς πο- C
 λμίοιους πάντων μάλιστα ἐπεδείξατο. οὕτω τε ὁ Θορμιοῦθ' παρὰ
 15 Βελισάριον ἐς Ῥάβενναν ἦλθε.

Τότε δὴ Βελισάριος τρεῖς τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ, Θο-
 ρμιοῦθ' τε καὶ Ῥικίλαν καὶ Σαβινιανὸν, ἔστειλε ξὺν χίλοις στρα-
 τιώταις ἐς Αὐξίμιον πόλιν, Μάγνῳ τε καὶ Ῥωμαίοις τοῖς ἐν-
 ταῦθα πολιορκουμένοις ἐπαμνοῦντας. οἱ δὲ Τωτίλαν τε λαθόν-
 20 τες καὶ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον νύκτωρ ἐν Αὐξίμῳ ἐγέ-
 ροντο, ἐπεκδρομάς τ' εἰς τινὰς ποιῆσθαι ἐπὶ τοὺς ἐναντίως διε-
 νοοῦντο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πυθόμενοι ἀμφὶ ἡμέραν μέσην τῶν πο-
 λεμίων τινὰς ἄγχιστά πη εἶναι ἐξῆλθον μὲν ὡς ὑπαντιάζουστές,

6. γσ] Vulgo τε. *ibid.* ἦσαν om. HL. κανονδαὶ ἀναχώρησαν
 supplebat Hoeschellus. 18. τε τῶν om. L.

alia de causa rediissent in patriam, nisi quia sibi, diuturnam passis mili-
 tiam in Italia sine ullo stipendio, multa ab aerario pecunia deberetur.
 Praeterea Hunnorum exercitus, facta in Illyricum irruptione, eorum libe-
 ros conlugesque in servitutem abduxerat. Cuius rei nuntius, ad victus
 inopiam, qua in Italia laborabant, accedens, illos migrare compulsi. Qui-
 bus Imperator initio offensus, postea veniam dedit. Totilas Illyriorum
 discessu cognito, Bononiam copias misit, ut Vitalium et eos, qui cum ipso
 erant, corripent. Verum Vitalius ac Thorimuthus, cum insidias venien-
 tibus instruxissent, caesis non paucis, reliquos in fugam verterunt. Ibi
 Nazares, vir nobilis, Illyrius genere et Illyrici comes, in hostes facinora
 omnium maxime miranda edidit: Thorimuthus autem Ravennam rediit
 ad Belisarium.

Tum Belisarius ex Protectorum suorum numero tres, Thorimuthum,
 Ricilam et Sabinianum cum militibus mille ad urbem Auximum misit,
 Magno et Romanis ibi obsessis laturos opem. Illi, nihil Totila, nihil
 hostili exercitu advertente, Auximum de nocte ingressi, statuerunt fati-
 gare hostem eruptionibus. Postridie, circiter meridiem, ut Barbarorum
Procopius II.

D κατασκόπους δὲ πέμψαι πρότερον ἐπ' αὐτοὺς ἔγνωσαν, κατασκευομένους τὴν αὐτῶν δύναμιν, ὡς ἔν μὴ ἀνεπισκέπτως ἐπ' αὐτοὺς ἴωσιν. Ῥικίλας δὲ ὁ Βελισαρίου δορυφόρος (οἰνωμένος γὰρ τηρικαῦτα ἐτύγγαεν) ἄλλους μὲν ἐπὶ κατασκοπῇ οὐκ εἶα λέγειν, μόνος δὲ αὐτὸς τὸν ἵππον ἐξελάσας κατὰ τάχος ἤει. Γότθοις δὲ τρισὶν ἐντυχῶν ἐν χωρίῳ κρημνῶδει τὰ μὲν πρῶτα ὡς ἀντιταξόμενος ἔστη· ἐπὶ πλεῖστον γὰρ ἀνδρείας ἐτύγγαεν ἤκων· πολλοὺς δὲ πανταχόθεν ἐπ' αὐτὸν ἰδὼν ἐπιρρέοντας ἐς φυγὴν ὤρμητο. τοῦ δὲ οἱ ἵππου ἐν δυσχωρίαις ὀκλάσαντος, κραυγὴ τῶν πολεμίων πολλὴ γέγονε καὶ τὰ δοράτια ἠκόντιζον ἐπ' αὐτὸν 10

P 491 ἅπαντες. ὧν δὴ Ῥωμαῖοι αἰσθόμενοι ἐβόηθουν δρόμῳ. καὶ Ῥικίλας μὲν δόρασι πολλοῖς κεκαλυμμένος θνήσκει, τρέψαντες δὲ τοὺς ἐναντίους οἱ ἀμφὶ Θεοριμῶθ, ἄραντές τε τὸν νεκρὸν, ἐς Ἀῦξιμον πόλιν ἐκόμισαν, οὐκ ἐπαξίως τῆς ἀρετῆς τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν κληρωσάμενον. ἔπειτα Σαβινιανὸς τε καὶ Θεορι- 15

H 273 μῶθ Μάγγω κοινολογησάμενοι ἀξέμφορον εἶναι σφίσι περαιτέρω διατριβὴν τινα ἐνταῦθα ποιῆσθαι λογισάμενοι, ὅτι δὴ οὕτω τοῖς πολεμίοις γε οὐκ ἀξιόμαχοι ποτε γένοιτο καὶ τὰς τῶν πολιορκου- 20

B μένων καταδαπανῶντες τροφὰς ἀλώσιμον ὅτι θᾶσσον τὴν πόλιν τοῖς ἐναντίοις ποιήσονται. ἐπεὶ ταῦτα ἐδέδοκτο, αὐτοὶ μὲν καὶ 20 οἱ χίλιοι παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ἀφοδὸν, ὡς νύκτωρ τῆς ἀποπορείας ἀρξόμενοι, αὐτίκα δὲ τῶν τις στρατιωτῶν αὐτομολήσας λάθρα ἐς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον ἔκρυπτα ἐποίησε τὰ πρᾶσσόμενα. Τωτίλας τοίνυν ἄνδρας δισχιλίους ἀριστίνδην

24. ἀριστίνδην] ἀρισταίνδην P.

agmen subiisse propius audierunt, se urbe eiecerunt, ituri obviam: prius tamen mittere placuit, qui perspicerent eorum vires, ne inexplorato ipsos invaderent. Protector Belisarii Ricilas, tunc temporis ebrius, haud passus caeteros speculatum ire, solus equo admisso properat. Tres Gotthos praecipiti in loco nactus, primo quidem, ut vir erat animosissimus, equo inhibito, se ad resistendum composuit: ubi vero se undique circumfundi vidit, fugam cepit. Prolapso in salebris equo, exoritur ingens hostium clamor: in Ricilam omnes torquere iacula: conspicati id Romani auxilio cucurrere. Spiculorum multitudinem obruto confectoque Ricila, qui cum Thorimutho erant, avertunt in fugam hostes, mortuum tollunt, et in urbem Auximum reportant, mortem fortitudine indignam sua sortitum. Post Sabinianus ac Thorimuthus, collato cum Magno consilio, censuerunt haud in rem esse, ut ibi diutius morarentur; propterea quod hostem aequo potere congressu non possent, et obsessorum annonam absumendum efficerent ut in Gotthorum potestatem urbs citius caderet. Constituto consilio, ipsi cum subsidiariis mille protectionem in proximam noctem parant. Confestim miles quidam, occulto ad hostium castra elapsus transfugio, rem indicavit. Totilas, delecta fortissimorum habito ad duo mil-

ἀπολεξάμενος νυκτὸς ἐπιλαβούσης ἐφύλασσε τὰς ὁδοὺς, ἀπὸ σταδίων Ἀδξίμου τριάκοντα, οὐδενὶ αἰσθησὶν παρεχόμενος. οἱ ἐπεὶ παριόντας ἀμφὶ νύκτα μέσσην τοὺς πολεμίους εἶδον, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔργου εἶχοντο. καὶ αὐτῶν μὲν διακοσίους ἔκτειναν, Σαβινιανὸς δὲ καὶ Θεοριμῶθ' ἦν τοῖς λοιποῖς, ἅτε ἐν σκότειναι, λαθεῖν τε καὶ φυγεῖν ἐς τὴν Ἀριμίηνον ἴσχυσαν. τῶν μὲν τοι ὑποζυγίων ἀπάντων οἱ Γότθοι ἐκράτησαν, ἃ τῶν στρατιωτῶν τὴν τε θεραπείαν καὶ τὰ ὄπλα καὶ τὰ ἱμάτια ἔφερον.

Ἔστι δὲ πολλαμᾶτα δύο πρὸς τῇ ἀκτῇ τοῦ Ἴονίου κόλπου, Πισαυρὸς τε καὶ Φανὸς, μεταξὺ τῆς τε Ἀδξίμου καὶ Ἀριμίηνον πόλεως κείμενα. ὣν δὴ τὰς οἰκίας Οὐλίγεις κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου ἐμπρήσας τὰ τεῖχη καθεῖλεν ἄχρι ἐς ἡμῖσι μάλιστα, ὅπως μὴ καταλαβόντες αὐτὰ Ῥωμαῖοι πράγματα Γότθοις παρέξωσι. τούτων θάτερον, Πισαυρον, Βελισάριος καταλαβεῖν ἔγνω· ἔδοξε γάρ οἱ ἐς ἵππων νομὰς ἐπιτηδείως τὸ χωρὸν κεῖσθαι. πέμψας οὖν νύκτωρ τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς ἐς τὸ ἀκριβὲς εὐρὸς τε καὶ μῆκος πύλης ἐκάστης ξυνημετρήσατο λάθρα. τὰς τε πύλας τεκτινάμενος καὶ σιδήρῳ περιβαλὼν εἰτά τισιν ἀκατίοις ἐνθήμενος ἐπεμψεν, ὡς δὴ ἐκέλευε τοῖς ἀμφὶ Σαβινιανόν τε καὶ Θεοριμῶθ' κατὰ τάχος τοῖς τεύχεσιν ἐναρμόσαντας ἐντὸς τοῦ περιβόλου μένειν, ἔν τε τῷ ἀσφαλεῖ γενομένους ὕσσω τοῦ περιβόλου παταπεπτώκει, ὅτω δὴ ἀνοικοδομησαὶ τρόπον, λίθους τε καὶ πηλὸν καὶ ἄλλο ὅτισὺν ἐμβαλλομένους. οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐποίησαν. Τωτῆλας δὲ μαθὼν τὰ πρασσόμενα στρατῷ πολλῶ ἐπ' αὐτοὺς

Ha, sequenti nocte, stadiis xxx. procul Auximo, itinera insedit, nemine persequentente. Hi sub mediam noctem, ut hostes transeuntes viderunt, districtis ensibus eos adorti, ducentos interfecerunt. Sabinianum ac Thorimuthum cum reliquis nox occuluit, illisque Ariminum evadendi copiam dedit. Penes Gothos fuere iumenta omnia, quibus militum famuli, arma, vestes, convehantur.

Inter urbes Auximum Ariminumque, ad sinus Ionii littus duo sita sunt oppida, Pisaurum et Fanum: quorum domos Vitigis initio belli huius incenderat, ac mediam fere murorum partem everterat, ne Romani, his occupatis, negotium Gotthis exhiberent. Eorum alterum, Pisaurum videlicet, Belisarius occupare constituit: quod is locus pabulationi commodus videbatur. Ergo noctu nonnullis ex eorum numero, quibus familiaris utebatur, proficisci iussis, mensuram latitudinis ac longitudinis cuiusque portae clam ab ipsis innotam probe tenuit, et fores fabricatus munites ferro, scaphis misit, cum his ad Sabinianum et Thorimuthum mandatis, ut illis muro aptatis propere foribus, tenerent se oppido, atque in tuto positi, murorum ruinas omnes, quomocumque possent, restaurarent, iniectis lapidibus, luto, et si quid esset aliud. Haec illi accurrant: quibus Totilas intellectis, cum multis copiis eo contendit: fa-

ἦλθε. καὶ ἀποπειρασάμενός, χρόνον δὲ ἐνταῦθα διατρήσας τινὰ, ἐπεὶ ἐξελεῖν οὐχ οἷός τε ἦν, ἄπρακτος ἐς τὸ ἐν Ἀύξιμῳ στρατό-
 P 492 πεδον ἀνεχώρησεν. ἐπεξῆει δὲ Ῥωμαίων ἔτι τοῖς πολεμίοις οὐ-
 δεις, ἀλλ' ἐντὸς τειχῶν ἕκαστοι ἕμενον. ἀλλὰ καὶ τῶν δορυ-
 φόρων τῶν αὐτοῦ δύο Βελισάριος ἐς Ῥώμην στείλας, Ἄρτασιέ-
 5 ρην τε, ἄνδρα Πέρσῃν, καὶ Βαρβατίωνα Θρακίκα, ὡς ξυμφυ-
 λάζοντας Βέσσα τὴν πόλιν, ὅς ἐνταῦθα ἐτύγγανεν ὢν, ἐπέστελλε
 τοῖς πολεμίοις ὡς ἥκιστα ἐπιξιέναι. Τωτίλις δὲ καὶ ὁ Γότθων
 στρατὸς, ἐπεὶ οὐκ ἀξιόχρεων ἀντιτάξασθαι σφίσι τὴν Βελισαρίου
 δύναμιν ᾗσθηοντο οὔσαν, τῶν χωρῶν τὰ ἐχυρώτατα ἐνοχλεῖν 10
 ἔγνωσαν. διὸ δὴ ἐν Πικηνοῖς ἀμφὶ τε Φίρμον καὶ Ἄσκούλον ἐν-
 στρατοπεδευσάμενοι ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. καὶ ὁ χειμῶν
 ἔληγε, καὶ δέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκό-
 πιος ξυνέγραψε.

B ιβ'. Βελισάριος δὲ ἀμύνειν τοῖς πολιορκουμένοις οὐδαμῆ 15
 ἔχων Ἰωάννην τὸν Βιταλιανοῦ ἀνεψιὸν ἐς Βυζάντιον ἔπεμψεν,
 δοκοῖς αὐτὸν δευνοτάτοις καταλαβὼν, ὡς ἐπανήκειν ὅτι τάχιστα
 ἐν σπονδῇ θήσεται, βασιλιῶς δεησόμενον στρατὸν τε πολλὴν
 σφίσι καὶ χρήματα μεγάλα πέμψαι, καὶ μέντοι καὶ ἄπλα καὶ ἴπ-
 20 πους. οἱ γὰρ στρατιῶται ὀλίγοι λίαν ὄντες οὐδὲ αὐτοὶ μάχε-
 σθαι ἠθέλον, χρήματά τε πολλὰ φύσκοιτες τὸ δημόσιον σφίσι
 ὀφείλειν καὶ αὐτοὶ ἀπάντων ἐνδεεῖς εἶναι. καὶ ἦν δὲ οὕτως. καὶ

10. ἐχυρώτατα L. ἐχυρώματα HP. 11. Πικηνοῖς P. πικη-
 νοῖς HL. 12. δεησόμενον HL. δεησάμενον P.

ctoque periculo, ac multo ibi consumpto tempore, cum expugnare non
 posset, re infecta ad castra pro Auximo locata, rediit. Nec iam Roma-
 norum quisquam in hostes erumpebat: sed quisque continebat se intra
 muros. Duos quoque e Protectoribus suis Belisarius Romam misit, Ar-
 tasiem natione Persam et Barbationem Thracem, urbem cum Bessa,
 qui ibi erat, servaturos: et in hostem eruptiones facere vetuit. Totilus
 Gothorumque exercitus, haud ignari viribus impari sibi esse Bellisa-
 rium, loca infestare munitissima decreverunt. Quare in agro Piceno ad
 Firmum et Asculum castrametati, utrumque circumsederunt. Annus cum
 hieme finitur decimus huius belli, cuius historiam Procopius texiit.

12. Cum adesse obessis Belisarius non posset, Iohannem Vitaliani
 nepotem Byzantium misit, gravissimo iureiurando obstrictum, fore ut re-
 dire satageret, simul ac rogasset Imperatorem, ut numerosum exercitum,
 magnam pecuniae vim, et arma et equos in Italiam mitteret. Detrecta-
 bant enim praelia milites, ad paucos redacti, et conquerentes, sibi ex
 aerario stipendia deberi plurima, atque omnia deesse. Et sane sic res

γράμματα ὑπὲρ τούτων βασιλεῖ ἔγραψεν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφή
 τὰδε „Ἀφίγηθε εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὧ βασιλέων κράτιστε, ἀν- C
 δρωῖν τε καὶ ἵππων καὶ ὄπλων καὶ χρημάτων ζῆν ἀπορίᾳ. ὧν
 οὐδ' ἂν τις μὴ διαρκῶς ἔχων πόλεμον, οἴμαι, διενεγκεῖν σὸ μὴ
 5 ποτε ἰκανὸς εἶη. Θρακῆς μὲν γὰρ καὶ Ἰλλυριοὺς ἐνδελεχέστατα
 περιούτους στρατιώτας κημιδῆ ὀλίγους ἠγείραμεν. οὓς δὴ ὀ-
 κτροὺς οὐδέ τι ὄπλων ἐν χερσὶν ἔχοντας καὶ μάχης ὄντας παντά-
 πασιν ἄμελετήτους ὄρωμεν. καὶ τοὺς ἀπολελειμμένους ἐνταῦθα
 οὔτε αὐτάρχεις ὄντας καὶ κατεπτηχότας τοῖς πολεμίοις, δεδου-
 10 λωμένους τε τὸ φρόνημα τῷ πρὸς ἐκείνων πολλάκις ἠσῆσθαι,
 οἷ γε οὐδὲ εἰκῆ τοὺς ἐναντίους διέφρονον, ἀλλὰ τοὺς τε ἵππους
 ἀφέντες καὶ τὰ ὄπλα εἰς τὴν γῆν ῥίψαντες. χρημάτων δὲ πρόσ- D
 δον ἐξ Ἰταλίας πορβέσθαι ἡμῖν ἀδύνατά ἐστι, πάλιν πρὸς τῶν H 274
 πολεμίων κατειλημμένης. διὸ δὴ καὶ ὑπερήμεροι γεγεννημένοι εἰς
 15 τῶν στρατιωτῶν τὰς ζυγνύξεις ἐπιτύττειν αὐτοῖς ἤκιστα ἔχομεν.
 — ἀφειλετο γὰρ ἡμῶν τὴν παρρησίαν τὸ ὄφλημα. εὐ δὲ καὶ τοῦτο, V 129
 ὧ δέσποτα, ἴσθι, ὡς τῶν ὑπὸ σοῦ στρατευσόμενων οἱ κλειούς
 πρὸς τοὺς πολεμίους ἠῆτομοληκότες τυγχάνουσιν ὄντες. εἰ μὲν
 οὖν ἔδει Βελισάριον εἰς Ἰταλίαν στέλλεσθαι μόνον, ἄριστά σοι τὰ P 493
 20 εἰς τὸν πόλεμον παρεσκευάσται· εἰμὶ γὰρ ἐν Ἰταλιώταις πού ἤδη
 μέσοις· εἰ δὲ περιεῖναι βούλει τῷ πολέμῳ τῶν δυσμενῶν, καὶ τὰ
 ἄλλα ἔξαρτίεσθαι δεῖ. στρατηγὸς γάρ τις, οἴμαι, τῶν ὑπουρ-
 γούτων χωρὶς οὐκ ἂν γένοιτο. δορυφόρους τοῖνον καὶ ὑπασπι-
 στύς τοὺς ἐμοὺς μάλιστα πάντων σταλῆναι προσήκει, ἔπειτὰ

erat. De his ad Imperatorem scripsit hoc fere modo. In Italiam per-
 venimus, Imperatorum optima, a militibus, equis, armis, pecunia imparata:
 quae si cui quantum satis est non suppetant, nequaquam is, ut equi-
 dem sentio, bello gerendo par esse poterit. Thracia atque Illyrico conti-
 nenter peragratis, milites coëgimus perquam paucos: quos miscellos, iner-
 mes, et ad pugnam omnino rudes videmus; eos autem, qui hic remanse-
 rant, parum sorte contentos sua, hostium metuentes, et crebris percussos
 eladibus: qui congressum hostilem consulo vitant, dimissis equis, armis-
 que in terram proiectis. Nec pecuniae quidquam redire nobis ex Italia
 potest, iam ab hostibus recepta. Quo fit ut stipendium die praestituta non
 persolutis militi, non sit integrum nobis illi imperare: nos enim loquendi
 libertate debitum privat. Id etiam, Domine, pro certo habe, eorum qui
 tibi militabant, maximam partem ad hostes descivisse. Itaque, si nihil
 aliud oportuit fieri, quam venire in Italiam Belisarium, nae tibi bellum
 optime instructum est: iam enim medios inter Italos dego. At si bello vis
 hostes vincere, alia parari necesse est: nam belli Imperator, mea quidem
 auctoritate, nemo fuerit, nisi militare ministerium adsit. Quare hastatos
 stipitatores et scutarios meos huc mitti in primis convenit; tum plurimos

πάμπολό τι πλήθος Ούγγων τε καὶ ἄλλων βαρβάρων, οἷς καὶ χρήματα ἤδη δούτεον.“

- B** Τοσαῦτα μὲν Βελισάριος ἔγραψεν. Ἰωάννης δὲ χρόνον ἐν Βυζαντίῳ διατρέψας πολὺν οὐδὲν μὲν διεπράξατο ὧν ἕνεκα ἤλθεν, ἔγχε δὲ τοῦ Γερμανοῦ βασιλέως ἀνεπιού παιδα. ἐν τού-5
τω δὲ Τωτίλας Φίρμον τε καὶ Ἀσκουλον ὁμολογία εἶλεν. ἐς Τούσκους δὲ ἀφικόμενος Σπολίτιόν τε καὶ Ἀσίσην ἐπολιόρκει. ἔρχε δὲ τοῦ μὲν ἐν Σπολιτίῳ φυλακτηρίου Ἡρωδιανός, τοῦ δὲ ἐν Ἀσίση Σισιφριδος, Γότθος μὲν γένος, εὐνοϊκῶς δὲ λίαν ἐς τε Ῥωμαίους καὶ τὰ βασιλέως πράγματα ἔχων. Ἡρωδιανός μὲν οὐδ' 10
τοῖς πολεμοῖς ἐς λόγους ἤλθεν, ἐφ' ᾧ τριάκοντα ἡμέρας ἡσυχῇ μείνωσιν. ὧν ἦν μὴ ἐπικουρία τις αὐτοῖς ἐπιγένηται, αὐτὸν τε καὶ τὴν πόλιν ζῆν τε τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἰνοικοῦσι Γότθοις
C ἐνδώσειν. τὸν τε παιδα ὕμηρον ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ παρέσχετο. ἐπειδὴ δὲ παρῆν μὲν ἡ κυρία, στράτευμα δὲ οὐδαμῶθεν 15
Ῥωμαίων ἤλθεν, Ἡρωδιανός τε καὶ ὅσοι φρουρὰν ἐνταῦθα εἶχον κατὰ τὰ ξυγκείμενα Τωτίλα καὶ Γότθοις σφῶς τε αὐτοὺς καὶ Σπολίτιον ἐνεχειρίσαν. φασὶ δὲ Ἡρωδιανὸν κατὰ τὸ ἐς Βελισάριον ἔχθος αὐτὸν τε καὶ Σπολίτιον Γότθοις ἐνθῶναι· λογι-
σμοὺς γὰρ αὐτῷ Βελισάριος τῶν βεβιωμένων ἠπελιόρησε πράξειν. 20
τὰ μὲν οὐδ' ἀμφὶ Σπολιτίῳ ταύτῃ ἐχώρησε. Σισιφριδος δὲ ζῆν τοῖς ἐπομένοις ἐπεκδρομῶς ποιησάμενος, τῶν τε ζῆν αὐτῷ πλείστοις ἀποβύλλει καὶ αὐτὸς θνήσκει. Ἀσίσινοι τε τοῖς παροῦσιν

5. Γερμανοῦ] Δημητρίου legit Pers. 9. Σισίφριδος] Sifridus
Pers. Infra Sifridius. 21. Σισίφριδος] τισίφριδος H: illud Hm.

Hispanorum aliorumque Barbarorum catervas: quibus iam nunc pecunia repraesentanda est.

Ea quidem Belisarius scripsit: Ioannes vero diu Byzantii moratus, ommissa re, cuius causa venerat, filiam Germani, qui Imperatoris nepos ex fratre erat, uxorem duxit. Interea loci Totilas deditione Firmum atque Asculum capit, Tusciamque ingressus, Spoletium et Asisium obsidet. Imperabat praesidio Spoletino Herodianus; Asisino Sisifridus, genere is quidem Gotthus, at Romanorum, rerumque Imperatoris studiosissimus. Herodianus pactis cum hoste dierum xxx. induciis, promissit, si intra id tempus auxilium sibi non afferretur, se urbem secum et cum militibus incolisque traditurum Gotthis: cuius compositionis obsidem dedit filium suum. Quando affuit dicta dies, nusquam compacente Romano exercitu, Herodianus omnesque praesidarii se ac Spoletium Totilae et Gotthis ex conventu permittunt. Fertur Herodianus se et Spoletium Gotthis dedidisse, dictante odio, quo Belisarium prosequeretur; ex quo Belisarius mimatus fuerat se ab ipso anteaetae vitae rationem repetiturum. Sic res Spoletii se habuerunt. Sisifridus autem suorum, quibuscum eruptiones faciebat, plerisque amissis, et ipse occubuit. Tum consilii inopes Asisi-

ἀπορούμενοι, ἀντίκα τὴν πόλιν τοῖς πολεμίοις ἐνέδωσαν. πέμ- D
 ψας δὲ παρὰ Κυπριανὸν εὐθὺς Τωτίλας, ἐνδοῦναί οὐ αὐτῷ Πε-
 ρυσίαν ἤξιλον, δεδιττόμενος μὲν, ἦν ἀπειθήσει, χρήμασι δὲ αὐ-
 τῷ δωρήσασθαι μεγάλοις ἐπαγγελλόμενος, ἦν γε ταῦτα ἐπιτε-
 5 λοίη. ἐπεὶ τέ οἱ Κυπριανοῦ οὐδὲν προῦχώρει, τῶν ἐκείνου δο-
 ρυφόρων ἕνα, Οὐλίφον ὄνομα, χρήμασιν ἀναπέιδει δόλω τὸν
 ἄνθρωπον διαχρήσασθαι. Οὐλίφος μὲν οὖν μόνῳ τῷ Κυπρια-
 νῷ ἐντυχὼν ἔκτεινέ τε αὐτὸν καὶ παρὰ Τωτίλαν φεύγων ὤχετο.
 οὐδὲν δὲ ἦσσαν οἱ Κυπριανοῦ στρατιῶται βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐφύ-
 10 λασσον, διὸ δὴ Γότθοι ἐνθὲνδε ἀναχωρεῖν ἔγνωσαν.

ἡ'. Μετὰ δὲ Τωτίλας ἐπὶ Ῥώμην ἦει, καὶ ἐπεὶ ἀγχοῦ P 494
 ἐγένετο, ἐς πολιορκίαν καθίστατο. τοὺς μέντοι γεωργοὺς οὐδὲν
 ἄχαρι ἀνὰ πῦσαν τὴν Ἰταλίαν εἰργάσατο, ἀλλὰ τὴν γῆν ἐκλείβειν
 ἀδιῶς, ἥπερ εἰώθασιν, ἐς αἰεὶ γεωργεῖν, τοὺς φόρους αὐτῷ ἐπι-
 15 φέροντας ὅσους τὰ πρότερα ἐς τε τὸ δημόσιον καὶ ἐς τοὺς κεκτη-
 μένους ἀποφέρειν ἤξιλον. Γότθων δὲ τινῶν ἄγχις τῷ Ῥώμης
 περιβόλου ἀστικομένων Ἀρτασίρης τε καὶ Βαρβατίων, πολλοὺς
 τε τῶν ἐπομένων ἐπαγαγόμενοι, Βέσσα ὡς ἤμιστα ἐπαινοῦντος,
 ἐπεκδρομὴν ἐπ' αὐτοὺς ἐποιήσαντο. καὶ πολλοὺς μὲν εὐθὺς
 20 ἔκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐς φυγὴν ἔτρεψαν. οἷς δὴ ἐπισπόμε-
 τοι, ἐς τε τὴν δόωξιν ἐπὶ πλείστον ἐκπεπτωκότες ἐνέδραις ὑπὸ τῶν B
 πολεμίων ἐνέτυχον. οὗ δὴ τοὺς πλείστους ἀποβαλόντες αὐτοὶ
 ζῆν ὀλίγοις τισὶ διέφυγον μόλις, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπεξιέναι τοῖς
 ἐναντίοις, καίπερ ἐγκειμένοις, οὐκέτι ἐτόλμων. καὶ ἀπ' αὐτοῦ

24. ἐτόλμων Scaliger. Vulgo ἐτόλμων.

mates, urbem sine mora in potestate hostium posuere. Protinus mittit
 Totilas Cypriano, ut Perusia sibi cedat: ac ni faciat, denuntiat terrores;
 si morem gesserit, grandem pollicetur pecuniam. Cum nihil his apud
 Cyprianum proficeret, unum ex ipsius stipulatoribus, cui nomen Ulipho,
 pecunia adducit ut eum per insidias interficiat. Cyprianum nactus so-
 lum Uliphus, illum occidit, et ad Totilam confugit. Nihilominus tamen
 Imperatori urbem servantibus Cypriani militibus, Gotthi inde abscedere
 decreverunt.

13. Deinde Romam profectus Totilas, ubi proxime ventum est, ad
 obsidionem capessendam incubuit. Per totam Italiam nulla agricolis il-
 lata molestia, eos libere, uti consueverant, rationem cum terra habere
 iussit, dummodo caperet ipse vectigalia, quae aerario agrorumque do-
 minis antea pendebant. Ad moenia Romae Gotthorum manus accesser-
 rat, cum Artasires et Barbatio, assumptis suorum plurimis, improbante
 Bessa, in illos se eiecerunt. Multis primo congressu caesis, reliquos in
 fugam actos dum insequuntur, progressi longius, insidias ab hoste para-
 tas intrant: ubi plerisque desideratis, aegre ipsi cum paucis elapsi, non
 ausi sunt amplius in hostem, quamvis instantem, erumpere. Ex eo fa-

- λιμός τις ἀκριβῆς τοὺς Ῥωμαίους ἐπέβην, οὐκέτι δυναμένους τε
 V 130 τῶν ἀναγκαίων ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι, καὶ τῶν ἐν Θυλάσση
 ἀποκεκλεισμένους φορτίων. ἐπειδὴ γὰρ Γότθοι Νεάπολιν εἶλον,
 ναυτικὸν ἐνταῦθ' ἡ τε καταστησόμενοι ἀκάτων πολλῶν, καὶ ταῖς
 C κήσοις ταῖς Αἰόλου καλουμέναις καὶ ὄσαι ἄλλαι τῆδε ἐπικίνεται 5
 H 275 ἐς τὸ ἀκριβὲς τὸν διάπλουν ἐφύλασσον. ὄσαι οὖν νῆες ἐκ Σικελίας
 ἀναγόμεναι ἔπλεον ἐπὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων λιμένα, πᾶσαι γεγόνα-
 σιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ὑπὸ ταῖς ἐκείνων χερσὶ. Τωτίλας δὲ στρα-
 τευμα ἐς Αἰμιλίαν πέμψας, πόλιν Πλακεντίαν ἐξέλειν ἢ βία ἢ
 ὁμολογίᾳ ἐκέλευεν. αὕτη δὲ πρώτη μὲν ἔστιν Αἰμιλίαν τῆς χώ- 10
 ρας, ὀχρῶμα ἰσχυρὸν ἔχουσα. πρὸς δὲ τῷ ποταμῷ Ἡριδανῷ
 κεῖται καὶ μόνη τῶν τῆδε χωρίων Ῥωμαίων κατήκοος οὕσα ἔτι
 ἐλλείπτο. ἐπεὶ δὲ ὁ στρατὸς οὗτος Πλακεντίας ἀγγοῦ ἐγένετο,
 D λόγια Τωτίλα τε καὶ Γότθοις ἐνδοῦεν. ὥς δὲ οὐδὲν σφίσι προδ- 15
 χώρει, αὐτοῦ ἐνστρατοπεδευσόμενοι ἐς πολιορκίαν καθίσταντο,
 τῶν ἐπιτηδείων ἐνδεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει αἰσθόμενοι. τότε τοῖς ἐν
 Ῥώμῃ τοῦ βασιλέως στρατοῦ ἕρχουσιν ὑποψία προδοσίας περὶ
 ἐγένετο ἐς Κέθηγον, πατρικίον ἄνδρα καὶ πρῶτον τῆς Ῥωμαίων
 βουλῆς. διὸ δὴ ἐς Κεντουκέλλας ἀπιὼν ᾤχετο. 20
 Βελισάριος δὲ περὶ τε τῇ Ῥώμῃ καὶ τοῖς ὅλοις πράγμασι
 P 495 δείσας, ἐπεὶ ἐκ Ῥαβέννης ἀμύνειν ἄλλως τε καὶ στρατῷ ὀλίγῳ

5. ταῖς Αἰόλου] [τε] ταῖς αἰόλου H. 6. ὄσαι οὖν] ὄσαι δὲ H:
 illud Hm. 8. Τωτίλας] τουτίλας L. Et sic infra saepius.
 13. ἐγένετο] ἐγένοντο Reg. 14. τοῖς.— φρουροῖς] τοὺς —
 φρουροὺς L a pr. m.

mes arctior premere coepit Romanos: qui iam ex agris bullos commea-
 tus inferre poterant, et iis, quibus naves in mari onustae erant, inter-
 cludebantur. Ktenim Gotthi, postquam Neapolin ceperant, multarum
 scapharum classe cum ibi, tum ad Aeoli, quas vocant, insulas aliasque
 circumiectas, locata, ad prohibendum transmissum intenti erant: ita ut
 naves omnes, quae ex Sicilia ad portum Romanum tendebant, cum viris
 in eorum manus devenerint. Totilas vero, missis in Aemiliam copiis im-
 peravit, ut vi vel pactione urbem Placentiam caperent. Est haec urbs
 Aemiliae princeps, validis cincta munimentis, ad fluvium Eridanum sita;
 sola in eo tractu Romanis adhuc parebat. Quam ad urbem cum hic ex-
 ercitus appropinquasset, eius praesidio denunciavit ut urbem Totilae
 Gotthisque dederet. Repulsam passi, castris illic positus, urbem circum-
 sederunt, quam cibariis egere cognoverant. Tunc Cethegus, Patricius,
 idemque Senatus Romani princeps, a Caesarianis Ducibus, qui Romae
 erant, suspicione proditionis aspersus, Centumcellas concessit.

At Belisarius, de Romae vice ac de summa rerum sollicitus, que-
 niam ex urbe Ravenna iuvare obsessos non poterat, praesertim cum ex-

ἀδύνατος ἦν, ἀπανίστασθαι τε ἐνθὲνδε καὶ τὰ ἐπὶ Ῥώμης χωρία καταλαβεῖν ἔγνω, ὅπως δὴ ἀγχοῦ γενόμενος τοῖς ταύτη κάμνουσιν ἐπιβοηθεῖν οἷός τε εἶη. καὶ οἱ τὸ κατ' ἀρχῆς ἐς Ῥάβενναν ἀφικομένῳ μετέμεινεν, ἃ δὴ Βιταλίῳ ἀναπισθεῖς ἔδρασε πρότερον οὐκ ἐπὶ τῶν τῶν βασιλέως πραγμάτων ξυμφέρω, ἐπεὶ ἐνταῦθα καθιέρξας αὐτὸν ἔδεδώκει τοῖς πολεμοῖς κατ' ἔξουσίαν τὴν τοῦ πολέμου διοικεῖσθαι ῥοπήν. καὶ μοι ἔδοξεν ἢ Βελισάριον ἐλέσθαι τὰ χεῖρω, ἐπεὶ ἐχρῆν τότε Ῥωμαίοις γενέσθαι κακῶς, ἢ βεβουλεύσθαι μὲν αὐτὸν τὰ βελτίω, ἐμπόδιον δὲ καὶ ὡς 10 τὸν θεὸν γεγονέναι, Τωτίλῳ τε καὶ Γότθοις ἐπικουρεῖν ἐν τῷ Β ἔχοντα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῶν βουλευμάτων τὰ βέλτιστα ἐς πᾶν τὸναντιον Βελισαρίῳ ἀποκεκρίσθαι. οἷς μὲν γὰρ ἐπιπνεῖ ἐξ οὐρίας τὸ πνεῦμα τῆς τύχης καὶ τὰ χεῖριστα βουλευομένοις οὐδὲν ὑπαντιᾶσει δύσκολον, ἀντιπεριώγοντος αὐτὰ τοῦ δαιμονίου ἐς 15 πᾶν ἔυμφορον· ἀνδρὶ δὲ, οἶμαι, κακοτυχοῦντι εὐβουλία οὐδαμῆ πάριεσι, παραιρουμένου αὐτὸν ἐπιστήμην τε καὶ ἀληθῆ δόξαν τοῦ χρῆναι παθεῖν. ἦν δέ τι καὶ βουλευήσεται ποτε τῶν δεόντων, ἀλλὰ πνέουσα τῷ βουλεύσαντι ἀπ' ἐναντίας εὐθὺς ἡ τύχη ἀντιστρέφει αὐτῷ τὴν εὐβουλίαν ἐπὶ τὰ πονηρότατα τῶν ὑποβύ- 20 σιων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτε ταύτη εἴτε ἐκείνη ἔχει οὐκ ἔχω εἰπεῖν. C Βελισάριος δὲ Ἰουστινόν ἐπὶ τῇ Ῥαβέννης φυλακῇ καταστησάμενος ζῆν ὑλλοίς τισὶν αὐτὸς ἐνθὲνδε διὰ τε Δαλματίας καὶ τῶν

1. ἀδύνατος] ὀδύνατα Reg. 9. καὶ ὡς om. L. 10. τὸν θεόν] τῷ θεῷ HL: illud Lm et Hm. 11. ἔχοντα] ἔχοντι HL. 12. ἐπιπνεῖ ἐξ] ἐπιπνεῖν ἐστὶν ἐξ H. Illud P et, ut videtur, L. 13. οὐδὲν ὑπαντιᾶσει Reg. Vulgo ἀπαντιᾶσει οὐδὲν. 14. δύσκολον] δεινὸν Reg. 15. εὐβουλία] ἀβουλία HL. 17. ποτε τῶν] πη μαιετῶν Reg. Unde Scaliger ἐπιμειλῶς τῶν.

ignis copulis, inde movere, et adiacentia Romae loca occupare constituit, ut in ea laborantibus auxilio posset esse e propinquo. Iamque ipsum poenitebat initio Ravennam venisse, suasu Vitalii, itaque contra rem Imperatoris fecisse; quippe quod hic inclusus, belli momenta in manu hostis posuisset. Ac mihi videtur Belisarius vel minus sanum in hunc consilium, quod tunc Romanis calamitas impenderet ineluctabilis; vel optasse quidem potiora, sed illi Deum obstitisse, volentem Totilae Gothisque opitulari; eoque factum ut optima consilia in contrarium ceciderint Belisario. Quibus enim secunda fortunae aura aspirat, illis nihil adversi incidet, quamvis re pessime consulta, hanc in omne commodum vertente numine. Rursus hominem infelicem prudentia, opinor, deserit, intelligentiam et veri notitiam ipsi auferente patiendi necessitate. Ac si quando apposite delibaverit, continuo fortunae reflatus sapienter initam rationem in pessimos exitus demutat. Verum haec num ita, an alio se modo habeant, explicare nequeo. Belisarius autem Iustino paucisque militibus credita Ravennae custodia, inde per Dalmatiam et vicinas oras

ταύτη χωρίων κομίζεται ἐς Ἐπίδαμνον, ἵνα δὴ στράτευμα ἐκ Βυζαντίου καταδοκῶν ἤσυχῃ ἔμεινε. γράψας δὲ βασιλεὶ γράμματα, τύχας τὰς παρούσας ἐσήγγελλεν. ὁ δὲ οἱ οὐ πολλῶ ἕστερον Ἰωάννην τε τὸν Βιταλιανοῦ ἀνεψιὸν καὶ Ἰσαάκην Ἀρμένιον Ἀρατίου τε καὶ Ναρσοῦ ἀδελφὸν ἕξιν στρατιῶν ἐπεμψε βαρβάρων 5 τε καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν. οἳ δὲ ἐς Ἐπίδαμνον ἀφικόμενοι Βελισαρίῳ ξυνέμιξαν. καὶ Ναρσῆν δὲ τὸν ἐνούχον παρὰ τῶν Ἑρούλων τοὺς ἄρχοντας ἐπεμψεν, ἐφ' ᾧ δὴ αὐτῶν τοὺς πολλοὺς D πείσει ἐς Ἰταλίαν στρατεῦσθαι. καὶ αὐτῶ τῶν Ἑρούλων πολλοὶ εἶποντο, ὧν ἄλλοι τε καὶ Φιλημούθ ἤρχον καὶ ἕξιν αὐτῶ ἐς τὰ 10 ἐπὶ Θράκης χωρία ἤλθον. ἐνταῦθα γὰρ διαχειμάσαντες ἐμείλλον ἄμα ἦρι ἀρχομένῳ παρὰ Βελισάριον στέλλεσθαι. ξυγγῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰωάννης, ὃν ἐπίκλησιν ἐκάλουν Φαγῶν, καὶ αὐτοῖς ἐν ταύτῃ τῇ πορείᾳ ξυνέβη τέχῃ τινὶ μεγάλην Ῥωμαίους ἀγαθὰ ἐκ τοῦ ἀπροδοκῆτου ἐργάσασθαι. βαρβάρων γὰρ Σκλαβητῶν πο- 15 λὺς ὄμιλος ἔτυχον ἐναγχοῦ διαβάντες μὲν ποταμὸν Ἰστρὸν, ληισάμενοι δὲ τὰ ἐκείνη χωρία καὶ Ῥωμαίων ἐξανδραποδίσαντες πύμπολυν πληθός. οἷς δὲ Ἑρουλοὶ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐς χεῖρας V 131 ἐλθόντες, νικήσαντες τε παρὰ δόξαν μέτρῳ σφῶν πολλῶ ὑπείρ- αλοντας, αὐτούς τε κτείνουσι καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐς τὰ οἰκία 20 B 496 ζύμπαντας ἀφῆκαν ἰέναι. τότε δὲ ὁ Ναρσῆς καὶ τινα εὐρῶν ἐπι-

4. Βιταλιανοῦ] βιταλιόν HL. 7. ξυνέμιξαν] συνέμιξαν L.
 8. [ἐπεμψεν] ἐπεμψαν L. 10. Φιλημούθ] φιλομούθ H. *ibid.*
 καὶ ξύν] καὶ om. L. 11. διαχειμάσαντες] διαχειμάσαντες L.
 14. τέχῃ τινὶ] τις τέχῃ Reg. 17. ἐκείνη] ἐκείνος Reg. 19. μέ-
 τρω P cum Scaligero. μετρώς Reg. ἀμετρία H. 21. δὴ] δὲ Hm.

Epidamnum se contulit, ibique sedit, Byzantio copias vehementer expec-
 tans. Quo iam res delapsa esset certiore per literas Imperatorem fe-
 cit. Is vero Ioannem Vitaliani nepotem, et Isaacem Armenium Aratii
 atque Narsētis fratrem paulo post misit cum exercitu Barbarorum ac
 Romanorum militum; qui cum Epidamnum pervenissent, Belisario se ad-
 iunxerunt. Narsētem quoque Eunuchum ad Erulorum Principum destina-
 vit, ut ad bellum Italicum eorum multos pelliceret. Nec pauci ipsum
 Eruli secuti sunt, Philemuthi et aliorum ductu, et cum eo venerunt in
 Thraciam: ubi in hibernis collocati, ad Belisarium ineunte vere profes-
 cūti erant: una aderat Ioannes, cui cognomen Helluo. Iter agendo, ca-
 su quodam ac praeter expectationem, magnum illi in Romanos contule-
 rant beneficium. Cum enim Sclavenorum multitudo ingens, amne Istro
 nuper traiecto, partes illas vastasset, ac Romanos quamplurimos abrupis-
 set in servitutem, hos Barbaros aggressi repente Eruli, ipsis, numero
 licet longe superioribus, praeter opinionem victis stragem dederunt, ac
 domum dimiserunt captivos omnes. Tum quoque Narsēs quemdam nactus

βατεύοντα τοῦ Χιλβουδίου ὀνόματος, ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς καὶ Ῥωμαίων ποτὲ στρατηγῆσαντος, διελέγξαι τὴν ἐπιβουλὴν φράδιως ἔσχε. τοῦτο δὲ ὅ τι ποτὲ ἦν αὐτίκα δηλώσω.

ιδ'. Χιλβούδιος ἦν τις ἐκ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως οὐ- B
5 κίας ἐς ἄγαν μὲν δραστήριος τὴν πολέμια, ἐς τόσον δὲ χρημάτων
κρείσσων ὥστε ἀντὶ μεγίστου κτήματος ἐν τῇ οὐσίᾳ τῇ αὐτοῦ εἶχε
τὸ κεκτήσθαι μηδέν. τοῦτον βασιλεὺς τὸν Χιλβούδιον, ὅτε δὴ H 276
τέταρτον ἔτος τὴν αὐτοκράτορα εἶχεν ἀρχὴν, Θράκης ἀνειπὼν
στρατηγὸν, ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ φυλακῇ κατεστήσατο,
10 φυλάσσειν κελύσας ὅπως μηκέτι τοῖς ταύτῃ βαρβάρους ὁ ποτα-
μὸς διαβατὸς ἔσται, ἐπεὶ αὐτοῦ τὴν διύβασιν πολλάκις ἤδη Οὐν-
νοι καὶ Ἄνται καὶ Σκλαβηνοὶ πεπονημένοι ἀνήκεστα Ῥωμαίους
ἔργα εἰργάσαντο. Χιλβούδιος δὲ οὕτω τοῖς βαρβάρους φοβερός
γέγονεν ὥστε ἐς τριῶν ἐνιαυτῶν χρόνον, ὅσον ζὼν ταύτῃ δὴ τῇ C
15 τιμῇ τὴν διατριβὴν ἐνταῦθα εἶχεν, οὐχ ὅσον διαβῆναι τὸν Ἰστρον
ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους οὐδεὶς ἴσχυσεν, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαῖοι ἐς ἡπειρον
τὴν ἀντιπέρας ζὼν Χιλβουδίῳ πολλάκις ἰόντες ἔκτεινάν τε καὶ ἠν-
δραπόδισαν τοὺς ταύτῃ βαρβάρους. ἐνιαυτοῖς δὲ τρισὶν ὑστερον
διέβη μὲν ὁ Χιλβούδιος τὸν ποταμὸν ἥπερ εἰώθει ζὼν ὄλθῃ
20 στρατῷ, Σκλαβηνοὶ δὲ πανδημει ὑπηντίαζον. μάχης τε καρτε-
ρῶς γενομένης Ῥωμαίων τε πολλοὶ ἔπεσον καὶ Χιλβούδιος ὁ

1. Χιλβουδίου] Childibius constanter Pers. 4. ἐκ τῆς] ἐκ τοῦ
H: illud Hm. 5. πολέμια] πολεμικά Suidas s. v. Χιλβούδιος.
ibid. τόσον] τοσοῦτον Suidas. 8. τέταρτον] τόταρτον L.
ibid. ἀνειπὼν στρατηγὸν] στρατηγὸν ἀνειπὼν L. 11. Οὐννοι:]
οὐννοὶ τε L. 12. Ῥωμαίους] Ῥωμαίους P. 21. γενομένης]
γινομένης L.

arrogantem sibi nomen Chilbudii, viri illustris, qui antea Romanae Magister militiae fuerat, facile imposturam detexit. Id vero quid rei sit protinus dicam.

14. Quidam erat Chilbudius inter Iustiniani Aug. domesticos, bellator acerrimus, adeoque egregius contemptor opum, ut suis in fortunis magna loco possessionis duceret, nihil possidere. Hunc Imperator, anno imperii sui quarto, militari Thraciae magisterio ornatum, Istri fluminis custodiae praefecit, atque operam dare iussit, ut amnia transitu Barbari in posterum prohiberentur. Iam enim saepe Hunni, Antae, et Sclaveni, trajecto fluvio, Romanos pessime foedissimeque vexaverant. Chilbudium Barbari adeo reformidarunt, ut toto triennio, quo ibi cum potestate fuit, fluvio adversus Romanos evadere nemo quiverit: immo vero Romani in adversam continentem cum Chilbudio saepe transgressi, illius orae Barbaros affecerint strage, et captivos inde abduxerint. Post annos tres, cum Istrum Chilbudius copias de more traduxisset, numero paucas, Sclaveni confiato ex tota gente exercitu venero obviam. Duro certamine imito, Romani multi cecidere, atque in his militum Magister Chilbudius:

στρατηγός. καὶ τὸ λοιπὸν ὃ τε ποταμὸς Ἰσβατὸς αἰεὶ τοῖς βαρ-
βάρους κατ' ἔξουσίαν καὶ τὰ Ῥωμαίων πρῶγματα εὐέφοδα γέγονε,
ξέμψουά τε ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἀνδρὸς ἐνὸς ἀρετῆ ἀντίρροπος γε-
νέσθαι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ οὐδαμῆ ἴσχυσε.

D Χρόνῳ δὲ ὑπεριον Ἄνται καὶ Σκλαβηνοὶ διάφοροι ἀλλήλοις 5
γενόμενοι ἐς γειῆρας ἤλθον, ἐνθα δὴ τοῖς Ἄνταις ἡσσηθῆναι τῶν
ἐναντίων τετίχηκεν. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ μάχῃ Σκλαβηνὸς ἀνὴρ τῶν
τινα πολεμίων ἄρτι γενειάσκοντα, Χιλβούδιον ὄνομα, αἰχμάλω-
τον εἶλεν, ἔς τε τὰ οἰκῆα λαβὼν ὄχητο. οὗτος ὁ Χιλβούδιος
προϊόντος τοῦ χρόνου εὔνοος τε ὡς ἐνὶ μάλιστα τῷ κειτημένῳ ἐγέ- 10
νετο καὶ τὰ ἐς τοὺς πολεμίους δραστήριος. πολλάκις τε τοῦ δε-
σπότου προκινδυνεύσας ἠρίστευσέ τε διαφερόντως καὶ κλέος ἴσχυσε
περιβαλέσθαι ἀπ' αὐτοῦ μέγα. ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Ἄνται
λαϊσκήσαντες εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία πολλοὺς ἐλήσαντο καὶ
ἡνδραπόδισαν τῶν ἐκείνη Ῥωμαίων. οὕπερ ἐπαγόμενοι ἀπεχο- 15
P 497 μίσθησαν ἐς τὰ πάτρια ἦθη. τούτων δὲ ἕνα τῶν αἰχμάλωτων
εἰς φιλάνθρωπὸν τινα ἤγαγεν ἢ τίχη καὶ πρῶτον δεσπότην. ἦν
δὲ οὗτος ἀνὴρ κακοῦργός τε λίαν καὶ ὀλος ἀπάτη τοὺς ἐντυγχύ-
νοντας περιελθεῖν. ἐπειδὴ τε βουλόμενος ἐπανήκειν ἐς Ῥωμαίων
τὴν γῆν οὐδεμιᾷ μηχανῇ εἶχεν, ἐπενόει τοιάδε. τῷ κειτημένῳ 20
ἐς ὕψιν ἤκων τῆς τε φιλάνθρωπίας ἐπήνεσε καὶ πολλὰ μὲν οἱ διὰ
τοῦτο πρὸς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρίσατο ἀγαθὰ ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸν δὲ
οὐδαμῆ ἀχάριστον δεσπότη φιλάνθρωποτύτῳ φανήσεσθαι, ἀλλ',

2. εὐέφοδα om. L. 7. δὲ τῆ] δὴ τῆ H. δὲ τῆ Hm. 13. τοῦ-
τον om. L. 18. ἐντυγχάνοντας] ἐντυχόντας L.

ex quo Barbaris libera semper fuit annis transmissio, et Romana res in-
cursibus eorum patuit. Qua in parte universum Rom. Imperium virtu-
tem adaequare non potuit unius viri.

Postea, inter Antas et Sclavenos orto dissidio, res ad manus et pu-
gnam venit: qua ab hostibus Antae victi sunt. In eo praelio Sclavenus
quidam unum ex hostibus, iam pubescentem (Chilbudio nomen erat) cepit,
ac domum abduxit. Chilbudius hic, tempore procedente, studiosis-
simus domini belloque impiger evasit: ita ut multis, domini causa, pe-
riculis aditis, et re praeclarissime gesta, magnum sit adeptus nomen.
Sub idem tempus, Antae, facta in Thraciam irruptione, Romanorum illic
degentium multos expillarunt, et in patriam abripuerunt captivos. Quo-
rum unus, fortunae beneficio, humanam ac mitem nactus herum, vir ipse
insignite vafer, illisque instructus artibus, quibus obvium quemque cape-
ret, praeccluso penitus, quem optabat, in solum Romanum reditu, hanc
fraudem commentus est. Herum convenit, et laudata eius humanitate,
Deum quidem amplissime illam remuneraturum affirmat; se autem non
commisurum, ut erga herum benignissimum ingratus videatur; at facturum

ἦν γε αὐτῷ τὰ βέλτιστα εἰσηγουμένῳ ἱπακοῦεν ἐθελῆ, κέρριον αὐτὸν οὐκ ἐς μακρὰν καταστήσεσθαι χρημάτων μεγάλων. εἶναι γὰρ ἐν τῷ Σκλαβητῶν ἔθνει Χιλβοΐδιον, τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγίσαντα, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ, πάντας βαρβάρους λυ- B
 5 θάροντα, ὅστις ποτέ ἐστιν. ἦν τοίνυν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη προΐσθαι τε τὰς τοῦ Χιλβουδίου τιμὰς καὶ διακομίζειν τὸν ἄν-
 θρωπον ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν, δόξαν τε ἀγαθὴν καὶ πλοῦτου αὐ-
 τὸν πάμπολυν ἡγεῖα περιβαλέσθαι πρὸς βασιλείῳ οὐκ ἀπεικὸς εἶ-
 ναι. ταῦτα ὁ Ῥωμαῖος εἰπὼν τὸν κεκτημένον εὐθὺς ἔπεισε, καὶ V 132
 10 ζῆν αὐτῷ γίνεται ἐν Σκλαβηνοῖς μέσοις. ἐπεκηρυκείοντο γὰρ
 ἤδη καὶ ἀλλήλοις ἀνεμίγνοντο ἀδειῶς οἱ βάρβαροι οὗτοι. χρί-
 ματα οὖν πολλὰ τῷ τὸν Χιλβοΐδιον κεκτημένῳ προΐεμενοι τὸν
 ἄνδρα ὠνοῦντο καὶ ζῆν αὐτῷ ἀπιόντες εὐθὺς ὤχοντο. ἐπεὶ τε
 ἤθισι τοῖς σφετέροις ἐγίνοντο, ἀνεπυθάνετο τοῦ ἀνθρώπου ὁ
 15 πριάμενος, εἰ Χιλβούδιος αὐτὸς ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς εἴη. καὶ C
 ὁς οὐκ ἀπηξίου τὰ ὄντα λέγειν. καταλέγει δὲ ζῆν τῷ ἀληθεῖ λό-
 γῳ ἐφεξῆς ἅπαντα, ὡς εἴη μὲν Ἀντης καὶ αὐτὸς τὸ γένος, μι-
 χόμενος δὲ ζῆν τοῖς ὁμογενέσι πρὸς Σκλαβηνοὺς, τότε σφίσι πο-
 λεμίους ὄντας, πρὸς τῶν ἐναντίων ἀλώῃ, ταῦν δὲ, ἐπεὶ ἀφί-
 20 κετο ἐς τὰ πάτρια ἤθῃ, ἐλεύθερος τὸ λοιπὸν κατὰ γε τὸν νόμον
 καὶ αὐτὸς ἔσται. ὁ μὲν οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ χρυσίον προΐεμενος

2. ἐς μακρὰν] εἰς μακρὰν L. 3. τὸν τῶν] τῶν om. L. 4. τε
 τὰς] τὰς τε L. 12. οὖν] γοῦν L. *ibid.* τῷ τὸν] τὸν om. L.
ibid. προΐεμενοι] προΐεμενοι L. 14. ἐγίνοντο] ἐγένοντο L.
 16. λέγειν] καὶ λέγειν H. *ibid.* καταλέγει Reg. Vulgo καταλέ-
 γειν. 17. Ἀντης καὶ αὐτὸς] καὶ αὐτὸς ἄντης L. 19. πρὸς
 τῶν] πρὸς τεσσῶν H. 21. τὸ χρυσίον] τὸ om. L. *ibid.*
 προΐεμενος] προΐεμενος L.

brevi, ut magnam consequatur pecuniam, si modo optima suadenti sibi refragari nolit: Chilbudium enim, Romanae militiae magisterio functum, a Sclavenis teneri inter captivos, nec scire Barbarorum quemquam quid hominis sit: quare, si redimere Chilbudium, et ad Romanos reportare velit, ne dubitet, quin et laudem et opes maximas ab Imperatore obtineat. His Romanus dictis herum statim quo vult inducit, seque in medios Sclavenos cum ipso infert: iam enim amicitiam hi Barbari foedere percusso iunxerant, ac sine metu inter se versabantur. Ergo multa Chilbudii domino numerata pecunia, hominem redimunt, omniq̄ abiecta mora cum illo absunt. Ubi domum rediere, ex ipso quaerit emptor, sitne Chilbudius Romanae Magister militiae? Ille id quod res erat facteri non abnuens, omnia ordine vere pandit, se Antam genere et ipsum esse: quo tempore cum popularibus contra Sclavenos, a se bello distractos, pugnasset, venisse in manus hostium: iam vero, quandoquidem rediisset in patriam, se quoque, uti lex iuberet, liberum deinceps fore.

ἐς ἀφασίαν ἐμπεπτωκώς ἤσχαλλεν, ἐλπίδος ἀποτυχῶν οὐ μετρίως
 τινός. ὁ δὲ Ῥωμαῖος τὸν τε ἄνθρωπον παρηγορεῖν καὶ τὴν ἀλή-
 θειαν ἐκκρούειν ἐθέλων, ὡς μή τι αὐτῷ τῆς ἐς τὴν οὐλίαν ἐπα-
 D νόδου ἐμποδῶν εἶη, Χιλβουδίον μὲν ἐκείνον ἔτι τοῦτον δὴ τὸν
 H 277 ἄνδρα ἰσχυρίζετο εἶναι, δεδιότα δὲ, ἅτε δὴ ὄντα ἐν μέσοις βαρ- 5
 βάρσι, ὡς ἥμιστα ἐθέλειν ἀποκαλέψαι τὸν πάντα λόγον, ἦν
 μέντοι γένηται ἐν γῆ τῇ Ῥωμαίων, οὐχ ὅσον οὐκ ἀποκρῦψεσθαι
 τὸν ἀληθῆ λόγον, ἀλλὰ καὶ φιλοτιμησεσθαι, ὡς τὸ εἰκός, ἐπὶ
 τούτῳ δὴ τῷ ὀνόματι. τὰ μὲν εὖν πρῶτα κρύφα ταῦτα ἐπρώσ-
 σετο τῶν ἄλλων βαρβάρων. 10

Ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος περιφερόμενος ἐς ἅπαντας ἦλθεν, ἠγεί-
 ροντο μὲν ἐπὶ τούτῳ Ἄνται σχεδὸν ἅπαντες, κοινὴν δὲ εἶναι τὴν
 πᾶσιν ἡξίουν, μεγάλα σφίσι οἰόμενοι ἀγαθὰ ἔσσεσθαι, κυρίως
 P 498 ἤδη τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ Χιλβουδίου γεγεννημένοις. τὰ γὰρ
 ἔσθη ταῦτα, Σκλαβηνοὶ τε καὶ Ἄνται, οὐκ ἔρχονται πρὸς ἀνδρὸς 15
 ἐνός, ἀλλ' ἐν δημοκρατίᾳ ἐκ παλαιοῦ βιοτεύουσι, καὶ διὰ τοῦτο
 αὐτοῖς τῶν πραγμάτων αἰεὶ τὰ τε ζύμφορα καὶ τὰ δύσκολα ἐς
 κοινὸν ἄγεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα ὡς εἰπεῖν ἅπαντα ἐκατέ-
 ροις ἐστὶ τε καὶ νερόμισται τούτοις ἄνωθεν τοῖς βαρβάροις.
 Θεὸν μὲν γὰρ ἕνα τὸν τῆς ἀστραπῆς δημιουργὸν ἁπάντων κύριον 20
 μόνον αὐτὸν νομίζουσιν εἶναι, καὶ θύουσιν αὐτῷ βόας τε καὶ ἱε-
 ρεῖα ἅπαντα· εἰμαρμένην δὲ οὔτε ἴσασιν οὔτε ἄλλως ὁμολογοῦ-

1. ἐς] εἰς L. 2. καὶ τὴν] τὴν τε L. 4. ἐμποδῶν] χαλεπὸν
 Reg. 7. γῆ τῇ Ῥωμαίων L. τῇ Ῥωμαίων γῆ P. 9. τούτῳ]
 τοῦτον L. 14. Χιλβουδίου] χιλβαδίου L.

Tum qui pro ipso aurum pependerit, vehementer stupere, seque ingenti
 spe depulsum queri. Hunc Romanus solari volens, et a vero longe ab-
 ducere, ne quid obstaret suo domum reditui, insistebat firmissime asse-
 verare, hunc esse Chilbudium: at circumstantium Barbarorum metu im-
 pediri, quominus rem plane ederet: si semel in solo Rom. pedem pone-
 ret, non modo fassurum verum, sed illo etiam nomine procul dubio glo-
 riatum. Atque haec primo caeteris Barbaris inscientibus acta sunt.

Postquam autem res in vulgus emanavit, Antae fere omnes conve-
 nere illius causa, et in commune transigeretur sanxerunt, magnum sibi
 emolumentum ex eo venturum rati, quod Chilbudium Romanae mili-
 tiae Magistrum, in sua iam tenerent dititione. Et vero hi populi, Scla-
 veni Inquam et Antae, non uni parent viro; sed ab antiquo in populari
 imperio vitam agunt: ac propterea utilitates et damna apud ipsos in
 commune vocari solent. Aliarum etiam rerum fere omnium ratio ab
 utrisque Barbaris servatur eadem, fuitque olim constituta. Unum enim
 Deum, fulguris effectorem, dominum huius universitatis solum agnoscunt,
 eique boves et cuiusque generis hostias immolant. Fatum minime ne-

σιν ἔν. γε ἀνθρώποις ῥοπήν τινα ἔχειν, ἀλλ' ἐπειδὴν αὐτοῖς ἐν ποσὶν ἤδη ὁ θάνατος εἶη, ἢ νόσῳ ἀλοῦσιν ἢ ἐς πόλεμον καθίσταμένοις, ἐπαγγέλλονται μὲν, ἦν διαφύγῃσι, θύσας τῷ θεῷ B ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτίκα ποιήσειν, διαφυγόντες δὲ θύουσιν ἕπερ 5 ἐπέσχομεν, καὶ οἶονται τὴν σωτηρίαν ταύτης δὴ τῆς θύσεως αὐτοῖς ἐωνῆσθαι. σέβουσι μέντοι καὶ ποταμούς τε καὶ νύμφας καὶ ἄλλ' ἅττα δαιμόνια, καὶ θύουσιν αὐτοῖς ἅπασι, τὰς τε μαντείας ἐν ταύταις δὴ ταῖς θύσεσιν ποιοῦνται, οἰκοῦσι δὲ ἐν καλύβαις οἰκτραῖς διεσκηνημένοι πολλῶ μὲν ἀπ' ἀλλήλων, ἀμείβοντες 10 δὲ ὡς τὰ πολλὰ τὸν τῆς ἐνοικήσεως ἕκαστοι χῶρον. ἐς μάχην δὲ καθιστάμενοι περὶ μὲν ἐπὶ τοῖς πολεμίοις οἱ πολλοὶ ἴασιν ἀσπίδια καὶ ἀκόντια ἐν χερσὶν ἔχοντες, θώρακα δὲ οὐδ' αἰσθῆν ἐνδιδύσκονται. τινὲς δὲ οὐδὲ χιτῶνα οὐδὲ τριβάνιον ἔχουσιν, ἀλλὰ C μόνως τὰς ἀναξυρίδας ἐναρμολοῦμενοι μέχρι ἐς τὰ αἰδοῖα, οὕτω 15 δὲ ἐς ξυμβολὴν τοῖς ἐναντίοις καθίστανται. ἔστι δὲ καὶ μία ἕκατέρωθεν φωνὴ ἀτεχνῶς βάρβαρος. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ εἶδος ἐς ἀλλήλους τι διαλλάσσουν. εὐμήκεις τε γὰρ καὶ ἄλκιμοι διαφερόντως εἰσὶν ἅπαντες, τὰ δὲ σώματα καὶ τὰς κόμας οὔτε λευκοὶ ἐς ἄγαν ἢ ξανθοὶ εἰσιν οὔτε πη ἐς τὸ μέλαν αὐτοῖς παντελῶς τέτραπται, 20 ἀλλ' ὑπέρυθροὶ εἰσιν ἅπαντες. δαιταν δὲ σκληρὰν τε καὶ ἀπημυλημένην, ὥσπερ οἱ Μασσαγέται, καὶ αὐτοὶ ἔχουσι, καὶ ῥύπον ἥπερ ἐκείνοι ἐνδελεχέστατα γέμουσι, πονηροὶ μέντοι ἢ κακοῦργοι

6. ἐωνῆσθαι] ἐπιείσθαι H. ἐωνῆσθαι Hm. 10. ἕκαστοι L. ἕκαστον P. 11. ἐπὶ Reg. ἐς P. *ibid.* ἀσπίδια] ἀσπίδια Reg. 17. τι] τῆδε Reg. τῆ δὲ L. *ibid.* διαλλάσσουν] ἀλλάσσουν L. 22. πλήρεις ἐνδελεχέστατα HP. πλήρεις om. Vat. et L: habet Lm. *ibid.* γέμουσι Vat. et L. μένουσι HP.

runt, nedum illi in mortales aliquam vim attribuant: at cum sibi vel morbo correptis, vel praelium ineuntibus, iam mortem admotam vident, Deo vovent, si evaserint, continuo victimam pro salvo capite mactaturos: elapsi periculo, quod promiserat sacrificant, eaque hostia vitam sibi redemptam credunt. Praeterea fluvios colunt, et Nymphas, et alia quaedam nomina: quibus omnibus operantur, et inter sacrificia coniecturas faciunt divinationum. In tuguriis habitant vilibus et rare sparsis, atque habitacionis locum subinde mutant. Cum pugnam invadunt, multi pedibus tendunt in hostem, scutula spiculaque gestantes manibus. Loricae non induunt: quidam nec subuculam habent nec pallium: sed cum femoralibus tantum, ad virilia usque aptis, hosti se offerunt ad certamen. Una est utrisque lingua admodum barbara, nec forma corporis inter se differunt. Sunt enim proceri omnes ac robustissimi. Colorem nec summae candidum habet cutis, nec flavum coma: neque is plane in nigrum deficit: at subrufus est, et quidem omnibus. Vitam aequae, ut Massageetae, victu arido incultoque tolerant, toti, sicut illi, sordibus et illuvie semper obsiti. Ingenium ipsis nec malignum nec fraudulentum, et cum

ὡς ἥμιστα τυγχάνουσι ὄντες, ἀλλὰ κὰν τῷ ἀφελεί διασιώζουσι
 D τὸ Οὐννικὸν ἦθος. καὶ μὴν καὶ ὄνομα Σκλαβηνοῖς τε καὶ Ἄν-
 ταις ἐν τὸ ἀνέκαθεν ἦν. σπόρους γὰρ τὸ παλαιὸν ἀμφοτέρους
 ἐκάλουν, ὅτι δὴ σποράδην, οἶμαι, διεσκηνημένοι τὴν χώραν οἰ-
 V 133 κοῦσι. διὸ δὴ καὶ γῆν πολλήν τινα ἔχουσι· τὸ γὰρ πλεῖστον τῶν
 5 ἐτέρας τοῦ Ἰστροῦ ὄχθης αὐτοὶ νέμονται. τὰ μὲν οὖν ἄμφι τὸν
 λιῶν τοῦτον ταύτη πη ἔχει.

Ἄνται δὲ τότε ἀγειρόμενοι, ὥσπερ ἐρρήθη, τὸν ἄνδρα
 τοῦτον ἰνύγκαζον ὁμολογεῖν σφίσιν ὅτι Χιλβούδιος αὐτὸς ὁ Ῥω-
 μαίων στρατηγὸς εἶη. ἀρνηθέντα τε κολάζειν ἠπειλούν. ἐν ᾧ 10
 δὲ ταῦτα ἐπράσσειτο τῆδε, ἐν τούτῳ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς πρέσ-
 βεις τινὰς παρὰ τούτους δὴ τοὺς βαρβάρους στελλας ἡξίου ξυνοι-
 P 499 κλῆσθαι ἅπαντας εἰς πόλιν ἀρχαίαν, Τούρριν ὄνομα, ἣ κεῖται
 μὲν ὑπὲρ ποταμὸν Ἰστρον, Τραιανοῦ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτο-
 ρος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις αὐτὴν δειμαμένου, ἔρημος δὲ ἐτύγγαεν 15
 ἐκ παλαιοῦ οὕσα, ληισαμένων αὐτὴν τῶν ταύτη βαρβάρων.
 ταύτη γὰρ αὐτοὺς καὶ τῇ ἄμφ' αὐτὴν χώρᾳ Ἰουστινιανὸς βασι-
 λεὺς, αἵτε προσηκούση τὸ ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίοις, ὠμολόγει δεδωρή-
 σεσθαι καὶ σφίσι ξυνοικεῖν μὲν δυνάμει τῇ πάσῃ, χρήματα δὲ
 μεγάλα σφίσι προΐεσθαι, ἐφ' ᾧ οἱ ἔνσπονδοι τὸ λοιπὸν ὄντες 20
 Οὐννοις ἐμπόδιοι ἐς αἰὲ γένωνται, καταθεῖν βουλομένοις τὴν Ῥω-

1. „ἀφελεί] Vetus interpres legisse videtur ἀφελίσιν.“ MALT. Sed
 in populando ac rapiendo hunnicam seruant consuetudinem Pers.
 S. ἐν τὸ] ἐν τῇ L. ἐν τοῖς Lm. 5. πολλήν τινα] τινὰ πολ-
 λήν L. 13. τούρριν L. Τούρριν P. Turrim Pers. 15. ἐτύγ-
 χανεν ἐκ παλαιοῦ] ἐκ παλαιοῦ ἐτύγγαεν L. 17. τῇ — χώρᾳ]
 τὴν — χώρᾳ H: illud Hm. 18. δεδωρήσεσθαι L. δωρήσα-
 σθαι P. 19. ξυνοικεῖν L. ξυνοικεῖν P.

simplicitate mores Hunnicos in multis retinent. Nomen etiam quondam
 Sclavenis Antisque unum erat: utrosque enim appellavit Sporos antiquit-
 tas, ob id, opinor, quia σποράδην, hoc est, sparsim et rare positus ta-
 bernaculis regionem obtinent: quo fit ut magnum occupent spatium. Et
 vero ulterioris ripae Istri partem maximam habent. Hactenus de gente
 illa.

Tunc Antae, ut dictum est, virum hunc in conventu declarare coe-
 gerunt, se Chilbudium esse militiae Magistrum Romanae, ac neganti sup-
 plicium minati sunt. Dum haec ibi aguntur, interea Iustinianus Aug.
 missa ad hos Barbaros legatione, petit ut commigrent omnes in antiquam
 urbem: Turrim appellant: quae trans Istrum fluvium sita, conditaque
 olim a Traiano Romanorum Imperatore, multis abhinc annis vacabat, a
 vicinis direpta Barbaris. Hanc ipsis urbem agrosque circumiacentes,
 pro iure veteri, quo ad Romanos pertinerent, daturum se Iustinianus
 Aug. spondit, eorumque amicitiam aliturum omni studio, et pecuniam
 liberalissime largiturum, modo ut icto secum foedere, Hunnis Romanum

μαίον ἀρχήν. ταῦτα ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἤκουσαν, ἐπήγεσάν τε B
καὶ πρᾶξιν ἅπαντα ὑπέσχοντο, εἴπερ αὐτοῖς τὸν Χιλβουδίον
στρατηγὸν Ῥωμαίων αὐθις καταστησόμενος ξυνοικιστὴν δολή,
αὐτὸν λεινὸν ἰσχυριζόμενοι, ἤπερ ἐβούλοντο, Χιλβουδίον εἶναι.
5 ταύταις δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ἤδη καὶ αὐτὸς ἤθε-
λέ τε καὶ ἔφρασκε Χιλβουδίος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς εἶναι. ἐφ' ἢ 278
οἷς δὴ αὐτὸν στελλόμενον ἐς Βυζάντιον Ναρσῆς ἐν ταύτῃ τῇ πο-
ρεῖα καταλαμβάνει. καὶ ξυγγεγόμενος, ἐπεὶ φενακίζοντα τὸν ἄν-
θρωπον εἶρε (καίπερ τὴν τε Λατίνων ἀφιέντα φωνὴν καὶ τῶν C
10 Χιλβουδίου γνωρισμάτων πολλὰ ἐκμαθόντα τε ἤδη καὶ προσποιεῖ-
σθαι ἱκανῶς ἔχοντα) ἐν τε δεσμωτηρίῳ καθεῖρξε καὶ τὰν πάντα
ἔξειπεν λόγον ἠνάγκασεν, οὕτω τε ἐς Βυζάντιον ζῶν αὐτῷ ἤγα-
γεν. ἐγὼ δὲ ὄθενπερ ἐξέβην ἐπάνεμι.

εἰ. Βασιλεὺς μὲν ταῦτα ἤπερ μοι δεδήλωται ἔφρασεν. D
15 ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριος Βαλεντίνον τε καὶ τῶν δορυφόρων τῶν
αὐτοῦ ἕνα, Φωκῶν ὄνομα, διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ πολέμια,
ζῶν στρατεύματι ἐς τὸν Ῥωμαίων λιμένα ἐπέμψεν, ἐφ' ᾧ τό τε
ἐν πόρτῳ φρούριον ξυμφυλάξουσι τοῖς ἐνταῦθα φρουροῖς, ὧνπερ
Ἰννοκέντιος ἤρχε, καὶ ὅπῃ ἂν σφίσι δυνατὰ ἢ ἐπεκδρομαὶ ποιοῦ-
20 μνοι ξυνταράξουσι τὸ τῶν πολέμιων στρατόπεδον. οἱ μὲν οὖν
ἀμφὶ Βαλεντίνον τε καὶ Φωκῶν πέμψαντες λάθρα ἐς Ῥώμην ση-
μαίνουσι Βέσσα ὡς αὐτίκα δὴ ἐπιέται τῶν ἐναντιῶν τῷ χαρακώ-

8. φενακίζοντα] φαινακίζοντα L.
17. στρατεύματι] στρατεύμασιν L.
λάξουσι Reg.

14. ἤπερ] ἄπερ Reg.
18. ξυμφυλάξουσι] ξυμφυ-

Imperium incursare volentibus sese usque opponerent. His auditis as-
sensu Barbari, omnia praestituros se receperunt, si modo inter ipsos ha-
bitare Chilbudium iuberet, restitutum in dignitatem Magistri Romanae
militiae; eum, quem tenebant, Chilbudium ipsum esse ex animi sententia
asseverantes. Ille spe obiecta elatus, iam et ipse haberi se volebat, et
dicebat esse Chilbudium Magistrum Militum Romanorum. Ea de causa
proficiscentem Byzantium, Narses in itinere offendit, et instituto collo-
quio, ubi impostorem deprehendit (quamquam Latine is loquebatur, et
Chilbudii notas iam multas edoctus, scite simulabat) coniectum in vin-
cula, subegit technam omnem aperire, itaque secum Byzantium duxit.
Ego vero illuc, unde diverti, redeo.

15. Ea, quae narravi supra, agente Imperatore, Belisarius Valen-
tium et Phocam, e suis unum Protectoribus, virum bello egregium, cum
copiis ad portum Rom. misit, ut castellum Portuense cum eius praesidio,
cui praeerat Innocentius, tuerentur, et pro virili parte castra hostium
fatigaret excursionibus. Itaque Valentinus ac Phocas, submisso Romam
nuntio, Bessae significant, se continuo in Gothorum castra inopinatum

Procopius II.

22

ματι ἐκ τοῦ αἰφνιδίου μέλλουσι· δεήσει οὖν καὶ αὐτὸν τῶν ἐν
 Ῥώμῃ στρατιωτῶν τοὺς μαχιμωτάτους ἀπολεξάμενον, ἥλικα αλ-
 P 500 σθῆται τῆς ἐπιδρομῆς, βοηθεῖν δρόμῳ, ὅπως τι καὶ δρᾶν τοὺς
 βαρβάρους ἐκότεροι δυνήσονται μέγα. Βέσσα δὲ ταῦτα οὐδαμῇ
 ἤρεσκε, καίπερ ἐς τρισχιλίους στρατιώτας ξὺν αὐτῷ ἔχοντι. 885 5
 δὴ καὶ Βαλεντίνος τε καὶ Φωκᾶς ξὺν πεντακοσίοις ἐκ τοῦ ἀπρο-
 δοκῆτου ἐπισκήψαντες τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ ὀλίγους μὲν
 τινὰς ἔκτειναν, αἰσθησὶς τε τοῦ ἐνθένδε θορύβου τοῖς πολιορ-
 κουμένοις ταχὺ γέγονεν. ὡς δὲ οὐδεὶς ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξῆει,
 κατὰ τάχος ἐς τὸν λιμένα κακῶν παντάπασιν ἀπαθείς ἀνεχώρη- 10
 σαν. κέμπαντές τε παρὰ Βέσσαν αὐθις ἠτιῶντο μὲν εἰς ὕκνησιν
 τινα οὐ δέον αὐτὸν ἐμπεπτωκέναι, ἰσχυριζόμενοι δὲ ὡς ὀλίγω
 B ὕστερον ἑτέραν ἐπεκδρομὴν ἐς τοὺς πολεμίους ποιήσονται παρεκά-
 λουν καὶ αὐτὸν ἐς καιρὸν τοῖς βαρβάροις ἐπιθέσθαι δυνάμει τῆ
 πάσῃ. ὁ δὲ οὐδὲν τι ἤσπον τὸ μὴ τοῖς ἐναντιοῖς ἐπεξίοντα δια- 15
 V 184 κινδυνεύειν ἀπίπεν. οἱ μέντοι ἀμφὶ Βαλεντίνον τε καὶ Φωκᾶν
 ξὺν στρατῷ πλείονι τοῖς πολεμίῳις ἐμπεσεῖσθαι διενουῶντο καὶ ἐν
 παρασκευῇ ἤδη ἐγένοντο. στρατιώτης δὲ τις ὑπὸ Ἰννοκεντίῳ τατ-
 τόμενος αὐτόμολος παρὰ Τωτίλαν ἤκων ἀγγέλλει ὡς ἡμέρα τῆ
 ἐπιγνησομένη ἔφοδος ἐκ τοῦ πόρτου ἐπ' αὐτοῖς ἔσται. καὶ ὅς 20
 τῶν χωρίων ὅσα ἐπιτηδείως ἐς τοῦτο εἶχεν, ἐνέδραις ἔγνω προλο-
 χεῖν ἀνδρῶν μαχιμῶν. οὗ δὴ τῆ ὕστεραία Βαλεντίνος τε καὶ
 C Φωκᾶς ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἐμπεπτωκότες τοὺς τε πλείστους ἀπο-

2. μαχιμωτάτους] μαχιμους H: illud Hm. 4. ἐκότεροι] καὶ
 κατεφοῖ L. 11. εἰς ὀκνησιν] εἰς om. L. 15. τὸ μὴ] τῷ μὴ
 Hm. 17. κλιέου] κλέου L. 20. ὅς] ὡς L: ὅς Lm.

facturos impetum: proinde necesse esse, ut ex militibus, quos haberet
 Romae, pugnacissimorum delectu habito, cum videret incursum fieri, sub-
 sidio curreret, quo utrique in Barbaros patrarent aliquid memorabile. Id
 Bessae non placuit, quamvis militum tria secum haberet millia. Quare
 Valentinus et Phocas cum quingentis castra hostium aggressi de impro-
 viso, nonnullos conficiunt: unde statim tumultus ad obsessorum aures
 pervenit. Cum autem ex urbe nemo erumperet, omnino incolumes ad
 pertum celeriter se receperunt. Ad Bessam iterum mittunt, deque illius
 praepostera cunctatione expostulant: et asserentes se alteram brevi im-
 pressionem daturus, hortantur, ut ipse in tempore viribus omnibus in
 Barbaros irruat. Nihilominus minus result cum hoste extra muros armis
 decernere. Valentinus autem ac Phocae deliberatum erat hostem invadere
 cum maioribus copiis: iamque se accinxerat, cum miles quidam Inocen-
 tii transfugit ad Totilam, retulitque factum iri postredie ex oppido Por-
 tu in Gothos excursionem. Ille viros ad pugnam impigros, ubicunque
 commodum visum est, in insidiis posuit: in quas delapsi postredie Va-

βάλλουσι καὶ αὐτοὶ θνήσκουσι. ὄλγοι δὲ τινες μόλις διαφυγόν-
τες ἐς τὸν πόρτον κομίζονται.

Τότε καὶ Βεγγίλιος, ὁ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς, ἐν Σικελίᾳ
διατριβὴν ἔχων ναῦς ὅτι πλείστας σίτου ἐμπλησάμενος ἐπιμψεν,
5. θεϊόμενος ὅτι δὴ ἐφ' ὧν τοῖς τὰ φορτία παραπέμπουσι ἐς τὴν
Ῥώμην λειπητὰ εἶναι. αἱ μὲν οὖν νῆες αὐταὶ ἔπλεον ἐπὶ τὸν Ῥω-
μαίων λιμένα, αἰσθόμενοι δὲ οἱ πολέμιοι χρόνῳ τε βραχεῖ προ-
τερήσαντες ἐν τῷ λιμένι ἐγένοντο καὶ τῶν τοίχων ἐντὸς σφῶς αὐ-
τοὺς ἔκρουσαν, ὅπως, ἐπειδὴν τάχιστα αἱ νῆες ἐνταῦθα κατάρωσι,
10 κρατήσωσιν αὐτῶν οὐδενὶ πόνῳ. ὅπερ κατιδόντες ὅσοι φρουρᾶν
ἐν πόρτῳ εἶχον, ἕς τε τὰς ἐπάλξεις ἀνέβαινον ἅπαντες καὶ τὰ ἰμά- D
τια σείοντες τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶ σημαίνειν ἐβούλοντο μὴ πρόσω ἰέ-
ναι, ἀλλ' ἐτέρωσε, ὅπη παρατύχοι, ἐκτρέψεσθαι. οἱ δὲ τῶν
ποιουμένων οὐ ξυγιέντες, ἀλλὰ χαίρειν τε τοὺς ἐν τῷ πόρτῳ Ῥω-
15 μαίους οἰόμενοι καὶ σφῶς ἐπὶ τὸν λιμένα παρακαλεῖν, τοῦ πνεύ-
ματος αὐτοῖς ἐπιφόρου ὄντος, ἐντὸς τοῦ λιμένος κατὰ τάχος ἐγέ-
νοντο. ἔπλεον δὲ ταῖς ναυσὶν ἄλλοι τε Ῥωμαίων πολλοὶ καὶ τις
ἐπίσκοπος Βαλεντίνος ὄνομα. ἕκ τε τῶν ἐνεδρῶν ἀναστάντες οἱ
βάρβαροι τῶν πλοίων ἀπάντων οὐδενὸς ἀμνηνομένου ἐκράτησαν.
20 καὶ τὸν μὲν ἐπίσκοπον ζωγραφήσαντες παρὰ Τωτίλιον ἤγαγον, τοὺς
δὲ ἄλλους ἅπαντας ἔκτειναν, καὶ τὰς ναῦς ξὺν τοῖς φορτίοις
ἐφύλοντες ψύχοντο. τοῦτου ὁ Τωτίλιος ἀνεπινοῦντο τοῦ ἱερέως P 501

5. ἐς τὴν] εἰς τὴν L. 13. ἐτέρωσε] ἐτέρωθε Reg. *ibid.* πα-
ρατύχοι] παρὰ τύχην L. παρατύχη Lm. 21. ἐν] ἐν L.

lentinus et Phocas cum suis, amissa parte eorum maxima, ipsi quoque
oppetunt: pauci vix elapsi, Portum repetiere.

Eodem tempore Vigilius Rom. Pontifex, e Sicilia, ubi morabatur,
onustas frumēte naves quamplurimas misit, persuasum habens eos, qui
imposita ratibus onera agerent, Romam quomodocumque ingredi posse.
Cum eae naves in portum Romanum tenderent, re hostes cognita, mo-
mento antegressi, portum subeunt, et intra septum parietum delitescunt,
ut simul ac navigia illuc appulsa fuerint, ea nullo negotio capiant. Id
conspicati, qui in oppido Portu praesidium agitabant, murorum pinnae
certatim omnes ascendere, et vestium iactatione signum dare cognita, ne
porro pergant, sed alio, quocumque sors tulerit, cursum detorqueant. Illi
rem coniectura non assequentes, et Romanos, qui erant in oppido, exal-
tare, seque ab illis in portum invitari existimantes, secundo vento festi-
nationem iuvante, portum intrarunt. Vehabantur una Romani multi, in-
ter quos erat Episcopus, nomine Valentinus. Consurgunt ex insidiis Bar-
bari, navesque omnes, repugnante nemine, capiunt. Vita capto Episco-
po servata, duxerunt illum ad Totilam: caeteris ad internecionem cae-
sis, trahentes navigia cum oneribus abierunt. Ex Episcopo quas scire

ἄσα ἐβούλετο, ἐπενεγκὼν δὲ αὐτῷ, ὅτι δὴ ὡς ἤκιστα ἀληθεύεται, ἄμφω τῷ χεῖρι ἀπέκοψε. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γενέσθαι τετύχηκε. καὶ ὁ χειμῶν ἔληγε, καὶ τὸ ἐνδέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνέγραψε.

B
H 279 ἰς'. Βυζιλίος δὲ, ὁ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς, βασιλεὶ ἐς Βυζάντιον ἐκ Σικελίας μετὰπεμπτος ἦλθεν. ἐτύγγανε γὰρ πολὺν τινα χρόνον διὰ τοῦτο ἐν Σικελίᾳ τριβὴν ἔχων. ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον Ῥωμαῖοι ἐν Πλακεντίᾳ πολιορκούμενοι ἀπάντων ἤδη σφῶς τῶν ἀναγκαίων παντάπασιν ἐπιλιπόντων ἐς βρώσεις οὐχ ὅσας τινας, βιαζόμενοι τῷ λιμῷ, ἦλθον. καὶ μὴν καὶ ἀλλήλων ἐγεύσαντο καὶ διὰ τοῦτο σφῶς τε αὐτοὺς καὶ Πλακεντίαν ὁμολογίᾳ Γότθοις παρέδωκαν. ταῦτα μὲν ὅν τῆδε ἐχώρησε καὶ Ῥώμην πρὸς Τωτίλᾳ πολιορκουμένην ἅπαντα ἤδη τὰ ἀναγκαῖα ἐπελελοιπεί. ἦν δὲ τις ἐν τοῖς Ῥώμης ἱερεῦσιν, ὄνομα μὲν Παλάγιος, **C** διάκονος δὲ τὴν τιμὴν, ὃς δὴ ἐν Βυζαντίᾳ χρόνον διουτρίψας συγγόν φίλος μὲν ἐς τὰ μάλιστα Ἰουστινιανῷ βασιλεὶ γέγονε, χρήματα δὲ περιβεβλημένος μεγάλα ἐς Ῥώμην ὀλίγου ἔμπροσθεν ἐτύγγανεν ἀφικόμενος. ἐν ταύτῃ τε τῇ πολιορκίᾳ τοῖς τῶν ἀναγκαίων ἀπορουμένοις πλεῖστα τῶν χρημάτων προϊέμενος, ὧν καὶ πρότερον ἐν γαῖᾳ Ἰταλιώταις ἅπασιν δόκιμος, μείζον, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ κλέος ἀπήνεγκε. τοῦτον Ῥωμαῖοι τὸν Παλάγιον, ἐπειδὴ τὰ ἀμήχανα τῷ λιμῷ ἔπασχον, πείθουσι παρὰ Τωτίλᾳ

1. ἐπενεγκὼν] ἐπενεγκόντες H: illud Hm.   ἰbid. δὲ] τε LHm.
2. ἀπέκοψε] ἀπέκοψαν H: illud Hm.   9. ἐπιλιπόντων Reg. ἀπολιπόντων P.   14. τοῖς Ῥώμης] τῆς Ῥώμης L.   17. ὀλίγου] ὀλίγα L.   19. προϊέμενος] προέμενος L.   22. ἐπειδὴ] ἐπει
Suidas s. v. ἀμήχανα.

avebat percontatus Totilas, ipsum mendacii insimulatum, manibus truncavit. Ea sic acta, finis excipit hiemis annique xi. istius belli, quod scriptura Procopius est persecutus.

16. Vigilius Romanus Pontifex Byzantium Imperatoris accitu venit ex Sicilia: ubi ismdui degerat profectionis illius causa. Sub idem tempus Romani, qui Placentiae obsidebantur, cum iam rei cibariae omnino inopes, et ad infandos cibos fame redacti, carne mutua vescerentur, se ipsi et Placentiam Gotthis dederunt. Haec ibi: dum Romam quoque, a Totila obsessam, summa annonae penuria premit. Erat in Clero Romano Pelagius Diaconus, Romam haud ita pridem cum magis opibus reversus Byzantio: ubi diu moratus, in Iustiniani Aug. amicitiam sese penitus insinuaverat. Obsessa urbe, maximam pecuniae partem largitus inopibus, sua illa benignitate, ad pristinum nominis splendorem, quem apud Italos omnes obtinuerat, meritum adiecit cumulum. Romani, in summas angustias adducti fame, huic Pelagio persuadent, ut Totilam adeat, et

τε λέναι καὶ ἡμερῶν ὀλίγων τινῶν ἐκεχειρίαν διαπράξασθαι σφίσι, ἐφ' ᾧ, ἦν μὴ τις αὐτοῖς ἐπικουρία ταύτης δὴ ἐντὸς τῆς ἐκεχειρίας ἐκ Βυζαντίου ἐπείκηται, σφᾶς τε αὐτοὺς ὁμολογῆσαι καὶ τὴν πόλιν Γότθοις ἐνδώσουσιν. ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ πρεσβείᾳ Πελάγιος 5 παρὰ Τωτίλαν ἦλθεν. ἤκοντά τε αὐτὸν ὁ Τωτίλας ἀσπασάμενος αἰδοῖ τε καὶ φιλοφροσύνῃ πολλῇ πρῶτος ἔλεξεν ὧδε

„Πᾶσι μὲν, ὡς ἐπὶ πλείστον εἰπεῖν, νόμος βαρβάροις τὸ χρῆμα τῶν πρέσβειων σέβειν, ἐμοὶ δὲ τοὺς τῆς ἀρετῆς τι μεταποιουμένους, οἷος αὐτὸς εἶ, καὶ ἄλλως τιμῶν ἐν σπουδῇ ἄνωθεν 10 γέγονε. τιμὴν δὲ καὶ ἕβριν ἐς ἄνδρα πρεσβευτὴν οὐ προφύτῃ προσώπων ἀλλ' ῥημάτων ὄγκῳ τῶν ὑποδείξαμένων διακεκρίσθαι οἶμαι, ἀλλ' ἐν γε τῷ ἀληθεύεσθαι ἢ λόγους οὐχ ὑγίαινουσιν ἐς αὐτὸν χρῆσθαι. τετιμησθαι μὲν γὰρ διαφερόντως ἐκείνῳ ξυμβαίνει, ὅτῳ ἂν ἐκ τοῦ εὐθέως ἀποκαλύψαντες τὸν ἀληθεῖ λόγον, 15 οὕτω τὸν ἄνθρωπον ἀποπέμποιντο, περιυβρίσθαι δὲ πάντων ἐπιμάλιστα τῷ πρεσβευτῇ τούτῳ, ὃς ἂν ὑπούλων τε καὶ ξυμπεπλάσμενων ἀκούσας ῥημάτων ἀπιὼν οἴχοιτο. τριῶν τοίνυν ἐκτὸς, ὧς Πελάγιε, τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὅτου ἂν δεηθείης, οὐ μὴ ποτε πρὸς ἡμῶν ἀτυχῆσεις. ἂ δὴ φυλασσόμενόν σε σιωπᾶν ἄμεινον, 20 ὅπως μὴ σαυτῷ αἰτιώτατος γεγινῶς τοῦ μηδὲν ἀνύειν ὧν ἕνεκα ἦλθες τὴν ὑπὲρ αὐτῶν μέμψιν ἡμῖν ἀναθήσεις. τῷ γὰρ μὴ ἐπιτηδείως τοῖς πυροῦσιν αἰτεῖσθαι τὸ μηδὲν κατορθοῦν ἐκ τοῦ ἐπὶ

5. παρὰ] ἐπὶ L.   *ibid.* αὐτὸν] αὐτὴν L. αὐτὸν *Lm.*   13. ξυμβαίνει] συμβαίνει L.   14. ὅτῳ] οὕτω L.   *ibid.* εὐθέως] Vulgo εὐθείως.   15. οὕτω] ὄντα L.   *ibid.* περιυβρίσθαι *Vat.* Vulgo περιυβρίξεσθαι.   19. ἀτυχῆσεις L. ἀτυχῆσης *HP.*   *ibid.* 2 Reg. ὧν P.   21. τῷ γὰρ] τὸ γὰρ L: *illud Lm.*

paucorum dierum inducias ea conditione paciscatur, ut, si intra id tempus Byzantio subsidii nihil acceperint, secum urbem Gotthis permittant. Eam gessit Pelagius legationem ad Totilam: qui venientem honorifice et perbenigne amplexus, prior ita exorsus est.

Mos quidem est Barbaris fere omnibus honore Legatos afficere: ego vero praeterea ab ineunte aetate studui viros virtute praeditos, qualis ipse es, in primis colere et venerari. Reverentiam autem et contumeliam in Legatum non positam esse iudico in sola vultus benignitate, vel arrogantibus eorum verbis, qui illos exceperint: sed in oratione plena veri, aut rursus inani mendacique. Etenim cum illo perhonorifice agitur, cui auda proposito veritate redeundi potestas sit: contra indignissime habetur Legatus, qui auditis fallacis figmentiisque revertitur. At tu, Pelagi, a nobis quidquid petieris consequere, praeterquam tria: quae tibi silentio provide transire praestat, ne cum frustratio consilii, quo huc venisti, ex te maxime nata fuerit, in nos culpam convertas. Aliena enim a statu, in

πλείστον ἐμπέφυκε. λέγω δὲ, ὅπως μῆτε Σικελιωτῶν τινος ἔνεκα μῆτε τῶν Ῥώμης περιβόλων, ἢ τῶν προσκεχωρηκότων ἡμῖν οὐκ
 B κετῶν, τοὺς λόγους ποιήσεις. οὐ γὰρ οὐδὲν τέστιν ἢ Γότθους ἐς Σικελιωτῶν τινα χαρίσεσθαι, ἢ τὸδε τὸ τεῖχος ἐστάναι, ἢ δούλους τοὺς ξὺν ἡμῖν στρατευσαμένους τοῖς πάλαι κεκτημένοις 5 δούλειν. τοῦ δὲ μὴ δοκεῖν ἀλογίστῳ ταῦτα προτείνεσθαι γνώμη τῷ τὰς αἰτίας ἀπὲκα ἔξειπεῖν τὴν ὑπόψιν ἐκλύσωμεν. ἦν μὲν ἢ νῆσος εὐδαιμών ἐκ παλαιοῦ χρημάτων προσόδῳ καὶ καρπῶν ἀφθονία τῶν ἐκεῖ φυομένων πασῶν μάλιστα, ὥστε οὐ τοῖς αὐτὴν ἐνοικοῦσιν ἐπαρκεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἑμᾶς 10 ἐνθὲνδε εἰσκομιζομένους ἀνὰ πᾶν ἔτος τὴν τῶν ἐπιτηδείων εἰσφορὰν διαρκῶς ἔχειν. διόπερ κατ' ἀρχὰς ἰδέοντο Θεουδερύχου Ῥωμαῖοι μὴ πολλῶν ἐνταῦθα Γότθων καταστῆναι φρουρῶν, ὡς μηδὲν αὐτῶν τῇ ἐλευθερίᾳ ἢ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ ἐμπόδιο 15 εἶη.

C τοῦτων δὲ τοιούτων ὄντων κατέπλευσεν ἐς Σικελίαν ὁ τῶν πολέ-
 μίων στρατὸς, οὔτε ἀνδρῶν πλήθει οὔτε ἄλλῳ τῶν πάντων οὐδενὶ ἀξιώμαχοι πρὸς ἡμᾶς ὄντες. Σικελιωταὶ δὲ τὸν στόλον ἰδόντες οὐκ ἐς Γότθους ταῦτα ἀνήνεγκαν, οὐκ ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν καθεῖρξαν αὐτούς, οὐκ ἄλλο προσκρούειν τοῖς ἐναντίοις οὐδὲν

4. ἐς σικελιωτῶν τινα Vat. L. ἐκ σικελιωτῶν τινὶ HP. *ibid.* χαρίσεσθαι] χηρίσεσθαι Vat. L. τι χαρίζεσθαι Lm. τι χαρίσεσθαι ex Reg. affert Maltretus. Quandoquidem flori non potest ut aut Gothorum opera uti pro Siculis queas, aut — Pers. 6. δὲ μὴ] μὴ δὲ H. δὲ μὴ Hm. 7. ὑποψίαν] ὑπεροψίαν L. *ibid.* ἐκλύσωμεν Vat. et L a pr. m. ἐκλύσωμεν P. 11. εἰσκομιζόμενους] εἰσκομιζόμενοι L a pr. m. *ibid.* εἰσφορᾶν] φορᾶν L. 16. ἄλλῳ τῶν πάντων L. τῶν πάντων ἄλλῳ P. Cum L consentit Suidas s. v. ἀξιώμαχος, nisi quod ἀπάντων praebet. 19. αὐτούς L. αὐτούς P.

quo sis, postulatio, irrita solet esse. Edico scilicet, ne vel Siculi cuiusquam causa, vel murorum Romae, vel servorum, qui ad nos se contulerunt, me interpellent. Nam nec Siculo cuiquam Gotthis ignoscere, nec stare hi muri, nec seroi, qui nobis militant, pristinis dominis servire possunt. Ac ne videantur haec a nobis proferri temere, statim subiiciendo causas, suspicionem expurgabimus. Fuit insula illa iam inde olim fortunatissima cum proventus pecuniae, tum frugum, quas parit, copia: ita ut non sicut modo incolae benigne alat, sed vos etiam Romani annonam inde, quanta opus est, quotannis exportetis. Quamobrem Romani Theodericum ipso iussu rogarunt, insulae frequens Gotthorum praesidium imponere nollet, ne ipsorum libertati felicitatique officeret. Eo loci res erat, quando hostilis exercitus in Siciliam appulit, numero rebusque omnibus nobis impar. Siculi, conspecta classe, non id Gotthis renuntiarunt, non se commiserunt munitionibus, non hostem propellere decreverunt, sed promptissime patefactis urbium portis, inimicas nobis copias perterritis manibus acciperunt; insulam,

ἔγνωσαν, ἀλλ' ἀναπετύσαντες προθυμία τῇ πάσῃ τὰς τῶν πό-
 λιων πύλας ἐδέξαντο ὑπταίαις χερσὶ τὸν τῶν πολεμίων στρατὸν,
 ὥσπερ, οἶμαι, τὰ τῶν ἀνδραπόδων ἀπιστότατα, ἐκ χρόνου και-
 ροφυλακοῦντες πολλοῦ δραπετεῦσαι μὲν τῆς τῶν κεκτημένων χει-
 ρός, νέους δὲ τινὰς καὶ ἀγνώτας αὐτοῖς δεσπότας εὐρεῖν. **Ἰ- H 280**
 τεῖθ' ἐν τε ὀρμώμενοι καθάπερ ἐξ ἐπιτειχίσματος οἱ πολέμιοι τὴν
 τε ἄλλην Ἰταλίαν ἀπονητὶ ἔσχον καὶ Ῥώμην τήνδε κατέλαβον, **D**
 οἶτον ἐκ Σικελίης ἐπαγόμενοι τοσοῦτον τὸ πλῆθος, ὥστε πολιορ-
 κουμένοις ἐς ἐνιαυτοῦ μήκος ἀντέχειν ξύμπασι Ῥωμαίοις. τὰ
10 μὲν οὖν Σικελιωτῶν τοιαῦτά ἐστιν, ὥνπερ αὐτοῖς Γότθους ξυγ-
 γνώμονους εἶναι οὐδέμια μηχανῆ ἔσται, τοῦ τῶν ἐγκλημάτων ὄγ-
 κου παραιρουμένου τοῖς ἡδίκηκόσι τὸν ἔλεον. τούτων δὲ τῶν
 περιβύλων ἐντὸς καθείρξαντες αὐτούς οἱ πολέμιοι ἐς μὲν τὸ πε-
 δῖον καταβαίνοντες πυρατάσσεσθαι ἡμῖν οὐδαμῆ ἔγνωσαν, σοφί-
15 σμιοσι δὲ καὶ παραγωγαῖς αἰεὶ τε καὶ καθ' ἡμέραν Γότθους ἐκ-
 κρούοντες κίριοι τῶν ἡμετέρων ἐκ τοῦ παραλόγου γεγένηται.
 ὅπως τοίνυν καὶ ὕστερον μὴ ταῦτα πάθοιμεν προνοεῖν ἄξιον.
 τοὺς γὰρ ἄπαξ ἀγνοία σφαλέντας ἐς τὴν αὐτὴν ἀδίδις ἐκπεπωκέ-
20 θισμένην αὐτοῖς ξυμφορὰν οὐ τύχης ἐναντίωμα γεγενῆσθαι δοκεῖ,
 ἀλλ' ἐς ἄνοιαν τῶν ἐπταικότων, ὡς τὸ εἰκὸς, περιστασθαι, **P 503**
 προσθελή δ' ἂν τις ὡς καὶ τὸν Ῥώμης καθαιρεθῆναι περιβόλον

10. Σικελιωτῶν] σικελιώταις H. *ibid.* ξυγγνώμονας L. συγ-
 γνώμονος P. 12. ἔλεον] ἔλαιον H. ἔλεον Hm. 13. αὐτούς]
 αὐτοῖς P. 15. παραγωγαῖς L. περιαγωγαῖς P. 17. τοίνυν]
 τε τὸν Lm. 18. αὐτὴν om. L. 19. ξυμειθισμένην αὐτοῖς
 ξυμφορὰν] συμειθισμένην αὐτοῖς συμφορὰν L. 20. ἐναντίωμα]
 ἐναντιώματα L.

*infidelissimorum mancipiorum ritu, aucupati, ut opinor, occasionem eva-
 dendi fuga ex herili manu, et novos ignotosque sibi dominos nanciscendi.
 Inde hostes, tanquam ex propugnaculo, erumpentes, universam labore nul-
 lo occuparunt Italiam, et hac potiti urbe, tantum ex Sicilia adveserunt
 frumenti numerum, ut Romanis omnibus anno integro, quo obsessi fuere,
 suffecerit. Haecenus de Sicilia: quibus Gotthi nullo pacto veniam dabunt,
 scelerum gravitate omnem a sentibus avertente misericordiam. His vero
 hostes inclusi moenibus, nunquam descendere voluerunt in campum, neque
 aciem nobis opponere: verum quotidianis dolis et circumductionibus Got-
 thos extrahendo, praeter opinionem res habent nostras in sua potestate.
 Haec ne in posterum patiamur, providendum est. Nam qui in fraudem
 semel per errorem incurrerint, si in eandem incidant, non praevio male,
 quod iam usu compertum habuerint, non id adverte fortunae casu vide-
 tur factum, sed eorum, qui lapsi sunt, imprudentia, ut per est, ascribi-
 tur. Acedit quod murorum Romae excisio vobis maxime utilis futura sit.*

μάλιστα πάντων ὑμῖν ξυνοίσει. οὐδέτεροι γὰρ τὸ λοιπὸν καθειρ-
 γμένοι, πάντων τε ἀποκεκλεισμένοι τῶν ἀναγκαίων, πολιορκη-
 V 136 θήσονται πρὸς τῶν ἐπιόντων, ἀλλὰ κινδυνεύουσιν μὲν τῇ μάχῃ
 πρὸς ἀλλήλους ἐκότεροι, ἄθλον δὲ τῶν νικούντων ὑμεῖς οὐ μετὰ
 κινδύνων ὑμετέρων γενήσεσθε. τῶν μέντοι προσκεχωρηκότων δ
 ἡμῖν οἰκετῶν ἕνεκα τοσαῦτα ἐροῦμεν, ὥς, ἤνπερ ἐκείνους ξυ-
 B ταξαμένους τε ἡμῖν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους καὶ παρ' ἡμῶν τὴν ὁμο-
 λογίαν κεκομισμένους τῷ μὴ ποτε αὐτοὺς τοῖς πύλαι κεκτημένοις
 προήσεται τὰ νῦν ἐγχειρίσαι ὑμῖν γινώμεν, οὐδὲ πρὸς ὑμᾶς τὸ
 πιστὸν ἔχομεν. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι, τὸν τῶν ξυγκειμένων 10
 ἐς τοὺς ὑπάντων οἰκτροτάτους ὀλιγωροῦντα βέβαιον ἐς τῶν ἄλ-
 λων τινὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἐνδείκνυσθαι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς φύ-
 σεως ἄλλο τι γνώρισμα ἐς πάντας τοὺς αὐτῷ ξυμβάλλοντας τὴν
 ἀπιστίαν ἄει περιφέρειν φιλεῖ.“

C Τωτίλας μὲν τοσαῦτα εἶπε, Πελάγιος δὲ ἀμείβεται ὧδε 15
 „Κατεσπουδύσθαι σοι μάλιστα πάντων ἐμέ τε, ὦ γενναῖε, καὶ
 τὸ τῆς πρεσβείας ὑπειπὼν ὄνομα ἐν μόλιρα ἡμᾶς τῇ ἀτιμοτάτῃ
 ξυνέταξας. ὑβρῶζειν γὰρ εἰς ἄνδρα φίλον τε καὶ πρεσβεντῆν

1. ξυνοίσει] ξυνοίσειν L a pr. m. *ibid.* οὐδέτεροι P et Scaliger. οὐ μεθ' ἐτέρων H. οὐδὲ μεθ' ἐτέρων L. 2. ἀναγκαίων] ἐναντίων L: illud Lm. *ibid.* πολιορκηθήσονται P et Scaliger. πολιορκηθήσεσθαι HL. „Forſan πολιορκηθήσεσθε.“ MALT. 3. κινδυνεύουσιν] κινδυνεύουσι HL. 4. ἄθλον] ἄθλων L. ἄθλια θβ ἔσονται Lm. *ibid.* ὑμεῖς — προσκεχωρηκότων om. L: in marg. τῶν δὲ προσφυγόντων, quae Scaligeri coniectura est lacunam explentis. 6. ἤνπερ] εἴπερ L. 7. τε om. L. *ibid.* ἡμῖν] ὑμῖν L. ἡμῖν Lm. 8. αὐτοὺς] αὐτοῖς L a pr. m. 9. προήσεται L. προέσθαι HP. *ibid.* ἐγχειρίσαι] ἐγχειρίσειν Reg. *ibid.* ὑμῖν] ἡμῖν L. *ibid.* ὑμᾶς] ἡμᾶς L. ὑμᾶς Lm. 10. τὸν τῶν] τὸ τῶν L. 11. ἐς] εἰς L. *ibid.* βέβαιον Hm. βεβαίαν HP. „Leg. βεβαίον.“ MALT. Ex Reg., ut videtur. 14. φιλεῖ] φιλεῖν L a pr. m. 18. ξυνέταξας] συνέταξας L. *ibid.* ὑβρῶζειν L. ὑβρῶζει P. *ibid.* γὰρ om. L.

Neutri enim deinceps concepti, et com meatibus omnibus interclusi, ab aggressoribus obsidebantur: sed utrique inter se acie decernent, et vos acrumnis illis periculis expediti, in praemium cedetis victoribus. Quod ad servos attinet, qui ad nos concesserunt, hoc unum dicemus: si illos, qui nostrae acriscripti militiae, a nobis fidem acceperunt, nunquam se pristinis dominis proditum iri, in manus vobis tradamus modo, perfecto nec vobis fidem praestabimus. Non potest enim ita sane, non potest fieri, ut qui pactionem cum omnium miseris factam violat, fidem erga alium quemquam constantem probet: sed apud omnes, quibuscum contrahit, perfidiam, veluti perpetuam ingenii sui notam, circumfert.

In hunc modum locuto Totilae Pelagius ita respondit. Posteaquam dixisti, praeclare vir, et me et Legati nomen apud te valere plurimum, nos indignissime habuisti. Amico enim et Legato dedecus imprimis non

ἔγωγε οἶμαι οὐχ ὅς ἂν κατὰ κόρρης πατύξας καὶ τῇ ἄλλῃ ἀσειγέμε
 ἐς αὐτὸν χρίσαιοτο, ἀλλ' ὅς ἂν ἀπρακτὸν ἀποπέμψασθαι τὸν ἐς
 αὐτὸν ἤκοντα γνοίη. οὐ γὰρ ὑπὸς τιμῆς πρὸς τῶν ὑποδεξαμέ-
 των τινὸς τύχῳσι, καθεῖναι αὐτοῦς ἐς τὴν πρεσβείαν εἰώθασιν
 5 ἄνθρωποι, ἀλλ' ὅπως τι ἀγαθὸν διαπεπραγμένοι τοῖς ἰσταλκό- D
 σιν ἐς αὐτοὺς ἐπανήξωσιν. ὥστε προηλακισθέντας ξυνοίσει
 μᾶλλον διαπεπρῶχθαι τι ὣν ἕνεκα ἤλθον ἢ λόγων ἐπικειστέρων
 ἀκούσαντας τῆς ἐλπίδος ἀποτυχόντας ἐπαεῖλαι. παρατεῖσθαι
 μὲν οὖν οὐκ οἶδα ὃ τι δεῖ περὶ τούτων ἦν αἰτὸς εἶρηκας. τί γὰρ
 10 ἂν τις ἐνοχλοῖη τὸν γε πρὸ τῆς ἀπολογίας ἀπειπόντα τὴν ζύμβα-
 σιν; ἐκεῖνο δὲ οὐχ ἂν σιωπήν, ὡς ἔνδηλος εἰ ὀπόσην ἐς Ῥω-
 μαίους τοὺς σοὶ ὕπλα ἀντάραντας φιλανθρωπίαν ἐνδείκνυσθαι
 μέλλεις, ὅς ἐς Σικελιώτας τοὺς οὐδαμῆ σοὶ ἀπηνηχότας ἀκέρυ-
 κτον τὸ ἔχθος ἐξεγεγκεῖν ἔγνωσ. ἀλλ' ἔγωγε μεθεῖς τὴν πρὸς σέ
 15 δέησιν τὴν πρεσβείαν ἐς τὸν θεὸν μεταθήσομαι, ὅς δὴ τοῖς τὰς
 ἰκετείας ὑπερφρονουοῖσι νεμεσᾶν εἴωθε.“

ιζ'. Τσαῦτα εἰπὼν ὁ Πελάγιος ἀπηλλάσσετο. καὶ αὐτὸν P 504
 Ῥωμαῖοι ἐπεὶ ἄπρακτὸν ἐπανήκοντα εἶδον, ἐν πολλῇ ἀμηχανίᾳ
 ἐγένοντο. ἔτι τε μᾶλλον ἀκμάζων ὁ λιμὸς ἡμέρα ἐκάστη ἀτήκε-
 20 στα αὐτοὺς ἔργα ἐργάζετο. τοὺς μέντοι στρατιώτας οὕτω τὰ
 ἀναγκαῖα ἐπελελοιπεί, ἀλλ' ἔτι ἀντείχον. διὸ δὴ ἀθρόοι Ῥω-
 μαῖοι γεγόμενοι καὶ τοῖς τοῦ βασιλέως στρατοῦ ἄρχουσι, Βέσσα

1. οὐχ ὅς ἂν] οὐχ ὅσα L. οὐχ ὅς Lm. 6. ἐπανήξωσιν] ἐπα-
 ἤξουσιν L a pr. m. 8. ἐπαεῖλαι] ἀναεῖλαι H. 9. ὃ τι L.
 εἴ τί γε P. ibid. δεῖ] δὴ L. 17. αὐτὸν] τὸν L. 19. μάλ-
 λον] μέλλον L: illud Lm. 20. αὐτοὺς L. αὐτοῖς P.

is, meo quidem iudicio, qui illi infringit colaphum, petulantiusque illudis, sed qui ipsum remittit, nihil sua adeptum opera. Neque enim homines oratorum munus suscipere solent, ut ab illis, qui ipsos admiserint, tractentur splendide, verum ut ad eos, a quibus legationem acceperint, redeant, aliquid his utile pacto conuento consecuti. Quare satius est ludibrio habitos, rei, cuius gratia venerint, partem confecisse; quam auditis blandioribus verbis, spei irritos reverti. Iam si quid eorum, quae excepisti, sit nobis opus, notim id a te petere. Quorsum enim cum quis interpellet, qui compositionem praecidit, inaudita defensione? Neque illud tacerim, patere satis, quam benignum te praeciditurus sis Romanis, in te arma ausis tollere; qui in Siculos, nusquam tibi adversatos, implacabile odium patefacere constitueris. Ego vero omissio rogandi tui consilio, legationem ad Deum concertam: cui indignationem movere solent tumidi supplicum contemptores.

17. His dictis, abiit Pelagius: quem ut Romani re infecta redeuntem viderunt, gravius coeperunt aestuare dubitatione. Illos misere perdebant ingravescens in dies fame: milites cibariis nondum defecti, se sustentabant. Quocirca Romani, facto agmine, Caesarianos Duces, Bes-

τε καὶ Κώνωνι, προσελθόντες, δεδακρυμένοι ξὶν οἰμαγῇ πολλῇ ἔλεξαν τοιαύτε „Τοιαύτας μὲν οὔσας, ὡ στρατηγοί, τύχας ἡμῖν τὰς παρούσας ὀρῶμεν, ὥστε εἰ καὶ τι δρῶν ὑμᾶς ἀνόσιον ἔργον B ἰσχύομεν, οὐκ ἂν τινα ἡμῖν τὸ ἔγκλημα τοῦτο μέμψιν ἐπήνεγκεν. ἢ γὰρ τῆς ἀνάγκης ὑπερβολὴ τὴν ἀπολογίαν ἐφ' ἑαυτῆς ἔχει. νῦν 5 H 281 δὲ ἀμύνειν ἔργῳ ἡμῖν αὐτοῖς οὐχ οἷοί τε ὄντες, δηλώσοντές τε λόγῳ καὶ ἀποκλαύσοντες τὴν ξυμφορὰν παρ' ὑμᾶς ἤκομεν· ὅπως δὲ ἀκούσεσθε πρῶτως, οὐ ξυνταρασσόμενοι τῷ τῶν λόγων θρόσει, ἀλλὰ τῇ τοῦ πάθους ἀκμῇ τοῦτο σταθμώμενοι. ὁ γὰρ ἀπογνῶ- ναι τὴν σωτηρίαν ἠναγκασμένος οὐκ ἔργοις, οὐ ῥήμασι τὴν εἰ- 10 κοσμίαν διασώσασθαι τὸ λοιπὸν δύναται. ἡμῶς, ὡ στρατηγῶν, μῆτε Ῥωμαίους μῆτε ξυγγενεῖς ὑμῖν νομίζετε εἶναι, μηδὲ ὁμοτρό- C πους τοῖς τῆς πολιτείας ἡθροισι γεγονέναι, μηδὲ ἀρχὴν ἐκόντας τῇ πόλει τὸν βασιλέως δέχεσθαι στρατὸν, ἀλλὰ πολέμιους τὸ ἐξ ἀρ- χῆς ὄντας καὶ ὄπλα ἐφ' ὑμῖν ἀραμένους, εἴτε ἡσηθέντας τῇ μύ- 15 χῃ, ἀνδράποδα δοριάλωτα ὑμῶν αὐτῶν κατὰ γε τὸν τοῦ πολέμου γενέσθαι νόμον. καὶ χορηγεῖτε τοῖς ὑμετέροισι ἀιχμαλώτοις τρο- φὴν οὐκ ἀρκοῦσαν, οὐδὲ κατὰ τὴν χρεῖαν ἡμῖν ἀποχρῶσαν, ἀλλ' ὡς γε ἀποῤῥῆν διαρκῶς ἔχουσιν, ὅπως δὴ καὶ ἡμεῖς περιόντες ἀν- θυπουργήσωμεν ὑμῖν ὅσα τοὺς οἰκέτας τοῖς κεκτημένοις ὑπηρε- 20 V 137 τεῖν ἄξιον. εἰ δὲ τοῦτο οὐ ῥάδιον ἢ οὐ βουλομένοις ὑμῖν, ἀλλ'

8. ὑμᾶς] ἡμᾶς L. 8. ἀκούσεσθε] ἀκούσησθε Reg. 9. τῇ — ἀκμῇ] τὴν — ἀκμῆν L. 14. τὸν βασιλέως] τοῦ βασιλέως L. 15. ἡσηθέντας] εἰθισθέντας L: illud l.m. 16. δοριάλωτα] δο- ρυάλωτα P. 19. ἔχουσιν] ἔχουσαν HL. 21. ἢ οὐ L a m. sec. ἢ HP.

sem et Cononem, convenient, ac multo cum gemitu lacrimabundi hanc habent orationem. Nos eo miserias devenisse iam cernimus, o Duces, ut si quid gravius in vos forte committeremus, nihil esset, cur in culpam vocaremur; extrema necessitate optimam secum afferente excusationem. Nunc, quando re et facto adesse nobis ipsi non possumus, vos adimus; quo verbis calamitatem exponamus nostram ac defleamus. Videte ut benignè audiat, nec vos offendat orationis audacia, perpensa nostri doloris vi. Nam qui desperare salutis cogitur, in factis dictisque retinere modum nescit. Existimate, si vultis, Duces, nos nec Romanos esse, neque unius vobiscum generis, neque institutis civilibus iisdem uti, nec sponte in urbem accepisse primas Imperatoris copias: sed hostes a principio fuisse, et armis in vos sumptis, praelio victos, mancipia vestra iure belli evasisse. Vestris igitur captivis praebete alimenta, si minus vitae communi paria, et quae ipsi bene sufficiant, at certe quantum satis est ad victitandum, ut superstitibus rependamus vobis obsequium, quantumcumque servi praestare dominis debent. Si volentibus vobis est id factu difficile, nos manumittendos putate, ut laborem tumultandi servos lucrifaciatia. Quod ipsam si mi-

ἀφείναι ἡμῶς τῆς ὑμετέρας δικαιοῦτε χειρὰς, ἐκείνο περδανοῦν-
τες, τὸ μὴ περὶ τὰς τῶν δούλων πονεῖσθαι ταφάς· ἦν δὲ μηδὲ
τοῦτο ἡμῖν ὑπολέλειπται, ἀποκτινῦναι ἡμῶς ἀξιοῦτε καὶ μὴ ἀπο- D
στερήσητε τελευτῆς σώφρονος μηδὲ θανάτου φθονήσητε τοῦ
ἐ πάντων ἡδίστον, ἀλλὰ πρόξει μιᾷ Ῥωμαίους ἀπαλλάξτε μυρίων
δυσκόλων.“ ταῦτα οἱ ἀμφὶ Βέσσαν ἀκούσαντες τὸ μὲν τὰ ἐπι-
τήδεια χορηγεῖν σφίσι ἀδύνατον, τὸ δὲ ἀποκτινῦναι ἀνόσιον
ἔφασαν εἶναι, οὐ μέντοι οὐδὲ τὸ ἀφείναι ἀκίνδυνον. Βελισάριον
δὲ καὶ τὸν ἐκ Βυζαντίου στρατὸν αὐτίκα δὴ μόλα παρέσεισθαι
10 ἰσχυρίσαντο, ταύτη τε αὐτοὺς παρηγορήσαντες ἀπεπέμψαντο.

Ὁ δὲ λιμὸς ἔτι μᾶλλον ἀκμάζων τε καὶ μηχανόμενος ἐπὶ
μέγα κακοῦ ἤρετο, βρώσεις ὑποβάλλων ἐκτόπους τε καὶ τῆς φύ- P 505
σεως ὑπερορθεύς. τὰ μὲν οὖν πρῶτα Βέσσας τε καὶ Κώνων, οὐ-
περ τοῦ ἐν Ῥώμῃ φυλακτηρίου ἤρχον (σίτου γὰρ πολὺ τι μέτρον
15 ἕντος τοῦ Ῥώμης περιβόλου ἐνυποθέμενοι σφίσι ἐτυχον) καὶ οἱ
στρατιῶται χρείας τῆς οἰκείας ἀποτεμνόμενοι ἀπέδιδοντο Ῥω-
μαίων τοῖς εὖ πράσσουσι χρημάτων μεγάλων· μεδίμνου μὲν γὰρ
τιμῆ ἐπὶ ἐγγόνοι χρυσοῖ. οἷς μέντοι οὐχ οὕτω τὰ κατὰ τὴν
οἰκίαν ἐφέρετο, ὥστε βρώσεως ἐς τόσον ἀξιώτερας μεταλαγχάνειν
20 ἱκανοῖς εἶναι, οἶδε τῆς τιμῆς τὸ τεταρτημόριον κατατιθέντες πι-
τύρων τε τὸ μεδίμνον ἐμπλησάμενοι ἡσθιον, τῆς ἀνάγκης αὐτοῖς
ἡδίστην τε καὶ τρυφερωτάτην ποιούσης τὴν βρώσιν. καὶ βοῦν
δὲ, ὃν ἂν ἐπεξιόντες οἱ Βέσσα ὑπασπισταὶ λάβοιεν, ἀπέδιδοντο B
Ῥωμαίοις πεντήκοντα χρυσῶν. ὅτω δὲ ἵππος τεθνεὼς ἢ ἄλλο τι

5. Ῥωμαίους — δυσκόλων] μυρίων ἀπαλλάξεται (ἀπαλλάξατε Lm)
Ῥωμαίους δυσκόλων Lm. 20. οἶδε] οἱ δὲ HL. 24. Ῥωμαίοις]
κατὰ L.

*nime nobis relinquatur, petimus saltem interficere nos dignemini: honestum
vitae exitum date nobis, nec mortem rerum omnium suavissimam invidete:
sed uno actu Romanos ab innumeris molestiis vindicete. Bessas, his au-
ditis, respondit, cibaria se praebere non posse; occidere, esse impium;
dimittere, periculosum. Belisarium et Byzantio missum exercitum propo-
ditiam affore asseveravit, itaque eos consolatus, remisit.*

Interea famēs, longa mora inualescens, in magnum malum evadēbat,
cibus suggerens a communi usu, naturaque hominum abhorrentes. Ac
primum Bessas et Conon, qui praesidio Romano praecerant, frumentum,
quod intra muros Romae recondiderant affatim; milites etiam quod de-
trahebant de suo victu, Romanis divitibus multa pecunia vendebant:
medimnus enim frumenti septem constabat aureis. Quibus res domi non
erat adeo ampla, ut sese alere tam care possent, hi plenus furfuris me-
dimnum quarta illius pretii parte mercati, eo vescebantur, necessitate ci-
bum eiusmodi delicatissime condiente. Bessae Scutarii bovem, quem urbe
egressi ceperant, Romanis vendiderunt aureis L. Si c. Romano mor-

τοιούτον ἔπῃρχεν, ἐν τοῖς ἄγαν εὐδαίμοσιν ὁ Ῥωμαῖος οὗτος ἐτάσσειτο, ὅτι δὴ κρέασι ζῴου τεθνηκότος ἐντραγεῖν εἶχεν. ὁ δὲ δὴ ἄλλος ἅπας δμιλος τὰς ἀκαλήφας μόνας ἤσθιον, οἶαι πολλὰ ἀμφὶ τὸν περιβόλον κὰν τοῖς ζρεπίοις πανταχῇ τῆς πόλεως φύονται. ὅπως δὲ αὐτοῖς μὴ τὸ τῆς πύας δριμὺν τὰ τε χεῖλη καὶ τὰ 5 ἀμφὶ τὸν φάρυγγα δάκη οὐ παρέργως αὐτὰς ἔψοντες ἤσθιον. Ἔως μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τὸ τοῦ χρυσοῦ νόμισμα εἶχον, οὕτως, ὥσπερ ἐρρήθη, τὸν σίτον καὶ τὰ πίτυρα ἠνοούμενοι ἀπηλλάσσοντο· ἐπεὶ C δὲ τοῦτο αὐτὰς ἤδη ἐπελελοίπει, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ἐπιπλα πάντα βίον αὐτῶν τὸν ἐφήμερον ἀντηλλάσσοντο. τε- 10 λευτῶντες δὲ, ἐπεὶ οὔτε οἱ τοῦ βασιλέως στρατιῶται σίτον ἔτι, ὅνπερ καὶ Ῥωμαῖοι ἀπόδονται εἶχον, πλήν γε δὴ ὅτι τῷ Βέσσα ὕλιγος ἔτι ἐλλείπειτο, οὔτε Ῥωμαῖοι ὄτου ἠνοῖντο, ἐς τὰς ἀκαλήφας ἅπαντες ἔβλεπον. ταύτης δὲ αὐτοῖς οὐ διαρκούσης τῆς βρώσεως, οἱ γε οὐδὲ αὐτῆς ἐς κόρον ἔναι παντάπασιν εἶχον, ἐξίτη- 15 λοι μὲν αἱ σάρκες αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐγίνοντο. τὸ δὲ χρῶμα ἐς τὸ πελιδνὸν κατὰ βραχὺ ἦκον εἰδώλοισι αὐτοῖς ἐμφερεστάτους εἰργάζετο. πολλοὶ τε βαδίζοντες ἔτι καὶ τῶν ὀδόντων αὐτοῖς μασωμένων τὰς ἀκαλήφας, ἔθνησκόν τε ἐκ τοῦ αἰφνιδίου D καὶ ἐς γῆν ἐπιπτον. ἤδη δὲ καὶ ἀλλήλων τὴν κόπρον ἤσθιον. 20

2. ὅτι] ὅστις Lm. 3. δὴ ἄλλος L. διόλον HP. 6. δάκη Reg. δάκνηται P. 8. ἐρρήθη] ἐρρέθη L. 9. οἱ δὲ H. οἷδε HmP. 10. αὐτῶν τὸν L. αὐτοῖς, omissio τὸν, HP. 11. στρατιῶται L. στρατοῦ P. 12. ἀπόδονται Vat. ἀπόδοται HP. ἀπέδοτον L. ἀποδοῖντο Lm. 14. οὐ διαρκούσης] ἐνδιαρκούσης L. 15. οἱ γε L. ἐπεὶ γε P. 16. αὐτῆς] αὐτοῖς H: illud Hm. Om. L. 19. μασωμένων] μασσωμένων L. μασσαμένων HP.

tus equus, aliudve quidpiam suppedibat, is inter felicissimos numerabatur, quod carnibus extinctae pecudis curare genium posset. Vulgus omne nihil edebat aliud, nisi urticas, quae passim circa urbis moenia atque in ruderibus copiosissime nascuntur. Ac ne labra faucesque lacera-ret herbae asperitas, eas optime coctas mandebant. Ita quidem, ut dictum est, Romani, frumento furfureque emptis, reversi domum vitam trahebant, quamdiu aureos habuerunt his vero deficientibus, permutatione suppellectilis universae, quam ferebant in forum, diurnum sibi victum parabant. Denique, cum nec frumentum militibus Imperatoris sup-peteret, quod Romanis divenderent, uno Bessa paululum habente reli-quum, nec Romanis quicquam, quo emerent, superesset, cuncti ad urti-cas se converterunt. Cumque haec ipsa esca non sufficeret, neque ea famem explere possent, plerique exhaustis adductisque macie corpori-bus, et colore in luridum paulatim verso, spectris persimiles fiebant. Multi inter ambulandum, dum dentibus urticas conficerent, repente exa-nimes cadebant. Iam et stercore mutuo vescabantur, nec pauci violen-

πολλοί τε σφᾶς αὐτοὺς τῷ λιμῷ πιεζόμενοι διεχρήσαντο, ἐπεὶ οὐκ ἔτι οὔτε κύνας οὔτε μῦς εὔρισκον οὔτε ἄλλο τι ζῶον ὅτι σιτίζονται. ἦν δὲ τις ἐνταῦθα Ῥωμαῖος ἀνὴρ, πέντε παιδῶν πατήρ, ὃν δὴ περιστάντες οἱ παῖδες καὶ τῆς ἐσθῆτος ἀπτόμενοι τροφήν 5 ἔπραττον. ὁ δὲ οὔτε ἀνομιώξας οὔτε ὅτι ξυνεταράχθη ἐνδηλος γεγῶσ, ἀλλ' ἰσχυρότατα ἐν τῇ διανοίᾳ τὸ πάθος ὅλον ἀποκρυψόμενος, ἔκισθαι οἱ τοὺς παῖδας ὡς δὴ τροφήν ληφόμενους ἐκέλευεν. ἐπειδὴ τε ἐς τοῦ Τιβέριδος τὴν γέφυραν ἦλθε, δῆσας ἐπὶ τῷ προσώπῳ θοιμάτιον, τούτῳ τε τοὺς ὀφθαλμοὺς καλυψόμενος ἤλατο ἀπὸ τῆς γεφύρας ἐς τὸ Τιβέριδος ὕδωρ, θειωμένων τὰ 10 δρώμενα τῶν τε παιδῶν καὶ πάντων Ῥωμαίων, οἱ ταύτη ἦσαν. P 506 καὶ τὸ λοιπὸν οἱ τοῦ βασιλέως ἄρχοντες λαμβάνοντες χρήματα ἕτερα μεθῆκαν Ῥωμαίους ὅσοις ἐνθένδε βουλομένοις ἦν ἀπαλλάσσεισθαι. ὄλων τε ἀπολελειμμένων ἐνταῦθα οἱ ἄλλοι ἅπαντες 15 ὄχοντο φεύγοντες ὡς πη ἐκάστω δυνατὰ ἐγγόνει. καὶ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι τῆς δυνάμεως καταμαρανθείσης αὐτοῖς τῷ λιμῷ ἦδη πλεόντες ἢ ὀδῶ ἰόντες ἀπέθανον. πολλοὶ δὲ καὶ καταλειφθέντες πρὸς τῶν πολεμίων ἐν τῇ ὀδῷ διεφθύρησαν. Ῥωμαίων μὲν οὖν τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ δῆμῳ ἐκχωρήκει ἐς τοῦτο ἡ τύχη.

20 ιη'. Ἐπεὶ δὲ τὸ ξὺν τῷ Ἰωάννῃ καὶ Ἰσαάκ στρατεύματα ἐς Ἐπίδαμόν τε ἀφίκετο καὶ Βελισαρίῳ ξυνέμιξεν, Ἰωάννης μὲν ἅπαντας, διαπορθμεύσας τὸν κόλπον, ἡξίου περὶ ἰόντους ξὺν

2. οὔτε — οὔτε — οὔτε] οὐδὲ ter P.

8. ἐπειδὴ τε] ἐπεὶ δὲ L.

9. καλυψόμενος] καλυπτόμενος Reg.

10. τὸ Τιβέριδος] τοῦ τιβέριδος L.

11. τε om. L.

15. ἐκάστω δυνατὰ] ἕκαστος δυνατός Reg.

18. οὖν om. L.

20. Ἐπεὶ] ἐπειδὴ H. ἐπεὶ Hm.

22. τὸν κόλπον, ἡξίου] ἡξίου τὸν κόλπον L. *ibid.* ξὺν om. L.

tas sibi manus inferebant, urgente fame: cum nec canes amplius reperirent, nec mures, neque aliud quodpiam animal, quo cibarentur. Romanus tum quidam erat, liberorum quinque pater. Hic illis circumfusis, et dapes succussas veste potentibus, non ingemiscens, nec turbatum prae se animum ferens, sed corde penitus premens dolorem, imperavit venirent secum, quasi escam accepturi. Ut venit ad pontem Tiberis, reducta ad vultum veste, eaque velatis oculis, de ponte in fluvium se praecipitem dedit, rem spectantibus filiis ac Romanis, quotquot aderant. Deinde Caesariani Duces, alia pro abita expressa pecunia, Romanos omnes, quibus migrare placuit, dimiserunt. Paucis in urbe relictis, caeteri, quo cuique licuit, se proripere. Plurimos, vigore corporis absumpto fame, in ipsa navigatione, vel terrestri itinere, mors oppressit: multi in via ab hostibus comprehensi caesi que sunt. En quo fortuna Senatuum populumque Romanum adduxerat.

18. Cum Ioannis et Isaacs copias Epidamnum pervenissent, seque adiunxissent Belisario, Ioannes auctor erat, ut omnes trajecto sinu terrestri irent itinere, et quidquid incideret, coniuncte ferreat cum univer-

παντὶ τῷ στρατῷ κοινῇ τὰ προσπίπτοντα φέρειν. Βελισάριος δὲ ἀξύνφορον τοῦτο ἔδοξεν εἶναι, ἀλλὰ πλέουσι μὲν αὐτοῖς ἐς τὰ ἀμφὶ Ῥώμην χωρία μᾶλλον ξυνοίσειν. περὶ γὰρ ἰούσι χρόνον τε σφίσι τετρίψομαι πλείω καὶ τι ὑπαντιύσειν ἴσως ἐμπόδιον· Ἰωάννην δὲ διὰ τε Καλαβρῶν καὶ τῶν ταύτη ἐθνῶν ἰόντα ἐξελεύ-
Cσαι μὲν ὀλίγους κομιδῇ τοὺς ἐνταῦθα βαρβάρους ὄντας, ὑποχέ-
 ρια δὲ ποιησόμενον τὰ ἐντὸς κόλπου Ἰονίου ξυμμιῖξαι σφίσιν ἤκον-
 τα ἐς τὰ ἀμφὶ Ῥώμην χωρία. οὗ δὲ καὶ αὐτὸς καταίρειν τῷ
 ἄλλω στρατῷ διανοεῖτο. ᾤετο γὰρ πικρότατα πολιορκουμένων
 Ῥωμαίων, καὶ τινα, ὡς γε τὸ εἶκος, βραχυτάτην τούτων τρι-
 βήν τὰ ἀνήκιστα λυμανεῖσθαι τοῖς πράγμασι. καὶ πλέουσι μὲν
 ἀνέμου τε σφίσιν ἐπιφόρου ἐπιπεσόντος πεμπταίοις ἐς τὸν τῶν
 Ῥωμαίων λιμένα καταίρειν δυνατὰ εἶσεσθαι, στρατῷ δὲ ἐκ Ἀρ-
 σοῦντος περὶ ἰούσιν οὐδ' ἂν τεσσαράκοντα ἡμερῶν γενέσθαι. ταῦ-
Dτα Βελισάριος Ἰωάννη ἐπιστείλας παντὶ τῷ στόλῳ ἐνθένδε ἀπῆ-
 15 ρε· πνεύματος δὲ σκληροῦ σφίσιν ἐπιπεσόντος Ἀρσοῦντι προσέ-
 σχόν. οὐπερ οἱ Γότθοι αἰσθόμενοι, ὅσοι δὲ ἐτετάχατο ἐπὶ τῇ
 πολιορκίᾳ τοῦ ἐνταῦθα φρουρίου, διαλύσαντες τὴν προσεδρεύαν
 εὐθὺς κομίζονται ἀμφὶ πόλιν Βρεντέσιον, δυοῖν μὲν ἡμέραιν ὀδῶ
 Ἀρσοῦντος διέχουσαν, πρὸς δὲ τῇ ἀκτῇ τοῦ κόλπου κειμένην, **20**
 ἀτείχιστον οὖσαν, ὑποτοπάζοντες Βελισάριον αὐτίκα δὲ διαβή-
 σεσθαι τὸν ἐκείνη πορθμὸν, ἐς τε Τωτίλιαν τὰ παρόντα σφίσιν

2. ἔδοξεν] ἔδειξεν L. 4. καὶ τι] καὶ τι καὶ L. 5. Ἰωάννην
 δὲ] Ἰωάννην τε L. 10. τούτων om. L. 12. πεμπταίοις]
 πεμπταίοι H: illud Hm. 19. κομίζονται] εἰσκομίζονται Reg.
 ibid. Βρεντέσιον Reg. et H. Βρεντήσιον HmP. ibid. δυοῖν]
 δυοῖν L. 21. ὑποτοπάζοντες τε P. τε om. L.

so exercitu. Id ab re esse Belisarius indicabat; satius autem fore, si ipse quidem cum suis ad vicinam Romae oram navigaret; iter enim terrestre longiorem habiturum moram, et aliquid forte impedimenti: Ioannes vero per Calabriam eiusque viciniam incedendo, agentes ibi Barbaros, oppido paucos, exigeret, ac postquam regionem citra sinum Ionium positam subegisset imperio, copias secum iungeret ad oram Romae finitimam: quo et ipse cum exercitu reliquo appellere cogitabat. Cum enim Romani obsidione arctissima premerentur, vel minimam moram eorum rebus exitalem procul dubio fore arbitrabatur: ac mari quidem, si ventus secundus caset, ad portum Romanum quinto post die perveniri posse; terra autem Hydrunte copiis vel dies xi. non suffecturos. Haec ubi mandata dedit Ioanni Belisarius, inde solvit cum tota classe, et vento flante violento, Hydruntem appulit. Gotthi, qui huius urbis castellum circumsedebant, simul eum advenisse intellexerunt, soluta obsidione, ad urbem Brundisium concesserunt: quae Hydrunte bidui distat, in sinus littore sita, ac nuda moenibus. Mox Belisarium maris illius fretum transmissit-

ἀνίνεγκαν. ὁ δὲ πάντα τε τὸν στρατὸν ὡς θανάσιον ἐν πα- P 507
 ρουσκίῃ ἐποίησατο καὶ Γότθους τοὺς ἐν Καλαβρίᾳ ἐκέλευεν, ὕψη
 ἂν σφίσι δυνατὰ εἶη, τὴν δίοδον ἐν φυλακῇ ἔχειν. ἐπεὶ δὲ Βελι-
 σάριος πνεύματος ἐπιφόρου ἐπιπνεύσαντος ἐκ Ἀρνούτου ἀπέπλευ-
 5 σεν, οἱ τε Γότθοι ἀφροντιστήσαντες δίαιταν οὐ κατεσπουδασμί-
 νην ἐν Καλαβροῖς εἶχον καὶ ὁ Τωτίλας ἡσυχῇ μένων ἔτι μᾶλλον
 ἐφύλασσε τὰς ἐς Ῥώμην εἰσόδους, ὡς μὴ τι ἐσκομίζεσθαι τῶν
 ἐπιτηδείων δυνατὰ εἶη. ἐν τε τῷ Τιβέριδι ἐπενοῖε τάδε. χῶρον
 κατυροήσας ἢ μάλιστα ὁ ποταμὸς ἐν στενωῷ κύττεισιν, ὅσον ἀπὸ B
 10 σταδίων τῆς πόλεως ἐνεπήκοντα, δοκοὺς ἐς ἄγαν μακρὰς ἐκ τῆς
 ἐτέρας ὄχθης ἄχρι ἐς τὴν ἐτέραν ἐξικνουμένας ἐνταῦθα ἐς γαφύ-
 ρας κατέθετο σχῆμα. πύργους τε δύο ξυλίλους παρ' ἐκατέραν
 τὴν ὄχθην τεκτηνόμενος φυλακτῆριον κατεστήσατο μαχίμων ἀν-
 δρῶν, ὡς μηκέτι ἀκάτοις τισίν, ἢ πλοίοις ἄλλοις, ἐκ τοῦ πόρτου
 15 ἀναγομένοις ἐς τὴν πόλιν ἐσιτητὰ εἶη.

Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριος μὲν ἐς τὸν τῶν Ῥωμαίων λιμένα H 283
 κατῆρε, καὶ τὸ ξὸν τῷ Ἰωάννῃ στρατεύμα ζῆμεν. Ἰωάννης δὲ
 ἐς Καλαβρίαν διαπορθμύεται, Γότθων ἡκιστα αἰσθομένων· οἱ
 δὲ ἀμφὶ τὸ Βρεντέσιον, ὡσπερ ἐρρήθη, διατριβὴν εἶχον. δύο
 20 τε τῶν πολεμίων λυβῶν ἐπὶ κατασκοπῇ ὁδῷ ἰόντας τὸν μὲν ἔνα C
 εὐθὺς ἔκτεινεν, ἄτερος δὲ αὐτοῦ τῶν γονάτων λαβόμενος ζωργεῖ-
 σθαι ἤξιον. οὐ γὰρ ἀχρεῖός σοι, ἔφη, καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατῷ

2. γότθους τοὺς Reg. Γότθοις τοῖς P. 9. ἐν στενωῷ κύττεισιν]
 κύττεισιν ἐν στενωῷ L. 10. ἐνεπήκοντα] ἐνεπήκοντα P. 13. τὴν
 ὄχθην] τὴν om. L. 19. Βρεντέσιον] Vulgo Βρεντέσιον. *ibid.*
 ἐρρήθη] ἐρρήθη L.

rum rati; quo res loci essent, Totilae significarunt. Ille omnem exerci-
 tum, tanquam si obviam iturus esset, accinxit, et Gotthis, qui erant in
 Calabria, mandavit, ut pro virili parte transitum custodirent. At post-
 quam Belisarius, secundo usus vento, Hydrunte solvit, Gotthi, iam animo
 vacuo, se in Calabria negligentius gerere cooperunt, et Totilas, in ca-
 stris consistens, aditus omnes diligentius interclusit, ne quid rei cibariae
 Romam inferri posset. Haec vero supra Tiberim molitus est. Optato
 loco, ubi fluminis alveus angustissimus est, procul ab urbe stadiis xc.
 oblongas trabes, ab altera ripa ad alteram pertinentes, in pontis modum
 disposuit, ac ligneas turres duas in utraque ripa fabricatas, custodes in-
 didit bonos bellatores, ne actuariolis aliisque navigiis, Portu profectis,
 in urbem pateret aditus.

Interea Belisarius in portum Rom. pervectus, Ioannis copias expe-
 ctabat. Ioannes in Calabriam transfretaverat, Gotthis, qui ad Branda-
 sium, ut dictum est, morabantur, nihil persentientibus. Duobus hostium
 exploratoribus in via captis, alterum illico occidit: alter eius genua am-
 plexus, vitam poposcit: Nam, inquit, nec tibi, nec Romano exercitui in-

ἔσομαι. ἔρομένου δὲ αὐτὸν Ἰωάννου, τί δὲ οὐκ ἀπολούμενος
 ξυνοίσειν ποτὲ Ῥωμαίοις τε καὶ αὐτῷ μέλλοι Γότθοις ὡς ἤμιστα
 προσδεχομένοις, ὃ ἄνθρωπος ἐπιστήσειν αὐτὸν ὑπέσχετο. καὶ ὃς
 ἀτυχήσειν μὲν αὐτὸν τῆς δεήσεως οὐδαμῆ ἔφασκε, χρῆναι δὲ οἱ
 πρῶτα τὰς τῶν ἵππων νομὰς ἀναδεικνύναι. ἐπεὶ οὖν ὠμολόγησεν
 V 139 καὶ ταῦτα ὁ βάρβαρος, σὺν αὐτῷ ἦεν. καὶ πρῶτα μὲν τῶν πο-
 λεμίων τοὺς ἵππους νεμομένους καταλαβόντες ἀναθρόσκουσιν ἐς
 αὐτοὺς ἅπαντες, ὅσοι πεῖροι ὄντες ἐτύγχανον· οἱ δὲ πολλοὶ τε
 D καὶ ἄριστοι ἦσαν. ἔπειτα δὲ χωροῦσι δρόμῳ ἐπὶ τὸ τῶν ἐναν-
 τίων στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀνοπλοὶ τε καὶ ἀπαράσκευοι 10
 παντάπυσιν ὄντες καὶ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλεγνέτες αὐτοῦ μὲν
 οἱ πολλοὶ διεφθάρησαν, οὐδεμιᾶς ἀλκῆς μεμνημένοι, ὀλίγοι δὲ
 τινες διαφυγόντες παρὰ Τωτλιαν ἐκομίσθησαν. Ἰωάννης δὲ Κα-
 λαβροῦς ἅπαντας παρηγορῶν τε καὶ τιθασέων εἰς εὐνοίαν τοῦ
 βασιλέως ἐπηγάγετο, πολλὰ σφίσιν ὑποσχόμενος πρὸς τε βασι- 15
 λέως καὶ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἀγαθὰ ἔσσεσθαι. ἄρας τε, ὡς
 εἶχε τάχους, ἐκ τοῦ Βρεντεσιου, πόλιν καταλαμβάνει Κανούσιον
 ὄνομα, ἣ κίτται μὲν ἐν Ἀπουλοῖς πον μέσοις, πέντε δὲ ἡμερῶν
 ὁδῷ Βρεντεσιου διέχει ἐς τὰ πρὸς ἐσπέραν τε καὶ Ῥώμην ἴοντι.
 τούτου Κανουσιου πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχουσι Κάνναι, 20
 ἵνα δὴ λέγουσι Λιβύων στρατηγούντος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ἀν-
 νίβα τὸ μέγα πάθος ξυμβῆναι Ῥωμαίοις.

2. ξυνοίσειν] συνοίσειν L. *ibid.* μέλλοι L. μέλλει P. 4. οὐ-
 δαμῆ] οὐδαμῶς L. 5. ἀναδεικνύναι Reg. ἐνδεικνύναι P.
 9. ἐναντίων Reg. πολεμίων P. 10. ἀπαράσκευοι] ἀπαρασκευά-
 στοι Reg. 14. τιθασέων] Vulgo τιθασεῶν. *ibid.* εἰς] ἐς
 L. 17. βρεντεσιου L. Vulgo βρεντησιου. *ibid.* Κανούσιον]
 κανουσίον L, et infra. 18. Ἀπουλοῖς] ἀπολλοῖς L. 19. ἴοντι]
 ἰόντα L. 21. Ἀννίβα] ἀννιβάου Reg.

utilis ero. Interrogatus a Ioanne, quid commodi cum ipsi, tum exercitū
 Rom. allaturus esset, si servaretur? effecturum se promisit, ut ipse Got-
 thos improviso opprimeret. Assensus Ioannes illius precibus, ante omnia,
 equorum pascua ostendi sibi oportere dixit. Id quoque pollicito Barba-
 ro, cum ipso profectus est. Ac primum equis hostium pascentibus inie-
 ctis manibus, in eos insiliunt quicunque pedibus venerant, numero sane
 multū fortissimūque: tum ad hostilia castra cursum intendunt. Inermes
 imparatosque Barbaros inopinatus impetus adeo percussit, ut virtutis ob-
 litū penitus ceciderint ibi plurimi: elapsi pauci ad Totilam se contule-
 rint. Ioannes Calabrorum animos dulci alloquio ac blanditiis Imperatori
 conciliavit, multa illis bona cum ab ipso, tum ab exercitu Romano spon-
 deans. Digressus prope Brundasio, Canusium occupat, urbem in media
 sitam Apulia, ac Brundasio diremptam itinere decurrit v. ad oceanum et
 Romam versus. Canusio stadiis xxv. absunt Cannae; ubi ingentem omnem
 cladem Romanis ab Annibale Peenorum Duce illatam ferunt.

Ἐταῦθα Τουλλιανός τις, Βεναντίου παῖς, ἀνὴρ Ῥωμαῖος, P 508
 δύναμιν πολλὴν ἔν τε Βρυτίοις καὶ Λευκανοῖς ἔχων, Ἰωάννη
 ἐς ὄψιν ἤκων ἤπιατο μὲν τὸν βασιλέως στρατὸν τῶν πρόσθεν ἐς
 Ἰταλιώτας αὐτοῖς ἐργασμένων, ὡμολόγει δέ, ἦν τινι τὸ λοιπὸν
 5 ἐπιεικεία ἐς αὐτοὺς χρήσονται, Βρυτίους τε καὶ Λευκανοὺς ἐγ-
 χυριεῖν σφίσι, κατηκόους βασιλεῖ αὐθις ἐς φόρου ἀπαγωγὴν ἐσο-
 μένους οὐδέν τι ἦσσαν ἢ πρότερον ἦσαν. οὐδὲ γὰρ ἐκόντας αὐ-
 τοὺς προσκεχωρηκέναι βαρβάροις τε καὶ Ἀρειανοῖς οὖσιν, ἀλλ'
 ὡς μάλιστα πρὸς μὲν τῶν ἐναντίων βιαζομένους, πρὸς δὲ τῶν
 10 βασιλέως στρατιωτῶν ἀδικουμένους. Ἰωάννου δὲ πάντα ἰσχυρι-
 ζόμενον πρὸς αὐτῶν τὸ λοιπὸν Ἰταλιώταις τάχαθ' ἔσσεσθαι, ξὺν
 αὐτῷ ὁ Τουλλιανός ἦε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὑποψία οὐδεμιᾷ οἱ στρα-
 τιώταις Ἰταλιώτας ἔτι εἶχοντο, ἀλλὰ τὰ πλείστα τῶν ἐντὸς κόλ-
 που Ἰονίου φιλίᾳ τε αὐτοῖς καὶ βασιλεῖ ἐγεγόνει κατήκοα.
 15 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα Τωτίλας ἤκουσε, Γότθων τριακοσίους ἀπο-
 λεξάμενος ἐς Καπύην πέμπει. οἷς δὴ ἐπέστελλεν, ἐπειδὴν τὸ
 ξὺν τῷ Ἰωάννῃ στράτευμα ἐνθίνδε ἴδοιεν ἐς Ῥώμην ἰόντας,
 ἐπεσθαι σφίσιν αἰσθῆσιν αὐτοῖς οὐδεμίαν παρεχομένοις· αὐ-
 τῷ γὰρ τὰ ἄλλα μελήσειν. δείσας τε διὰ ταῦτα Ἰωάννης μὴ
 20 ἐς κύκλωσιν τῶν πολεμίων τινὰ ἐμπέσοι, παρὰ Βελισάριον
 μὲν οὐκέτι ἦε, ἐς δὲ Βρυτίους καὶ Λευκανοὺς ἐχώρει. ἦν δὲ

1. Τουλλιανός] τουλιανός H, et infra. 2. Βρυτίοις] βρυτιτίους
 Reg. 3. τῶν — ἐργασμένων] τὸν — ἐργασμένον L. 4. Ante
 αὐτοῖς in L lacuna, et in marg. λέπει, πέμπειν, πολλὰ κακὰ
 αὐτοῖς. 5. Βρυτίους] βρυτιτίους L. 9. δὲ τῶν] Vulgo δὲ
 τοῦ. 11. αὐτῶν] αὐτὸν L. ibid. τάχαθ' L. τὰ ἀγαθὰ P.
 12. καὶ ἀπ' L. Aberat καὶ. ibid. οὐδεμιᾷ οἱ στρατιώταις] οἱ
 στρατιώται οὐδεμιᾷ L. 21. Βρυτίους] βρυτιτίους L.

Hic Venantii filius Tullianus, Romanus genere, inter Brutios ac Lu-
 canos plurimum pollens, Ioannem adiit, deque facinoribus in Italos a Cae-
 sariano exercitu antea admisis questus, recepit, si quid clementiae illis
 in posterum exhiberetur, se ita Brutios Lucanosque in ius ac ditionem
 Imperatoris revocaturum, ut ei vectigalia perinde ac prius penderent:
 quippe qui Barbaris, iisque Arianis, non sponte se dedidissent, at cum
 hostium vi, tum maxime Caesarianorum militum iniuriis adacti. Ubi Io-
 annes omni asseveratione affirmavit, illos deinceps benefactores Italii,
 Tullianus ei comitem sese addidit. Ex illo ab Italis timere sibi milites
 desierunt, ac fere omnia citra sinum Ionum habuerunt amica subditaque
 Imperatori.

De his certior factus Totilas, lectos cco. Gotthos Capnam mittit,
 iubetque, ubi Ioannis copias inde Romam euntes viderint, pone sequi in-
 casutas: carnae cactera sibi fore. Quapropter veritus Ioannes ne ab ho-
 stibus circumveniretur, omnia ad Belisarium profectioe, ad Brutios et
 Lucanos concessit. Quidam erat inter Gotthos Recimundus, vir insignis:

Procopius II.

23

τας ἐν Γότθοις Ῥεκμοῦνδος, ἀνὴρ δόκιμος, ὅπερ ὁ Τωτίλας
 C ἐπὶ τῇ Βρυτιῶν φρουρᾷ καταστησάμενος ἔτυχε, Γότθων τε καὶ
 Ῥωμαίων στρατιωτῶν καὶ Μαυρουσίων αὐτομόλων τινὰς ἔχοντα,
 ἐφ' ᾧ ξὺν αὐτοῖς τὸν τε κατὰ Σκύλλαν φυλάξει πορθμὸν καὶ τὴν
 ταύτην ἤونا, ὥς μήτε ἐνθένδε τινὲς ἀπαίρειν ἐς Σικελίαν μήτε ἐκ
 τῆς νήσου ἐνταῦθα καταπλεῖν ἀδείστερον οἴοι τε ᾧσι. τούτω
 τῷ στρατῷ μεταξὺ Ῥηγίου τε καὶ Βίβωνος ἀπροσδόκητός τε καὶ
 αὐτάγγελος Ἰωάννης ἐπιπεσῶν κατέπληξέ τε ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, οὐ-
 δεμιᾶς ἀλκῆς αὐτοὺς μεμνημένους, καὶ αὐτίκα ἐς φυγὴν ἔτρεψε.
 καὶ οἱ μὲν ἐς τὸ ὕρος, ὃ ταύτη ἀνέχει, δύσβατόν τε ὄν καὶ ἄλ- 10
 Η 284 λως κρημνῶδες, κατέφυγον, Ἰωάννης δὲ διώξας τε καὶ ξὺν τοῖς
 πολεμοῖς ἐν τῷ ἀνάντει γινόμενος, οὕτω τε σφῶς αὐτοῦς ἐν ταῖς
 D δυσχωρίαις κρατυναμένοις ἐς χεῖρας ἔλθῶν, πλείστους μὲν τῶν
 τε Μαυρουσίων καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἔκτεινεν, ἰσχυρότατα
 ἀμνημονέους, Ῥεκμοῦνδον δὲ καὶ Γότθους ξὺν τοῖς λοιποῖς ἄπυ- 15
 σιν ὁμολογίᾳ εἶλεν. Ἰωάννης μὲν ταῦτα διαπεπραγμένος αὐτοῦ
 ἔμεινε, Βελισάριος δὲ Ἰωάννην ἐς ἀεὶ παραδοκῶν ἥσυχῃ ἔμεινεν.
 ἐμίμητό τε ὅτι δὴ οὐ διακινδυνεύσας τε καὶ τοῖς ἐν Κυπῆι γυ-
 λιάσουσι τριακοσίοις οὖσιν ἐς χεῖρας ἦκων ποιῆσθαι τὴν δίοδον
 ἐνεχείρησε, καίπερ βαρβάρους ἀριστίνδην ξυνελεγμένους ξὺν αὐ- 20

2. Βρυτιῶν] βριτιῶν L. 5. ἤονα] ἡῖονα L. *ibid.* ἐνθένδε
 τινὲς] τινὲς ἐνθένδε L. 7. μεταξὺ Ῥηγίου] μεταρρηγίου L.
ibid. Βίβωνος] βέβωνος H. βεύωνος Reg. 8. αὐτάγγελος L.
 ἀκατάγγελος P. 9. ἀλκῆς] ἄλλης ἀλκῆς L. 12. ἐν ταῖς δυσ-
 χωρίαις L. ἐς τὰς δυσχωρίας P. 13. κρατυναμένοις] κρατυ-
 ναμένους H. κρατυνομένοις L. 19. δίοδον] διώξιν Reg.
 20. ἀριστίνδην L. ἀριστινδην HP.

quem Totilas Brutis praeposuerat, secum Gotthos et Romanos aliquot
 milites Maurosque transfugas habentem, ut cum illis Scyllaeum fretum
 ac littus illud obsidens, caveret, ne quis inde in Siciliam solvere, vel ex
 insula appellere illuc impune posset. Ioannes inopinata celeritate adven-
 tus sui famam praecurrens, copias illas inter Rhegium et Vibonem invasit,
 subitae impressione adeo perculit, ut virtutis prorsus immemores e vesti-
 gio terga verterint. In montem, qui prope eminent difficilis aditu ac praeceps,
 se receperunt. Ioannes in acclivi hostes assecutus, et antequam inter derupta
 se munirent, adortus, Maurorum Romanorumque militum validissime repu-
 gnantium maximam partem concidit: Recimundum et Gotthos cum reliquis
 omnibus in deditonem accepit. Re Ioannes ita gesta ibi restitit. Diem ex die
 expectans avidissime Belisarius, nihil movebat, et Ioannem vituperabat,
 quod, quamvis Barbarorum florem haberet secum, ferro et collata cum
 trecentis Capuae praesidiarii manu, viam sibi facere non tentaret. At

τῷ ἔχων. Ἰωάννης δὲ τὴν δίοδον ἀπογνοὺς ἐπὶ Ἀπουλίαν ἐχώρησεν, ἐν τε χωρίῳ Κερβαρίῳ καλουμένῳ ἠσύχαζε.

19'. Δείσας οὖν Βελισάριος ἀμφὶ τοῖς πολιορκουμένοις, P 509
V 140
μή τι ἀνήκεστον δρῶσιν τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀπορίᾳ, δὴ δὴ
5 τρόπῳ τὰ ἐπιτήδεια ἐς Ῥώμην ἐσκομίζεν διανοοῖτο. καὶ ἐπεὶ
δύναμιν ἀξιόμαχον πρὸς γε τοὺς πολεμίους οὐδαμῇ εἶχεν, ὥστε
μάχῃ ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς αὐτοὺς διακρίνεσθαι, πρότερον ἐπενόει
τάδε. ἀκράτους δὴ ἐς ἄγαν εὐρείως ζεύξας τε καὶ λίαν ἐς ἀλλή-
λας ἔτρησας, πύργον ξύλινον ἐπ' αὐταῖς ἐτεκτῆναιτο, πολλῶ
10 καθυπέρτερον τῶν τοῖς πολεμίους ἐν τῇ γεισίῳ πεποιημένων.
ἔνυμμετρον γὰρ αὐτοῖς ἐς τὸ ἀκριβὲς ἔτυχε πρότερον, πέμ-
ψας τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς, ὅπερ ἐς τοὺς βαρβάρους ἀτόμο-
λοι δῆθεν τῷ λόγῳ ἐπέλλοντο. θρόμωνάς τε δικοσμούς τελεσει B
ξύλινους περιβαλὼν ἐς Τιβεριν κατέθηκε, πανταχόθι τῶν ξυλίνων
15 τεχνῶν τρυπήματι ποιησόμενος, ὅπως δὴ βάλαιεν τοὺς πολεμίους
ἐνθένδε σίσι δυνατὰ εἶη. οἷόν τε οὖν καὶ ἄλλα τῶν ἐπιτηδείων
πολλὰ τοῖς δρῶμασι τούτοις ἐνθήμενος στρατιωτῶν αὐτοῦ τῶν
μυχιωτάτων ἐπλήρου. στρατιώτας δὲ ἄλλους πεζοὺς τε καὶ
ἰππεῖς ἐκατέρωθεν ἐν χωρίοις ἐγχοῖς τισιν ἀμφὶ τὰς τοῦ Τιβέρι-
20 δος ἐκβολὰς ἔστησεν, οὓς δὴ ἐκέλευσε μένειν τε αὐτοῦ καὶ, ἦν
τῶν πολεμίων τινὲς ἐπὶ τὸν πόρτον ἴωσι, διακωλύειν δυνάμει τῇ
πάσῃ. τὸν δὲ Ἰσαύκην ἐς τὸν πόρτον ἰσαχυρῶν τῆν τε πόλιν C
καὶ τὴν γυναικα παρέδωκε καὶ εἴ τι ἄλλο ἐνταῦθα ἔχων ἐτόγγανε.

1. Ἀπουλίαν] ἀπουλίαν L. 3. τοῖς om. L. 5. ἐσκομίζεν] ἐσκομίζειν L.
8. ἀλλήλας] ἀλλήλους L. 12. ἐς τοὺς] εἰς τοὺς L. 20. οὓς δὴ Reg. οἷς δὴ P.

Ioannes, desperato transitu, in Apuliam cessit, et Cervarii (id loco nomen) stativa habuit.

19. Veritus Belisarius, ne obsessos Romanos ad gravius aliquid statuendum impelleret annonae penuria, comaeatus Romam quoquo modo inferre meditabatur. Et quoniam erat infirmior, quam ut acie in campo cum hoste decerneret, haec prius excogitavit. Iunctis ac valide connexis duabus scaphis latioribus, ligneam turrim imposuit, multo illis editior, quas ad pontem hostes condiderant. Earum enim mensuram probe ante compererat per quosdam ex suis, qui ad Barbaros transfugium simularant. In Tiberim ducentos induxit dromones, munitos tabulis, quas ad murorum formam eductas crebris foraminibus distinxit, ut in hostes tela inde emitti possent. Frumento in hos dromones cum aliis cibariis multis imposito, eosdem militibus fortissimis complevit. Milites alios pedes equitesque utrinque ad Tiberis ostia in locis quibusdam firmis disposuit, ibique stare iussit, ac totis viribus prohibere hostem, si qui peterent Portum. Inducto huc Isaaci oppidum uxoremque suam, et quicquid inibi repositum habebat, commisit, praecipueque, nullo inde pacto

καὶ οἱ ἐπίστευτε μηδεμιᾶ ἐνθένδε μηχανῇ ἀπαλλάσσεσθαι, μηδ' ἦν Βελισάριον πύθνηται πρὸς τῶν πολεμίων ἀπολωλέναι, ἀλλὰ τῆς φυλακῆς ἐς αἰεῖ ἔχασθαι, ὅπως, ἦν τι σφίσιν ἐναντίωμα ὑπαντιάζη, ἔξουσιν ὅπη διαφυγόντες σωθήσονται. ὀχύρωμα γὰρ ἄλλο ταύτης δὴ τῆς χώρας οὐδαμῇ εἶχον, ἀλλὰ πάντα σφίσι πανταχόθεν πολέμια ἦν. αὐτὸς δὲ ἐς ἓνα τῶν δρομίωνων ἐμβύς τοῦ τε στόλου ἤγειτο καὶ τὰς ἀκάτους ἐφέλκειν ἐκέλευεν, οὗ δὴ τὸν πύργον ἐτύγγαυε τεκτηνόμενος. τοῦ δὲ πύργου ὑπερθεῖν λέμβον D τινὰ ἔθετο, πίσεως τε καὶ θείου καὶ ῥητήνης αὐτὸν ἐμπλησάμενος καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅσα δὴ τοῦ πυρὸς βρωῖσις ὀξυτάτη γίνεσθαι πέφυκε. κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν τοῦ ποταμοῦ ὄχθη, ἣ 10 ἔστιν ἐκ τοῦ πόρτου ἐς Ῥώμην ἰόντι, περὶ παραβεβοθηκέει στρατός. πέμψας δὲ καὶ παρὰ Βέσσαν τῇ προτεραιᾷ ἐκέλευε τῇ ἐπιγενησομένῃ ἡμέρᾳ πολλῶν στρατιῶν ἐπεξιώντι ζυγυαζέει τὰ τῶν πολεμίων στρατόπεδα, ὅπερ οἱ καὶ πρότερον ἐπιστελάς 15 πολλὰκις ἤδη ἐτύγγαυεν. ἀλλὰ Βέσσας οὔτε πρότερον οὔτε ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐπιτελῆ ποιεῖν τὰ ἐπαγγελόμενα ἔγνω.

P 510 ἔτι γὰρ οἱ μόνῳ τι τοῦ σίτου ἐλλείπτο, ἐπεὶ ὅσον ἐς Ῥώμην οἱ Σικελίας ἄρχοντες πρότερον ἐπεμψαν τοῖς τε στρατιώταις 20 ἐπαρκέσοντα καὶ τῷ δήμῳ παντὶ, αὐτὸς ὀλίγον μὲν κομιδῇ τῷ δήμῳ ἄφηκε, τὸν δὲ πλείστον κεκομισμένος ἐπὶ τῷ τῶν στρατιωτῶν λόγῳ ἀπέκρυψεν, ὄνπερ τοῖς ἐκ βουλῆς ἀποδεδο-

1. ἐπίστευτε Reg. ἐπίστευτε P. 5. πανταχόθεν] πανταχόσε L.
 6. ἐμβύς] ἐσβάς L. 7. τὰς om. L. 15. πρότερον] πρώτα
 Reg. 16. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 17. τὰ om. L.
 22. στρατιωτῶν] στρατηγῶν L: illud Lm. *ibid.* τοῖς ἐκ]
 τῆς L.

pedem efferret, ne allato quidem nuntio caesum ab hostibus Belisarium; et in custodiam semper insisteret, ut, si quid adversi contingeret, receptum aliquem haberent. Et vero nullum ipsis in eo tractu munimentum restabat, erantque ubivis omnia inimica. Ipse consensu dromone, clausi ducem se praebuit, et scaphas trahi iussit, in quibus ligneam turrim construxerat. Turri lembum superposuit, pice, sulphure, resina, et aliis cuiusquomodolibet, igni promptissime concipiendo alendoque idoneis, plenum. In altera amnis ripa, qua a Portu Romam itur, praesto aderat peditatus. Prædie Belisarius Bessae miserat, ut die sequenti pluribus eductis copiis castra hostium fatigaret: quod ipsum iam ante eadem saepe denuntiarat. Verum Bessas nec prius, nec modo in hoc congressu mandata exequi voluit. Adhuc enim ipsi soli nonnihil frumenti supererat. Quippe annonae, quam antea Duces Romam ex Sicilia miserant, militibus omnique populo suffecturam, ille perexigua parte concessa populo,

μένος χρημάτων μεγάλων διαλύεσθαι τὴν πολιορκίαν ἥμιστα ἤθελε.

Βελισάριος μὲν οὖν καὶ Ῥωμαίων στόλος πόνου ἀναπλέον-
τες, ἄτε τοῦ ρεύματος σφίσις ἀντιστατοῦντος, ἤσαν. Γότθοι
5 δὲ οὐδαμῆ ὑπηγνίαζον, ἀλλ' ἐν τοῖς χαρακώμασις ἤσυχῃ ἔμι-
νον. ἤδη δὲ Ῥωμαῖοι ἄγχιςτα τῆς γεφύρας γενόμενοι φρουρῆ
πολεμίων ἐνέτυχον, οἳ δὲ ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ σειρῆς σι- B
δηρῆς ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐτετάχαστο, ἦν οὐ πολλῶ πρότερον ἐνταῦθα
ἐναποθέμενος Τωτίλας ἔτυχεν, ἐκ τῆς ἐτέρας τοῦ Τιβέριδος ὄχ-
10 θῆς ἄγχι ἐς τὴν ἐτέραν ἔξικνουμένην, ὅπως δὲ μηδὲ ὄσον ἐς τὴν
γέφυραν ἵνασι οἳ ἐναντιοὶ εὐπετῶς δύνωνται. καὶ αὐτῶν βάλ- H 285
λοντες τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ τρεψάμενοι καὶ τὴν ἄλσιν ἀνε-
λόμενοι εὐθὺ τῆς γεφύρας ἐχώρησαν. ἐπειδὴ τε τάχιστα ἐς αὐ- V 141
τὴν ἡλθον, ἔργου εἶχοντο, οἳ τε βύρβαροι ἐκ τῶν πύργων ἡμό-
15 νοντο καρτερώτατα. ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῶν χαρακωμάτων ἔξανα-
στάντες ἐπὶ τὴν γέφυραν δρόμῳ ἐχώρουν. τότε δὲ Βελισάριος
τὰς ἀκάτους, ἐφ' ὧν ὁ πύργος πεποιεῖται, ὡς ἀγχοτάτω ἀγαγὼν C
θατέρου τῶν πολεμίων πύργου, ὅς δὲ ἐπὶ τῆς κατὰ πόρτον ὁδοῦ
ἐκ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ εἰστήκει, ἐκλίπει τὸν λέμβον
20 ὀφάφυστας ὑπερθεῖν τῶν πολεμίων τοῦ πύργου ῥίπτειν. καὶ
Ῥωμαῖοι μὲν κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. ἐμπεισὼν δὲ τῷ πύργῳ ὁ λέμ-
βος αὐτόν τε αὐτίκα μάλα ἐνέπηρσεν καὶ ζῶν αὐτῷ Γότθους

7. οὗ δὲ] οὗ δὲ H: sed οὗ δὲ Hm. *ibid.* σειρῆς σιδηρῆς] σειρῆ
σιδηρῆ H: illud Hm. 17. ἀγχοτάτω] ἀγχιτάτω L. 18. πολε-
μίων] πολέμων L. 20. ῥίπτειν] ῥίπτειν L.

maximam reconsiderat, interversam specie militaris annonae. Et quia Senatoribus magno id pretio distrahebat, solvi volebat obsidionem.

Ergo Belisarius ac Romana classis cum sudore multo, adverso flumine navigantes, pergebant: Gotthi nusquam obsistebant obviam, seque continebant in castris. Romani, iam ponti proximi, praesidium offendunt hostium: qui ad fluvium hinc inde locati fuerant, custodiendae causa catenae ferreae, quam ibi Totilas paulo ante ab altera ripa ad alteram tetenderat, ut hostibus facultas omnis ad pontem subeundi praecideretur. Telis Barbaros partim conficiunt: alii dissipatis, ac sublata catena, ad pontem recta contendunt: quem simul ut attingere, res geri coepta est. E turribus Barbari fortissime resistebant: iamque illi castris egressi ad pontem properabant. Tum Belisarius, scaphis, quibus turrim superstruxerat, ad alteram applicitis hostium turrim, quae propter viam Portuensem flumini imminabat, lembum incensum supra turrim hostilem devolvi iussit. Imperata Romani faciunt. Illapsus turri lembus, puncto temporis eam igni corrumpit: quo Gotthi una arserunt omnes, ad ducen-

ἅπαντας, ἐς διακοσίους μάλιστα ὄντας. ἐκαύθη δὲ καὶ Ὀσδας
 ζὸν αὐτοῖς, ὃς αὐτῶν ἦρχε, Γότιθων ἀπάντων μαχιμώτατος ὢν.
 Θαρσήςαντες δὲ ἤδη Ῥωμαῖοι τοὺς ἐκ τῶν χαρακωμάτων ἐπιβε-
 βοθηθῆκότας βαρβάρους ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἔβαλλον. οἱ δὲ
 καταπεπληγμένοι τοῖς ξιμπεσοῦσι τρέψαντες τὰ ῥῶτα, ὡς ἕκα- 5
 στός πη ἠδύνατο, ἐς φυγὴν ὤρμητο. τῆς τε γερύρας Ῥωμαῖοι
 D ἤπιοντο καὶ αὐτὴν ἔμελλον αὐτίκα μύλα διαφθείραντες πρόσω ἰέ-
 ναι, ἕς τε Ῥώμην κομίζεσθαι οὐδενὸς ἔτι ἀντιστατοῦντος. ἀλλ'
 ἐπεὶ οὐκ ἦν ταῦτα βουλομένη τῇ τύχῃ, τῶν τιнос φθονερῶν δαι-
 μόνων μηχανὴ γέγονεν, ἣ τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἔφθειρε τρόπῳ 10
 τοιῷδε.

Ἐν ᾧ τὰ στρατόπεδα τῆδε, ἥπερ ἐρρήθη, ἐφίετο, ἐν τού-
 τῳ τις φήμη ἐπὶ πονηρῶ τῷ Ῥωμαίων ἐς πόρτον ἦλθεν, ὡς νι-
 κῆν μὲν Βελισάριον, ἀνέλοιτο δὲ τὴν ἄλυσιν, διαφθείρας τοὺς
 ταύτη βαρβάρους καὶ τὰ ἄλλα, ἔπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται. 15
 Ἰσαάκης δὲ ταῦτα ἀκούσας οὐκέτι οἴος τε ἦν ἐν αὐτῷ μένειν, ἀλ-
 λά κλέους τοῦδε μεταλαγῆν ἐν σπουδῇ εἶχε. τῶν τε Βελισαρίου
 ἐντολῶν ἀλογήσας, ὅτι τάχιστα ἐς τὴν ἐτέραν τοῦ ποταμοῦ ὄχ-
 θην, ἥπερ Ὀστία ἐστίν, ἀπιὼν ὤχετο. καὶ τῶν στρατιωτῶν,
 P 611 οὓσπερ ἐνταῦθα Βελισάριος καταστησάμενος ἔνυχεν, ἰππῆς ἐπα- 20
 γόμενος ἕκατὸν ἐπὶ τὸ τῶν πολεμίων χαρακωμα ἤλαυεν, οὗ Ῥου-

1. „ὄντας. ἐκαύθη Ὀσδας] Sic emendavi, iuvante Vat. quae in aliis codicibus sententiam efficiunt perturbatam.“ MALT. ὄντας, ἕκαυσε. καὶ ὃς δὲ H. ὄντας, ἐκαύθη δὲ καὶ ὃς δὲ L, unde δὲ καὶ inserui. Osdeus Pers. 2. ζὸν] εὖν L. 4. ἔβαλλον] ἔβαλον L. 9. φθονερῶν] φανερῶν H. 12. τὰ στρατόπεδα] τὰ om. L. 13. πονηρῶ] πονήρῳ P. ibid. τῷ] τῶν L. ibid. ἦλθεν] ἐλθοῦσα περιήγγισεν Reg. 16. Ἰσαάκης] Ἰσαάκιος L. 18. ἐντολῶν] ἐντολῆς I. 19. ἥπερ Ὀστία ἐστίν om. L. 21. Ῥουδέριχος] ρουδέριχος H, et infra.

tos fere. Eodem incendio perii illorum dux Osdas, Gotthorum omnium bellicosissimus. Iam Romani fidenti animo Barbaros, qui e castris sube-
 dio venerant, telis magis ac magis impetere: illi casu percussi terga da-
 re, et pro se quisque in fugam ruere. Pontem contingebant Romani, ac
 parabant, eo protinus rupto, progredi, et absque ullo impedimento Ro-
 manam petere. At quoniam Fortunae aliter visum erat, fraus invidi cuius-
 dam Daemonis rem Romanam hoc modo perdidit.

Dum ita, ut dictum est, sese habent exercitus, interea ortus in Ro-
 manorum perniciosum rumor ad portum venit, vicisse Belisarium, amovisse
 catenam, caesis custodiibus illius Barbaris; et caetera, quae supra nar-
 ravi, nuntiat. His auditis, impotens animi Isaces, in partem huius glo-
 riae venire ardet, spreisque Belisarii mandatis, ad Ostiensem fluminis
 ripam advolat, atque ex militum numero, quos illic Belisarius collocave-
 rat, assumptis centum equitibus, in castra hostium, quibus praecerat Ru-

δέριχος ἤρχεν, ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ἐπειθ' αὖτε ἐκ τοῦ
 αἰφνιδίου τοῖς ἐκείνῃ βαρβάρους ἄλλους τέ τινας καὶ Ρουδέριχον
 ὑπαντίασαντα ἐπληξεν. οἱ δὲ Γότθοι εὐθὺς λιπόντες τὸ στρα-
 τόπεδον ὑπεχώρησαν, ἢ πλῆθος πολεμίων ὑποτοπήσαντες ἀμφὶ
 5 τὸν Ἰσαάκην ὀπισθεν εἶναι, ἢ τοὺς ἐναντίους ἐξαπατῶντες, ὅπως
 δὴ αὐτοὺς, ὅπερ ἐγένετο, ἐλεῖν δύνωνται. οἱ μὲν οὖν ζῆν τῷ
 Ἰσαάκῃ εἰσδύσαντες ἐς τὸ τῶν πολεμίων χαράκιωμα τὸν τε ἄργυ-
 ρον, ὅπερ ἐνταῦθα ἔκειτο, καὶ τὰ ἄλλα χρήματα ἤραζον.
 ἀνυστρέψαντες δὲ αὐτίκα οἱ Γότθοι πολλοὺς μὲν κτείνουσι τῶν B
 10 ἐναντίων, ζῶντα δὲ Ἰσαάκην ζῆν ἐτέροις τισὶν οὐ πολλοῖς εἰλον.
 ἤκοντές τε ἱππεῖς παρὰ Βελισάριον δρόμῳ ἀγγέλλουσιν ὅτι δὴ
 ἔχοιτο πρὸς τῶν πολεμίων Ἰσαάκης. Βελισάριος δὲ καταπλαιγίς
 τε οἷς ἤκηκται καὶ οὐ διερευνησόμενος ὁποῖα ποτὲ μηχανῆ Ἰσαά-
 κης ἀλώη, ἀλλ' αὐόμενος τὸν τε πόρτον καὶ τὴν γυναῖκα αἰτωῶ
 15 ἀπολωλέναι καὶ ἅπαντα διεφθάρθαι σφίσι τὰ πράγματα, ἄλλο
 τε οὐδὲν ἀπολελεῖσθαι ὀχύρωμα, ὅπη ἂν καταφυγόντες τὸ λοι-
 πὸν σώζοιντο, ἐς ἀμασίαν ἐμπέπτωκεν, οὐ γυγνὸς αἰτῶ πρότε-
 ρον τοῦτό γε. διὸ δὴ κατὰ τύχος ὀπίσω ἐπήγε τὸ στρατεύμα,
 ὡς ἐπιθησόμενος μὲν ἀπαρυσκέοις εἶι τοῖς πολεμίοις οἷσιν, ἀνα-
 20 σωσόμενος δὲ πίσῃ μηχανῇ τὸ χωρίον. οὕτω μὲν ὁ Ῥωμαίων C
 στρατὸς ἐνθ' ἔνδε ἄπρακτοι ἀνεχώρησαν. ἐν δὲ τῷ πόρτῳ γενό-
 μενος Βελισάριος, τὴν τε Ἰσαάκου μανίαν ἔγνω καὶ τῆς οὐδέον οἱ

6. δύνωνται L. δύνανται P.

7. εἰσδύσαντες] δέισαντες L.

9. αὐτίκα οἱ γότθοι L. οἱ Γότθοι αὐτίκα P.

14 αὐτοῦ οὐ. L.

16. καταφυγόντες] καταλιπόντες L.

19. ἀπαρυσκέοις] ἀτάκτοις Reg.

ibid. οὐσι addidi ex Reg.

22. Ἰσαάκον] Ἰσαά-
κίον L.

dericus, vir egregius bello, invehitur. Repentino in Barbaros ibi posi-
 tos facto impetu, cum nonnullos alios vulneravit, tum ipsum, qui occur-
 rerat, Rudericum. Quare Gotthi, statim relictis castris, se subduxerunt,
 post Isaacem maiores hostium copias adesse rati, vel dolo adversarios
 deludentes; ut eos, quod et factum est, capere possent. Castra hostium
 Isaaces, et qui ipsum sequebantur, ingressi, argentum illic repositum cae-
 terasque opes diripiunt. Reversi exemplo Gotthi, multis peremptis,
 Isaacem cum paucis aliis vivum capiunt. Belisarium citato cursu adeunt
 equites, et in manus hostium Isaacem veniasse nuntiant. Belisarius au-
 ditus attonitus, quo modo captus Isaaces fuisset omisit quaerere:
 actumque putans de Portu, uxore, et rerum summa, neque ullam sibi
 munitionem reliquam esse, in quam postmodum se tuto reciperent, in stu-
 pore decidit: quod certe ipsi nunquam ante contigerat. Itaque e ve-
 stigio rediit exercitum, eo consilio, ut hostes imparatos adoriretur, at-
 que oppidum omni ope recuperaret. Ita quidem Rom. exercitus inde re
 infecta discessit: ubi vero Portum attigit Belisarius, Isaacem insaniasse,

αὐτῷ ξυμβάσης ταραχῆς ἦσθετο, τῷ τε τῆς τόχης ἐναντιώματι περιώδυνος γεγώνως ἐνόσει τὸ σῶμα. πυρετὸς γὰρ ἐπιγενόμενος ἐς χρόνον μῆκος ὑπερφυῶς τε αὐτὸν ἠλίω καὶ ἐς κίνδυνον θανάτου ἦγεν. ἡμέραικ δὲ δυοῖν ὕστερον Ῥουδερίχῳ τε ξυνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον καὶ ὁ Τωτίλας περιαλιγίσας τῇ ξυμφορᾷ τὸν 5 Ἰσαάκην διέφθευρε.

D
V 142 κ'. Βέσσας τε τὸν σίτον ἔτι μᾶλλον ἀπεμπολῶν ἐπλούτει, πρυτανευούσης αὐτῷ τὰς τιμὰς τῆς τῶν δεομένων ἀνάγκης. καὶ ὄλος εἰς μέριμναν τὴν περὶ ταῦτα ἐσπουδακῶς οὔτε φυλακῆς τοῦ περιβόλου οὔτε ἄλλον ὀτινοῦν ἀσφαλείας περὶ ἐπεμελεῖτο, ἀλλ' 10 ἀναπεπτωκέναι μὲν τῶν στρατιωτῶν τοῖς γε βουλομένοις ἔξῃν, P 512 φυλακτῆριον δὲ ὀλίγων τινῶν ἐν τοῖς τείχεσιν ἦν, καὶ τοῦτο δὲ H 286 ἀπημελημένον ὡς μάλιστα. οἷς γὰρ αἰετὴν φυλακὴν ἐπικτεῖσθαι ξυμβέβαινε, πολλὴ ἐξουσία τοῦ καθεῖναι ἐγένετο, ἐπεὶ οὐδεὶς αὐτοῖς ἐφειστήκει, ὅστις ἔν καὶ λόγον τινὰ τοῦ τοιοῦτου ποιοῖτο· 15 οὐδὲ περιόντες τινὲς κίκλω τῶν περιβόλων, ἤπερ εἰώθει, διερευνᾶσθαι τοὺς φύλακας ὃ τί ποτε ποιοῦσιν ἤξιουν, οὐ μὴν οὐδέ τις τῶν οἰκητόρων αὐτοῖς ξυμφυλύσσειν ἠδύνατο. ὀλίγοι τε γὰρ κομιδῇ ἐνταῦθα, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἐλείποντο καὶ αὐτοὶ τῷ λιμῷ ὑπερφυῶς κεκακωμένοι. 20

Τέσσαρες οὖν Ἰσαυροὶ, ἀμφὶ πύλην Ἀσιναρῖαν φυλακὴν ἔχοντες, τηρήσαντες τῆς νυκτὸς τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τοῖς μὲν τῶν

9. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 14. τοῦ] τοῦς L. αὐτοῦς et τούτοις Lm. 15. ὅστις] οὔτε L. οὔτε Lm. *ibid.* ποιοῖτο] ποιεῖτο L. 16. περιόντες] περιόντες L. 19. ἐλείποντο L. ἐλίποντο P.

et male se perturbatum fuisse cognovit. Eius animus dolore, et corpus morbo graviter afflixit adversus hunc casum. Excitata enim febris, ipsum diuturnissimo cruciatu in extremum periculum adduxit. Post biduum mortuo Ruderico, ipsius vicem vehementius dolens Totilas, Isaacem vita spoliavit.

20. Bessas opes sibi cumulabat, in dies carius divendens frumentum: cuius pretium necessitas egentium accendebat. Totus in ea cura, murorum custodiam, ac caetera, quae securitatem praestarent, habebat in postremis. Militibus si libebat supinis esse, licebat. Pauci pro muro excubabant, idque negligentissimo. Etenim vigilibus dormire semper liberum erat: cum nullus esset ipsis praepositus, qui id curaret: nec quid custodes agerent, inspicere quisquam vellet, murorum stationes, ut mos est, obeundo. Praeterea nemo civium cum illis agere excubias poterat. Siquidem perquam pauci, ut dictum est, in urbe erant reliqui, iique confecti fame.

Quare Isauri quatuor, qui custodiam ad portam Asinariam agitabant, captato noctis tempore, quo ipsis pro illa muri parte incumberebat vigilia,

αὐτῶν ἐχομένοις καθεύδειν ἐπέβαλλεν, αὐτοῖς δὲ ἢ φυλακὴ τοῦ
 ἐκείνη τείχους ἐπέκειτο, κάλως τὲ ἐκ τῶν ἐπάλλξεων ἀναρτήσαν- B
 τες ἄχρι ἐς τοῦδαφος ἐξικνουμένους, καὶ τούτων χερσὶν ἀμφοτέ-
 ραις λαβόμενοι ἔξω τοῦ περιβόλου ἐγένοντο καὶ παρὰ Τωτίλιαν
 5 ἀφικόμενοι δέξασθαι τῇ πόλει αὐτόν τε ὠμολόγουν καὶ τὸν Γότ-
 θων στρατόν· δυνατοὶ γὰρ εἶναι τοῦτο ποιεῖν ἰσχυρίζοντο οὐδενὶ
 πόνῳ. καὶ ὅς χάριτας σφίσιν ἀδράς ἔξω ὁμολογήσας, ἤντιφ
 ἐπιτελῆ ταῦτα ποιήσωσι, κυρίους τε αὐτοὺς καταστήσεσθαι χρη-
 μάτων μεγάλων, δύο τῶν ἐπομένων. ἔξω αὐτοῖς ἐπιμψε κατασκε-
 10 ψομένους τὸν χῶρον, ὅθεν οἱ ἄνθρωποι ἔοτθοις ἔφρασκον ἐς
 τὴν πόλιν ἰσκιτὰ εἶναι. οἵπερ ἐπειδὴ παρὰ τὸ τείχος ἀφίκοντο,
 τῶν καλωδίων λαβόμενοι ἀνέβαινον ἐς τὰς ἐπάλλξεις, οὐδενὸς ἐν-
 ταῦθα ἢ φθειρομένου ἢ τῶν ποιουμένων αἰσθησιν ἔχοντος. ἐπει- C
 δὴ τε ἐνταῦθα ἐγένοντο, τοῖς βαρβάροις οἱ Ἰσαυροὶ ἅπαντα ἰθαί-
 15 κτηνον, ὡς ἀνίεμαι μὲν βουλομένοις οὐδὲν ἂν ἐμπόδιον εἶη, ἀνελ-
 θοῦσι δὲ πολλῇ ἂν ἔξουσία γένοιτο σφίσιν, οὐδενὸς τὸ παράπαν
 ἀντιστατοῦντος, ταῦτά τε αὐτοὺς ἀπαγγέλλειν Τωτίλια κελεύσαν-
 τες ἀπεπέμψαντο. ἄπερ ἐπεὶ ὁ Τωτίλιας ἤκουσεν, ἦσθη μὲν
 πῶς τῇ ἀγγελίᾳ, ὑποψία δὲ καὶ ὡς ἐς τοὺς Ἰσαυροὺς ἐχόμενος
 20 οὐδὲν αὐτοῖς πιστεύειν ἤξιον. ἡμέραις τε οὐ πολλαῖς ὕστερον
 αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι παρ' αὐτὸν ἦκον, ἐπὶ τὴν πρᾶξιν παρακα-
 λοῦντες. καὶ ὅς ἐτέρους δύο ἔξω αὐτοῖς ἐπιμψεν, ἐφ' ᾧ καὶ D
 αὐτοὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἅπαντα διερευνησάμενοι ἀπαγγέλωσιν. οἱ
 δὲ ἐς αὐτὸν ἐπαρήκοντες ἅπαντα ὁμοίως τοῖς προτέροις ἠγγελλον.

3. ἄχρι ἐς τὸ ἴδαφος L. ἐς τοῦδαφος ἄχρι P. 7. ἀδράς] ἄν-
 δρας L. 8. ταῦτα] πάντα Reg. 15. εἶη] εἶναι L. 20. οὐ
 θῶν] οὐκω Reg. 21. αὐτόν] αὐτῶν L.

somni vice tradita vicinis sociis; funibus e pinnis ad solum usque suspen-
 sis apprehensisque utraque manu, extra murum delapsi sunt, convento-
 que Totillae promiserunt, se in urbem ipsum Gotthorumque exercitum
 accepturos, ac sibi in eo nihil negotii futurum asseverarunt. Ille ipsis
 gratias habiturum se maximas, et multam pecuniam largiturum pollicitus,
 si id praestarent; ex suis duos cum illis misit, inspecturos locum, quo
 Gotthis in urbem aditum fore dicebant. Hi cum ad moenia pervenissent,
 arreptis funibus evaserunt ad pinnae, nemine eos voce interpellante, nec
 fraudem sentiente. Hic Isauri Barbaria ostendunt omnia: ascendere vo-
 lentibus nihil ob stare; et patere reditum, nullo obice interposito: eosque,
 ut haec Totillae referant, hortati, remittunt. Quae cum audisset Totillas,
 etsi nuntio laetatus est, Isauros tamen suspectos habens, multum ipsis
 fidere noluit. Paucis post diebus, illadem reversis, remque aggredi sua-
 dentibus, duos alios adiunxit comites, qui omnia diligenter explorata re-
 nuntiant. Isti ad ipsum reduces, eadem quae primi retulerunt. Inter

ἐν τούτῳ δὲ Ῥωμαῖοι στρατιῶται πολλοὶ ἐπὶ κατασκοπῇ στελλόμενοι τῆς πόλεως οὐ πολλῶ ἄποθεν Γότθοις δέκνυ ὁδῶ ἰούσιν ἐνέτυχον, οὓς δὴ ἐλόντες παρὰ τὸν Βέσσαν εὐθὺς ἄγουσι. καὶ ὁ μὲν ἀνεπνυθάνετο τούτων δὴ τῶν βαρβάρων ὃ τί ποτε ὁ Τωτίλας διανοοῖτο, οἱ δὲ Γότθοι ἐν ἑλπίδι ἔφρασαν εἶναι τῶν τινὰς 5 σφίσιν Ἰσαύρων ἐνδύσειν τὴν πόλιν· ἤδη γὰρ ἔκπυστος ἐς τῶν βαρβάρων πολλοὺς ἐγγόνει. ἀλλὰ καὶ ταῦτα Βέσσος τε καὶ Κώνων ἀκούσαντες ἐν τε ὀλιγωρίᾳ πολλῇ ἔσχον καὶ αὐτῶν ἐντροπήν οὐδεμίαν πεποιήντο. καὶ τρίτον οὖν Ἰσσυροὶ Τωτίλα ἐς ὄψιν ἐλθόντες ἐς τὸ ἔργον τὸν ἄνδρα ἐνήγον. ὁ δὲ ἄλλους τε ζῶν αὐ- 10 τοῖς ἐπεμψε καὶ τῶν αὐτῶ κατὰ γένος προσηκόντων τινά, οἷπερ P 513 ἐς αὐτὸν ἐπανήκοντες καὶ τὸν πάντι λόγον ἀγγελίαντες ἐς τὴν πρῶξιν ἐπέρωσαν.

Τωτίλας δὲ, ἐπειδὴ τάχιστα νῆξ ἐγγόνει, ἤπειν ἠσυχῆ V 143 ἔξοπλίσας τὸ στράτευμα ἀπήγεν ἀμφὶ πύλιν Ἀσινυρίαν. καὶ 15 τέσσαρας τῶν ἐν Γότθοις, ἀνδρείους τε καὶ ἰσχύος πέρι εὐήκοντας, ζῶν τοῖς Ἰσαύροις διὰ τῶν βρῆγων ἀναμύλαιεν ἐς τὴς ἐπιύλξεις ἐκλευεν, ἐς ἐκείνον δηλονότι τῆς νυκτὸς τὸν καιρὸν, ἐς οὗν τούτοις δὴ τοῖς Ἰσαύροις ἠφυλακῆ τοῦ ταύτη τείχεος ἔπνον ἐκ περιτροπῆς τῶν ἄλλων αἰρουμένων ἐπέβυλεν. οἷπερ, ἐπειδὴ 20 ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο, καταβαίνουσιν ἐς πύλιν τὰς Ἀσινυρίας, οὐδενὸς σφίσιν ἀντιστατούντος, καὶ τὸ τε ζῆλον κλέ-

3. ἐλόντες] ἐλθόντες L a pr. m.   *ibid.* παρὰ τὸν] παρ' αὐτὸν L.
 5. τινὰς] τινὰ L.   20. ἐπέβυλεν] ἐπέβαλε Suidas s. v. περιτροπή.
 21. καταβαίνουσιν] καταβαίνουσι μὲν L.

haec complures Romani milites exploratum missi, haud procul ab urbe incidunt in Gotthos decem aliquo proficiscentes: quos comprehensos ad Bessam statim adducunt. Mox ille hos Barbaros de consiliis Totilas percontatus est. Respondent Gotthi, spem esse, fore ut Isaurorum quorundam proditione urbem capiant: iam enim res ad multorum aures Barbarorum venerat. His Bessas et Conon auditis, ductisque pro nibilo, nullam curam adhibuerunt. Tertium ab Isauris conventus Totilas, et ad susceptionem impulsus, cum illis unum ex suis consanguineis atque alios misit: qui simul ut ad ipsam redire, certo rei totius indicio, eius animam ad consilium exequendum confirmant.

Primis tenebris, cum arma Totilas silentio copiis omnibus imperasset, eas ad Asinariam ducit, et Gotthos quatuor, animo roboreque praestantes, cum Isauris per funes ad pinnas eniti iubet; arrepto utique noctis tempore, quo caeteris vice sua dormientibus, pro illa muri parte vigilandum his erat Isauris. Illi urbem ingressi, nemine obsistente, ad portam Asinariam descendunt, exciduntque securibus lignum, quo utrius-

κεισ διαφθειρουσιν, ὥπερ ἐτέρῃσι τοίχου ἐκατέρῳ ἐναρμοσθέντι B
 τὰς πύλας ἐπιζυγγύνας εἰώθεισαν, τὰ τε σιδήρια ξύμπαρτα, οἷς
 δὴ τὰς κλείς ἀεὶ οἱ φύλακες ἐμβαλλόμενοι ἔκλειόν τε τὰς πύλας
 καὶ κατὰ τὴν χρεῖαν ἀνέωγον. οὕτω δὲ τὰς πύλας ἀναπετάσαν-
 5 τες, ἥπερ ἐβούλοντο, τῇ πόλει Τωτίλῳ τε καὶ Γότθῳ στρατῶν
 οὐδενὶ πόνῳ ἐδέξαντο. Τωτίλας δὲ αὐτοὺς ἐνταῦθα ἐς ἓνα χῶ-
 ρον ξυναγαγὼν σκεδάννυσθαι οὐδαμῆ εἴωσεν· ἔδεισε γὰρ μή τις
 ἐνέδρου πρὸς τῶν πολεμίων σφίσι συμβαίῃη. ταραχῆς δὲ, ὡς τὸ
 εἶκος, τῇ πόλει καὶ Θορύβῳ ἐπιπεσόντος οἱ μὲν πλείστοι τῶν
 10 Ῥωμαίων στρατιωτῶν διὰ πύλης τῆς ἐτέρας ἐν τοῖς ἄρχουσιν
 ἔφυγον, ὡς πῆ ἐκάστῳ εὐπετέες γέγονεν, ὀλίγοι δὲ τινες ἐξ Ῥω-
 μαίοις τοῖς ἄλλοις ἐς τὰ ἱερὰ καταφεύγουσι. τῶν δὲ Πατρικίων
 Δέκιός τε καὶ Βασίλειος ἐξ ἑτέροις τισὶν (ἵπποι γὰρ σφίσι πα- C
 ρόντες ἔτυχον) ἐξ ἑνὶ τῷ Βέσσῳ φηγεῖν ἴσχυσαν. Μάξιμος δὲ κατ'
 15 Ὀλύβριος καὶ Ὀρέστις, καὶ τινες ἄλλοι ἐς τὸν Πέτρου τοῦ ἀπο- H 287
 στόλου νεῶν ἔφυγον. τοῦ μέντοι δήμου πενταχοσίουσ ἄνδρας
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ἀπολελεῖσθαι ξυνέπεισεν, οἷπερ ἐς τὰ ἱερὰ
 κατέφυγον μόλις. τῶν γὰρ ἄλλων ἀπάντων οἱ μὲν ἀπόνητες ἤδη
 πρότερον ἐς ἐτέρας ὤχοντο χῶρας, οἱ δὲ τῷ λιμῷ διεφθάρησαν,
 20 ὡσπερ μοι ἐμπροσθεν εἴρηται. πολλοὶ μὲν οὖν Τωτίλα νύκτιφ
 ἠγγέλλον ὄτι δὴ Βέσσας τε καὶ οἱ πολέμοι φεύγουσιν. ὁ δὲ

1. ὥπερ] ὅπερ H: illud Hm. *ibid.* τοίχου] τοίχους Suidas s. v.
 ἐτέρῃσι. *ibid.* ἐναρμοσθέντι] ἐναρμοσθέντες Suidas. ἐναρτισμο-
 θέντι L a pr. m. 2. εἰώθεισαν] εἰώθεισαν L. εἰώθεισαι Suidas.
 4. οὕτω δὲ] οὕτω δὴ L. 8. συμβαίῃη L. συμβαίῃη P.
 10. τῆς ἐτέρας] τῆς om. L. 11. ἔφυγον Reg. ἔφυγον P.
 13. Δέκιός τε] τε om. L. 18. τῶν γὰρ] γὰρ om. L. 21. Βέ-
 σσας] βέσας L.

que parietis commissuras inserto iunguntur valvae: iidem ferramenta
 avellunt omnia; quibus claves indendo, fores claudere custodes consu-
 verant, ac reserare, ut res poscebat. Sic porta ad libitum patefacta,
 Totilam Gotthorumque exercitum in urbem nullo negotio admiserunt.
 Insidias hostiles veritus Totilas, eos ibi in unum coactos dissipari non
 sivit. Tumultu caeco in urbe, ut fit, exorto, Romani milites fere omnes
 aliu porta, prout expeditum cuique fuit, evasere cum Ducibus: pauci
 cum Romanis residuis in sacras aedes se receperunt. Ex Patriciis De-
 cius, Basilus, alique nonnulli, quibus equi suppetebant, fugientem Bes-
 sam secuti sunt: Maximus, Olybrius, Orestes et quidam alii in templum
 Petri Apostoli perfugerunt. Ex plebe quingenti in urbe tota restabant,
 qui vix templis se committere potuere: caeteri iam ante partim alio
 concesserant, partim fame, ut supra dixi, perierant. Totilas, multis per
 noctem nuntiantibus Bessam atque hostes sese proripere, testatus sermo-

χαρίεντα τὸν λόγον αὐτοὺς εἰρηκέναι εἰπὼν οὐκ εἶα διαύκειν. τί γὰρ ἦδιον ἀνθρώπῳ γένοιτο ἂν, ἔφη, πολεμίων φευγόντων;

D Ἐπειδὴ τε ἡμέρα ἦν ἥδη καὶ οὐδεμίαν ἔτι ἐνέδρας τινοῦς ὑπὸ πλά ἔλλειπτο, Τωτίλας μὲν ἐς τὸν Πέτρου νεῶν τοῦ ἀποστόλου εὐξόμενος ἦει, Γότθοι δὲ τοὺς παραπεπτωκότας διέφθειρον. 5 ἀπέθανόν τε τούτῳ τῷ τρόπῳ τῶν μὲν στρατιωτῶν ἕξ καὶ εἴκοσι, τοῦ δὲ δήμου ἐξήκοντα. ἐπεὶ δὲ ὁ Τωτίλας ἀφίκετο ἐς τὸ ἱερὸν, Πελάγιος αὐτῷ ἐς ὄψιν ἦλθε τὰ τοῦ Χριστοῦ λόγια ἐν ταῖς χερσὶ φέρων, παντὶ τε τρόπῳ τὴν ἱκετίαν προτεινόμενος „Φείδου τῶν σῶν, ὦ δέσποτα“ εἶπε. καὶ ὡς ἐπιτωθάζων τε καὶ ἐνδια- 10 θρουπτόμενος ἔφη „Νῦν μὲν, ὦ Πελάγιε, ἱκετεύων ἐλήλυθας.“ „Ὅτι με“ ὁ Πελάγιος ἀπεκρίνατο „δοῦλον σὸν ὁ θεὸς εἶναι πεποίηκεν. ἀλλὰ δούλων τῶν σῶν τὸ λοιπὸν, ὦ δέσποτα, φείδου.“ ταύτην ὁ Τωτίλας τὴν ἱκετίαν δεξάμενος ἀπεῖπε Γότθοις

P 514 μηδένα τὸ λοιπὸν ἀποκτινῦναι τῶν πάντων Ῥωμαίων, ἀλλὰ τῶν 15 χρημάτων αὐτῷ μὲν τὰ τιμιώτατα ἐξελεῖν, τὰ δὲ ἄλλα ἐν σφίσι αὐτοῖς κατ' ἐξουσίαν ληΐζεσθαι. πολλὰ μὲν οὖν ἐν ταῖς πατρικίων οἰκίαις εἶρε, πάντων δὲ μάλιστα οὐπερ ὁ Βέσσας κατελαί. τὰς γὰρ ἀνοσίους, ὡς γε δεδήλωται, τοῦ σίτου τιμὰς ὁ καχοδαίμων Τωτίλα ἤθροιζεν. οὕτω τε περιέστη τοῖς τε ἄλλοις Ῥω- 20

1. τί γὰρ] τί γὰρ ἂν L. 2. γένοιτο ἂν] ἂν om. L. *ibid.*

φευγόντων] φηγόντων L, v a m. sec. 3. τε ἡμέρα] δὲ ἡμέρα τε L. 5. διέφθειρον] διέφθορον L: illud Lm. 8. ἦλθε] ἦκε Reg. *ibid.* τοῦ Χριστοῦ] χριστιανῶν Reg. 9. ἱκετίαν] ἱκεσίαν Reg. 10. εἶπε] εἰπὴν L. εἶπεν Lm. *ibid.* ἐνδιαθρουπτόμενος P et Scaliger. ἐνδιαθρούπτως HL. 12. Ὅτι] ὅτι L a m. pr. 14. ἱκετίαν] ἱκεσίαν L. 20. περιέστη Reg. περιῆν P.

nem hunc auribus gratum suis accidere, eos insequi vetuit: *Quid enim, inquit, hostium fuga iucundius contingat homini?*

Iam illuxerat, neque ullus locus erat suspicandi insidias; cum Totilas in templum Petri Apostoli sese contulit, precandi gratia: Gotthi in obvios ferro desaevierunt: itaque e militibus interierunt xxvi. e plebe lx. Ut venit in templum Totilas, ei Pelagius, Christi oracula manibus praetendens, ea obtulit, atque impensas obsecrans, *Tuis, ait, parce Domine. Deridens ille ac delicias faciens, ita subicit. Iam supplex, Pelagi, venia. Cui Pelagius, Quoniam, inquit, tuum me servum effecit Deus. At tu, Domine, servis in posterum tuis parce. Huc Totilas petitioni concedens, edixit Gotthis, Romanorum neminem omnium posthac caederent; ac reservatis, quae ipse habere vellet, pretiosissimis quibusque, caetera pro arbitrato auferrent. Multa in Patriciorum domibus reperit, maximeque ubi Bessas diversabatur: cum ille scelestus Daemon inique confectam, ut dictum est, ex vendito frumento pecuniam Totilae congregasset.*

μαλοῖς καὶ τοῖς ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ οὐκ ἥμισυτα Ῥουσι-
 κιανῆ, τῇ Βοετίου μὲν γαμετῆ γενομένη, παιδὶ δὲ Συμμαχου,
 καὶ τὴν οὐσίαν ἀεὶ τοῖς δειομένοις προἰεμένη, δούλων τε καὶ Β
 ἀγροίκων ἀμπεχομένοις ἰμάτια, πρὸς τῶν πολεμίων ἄρτον ἢ ἄλλο
 5 τι τῶν ἀναγκαίων αἰτουμένοις βιοῦν. ἕς τε τὰς οἰκίας περιδιόν-
 τες καὶ τὰς θύρας ἕς ἀεὶ κόπτοντες τροφήν διδόναι σφίσι ἐδέον-
 το, οὐ φέροντος αὐτοῖς αἰσχύνῃ τοῦ ἔργου. καὶ Γότθοι μὲν
 Ῥουσικιστιανὴν κτείνειν ἐν σπουδῇ ἐποιούντο, ἐπικαλοῦντες ὅτι
 δὴ χρήματα προἰεμένη τοῖς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχουσι τὰς
 10 Θεωδερύχου εἰκόνας διαφθείρει, τοὺς φόρους ἀμυνομένη Συμμα-
 χου τε τοῦ πατρὸς καὶ Βοετίου τοῦ ξυνοικήσαντος. Τωτίλας δὲ
 οὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὴν ξυνεχώρησεν, ἀλλ' αὐτὴν τε καὶ τὰς C
 ἄλλας ἀπάσας ἕβρωος ἐκτὸς διεφύλαξε, καίπερ Γότθων ἐς κοί-
 τῃν ὡς μάλιστα ἐφιεμένων αὐταῖς ξυνελεθῆν. διόπερ αὐτῶν οὐ-
 15 δεμιῶ ἕς τὸ σῶμα ἕβρωσθαι ξυνέβη οὔτε ἀνδρὶ ξυνοικούσῃ οὔτε
 παρθένῳ ἢ χήρᾳ οὔσῃ, μέγα τε κλέος ἐπὶ σωφροσύνῃ ἐκ τούτου
 τοῦ ἔργου Τωτίλας ἔσχε.

κα'. Τῇ δὲ ὑστεραία Γότθους ἀπαντας ξυγκαλέσας ὁ Τω-
 τίλας ἔλεξε τοιαύδε, „Ὁὐ καιρὴν τινα οὐδὲ ἀγνωτὰ ἡμῖν παραίνε-
 20 σιν ποιησόμενος ἐνθάδε ἡμῶς, ἄνδρες ξυστρατιῶται, ξυνήγαγον,
 ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐρῶν, ἄπερ ἐγὼ πολλῶν ἐς ἡμῶς εἶπον. ἡμῖν δὲ

3. προἰεμένη L. προτινομένη P. 4. ἀμπεχομένοις] ἀμπεχομέ-
 της L. ἀμπεχομένη L. corr. 5. αἰτουμένοις] αἰτουμένης L.
 αἰτουμένη L. corr. 10. τοὺς φόρους] τοῦ φόρου L. 15. ἕβρω-
 σθαι Reg. ἕβρωσθαι P. ibid. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ —
 οὐδὲ.

Hinc Romani ipsique adeo Senatores, in primis uxor olim Boëthii, eadēque Symmachi filia Rusticiana, quae facultates suas egenis erogaverat, eo redacti sunt, ut in veste servili ac rusticana panem allave cibaria ab hostibus petentes tunc victitaverint. Continenter domos obibant, et ostiatim pulsando, victum mendicabant; neque id pudori erat. Instabant Gotthi, ut Rusticiana mactaretur supplicio, insimulantes, quod exhereditatis Rom. ducibus ampla largitione corruptis, Theoderici statuas disturbasset; quo et Symmachi patris, et Boëthii mariti caedem ulcisceretur. At illam Totilas nulla affici iniuria passus est, nec modo ab ipsa, sed ab aliis omnibus omnem amovit contumeliam; quamvis Gotthi illas tori participes Rom. ducibus percuperent. Itaque eorum nulla, nec viro iuncta, nec virgo, nec vidua, turpem corpore vim excepit: unde Totilas magnam contulit continentiae laudem.

21. Postridie Totilas Gotthis omnibus convocatis, sic verba fecit. Huc vos coëgi. Commilitones, non cohortatione usurus nova et inaudita: verum ut ea repetam, quae saepe et a me dicta, et vobis probata, fructus maximos attulerunt. Nec tamen ideo monita iam fastidite. Ktenim oru-

αὐτὰ ἐνδεξαμένοις τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ξυνηχέθη γενέσθαι μὴ τοίνυν τινὶ ὀλιγοῦρα διὰ τοῦτο ἐς τὴν παραίτησιν ταῦν χρησθεσθε. λόγων γὰρ τῶν ἐς εὐδαμονίαν ἀγόντων κόρον οὐκ εἰκὸς ἀνδρῶπι γενέσθαι, κῦν τῇ πολυλογίᾳ τις ἀποκναίειν δοκῇ· ἐπι οὐδὲ πρὸς τὴν ἐξ αὐτῶν εὐεργεσίαν ἀπειπεῖν ἄξιον. λέγω δὲ οὐκ 5
 P 515 πρῶην μὲν ἐς μυριάδας εἰκοσι μαχιμωτάτων ξυνιόντες στρατιω-
 τῶν πλούτω τε ὑπερφρεῖ χρώμενοι καὶ ἵππων τε καὶ ἄλλων περι-
 ουσίαν τινὰ, ὡς ἐνὶ μάλιστα, ἐνδεικνύμενοι, καὶ γερόντων ξυ-
 ετωτάτων πολὺν ὄμιλον, ὅπερ τοῖς ἐς ἀγῶνας καθισταμένοις
 ξυμφορώτατον εἶναι δοκεῖ, πρὸς ἀνδρῶν ἑπτακισχιλίων Γραικῶν 10
 ἡσσηθέντες, τὴν τε ἀρχὴν καὶ τᾶλλα ξύμπαντα λόγῳ οὐδενὶ ἀφη-
 ρήμεθα. νῦν δ' ἡμῖν ἐς ὀλίγους ἀπολειφθεῖσι γυμνοῖς τε καὶ
 οἰκτροῖς καὶ οὐδ' ὅτιοῦν τῶν πάντων ἐμπείροις κρατεῖν τῶν πο-
 λεμίων πλέον ἢ διαμυρίων ὄντων τετύχηκε. τὰ μὲν οὖν πεπρα-
 γμένα ξυλλήβδην εἰπεῖν τοιαῦτά ἐστι· τὰς δὲ τῶν οὕτω ξυμβάν- 15
 των αἰτίας εὖ εἰδόσιν ὑμῖν ἀντίκα δηλώσω· ὅτι Γότθοι μὲν καὶ
 πρότερον ἄλλων ἀπάντων περι ἐλάσσοнос πεπονημένοι τὸ δίκαιον,
 B ἔηρασον ἐς τε ἀλλήλους καὶ τοὺς κατηκόους Ῥωμαίους ἀνόσια
 ἔργα, οἷς δὴ, ὡς τὸ εἰκὸς, ἡγμέτος ὁ θεὸς ἐπ' αὐτοὺς τότε
 ξὺν τοῖς πολεμίοις ἐστράτευσε. καὶ διὰ ταῦτα πλήθει τε καὶ 20
 H 288 ἀρετῇ καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ πολέμου παρασκευῇ τῶν ἐναντίων παρὰ
 πολὺ ὑπεραίροντες δυνάμει τινὶ ἀφανεῖ τε καὶ ὡς ἥμιστα γινωσκο-

8. ἀγόντων] ἐναγόντων Reg. ἀναγόντων LHm. 7. ἄλλων] ὀκλων L. 12. γυμνοῖς — οἰκτροῖς — ἐμπείροις] γυμνοὺς — οἰκτροὺς — ἐμπείρους L a pr. m. 15. ξυλλήβδην] συλλήβδην L. ibid. ξυμβάντων] ξυμβαινόντων Reg. 16. εὖ] ἐν L. ibid. καὶ om. L. 17. πρότερον PL. πρότεροι H. ibid. ἄλλων] τῶν ἄλλων L. 19. ἐπ' αὐτοὺς τότε] τότε ἐπ' αὐτοὺς L.

tiones, quae ad vitam beatam ferunt, nullam ostentatorem afferre debent, etsi quis forte pluribus verbis videatur agere importunius: siquidem beneficium quod ex illis proficiscitur, respiciendum non est. Aio igitur nos ante, cum ducenta fortissimorum militum millia conscripta haberemus, ingentes possideremus divitias, equorum caeterarumque rerum vim maximam, ac prudentissimos ostentarem senes quamplurimos; quo iussu singulariter videntur qui in dimicationem veniunt; a septem millibus Graecorum victos, et regno rebusque omnibus foedissime spoliatos fuisse. Nunc autem ad paucos redacti, nudi, miseri, omnino rudes, hostium viginti amplius millia vicimus. Ac res quidem gestae, ut in summa dicam, eiusmodi sunt. Horum vero eventuum causas vobis, probe licet cognitas, modo referam. Antehac Gotthi aequitate cunctis posthabita, inter se et in Romanos subditos scelera committebant: quibus Deus, ut par erat, commotus, adversus illos una cum hostibus bellavit. Quamobrem numero licet, virtutis et bellico apparatus adversariis longe superiores, occulta quaedam ac mini-

μένη ἡσσήθημεν. οὐκοῦν τὸ φυλάξαι τὰ ἀγαθὰ ἐφ' ἡμῖν κείσεται, διασωῶσσι δηλονότι τὸ δίκαιον. μεταβαλλομένοις γὰρ καὶ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτίκα δὴ μάλα πολέμια ἔσται. οὐ γὰρ ἀνθρώπων γένει οὐδὲ φύσει ἐθνῶν ξυμμαχεῖν εἴωθεν, ἀλλ' οἷς ἂν 5 μάλλον ὁ τοῦ δικαίου λόγος τιμῶτο. πόνος τε οὐδεὶς αὐτῷ τὰγαθὰ ἐφ' ἑτέρους μετενεγκεῖν. ἀνθρώπῳ μὲν γὰρ τὸ μὴ ἀδικεῖν μόνον ἐν γνώμῃ ἐστὶ, θεῷ δὲ ξύμπαντα ἐν τῇ ἔξουσίᾳ πέφυκε κείσθαι. σῆμι τοίον ἡμῶς χρῆναι τὴν δικαιοσύνην ἔς τε ἀλλή- C λους καὶ τοὺς κατηκόους τηρεῖν. ταῦτόν γὰρ ἂν εἴη λέγειν τὴν 10 εὐήμεριαν ἐς αἰεὶ διωσῶζεσθαι.“

Τοσαῦτα ὁ Τωτίλλης ἐς τοὺς Γότθους εἰπὼν καὶ τοῖς ἐκ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς ξυγαλέσας πολλά τε ἀνείδισε καὶ ἐπιτωθύζων ἐκάκισεν, ὡς δὴ πολλὰ πρὸς τε Θεουδερίχου καὶ Ἀταλαρίχου ἀγαθὰ πεπονθότες, ἐπὶ τε τῆς ἀρχῆς ἀπάσης αὐτοὶ ἐς αἰεὶ κατα- 15 στάντες καὶ τὴν τε πολιτείαν διοικησάμενοι, πλοῦτον τε περιβεβλημένοι μέγα τι χρῆμα, εἶτα ἐς τοὺς Γότθους τοὺς ἐνεργέτας πολλῇ ἀγνωμοσύνῃ ἐχόμενοι, ἐς ἀπόστασιν τε οὐ δέον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ πονηρῷ ἴδοιεν καὶ τοὺς Γραικοὺς ἐπὶ τῇ πατρίδι ἐπαγύ- D γοιντο, προδότες σφῶν αὐτῶν ἐκ τοῦ αἰρηιδίου γεγεννημένοι. καὶ 20 ἀνεπυθάνετο μὲν εἴ τι πρὸς Γότθων πάθοιεν αὐτοὶ κακὸν πώ-

1. ἐφ' ἡμῖν] ἐφ' ἡμῖν Vat.   *ibid.* κείσεται] κείται L.   5. τὰγαθὰ L. τὰ ἀγαθὰ P.   7. μόνον ἐν] μόνον ὦν ἐν L.   *ibid.* ξύμπαντα Reg. πάντα P.   *ibid.* ἐν τῇ] αὐτῇ L: illud Lm.
 8. ἡμῶς] ἡμῶς L.   12. τε ἀνείδισις] ἀνείδισί τε L.   *ibid.* ἐπιτωθύζων om L.   13. ὡς δὴ] οὐ δὴ Reg.   16. τοὺς Γότθους τοὺς] Utramque τοὺς om. L.   18. πονηρῷ L. πονήρῳ P. *ibid.* ἴδοιεν] εἶδον H.   *ibid.* ἐπαγύοιντο Reg. ἐπαγάγοιεν P.

me perspecta vi fracti succubuimus. Ergo nitum in vobis erit, ut bona iam parva tucamini, nimirum cultu iustitiae: unde si deflectatis, illico Deus contra vos stabit. Neque enim certo cuidam hominum generi, nec naturae gentium auxiliari in bello solet, sed iis, qui ius fasque impensius colunt. Neque ipsi difficile est ad alios bona transferre: cum arbitrii quidem humani sit solum abstinere iniuria: at Deus omnia in sua ditione habeat ac potestate. Quare dandam esse operam dico, ut inter vos atque erga subditos aequitatis officia seruetis: hoc est, ut certam felicitatem retineatis.

Cum haec Totilas apud Gotthos disseruisset, coacto etiam Senatu Romano multa exprobravit, et cavillando obiecit, quod pluribus a Theoderico et Atalarico affecti beneficiis, omnibus semper ornati magistratibus, ad Reip. administrationem adhibiti, opibusque aucti ingentibus; animo in Gotthos tam beneficos ingratissimo, summaque iniuria cum exitio suo coniuncta defecissent, et Graecos induxissent in patriam. sul proditores repente facti. Tum quaerere, quid mali unquam Gotthi ipsi ir-

ποτε. λέγειν δὲ ἠνάγκαζεν, εἴ τι ἀγαθὸν σφίσι πρὸς Ἰουστινια-
νοῦ βασιλείῳ ξυμβαίη, καταλέγων ἐφεξῆς ἅπαντα, διὸ δὴ τὰς
μὲν ἀρχὰς ἀφήρητο σχεδὸν τι ἀπάσας, πρὸς δὲ τῶν καλουμέ-
νων λογοθετῶν αἰκλιζόμενοι λογισμοὺς ἐκτίθειν τῶν σφίσι ἐς Γότ-
θους πεπολιτευμένων ἀναγκασθεῖεν καὶ τῷ πολέμῳ κεκακωμένοις
φόρους τοὺς δημοσίους οὐδὲν τι ἐνδείατερον ἢ ἐν τῇ εἰρήνῃ τοῖς
Γραικοῖς φέροιεν· ἄλλα τε πολλὰ ἐνετίθει τῷ λόγῳ, ὅσα δεσπό-
την δυσμενῆ τοὺς δεδουλωμένους ὀνειδίξειν εἰκός. Ἡρωδιανὸν
τε αὐτοῖς ἐνδεικνύμενος καὶ τοὺς τὴν πόλιν αὐτῷ παραδόντας
P 516 Ἰσαύρους „Ἑμεῖς μὲν“ ἔφη „ξύντροφοι Γότθοις γεγενημένοι¹⁰
V 145 οὐδὲ χῶρόν τινα ἔρημον ἐς τήνδε ἡμῖν ἐνδιδοῦναι τὴν ἡμέραν ἐγνώ-
κατε, οἶδε δὲ ἡμᾶς Ῥώμῃ τε αὐτῇ καὶ Σπολιτῷ ἐδέξαντο. διό-
περ ἡμεῖς μὲν ἐν οἰκετῶν λόγῳ γεγένησθε, οὗτοι δὲ Γότθοις φί-
λοι τε, ὡς τὸ εἶδος, καὶ ξυγγενεῖς γεγενημένοι τὰς ἡμετέρας ἀρ-
χὰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν.“ οἱ μὲν οὖν πατριῶν ταῦτα ἀκούσαντες¹⁵
σιωπῇ εἶχοντο. Πελάγιος δὲ Τωτίλαν ὑπὲρ ἀνδρῶν ἑπταικίτων
B τε καὶ δεδυστηχηκότων παραιτούμενος οὐκέτι ἀνίη, ἕως αὐτοῦς
φιλανθρωπίας ὑπόσχεσιν ποιησάμενος ἀπεπέμψατο.

Ἐπειτα δὲ Πελάγιόν τε καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ ῥητόρων ἔνα,
Θεόδωρον ὄνομα, πρέσβεις ἐς βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἔστειλεν,²⁰
ὄρκους αὐτοῦς δεινοτάτοις καταλαβὼν, διὸ τε ἐνόησεν ἐς αὐτὸν
χρῆσονται καὶ ἀναστρέφειν ὅτι τάχιστα ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐν σπουδῇ

2. ξυμβαίη] ξυμβαίνοι Reg.
14. ἡμετέρας] ἡμετέρας L.
τες Reg.

4. ἐκτίθειν] ἐκτίθειν L.
15. ἀκούσαντες] ἀκούσαν-
τες Reg.

rogasset? instare ut dicerent, num quid boni a Iustiniano Aug. accepisset? ac singula recensendo, commemorare, honores fere omnes illis ereptos; a Logothetis, quos vocant, impositam verberum vi necessitatem rationes eorum reddendi, quae rem gerendo publicam in Gothos admississent; saeviente bello aequae ut in pace vectigalia a Graecis exacta: alia multa orationi intexuit, quae infensio domino carpenti servos convenirent. Denique Herodianum ipsis ostendens atque Isauros, quorum prodicione urbem ceperat, *Vos quidem*, inquit, *cum Gothis educati*, nullum nobis locum, vel desolatum, voluistis ad hanc diem concedere: hi vero nos ipsius Romae et Spoletii fecerunt compedes. Quare vos servi estote; dum hi Gothis amicitia ac necessitudine iuncti, magistratus vestros merito obtinebunt. Haec audita Patricii ferebant silentio: at Pelagius lapsus infelices a Totila deprecari non abstiuit, donec ille eos remisit, promissa clementia erectos.

Deinde ad Iustinianum Augustum Legatos misit, Pelagium ac Romanum causidicum Theodorum, gravissimo devinctos iureiurando, fore ut sibi praestarent benevolentiam, et in Italiam quamprimum redire sat-

ἔχουσιν. ἐπέστελλέ τε αὐτοῖς τὴν εἰρήνην οἱ παντὶ σθένει παρὰ βασιλέως πορῆσθαι, ὅπως δὴ μὴ αὐτὸς ἀναγκάζηται Ῥώμην ἐς ἔδαφος καθελὼν ξυμπασαν καὶ τοὺς ἐκ τῆς συγκλήτου διαφθείρας βουλῆς ἐς Ἰλλυριοὺς τὸν πόλεμον ἄγειν. καὶ γράμματι δὲ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἔγραψεν. ἦδη μὲν οὖν βασιλεὺς ἠκηκόει τὰ ἐν Ἰταλίᾳ ξυμπεπιτωκότα. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ πρέσβεις παρ' αὐτὸν ἤλθον, ἀπήγγειλαν ὅσα ὁ Τωτίλας σφίσι ἐπέστελλε καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐνεχειρίσαν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ ταῦτε, „Ὅσα μὲν ἐν Ῥωμαίων τῇ πόλει γενέσθαι ξυνέβη, ἐπεὶ μεμαθηκέναι σε ἅπαντα 10 οἶμαι, σιωπᾶν ἔγνωκα. ὣν δὲ ἕνεκα τοὺς πρέσβεις ἀπέσταλκα τοῦσδε αὐτίκα εἶση. αἰτούμεθα τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ σέ τε προσέειπαι αὐτὸν καὶ ἡμῖν ξυγχωρεῖν. ὥνπερ μνημιᾷ τε καὶ 15 παραδείγματι κύλλιστα ἔχομεν Ἀναστασίον τε καὶ Θεωδέριον, οἳ βεβυσιλευκάσι μὲν οὐ πολλῷ πρότερον, εἰρήνης δὲ καὶ ἀγαθῶν πραγμάτων ἅπαντα ἀνεπλήρωσαν τὸν κατ' αὐτοὺς χρόνον. ἦν γάρ σοι ταῦτά ποτε βουλομένῳ εἶη, πατήρ τε ἂν ἐμὸς εἰκότως καλοῖο καὶ ξυμμάχους ἡμῖς ἐφ' οὗς ἂν βούλοιο τὸ λοιπὸν ἔξεις.“ ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀπενεχθέντα εἶδε, καὶ τῶν πρέσβεων τοὺς λόγους ἅπαντας ἤκουσεν, ἀπεπέμψατο 20 αὐτοὺς αὐτίκα δὴ μάλα, τοῦτο τότε μόνον αὐτοῖς ἀποκρινόμενος καὶ Τωτίλα γράψας, ὅτι δὴ αὐτοκράτωρ τοῦ πολέμου πεποίηται

7. ἐπέστελλε] ἐπίστευσε Reg. 9. ἐπεὶ μεμαθηκέναι P ex Vat. ἐπιμεμαθηκέναι H. 10. σιωπᾶν ἔγνωκα P ex Vat. καὶ τὸ πᾶν ἔγνωκας H: illud Hm. 11. αὐτίκα εἶση] ταῦτά εἶσιν H: illud Hm. *ibid.* ἀγαθὰ] καλὰ Reg. 12. προσέειπαι] προέειπαι H et a pr. m. L. 15. ἀνεπλήρωσαν Reg. ἐνεπλήρωσαν P. 19. τῶν πρέσβεων τοὺς λόγους] τοὺς λόγους τῶν πρέσβεων L. 20. τοῦτο τότε] τοῦτο τε Vat. *ibid.* αὐτοῖς] αὐτοῦς L a pr. m. 21. αὐτοκράτωρ — Βελισάριος] αὐτοκράτορα — βελισάριον Reg.

agerent. Porro mandavit, vires omnes intenderent ad impetrandam sibi pacem ab Imperatore; ne Romam funditus excindere, et sublato inter-
 natione Senatu, bellum portare in Illyricum cogeretur: litteras etiam
 dedit ad Imperatorem, iam de rebus Italise certidorem factum. Legati
 cum ad ipsum venissent, quae habebant a Totila mandata exposuerunt,
 et litteras reddiderunt, in hanc sententiam scriptas. Quoniam quae Ro-
 mae contigerint, tibi plane esse comperta arbitror, ea silentio praeterire
 constitui. Iam vero intelliges huius causam legationis. Petimus ut pacis
 commoda et amplectaris ipse, et nobis concedas: quorum monumenta atque
 exempla praeclarissima nobis suppeditant Anastasius ac Theodericus: qui
 nuper ita regnarunt, ut pace et felicitate aetatem suam impleverint. Hoc
 tibi si collibitum erit, merito pater meus vocaberis; ac nos deinceps in
 quaecumque voles habebis armorum socios. His lectis, et quaecumque
 Oratores afferbant, auditis, confestim illos Iustinianus Augustus remi-
 sit, neque aliud tunc respondit ipsis, Totilaeque rescripsit, nisi Belisa-
 Procopius II.

- Βελισάριος, κύριός τε διὰ τοῦτο ἐκεῖνος εἶη τὰ πρὸς Τωτίλαν
 Η 289 ὅπως βούλοιο διοικήσασθαι.
 P 517 κβ'. Ἐν ᾧ δὲ οἱ πρόβειοι οὗτοι ἐκ Βυζαντίου καὶ αὐθις
 ἐς Ἰταλίαν ἐπιτέλλοντο, ἐν τούτῳ Λευκανοῖς τὰδε ξυνηχέθη γε-
 νέσθαι. Τουλλιανὸς τοὺς ἐκείνη ἀγροίκους ἀγείρας τὴν εἰσοδὸν 5
 στενοτάτην οὖσαν ἐφύλασεν, ὅπως μὴ οἱ πολέμιοι κακουργή-
 σοντες ἴοιεν ἐς τὰ ἐπὶ Λευκανίας χωρία. καὶ Ἄνται δὲ αὐτοῖς
 τριακῶσι ξυνεφέλασσαν, οὕσπερ Ἰωάννης ἐνταῦθα δεηθέντι
 Τουλλιανῷ ἀπολιπὼν πρότερον ἔτυχεν· ἀγαθοὶ γὰρ οἱ βάρβαροι
 οὗτοι μάχεσθαι ἐν δυχωρίαις πάντων μάλιστα. ἄπερ ἐπεὶ ὁ 10
 Β Τωτίλας ἔμαθε, Γότθοις μὲν ἐς τὸ ἔργον καθεῖναι ἀξύνμορον
 ᾤετο εἶναι, ἀγροίκων δὲ πλῆθος ἀγείρας, Γότθων τε συμπεμψας
 αὐτοῖς ὀλίγους τινας, ἐκέλευε τῆς εἰσόδου σθένει παντὶ ἀποπει-
 ρῶσθαι. οὐπερ ἐπειδὴ ἀλλήλοις ξυνέμιζαν, ὠθισμὸς μὲν ἀμφο-
 τέρων πολὺς ἐγγόνει, Ἄνται δὲ τῇ σφετέρᾳ ἀρετῇ, ἅμα δὲ καὶ 15
 τῆς δυχωρίας σφίσι ξυλλαμβανούσης, ξὺν τοῖς ἀμφὶ Τουλλιανὸν
 ἀγροίκοις τοὺς ἐναντίους ἐτρέψαντο. φόβος τε αὐτῶν ἐγγόνει
 πολὺς. γνοὺς δὲ ταῦτα ὁ Τωτίλας ἔγνω μὲν Ῥώμην καθελεῖν ἐς
 C ἔδαφος, τοῦ τε στρατοῦ τὸ πλείστον ἐνταῦθά πη ἀπολιπεῖν, τῷ
 δὲ ἄλλῳ ἐπὶ τε Ἰωάννην καὶ Λευκανοὺς ἵεναι. τοῦ μὲν οὖν πε- 20

2. ὅπως βούλοιο] ὅπου βούλοισθαι L. 3. ἐκ om. L. *ibid.*
 Βυζαντίου] βυζαντιον L. 4. Λευκανοῖς] ἐν λευκανοῖς L.
 5. Τουλλιανός] τουλιανός H, et similiter infra. τουλλιανός Hm.
 6. στενοτάτην] στενωτάτην L. 7. ἴοιεν] εἰεν L. 11. Γότ-
 θοῖς] γότθους L. *ibid.* καθεῖναι] κατεῖναι Hm. 14. ὠθι-
 σμός] ὠθησμός H. ὠθισμός Hm. *ibid.* ἀμφοτέρων] ἀμφοτέ-
 ροις Reg. 18. μὲν Ῥώμην] Ῥώμην μὲν L. 19. εὐθὺς τε] τοῦ
 δὲ L. *ibid.* τὸ πλείστον] τὸ μὲν πλείστον L a m. sec. τῷ μὲν
 πλείστῳ a pr. m.

rium belli Imperatorem esse, et propterea componere posse cum Totila arbitrato suo.

22. Dum hi Legati in Italiam Byzantio redeunt, interea res ita geritur in Lucania. Tullianus, collectis illius regionis agricolis, fauces angustissimas insederat, ne Lucaniam hostes infestarent. Custodiam coniuncte agebant Antae ccc. quos, Tulliani rogatu, ibi Ioannes ante reliquerat. Etenim peritiam pugnaudi in salebris angustiisque cunctos antecellunt hi Barbari. Quae cum rescisset Totilas, si Gotthorum tantum in illud discrimen mitteret, se non ex re facturum duxit. Quare multitudinem rusticorum contraxit, unaque missa exigua Gotthorum manu, viribus omnibus tentare aditum iussit. Ubi congressi sunt, sese diu traserunt invicem. Demum Antae virtute sua, quam situs loci difficilis adiu-
 vabat, cum Tulliani agricolis, in fugam hostes verterunt, affeceruntque ingenti clade. Cuius allato nuntio, statuit Romam solo aequare Totilam, ibique relicta maiore parte exercitus, cum altera Ioannem et Lucaniam

ριβόλου ἐν χωρίοις πολλοῖς τοσοῦτον καθεῖλεν ὅσον ἐς τριτημό- V 146
 ριον τοῦ παντὸς μάλιστα. ἐμπιπρᾶν δὲ καὶ τῶν οἰκοδομιῶν τὰ
 κάλλιστα τε καὶ ἀξιολογώτατα ἔμελλε, Ῥώμην τε μελόβοτον κα-
 ταστήσεσθαι, ἀλλὰ Βελισάριος μαθὼν πρόσβεις τε καὶ γράμ-
 5 ματα παρ' αὐτὸν ἔπεμψεν. οἷπερ ἐπειδὴ Τωτίλα ἐς ὄψιν ἦλθον,
 εἰπόν τε ὧν ἕνεκα ἤκοιεν καὶ τὰ γράμματα ἐνεχείρισαν. ἐδήλου
 δὲ ἡ γραφή τάδε, „ Πόλειων μὲν κάλλη οὐκ ὄντα ἐργάζεσθαι ἀν- D
 θρώπων ἢ φρονιμῶν εὐρήματα εἶεν καὶ πολιτικῶς βιοτεύειν ἐπι-
 σταμένων, ὄντα δὲ ἀφανίζειν τοὺς γε ἀξυνέτους εἰκὸς καὶ γνώ-
 10 ρισμα τοῦτο τῆς αὐτῶν φύσεως οὐκ αἰσχυνομένους χρόνῳ τῷ
 ὑστέρω ἀπολείπειν. Ῥώμη μέντοι πόλεων ἀπαισῶν, ὅσαι ὑφ'
 ἡλίῳ τυγχάνουσιν οἶσαι, μεγίστη τε καὶ ἀξιολογωτάτη ὠμολόγη-
 ται εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς ἑνὸς ἀρετῇ εἰργασται οὐδὲ χρόνου
 βραχέος δυνάμει ἐς τόσον μεγέθους τε καὶ κάλλους ἀφίεται, ἀλλὰ
 15 βασιλέων μὲν πλήθος, ἀνδρῶν δὲ ἀρίστων ξυμμορίαί πολλαί,
 χρόνου τε μήκος καὶ πλούτου ἔξουσίας ὑπερβολή, τὰ τε ἄλλα
 πάντα ἐκ πύσης τῆς γῆς καὶ τεχνίτας ἀνθρώπους ἐνταῖθα ξυνα- P 518
 γαγεῖν ἴσχυσαν. οὕτω τε τὴν πόλιν τοιαύτην, οἷανπερ ὄρῃς,
 κατὰ βραχὺ τεκτηνόμενοι, μνημεῖα τῆς πάντων ἀρετῆς τοῖς ἐπι-
 20 γενησομένοις ἀπέλιπον. ὥστε ἡ ἐς ταῦτα ἐπήρεια εἰκότως ἢ ἀδί-
 κημα μέγα ἐς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ παντὸς αἰῶνος δόξειεν εἶναι.

5. αὐτόν] αὐτῷ L. 7. Πόλειων] πόλεως Reg. 8. βιοτεύειν] Vulgo βιωτεύειν. 9. τοὺς γε ἀξυνέτους εἰκὸς Reg. τῶν γε ἀξυ-
 νέτων εἰκὸς P. 10. αἰσχυνομένους Reg. αἰσχυνομένων P. αἰσχυ-
 νομένοις L. αἰσχυνομένης Hoeschelii 15. ξυμμορίαί] συμμο-
 ρίαι L. 19. τοῖς om. L.

petere. Ergo muros diversis in locis diruit, ita ut ruinae tertiam fere totius ambitus partem efficerent. Aedificia quoque pulcherrima ac magnificentissima delere flammis parabat, et mutare Romam in gregum pascua, cum factus certior Belisarius, ad ipsum Oratores et literas misit. Illi ad Totilam introducti, exposita legationis causa, literas reddiderunt, quarum sententia haec fere erat. Ut inventum virorum est conditorum ac vitae civilis intelligentium, ornamenta urbibus nova reddere, sic ea, quae extant, abolere, nota est propria stultorum, quos non pudeat eiusmodi monumentum naturae suae posteritati relinquere. Romam autem cunctis urbibus, quae sub sole sunt, magnitudine et dignitate praestare in confesso est. Haud enim unius viri opibus extracta fuit, nec brevis temporis beneficio tam ampla splendidaque evasit: sed multi Imperatores, et praestantissimorum virorum catervae plurimae, et longa dies, et immensa divitiae, huc ex universo terrarum orbe cum alia quaelibet, tum architectos atque opifices coegerunt; itaque urbe, qualem vides, paulatim aedificata, virtutis omnium monumenta posteris reliquerunt. Quare si quam acciperint haec iniuriam, ea graviter in aetates omnes redundare

ἀφαιρείται γὰρ τοὺς μὲν προγεγενημένους τὴν τῆς ἀρετῆς μνή-
 μην, τοὺς δὲ ὕστερον ἐπιγενησομένους τῶν ἔργων τὴν θείαν.
 τούτων δὲ τοιούτων ὄντων ἐκείνο εὖ ἴσθι, ὡς δυοῖν ἀνάγκη τὸ
 ἕτερον εἶναι· ἢ γὰρ ἡσσηθήσῃ βασιλείῳ ἐν τῷδε τῷ πόνῳ, ἢ
 περιέσῃ, ἂν οὕτω τύχοι. ἦν μὲν οὖν νικῶν, Ῥώμην τε καθι-
 λῶν, οὐ τὴν ἐτέρου του, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀπολωλεκῶς ἂν, ὃ
 Β βέλτιστε, εἴης, καὶ διαφυλάξας κτήματι, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν
 πάντων καλλίστῳ πλουτήσῃς· ἦν δὲ γε τὴν χεῖρῳ σοι τύχην
 κληροῦσθαι ξυμβαίη, σώσονται μὲν Ῥώμην χάρις ἂν σώζοιτο
 παρὰ τῷ νενικηκῶτι πολλῇ, διαφθείραντι δὲ φιλανθρωπίας τε¹⁰
 οὐδεὶς ἔτι λελείπεται λόγος καὶ προσέσται τὸ μηδὲν τοῦ ἔργου
 ἀπόνασθαι. καταλήπεται δὲ σε καὶ δόξα τῆς πράξεως ἀξία πρὸς
 πάντων ἀνθρώπων, ἢ περ ἐφ' ἐκάτερά σοι τῆς γνώμης ἐτοίμως
 ἔστηκεν. ὅποια γὰρ ἂν τῶν ἀρχόντων τὰ ἔργα εἴη, τοιοῦτον
 ἀνάγκη καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ὄνομα φέρεσθαι.“ τῶσαυτα μὲν Βελι-¹⁵
 σάριος ἔγραψε. Τωτίλας δὲ πολλάκις ἀναλεξάμενος τὴν ἐπιστο-
 λὴν καὶ τῆς παραινέσεως ἐς τὸ ἀκριβὲς πεποιημένος τὴν μάθησιν,
 C ἐπέισθη τε καὶ Ῥώμην εἰργάσατο ἄχαρι περαιτέρῳ οὐδέν. ση-
 μήνας δὲ Βελισαρίῳ τὴν αὐτοῦ γνώμην τοὺς πρέσβεις εὐθὺς ἀπε-
 πέμψατο. καὶ τοῦ μὲν στρατοῦ τὸ πλεῖστον μέρος Ῥώμης οὐ²⁰
 πολλῷ ἀποθῆν, ἀλλ' ὅσον ὑπὸ σταδίων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐς τὸ
 πρὸς δύοντα ἧλιον ἐνστρατοπεδευσαμένους ἐν χωρίῳ Ἀλγηθόνι

5. περιέσῃ] περιέσει L. *ibid.* τύχοι] τύχη L. *ibid.* τε] γε L.
 τε

7. κτήμασι L. κτήματι P. 8. καλλίστῳ L. κάλλιστον P. *ibid.*
 σοι] σου L. 14. τοιοῦτον] τοιούτων L. 17. ἐς τὸ Vat. et
 Reg. ἐς om. H. *ibid.* τὴν μάθησιν Vat. et Reg. ἐς μάθησιν H.

*videbitur, nec immerito. Nam et maioribus virtutis memoriam, et poste-
 ris voluptatem ea spectandi opera adimet. Quae cum ita sint, probe te-
 neas velim, necesse esse horum alterum fiat: vel huius belli victoriam tibi
 praecipiat Imperator, vel eam forte adipiscaris. Si viceris, Roma es-
 cisa, non alienam urbem perdidideris, praecclare vir, sed tuam: eadem ser-
 vata, augeberis procul dubio possessione omnium praestantissima. Sin
 deterior fortuna tibi inciderit, manente Roma, non parva tibi gratia apud
 victorem manebit: ea deleta, nullus erit reliquus clementiae locus. Prae-
 terea nihil emolumentum operis ex tali facto. Huic desum consentaneas de
 te erit apud mortales omnes opinio: quae iam tibi impendet in utramque
 parata partem. Etenim qualia sunt acta principum, tale ipsi nomen ex
 iis ferant necesse est. Haec scripsit Belisarius. Totilas vero perfecta
 saepe epistola, et accurate perpensa admonitione, dedit manus, nec Ro-
 mam multare institit. Sua voluntate Belisario significata, illico orate-
 res remisit, et maximam copiarum partem cxx. stadiis procul ab urbe*

ἐκέλευεν ἡσυχῇ μένειν, ὅπως δὴ μηδεμιᾶ μηχανῇ δυνατὰ εἶη τοῖς ἀμφὶ Βελισάριον ἔξω πη τοῦ πόρου ἵνα· αὐτὸς δὲ ζῦν τῷ ἄλλω στρατῷ ἐπὶ τῇ Ἰωάννῃ καὶ Λευκανοῦς ἦεν. Ῥωμαίων μέντοι τοῖς μὲν ἐκ τῆς ξυγκλήτου βουλῆς ζῦν αὐτῷ εἶχε, τοὺς δὲ 5 ἄλλους ἅπαντας ζῦν τε γυναιξὶ καὶ παισὶν ἔστειλεν ἐς τὰ ἐπὶ H 290 Καμπανίας χωρία, ἐν Ῥώμῃ ἄνθρωπον οὐδένα ἴσας, ἀλλ' ἔρημον αὐτὴν τὸ παράπαν ἀπολιπών.

Ἰωάννης δὲ Τωτίλαν οἱ ἐπιέναι μαθὼν, μένειν ἐπὶ τῆς D Ἀπουλίας οὐκέτι ἤξιον, ἀλλ' ἐς τὸν Δρουῶντα δρόμῳ ἀφίκετο. 10 τῶν τε πατρικίων οἱ ἐς Καμπανίαν ἀγόμενοι ἐς Λευκανοῦς πέμψαντες τῶν οικείων τινάς, Τωτίλα γνώμη, τοὺς σφετέρους ἀγροίκους ἐκέλευον μεθίσθαι μὲν τῶν πρᾶσσομένων, τοὺς δὲ ἀγροὺς γεωργεῖν ἥπερ εἰώθεισαν· ἔσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀπήγγελλον τῶν κεκτημένων. οἱ δὲ ἀπετάξαντο μὲν τοῦ Ῥωμαίων στρα- 15 τοῦ, ἐν δὲ τοῖς ἀγροῖς ἡσυχῇ ἔμενον· Τουλλιανός τε φυγῶν ὄχετο, καὶ οἱ τριμύσιοι ἄνται παρὰ τὸν Ἰωάννην ἀναχωρεῖν ἔγνωσαν. οὕτω μὲν ἅπαντα τὰ ἐντὸς κόλπου τοῦ Ἰονίου, πλήν τοῦ Δρουῶντος, αὐθις ὑποχείρια Γότθοις τε καὶ Τωτίλα γέγονε. Θαρσοῦντες δὲ ἤδη οἱ βάρβαροι καὶ κατὰ ξυμμορίας σκεδαννύ- 20 μοινοι περιήεσαν κύκλῳ ἅπαντα, ὅπερ Ἰωάννης μαθὼν τῶν οἱ P 519 ἐπομένων πολλοὺς ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν. οἳ δὲ τοῖς πολεμίοις ἀπροσδόχῳ ἐπισπεσόντες πολλοὺς ἔκτειναν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ

1. μηδεμιᾶ μηχανῇ δυνατὰ εἶη] μηδεμία ἐξουσία ἢ Reg. 13. εἰώθεισαν] εἰώθεισαν L. *ibid.* γὰρ αὐτοὺς] γὰρ αὐτοῖς τ' ἀγαθὰ Reg. 17. ἐντὸς] ἐκτὸς H. 19. ξυμμορίας] συμμορίας L. 22. ἐπισπεσόντες] ἐκπισόντες L.

ad Occasum castra metatum in Algido, stativa habere iussit; ut Belisarius nullam erumpendi Portu facultatem haberet. Ipse reliquum exercitum adversus Ioannem et Lucanos duxit. Romano Senatores secum habens, caeteros cives omnes cum uxoribus liberisque in Campaniam misit, nec Romae quemquam morari passus, urbem reliquit penitus vacuum.

Ubi Iosanni renuntiatum est adversus ipsum tendere Totilam, diutius in Apulia morari noluit; at cursu recepit sese Hydruntem. Abducti in Campaniam Patricii, quosdam e suis domesticis in Lucaniam miserunt de sententia Totillae, suisque villicis imperarunt, ut coepo abisterent, et agros de more colerent; quos in potestatem dominorum reddituros significabant. Illi, deserto Romano exercitu, in agris quieverunt: Tullianus aufugit: Antae trecenti ad Ioannem se retulerunt: atque ita quidquid est circa sinum Ionium, praeter Hydruntem, in Gotthorum ac Totillae ditlonem iterum venit. Iam pleni fiducia Barbari, manipulatim sparsi hac illac circumcursabant. Monitus Ioannes, in eos numerosam emisit suorum manum: qui facto in hostes improviso impetu,

V 147 δείσας δ Τωτίλας, ἀπαντός τε τοὺς ξὺν αὐτῷ ἀγείρας, ἀμφὶ ὄρος τὸ Γάργανον, ὅπερ ἐν Ἀπουλίοις πρὸς μέσους ἀνέχει, ἐν τῷ Ἀννίβα τοῦ Ἀίβυρος χαρακώματι στρατοπεδευσάμενος ἦσυχῆ ἔμεινεν.

B κγ'. Ἐν τούτῳ δὲ τῶν τις ξὺν τῷ Κώνωνι ἐκ Ῥώμης φυ-5 γόντων, ἥλικα ἢ πόλις ἤλισκετο, Μαρτιανὸς ὄνομα, Βυζάντιος γένος, Βελισαρίῳ προσελθὼν στέλλεσθαι αὐτόμολος δῆθεν τῷ λόγῳ παρὰ τοὺς πολεμίους ἤξιον, μεγάλην Ῥωμαίους ἐπαγγελόμενος ἀγαθὰ δράσειν· δόξαν τε τοῦτο Βελισαρίῳ, ἀπιὼν ᾤχετο. καὶ αὐτὸν ὁ Τωτίλας ἰδὼν ὑπερφυῶς ἦσθη. εὐδοκίμοῦντα γὰρ 10 μοτομαχίαις τὸν νεανίαν ἤκουσέ τε καὶ εἶδε πολλάκις. ὄντων δὲ αὐτῷ παίδων τε δύο καὶ τῆς γυναικὸς ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις, τὴν μὲν γυναῖκα καὶ τῶν παίδων τὸν ἕτερον εὐθὺς τῷ ἀνθρώπῳ ἀπέ- C ὠκε, τὸν δὲ ἕτερον ἐν ὁμήρων λόγῳ ἐφύλασσειν, ἕς τε Σπολί- τιον ξὺν ἑτέροις τισὶν ἔπεμψεν. ἐτύγγανον δὲ Γότθοι, ἥλικα 15 Ἑρωδιανοῦ ἐνδοξότου Σπολίτιον εἶλον, τῆς μὲν πόλεως τὸν περὶ βολὸν ἐς τὸ ἔδαφος κυθελόντες, τοῦ δὲ πρὸ τῆς πόλεως κρη- γεῖον, ὅπερ καλεῖν ἀμφιθέτρον νενομίκασι, τὰς τε εἰσόδους ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀποφράξαντες καὶ φρουρὰν ἐνταῦθα καταστησάμενοι Γότθων τε αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων τῶν αὐτομόλων, ἐφ' ᾧ φυλάξωσι 20 τὰ ἐκείνη χωρία. Μαρτιανὸς οὖν ἐπειδὴ τινὰς ἐταιρίσασθαι

2. γάργανον L. Γάργαρον P. *ibid.* ἐν om. L. 8. Ἀννίβα] ἀννίβαλος Reg. *ibid.* τοῦ] τῷ H. τοῦ Hm. 6. Μαρτιανός] μαρτινιανός L hic et infra. 8. Ῥωμαίους] ῥωμαίους H: illud Hm. 14. ὁμήρων] ὁμήρου L corr. 17. πρὸ L. πρὸς P. 20. αὐτῶν om. L. *ibid.* φυλάξωσι] φυλάξουσι Reg. et H. 21 τινὰς] καὶ L.

multos interemerunt. Hinc Totilas affectus metu, suos omnes colligit, et ad montem Garganum, media surgentem Apulia, motatus in castris Annibalis Pœni, stativa habet.

23. Interea Martianus ortu Byzantius, unus ex eorum numero, qui, Roma capta, cum Conone fuga evaserant, Belisarium adit, rogatque ut fictum ad hostes transfugium sibi permittat, Romanis magna allaturum se commoda pollicenti. Annuente Belisario, discessit. Eius aspectu vehementer lætatus est Totilas. Illum enim adolescentem singularibus certaminibus egregie defunctum audierat et viderat. Cum autem liberorum ipsius par uxoremque haberet inter captivos, coniugem quidem et natorem alterum ei continue reddidit, altero retento obside, ipsum cum nonnullis aliis Spoletium misit. Iam ante Gotthi, capto Spoletio Herodiani deditione, muros eius aequarant solo, et pro urbe positi Amphitheatri (sic locum vocant urbanarum venationum) aditibus diligenter obstructis, Gotthorum transfugarumque praesidium ibi constituerant, ut circumiecta loca servarent. Itaque Martianus adiunctis

ἴσχυσε, τοὺτους ἀνέπεισε δρᾶσαντάς τι ἐς τοὺς βαρβάρους μέγα οὕτω δὴ ἐπανάκειν ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον. στείλας δέ τινος παρὰ τὸν ἄρχοντα τοῦ ἐν Περυσίᾳ φυλακτηρίου ἐκλείβεν οἱ στρατεύματα διὰ τάχιστα ἐς Σπολίτιον πέμψαι, τοῦ παντὸς λόγου D 5 τὴν δῆλωσιν ποιησάμενος. Ὀλδογάνδων δὲ Οὐννος ἤρχε τότε τῆς ἐν Περυσίᾳ φρουρᾶς, Κυπριανοῦ πρὸς του τῶν αὐτοῦ δορυφόρων, ὡς μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, δόλω ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος. ὅσπερ ξὺν στρατεύματι ἐπὶ τὸ Σπολίτιον ἦει. Μαρτιανὸς δὲ ἄγχιστά πη εἶναι τὸ στρατεύμα τοῦτο αἰσθόμενος, ἅμα 10 τοῖς πεντεκαίδεκα στρατιώταις, (τοσοῦτους γὰρ ἐταιρίσασθαι ἴσχυσε) τοῦ φυλακτηρίου τὸν ἄρχοντα ἐκ τοῦ ἀφνειοῦ διεφθείρε καὶ τὰς πύλας ἀνυπετάσας Ῥωμαίους ἅπαντας τῷ φρουρίῳ ἐδέξατο. οἱ δὲ κτείνουσι μὲν πλείστους τῶν πολεμίων, τινὺς δὲ ζωγράφαντες παρὰ Βελισάριον ἤγον.

15 Ὀλίγω δὲ ὕστερον Βελισαρίῳ ἔννομι γέγονεν ἐς Ῥώμην τε P 520 ἀναβῆναι καὶ ἐς ὃ τι τύχης ἐληλύθει θεάσασθαι. τῶν οὖν στρατιωτῶν χιλίους ἀπολεξάμενος ἐνταῦθα ἦει. Ῥωμαῖος δὲ ἀνὴρ ἀφικόμενος δρόμῳ ἐς τοὺς πολεμίους, οἵπερ ἐστρατοπεδεύοντο ἐν Ἀλγηδόνι, τὸ Βελισαρίου στρατεύμα ἤγγειλεν. οἱ δὲ βύρβα- 20 ροι προλοχίσαντες ἐνέδραις τισὶ τὰ πρὸ τῆς Ῥώμης χωρία, ἐπειδὴ ἄγχιστά πη ἀφικόμενοι τοὺς ἀμὲν Βελισάριον εἶδον, ἐκ τῶν ἐνεδρῶν ἀνυστάντες ἐπ' αὐτοὺς ἤεσαν. μάχης τε καρτερᾶς γενομένης, τῇ σφετέρᾳ ἀρετῇ Ῥωμαῖοι τοὺς πολεμίους τρεψάμενοι,

3. παρὰ] καὶ παρὰ L. 5. Ὀλδογάνδων] ὀδολγάν Reg.
 13. πλείστους τῶν πολεμίων] τῶν πολεμίων πλείστους L.
 16. οὖν στρατιωτῶν] στρατιωτῶν οὖν L. 19. τὸ Βελισαρίου]
 τοῦ βελισαρίου L. 22. ἀνυστάντες] ἀναστῆσαντες L.

sibi nonnullis persuadet, ut ad castra Romana redeant, edito in Barbaros aliquo insigni facinore. Mox ad praesidii Perusini Praefectum quosdam submittit, ac per illos re tota ipsi significata, instat, ut Spoletium copias quamprimum destinet. Praesidio Perusino tunc praecerat Oldogando Hunnus, Cypriano ex insidiis interfecto, ut supra dixi, a quodam ex Protectoribus suis. Illo Spoletium veniente cum copiis, has ubi Martiano adesse proxime intellexit; cum militibus xv. (tot enim sociaverat) Praefectum praesidii repente tollit e medio, portisque patefactis, in castellum accipit Romanos omnes: qui concisa hostium parte maxima, aliquot cepere vivos, et ad Belisarium adduxere.

Paulo post Belisario in mentem venit Romam ingredi, et quo calamitatis devenisset inspicere. Quare militibus delectis mille, eo contendit. Tum Romanus quidam ad hostes, qui castra habebant in Algido, transcurrens, adesse nuntiat exercitum Belisarii. Protinus Barbari, stratis pro Roma insidiis, ut in propinquo apparuit Belisarius, insurrexe-

Β πλείστους τε διαφθείραντες, ἐς τὸν πόρτον εὐθὺς ἀνεχώρησαν. ταῦτα οὖν τῆδε ἐχώρησεν.

Ἔστι δὲ Καλαβρῶν ἐπιθαλασσία πόλις ὁ Τάρας, δυοῖν σχεδόν τι ἡμέραιν ὀδῶ Ἀρουῦντος διέχουσα, ἐπὶ τε Θουρίους καὶ Ῥηγίους ἐνθένδε ἴοντι. ἐνταῦθα Ἰωάννης, ξὺν ὀλίγοις τισὶ Ταραντίνων αὐτὸν ἐπαγομένων, ἀφίκετο, τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τῇ
 Η 291 τοῦ Ἀρουῦντος φυλακῇ καταστησόμενος. καὶ ἐπεὶ τὴν πόλιν εἶδε μεγίστην τε ὑπερφνωῶς καὶ παντάπασιν ἀτείχιστον οὖσαν, πῦσαν μὲν φυλάξαι οἷός τε ἔσσεσθαι οὐδεμιᾷ μηχανῇ ᾔετο, ἰδὼν δὲ τὴν θάλασσαν τῆς πόλεως ἐς τὰ πρὸς βορρῶν ἄνεμον ἀμφὶ τινα 10
 C χῶρον στενὸν μάλιστα ἐκατέρωθεν ἐς κόλπον ἰούσαν, οὗ δὴ Ταραντίνων ὁ λιμὴν ἔστιν, ἰσθμὸν τε, ὡς τὸ εἶκος, τὸν ἐν μέσῳ
 V 148 χῶρον οὐχ ἥσσον ἢ σταδίων εἴκοσιν ὄντα, ἐπενόει τάδε. ὑποτιμῶν ἀπὸ τῆς ἄλλης πόλεως τὴν τοῦ ἰσθμοῦ μοῖραν τειχίσματι τε αὐτὴν περιέβαλεν ἐκ θαλάσσης τῆς θαλάσσης μέρους ἄχρι ἐς ἔτε-15
 ρον καὶ τάφρον βαθεῖαν ἀμφὶ τὸ τείχισμα ὥρυσσεν. ἐνταῦθά τε οὐ Ταραντίνους μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνη χωρία ᾤκουν ξυνήγαγε, καὶ φυλακὴν αὐτοῖς λόγον ἄξιαν ἐλίπετο. ταύτῃ τε Καλαβροὶ ἅπαντες ἐν τῷ ἄσφαλεῖ ἤδη γενόμενοι Γότθων ἐς ἀποστασίαν εἶδον. ταῦτα μὲν ἐφέρειτο τῆδε. Τωπίλας δὲ φρούριον 20
 ἐν Λευκανοῖς καταλαβὼν ἐχυρώτατον ἄγχιστά πη τῶν Καλαβρίας ὄρων κείμενον, ὑπερ' Ἀχεροντίδα καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ἐνταῦθά τε

β. δυοῖν] δυεῖν L. 10. ἀμφὶ τινα] ἀμφ' ἕνα Reg. 15. τῆς θαλάσσης] τῆς om. L. 16. ὥρυσσεν] ὥρυσεν L. corr. 18. ξυνήγαγε] συνήγαγε L. ibid. αὐτοῖς] αὐτοὺς L. ibid. ἐλίπετο L. ἐλίπετο P. 19. ἀποστασίαν L. ἀπόστασιν P. 21. ἐχυρώτατον] ὄχυρώτατον Reg. 22. Ἀχεροντίδα] Vulgo Ἀχερόντιδα.

runt. Commisso acri certamine, virtute Romani sua fusis hostibus, ac pluribus interfectis, statim Portum repetierunt. Ita res ibi cessit.

Est Tarentum; urbs maritima Calabriae, bidui fere diastita Hydrunte, in via qua hinc Thurios et Rhegium itur. Eo Ioannes a Tarentinis invitatus, cum paucis venit, caeteris in praesidio Hydruntino relictis: ac postquam urbem vidit laxissimam et prorsus moenibus spoliata, totam propugnare se minime posse iudicavit. Verum animadvertens ab urbis latere aquilonari, circa locum angustissimum utriusque porrigi mare in sinum, ubi portus est Tarentinum, et isthmum, qui in spatio proinde est interiecto, non minus stadiis viginti patere, invento hoc usus est. Isthmi portionem ab urbe praecipit reliqua, et ab altera maris parte ad alteram sepeit muro, cui fossam altam praeduxit. Huc non Tarentinis modo, sed accolis etiam omnibus congregatis, validum praesidium reliquit: itaque securi iam Calabri universi, defectionem a Gothis moliti sunt. Sed haec hactenus. Totilas vero cum in Lucania castellum cepisset munitionissimum, Calabriaeque finitimum, quod Acherontidem Romani

φυλακῆριον ἀνδρῶν οὐχ ἦσσαν ἢ τετρακοσίων καταστησάμενος αὐτὸς ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπὶ Ῥάβεννον ἦει, τῶν βαρβάρων τινὰς ἀπολιπὼν ἐς τὰ ἐπὶ Καμπανίας χωρία, ὡςπερ ἢ Ῥωμαίων ἐπέκειτο φυλακῆ, τῶν ἐκ τῆς ξυγκλήτου βουλῆς ἐνταῦθα ὄντων.

- 5 κδ'. Βελισαρίῳ δὲ τόλμα προμηθῆς τότε γέγονεν, ἀρχὴν P 521
 μὲν μανιώδης δόξασα εἶναι τοῖς τε ὀρῶσι καὶ ἀκούουσι πρῶτον, ἐκβῶσα δὲ ἐς ἀρετῆς ἔργον ὑψηλὸν τε καὶ δαιμονίως ὑπέρογκον. τῶν γὰρ στρατιωτῶν ὀλίγους τινὰς φρουρᾶς ἕνεκα τῆς ἐν πόρτιν ἀπολιπὼν αὐτὸς ξὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς Ῥώμην ἦλθε, προσποι-
 10 εἶσθαι τε αὐτὴν σθένει παντὶ ἤθελεν. ἐπεὶ δὲ οὐχ οἷός τε ἦν ὅσα καθελὼν τοῦ περιβόλου Τωτίλας ἔτυχε βραχεῖ ἀνοικοδομή-
 σασθαι χρόνῳ, ἐποίηε τάδε. λίθους ἄγχιστά πη ὄντας ξυναγα-
 γιὼν ἐπ' ἀλλήλους οὐδενὶ κόσμῳ ξυνέβαλεν, οὐδὲν τὸ παρῶπαν B
 ἐντὸς ἔχοντας, ἐπεὶ οὐδὲ τίτανον οὐδέ τι ἄλλο τοιοῦτον ἐν παρα-
 15 σκευῇ εἶχεν, ἀλλ' ὅπως μόνον τὸ τῆς οἰκοδομίας σώζοιτο πρόσω-
 πον, σκολόπων τε μέγα τι χρῆμα ἔξωθεν ἴστησιν. ἐτύγγανε δὲ καὶ τάφρους βαθείας ἀμφὶ τὸν περιβόλον ὅλον ὀρύξας πρότερον, ὡςπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη. παντὸς δὲ τοῦ στρατοῦ προθυμίᾳ τῇ πάσῃ ταῦτα ἐργαζομένοιον πέντε καὶ εἰκοσιν
 20 ἡμερῶν ὅσα τοῦ περιβόλου καθήρητο τῷ τρόπῳ τούτῳ τετέλεστο. τῶν τε Ῥωμαίων ὅσοι ἀμφὶ τὰ ἐκείνη χωρία ὤκνητο ἐνταῦθα ἡγεῖ- C
 ροντο, τῆς τε ἐν Ῥώμῃ οὐκῆσεως ἐπιθυμία καὶ ὅτι τῶν ἐπιτη-

5. τότε γέγονεν] γέγονε τότε L. 10. οἷός τε] οἷόν τε Reg.
 13. ξυνέβαλεν] ξυνέβαλλεν L. 14. οὐδέ τι] εἶχεν οὐδέ τι L.
 ibid. ἐν παρασκευῇ εἶχεν om. L.

vocant, ac virorum non minus cp. ibi praesidium collocasset, cum relictis copiis petere Ravennam intendit, relictis in Campania nonnullis Barbaris, quibus illic argentium Senatorum Romanorum custodiam demandaverat.

24. Tunc Belisarius sapienti ductus audacia, consillum cepit, quod quidem spectantibus audientibusque insanum initio visum est, sed in grande et mirifice excellens virtutis facinus erupit. Paucis enim militibus ad Portus custodiam relictis, ipse cum caeteris copiis Romam se contulit, in animo habens, omni ope et opera sibi illam asserere. Cum autem quidquid muri dirutum a Totila fuerat, brevi tempore reficere non posset, hac arte usus est. Lapides, qui erant in proximo, collegit, ac tumultuario opere composuit, nulla re indita, qua vincirentur: quippe quod nec calcem, neque aliud quidquam eiusmodi in promptu haberet: idque unum egit, ut speciem aedificii servaret in opere: quod et magna palorum vi foris munit, cum antea fossam perpetuam moenibus, ut in superioribus libris dictum est, circumdedisset. In id universo exercitu totis viribus incumbente, intra dies viginti quinque eo modo iustauratus est murus, ubicumque excisus fuerat. Tum Romani, quot-

δείων τέως σπανίζοντες ἀφθονίαν ἐνταῦθα εἶρον, ἥνπερ Βελισάριος ποιεῖν ἴσχυσε, ναῦς δτι πλείστας πάντων ἐμπλησάμενος τῶν ἀναγκαίων, ἕς τε Ῥώμην διὰ τοῦ ποταμοῦ ἰσχομίσας εἰσήξει.

Ταῦτα ἐπεὶ Τωτίλας ἤκουσεν, ἄρας αὐτίκα παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ Βελισάριόν τε καὶ πόλιν ἤλθεν, οὐπω Βελισαρίου τὰς 5 πύλας ἐναρμόσυσθαι τῷ περιβόλῳ ἰσχύσαντος. πάσας γὰρ διασφείρας Τωτίλας ἔτυχεν, ἄσπερ οὐκ ἔφθη τεχνιτῶν ἀπορία Βελισάριος τεκτιηάμενος. ἐπεὶ δὲ ὁ τῶν βαρβάρων στρατός ἀρχοῦ ἐγένοντο, τότε μὲν ἰστρατοπεδευσάμενοι ἠύλλισαντο παρὰ τὸν Τίβεριν ποταμὸν, ἡμέρα δὲ τῇ ἐπιγενομένη ἄμα ἠλίῳ ἀνίσχοιτι 10 θυμῷ τε πολλῷ καὶ θυρόβῳ ἐχόμενοι ἀμφὶ τὸ τεῖχος ἤεσαν. Βελισάριος δὲ τῶν μὲν στρατιωτῶν τοὺς μαχιμωτάτους ἀπολεξάμενος ἕς τὴν χώρην τῶν πυλῶν ἔστησε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἄνωθεν ἀπὸ τῶν περιβόλων ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιόντας πάσῃ δυνάμει ἐκέλευε. γέγονε τοίνυν καρτερὰ μάχη. οἱ γὰρ βάρβαροι τὰ μὲν 15 πρῶτα ἐλπίδα εἶχον αὐτοβοεῖ τὴν πόλιν αἰρήσειν, τοῦ δὲ πρῶ-
P 522 γματος σφίσι ἀντιστατοῦντος, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἰσχυρότητα ἀμυνομένων, ὀργῇ χρώμενοι τοῖς πολεμίοις ἐπέκειντο, τοῦ θυμοῦ σφᾶς παρὰ δύναμιν ἕς τὴν εὐτολίμην ὀρμῶντος. οἱ τε Ῥωμαῖοι παρὰ δόξαν ἀντείχοντο, τοῦ κινδύνου, ὡς τὸ εἰκός, ἕς 20 τὴν εὐψυχίαν ἐνάγοντος, καὶ γέγονε φόνος τῶν βαρβάρων, αἵτε ἔφ' ὑψηλοῦ βαλλομένων, πολλὸς, κόπῳ τε πολλῷ καὶ ταλαιπω-

5. πόλιν] Ῥώμην Reg. 9. ἐγένοντο Reg. Vulgo ἐγένετο.
15. καρτερὰ L. καρτερὰ P. 20. παρὰ δόξαν — φόνος] παρὰ δόξαν τυχόντες τοῦ κινδύνου, οἷς τὸ εἰκός, ἕς τὴν εὐψυχίαν ἐνήγοντο. γέγονιν οὖν φόνος Reg.

quot urbem circumcolebant, eo coierunt, impulsī Romae manendi studio, et annonae, qua hactenus indiguerant, parata ibi copia a Belisario: quā naves quamplurimas omni re cibaria plenas amne Romam induxerat.

His Totilas auditis, confestim movit cum universo exercitu, et Belisarium urbemque petiit, antequam Belisarius murorum portis aptare valvas potuisset. Nam Totilas eas omnes sustulerat, quas Belisarius a fabris inops compingere ante eius adventum nequiverat. Iam urbi proximus Barbarorum exercitu, castris ad fluvium Tiberim positus, noctem egit. Postridie, primo sole, vehementi ira accensi, tumultuose moenibus circumfunduntur. Belisarius pugnacissimorum militum delectu habito, illos valvarum loco ad portas oblicit: reliquis imperat, ut desuper e muro pro virili parte aggressores propulsent. Asperrime pugnatum est. Cum enim principio sperassent Barbari, fore ut urbem primo statim clamore caperent, deinde in ipsa re obicem nacti, et a Romanis fortissime repulsi, acrius instabant, ira animos ad maiora viribus audenda excitante: Romani praeter opinionem resistebant, acuente ipsos, ut par erat, discrimine. Ingenti strage edita Barbarorum, quippe qui telis

ρία τὰ στρατεύματα ἐκάτερα εἶχοντο καὶ ἡ μάχη πρῶτ' ἀρξαμένη
 ἐτελεύτα ἐς νύκτα. ἐπεὶ τε ξυνεσκόταζεν ἤδη, οἱ μὲν βάρβαροι
 ἐν τοῖς στρατοπέδοις γενόμενοι ἐνυκτέρευσαν, τῶν ἐν σφίσι τραυ- V 149
 ματιῶν ἐπιμελούμενοι, Ῥωμαίων δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ἐν τῷ περιβόλῳ H 292
 5 φυλακὴν εἶχον, οἱ δὲ ἀνδρείας περὶ μάλιστα πάντων εὐ ἤκοντες B
 ἐκ περιτροπῆς τὰς τῶν πυλῶν χώρας ἐφύλασσον, τριβόλους ἔμ-
 προσθεν πολλοὺς θέμενοι, ὅπως μὴ ἐξ ἐπιδρομῆς οἱ πολέμιοι ἐπὶ
 σφῶς ἴωσιν. οἱ δὲ τριβόλοι τοιοῦδε εἰσί. σκολόπων τεττάρων
 ἰσομήκων μάλιστα τὰ ὀπισθε πρὸς ἄλληλα ἐναρμοσάμενοι τριγώ-
 10 νου σχῆμα τὰς αὐτῶν εὐθείας πανταχόθεν ἐργάζονται, καὶ αὐ-
 τοὺς ἐς τὴν γῆν ὅπου παρατύχη ῥίπτοῦσι. ταύτη τε τῶν σκολό-
 πων οἱ μὲν τρεῖς ἐς τὸ ἔδαφος ἰσχυρότατα ἰστήκασιν πάντες, ὁ δὲ
 λιυόμενος ἀνέχων μόνος ἐμπόδιον ἀνδράσι τε καὶ ἵπποις ἐς αἰ-
 γίγνεται. ὁσάκις δὲ τις τοῦτον δὴ κυλίνδει τὸν τριβόλον, ὁ μὲν
 15 τῶς ἐκ τῶν σκολόπων τὴν εὐθὺ τοῦ ἀέρος ὄρθιον κληρωσάμενος C
 χώραν ἐς τὸ ἔδαφος ἴσθηκεν, ἄλλος δ' ἀντ' αὐτοῦ γιγνόμενος
 ἄνω τοῖς ἐπιέναι βουλομένοις ἐμπόδιόν ἐστιν. οἱ μὲν τριβόλοι
 τοιοῦδε εἰσίν. ἐκάτεροι δὲ οὕτω μετὰ τὴν μάχην ἠύλισαντο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Τωτίλως αἰΐθις παντὶ τῷ στρατῷ τεichoμα-
 20 χεῖν ἔγνω, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἡμύνοντο. κυ-
 θυπέρτεροί τε τῇ ξυμβολῇ γεγενημένοι ἐπαξελθεῖν τοῖς πολεμίοις
 ἐθάυρησαν. καὶ τῶν βαρβάρων ὑπαχωρόντων διώκοντες τῶν

2. ἐπεὶ τε] ἔπειτα Reg.   *ibid.* ξυνεσκόταζεν ἤδη om. Reg.
 6. ἐκ περιτροπῆς] ἐν περιτροπῇ Reg.   8. εἰσί L. εἰσίν P.
 11. ἐς τὴν] εἰς τὴν L.   14. δέ] γε L.   15. εὐθὺ om. L.
ibid. ὄρθιον] τριβόλον L.   18. οὕτω] οὕτοι Hm.

peterentur a vertice, cum utrique labore et duriori contentione fatiscerent, coeptum mane certamen nox diremit. Offusis iam tenebris, Barbari suis in castris pernoctarunt, sauciis curandis intenti: Romani partim pro muro excubabant: alii, ii que fortissimi, pro portis custodiam per vices agebant, positis ante illas compluribus tribulis, ut incursus hostium morarentur. Porro haec tribulorum figura est. Extrema palorum quatuor, aequalis plane longitudinis, inter se ita committunt, ut radii ab omni latere formam triangularem efficiant: eos autem humi temere iaciunt. Itaque pali tres solo simul stant firmissime, quartus, qui unus eminent, viros equosque praepedire solet. Et quoties quis tribulum voluit, tum qui erectus erat in caelum palus, consistit humi, et elatus alter in eius locum, accedere volentibus infestus est. Atque ii quidem sunt tribuli. Sic vero, ut dicebam, utrique noctem post pugnam traduxerunt.

Postera luce, auso iterum Totila muros copiiis omnibus oppugnare, Romani eodem illos modo tuiti, ac iam certamine superiores, in hostem erumpere non dubitarunt. Tum eorum quosdam longius a moenibus abrupuit instandi ardor, subducentibus sese Barbaris. A quibus cum iam es-

Ῥωμαίων τινές πόρρω που τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. οὗς δὴ κυκλώσεισθαι οἱ βάρβαροι ἔμελλον, ὡς μὴ ἀναστρέφειν ἐς τὴν πόλιν δυνατοὶ εἶεν. ἀλλὰ Βελισάριος (κατενόησε γὰρ τὰ ποιούμενα) τῶν ἄμφ' αὐτὸν πολλοὺς ἐνταῦθα στείλας διασώσασθαι τοὺς ἄνδρας ἴσχυσεν. οὕτω τε ἀποκρουσθέντες οἱ βάρβαροι ἀνε-5
 D χώρησαν, πολλοὺς μὲν ἀποβεβληκότες τῶν ἐν σφίσι μαχίμων, πλείστοις δὲ τραυματίας ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπαγόμενοι. ἐνταῦθά τε ἡσυχῇ ἔμενον, τὰ τε τραύματα θεραπεύοντες καὶ τῶν ὀπλων ἐπιμελούμενοι, (πολλὰ γὰρ σφίσι διέφθαρτο ἤδη) καὶ τὰ ἄλλα ἐν πυρασκενῇ πάσῃ ποιούμενοι. ἡμέραις δὲ πολλαῖς ἔστη-10
 ρον ἐπὶ τὸν περιβόλον ὡς τειχομαχῆσοντες ἦσαν. Ῥωμαῖοι δὲ σφίσι ἐπαντιώσαντες ἐς χεῖρας ἤλθον. τύχῃ τέ τινα ὁ τὸ Τωτίλα σημεῖον φέρων καιρίαν πληγὴν αὐτὸς τε τοῦ ἵππου ἐκπίπτει καὶ τὸ σημεῖον ἐς τὴν γῆν ἔρριψε. καὶ Ῥωμαίων μὲν ὕσσι ἐς τὰ πρῶτα ἐμάχοντο, ὠρμησαν ὥστε τὸ σημεῖον καὶ τὸν νεκρὸν ἀρ-16
 πασόμενοι. φθάσαντες δὲ τῶν βαρβάρων οἱ εὐτολμώτατοι τὸ τε
 P 523 σημεῖον ἀρπάζουσι καὶ νεκροῦ χεῖρα τὴν λαίαν ἀποτεμόντες ζῆν αὐτοῖς ἔλαβον. ψέλιον γὰρ χρυσοῦν ἐπὶ ταύτης ὁ πεπτωκῶς φορῶν ἔτυχε λόγου ἄξιον, ὥπερ ἐναβρύνεσθαι τοὺς ἐναντίους ἤμιστα ἤθελον, φεύγοντες δηλονότι τὴν ἀπὸ τοῦ ἔργου αἰσχύνῃ.20
 καὶ ὁ μὲν τῶν βαρβάρων στρατὸς ἐς ὑπαγωγὴν ἐτρέπετο οὐδεὶ κόσμῳ, Ῥωμαῖοι δὲ τὸ μὲν ἄλλο τοῦ νεκροῦ σῶμα ἐσκόλευσαν,

1. κυκλώσεισθαι] κυκλώσασθαι L. 2. μὴ L a m. sec. *ibid.*
 ἐς L. εἰς P. 3. δυνατοὶ] ἀδύνατοι Lm. 5. ἴσχυσεν] ἔσχευ
 Reg. 13. τε τοῦ] τε ἐκ τοῦ L. 14. ἔρριψε] ἔρριψαν L
 18. αὐτοῖς ἔλαβον] αὐτοῖς ἔλεγον L. *ibid.* ψέλιον] Vulgo ψέλιον.
 21. ἐτρέπετο] ἐτρέποντο L.

sent circumcludendi, ne in urbem redire possent, re Belisarius cognita, eoque missa valida suorum manu, illis salutem attulit. Sic demum repulsi Barbari recesserunt, magno bellicosiorum amisso numero, ac plurimos reduxerunt in castra saucios: ubi sese tenuerunt, curantes vulnera, et arma reparantes iam partem maximam fracta, aliaque omnia instruentes. Multis post diebus, muro appropinquarunt, prae se ferentes oppugnationis consilium. Romani obviam effusi, cum illis manus conseruerunt. Forte Totilae vexillarius letali plaga excussus equo, humi vexillum abiecit. Mox Romani, quicumque in primis certabant ordinibus, irruere, vexillum abrepturi una cum mortuo. Antevortunt Barbarorum animosissimi, vexillumque auferunt cum demortui sinistra manu amputata. Hanc enim ille aureo brachiali insigni ornaverant, quo gloriam hostium augere nolebant, vitantes utique rediturum hinc ad se dedecus. In fugam consternato Barbarorum

τοὺς δὲ πολεμίους ἐπὶ πλείστον διαώκοντες πολλοὺς ἔκτειναν, ἕς τε τὴν πόλιν κακῶν παντάσῃσιν ἀπαθείς ἤλθον.

Τότε δὲ ὅσοι ἐν Γότθαις λόγμοι ἦσαν Τωτίλα προσελθόν- B
τες λαιδοροῦντό τε καὶ ἀνέδην αὐτῷ τὴν ἀβουλίαν ἀνείδιζον, ὅτι
5 δὴ Ῥώμην ἐλὼν οὔτε ξύμπασαν ἐς ἔδαφος καθεῖλεν, ὅπως μη-
κέτι τοῖς πολεμίσι καταληπτὴ εἴη, οὔτε αὐτὸς ἔσχειν, ἀλλ' ὅπερ
πόνω τε καὶ χρόνῳ πολλῷ αὐτοῖς ἔργασθὲν ἔτυχε, τοῦτο λόγῳ
αὐτὸς οὐδενὶ διαφθείρειν. οὕτω τοῖς ἀνθρώποις ἐμπέφυκε πρὸς
τῶν πραγμάτων τὰς ἀποβύσεις αἰ τὴν γνώμην ῥυθμιζέειν καὶ τὴν
10 διάνοιαν τῷ τῆς τύχης ῥεύματι προσχωρεῖν, ἀγχιστρόφους τε
ἀπ' αὐτῶν τὰς μεταστάσεις ποιῆσθαι τῆς δόξης. διὸ δὴ καὶ
Γότθοι ἐθμεροῦντα μὲν τοῖς ἐγχειρήμασι Τωτίλαν ἐτεθήπεσαν C
ἕσα θεῶ, ἕμαχόν τινα καὶ ἀήττητον ἀποκαλοῦντες, ἤνικα πό-
λεων τῶν ἀλίσκομένων ἐκ μοίρας τινὸς τὰ τελεῖα διαφθείρειν εἶα,
15 σφαλέντι δὲ, ὥσπερ ἐρηθήθῃ, λαιδορεῖσθαι οὐκ ἀπῆξιον τῶν
ἐναγχοῦσιν ἀμφ' αὐτὸν εἰρημένων ἀμνημονοῦντες, ἀπ' ἐναν-
τίας τε αὐτῶν οὐδεμιᾷ ὀκνήσει ἔεντο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τὰ
τοιαῦτα οὐχ οἷόν τε ἔστι μὴ οὐχὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐς αἰ ἄμαρτά-
νεσθαι, ἐπεὶ καὶ φύσει γίγνεσθαι εἴωθε. Τωτίλας δὲ καὶ οἱ
20 βάρβαροι λίσαντες τὴν προσεδρείαν ἐς Τίβυρον πόλιν ἀφίκοντο,
πύσας σχεδόν τι τὰς τοῦ Τιβέριδος γαφύρας διελόντες, ὅπως μὴ V 150
Ῥωμαῖοι εὐπετῶς σφίσι ἐπιέναι οἶοι τε ὡσι. γέφυραν μέντοι D
H 293

4. ἀνέδην] ἀναίδην L: 5. ἐλὼν] ἐλθὼν L. ἐλὼν Lm. *ibid.*
ἐς ἔδαφος] ἐκ' ἔδαφος Reg. 11. αὐτῶν] αὐτοῦ L. 14. δια-
φθείρειν — σφαλέντι] διαφθείρων — σφαλότερα H: illud Hm.
17. ἔεντο] ἔεντο Reg. ἔεντο LHm. ἴόντες HP. 20. Τίβυρον]
τίβυρον L.

exercitu, Romani reliquum cadaver spoliarunt, atque hostes longe insecuti, caesis permultis, in urbem omnino incolumes redierunt.

Tum primores Gothorum omnes convenere Totilam, eique convitia ingerentes, ore durissimo exprobrarunt imprudentiam: quod Roma potitus, nec solo totam aequasset, ne amplius ab hoste posset occupari; neque ipse retinuisset: at temere corrupisset laboris sui ac diuturni temporis fructum. Nimirum hoc sunt homines ingenio: sententiam eventis rerum semper accommodant, et mente ad fortunam fluctuantem appulsa, reciproco iudiciorum aestu iactantur. Itaque Gotthi, quandiu Totilae bene processerunt incepta, illum tanquam Deum suspexerunt, invictum et inexpugnabilem praedicantes, cum urbes captas parte murorum aliqua nudari sine-ret. Semel autem re male gesta, eundem convitia, ut dictum est, prosciendere non sunt veriti, paulo ante dictorum immemores, vel ea potius retexentes. Verum fieri non potest quin his ac similibus peccatis obnoxii sint semper homines, cum ingenito vitio committi soleant. Totilas demum ac Barbari, soluta obsidione, ad urbem Tibur concesserunt, Tiburis pontibus fere omnibus interscissis; ne Romani ad se facile venire

μίαν, ἢ Μιλβίου ἐπώνυμός ἐστι, διαφθεῖραι οὐδαμῆ ἰσχυσαν, ἐπεὶ ἀγχιστα τῆς πόλεως ἐτύγγανεν οὐσα. τό τε ἐν Τιβύρῳ φρούριον ἀνοικοδομήσασθαι σθένει παντὶ ἔγνωσαν. καθελόντες γὰρ αὐτὸ πρότερον ἔτυχον, τὰ τε χρήματα ἐνταῦθα καταθέμενοι ἅπαντα ἦσυχῆ ἔμενον. καὶ Βελισάριος ἀδέεστερον ἤδη τὰς πύ-
λας τῷ Ῥώμης περιβόλῳ πανταχόθεν ἐφαρμοσάμενος σιδήρῳ τε αὐτὰς περιβαλὼν αὐδὺς βασιλεῖ τὰς κλεῖς ἐπεμψε. καὶ ὁ χιμῶν ἔλγηε, καὶ τὸ δωδέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ζυνέγραψεν.

P 524 κέ'. Ἐτύγγανε δὲ πολλῶ πρότερον στρατεύμα ἐπὶ Περου-
σίαν ὁ Τωτίλας στείλας, οἱ περὶ τὸν τῆς πόλεως περίβολον ἐν-
στρατοπεδευσάμενοι ἐπολιόρκουν ἐς τὸ ἀκριβὲς τοὺς ταύτη Ῥω-
μαίους. καὶ ἐπεὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐτοὺς σπανίζοντας ἤσθοντο
ἤδη, πέμψαντες παρὰ Τωτίλαν ἰδέοντο παντὶ στρατῷ ἐνταῦθα
ἵναί, ῥῆθον ἄν οὔτω καὶ ἀπονώτερον ἐξελεῖν Περουσίαν τε καὶ¹⁵
τοὺς ἐνταῦθα Ῥωμαίους οἰόμενοι. Τωτίλας δὲ οὐ λίαν ἐς τὰ
ἐπαγγελλόμενα προθυμουμένους τοῖς βαρβάρους ὄρων παρακτι-
σὶν τινα ποιεῖσθαι ἐς αὐτοὺς ἤθελε. διὸ δὴ ξυγκαλέσας ἅπαν-
τας ἔλεξε τοιαύτη, Ὅρων ὑμᾶς, ἄνδρες ξυστρατιῶται, ἐμὲ μὲν
B οὐκ ὀρθῶς δι' ὀργῆς ἔχοντας, ἀγανακτοῦντας δὲ πρὸς τὸ τῆς²⁰
εὐχῆς ξυμπεπτωκὸς ἐναντίωμα, ξυναγαγεῖν τανῦν ἔγνωκα, ὅπως
ἐμῶν δόξαν ὡς ἥμισθα ὀρθῆν ἀφελὼν ἀντικαθιστάναι τὴν γνώμη
ἐπὶ τὰ βελτίω δυνήσωμαι, καὶ μήτε ἀχουριστεῖν οὐδὲν ὑμῖν προσή-

1. Μιλβίου] μολιβίου Reg. μολίβιοι H. 2. Τιβύρῳ] τιβούρι
Reg. 11. οἱ περὶ] οἵπερ ἀμφὶ L. 22. ἀντικαθιστάναι] ἐν-
τικαθιστάναι H: illud Hm. 23. δυνήσωμαι] δυνήσομαι L.

possent: unum admodum pontem Milvium servavit urbis propinquitas. Tiburtinum castellum, quod ante evertent, totis viribus reaedificarent, cunctisque opibus ibi repositis, stativa habuerunt. Liberius iam Belisarius muri Romani portas ferratis foribus munit, et claves iterum misit Imperatori. Hiemis exitu clauditur annus duodecimus huius belli, cuius historiam Procopius condidit.

25. A Totila missae pridem Perusiam copiae, castris circum urbis moenia positae, Romanos, qui illic erant, premebant obsidione. Ubi vero iam ipsos victus penuria laborare intellexerunt, ad Totilam destinarunt, qui rogarent, ut eo ipse universum exercitum duceret, existimantes faciliorem hanc esse, et expeditiorem viam potendi Perusia, et Romanos, qui ibi degerant, expugnandi. Tum Totilas Barbaros ad exequenda mandata parum alacres animadvertens, admonere illos et hortari constituit. Quare vocata concione, ita fere locutus est. Quoniam vos, Commilitiones, abs re mihi succensere, et adversae fortunae casum inique ferre video, concionem modo advocavi, ut ex animis vestris evulis prava opinione, eos ad meliora revocem, faciamque, ne et in me turpiter

κον ἐς ἐμὲ δόξατε μήτε ἀγνωμοσύνη ἐς τὸ θεῖον ὑπὸ ἀβελτερίας
 χρῆσθαι. τὰ γὰρ ἀνθρώπειά ποτε σφάλ्लεσθαι ξύμπαντα πέφυ-
 κεν, ὅστις τε ἀνθρώπος ὢν εἶτα δυσχερῶς ἔχων ἐς τὰ προσπί-
 πτοντα φαίνεται, αὐτὸς μὲν ἀμαθίας, ὡς τὸ εἶδος, ἀποίσεται
 5 δόξαν, οὐδὲν δὲ ἤττον ὑποστήσεται τὴν ἀπὸ τῆς τύχης ἀνάγκην.
 βούλομαι δὲ τῶν πρότερον πεπραγμένων ὑμῶς ὑπομῆσαι, οὐχ Ἰ
 ὄσον ἕνεκα τοῦ τὰς αἰτίας τῶν ξυμβεβηκότων ἐκλύσασθαι, ἀλλὰ
 καὶ τοῦ δικαιότερον ἄλλοις ταύτας προσήκειν ἐνδείκνυσθαι. Οὐδέ-
 τις γὰρ τὸ ἔξ ἀρχῆς καθιστάμενος ἐς πόλεμον τότε Φανοῦ μὲν
 10 καὶ Πισαύρου τῶν ἐπιθαλασσιῶν πόλειων τὰ τεύχη καθεῖλε, Ῥώ-
 μην δὲ καὶ τὰς ἄλλας Ἰταλίας πόλεις ἀπίσους ἀφῆκεν οὐδ' ὅτιοῦν
 λυμηνάμενος. ἐκ μὲν οὖν Φανοῦ καὶ Πισαύρου φλαῦρον οἶδεν
 Γότθοις ξυμβέβηκεν, ἐκ δὲ τοῦ Ῥώμης περιβόλου καὶ τῶν ἄλλων
 ὀχυρωμάτων ταύτη, ἥπερ ὑμεῖς ἴστε, Γότθοις καὶ Οὐτιγίδι
 15 ἐκεχωρήκει τὰ πράγματα. ἐγὼ τοίνυν ἐπειδὴ διδόντων ὑμῶν τὴν
 ἀρχὴν ἔλαβον, ἐλογισάμην τῶν ἔργων τοῖς ἀμείνοσι δόξασιν εἶναι Ἰ
 μιᾶλλον ἐπεσθαι ἢ ἐκ τῶν λυμαινομένων τοῖς πράγμασι διδόναι
 βλάβος. φύσει μὲν γὰρ ἀνθρώποι οὐδὲν τι μέγα διαφέρειν ἀλλή-
 λων δοκοῦσιν, ἣ δὲ πείρᾳ τισι γινομένη διδάσκαλος κρείσσω τὸν

1. ἐς τὸ L. εἰς τὸ P.   *ibid.* ἀβελτερίας] Vulgo ἀβελτηρίας.
 2. χρῆσθαι] χρῆσθε L.   *ibid.* ποτε σφάλ्लεσθαι] καὶ σφάλ्लε-
 σθαι H. καὶ σφάλ्लεσθαι ποτε L.   *ibid.* ξύμπαντα om. L.
 3. ἐς τὰ] ἐς τὰ L.   4. φαίνεται] φαίνεται L a pr. m.
 6. τῶν] μὲν τῶν L.   8. ἄλλοις P ex Maltreti coniectura, αἰ
 Reg. ἂν H.   *ibid.* προσήκειν] ἢ προσήκειν L.   12. Πισαύρου]
 πεισαύρου HL hic et infra.   Pissauri Pers. constanter.   16. δό-
 ξασιν εἶναι] εἶναι δόξαι L.   17. λυμαινομένων P cum Scali-
 gero. δεδονημένων H. Quod expressit Pers. ex his quae factu
 facilia sunt.   δευαμένων L.   *ibid.* διδόναι] δαίκεν L.   19. ἣ
 δὲ L. εἰ δὲ HP Reg. Vat.   *ibid.* τισι Reg. Vat. L. τισ ἦν HP.
ibid. κρείσσω] κρείσσονα L.

*ingrati, et in Deum stulte contumaces esse videamini. Ea est natura re-
 rum humanarum omnium, ut interdum succidant. Quisquis autem cum
 homo sit, offensum casibus animum prae se fert; is merito imperitiam au-
 diet, ac nihilo secius fortunae necessitatem subidit. Porro consilium est,
 ante acta vobis commemorare: non modo ut vestras de iis, quae accide-
 runt, querelas refellam; verum etiam ut in alios melius convenire illas de-
 monstrarem. Etenim Vitigis initio, cum hoc bellum suscepit, Fanum qui-
 dem ac Pisaurum, urbes maritimas, moenibus exiit; Romae vero caete-
 risque omnibus pepercit Italiae urbibus. Exinde nihil mali Gotthos a Fano
 Pisauroque inuasit: Romani muri ac caeterae munitiones eventa, sat vobis
 cognita, Gothis et Vitigis pepererunt. Ego igitur, postquam delatum
 a vobis regnum accepi, facta, quae potiora visa sunt, sequi malui; quam
 ea, quae male cesserant, imitando, detrimentum rebus efferre nostris.
 Haud multum quidem inter se differre ingenio videntur homines: at si cui*

ἐκμαθόντα τῶν οὐ πετυχηκότων τῆς διδασκαλίας τῷ παντὶ τίθη-
 σιν. ἐπειδὴ τοίνυν Βενεβεντὸν εἴλομεν τὰ τεῖχη καθελόντες, τῶν
 ἄλλων εὐθέως ἐκρατοῦμεν, ὥνπερ ὁμοίως τοὺς περιβόλους καθε-
 λεῖν ἔγνωμεν, ὅπως μὴ ἔξ ἔχυροῦ τινος ὀρμώμενος ὁ τῶν πολε-
 P 525 μίων στρατὸς σοφλεσθῆαι τὸν πόλεμον δυνατὸς εἴη, ἀλλ' ἐκ τοῦ
 εὐθέως ἀναγκάζηται ἡμῖν ἐς πεδίον κατιῶν ἐς χεῖρας ἵνασι. καὶ
 οἱ μὲν ἔφρευγον, ἐγὼ δὲ καθαιρεῖν τῶν πόλεων τὰς ἀλίσκομενάς
 ἐκέλευον. ἡμεῖς δὲ τὴν εὐβουλίαν θαυμάζοντες ὑπουργεῖτε τῇ
 γνώμῃ ταύτῃ, τὸ ἔργον, ὡς τὸ εἶκος, οἰκειούμενοι. ὁ γὰρ
 ἐπαινέσας τὸν δεδρακότα οὐδέν τι ἤσπον τῶν πεπραγμένων ἀ-
 10 τουργὸς γίνεται. νῦν δὲ μεταβέβλησθε, ὧ φιλτατοὶ Γότθοι,
 ἐπειδὴ ξυνέβη Βελισάριον κρεῖσσον λόγου θράσος ἐλόμενον τῶν
 ἐγκειρημένων αὐτῷ παρὰ δόξαν κρατεῖν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κατα-
 πεπλήχθαι τὸν ἄνθρωπον ἅτε ἀνδρεῖον ἡμῖν ξυμβαίνει. ἥσαν
 V 151 γὰρ οἱ θρασεῖς εὐτολμοὶ κέκληνται ἢ οἱ προμηθεῖς ἀσφαλεῖς. ὁ
 μὲν γὰρ παρὰ τὰ καθεστῶτα τολμήσας ἐννοία τοῦ δοκοῦντος
 B δραστηρίου τετίμηται, ὁ δὲ προμηθεὶ γνώμῃ ἀποκνήσας τὸν κίν-
 δυνον ἀποτυχῶν τε τὴν αἰτίαν ἐπισπᾶται τῶν ξυμπιπτόντων καὶ
 πρῶξας κατὰ νοῦν οὐδὲν αὐτὸς τοῖς γε ἀμαθῆσιν ἐργάσασθαι δο-
 κεῖ. χωρὶς δὲ τούτων οὐκ ἐκλογίσεσθε ὅσοι ἐμοὶ χαλεπαίνετε, δι' 20

8. ὁμοίως] ὁμοίως L. 6. εὐθέως] εὐθέως L. 10. δεδρα-
 κότα] δρασαντα Reg. 11. μεταβέβλησθε] μετεβέβλησθε L.
 18. ἐγκειρημένων αὐτῷ L, cum Pers. ubi forte id contigit ut
 Belisarius temerarium facinus audendo spem praeter omnium quae
 aggressus est vicerit. ἐχθρῶν αὐτοῦ P. 16. ἐννοία] εὐ-
 νοία L.

magister usus accesserit, id perito discipulo suo tribuit, ut omnino prae-
 stet eiusmodi doctrinae expertibus. Itaque, statim ut cepimus Beneven-
 tum, eversis illius muris, in ditionem nostram subiunximus alias urbes:
 quarum moenia similiter destruximus, ut hostiles copiae e munito loco bel-
 lum eludere nequirent; sed in campo cogentur nobiscum congregi apertis
 Marte. Tum illi fugae se committebant: ego urbes captas deleri iube-
 bam: vos prudens admirantes consilium, in id operam conferebatis; ita ut
 vestrum id opus merito diceretur. Nam qui incepti effectorem laudatione
 accendit, earumdem rerum aequae ipse molitor est. Iam vero a vobis ipsi
 disceditis, Gotthi carissimi: postquam infanda temeritate Belisario vi-
 ctoria contigit: ob quam illum tanquam virum fortem stupetis. Enim-
 vero qui caeca sunt audacia praediti, generosi vocantur facilius, quam
 qui prudentia pollent, tuto cauti. Siquidem qui praeter morem ac modum
 ausus quidpiam fuerit, strenuitatis, cuius speciem habet, opinione ornatus:
 dum cunctatur in periculo sapiens, si exciderit cepto, casus causam
 et invidiam sustinet, sin rem ex sententia gesserit, nihil facies imperitiae
 videtur. Praeterea vos, quotquot mihi irati estis, non attenditis quae

ὄν ἑμῖν ἀγαπατεῖν ξυμβαίνει τανῶν. ἢ Βελισάριον εὐδοκιμηκέ-
 ναι καθ' ἑμῶν οἴσθε, ὅπερ δοριάλωτοι ὄντες καὶ δραπεταὶ γε-
 γνημένοι ἐπ' ἐμοὶ τε στρατηγοῦντι ὅπλα ἀντάραντες ὑπερβαλέ-
 σθαι πολλάκις αὐτὸν τῷ πολέμῳ δεδόνησθε; καίτοι εἰ μὲν ἐμῇ
 5 ἀρετῇ ἐκείνα ἑμῶς εἰργάσθαι ξυνέβη, ταύτην ἑμᾶς ἀισχνομέ-
 νους χρῆ σιωπᾶν, ἐν τοῖς πταίσμασι δὴ τῶν ἀνθρώπων ἐνδυ-
 μουμένους ὡς οὐδὲν πέφικεν ἐφ' ἑαυτοῦ μένειν· εἰ δέ τις ἑμῖν H 294
C
 τύχῃ ἐκείνο τὸ κράτος ἐβράβευσε, σέβειν μᾶλλον ἢ δυσκόλως πρὸς
 αὐτὴν ἔχων ἑμῖν ξυνοίσει, ὡς μὴ προσκεκρουκότες τὴν εὐγνωμο-
 10 σύνην μεταμαθεῖν βιάζησθε. καίτοι πῶς οὐκ ἂν ἄπο τοῦ σώ-
 φρονος τρόπου φανεῖται τοὺς πολλὰ τε καὶ μεγάλα περιβεβλημένους
 εὐτυχήματα οὐ πολλῶ ἔμπροσθεν ἐν βραχεῖ τε τανῶν πταίσαντας
 οὕτω δεδουλώσθαι τὸ φρόνημα; οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τὸ τοιοῦτόν
 ἐστίν ἢ ἀπαξιῶν τε καὶ ἀπαρνεῖσθαι ἀνθρώπους εἶναι. τὸ γὰρ
 15 οὐδενὶ σφάλλεσθαι χρόνῳ θεοῦ ἂν μόνου ἴδιον γένοιτο. τούτων
 τοίνυν φημὶ χρῆναι ἀφεμένους ἑμᾶς προθυμίᾳ τῇ πάσῃ ὁμοίε
 τοῖς ἐν Περσίᾳ πολεμοῖς εἶναι. ἦν γὰρ ἐκείνους ἐξελεῖν δυνή-
 σθησθε, αὐτοῖς ἑμῖν ἐν καλῷ τὰ τῆς τύχης κίσειται. τὸ μὲν γὰρ D
 ξυμπισθὸν οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἀπόλητον τίθεσθαι δέναίτο, εὐτυ-

1. ἑμῖν] ἑμῖς H: ἑμῖν Hm. *ibid.* Βελισάριον] βελισάριος Reg.
 2. οἴσθε] οἴεται Reg. *ibid.* δοριάλωτοι] δορυάλωτοι P.
 4. αὐτόν] αὐτῶν L. αὐτοῦ Lm. 6. χρῆ om. L. *ibid.* δὴ]
 δὲ L. ἔδει Lm. *ibid.* ἀνθρώπων] ἀνθρωπίων Scaliger
 10. βιάζησθε Reg. ἀναγκάζησθε P. βιάζεσθαι L. *ibid.* ἄπο]
 ἀπό P. 13. δεδουλώσθαι] δεδηλωσθαι Vat. et a pr. m. L.
ibid. τὸ φρόνημα] τὰ φρονήματα Reg. 14. ἀπαξιῶν τε] ἀπα-
 τς
 ξιοῦντας L, τς a m. sec. 15. οὐδενὶ L. ἐν οὐδενὶ P. *ibid.*
 μόνου om. L. 17. δυνήσθησθε] δυνήσεσθαι L. 18. ἐν καλῷ
 τὰ τῆς τύχης] τὰ τῆς τύχης ἐν καλῷ L.

tandem offensiois ac doloris causa vobis acciderit. Nam Belisarium cre-
ditis commendari re modo gesta adversum vos, qui captivitate elapsi,
sumptis armis duce me, bello saepe ipsum vicisti? Quae sane si auspi-
ciis virtutis meae a vobis effecta sunt, linguas vestras illius reverentia te-
mere debet, ista ex humanis oculis accedente cogitatione, nihil ita a na-
tura comparatum esse, ut semper in se consistat. Sin aliqua vobis For-
tuna victoriam illam attulit, rationibus vestris conducit, honore eam po-
teius prosequi, quam animo parum aequo et facili; ne laesam cogatis obli-
visci benignitatis suae. Et certe qui fieri potest, ut non videantur a mo-
deratione desicere, qui multis ac magnis nuper aucti successibus, levi iam
infortunio sic frangantur, et impatientia concidant. Quod utique aliud
nihil est, nisi genus nostrum abnuere, et negare nos esse homines; cum
namquam labi unius sit Dei proprium. Vestrum igitur esse aio, his omi-
sis, hostes, qui Perusiae sunt, ardentissime adoriri. Illis enim sublati,
nos in statum optimum fortuna restituit. Infectum quidem fieri namquam

χημίτων δὲ ἄλλων ἐπιγνησμένων τοῖς ἐπταικόσι λελοσφημένοι ξυμβαίνει τὴν τῶν κακῶν μνήμην. ἔσται δὲ ὑμῖν ἡ Περυσίας ἐπικράτησις οὐδενὶ πόνῳ. ὁ Κυπριανὸς γὰρ ὅς τῶν ἐνταῦθα Ῥωμαίων ἦρχε, τύχη τε καὶ βουλαῖς ἡμετέροις ἐκποδῶν γέγονε, πλῆθος δὲ ἀναρχον ἄλλως τε καὶ τῶν ἀναγκαίων ὑποσπανίον⁵ ἀνδρῶνα θλιβεσθαι ἥκιστα πέφυκεν. οὐ μὴν οἷδὲ ὄπισθεν τις ἐς ἡμᾶς κικουρήσει, τὴν τε τοῦ ποταμοῦ γεφύρας τούτου ἔνεκα καθελεῖν ἔγνωκα, ὡς μὴ τι πάθοιμεν ἐξ ἐπιδρομῆς ἀπροσδόκη-

P 526 τον. καὶ ὑπόπτους ξυμβαίνει Βελισάριόν τε καὶ Ἰωάννην ἀλλήλοισ ἐῖναι, ὥσπερ διὰ τῶν πεπραγμένων ὄραν πόρεστι. γνῶμαι¹⁰ γὰρ ἀλλήλαις μαχόμεναι διὰ τῶν ἔργων ἐλέγχονται. οὐκοῦν οἷδὲ πη ἀλλήλοισ ἐπιμίγνυσθαι ἐς τόδε τοῦ χρόνου δεδύνηται. ἀναχαιτίζει γὰρ ἑκάτερον ἢ ἐς ἀλλήλους ἀμφοῖν ὑποψία. οἷς δ' ἂν αὕτη γένηται, φθόνον τε καὶ ἔχθος ἐπάναγκες ξυνοικήσεται. ὦν δὴ μεταξὺ ἐπιπεσόντων γενέσθαι τι τῶν δεόντων ἀδύνατον.¹⁵ τοσαῦτα Ἰωάννης εἰπὼν ἐπὶ Περυσίαν ἐξῆγε τὸ στράτευμα, ἐνταῦθά τε ἀφικόμενοι ἄγχιστα τοῦ περιβόλου ἐστρατοπεδεύσαντο καὶ ἐγκαθιζόμενοι ἐς πολιορκίαν καθίσταντο.

B κς'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο τῆδε, ἐν τούτῳ Ἰωάννη Ἀχροντίδα τὸ φρούριον πολιορκοῦντι, ἐπεὶ οὐδὲν προὐχώρει, ἐν²⁰νοιά τις καὶ τόλμη γέγονε, ἡ Ῥωμαίων μὲν τὴν βουλὴν διασώσασθαι, αὐτῷ δὲ κλέος περιβυλίεσθαι μέγα τε καὶ ὑπερφύεσ ἐς ἀθρόωπος ἅπαντας ἴσχυσε. Ἰωάννην γὰρ καὶ τὸν Γότιθων στρα-

2. ὑμῖν] ἡμῖν L. 3. ὁ om. L. 12. δεδύνηται L. δεδένηται P. 14. γένηται] ἐγγένηται L.

potest, quod iam factum sit: sed acerbam sortem expertis nova prosperitas oblivionem inducit calamitatis praeteritae. Caeterum nullo negotio Perusiam expugnabilis: quandoquidem Cyprianus, Romanorum urbem illum tenentium Dux, fortunae ictu et consilio nostro sublatus est. Ductores autem orbata multitudo viriliter non solet facere, praesertim si rei cibariae penuria laboret. Nec nobis quisquam a tergo infestus erit. Idcirco enim fluminis pontes disiecti, ne inopinatis incursibus male acciperemur. Favent etiam mutuae inter Belisarium et Ioannem suspiciones: quas ex factis deprehendere licet: cum certo prodantur actis animorum dissidia. Nondum profecto ut vires sociarent adduci potuerunt: eo quod interposita suspicio utrumque reprimat. Quos vero illa semel occupavit, in eorum animis invidia atque odium una habitent necesse est. His demum intercedentibus, nihil ad rem fieri potest. Secundum hanc orationem, Totilas Perusiam copias duxit: quo cum pervenissent, proxime muros castra locarunt, et sede fixa, obsidioni se adhibuerunt.

26. Interea dum haec ibi aguntur, Ioanni, castellum Acherontidem frustra obsidenti, audax consilium natum est; quo Senatui Romano salutem, et sibi magnam insignemque apud omnes gloriam peperit. Cortis

τὸν τεichoμαχεῖν ἀκούσας ἀμφὶ τὸν Ῥώμης περίβολον, τῶν ἱππέων
 τοὺς δοκιμωτάτους ἀπολεξάμενος, τῶν πάντων πέρι σὸθενι προρ-
 ρηθὲν, ἐς Καμπανὸς, οὔτε τόκτα ἀνεῖς οὔτε ἡμέραν, ἤει-
 λνταῖθα γὰρ αὐτοὺς ἀπολιπὼν Τωτίλας ἔτυχεν, ὅπως ἐπιπεσὼν
 5 ἀπροσδόκητος ἀναρπάσαι τε καὶ διασώσασθαι τοὺς ἀπὸ τῆς συγ- C
 κλήτου βουλῆς οἶός τε εἶη, ἅτε τῶν ἐνταῦθα χωρίων ἀτειχίστων
 παντάπασιν ὄντων. Ξυνηρέχθη δὲ ἐπὸ τὸν χρόνον τοῦτον Τω-
 τίλαν δεισαντα, ἕπερ ἐγένετο, μή τις τῶν πολεμίων ἐς τοὺς αἰ- V 152
 χμαλώτους κακουρήσων ἴοι, στράτευμα ἐπὶ Καμπανίας ἱππέων
 10 στείλαι. οἱ δὲ ἐπεὶ ἐν Μιντούρῃ πόλει ἐγένοντο, ἄμεινον σφι-
 σιν ἔδοξεν εἶναι τοὺς μὲν πλείστους ἐνταῦθα ἡσυχῇ μένειν τῶν τε
 ἱππῶν ἐπιμελεῖσθαι (κόπῃ γὰρ πολλῇ ἐν ταύτῃ τῇ πορείᾳ σφι-
 σιν ὀμιλῆσαι ξυνήβη), στείλαι δὲ τινὰς τὰ ἐν Καπύῃ κατασκευο-
 μένους καὶ τὰ ταύτῃ χωρία. χώραν δὲ ξυμβαίνει εἶναι τὴν με-
 15 ταξὺ οὐ πλέον ἢ σταδίους τριακοσίους. οὔσπερ δὲ ἱπποῖς τε καὶ D
 σώμασιν ἀκραιφνεῖσι χρῆσθαι ξυτέτυχε, τούτους ἐπὶ κατασκοπῇ
 ἔπεμψαν. τύχῃ τέ τινι ξυνηρέχθη ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὸ τὸν αὐ-
 τὸν χρόνον τὸν τε ξὺν τῷ Ἰωάννῃ στρατὸν καὶ τούτους τετρακο-
 σίους ὄντας βαρβάρους ἐν Καπύῃ γενέσθαι, οὐδετέρους τι πρό-

3. ἀνεῖς] ἀνεῖς Reg. 4. αὐτοὺς om. L. *ibid.* ἀπολιπὼν] ἀποτιζῶν L. 8. ἐς L. εἰς P. 9. ἴοι] εἶη L. ἔη, ἴοι Lm. 10. στείλαι] στείλας L. ἔστειλεν Lm. *ibid.* Μιντούρῃ] μιντούρῃ HL. 11. τῶν τε] τε om. L. καὶ τῶν L a m. sec. 13. Καπύῃ] καμπύῃ τε H. καπύῃ Hm. τε etiam L. 14. τὰ—χωρία] τοῖς — χωρίοις Reg. *ibid.* δὲ om. L. 15. οὐ πλέον om. L. *ibid.* Post τριακοσίους Lm insert τῆς καπύης διέξει, καλ. *ibid.* δὲ om. L. 16. τούτους om. L. 18. καὶ τούτους] καὶ τε δὲ τοὺς (sic) L. καὶ τούτους δὲ τοὺς H. 19. ὄντας om. HL. *ibid.* Καπύῃ] καμπύῃ H. καπύῃ Hm.

ens factus Totilam Gotthorum exercitum oppugnationi murorum Romae intendere, delecto equitatus flore, nemine propositi conscio, in Campaniam contendit, neque diem neque noctem intermittens. Nam cum eius provinciae oppida moenibus prorsus carerent, illic Totilas Senatum reliquerat, ut improvise incursu illum recipere, ac sibi servare posset. Sub idem tempus, veritus Totilas, quod contigit, ne hostis facta irruptione captivos opprimeret, equitum copias in Campaniam misit: qui cum urbem Minturnas attigissent, cautius se facturos duxerunt, si partem maximam considerent, atque equos, multo viae labore fessos, curarent: alioquo vero turmas Capuam ac loca circumiecta exploratum mitterent. Porro spatium intercedit stadiorum trecentorum non amplius. Hos autem exploratores destinarunt, qui equis corporisque viribus integeris utebantur. Casu quodam illa die evenit, ut eodem fere tempore Iovannis exercitus, et hi Barbari numero cd. Capuam ingrederentur,

τερον τῶν ἐναντίων πέρι ἀκούσαντας. καὶ μάχη μὲν ἐκ τοῦ αἰ-
 φηδίου ἰσχυρὰ γίνεται. ἅμα γὰρ τῇ ὄψει ἐς χεῖρας ἦλθον, τι-
 κῶσι δὲ κατὰ κράτος Ῥωμαῖοι καὶ τοὺς πλείστους τῶν πολεμίων
 P 527 εὐθὺς ἔκτειναν. ὀλίγοι τε τῶν βαρβάρων τινὲς φυγεῖν ἴσχυσαν,
 καὶ δρομῶν ἐχόμενοι ἐς Μιντοῦρναν ἀφίκοντο. οὐσπερ ἐπεὶ οἱ 5
 ἄλλοι εἶδον τοὺς μὲν αἵματι περιρροημένους, τοὺς δὲ καὶ τὰ βλη-
 ῖν τοῖς σώμασιν ἔτι φέροντας, ἄλλους δὲ οὔτε τι φθειγμένους
 οὔτε τι ἀπαιγγέλλοντας τῶν ξυμπεσόντων, ἀλλ' ἔτι τῆς ὑπερω-
 γῆς ἐχομένους καὶ τὸ ἐν σφίσι αὐτοῖς δέος ἐλέγχοντας, αὐτίκα ἐς
 τοὺς ἵππους ἀναθορόντες ξὺν αὐτοῖς ἔφρουγον. καὶ παρὰ Τωτί-10
 λαν ἐλθόντες πλήθος ἀμύθητον εἶναι τῶν πολεμίων ἐσήγγελλον,
 ταύτῃ δηλονότι τὴν ἐκ τῆς φυγῆς αἰσχύνην ἰώμενοι. ἐτύγγανον
 δὲ στρατιώται Ῥωμαῖοι οὐχ ἦσσαν ἢ ἑβδομήκοντα τῶν εἰς Γότ-
 H 295 B θους ἠτόμοληκότων πρῶτον ἐς τὰ ἐπὶ Καμπανίας χωρία
 ἴόντες, οἵπερ Ἰωάννην προσχωρεῖν ἔγνωσαν. Ἰωάννης δὲ ἄνδρας 15
 μὲν τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ὀλίγους τινὰς ἐνταῦθα εὔρε, γυναικας δὲ
 σχεδόν τι ἀπάσας. Ῥώμης γὰρ ἄλισκομένης πολλοὶ μὲν ἄνδρες
 φεύγουσι τοῖς στρατιώταις ἐπισπόμενοι ἐς τὸν πόρτον ἀφίκοντο,
 ταῖς δὲ γυναῖξι πάσαις ὑλῶναι ξυνέβη. Κλημεντίνος μέντοι, πα-
 τρῆκιος ἀνὴρ, καταφυγὼν ἐς τινα τῶν κεινῆ νεῶν, τῷ Ῥωμαίων 20
 στρατῷ ἔπειθαι οὐδὲμῃ ἤθελεν, ἐπεὶ φρούριον, ὃ Νεαπόλεως
 ἄγχιστά ἐστι, Τωτίλα τε καὶ Γόιθοις ἐνδοὺς πρότερον τὴν βα-

6. Μιντοῦρναν] μὲν τούρναν H. μὲν τούρην L. *ibid.* οἱ om.
 L. 7. ἄλλους δὲ] ἄλλους τε L. 9. ἐλέγχοντας] ἐνδεικνύσας
 Reg. 12. ἰώμενοι] οἰόμενοι L. 15. ἴόντες] ὄντες L. *ibid.*
 δὲ ἄνδρας μὲν L. μὲν ἄνδρας τε P. 16. τῆς om. L.

eam neutri quidquam de alteris prius inaudissent. Certamen atrox re-
 pente oritur: primo enim conspectu ad manus ventum. Vi vincunt Ro-
 mani, ac statim plerosque maciant. Pauci Barbari effugium nacti, eorum
 Minturnas evaserunt: quos ut videre caeteri, partim cruore respersos,
 partim tela adhuc ferentes infixis corporibus, alios muros, nec quae sibi
 accidissent enuntiantes, sed contenta adhuc fuga prodentes metum, il-
 lico inscensia equis una evolarunt, reversique ad Totilam, retulerunt
 hostium multitudinem venisse innumerabilem, hoc utique mendacio tur-
 pitudini fugae medentes. Iam ante concesserant in Campaniam milites
 non minus septuaginta ex eorum numero, qui ad Gotthos defecerant.
 Hi sese contulerunt ad Iohannem: qui paucos quidem Senatores, eorum
 vero uxores ferme omnes ibi invenit. Ktenim capta Roma, plerique viri,
 ex fuga secuti milites, Portum tenuerunt: universae feminae venerant in
 manus hostium. Clementinus, Patricius, cum in quoddam regionale illius
 templum per fugisset, Romanum exercitum sequi noluit, Augusti iram ve-
 rito veritas, quod antea Totilae et Getthis castellum Neapoli proximum

σιλέως, ὡς τὸ εἰκὸς, ὄργην ἔδεδει, Ὁρέστης τε, ὁ Ῥωμαίων
γεγονὼς ἕπατος, ἄγχιστα μὲν πη ἐτύγγαυεν ὦν, ἵππων δὲ ἀπο-
ρία ὡς ἥμιστα ἐθέλων αὐτοῦ ἔμεινε. τοὺς μὲν οὖν ἐκ τῆς ξυγκλή-
ου του βουλῆς ξὺν τοῖς προσκεχωρηκόσιν ἐβδομήκοντα στρατιωτάς
5 ἐς Σικελίαν Ἰωάννης εὐθὺς ἔστειλε.

Τωτίλας δὲ ταῦτα ἀκούσας ἐν πένθει ἐποιεῖτο μεγάλῳ καὶ
τίσασθαι Ἰωάννην τοῦ ἔργου τούτου ἠπειλετο. διὸ δὴ ξὺν τῷ
πλείονι τοῦ στρατοῦ ἐπ' αὐτὸν ἤλαυνε, τῶν οἱ ἐπομένων μοῖρᾶν
τινα φρουρᾶς ἔνεκα ἐνταῦθα ἀπολιπῶν. ἐτύγγαυε δὲ Ἰωάννης
10 ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, χιλοῖς οὖσιν, ἐν Λευκανοῖς στρατόπεδον
ποιησάμενος κατασκόπους τε πρότερον πέμψας, οἳ δὴ ἀπάσας
διερευνώμενοι τὰς ὁδοὺς ἐφύλασσον μὴ πολεμίων στρατὸς κακουρ-
γῆσων ἐπ' αὐτοὺς ἴοι. ἐν νῷ τε τὸ τοιοῦτον ὁ Τωτίλας ἔχων,
ὅτι δὴ οὐχ οἶόν τε ἔστι κατασκόπων χωρὶς τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην
15 ἐν τῷ στρατοπέδῳ καθῆσθαι, τὰς ξυνειθισμένας ὁδοὺς ἐκλιπῶν
διὰ τῶν ὄρων, ἄπερ ἐνταῦθα πολλὰ κρημνώθη τε καὶ ὑψηλά
λίαν ἀνέχει ἐπ' αὐτοὺς ἤλαυνεν, ὅπερ οὐκ ἂν τις ὑποτοπάζειν
ἔσχευ, ἐπεὶ καὶ ἄβυθα τὰ ὄρη ταῦτα τομίζεται εἶναι. οἱ μὲνοι
ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ κατισκοπῇ πρὸς τοῦ Ἰωάννου στιλέντες αἰσθό-
20 μνοι μὲν πολεμίων στρατὸν ἀμφὶ τὰ ἐκείνη χωρία γενέσθαι, οὐ-
δὲν δὲ τούτου δὴ ἔνεκα σαφὲς πεπυσμένοι, ἀλλ', ὅπερ ἐγένετο,
δείσαντες ἤλαυνον καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον. καὶ

6. Ἰωάννης εὐθὺς ἔστειλε] εὐθὺς ἔστειλεν ὁ Ἰωάννης L. 7. ἠπει-
λετο] ἤγετο Vat. L. 8. ἤλαυνε Reg. ἤσει P. 10. αὐτὸν] αὐ-
τῷ Reg. 12. διερευνώμενοι Reg. ἐρευνώμενοι P. 13. ἴοι]
ἴη Reg. 15. ξυνειθισμένας] συνειθισμένας L.

tradidisset. Orestes, qui Consul Romanus fuerat, cum proxime abes-
set, equis non suppetentibus, illic inuitus restitit. Nec mora: Senato-
res cum dedititibus militibus septuaginta Ioannes in Siciliam misit.

Totilas dolore, quem his auditis maximum cepit, incensus, eo totus
incubuit, ut a Ioanne facti poenas repeteret. Quamobrem adversus il-
lum exercitus partem maiorem duxit, relictis ibi ad custodiam nonnullis
ex eorum numero, quos ipse ductabat. In Locania Ioannes castra me-
tatus cum suis mille, exploratores praemisera: omniaque illi itinera a
se indagata insederant, ne hostiles copiae perniciem afferrent. Ac se-
cum reputans Totilas, fieri non posse, ut Ioannes in castris sederet,
quin haberet speculatores; itinera consueta deseruit, ac per montes, qui
multi in ea sunt regione, lique praecipites et valde editi, illo perrexit:
quod certe nemo suspicari posset, cum illi montes invii existimentur.
Qui illuc a Ioanne missi speculatum fuerant, hostilis exercitus in eas
partes adventu cognito, etsi nondum satis liquebat, tamen id, quod
consecutum est, veriti, ad Romana et ipsi castra se contulerunt: quo

ξυνηνέχθη ὁμοῦ τοῖς βαρβάροις ἐνταῦθα γενέσθαι τόκτωρ. ὁρ-
 γῆ δὲ πολλῇ καὶ οὐ προμηθεῖ γνώμῃ ὁ Τωτίλας ἦδη ἐχόμενος τῆς
 P 528 ἐκ τοῦ θυμοῦ ἀβελτερίας ἀπάνωτο. στρατεύματα γὰρ δεκαπλά-
 σιον ἢ τὸ τῶν ἐναντιῶν ἦν ξὺν αὐτῷ ἔχων. εὐδελόν τε ὄν οὖν
 δὴ τῷ στρατῷ κρείσσοσι ξέμφορόν ἐστιν ἐκ τοῦ ἐμφαντοῦς διαμά-
 χεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο χρῆ μᾶλλον αὐτὸν ὄρθρου τοῖς πολεμίοις
 ἐς χεῖρας ἵεναι, ὡς μὴ ἐν σκότῳ διαλαθεῖν δυνατοὶ εἶεν, τοῦτο
 V 153 μὲν ὡς ἤκιστα ἐφυλάξατο· ἢ γὰρ ἅπαντας σαγηνεύσας εὐθὺς ἀπὸ
 τοῖς ἐναντίους ἔλεεν· ἀλλὰ τῷ θυμῷ χαριζόμενος ἄνωγί τῶν νυ-
 κτῶν ἐπέστη τῷ τῶν παλεμίων στρατῷ. καὶ αὐτῶν οὐδεὶς μὲν ὅ
 τὸ παράπαν ἐς ἀλκὴν εἶδεν, ἐπεὶ καὶ οἱ πλείστοι ἐτι ἐκάθευδον,
 οὐ μέντοι ἀνελεῖν πολλοὺς δεδύνηται Γότθοι, ἀλλὰ ἀναστάτες
 B οἱ πλείστοι ἔτι ἐν σκότῳ διαλαθεῖν ἴσχυσαν. ἔξω δὲ τοῦ στρα-
 τοπέδου γενόμενοι ἐς τὰ ὕψη, ὑπερ ἄγχιστά πη πολλὰ ἀνέχθη,
 ἀναδραμόντες ἐσώθησαν. ἐν τοῖς Ἰωάννης τε αὐτὸς ἦν καὶ Ἄρου-
 φος ὁ τῶν Ἐρουλῶν ἡγούμενος. ἀπέθανον δὲ Ῥωμαῖοι ἐς ἐκαστὸν
 μάλιστα. ἦν δὲ τις ξὺν τῷ Ἰωάννῃ Γιλάκιος ὄνομα, Ἀρμενίος
 γένος, ὀλίγων τινῶν Ἀρμενίων ἄρχων. οὗτος ὁ Γιλάκιος οὕτε
 ἐλληνίζεεν ἡπίστατο οὕτε Λατίνην ἢ Γοτθικὴν ἢ ἄλλην τιὰ ἢ
 Ἀρμενίαν μόνην ἀφεῖναι φωνήν. τούτῳ δὲ Γότθοι ἐντυχόντες
 τινὲς ἐκυνθάνοντο ὅστις ποτὲ εἶη. κτεῖναι γὰρ τὸν παραλίποτον
 οὐδαμῇ ἤθελον, ὡς μὴ ἀλλήλους διαφθεῖρειν ἐν νυκτομαχίᾳ, ὡς

3. ἀβελτερίας] Vulgo ἀβελτηρίας. 4. αὐτῷ] αὐτῷ L. 6. καὶ
 διὰ τοῦτο χρῆ] δῖον τε Reg. *ibid.* αὐτῶν] αὐτῷ Reg. 8. ἢ
 L. ἢ P. *ibid.* ἀν in marg. habet L. 13. τοῦ om. L.
 15. τοῖς] οἰς L. 16. ὁ τῶν] ὁ om. L.

forte noctu pervenere cum Barbaris. Jam Totilas vehementi ira, non
 consilio ductus, stulti illius impetus animi fructum cepit. Cum enim
 exercitum decuplo maiorem hostico haberet, neque obscurum esset ex-
 pedire validioribus copiis luce et palam pugnare, ac proinde rem posse-
 re ut hostes diluculo adoreretur, ne in tenebris latere possent: id illo
 minime observavit: alioqui videlicet hostes ad unum omnes cepisset in-
 dagine: sed iracundiae indulgens nocte intemperate illos invasit. Eorum
 nemo prorsus se intendit ad firmitatem: quippe quod plerosque adhuc
 somnus complecteretur. Nec tamen Gothi multam caedem fecerunt: et
 longe plurimos stratis excitos ita nox texit, ut egressi castris, in mor-
 tes, qui magno numero proxime se attollunt, cursu evaserint. In his
 fuere Ioannes Erulorumque Dux Arufas: desiderati sunt Romani sum-
 mum centum. Erat cum Ioanne Gilacius, natione Armenius, popula-
 rium aliquot suorum dactor; qui nec Graeca, nec Latina, nec Gothicæ,
 nec alia quamvis lingua, nisi Armenia loqui sciebat. In eum quidam
 Gotthi cum incidissent, rogarunt, quis esset? Nam obvium quæcumque
 interficere volebant, ne, quod in nocturno certamine proclive erat, me-

τὸ εἶδος, ἀναγκάζουσιντο. ὁ δὲ αὐτοῖς ἄλλο οὐδὲν ἀποκρίνασθαι ἔσχεσε πλὴν γε δὴ οὗτι Γιλᾶκιος στρατηγὸς εἶη. τὸ γὰρ ἀξίωμα, C
 δὲ δὴ πρὸς βασιλέως λαβὼν ἔτυχε πολλάκις ἀκούσας ἐκμαθεῖν ἔσχεσε. ταύτῃ τοίνυν οἱ βάρβαροι αἰσθόμενοι ὅτι δὴ πολέμιος
 εἶη, ἐν μὲν τῷ παρόντι ἐζώρησαν, οὐ πολλῷ δὲ ἕστερον τὸν ἄν-
 θρωπον διεχρήσαντο. Ἰωάννης μὲν οὖν καὶ Ἄρουφος ἕξιν τοῖς
 ἐπομένοις ἔφυγον τε πάσῃ δυνάμει καὶ ἐς τὸν Ἀρσούντα δρόμῳ
 ἀφίκεντο, Γότθοι δὲ τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον ληισάμενοι ἀπε-
 χώρησαν.

10 κζ. Τὰ μὲν οὖν ἐν Ἰταλιώταις στρατόπεδα τῆδε ἐχώρη- D
 σαν. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς στρατεύματα πέμπειν ἄλλο ἐπὶ
 Γότθους καὶ Τωτίλαν ἔγνω, γράμμασι τοῖς Βελισσαρίου ἡγμένους,
 ἐπεὶ αὐτὸς ἐς τοῦτο ἐνήγε, τὰ παρόντα σήσει πολλάκις σημήνας.
 πρῶτα μὲν οὖν Πακούριον τε τὸν Περανίον καὶ Σέργιον τὸν Σο-
 15 λώμανος ἀδελφιδούῳ ἕξιν ὀλίγοις τισὶν ἐπεμψεν. οἱ δὲ εἰς Ἰτα-
 λίαν ἀφικόμενοι τῷ ἄλλῳ στρατῷ αὐτίκα συνέμιξαν. μετὰ δὲ P 529
 Βῆρόν τε ἕξιν Ἐροῖλοις τριακοσίοις στέλλει καὶ Οὐαράζην Ἀρμέ- H 296
 νιον γένος ἕξιν ὀκτακοσίοις στρατιώταις, Βαλεριανόν τε τὸν τῶν
 Ἀρμενίων στρατηγὸν ἐνθένδε ἀνυστήσας ἕξιν τοῖς ἐπομένοις δο-
 20 ρυφόροις τε καὶ ὑπασπισταῖς πλέον ἢ χίλοις οὖσιν ἐς Ἰταλίαν
 ἐκλίπειν ἰέναι. Βῆρος οὖν πρῶτος Ἀρσούντι προσχῶν καὶ τὰς

1. ἀναγκάζουσιντο Reg. Vulgo ἀναγκάζονται. *ibid.* ἀποκρίνα-
 σθαι L. Vulgo ἀποκρίνισθαι. 2. ἔσχεσε, πλὴν γε δὴ ὅτι] *ibid.*
 ἔσχεσεν, ὅτι μὴ Reg. 4. ἔσχεσε] ἔσχε L. 7. ἔφυγον] ἔφυ-
 γον L. 10. ἐζώρησαν] ἐφύροντο Reg. 14. Πακούριον] βα-
 κούριον HL. Bacuvius apud Pers. 17. στέλλει post ὀκτακοσίοις
 habet L. 18. ὀκτακοσίοις L et Pers. Vulgo ὀγδοήκοντα.

tuus conficere se vulneribus cogentur. Ille unum hoc ipsis respondere potuit, esse se Gilacium Ducem: scilicet didicerat auditum saepe nomen dignitatis, qua ab Imperatore ornatus fuerat. Hinc Barbari eum hostem esse intelligentes, tum quidem vivum ceperunt; at paulo post vita spo- narunt. Ioannes et Arusus contentissima fuga Hydruntem cum suis se receperunt: Gotthi, direptis Romanorum castris, discesserunt.

27. Sic res militaris in Italia se habebat: Iustinianus vero Augu- stus adversus Gotthos ac Totilam alias mittendi copias consilium cepe- rat ex litteris Belisarii; qui ipsum ad hoc impulerat, rerum statu per- saepe significato. Ac primum Pacurium Peranii filium, et Sergium, Sa- lomoni ex fratre nepotem, cum paucis misit: qui cum Italiam attigis- sent, reliquo exercitui statim se miscuerunt. Deinde Verum cum Erulis trecentis, et Varazem Armenium cum milibus octoginta, ipsumque adeo Valerianum, Magistrum militum per Armenias, inde amotum cum Hasta- tis Scutatisque Protectoribus suis plus mille, in Italiam proficisci iussit. Verus Hydruntem primus appulit, ibique relicta navibus; in castris

ναῦς ἐνταῦθα ἀφίεις μένει μὲν αὐτοῦ οὐδ' ἀμαρῆ ἤθελεν, οὐ δὲ καὶ τὸ Ἰωάννου στρατοπέδον ἦν, ἰκπεύων δὲ ζὼν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πρόσθεν ἦει. ἦν γὰρ οὗτος ἀνὴρ οὐ κατεσπουδασμένος, ἀλλὰ μέθης νόσφ' ἀνειμένος ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ θράσει ἀπερικέπτως ἐς αἰεὶ εἶχετο. ἐπεὶ δὲ ἄγχιστὰ πη πύλειος Βρεν-
B τείου ἀφίκοντο, αὐτοῦ ἐνστρατοπειδεσάμενοι ἔμενον. ἄπερ ὁ Τωτίλας μαθὼν „Ὁ Βῆρος δυοῖν“ ἔφη „τὸ ἕτερον· ἢ δυνάμει μεγάλη χρῆται, ἢ ἀπονοία πολλῇ ἔχεται. ἴωμεν τοίνυν ἐπ' αὐτὸν ἀντίκα δὴ μάλα, ὅπως ἢ τῆς δυνάμειος ἀπόπειραν ποιησώμεθα τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τῆς ἀνοίας ἐκείνου τῆς αὐτοῦ αἰσθη-
 ται.“ ὁ μὲν οὖν Τωτίλας ταῦτα εἰπὼν στρατῶ πολλῶ ἐπ' αὐτὸν ἦει, Ἐρουλοὶ δὲ παρόντας ἤδη κατιδόντες τοὺς πολεμίους κατέφυγον ἐς ἕλην τινα ἐγγύς πη οὔσαν. κυκλώσαντές τε αὐτοὺς οἱ πολέμιοι πλέον μὲν ἢ διακοσίους διέφθειραν, ἔμελλον δὲ Βῆ-
 ρὸν τε αὐτὸν καὶ τοὺς λιπομένους ἐς τὰς ἀκάνθας κρυπτομένους¹⁵ χειρώσασθαι, ἀλλὰ τύχη τις αὐτοῖς ξυμβάσα δεισώσατο ἐκ τοῦ παραδόξου. νῆες γὰρ, ἐν αἷς ὅ τε Οὐαράζης καὶ οἱ ζὼν αὐτῶ
C Ἀρμένιοι ἔπλειον, ἄφρω ἐς τὴν ἐκείνη ἀκτὴν κατήραν. ὅπερ ἐπὶ ὁ Τωτίλας εἶδε, πλείονα ἤπερ ἦν ὑποτοπύζων εἶναι τὸν τῶν πολεμίων στρατὸν ἄρας ἀντίκα ἐνθένδε ἀπῆλυνεν, οἷ τε ἀμφὶ τὸν²⁰
V 154 Βῆρον ἄσμενοι ἐς τὰς ναῦς δρόμῳ ἀφίκοντο. ὁ τε Οὐαράζης πλεῖν μὲν ἐπίπροσθεν οὐκέτι ἔγνω, ἐς δὲ τὸν Τάραντα ζὼν αὐτοῖς

2. τὸ Ἰωάννου] τοῦ Ἰωάννου τὸ L. 8. ἀπονοία] ἀνοία Reg.
 9. ἀπόπειραν ποιησώμεθα] ἀποπειρασώμεθα Reg. 10. τοῦ om.
 L. 15. αὐτὸν] αὐτοῦ L, a pr. m. 18. ἀφρω] ἀμφω Ha.
 19. τὸν τῶν om. L.

Ioannis manere noluit: at cum suis equitans porro perrexit. Erat hic vir ingenio levi, maxime ebriosus, et ea re semper pleiun inconsideratissimae temeritatis. Cum proxime urbem Brundisium castra fixissent, hac de re certior factus Totilas, *Horum*, inquit, *altero praeditus est Verus* necesse est, *vel magnis viribus, vel amentia singulari*. *Fum igitur actutum petamus: ut vel virium suarum faciamus periculum, vel amentiam ipse suam agnoscat*. Sic fatus Totilas, validas contra illum copias ducit: quas ut iam adesse viderunt Eruli, in nemus vicinum coefferunt. Gothi facta indagine, amplius ducentos conciderunt: iamque ipsum Verum ac reliquos in sentibus abditos capturi erant, cum salutem illis casus inopinatus attulit. Repente enim naves, quibus Varazes et qui cum ipso erant Armenii vehebantur, ad littus proximum appulsae sunt. Quo Totilas viso, maiorem, quam esset, exercitum adesse ratus, inde protinus abscessit. Tum qui Vero supererant, in naves cursu libenter se coniecerunt. Statuit Varazes non ultra tendere: at cum illis To-

ἦλθεν, οὐδὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Βιταλιανοῦ πατρὶ τῷ στρατῷ ἀφί-
κετο οὐ πολλῷ ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐχώρησε.

Βαλισαρίω δὲ βασιλεὺς ἔγραψεν ὅτι δὴ πον πολλὴν αὐτῷ
στρατιῶν πέμψειν, ὡςπερ αὐτὸν δεῖ ἐν Καλαβρίᾳ ξυμμίξαι
5 τοῖς πολέμοις ὁμοσεῖν. ἤδη δὲ καὶ Βαλεριανὸς ἀγχιστα κόλ-
πων τοῦ Ἰονίου ἦκων διαπορθμεύεσθαι μὲν ᾤετο οἱ ἐν γε τῷ πα-
ρόντι ἀξύνφορον εἶναι. στρατιώταις τε γὰρ καὶ ἵπποις ἐς ἐκεῖνο
τοῦ καιροῦ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ ἂν ἐπαρκέσειν, ἐπεὶ ἀμφὶ τρεπὰς
χιμερινὰς ἦν. τριακοσίους δὲ τῶν αὐτῷ ἐπομένων Ἰωάννη
10 πέμψας ὠμολόγησε διαχειμάσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ καὶ αὐτὸς
ἦξειν. Βαλισαρίος οὖν, ἐπειδὴ τὰ βασιλέως ἀνέλξετο γράμματα,
ἐννακοσίους ἀριστίνδην ἀπολιξόμενος, ἵπκῃς μὲν ἐπτακοσίους,
πεζοὺς δὲ διακοσίους, τοὺς τε λοιποὺς ἕπαντας ἐς φυλακὴν τῆς
ἐκείνη χώρας καταστησάμενος, ἄρχοντά τε αὐτοῖς Κώνωνα ἐπι-
15 στήσας ἐπὶ Σικελίας αὐτίκα ἔφη πλεῖν. ἔνθεν τε ἀνήγετο, κα-
ταίρειν διανοούμενος ἐς τὸν Ταραντῖνον λιμένα, ἐν ἀριστερᾷ P 590
ἔχων τὸν Σκύλαιον καλούμενον χῶρον, ἐφ' οὗ δὴ τὴν Σκύλλαν
οἱ ποιηταὶ γεγενῆσθαι φασιν, οὐχ ὅτι ταύτῃ πη τὸ Θηριώδες γύ-

3. πον om. L. 4. δεῖ] δεῖν L. 6. ἦκων] ἦκεν L. *ibid.* δια-
πορθμεύεσθαι] διαπορθμεύεσθαι L. 8. οὐκ] οὐδ' L. *ibid.*
ἐπαρκέσειν] ἐπαρκέσειν L a. pr. m. ἐπαρκέσειν H. 12. ἐννακο-
σίους] ἐνακοσίους L. *ibid.* ἀριστίνδην L. ἀριστίνδην P.
13. ἐς φυλακὴν] φυλακῆ Reg. 14. Κώνωνα] κώνωνα P.
15. ἔφη πλεῖν] ἐκεῖ Reg. *ibid.* ἔνθεν τε ἀνήγετο] ἐνθ' ἐνθε-
ἀνήγαγετο Reg. 16. Ταραντῖνον] ταραντινόν P. παραντινών
(sic) L. 17. τὸν — χῶρον Reg. τὸ — χῶρον Reg. *ibid.*
Σκύλλαν] σκύλαν L. Et sic fortasse Σκύλαιον pro Σκύλλαιον ab
librariis positum est.

rentum petit: quo Ioannes Vitaliani nepos cum omnibus copiis paulo
post venit. Haec ibi.

Imperator autem Belisario scripsit, missum a se numerosum exerci-
tum, cui ipsum adiungere se in Calabria, hostesque invadere oporteret.
Iam Valerianus, ad sinum Ionium progressus, alienum a suis rationibus
censuit tum traicere: eo quod tali tempestate, nimirum circiter brumale
solstitium, nec militibus, nec equis commeatus suffecturi essent. Et suis
trecentos ad Ioannem mittere satis habens, se quoque, postquam hi-
bernasset, primo vere venturum recepit. Belisarius, lectis Augusti lit-
teris, e robore exercitus nongentos delegit sibi, equites videlicet dcc.
ac cc. pedites: caeteris omnibus ad illius tractus custodiam relictis, Co-
nonem praefecit, seque in Siciliam navigare tunc dixit. Mox inde sol-
vit, in portum Tarentinum cogitans, praeterito a laeva Scylaeo, ut vo-
cant, oppido: ubi Poetae Scyllam fuisse perhibent: non quod eo loci
mulier specie ferina, quemadmodum nugantur, extiterit, sed quia quon-

βαιον, ὡς ἐκείνοι λέγουσιν, ἦν, ἀλλ' ὅτι σκυλάκων μέγα τι χη-
μα, οὐσπερ κυνίσκους ταῦν καλοῦσιν, ἐνταῦθα τοῦ πορθμοῦ
ἐκ παλαιοῦ τε καὶ ἐς ἡμὲς ξυμβαίνει εἶναι. τὰ γὰρ ὀνόματα τοῖς
πράγμασιν ἀρχὴν μὲν εἰκότα ἐς αἶψα γίνεται, ἣ δὲ φήμη αὐτὰ πε-
ριαγαγοῦσα ἐς ἄλλους ἀνθρώπους τινὸς δόξας οὐκ ὀρθῶς ἀγνοίᾳ
τῶν ἀληθειῶν ἐνταῦθα ποιεῖται. καὶ προῖων ὁ χρόνος ὡς ἰσχυ-
B ρὸς μὲν τις δημιουργὸς ἀδίκῃ τοῦ μύθου καθίσταται, μάρτυ-
ρας δὲ τῶν οὐ γεγνηκότων τοὺς ποιητὰς ἔξουσία τῆς τέχνης, ὡς
τὸ εἶδος, ἐταιρίζεται. ταῦτά τοι ἐκ παλαιοῦ μὲν ὀνόμασαν ἐπι-
χώριοι κυνὸς κεφαλὴν ἄκραν τὴν μίαν Κερκύρας τῆς νήσου, ἣ¹⁰
πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον ἔστιν, ἄλλοι δὲ ἀπ' αὐτοῦ κυνοκεφάλους
τινὸς εἶναι βούλονται τοὺς τῆδε ἀνθρώπους. ἀλλὰ καὶ λυκο-
κρανίτας καλοῦσι τῶν Πισιδῶν τινὰς, οὐκ ὅτι λύκων κεφαλὰς
ἔχουσιν, ἀλλ' ὅτι λύκου κράνος τὸ ὄρος ἐκλήθη, ὃ ταύτῃ ἀνέχευ.
ἀλλὰ ταῦτα μὲν δηρὸν ἐκάστῳ βουλομένῳ εἴη ταύτῃ δοκεῖτω τε καὶ¹⁵
λεγέσθω. ἐγὼ δὲ ὄθενπερ ἐξέβην ἐπάνεμι.
C κή. Βελισάριος μὲν οὖν εὐθὺς εἶναι τοῦ Τάραντος ἐν
σπουδῇ εἶχεν. ἔστι δὲ τις ἀκτὴ μηνοειδῆς ἐνταῦθα, οὗ δὴ τῆς

1. ὡς ἐκείνοι λέγουσιν Reg. ὡσπερ λέγουσιν P. *ibid.* σκυλά-
κων] ὀμοιώματα σκυλάκων Lm. *ibid.* μέγα τι χηῖμα] μεγάλων
Reg. 2. οὐσπερ] ἄπειρ H. 4. εἰκότα ἐς αἶψα] εἰκότως αἶψα Reg.
6. ὁ χρόνος] οὗτος ὁ χρόνος H. οὗτος L. *ibid.* ὡς om. L.
7. καθίσταται P et Reg. καθίσταται H. 9. τοι] τε L.
11. δὲ om. L. 14. κρανος Reg. κράνα P. 15. ὄπη] ὄπας
H. *ibid.* δοκίτω] δοκίτω HP. 17. εὐθὺς L corr. Vulgo
εὐθὺς. *ibid.* ἐν σπουδῇ] ἐμποδῶν H: illud Hm.

dam, hodieque in ea freti parte degit vis magna σκυλάκων seu canum,
piscium, quos iam catulos appellant. Principio quidem consentanea re-
bus nomina imponi solent: sed fama, dum illa apud alios circumfertur ho-
mines, in eorum animis, veri ignoratione, errore parit: atque ita pre-
cedens tempus continuo firmus fabulae evadit artifex; ac Poetas, tes-
tes rerum, quae nunquam fuerunt, pro licentia illorum arti concessa,
sibi convenienter asclscit. Ad hunc modum, quia quondam Corcyrae
insulae promontorium, quod ad orientem Solem spectat, indigenae Canis
caput appellaverunt, contendunt alii illic homines degere, qui caput ca-
ninum habeant. Praeterea Pisidas quosdam nonnulli Lycocranitas ideo
vocant, quia regionis illius mons λύκων κράνα, sive Lupi caput dicitur;
minime vero quod sint incolis lupina capita. Sed de his arbitrato quis-
que suo et sentiat et loquatur: ego vero unde sum digressus, eo me
refero.

28. Ergo Belisarius Tarentum quamprimum appellere satagebat.
Est autem in illis partibus lunatum litus; cuius recessu, tanquam sissa,

ἥϊνος ὑποχωρούσης ἢ θάλασσα ὡσπερ ἐν κόλπῳ ἐπὶ πλείστον τῆς
 γῆς ἀνυβαίνει. καὶ ὁ μὲν τῆς ἀκτῆς διάπλους ἅπας ἐς χιλοὺς
 σταδίους διήκει, ἑκατέρωθεν δὲ παρὰ τοῦ ρεύματος τὴν ἐκβολὴν H 297
 κέεται πολλίσματα δύο· θάτερον μὲν ὁ Κρότων πρὸς δύοντά που
 6 τὸν ἥλιον, ὁ Τάρας δὲ πρὸς ἀνίσχοντα. κατὰ δὲ τῆς ἥϊνος τὸ
 μέσον Θουρίων ἢ πόλις οἰκεῖται. τοῦ δὲ χειμῶνος ἀντιστατοῦν-
 τος καὶ τοῦ πνεύματος ζὺν πολλῶ ῥοδίῳ βιαζόμενον, περαιτέρω D
 δὲ τὰς ναῦς ἰέναι οὐδαμῇ ἐφίετος, τῷ Κροτωνιατῶν λιμένι
 προσέσχον. Βελισάριος οὖν, ἐπεὶ οὔτε τι δυχρῶμα ἐνταῦθα εἶ-
 10 ρεν οὔτε τοῖς στρατιώταις ἔθεν ἂν τὰ ἐπιτήδεια ἰσχομίζοντο εἶ-
 χεν, αὐτὸς μὲν ζὺν τε τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς πεζοῖς αὐτοῦ ἔμεινεν,
 ἕως ἐνθὲνδε μετακίμπεσθαι. τε καὶ δίδειν τὸ ζὺν τῷ Ἰωάννῃ
 στρατεύμα δύνηται. τοὺς δὲ ἰππεῖς ἅπαντας ἐπίπροσθεν ἐκ- P 531
 λινεν ἰόντας στρατοπεδεύεισθαι παρὰ τὰς τῆς χώρας εἰσόδους,
 15 Φάζαν τε τὸν Ἴβηρα καὶ Βαρβατίωνα τὸν δορυφόρον αὐτοῖς ἐπι-
 στήσας. οὕτω γὰρ αὐτοῖς ῥῆστα ᾗτο σφίσι μὲν καὶ ἵπποις τοῖς
 σφιτέροις τὰ ἐπιτήδεια πάντα πορίζεσθαι, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν
 στενοχωρίῳ, ὡς τὸ εἶδος, ἀποκρούεσθαι δυνατοῖς ἴσεισθαι. τὰ V 155
 γὰρ Λευκανῶν ὄρη μέχρι ἐς Βρυτίους διήκοντα καὶ πρὸς ἄλληλα
 20 ἐν στενῷ ξυνήοντα δύο μόνον εἰσόδους στενὰς μάλιστα ἐνταῦθα
 ποιεῖται, ἃν ἄτερα μὲν πέτρα αἵματος τῇ Λατίνων φωνῇ κέκλη-

1. ἥϊνος] ἡϊόνος L. 2. ἀκτῆς] ἀκτῆς ταύτης L. 5. τῆς ἥϊ-
 νος τὸ μέσον] τὸ μέσον τῆς ἡϊόνος L. 9. οὔτε—οὔτε] οὐδέ—
 οὐδέ P. 10. ἰσχομίζοντο] ἰσχομίζετο L, οἱ a m. sec. 12. ἐν-
 θένδε] ἐνθάδε Pm. 18. ἀποκρούεσθαι] ἀποκρούσεισθαι Hm.
 19. Βρυτίους] Βριτίους P. Brutios Pers. 20. μόνον] μόνας L.

exceptum mare, longissime in continentem infunditur. Patet illius orae
 transmissio stadia mille. Extremis duobus, ubi insinuatio maris incipit
 desinitque, duo adiacent oppida: quorum alterum, Croto, ad Solem oc-
 cidentem spectat; alterum, Tarentum, ad Orientem: Thuriorum urbs me-
 dium littus obtinet. Adversa in eo tractu tempestas, et venti cum flu-
 ctibus graviter luctantibus vi represso navium cursu, ad Crotoniatarum
 portum applicuerunt. Ibi nec munitionem ullam, nec militis alendi co-
 piam nactus Belisarius, ipse quidem eo loci substitit cum uxore et pe-
 ditatu, ut eo evocare Iovannis exercitum, et ordinare posset: equites
 vero omnes procedere longius, et castra metari iussit ad regionis illius
 fauces, ductu Phazae Iberis, et Barbationis Protectoris. Sic enim fa-
 ctum iri putabat, ut sibi ac suis equis omnis generis commeatus nullo
 negotio providerent, possentque procul dubio hostem repellere in angu-
 stis. Etenim Lucaniae montes ad agrum usque Brutium porrecti, ita ar-
 cti in spatio coeant, ut duos tantum aditus angustissimos illic praebent:
 quorum alter Petra sanguinis Latine dicitur, alterum Indigenae Labulam

ται, Λαβούλλαν δὲ τὴν ἐτέραν καλεῖν οἱ ἐπιχώριοι νενομίκασιν. Β ἐνταῦθα μὲν παρὰ τὴν ἀκτὴν Ρουσκία ἐστὶ τὸ Θουρίων ἐπίγειον, ἔπερθεν δὲ αὐτοῦ ὅσον ἀπὸ σταδίων ἐξήκοντα φροσώριον ἐχυρώτατον ἐδείμαντο οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι. ὅπερ Ἰωάννης οὐ πολλῶ πρότερον καταλαβῶν ἔτυχε, φρουρὰν τε λόγου ἄξιαν ἐκείνη κα-⁵ ταστησάμενος.

Οἱ μὲν οὖν Βελισαρίου στρατιῶται ἐνταῦθά πη ἰδόντες πολεμίων στρατεύματι ἐντυγχάνουσιν. ὅσπερ δὲ Τωτίλις ἐκμψεν, ἐφ' ᾧ ἀποπειράσονται τοῦ τῆδε φρουροῦ. ἐς χεῖρας δὲ αὐτοῖς αὐτίκα ἐλθόντες ἀρετῇ τε πόμφῳ οὐδενὶ ἔτρεψαν, καίπερ¹⁰ αὐτῶν τῶ πληθεὶ παρὰ πολὺ ἐλασσοσύμενοι, καὶ πλέον ἢ διυκοσίους διέφθειραν. οἱ δὲ λοιποὶ φεύγοντες παρὰ Τωτίλιαν τε ἀφικοντο καὶ τὰ ξυμπεσόντα πάντα ἐσήγγελλον, οἱ τε Ῥωμαῖοι αὐ-
C τοῦ ἐνστρατοπεδουσύμενοι ἕμενον. ἄτε δὲ ἄναρχοι καὶ νευικηότες ἀδείστερον τῇ διαίτῃ ἐχρῶντο. οὔτε γὰρ ἀγγηγερένοι ἰσέ-¹⁵ χαζον οὔτε ἀγχιεστὴ τῆς στενοχωρίας ἐγκαθεζόμενοι τὰς εἰσόδους ἐφύλασσαν, ἀλλ' ἐς ὀλιγορίας τραπόμενοι νόκτωρ μὲν ὡς ἀπώτατῳ ἀλλήλων διουσκηνημένοι ἐκάθειδον, ἐν δὲ δὴ τῇ ἡμέρῳ τὰ ἐπιτήδεια διερευνώμενοι περιήρχοντο, οὔτε τινὰς ἐπὶ κατασκοπῇ στείλαντες οὔτε ἄλλο ὀτιοῦν ἀσφαλείας περὶ βεβουλευμένοι. Τω-²⁰ τίλας οὖν, ἐπειδὴ ἐπύθετο ἅπαντα, ἐς τρισχιλίους ἰππεῖς τοῦ

1. Λαβούλλαν] λαβούλλαν L. Lambulam Pers. 8. ἐχυρώτατον] ὄχυρώτατον Reg. 4 οὐ om. HL. 5. καταλαβῶν] λαβῶν L.
10. πόμφῳ οὐδενὶ] οὐδενὶ πόμφῳ L. 11. αὐτῶν L. αὐτῶ P.
18. ἡμέρα] ἡμετέρα L. 19. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.
20. περὶ βεβουλευμένοι L. περιβεβουλευμένοι P. 21. ἐπύθετο] ἐπέθετο L.

vocare solent. Est in eo littore Ruscia, Thuriorum navale: ultra vero, stadiorum circiter LX. interiecto spatio, Romani veteres castellum valdissimum condiderunt: quo paulo ante potitus Ioannes, egregium illi praesidium constituerat.

Ex provecti Belisarii milites, in hostiles copias inciderunt, quae Totilas miserat, ut castellum illud tentarent. Repente collata manus, quamvis numero longe essent inferiores, facile tamen virtute sua fuderunt Barbaros, et amplius ducentos interfecerunt. Reliqui ad Totilam fuga reduces, quae acciderant, pandunt ordine: Romani, castris ibi positus, stativa habent. Iam absentia Ducis, suaeque abusi victoria, solentius agere ceperunt. Neque enim collecti locum tenebant, neque ad montium fauces metati, illas servabant: at per summam negligentiam noctu in tentoriis rarissime sparsis somnum capiebant: de die palabatur, perquirentes cibaria, nullis circa viciniam dimissis exploratoribus, neque ulla alia cautione adhibita. Quae cum Totilas plane comperisset,

παντός στρατοπέδου ἀπολεξάμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦει. καὶ αὐτοῖς ἀπροσδοκῆτως ἐπιπεσὼν οὐ ξυντεταγμένοις, ἀλλ' οὕτω D περιουσίην, ὡσπερ εἴρηται, κατέπληξέ τε καὶ ξυνετάραξεν ἅπαντας. ἐνταῦθα Φάζας (ἕγχεστα γὰρ πη ἐσηνημένους ἐτόγγανεν) 5 ἕπαντιώσας τοῖς πολεμοῖς ἔργα τε ἀρετῆς ἄξια ἐνδειξάμενος, τισὶ μὲν τοῦ διαφυγεῖν αἴτιος γέγονεν, αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἅπασιν θνήσκει. μέγα τε πάθος Ῥωμαίοις τοῦτο ξυνέβη, ἐπεὶ ἐς αὐτοὺς, ὅτε διαφέροντας τὰ πολέμια, τὴν ἐλπίδα ξύμπαντες εἶχον. ὅσοι μὲντοι φυγεῖν ἴσχυσαν, ὡς πη ἐκίστω δυνατὰ γέ- 10 γονε, διεσώθησαν. πρῶτός τε Βαρβατίων ὁ Βελισαρίου δορυφόρος ξὺν ἑτέροις δυοῖν φεύγων ἀνὰ κράτος ἐς τὸν Κρότωνα ἤλθε. καὶ τύχην τὴν παροῦσαν ἀπαγγέλλων ἐπέειπε οἴεσθαι αὐτίκα δὴ μάλ᾽ αὖ καὶ τοὺς βαρβάρους παρτίσσεσθαι. Βελισάριος δὲ ταῦτα P 532 ἀκούσας ἐν τε μεγάλῳ πένθει ἐγένετο καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐσεπήδησεν. 15 ἔνθεν τε ἄραντες καὶ πνεύματος ἐπιτυχόντες ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τῆς Σικελίας Μισσηῆν προσέλαχον, ἣ τοῦ μὲν Κρότωνος ἑπτακοσίου σταδίου δίεχει, Ῥηγίων δὲ κατατικρὺ κέεται.

κθ'. Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον Σκλαβηνῶν στρατεύματα δια- B βάντες ποταμὸν Ἴστρον Ἰλλυριοὺς ἅπαντας ἕχρι Ἐπιδαμνίων 20 ἔδρασαν ἀνήκεστα ἔργα, κτείνοντες καὶ ἀνδραποδίζοντες τοὺς ἐν ποσὶν ἤβηδὸν ἅπαντας καὶ τὰ χρήματα ληϊζόμενοι. ἤδη δὲ καὶ

2. ἀπροσδοκῆτως ἐπιπεσὼν] ἐπιπεσὼν ἀπροσδοκῆτως L. 3. περιουσίην] περιουσίην L. 4. γὰρ om. H: habet Hm. *ibid.* ἐσηνημένους] ἐσηνημένους L. 5. τισὶ] τοῖς L a m. sec. 7. πάθος L. πένθος P. 10. ὁ om. L. 11. δυοῖν L. δυοῖν P. 13. καὶ τοὺς βαρβάρους om. L. 15. ἔνθεν τε] ἐνθένδε L. *ibid.* τῇ τῆς om. L. 16. Μισσηῆν] μισσηῆν L. μισσηῆν L.

delectis ex universo exercitu tribus equitum millibus, in hostes tendit, eosque inordinatos, et ita, ut dictum est, palantes adortus ex improvise, percussit, turbavitque omnes. Tum Phazas e proximo, ubi tetenderat, obvium se ferens hosti, et viro forti digna edens facinora, nonnullis evadendi spatium dedit: at cum omnibus, qui ipsum stipabant, occubuit. Magnam casus hic damnum luctumque Romanis attulit, quorum communis spes in viris illis bellicosissimis residebat. Eorum, qui se subduxerunt, evasit quisque quocumque potuit. Primus Barbatio, Belisarii Protector, cum duobus allis incitatissimo cursu Crotonem venit, quo res loco sint docet, ac sibi videri asserit Barbaros continuo affore. His Belisarius auditis, gravissime dolens, classem propere conscendit. Inde cum solvisset, secundo vento, eadem die Messenam appulerunt: quae urbs Siciliae contra Rhegium sita, stadiis dcc. Crotona distat.

29. Sub idem tempus, Sclavenorum copiae, traiecto Istro flumine, totum Illyricum, Epidamaum usque, foede vastarunt: obvios quosque sine ullo aetatis discrimine, partim mactantes morte, partim abducentes in servitatem, ac pecuniis spoliantes. Castella quoque regionis illius

φρούρια ἐνταῦθα πολλά τε καὶ δοκοῦντα ἰχυρὰ τὰ πρότερα εἶναι οὐδενὸς ἀμυνομένου ἐξελθῆν ἰσχυσαν, περιμόντες ἑμπαντα κατ' ἔξουσιαν καὶ διεριωνόμενοι. οἱ δὲ τῶν Ἰλλυριῶν ἄρχοντες στρατεύματα πεντακισχιλίων τε καὶ μυρίων ἔχοντες εἶποντο, ἄγχιστα
 Η 298 μέντοι τῶν πολεμίων οὐδομηὲ ἐτόλμων ἵναί. τότε δὲ καὶ σι-
 σμοὶ πολλάκις χειμῶνος ὥρα σκληροὶ τε λίαν καὶ ὑπερφυεῖς ἔν τε
 C Βυζαντίῳ καὶ χωρίοις ἄλλοις ἐγένοντο, τύκτωρ ἕπαντες. καὶ οἱ
 μὲν ταύτῃ ὤκημένοι καταχωσθήσεσθαι ὑποτοπήσαντες ἐν δέει με-
 V 156 γάλῳ ἐγένοντο, οὐδὲν μέντοι ἐνθὲνδε φλαῦρον αὐτοῖς ἑυνηγίδη
 παθεῖν. τότε καὶ Νεῖλος ὁ ποταμὸς ὑπὲρ ὀκτωκαίδεκα πήχυς 10
 ἀναβάς ἐπέκλυσε μὲν τὴν Αἴγυπτον καὶ ἤρδευσε πᾶσαν, ἀλλὰ ἐν
 μὲν Θηβαίδι τῇ ὑπερθεῖν οὐση ὑφιζόμεντά τε καὶ ὑπορρέοντα τοῖς
 καθήκονσι χρόνοις τὰ ὕδατα παραίχεται τοῖς τῆδε ὤκημένοις,
 σπείρειν τε τὴν γῆν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι ἦπερ εἶδαι.
 χώρας δὲ τῆς ἑνερθεῖν ἐπειδὴ πρῶτον ἐπεπλάσεν, οὐκέτι ἀπέβη, 15
 ἀλλ' ἐνοχλῶν αὐτοῦ ἑμπαντα διαγέγονε τὸν τοῦ σπείρειν καιρὸν,
 D οὐ ἑμπασὸν τοῦτό γε πρότερον ἐκ τοῦ παντός χρόνου, ἔστι δὲ
 οὗ καὶ ἀπολωφῆσαν τὸ ὕδωρ ἐπέκλυσε ἀόδις ἐν πολλῷ ὕστερον.
 ταύτῃ τε ἕπαντα ἐσεσῆπει τὰ σπέρματα, ὅσα δὴ μεταξὺν κατα-
 βεβλημένα ἐς τὴν γῆν ἔτυχε. καὶ οἱ μὲν ἄνθρωποι τῷ παραλόγῳ 20

1. ἐνταῦθα πολλά τε L. πολλά τε ἐνταῦθα P. 2. περιμόντες] καὶ περιμόντες H. καὶ περιήρχοντο Reg. *ibid.* ἑμπαντα] ἑμπαν Reg. 3. καὶ om. L. 5. τότε δὲ] τότε δὲ H. 8. ὤκημένοι] ὠκισμένοι Reg. *ibid.* καταχωσθήσεσθαι] Vulgo καταχωσθήσεσθαι. καταχωσθήσεσθαι L. 11. καὶ ἤρδευσε πᾶσαν] οὐκ ἤρδευσε δὲ πᾶσαν H: illud Hm. *ibid.* ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ L. 12. ὑπορρέοντα] ἀπορρέοντα Reg. 14. τῶν ἄλλων] τὰ ἄλλα L. 17. ἑμπασὸν] ἑμπασεῖν H. ἑμπασὸν Hm. *ibid.* τοῦ παντός χρόνου] παντός αἰῶνος Reg.

plurima, quae firma prius videbantur, operant, nomine resistente, ita ut circumcursando impune quovis penetrarent: cum Illyrici Duces, collecto ad xv. M. exercitu sic sequerentur, ut proplus ad illos accedere non auderent. Anni huius hiems crebris, iisque vehementissimis et maxime horribilibus terrae motibus infesta fuit: qui omnes Byzantii aliaque in locis nocta contigerunt, et incolis, ebrutum iri se arbitrantibus, gravem attulerunt metum. sine ulla pernicio. Eodem anno inundavit quidem Aegyptum fluvius Nilus, ac totam irrigavit, auctus cubitis amplius xviii. At cum in superiori Thebaide aquae subsedissent, et stato tempore intra ripas revocatae, tractus illius incolis dedissent spatium sementem faciendi, et alia curandi ex more; in partibus inferioribus non se collegit effusus annis: verum ibi infesta mora tempos omne sativis assumpsit: quod post homines natos nunquam contigerat. Alieubi recepta in alveum aqua haud multo post iterum restagnavit, itaque omnia corrupta semina, quae terrae commissa fuerant per illam temporis inter-

τῆς συμφορᾶς ἀμηχανίᾳ πολλῇ εἶχοντο, τῶν δὲ ἄλλων ζῴων ἀπορία τροφῆς τὰ πλείοστα ἐφθάρη.

Τότα καὶ τὸ κῆτος, ὃ δὴ Βυζάντιοι πορφυρίωνα ἐκάλου, ἐάλω. ταῦτό τε τὸ κῆτος πλέον μὲν ἢ ἐς πεντήκοντα ἑνιαυτοῦς ἔστί τε Βυζάντιον καὶ τὰ ἀμφ' αὐτὸ χωρία ἠνώχλει, οὐκ ἐφεξῆς μέντοι, ἀλλὰ διαλείπον, ἂν οὕτω τίχοι, πολὺν τινα μεταξὺ P 533 χρόνον. καὶ πολλὰ μὲν κατέδυσε πλοῖα, πολλῶν δὲ τοὺς ἐπιβύτας ξυνταράττον τε καὶ βιαζόμενον ὡς ἀνωτάτω ἀπήνεγκεν. ἐπιμελὲς μὲν οὖν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐγεγόνει τὸ θηρίον τοῦτο χιρῶσαι, ἐπιτελεῖσαι δὲ τὸ βούλημα οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔαχεν. ὅπως δὲ τανῦν αὐτὸ ἀλῶναι ξυνέπεισεν, ἐγὼ δηλώσω. ἐτύγγανε μὲν γαλήνη τὴν θάλασσαν πολλῇ ἔχουσα, δελφίνων δὲ πάμπολύ τε πληθὸς ἄγχιτά πη τοῦ ἀτόματος πόντου τοῦ Ἐξέϊνου ξυνέρρει. αἴπειρ ἐκ τοῦ αἰφειδίου τὸ κῆτος ἰδόντες ἔφυγον ὡς πη 15 ἐλαύστω δυνατὰ γέγονεν, οἱ δὲ πλείστοι ἀμφὶ τοῦ Σαγγάριδος τὰς ἐκβολὰς ἤλθον. τινὲς μὲν οὖν αὐτῶν καταλυβὸν τὸ κῆτος καταπίειν εὐθὺς ἴσχυσεν. εἴτε δὲ πείνη εἴτε φιλονεικίᾳ ἔτι ἐχόμε- B νον οὐδέν τι ἤσσαν ἐδίωκεν, ἕως δὴ αὐτὸ ἄγχιτά πη τῆς γῆς ἐκπιαδὸν ἔλαθεν. ἐνταῦθά τε ἰλυὶ βαθεῖα κομιδῇ ἐντυχὸν ἐβιά- 20 ζετο μὲν καὶ πάντα ἐκίνει, ὅπως δὴ ἐνθέρδε ὅτι τάχιστα ἀπυλάσσοιτο, διαφυγεῖν δὲ τὸ τέναγος τοῦτο οὐδεμιᾷ εἶχεν, ἀλλ'

3. πορφυρίωνα] πορφυρίον L. porfirium Pers. 4. τε om. L.
6. τίχοι] τύχη L. 8. ἀπήνεγκεν Reg. ἀπήνεγκεν P. 10. βού-
λημα] βούλημα L. 11. τανῦν αὐτὸ] αὐτῷ τανῦν L. αὐτὸ
τανῦν Hm. 13. ξυνέρρει Reg. ξυνέρρει L. ξυνέρρει P.
14. ἐφυγον] ἔφυγον L. 19. τε om. L.

capedinem. Quae inopinata calamitas magnis difficultatibus affectit homines: aliorumque animalium maxima pars interiit, inopia pabuli.

Tunc etiam cetus, quem Porphyriionem appellabant Byzantii, captus est. Cetus hic plus quinquaginta annos Byzantium ac vicinas oras infestavit, haud continenter quidem, sed longa (si fors ita ferret) per intervalla. Naves multas submergebat; multarum vectores violento impetu conturbans longissimo dissipabat. Nec Iustinianus Augustus ulla arte exequi poterat, quod urgebat, beluae huius capiendae consilium. Quo tandem modo comprehensa iam fuerit dicam. Erat mare tranquillissimum, cum ad os Ponti Euxini ingens delphinum grex confluit. Viso repente ceto, quo cuique licuit dilapsi sunt. Ad Sangaris ostia venere plurimi: quorum etsi nonnullos corripuit cetus, ac statim glutiit, nihilominus ceteros persequi institit, seu fame, seu vincendi studio stimulante, donec ipsum imprudentem suus impetus propius terrae impexit: ubi limum nactus altissimum, vim adhibuit, ac nihil non egit, quo se quamprimum inde expediret. Verum adeo non ex illo tenaci caeno eva-

ὑπὸ τῷ πληρῷ ἔτι μᾶλλον ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐς τοὺς περιώ-
 κους ἀπαντας ἤλθε, δρομῶ εὐθὺς ἐπ' αὐτὸ ἤσαν, ἀξίως τε
 πανταχόθεν ἐνδεδελχέστατα κόψαντες οὐδαμῶς ἔκτειναν, ἀλλὰ
 σχολίοις ἀδραῖς τισιν εἴλον. ταῖς τε ἀμάξαις ἐνθήμενοι εὐρι-
 σκον μῆκος μὲν πηχῶν μάλιστα τριάκοντα ὄν, εὐρῶς δὲ δέκα.⁵
 C αὐτοῦ ἐν τῷ παρόντι ἐγύσαντο, οἱ δὲ καὶ μοῖραν ταριχεύσαι
 τὴν ἐπιβάλλουσιν σφίσις ἔγνωσαν. Βυζάντιοι δὲ, ἐπειδὴ τοῦ τε
 σεισμοῦ ἤσθοντο καὶ τὰ ξυμπεσόντα ἀμφὶ τε τῷ Νεῖλῳ καὶ τῷ
 κῆτι τούτῳ ἔγνωσαν, προὔλεγον αὐτίκα ξυμβήσεσθαι ὅσα δὴ¹⁰
 αὐτῶν ἐκάστῳ ἤρθεκε. φιλοῦσι γὰρ ἄνθρωποι τοῖς παροῦσι δια-
 πορούμενοι τὰ λήθημα τερατεύεσθαι, καὶ τοῖς ἐνοχλασθῆναι ἀπα-
 κναιόμενοι τὰ ξυμβησόμενα λόγῳ οὐδενὶ τεκμηριοῦσθαι. ἐγὼ δὲ
 μαντείαις τε καὶ τεράτων δηλώσεις ἄλλοις ἀφίεις ἐκείνο εὖ οἶδα,
 ὡς ἡ μὲν τοῦ Νεῖλου ἐπὶ τῆς χώρας διατριβῆ μεγάλων αἰτία ἐν πε¹⁵
 τῷ παρόντι ξυμφορῶν γέγονε, τὸ δὲ κῆτος ἀφανισθὲν πολλῶν
 ἀπαλλαγὴ κακῶν διαδείκνυται οὕσα. τινὲς δὲ φασιν οὐ τὸ κῆτος
 D τοῦτο, οὐπερ ἐμνήσθην, ἀλλ' ἕτερον εἶναι, ὃ δὴ ἄλωνα ζυγί-
 πεισεν. ἐγὼ δὲ ὄθεν τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιοσάμην ἐκάνειμι.

Τωτίλας οὖν ταῦτα διαπεπραγμένους, ἃ προεδήλωται, ἐπεὶ²⁰
 Ῥωμαίους τοὺς ἐν τῷ ἐπὶ Ῥουσκίας φρουρῶν τῶν ἀναγκαίων ἐπι-

2. ἐπ' αὐτό] ἐς αὐτό Reg. 4. ταῖς τε] ἐν τε Reg. 6. ξυμ-
 μορίας] συμμορίας L. 8. τοῦ τε σεισμοῦ] τῶν τε σεισμῶν Reg.
 et Hm. τὸν τε σεισμόν L. 16. ξυμφορῶν] συμφορῶν L.
 18. οὐπερ] ἤπερ H. οὐπερ Hm. 21. ἐν τῷ om. L. ibid.
 Ῥουσκίας] θουσκιανῆς HL.

sit, ut sese magis immiserit. Exciti omnes rei fama accolae, confestim
 accurrunt; sine mora ac requie bellum undique contundunt astis; ac
 ne ita quidem occisis, crassis funibus in terram subducunt. Cum eam
 in plaustra imposuissent, longam triginta fere cubitos, latam decem de-
 prehenderunt. Tum sectam atque inter se distributam, nonnulli mande-
 carunt continuo: alii partem, quae ipsis obtigerat, condierunt sale.
 Cives autem Byzantii, cum terrae motum sensissent, et quae Nile eoto-
 que huc acciderant, cognovissent, eventurum statim praedixerunt, quod
 cuique allubescerat. Homines enim circumventi difficultatibus futura
 comminisci monstrifice, et molestias, quibus anguntur, vanis prognosticis
 levare gaudent. Ego vero divinationes ac portentorum interpretationes
 relinquens aliis, id probe scio, Nilum terrae diutius inasatando gravis
 peperisse incommoda, et sublata mala fuisse plurima, ceti interitu.
 Sunt qui cetum alium captum affirmant, non eam, cuius mentionem feci.
 Sed illac iam oratio redeat, unde deflexit.

Totilas rebus, quas ante narraui, gestis, certior factus Romanos in
 Rusciano castello cibariis egere, seque illos brevi expugnaturum ratus,

σπανίξειν ἐπέθετο, ἔξαιρήσειν αὐτοὺς οὐλόμῳσθεσσι ὅτι τάχιστα, ἢ μὴ τι ἐσχομύλλεσθαι τῶν ἐπιτηδείων οἰοί τε ὡσιν, ἐστρατοπεδεύσατό τε ὡς ἀγχοτάτω καὶ ἐγκαθεζόμενος ἐς πολιορκίαν καθίστατο. καὶ ὁ χειμῶν ἔληγε, καὶ τρισκαιδέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ 5 τῶδε, ὃν Ἀροκόπιος ξυνέγραψε.

λ'. Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς πεζοὺς στρατιώτας οὐχ ἦσ- P 534
 σον ἢ διαχιλίους ἐς Σικελίαν ναυσὶν ἐπεμψε καὶ Βαλεριανὸν οὐδε- V 157
 μιῆ μελλήσει παρὰ Βελισάριον ἐκέλευεν ἰέναι. καὶ ὅς διαπορθ- H 299
 μευσάμενος ἐς τὸν Ἀρουῶντα κατέπλευσεν, οὗ δὴ καὶ Βελισάριον
 10 ξὺν τῇ γυναικὶ εὔρεν. ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον Ἀντωνίνα μὲν ἢ
 Βελισαρίου γυνὴ ἐς Βυζάντιον στέλλεται, τῆς βασιλίδος δεησο-
 μένη μείλιον παρασκευῆ τὸν πόλεμον τόνδε ἐξαρτέσθαι. ἢ δὲ
 βασιλὶς Θεοδώρα νοσήσασα ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἐνιαυτοὺς B
 ἕνα τε καὶ εἴκοσι τῇ βασιλείᾳ ἐπιβίωσασα καὶ μῆρας τρεῖς. ἐν
 15 τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῷ Ῥουσκιανῷ φρουρίῳ πολιορκούμενοι πιεζόμενοι
 τῶν ἀναγκάλων τῇ ἀπορίᾳ ἐς λόγους τοῖς πολεμοῖς ξυνίσιον, ὡμο-
 λόγησάν τε μεσοῦσης μάλιστα τῆς τοῦ Θέρους ἔρωσ τὸ φρούριον
 ἐνδύσειν, ἢν μὴ τις ἐπιγένηται μεταξὺ βοήθεια σφίσιον, ἐφ' ᾧ
 μέντοι ἀπαθεῖς κακῶν ἄπαντες μείνωσιν. ἦσαν δὲ Ἰταλῶν μὲν
 20 ἐν τῷ φρουρίῳ τούτῳ πολλοὶ τε καὶ λόγμοι, καὶ Διοσφέρων ὁ
 Τουλλιανῶ ἀδελφός, τοῦ δὲ Ῥωμαίων στρατοῦ ἱππεῖς μὲν C

1. ἐπύθετο] ἐπέθετο L a pr. m. 2. ἐστρατοπεδεύσατο] ἐστρατο-
 πεδεύσαντο L. 3. ἐγκαθεζόμενος] ἐγκαθεζομένους L, ε a m.
 sec. 4. καθίστατο] καθίστατο L, v a m. sec. 7. ἢ δια-
 χιλίους om. L. 12. τόνδε om. L. 14. ἐπιβίωσασα] ἐπιβιού-
 σα L. 15. Ῥουσκιανῶ om. L. 20. Διοσφέρων] Διοσφέρων L.
 Διοσφέρων H. 21. Τουλλιανῶ] τουλιανῶ H.

si commatibus omnino intercluderentur, castra proxime metatus est, et statariam inchoavit obsidionem. Exacta hiems annum terminat decimum tertium huius belli, quod Procopius litteris prodidit.

30. Justinianus Augustus militum haud minus duo millia peditum in Siciliam navibus transportari iussit, mandavitque Valeriano, ut abiecta omni cunctatione Belisarium conveniret. Ille traiecto sinu, Hydruntem appulit, ibique Belisarium cum ipsius uxore offendit. Subinde Antonina, Belisarii coniux, Byzantium proficiscitur; maiorem ad hoc bellum apparatus rogatura Augustam. Verum Theodora Aug. iam morbo obierat, exactis in principatu annis xxi. ac mensibus tribus. Interea, qui in Rusciano castello obsidebantur, rei cibariae penuria pressi, instituto cum hostibus colloquio, promiserunt se, ea lege, ut incolumitatem cuncti retinerent, tradituros castellum media fere aestate; nisi quid subsidii hoc interim spatio acciperent. Erant ex Italis in eo castello cum alii multi nobiles, tum frater Tulliani Despheron: ex Romano exercitu

Procopius II.

26

Ἰλλυριοὶ τριακόσιοι, ὅσπερ Ἰωάννης καταστησόμενος ἐταῦθα ἔτιχε, Χαλάζαρα αὐτοῖς τὸν θρονοφόρον ἐπιστήσας, Μασσαγέτην γένος, διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ πολέμια, καὶ Γουδίλαν Θρηῆκα, καὶ πεζοὶ ἕκατὸν πρὸς Βελισαρίου ἐπὶ τῇ φυλακῇ τοῦ φρουρίου σταλέντες. τότε καὶ ὅσοι στρατιῶται πρὸς Βελισαρίου ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ φρουρῇ ἐτετάχτο τὸν σφῶν ἄρχοντα Κώνωνα κτείνουσι, ἐμπορίαν αὐτῷ τοῦ τε σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων

D ἐπὶ πονηρῷ τῷ σφετέρῳ ἐπειγκόντες. πρόσβεις τε τῶν ἱερῶν τινὰς πέμπουσιν, ἀπισχυρίζομενοι ὡς, ἦν μὴ βασιλεῖς τοῦτο δὴ τοῦ ἐγκλήματος ἀμνηστίαν σφίσι διδοίη χρόνου τε ἕρκου τὰς¹⁰ ξυρτάξεις ἐκτίσει ὅσας δὴ αὐτοῖς τὸ δημόσιον ᾤφειλε, Τωτίλα τε καὶ Γότθοις οὐδὲν μὲλλήσαντες προσχωρήσουσι. βασιλεῖς τε αὐτοῖς τὴν δέξιαν ἐπιτελεῖ, ἐποίει.

Βελισάριος δὲ τὸν Ἰωάννην ἐς τὸν Δροῦντα μεταπεμφόμενος ξύν τε αὐτῷ καὶ Βαλεριανῷ καὶ ἄλλοις ἄρχουσι στόλον πο-
P 535 λὸν ἀγείρας εὐθὺ Ῥουρικὸν κατὰ τάχος ἔλπει, τοῖς ἐκεῖ πολιορκουμένοις ἀμύνει ἐν σπουδῇ ἔχων. οἳ τε ἐν τῷ φρουρίῳ τὸν στόλον τοῦτον ἄτε ἀφ' ἐψηλοῦ κατιδόντες ἐθέλιπιδές τε γενόμενοι οὐκέτι τοῖς πολεμίοις προσχωρεῖν ἔγνωσαν, καίπερ ἐνισταμένης ἤδη τῆς σφίσι ξυγκιμένης ἡμέρας. καὶ τὰ μὲν πρῶτα χιμῶνος²⁰

1. Ἰλλυριοὶ] Ἰλλυριοὶ Reg.   *ibid.* καταστησόμενος ἐταῦθα] ἐταῦθα καταστησόμενος Hm.   2. Χαλάζαρα] χαλαζάρ τε L.
 3. Γουδίλαν] Γουδίλαν P. γόδιλαν L. γοδίλαν H. Godilam Per.: sed Gudilam p. 535 d   6. Κώνωνα H. κόνωνα HmP.   7. αὐτῷ] αὐτῶν L. αὐτὸν H.   8. πονηρῷ] πονήρω P.   9. ἦ] εἰ L.   11. ξυρτάξεις ἐκτίσει] συντάξεις ἐκτίσει L.   16. Ῥουρικὸν] ρουρικανῆς HL.   *ibid.* ἐκεῖ om. L.   17. ἀμύνει] ἐκαμύνειν L.

equites Illyrii occ. quos ibi Ioannes collocaverat, sub Chalazare Praetoriano, natione Massegeta, viro bellicosissimo, et Gudila Thrace: adrant et pedites centum, a Belisario missi ad castellum custodiam. Eodem tempore milites, quos in praesidio Romae Belisarius constituerat, Cononem Praefectum suum trucidant, insimulantes, quod damno suo mercaturam frumenti caeteraque annonae faceret. Mox quosdam e Sacerdotibus Legatos mittunt, denuntiantque, nisi criminis huius amnestiam, ac certi temporis stipendia ex aerario sibi debita ab Imperatore accipiant, se ad Totilam et Gothos nulla interposita mora transiuros. Eorum petitioni Imperator concessit.

Belisarius, Ioanne Hydruntem accito, cum ipso et Valeriano caeterisque Ducibus, magna classe collecta, recta Rusciam navigare maturat, illic obsessis afferre opem contendens. Qui in castello erant, ea classe ex edito prospecta, in spem optimam ingressi, deditiois faciendae consilium abiecerant, quamvis iam dicta dies adesset. Ac primo orta tem-

ἔξαισιον ἐπιπεσόντος, ἄλλως τε καὶ τῆς ἐκείνῃ ἀκτῆς ἀλιμένου
 παντάπασιν οὐσης, τὰς ναῦς ἀπύσας ὡς ἀπωτάτω ἀλλήλων ξυ-
 ηνέχθη διασκεδάνυσθαι· ταύτῃ τε χρόνον μῆκος σφίσι τριβῆναι
 ξυνέβη. αὐθις τε ἀγγεγυμένοι ἐν τῷ Κροτωνιατῶν λιμένι ἐπὶ
 5 Ῥουσκίαν ἀνήγοντο. οὐσπερ ἐπεὶ οἱ βάρβαροι εἶδον, ἐπὶ τοὺς B
 ἵππους ἀναθορόντες ἀμφὶ τὴν ῥόνα ἐγένοντο τὴν ἀπόβασιν τοῖς
 πολεμίοις ἀναστέλλειν διανοοῦμενοι. Τωτίλας τε τοὺς αὐτοῦ ἐπὶ
 πλείστον τῆς ἀκτῆς ἀντιμετώπους ἕστησε ταῖς τῶν νηῶν προΐοις,
 τοὺς μὲν δόρατι ἔχοντας, τοὺς δὲ τὰ τόξα ἐντειναμένους. ὅπερ
 10 ἐπεὶ Ῥωμαῖοι εἶδον, κατωρρώθησάν τε καὶ ἄγχιστα οὐδαμῆ ἐτόλ-
 μων ἵναι, ἀλλὰ χρόνον μὲν τινα τὰς ναῦς ἐκαστάτω ἀνακιοχέ-
 σαντες ἤσυχῃ ἔμενον, ὕστερον δὲ ἀπογνόντες τὴν ἀπόβασιν πρό-
 μναν τε πάντες ἐκρούοντο καὶ ἀναχθέντες τῷ Κροτωνιατῶν αὐθις
 λιμένι προσέσχον. οὐδὲ ἐπὶ κοινῆς βουλευσασμένοις ἔδοξε σφίσι
 15 ἄμεινον εἶναι Βελισάριον μὲν ἐς Ῥώμην ἰόντα τὰ ταύτῃ τε ὡς V 158
 ἄριστα διοικησάσθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἰσομιζέσθαι, Ἰωάννην C
 δὲ καὶ Βαλεριανὸν τοὺς τε ἄνδρας ἐς γῆν καὶ τοῖς ἵππους ἀποβι-
 βάσαντας ὁπῶν τε πορευομένους ἐς Πικηνοὺς ἵναι, ξυνταράξον-
 τας τῶν πολεμίων τοὺς τὰ ἐκείνῃ πολιορκοῦντας πολίσματα. οὐ-
 20 τω γὰρ ἂν αὐτοῖς Τωτίλαν διαλύσαντα τὴν προσεδραίαν ἐπισπᾶ-
 σθαι ἐλπίδῃ εἶχον. Ἰωάννης μὲν οὖν ἔξῃ τοῖς ἐπομένους χιλίοις
 οὖσι κατὰ ταῦτα ἐποίηε· Βαλεριανὸς δὲ τὸν κίνδυνον δεισας ταῖς

2. τὰς ναῦς ἀπύσας] ταῖς ναυσὶν ἀπύσασιν Reg. 6. ῥόνα] ῥιό-
 να L. 7. τοὺς αὐτοῦ] αὐτοῦς Hl.: illud HmLm. 15. τὰ
 ταύτῃ τε] τὰ τε L, qui in marg. ἐκείνῃ. 16. ἰσομιζέσθαι]
 ἰσομιάσασθαι L. 17. δὲ καὶ] Vulgo τε καὶ. 18. ἐς Πικη-
 νοὺς P. ἐς πικηνοὺς H. ἐπισκήνοὺς L: sed in marg. ἐς πικη-
 νοὺς.

pestas violentissima naves omnes toto aequare disiecit eo facilius, quod
 lictus illud omnino importuosum est; itaque multum temporis inutiliter
 fluxit. Deinde in Crotonis portum collecti, solverunt, intento ad Rus-
 ciam cursu. Quos ut videre Barbari, consensius equis, eo consilio ad
 lictus convolant, ut hostem prohibeant excensu. Hic suos longa serie
 Totilas constituit adversos navium proris, ac partim hastis, partim ar-
 cebus tentis instructos Quo Romani spectaculo attoniti, neque auden-
 tes accedere, aliquid in stetero procul in anchoris. Post, desperata
 excensione, retro omnes cesserunt, et profecti ad Crotonis portum
 iterum applicuerunt: ubi consilio habito, satius fore visum est, si Bel-
 sarius Romae rebus optime provisum ireret, eoque comiteus iaveheret:
 dum Ioannes ac Valerianus, viris et equis in terram expositis, iter in
 Picenum facerent, lacessituri hostes, qui regionis illius oppida obside-
 bant. Quo factum iri sperabant, ut Totilas ab obsidione retraheretur.
 Ac Ioannes quidem cum suis, numero mille, executus est consilia: Va-

ναυσι κάλπον περιμῶν τὸν Ἴονιον ἔκλει τοῦ Ἀγκῶνος εὐθύ. ταύτη γὰρ ἐν Πικηνοῖς τε γενήσασθαι ζὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἴετο καὶ τῷ Ἰωάννη ζυμμῖξαι. ἀλλὰ Τωτίλας διαλέσσει τὴν προσεδρείαν οὐδ' ὡς ἤθελεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐνταῦθα καθῆστο, δεσχιλλοὺς δὲ ἵππεις τοῦ στρατοπέδου ἀπολιξάμενος ἐς Πικηνοὺς στέλλει, ἐφ' ᾧ τοῖς⁵
 D ἐνταῦθα βαρβύροις ζυμμῖξαντες τοὺς ἀμφὶ τε Ἰωάννην καὶ Βα-
 λερικανὸν ἀποκρούσονται.

H 300 Οἱ δὲ πολιορκούμενοι ἐν τῷ ἐπὶ Ρουσκίας φρουρίῳ, ἐπὶ σφῶς τὴν τε ἀναγκαῖα ἤδη παντάπασιν ἐπελελοιπὴν καὶ οὐδέμιαν ἔτι ἀπὸ Ῥωμαίων ἐπικουρίας ἐλπίδα εἶχον, Γουδίλαν τε τὸν δο-
 10 ρυφόρον καὶ Διοσέροντα τὸν Ἰταλιώτην παρὰ Τωτίλαν πένψαντες ἐπριοβέοντο ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ, δειόμενοι σφίσι αὐτοῖς τῶν πεπραγμένων ζυγγνώμονα εἶναι. ὁ δὲ Τωτίλας ἐς ἄλλον οὐδένα ὄτι μὴ ἐς τὸν Χαλάζωρα ἐπιτελέσειν τὴν κόλυσιν ἐπηγγέλλετο, ὅτι
 τὰ πρόσθεν ζυγκείμενα ἠλογηκότεα, τοῖς δὲ ἄλλοις τὸ ἐγκλημα¹⁵
 ἐπιχωρεῖν πᾶσιν. οὕτω τοίνυν αὐτοὺς τὸ φρούριον ἐδέξατο. καὶ
 P 536 τὸν μὲν Χαλάζωρα ἤμω τε τὴν χεῖρα ἀποτεμῶν καὶ τὰ αἰδοῖα εὐθύς ἔκτεινε, τῶν δὲ στρατιωτῶν τοὺς μὲν βουλομένους μένειν ἐκέλευε τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντας, ἐφ' ᾧ τὸ λοιπὸν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ Γότθοις ζυνιάζονται· ὕπερ κἂν τοῖς ἄλλοις ὄχρωμασι²⁰

2. πικηνοῖς LHm. Πικηνοῖς P. πικηνοῖς H. 4. καθῆστο] καθίστη L. 5. πικηνοὺς I. Πικηνοὺς P. πικηνοὺς H. 6. βαρβύροις] πολεμοῖς H: illud Hm. 7. ἀποκρούσονται] ἀποκρούονται L a pr. m. 8. Ρουσκίας] ρουσκιανῆς Reg. ρουσκιανοῖς H. 10. ἀπὸ Ῥωμαίων] ἐπὶ ρωμαίους Reg.: quod ferri potest. 14. Χαλάζωρα] χαλοζῶρ Reg. χαλόζωρον H. Eadem varietas infra. Chalazarum dicit Pers. ibid. ἐπηγγέλλετο] ἐπηγγέλλετο Reg. 16. αὐτὸς] αὐτῷ L. 20. κἂν τοῖς] αὐτοῖς L.

lerianus vero, periculum veritus, et classe circum sinum vectus Ioniam, Anconam recta navigavit. Hac enim via se ad Picentes tuto perventurum, et Ioanni iuncturum vires putabat. Totilas autem obsidionem solvere noluit: sed ibi consistens, electos ex copiis bis mille equites, in agrum Picenum misit, ut coniuncte cum Barbaris, qui illic degabant, Ioannem et Valerianum propellerent.

Iam in castello Rusciano obsessi, cum eos annonae spesque mittendae a Romanis auxilii penitus defecissent, Gudilam Praetorianum, et Despherontem Italum ad Totilam legunt, pacturos pro vita, et actorum veniam petituros. Spondit Totilas, se in neminem animadversurum, praeterquam in Chalazarem, utpote pactae fidei violatorem; caeteris omnibus facturum se delicti gratiam. Castello igitur ita capto, statim Chalazarem, ambabus manibus ac verendis truncatum, vita etiam spoliavit: milites, si qui manere vellent, rebus suis gaudere iussit, ea lege, ut Gotthorum signa pari cum ipsis conditione sequerentur: quod in aliis

τοῖς ἀλίσκομένοις πρᾶσσειν εἰώθει. οἷς δὲ τῷ μένειν ἐν ἡδονῇ ὡς
 ἤκιστα ἦν, τούτους δὴ γυμνοὺς ὄπη βούλοιντο ἐκλευεν ἀπαλλάσ-
 σεσθαι, τοῦ μὴ τινὰ οἱ τῶν πάντων ἀνθρώπων ἀκοῖσιον ζυστρα-
 τεύεσθαι. ὀδυοῦντα μὲν οὖν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ τῶν χρη-
 5 μάτων ἀπολελειμμένοι ἐς τὸν Κρότωνα ἦλθον, οἱ δὲ ἄλλοι ξὺν
 τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ ἔμειναν. τῶν μέντοι Ἰταλῶν τὰ μὲν χρή-
 ματα πάντα ἀφείλετο, τὰ δὲ γε σώματα κακῶν παντάπασιν ἀπα-
 10 θῆ εἴασεν. Ἀντωνίνα δὲ ἡ Βελισαρίου γυνὴ τῆς βασιλίδος ἀπο-
 γενομένης ἐς Βυζάντιον ἀφικομένη ἔχρηζε βασιλέως μετέπεμπόν
 10 οἱ τὸν ἄνδρα ἐνταῦθα ἐλθεῖν. ῥῆσά τε διεπράξυτο τοῦτο. ἦδη
 γὰρ καὶ ὁ Μηδικὸς πόλεμος ἐπικείμενος ἰσχυρότατα βασιλέα Ἰου-
 στινιανὸν ἐς τοῦτο ἐνήγεν.

λα'. Ἐν τούτῳ δὲ τινες ἐπίθεισιν ἐπὶ βασιλέα Ἰουστινιανὸν C
 ἐβουλεύσαντο. ὅπερ ὅπως τε ἐς τὸ βούλευμα τοῦτο κατέστησαν
 15 καὶ τρόπῳ δὴ ὅτῳ ἀποκρουσθέντες οὐδαμῆ ἐς τὸ ἔργον ἀφίκοιτο,
 ἀπίκα δηλώσω. Ἀρτυβάνη Γόνθαριν κυθελόντι τὸν τύραννον,
 ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρηθήθη, ἔξαισία τις ἐπιθυ-
 μία ἐγένετο Πρῆϊέταν τὴν βασιλέως ἀδελφίδην, ἣν εἶχεν ἐγγυη-
 20 τὴν, γυναικῆ ποιήσασθαι. ὅπερ καὶ αὐτῇ βουλομένη ὡς μύλι-
 20 στα ἦν, οὐκ ἔρωτι τοῦ ἀνθρώπου ἐνταῦθα ἠγμένη, ἀλλ' ὅτι οἱ
 χάριτας ὠμολόγει πολλὰς, ὅτε τισαμένῳ μὲν τὸν Ἀραιοβίνδου τοῦ

1. ἐν om. L. 2. δὴ] δὲ L. 3. τοῦ Reg. τῷ P. *ibid.*
 πάντων] ἀπάντων L. 5. ἀπολελειμμένοι] ἀπολειμμένων L.
 8. εἴασεν P et Scaliger. ἦσαν Hl. *ibid.* Βελισαρίου] τοῦ βε-
 λισαρίου L. 9. ἔχρηζε] ἐδίετο Reg. 17. ὥσπερ] ὅπερ Reg.
ibid. ἐρηθήθη] ἐρηθήθη L a pr. m. 18. Πρῆϊέταν] πρῆϊέταν Reg.
 Et infra. *ibid.* ἦν εἶχεν om. Reg. 21. τισαμένῳ] αἰτησαμέ-
 νῳ L. τισαμένῳ Scaliger. τμησαμένῳ Hl.

a se captis munitionibus factitaverat: quibus manere non collibitum es-
 set, edixit, abirent nudi quocumque animus ferret: quod iavitum quem-
 quam habere nollet armorum socium. Tum Romani milites lxxx. exuti
 pecuniis, Crotonem se contulerunt: reliqui rebus salvis ibi mansere: Ita-
 lorum opibus omnibus ablatis, corporibus plano temperatum est. Interea
 Belisarii coniux Antonina, cum Byzantium post Augustae obitum per-
 venisset, Imperatorem rogavit, ut eo virum revocaret: quod facillime
 impetravit, cum ad hoc Iustinianum Augustum impelleret bellum Persi-
 cum, quo iam is gravissime urgebatur.

31. Inter haec, in Iustinianum Augustum conspirarunt nonnulli: qui
 quo id modo consilium coperint, eoque diffato nihil effecerint, iamiam
 narrabo. Cum Artabanes Gontharin tyrannum sustulisset e medio, ut
 in superioribus libris memoravi, desponsam sibi Preiectam, Imperatoris
 ex sorore neptem, uxorem ducere vehementissime cupiebat. Quod ipsa
 quoque optabat maxime, non ex amore in hominem, sed quod plurimum

D ἀνδρὸς φρόνον, αἰτὴν δὲ ἀνυσωσαμένην καὶ ἀναρπύσαντι, αλγιά-
 λωτόν τε οὔσαν καὶ οὐκ ἐς μακρὰν τῷ τυράννῳ Γονθάρῳ μιλ-
 V 159 λουσαν οὐ τι ἐκουσίαν ἐς ἐτήν ξυνηλθεῖν. ἐπεὶ τε ἄμφω ταῦτα
 ἤρσεκε, Πρῆϊέκταν μὲν Ἀρταβάνης βασιλεὶ ἐπεμψεν, αὐτὸς δὲ,
 καίπερ Λιβύης ὕλης στρατηγὸς καταστάς, ἔχρηξε βασιλέως, δ
 ἀναπλάσας τινὰς οὐχ ὄγιαις σκῆψεις, ὅπως αὐτὸν ἐς Βυζάντιον
 μεταπέμποιτο. ἐνήγε δὲ ἐς τοῦτο αὐτὸν ἢ τοῦ γάμου ἐλπίς, ἄλλα
 P 537 τε πολλὰ ἐιθένδε ἀγαθὰ ὑποφαινουσα καὶ τῆς βασιλείας οὐ πόρ-
 ρω αὐτὸν τὸ λοιπὸν ἔσεισθαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι ἐνήμεροι ἐκ τοῦ
 παραλόγου ἐπιλαβόμενοι οὐ δύναται τὴν διάνοιαν ἐνταῦθα ἰσχύ-
 ναι, ἀλλὰ καρυδοκοῦσι τὰ πρόσω, καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπίπροσθεν
 αἰ χωροῦσιν, ἕως καὶ τῆς οὐ δέον ὑπαρξίας αὐτοῖς εὐδαίμο-
 νίας στερήσονται. βασιλεῖς τοίνυν τὴν δέησιν ἐπιτελεῖ ἐποίει. καὶ
 τὸν Ἀρταβάνην ἐς Βυζάντιον μεταπέμποτο, ἕτερον ἀντικαταστή-
 σους Λιβύης στρατηγὸν, ἥπερ μοι δεδιήγηται. γενόμειον δὲ τῶν
 Ἀρταβάνην ἐν Βυζαντίῳ ὁ μὲν δῆμος τῶν πεπραγμένων ἐθαύ-
 μαζε καὶ ἄλλως ἠγάπη. ἦν γὰρ ἐνμήκης τε τὸ σῶμα καὶ καλὸς,
 τό τε ἦθος ἐλευθέρως καὶ ὀλίγα ἄττα φθιγγόμενος. βασιλεὺς
 P δὲ αὐτὸν ἐν τοῖς μάλιστα ἰτεμιμήκει. στρατηγὸν τε γὰρ τῶν ἐν
 Βυζαντίῳ στρατιωτῶν καὶ ἄρχοντα φοιτερμάτων καταστησάμενος
 ἐς τῶν ὑπάτων ἀνεγράψατο τὸ ἀξίωμα. τῇ μέντοι Πρῆϊέκτα

7. δὲ ἐς] γὰρ ἐς L. 10. ἐπιλαβόμενοι] ἐπιβαλλόμενοι L: illud
 Lm. ibid. ἰσχύσαι Reg. Vulgo ἰστάσαι. 13. τοίνυν] μέντοι
 Reg. β. 15. Λιβύης L. Vulgo Λιβύη. 16. τῶν] τῶν μὲν L.
 18. βασιλεὺς δὲ] βασιλεὺς τε L. 21. Πρῆϊέκτα] πρῆϊέκτα L,
 cf. infra.

deberet illi: utpote qui Arrobindi mariti necem ultus esset, ipsamque
 captivam, et ad Gontharis tyranni torum brevi rapiendam, vindicasset
 in libertatem. Promisso invicem lubentibus animis matrimonio, Prei-
 ctam quidem Artabanes ad Imperatorem misit; ipse vero, quamvis uni-
 versae Africae Comes creatus esset, conflictis inanibus causis, Imperato-
 rem rogavit, ut se Byzantium revocaret. Eo trahebatur nuptiarum spe,
 quae cum alia plurima inde ventura bona, tum propinquum deinceps Im-
 perium ipsi ostentabat. Etenim sic sunt homines: in parta praeter opi-
 nionem felicitate animum tenere nequeunt, sed ulteriora cupide expe-
 ctant, neque abistunt spem extendere, donec ipsam, quam adepti sunt,
 felicitatem male amiserint. Annuens igitur Imperator, Artabane[m] revo-
 cavit Byzantium, alie in eius locum suffecto Africae Comite, ut sibi
 dixi. Postquam Byzantium Artabanes advenit, cum admirationem rebas
 gestis, tum vero maxime gratiam popularem collegit proceri dignitate
 corporis, indolis liberalitate, et brevilocuentiae studie. Eundem eximia
 ornavit Imperator: creatum enim Magistrum militum in praesenti, et
 Foederatorum Ducem, adscripsit Consulibus honorariis: sed non potuit

ξυνάμειψομαι οὐδαμῇ ἰσχυσαίην. ἦν γὰρ αὐτῷ γυνὴ πρότερον ξυ-
 γενής τε καὶ ὁμόφυλος οὖσα καὶ ἐκ παιδὸς αὐτῷ ἐς γάμον ἐλθοῦ-
 σα. ἦν δὲ πολλῶν ἔμπροσθεν ἀποσεισάμενος αὐτὸς ἔτιχε τῶν τι-
 νος ἴσως παραπεπτωκυίας υἱτίας, ὧν δὴ ἔνεκα γυναικας ἀνδράσι
 5 προσσφρούειν ξυμβαίνει. αὕτη τε, ἕως μὲν τῷ Ἀρταβάνῃ οὐκ εἰδ
 καθεστῆκει τὰ πράγματα, οἴκοι καθῆστο ἐν πάσῃ ἀπρυγμοσύνῃ,
 τὰ παρόντι σιωπῇ φέρουσα· ἐπεὶ δὲ Ἀρταβάνης ἤδη λαμπρὸς
 τε τοῖς ἔργοις καὶ μέγας ἐγεγόνει ταῖς τέχαις, οὐκ ἐνεγκοῦσα ἡ
 γυνὴ ἔτι τὴν ἀτιμίαν ἐς Βυζάντιον ἤλθεν. ἰκέτις τε γενομένη τῆς
 10 βασιλίδος ἀπολαβεῖν τὸν ἄνδρα ἤξιον. ἡ δὲ βασίλις (ἐπεφύκει
 γὰρ αὐὶ δυστυχεύουσας γυναιξὶ βοηθεῖν) προσχωρῆσαι τε ἀκουσίῳ
 αὐτὴν τῷ Ἀρταβάνῃ ὡς μάλιστα καὶ ξυνοικεῖν κατηνάγκασε, τὴν
 τε Πρεϊέκταν Ἰωάννης ὁ Πομπηίου τοῦ Ὑπατίου γυναικα γυμετὴν
 ἐποίησατο. ταύτην Ἀρταβάνης τὴν ξύμφορὰν οὐκ ἤνεγκε πρώως,
 15 ὡς ἠγχιαινετό τε καὶ ἀγαθὰ ἐργασμένῳ Ῥωμαίοις ἔλεγε τόσῃ
 γυναικα μὲν τὴν οἱ αὐτῷ κατηγγυμημένην ἐκόντα ἐκοῦσαν ἀγαγέ-
 σθαι οὐδεὶς ἐφῆ, τῇ δὲ πάντων αὐτῷ δυσμενεστάτῃ οὔσῃ πλη-
 σιάζειν ἀναγκάζηται τὸν ἄπαντα χρόνον· ὃ δὲ μάλιστα ἀνθρώ-
 που ψυχὴν ἀνῶν πέφυκεν. ὥστε ἀμέλει οὐ πολλῶν ἔστιρον, ἐπειδὴ
 20 τάχιστα ἡ βασίλις ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ταύτην ὁμμένως ἀπε-

2. καὶ ὁμόφυλος om. L. 5. αὕτη — πράγματα] ἄρα τὸ τῷ
 ἔρταβάνῃ οὐκ εἰδ καθεστηκότος τοῦ πράγματος H. *ibid.* τε,
 ἕως] τῆος L in textu. 11. γυναιξὶ — ἀκουσίῳ] γυναιξὶν προσ-
 χωρεῖν ἀκουσίῳ L. 12. κατηνάγκασε] ἔγνω Reg. 14. ξυμ-
 φορὰν] συμφορὰν L. 15. καὶ ἀγαθὰ — τόσα] καὶ δεινὰ
 ἐποίητο εἰ αὐτὸν τοὺς Ῥωμαίους πολλὰ δὴ ἀγαθὰ ἐργασμένον
 Scaliger. *ibid.* ἐργασμένῳ] ἐργασμένον L. *ibid.* ἔλεγε τόσα
 om. L. 16. κατηγγυμημένη] κατεσκευασμένη Reg. 18. ἀν-
 θρώπων] ἀνθρώπων Lm.

cum Preiecta iungere matrimonio, vivente adhuc uxore, ipsius populari
 et contribuli; quam ille a pueritia ductam multis iam abhinc annis repu-
 diaverat, culpa forte intercedente ex earum numero aliqua, quibus uxo-
 res a se maritos abalienant. Ac taudiu quidem illa se domi tenuit, ni-
 hil movens, et statum, in quo erat, obscure ferens; quandiu non bono
 fuere loco res Artabanis: iam vero ubi hic factis inclaruit, ac multum
 fortuna crevit, impatiens ignominia femina Byzantium venit, supplex
 adit Augustam, ac virum repetit. Augusta, cui hoc natura iusitum erat,
 ut afflictarum mulierum semper susciperet patrocinium, eam Artabani in-
 vitissimo obrutit, ac iussit esse consortem thalami: Preiectam autem
 Ioannes filius Pompeii, qui frater fuit Hypatii, uxorem duxit. Rem hanc
 adversam non ferens modico Artabanes, exacerbato animo dictitabat,
 sibi tam bene de Romanis merito permissum a nemine, ut sibi despon-
 sam volentem volens uxorem duceret: quam vero odisset omnium maxi-
 me, se ad illius perpetuam consuetudinem cogi. Hominis mentem id gra-
 vissime urebat: ita ut coniugi illi repudium iterum lubens remisit paulo

πέμψατο τὴν γυναῖκα εὐθείας. ἐτόγγαυε δὲ βασιλεῖ τὸν Γερμανὸν ἀνεψιὸν ὅσα Βοραιδὴν ἀδελφὸν ἔχειν. οὗτος μὲν Βοραίδης ὁ Γερμανοῦ ἀδελφὸς ἐναγγοῦ ἐτετελευτήκει, τῶν χρημάτων τὰ πλείεστα τῷ τε ἀδελφῷ καὶ παισὶ τοῖς ἐκείνου ἀπολιπών. οὕσης δὲ αὐτῷ γυναικὸς τε καὶ παιδὸς μίαις, τοσαῦτα τὴν παιδα ἐκέλευεν ἔχειν ὅσα ὁ νόμος ἠνάγκαζε. διὸ δὴ βασιλεὺς πῆ παιδὶ μᾶλλον ἀμύνην ἤξίου. ὅπερ ἐν τοῖς μάλιστα Γερμανὸν ἔδακνε.

P 538
V 160

λβ'. Βασιλεῖ μὲν οὖν τὴν τε ἀμφὶ Ἀρταβάνη καὶ Γερμανῶ τούτῃ πη εἶχεν. ἦν δὲ τις Ἀρσάκης ὄνομα ἐν Βυζαντίῳ, Ἀρμένιος γένος, Ἀρσακίδης, ἀνὴρ τῷ Ἀρταβάνη κατὰ γένος προσήκων. ὃς δὴ κακουργῶν ἐς τὴν πόλιν οὐ πολλῶ ἔμπροσθεν ἐφωράθη καὶ προδοσίας διαφανοῦς εἶλω, ὅτε δὴ ἐς Χοσρόην, τὸν Περσῶν βασιλεῖα, πράγματα ἐπὶ Ῥωμαίοις νεώτερα πρόσων. βασιλεὺς τε αὐτὸν ἄλλο μὲν εἰργάσατο οὐδὲν ἄγαρι, ξάνας δὲ οἱ πολλὰς κατὰ νότον δεξάμενον ἐπόμπευσε καμήλῳ ἀπὸ τὴν πόλιν ἀγοόμενον, οὐδὲν μέντοι αὐτὸν οὔτε τοῦ σώματος οὔτε τῆς οὐσίας ἀφείλετο, οὐ μὴν οὐδὲ φυγῆ ἐζημίωσε. δυσφορούμενος δὲ ὁμιως τοῖς ξυμπεπτωκόσιν Ἀρσάκης δόλους ἐπὶ τε Ἰουστινιανῷ καὶ τῇ πολιτείᾳ ἐπινοεῖν ἤρξατο. ἐπειδὴ τέ οἱ ξυναχθό-

1. τὸν Γερμανὸν] ταύτη καὶ γερμανὸν L: αἰτία καὶ πρὸς γερμανὸν a m. sec. 2. ὅσα] ὅσα τοιαῦτα L. *ibid.* Βοραίδην — οὗτος μὲν om. L. 4. παισὶ Maltretus. Libri πασι. 6. βασιλεὺς] βασιλεῖ L a m. pr. 7. ἀμύνην] ἀμύνην L. 14. ἀπὸ] ἀπὸ H. *ibid.* „ξάνας] Ita correxi, cum legerem ξάνας. Sic in Anecd. p. 10 c. dicitur Theodora ξάναςα κατὰ τὴν τῶν ὄμων καὶ τοῦ σώτου πολλὰς. et lib. I. Pers. p. 79 a. ξείνοιτες κατὰ τοῦ σώτου πολλὰς.“ MALT. Ad ξάνας nihil diversitatis enotatum ex L. 16. δὲ οἱ Lm. Vulgo δὲ οὐ. *ibid.* δεξάμενον om. L. 16. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ. 18. δόλους] δουλείαις L. βορλεύσεις Lm. 19. οἱ ξυναχθόμενον] ξυναχθόμενον οἱ L.

post, simul ac naturae cessit Augusta. Germanus, Imperatoris ex fratre nepos, fratrem habuit Boraidem. Hic Boraides Germani frater, non ita pridem obierat, fortunarum suarum parte maxima relicta fratri eiusque filiis. Cum autem Boraide et uxor esset, et unica filia; hanc ex bonis tantum habere iussit, quantum legis necessitas posceret. Quocirca Imperator filiae favere maluit; quod Germanum maxime pupugit.

32. Ita cum Artabane et Germano res Imperator constitutas habebat. Byzantii quidam erat Armenius, Arsaces nomine, ex Arsacitarum sanguine et Artabanis propinquis. Hic non ita pridem, dum aliquid adversus Remp. moveret, deprehensus fuerat, et aperte convictus proditionis; nimirum res novas in Romanos cuderat cum Rege Persarum Chosroë. In reum nihil gravius Imperator statuerat: dorso tantum leviter caeso, eum per urbem traduci iusserat, camelo vectum: non corporis mutilatione, non multa, non exilio multaverat. Nihilominus Arsaces imposita poena exasperatus, dolos in Iustinianum ac Rempublicam coe-

μενον τὸν Ἀρταβάνην, ἔτε ξυγγενῆ, εἶδεν, ἔτι μᾶλλον ἠρέθιζε
 τε καὶ λόγων ἐνέδραις τὸν ἄνθρωπον καταλαβὼν ἐκίχιζεν, οὔτε
 νύκτα οὔτε ἡμέραν τιὰ ἀνίεις, ἀνδραβῶν τε καὶ ἀνδρῶννον ἀπὸ C
 καιροῦ γεγονότα ὠνειδίξεν. ἐπὶ μὲν γὰρ κακοῖς ἀλλοτρίοις γεν-
 5 ναῖόν τε καὶ τῆς τυραννίδος διαλύτην αὐτὸν γεγονέναι, φίλον τε
 ὄντα καὶ ἐστίασθρα Γόνθαρην αὐτόχειρα λαβόντα πειῖναι οὐδενὶ
 λόγῳ. ἐν δὲ γε τῷ παρόντι ἀποδειλιάσαντα οὕτως ἀνάνδρως ἐν-
 ταῦθα καθῆσθαι, τῆς μὲν πατρίδος οἱ φρουρουμένης τε ἐνδελ-
 χέστατα καὶ δασμοῖς ἐκτετηκνίας ἀήθεσι, τοῦ δὲ πατρὸς ἀνηρη-
 10 μένου ἐπὶ ξυνηθῶν τε καὶ ξυμβάσεως λόγῳ, παντὸς δὲ τοῦ ξυγ- D
 γενοῦς δεδουλωμένον τε καὶ σκεδαννυμένον αἰὲ πανταχούσε τῆς
 Ῥωμαίων ἀρχῆς. ἀλλὰ τούτων τοιούτων ὄντων αὐτῷ Ἀρταβάν-
 νης ἀποχρῆν οἴεται, εἰ στρατηγός τε Ῥωμαίων εἶη καὶ ἕπατος
 15 πρῶτότι ἀνήκεστα ἔργα οὐδαμῆ ξυναλαγίς· ἐγὼ δὲ σε οἰκτιρῶ
 τῆς ἐπ' ἀμφοῖν ταῖν γυναικοῖν, ὧ βέλτιστε, τέχης, ἧς τε οὐ
 δέον ἐστέρησαι καὶ ἧ ξυνοικεῖν ἠναγκάσθης. καίτοι οὐδένα εἰ-
 κός, ὅτω φρονήματος καὶ κατὰ βραχύ τινος μέτεστι, τὸν Ἰου-
 στινιανοῦ ἀναδέεσθαι φρόνον οὔτε δακνήσει οὔτε ὀρωδίη τινὶ, ὅς
 20 δὴ κάθηται ἀφύλακτος ἐς αἰὲ ἐπὶ λέσχης τινὸς ἀωρὶ νυκτῶν, P 539

3. ἀνδρῶν] ἀνανδρον Reg. 5. αὐτὸν om. L. 6. αὐτόχειρα]
 αὐτοχειρεῖ L. αὐτοχειρεῖ Pm. 10. ξυμβάσεως] ξυμβιβάσεως L.
 13. στρατηγός τε] τε om. L. 16. ταῖν om. L. *ibid.* ἧς] οἷς
 L. 17. ξυνοικεῖν L. συνοικεῖν P. 19. φρόνον] φόβον H.
ibid. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ. 20. νυκτῶν P, ex
 Vat. ut videtur. νυκτός Reg. et L corr. νυκτῶν H et L a pr. m.

pit animo coquere. Atque ubi vicem suam Artabanem, utpote propria-
 quum, dolere animadvertit, magis ac magis eum incendere; verborum
 insidiis circumvenire; diu noctu, sine ulla intermissione carpere. Gene-
 rositatem illi ac mollitiem exprobrabat, utramque intemptivam: ut
 aliena damna depelleret, forti ipsum animo sustulisse tyrannidem, et
 correpto Gonthari, ab re vitam sua manu ademisse, cum is amicis es-
 set et convivor: iam vero tam ignavo metu torpere; cum patriam as-
 siduis praesidiis occupatam vectigalia insueta absumpsissent; cum pater
 pactionis faciendae specie caesus fuisset; cum universa propinquitas per
 totum Orbem Romanum dissipata misere serviret: ac tali in statu rerum
 contentum esse Artabanem Romanae militiae Magisterio, et inani nomine
 Consulatus. *Tu quidem*, inquit, *me propinquum tuum dira passum, mi-*
nime commiseraris; ego vero tuum, o praecclare, in utraque sponsa infor-
tunium doleo; quod tibi altera per iniuriam erepta, altera per vim ob-
trusa sit. At nemo, in quo aliquantum rationis insit, vel ignavia vel metu
refugere debet a caede Iustiniani; qui sine custodibus in Museo cum
grandaevis Sacerdotibus ad nullam noctem decidere solet, indefesso stu-

ὁμοῦ τοῖς τῶν ἱερέων ἐσχατογέρουσιν ἀνακυκλεῖν τὰ Χριστιανῶν λόγιμ σπουδῆν ἔχων. ἀλλὰ γὰρ (ἔφη) οὐδέ τις οἱ ἀντιστήσεται τῶν Ἰουστινιανοῦ ἑγγενῶν. ὁ μέντοι γε πάντων δυνατάτος Γερμανός, οἶμαι, ξυλλήψεται σοι προθυμουμένῳ ἔν τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ, νεανίας τε οἷσι καὶ τῇ τε ἡλικίᾳ καὶ τῷ θυμῷ ἐπ' αὐτὸν ζέουσιν, οὓς γε καὶ τὴν πρῶξιν αὐτοματίσειν ἐλπὶδα ἔχω. ἡδικοημένοι γὰρ πρὸς ἐκείνου τυγχάνουσιν ἤδη ὅσα οὔτε ἡμεῖς οὔτε τις ἄλλος Ἀρμενίων οὐδαίς. τοιούτοις Ἀρσάκης αἰ κατυγοητεύων τὸν Ἀρταβάνην, ἐπειδὴ αὐτὸν ποτε ἐνόδοντα εἶδεν,

B ἐπὶ τινι Περσαρμενιον ἔιτρον, Χαναράγγην ὄνομα, τὸ πρῶγμα ἐνήγεν. ἦν δὲ οὗτος ὁ Χαναράγγης νεανίας μὲν, καλὸς δὲ τὸ

H 302 σώμα, οὐ μέντοι κατεσπονδασμένος, ἀλλ' ἐπὶ πλείστον παιδαριώδης.

Ἐπεὶ οὖν Ἀρσάκης αὐτόν τε καὶ Ἀρταβάνην τὰ τε ἐς τὴν γνώμην καὶ ἐς τοὺς λόγους ξυνέμιξεν, ἀπηλλάσσετο ἐπαγγελιάμφορος Γερμανόν τε καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ὁμογνώμονας ἐς τὸ ἔργον θῆσασθαι σφίσι. καὶ ἦν γὰρ Ἰουστίνος ὁ πρεσβύτερος τῶν Γερμανοῦ παίδων, νευνίος μὲν καὶ πρῶτος ὑπηγητής, δραστήριος δὲ καὶ ἐς τὰς πρῶξεις ὀξύτερος. ὅς καὶ ἐς τῶν ὑπιάτων τὸν δέ-

V 161 φρον οὐ πολλῶ ἔμπροσθεν ἀναβεβήκει. ἀφικόμενός τε παρ' αὐ-

C τὸν ὁ Ἀρσάκης ἔφρασκέν οἱ λάθρα ἐν ἱερῷ τινι ἐντυχεῖν βούλεσθαι.

1. ἐσχατογέρουσιν L. γέρουσιν ἄσχατον P. 4. προθυμουμένῳ] προθυμουμένος L. 7. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδέ — οὐδέ. 9. αὐτὸν ποτε] ποτε αὐτὸν L. 11. ἐνήγεν] ἦγεν L. *ibid.* νεανίας] νεανίσκος L. 17. Ἰουστίνος] Ἰουστινιανός HL. 18. πρῶτος Reg. πρῶτα P. 19. ὅς] ὡς HL. *ibid.* τῶν] τὸν L. 20. οὐ om. L. *ibid.* τε et ὁ om. L.

dio sacros Christianorum codices volvens. Tum pergens, Nec tibi, ait, propinquorum Iustiniani quisquam sese opponet. Iuxta vero Germanus omnium potentissimus te lubens, ut equidem arbitror, iuvabit cum filiis suis, iam adolescentibus, et in eum cum fervore ætatis, tum ira successis: qui rem sponte, nisi me spes fallit, suscipient; tanta iam ab ipso affecti iniuria, quanta nec nobis, nec alii cuiquam Armeniorum illata fuit. Talibus Artabanem præstigiis tentare non cessans Arsaces, ubi tandem pervictum vidit, alium quemdam Persarum, cui nomen Chanaranges, participem fecit consilii. Erat Chanaranges præstanti corpore adolescens; sed levi admodum ac puerili ingenio.

Postquam cum illo et Artabane consilium sermonemque Arsaces contulit, abscessit, pollicitus se in partes tracturum suas Germanus eiusque filios; quorum erat maior natus Iustinus; primæ lanuginis adolescens, strenuus ac manu promptus, et nuper ad sellam Consulare[m] erectus. Quam ubi convenerit Arsaces, velle se dixit cum ipso clanculum agere in

ἐπιτε ἐν τῷ ναῦ ἐγενέσθη ἕμφω, ἤξιον πρῶτον Ἀρσάκης τὸν Ἰουστινὸν δι' ὄρκων ἰσχυρίσασθαι μὴ ποτε τοὺς λόγους ἐς τινα τῶν πάντων ἀνθρώπων ὅτι μὴ ἐς τὸν πατέρα μόνον ἐξοίσειν. ταῦτά τε ἡμιμοκότε τῷ ἀνδρὶ ἀνείδιζεν εἰ βασιλεῖ ξυγγενῆς πλησιαίτατα ὦν ἡγοραίους μὲν καὶ ἀγελαίους ἀνθρώπους τινὰς, ἔχοντας οὐδὲν αὐτοῖς προσῆκον ὄρων τὰς τῆς πολιτείας ἀρχὰς, αὐτὸς δὲ τελέκος ὦν ἀνέχοιτο πρὸς ἰδιωτῶν διοικεῖσθαι τὰ πράγματα. προσετίθει τε ὡς οὐκ αὐτὸν μόνον περιορῶν βασιλεὺς φαίνεται, ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα τὸν αὐτοῦ, καίπερ ἐπ' ἄκρον 10 ἀρετῆς ἦκοντα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἰουστινιανὸν ἐν ἰδιώτου μοίρα D ἐμ' καθήμενος τὸν πάντα αἰῶνα, καὶ οὐδ' ἐς τοῦ θείου τὴν οὐσίαν αὐτὸν εἰσεῖναι ξυνέβη, ἧς δὴ κληρονόμος τῷ γε ὅσον βεβουλησθαι Βοραϊδῆν αὐτὸς γεγωνῶς, εἶτα οὐδέον ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἀφῆρηται. καίτοι πολλῷ ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς περιορῶν 15 σθαι εἰκὸς αὐτίκα δὴ μύλα, ἐπειδὴν τάχιστα Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας ἀφίκεται. ἠγγέλλετο γὰρ ὦν ἐν Ἰλλυριοῖς ἤδη ποιεῖ μέσοις. τσοῦτα ἐπειπὼν Ἀρσάκης ἐς τὴν βασιλείω ἐπιβουλήν τὸν νεανίαν ὤφρα, τὰ τε οἱ αὐτῷ καὶ Ἀρτυβάνῃ ξυγκείμενα καὶ τῷ Χανυράγγῃ ἀμφὶ τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀποκαλύψας. ταῦτα Ἰουστι- 20 νος ἀκούσας ξυνεταράχθη τε καὶ ἠγγυῖστος ἄντικρυς πρὸς τὸν P 540

2. τινα] τινὰς H: illud Hm. 4. τῷ ἀνδρὶ] τὴν τὴν ἄν (sic) L. τὴν τ' ἀναρδῖαν Lm. . *ibid.* πλησιαίτατα] πλησιαίκατος Reg. 7. ὦν ἀνέχοιτο πρὸς ἰδιωτῶν] ὦν ἤδη πρὸς αὐτοῦ εἶναι L. 8. προσετίθει τε om. L. *ibid.* ὡς οὐ] οὐ κατ' L. 9. φαίνεται om. L. *ibid.* τὸν αὐτοῦ om. L. 11. ἐμ' om. L. *ibid.* οὐδ' ἐς τοῦ] οὐδὲ τοῦ L. 12. τῷ γε ὅσον] τὰ γε ὅσα L. 17. ἐς τὴν βασιλείω] ἐς βασιλεία L. 19. τῷ ἔργῳ τούτῳ] τὸ ἔργον τούτου L. 20. πρὸς τὸν L a m. sec. Aberat πρὸς.

templo quodam. Ut illuc ambo ingressi sunt, ante omnia Iustinum Arsaces rogat, iurato confirmet, se quae audierit, mortalium omnium nemini unquam enunciatum, praeterquam patri. Iureiurando devinctum increpat, quod cum proxime contingat Imperatorem, plebeios ac gregarios homines publicis honoribus immerito uti videat, et cum tantus sit, ab iis, qui sanguine alieni sint a regia, administrari res patiat. Addit non ipsum modo videri esse contemptui Imperatori, sed ipsius etiam patrem, quamvis summa virtute praeditum, et fratrem Iustinianum ab eodem relinqui semper in privatorum iacentes numero: commemorat aversam patri bona; quorum ipse, quantum in Boraidis voluntate erat, cum esset haeres institutus, parte maxima spoliatus iaque fuerit: nec dubium esse, quin ab illo multo magis spernatur, cum primum ex Italia redierit Belisarius; quem in medio iam esse Illyrico fama nuntiet. His Arsaces dictis, ad exitium Imperatori struendum impellit adolescentem; patefactis quae sibi ad eam rem cum Artabane et Chanarange constituta fuissent. Quibus auditis, conturbatus Iustinus, et quasi vertiginis cor-

Ἀρσάκην ἀπέειπε μήτ' ἂν οἱ αὐτῷ μήτε Γερμανῶ τῷ πατρὶ ταῦτά ποτε ποιητέα εἶναι.

Καὶ ὁ μὲν Ἀρσάκης τὰ ξυμπεισόντα τῷ Ἀρταβάνῃ ἀπήγγελεν, ὁ δὲ Ἰουστίνος ἐς τὸν πατέρα τὸν πάντα λόγον ἀνήγγειλεν. καὶ ὃς Μαρκέλλῳ κοινολογησάμενος, ὃς τῶν ἐν παλατιῷ φυλάκων ἦρχεν, ἀμφὶ τῷ πράγματι ξυμβουλήν ἐποιεῖτο, εἶπερ σφίσι ταῦτα ἐς βασιλέα ἐξενεγκεῖν ξύμφορον εἴη. ἦν δὲ οὗτος ὁ Μύρκελλος ἐμβριθέστατος τε τὸ ἦθος καὶ τῇ σιωπῇ τὰ πολλὰ νέμων, οὔτε χρημάτων τι ἔνεκα πρῶσσω οὔτε λόγων ἢ πράξεων γελωτοποιῶν ἀνεχόμενος οὔτε ἄλλως ἀνειμένη διαίτη χαίρων, ἀλλὰ βίον¹⁰ B σκληρόν τε τινα ἐς αἰὲ καὶ ἡδονῆς ἀλλότριον ἔχων, τοῦ μέντοι δικαίου ἐπιμελητῆς ἀκριβῆς καὶ τοῦ ἀληθοῦς διαπυρρώτατος ἐραστής. ὃς δὴ τότε οὐκ εἶα τὸν λόγον ἐς βασιλέα φέρεσθαι. „Σὲ μὲν γὰρ τούτου“ ἔφη „μηνυτὴν γενέσθαι ἀξύμφορον. ἦν γάρ τι λάθρῃ ξρεῖν βασιλεῖ βούλοιο, ὑποτοπήσουσί τε εὐθὺς οἱ ἀμφὶ¹⁵ Ἀρταβάνην αὐτὸ μεμηνύσθαι, καὶ ἦν που Ἀρσάκης διαφρηγῶν λαθεῖν δύνηται, ἀνεξέλεγκτον τὸ ἔγκλημα μενεῖ. ἐγὼ δὲ τι μὴ λίαν ἀκριβολογησάμενος ἢ πιστεύειν αὐτὸς ἢ βασιλεῖ ἑσαγγέλλειν οὐδαμῇ εἴωθα. βούλομαι τοίνυν ἢ τῶν λόγων αὐτήκοος γενέσθαι ἢ τῶν οἱ ἐπιτηδείων τιὰ ἐκ παρασκευῆς ὑμετέρας ἀκούσαι²⁰ τοῦ ἀνθρώπου λέγοντός τι ὑπὲρ τούτων διαφανές.“ ταῦτα ὁ C Γερμανὸς ἀκούσας Ἰουστίνον τὸν παῖδα ἐκέλευε πρῶσσειν ὅπως ἢ

3. ἀπήγγελλεν] ἀπήγγειλεν L.
11. ἐς αἰὲ post ἀλλότριον Hm.
ibid. Σὲ] ἐμὲ L.

6. τῷ πράγματι] τὸ πρᾶγμα L.
13. ἐς βασιλέα] ἐς βασιλέως L.

22. τὸν om. L.

reptus, clare tamen et praecise negat Arsaci, a se unquam vel Germano patre committendum id facinus.

Haec uti se habuerant Arsaces Artabani renuntiat: Iustinus patri rem pandit ordine: hic cum Marcello, custodiis Palatinis Praefecto communicat, consultatque, sibine expediat indicare Imperatori. Erat hic Marcellus vir moribus gravissimis, ac silentii tenacissimus. Nihil agebat pecuniae causa: dicta factaque ridicula aversabatur: nec solato vivendi genere, sed aspero et a deliciis alieno semper gaudebat: aequi idem servantissimus, atque amantissimus veri. Tunc Germanum tenuit, quominus Augusto molitionem ederet. Neque enim, inquit, te eius indicem esse convenit. Nam si quid Principi remotis arbitris volucris dicere, statim delationem suspicabitur Artabanes; ac si Arsaces elapsus fuga latuerit, scelus incompertum manebit. Ego vero rem leviter exploratam nec mihi persuadere, neque ad Imperatorem deferre soleo. Itaque placet vel auribus illud meis accipere, vel familiarium meorum quempiam a vobis esse disponi, ut cum de conspiratione aliquid dicentem audiat. Tum Iustino filio Germanus imperat, operam det, ut Marcelli mandatum fiat. Verum

Μαρκέλλου ἐπίταξις ἐπιτελής εἶη. ὁ δὲ Ἀρσάκης ὑπὲρ τούτου εἰπεῖν οὐκέτι εἶχεν, ἐπεὶ ἄντικρυς αὐτῷ, ὡσπερ μοι ἐρρήθη, ἀπειπὼν ἔτυχε. τοῦ δὲ Χαναράγγου ἀνεπυθάνετο εἰ Ἀρταβάνου γνώμη ἔναγχος Ἀρσάκης παρ' αὐτὸν ἦκοι. „Ἐγὼ μὲν γὰρ 5 οὐκ ἂν ποτε“ ἔφη „τῶν τι ἀπορρήτων ἐθάρασσα ἐπ' ἐκείνῳ τοιαῦδε ὄντι καταλιπεῖν. ἀλλ' εἴ μοι βούλοιο τι αὐτὸς τῶν προὔρου εἰπεῖν, ἐπὶ κοινῆς βουλευσάμενοι τάχα ἂν τι καὶ ἀγαθὸν πράξαιμεν.“ ὑπὲρ τούτων ὁ Χαναράγγης τῷ Ἀρταβάνῃ κοινολογούμενος ἅπαντα ἐς τὸν Ἰουστίνον ἐξήνεγκεν, ὅσα δὴ πρότερον 10 Ἀρσάκης αὐτῷ εἰπὼν ἔτυχεν.

Ἐπεὶ δὲ Ἰουστίνος αὐτὸς τε ἅπαντα ἐπιτέλεσεν καὶ τὸν πάτερ αὐμολόγει ὁμογενωμονοῦντι παρῆξεσθαι, ἐδόκει τῷ Γερμανῷ 15 τὸν Χαναράγγην ἐς λόγους ξυμμίξαι, τακτὴ τε ἡμέρα τῷ διαλόγῳ ξυνέεικτο. ταῦτα ὁ Γερμανὸς Μαρκέλλῳ σημήνας ἤξιον 15 τῶν τινὰ οἱ ἐπιτηδείων παρῆξεσθαι σφίσειν, αὐτήκοον τοῦ Χαναράγγου λόγων ἐσόμενον. ὁ δὲ Λεόντιον παρείχετο, τὸν Ἀθανασίου γαμβρὸν, ἄνδρα λόγου τε τοῦ δικαίου μετυποιοῦμενον καὶ ἀληθῆσθαι ἐξεπιστάμενον μάλιστα. ὄν δὴ ὁ Γερμανὸς ἐς τὴν οἰκίαν ἰσαγαγὼν ἐν δωματίῳ ἐκύθισεν, ἵνα δὴ ἀπεκρέματο 20 τις παχεῖα σινδῶν παραπέτασμα τῆς στιβύδος οὖσα, ἐφ' ἧς 162 ἐστιαῖσθαι εἰώθει. ταύτης τε τῆς σινδόνης τὸν μὲν Λεόντιον ἐντὸς ἔκρυπεν, αὐτὸς δὲ ζῦν Ἰουστίνῳ τῷ παιδί ἐκτὸς ἔμενεν. ἐνταῦθα τοῦ Χαναράγγου ἀφικομένου ἤκουσε σαφῶς ὁ Λεόντιος P 541

1. τούτου] τοῦτο L. 2. ἐπεὶ] ἐπιμὴ H: illud Hm. 7. κοινῆς L. κοινῆ P. 11. ἅπαντα ἐπιτέλεσεν] ἅπαν ὑποτελέσειν Reg: 12. Vulgo ὁμογενωμούντα. 18. ἐξεπιστάμενον Reg. ἐπιστάμενον P.

Arsaces repulsam, ut dixi, aperte passus, adduci non potuit, ut ea de re loqueretur. Quare ex Chanarange Iustinus quaerit, num se adierit Arsaces de Artabanis sententia? Nam ego, inquit, nullum arcanum eiusmodi homini ausino credere. At si quid eorum, quae facere sit operae pretium, ipse mihi exponere velles, fortasse de communi consilio praeclarum aliquid efficeremus. De his Chanaranges collocutus cum Artabane, Iustinum nihil eorum celavit, quae Arsaces ipsi iam ante dixerat.

Pollicito Iustino nec suam ulla in parte operam, nec patris consensum defore, Germanus cum Chanarange agendum censuit, ac dies colloquio constituta est. Quae cum Germanus Marcello significasset, rogavit ex amicis aliquem mitteret, auritum testem verborum Chanarangis futurum. Leontium ille destinat, Athanasii generum, qui linguam aequitanti veritatique addictissimam habebat. Cum Germanus domum introductum, locavit in cubiculo; ubi crassius pendebat linteum, obtentum toro, in quo epulari consueverat. Leontio intra hoc linteum abdito, ipse extra cum Iustino filio constitit. Huc admisso Chanarange, clare ex illius

ἅπαντα λέγοντος, ἄπερ αὐτῷ τε καὶ Ἀρταβάνῃ καὶ τῷ Ἀρσάκῃ ἐν βουλῇ ἐλεγόνοι. ἐν τοῖς καὶ τότε ἐς τὸν λόγον ἦλθεν, ὡς, ἦν βασιλέα κτείνωσι, Βελισαρίου ἔτι ἐς Βυζάντιον ὁδῷ ἴοντος οὐδὲν ἂν τῶν βεβουλευμένων προχωρήσειε σφίσι, εἴπερ αὐτοῖς μὲν βασιλέα Γερμανὸν καταστήσεισθαι βουλευμένοις εἶη, Βελισάριον δὲ πλῆθος στρατιᾶς ἀθροίσειν εἰκὸς ἐκ τῶν ἐπὶ Θράκης χωρίων, οὕτω τε σφίσι ἐπιόντα τὸν ἄνθρωπον οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀπωθεῖσθαι ἱκανοὶ ἴσονται. δεήσει γοῦν ἐς μὲν τὴν Βελισαρίου παρουσίαν ἀποθέσθαι τὴν πρῆξιν, λπειδὰν δὲ ὁ ἀνὴρ τόχιστα ἐς Βυζάντιόν τι ἀφίκηται καὶ παρὰ βασιλέα ἐν παλατίῳ εἶη, τότε δὴ, 10 ἐσπέρας βαθείας που οὔσης, ἐγχειρίδια φέροντας ἀπροσδοκῆτως ἐνταῦθα γενέσθαι, καὶ Μάρκελλον τε καὶ Βελισάριον ζῆν βασιλεῖ κτείναι. οὕτω γὰρ τὸ ἐνθὲνδε ἀδείστερον ἢ βούλοιντο τὰ πρῶγματα διοικήσονται. ταῦτα Μάρκελλος πρὸς Λεοντίου μαθῶν οὐδ' ὡς ἐς βασιλέα τὸν λόγον ἀνενεγκεῖν ἔγνω, ἀλλ' ἔτι 15 δκνήσει πολλῇ εἶχετο, τοῦ μὴ τὸν Ἀρταβάνην σπουδῇ πολλῇ κατεργάσασθαι ἀπερισκέπτως. ὁ μὲντοι Γερμανὸς ἅπαντα ἐς τε Βουζην καὶ Κωνσταντιανὸν ἐξήνεγκε, δεισας, ὅπερ ἐγένετο, μὴ τινα ἐκ τῆς μελλήσειως ὑποψίαν λάβοι.

Ἡμέραις δὲ οὐ πολλαῖς ὕστερον, ἐπειδὴ παρῶν Βελισάριος 20 C ἄγχιτά που ἤδη ἠγγέλλετο, Μάρκελλος μὲν ἐς βασιλέα τὸν πάντα λόγον ἀνήνεγκεν, ὁ δὲ αὐτίκα ἐς τὴν εἰρκτὴν ἀπαχθῆναι τοὺς

2. ἐν τοῖς] ἐν οἷς I. 3. Βελισαρίον — ἴοντος] βελισαρίον — ἴοντι L. 10. δὴ om. L. 18. μὴ τινα] μὴ τι L. 19. ὑποψίαν λάβοι] ὑποψίαν τινα λάβῃ L.

ore excepit Leontius quaecumque ipsi cum Artabane et Arsace deliberando perpensa fuerant. Inter quae hoc in sermonem venit; si Imperatorem de medio prius tollerent, quam Belisarius Byzantium advenisset, nullam consilii partem sibi processuram: cum Imperium quidem tradere Germano vellent, at verisimile esset Belisarium copias collecturum in Thracia, nec se impressioni illius repellendae pares futuros: itaque relictiendam esse rem in adventum Belisarii: simul autem Byzantium ingressus, cum Augusto in Palatio agere cepisset, eo tunc irrumpendum improvise cum pugionibus, sero crepusculo, et Marcellum ac Belisarium cum Imperatore confodiendos; sic enim factum iri, ut liberius deinde res ex animi sententia componerent. Haec Marcellus cum ex Leontio dedicisset, ne sic quidem Imperatori coitionem prodere voluit; sed illa cunctatus est, ne nimia festinatione Artabanem temere perderet. At Germanus id, quod contigit, veritus, ne qua videlicet suspicione ob dilationem aspergeretur, Buzi et Constantiano rem totam dididit.

Paucis post diebus, cum Belisarius adesse iam proxime nuntiaretur, Marcellus conspirationis seriem evoluit Imperatori. Hic statim Artaba-

ἀμφὶ Ἀρταβάνην ἐκέλευε, τῶν τε ἀρχόντων τισὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐπέτρπε βάσανον. ἐπεὶ δὲ ἡ ἐπιβουλή ξύμπασα ἐς φῶς τε ἤδη ἐξεληλύθει καὶ διαρρήδην ἐν γράμμασιν ἦν, ἅπαντας βασιλεὺς τοὺς ἐκ τῆς ξυγκλήτου βουλῆς ἐν παλατίῳ ἐκάθισεν, οὐπὲρ εἰώ-
 5 θασι τὰς ἀμφὶ τοῖς ἀντιλεγομένοις ποιεῖσθαι γνώσεις. οἷπερ ἀνα-
 λεξάμενοι ἅπαντα, ὅσα τοῖς εὐθυνομένοις δεδιγηῆσθαι τετύχη-
 κεν, οὐδὲν τι ἦσσαν ἐς Γερμανόν τε καὶ Ἰουστίνον τὸν αὐτοῦ
 παῖδα τὸ ἐγκλημα ἔγον, ἕως ὃ Γερμανὸς Μαρκέλλου τε καὶ Λεον-
 10 τίου τὴν μυρτυρίαν παρασχόμενος ἐκλέειν τὴν ὑποψίαν ἔσχεν.
 αὐτοὶ τε γὰρ καὶ Κωνσταντιανὸς τε καὶ Βούζης διώμοτοι ἰσχυρί-
 σασθαι, ἀλλὰ ταύτη πάντα ξυνεγεθῆναι, ἥπερ μοι ἔναγχος
 δεδιήγηται. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς ξυγκλήτου εὐθὺς αὐτοῦ τε καὶ
 τοῦ παιδὸς ἀπεψηφίσαντο ἅπαντες, ἅτε οὐδὲν ἐς τὴν πολιτείαν
 15 ἤμαρτηκότων. ἐπεὶ δὲ εἴσω πάντες ἐν βασιλείῳ ἐγένοντο, αὐ-
 τὸς μὲν δὲν θυμωθεὶς βασιλεὺς ἠγανάκτει τε καὶ ὑπερφυνῶς ἐπὶ
 τὸν Γερμανὸν ἠγριάλειτο τὴν βραδυτήτα τῆς δηλώσεως αἰτιώμι-
 νος, τῶν τε ἀρχόντων δύο μὲν τινες θεραπεύοντες αὐτὸν ὠμο-
 λόγουν τὴν γνώμην, καὶ ξὺν αὐτῷ δυσφορομένοις ἐώκεσαν.
 20 ταύτη τε τὸν βασιλεὺς θυμὸν ἐπὶ μέγα ἐξῆρον, ἄλλοτρίαις αὐ-
 τὸν χαριεῖσθαι ξυμφοραῖς ἐν σπονδῇ ἔχοντες. οἱ δὲ ἄλλοι κατε-
 πτηχότες σιωπῇ εἶχοντο, τῷ μὴ ἀντιστατεῖν ἢ βούλοιο ἰχχω-

H 304
P 542

2. ἐπέτρπε βάσανον] βάσανον ἐπέτρπε L.   *ibid.* ἐς L.   εἰς P.
 8. ἐξεληλύθει] ἐληλύθει L.   4. ξυγκλήτου] συγκλήτου L.   7. τε
 καὶ] τε om. L.   11. ἀποκρύψασθαι P. ἀποκρύψεσθαι H. ἀπο-
 κρούσασθαι Reg.   12. ταύτη] ταῦτα Reg.   13. ξυγκλήτου]
 συγκλήτου L.   14. ἐς τὴν] εἰς τὴν L.   18. αὐτὸν] αὐτῷ L.
 21. ξυμφοραῖς] συμφορᾶς L.

nem cum administris in custodiam tradi iubet, et curam subiiciendi illos quaestioni nonnullis Magistratibus demandat. Iam in lucem prolata, et clare litteris excepta machinatione Augusti iussu Senatus universus in Palatio, ubi de litibus cognoscere solet, consedit, et perlecta, quae tormentis expressa fuerat, confessione, nihilominus Germanum ac Iustinum ipsius filium in crimen vocavit; donec Germanus, producto Marcelli et Leonitii testimonio, suspicionem depulit. Nam et illi, et Constantianus et Buzes iurati asseverarunt, nihil sibi a Germano suppressum, sed ita omnia, ut proxime narraui, se habuisse. Quamobrem illico Senatus omnis eum absolvit ac filium, ut qui nihil in Reip. deliquissent. Imperatoriam aulam ingressis omnibus, animo Augustus percito fremebat, et in Germanum vehementissime indignabatur, indicii tarditatem incusans. Ac duo quidam Praefecti molli adulatione sententiam ipsius probabant, pariter iratis similes, nec parum iram acuebant studio gratificandi illi aliena calamitate. Caeteri attoniti silebant, eius voluntati conniventes

ροῦντες αὐτῶ· Μάρκελλος δὲ μόνος ὀρθοστομαήσας θασάσασθαι τὸν ἄνθρωπον ἴσχυσε. τὴν γὰρ αἰτίαν ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκων τε καὶ βιαζόμενος δυνάμει τῇ πάσῃ Γερμανὸν μὲν οἱ ἐπικαιρότατα ἔφη τὰ πρᾶσσόμενα ἔξειπεῖν, αὐτὸν δὲ περιέργως ἀκυμβολογούμενον σχολαιοτέρου αὐτὰ μεμνησκέαι. καὶ τὴν βασιλείως ὄργην οὕτως κατέπαυσε. μέγα τε ἂν' αὐτοῦ κλέος οὗτος ὁ Μάρκελλος περιβάλλετο ἐς πάντας ἀνθρώπους, ἕτε ἀρετῆς ἐν τοῖς ἀναγκαιοτό-
 Β τοῖς μεταποιούμενος. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς παρέλυσε τὸν Ἄρταβάνην ἧς ἔλχεν ἀρχῆς, ἄλλο δὲ αὐτὸν εἰργάσατο οὐδὲν ἄχαρι, οὐ μὴν οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδένα, πλήν γε δὴ ὅτι ἅπαντας οὐ ζῶν 10 ἀτιμία ἐν φυλακῇ ἔσχεν, ἐν πυλατίῳ μέντοι, οὐκ ἐν τῷ δημοσίῳ οἰκήματι.

V 163 C λγ'. Ἐπὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦ πολέμου τοῦδε κύριοι τῆς ἐσπερίας οἱ βάρβαροι διαρρηθῆν ἐγένοντο πίσης. τοῖς τε Ῥωμαίοις ὁ Γοτθικὸς πόλεμος, καίπερ τὰ πρῶτα κατὰ κράτος νεν-15 κηκόσιν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, ἐς τοῦτο ἀπεκρίθη, ὥστε οὐχ ὅσον σφίσι χρήματὰ καὶ σώματα ἐπ' οὐδέμιᾳ ὀνήσει διεφθάρθαι πολλὰ, ἀλλὰ καὶ Ἰταλίαν προσαπολέσθαι, καὶ Ἰλλυριοῖς τε καὶ Θρᾷκας σχεδόν τι ζήμεπαντας ἐπιδεινὸν πρὸς τῶν βαρβάρων, ἕτε ὁμόρων ἤδη γεγενημένων, δηουμένους τε καὶ 20 διαφθειρομένους οὐδενὶ κόσμῳ. ἐγένετο δὲ ὧδε. Γαλλίας μὲν ὕλας τὰς σφίσι κατηκόους κατ' ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου Γερμα-

2. ἑαυτὸν Reg. ἑαυτῶ P. ἐφ' ἑαυτὸν αἰτίαν Hm. 5. αὐτὰ Reg. αὐτὸν P. 9. αὐτὸν] αὐτῶ L. 13. τοῦδε] τόνδε H: τοῦδε Hm. 14. ἐσπερίας Reg. ἐσπέρας P. 15. ὁ Γοτθικός] ὁ om. L. 16. ἐν τοῖς om. L. 20. ἤδη om. L.

non resistendo. Unus admodum Marcellus libera voce rectaque oratione hominem servavit. Culpam enim in se convertens, ac pro parte virili instans, asseruit, Germanum celerrime declarasse sibi, quid pararetur; se autem curiosius inquirendo, longiorem ei moram creasse: atque ita Imperatoris iram compescuit. Hinc apud omnes Marcelli nomen evasit celebre; utpote viri, qui in rebus summe necessariis virtutem summam ostenderet. Artabanem Iustinianus Augustus de gradu dignitatis deiecit, nec in ipsum caeterosque acerbius quidquam statuit, satis habens attingere omnes honesta custodia; utique in Palatio, non in publico carcere.

83. Huius belli tempore. totius Occidentis imperio Barbari palam potiti sunt. Ac Bellum Gotthicum, cuius primordia praeclearis victoriis Romani insignierant, quemadmodum supra narravi, eo recidit, ut non modo pecunias et corpora plurima absque ullo impenderint emolumento, sed Italiam quoque amiserint, et Illyricum Thraciamque fere universam a Barbaris, utpote iam finitimis, foede vastari viderint ac populari: quod ita contigit. Belli huius initio, Gotthi, ut in libris dixi superioribus, tota Galliae parte sibi subdita Germanis cesserant, illis ac Ro-

νοὺς ἔδοσαν Γότθοι, οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑκατέρους ἀντιτάξασθαι οἷοι τε εἶναι, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἐμπροσθε λόγοις ἐρρήθη. ταύτην τε τὴν πρᾶξιν οὐχ ὅπως οὐ διακωλύειν Ῥωμαῖοι ἔσχον, ἀλλὰ καὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐπέρρωσε σφίσι, τοῦ μὴ τί οἱ ἐναντίωμα τούτων δὴ τῶν βαρβάρων ἐκπεπολεμημένων ὑπαντιάσαι. οὐ γάρ ποτε ὄντο Γαλλίας ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ κεκτῆσθαι Φράγγοι, μὴ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ ἔργον ἐπισφραγίσαντος τοῦτό γε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ Γερμανῶν ἄρχοντες Μασσαλίαν τε τὴν Ὠκαλέων ἀποικίαν καὶ Ξύμπαντι τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἔσχον, θαλάσσης τε τῆς ἐκείνης ἐκράτησαν. καὶ νῦν κἀθῆνται μὲν ἐν τῇ Ἀρελάτῳ τὸν ἵπικὸν ἀγῶνα θειώμενοι, νόμισμα δὲ χρυσοῦν ἐκ τῶν ἐν Γάλλοις μετάλλων πεποίηται, οὐ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος, ἥπερ εἰδίσται, χαρακτῆρα ἐνθήμενοι τῷ στατηρί τούτῳ, ἀλλὰ τὴν σφετέραν αὐτῶν εἰκόνα. καίτοι νόμισμα μὲν ἀργυροῦν 15 ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἦ βούλοιο ποιεῖν εἴωθε, χαρακτῆρα δὲ ἴδιον ἐμβαλεῖσθαι στατηρί χρυσοῦ οὔτε τὸν αὐτῶν ἄρχοντα θέμις οὔτε δὲ ἄλλον ὄντιναοῦν βουσιλέα τῶν πάντων βαρβάρων, καὶ ταῦτα μᾶλλον ὄντα χρυσοῦ κύριον, ἐπεὶ οὐδὲ τοῖς Ξυμβάλλουσι προῖεσθαι τὸ νόμισμα τοῦτο οἷοι τέ εἰσιν, εἰ καὶ βαρβάρους τοὺς 20 Ξυμβάλλοντας εἶναι Ξυμβαίη. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε Φράγγοις ἐχώρησεν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ Γότθων τε καὶ Τωτίλα καθυπέρτερα τῷ πολέμῳ ἐγένετο, Φράγγοι Βενετίῳ τὰ πλεῖστα σφίσι προσεποιήσαντο

5. ὑπαντιάσαι PHm. ὑπαντιάσαι L. ὑπαντιάσθαι H. 10. νῦν om. L. 16. τὸν αὐτῶν ἄρχοντα θέμις] τὸν αὐτὸν θέμις L. 17. οὔτε δὲ] δὲ delendum. 20. Ξυμβαίη] Ξυμβαίη L.

manis resistere se simul non posse rati. Quod ne fieret, adeo non impedire Romani potuerunt, ut Iustinianus Augustus id confirmaverit; ne ab his Barbaris, si hostiles animos induerent, turbaretur. Nec vero Franci Galliarum possessionem sibi certam ac stabilem fore putabant, nisi illam Imperator suis literis comprobavisset. Ex eo tempore, Germanorum Reges Massiliam Phocensium coloniam, ac maritima loca omnia, adeoque illius maris imperium obtinuerunt. Iamque Arelate Circensibus praesident, et nummos eudunt ex auro Gallico, non Imperatoris, ut fieri solet, sed sua impressos effigie. Monetam quidem argenteam Persarum Rex arbitrato suo cudere consuevit: auream vero, neque ipsi, neque alii cuiquam Barbarorum Regi, quamvis auri domino, vultu proprio signare licet: quippe eiusmodi moneta commercio vel ipsorum Barbarorum excluditur. Ibi Francia res ita cesserat.

Iam Gotthis ac Totila bello superioribus, Franci maximam agri Veneti partem occuparunt nullo negotio; cum nec Romani illos arcere, nec

Procopius II.

27

οὐδενὶ πόνῳ, οὔτε Ῥωμαίων δυναμένων ἔτι ἀμύνεσθαι οὔτε Γότθων οἷων τε ὄντων τὸν πόλεμον πρὸς ἑκατέρους διενεγκεῖν. Γῆ-
 παιδες δὲ πόλιν τε Σίρμιον καὶ Δακίας ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἀπά-
 σασ καταλαβόντες ἔσχον. ἐπεὶ δὲ τάχιστα βασιλεὺς αὐτὰς Ἰου-
 στινιανὸς ἀφείλετο Γότθους, ἐξηνδραπόδισάν τε τοὺς ταύτη Ῥω-
 μαίους, ἔτι μέντοι ἐπέπροσθεν αἰεὶ ὁδῶ ἰόντες ἐληίζοντο βιαζό-
 μενοι τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχήν. διὸ δὴ βασιλεὺς αὐτοῖς τὰς
 C ξυντάξεις οὐκ ἔτι εἰδίθου, ὡσπερ εἶθιστο σφᾶς ἀνέκαθεν πρὸς
 Ῥωμαίων κομιζέσθαι. Λαγγοβάρδας δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς
 ἐδωρήσατο Νωρικῶν τε πόλει καὶ τοῖς ἐπὶ Παννονίας ὀχυρώμασί¹⁰
 τε καὶ ἄλλοις χωρίοις πολλοῖς καὶ χρήμασι μεγάλοις ἄγαν. διὰ
 τοι τοῦτο ἐξ ἡθῶν τῶν πατρίων Λαγγοβάρδαι ἕξαναστάτες ἐν-
 θένδε ποταμοῦ Ἰστρου ἰδρύσαντο, Γηπαίδων οὐ πολλῶ ἄποθεν.
 καὶ αὐτοὶ Δαλμάτας μὲν καὶ Ἰλλυριοὺς μέχρι τῶν Ἐπιδάμων
 ὄρων ληισάμενοι ἠνδραπόδισαν, ἐπειδὴ τε τῶν τινες αἰχμαλώ-
 H 305 των ἐνθένδε φυγόντες οἴκαδε ἀποκομιζέσθαι ἴσχυσαν, περιούνης
 D τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν οἱ βάρβαροι οὗτοι, ὅτι Ῥωμαίοις ἔσπον-
 δοὶ ὄντες, ἦν τις τινος τῶν ἀποδράντων ἐπιγνοῖεν ἐνταῦθα, ὡσπερ
 ἀνδραπόδων οἰκείων δεδραπευκότων ἐπελαμβάνοντο, τῶν τε
 γονέων ἀφέλκοντες ἐς τὰ οἰκίαι ζῆν αὐτοῖς ἐκομιζοντο, οὐδενὸς¹⁰
 σφίσι ἀντιστατοῦντος. καὶ ἄλλα μέντοι Δακίας χωρὶα ὄντος

5. Ῥωμαίους — τὴν τῶν om. L. 8. ξυντάξεις] συντάξεις L.
 9. Λαγγοβάρδας] λαγγοβάρδος H: illud Hm. 14. Δαλμάτας
 μὲν] ἐς δαλματίας μὲν H. μέντοι δαλματίας L et Reg. Dalma-
 ciam omnem Pers. 16. τὴν] τε τὴν L. 20. γονέων] γε-
 νομένων HL. Correctum in marg. Quod expressit Pers. s parenti-
 bus. „Forte γυναιμένων, ut infra p. 571 c.“ MALT.

Gotthi utrisque arma inferre possent. Gepaedes, qui olim urbem Sir-
 mionem Daciaeque omnem obtinuerant, ut primum Iustinianus Augustus
 ditioni Gothicae regionem illam eripuit, agentes ibi Romanos abduxer-
 unt in servitutem, et continenter progressi, vim vastitatemque Imperio
 Romano attulerunt. Quare Imperator illis in posterum stipendia nega-
 vit, quae iam inde olim a Romanis accipere consueverant. Cum autem
 urbem Noricum, et Pannoniae munitiones, aliaque loca, ac pecuniam
 insuper maximam Iustinianus Augustus Langobardis donasset, eam illi ob
 causam patriis sedibus relictis, in adversa lateri fluminis ripa consee-
 rant, haud procul a Gepaedibus. At ipsi quoque Dalmatiam et Illyri-
 cum ad limitem usque Epidamni pervagando, praedas abigebant et cap-
 tivos: quorum nonnullis fuga elapsis, ac reversis domum, Romanos hi
 Barbari Imperium obibant, tanquam Romanis coniuncti foedere, ibique
 si quos eorum, qui evaserant, agnoscerent, perinde ac sua mancipia fe-
 gitiva recipiebant, atque abstractos e parentum sinu domum reduce-
 bant, nemine repugnante. Alia quaedam Daciae loca Erulis Imperator

βασιλέως Ἐρουλοὶ ἔσχον ἀμφὶ πόλιν Σιγγηδόνα, οὗ δὴ νῦν ἴδρον- V 164
ται, Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία καταθέτοντες καὶ λη-
ζόμενοι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων στρα-
τιῶται γεγένηται ἐν τοῖς φοιδεράτοις καλουμένοις ταττόμενοι.
5 ἦν ἴκα οὖν Ἐρούλων ἐς Βυζάντιον πρέσβεις σταλείην, τούτων δὲ
τῶν ἀνδρῶν, οἳ τοὺς Ῥωμαίων κατηκόους ληίζονται, τὰς ξυ-
τάξεις ἀπάσας πρὸς βασιλέως κεκομισμένοι πόνῳ οὐδενὶ ἀπαλ-
λάσσονται.

10 λδ'. Οὕτω μὲν οἱ βάρβαροι διεδάσαντο τὴν Ῥωμαίων ἀρ- P 544
χὴν. χρόνῳ δὲ ὑστερον Γήπαιδές τε καὶ Λαγγοβάρδαι, ἕτε δὴ
ἐν γειτόνων πη ὠκημένοι ἀλλήλοις, διάφοροι γεγένηται ἐς τὰ
μάλιστα. πολεμησίοντές τε προθυμίᾳ τῇ πάσῃ ἐς ἀλλήλους
ἐκάτεροι ὄργων τοῖς πολεμοῖς διὰ μάχης ἴεσαι, χρόνος τε τῇ
15 ζυμβολῇ τακτὸς ὄριστο. Λαγγοβάρδαι δὲ οὐκ ἔν οἴόμενοι Γή-
παισιν ἀξιόμαχοι κατὰ μόνας αὐτοὶ ἔσεσθαι (πλήθει γὰρ αὐτοῖς
πλασσοῦσθαι τῶν πολεμίων ξυμβαινε) Ῥωμαίους ἐγνωσαν ἐς
ζυμμαχίαν ἐπαγαγέσθαι. Γήπαιδές τε ὡς ἐσπονοδοὶ ἢ ξυνάρα- B
σθαι Ῥωμαίους τοῦ ἀγῶνος αὐτοῖς θέον ἐγνωσαν δεηθῆναι καὶ
τὸν πόλεμον ξυνδιεγεκεῖν ἀξιῶσαι, ἢ ἀμφοτέροις ἐκποδῶν στή-

1. Σιγγηδόνα] Σιγγηδόνα P. σιγγηδόνα H. σιγγηδόων Reg. *Si-
gidonum urbem Pers.* *ibid.* νῦν ἴδρονται] ἴδρονται νῦν L.
2. Θράκης] Θράκην HL. Θράκης L. corr. et Hm. 3. στρα-
τιῶται] στρατιωτῶν H. Recte Hm. 5. δὴ] οὖν L. 6. ξυν-
τάξεις] συντάξεις L. Ad p. 544—547. lectiones codicis Reg.
(B) accuratius collati affero: de quo dictum in praefat. vol. I. p. V.
10. Γήπαιδές τε καὶ Λαγγοβάρδαι] γήπεδές τε καὶ λαγοβάρδαι B.
Et sic infra γηπέδων, γηπεσι, γηπεδας. 11. ὠκημένοι] ὠκει-
μένοι B. *ibid.* διάφοροι] διάφοροις B. 13. τοῖς πολεμοῖς —
ἴεσαι om. B. 14. Λαγγοβάρδαι] λαγγοβάρδοι H: illud Hm.
17. Γήπαιδές τε — προσβοηθεῖν om. B.

attribuit ad Singedonem; ubi nunc habitant, Illyricum Thraciamque cre-
bris populantes incursionibus. Ex his aliquot Romanae militiae dede-
runt nomina, Foederatorum, ut vocant, ascripti numero. Cum autem
Byzantium ventum Erulorum Legati, omnia stipendia vel eorum, qui
ditioni Romanae subditos expilant, ab Imperatore facillime consecuti,
redeant.

84. Ita Barbari Romanum Imperium inter se partiti sunt. Deinde
maximo Gepaedes inter ac Langobardos invicem confines orto dissidio,
utriusque, belli mutui vehementissima incensi cupidine, pruriebant in pu-
gnam: cui et certa dies praestituta est. Cum autem Langobardi se so-
los Gepaedibus impares fore intelligerent, utpote numero inferiores, Ro-
manos in societatem belli pertrahere decreverunt. Rursus Gepaedes a
Romanis pro iure foederis, quo iuncti cum ipsis erant, petere constitue-
runt, ut vel una secum arma sumerent, bellumque inferrent, vel inte-

ναι καὶ μηδετέρῳ ἔθνῳ προσβοηθεῖν. πέμπαντες οὖν παρὰ βα-
 σιλέα Ἰουστινιανὸν πρέσβεις ἐκάτεροι τὴν ἐκείθεν ἐκαρπαζομένους
 βοήθειαν. ἦρχε δὲ τότε Γηπαίδων μὲν Θορισίν ὄνομα, τῶν δὲ
 ἐτέρων Ἀύδουιν. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς λόγους μὲν τοὺς πρὸς
 ἀμφοτέρων ἀκούειν ἔγνω, οὐχ ἅμα μέντοι ξυνιόντων, ἀλλὰ καὶ 5
 χωρὶς παρ' αὐτὸν γινομένων. ἐν τούτοις πρῶτοι οὖν Λαγγο-
 C βάρδαι βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἔλθόντες ἔλεξαν τοιαύδε, Ἡμῖν μὲν, ὦ
 βασιλεῦ, καταπεπληχθῆαι τῇ Γηπαίδων ἀτοπία ξυμβαίνει, οἷ γε
 τοσαυτὰ τε τὸ πλῆθος καὶ τοιαυτὰ τὸ μέγεθος ἐς τὴν ἡμετέραν
 πικρανομηκύτες ἀρχὴν νῦν καὶ τὴν μεγίστην τῶν ἔθρων ἡμῖν 10
 κομιοῦντες ἐφ' ἡμᾶς ἤκουσιν. οὗτοι γὰρ ἂν μόνοι τὰ ἔσχατα ἐς
 τοὺς πέλας ὑβρίζοιεν, οἷ λίαν αὐτοὺς εὐπετεῖς εἰς τὸ ἐξαναπαύ-
 σθαι οἰόμενοι τῆς τῶν ἡδικομένων ἀπολαύσοντες εὐθελείας παρ'
 αὐτοὺς ἤκοιεν. ἡμᾶς δὲ διασκοπεῖσθαι τοσοῦτον αἰτοῦμεν, ὅπῃ
 D ποτὲ γνώμης τὰ ἐς φίλων Γήπαισιν ἔχει. οὕτω γὰρ ἂν τὰ ξυνοί- 15
 σοντα ὡς ἀσφαλίστατα ἐργάσαισθε τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, ἐπεὶ τοῖς
 αἰεὶ προγεγενημένοις τεκμηριοῦσθαι τὰ ἐσόμενα ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ
 δύναται ἄνθρωποι. εἰ μὲν οὖν ἐς ἑτέρους τινὰς τὴν ἀγνωμο-
 σύνην ἐπιδειχθῆαι μόνον τὸ Γηπαίδων ἔθνος ξυνέβαινε, πολλοῦ
 λόγου τε ἂν ἡμῖν καὶ χρόνου καὶ τῆς ἔξωθεν μαρτυρίας ἐδέξασθε
 διελέγχειν ἐφιεμένοις τὸν τῶν ἀνδρῶν τρόπον· νῦν δὲ τὸ παρὰ-

2. πρέσβεις] ἕπερ τῶν αὐτῶν δεησομένων addit B. Sic etiam L,
 nisi quod Lm ἕπερ τούτων αὐτοῦ, quod ex Reg. affert Malt. et
 habet Hm. 3. Θορισίν] Chorisinus Pers. 4. Ἀύδουιν] Abdi-
 nus Pers. 6. τούτοις πρῶτοι Reg. Vulgo τοῖς πρώτοις.
 16. ἐργάσαισθε] Vulgo ἐργάσηθε. ἐξεργασμένα B. ἐξαιργασμέ-
 να Hm. 17. ἐσόμενα B. Vulgo ἐκόμμενα.

gros servarent sese, et neutri genti faverent. Utrique igitur missis ad
 Iustinianum Augustum legationibus, ab illo auxilium magnopere expecta-
 bant. Tunc temporis Thorisinus imperabat Gepaedibus, Auduinus Lan-
 gobardis. Utrosque audire statuit Iustinianus Augustus, non in unum
 coactos coetum, at separate admissos. Primi ad Imperatoris conspectum
 introducti Langobardi, ita fere disseruerunt. Vehementer miramur, Im-
 perator, absurdam Gepaedum insolentiam: qui post tot tantaque iniurias
 vestro illatas a se Imperio, nunc etiam dedecus gravissimum vobis impo-
 situri accedant. Nam licentiam in vicinos extrema plenam indignitate si
 solum exerceant, qui illos arbitrati capti admodum faciles esse, eorumque
 bonitate, quos inique violarunt, abusi, ipsos adeunt. Iam unum id per-
 pendatis rogamus, quo sint animo Gepaedes in amicitia. Sic enim fiet,
 ut Romano optimo consulatis Imperio: siquidem hominibus semper licet
 certam futuri coniecturam ex praeterito facere. Ac si Gepaedes perfidiam
 uni alii cuiquam genti exhibuissent; nobis eorum ingenium ac mores osten-
 dere cupientibus, longa oratione, multo tempore, externaque testimonio
 opus esset: iam vero vos ipsi exemplum praebetis recens. Haec enim con-

δειγμα ἔγγυθεν παρ' ἑμῶν αὐτῶν λαβεῖν πάρεστι. σκέψασθε γάρ, Γότθοι μὲν τὴν Λακῶν χώραν ἐς φόρου ἀπαγωγὴν τὰ πρό-
 τερα εἶχον, Γήπαιδες δὲ τοῦ Ἰστρου ἐπὶ θάτερα τὸ ἐξ ἀρχῆς
 ἔκρητο ἅπαντες, Γότθων μὲν οὕτω κατεκτηχότες τὴν δύναμιν
 5 ὥστε τὸν ποταμὸν διαπορθμύεσθαι οἷδ' ὅσον ἀποπειράσασθαι P 545
 πώποτε ἰσχυσαν, ἔσπονδοι δὲ καὶ φίλοι Ῥωμαίοις τὰ μάλιστα
 ὄντες καὶ δῶρα πολλὰ τῷ τῆς φιλίας δνόματι κομιζόμενοι ἀνὰ
 πᾶν ἔτος πρὸς τῶν ἔμπροσθεν βεβασιλευκότων, καὶ παρὰ σοῦ
 μέντοι οὐδὲν τι ἦσαν. ἡδέως ἂν οὖν πυθολίμεθα τούτων δὴ
 10 τῶν ἀνδρῶν τί ποτε ὑπὲρ τούτων αὐτοὺς ἐς Ῥωμαίους ἀγαθῶν
 εἴργασται. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν ἢ μικρὸν ἢ μέγα εἰπεῖν. ἔως μὲν
 οὖν οὐκ εἶχον ἐφ' ὄτω ἂν ὑμᾶς ἀδικοῖεν, οὐ γνάμητινί, ἀλλ'
 ἀπορία ἠγαγκασμένοι ἤσυχῃ ἔμενον. τοῦ μὲν γὰρ Ἰστρου ἐπέ-
 κεινα προσποιεῖσθαι ἑμεῖς οὐδὲν ἤξιούτε, τὸ δὲ ἐνθίνδε τὸ ἐκ
 15 Γότθων αὐτοὺς ἀνεσῶβει δέος. τίς δ' ἂν εἰγνωμοσύνῃν ποτὲ
 τὴν ἀδυναμίαν κυλοῖη; ποία δὲ φιλίας βεβυίωσις ἐν τῇ τοῦ ἔξα- B
 μαρτάτειν ἀμηχανία γενήσεται; οὐκ ἔστιν, ὡ βασιλεῦ, ταῦτα, H 306
 οὐκ ἔστιν. δύναμις γὰρ ἀνθρώπου φύσιν ἦτοι προαίρεισιν σπου-
 δαίαν ἢ φαύλην ἐνδείκνυται μόνη, ἔξάγουσα πάντως ἐν δημοσίῳ V 165
 20 τῇ τοῦ δρᾶν ἔξουσία τὸν τρόπον. ἰδοὺ γὰρ, ἐπειδὴ τάχιστα Γή-
 παιδες εἶδον Γότθους μὲν ἐκ Λακίας ἀπεληλαμένους ἀπάσης,

3. τὸ ἐξ] τὸ om. L.
 4. πρὸς τὸ πρὸς τὸ τῶν L.
 5. οὖν B. οὖν ἂν P.
 6. οὕτως B. οὕτω P.
 7. ἤξιούτε δέος B.
 8. οὐκ ἔστιν B.
 9. οὐκ ἔστιν om. B.

6. τὰ μάλιστα] κατὰ μάλιστα B.
 7. οὐδὲν τι B. Aberat τι.
 8. πυθολίμεθα] πυθόμεθα B.
 9. ἀγαθῶν] ἀγαθῶν L.
 10. ποία] ποίας B.
 11. μόνη, ἔξάγουσα πάντως] μόνη ἐξάγουσαν πᾶσαν B.

8. πρὸς
 9. ibid. ἂν
 10. ibid.
 11. ibid.
 12. ἦτοι προαίρεισιν
 13. ἀνδρῶς H.

siderate. Ante hoc tempus, cum Gotthi vectigalem haberent Daciam, Gepaedes trans Istrum, ubi olim sederant, tenebant se omnes, potentiam Gotthicam adeo reformidantes, ut traiectum fluvii nunquam tentarint. Tunc foederati et amicitissimi Romanorum, amicitiae nomine cum ab Imperatoribus fato functis congiariis annis singulis plurima, tum a te aequae munifico acceperunt. iam ex ipsis libenter quassiverimus, quid unquam boni pro his beneficiis in Romanos contulerint. Nihil certe nec leve nec magnum proferre possunt. Quandiu nihil fuit, quo vos laederent, tandiu se continuerunt, necessitate adducti, non voluntate. Nam quidquid trans Istrum est, habebatis pro derelicto: regione autem citeriori eos arcebat Gotthorum metus. Quis vero gratum unquam appellet animum, nocendi impotentiam? et quae stabilitas amicitiae inmero defectu virium ad precandam? Aliter, Imperator, aliter se res habet: quandoquidem naturam hominis, et mentem bene vel male affectam sola potestas ostendit, dum mores in lucem omnino profert agendi libertate. Ecce enim, ut primum Gepaedes pulso ex omni Dacia Gotthos ac vos bello impeditos viderunt,

ὁμᾶς δὲ ἀσχολλᾶ τῇ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐχομένους, πανταχόθεν τῆς γῆς ἐπιβατεῦσαι τῆς ὑμετέρας οἱ μισροὶ τετολμήκασιν. πῶς ἂν τις ἐφικέσθαι δύναιτο τῷ λόγῳ τῆς τοῦ πράγματος ἀτοπίας; οὐ κατεφρόνησαν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς; οὐκ ἔλυσαν σπονδῶν τε **C** καὶ ξυμμάχων θεσμούς; οὐκ ὕβρισαν εἰς οὐδὲς ἦμισ' ἐχρῆν; οὐκ ἔβιάσαντο βασιλείαν, ἧς δοῦλοι ἂν εὐξαιντο εἶναι, ἦν τις σχολὴ ὑμῖν ἐπ' αὐτοῖς γένηται; Γήπαιδες, ὦ βασιλεῦ, Σίρμιον ἔχουσι καὶ Ῥωμαίους ἀνδραποδίζουσιν, ὄλην τε προσποιέσθαι Λακίαν ἀποχοῦσι. τίνα πόλεμον ὑπὲρ ὑμῶν ποτε ἢ ζῶν ὑμῖν ἢ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς νενικηκότας; ἢ τίνος ἀγωνίας ἄθλα τὴν χώραν ταύτην **D** πεποιημένοι; καὶ ταῦτα ἔμμισθοι πρὸς ὑμῶν γεγονότες πολλάκις καὶ τὰ χρήματα, ὥσπερ εἴρηται, κεκομισμένοι χρόνον οὐκ ἴσμεν ὀπόσον ἄνω. καίτοι τῆς πυρούσης αὐτῶν πρεσβείας οὐ γέγονε πρῶξις μισρωτέρα ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐπειδὴ γὰρ ἡμᾶς πολεμησειόντας ἐπ' αὐτοὺς εἶδον, ἐς Βυζάντιόν τε θαρσοῦσιν ἀφί- **χθαι** καὶ βασιλεῖ ἐς τοσόνδε περιυβρισμένῳ ἐς ὄψιν ἐλθεῖν. ἴσως **πουν** καὶ ἀναιδείως περιουσίᾳ καὶ περὶ ξυμμαχίας παρακαλίσουσα ἐφ' ἡμῖν τοῖς οὕτω κατεσπονδασμένοις ὑμῖν. καὶ μὴν εἰ ἀποδωσειόντες ἤκουσιν ὧνπερ ἐπεβύτευσαν, οὐδὲν σφίσι προσήκον, **Λαγγοβάρδας** αἰτιωτάτους τῆς ἐνθένδε μεταμελείας λογιστέον **ᾧ**

1. ἀσχολλᾶ τῇ] ἀσχολλίας τῆς B. *ibid.* πανταχόθεν] πανταχοῦ Reg. 2. τῆς ὑμετέρας] γῆς τῆς ὑμετέρας B. *ibid.* μισροὶ] μισρωτάτοι B. 3. τῷ λόγῳ] τῷ om. B. 4. οὐ] ὃ L. *ibid.* σπονδῶν τε καὶ ξυμμάχων] θεσμῶν τε καὶ συμμαχίαν B. 5. ἦμισ' B. ἦμιστα P. 6. τῆς] τι B. 14. ἡμᾶς] ὑμᾶς L. 16. ἐλθεῖν] ἦκειν B. 17. καὶ περὶ ξυμμαχίας] ἐς ξυμμαχίας B. 18. αἰ om. B. 19. ἤκουσιν B. ἤκασιν P. 20. Λαγγοβάρδας]

Λαγγοβάρδους H. λαγοβάρδας L. *ibid.* μεταμελείας] ἀμελείας L.

quasi sunt scelesti undique ditionem vestram invadere: cuius rei indignitatem quis possit verbis consequi? An non Romanum Imperium spreverunt? an non foederis ac societatis leges violarunt? an non quos minime laedi oportebat, habuere ludibrio? nonne rebellarunt in Maiestatem, cui servire gloriarentur, si tantillum vacaret contra ipsos arma expedire? Sirmium Gepaedes tenent, o Imperator, et Romanos abstrahunt in servitutem, seque universa Dacia potiri iactant; post cuius tandem belli pro vobis, aut vobiscum, vel in vos unquam gesti victoriam? In cuius pugnae praemium illis ea regio cessit? idque postquam a vobis crebra supplicia, et iam ante, a tempore nescimus quo, pecuniam, ut dictum est, acceperunt. Haec porro ipsorum legatione nihil iniquius post homines natos susceptum est. Nam ubi in se bellum a nobis moveri intellexerunt, non dubitarunt venire Byzantium, seque sistere tam indigne habito Imperatori. Ac forte per summam impudentiam vos ad bellicam societatem contra nos, vestris adeo rebus addictos, impellent. Quod si eo consilio venerunt, ut

Ῥωμαίους, ὥπερ τῷ δέει ἀναγκασθέντες τὴν ἀκούσιον ἐγνω-
μοσύνην διὰ τοῦ καιροῦ μεταπίσχονται. τῷ γὰρ τὴν ἀνάγκην
πειποημένῳ τὴν χάριν εἰκότως ὁ τῆς εὐεργεσίας τυχὼν εἴσεται.
εἰ δέ γε μηδὲ τῶν ἐκστῆναι τῶν οὐ προσηκόντων βεβούληνται, τίς
5 ἂν εἴη ταύτης δὴ τῆς κακοτροπίας ὑπερβολή; ταῦτα μὲν οἷν
ἀφελεία βαρβαρικῆ, λόγων σπανιζύοση, τῶν πραγμάτων οὐδαμῆ
ἐπαξίως εἰρήσθω. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, διασκοπούμενος ὅσα ἐν- P 546
δεστέρωσ ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν ἡμῖν εἴρηται, τὰ Ῥωμαίοις τε καὶ
Λαγγοβάρδαις τοῖς ποῖς ξυνοίσοντα πρῶσσε, τοῦτο πρὸς τοῖς
10 ἄλλοις ἅπασιν ἐννοῶν, ὡς ἡμῖν μὲν ἀμφὶ τῷ θεῷ ὁμογνωμονοῦσι
τὸ ἐξ ἀρχῆς ξυντετάξονται Ῥωμαῖοι δικαίως, τοῖς δὲ δὴ Ἀρειαν-
οῖς οἷσι καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπ' ἐναντίας χωρήσουσι.“

Λαγγοβάρδαι μὲν τοσαῦτα εἶπον. γενόμενοι δὲ τῇ ὑστε-
ραία παρὰ βουσιλέα καὶ οἱ Γηπαίδων πρέσβεις ἔλεξαν ὧδε „11-
15 καιον, ὦ βασιλεῦ, τοὺς ἐπὶ ξυμμαχίας αἰτήσῃ παρὰ τοὺς πέλας
ἀπικομένους ἀναδιδάξαι πρῶτον, ὡς δίκαιά τε ἀναδεξόμενοι πά-
ρῃσι καὶ ξύμορφοι ταῖς ξυμμαχήσουσιν, οὕτω τε τοὺς λόγους, B
ἄνπερ ἔνεκα πρεσβεύουσι, ποιῆσθαι. ὡς μὲν οὖν ἡδίκημέθα
πρὸς Λαγγοβαρδῶν, αὐτόθεν δῆλον. δίχη γὰρ διαλύειν τὰ διά-
20 φορα ἐν σπουδῇ ἔχομεν. δικάζεσθαι δὲ οἷς ἂν σπουδάξῃται

9. τοῦτο] τοῦτοῖς H: illud Hm. 11. τὸ ἐξ] τῷ ἐξ L. *ibid.*
ξυντετάξονται] συντάξονται L. *ibid.* δικαίως] δικαίως B.
ibid. δὴ om. L. 13. γενόμενοι] αἰνόμενοι B. ἀνόμοιοι L.
ἀπικόμενοι Lm. 15. ξυμμαχίας αἰτήσῃ] ξυμμαχίαν αἰτήσῃ
BL. ξυμμαχίας αἰτήσῃ Lm. 16. ἀναδεξόμενοι] δεησόμενοι L.
17. τοῖς ξυμμαχήσουσιν] τοὺς ξυμμαχήσουσας B. 20. σπουδά-
7
ξεται L. Vulgo σπουδάξεται.

*iniuste occupata restituant; est profecto cur Romani praecipuam eiusmodi poenitentiae et sanioris consilii causam ascribant Langobardis; quorum metu illi compulsi, sero tandem, invita licet, resipiscunt. Certe qui beneficium accepit, merito gratiam habet illi, qui benefaciendi necessitatem imposuit. Sin necdum animum induxerunt alieno cedere, quantus est improbitatis huiuscemodi cumulus? Haec simplicitate Barbarica, iciuma et indiserta, non pro rei gravitate a nobis dicta sint. Tu vero, Imperator, ea suppleas animo ac perpendens, quae breviori, quem par est, orationi nostrae desunt, Romanorum et Langobardorum tuorum rationibus consule; adiuncta hac aliis omnibus cogitatione, Romanos iure coituros nobiscum, qui de Deo sentimus cum ipsis eadem, et Arianis vel eo nomine adversu-
turos.*

Haec Langobardi. Postridie ad Imperatorem admisi Gepaedum Lo-
gati, sic orsi sunt. Qui idcirco vicinos adsunt, Imperator, ut illos ad
arma iungenda secum invitent, eos in primis ostendere decet, postulata
ipso afferre iusta, ac sociis futuris utilia; itaque de causa legationis
egere. Ac primum iniuria nos a Langobardis affici per se patet, cum li-

βιάζεσθαι οὐδαμῆ πρόσσειν. ὡς δὲ πολυανθρωπία τε καὶ ἀρετῆ
 Γήπαιδες παρὰ πολλὰ Λαγγοβαρδῶν κρείσσους τυγχάνουσιν ὄντες,
 τί ἄν τις ἐν εἰδόσι μακρολογῶι; τὸ δὲ ζῆν τοῖς καταδειστέροις
 ἐς τὴν ἀγωνίαν καθιστάμενον ἐς κακὸν τι προὔπτον ἵναί, παρὸν
 τὴν νίκην ζῆν τοῖς δυνατωτέροις ταπτόμενον ἀκίνδυνον ἔχειν, 5
 οὐκ ἄν τινα οὐόμεθα τῶν καὶ κατὰ βραχὺ σωφρονοῦντων ἔλθεσθαι.
 ὥστε καὶ ὑμῖν ἐφ' ἑτέρους τινὲς ἰούσι ζυγτετεύχονται τὸ λοιπὸν
 C Γήπαιδες, χάριν μὲν τῶν πεπραγμένων ὀφειλοντες, δυνάμει
 δὲ περισσῆ ζυμποριζόμενοι τὴν τῶν πολεμίων, ὡς τὸ εἶδος,
 ἐπικράτησιν. καὶ μὴν καὶ τοῦτο λογιζέσθαι ὑμῶς ἄν πρέπει, ὡς 10
 Λαγγοβαρδαὶ μὲν ἐξ ὑπογυίου Ῥωμαίοις γεγένηται φίλοι, Γή-
 παιδες δὲ ὑμῖν ἐνοσπόνδους τε τὸ ἀνέκαθεν καὶ γνωρίμους γεγονέ-
 ναι ζυμβάλει. φιλία δὲ χρόνον μῆκει ζυμπλεκομένη τὴν δι-
 κλαίην οὐκ εἰπετῆ ἔχει. ὥστε ζυμμάχους ἡμῶς οὐ δυνατοὺς μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ βεβαίους προσῆκον κεκτησθαι. δικαιώματα μὲν 15
 οὖν πρὸς ὑμᾶς ἐς τὴν ζυμμαχίαν ἐπαγωγὰ ταῦτά ἐστιν ὑμῖν.
 Θεύσασθε δὲ ὅποιοι Λαγγοβαρδαὶ τοὺς τρόπους εἰσὶ. δίκη μὲν
 D τὰ διῆφορα λύσαι, καίπερ πολλὰ προκαλουμένων ἡμῶν, οὐδαμῆ
 ἔγνωσαν, θράσει ἀλογίστω ἔχόμενοι· ἐπεὶ δὲ ὁ πόλεμος ἤδη που
 ἐν χειρὶ γέγονεν, οἱ δὲ ὀπίσω τῶν πρυγμάτων ἀναποδιζόντες τῷ 20

H 307
V 166

1. βιάζεσθαι — πολυανθρωπία τε om. B. 4. τὴν ἀγωνίαν Reg.
 τὸν ἀγῶνα P. *ibid.* καθιστάμενον] καθιστάμενοι L. 5. τα-
 πτόμενον] ταπτόμενοις B. 6. τινα] τινας B. 7. ζυγτετεύχον-
 ται] ζυγτεύχονται Reg. 8. δυνάμει Reg. δυνάμει P.
 10. πρέπει B. πρέπει P. 14. ἡμᾶς om. L. 15. προσῆκον
 om. L. 17. θεύσασθε] θεύσασθε B. 18. λύσαι] διαλύσαι B.
 20. οἱ δὲ] οἱ μὲν L.

tem iudicio dirimere studeamus; nec par sit adhereri illis armorum vim,
 qui ad iudiciariam disceptationem accedere velint. Deinde Gepaedes et
 numero et fortitudine Langobardis longe praestare, quid est cur pluribus
 quisquam verbis apud illos, quibus probe noti sumus, demonstret? Nemi-
 nem autem vel mediocriter sanae mentis putamus esse, qui, si victoriam
 sine periculo possit consequi a valentioribus stando, malit in manifestam
 perniciem ruere, sequendo arma infirmiorum. Ac vobis posthac Gepaedes
 in aliis bellis militarem navabunt operam, rei ipsorum causa gestas gra-
 tiam vobis debentes, maximisque copiis vos, ut par est, efficientes victo-
 riae compotes. Id etiam attendere convenit, recentem esse Langobardo-
 rum amicitiam cum Romanis: Gepaedicibus societatem familiaritatemque
 vobiscum veterem intercedere. Amicitia demum illa non facile solvitur,
 cuius vinculum firmavit temporis diuturnitas. Quare ne dubitate, quia
 nos non potentes modo, sed constantes etiam socios habituri sitis. Atque
 ea sunt, quae vos merito ad societatem invitant. Iam quo ingenio sint
 Langobardi percipite. Litem iudicio componere, quamvis ad id saepe eos
 provocaverimus, recusarunt, inconsideratae pleni audaciae. Nunc autem

τὴν οἰκίαν ἀσθένειαν ξυνεπίστασθαι παρ' ἡμᾶς ἤκουσιν, ἀξιού-
 τες Ῥωμαίους ἀνελέσθαι τὸν ὑπὲρ αὐτῶν οὐ δέον ἀγῶνα. πάν-
 τως δὲ οἱ κλῶπες οὗτοι τό τε Σίρμιον καὶ ἄλλα ἐπὶ Δακτίας ἄττα
 χωρία ἐπόθεσιν ἡμῖν τοῦ πολέμου προΐσχυονταί εἶναι. καίτοι
 5 πόλεων τε καὶ χώρας τοσοῦτον τῇ σῆ βσιλείᾳ περιεστίν ὥστε καὶ
 διερευνῆσθαι τῶν ἀνθρώπων τινὺς, οἷς ἂν καὶ δοῆς μοῖρᾴν τινα
 πρὸς ἐνοίκησιν. Φράγγους ἀμέλει καὶ τὸ Ἑρούλων ἔθνος καὶ
 τούτους Λαγγοβάρδας τοσοῦτοις ἐδωρήσω πόλεων τε καὶ χώρας,
 ὧ βασιλεῦ, μέτροις, ὅποσα οὐκ ἂν τις διαριθμήσαιτο. ἡμεῖς
 10 δὲ τῇ φίλᾳ τῇ σῆ τὸ θαρσεῖν ἔχοντες, τοῦτο, ὅπερ ἐβούλου,
 διαπεπράγμεθα· ὃ δὲ τι προΐεσθαι τῶν ὑπαρχόντων βεβουλευ- P 547
 μένος κρείσσω παρὰ πολλῶν τοῦ πρὸς αὐτοῦ τετυχηκότος τῆς χάρι-
 τος τὸν προτερήσαντά τε καὶ γνώμη τὸ δῶρον αὐτονόμῳ ἐλόμενον
 οἶται εἶναι, ἣν μὴ ἐς τὸν κεκτημένον ἔβριζων, ἀλλὰ τῷ φίλῳ
 15 οἱ ἐς τὰ μάλιστα εἶναι θαρσῶν, τὴν τοῦ πράγματος ἕξιωσιν πε-
 ποιῆσθαι δοκεῖ, ὅπερ καὶ Γήπαισιν ἐς Ῥωμαίους τετύχηκεν εἶ-
 ναι. ὧν ἐνθυμουμένους ἡμᾶς μάλιστα μὲν κατὰ ζυμμηχικὸν αἰ-
 τοῦμεν ζῆν ἡμῖν ἐπὶ Λαγγοβάρδας ἵνα δυνάμει τῇ πάσῃ· εἰ δὲ
 μὴ, ἐκποδῶν ἀμφοτέροις στήνῃ. ταῦτα γὰρ βουλευόμενοι δέ-
 20 καιά τε ποιήσετε καὶ λίαν ἐπιτηδείως τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ.

2. πάντως] πάντα B. πάντες L. 4. τοῦ om. L a m. pr.
 5. πόλεων] πόλεως B, quae lectio ex L annotata est ad proximum
 πόλεων, ubi etiam H πόλεως. 13. αὐτονόμῳ] αὐτὸν ὁμοίως B.
 14. φίλος οἱ] φίλῳ σοι B. 18. ζῆν] εἶν L. 20. ποιήσετε]
 ποιήσετε HL, illud Scaliger et P.

om̄ est bellum in manibus, infirmitatis suae conscientia ab incepto re-
 tracti, vos adveniunt, idque agunt, ut pro ipsis Romani contra quam fas
 est, bellum suscipiant: cuius causam ex Sirmio aliisque nonnullis Daciae
 locis in nos conflatam fures hi proferunt. Atqui tot urbes adhuc totque
 provinciae supersunt Imperio tuo, ut nationes quaecumque, quibus partem eius
 aliquam incolendam des. Profecto Francis, Erulis, hisque ipsis Lango-
 bardis tot urbes tantasque regiones attribuisti, Imperator, ut inire nume-
 rum nemo possit. Nos vero amicitia tua freti, quod fieri volebas, egimus.
 Qui autem in animo habet rerum suarum partem profundere, illum, qui
 anteverterit atque ultro praeeperit beneficium, eo, in quem gratiam ipse
 contulerit, multo meliorem iudicat: si modo ille praesumpsisse rem vides-
 tur, non possessoris contemptu, sed amicitiae singularis fiducia: quo modo
 se Gspades in Romanos gesserunt. Quae cum vestris animis subiec-
 ritus, rogamus ut pro sociali iure Langobardos nobiscum viribus omnibus
 invadatis: vel certe a neutra stetis parte. Quo suscepto consilio, rem ee-
 quam ac Romano Imperio convenientissimam facietis.

- B** Καὶ Γήπαιδες μὲν τοσαῦτα εἶπον. βουλευσάμενος δὲ πάλ-
 λὰ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς αὐτοὺς μὲν ἀποπέμψασθαι ἀπράκτους
 ἔγνω, ὁμαχμίαν δὲ πρὸς Λαγγοβάρδας διώμοτον πεποιημένους
 πλέον αὐτοῖς ἢ ἐς μυρίους ἵππεῖς ἐπεμψεν, ὧν δὴ Κωνσταντι-
 νός τε καὶ Βούζης καὶ Ἀράτιος ἤρχον. Ξυτῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰωάν-
 νης, ὁ Βιτυλιανοῦ ἀδελφιδοῦς, προρορηθὲν αὐτῷ ἐκ βασιλέως,
 ἐπειδὴν τύχιστα διαμαχήσονται πρὸς τὸ Γηπαίδων ἔθνος, ἐν-
 θένδε σπονδῆ ἐς τὴν Ἰτυλίαν ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἴεσαι. ἐτύχησε
 γὰρ ἐξ Ἰτυλίας καὶ αὐτὸς ἦκων. ξύμμοχοι δὲ αὐτοῖς Ἔρουλοι
- C** πεντακόσιοι τε καὶ χίλιοι εἶποντο, ὧν ἄλλοι τε καὶ Φιλημοῦθ ἦρ-
 χον. οἱ γὰρ ἄλλοι ξύμπατες Ἔρουλοι ἐς τριαχιλίους ὄντες ξὺν
 τοῖς Γήπαισι ἐτειύχαστο, ἐπεὶ Ῥωμαίων ἀποστάντες οὐ πολλῶ
 ἔμπροσθεν ἔτυχον ἐξ αἰτίας ἧ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρρήθη.
 μοῖρα δὲ Ῥωμαίων τῶν παρὰ Λαγγοβάρδας ἐπὶ ξυμμαχίαν ἰόν-
 των Ἐροίλων τισὶ ξὺν Ἀόρδω τῷ τοῦ ἄρχοντος ἀδελφῷ ἔξαι-
 ναιως ἐντυγχάνουσι. μάχης τε καρτερῶς γενομένης νικῶσι Ῥω-
 μαῖοι, καὶ τὸν τε Ἀόρδον τῶν τε Ἐρούλων πολλοὺς ἔκτειναν.
 γνόντες δὲ Γήπαιδες ἄγχιστά πη εἶναι τὸν Ῥωμαίων στρατὸν, τὰ
 διάφορα εὐθὺς Λαγγοβάρδαῖς διέλυσαν, ἐς τε σπονδὰς οἱ βάφ-
- D** βαροὶ οὗτοι ξυνέβησαν ἀλλήλοις, ἀκόντων Ῥωμαίων. ταῦτα²⁰
 ἐπεὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἔμαθεν, ἐν πολλῇ ἀμηχανίᾳ ἐγένοντο.
 οὔτε γὰρ εἶτι ἐδύναντο πρὸσω ἰέναι οὔτε ἀναστρέφειν ὀπίσω εἶχον

4. αὐτοῖς] αὐτοὺς L a pr. m. 7. διαμαχήσονται] διαμαχήσο-
 ται L. 8. ἐς τὴν] ἐκ' L. 16. ἐντυγχάνουσι] ἐπιτυγχάνου-
 σι B. 21. ὁ Ῥωμαίων] ὁ om. L. *ibid.* ἐγένοντο] ἐγένε-
 το Reg.

Eiusmodi fuit Gepaedum oratio: quos Iustinianus Augustus post lo-
 gam deliberationem remisit irritos, ac iurato cum Langobardis foedere,
 his misit equitum plus decem millia, ducibus Constantiano, Buze, atque
 Aratio; quibus Iovannes Vitaliani ex sorore nepos sese adiunxit; cum Im-
 perator huic praecepisset, ut facto cum Gepaedibus praelio, statim cum
 suis inde in Italiam, unde venerat, proficisci maturaret. Eos sequeban-
 tur Eruli foederati mille quingenti, quibus praeter alios Philemuthus
 praeerat. Nam caeteri omnes Eruli, ad tria millia, cum Gepaedibus
 coierant, a Romanis non ita pridem defectione seiuncti eam ob causam,
 quam supra commemoravi. Tunc pars Romanorum socia arma Lango-
 bardis ferentium, in Erulorum catervam et Aordum Regis fratrem inopi-
 nato incidit. Fervido commisso certamine vincunt Romani, et cum Era-
 lils multis Aordum ipsam conficiunt. Simul cognoverunt Gepaedes Ro-
 manorum exercitum appropinquare, dirempta cum Langobardis custo-
 dia, pacem pepigerunt, invidis Romanis. Quorum exercitus, ea re in-
 tellecta, laborare plurimum coepit. Iam enim nec progredi poterant,

δειμαίνοντες οἱ στρατηγοὶ μὴ Γήπαιδές τε καὶ Ἐρωλοὶ ξυνη καταθέοντες τὴν Ἰλλυριῶν ληίσωνται χώραν. αὐτοῦ γοῦν μείναντες ἐς βασιλέα τὰ παρόντα σφίσιν ἀνήνεγκαν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράσσετο τῆδε. ἐγὼ δὲ ὄθιν τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιοῦσά-
5 μην ἐπάνειμι.

λέ'. Βελισάριος μὲν τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον οὐδενὶ κόσμῳ P 548
ἦει, γῆς μὲν τῆς Ἰταλῶν πενταετὲς οὐδαμῆ ἀποβάς, οὐδὲ πη
ὁδῶ ἵεναι ἐνταῦθα ἰσχύσας, ἀλλὰ φυγῆ κεκρομμμένη ἰχόμενος
πάντα τοῦτον τὸν χρόνον, ἕκ τε ὀχυρώματος ἀεὶ ἐπιθυλασίου
10 τινὸς ἐς ἄλλο ἐπὶ τῆς παραλλίας ὀχύρωμα διηνεκῶς ναυτιλλόμενος.
καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀδείστερον τοὺς πολεμίους τετεύχκε Ῥώμην τε
αὐτὴν ἀνδραποδίσαι καὶ ἄλλα ὡς εἰπεῖν ἄπυντα. τότε δὲ καὶ
Περυσίαν πόλιν, ἣ πρώτη ἐν Τούσκοις οὖσα ἐτίγγανε, πικρό-
15 ἄκρας εὐάλω. ἐς Βυζάντιον δὲ ἀφικόμενος διατριβὴν τὸ λοιπὸν
ἐνταῦθα εἶχε, πλούτου μὲν ἐξουσίαν περιβεβλημένος πολλῆν,
εὐτυχήμασι δὲ τοῖς ἐμπροσθεν αὐτῷ ξυμβεβηκόσιν ἀπόβλεπτος
ᾧν, ἄπερ οἱ πρότερον ἢ ἐς Λιβύην ἐστράτευσε ξυμβόλῳ προὔ-
λεγέ τιτι οὐκ ἀφανεῖ τὸ δαιμόνιον. ὁ δὲ ξέμβολος ἐγένετο ὧδε.
20 ἦν τις Βελισαρίῳ κληρὸς ἐν Βυζαντίων τῷ προαπτείῳ, ὃ δὴ παν-
τείχιον μὲν ὀνομάζεται, καίτιαι δὲ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ. ἐν- C

1. ξυνη om. BL. Fortasse ξυγκαταθέοντες. 2. λη(σονται) λη-
σονται L. δηλήσονται H. 7. ἦει L. ἴει P. *ibid.* ἀποβάς L,
quod expressit Pers. Vulgo ἐπιβάς. *ibid.* οὐδὲ πη] οὐδὲ γὰρ
πη H. 8. ἰσχύσας] ἰσχύσε H. 10. διηνεκῶς] διηνεκῆς L.
12. αὐτὴν om. L. 18. ἐστράτευσε L. ἐστρατεύσασαι H. ἐνστρα-
τεύσασαι P. 19. ἐγένετο] ἐλέγετο H: illud Hm. 20. προαστείῳ]
προαστίῳ L. *ibid.* παντείχιον] παντόχιον Reg.

nec regredi audebant Duces, veriti ne Gepaedes Erulique facta simul incursione, Illyricum popularentur. Quare ibi consistentes. Imperatori, quo loci res deducta esset, significarunt. Atque haec quidem illic sic acta sunt: ego vero orationem eo revoco, unde digressa est.

35. Belisarius Byzantium indecore profectus est: cum Italia quin-
quennio sic fuisset exclusus, ut nequivisset certis itineribus progredi;
sed toto hoc tempore fugitans clanculum, et ab uno maritimo praesidio
ad aliud navigans, oram continenter legisset: unde factum, ut liberius
hostes Romae ipsam caeteraque omnia subegerint. Tunc et Perusiam,
urbem Tusciae principem, dira obsidione cinctam reliquit: quae, dum
ille esset in via, vi capta est. Cum pervenisset Byzantium, ibi dein-
ceps mansit, divitiis affluens, rebusque illustris antea feliciter gestis:
causae prosperitatis non obscurum a Deo omen acceperat, priusquam ex-
peditionem Africanam susciperet. Sic autem contigit omen illud. In By-
zanti suburbis habebat haerodium Belisarius: Pantichium id vocant, si-

H 308 ταῦθα δὴ γινώσκων ἔμπροσθεν ἢ ἔμελλε Βελισάριος ἐπὶ τῆ Γελίμερα καὶ Λιβύην ἐξηγήσασθαι τῷ Ῥωμαίων στρατῷ, ἐνδελεχέστατα πλῆθειν οἱ τὰς ἀμπέλους ξυνέβη. οἴνου τε οὗ ἐνθένδε γεγονὸς ἔτυχε πίθων οἱ θεράποντες ἐμπλησάμενοι μέγα τι χρῆμα, καὶ αὐτῶν τὰ μὲν ἔνευθεν κατορούξαντες, τὰ δὲ ὑπερθεῖν πηλῷ ἐς τὸ ἀκριβές ἐπιβύσαντες, ἐν τῷ οἴνῳ κατέθεντο. μῆσι δὲ ὅκτω ὕστερον ἐν πίθοις τισὶν ἀναβράζων ὁ οἶνος διεσπάσατο μὲν τὸν πηλὸν ὑπερ ἐπέφρακτο αὐτῶν ἕκαστος, ὑπερβλήσας δὲ καὶ ρεύσας πολλὸς ἐς τοσόνδε γῆν τὴν ἐχομένην ἐπέκλυσε ὥστε καὶ τέλμα ἐν τούτῳ τῷ ἐδάφει ἐργάσασθαι μέγα. ὅπερ ἐπεὶ οἱ θεράποντες εἶδον, ἐν θάμβει μεγάλῳ γενόμενοι πολλοὺς μὲν ἐνθένδε ἀμφορέας ἐμπλήσασθαι ἔσχον, αὐτοὶ δὲ τούτους δὴ τοὺς πίθους τῷ πηλῷ ἀποφράξαντες τὰ παρόντα ἐν σιωπῇ εἶχον. ἐπεὶ δὲ τοῦτο πολλάκις ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον γεγονὸς εἶδον, αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τὸν πεκτημένον τὸ πρῶμα ἤγον, ὁ δὲ τῶν ἐπιτηδείων πολλοὺς ἐνταῦθα ἀγείρας ὑπέδειξε τὰ ποιούμενα· ὅπερ τῷ ξυμβόλῳ τεκμηριούμενοι ταύτῃ τῇ οἰκίᾳ μεγάλα προὔλεγον ἀγαθὰ ἔσεσθαι.

Ταῦτα μὲν οὖν τῆδε Βελισαριῷ ἐχώρησε. Βυζιλίος δὲ, ὁ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς, ξὺν Ἰταλοῖς τοῖς ἐνταῦθα τρηκιδεῖ παρῶσι, πολλοῖς τε καὶ λογιμωτάτοις ἐς ἄγαν οὖσιν, οὐκέτι ἀνίει, ἀλλ' ἐχρηζε βασιλέως Ἰταλίας μεταποιεῖσθαι δυνάμει τῇ πόσῃ.

2. ἐξηγήσασθαι] ἐξηγήσασθαι L. 4. θεράποντες] θεράποντες Reg. 7. ἀναβράζων Reg. ἀναβράσσων P. 16. ὑπέδειξε] ἐπέδειξε L. 17. καὶ ταύτῃ τῇ οἰκίᾳ] ἐς ταύτην δὴ τὴν οἰκίαν L, quo auctore καὶ ante ταύτην lectum delevi. „ταύτῃ τῇ οἰκίᾳ] Reg. ἐς ταύτην τὴν οἰκίαν.“ MALT. 21. βασιλέως] βελισάριου H: illud Hm.

tumque est in adversa continente. Hic, paulo ante quam Belisarius adversus Gelimerem copias Romanas in Africam duceret, uvis exuberantibus ipsius vites. Ac visio, quod hinc provenit, cum famuli cados quamplurimos implesset, eos in cella reposuerunt, inferiori parte defossa humi, superiori accuratissime obducta luto. Octo post mensibus, vinum in cadis aliquot fervens, lutum, quo quisque munitus erat, convulsit, restigansque ac large fluens, solum adiacens sic inundavit, ut in eo magnum lacum effecit. Quo viso obstupescit famuli, multas inde impleverunt amphoras, ac denuo obturatis luto iisdem dolis, nihil enuntiarunt. Quod cum subinde saepius factum vidissent, significarunt domino. Is vero non paucis, quibus familiarius utebatur, eo convocatis, rem ostendit: qui omen interpretantes, illi domui bona ingentia praedixerunt.

Ita quidem cesserunt haec Belisario. Vigilius vero Pontifex Romanus, cum Italiam, qui ibi tunc aderant et plurimi et nobilissimi, non absistebat Imperatorem urgere, ut viribus omnibus Italiam sibi vindicaret.

μάλιστα δὲ πάντων αὐτὸν Γόθιγος ἐνῆγε, πατρίκιος ἀνὴρ, ἐς τῶν ὑπάτων τὸν δόξρον ἀναβεβηκῶς πολλῶ πρότερον· ἐπει καὶ αὐτὸς τούτων δὴ ἔνεκεν ἐς Βυζάντιον ἀφικόμενος ἔτυχεν ἔναγχος. βασιλεὺς δὲ Ἰταλίας μὲν ἐπηγγέλλετο προνοήσειν αὐτὸς, ἀμφὶ δὲ 5 τὰ Χριστιανῶν δόγματα ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον διατριβῆν εἶχεν, εὖ διαθέσθαι τὰ ἐν σφίσι ἀπιλεγόμενα σπουδάζων τε καὶ διατεινόμενος μάλιστα. ταῦτα μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἐπράσσετο. ἐτύγχανε δὲ Ἰλδίγης Λαγγοβαρδῆς ἀνὴρ ἐς Γήπαιδας φεύγων ἐξ αἰτίας τοιαύδε. ἠνίκα Λαγγοβαρδῶν Οὐάκης ἦρχεν, ἦν τίς οἱ ἀνεπιδός B 10 Ῥισιοῦλφος ὄνομα, ὃν δὴ ὁ νόμος, ἐπειδὴν Οὐάκης τελευτήσειεν, ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐκάλει. προνοήσας οὖν Οὐάκης ὅπως εἰς τὸν παῖδα τὸν αὐτοῦ ἢ ἀρχὴ ἔγοιτο, ἔγκλημα Ῥισιοῦλφον ἐπενεγκῶν αἰτίαν οὐκ ἔχων φηγῆ τὸν ἄνθρωπον ἐξημίωσεν. ὃς δὴ ἐξ ἡθῶν ἀναστὰς τῶν πατρίων ζῆν ὀλλγοῖς τισὶν ἐς τοὺς Οὐάρκους αὐτίκα 15 φεύγει, παιδῶν οἱ ἀπολειμμένων ἐνταῦθα δυοῖν. χορήμασι δὲ Οὐάκης τοὺς βαρβάρους τούτους ἀνέπεισε τὸν Ῥισιοῦλφον κτεῖναι. τῶν δὲ Ῥισιοῦλφου παιδῶν ὁ μὲν εἰς ἐτελεύτησε νόσω, ὁ δὲ δὴ ἕτερος, Ἰλδίγης ὄνομα, ἐς Σκλαβηνοὺς φεύγει. οὐ πολλῶ μὲν οὖν ὕστερον ὁ μὲν Οὐάκης νοσήσας ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, 20 ἐς δὲ τὸν Οὐάλδαρον, τὸν Οὐάκου υἱὸν, ἢ Λαγγοβαρδῶν ἦλ-

1. Γόθιγος L. καὶ Γόθιγος P. 8. Ἰλδίγης ex Pers. correxi. Ἰλδίγος P, quod om. HL. *ibid.* Λαγγοβαρδῆς] λαγγοβαρδος H: illud Hm. Et sic infra saepius in his formis variatur. 9. Οὐάκης] οὐάκης H hic et infra. *ibid.* οἱ om. L. 10. ἐπειδὴν] ἐπιβῆναι ἐπειδὴν H. ἐπιβῆναι ἂν L. *ibid.* Οὐάκης — οὖν om. L. 12. τὸν αὐτοῦ] τὸν om. L. 14. Οὐάρκους] οὐάρκας Reg. οὐράκας L. 15. δυοῖν] δυεῖν L. 16. τὸν Ῥ. κτεῖναι om. L. 18. Ἰλδίγης Reg. et Pers. Ἰλδίγος P. λιγίγος H. 20. τὸν om. L. *ibid.* Οὐάλδαρον L. Vulgo Οὐάλδαλον. *Baldarwa* Pers.

In primis stimulabat ipsum Gothigus, Patricius ac iamdiu Consularis, qui nuper eius rei causa Byzantium venerat. At Imperator, se Italiam prospecturum pollicitus, in Christianorum dogmata maximam temporis partem conferebat, tollendis eorum controversiis intentissimus. Haec agebantur Byzantii, cum Ildiagus natione Langobardus ad Gepaedes se recepit, ob eiusmodi causam. Quo tempore Langobardis Vacas imperabat, nepotem habebat, nomine Risiulfum, quem lex ad regnum vocabat, postquam ex vita Vacas migrasset. Vacas autem id provide curans, ut filio suo principatum relinqueret, Risiulfum, falsi criminis reum actum, exilio multavit. Statim ille ex patria ad Varnos cum paucis profugit, relictis ibi duobus filiis. Hos Barbaros pecunia Vacas ad Risiulfi caedem perpellit. Filiorum Risiulfi alter morbo extinguitur, alter, cui nomen Ildiagus, ad Sciaenos evadit. Haud multo post morbo obiit Vacas, ac Langobardorum principatus Valdaro obvenit, Vacas filio: cui

- C **Θεν ἀρχή.** ζ δὴ παιδί κομιδῇ ὄντι ἐπίτροπος καταστάς *Αὐδουίν* τὴν ἀρχὴν διωκεῖτο. *δυναμίει* τε πολλῇ ἀπ' αὐτοῦ χρώμενος αὐτὸς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐς μακρὰν ἔσχε, τοῦ παιδὸς τούτου νόσω αὐτικά ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος. ἤνικα τοίνυν Γήπαισι τε καὶ *Λαγγοβάρδαις* ὁ πόλεμος κατέστη, ὡσπερ μοι εἴρηται, *Ἰλδίγης* εὐθὺς *Λαγγοβαρδῶν* τοὺς οἱ ἐπισπομένους καὶ *Σκλαβηῶν* πολλοὺς ἐπαγόμενος ἐς *Γήπαιδας* ἦλθε, καὶ αὐτὸν *Γήπαιδες* κατάξιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐλπίδα εἶχον. *γενομένων* δὲ τῶν ἐν τῷ παρόντι πρὸς *Λαγγοβάρδας* σπονδῶν ὁ μὲν *Αὐδουίν* τὸν *Ἰλδίγη* εὐθὺς ἄτε πρὸς φίλων ἐξήτειτο *Γηπαίδων*, οἱ δὲ τὸν μὲν ἀνθρω-
D **πον** ἐκδοῦναι οὐδ' αὖ μὴ ἔγνωσαν, ἐκέλευον δὲ αὐτὸν ἐνθένδε ἀπαλαγέντα ὅποι βούλοιο διωσώζεσθαι. καὶ ὅς μελλήσει μηδεμιᾶ ξύν τε τοῖς ἐπομένοις καὶ *Γηπαίδων* τισὶν ἐθειλοσίοις ἐς *Σκλαβηνοὺς* αὐθις ἀφίκετο. ἐνθεν τε ἀναστάς παρὰ *Τωτίλαν* τε καὶ *Γότθους* ἦει, στρατεύματα οὐχ ἦσσαν ἢ ἐς ἑξακισχιλίους ξύν αὐτῷ
V 168 **ἔχων**, ἐς τε *Βενετίας* ἀφικόμενος *Ῥωμαίοις* τισὶν ὑπαντήσασιν, ὃν *Λάζαρος* ἠγεῖτο, ἐς χεῖρας ἦλθε, τρεψύμενός τε αὐτοὺς πολλοὺς ἔκτεινεν. οὐ μέντοι *Γότθοις* ξυνέμιξεν, ἀλλ' *Ἰστρον* ποταμὸν διαβάς αὐθις ἐς *Σκλαβηνοὺς* ἀπεχώρησεν.

5. μοι om. L. *ibid.* *Ἰλδίγης* L. Vulgo *Ἰλδίγος*. 7. αὐτῶν] αὐτῶν L. *ibid.* κατάξιν] κατατάξιν Reg. κατὰ τάξιν L.
8. τῶν] αὐτῶν L. 9. *Ἰλδίγη* L. *Ἰλδίγον* P. 12. διασώζεσθαι] διασώσασθαι L. *ibid.* μηδεμιᾶ] οὐδεμιᾶ Hm.
13. *Σκλαβηνοὺς*] *σκλαβήτους* Reg. Sic etiam L hic et alibi saepe.
14. ἐνθεν τε] ἐνθένδε L. 15. ἦει] Vulgo ἔει. *ibid.* οὐχ] οὐδὲν H. οὐχ Hm. 16. ὑπαντήσασιν] ὑπαντήσας Reg!

admodum p̄iero tutor adhibitus Auduinus, regnum administrabat. Hinc multa auctus potentia, brevi ipse regnum obtinuit, cum puerum repente morbus oppressisset. Nato demum, ut dixi, bello Gepaedes inter se Langebardos, protinus Ildisgus cum Langobardis, qui se ipsi adiungerant, ac numerosa Sclavenorum manu ad Gepaedes se contulit. Ac sperabant Gepaedes fore ut illum in regnum inducerent. Iam vero facta eum Langobardis pace, extemplo Auduinus a Gepaedibus, tanquam amicis, Ildisgum repetiit. Hi tradere nolentes hominem, hortati sunt, ut inde quocunq̄ue vellet evaderet. Nulla is interposita mora cum suis ac nonnullis Gepaedibus voluntariis, sese ad Sclavenos retulit. Hinc profectus, Totilam Gotthosque adire instituit, armatorum non minus sex millia secum habens. Agrum ingressus Venetam, cum obvia Romanorum manu, quam Lazarus ducebat, conflixit, eaque in fugam acta, multos occidit. Nec tamen se admiscuit Gotthis; sed iterum transito Istro flumine, ad Solavenos concessit.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράσσετο τῆδε ἤπερ μοι εἴρηται, ἐν τούτῳ τῶν τις Βελισαρίου δορυφόρων, Ἰλαοῦφ ὄνομα, βάρβαρος γένος, θυμοειδής τε καὶ δραστήριος, ὃς δὴ ἐν Ἰταλίᾳ ληφθεὶς ἔτυχε, Τωτίλα τε καὶ Γότθοις προσεχώρησεν εὐδενὶ λόγῳ. καὶ P 550
H 309
 6 αὐτὸν ὁ Τωτίλας εὐθὺς ξὺν στρατῷ, πολλῶν καὶ ναυσὶν ἔπεμψεν ἐς τὰ ἐπὶ Δαλματίας χωρία. ὃς δὴ ἐν χωρίῳ Μονικούρῳ καλουμένῳ γενόμενος, ὅπερ ἐπιθαλάσσιον ἄγχιστά πη Σαλώνων ἐστὶ, τὰ μὲν πρῶτα ξυνέμιξε τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις, ἄτε Ῥωμαῖός τε ὢν καὶ Βελισαρίῳ προσήκων, ἔπειτα δὲ αὐτός τε τὸ ξίφος ἀρά-
 10 μενός καὶ τοῖς ἐπισπομένοις ἐγκελευσόμενος ἐξαπινάλως ἅπαντας ἔκτεινε. ληισάμενός τε τὰ χρήματα ἅπαντα ἐνθένδε μὲν ἀπιῶν ὄψατο, ἐπέσκηψε δὲ καὶ ἄλλῳ ἐν τῇ παραλίᾳ κειμένῳ χωρίῳ, ὅπερ Λαυρεάτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. οὗ δὴ ἐπιβάς τοὺς παραπε- B
 15 τρωκότας ἀνήρει. ἄπερ ἐπεὶ Κλαυδιανὸς ἔγνω, ὅπερ τότε Σα-
 15 λώνων ἦρχε, στρατεύμα διὰ τῶν καλουμένων δρομώνων ἐπ' αὐτὸν ἔπεμψεν. οἷ δὴ ἐπεὶ ἐν Λαυρεάτῃ ἐγένοντο, τοῖς πολεμοῖς ἐς χεῖρας ἤλθον. παρὰ πολὺ τε ἤσσηθέντες τῇ μάχῃ ἔφυγον ὅπη ἐκάστῳ δυνατὰ γέγονε, τοὺς δρομῶνας ἐν τῷ λιμένι ἀπολιπόντες. οὗ δὴ καὶ τὰ ἄλλα πλοῖα ἐμπλεα σίτου τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτη-
 20 δείων ὄντα ἐτύγγανεν. ἄπερ ἅπαντα Ἰλαοῦφ τε καὶ Γότθοι ἐλόνη-
 20 τες κτείναντες τε τοὺς ἐν ποσὶν ἅπαντας καὶ τὰ χρήματα ληισά-
 20 μνοι παρὰ Τωτίλαν ἤλθον. καὶ ὁ χειμὼν ἔληγε, καὶ τέταρτον

1. μοι om. L. 6. Μονικούρῳ] μονηκούρῳ H: illud Hm.
 8. ξυνέμιξε] ξυνέμιγα Reg. 10. ἐπισπομένοις Reg. ἐπεπομέ-
 νοις P. 11. ἅπαντα] πάντα L. ibid. μὲν ἀπιῶν om. L.
 13. ἐπιβάς] ἀποβάς L. 15. διὰ] ἐπὶ Reg. ibid. αὐτὸν]
 αὐτῷ Reg. 21. κτείναντες] κτείνοντες L.

Dum haec ita fiunt, ut dixi, interea Ilafus, armiger Belisarii, genere Barbarus, animosus vir atque impiger, qui in Italia captus remanserat, ad Totilam et Gotthos temere descendit. Confestim ipsum Totilas cum multis copiis navibusque in Dalmatiam misit. Ille Muicurum (locus est maritimus ac proximus Salonis) delatus, primum quidem ad incolas se applicuit, gerens se pro Romano ac domestico Belisarii. Dein vero ense districto, hortatus socios, repente internecionem fecit, atque opibus direptis omnibus, illinc abscessit. Locum alium, quem Laureatam Romani vocant, in maris littore situm aggressus est, eoque facta excensione, quos habuit obvios de medio sustulit. De his certior factus, qui tunc Salonis praeerat, Claudianus, copias in dromones, quos appellant, impositas, adversus illum misit: quae Laureatam devectae, manum conseruerunt cum hostibus. Quibus claram adeptis pugna victoriam, proripuit se quisque quo potuit, relictis in portu dromonibus: ubi et aliae naves erant frumento caeterisque cibariis plenae: quas omnes cum Ilafus et Gotthi cepissent, obviis quibusque caesis, ablataque pe-

καὶ δέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπος ξυγγραφε.

- C λς'. Μετὰ δὲ Τωτίλας ἦσαν ἐπὶ Ῥώμην τὸ στράτευμα ἦγε, καὶ ἐγκαθεζόμενος ἐς πολιορκίαν καθίστατο. ἐτύγχανε δὲ Βελισάριος τρισχιλίους ἀριστίνδην ἀπολεξάμενος. οὐσπερ ἐπὶ τῷ 5 Ῥώμης φυλακτηρίῳ καταστησάμενος Διογένην αὐτοῖς ἄρχοντα, τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ ἕνα, ἐπέστησεν, ἄνδρα ξυνητόν τε διαφερόντως καὶ ἀγαθὸν τὰ πολέμια. διὸ δὴ χρόνον μῆκος τῆ προσεδρεία ταύτῃ ἐτρίβετο. οἳ τε γὰρ πολιορκούμενοι ἀρετῆς περιουσίᾳ πρὸς ἅπαντα τὸν Γότθων στρατὸν ἀξιόμαχοι ὄντες 10
- D ἐφαίνοντο καὶ Διογένης ἕξ τε τὸ ἀκριβὲς ἐχρήτο τῇ φυλακῇ ὡς μή τις κακουργήσων ἐπὶ τὸ τεῖχος ἴοι καὶ πανταχόθι τῆς πόλεως σῆτον ἐντὸς τοῦ περιβόλου σπείρας ἐνδεῖν σφίσι τὰ ἐπιτήδεια ὡς ἦκιστα ἐποίη. πολλάκις δὲ οἱ βάρβαροι τειχομαχιῶν ἐγχειρήσαντες καὶ τοῦ περιβόλου ἀποπειράσασθαι ἀπεκρούσθησαν, ἀρετῇ 15 σφῶς ἀπωσαμένων ἐνθένδε Ῥωμαίων. τοῦ μέντοι πόρτου κρατήσαντες Ῥώμην κατὰ κράτος ἐπολιόρκουν. ταῦτα μὲν οὖν ἐφ' P 551 ρετο τῆδε. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἐπειδὴ Βελισάριον ἐς Βυζάντιον ἦκοντα εἶδεν, ἄρχοντα πέμπειν ξὺν στρατῷ ἄλλον ἐπὶ Γότθους τε διανοεῖτο καὶ Τωτίλαν. καὶ εἰ μὲν ἐπιτελῆ ταύτην 20 δὴ ἐπεποιήκει τὴν ἔννοιαν, οἴμαι ἂν, Ῥώμης μὲν ἔτι ὑπ' αὐτῷ οὐσῆς, σεωσμένων δὲ οἱ τῶν ἐνταῦθα στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἐκ Βυζαντίου ἐπιβεβοηθηκόσιν ἀναμίγνυσθαι δυναμένων, περιέσει-

4. ἐς] εἰς L. 5. ἀριστίνδην] ἀριστείνδην H. Correctum in Hm. 11. ἐχρήτο τῇ φυλακῇ] τῇ φυλακῇ ἐχρήτο L. 12. [οἱ] Vulgo ἑγ.

cunia, Totilam convenerunt. Exit hiems, unaque annus decimus quartus istius belli, quod Procopius scripsit.

36. Deinde copias omnes Romam Totilas duxit, castrisque positus obsidionem capessit. Fortissimorum militum tria millia delegerat Belisarius, iisque commissa Romae custodia, Diogenem, e stipulatoribus suis unum, virum prudentia ac bellica virtute praestantem, praefecerat. Quare longius obsidio protracta est: cum et obsessos ingens animus universo Gotthorum exercitui pares videretur efficere, et Diogenem accerrimis custodiis uteretur, ne quis ad moenia subiret infestus, satoque abvis intra urbis muros frumento, annonae penuriam prohiberet. Saepo Barbari, tentata murorum oppugnatione, cessere retro, Romanis inde illos arcentibus virtute sua. Capto tandem Portu, Roma vehementius urgeri coepit. Haec ibi fiebant. Iustinianus vero Augustus, ut Belisarium reducem Byzantium vidit, Ducem alium adversus Gotthos ac Totilam cum exercitu mittere constituit. Quod consilium si executus esset, bello, ut equidem sentio, vicisset hostem; cum adhuc Romam haberet in sua ditioe, et incolume illius urbis praesidium missis Byzantio auxiliis

σθαι τῶν ἐναντίων αὐτὸν τῷ πολέμῳ. νῦν δὲ τὰ μὲν πρῶτα
 Λιβέριον ἀπολεξάμενος, ἄνδρα τῶν ἐκ Ῥώμης πατρικίων, ἐν
 παρασκευῇ ἐκέλευε γενέσθαι, μετὰ δὲ ἀσχολίας οἱ ἴσως ἐπιγενο-
 μένης ἐτέρας τινὸς τὴν προθυμίαν κατέπανσε.

5 Χρόνου δὲ τῇ Ῥώμῃ πολιορκία τριβέντος πολλοῦ, τῶν τι- B
 νες Ἰσαύρων, οἱ ἄμφι πύλην, ἣ Παύλου τοῦ ἀποστόλου ἐπιώνυ-
 μός ἐστι, φυλακὴν εἶχον, (ἅμα μὲν ἐπικαλοῦντες ἐνιαυτῶν πολ-
 λῶν οὐδὲν πρὸς βασιλέως σφίσι διδόνθαι, ἅμα δὲ καὶ Ἰσαύρους
 ὁρῶντες τοὺς παραδόντας Ῥώμην τὰ πρότερα Γότθοις, κεκομ- V 169
 10 ψευμένους ἐπὶ μεγάλων τινῶν χρημάτων ὄγκῳ) Τωτίλα λαθραϊώ-
 τατα ἐς λόγους ἐλθόντες ὠμολόγησαν τὴν πόλιν ἐνδώσειν, τακτὴ
 τε ξυνέκειτο ἡμέρα τῇ πράξει. καὶ ἐπεὶ πυρὴν ἢ κυρῖα, Τωτί-
 λας μηχανᾷται τοιάδε. ἐς ποταμὸν Τίβεριν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν
 νυκτῶν φυλακῇ δύο μικρὰ πλοῖα καθῆκεν, ἄνδρας ἐνταῦθα χρη-
 15 σθαι ταῖς σάλπιγξιν ἐπισταμένους ἐνθάμενος. οἷς δὴ ἐπέστελλε
 διὰ μὲν τοῦ Τιβερίδος ἐρέσοντιος ἐπίπροσθεν ἵεναι, ἐπειδὴν δὲ
 τοῦ περιβύλου ἄγχιστα ἴκωνται, ταῖς σάλπιγξιν ἐνταῦθα ἠχεῖν
 20 δυνάμει τῇ πύσῃ. αὐτὸς δὲ τὸν Γότθων στρατὸν ἄγχιστα πύ- C
 λης τῆς εἰρημένης, ἣ Παύλου τοῦ ἀποστόλου ἐπιώνυμός ἐστι,
 λανθάνων τοὺς πολεμίους ἐν παρασκευῇ εἶχε. λογιζάμενός τε ὡς
 μή τινες τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἕτε ἐν σκότῳ, διαλαθόντες ἐκ
 τῆς πόλεως διυδρᾶναι οἶοί τε ὧσιν ἐς Κεντουκέλλας, ἐπεὶ ὀχύ- H 310
 ρωμα ἕτερον τῶν τῆδε χωρίων οὐδαμῇ σφίσι ἐλλείπειτο, ἀνδρῶν

5. δὲ τῇ] δὲ οὗ τῶν L. δὲ οὕτω ἐν Lm. 6. οὗ om. L.
 14. μικρὰ πλοῖα] πλοῖα μικρὰ L. 17. ἴκωνται] ἴκονται P.
 ἴκωσι Hm. ἴκωσι L. 22. ἐς Κεντουκέλλας om. L.

misceri posset. Nunc autem delecto primum Liberio Patricio Romano iniunxit, ut praesto esset: deinde, negotio forte suborto aliquo, egre-
 giam voluntatem deposuit.

Obsidio Romae ducta longius fuerat, cum Isauri quidam, custodes portae, quae Pauli Apostoli nomine insignis est, expostulantes, nihil sibi per annos plures ab Imperatore datum, atque eodem videntes tempore Isauros, qui Romam Gothis ante prodiderant, magnis opibus gloriosos; Totilae in clandestino colloquio promittunt urbem se tradituros, ac tempus rei peragenda constituant. Cum dicta dies affuit, sic fraudem instruxit Totilas. Prima noctis vigilia, in fluvium Tiberim navigiola duo induxit, cum totidem tubicinibus; quibus praecepit, ut remis transmissis Tiberi, sub moenibus quoad possent clangerent. Ipse Gotthorum exercitum ad portam, quam Pauli Apostoli nomine insignem esse dixi, nihil hoste persentiente, disposuit: ac praecavens, ne qua pars Romani praesidii noctis beneficio clam ex urbe se reciperet Centumcellas, cum in locis circumiacentibus alia nulla munitio Romanis esset reliqua, viam,

Procopius II.

28

μαχίμων ἐνέδραις τισὶ προλοχθεῖν ἔγνω τὴν ἐνταῦθα ὁδὸν φέρουσαν, οἷς δὴ ἐπήγγειλε τοὺς φεύγοντας διαχερῆσασθαι. οἱ μὲν οὖν ἐν τοῖς πλοίοις ὄντες, ἐπεὶ τῆς πόλεως ἀγχοῦ ἐγένοντο, ἐχρῶντο ἤδη κατὰ τὰ σπείλαι ἐπιγγεγμένα ταῖς σάλπιγγι. Ῥωμαῖοι δὲ καταπλαγέντες ἐς μέγα τε δέος καὶ θόρυβον καταστάν-
 D τες Ἐξαπρωαίως ἀπολιπόντες οὐδενὶ λόγῳ τὰ σφέτερα ἕκαστοι φυλακτήρια ἐβοήθουν ἐνταῦθα δρόμῳ, τὴν ἐπιβουλήν ἐς τὸ ἐκεῖνη τεῖχος εἶναι οἰόμενοι. μόνοι τε οἱ προδιδόντες Ἰσαυροὶ ἐπὶ τῇ αὐτῶν φυλακῇ μέναντες τὰς τε πύλας κατ' ἔξουσίαν ἀνέφρον καὶ τῇ πόλει τοὺς πολεμίους ἐδέξαντο. καὶ πολὺς μὲν ἐνταῦθα τῶν 10 παραπεπτωκότων γεγένηται φόνος, πολλοὶ δὲ φεύγοντες δι' ἐτέρων πυλῶν ᾤχοντο, οἱ δὲ τὴν ἐπὶ Κεντουκίλλυς ἰόντες ὑπὸ τε τοῖς ἐνεδρεύουσι γεγόμενοι διεφθάρησαν. ὀλίγοι μὲντοι αὐτῶν διέφυγον μόλις, ἐν οἷς καὶ Διογένην πληγέντα φασὶ διασεσῶσθαι.

Ἦν δέ τις ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ Παῦλος μὲν ὄνομα, Κί-
 λιξ δὲ γένος, ὃς τὰ μὲν πρῶτα ἐφειστήκει τῇ Βελισαρίου οἰκίᾳ,
 P 552 ὕστερον δὲ καταλόγου ἰππικοῦ ἄρχων ἔς τε Ἰταλίαν ἐστράτευσε καὶ ζὸν τῷ Διογένει ἐπὶ τῷ Ῥώμης φυλακτηρίῳ ἐτέτακτο. οὗτος ὁ Παῦλος, ἀλσικομένης τότε τῆς πόλεως, ζὸν ἰππεῦσι τετρακοσίοις ἔς τε τὸν Ἀδριανοῦ τάφον ἀνέδραμε καὶ τὴν γέφυραν ἔσχε 20 τὴν ἐς Πέτρον τοῦ ἀποστόλου τὸν νεῶν φέρουσαν. τοῦ δὲ Γότθων στρατοῦ, ὄρθρον τε ὄντος καὶ μέλλοντός τι ὑποφαίνειν ἡμέρας, τούτοις δὴ τοῖς ἀνδράσιν ἐς χεῖρας ἐλθόντος, ἐνταῦθα Ῥω-

2. οἷς] διὸ Reg.   *ibid.* ἐπήγγειλε] ἐπήγγειλλε L.   3. ἀγχοῦ] ἄγγιστα L.   6. ἕκαστοι om. L.   8. τῇ — φυλακῇ] τῆς — φυλακῆς L.   10. ἐνταῦθα τῶν παρ.] τῶν παρ. ἐνταῦθα L.   14. οἷς καὶ Reg. τοῖς P.   21. τὸν νεῶν] τὸν om. L.   23. Ῥωμαῖοι om. L.

quae eo ducit, valida caetera insedit, iussa fugientes conficere. Ergo qui in lintribus erant, cum ad urbem accessissent, ex praescripto tubas inflarunt. Attoniti Romani trepidare metu ac tumultuari, temere de sua quisque statione decedere, et accurrere illuc auxilio, eam tentari ratū murorum partem. Soli Isauri proditores, in statione manentes, porta libere patefacta, in urbem hostes accipiunt. Obviorum ibi multa fit caedes: multi aliis portis diffugiunt; ac dum Centumcellas properant, in insidias dilapsi caeduntur. Hinc pauci vix evasere: inter quos Diogenes effugisse saucius dicitur.

Erat in turmis Romanis Paulus, natione Cilix, qui primum domui praefuerat Belisarii; deinde turmae equitum dux, expeditionem secutus Italicam, praesidio Romano praepositus cum Diogene fuerat. Hic Paulus, tum capta urbe, cum equitibus cō. cursu ad molem Adriani sese recepit, et pontem, qui ad Petri Apostoli templum fert, occupavit. Mane, sub lucis ortu, aggressis hos viros Gotthis, Romani hostilem

μαθοι ισχυρότατα τοῖς πολεμίοις ὑφιστάμενοι τὸ πλεόν ἔσχον·
 τῶν τε βαρβάρων, ἅτε πλήθους τε μεγάλου καὶ στενοχωρίας ἐν
 αὐτοῖς οὐσίας, πολλοὺς ἔκτειναν. ὅπερ ἐπεὶ ὁ Τωτίλας εἶδε, κα-
 τέπαυσε μὲν αὐτίκα τὴν μάχην, Γότθους δὲ τοῖς πολεμίοις ἀντι-
 5 καθιζομένους ἥσυχάζειν ἐκέλευεν, οἰόμενος λιμῶ τοὺς ἄνδρας αἰ-
 ρήσειν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν Παῦλός τε καὶ οἱ τετρα- B
 κόσιοι ἀπόσιτοι διαγεγόνασι, τὴν τε νύκτα οὕτως ἠῴλισαντο·
 τῇ δὲ ἐπιγενομένη ἔβουλεύσαντο μὲν σιτίζεσθαι τῶν ἵππων τισιν,
 ὄκνησις δὲ αὐτοὺς τῷ τῆς ἐδωδῆς οὐ ἔξυνηθισμένῳ διεκρούσατο
 10 μέχρῃ ἐς δελιὴν ὄψλαν, καίπερ πιεζομένους τῷ λιμῶ ἐς τὰ μάλι-
 στα. τότε δὲ πολλὰ λογισόμενοι ἐν σφίαιν αὐτοῖς, καὶ ἀλλή-
 λους ἐς εὐτολμίαν παρακαλέσαντες, ἔβουλεύσαντο ἄμεινον σφί-
 σιν εἶναι εὐπρεπεῖ θανάτῳ αὐτίκα δὴ μάλα καταλῦσαι τὸν βίον.
 ὁρμηῆσαι μὲν γὰρ ἔγνωσαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐκ τοῦ αἰφνιδίου,
 15 κτεῖναι δὲ αὐτῶν ὄσους ἂν ἐκάστω δυνατὰ εἴη, οὕτω τε ἀνδρείως
 τῆς τελευτῆς τυχεῖν ἄπαντας. ἀλλήλους τοίνυν ἔξαπιναίως περι-
 πλακέντες καὶ τῶν προσώπων καταφιλήσαντες τὴν ἐπὶ θανάτῳ C
 ἠσπάζοντο, ὡς ἀπολαίμενοι εὐδὴς ἄπαντες. ὅπερ κατανοήσας
 ὁ Τωτίλας ἔδεισε μὴ θανατῶντες ἄνθρωποι καὶ σωτηρίας πέρι
 20 ἑλπίδα οὐδέμιαν τὸ λοιπὸν ἔχοντες ἀνήκεστα ἔργα ἐς Γότθους
 δράσωσι. πέμψας δὲ παρ' αὐτοὺς δυοῖν προὔτεινέτο αὐτοῖς αἰ-
 ρεσιν, ὅπως ἢ τοὺς τε ἵππους ἀφέντες ἐνταῦθα καὶ τὰ ὄπλα κα-

4. ἀντικαθιζομένους] ἀντικαθιζομένους L. 7. οὕτως L. οὕτω
 P. 11. λογισόμενοι] ποιησάμενοι Reg. ibid. ἐν σφίσιν] ἐν
 om. H. 12. παρακαλέσαντες L. παρακαλέσαντες P. 20. ἐς
 Γότθους] ἐς om. L. 21. δὲ] οὖν L.

illuc impetum validissime sustententes, vicerunt, ac magna clade affecerunt Barbaros, utpote confertissimos in angustiis. Quod ubi Totilas animadvertit, pugnam statim diremit, Gothosque in statione hostibus opposita manere iussit, non dubitans, quin eos fame ad deditionem perpelleret. Quare diem hunc Paulus et quadringenti impasti traduxerunt, immo et noctem. Postridie, cum equorum carnibus vesci consilium esset, cunctatio, quam cibi insolentia pariebat, illud ad vesperum extraxit, quamvis ipsos rabida fames urgeret. Tum longa inter se habita deliberatione, hortati se invicem ad audendum, sic statuerunt, satius esse illico honesta morte finire vitam. Cum igitur vellent facto in hostes subito impetu, eorum caedem quam maximam quisque posset, edere, itaque omnes occumbere fortiter, sine mora amplexati inter se, et ora exosculati, supremum iter carpunt, tanquam continuo perituri ad unum omnes. Quo Totilas intellecto, veritus ne homines amore mortis et desperatione salutis acti, magnam stragem Gotthis afferrent, misit qui optionem darent, utrum mallent, equis illic dimissis, armisque depo-

ταθήμενοι, ἀπομόσαντές τε μηκέτι ἐπὶ Γότθους στρατεύεσθαι, κακῶν ἀπιθεῖς ἐς Βυζάντιον ἀπαλλάσσονται, ἢ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ Γότθοις τὸ λοιπὸν ζυστρατεύσωσι. τούτους τοὺς λόγους Ῥωμαῖοι ἄσμενοι ἤκουσαν. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον εἶλοντο ἅπαντες, ἔπειτα δὲ πε-5
 D ζοὶ μὲν ποιεῖσθαι καὶ ἄνοπλοι τὴν ἀναχώρησιν αἰσχυρόμενοι, δι-
 V 170 μαινοντες δὲ μὴ τισιν ἐνέδρῃς ἐν τῇ ἀποπορείᾳ περιπεπτωκότες διαφθαρεῖεν, ἅμα δὲ καὶ μεμφόμενοι, ὅτι δὴ σφίσι χρόνον τὰς ξυτᾶξεις πολλοῦ τὸ Ῥωμαίων δημόσιον ὤφειλεν, ἅπαντες ἐτε-
 λούσιοι τῷ Γότθων στρατῷ ἀνεμῆγγυτο, πλὴν γε δὴ οἱ Παῦλός 10
 τε καὶ τῶν τις Ἰσαύρων, Μίνδης ὄνομα, Τωτίλα ἐς ὅσιν ἐλθόν-
 τες ἐς Βυζάντιον σφᾶς ἐδέοντο στείλαι. παῖδάς τε γὰρ καὶ γυ-
 ναῖκας σφίσι ἐν γῇ τῇ πατρίᾳ ἔφασκον εἶναι, ὥνπερ χωρὶς βιο-
 τεύειν οὐχ οἴοι τε εἶναι. οὗσπερ ὁ Τωτίλας, ἅτε ἀληθιζόμενος,
 ἀποδεξάμενος, ἐφοδίοις τε δωρησάμενος καὶ παραπομποὺς ξυμ-15
 P 553 πέμψας ἀφῆκε. καὶ ἄλλοι μέντοι τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ὅσοι καταφυγόντες ἐς τὰ τῆς πόλεως ἱερὰ ἔτυχον, ἐς τριακοσίους ὄν-
 H 311 τε, τὰ πιστὰ λαβόντες τῷ Τωτίλᾳ προσεχώρησαν. Ῥώμην δὲ οὔτε καθελεῖν οὔτε ἀπολιπεῖν τὸ λοιπὸν Τωτίλας ἤθελεν, ἀλλὰ Γότθους τε καὶ Ῥωμαίους τοὺς τε ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ 20
 τοὺς ἄλλους ἅπαντας ξυνοικίζειν ἐνταυῦθα ἔγνω ἕξ αἰτίας τοιαῦδε.

1. στρατεύεσθαι L. στρατεύεσθαι P. 2. ἀπαλλάσσονται] ἀπαλλάσσονται L. 4. τοὺς λόγους Ῥωμαῖοι] Ῥωμαῖοι τοὺς λόγους L. 7. ἀποπορεία ed. Veneta. ἀποπορία P et Hm. ἀπορία H et Reg. 8. χρόνον — πολλοῦ Reg. Vulgo χρόνων — πολλῶν. 9. τὸ Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων L. 17. τριακοσίους Reg. et Pers. Vulgo τετρακοσίους. 18. τῷ om. L. 20. τοὺς τε] τε om. L.

sitis, ac fide iureinrando obstricta, se in Gotthos arma nunquam late-
 ros, Byzantium abire incolumes, an suis retentis rebus pari in postero
 iure et conditione cum Gotthis militare. His Romani libenter au-
 ditis, principio quidem cuncti Byzantium petere maluerunt; ad postea
 pudore prohibiti quominus pedites et inermes redirent, veritique ne in
 via intercepti insidiis trucidarentur, ac praeterea conquerentes debita
 sibi ex aerario multorum annorum stipendia, ultra omnes ad Gotthorum
 exercitum se aggregarunt, praeter Paulum et Mindem Isaurum, qui co-
 ram rogarunt Totilam, ut se Byzantium mitteret; cum in patria liberos
 uxoresque habere se dicerent, sine quibus non possent vivere. His To-
 tilas verum proferentibus annuit, datoque viatico, et adiunctis deducto-
 ribus, ipsos dimisit. Quadringenti alii Romani milites, qui in templo
 urbis confugerant, accepta fide, se Totilae permiserunt. Porro Totilas
 Romam nec delere, nec relinquere amplius voluit; sed Gotthis ac Ro-
 manis cum Senatorii, tum alius cuiusque ordinis, frequentare decrevit,
 causa inductus, quam modo dicam.

λζ'. Τωτίλας οὐ πολλῶ πρότερον παρὰ τῶν Φράγγων τὸν Β
 ἄρχοντα πέμψας, τὴν παιδᾶ οἱ γυναῖκα ἔδειτο γαμετὴν δοῦναι.
 ὁ δὲ τὴν αἴτησιν ἀπεισέλατο, Ἰταλίας αὐτὸν οὔτε εἶναι οὔτε ἐσε-
 σθαί ποτε βασιλέα φάσκων, ὅς γε Ῥώμην ἰλῶν ἔχισθαι μὲν αὐ-
 5 τῆς οὐδαμῆ ἴσχυσε, μοῖραν δὲ αὐτῆς καθελὼν τοῖς πολεμίους
 μεθῆκεν αὐδῆς. διὸ δὴ τὰ τε ἐπιτήδειον ἐν τῷ παρόντι ἐς αὐτὴν
 ἔσκομίζεσθαι διὰ σπουδῆς εἶχε καὶ ἀνοικοδομεῖσθαι ὅτι τάχιστα
 πάντα ἐκλείνειν, ὅσα καθελὼν τε καὶ πυρπολήσας αὐτὸς ἔτευχεν,
 ἥλικα Ῥώμην τὸ πρότερον εἶλε· τῶν τε Ῥωμαίων τοὺς τε ἐκ τῆς
 10 ξυγκλήτου βουλῆς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, οὐσπερ ἐπὶ Καμπα- C
 νίας ἐφύλασσε, μετεπέμπετο. ἐνταῦθ' αὖ τε ἀγῶνα τὸν ἱππικὸν
 θεασάμενος, τὴν στρατείαν ἠτοίμαζε πῦσαν, ὡς ἐπὶ Σικελίαν
 στρατεύσων. ἕμα δὲ καὶ πλοῖα μικρὰ τετρακόσια ὡς ἐς ναυ-
 μαχίαν ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο, καὶ στόλον νεῶν μεγάλων τε καὶ
 15 πολλῶν ἄγαν, ὡσπερ ἐκ βασιλέως, ἐκ τῆς ἐφῶς ἐνταῦθα σταλεί-
 σαι, αὐτοῖς ἀνδράσι τε καὶ φορτίοις πάντα τοῦτον τὸν χρόνον
 ἰλῶν ἔτυχε. Στέφανόν τε ἄνδρα Ῥωμαίων παρὰ βασιλέα πρῆσ-
 βευτὴν ἐπέμψε, τὸν μὲν πόλεμον τόνδε καταλύειν αὐτῶν, ἐνσπόν-
 20 δους δὲ Γύτθους ποιέσθαι, ἐφ' ᾧ δὲ αὐτῶ ξυμμαχήσωσιν ἐπὶ D
 τοὺς πολεμίους τοῖς ἄλλοις ἰόντι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς
 οὔτε τὸν πρῆσβευτὴν οἱ ἐς ὄψιν ἔλθειν ξυνεχώρησεν οὔτε τινα

4. μὲν αὐτῆς] μὲν αὐτῆν L. 5. δὲ αὐτῆς] δὲ αὐτοῖς L.
 8. αὐτὸς] αὐτοῦ H: αὐτός Hm. 9. τοὺς τε] τε om. L.
 10. ξυγκλήτου] συγκλήτου L. 11. τὸν ἱππικὸν] τῶν ἱππικῶν L.
 12. θεασάμενος] θίμενος L. 13. πλοῖα μικρὰ] τὰ μικρὰ πλοῖα
 L. 18. ἐνσπόνδους δὲ L. ἐνσπόνδους τε P. 19. ξυμμαχή-
 σωσιν] ξυμμαχίησονται L. *ibid.* ἐπὶ τοῖς] τοὺς om. L.
 21. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδέ.

37. Non ita pridem Totilas, missa ad Francorum Regem legatione,
 eius filiam sibi petierat in matrimonium. Is vero abnuerat, negans illum
 Italiae Regem esse, vel futurum unquam, qui Romam captam retinere
 nescivisset, ac parte eius diruta, illam iterum permisisset hostium pote-
 stati. Quamobrem iam in urbem annonam invehere satēgit Totilas, et
 propere Instaurari iussit quicquid ipse, cum Romam primum cepisset,
 ferro ac flamma corruerat. Romanos, non Senatores modo, sed alios
 etiam quoscumque in Campania asservabat, revocavit, cumque ludis
 equestribus interfuisset, universum exercitum accinxit, bellum Siculum
 meditans. Eodem tempore minora navigia quadringenta, veluti ad na-
 vale certamen expedit, ac numerosam classem maiorum navium, quas
 illic ex Oriente ab Imperatore missas toto eo tempore cum viris et oneribus
 intercepterat. Stephanum ortu Romanum ad Imperatorem legavit,
 petens ut hoc bellum dirimeret, ac foedere iungeret sibi Gotthos, sociis
 eorum armis iuvandos, cum alios hostes adoriretur. Verum Iustinianus
 Augustus nec Legatum ad conspectum suum admisit, nec dictis quidquam

τῶν λεγομένων ἐντροπήν τὸ παράπαν πεποιήται. ἄπερ ἐπὶ Τω-
 τillas ἤκουσεν, αὐθις ἐς τὸν πόλεμον ἐν παρασκευῇ ἵκονετο.
 ξύμφορον δὲ οἱ ἔδοξεν εἶναι, Κεντουκελλῶν ἀποπειρασαμένην
 πρότερον οὕτω δὴ ἐπὶ Σικελίας λέναι. ἤρχε δὲ τότε τοῦ ἐνταῦθα
 φυλακτηρίου Διογένης, ὁ Βελισαρίον δορυφόρος, δύναμιν ἀξιό-
 χρεων ξὺν αὐτῷ ἔχων. καὶ ὁ μὲν Γότθων στρατός, ἐπιδηθὲς ἐς
 Κεντουκέλλας ἀφίκοντο, ἄγχιστα τοῦ περιβόλου ἐνοστρατοπεδεύ-
 P 554 σάμενοι ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. πρέσβεις δὲ πέμψας παρὰ
 Διογένην ὁ Τωτillas, αὐτὸν τε προὔκαλεῖτο καὶ τοὺς ἄμφ' αὐτὸν
 στρατιώτας. καὶ ἦν μὲν σφίσι βουλομένοις ἢ μάχῃ πρὸς αὐτοὺς 10
 διακρίνεσθαι, ἔργον ἔχεισθαι αὐτίκα δὴ μάλα. ἐν ἑλπίδι τε πα-
 ρήγει μηδεμιᾶ ἔχειν, δύναμιν ἑτέραν τινα ἐκ βασιλείως σφίσι
 ἀφἔξοσθαι. ἀδύνατον γὰρ Ἰουστινιανὸν τὸ λοιπὸν εἶναι πόλε-
 μον πρὸς Γότθους τόνδε διενεγκεῖν, εἴ τῃ ἰκανῶς τεκμηριώσα-
 σθαι τὰ μετὰ χρόνον τοσοῦτον τὸ μῆκος ἐπὶ τῆς Ῥώμης ξυμ-
 βάτκα. εἰ δ' ὡς ἤκιστα σφίσι ἐν ἡδονῇ ἔστιν, αἴρῃσιν προὔ-
 τείνατο ἔλθουσι ὅποτερα ἂν αὐτοὶ βούλοιντο, ἢ ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ
 B ὁμοίᾳ τῷ Γότθων στρατῷ ἀναμίγνυσθαι, ἢ κακῶν ἀπαθείσιν ἐν-
 V 171 θένδε ἀπαλλασσομένοις ἐπὶ Βυζαντίου κομίζεσθαι. Ῥωμαῖοι δὲ
 καὶ Διογένης οὔτε μύχῃ διακρίνεσθαι βουλομένοις σφίσι αὐτοῖς 20
 ἔφασκεν εἶναι οὔτε μέντοι ἀναμίγνυσθαι τῷ Γότθων στρατῷ,

1. πεποιήται] πεποιεῖτο L. ^η *ibid.* ἄπερ — ἐποιεῖτο om. L.
 4. Σικελίας] σικελίαν L. *ibid.* τότε om. L. 7. Κεντουκέλλας] *κεντουκέλλαν* H: —as Hm. 8. δὲ] τε L. 10. καὶ ἦν] καὶ
 om. L. *ibid.* ἦν μὲν] εἰ μὴ H. *ibid.* ἦ] εἰη HL: sed ἦν
 μὲν — εἰη Hm. 14. τεκμηριώσασθαι] τεκμηριώσαι L.
 15. χρόνον τοσοῦτον] χρόνον τοσοῦτον L. *ibid.* τὸ μῆκος
 om. L. δὲ μῆκος H. 16. αἴρῃσιν Reg. αἴρῃσιν οὖν P. *ibid.*
 προὔτεινατο] προὔτεινετο Reg. 17. ὅποτερα ἂν] ὅποτεραν L.

detailit. Quae cum Totilae renuntiata fuissent, apparatus bellicum red-
 integravit. Ac prius expedire visum est Centumcellas tentare, itaque
 deum Scilliam petere. Illius urbis praesidium tunc imperabat Belisari
 stipator Diogenes, idoneis succinctus copiis. Gothorum vero exercites,
 simul Centumcellas pervenit, proxime muros castrametatus, inchoavit
 obsidionem. Tum Totilas nonnullis ad Diogenem delegatis, ipsum eius-
 que milites provocat: si velint secum armis decernere, rem quamprimum
 aggrediantur: hortatur ut spem omnem abiciant accipiendi ab impera-
 tore subsidii: quippe quantum conici ex iis posset, quae Romae acci-
 dissent post tam diurnam expectationem; iam bello Gotthico impari
 esse Iustinianum. Sin dimicare nolint, optionem facit, malintae aequali
 sorte coniungi Gothorum copiis, an Byzantium illinc proficiisci incole-
 mes. Romani cum Diogene respondent, nolle se in certamen venire, ne-
 que exercitui Gothorum inseri, eo quod sine liberis et uxoris vita

ἐπεὶ παίδων τε τῶν σφετέρων καὶ γυναικῶν χωρὶς βιοτεῖν οὐκ ἂν δύναιτο. πόλιν δὲ, ἥσπερ φυλακὴν ἔχουσιν, ἐν μὲν τῷ παρόντι λόγῳ τινὲ εὐπρεπεῖ ἐνδοῦναι οὐδαμῆ ἔχουν, ἐπεὶ οὐδέ τις σκῆψις αὐτοῖς, ἄλλως τε καὶ παρὰ βασιλέα στέλλεσθαι βουλο-
 5 μένοις, τανῦν πάριστιν· ἐς χρόνον δὲ ἀναβάλλεσθαι τινα τὴν περῆξιν ἐδέοντο, ἐφ' ᾧ βασιλεῖ μὲν ἐν τούτῳ τὰ σφίσι παρόντα σημαίνωσι, οὐδεμιῶς δὲ μεταξὺ βοήθειας ἐκ βασιλείως ἐνταῦθα
 10 λείψης οὕτω δὴ ἀπαλλάσσοιντο, Γότθους μὲν τὴν πόλιν ἐνδόν- C
 τες, οὐκ ἀπροφάσιστον δὲ αὐτοὶ τὴν ἀναχώρησιν ποησόμενοι.
 10 ταῦτα ἐπεὶ Τωτίλας ἤρσακε, τακτὴ μὲν ἡμέρα ξυνέκειτο, ἄνδρες δὲ κατὰ τριάκοντα ἑκατέρωθεν ἐν ὁμήρων λόγῳ ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ δίδονται ταύτῃ καὶ Γότθοι τὴν προσεδρεῖαν διωλύσαντες ἐπὶ Σικελίας ἐχώρησαν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐς τὸ Ῥήγιον, οὐ πρότερον διέβησαν τὸν τῆδε πορθμὸν, ἕως φρουρίου τοῦ ἐν Ῥηγίῳ ἀπε-
 15 πειράσαντο. ἤρχον δὲ τοῦ ἐνταῦθα φυλακτηρίου Θεοριμούθ τε καὶ Ἰμέριος, οὗσπερ Βελισάριος ἐνταῦθα καταστησόμενος ἔτυ-
 χεν. οἵπερ ἐπεὶ πολλοὺς τε καὶ ἀρίστους ἔξεν αὐτοῖς εἶχον, τει-
 20 χομαχοῦντίαι τε ἀπεκρούσαντο τοὺς πολεμίους καὶ ἐπέξελθόντες τὸ πλεον ἐν ξυμβολῇ ἴσχον. ἕσπερον μένοι τῷ πλήθει τῶν πο-
 20 λειμίων παρὰ πολὺ ἐλασσόμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου κατακλει- D
 σθέντες ἡσίχαζον. Τωτίλας δὲ μοῖραν μὲν τοῦ Γότθων στρα-
 τοῦ αὐτοῦ εἴσαε φρουρᾶς ἕνεκα, τῶν ἐπιτηδείων τῇ ἀπορίᾳ χρο-

1. τῶν σφετέρων L post γυναικῶν. 2. ἡσ.ε.ε] ἡς πέρι L.
 5. ἀναβάλλεσθαι] ἀναβαλίεσθαι Reg. 7. σημαίνωσι] σημήνωσι
 Reg. 8. ἀπαλλάσσοιντο] ἀπαλλάσσονται L. 10 τακτὴ μὲν]
 μὲν om. L. 11 κατὰ om. L. 14. ἀπικηράσαντο] ἀποπει-
 ράσασθαι Reg. 20. πολεμίων] ἐναντίων Reg. 21. τοῦ Γότ-
 θων] τῶν γότθων τοῦ L.

intolerabilis ipsis futura sit; urbem autem, fidei suae creditam, non posse iam honeste tradere, ob id praesertim, quod, cum adire velint Imperatorem, nihil habeant, quo dedicationem excusent. Itaque postulant, differatur haec aliquandiu, donec quo res deducta sit, Imperatori significant; ut si illo interim spatio auxilii nihil ab eo venerit, urbe Gotthis dedita, reditum purgare possint. His assensu Totila, certa dies convenit, cautumque est huic pactioni utrinque datis obsidibus triginta. Gotthis, soluta obsidione, conversaque itinere in Siciliam, cum Rhegium pervenissent, non prius fretum, quod illic est, traiecere, quam Rhegium castellum tentarunt. Parebat illius praesidium Thurimutho atque Himerio, quos ibi Belisarius constituerat. Hi, cum et multos et fortissimos haberent secum milites, impressionem hostium repulerunt, factaque eruptione, ex pugna redierunt superiores. At deinde, illis longe cedentes numero, continuerunt sese, inclusi moenibus. Totilas vero exercitus Gotthici partem ibi, ut custodiam ageret, reliquit, spe maxima incen-

H 312 νῶ ὕστερον ἐξαίρησεν καρδοκῶν τοὺς ταύτη Ῥωμαίους, ἐς δὲ Ταραντίνους στρατεύματα πέμψας τὸ ἐκείνη φρούριον παρεστήσατο οὐδενὶ πόνῳ, καὶ Γότθοι δὲ, οὐσπερ ἔλιπετο ἐν Πικηνῶν τῇ χώρᾳ, πόλιν Ἀρίμηνον τηνικᾶδε προδοσίᾳ εἶλον.

Ταῦτα ἀκούσας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Γερμανὸν τὸν ἀνε-5
ψιὸν τὸν αὐτοῦ ἀυτοκράτορα ἐβούλευσε πολέμου τοῦ πρὸς Γότ-
θους τε καὶ Τωτίλαν καταστήσασθαι, καὶ οἱ ἐν παρασκευῇ ἐπέ-
στελλεν εἶναι· ἐπεὶ τε ὁ περὶ τούτου λόγος ἐς Ἰταλίαν ἦλθε, Γότ-
θοι μὲν ἐν φροντίδι μεγάλη ἐγένοντο. διεξιά γάρ τις ἡ ἀμφὶ Γερ-
P 555 μανῶ δόξα ἐς πάντας ἀνθρώπους οὐσα ἐτύγγαεν. εὐέλπιδες δὲ ἴ-
Ῥωμαῖοι τε γεγεννημένοι, εὐθὺς ἅπαντες καὶ οἱ τοῦ βασιλέως
στρατοῦ τῷ τε κινδύνῳ καὶ τῇ ταλαιπωρίᾳ πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἀν-
τείχον. ἀλλὰ βασιλεὺς οὐκ οἶδα ὅ τι μεταμαθῶν Λιβέριον ἄν-
δρα Ῥωμαῖον, οὐσπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη, ἐς τὸ
ἔργον καταστήσασθαι ἀντὶ Γερμανοῦ ἔγνω. καὶ ὁ μὲν παρε-15
σκευασμένος ὡς τάχιστα, ὅτι δὴ αὐτίκα ξὺν στρατῶ ἀποπλεύσει,
ἐπίδοξος ἦν. ἀλλ' ἐπεὶ βασιλεὶ μετέμελεν αὐθις, ἡσυχῇ καὶ αὐ-
τὸς ἔμενε. τότε δὲ Βῆρος ξὺν ἀνδράσιν, οὓς ἀγέρας μαχιμῶ-
B τάτους ἀμφ' αὐτῷ ἔτυχε, Γότθοις τοῖς ἐν Πικηνῶ οὖσιν ἐς χεῖ-
ρας ἐλθὼν πόλεως Ῥαβέννης οὐ πολλῶ ἄποθεν, τῶν τε ἐπομένων 20

1. ὕστερον] ὑστέρφ Reg. 2. Ταραντίνους] Vulgo Ταραντη-
νοὺς. *ibid.* στρατεύματα] στρατεύματα L. 3. Πικηνῶν P.
πικηνῶν H. πικηνῶν L. 9. Γερμανῶ] Γερμανὸν HmPm.
γερμανῶν L. 13. ὁ τε] ὅπως L. 15. παρεσκευασμένος] πα-
ρασκευασάμενος Reg. 16. ἀποπλεύσει] ἀποπλεύσειν L. 18. ξὺν
ἀνδράσιν οὖς] ἀνδρας L. 19. αὐτῷ] αὐτὸν L. *ibid.* Πικη-
νῳ P. πικηνῶ L. πικηνῶ H.

sus, fore postea ut Romanos illos cibariorum penuria domaret. Missis Tarentum copiis, situm illic castellum labore nullo in suam potestatem redegit, et Gotthi, quos in agro Piceno liquerat, tunc urbem Arimisum proditione ceperunt.

Justinianus Augustus his suditis, Germano fratris sui filio bellum adversus Gotthos ac Totilam dare constituit, praecepitque ut accingeretur. Cuius rei nuntius in Italiam perlatus, Gotthis magnam intecit sollicitudinem; quod apud omnes Germani nomen celebre esset. Continuo Romanos omnes ac Caesarianas copias ita spes erexit, ut iam periculis aerumnisque multo constantius resisterent. Sed enim Imperator, mente nescio quo pacto mutata, Liberium, civem Romanum, cuius mentio supra incidit, incepto praeficere decrevit, Germani loco. Atque is quidem statim paratus, propediem cum exercitu oram soluturus videbatur: verum neque ipse discessit, subeunte Imperatorem consilii poenitentia. Id temporis Verus cum bellatoribus optimis, quos sibi collegat, Got-

πολλοὺς ἀποβάλλει καὶ αὐτὸς θνήσκει, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πόνῳ
τούτῳ γενόμενος.

λή. Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον στρατεύματα Σκλαβητῶν οὐ
πλέον ἢ ἐς τρισχιλίους ἀγγεγερμένον, ποταμὸν τε Ἰστρον, οὐδε C
8 πὸς σφίσι ἀντισκατοῦντος, διέβησαν, καὶ πόνῳ οὐδενὶ ποταμὸν
Ἐδρον εὐθὺς διαβάντες δίχα ἐγένοντο. εἶχε δὲ αὐτῶν ἄτερα μὲν
ξυμμορία ὀκτακοσίους τε καὶ χιλίους, ἢ δὲ δὴ ἕτερα τοὺς κατα-
λοιπούς. ἑκατέρους μὲν οὖν καὶ παρ' ἄλλων ἀπολελειμμένοις,
ὥσπερ ἐρρήθη, ἐς χεῖρας ἐλθόντες οἱ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρ-
10 χοντες ἔν τε Ἰλλυριοῖς καὶ Θραξίν, ἡσσήθησάν τε ἐκ τοῦ ἀπροσ-
δοκῆτου καὶ οἱ μὲν αὐτοῦ διεφθάρησαν, οἱ δὲ κόσμῳ οὐδενὶ δια-
φνόντες ἐσώθησαν. ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγὸι πάντες οὕτω παρ'
ἑκατέρων τῶν βαρβαρικῶν στρατοπέδων, καίπερ ἑλασσόντων πα-
ρὰ πολὺ ὄντων, ἀπήλλαξαν, Ἀσβάδῃ ἢ ἕτερα τῶν πολεμίων
15 ξυμμορία ξυνέμιξεν. ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ βασιλέως μὲν Ἰουστινιανοῦ V 172
D
δορυφόρος, ἐπεὶ ἐς τοὺς Κανδιδάτους καλουμένους τελῶν ἔτυχε,
τῶν δὲ ἰπικῶν καταλόγων ἤρχεν, οἱ ἐν Τζουρουλῶ τῷ ἐν Θρά-
κη φρουρίῳ ἐκ παλαιοῦ ἴδρυνται, πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι ὄντες.
καὶ αὐτοὺς οἱ Σκλαβηνοὶ τρεψάμενοι οὐδενὶ πόνῳ πλείστους μὲν
20 αἰσχροτάτα φεύγοντας ἔκτειναν, Ἀσβάδην δὲ κατυλυβόντες ἐν
μὲν τῷ παραπίκα ἐζώγησαν, ὕστερον δὲ αὐτὸν ἐς πυρὸς ἐμβε-
βλημένον φλόγα ἔκαυσαν, ἱμάντας πρότερον ἐκ τοῦ νώτου τοῦ

6. ἔδρον H. Ἐδρον P. ἔβρον L a m. sec. *ibid.* εὐθὺς] εὐθὺ
L. *ibid.* ἄτερα] ἕτερα Reg. 7. ξυμμορία] συμμορία L.
9. ὥσπερ ἐρρήθη om. L. 14. Ἀσβάδῃ] ἀσβάδωθ Reg. *Asba-*
das Pers. 19. αὐτούς] αὐτὸν H. αὐτούς Hm.

17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49
- 50
- 51
- 52
- 53
- 54
- 55
- 56
- 57
- 58
- 59
- 60
- 61
- 62
- 63
- 64
- 65
- 66
- 67
- 68
- 69
- 70
- 71
- 72
- 73
- 74
- 75
- 76
- 77
- 78
- 79
- 80
- 81
- 82
- 83
- 84
- 85
- 86
- 87
- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 93
- 94
- 95
- 96
- 97
- 98
- 99
- 100
- 101
- 102
- 103
- 104
- 105
- 106
- 107
- 108
- 109
- 110
- 111
- 112
- 113
- 114
- 115
- 116
- 117
- 118
- 119
- 120
- 121
- 122
- 123
- 124
- 125
- 126
- 127
- 128
- 129
- 130
- 131
- 132
- 133
- 134
- 135
- 136
- 137
- 138
- 139
- 140
- 141
- 142
- 143
- 144
- 145
- 146
- 147
- 148
- 149
- 150
- 151
- 152
- 153
- 154
- 155
- 156
- 157
- 158
- 159
- 160
- 161
- 162
- 163
- 164
- 165
- 166
- 167
- 168
- 169
- 170
- 171
- 172
- 173
- 174
- 175
- 176
- 177
- 178
- 179
- 180
- 181
- 182
- 183
- 184
- 185
- 186
- 187
- 188
- 189
- 190
- 191
- 192
- 193
- 194
- 195
- 196
- 197
- 198
- 199
- 200
- 201
- 202
- 203
- 204
- 205
- 206
- 207
- 208
- 209
- 210
- 211
- 212
- 213
- 214
- 215
- 216
- 217
- 218
- 219
- 220
- 221
- 222
- 223
- 224
- 225
- 226
- 227
- 228
- 229
- 230
- 231
- 232
- 233
- 234
- 235
- 236
- 237
- 238
- 239
- 240
- 241
- 242
- 243
- 244
- 245
- 246
- 247
- 248
- 249
- 250
- 251
- 252
- 253
- 254
- 255
- 256
- 257
- 258
- 259
- 260
- 261
- 262
- 263
- 264
- 265
- 266
- 267
- 268
- 269
- 270
- 271
- 272
- 273
- 274
- 275
- 276
- 277
- 278
- 279
- 280
- 281
- 282
- 283
- 284
- 285
- 286
- 287
- 288
- 289
- 290
- 291
- 292
- 293
- 294
- 295
- 296
- 297
- 298
- 299
- 300
- 301
- 302
- 303
- 304
- 305
- 306
- 307
- 308
- 309
- 310
- 311
- 312
- 313
- 314
- 315
- 316
- 317
- 318
- 319
- 320
- 321
- 322
- 323
- 324
- 325
- 326
- 327
- 328
- 329
- 330
- 331
- 332
- 333
- 334
- 335
- 336
- 337
- 338
- 339
- 340
- 341
- 342
- 343
- 344
- 345
- 346
- 347
- 348
- 349
- 350
- 351
- 352
- 353
- 354
- 355
- 356
- 357
- 358
- 359
- 360
- 361
- 362
- 363
- 364
- 365
- 366
- 367
- 368
- 369
- 370
- 371
- 372
- 373
- 374
- 375
- 376
- 377
- 378
- 379
- 380
- 381
- 382
- 383
- 384
- 385
- 386
- 387
- 388
- 389
- 390
- 391
- 392
- 393
- 394
- 395
- 396
- 397
- 398
- 399
- 400
- 401
- 402
- 403
- 404
- 405
- 406
- 407
- 408
- 409
- 410
- 411
- 412
- 413
- 414
- 415
- 416
- 417
- 418
- 419
- 420
- 421
- 422
- 423
- 424
- 425
- 426
- 427
- 428
- 429
- 430
- 431
- 432
- 433
- 434
- 435
- 436
- 437
- 438
- 439
- 440
- 441
- 442
- 443
- 444
- 445
- 446
- 447
- 448
- 449
- 450
- 451
- 452
- 453
- 454
- 455
- 456
- 457
- 458
- 459
- 460
- 461
- 462
- 463
- 464
- 465
- 466
- 467
- 468
- 469
- 470
- 471
- 472
- 473
- 474
- 475
- 476
- 477
- 478
- 479
- 480
- 481
- 482
- 483
- 484
- 485
- 486
- 487
- 488
- 489
- 490
- 491
- 492
- 493
- 494
- 495
- 496
- 497
- 498
- 499
- 500
- 501
- 502
- 503
- 504
- 505
- 506
- 507
- 508
- 509
- 510
- 511
- 512
- 513
- 514
- 515
- 516
- 517
- 518
- 519
- 520
- 521
- 522
- 523
- 524
- 525
- 526
- 527
- 528
- 529
- 530
- 531
- 532
- 533
- 534
- 535
- 536
- 537
- 538
- 539
- 540
- 541
- 542
- 543
- 544
- 545
- 546
- 547
- 548
- 549
- 550
- 551
- 552
- 553
- 554
- 555
- 556
- 557
- 558
- 559
- 560
- 561
- 562
- 563
- 564
- 565
- 566
- 567
- 568
- 569
- 570
- 571
- 572
- 573
- 574
- 575
- 576
- 577
- 578
- 579
- 580
- 581
- 582
- 583
- 584
- 585
- 586
- 587
- 588
- 589
- 590
- 591
- 592
- 593
- 594
- 595
- 596
- 597
- 598
- 599
- 600
- 601
- 602
- 603
- 604
- 605
- 606
- 607
- 608
- 609
- 610
- 611
- 612
- 613
- 614
- 615
- 616
- 617
- 618
- 619
- 620
- 621
- 622
- 623
- 624
- 625
- 626
- 627
- 628
- 629
- 630
- 631
- 632
- 633
- 634
- 635
- 636
- 637
- 638
- 639
- 640
- 641
- 642
- 643
- 644
- 645
- 646
- 647
- 648
- 649
- 650
- 651
- 652
- 653
- 654
- 655
- 656
- 657
- 658
- 659
- 660
- 661
- 662
- 663
- 664
- 665
- 666
- 667
- 668
- 669
- 670
- 671
- 672
- 673
- 674
- 675
- 676
- 677
- 678
- 679
- 680
- 681
- 682
- 683
- 684
- 685
- 686
- 687
- 688
- 689
- 690
- 691
- 692
- 693
- 694
- 695
- 696
- 697
- 698
- 699
- 700
- 701
- 702
- 703
- 704
- 705
- 706
- 707
- 708
- 709
- 710
- 711
- 712
- 713
- 714
- 715
- 716
- 717
- 718
- 719
- 720
- 721
- 722
- 723
- 724
- 725
- 726
- 727
- 728
- 729
- 730
- 731
- 732
- 733
- 734
- 735
- 736
- 737
- 738
- 739
- 740
- 741
- 742
- 743
- 744
- 745
- 746
- 747
- 748
- 749
- 750
- 751
- 752
- 753
- 754
- 755
- 756
- 757
- 758
- 759
- 760
- 761
- 762
- 763
- 764
- 765
- 766
- 767
- 768
- 769
- 770
- 771
- 772
- 773
- 774
- 775
- 776
- 777
- 778
- 779
- 780
- 781
- 782
- 783
- 784
- 785
- 786
- 787
- 788
- 789
- 790
- 791
- 792
- 793
- 794
- 795
- 796
- 797
- 798
- 799
- 800
- 801
- 802
- 803
- 804
- 805
- 806
- 807
- 808
- 809
- 810
- 811
- 812
- 813
- 814
- 815
- 816
- 817
- 818
- 819
- 820
- 821
- 822
- 823
- 824
- 825
- 826
- 827
- 828
- 829
- 830
- 831
- 832
- 833
- 834
- 835
- 836
- 837
- 838
- 839
- 840
- 841
- 842
- 843
- 844
- 845
- 846
- 847
- 848
- 849
- 850
- 851
- 852
- 853
- 854
- 855
- 856
- 857
- 858
- 859
- 860
- 861
- 862
- 863
- 864
- 865
- 866
- 867
- 868
- 869
- 870
- 871
- 872
- 873
- 874
- 875
- 876
- 877
- 878
- 879
- 880
- 881
- 882
- 883
- 884
- 885
- 886
- 887
- 888
- 889
- 890
- 891
- 892
- 893
- 894
- 895
- 896
- 897
- 898
- 899
- 900
- 901
- 902
- 903
- 904
- 905
- 906
- 907
- 908
- 909
- 910
- 911
- 912
- 913
- 914
- 915
- 916
- 917
- 918
- 919
- 920
- 921
- 922
- 923
- 924
- 925
- 926
- 927
- 928
- 929
- 930
- 931
- 932
- 933
- 934
- 935
- 936
- 937
- 938
- 939
- 940
- 941
- 942
- 943
- 944
- 945
- 946
- 947
- 948
- 949
- 950
- 951
- 952
- 953
- 954
- 955
- 956
- 957
- 958
- 959
- 960
- 961
- 962
- 963
- 964
- 965
- 966
- 967
- 968
- 969
- 970
- 971
- 972
- 973
- 974
- 975
- 976
- 977
- 978
- 979
- 980
- 981
- 982
- 983
- 984
- 985
- 986
- 987
- 988
- 989
- 990
- 991
- 992
- 993
- 994
- 995
- 996
- 997
- 998
- 999
- 1000

38. Sub idem tempus Sclavenorum exercitus, ex tribus solum con-
flatus virorum millibus, nemine prohibente, Istrum fluvium traiecit, ac
nullo negotio subinde transmissis Hebro flumine, bifariam discessit. Con-
stabat pars altera mille octingentis, altera reliquis. Utrosque, quamvis
in vicem, ut dictum est, separatos aggressi in Illyrico Thraciaque exer-
citus Romani Duces, praeter opinionem victi sunt, ac partim ibi ceci-
derunt, partim evaserunt, in composite fugientes. Postquam ab utroque
Barbarico exercitu, quamvis numero longe inferiore, Romani Duces
omnes ita fusi fugatique sunt, cum Asbade pars hostium altera manum
conseruit. Erat hic vir Iustiniani Augusti stipator, Candidatis, quos
appellat, ascriptus, et equitibus praeerat, veteribus stationariis Tzuruli
Thraciae castelli, numero animoque pollutibus. His quoque Sclaveni
disiectis, quamplurimos turpissime fugientes interfecerunt, captumque
Asbadem tum quidem vivum servarunt; sed postea collectam in flammis

ἀνθρώπου ἐκδείραντες. ταῦτα διαπεπραγμένοι τὰ χωρία ξύμ-
παντα, τὰ τε Θρακῶν καὶ Ἰλλυριῶν, ἀδειῶς ὕστερον ἐληίζοντο,
P 556 καὶ φρουρία πολλὰ πολιορκία ἐκάτεροι εἶλον, οὐ τειχομαχῆσαν-
τες πρότερον, οὐδὲ ἐς τὸ πεδίον καταβῆναι τυλμήσαντες, ἐπὶ
οὐδὲ γῆν τὴν Ῥωμαίων καταθεῖν ἔγκειρήκασιν ὡς ποτε οἱ βάρβα-
ροι οὔτοι. οὐ μὴν οὐδὲ στρατῶν ποταμὸν Ἰστρὸν φαίνονται δια-
βεβηκότις ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου, πλὴν γε δὲ ἐξ ὅτου μοι ἔμπρο-
σθεν εἴρηται.

Οὗτοι δὲ οἱ τὸν Ἀσβάδην νενικηκότις μέχρι ἐς θάλασσαν
λησιόμενοι ἐφεξῆς ἅπαντα καὶ πόλιν ἐπιθαλασσίαν τειχομαχῆ-
σαντες εἶλον, καίπερ στρατιωτῶν φρουρὰν ἔχουσαν, Τόπερον
ὄνομα· ἢ πρώτη μὲν Θρακῶν τῶν παραλίων ἐστὶ, τοῦ δὲ Βυ-
B ζαντίου διέχου ὁδὸν ἡμερῶν δυοκαίδεκα. εἶλον δὲ αὐτὴν τρόπον
τοιῶδε. οἱ μὲν πλείστοι ἐν δυσχωρίαις πρὸ τοῦ περιβόλου σφᾶς
αὐτοὺς ἔκρυψαν, ὀλίγοι δὲ τινες ἀμφὶ τὰς πύλας γενόμενοι, αἱ¹⁵
πρὸς ἀνίσχυρτά εἰσιν ἤλιον, τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλξεσι Ῥωμαίους
ἠνώχλουν. ὑποτοπήσαντες δὲ οἱ στρατιῶται, ὅσοι τὸ ἐνταῦθα
φυλακτικόν εἶχον, οὐ πλείους αὐτοὺς ἢ ὅσοι καθωρῶντο εἶναι,
ἀνελόμενοι ἀντίκα τὰ ὄπλα ἐξίασιν ἐπ' αὐτοὺς ἅπαντες. οἱ δὲ
βάρβαροι ὀπίσω ἀνέστρεφον, δόκησιν παρεχόμενοι τοῖς ἐπιούσιν²⁰
ὅτι δὴ αὐτοὺς ἐς ὑπαγωγὴν κατωρῶδηκότις χωροῦσι· καὶ οἱ
Ῥωμαῖοι ἐς τὴν δίωξιν ἐκπεπτωκότις πόρρω πού τοῦ περιβόλου

3. οὐ τειχ.] οὐδὲ τειχ. L. 5. ὡς ποτε L post οὔτοι. 9. Ἀ-

βάδην] ἀσβόδω L. 11. Τόπερον] τόπειρον H. τόπηρον L.
13. ὁδόν] ὁδῶ L. 22. ἐς τὴν L. εἰς τὴν P.

combusserunt, desectis prius lorīs ex dorsi illius pelle. His peractis, Thraciam omnem atque Illyricum impune vastarunt, ac multa utriusque castella obsidione ceperunt, qui antea nec muros oppugnare, neque in campum descendere audebant. Enimvero ne tentaverant quidem unquam hi Barbari incursionem facere in Romanum Imperium. Immo vero ante illud tempus, quod supra dixi, nunquam cum exercitu fluvium Istrum videntur traiecisse.

Qui Asbadem vicerant, ad mare usque continenter omnia populati, urbem maritimam, quamvis militari praesidio munitam, expugnarunt. Toperus dicitur, urbiumque maritimarum Thraciae prima est, ac Byzantio dierum iter duodecim distat. Sic autem eam ceperunt. Cum eorum pars maxima sub moenibus in locis confragosis delituisse, exigua manus ad portam, quae Solem orientem spectat, Romanos, qui stabant ad portas, lacerare coepit. Rati milites, quicumque hic agitabant praesidium, haud plures esse quam qui coram aderant, captis extemplo armis, in eos cuncti erumpunt. Mox Barbari retro cedere, aggressoribus specie praebentes fugientium metu. Romanis a muro procul insequendo pro-

γέγοντο. ἀναστάντες οὖν οἱ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν κατόπισθ' ἐν τε τῶν
 διωκόντων γενόμενοι ἑσιτητὰ σφίσι ἐς τὴν πόλιν οὐκέτι ἐποιοῦν. C
 ἀναστρέψαντές τε καὶ οἱ φεύγειν δοκοῦντες ἀμφιβόλους ἤδη τοὺς H 318
 Ῥωμαίους πεποίηται. οὓς δὴ ἅπαντας οἱ βάρβαροι διασθεί-
 5 ρατες τῷ περιβόλῳ προσέβαλλον. οἱ δὲ τῆς πόλεως οἰκήτορες
 τῶν στρατιωτῶν τῆς δυνάμειος ἑστερημένοι, γίνονται μὲν ἐν ὀμη-
 χανία πολλῇ, καὶ ὡς δὲ τοὺς ἐπιόντας ἐκ τῶν παρόντων ἡμύ-
 10 ροντο. καὶ πρῶτα μὲν ἔλαιόν τε καὶ πίσσαν ἐπὶ πλείστον θερ-
 μήναντες τῶν τειχομυχούντων κατέχεον, καὶ λίθων βολαῖς παν-
 10 δημεῖ ἐς αὐτοὺς χριόμενοι τοῦ σπεῖσθαι τὸν κίνδυνον οὐ μικρὰν
 πον ἐγένοντο. ἔπειτα δὲ αὐτοὺς πλήθει βελῶν οἱ βάρβαροι βια-
 σάμενοι ἐκλιπεῖν τε τὰς ἐπάλξεις ἠνάγκασαν καὶ κλιμικας τῷ πε-
 ριβόλῳ ἐρείσαντες κατὰ κράτος τὴν πόλιν εἴλον. ἄνδρας μὲν οὖν
 15 ἐς πεντακισχιλίους τε καὶ μυρίους εἰθὺς ἅπαντας ἔκτειναν καὶ D
 15 πάντα τὰ χρῆματα ἔλησαντο, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐν ἀνδρα-
 πόδων πεποιήνται λόγῳ. καίτοι τὰ πρότερα οὐδέμιῦς ἡλικίας
 ἐγείσαντο, ἀλλ' αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξυμμορίας τῆς ἑτέρας, ἐξ ὅτου
 δὴ τῇ Ῥωμαίων ἐπέσκησαν χώρα, τοὺς παραλίπτοντας ἅπαντας
 ἤβηδόν ἔκτειναν. ὥστε γῆν ἄπυσαν, ἤπερ Ἰλλυριῶν τε καὶ
 20 Θρακῶν ἔστι, νεκρῶν ἐμπλεῶν ἐπὶ πλείστον ἀτάφων γενέσθαι.
 ἔκτεινον δὲ τοὺς παραλίπτοντας οὔτε ζῆφει οὔτε δόρατι οὔτε τῷ
 ἄλλῳ εἰωθότι τρόπῳ, ἀλλὰ σκόλοπας ἐπὶ τῆς γῆς πηξάμενοι

3. ἀναστρέψαντές τε] ἀναστρέψαντες δὲ Hm. 5. προσέβαλλον] προσέβαλον L. 8. πρῶτα Reg. πρῶτον P. 10. οὐ μικρὰν] οὐ οὐ. L. 11. ἔπειτα] ἐπεὶ L. ibid. Post βελῶν L a m. sec. ἐξέλιπον. ibid. οἱ] οἱ δὲ L. 17. οἱ ξυμμορίας τῆς ἑτέρας] ἡ συμμορία ἡ ἑτέρα L. 18. τῇ — χώρα] τὴν — χώραν L. ibid. ἄπ. ἤβ.] ἤβ. ἄπ. L. 20. ἐμπλεῶν L. ἐμπλεῶ P.

etis, illi ex insidiis consurgunt, et insequentibus imminentes a tergo, reditum in urbem praecludunt. Tum ora vertentes, qui fugere videbantur, Romanos intercipiunt. His ad internecionem caesis, admovent se moenibus Barbari. Iam a militibus imparati cives, graviter aestuare. Nihilominus pro re nata arcebant impetum: ac principio quidem ferventissimo oleo et pice oppugnatores rigabant; cumque omnis aetas lapides iaceret, nihil propius factum est, quam ut discrimen averterent. Post tandem Barbari ingenti telorum vi illos e pinnis deiecerunt, et scalis ad muros applicitis, urbem expugnaverunt. Nec morā: viris omnibus ad xv. m. contrucidatis, pemitusque direptis opibus, pueros ac feminas servituti addicunt; cum ad eam diem nulli aetati pepercissent: verum et ipsi, et qui in altero erant exercitu, ex quo in fines Romanorum irruerant, obvios quosque sine ullo aetatis discrimine de medio sustulissent: ita ut in Illyrico Thraciaque insepuitis cadaveribus solum longe ac late constratum esset. Obvios autem non ense, non hasta, non alio

ισχυρότατα, ὄξεις τε αὐτοὺς ἐς τὰ μάλιστα ποιησάμενοι, ἐπὶ τούτων ἔξιν βία πολλῇ τοὺς δειλοὺς ἐκάθιζον, τὴν σχολόπων ἀκμὴν γλουτῶν κατὰ τὸ μέσον ἐνειρόντες ὠθοῦντές τε ἄχρι ἐς τῶν
 P 557 ἀνθρώπων τὰ ἔγκατα, οὕτω δὴ αὐτοὺς διαχρήσασθαι ἤξιον. καὶ ξύλα δὲ παχέα τέτταρα ἐπὶ πλείστον ἐς γῆν κατορούξαντες οἱ 5 βάρβαροι οὗτοι, ἐπ' αὐτῶν τε χεῖρας καὶ πόδας τῶν ἠλωκότων δεσμεύοντες, εἶτα ῥοπάλοις αὐτοὺς κατὰ κόρρης ἐνδεδιχέστατα παίοντες, ὡς δὴ κῆρας ἢ ὄφεις ἢ ἄλλο τι θηρίον διέφθειρον. ἄλλους δὲ ἔξιν τε βοῦσι καὶ προβάταις, ὅσα δὴ ἐπάγεσθαι ἐς τὰ πάτρια ἤθη ὡς ἥκιστα εἶχον, ἐν τοῖς δωματίοις καθιρῶσαντες, 10 οὐδεμιᾷ φειδοῖ ἐνεπιμπρῶσαν. οὕτω μὲν Σκλαβηνοὶ τοὺς ἐντοχόντας αἰετὴν ἀνήρουν. ἀλλὰ νῦν αὐτοὶ τε καὶ οἱ τῆς ἐτέρας ξυμ-
 B V 173 μορίας, ὥσπερ τῶν τῶν αἱμάτων μεθύοντες πληθύνει, ζωγρεῖν τὸ ἐνθύνει ἤξιον τῶν παραπετωκότων τινὰς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μωριάδας αἰχμαλώτων ἐπιγυόμενοι ἀριθμοῦ κρείσσους ἐπ' οἴκου ἀπε- 15 κομισθήσαν ἅπαντες.

C λθ'. Ὑστερον δὲ Γότθοι τῶν Ῥηγιῶν προσέβαλλον ὀχυρώματι, οἱ δὲ πολιορκούμενοι καρτερώτατα σφῶς ἀμυνομένοι ἀπεκρούοντο, ἔργα τε ὁ Θεοριμούθ ἐπεδείκνυτο ἕλ ἐς αὐτοὺς ἀρετῆς ἄξια. γνοὺς δὲ ὁ Τωτλάς ἐνδεῖν τοῖς πολιορκουμένοις 20 τὰ ἐπιτήδεια, μοῖραν μὲν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἶασε φυλακῆς ἔντακα, ὅπως δὴ οἱ πολέμιοι μηδὲν μὲν τοῦ λοιποῦ ἐσκομίζωνται,

2. τὴν σχολόπων] τὴν τε σχολόπων L. 12. ξυμμορίας] συμμορίας L. 17. δὲ] μέντοι H: sed δὲ Hm. ibid. προσέβαλλον] προσέβαλον L. 19. Θεοριμούθ] Θεοριμούθ H.

quoquam usitate necis genere conficiebant, sed depactis valide in terram sudibus praeacutis, miserorum sedes multa vi impingebant, et iasnas inter nates palorum cuspides adigentes ad usque viscera, illis vitam extorquebant. Praeterea defossis humi lignis quatuor crassioribus alligabant hi Barbari eorum, quos ceperant, manus ac pedes: deinde capita fustibus assidue tundendo, veluti canes, aut serpentes, aliudve ferae genus mactabant. Alios cum bobus et ovibus, quas in patriam abducere non poterant, in tuguria compactos, immisericorditer cremabant. Ita Sclaveni illos, in quos incidebant, necare erant soliti. Iam uterque eorum exercitus, quasi nimio sanguine ebrius ac satur esset, quos in posterum caperet, illorum parti donare vitam statuit. Quo factum est, ut domum omnes reversi sint, cum captivorum innumeris myriadibus.

39. Postea, cum Reginum castellum Gotthi adorti essent, obsessi illos propulerunt, fortissime repugnantes: in primis Thurimuthus facinora generoso digna pectore semper edidit. Totilas vero, haud ignarus obsessos annona anguste uti, copiarum ibi partem reliquit, omnes aditus servare iussam; ut hostes commeatibus penitus interclusi, rei quoque cibe-

ἀπορία δὲ τῶν ἀναγκαίων σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ φρούριον Γότθοις ἐνδύσουσιν· αὐτὸς δὲ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς Σικελίαν διαπορθμευσάμενος τῷ Μεσσηνῶν προσέβαλλε τείχει. καὶ οἱ Δομνητιόλος ὁ Βουζίου ἀδελφίδους, ὅσπερ τῶν τῆδε Ῥωμαίων ἤρ-
 5 χεν, ὑπαντιάσας τε πρὸ τοῦ περιβόλου καὶ ἐς χεῖρας ἐλθῶν οὐκ ἔλασσον ἔσχεν. αὐτῶν δὲ ἐν τῇ πόλει γενόμενος φυλακῆς τε τῆς ἐνταῦθα ἐπιμελούμενος ἡσυχίαν ἤγε. Γότθοι δὲ, μηδεὶς σφί-
 10 σιν ἐπιξιόντος, ἐλήσαντο Σικελίαν σχεδόν τι ὅλην. Ῥωμαῖοι δὲ οἱ ἐν Ῥηγίῳ πολιορκούμενοι, ὧν δὴ Θοριμούθ τε καὶ Ἰμέριος ἤρχον, ὥσπερ μοι εἴρηται, τὰ γὰρ ἀναγκαῖα σφᾶς παντάπασιν ἀπελειλοῖπει, αὐτούς τε καὶ τὸ φρούριον ὁμολογίμ τοῖς πολεμίοις ἐνέδοσαν.

Ἄπειρ ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσε, στόλον τε ἀγείρας νηῶν καὶ στρατεύματα λόγον ἄξιον ἐκ καταλόγου πεζῶν ἐν τῷ στόλῳ τούτῳ
 15 ἐνθήμερος, ἄρχοντά τε Λιβέμιον αὐτοῖς ἐπιστήσας, πλεῖν κατὰ τάχος ἐπὶ Σικελίας ἐκέλευσε, καὶ τὴν νῆσον διασώσασθαι δυνάμει τῇ πάσῃ. ἀλλὰ οἱ ἄρχοντα τοῦ στόλου καταστησαμένῳ Λι-
 βέριον ἀντίκα δὴ μάλα μετέμελεν. ἦν γὰρ ἐσχατογέρον τε ὁ ἀνὴρ μάλιστα καὶ ἀμελέτητος πολεμίων ἔργων. Ἄρταβάνη τε
 20 ἄφεις τὰ ἐς αὐτὸν ἐγκλήματα πάντα καὶ στρατηγὸν καταλόγων τῶν ἐπὶ Θράκης καταστησάμενος ἐς Σικελίαν εὐθὺς ἔπεμψε, στρατεύματα μὲν οὐ πολὺ παρασχόμενος, ἐπιστείλας δὲ τὸν ξὺν

8. Μεσσηνῶν] μεσηνῶν P.   *ibid.* προσέβαλλε] προσέβαλε L.
ibid. Δομνητιόλος] δομνητιόλος Reg. δομνητιόλος H et Pers.
 10. μοι om. L.   11. ἀπελειλοῖπει] ἀπολειλοῖπει L.   *ibid.* αὐ-
 τούς] αὐτός L.   14. καταλόγου] καταλόγων L.

rae penuria pressi, se ipsi et castellum Gotthis contraderent. Ipse, reliquo exercitu in Siciliam transportato, Messanae muros oppugnare instituit. Occurrit, qui Romanis illic degentibus praeerat Donnentiolus, Buzis ex sorore nepos, factoque pro moenibus praelio non inferior, cum in urbem se recepisset, illi custodiendae intentus, nihil amplius movit. Tum Gotthi, nemine erumpente Siciliam fere totam vastarunt. Interea Romani, qui Rhegii cum suis Ducibus Thorimutho atque Himerio, ut dixi, obsidebantur, absumptis omnino cibariis, se et castellum hostibus dederunt.

Quae cum Imperator audisset, collecta classe, et validis peditum copiis in eam impositis, duce Liberio, illas in Siciliam celeriter navigare iussit, ac viribus omnibus insulam recuperare. At vix Liberium classi praefecerat, cum ipsum poenituit consilii: eo quod vir esset Liberius aetate defectus, ac belli rudis. Mox Artabanem in gratiam restitutum, et militari ornatu Thraciae Magisterio, in Siciliam mittit, cum exiguis quidem copiis, sed cum mandato adiungendae sibi classis, quae erat

τῷ Λιβερῷ παραλαβεῖν στόλον, ἐπεὶ Λιβέριον ἐς Βυζάντιον με-
τεπέμπετο. αὐτοκράτορα δὲ τοῦ πρὸς Τωτίλαν τε καὶ Γότθους
πολέμου Γερμανὸν κατεστήσατο τὸν αὐτοῦ ἀνεψιόν. ᾧ δὴ στρα-
H 314 τευμα μὲν οὐ πολὺ ἔδωκε, χρήματα δὲ λόγῳ ἄξια παρασχόμε-
B νος στρατιῶν ἐπέστειλεν ἐκ Θρακῶν τε καὶ Ἰλλυριῶν ἀξιολογώτα-5
την ἀγείραντα οὕτω δὴ στέλλεσθαι σπουδῇ ἐς τὴν Ἰταλίαν πολλῇ,
καὶ Φιλημούθ τε τὸν Ἐρούλων ἕρχοντα ξὺν τοῖς ἐπομένοις καὶ
Ἰωάννην τὸν αὐτοῦ μὲν Γερμανοῦ κηδεστήν, Βιταλιανοῦ δὲ
ἀδελφιδούν (στρατηγὸς γὰρ ὢν τῶν ἐν Ἰλλυριοῖς καταλόγων δια-
τριβὴν ἐνταῦθα εἶχε) ξὺν αὐτῷ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπαγαγέσθαι 10
ἐπήγγελλε.

Τότε δὴ Γερμανὸν φιλοτιμία πολλή τις ἔσχε, Γότθων τὴν
ἐπικράτησιν ἀναθήσασθαι, ὅπως οἱ Λιβίην τε καὶ Ἰταλίαν ἀνα-
σώσασθαι περιέσται τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ. Στότιζα γὰρ τετυραν-
νηκός ἐν γε Λιβύῃ τὰ πρότερα καὶ τὸ Λιβύης κράτος βεβαίω-15
C τατα ἦδη ἔχοντος αὐτὸς ἐκ βασιλέως σταλεῖς καὶ μάχη τοὺς στα-
σιώτας παρὰ δόξαν νικήσας τὴν τε τυρυννίδα κατέπνυσε καὶ Λι-
βύην αὐθις ἀνεσώσατο τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς
ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη. καὶ νῦν δὲ τῶν Ἰταλίας πραγματίων
ἐς τοῦτο τύχης ἐληλακότων, ἐς ὃ μοι ἔναγχος δεδιήγηται, μέγα 20
δὴ ἐνθένδε περιβαλέσθαι κλέος ἐβούλετο, ἕτε δὴ καὶ αὐτὴν ἰσχύ-
σας βασιλεῖ ἀνασώσασθαι. καὶ πρῶτα μὲν (ἔτετελευτήκει γὰρ

3. τὸν αὐτοῦ ἀνεψιόν] τὸν ἀνεψιὸν τὸν αὐτοῦ L. 4. παρα-
σχόμενος] παρεχόμενος Reg. 5. ἐκ τῶν Θρακῶν L. 6. ἀγεί-
ραντα] ἀγείραντι L. *ibid.* πολλῇ post σπουδῇ L. 7. καὶ οἱ
φιλημούθ τε τὸν ἐρούλον L. 12. πᾶλλῃ om. L. 14. τῇ —
ἀρχῇ] τὴν — ἀρχὴν L. 16. τοὺς στ. παρὰ δόξαν L. Vulgo πα-
ραδόξως τοὺς στασιώτας. παρὰ δόξαν ex Reg. enotavit Malt.

cum Liberio, Byzantium redire iusso. Belli Imperium in Totilam et
Gothos Germano, fratris sui filio, dedit, modico adiuncto exercitu.
Verum ingenti suppeditata pecunia, praecepit, ut coactis ex Thracia
atque Illyrico florentibus copiis, magnis itineribus contenderet in Italiam,
secumque duceret Philemuthum Erulorum Principem cum ipsius turmis,
et Ioannem generum suum, Vitaliani ex sorore nepotem; qui Magister
factus militum per Illyricum, ibi tum morabatur.

Tunc ingens laudis amor Germanum impulit ad debellandos Gothos;
ut postmodum diceretur, non modo Africam, sed Italiam quoque Romano
Imperio recuperasse. Nam antea, cum Stozas tyrannidem exercens in
Africa, eius dominatum firmissime sibi asseruisset, eo missus ab Impe-
ratore Germanus, factiosis praeter opinionem acie victis, tyrannidem sub-
tulcrat, et in Romanam ditionem Africam revocaverat, ut in superiori-
bus libris narraui. Iam vero rebus Italiae ita, ut modo memorabam,
collapsis, magnam inde reportare gloriam volebat, et praedicari, quod
illam potestati Imperatoris restituere potuisset. Ac primum quidem, cum

οὐ πολλῶ πρότερον ἢ γυνὴ Πασσάρα ὄνομα) *Ματασοῦνθαν* ἐν V 174 γαμετῆς ἐποιήσατο λόγῳ, τὴν Ἀμαλασοῦνθης τῆς Θεουδερίχου θυγατρὸς παῖδα, Οὐτίγιδος ἤδη ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος. ἤλιπε γὰρ, ἦν ξὺν αὐτῇ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἡ γυνὴ ἦν, αἰσχύνεσθαι, ὡς τὸ εἶκος, Γότθους ὅπλα ἐπ' αὐτὴν ἀνελεσθαι, ἀναμνησθέντας τῆς Θεουδερίχου τε καὶ Ἀταλαρίχου ἀρχῆς. ἔπειτα δὲ χρήματα μεγάλα τὰ μὲν ἐκ βουσιλέως, τὰ δὲ πλείω οἴκοθεν οὐδεμιᾷ φειδοῖ προΐεμενος στρατιὰν ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου παλλὴν ἀνδρῶν μαχιμωτάτων ἀγίριμι δι' ὀλίγου εὐπειτῶς ἴσχυσε. Ῥωμαῖοι 10 τε γὰρ, ἄνδρες ἀγαθοὶ τὰ πολέμια, τῶν ἀρχόντων πολλοὺς, ὧν δὴ δορυφόροι τε καὶ ὑπασπισταὶ ἦσαν, ἐν ὀλιγωρίᾳ πεποιημένοι, Γερμανῶ ἐῖποντο, ἕκ τε Βυζαντίου καὶ τῶν ἐπὶ Θράκης χωρίων καὶ Ἰλλυριῶν οὐδὲν τι ἤσπον, Ἰουστίνου τε καὶ Ἰουστινιανοῦ, τῶν αὐτοῦ παίδων, πολλὴν ἐνδειξαμένων περὶ ταῦτα σπουδὴν, P 559 15 ἐπεὶ καὶ αὐτοὺς ἐπωγαγόμενος ἀπιὼν ὤχετο. τινὰς δὲ καὶ ἐκ κυταλόγων ἰππικῶν, οἳ ἐπὶ τῆς Θράκης ἴδρυντο, δόντος βασιλέως ξυνέλεξε. καὶ βάρβαροι πολλοὶ, οἵπερ ἀμφὶ ποταμὸν Ἰστρον διατριβὴν εἶχον, κατὰ κλέος τοῦ Γερμανοῦ ἤκοντες καὶ χρήματα πολλὰ κεκομισμένοι ἀνemiγγυντο τῷ Ῥωμαίων στρατῷ. ἄλλοι τε 20 βάρβαροι ἐκ πύσης ἀγειρόμενοι ξυνέρρεον γῆς. καὶ ὁ τῶν Λαυγοβαρδῶν ἡγούμενος ὀπλίτας χιλίους ἐν παρυσκευῇ πεποιημένους ἀτύκῃ δὴ μάλῃ ὑπέσχετο πέμψειν.

1. *Ματασοῦνθαν* P. *ματτασοῦνθαν* H. *μετασοῦνθαν* Reg. 9. *ἀγίριαι ἀνδρῶν μαχ.* L. 22. *πέμψειν* om. L.

viduus, mortua pridem coniuge Passara, natam ex Amalasantha Theoderici filia Matasuntham, post Vitigis obitum, uxorem duxisset, eam secum assumpsit. Sperabat enim fore ut, si uxorem in castris haberet, Gotthi, iusta prohibiti reverentia, in eam arma non tollerent, regni Theoderici atque Atalarici memores. Deinde praebitam ab Augusto pecuniam, et ampliorem de suo liberalissimo erogans, magnas praeter expectationem copias virorum bellicosissimorum brevi tempore et labore nullo conscripsit. Nam qui inter Romanos erant bello egregii, contemptis multis Ducibus ac Praefectis, apud quos Protectorum munere fungebantur, ad Germanum ex urbe Byzantio pariterque ex Thracia atque Illyrico se conferebant, in id sedulo incumbentibus eius filii Iustino ac Iustiniano, quos secum ducebat. Nonnullos ex equestribus Thraciae numeris, permissu Imperatoris, collegit. Multi etiam Barbari, Istri fluminis accolae, Germani illustri fama excitati, grandi accepta pecunia, ad Romanum exercitum se aggregarunt; et cum alii Barbari, coacti undique confluerunt, tum Langobardorum Rex milites cataphractos mille, quos paratos habebat, propediem se missurum recepit.

- B** Τούτων δὴ καὶ πλειοτέρων ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀγγελλομένων, οἷα δὴ ἐξεργάζεσθαι εἴωθεν ἐς τὰ ἀνθρώπεια προΐουσα ἡ φήμη, Γότθοι τε ἅμα ἔδεισαν, ἅμα τε ἐν ἀπόρῳ ἐγένοντο, εἰ σφίσι ἐς γένος τὸ Θεουδερύχου πολεμητῆα εἶη. στρατιῶται δὲ Ῥωμαίων, ὅσοι Γότθοις ἐτύγχανον ἀκούσιοι ἢ ἐθελούσιοι ξυστρατεύοντες, 5 ἄγγελον πέμπαντες Γερμανῶ σημαίνειν ἐκέλευον ὡς, ἐπειδὴν τάχιστα ἐν Ἰταλίᾳ γενόμενον Γερμανὸν ἴδοιεν, ἐνστρατοπεδεομένην τε τὴν αὐτοῦ στρατιάν, καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τι μελλήσαντες ζῆν ἐκείνοις τετάξονται πάντως. οἷς δὴ ἅπασι θαρσῆσαντες οἱ τοῦ βασιλέως στρατοῦ ἔν τε Ῥαβέννη καὶ εἴ που ἄλλη πόλις σφί- 10
- C** σὶν λελείφθαι τετύχηκεν, εὐέλπιδες ἰσχυρότατα γεγενημένοι, τὰ χωρία βασιλεῖ ἐς τὸ ἀκριβές φυλάσσειν ἤξιουν. ἀλλὰ καὶ ὅσοι ζῆν τῷ Βήρῳ τὰ πρότερα ἢ ἄλλοις τισὶ τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἐλθόντες ἠσσημένοι τε τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ζυμβολῇ διέφυγόν τε καὶ σκεδαννύμενοι περιήσαν, ὅπῃ ἐκάσιψ τετύχηκεν, ἐπειδὴ 15 ὁδῶ ἵναμι Γερμανὸν ἤκουσαν, ἀθρόοι ἐν Ἰστρίᾳ γεγενημένοι, ἐνταυθαῦ τε τὸ στράτευμα τοῦτο προσδεχόμενοι, ἰσχυρῇ ἔμενον. τότε δὴ ὁ Τωτίλας, ἡμέρη γὰρ ἢ ζυγκειμένη αὐτῷ τε καὶ Διογένει ἐν Κεντουκέλλαις εἰστήκει, πέμψας παρ' αὐτὸν ἐκέλευεν οἱ κατὰ τὰ ζυγκειμένα τὴν πόλιν ἐνδοῦναι. Διογένης δὲ τούτου δὴ 20 κύριος ἔφασκεν αὐτὸς οὐκέτι εἶναι. ἀκηκόεσθαι γὰρ αὐτοκράτορα
- D** τοῦδε τοῦ πολέμου τὸν Γερμανὸν καταστῆναί τε καὶ ζῆν τῷ στρατῷ οὐκ ἔποθεν εἶναι. τῶν δὲ ὁμήρων βουλευόμενον οἱ αὐ-

8. τε ἅμα] δὲ ἅμα τε L. *ibid.* τε ἐν L. Vulgo δὲ καὶ. 7. ἐν Ἰταλίᾳ] ἐς Ἰταλίαν Reg. *ibid.* Γερμανὸν] αὐτὸν L. 10. πόλις om. L. 20. δὲ τούτου δὴ] μὲν τούτου L.

His aliisque amplioribus in Italia nuntiatis, qualia inter homines efficere fama solet, eundo crescens, Gothi simul timere, simul ambigere, num sibi cum Theoderici stirpe bellandum esset. Romani vero milites, quicumque vel inviti vel sponte Gothi militabant, misso nuntio iniungunt, Germano significet, statim ut ipsum ingressum Italiam, eiusque copias castrametatas viderint, se quoque ad unum omnes, nulla interiecta mora, cum illis arma iuncturos. His rebus omnibus freti Caesariani milites, Ravennae, ac si qua ipsis praeterea urbs reliqua erat, spe firmissima tenebantur, et credita fidei suae loca diligenter Imperatori servabant. Quin illi, qui prius Verum Ducem vel alios secuti, commisso cum hostibus praelio, victi fuerant, et in fugam acti dissipatique, qua sors quemque ferret, errabant, cognita Germani profectione, cum in Istria coissent, ibi illum exercitum opperientes, manebant. Quo tempore Totilas, postquam dies ipsi cum Diogeno ad Centumcellas constituta affuit, misit qui imperarent, ut ex pacto et conventu urbem dederet. Id iam sibi integrum esse negavit Diogenes, ferente fama, Germanum, accepto belli huius imperio, non procul abesse cum exercitu: quod

τῷ εἶναι τοὺς μὲν σφετέρους ἀπολαβεῖν, τοὺς δὲ πρὸς Γότθων σφίσι δεδομένους ἀποτινῆναι. οὕτω τοὺς σταλέντας ἀποπεμψόμενος τοῦ τῆς πόλεως φυλακτηρίου ἐπεμελεῖτο, Γερμανόν τε H 315 καὶ τὸ ξὺν αὐτῷ στρατεύματι παραδοκῶν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράσβετο τῆδε, καὶ ὁ χιμῶν ἔληγε, καὶ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυλόγραφει.

μ'. Γερμανοῦ δὲ τὸ στρατεύμα ἐν Σαρδικῇ, τῇ Ἰλλυριῶν P 560 πόλει, ἀγέραντός τε καὶ διέποντος, ἕπαντά τε ἰσχυρότατα ξερ- V 175 τυομένους τὰ ἐς τὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν, Σκλαβηνῶν ὀμιλος ὅσος οὐπω πρότερον ἀφίκετο ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν. Ἴστρον δὲ ποταμὸν διαβάντες ἀμφὶ Ναιῶν ἤλθον. ὧν δὴ ὀλίγους τινὰς ἀποσκευασθέντας μὲν τοῦ στρατοπέδου, πλανωμένους δὲ καὶ κατὰ μόνας περιούνας τὰ ἐκείνη χωρία, τῶν τινες Ῥωμαίων καταλαβόντες τε καὶ ξυνδήσαντες ἀνεπνυθάνοντο οὗτου δὴ ἕνεκα οὗτος B 15 δὴ ὁ τῶν Σκλαβηνῶν στρατός καὶ ὃ τι κατεργασόμενοι διέβησαν ποταμὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ἰσχυρίσαντο ὡς Θεσσαλονίκην τε αὐτὴν καὶ πόλεις τὰς ἀμφ' αὐτὴν πολιορκίᾳ ἐξαιρήσοντες ἤκοιεν. ἕπερ ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσεν, ἄγαν τε ξυνεταράχθη καὶ πρὸς Γερμανὸν εὐθύς ἔγραψεν, ὁδὸν μὲν ἐν τῷ παραντίκῳ τὴν ἐπὶ Ἰταλίαν ἀνα- 20 βαλέσθαι, Θεσσαλονίκη δὲ καὶ πόλεις ταῖς ἄλλαις ἀμῦναι, καὶ τὴν Σκλαβηνῶν ἔφοδον ὅση δύναμις ἀποκρούσασθαι. καὶ Γερμανὸς μὲν ἀμφὶ ταῦτα διατριβὴν εἶχε. Σκλαβηνοὶ δὲ γρόντες C

2. οὕτω τοὺς] τοὺς τε L. 4. παραδοκῶν στρατεύμα L.
11. Ναιῶν] ναιῶν L. 15. ὃ τι Reg. τί P. 17. ἐξαιρήσον-
τες ἤκοιεν] ἐξαιρήσεσθαι σχοῖεν H: illud Hm.

spectaret ad obsides, velle se recipere suos, unaque datos a Gotthis reddere. Sic remissis qui venerant, in custodiam urbis incubuit, Germanum eiusque copias cupidissime expectans. His ita gestis, cum hieme finitur annus decimus quintus huius belli, quod Procopius litteris tradidit.

40. Sardicae, quae Illyrici urbs est, collectum exercitum instruebat Germanus, et omnia ad validissimum belli apparatus expediebat; cum Sclavenorum catervae, quantae nunquam ante prodierant, ad Imperii Romani fines progressae, trajecto Istro flumine, Naisum venerunt. Eorum pauci abiunxerunt se ab exercitu; cumque ita vicinos agros pererrarent, ut singuli separate discurrerent, in Romanorum quorundam manus inciderunt: a quibus victi, interrogati, cuius rei causa, et quid tandem acturus hic Sclavenorum exercitus Istrum fluvium transmississet? asseverarunt, eo se venire consilio, ut Thessalonicam urbemque illi circumiectas obsidione caperent. Cuius rei nuntio valde commotus Imperator, statim Germano scribit, ut in praesens omnia in Italiam perfectione, Thessalonicae caeterisque urbibus suppetias ferre, ac totis viribus impetum Sclavenorum repellere maret. Dum in his Germanus haec

Procopius II.

29

διαρρήδην πρὸς τῶν αἰχμυλώτων Γερμανῶν ἐν Σαρδικῇ εἶναι ἐς
 δέος ἤλθον. μέγα γὰρ ὄνομα ἐς τούτους δὴ τοὺς βαρβάρους ὁ
 Γερμανὸς εἶχεν ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. ἤνικα Ἰουστινιανὸς ὁ Γερμα-
 νοῦ θεῖος τὴν βασιλείαν εἶχεν, Ἄνται, οἱ Σκλαβητῶν ἀγχιστα
 ᾤκηται, Ἰστρον ποταμὸν διαβάντες στρατῶν μεγάλῳ ἐπέβαλλον⁵
 ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν. ἐτύγγανε δὲ Γερμανὸν βασιλεὺς Θράκης
 D ὅλης στρατηγὸν καταστησόμενος οὐ πολλῶ πρότερον. ὅς δὴ ἐς
 χεῖρας ἑλθὼν τῷ τῶν πολεμίων στρατῶν κατὰ κράτος τε μάχῃ νι-
 κήσας σχεδόν τι ἅπαντας ἔκτεινε, κλέος τε μέγα. ἐκ τοῦ ἔργου
 τούτου ὁ Γερμανὸς ἐς πάντας ἀνθρώπους καὶ διαφερόντως ἐς¹⁰
 τούτους δὴ τοὺς βαρβάρους περιεβάλλετο. δειμαίνοντες οὖν αὐ-
 τὸν, ὥσπερ μοι εἴρηται, Σκλαβηνοὶ, ἅμα δὲ καὶ δύναμιν ἀξιο-
 λογωτάτην αὐτὸν ἐπάγεσθαι οἰόμενοι, αἶτε πρὸς βασιλέως στεί-
 λόμενον ἐπὶ Τωτίλαν τε καὶ Γότθους, ὁδοῦ μὲν εὐθὺς τῆς ἐπὶ
 Θεσσαλονικίην ἀπέσχοντο, ἐς δὲ τὸ πεδίον καταβῆναι οὐκέτι ἐτόλ-¹⁵
 P 561 μων, ἀλλὰ ζύμπαπαντα ὄρη τὰ Ἰλλυριῶν διαμετρήσαντες ἐν Δαλμα-
 τία ἐγένοντο. ὣν δὴ ὁ Γερμανὸς ἀφρονισιότησος πάσῃ ἐπήγγελλε
 τῇ στρατιᾷ ξυσκευάζεσθαι, ὡς ἡμέραιν δυοῖν ὕστερον ὁδοῦ ἐν-
 θένδε τῆς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἀρξόμενος. ἀλλῆ τις αὐτῷ ἐξουπέσει
 σὺχῃ νοσήσαντι ἐξυπιναιῶς τὸν βίον διαμετρήσασθαι, εὐθὺς²⁰
 ῥύν τε ὁ Γερμανὸς ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἀνήρ ἀνδρείος τε καὶ

1. Σαρδικῇ] σαρδηῆ L. 2. ἤλθον] ἤλθον L. 3. Ἰουστινια-
 νός] Ιουστινός L. 5. ἐπέβαλλον] ἐπέβαλον L. 11. περιεβάλ-
 λετο] περιεβάλετο L. 17. ὁ om. L. 19. ἀρξόμενος] ἀρξέ-
 μινος L. 20. εὐθὺς om. L. corr. Vulgo εὐθύσματος. Vid. ad
 vol. I. p. 254, 11.

altat; Sclaveni, ex captivis comperto Germani Sardicam advento, tre-
 pidant. Erat enim apud hos Barbaros Germani nomen ex hoc admodum
 celebre. Quo tempore Iustinianus, Germani patrus, Imperium obtinuit,
 Antae Sclavenorum accolae, transito Istro, in Romanorum fines cum ma-
 gno exercitu irruerunt. Germanus, recens ab Imperatore creatus Ma-
 gister militum totius Thraciae, iuncto cum hostium copiis praelio, vi illis
 profligavit, et fere ad internecionem cecidit: quo facto Germanus cum
 apud omnes clarissimus evasit, tum vero maxime apud hos Barbaros.
 Itaque Sclaveni, ipsum, ut a me dictum est, veriti, ac simul rati flo-
 rentissimo exercitu succinctam esse, utpote qui adversus Totilam et
 Gotthos ab Imp. mitteretur, coeptum Thessalonicam versus iter statim
 abruptum, neque auri amplius in campos degredi, omnibus Illyrici mor-
 tibus superatis, in Dalmatiam intrant. Securus iam ab illis Germanos,
 copiis edicti omnibus, ut vasa colligant, tanquam inde biduo post in
 Italiam profecturus. At infeliciter contigit, ut morbo correptus, repente
 vita cederet. Itaque Germanus subita morte interit, singulari vir fer-

δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα στρατηγός τε ἄριστος καὶ αὐτοεργός
 δεξιός, ἐν δὲ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασι τὴν νόμιμα καὶ τὸν
 τῆς πολιτείας κέλευρον βεβαιότατα φυλάσσειν ἐξειπιστάμενος, δι-
 κάσιαι μὲν ὁρθότατα πάντων μάλιστα, χρήματα δὲ τοῖς διομέ-
 5 τοῖς ἅπασιν δεδαινεκῶς μεγάλα καὶ τόκον οὐδ' ὅσον λόγῳ κεκοιμη-
 σμένος πρὸς αὐτῶν πώποτε, ἐν παλατίῳ μὲν καὶ τῇ ἀγορᾷ ἐμ-
 βριθέστατος τε καὶ σοβαρὸς ἄγαν, ἐστιώτωρ δὲ καθ' ἡμέραν
 οἴκοι ἡδύς τε καὶ ἐλευθέριος καὶ ἐπίχαρις, οἷδ' ἐν παλατίῳ
 ἀμαρτάνεσθαι παρὰ τὰ εἰωθότα ὄση δύναμις ξυγχαρῶν, οὐδὲ
 10 στασιώταις τοῖς ἐν Βυζαντίῳ τῆς βουλήσεως ἢ τῆς ὁμίλλας μετα-
 λαχῶν ποτε, καίπερ καὶ τῶν ἐν δυνάμει πολλῶν ἐς τοῦτο ἀπο-
 πίας ἐληλακότων. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε κεχώρηκε.

Βασιλεὺς δὲ τοῖς ξυμπεισοῦσι περιώδυνος γεγονώς Ἰωάννην V 176
 ἐπέλεξε, τὸν Βιταλιανοῦ μὲν ἀδελφιδούν, Γερμανοῦ δὲ γαμβρόν,
 15 ξὺν Ἰουστινιανῷ πατέρῳ τοῖν Γερμανοῦ παῖδῶν τῷ στρατῷ τού-
 τῳ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἡγήσασθαι. καὶ οἱ μὲν τὴν ἐπὶ Δαλματίας C
 ἤσαν, ὡς ἐν Σάλωσι διαχειμύσσοντες, ἐπεὶ ἀδύνατα σφίσιιν ᾤοντο
 εἶναι τηρικῆδε τοῦ καιροῦ περιουσίαι τὴν τοῦ κόλπου περίσθη ἐς
 Ἰταλίαν κομιῆσθαι, διαπορθμεύεσθαι τε νηῶν σφίσιιν οὐ πα-
 20 ρουσιῶν ἀμήχανα ἦν. Λιβέριος δὲ, οὔπω τι πεπυσμένος ὤνπερ
 βασιλεὺς ἀμφὶ τῷ στόλῳ τούτῳ μετέμειλε, Συρακούσαις προσέσχε
 πολιορκουμέναις πρὸς τῶν πολεμίων. βασάμενός τε τοῖς ταύτῃ

1. στρατηγός] ἐν μὲν τῷ πολέμῳ στρατηγός L. 2. πράγμασι
 L. in marg. γράμμασι in textu. 11. ποτὶς] πώποτε Reg.
 19. τα] γὰρ L. 20. ἀμήχανα L. ἀμήχανον P.

titudine praeditus ac strenuitate: dux idem optimus, et ad res per se
 agendas dexter: in pace secundisque temporibus legum institutorumque
 civilium servantissimus, causas omnium aequissime iudicabat: roganti
 exilbet data mutuo pecunia quamvis magna. a nemine usuram ne verbo
 quidem unquam exigebat. In Palatio ac foro gravissimus et maxime se-
 rvus, domi quotidie convivator erat suavis, liberalis ac scitus. Ne quid
 in Palatio praeter solitum peccaretur, quoad poterat, obstabat. Si nulla
 consiliorum societas, nulla erat consuetudo cum Circi Byzantini factiois,
 quamvis multi, qui honoribus utebantur, in absurda illa studia prolabe-
 rentur. Sed haec hactenus.

Hinc dolens graviter Imperator, Ioanni, Vitaliani nepoti Germani-
 que genero mandavit, ut cum altero Germani filio Iustiniano exercitum
 in Italiam duceret. Illi Dalmatiam petierunt, ea mente ut hiemem Salo-
 nis exigent, cum id anni tempestas non videretur ipsis permittere, ut
 sinum circumcundo in Italiam pervenirent, nec transmittere possent, a
 mavis imperati. Liberius vero, nondum compertum habens mutasse
 Imperatorem quod de classis praefectura constituerat, Syracusas ab ho-

- H 316 βαρβάρους ἐξ τε τὸν λιμένα κατήρε καὶ παντὶ τῷ στόλῳ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο. καὶ Ἀρταβάνης δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον ἐν Κεφαλονίᾳ γενόμενος, ἐπειδὴ τοὺς ἀμφὶ Λιβέριον ἤδη ἐνθὲνδε ἀναχθέντας ἐπὶ Σικελίας κειρωθήκεναι ἔγνω, ἄρας ἐνθὲνδε πέλαιος αὐτίκα τὸ Ἀδριατικὸν καλούμενον διέβη. ἐπεὶ δὲ Καλαβρῶν 5 ἀγγοῦ ἐγένετο, χιμαῶνός οἱ ἔξαισιον ἐπιπεσόντος καὶ τοῦ πνεύματος σκληροῦ τε ὑπεράγαν ὄντος καὶ ἀπ' ἐναντίας σφίσιν ἰόντος, οὕτως ἀπάσας διασεσῶσθαι τὰς ναῦς ξυνηνέχθη, ὡς δοκεῖν ὅτι δὴ αἱ πολλαὶ ἐς τὴν Καλαβρίαν ἐξενεχθεῖσαι ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. οὐκ ἦν δὲ οὕτως, ἀλλὰ πρὸς τοῦ πνεύματος ζῆν 10 βία πολλῇ διωθούμεναι ἀνέστρεφόν τε βιαζόμεναι ὑπερφυῶς καὶ αὐθις ἐν Πελοποννήσῳ ἐγένοντο. καὶ ταῖς ἄλλαις δὲ, ὅπη παρατόχη, ἢ διεφθάρθαι ἢ διασεσῶσθαι τετέχηκε. ναῦς δὲ μία, P 562 ἐν ἧ ἔπλει Ἀρταβάνης αὐτὸς, τοῦ ἰστοῦ οἱ ἐν τῷ σάλῳ τοῖτον ἀποκοπέντος, ἐς τοσόνδε κινδύνου ἐλθοῦσα, πρὸς τε τοῦ ροθίου 15 φερομένη καὶ τῷ κλύδωνι ἐπισπομένη Μελλτη προσέσχε τῇ νήσῳ. οὕτω μὲν Ἀρταβάνην διασεσῶσθαι ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου ξυνέπεισε.

Λιβέριος δὲ οὔτε τοῖς πολιορκουσῖν ἐπιξίεται, ἢ μάχη πρὸς αὐτοὺς οἴος τε ὦν διακρίνεσθαι, καὶ τῶν ἐπιτηδείων σφίσιν, 20 ἄτε πολλοῖς οὔσιν, ἐς πλείω χρόνον οὐδαμῇ διαρκούντων ἄρας ἐνθὲνδε ζῆν τοῖς ἐπομένοις καὶ τοὺς πολεμίους λαθῶν ἐς Πάρο-

2. κεφαλονία Reg. et Pers. Vulgo Κεφαληνία.	6. ἐπιπεσόν-
τος L. πεσόντος P.	8. ὡς δοκεῖν om. L.
ναῦς δὲ δὴ L.	13. ναῦς δὲ]
15. τοσόνδε L. τοσοῦτον P.	16. ἐπισπο-
μένη] ἐπισπομένη P.	19. ἐπιξίεται] ὑπεξίεται Reg.

stibus obsessas appulit, et Barbarorum qui illic erant, perrupta custodia, portum tenuit, urbemque universa cum classe ingressus est. Haud multo post Artabanes, in Cephaloniam delatus, simul profectum inde Liberium in Siciliam navigasse cognovit, illinc et ipse solvens, mare, quod Adriaticum vocant, transmisit. Non procul aberat a Calabria, cum, orta horrida tempestate, vehementissimi ac reflantis venti vis naves omnes ita disiecit, ut esset opinio, multas in Calabria abreptum iri, et in potestatem hostium venturas. Evenit aliter: vento violentissime impulsae et foedissime iactatae retro cesserunt, et in Peloponnesum redierunt: caeterae, prout sors tulit, partim amissae, partim servatae sunt. Navis, qua Artabanes vehebatur, malo procella fracto, in summum discrimen venit, et maris cursum fluctuumque impetum sequens, Melitam insulam contigit. Sic demum Artabanes praeter expectationem sospes evasit.

At Liberius, cum ad faciendam in obsessores eruptionem, inferendumque praelium parum haberet, neque annona in longius spatium suppeditaret obsessis, utpote multis numero; inde cum suis solvit,

μον ἀνεχώρησε. Τωτίλας δὲ καὶ Γότθοι σχεδόν τι ἅπαντα λη- B
 σάμενοι τὴ ἐπὶ Σικελίας χωρὰ ἵκων μὲν ἐπαγόμενοι καὶ ζῶν
 ἄλλων τι χρῆμα μέγα, σίτον τε καὶ τοὺς ἄλλους καρποὺς ἅπαν-
 τας ἐκ τῆς νήσου μετενεγκόντες καὶ πάντα τὰ χρήματα, κομιδῇ
 5 μεγάλα ὄντα, ἐν τοῖς πλοίοις ἐνθήμενοι, τὴν τε νήσον ἔξαπι-
 ναίως ἐξέλιπον καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀνέστρεφον, τρόπῳ ὀρμώμε-
 νοι τοιῶδε. τῶν τινα Ῥωμαίων, Σπίνον ὄνομα, ἐκ Σπολητίου
 ὀρμώμενόν οἱ ἀπὸ πᾶρεδρον οὐ πολλῶ πρότερον καταστησόμενος
 Τωτίλας ἔτυχεν. οὗτος ἀνὴρ ἐν πόλει Κατάνη, ἀτειχίστῳ οἴσῃ,
 10 διατριβὴν εἶχε. τύχη τέ τις ἀπὸ ξυνέβη ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐν-
 ταῦθα γενέσθαι. ὃν δὴ ῥύεσθαι ὁ Τωτίλας ἐπευρόμενος τῶν C
 τινα ἐπιφανῶν γυναῖκα, αἰχμάλωτον οὔσαν, ἀφείναι Ῥωμαίους
 ἀντ' αὐτοῦ ἤθελε. γυναῖκα δὲ Ῥωμαῖοι οὐδαμῇ ἰδικαίου ἀν-
 ταλλάξασθαι ἀνδρὸς τὴν τοῦ καλουμένου κοιμιστωροῦ ἀρχὴν
 15 ἔχοντος. δέσας οὖν ὁ ἀνὴρ μὴ παρὰ τοῖς πολεμίοις διαφθαρείη,
 ὠμολόγησε Ῥωμαίοις ἀντίκα Τωτίλαν ἀναπέσειν Σικελίας μὲν
 ἀπανίστασθαι, παντὶ δὲ τῶ Γότθων στρατῶ ἐς Ἰταλίαν διαπορθ-
 μέυσασθαι. καὶ οἱ μὲν ὄρκοις αὐτὸν σφίσις ἀμφὶ ταύτῃ τῇ ὁμο-
 λογίᾳ καταληφθέντα Γότθοις ἀπέδωσαν, ἀντ' αὐτοῦ τὴν γυναῖκα
 20 κεκομισμένοι. ὁ δὲ Τωτίλα ἐς ὄψιν ἤκων οὐκ ἐπὶ τῷ σφετέρῳ
 ξυμφόρῳ Γότθους ἔφρασκε Σικελίαν ληισαμένους σχεδόν τι ὅλην
 ὀλίγων τινῶν φρουρίων διατριβὴν ἐνταῦθα ἔχειν. ἔναγχος γὰρ D

1. ἀνεχώρησε] ἀπεχώρησε Reg. 3. τι χρῆμα μέγα] μέγα τε
 χρῆμα L. 4. κομιδῇ μ. ὄντα] μ. ὄντα κομιδῇ L. 7. Σπί-
 νον] σπιδόν H. ibid. Σπολητίου] σπολιτίου HL.

et clam hostibus Panormum concessit. Tum Totilas et Gotthi, universa
 fere vastata Sicilia, equorum aliarumque pecudum abacta ingenti vi,
 frumento ac caeteris omnibus frugibus ex insula convectis, cunctis, de-
 nique opibus, sane maximis, in naves impositis; insula excesserunt in-
 opinato, atque Italiam repeterunt, hoc modo ad id impulsī Non ita
 pridem Totilas Romanum quemdam, Spinum nomine, ortu Spoletinum,
 Quaestorem suum creaverat. Hic vir, dum in urbe Catana, moenibus
 exuta, moraretur, casu quodam in manus hostium venit. Liberandi illius
 cupidissimus Totilas, captivam nobilem feminam Romanis pro ipso ob-
 tulit. Negarunt Romani virum, Quaestoris dignitate insignem, bene cum
 femina conmutari. Hinc veritus Spinus ne ab hostibus neci daretur,
 Romanis promisit, se statim Totilae persuasurum, ut relicta Sicilia, uni-
 versum Gotthorum exercitum traiceret in Italiam. Eum Romani iure-
 iurando, quo promissum firmavit, sibi obstrictum, Gotthis reddiderunt,
 recepta ipsius loco muliere. Is ut primum Totilam revisit, dixit non
 belle rebus consulere suis Gotthos, qui, Sicilia fere omni direpta, pau-
 corum praesidiarum cupiditate ibi tenerentur: affirmavitque se modo,

ισχυροῦσθε ἀκηκόειναι, ἤνικα παρὰ τοῖς πολεμίοις ἐτόγγανεν ὢν, Γερμανὸν μὲν τὸν βασιλέως ἀνεψιὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, Ἰωάννην δὲ τὸν αὐτοῦ κηδεστὴν καὶ Ἰουστινιανὸν τὸν αὐτοῦ παῖδα παντὶ τῷ στρατῷ πρὸς Γερμανοῦ ξυλλεγέντι εἶναι μὲν ἤδη ἐν V 177 Δαλματία, εὐθὺ δὲ Λιγουρίας αὐτίκα δὴ μάλα ξυσκευαζομένους 5 ἐνθένδε χωρήσειν, ἐφ' ᾧ δὴ Γότθων ἐξ ἐπιδρομῆς παιδῶν τε καὶ γυναικῶν ἀνδραποδίσωσι καὶ χρήματα ληίσωνται πάντα, οἷσπερ ἡμᾶς ὑπαντιάζειν ἄμεινον ἂν εἴη ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἔξιν τοῖς οἰκείοις διαχειμαζόντας. ἦν γὰρ ἐκείνων περισσώμεθα, Σικελίας ἀθδῖς ἅμα ἦρι ἀρχομένην παρέσται ἡμῖν ἀδείστερον ἐπιβήσεσθαι πολλοί μιον οὐδὲν ἐν νῶ ἔχουσι. ταύτῃ ὁ Τωτίλας τῇ ὑποθήκῃ ἀνα- P 563 πεισθεὶς φρονηθεὶς μὲν ἐν ὄχρωμασι τέτρουσιν εἴασεν, αὐτὸς δὲ ξέμπασαν τὴν λείαν ἐπαγόμενος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς Ἰταλίαν διεπορθμεύσατο. ταῦτι μὲν οὖν ἐπράσσετο τῆδε.

Ἰωάννης δὲ καὶ ὁ βασιλέως στρατὸς ἀφικόμενοι ἐς Δαλμα- 15 τίαν ἐν Σάλωσι διαχειμαζέειν ἔγνωσαν, ἐνθένδε μετὰ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν εὐθὺ Ῥυβένης ὁδῷ ἰέναι διανοούμενοι. Σκλαβηνοὶ δὲ, οἳ τε τὰ πρότερα ἐν γῆ τῇ βασιλέως γενόμενοι, ὥσπερ μοι ἔναγχος δεδιήγηται, καὶ ἄλλοι οὐ πολλῷ ὕστερον Ἰστρον τε H 317 ποταμὸν διαβάντες καὶ τοῖς προτέροις ἀναμιχθέντες, κατέθειον ἐν 20

4. στρατῷ — ξυλλεγέντι] πρὸς γερμανῶν ξυλλεγέντι στρατῷ L. 7. ἀνδραποδίσωσι — ληίσωνται Reg. ἀνδραποδίσουσι — ληίσονται P. 12 φρονηθεὶς] φρονηθεὶς Reg. 15. ἀφικόμενοι] ἀφικόμενος H: illud Hm. *ibid.* ἐν δαλματία εἰς σάλωνας L. 18. γῆ τῇ L. τῇ γῆ P.

cum inter hostes versaretur, audisse, Germanum, Imperatoris nepotem, migrasse ex vita, ac Ioannem illius generum, Iustinianumque eiusdem filium, cum exercitu, quem Germanus collegerat, esse iam in Dalmatia, et primo quoque tempore collectis sarcinis, inde recta petituros Liguriam, ut subito incursu Gotthorum liberos et coniuges caperent, opesque omnes praedarentur. *Atqui*, inquit, *satius esset eorum consilio ire obviam, tuto cum nostris hiemantes. Nam si illos vicerimus, nobis ad hoste securis licebit iterum incunte vere Siciliam invadere liberius.* Commotione eiusmodi inductus Totilas, in locis quatuor firmioribus praesidia reliquit, et cum omni praeda caeterisque copiis in Italiam transfretavit. Haec ibi acta.

Ioannes vero et Imperatoris exercitus, cum in Dalmatiam pervenisent, Salonis hiemem traducere constituerunt, statim ab illius exitu Ravennam recta ire habentes in animo. At Sclaveni, tum qui prius in oras Imperatori subditas se intulerant, quemadmodum proxime commemoravi, tum qui paulo post, trajecto amne Istro, illis se permiscuerant,

πολλῇ ἔξουσίᾳ τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. καὶ τινὲς μὲν ἐν ὑπομνή-
 εἶχον ὡς Τωτίλας τούτους δὴ τοὺς βαρβάρους χρήμασι πολλοῖς
 ἀναπέσας ἐπιπέμψιμι τοῖς ταύτῃ Ῥωμαίοις, ὅπως δὴ βυσιλεῖ B
 ἀδύνατα εἶη τὸν πρὸς Γότθους πόλεμον ἀσχολῆναι τῇ ἐς τούτους
 5 δὴ τοὺς βαρβάρους εὐ διοικήσασθαι. εἶτε δὲ Τωτίλα χαριζόμε-
 νοι εἶτε ἄκλητοι Σκλαβηνοὶ ἐνταῦθα ἤλθον οὐκ ἔχω εἰπεῖν. ἐς
 τρία μέντοι τέλη σφᾶς ἀπὸ τοῦ διελόντες οἱ βάρβαροι οὗτοι ἀνή-
 κιστα ἐν Εὐρώπῃ τῇ ὅλῃ ἔργα εἰργάσαντο, οὐκ ἔξ ἐπιδρομῆς
 ληϊζόμενοι τὰ ἐκείνη χώρα, ἀλλ' ὥσπερ ἐν χώρᾳ οἰκίᾳ διαχει-
 10 μάζοντες οὐδὲν τε διδιότιες πολέμιον. ὕστερον δὲ βυσιλεὺς Ἰου-
 στινιανὸς στρατιὰν ἀξιολογωτάτην ἐπ' αὐτοὺς ἐπέμψεν, ἧς ἄλλοι
 τε καὶ Κωνσταντιανὸς καὶ Ἀράτιος καὶ Ναζάρης ἤγονον καὶ Ἰου-
 στίνοσ ὁ Γερμανοῦ παῖς καὶ Ἰωάννης, ὅνπερ ἐπίκλησιν ἐκάλουν C
 Φαγαῦν. ἐπιστάτην δὲ Σχολαστικὸν ἐφ' ἅπασιν κατεστήσατο, τῶν
 15 ἐν καλακίᾳ εὐνούχων ἕνα. οὗτος ὁ στρατὸς μοῖραν τῶν βαρβά-
 ρων καταλαμβάνουσιν ἀμφὶ Ἀδριανοῦ πόλιν, ἥπερ ἐπὶ Θράκης
 ἐν μεσογείοις κεῖται, πέντε ἡμερῶν ὁδὸν Βυζαντίου διέχουσα. καὶ
 πρὸσω μὲν χωρεῖν οἱ βάρβαροι οὐκέτι εἶχον. λείαν γὰρ ἐπήγοντο
 ἀνθρώπων τε καὶ ζώων ἄλλων καὶ πάντων χρημάτων ἀριθμοῦ
 20 κρείσσονα. μένοντες δὲ αὐτοῦ ἠπειλούντο τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖ-
 ρας ἵναί, τούτοις δὲ αὐτοῖς αἰσθήσιν ὡς ἥκιστα παρεχόμενοι.
 καὶ οἱ μὲν Σκλαβηνοὶ ἐστρατοπεδεύοντο ἐς τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέ-

10. βασιλεὺς Ἰουστινιανός] *Ιουστ. β. L.*

11. ἐπ' L. ἐς P.

14. Σχολαστικὸν] *σχολαστίμων H: illud Hm.*

17. διέχουσα]

διέχουσαν Reg.

impunitissime Romanum Imperium incurserunt. Nec deerant qui suspicarentur hos Barbaros multa pecunia plectos immissosque a Totila in Romanos fuisse, ut, ab illis districtus Imperator bellum Gothicum bene administrare non possent. Sintae Totilae gratificati Sclaveni, an eo veneriat non vocati, dicere nequeo. Divisis tripartito copiis, toti Europae damna gravissima intulerunt hi Barbari, non cursim populabundi; sed perinde ac si essent in suis finibus, sine ullo hostium meta hibernantes. In eos postmodum Imperator egregium destinavit exercitum: cuius cum alii Duces erant, tum Constantianus, Aratius, Nazares, Iustinus alter Germani filius, et Ioannes cognomine Heluo. Porro Sclasticum praefecit omnibus, unum e numero Eunuchorum Palatii. Barbarorum partem effecit hic exercitus ad Adrianopolin, urbem Thraciae mediterraneam, ac dierum iter quinque Byzantio distantem. Iam Barbari progredi non poterant. Etenim captivorum ac pecudum innumerabilem vim cum opibus cuiusquemodi abducebant. Quare eo loci haerentes, ad pugnam ita se expediebant, nihil ut hosti suboleret. Ac Sclaveni quidem

χει, Ῥωμαῖοι δὲ οὐ πολλῶ ἔποθεν ἐν τῷ πεδίῳ. χρόνον δὲ σφί-
 σιν ἐν ταύτῃ τῇ προσεδρεύει τριβομένον συχνοῦ ἤσχαλλόν τε οἰ
 D στρατιώται· καὶ δεινὰ ἐποιούντο, τοῖς στρατηγοῖς ἐπικαλοῦντες,
 ὅτι δὴ αὐτοὶ τὰ ἐπιτήδεια ζύμπαντα εὐπορα ἔχοντες, ἅτε τοῦ
 Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντες, τοὺς στρατιώτας περιορώσι τῶν 5
 ἀναγκαιῶν τῇ ἀπορίᾳ πιεζομένους καὶ οὐ βούλονται τοῖς πολε-
 μίοις ἐς χεῖρας ἵναί. οἷς δὴ οἱ στρατηγοὶ ἀναγκασθέντες τοῖς
 ἐναντίοις ζυνέμιζαν. καὶ γίνεται μὲν καρτερὰ μάχη, ἡσσωνται
 δὲ κατὰ κράτος Ῥωμαῖοι. ἔνθα δὴ στρατιώται μὲν πολλοὶ τε
 καὶ ἄριστοι θνήσκουσιν, οἱ δὲ στρατηγοὶ παρ' ὀλίγον ἐλθόντες 10
 ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι ζῆν τοῖς καταλοίποις μόλις διαφυ-
 γόντες ἐσώθησαν, ὡς πη ἐκάστῳ δυνατὰ γέγονε. καὶ Κων-
 σταντιανοῦ δὲ τὸ σημεῖον οἱ βάρβαροι εἶλον, τοῦ τε Ῥωμαίων
 P 564 στρατοῦ ἐς ὀλγωρίαν τραπόμενοι πρόσω ἐχώρουν. καὶ χώραν
 τὴν Ἀστικὴν καλουμένην ἐληλζοντο κατ' ἔξουσίαν, ἀδῆατον ἐκ 15
 παλαιοῦ οὖσαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ λειαν αὐτοὺς πολλὴν τινα ἐνταῦ-
 θα εὐρεῖν ζυνηνέχθη· οὕτω δὲ χώραν πολλὴν ληιζόμενοι ἄχρι ἐς
 τὰ μακρὰ τεῖχη ἀφίκοντο, ἕπερ ὀλίγῳ πλέον ἢ ἡμέρας ὁδὸν Βυ-
 V 178 ζαντίου διέχει. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ὁ Ῥωμαίων στρατὸς τού-
 τοις δὴ ἐπισπόμενοι τοῖς βαρβάροις, μόλις τε αὐτῶν ἐντυχόντες 20
 τινὶ καὶ ἔξαπινάως ἐς χεῖρας ἐλθόντες ἐτρέψαντο. καὶ τῶν μὲν
 πολεμίων πολλοὺς ἔκτειναν, Ῥωμαίων δὲ τῶν αἰχμησάτων μέγα
 τι διεσώσαντο χρῆμα, τό τε Κωνσταντιανοῦ σημεῖον εὐρόντες

1. οὐ πολλῶ — πεδίῳ] ἐν τῷ πεδίῳ οὐ πολλῶ ἔποθεν L.
 2. προσεδρεύει] Vulgo προσεδρεύει. 14. χώραν om. L. 18. ἡμέ-
 ρας ὁδὸν Reg. ὁδῶ ἡμέρας P.

in monte, qui illic eminent, Romani vero in planitie castra metati sunt. Diu sederant, cum victi impatientia milites, de Ducibus cum indignatione coepere queri, quod dum ipsi, utpote Romani Duces, cibariis omnibus abundarent, milites despicerentur victus inopia pressos, nec manum cum hostibus conferre vellent. His querelis adacti Duces cum hoste configunt. Fervet proelium: vi demum victis Romanis, milites multi, sique fortissimi, ibi cadunt: Duces, ob hostibus tantum non capti, vixque elapsi cum reliquis, evadunt quo cuique licet. Constantini vexillum cepere Barbari, ac spreto Romanorum exercitu ulterius progressi, Asticam, quam appellant, regionem vastarunt, iamdiu intactam: quamobrem praedam ibi copiosissimam invenerunt. Late facta populatione, pervenerunt ad Muros longos, qui Byzantio diei itinere paulo amplius distant. Aliquanto post Romanus exercitus hos secutus Barbaros, partemque eorum nactus, repentino ipsos fuderunt impetu, ac caesis plurimis, captivorum Romanorum ingentem receperunt numerum, et

ἀντιλοντο. οἱ δὲ λοιποὶ βάρβαροι ξὺν τῇ ἄλλῃ λεία ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν.

2. ἀπεκομίσθησαν] „In edit. Augustana liber hic supervacanea clauditur repetitione profectionis Germani, cuius obitum iam supra auctor narravit.“ MALT. Verba illa, quae etiam in L leguntur, haec sunt, Γερμανὸν δὲ τὸν ἀνεφιὸν βασιλέως (τὸν ἀνεφιὸν τὸν αὐτοῦ L) ἄνδρα πατριμίων ἐπὶ τατίλαν (τοντίλλαν L, ut supra saepissime) τε καὶ γότθους ξὺν στρατῷ ἔκαμψεν, ἄλλους τε ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκείσθαι (ἐκείσθαι L) οἱ κλειύσας καὶ τὸν βιταλιανὸς ἀδελφιδῶν καὶ αὐτοῦ κηδεστὴν ἰωάννην.

inventum Constantiani vexillum retulerunt: reliqui Barbari cum reliqua praeda domum reversi sunt.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Δ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Δ'.] ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Δ'. Ρ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS II.
LIBER IV.

ARGUMENTUM.
EX EDITIONE MALTRETI.

Argumentum libri huius proponit Auctor, et ad bellum Persicum prosequendum accingitur, suscepta Ponti Euxini descriptione. (Cap. 1.) Descriptio Ponti Euxini ab urbe Calchedone, ad Apsilios. (2.) Mons Caucasus, geminaeque eius Portae. Hunni Sabiri. Amazones. Abasgi Christiani. Hos Iustinianus Eunuchos fieri vetat. (3.) Bruchi. Zecchi. Scgidiae. Sebastopolis et Pityus. Eulyisia. Gotthi Tetrastitae Episcopum a Iustiniano Aug. petunt. (4.) Uturguri Cuturgurique unde dicti. Antiquae Tetrastitarum sedes. Cerva fugiens vadum monstrat. Gotthorum migratio. Eorum sedes Cuturguri occupant. Tetrastitae in adversam continentem commigrant. Uturguri manent in patria. Taurica, ibique templum Dianae. Urbes Bosphorus, Cherso, Cepi, Phanaguris. Istri fons et cursus. Meneura ambitus Ponti Euxini. (5.) Utrum Tanais Asiam ab Europa dividat, an Phasis? Unde oriatur Pontus Euxinus? Aristoteles ad Euripum haeret. Fretum Siculum. Duplex aquae cursus in Bosphoro Thracio. (6.) Quid Choroem Persarum Regem ad Colchicam expeditionem induxerit. Urbs Dara ab eodem frustra tentata. (7.) Rediit Auctor ad institutam Cap. 1. narrationem de Persarum in Colchidem irruptione, Choriano duce. Lazorum inconsulta ferocia. Gubasis, ipsorum Regis, oratio. Instruuntur acies. Lazorum fuga. Artabanis certamen. Confugiant acies. Choriano occiso, profugiantur Persae. (8.) Dugisthaeus a Lazis proditoris accusatus, in carcerem conicitur. Bessas, Magister militum per Armenias, destinatur in Lasicam: cuius Reges a Romanis us-

res sibi petere consueverant. *Abasorum defectio. Trachea, locus. Romani Abasgos adorantur et profligant. (9.)* Tsibulum Apsiliae castellum occupant Persae; deinde caesi ob flagitium ducis. Chosroes ab Anatozado filio offenditur. Natura valetudinarius, Tribunum Medicum, virum optimum, summe colit. Anatozadam rebellem foede plectit. (10.) Exeunt induciae. Mutuae legationes. Indignae legati Persarum fastus. Braducionem interpretem occidit Chosroes. Romani in Lazica Petram obsident. Suffodiunt murum. Eorum conatus irritus Sabiri partim Romanis, partim Persis addicti. Aristem leviozem fabricantur novo invento. Admoventur machinae; quae Persae naphtha sive oleo Medaeae comburere satagunt. Bessae Magistri militum grandaevi mira vis. Persae in turri lignae deflagrant. Urbem Romani capiunt. (11.) Persae, qui in Petrae arcem confugerant, ad deditiorem invitati, arcis incendio perire malunt, quam se hosti permittere. Chosrois in re cibariae Petrae congerenda liberalitas, et in aquaeductu extruendo solertia. Bessas captivos Byzantium mittit; muros Petrae diruit; ab Imperatore, adeoque ab omnibus commendatur. (12.) Mermeroes Persarum Dux Petram serius petit. Copias Archaeopolin ducit cum elephantibus. Sordida Bessae cupiditas. Nimita Iustiniani in Praefectos indulgentia. Scanda et Sarapinis Lazicae castella. Rhodopolin evertunt. Romanorum in stativis argentium fuga. (13.) Archaeopolis situs. Eam Mermeroes obsidet. Romani oratione Ducem incensi crumpunt, ac Persarum caedem efficiunt. Turbatus elephas furit. Hinc Auctor ad Edessam digreditur, ubi compertum est turbari elephantes grunnitu suis. Ibidem visum prodigium. Persae obsidionem solvant. Mermeroes in Muchiresin concedit, et Cutatium castellum reficit. (14.) A Persis quinquennales inducias turpiter emit Iustinianus Augustus. Procopii in scribendo libertas. Post vindemiam racemi aliique fructus nascuntur. (15.) Lazi Romanis offensi. Persae Uchimerium castellum obtinent, opera Theophobii. Gubazes Lazorum Rex in montibus hiemat. Mermeroes per litteras hortante, ut a Romanis desiciat, in fide manet. (16.) Ex India Monachi bombycum ova deferunt, et conficiendi serici rationem Romanos docent. Inducii a Chosroe confirmatis, nihilominus bellum adhuc in Lazica geritur. Rerum status in Africa. (17.) Gepaedes et Longobardi ad pugnam inter se incundam parati, terrore panico distrahantur. Eorum Principes Thorisinus et Auduinus inducias pangunt. Gepaedes Cuturguros in Rom. Imperium immittunt. Iustinianus Uturguros in Cuturguros excitat. Eorum pugna. (18.) Romani apud Cuturguros captivi elabuntur. Cuturguri, audita suorum clade, cum Romanis pactionem faciunt. Sedes illis in Thracia Imperator attribuit. Haec de re per Legatos expostulat Sandil Uturgurorum Princeps. (19.) Varnorum sedes. Brittae insulas situs et populi. Hermegisclus Varnorum Rex sororem Theodeberti Francorum Regis ducit uxorem, et filium Radigerem ex priori coniuge susceptum despondit sorori Regis Anglorum. Hermegisclus mortis augur suae, infringit filii sponsalia, cumque maritum novercae destinat. Offensa Regis Anglorum soror, bello Radigerem petit, profligat, capit. Brittae insulas pars muro divisa, ac vivis hominibus inhabitabilis, animas defunctorum accipere creditur, scaphis vectas opera remigum, Francia Regibus subditorum. (20.) Redit Auctor ad bellum Gothicum. Belisario impensus honos Byzantii. Ioannes Salonis hiemat. Cur Iustinianus bello Gotthico Narsetem praefecerit. Narses aliquandiu Philippopoli subsistit. Inde Italiam petit. (21.) Totilas Senatores nonnullos Romam revocat. Romanorum in conservandis urbis ornamentis diligentia. Descriptio navis Aeneae. De Calypsus insula coniectura Procopii. Navis lapidea in Corcyra Iovi Casio posita: et Dianae altera in Euboea. Sepulcrum Anchisae. (22.) Anconam Gotthi terra marique obsident. Valerianus Ioannem per litteras hortatur, ut obsessis supplicias

secum ferat. Ambo iunctis copiis Senogalliam appellant. Occurrunt Gotthi. Concionibus Ducum uterque exercitus excitatur. Praelium navale. Gotthorum clades et fuga. (23.) Artabanes rem Romanam bene in Sicilia gerit. Gotthi pacem frustra a Iustiniano petunt. Francorum in Italia progressus. Leontius Imperatoris Legatus ad Theodebaldum Theodeberti filium. Utriusque orationes. Gotthi Corsicam et Sardiniam occupant. In Corsica homines et equi statura minima. (24.) Sclaveni Illyricum obstant. Imperator foedus cum Gepaedibus pangit: deinde adversus illos mittit auxilia Langobardis. Horum victoria. Eversae urbes terrae motibus. Maris inundatio. Gotthi Crotonem obsident. (25.) Appulsa Crotonem Romana classe, Gotthi obsidionem solvunt. Regnaris et Morhas Gotthorum Duces deditionem meditantur. Narsetis bellicus apparatus et copiae. Franci in agro Veneto ei transitum negant. Totilae consilium. Narses Ravennam petit. (26.) Ildigisal Langobardus, qui ad Imperatorem perfugerat, Byzantio cum Goare Gottho aufugit. Adiunctis sibi popularibus, Cuturguros acie vincit in Thracia, et Romanos Duces in Illyrico incautos occidit: tum ad Gepaedes se recipit. Ustrigotthus Gepaes in fidem confert Langobardorum. Ildigisal et Ustrigotthus intereant, fraude Regum, quorum fidei se commiserant. (27.) Udrilas, praesidii Ariminensis Praefectus, per litteras Romanos provocat. Narses cum exercitu Ariminum petit, ibique pontis transitu prohibetur. Udrila occiso, porro pergit. (28.) Totilas Teiam expectat. Audita caede Udrilae, ad Apenninum tendit. Eodem se confert Narses, et officii Totilam admonet. Ad Romanos ante diem dictum progressus Totilas, eos de colle deturbare saepe aggreditur frustra. Egregia Pauli Ausilaeque facinora. (29.) Conciones militares Narsetis ac Totilae. (30.) Utriusque aciei dispositio. Singulare certamen. Totilas equitandi peritiam ostentat. (31.) Totilas campo cum exercitu excedit. Narsetis providentia. Redeunt Gotthi. Pugna committitur. Romanorum victoria. Totilas caedes, (32.) Narses Langobardos remittit. Valerianus frustra Veronam obsidet, renitentibus Francis. Teias Rex Gotthorum creatur. Narses Narniam, Spoletium ac Perusiam capit. Romam oppugnat, eaque facile potitur. (33.) Victoria Senatus populoque Romano luctuosa. Regnaris Gotthi fraus, crudelitas et clades. Teias Francorum opem frustra implorat. Cumas et Centumcellas Romani obsident. Teias et Narses cum suis copiis sese conferunt in Campaniam. (34.) Nonnulla in Vesuviano incendio fieri solita. Utriusque castra exercitus. Gotthi ad montem Lactarium se recipiunt. Romanos invadunt. Teiae heroica fortitudo. Eo occiso, Gotthi pertinaciter pugnant. Tandem pacem petunt. Ioannis sententia, Pacis conventio. (35.)

α'. Ὅσα μὲν ἄχρι τοῦδε μοι δεδιήγηται, τῆδε ξυγγέγραπται ἥπερ δυνατὰ ἐγγόνει ἐπὶ χωρίων ἐφ' ὧν δὴ ἔργα τὰ πολέμια ξυνηλέχθη γενέσθαι διελόντι τε καὶ ἀρμοσαμένῳ τοὺς λόγους, οἵπερ ἤδη ἐξενεχθέντες πανταχόθι δεδήλωνται τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. τὸ δὲ ἐνθὲνδε οὐκέτι μοι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ξυγκίσεται. γράμμασι γὰρ τοῖς ἐς τὸ πᾶν δεδηλωμένοις οὐκέτι εἶχον τὰ ἐπιγε- νόμια ἐναρμόζεσθαι, ἀλλ' ὅσα κατὰ τοὺς πολέμους τοῖσδε γε- γοσέναι ξυνέβη, ἔτι μέντοι καὶ ἐς τὸ Μῆδων γένος, ἐπειδὴ τοὺς P 566
 10 ἔμπροσθεν λόγους ἐξήνεγκα, ἐν τῷδὲ μοι τῷ λόγῳ πάντα γεγρα- ψεται, ἱστορίαν τε αὐτῶν ἐπάναγκες ποικίλην ξυγκίσθαι. ἤδη μὲν οὖν ὅσα ξυνέβη ἄχρι ἐς τὸ τέταρτον ἔτος τῆς πενταετηρίδος ἐκχειρίας, ἢ Ῥωμαίοις ἐγγόνει καὶ Πέρσαις, ἐν τοῖς ἔμπροσθέν μοι δεδιήγηται λόγοις· τῷ δὲ ἐπιγενομένῳ ἐνιαυτῷ Μηδικῆς στρατιᾶς πολὺς ὄμιλος ἐς γῆν τὴν Κολχίδα ἐσέβαλλον. οἷσπερ 15 ἐφειστίκει Πέρσης ἀνὴρ, Χοριάνης ὄνομα, πολέμων ἐς ἄγαν πολλῶν ἔμπειρος. καὶ αὐτῷ ξύμμαχοι βάρβαροι τοῦ Ἀλανῶν γένους πολλοὶ εἶποντο. οὗτος ὁ στρατὸς ἐπειδὴ ἀφίκοντο ἐς χῶ- ραν τῆς Λαζικῆς, ἢ ἐπικαλεῖται Μουχείρησις, ἐν ἐπιτηδείῳ B
 20 οὐ μέγας οὐδὲ ναυσίπορος, ἀλλὰ καὶ ἰππεῦσι καὶ ἀνδράσι πεζοῖς

1. μὲν] μὲν οὖν H.   6. ἐς om. H.   7. πολέμους] πολε-
 μίους H.   14. ἐσέβαλλον] ἐσέβαλον L.   15. Χοριάνης] χορ-
 σάνης H.   18. Μουχείρησις] μοχῆρησις L.   19. Ἰπκίς] Ἰκ-
 πης Reg.   Ιακίς H.

1. Ita composui, quidquid narraui hactenus, ut quoad eius fieri pos-
 sait, pro locorum ratione, ubi res bellicas geri contigit, dividerim atque
 ordinauerim libros: qui in lucem editi, universo Orbi Romano iam no-
 tuerunt. Non eum deinceps tenebo scriptiois ordinem; quando vulgatis
 monumentis non est integrum intexere consequentia: sed quaecunque,
 etiam in Medos, horum tempore bellorum patrata sunt, ex quo priores
 libros emisi, omnia stylo prosequar in hoc libro: itaque varia sit haec
 historia necesse est. Ac libris quidem superioribus traduntur acta ad
 annum quartam iudiciarum quinquennialium, quas cum Persis Romani
 pepigerant. Anno autem proxime consecuto, ingens Persarum exercitus,
 Choriane duce, et ipso Persa, viro rei militaris peritissimo, irrupit in
 Colchidem, cum Alanorum Babarorum, sociam praebentium operam, mag-
 no numero. Hic exercitus, cum in Lazicae regionem, quae Muchiresis
 dicitur, pervenisset, loco idoneo stativa posuit. Tractum illum Hippis
 alluit annis medicus, nec patiens navium; sed peditibus iuxta atque

ἑσβατὸς, οὗ δὴ ἐν δεξιῇ τὸν χάρακα ἐποίησαντο, οὐ παρὰ τῆς
 ὄχθης, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἄποθεν. ὅπως δὲ τοῖς τάδε ἀναλεγο-
 μένοις ἐκδηλα τὰ ἐπὶ Λαζικῆς χωρία ἔσται, ὅσα τε γένη ἀνθρώ-
 πων ἀμφ' αὐτὴν ἴδρυνται, καὶ μὴ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν σφίσι
 ὡσπερ οἱ σκιαμαχοῦντες διαλέγεσθαι ἀναγκάζονται, οὗ μοι ἔπο
 καιροῦ ἔδοξεν εἶναι ἀναγράψασθαι ἐντυῦθα τοῦ λόγου ὄντινα δὴ
 τρόπον ἄνθρωποι οἰκοῦσι τὸν Εὐξείνιον καλούμενον πόντον, οὐκ
 C ἄγνοοῦντι μὲν ὡς καὶ τῶν παλαιότερων τισὶ γέγραπται ταῦτα,
 οἰομένῳ δὲ οὐκ ἐς τὸ ἀκριβὲς αὐτοῖς πάντα εἰρησθαι· ὧν γέ τι-
 νες ὁμόρους Λαζῶν Σάνους ἔφασαν, οἳ τανῦν Τζάνοι ἐπικαλοῦν-¹⁰
 ται, ἢ Κόλχους εἶναι, Λαζοὺς ἐτέρους καλέσαντες, οἳ καὶ τῶν
 V 180 ἐπὶ τούτου προσαγορεύονται τοῦ ὀνόματος. καίτοι ἐστὶ τούτων
 οὐδέτερον. Τζάνοι μὲν γὰρ τῆς παραλλίας ὡς ἀπωτάτω ὄντες
 προσοικοῦσι τοῖς Ἀρμενίοις ἐν τῇ μεσογείᾳ καὶ ὄρη πολλὰ μεταξὺ
 ἀποκρέμαται, λίαν τε ἄβυστα καὶ ὄλως κρημνώδη. χώρα τε πολ-¹⁵
 λὴ ἔρημος ἀνθρώπων ἐς αἰεὶ οὐσα καὶ χαράδραι ἀνεκβατοὶ καὶ
 λόφοι ὑλῶδεις καὶ σήραγγες ἀδιέξοδοι, οἷς δὴ ἅπασιν μὴ ἐπιθα-
 λάσσιοι εἶναι διείρονται Τζάνοι. Κόλχους δὲ οἷόν τέ ἐστι μὴ
 D τοὺς Λαζοὺς εἶναι, ἐπεὶ παρὰ Ὠσίην ποταμὸν ὤκηνται· τὸ δὲ
 ὄνομα μόνον οἱ Κόλχοι, ὡσπερ ἀνθρώπων ἔθνη καὶ πολλὰ ἔτι-²⁰
 ῥα, τανῦν ἐς τὸ Λαζῶν μεταβέβληται. χωρὶς δὲ τούτων καὶ

2. ἄποθεν] ἄκωθεν P. 8. τῶν παλαιότερων] τὸ παλαιότερον
 Reg. 9. ὧν LP. οἷς H. 10. Σάνους Maltretus coll. p. 44 D.
 Σουανούς P. τζάνους H. τινες τραπεζῶν ὁμόρους ἦσαν οὗς
 ἔφασαν L. 13. οὐδέτερον] οὐδέτερα L. 15. ἀποκρέμαται]
 ἀποκρέμαται H.

equitibus vadousus: ad cuius dexteram castra locarunt procul a ripa.
 Verum, ut Lazicam, gentesque omnes circumpositas Lectores noverint,
 nec de rebus sibi obscuris, pugnantibus cum umbra similes, cogantur
 diaserere, non alienam esse iudico descriptionem, qua situs gentium,
 quae ad Pontum Euxium habitant, subiiciam oculis; haud ignarus, pre-
 dita quidem haec ab antiquioribus fuisse: at non omnia, ut equidem sen-
 tio, accurate tractarunt: cum eorum nonnulli Sanoes, quos Tzanos voca-
 mus hodie, Laxis conterminos, vel eosdem cum Colchis esse dixerint;
 ita ut Lazorum appellatione donarint alios, qui iam etiam ea gaudent.
 At utrumque falsum. Etenim Tzani a littore maris remotissimi, et Ar-
 meniorum accolae mediterranei sunt: inaccessi ac praecipites montes in-
 tersunt plurimi, et vasta solitudo, et inviti torrentium alvei, et colles
 sylvosi, et hiatus terrae insuperabiles: quae omnia Tzanos a mari dis-
 trahunt. Nec fieri potest, ut a Colchis Lazi diversi sint: quandoqui-
 dem ad Phasin fluvium sedes habent, uno Colchorum vocabulo, quod et
 multis aliis nationibus accidit, cum Lazorum nomine iam mutata. Prae-

μέγας αἰδῶν μετὰ τοὺς λυθεὶς ἀναγραφωμένους ἐπιγενόμενος αἰεὶ τε
 ξυννεωπιζῶν τοῖς πράγμασι τὰ πολλὰ τῶν καθιστώτων τὰ πρό-
 τερα νεοχμῶσαι ἴσχυσεν, ἐθνῶν τε μεταστάσεις καὶ ἐρχόντων
 καὶ ὀνομάτων διαδοχαῖς. ἄπερ μοι διαμετρήσασθαι ἀπογκαϊό-
 5 τατον ἔδοξεν εἶναι, οὐ τὰ μυθώδη περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλοντι ἢ
 ἄλλως ἀρχαῖα, οἷδὲ ὅπη ποτὲ πόντου τοῦ Εὐξείνου δεθῆναι τὸν
 Προμηθεῖα λέγουσι ποιηταί· μύθου γὰρ ἱστορίαν παρὰ πολὺ κε- P 567
 χωρισθαι οἶμαι· ἀλλ' ἐς τὸ ἀκριβὲς διεξιόντι τά τε ὀνόματα καὶ H 819
 τὰ πρόγματα, ὅσα δὴ τανῦν ἐπιχωριάζει τῶν τόπων ἐκείνων
 10 ἐκάστω.

β'. Οὗτος τοίνυν ὁ πόντος ἀρχεται μὲν ἐκ Βυζαντίου καὶ
 Καλχηδόνος, τελευταῖα δὲ ἐς Κόλχων τὴν γῆν. καὶ αὐτῶν ἐν δε-
 ξιᾷ ἰσπλῶντι Βεθυνοί τε καὶ οἱ αὐτῶν ἐχόμενοι Ὀνωριῦται καὶ
 Παφλαγόνες ᾤκηται, οἳ δὴ ἄλλα τε χωρία καὶ Ἡράκλειάν τε
 15 καὶ Ἀμαστριν ἐπιθαλασσίας πόλεις ἔχουσι. καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ
 ποτικὸι ἐπικαλούμενοι μέχρι ἐς Τραπεζοῦντα πόλιν καὶ τὰ ταύ- B
 της ὄρια. ἐνταῦθα πολλισματὰ τε ἄλλα ἐπιθαλασσίδια καὶ Σινώπη
 τέ καὶ Ἀμισὸς οἰκεῖται, Ἀμισοῦ τε ἄγχιστα τό τε Θεμισκυρον κα-
 λούμενον καὶ Θερμῶδων ποταμὸς ἔστιν, οὗ δὴ τὸ τῶν Ἀμαζό-
 20 νων στρατόπεδον γεγενῆσθαι φασιν. ἀλλὰ περὶ μὲν Ἀμαζόνων
 γεγράφεται μοι οὐ πολλῶ ἔπισθεν. Τραπεζοῦντων δὲ τὰ ὄρια
 δέηκει ἐς τε κόμην Σουσοῦρμαιναγ καὶ τὸ Ῥιζαῖον καλούμενον

2. συννεωπιζῶν L. 3. νεοχμῶσαι] ἄν νεοχμῶν L. 7. ποιη-
 ται λέγουσι L. *ibid.* ἱστορίαν L. ἱστορία P. *ibid.* κερχωρισθαι]
 κερχωρισται P. κερχωρισται H. 8. οἶμαι] εἶναι L. 12. αὐτῶν]
 αὐτῶν L. 18. ἀμισοῦς — ἀμισοῦ H. *ibid.* Θεμισκυρον]
 Θεμισκούριον Reg. 22. σουσοῦρμαινα L. *ibid.* Ῥιζαῖον] Ῥίξιον H.

terea longinquitas temporis, ab eorum aetate elapsi, qui de illis scripserunt, rerum novitate pro more iuvans, ex constitutis olim non pauca movit, qua migrationibus gentium, qua Principum nominumque successione. Ego vero maxime necessarium duco haec ita digerere, ut nec fabulosa, nec nimium vetusta referam; puta, qua in ora Ponti Euxini vinctum Prometheus poetae memorent: longe enim historiae a fabula distare ceaseo: sed nomina ac res, quae in locis illis singulis vulgo iam usurpantur, accurate exponam.

2. Ergo Pontus, sumpto a Byzantio Calchedoneque initio, ad Colchidem desinit. Quo qui navigat, a dextera Bithynae habet, hisque continentes Honoriatas, atque Paphlagonas: inter quorum urbes maritimas sunt Heraclaea et Amastria. Succedunt Pontici ad urbem usque Trapezuntem eiusque limites. Qua in ora cum alia coluntur oppida, tum Sinope et Amisus. Amiso proximum est Themiscyrum, ac flumen Thermodon; ubi castra Amazonum, de quibus paulo post agam, fuisse perhibent. Trapezuntiorum fines ad vicum pertinent Susurmenam Rhizaeum-

χωρίων, ὅπερ Τραπεζουντίων διέχει δεοῖν ἡμέραισιν ὁδὸν διὰ τῆς παραλλίας ἐς Λαζικήν ἰόντι. Τραπεζουντος δέ μοι ἐπισημασθέντι
C οὐ παριτέον τὸ πλείω παραλόγω τῆδε ξυμβαῖνον. τὸ γὰρ μὲν ἐν ἅπασιν τοῖς Τραπεζουντος χωρίοις πικρὸν γίνεται, ἐνταῦθα μόνον στασιαζομένης τῆς ὁμοφ' αὐτῶ δόξης. τούτων δὲ τῶν χωρίων ἐν δεξιᾷ τὰ Τζανικῆς ὄρη πάντα ἀνέχει, ἐπέκεινά τε αὐτῶν Ἀρμένιοι Ῥωμαίων κατήκοι ὄκνηται. ἐκ τούτων δὲ τῶν Τζανικῶν ὄρων κάτεισι ποταμὸς Βόας ὄνομα, ὃς δὴ ἐξ τε λόγματος παμπληθεῖς ἰὼν καὶ χώρον λοφώδη περιερχόμενος φέρεται μὲν ἄγχιστα τῶν Λαζικῆς χωρίων, ποιεῖται δὲ τὰς ἐκβολὰς ἐς τὸν ¹⁰ Εὐξείνον καλούμενον πόντον, οὐ μέντοι Βόας καλούμενος. ἐπειδὴν γὰρ τῆς θαλάσσης ἐγγυὸς ἵκηται, τὸ μὲν ὄνομα μεθίησι τούτου, ἐτέρας δὲ τὸ ἐνθὲνδε προσηγορίας μεταλαγχάνει, ἐκ τῶν οἱ ἐπι
D γινομένων ὄνομα κτώμενος. Ἀκαμψιν γὰρ αὐτὸν τὸ λοιπὸν καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι, τούτου δὴ ἕνεκα, ὅτι δὴ κάμψαι αὐτὸν τῆ ¹⁵ θαλάσση ἀναμιχθέντα ἀμήχανά ἐστιν, ἐπεὶ ζῶν ἴσχυρη τοσαύτη καὶ δξύτητι τοῦ ῥοῦ τὰς ἐκβολὰς ποιεῖται, ταραχὴν πολλὴν τοῦ ῥοθίου ἐπίπροσθεν ἐργαζόμενος, ὥστε ὡς πορρωτάτω τῆς θαλάσσης ἰὼν ἄπορον ποιεῖται τὸν ταίτη διάπλουον· οἱ τε ναυτιλόμενοι ἐνταῦθα τοῦ πόντου, εἴτε Λαζικῆς εὐθὺ πλέοντες εἴτε ²⁰ καὶ ἐνθὲνδε ἀπάραντες, οὐκέτι ἐξῆς διαπλεῖν δύνανται. κάμψαι γὰρ τοῦ ποταμοῦ τὸν ῥοῦν οὐδαμῆ ἔχουσιν, ἀλλὰ πορρωτάτω

1. ὁδὸν Reg. ὁδοῖ P. 2. Τραπεζουντος] περὶ τραπεζουντα L.
 9. λοφώδη] ὑλώδη H. 12. μεθίησι L. μέτεισι P. 16. τοσαύτη Reg. τοιαύτη P.
 17. τοῦ ῥοθίου πολλὴν L. 18. ὡς] οὐ L. 20. εὐθὺ] εὐθύς H. 21. κάμψαι] καλύψαι L.
 22. γὰρ om. L.

que oppidum; quo a Trapezunte iter est bidui, secundum littus maris, Lazicam versus. Et quando mentio de Trapezunte incidit, praetermittendum non est quod ibi fit, a communi intelligentia remotissimum. In omni agro Trapezuntino mel amarum apes conficiunt: ita ut communis de melle opinio a se ipsa dissideat in hac una regione: ad cuius dexteram eminent omnes Tzanicae montes, quos Armenia Romanis subdita excipit. Ex his montibus Tzanicis delabitur amnis Boas, perque frequentia nemora ac regionem tumulosam errans, proxime Lazicam fertur, et in Pontum Euxinum influit, amisso Boae nomine, quo exiit vicinus mari, aliudque vocabulum ex eventu consequenti sortitur. Illum enim deinceps indigenas Acampsia [hoc est carentem flexu] ideo vocant, quia ubi in mare devolutus est, flecti nequit. Quippe eo impetu, tamque violento agmine sese exonerat, fluctus turbulentissimos porro agens, ut longissimo in mare procurso traiectum ibi abruptat. Quare qui in ea Ponti ora navigant, sive recta, potentes Lazicam, sive inde profecti,

μὲν ἀναγόμενοι τοῦ ζεῖτη πελάγους, ἐπὶ μέσῳ δὲ που τοῦ πόντου ἴοντες, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι τῆς τοῦ ποταμοῦ ἐκβολῆς δύνανται. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ ποταμὸν Βόαν τοιαῦτά ἐστι.

Μετὰ δὲ τὸ Ῥίζιον αὐτονόμων ἀνθρώπων ὄροι ἐκδέχον- P 568
5 ται, οἳ δὴ Ῥωμαίων τε καὶ Λαζῶν μεταξὺ ψήκνται. καὶ κώμη V 181
τις, Ἀθῆναι ὄνομα, ἐνταῦθα οἰκεῖται, οὐχ ὅτι Ἀθηναίων ἄποιοι, ὥσπερ τινὲς οἴονται, τῆδε ἰδρῦσαντο, ἀλλὰ γυνή τις Ἀθηναία ὄνομα ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις κυρία ἐγεγόνει τῆς χώρας, ἥσπερ ὁ τάφος ἐνταῦθα καὶ εἰς ἐμὲ ἐστι. μετὰ δὲ Ἀθήνας Ἀρχαβίς τε
10 οἰκεῖται καὶ Ἀψαροῦς, πόλις ἀρχαία, ἣ τοῦ Ῥιζίου διέχει ὀδὸν
ἡμερῶν τριῶν μάλιστα. αὕτη Ἀψυρτος τὸ παλαιὸν ὠνομάζετο, ὁμώνυμος τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τὸ πάθος γεγεννημένη. ἐνταῦθα γὰρ
15 φασιν οἱ ἐπιχώριοι ἐξ ἐπιβουλῆς Μηδείας τε καὶ Ἰάσωνος τὸν
Ἀψυρτον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, καὶ δι' αὐτὸ τὴν ἐπωνυ-
20 μίαν τὸ χωρίον λαβεῖν. ὁ μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ ἀπέθνησκε, τὸ δὲ Β
ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάζετο. ἀλλὰ πολὺς ἄγαν μετὰ ταῦτα ἐπιρροεύ-
σας ὁ χρόνος καὶ ἀνθρώπων ἀναρίθμοις διαδοχαῖς ἐνακμιάσας
αὐτὸς διαφθεῖραι μὲν τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιβολὴν ἴσχυσεν ἐξ
ῶν τὸ ὄνομα ξύγκειται τοῦτο, ἐς δὲ τὸν νῦν φαινόμενον τρόπον
20 μεταρρηθμῖσαι τὴν προσηγορίαν τῷ τόπῳ. τούτου δὲ τοῦ Ἀψύρ-
του καὶ τύπος ἐς τῆς πόλεως τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιόν ἐστιν.
αὕτη πόλις ἦν τὸ παλαιὸν πολυάνθρωπος, καὶ τεῖχος μὲν αὕτην

8. ποταμὸν Βόαν] ποταμοῦ βόα Reg. 4. Ῥιζίον P. ῥίζιον L.
ῥίζιον H. 10. Ῥιζίου] ῥιζιον H. *ibid.* ὀδόν] ὀδῶ Reg.
13. Ἰάσωνος] ἰάσωνος P. 18. ἐπιβολὴν] ἐπιβουλὴν Hm.
19. τὸν — τρόπον L. τὸ — τρόπον. 20. μεταρρηθμῖσαι] με-
ταρριθμῖσαι L. corr. Vulgo μεταρριθμῖσαι.

transmissu prohibentur: neque enim eicientem se fluvium possunt flo-
ctere: sed longo per pelagus illud ad medium fere Pontum circuitu ul-
tra fluminis ostia provehuntur. Hactenus de Boa fluvio.

Rhizaeo subiuncti sunt fines gentis liberae, Romanos inter ac Lazos
interiectae. Hic Athenae vicus est, ita dictus, non quod Atheniensium
colonia, ut quidam existimant, ibi consederit, sed quia tractus illius
domina quondam fuit mulier quaedam, nomine Athenaea, cuius sepu-
lcrum etiamnum ibidem extat. Post Athenas incolitur Archabis, et urbs
antiqua Absarus, quae tridui fere Rhizaeo distat. Eam Absyrtum di-
xere veteres, ducta ab homine crudeliter habito appellatione. Nam illic
Medeae et Iasonis fraude Absyrtum interemptum, et inde datum loco
nomen indigenae referunt. Eo quidem loci Absyrtus obiit, ac nomen
reliquit suum: at aevum longinquum, quod ex illo fluxit, innumeris ho-
minum successionebus corroboratum, pristinam rerum constitutionem,
unde nomen hoc natum erat, delevit, et loco vocabulum, quale iam pro-
fertur, ascripsit. Certe visitur Absyrti tumulus ad exortivum latus illius

Procopius II.

30

περιέβαλε μέγα τι χρῆμα, θεάτρῳ δὲ καὶ ἵπποδρόμῳ ἐκαλλιπίζετο καὶ τοῖς ἄλλοις ἄσασιν, ὅσπερ πόλιως μέγεθος δέκνουσαι εἶωθε. νῦν δὲ δὴ αὐτῶν ἄλλο οὐδὲν ἀπολείπεται, ὅτι μὴ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη.

- C Ὡστε εἰκότως θανατάσειεν ἂν τις τῶν Κόλχους φημένῳς Τραπεζουντιοῖς ὁμόρους εἶναι. ταύτῃ μὲν γὰρ ἂν καὶ τὸ δέρας
 H 320 ἦδὲν τῇ Μηδείᾳ συλήσας Ἰάσων οὐκ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ πάτρια ἦδη φηγῶν φαίνοιτο, ἀλλ' ἔμπαλιν ἐπὶ Φᾶσιν τε ποταμῶν καὶ τοὺς ἐνδοτάτω βερβάρους. λέγουσι μὲν οὖν ὡς κατὰ τοὺς Τραιανοῦ τοῦ Ῥωμαίων αυτοκράτορος χρόνους κατάλογοι Ῥω-¹⁰μαίων στρατιωτῶν ἐνταῦθα τε καὶ μέχρι ἐς Λαζῶν καὶ Σαγίδας ἴδρυντο. τὰ δὲ νῦν ἄνθρωποι ἐνταῦθα οἰκοῦσιν οὔτε τοῦ Ῥωμαίων οὔτε τοῦ Λαζῶν βασιλέως κατήκοοι ὄντες, πλὴν γε δὴ ὅτι Χριστιανοῖς οὖσιν οἱ Λαζῶν ἐπίσκοποι τοὺς ἱερεῖς καθίστανται σφίσι. καὶ αὐτοὶ ἔσπονδοὶ τε καὶ φλοὶ ἀμφοτέροις ἐθέ-¹⁵
 D λουσιν εἶναι, τοὺς τε ἐξ ἑκατέρων παρὰ τοὺς ἑτέρους αἰεὶ στελλομένους παραπέμψαι διηνεκῶς ὠμολόγησαν. ὁ δὲ φαινόνται καὶ ἐς ἐμὲ δρωῦντες. ἀκάτοις γὰρ ἰδίαις τοῖς παρ' ἑτέρου βασιλέως ἐς τὸν ἕτερον στελλομένους ἀγγέλους ναυτιλλόμενοι παραπέμπουσι. φόρου μὲντοι ὑποτιλεῖς οὐδαμῇ γεγένηται ἐς τὸδε τοῦ²⁰ χρόνου. τούτων δὲ τῶν χωρίων ἐν δεξιῇ ὄρη τε λίαν ἀπότομα ἀποκρέματα καὶ χώρα ἔρημος ἐπὶ πλεῖστον δῆκει. καὶ αὐτῆς

3. ἀπολείπεται] ἀπολείπεται Reg. 6. τραπεζουντιῶν ἰσομόρους H. *ibid.* δέρας L. δέρας P. 7. τῇ L. αὐτῇ P.
 11. Σαγίδας] σαυίτας H. 12. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.
 15. ἐθέλουσιν] ἐθέλοντες L. 22. ἀποκρέματα] ἀποκρέματα H.

urbis: quae olim civibus frequens, cinctaque moenibus maximis, theatrum ac Circum habuit, caeteraque ornamenta omnia, quae urbis amplitudinem probare solent: iam nihil eorum superest, nisi structurae vestigia.

Eos igitur merito miretur quispiam, qui Colchos Trapezuntis confines esse asseverant. Nam si ita se res haberet, Iason rapto cum Medea vellere, non in Graeciam patriamque fugisse, sed ad Phasin et penitus repositos Barbaros rediisse videretur. Memoriae proditum est Romana illic praesidia sub Traiano Aug. ad Lazos usque et Sagidas stativa habuisse. Iam huius regionis incolae nec Rom. Imperatori, nec Regi Lazorum parent; solummodo, cum Christiani sint, Sacerdotes accipiunt a Lazorum Episcopis. Utrisque iuncti foedere et amicitia, ultro citroque commeanantium deductores fore se promiserunt: quod illos hac etiam aetate praestare constat. Missos enim ab altero Principe ad alterum internuntios suis ipsi scaphis devehunt deducuntque, neutri ad hanc diem vectigales. A parte eorum dextera montes admodum praerupti pendet,

δὴ ὑπερθεῖν οἱ Περσαρμένιοι καλούμενοι ᾤκηται, καὶ Ἀρμένιοι
οἱ Ῥωμαίων κατήκοοι εἰσι μέχρι ἐς τοὺς Ἰβηρίας ὄρους διήκοντες.

Ἐκ δὲ Ἀσπαρῶντος πόλειος ἐς Πέτραν τε πόλιν καὶ τοὺς
Λαζῶν ὄρους, οὗ δὴ τελευτᾷ ὁ Εὐξείνιος πόντος, μίαις ἐστὶν P 569
ἡμέρας ὁδός. ἀπολήγων δὲ ὁ πόντος ἐνταῦθα μνησιδῆ τίθεται
τὴν ἀκτὴν. καὶ ὁ μὲν τοῦ μνησιδῆος τοῦτου διάπλους ἐς πεν-
τήκοντά τε καὶ πεντακοσίους μάλιστα σταδίους διήκει, τὰ δὲ
αὐτοῦ ὀπισθε ζύμπαντα Λαζική τέ ἐστι καὶ ὠνόμασται. μετὰ
δὲ αὐτοὺς κατὰ τὴν μεσόγειαν Σκυμνία τε καὶ Σουανία ἐστί.
10 ταῦτα δὲ τὰ ἔσθη Λαζῶν κατήκοα τυγχάνει ὄντα. καὶ ἄρχοντας
μὲν οἱ τῆδε ἄνθρωποι τῶν ὁμογενῶν τινας ἔχουσιν, ἐπειδὴν δὲ
τῶν ἀρχόντων τινὲ ἐπιγένηται ἢ τελειος ἡμέρα τοῦ βλου, ἕτερον
αὐτοῖς ἀντικαθίστασθαι πρὸς τοῦ Λαζῶν βασιλῆως ἐς αἰε εἴδι-
σται. ταύτης δὲ τῆς χώρας ἐκ πλαγίον μὲν παρ' αὐτὴν μάλιστα
15 τὴν Ἰβηρίαν Μέσχοι Ἰβήρων ἐκ παλαιοῦ κατήκοοι ᾤκηται, τὰ
οἰκία ἐν τοῖς ὄρεισιν ἔχοντες. ὄρη δὲ τὰ Μέσχων οὐ σκληρὰ οὐδὲ B
καρκῶν ἄφορά ἐστιν, ἀλλ' εὐθηνούσιν ἀγαθοῖς ἕπασιν, ἐπεὶ
καὶ οἱ Μέσχοι γεωργοὶ δεξιοὶ ἄλλως τε καὶ ἐς ἀμπελώνας τυγχά-
νουσιν ὄντες. ταύτη δὲ τῆ χώρα ὄρη ἐκικνεῖται ἄγαν τε ὑψηλὰ
20 καὶ ἀμφιλαφεῖ καὶ δεινῶς ἄβατα. καὶ ταῦτα μὲν ἄχρι ἐς τὰ
Καυκάσια ὄρη διήκει· ὀπισθεν δὲ αὐτῶν πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιον
Ἰβηρία ἐστί, μέχρι ἐς Περσαρμένιους διήκουσα. διὰ δὲ τῶν

1. δὴ om. L. 9. μεσογείαν P. *ibid.* Σκυμνία] σκυμνία Reg.
et H. 11. δὲ τῶν] δὴ τῶν L. 16. ἐν τοῖς] τοῖς om. L.
18. ἄλλως τε om. Vat. L. *ibid.* ἐς om. Vat. L. *ibid.* ἀμπε-
λώνας Vat. L. 19. ὄντες] ἐστίς L.

ac longe porrigitur solitudo, ultra quam habitant Persarmenii, et qui
ditioni Romanae subsunt Armenii, ad fines usque Iberiae.

Ab urbe Absarunte ad urbem Petram et Lazorum fines, ubi Pontus
Euxinus desinit, diei iter unius est. Nactus ibi terminum Pontus sis
oram sinuat, ut curvi huius littoris trajectus xl. pateat stadia. Huic
praetenta plaga omnis, quam late patet, est ac dicitur Lazica. Inte-
riores sunt Scymnia atque Suania, itaque a Lazorum dominatu pendent,
ut incolae Principibus quibusdam popularibus suis pareant. Ubi Princi-
pum horum aliquis diem supremum obiit, Lazorum Rex alterum subro-
gare, et ipsis praeficere consuevit. Hinc a latere, proxime Iberiam,
Meschi, iam inde antiquitus Iberibus subditi, in montibus habitant, non
asperis nec sterilibus, sed omni fructuum genere feracissimis, accedente
Meschorum in colendis agris ac praesertim vineis dexteritate. Montes
calidissimi, vestiti nemoribus, adituque difficillimi regioni huic imminet,
et ad Caucasios montes excurrunt; ultra quos ab Oriente sita Iberia,
evadit ad Persarmenios. Inter hos montes meat fluvius Phasis, natus e

δρῶν, ἃ ταύτη ἀνέχει, Θῶσις ποταμὸς κάτεισιν, ἐκ τῶν Καυ-
κασίων ἀρχόμενος καὶ κατὰ μέσον τὸ μνηοειδὲς τοῦ πόντου ἐκβάλλει. ταύτη τε ἤπειρον ἐκατέραν αὐτὸν διορθεῖν τινὲς οἴονται.

C τὰ μὲν γὰρ ἐν ἀριστερῇ κατιόντος τοῦ ῥοῦ Ἄσια ἐστὶ, τὰ δὲ ἐν
V 182 δεξιᾷ Εὐρώπη ὠνόμασται. κατὰ μὲν οὖν τὴν τῆς Εὐρώπης μοῖ- 5
ραν ξύμπαντα Λαζῶν τὰ οἰκία ξυμβαίνει εἶναι, ἐπὶ θάτερα δὲ
οὔτε πόλισμά τι οὔτε ἄλλο τι δούρωμα οὔτε κόμην τινὰ λόγου
ἀξίαν Λαζοὶ ἔχουσι, πλήν γε δὴ ὅτι Πέτραν Ῥωμαῖοι ἐνταῦθα
ἐδειμαντο πρότερον. κατὰ ταύτην δὲ τὴν Λαζικῆς μοῖραν ἀπέ-
κειτο, ὥσπερ οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, καὶ τὸ δέρας ἐκεῖνο, οὐπερ 10
ἔνεκα οἱ ποιηταὶ τὴν Ἄργω ἀποτετορνεῦσθαι μυθολογοῦσι. λέ-
γουσι δὲ ταῦτα, ἐμὴν γνώμην, ἀληθιζόμενοι ἥκιστα. οὐ γὰρ
D ἂν οἶμαι λαθῶν τὸν Αἰήτην Ἰάσων ἐνθενδε ἀπηλλάσσειτο ἐν τῇ
Μηδείᾳ τὸ δέρας ἔχων, εἰ μὴ τὰ τε βασιλεια καὶ τὰ ἄλλα τῶν
Κόλχων οἰκία διεργετο Φάσιδι ποταμῷ, ἵνα δὴ τὸ δέρας ἐκεῖνο 15
κεῖσθαι ξυνέβαιεν, ὃ δὴ καὶ οἱ ποιηταὶ παραηλοῦσιν οἱ τὰ
τοιαῦτα ἀναγραφάμενοι. ὁ μὲν οὖν Θῶσις τῆδε φερόμενος,
ἥπερ μοι δεδιήγηται, ἐς αὐτόν που λήγοντα ἐμβάλλει τὸν Εὐξεί-
νον πόντον. τοῦ δὲ μνηοειδοῦς κατὰ μὲν τὴν μίαν ἀρχὴν, ἣ τῆς
Ἀσίας ἐστὶ, Πέτρα ἢ πόλις ἐτύγχανεν οὔσα, ἐν δὲ δὴ τῇ ἀντι- 20
πέρας ἀκτῇ κατὰ τὴν τῆς Εὐρώπης μοῖραν Ἀψιλιῶν ἢ χώρα ἐστὶ.
Λαζῶν δὲ κατήκοοι εἶσι καὶ Χριστιανοὶ γεγόνασιν ἐκ παλαιού

1. δρῶν om. L.   *ibid.* ἃ ταύτη] ἀπάτη L.   7. οὔτε — οὔτε —
οὔτε] οὐδὲ ter P.   *ibid.* πόλισμά τι] τι om. L.   9. δὲ τὴν]
δὲ που τὴν L.   10. δέρας L. δέρας P hic et infra.   15. οί-
κία] οἰκία Reg.   *Idem vitium hic et supra in L.*   21. τὴν τῆς]
τῆς om. L.

Caucaso, seque in Pontum evolvit, lunatum eius litus medium secans. Unde fluxit eorum opinio, qui illo continentem utramque dividunt; et partes quidem a laeva amnis positas, Asiam, eas vero, quae sunt a dextera, Europam vocant. In parte, quae Europae attribuitur, habent Lazii sua omnia domicilia; in altera nec oppidum ullum, nec praesidium, nec vicus illis est alicuius momenti: hic solum Petram Romani antea edificaverant. In hac parte Lazicae, si indigenas audimus, vellus illud asservabatur, cuius gratia constructam Argo fabulantur Poetae. At illi, meo quidem iudicio, fallantur. Neque enim Aetiam, credo, latuisset Iasonis fuga, inde vellus cum Medea auferentis, nisi fluvius Phasis regiam ac caeteras Colchorum domos, ubi id vellus erat repositum, occlusisset: quod et Poetae, qui haec descripserunt, indicant. Profluens ita Phasis, ut declaravi, in extremam Pontum Euxinum irrupit. In parte demum Asiae, ubi litus in cornua curvari incipit, sita erat urbs Petra: litus, quod a regione est in parte Europae, obtinet Apsilii.

οὐ Ἀψίλιοι, ὥσπερ καὶ τᾶλλα ξύμπαντα ἔθνη, ὧνπερ ἐπιμνή-
σθην ἐς τούδε τοῦ λόγου.

γ. Ταύτης δὲ τῆς χώρας καθύπερθεν ὄρος τὸ Καυκά- P 570
σίον ἐστι. τοῦτο δὲ τὸ ὄρος, ὃ Καύκασος, ἐς τοσόνδε ὕψους
5 ἀνέχει, ὥστε δὴ αὐτοῦ τῶν μὲν ὑπερβολῶν οὔτε ὄμβρους οὔτε H 321
νεφετοῦς ἐπιψαύειν ποτέ. τῶν γὰρ νεφελῶν αὐτὰς ἀπασῶν κα-
θυπερτέρας ξυμβαίνει εἶναι. τὰ δὲ μέσα μέχρι τῶν ἐσχάτων χιό-
νων ἔμπλεα διηνεκῶς ἐστι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ πρόποδες ὑψηλοὶ
ἐς ἄγαν τυγχάνουσιν ὄντες, οὐδέν τι καταδεικτικόν τῶν ἐν τοῖς
10 ὄρεσι τοῖς ἄλλοις σκοπέλων. τῶν δὲ τοῦ Καυκασίου ὄρους προ-
πόδων οἱ μὲν πρὸς τε βορρῶν ἄνεμον καὶ ἥλιον δύοντα τετραμ- B
μένοι ἐς τε Ἰλλυριοῦς καὶ Θρῆκας διήκουσιν, οἱ δὲ πρὸς ἀνί-
σχοντα ἥλιον καὶ ἄνεμον νότον ἐς τὰς διεξόδους ἐξικουῦνται αὐ-
τὰς, αἱ τὰ τῆδε φηκμένα Οὐννικὰ ἔθνη ἐς γῆν τὴν τῶν Περσιῶν
15 καὶ Ῥωμαίων ἄγουσιν. ὧνπερ ἄτερα μὲν Τζούρ ἐπικέκληται,
ἣ δὲ δὴ ἔτερα πύλη ἐκ παλαιοῦ Κασπία ἐκλήθη. ταύτην δὲ τὴν
χώραν, ἣ ἐξ ὄρους τοῦ Καυκασίου ἄχρι ἐς τὰς Κασπίας κατα-
τείνει πύλας, Ἄλανοὶ ἔχουσιν, αὐτόνομον ἔθνος, οἳ δὴ καὶ Πέρ-
20 μίους στρατεύουσι. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ ὄρει τῷ Καυκασίῳ
ταύτῃ πη ἔχει.

Οὐννοὶ δὲ, οἳ καὶ Σάβιροι καλούμενοι, ἐνταῦθα φηκ-
ται καὶ ἄλλ' ἄττα Οὐννικὰ ἔθνη. ἐνθὲν δὲ μὲν τὰς Ἀμαζόνιας C

1. ἐπιμνήσθην] ἐμνήσθην Reg. 4. ὕψους] ὕψος Reg. 5. δὴ]
δε' L. 6. νεφελῶν] νεφῶν H. 8. διηνεκῶς] διηνεκίς Reg.
12. πρὸς τὰ ἀνίσχοντα L. 17. ἐξ ὄρους] ἐξόδους Reg. 22. κα-
λούμενοι] ἐπικαλούμενοι Reg.

sub Lazorum dominatu a multo iam tempore Christiani, quemadmodum
aliae nationes omnes, quarum modo mentionem feci.

8. Est ultra regionem hanc Caucasus: qui mons in tantam altitu-
dinem surgit, ut nec pluvia, nec nix eius culmina contingant unquam,
utpote quibusvis nubibus altiora. A medio ad imum plenus est assidua
nive: infimaeque ipsius partes non minus quam summi aliorum montium
scopuli sese attollunt: atque hae quidem Septentrioni Solique occidenti
obversae, ad Illyricum ad Thraciam procurruunt: illae vero in Orientem
ac Meridiem vergentes, ad portas evadunt, quae Hunnos vicinos in
Persarum ac Romanorum oras inducunt: Tzur altera, altera veteri no-
mine Caspiae dicitur. Tractum illum, qui a monte Caucaso ad portas
Caspiae pertingit, Alani tenent, nullius imperio subditi, Persarum ple-
rumque socii, et in Romanos caeterosque eorum hostes arma soliti ferre.
Hactenus de Caucaso.

Ibi Hunni, quos Sabiros appellant, et aliae quaedam gentes Hun-
nicae habitant. Egressas inde Amazonas, et castra ad Themiscyrum,

ἀρμῆσθαι φασιν, ἀμφὶ δὲ τὸ Θερμόσκυρον καὶ ποταμὸν τὸν Θερ-
 μώδοντα ἐνστρατοπεδεύσασθαι, ἥπερ μοι ἔναγχος εἴρηται, οὗ
 δὴ πόλις ἐν τῷ παρόντι Ἀμισός ἐστι. τανῦν δὲ οὐδαμῆ τῶν ἀμφὶ
 τὸ Κανκάσιον ὄρος χωρίων Ἀμαζόνων τις μνήμη ἢ ὄνομα δια-
 σίζεται, καίτοι καὶ Σγράβωνι καὶ ἄλλοις τισὶ λόγοι ἀμφ' αὐ-
 ταῖς πολλοὶ εἴρηται. ἀλλὰ μοι δοκοῦσι μάλιστα πάντων τὰ γε
 κατὰ τὰς Ἀμαζόνας ξὺν τῷ ἀληθεῖ λόγῳ εἰπεῖν, ὅσοι ἔφασαν
 οὐ πώποτε γένος γυναικῶν ἀνδρείον γεγονέναι, οὐδὲ ὄρει μόνον
 τῷ Κανκασίῳ τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν θεσμιῶν τῶν οἰκείων ἐξ-
 D στυσθαι, ἀλλὰ βαρβάρους ἐκ τῶνδε τῶν χωρίων στρατιῶν μεγάλῃ ἰσ-
 ξὺν γυναίξιν ταῖς αὐτῶν ἰδίαις ἐπὶ τὴν Ἀσίαν στρατεῦσαι, στρα-
 τόπεδόν τε ἀμφὶ ποταμὸν Θερμώδοντα ποιησαμένους ἐνταῦθα
 μὲν τὰς γυναίκας ἀπολιπεῖν, αὐτοὺς δὲ γῆν τῆς Ἀσίας τὴν πολ-
 λὴν καταθέοντας, ἰπαντισάντων σφίσι τῶν τῆδε ὀψημένων,
 ἕπαντας ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, οὐδένα τε αὐτῶν τὸ παρα-
 15 παν ἐπυνήκειν ἐς τῶν γυναικῶν τὸ χαράκωμα, καὶ τὸ λοιπὸν
 ταύτας δὴ τὰς γυναίκας, δέει τε τῶν περιόικων καὶ ἀπορία τῶν
 ἀναγκαίων ἀναγκασθεῖσας, τό τε ἄρρενωπὸν ἀμφίεσασθαι οὗ τε
 V 183 ἐθελουσίας καὶ ἀνελεμμένας τὴν πρὸς τῶν ἀνδρῶν ἐν τῷ στρατο-
 P 571 πέδῳ ἀπολελειμμένην τῶν ὕλων σκευὴν, καὶ ταύτην ἐξωπλισμέ-
 νας ὡς ἄριστα ἔργα τὰ ἀνδρεία ξὺν ἀρετῇ ἐπιδειξασθαι, δω-
 θουμένης ἐς τοῦτο αὐτὰς τῆς ἀνάγκης, ἕως δὴ ἀπίσαις διαφθα-
 ρῆναι ξυνέπεισι. ταῦτα δὲ ὡδέ πη γεγονέναι καὶ ξὺν τοῖς ἀνδράσι

1. Θερμόσκυρον] Θερμόσκυρον Reg. ut p. 567 b. 3. Ἀμισός] Ἀμισός H.
 8. ἀνδρείον] ἀνδρείων L. 10. στρατιῶν] στρα-
 τούματι Reg. 18. ἀναγκαίων] ἐπιτηδείων Reg. 20. ἐξω-
 πλισμένας L. ἐξοπλισμένας P.

fluviumque Thermodontem, ubi nunc est urbs Amisus, ut paulo ante
 dixi, metasatas ferunt. Hodie in locis Caucaso circumiectis nec nomen
 restat Amazonum, nec memoria, quamvis multa de his Strabo aliique
 nonnulli commemorant. Eorum autem videtur mihi verisimillima de Ama-
 zonibus sententia, qui affirmarunt, virile mulierum genus nunquam exis-
 tisse, nec naturam hominum a suis descivisse legibus in uno monte
 Caucaso: sed ingentem Barbarorum exercitum cum uxoribus illinc pro-
 ductum expeditionem in Asiam suscepisse, et castris ad amnem Ther-
 modontem positis, relictiisque ibi uxoribus, cum magnam Asiae partem
 percurrissent, ab incolis adversos se offerentibus, caecos ad internecio-
 nem, neque ad uxorem castra reversum quemquam fuisse: has deinde
 vicinalis metu et victus penuria adactas, induisse virilem animum habi-
 tumque, repugnante licet ingenio; ac sumptis armis, quae in castris me-
 riti reliquerant, optime instructas, virilia factiora fortis pectore edidisse,
 eas ad id compellente necessitate, donec omnes interierunt. Haec ita

τὰς Ἀμαζόνας στρατεύσασθαι καὶ αὐτὸς οἶομαι, τεκμηριούμενος οἷς δὴ καὶ χρόνῳ τῷ κατ' ἐμὲ ξυνηνέχθη γενέσθαι. τὰ γὰρ ἐπιτηδεύματα μέχρι ἐς τοὺς ἀπογόνους παραπεμπόμενα τῶν προγεγενημένων τῆς φύσεως ἰνδαλμα γίνεται. Οὐνῶν τοίνυν καταδραμόντων πολλὰκις τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, τοῖς τε ὑπαντιάσαιον ἐς χεῖρας ἐλθόντων, τινὰς μὲν αὐτῶν πεσεῖν ἐνταῦθα τετύχηκε, μετὰ δὲ τῶν βαρβάρων τὴν ἀναχώρησιν Ῥωμαῖοι διερευνώμενοι τῶν πεπτωκότων τὰ σώματα καὶ γυναῖκας ἐν αὐτοῖς εἶδον. ἄλλο μέντοι γυναικῶν στράτευμα οὐδαμῇ τῆς Ἀσίας ἢ τῆς Εὐρώπης ἐπιχωριάζον ἐφάνη. οὐ μὴν οὐδὲ τὰ Καυκάσια ὄρη ἀνδρῶν ἔρημα γεγενῆσθαι πώποτε ἀκοῆ ἴσμεν. περὶ μὲν οὖν τῶν Ἀμαζόνων τοσαῦτα εἰρήσῃω.

Μετὰ δὲ Ἀψιλίους τε καὶ τοῦ μνηοειδοῦς τὴν ἑτέραν ἀρχὴν ἐς τὴν πυρρῆαν Ἀβασγοὶ ὤκνῃται, ἄχρι ἐς τὰ Καυκάσια ὄρη διήκοντες. οἱ δὲ Ἀβασγοὶ Λαζῶν μὲν κατήκοοι ἐκ παλαιοῦ ἦσαν, ἀρχοντας δὲ ὁμογενεῖς δύο ἐς αἰεὶ εἶχον. ὢν ἕτερος μὲν ἐς τῆς χώρας τὰ πρὸς ἑσπέρην, ὁ δὲ δὴ ἕτερος ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιον ἴδροντο. οἱ δὲ βάρβαροι οὗτοι μέχρι μὲν καὶ ἐς ἐμὴ ἄλση τε καὶ ὕλας ἐσέβοντο. θεοὺς γὰρ τὰ δένδρα βαρβάρῳ τινὶ ἀφαιλεῖα ὑπώπτεον εἶναι. πρὸς δὲ τῶν ἐν σφίσι ἀρχόντων τὰ δεινότετα διὰ φιλοχρηματίας μέγεθος ἔπασχον. ἄμφω γὰρ αὐτῶν οἱ βασιλεῖς, ὅσους ἂν παῖδας ἐν τρυφῇ τῷ ἔθνεϊ ἀγαθοὺς τε

1. στρατεύσασθαι] στρατεύσασθαι H. 2. τὰ γὰρ] τὰ δὲ H.
 5. ἀρχὴν om. L. 7. τῶν βαρβάρων τῆς] τῆς τῶν βαρβάρων L.
 17. τῆς χώρας τὰ] τὰς χώρας τὰς Reg. 18. ἴδροντο L. ἴδροντο P.
 ibid. καὶ om. L.

gesta, et Amazonas ad bellum viros secutas esse, ex his conficisco, quæ contigerunt aetate mea: siquidem progenitorum natura in studiis atque artibus elucet ad nepotes transmissis. Saepe igitur accidit, ut cum Hunni per Imperium Romanum grassarentur, collata cum obvîas manu pars eorum occumberet. Post Barbarorum discussum, Romani caesorum cadavera inspicientes, in his feminas repererunt. Porro nec in Asia nec in Europa alius praeterea mulierum exercitus visus est, nec montes Caucasios viris unquam viduatos audivimus. Atque haec de Amazonibus dicta sunt.

Trans Apsilios alterumque Iunati recessus caput, oram habent maritimam Abasgi, adusque Caucasum pertinentes. Olim Lazorum ditioe comprehendebantur, sub geminis Principibus popularibus suis: quorum alter occidentem regionis partem obtinebat, alter orientalem. Hi Barbari ad meam aetatem lucos et silvas coluerunt, barbara simplicitate arbores in Deorum ducentes numero. Summa autem suorum Principum avaritia importunissime vexabantur: cum ambo ipsorum Reges, quoscumque cer-

τὴν ὄψιν καὶ τὸ σῶμα καλοὺς ἴδοιεν, τοὺτους δὴ ὀκνήσει οὐδε-
 μιᾷ ἐκ τῶν γεναμένων ἀφελκοντες εὐνούχους τε ἀπεργαζόμενοι
 ἀπεδίδοντο ἐς τῶν Ῥωμαίων τὴν γῆν τοῖς ἀνεῦθαι βουλομένοις
 H 322 χρημάτων μεγάλων. τοὺς τε αὐτῶν πατέρας ἔκτεινον εὐθὺς, τοῦ
 D μὴ αὐτῶν τινὰς τίσασθαι ποτε τῆς ἐς τοὺς παῖδας ἀδικίας τῶς
 βασιλέα ἐγχειριεῖν, μηδὲ ὑπόπτους αὐτοῖς τῶν κατηκῶν τινὰς
 ἐνταῦθα εἶναι. ἦ τε τῶν υἱῶν εὐμορφία σφίσι ἐς τὸν ὄλεθρον
 ἀπεκρίνετο. διεφθείροντο γὰρ οἱ ταλιπυροὶ, παιδῶν θανάσι-
 μων δεδυστοχηκότες εὐπρέπειαν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῶν ἐν Ῥωμαίοις
 εὐνούχων οἱ πλείστοι καὶ οὐχ ἥμιστα ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ γένος 10
 Ἀβασγοὶ ἐτύγχανον ὄντες. ἐπὶ τούτου δὲ Ἰουστινιανοῦ βασι-
 λεύοντος ἅπαντα Ἀβασγοῖς ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον τετύχηκε μεταπι-
 σχεσθαι. τὰ τε γὰρ Χριστιανῶν δόγματα εἴλοντο καὶ αὐτοῖς
 Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῶν τινὰ ἐκ παλατιοῦ εὐνούχων στελλας,
 Ἀβασγὸν γένος, Εὐφραντὰν ὄνομα, τοῖς αὐτῶν βασιλεῦσι διαρρή- 15
 P 572 δην ἐπέειπε μηδένα τὸ λοιπὸν ἐν τούτῳ τῷ ἔθρει τὴν ἀρρενωπίαν
 ἀποφιλοῦσθαι, σιδήρῳ βιαζομένης τῆς φύσεως. ὃ δὴ ἄσμενοι
 Ἀβασγοὶ ἤκουσαν. καὶ τῇ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως διατάξει θαρ-
 ροῦντες ἤδη τὸ ἔργον τούτου σθένει παντὶ διεκώλυον. ἐδέδει γὰρ
 αὐτῶν ἔκτιστος μὴ ποτε παιδῶν πατὴρ εὐπρεπέως γένηται. τότε 20
 δὴ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καὶ ἱερὸν τῆς Θεοτόκου ἐν Ἀβασγοῖς
 οἰκοδομησάμενος, ἱερεῖς τὲ αὐτοῖς καταστησάμενος, διεπράξατο

4. τοὺς τε] τοὺτους τε L.   *ibid.* ἔκτεινον] ἔθρει L.   8. θανα-
 σίμων L. θανάσιμον P.   10. καὶ οὐχ L. Aberat καὶ.
 14. εὐνούχων] εὐνούχων L.   15. εὐφραντὰν Reg. εὐφραντάν L.
 εὐφραντάν HP.   18. διατάξει] ἐπιτάξει Reg.

nerent, in ea gente formoso vultu et corpore decenti pueros, nulla interposita mora ex complexu parentum eos abstraherent, et adempta virilitate, emere volentibus magno pretio venderent in Romano Imperio. Eorum patres de medio protinus tollebant: ne quorundam ex eo numero querelis permotus Imperator, factam ipsorum filiis iniuriam ulcisci aggrederetur, nec subditorum quemquam apud se haberent suspectum. Itaque in eorum perniciem cedebat elegans filiorum forma, ac misere peribant, exitiali prolis pulchritudine infelices. Hinc fiebat, ut spadonum inter Romanos agentium plurimi, etiam in Aula Imperatoris, Abasgi natione essent. Nunc autem principe Iustiniano, omnia Abasgis in mitius meliusque conversa sunt. Nam et Christianam religionem amplexi sunt, et Iustinianus Augustus misso ad eos quodam ex Eunuchis Palatii, Abasgo genere, nomineque Euphrata, ipsorum Regibus diserte edixit, ne cui posthac in ea gente virilitatem exciderent, naturam ferro violante. Quae lubentibus animis acceperunt Abasgi, ac iam freti mandato Imperatoris Romani, id ne fieret totis viribus obstiterunt. Timebat enim quisque ne formosi filii pater fieret. Tum quoque Iustinianus Augustus

ἅπαντα αὐτοὺς ἤθη τῶν Χριστιανῶν ἐκιδιδάσκεισθαι, τοὺς τε βασιλεῖς ἄμφω Ἀβασγοὶ καθελόντες αὐτίκα ἐν ἐλευθερίᾳ βιοτεύειν ἐδόκουν. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐχώρησε.

δ'. Μετὰ δὲ τοὺς Ἀβασγῶν ὄρους κατὰ μὲν τὸ ὄρος τὸ V 184
 5 Καυκάσιον Βροῦχοι ἔκκηται, Ἀβασγῶν τε καὶ Ἀλανῶν μεταξὺ ὄντες. κατὰ δὲ τὴν παραλλαν πάντων τοῦ Εὐξείνου Ζήγκοι ἴδρυνται. τοῖς δὲ δὴ Ζήγκοις τὸ μὲν παλαιὸν ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ βασιλέα καθίστη, τὸ δὲ νῦν οὐδ' ὅτιοῦν Ῥωμαῖοις ἐπακούουσιν οἱ βάρβαροι οὗτοι. μετὰ δὲ αὐτοὺς Σαγίδαί μὲν
 10 οἰκοῦσι, μοῖραν δὲ αὐτῶν τῆς παραλλας Ῥωμαῖοι ἐκ παλαιοῦ ἔσχον. φρουρίᾳ τε δειμάμενοι ἐπιθαλασσίδια δύο, Σεβαστόπολιν τε καὶ Πιτυοῦντα, δυοῖν ἡμέραιν ὁδῷ ἀλλήλοισιν διέχοντα, φρουρὰν ἐνταῦθα στρατιωτῶν τὸ ἐξ ἀρχῆς κατεστήσαντο. τὰ C
 15 ἀκτῆς πάντα χωρία ἐκ τῶν Τραπεζούντος ὄριων ἄχρι ἐς τοὺς Σαγίδας εἶχον, ἥπερ μοι εἴρηται· νῦν δὲ μόνον τὰ δύο ταῦτα φρουρίᾳ ἐλλειπτο σφίσι, οὗ δὲ τὰ φυλακτήρια καὶ ἐς ἐμὲ εἶχον, ἐπειδὴ Χοσρόης, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγαγομένην ἐς τὴν Πέτραν στρατεύμα Περσῶν ἐνταῦθα στέλλειν ἐν
 20 σπουδῇ ἔσχε, τοὺς τε τὰ φρουρία ταῦτα καθέξοντας καὶ καθιζουμένους ἐν τοῖς ἐνταῦθα φυλακτηρίοις. ἄπερ ἐπεὶ οἱ Ῥωμαίων στρατιῶται προμαθεῖν ἔσχουσιν, προτερήσαντες τὰς τε D

3. ἐχώρησε] ἐχώρησαν H. 5. Ἀλανῶν] ἀλαμανῶν H. 6. Ζήγκοι — Ζήγκοις] ζήγκοι — ζήγκοις Reg. 7. δὴ addidi ex L. *ibid.* [τὸ μὲν παλαιὸν] μὲν τὸ παλαιὸν P. κατὰ μὲν παλαιὸν L. 9. Σαγίδαί] σαγίνας H. σαγήναι L. 15. Σαγίδας] σαγίνας HL. 17. καὶ ἐς L. Aberat καὶ. 18. ἐπειδὴ δὲ P. δὲ om. L. *ibid.* αὐτῶν] αὐτῶν L. 19. ἐς om. L. 20. ἔσχε] εἶχε Reg. 22. προμαθεῖν] προσμαθεῖν L. *ibid.* τὰς τε] τε τὰς H.

Deiparae templum apud Abasgos condidit, ibique sacerdotibus constitutis, effecit ut ritus omnes Christianorum edocerentur. Mox Abasgi sublati Regibus, vitam agere liberam visi sunt. Haec ibi sic processore.

4. Trans Abasgorum fines, ad montem Caucasum, habitant Bruchi, inter Abasgos Alanosque interiecti. Ponti Euxini littus Zecchi insederunt: quibus Regem olim dabat Romanus Imperator: nunc Romani nulla in re parent hi Barbari. Ipsis ulterior est Sagidarum regio: cuius partem maritimam occuparant olim Romani, extractisque in littore castris geminis, Sebastopoli et Pityunte, bidui procul dissitis invicem, ibi militare praesidium ab initio constituerant. Quondam enim, ut dixi, oram omnem maritimam, a Trapezuntis limite ad Sagidas Romani milites tenebant. Ipsis deinde nihil reliquum fuit, praeter illa duo castra: ubi praesidium habuerunt ad aevum istud: quando Chosroës Persarum Rex a Lazis Petram deductus, contendit eo mittere copias Persicas, quae castra caperent, et stationariis munirent. At Romani milites, re praeco-

οίκιας ἀνέπηρσαν καὶ τὰ τείχη ἐς τὸ ἔδαφος καθελόντες ἐς τε τὰς ἀκάτους μελλήσει οὐδεμιᾷ ἐσβάντες ἐς ἠπειρον εὐθὺς τὴν ἀντικέρας καὶ Τραπεζοῦντα πόλιν ἐχώρησαν, ζημιώσαντες μὲν τῆ τῶν φρουρίων διαφθορᾷ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, κέρδος δὲ αὐτοὶ πορισάμενοι μέγα, ὅτι δὴ τῆς χώρας ἐγκρατεῖς οὐ γέγονασιν οἱ ποσὶ λέμιοι. ἄπρακτοι γὰρ ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὴν Πέτραν ἀνέστρεψεν Πέρσαι. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ξυνηέχθη γενέσθαι.

Ἐπερ δὲ Σαγίδας Οὐννικὰ ἔθνη πολλὰ ἴδρυνται. τὸ δ' ἐντεῦθεν Εὐλυσία μὲν ἡ χώρα ὠνόμασται, βάρβαροι δὲ αὐτῆς P 573 ἄνθρωποι τὰ τε παράλια καὶ τὴν μεσόγειον ἔχουσι, μέχρι ἐς τὴν 10 Μαιώτιν καλουμένην λίμνην καὶ ποταμὸν Τανάϊν, ὃς δὴ ἐς τὴν λίμνην ἐσβάλλει. αὕτη δὲ ἡ λίμνη ἐς τὴν ἀκτὴν πόντου τοῦ Εὐξείνου τὰς ἐκβολὰς ποιεῖται. ἄνθρωποι δὲ, οἱ ταύτῃ ὤκνηται, Κιμμέριοι μὲν τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο, ταῦν δὲ Οὐτοίργουροι καλοῦνται. καὶ αὐτῶν καθύπερθεν ἐς βορρᾶν ἄνεμον ἔθνη τὰ 15 Ἰαντῶν ἄμετρα ἴδρυνται. παρὰ δὲ τὸν χῶρον αὐτὸν, ὅθεν ἡ τῆς λίμνης ἐκβολὴ ἄρχεται, Γότθοι οἱ Τετραξῖται καλούμενοι ὤκνηται, οὐ πολλοὶ ὄντες, οἱ δὴ τὰ Χριστιανῶν νίμιμα σιβόμενοι περιστέλλουσιν οὐδενὸς ἦσσαν. Τανάϊν δὲ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι καὶ τὴν ἐκβολὴν ταύτην, ἐκ λίμνης ἀρξαμένην τῆς 20 B Μαιώτιδος ἄχρι ἐς τὸν Εὐξείνου πόντον, ἤπερ διήκει ἐς ὁδὸν ἡμερῶν, ἕως φασιν, εἴκοσιν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνεμον, ὃς ἐνθένδε

8. Ἐπερ] ἔπερθεν Reg. *ibid.* Σαγίδας] σαγίδας HL. 16. Ἰαντῶν] ἰαντων H. 17. Τετραξῖται] τραπεξίται H, et infra. 20. ἀρξαμένην] ἀρξάμενοι L.

gnita, ante earum adventum, incenderunt domos, ac sine mora consociensis scaphis in adversam continentem Trapezuntemque urbem celeriter evaserunt; castrorum iactura, quam Romanum Imperium fecit, magis hoc pensata lucro, quod illa regio in potestatem hostium minime venit: Persae enim re infecta inde Petram reversi sunt. Atque haec ita se habuerunt.

Ultra Sagidas, siti sunt varii Hunnorum populi. Regio sequitur, quam appellant Eulysiam. Huius incolae Barbari qua maris litus, qua tractum mediterraneum obtinent, ad paludem usque Maeotim Tanaimque fluvium exonerantem se in eam paludem. Palus autem in Ponti Euxini litus evoluitur. Qui illic habitant, Cimmerii dicti olim, iam vocantur Uturguri. Ulteriora ad Septentrionem habent Antarum populi infiniti. Ubi se primum aperit alveus, quo palus effunditur, degunt Gotthi, Tetraxitas cognomine, qui quamvis pauci numero, nihilominus Christianorum leges et instituta religiose servant. Tanaim etiam vocant indigenae illum alveum, qui a palude Maeotide ad Pontum Euxinum pertinet, itinere, ut aiunt, dierum viginti. Quin et ventum, qui inde spirat, Ta-

πνεῖ, *Ταναίτην* προσαγορεύουσιν. εἶτε δὲ τῆς *Ἀρείου* δόξης
 ἐγένοντό ποτε οἱ *Γότθοι* οὗτοι, ὡσπερ καὶ τὰ ἄλλα *Γοτθικὰ* H 323
ἔθνη, εἶτε καὶ ἄλλο τι ἀμφὶ τῇ δόξῃ αὐτοῖς ἤσκητο, οὐκ ἔχω
 εἰπεῖν, ἐπεὶ οὐδὲ αὐτοὶ ἴσασιν, ἀλλ' ἀφελεία τε τανῦν καὶ ἀπρα-
 γμοσύνη πολλῇ τιμῶσι τὴν δόξαν. οὗτοι ὀλίγω πρότερον (λέγω
 δὲ, ἤνικα πρῶτόν τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος *Ἰουστινιανὸς* βασιλεὺς
 τὴν αὐτοκράτορα εἶχεν ἀρχὴν) πρέσβεις τέτταρας ἐς *Βυζάντιον*
 ἐπεμψαν, ἐπίσκοπον σφίσι τινὰ δεόμενοι δοῦναι· ἐπεὶ δοτις μὲν
 αὐτοῖς ἱερὸς ἦν, τετελευτήκει οὐ πολλῶ πρότερον, ἔγνωσαν δὲ
 10 ὡς καὶ *Ἀβασγοῖς* ἱερέα βασιλεὺς πέμψει καὶ αὐτοῖς προθυμώτατα C
Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπιτελῆ ποιήσας τὴν δέησιν ἀπεπέμψατο.
 οἱ δὲ πρέσβεις οὗτοι δέει *Οὐννων* τῶν *Οὐτουργοῦρων* ἐς μὲν τὸ
 ἐμφανές, αὐτηκόων πολλῶν ὄντων, ἀποστοματίζοντες διου δὴ
 ἔνεκα ἤκοιεν, ἄλλο οὐδὲν ὅτι μὴ τὰ ἀμφὶ τῷ ἱερεῖ βασιλεῖ ἤγγει-
 15 λαν, ὡς λαθραϊώτατά τε ζυγγεγόμενοι ἅπαντα φράζουσιν, ὅσα V 185
 ζυνοῖσιν τῇ *Ῥωμαίων* ἀρχῇ ἐμελλε, ζυγκρονομένων ἐς ἀλλήλους
 ἀεὶ τῶν σφίσι προσοίκων βυρβύρων. ὄντινα δὲ τρόπον οἱ *Τε-*
τραζῖται καὶ ὄθεν ἀναστάντες ἐνταῦθα ἰδρύσαντο, ἐρῶν ἔρομαι.
 ε'. Πάλαι μὲν *Οὐννων*, τῶν τότε *Κιμμερίων* καλουμέ- P 574
 20 νων, πολὺς τε ὄμιλος τὰ χωρία ταῦτα ἐνέμοντο, ὧν ἄρτι ἐμνή-
 σθη, βασιλεύς τε εἰς ἅπασιν ἐφιστήκει. καὶ ποτέ τις αὐτῶν

3. ἤσκητο] ἠσείετο Reg. et H. ἤσκητο Hm. 4. ἀλλ' ἀφελεία
 Plm. ἀλλὰ φίλια Hl. 7. αὐτοκράτορα εἶχεν ἀρχὴν Reg. αὐ-
 τοκρατορίαν εἶχε P. 10. πέμψει Reg. ἐπέμψε P. 12. οὐ-
 τουργούρων L. 14. ἤγγειλαν] ἠγγικαν L. 16. ζυνοῖσιν] συν-
 οῖσιν L. 20. „πολὺς τε] Fragmentum Pithoei πολὺς τις.“
 MALT. Sic L.

mallem appellat. An vero Aril sectam Gotthi isti, quemadmodum cae-
 terae gentes Gotthicae, aliamve secuti unquam fuerint, affirmare ne-
 queo, quando nec ipsi id sciunt, sed iam pietate admodum credula sim-
 plicisque religionem colunt. Haud pridem, nimirum anno vigesimo primo
 Imperii Iustiniani Augusti Legatos quatuor Byzantium miserunt, rogan-
 tes ut Antistite suo recens mortuo, aliquem sibi Episcopum daret. Au-
 dierant enim destinatum ab Imperatore fuisse Praesulem ad Abasgos.
 Eorum petitioni lubatissime concedens Iustinianus Augustus ipsos remi-
 sit. Cum vero Hunnos Uturguros hi Legati metuerent, palam quidem
 ac multis audientibus, legationis causam exponentes, de Praesule tan-
 tum mentionem fecerant Imperatori: at in arcae intimoque colloquio
 utilitates omnes declaraverant, quas Imperium Romanum capturum esset,
 si discordia inter vicinos sibi Barbaros aleretur. Quo demum pacto
 atque unde profecti Tetraxitae sedes ibi fixerint, iam iam dicturus sum.

5. Quae loca proxime memoravi, ea colebat olim multitudo ingens
 Hunnorum, qui tunc Cimmerici vocabantur, unicus omnes Regi pare-
 bant. Aliquando his quidam praesuit, cui duo erant filii; Uturgur alter

τὴν ἀρχὴν ἔσχεν, ᾧ δὴ παῖδες ἐγένοντο δύο, ἄτερος μὲν Οὐτουρ-
 γουρ ὄνομα, Κουτουργουρ δὲ ὁ ἕτερος. οἵπερ, ἐπειδὴ αὐτοῖς
 ὁ πατὴρ τὸν βίον ξυνεμετρήσατο, τὴν τε ἀρχὴν ἄμφω ἐν σφίσι
 αὐτοῖς διαδάσαντο καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῖς ἀρχομένοις αὐτοῖς ἔδο-
 σαν. οἱ μὲν γὰρ Οὐτούργουροι, οἱ δὲ Κουτούργουροι καὶ ἐς
 B ἐμὲ ὀνομάζονται. οὗτοι μὲν ἅπαντες τῆδε ᾤκητο, κοινὰ μὲν τὰ
 ἐπιτηδεύματα ζύμπαντα ἔχοντες, οὐκ ἐπιμυγνύμενοι δὲ ἀνθρώ-
 ποις, οἱ δὲ τῆς τε λήμνης καὶ τῆς ἐνθάδε ἐκροῆς ἐς τὰ ἐπὶ θά-
 τερα ἴδρυντο· ἐπεὶ οὔτε διέβαινόν ποτε τὰ ὕδατα ταῦτα οὔτε
 διαβατὰ εἶναι ὑπόπτευον, πρὸς τὰ εὐκολώτατα περιφροβοὶ ὄντες, 10
 τῷ μηδὲ ἀποπειράσασθαι αὐτῶν πώποτε, ἀλλ' ἀμελέτητοι τῆς
 διαβάσεως παντάπασιν εἶναι. λήμνην δὲ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὴν
 ἐξ αὐτῆς ἐκβολὴν ὑπερβάντι εὐθὺς μὲν ἔς αὐτὴν ποῦ τὴν ταύτης
 ἄκτῃν οἱ Τετραξίται καλούμενοι Γότθοι τὸ παλαιὸν ᾤκητο, ὧν
 C ἐπεμνήσθη ἀρίτως· πολλῶν δὲ ἄποθεν Γότθοι τε καὶ Οἰσιγότ- 15
 θοι καὶ Βανδίλοι καὶ τὰ ἄλλα Γοτθικὰ γένη ζύμπαντα ἴδρυντο.
 οἱ δὲ καὶ Σκίθαι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐπεκαλοῦντο, ἐπεὶ πάντα
 τὰ ἔθνη, ἅπερ τὰ ἐκεῖνη χωρῖα εἶχον, Σκυθικὰ μὲν ἐπὶ κοινῆς
 ὀνομάζεται, ἔθιοι δὲ αὐτῶν Σαυρομάται ἢ Μιλάγγλαινοι, ἢ ἄλλο
 τι ἐπεκαλοῦντο. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου φασίν, εἴπερ ὁ λόγος 20
 ἕγιός ἐστι, τῶν μὲν Κιμμερίων νεανίας τινὰς ἐν κρηγεσίῳ δια-

1. Οὐτουργουρ] οὐτουγουρ L. οὐτίγουρ Pm. 2. Κουτουργουρ] κουτριγουρ L. *ibid.* αὐτοῖς Reg. αὐτοῖς P. 3. συμετρήσατο L. *ibid.* ἐν σφίσι PLm. ἐν om. H. ἐς σφίσι L. 4. διαδάσαντο] διςάσαντο H. 5. οὐτίγουροι, οἱ δὲ κουτρίγουροι L. 6. ᾤκητο] ᾤκηται H. 9. ἴδρυντο] ἴδρυνται L. 15. πολλῶ] πολλοὶ H. *ibid.* δὲ αὐτῶν ἄποθεν L. 16. ἴδρυντο] ᾤκητο Reg.

nomine, alter Cuturgur. Patre mortuo, regnum inter se ambo partiti, de suo nomine dixerunt subditos: inde alii Uturguri etiamnum, alii Cuturguri appellantur. Ibi omnes degebant, iisdem plane institutis utentes, nihilque habentes commercii cum populis trans paludem eiusque fauces habitantibus; cum eas aquas nec traiecissent unquam, nec traici posse existimarent, rem facillimam ideo reformidantes, quod ipsis esset hactenus intentata, neglecto penitus transitu. Ut quis paludem eiusque montem superavit, in ipso statim littore antiquas intrat sedes Gothorum Tetraxitarum, de quibus modo memini. Hinc longius siti erant Gotthi, Visigotthi, Vandali, alique omnes populi Gotthici: qui et Scythae quendam nominabantur, communi utique illarum partium gentibus appellatione: in quibus erant, qui Sauromatarum, vel Melanchlaenorum, aliove quopiam peculiari cognomento gauderent. Procedente tempore, ferunt, (si vera est fama) adolescentes quosdam Cimmericos venationi deditos,

τριβὴν ἔχειν, ἔλαφον δὲ μίαν πρὸς αὐτῶν φεύγουσαν ἐς τὰ ὕδατα
 ἐσπερήθησαν ταῦτα. τοὺς τε νεανίας, εἴτε φιλοτιμίᾳ εἴτε φιλονοι- D
 κίᾳ τιμῆ ἐχομένους, ἧ καὶ τι αὐτοὺς δαιμόνιον κατηνάγκασε, τῇ
 ἐλάφῳ ἐπισπείσθαι ταύτην, μηχανῇ τε αὐτῆς μεθίσθαι οὐδεμιᾶ,
 5 ἕως ἕν ἀντὶ τῆς ἐς τὴν ἀντιπέρας ἀκτὴν ἵκοντο. καὶ τὸ μὲν διωκό-
 μενον ὃ τι ποτ' ἦν εὐθὺς ἀφανισθῆναι· (δοκεῖ γὰρ μοι ὡς
 οὐδὲ ἄλλου του ἕνεκα ἐνταῦθα ἐφάνη, ὅτι μὴ τοῦ γενέσθαι κα-
 κῶς τοῖς τῆδε ὠκνημένοις βαρβάροις) τοὺς δὲ νεανίας τοῦ μὲν
 κνηγεῖου ἀποτοχεῖν, μάχης δὲ ἀφορμὴν καὶ λείας εὐρέσθαι.
 10 ἐς ἧθη γὰρ τὰ πάτρια ὅτι τάχιστα ἐπανάκοντες ἔκδηλα πᾶσι Κιμ- P 575
 μεριοῖς πεποιήνται ὅτι δὴ ταύτην βατὰ σφίσι τὰ ὕδατα εἶη. ἀνε-
 λόμενοι οὖν ἀδίκᾳ τὰ ὄπλα πανδημίᾳ τε διαβάντες ἐγένοντο μελ-
 λήσει οὐδεμιᾶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ, Βανδίων μὲν ἧδη ἐν-
 θένδε ἀναστάντων ἐπὶ τε Λιβύης ἰδρυσσάμενων, ἐν Ἰσπανίᾳ δὲ
 15 Οὐσιγιότθων οἰκησάμενων. Γότθοις οὖν τοῖς ἐς τὰ τῆδε ὠκνη-
 μένοις πεδία ἔξαπινάλως ἐπιπεσόντες πολλοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς
 δὲ λοιποὺς ἐτρέψαντο ἕπαντας. ὅσοι τε αὐτῶν διαφυγεῖν ἴσχυ-
 σαν, ξὺν παισὶ τε καὶ γυναῖξιν ἐνθένδε ἀναστάντες ἀπέλιπον μὲν
 τὰ πάτρια ἧθη, διαπορθμευσάμενοι δὲ ποταμὸν Ἰστρον ἐν γῆ
 20 τῇ Ῥωμαίων ἐγένοντο. καὶ πολλὰ μὲν τοὺς ταύτην ὠκνημένους
 δευνὰ ἔδρασαν, μετὰ δὲ δόντος βασιλέως ὠκήσαντο ἐς τὰ ἐπὶ B
 Θράκης χωρία, καὶ τὰ μὲν ξυνημάχουν Ῥωμαίοις, τὰς τε ξυ-

3. δαιμόνιον αὐτοὺς L. 4. μεθίσθαι αὐτῆς L. 5. αὐτῇ]
 αὐτοῖς L. 6. ὡς om. L. 7. „μὴ τοῦ Pith.“ MALT. Aberat
 τοῦ. 10. ἔκδηλα Reg. ἔνδηλα P. 15. γότθων οὖν τῶν ἐς
 τὰ τῆδε ὠκνημένων Reg. 17. αὐτῶν] αὐτοὺς Pith. et L.
 20. τοὺς — ὠκνημένους] τοῖς — ὠκνημένοις H. 21. ὠκήσαντο
 Reg. ὠκησαν P. 22. Θράκης] τρακίξης H. *ibid.* ξυνημάχους]
 συστάξεις L.

cum cerva, quam agitabant, in aquas illas insiluisset, eam secutos esse, sive laudis ac victoriae studio, sive divino quodam instinctu: nec destitisse, donec ad litus oppositum cum illa pervenissent: atque id quidem quodcumque demum fuerit quod insectabantur, repente evanuisse, eo tantum, credo, obiectum oculis, ut positis ibi Barbaris oriretur calamitatis: adolescentes vero venationis consilio fraudatos, pugnae praedaeque opportunitatem nactos esse. Mox enim reversi in patriam, Cimmericis omnibus significarunt, illic aquas vado transiri posse. Itaque somptis confestim armis, cum omnibus copiis transgressi in adversam continentem evaserunt, cum inde egressi Vandali in Africa, et Visigothi in Hispania iam habitarent. Tum Gothos, qui regionis illius campos incolabant, adorti inopinato, multis caesis, reliquos omnes in fugam agunt. Quicumque elapsi sunt, inde cum Iberis et axoribus migrantes, liquerunt patriam, trajectoque Istro flumine, in Romanorum fines se intulere. Ubi cum graviter incolas vexarent, sedes in Thracia ab Imperatore sibi

Η 324 τάξεις ὡσπερ οἱ ἄλλοι στρατιῶται πρὸς βασιλέως κομιζόμενοι ἀπὸ
 πᾶν ἔτος καὶ φοιδεῖσθαι ἐπικληθέντες· (οὗτος γὰρ αὐτοὺς τῇ
 V 186 Λατίνων φωνῇ ἐκάλεσαν Ῥωμαῖοι, ἐκεῖνο, οἶμαι, παραδηλοῦν-
 τες, ὅτι δὴ οὐχ ἡσημέριοι αὐτῶν τῷ πολέμῳ Γότθοι, ἀλλ' ἐπὶ
 ξυνοθήκαις τισὶν ἐνσπονδοὶ ἐγένοντο σφίσι. φοιδερα γὰρ Λατί- 5
 νοὶ τὰς ἐν πολέμῳ καλοῦσι ξυνοθήκας, ἥπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπρο-
 σθευ δεδήλωται λόγοις) τὰ δὲ καὶ πόλεμον πρὸς αὐτοὺς διέφερον
 C οὐδενὶ λόγῳ, ἕως ᾗχοντο ἀπίοντες ἐς Ἰταλίαν, Θεοδορίχου ἡγου-
 μένου σφίσι. τὰ μὲν οὖν τῶν Γότθων τῆδε κεχώρηκεν.

Οὖνοι δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν κτείναντες, τοὺς δὲ, ὡσπερ ἐρ- 10
 ρήθη, ἔξαναστήσαντες τὴν χώραν ἔσχον. καὶ αὐτῶν Κουτούρ-
 γουροι μὲν παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας μεταπεμφόμενοι ἐνταῦθα
 ἰδρύσαντο, οὗ δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ᾗκνεται. καὶ δῶρι μὲν πολλὰ πρὸς
 βασιλέως ἀπὸ πᾶν ἔτος κομίζονται, καὶ ὡς δὴ διαβαίνοντες ποτα-
 μὸν Ἰστρον καταθέουσιν ἐς αἰὲ τὴν βασιλέως χώραν, ἐνσπονδοί 15
 τε καὶ πολέμιοι Ῥωμαίοις ὄντες. Οὐτούργουροι δὲ ζῶν τῷ ἡγου-
 μένῳ ἐπ' οἶκον ἀπεκομίζοντο, μόνον τὸ λοιπὸν ἐνταῦθα καθίζη-
 D σόμενοι. οἵπερ ἐπειδὴ λίμνης τῆς Μαιωτίδος ἀγχοῦ ἐγένοντο,
 Γότθοις ἐνταῦθα τοῖς Τετραξίταις καλουμένοις ἐνέτυχον. καὶ
 τὰ πρῶτα φραζόμενοι ταῖς ἀσπίσιν οἱ Γότθοι ἀντικρὺ τοῖς ἐπιού- 20
 σιν ὡς ἀμυνόμενοι ἔστησαν, σθένει τε τῷ σφετέρῳ καὶ χωρίῳ

2. τῇ Λατίνων] τότε λατίνων L. 10. ὡσπερ] ὅπερ Reg.
 ibid. ἐρρήθη Reg. ἐρρήθη P. 11. Κουτούργουροι] κουτρίγο-
 ροὶ Hl. 14. κομίζονται] κομίζουσι Reg. ibid. ὡς δὴ om. L.
 16. Οὐτούργουροι] οὐτίγουροι L., quod ex Pith. affert Malt.

concessas occupaverunt. Ac partim quidem sociis iuvabant armis Romanos, annua, sicut caeteri milites, ab Imperatore accipientes stipendia, ac donati nomine Foederatorum. (Hoc enim Latino vocabulo affecerunt illos Romani; id, opinor, innuentes, non bello a se domitos Gothos, at certis pactionibus assumptos in societatem fuisse: siquidem pactiones, quae in bello fiunt, appellant Latini Foedera, ut in Libris superioribus dixi.) Alii vero bellum ipsis inferebant, nulla iniuria lacerati, donec in Italiam commigrarant, Theoderico dace. Hunc cursum habuere Gotthorum res.

Illis partim vita, partim patria expulsis, ut dictum est, regio in potestate Hunnorum fuit, atque illic Cuturguri, accitis liberis et uxeribus, conederunt: ubi etiamnum habitant, et quamvis multa singulis annis ab Imperatore dono accipiant, haud tamen absistunt eius provicias, transito Istro flumine, incursare, Romanorum simul socii, simul hostes. Uturguri cum suo Principe revertentes in patriam, ut eam deinceps tenerent soli, cum ad paludem Maesidem accessissent, in Gottibus Tetraxitas inciderunt. Ac primo quidem Gotthi, muniti clypeis, atetere contra, ut impetum prohiberent, cum suis visibus tam loci firmitate

λοχῶν θαρσοσθντες· αὐτοὶ γὰρ ἄλκιμώτατοι εἰσι τῶν τῆδε βαρβάρων. καὶ ἡ πρώτη τῆς Μαιώτιδος ἐκροή, οὗ δὴ τότε οἱ Τετραξίται Γότθοι ἴδρυντο, ἐν κόλπῳ ξυνοῦσα μνησοειδί, περιβαλοῦσά τε αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἐπι πλείστον, μίαν ἐπ' αὐτοὺς εἰσοσθον οὐ λίαν εὐρείαν τοῖς ἐπιούσι παρήχετο. ὕστερον δὲ (οὔτε γὰρ Οἰννοὶ χρόνον τινὰ τρίβεισθαι σφίσι ἐνταῦθα ἤθελον, οἳ τε Γότθοι τῷ τῶν πολεμίων ὁμίλῳ ἐπὶ πολὺ ἀνθέξιν εὐδαμῆ ἤλασι P 576 ζον) ἐς λόγους ἀλλήλοισι ξυνίασιν, ἐφ' ᾧ ἀναμυχθέντες κοινή ποιήσονται τὴν διάβασιν, καὶ οἱ Γότθοι ἰδρῦσονται μὲν ἐν τῇ
 10 ἀντιπέρας ἠπειρῷ παρ' αὐτὴν τῆς ἐκβολῆς μάλιστα τὴν ἀκτὴν, ἵνα δὴ καὶ ταυτὴν ἴδρυνται, φθλοὶ δὲ καὶ ξέμμαχοι τὸ λοιπὸν Οὐτουργούροις ὄντες ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ σφίσι ἐνταῦθα βιώσονται τὸν πάντα αἰῶνα. οὕτω μὲν οὖν εἶδε οἱ Γότθοι τῆδε ἰδρῦσαντο καὶ τῶν Κουτουργούρων, ὥσπερ μοι εἴρηται, ἀπολε-
 15 λειμμένων ἐν τῇ γῆ ἐπὶ θάτερα τῆς λίμνης οὕσῃ μόνοι Οὐτούργουροι τὴν χώραν ἔχον, πράγματα Ῥωμαίοις ὡς ἤκιστα παρεχόμενοι, ἐπεὶ οὐδὲ αὐτῶν ἕγγιστα ἔφκηται, ἀλλ' ἔθνεσι πολλοῖς διειργόμενοι μεταξὺ οὖσιν ἀκουσίῳ ἀπραγμοσύνῃ ἐς αὐτοὺς ἔχονται.

20 Ὑπερβάντι δὲ λίμνην τε τὴν Μαιώτιδα καὶ ποταμὸν Τάραϊν ἐπὶ πλείστον μὲν τῶν τῆδε πεδίων Κουτούργουροι Οὔννοι, ἥπερ μοι εἴρηθη, ἔφκησαντο· μετὰ δὲ αὐτοὺς Σκύθαι τε καὶ

1. εἰσι] ἀπάντων εἰσι Reg.   ibid. τῆδε om. Reg.   8. ἴδρυντο] ἴδρυνται Reg.   7. τῷ om. L.   12. οὐτιγούροις Reg.
 14. κουτιγούρων HL.   16. οὐτιγούροι HL.   21. κουτιγούροι Reg.

freti. Nam et Barbarorum, qui in illis partibus degunt, ipsi fortissimi sunt; et Maeotis, ubi in Pentem illabi incipit, quo in loco agebant tunc Tetraxitae, lunatum sinum efficiens, ac fere undique eos ambiens, eo venientibus unam, eamque haud adeo latum aditum dabat. Dein tamen, cum neque Hunni tempus ibi torere vellent, neque hostium multitudinē se restituros Gotthi sperarent, colloquio habito, convenit, ut permixti una traicerent, et Gotthi fixis in opposita continente sedibus ad litus alvei quo palus insitit, ubi hodieque habitant, amici in posterum sociique Uturgurorum, pari cum ipsis iure semper viverent. Sic igitur Gotthi isti domicilia ibi collocarunt, et Cuturguris, ut dixi, trans paludem relictis, soli Uturguri oras patrias retinuerunt, Romanis nihil negotii facessentes. Cum enim non sint eorum accolae, sed multis interpositis gentibus discludantur, inviti vim ab illis abstinent.

Ultra paludem Maeotidem fluviumque Tanais, Hunni Cuturguri camporum aequora, ut modo dicebam, longe ac late insederunt. Post a Scythiis et Tauris tenetur omnis illa regio, cuius pars etiamsum Tan-

Ταῦροι ξύμπασαν ἔχουσι τὴν ταύτην χώραν, ἥσπερ μοῖρά τις
 Ταυρικὴ καὶ νῦν ἐπικαλεῖται, ἵνα δὴ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τὸν
 νεὼν γεγενῆσθαι φασίν, οὐπὲρ ποτε ἢ τοῦ Ἀγαμέμνονος Ἰφριγένεια
 προὔστη. καίτοι Ἀρμένιοι ἐν τῇ παρ' αὐτοῖς Ἀκλισηνῇ καλου-
 C μένῃ χώρᾳ τὸν νεὼν τοῦτον γεγενῆσθαι φασὶ καὶ Σκύθας τῆν-
 κάδε ξύμπαντας καλεῖσθαι τοὺς ἐνταῦθα ἀνθρώπους, τεκμηριού-
 μενοι τοῖς ἀμφὶ τε Ὀρέστη καὶ πόλει Κομάνην δεδιγηγημένοις μοι
 ἐς ἐκεῖνο τοῦ λόγου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων λεγέτω ἕκαστος ὡς
 πη αὐτῷ βουλομένῳ ἔστί· πολλὰ γὰρ τῶν ἐτέρωθεν γεγενημένων,
 ἴσως δὲ καὶ σὺδαμῆ ξυμπεπτωκότων, ἀνθρώποι προσποιεῖσθαι
 φιλοῦσιν ἐς πάτρια ἤθη, ἀγανακτοῦντες, ἦν μὴ τῇ δοκῆσι τῇ
 αὐτῶν ἅπαντες ἔπωνται. μετὰ δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα πόλις Θαλασ-
 σία οἰκεῖται, Βόσπορος ὄνομα καὶ Ῥωμαίων κατήκοος γενομένη
 οὐ πολλῶ πρότερον. ἐκ δὲ Βοσπόρου πόλεως ἐς πόλιν Χερσῶντα
 ἴοντι, ἣ κεῖται μὲν ἐν τῇ παραλίᾳ, Ῥωμαίων δὲ καὶ αὐτὴ κατή-
 D κοος ἐκ παλαιοῦ ἔστι, βύρβαροι, Οὐννικὰ ἔθνη, τὰ μεταξὺ
 ἅπαντα ἔχουσι. καὶ ἄλλα δὲ πολλίσματα δύο ἀγχοῦ Χερσῶνος,
 Κῆποι τε καὶ Φανάγουρις καλούμενα, Ῥωμαίων κατήκοα ἐκ πα-
 λαιοῦ τε καὶ ἐς ἡμῆς ἦν. ἄπερ οὐ πολλῶ ἔμπροσθεν βαρβάρων
 V 187 τῶν πλησιοχώρων ἐλθόντες τινές ἐς ἔδαφος καθέειλον. ἐκ δὲ

1. ἥσπερ μοῖρά τις] ἥπερ μοῖρά τις H. ἥσπερ σπειρά τις L.
 ἥσπερ σαιρά τις Lm. 3. φασίν] φησὶν L. *ibid.* οὐπὲρ] ἡ-
 περ L. 4. Ἀκλισηνῇ] κελσηνῇ H. Ἐκλεισηνῇ scribitur vol. I.
 p. 83. 84. In L verba Ἀρμένιοι — καλουμένη exciderunt. 5. χό-
 ρα] σκύθας τε τῇ χώρᾳ L. *ibid.* καὶ Σκύθας] σκύθας τε L.
 11. ἐς πάτρια] ὡς πάτρια Lm. 12. ἔπωνται] ἔπονται L.
 13. καὶ om. L. 18. Φανάγουρις] φανούγουρις H. 20. ἔλθόν-
 τες L. ἐλόντες P.

rica dicitur: ubi Dianae templum fuisse perhibent, cui quondam Iphige-
 nia Agamemnonis filia praefuit. Etsi Armenii Aciliscenae suae (regionis
 id nomen est) fanum illud vendicant: ac praeterquam quod Scytharum
 appellationem omnibus earum partium incolis communem olim fuisse con-
 tendunt, praeterea coniecturam iis firmant, quae de Oreste et urbe Ce-
 mana memoravi, cum eo loci me deduxit historia. At de his arbitratur
 quisque suo pronuntiet. Etenim sic sunt homines: multa, quae alibi,
 vel forte etiam nusquam contigerunt, arrogare patriae suae gaudent,
 graviter ferentes, nisi sententiam ipsorum omnes sequantur. Post eas
 gentes, urbs est maritima Bosphorus, quae ante aliquot annos ad Roma-
 nam ditionem accessit. Ab urbe Bosphore ad urbem Chersonesem, sitam
 in maris littore, et Romanis iam inde olim subditam, habent Barbari,
 utique Hunni, quidquid interiacet. Chersoni vicina sunt duo oppida,
 Cepi atque Phanaguris; quae cum ab longinquo aevo ad nostram memo-
 riam Romanis parassent, non ita pridem a finitimis Barbaris cepta, ac

Χερσῶνος πόλειος ἐς τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ Ἰστρου, ὃν καὶ Δα-
 νούβιον καλοῦσιν, ὁδὸς μὲν ἐστὶν ἡμερῶν δέκα, βάρβαροι δὲ H 325
 τὰ ἐκείνη ζύμπαντα ἔχουσιν. Ἰστρος δὲ ποταμὸς ἐξ ὕδατων μὲν
 τῶν Κελτικῶν ῥεῖ, περιῶν δὲ τὰς τῆς Ἰταλίας ἐσχατίας, φερό-
 5 μενός τε ἐπὶ τὰ Δακῶν καὶ Ἰλλυριῶν καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία,
 ἐκβάλλει ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον. τὰ δὲ ἐνθὲνδε ἅπαντα μέχρι P 577
 ἐς Βυζάντιον τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως τογχάνει ὄντα. ἡ μὲν οὖν
 τοῦ Εὐξείνου πόντου περίοδος ἐκ Καλχηδόνης μέχρι ἐς Βυζάντιον
 ταύτη πη ἔχει. ἐς ὅσον δὲ ἡ περίοδος ἦδε διήκει, ἅπαν μὲν ἐς
 10 τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν, βαρβάρων, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, φη-
 μένων ἐνταῦθα τοσοῦτων τὸ πλῆθος, ἐπιμιξίας τε Ῥωμαίους παρ'
 αὐτῶν τινος, ὅτι μὴ ὅσα κατὰ πρᾶσβειαν, ἴσως οὐδεμιᾶς οὐσης·
 ἐπεὶ οὐδὲ τοῖς πρότερον ταῦτα ἐγκειρηκόσι διαμετρήσασθαι ἐς
 τὸ ἀκριβὲς τι ζυμβαίνει εἰρησθαι. ἐκείνο μὲντοι διαφανὲς ἐστίν,
 15 ὡς πόντου τοῦ Εὐξείνου τὰ ἐν δεξιᾷ εἴη ἂν ἐκ Καλχηδόνης ἐς πο- B
 ταμὸν Φῶσιν δυοῖν καὶ πεντήκοντα ὁδὸς ἡμερῶν εὐζώνω ἀνδρί-
 ῳ δὴ οὐκ ἄπο τρόπου τεκμηριούμενος φαίη ἂν τις καὶ τὴν ἐτέραν
 τοῦ πόντου μοῖραν μέτρον τοῦδε εἶναι οὐ πολλῷ ἄποθεν.

ζ'. Ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα ἐνταῦθα τοῦ λόγου, ἀναγράφ- C
 20 ψασθαι οὐ μοι ἄπο καιροῦ ἔδοξεν εἶναι ὅσα δὴ ἀμφὶ τοῖς ὄροις
 τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης διαμάχονται πρὸς ἀλλήλους οἱ
 περὶ ταῦτα δεινοί. λέγουσι μὲν γάρ τινες αὐτῶν τὰ ἡπειρῶ ταῦτα

1. δανούβιον L. Δάνουβιν P. 3. ὄρειαν] ὄριαν Reg. 4. τῆς
 om. L. 5. τὰ — χωρία] τῶν — χωρίων L. 9. ἅπαν] ἅπαν-
 τα Hm. 10. μοι om. L. 11. τοσοῦτων L. τοσοῦτος P.
 12. τινος] τινάς L. 13. ἐπεὶ habent HL: om. P et Reg.
 16. δυοῖν] δυεῖν L. 17. ῳ] ὃ Reg. 19. Ἐπιιδῆ] ἐπεὶ L.
 22. περὶ om. L.

ποιο ἀεκουα sunt. Ab urbe Chersonē ad ostia fluminis Istri, quem Da-
 nubium etiam vocant, iter est dierum decem, tractumque illum omnem
 Barbari tenent. Porro Ister e montibus Celticis labitur, extremam ra-
 dit oram Italiae, Daciam, Illyricum Thraciamque praeterfluit, et in
 Pontum Euxinum sese immittit. Ora hinc tota ad Byzantium Imperatori
 Romano subest. Hic demum est Ponti Euxini a Calchedone ad Byzan-
 tium ambitus, cuius mensuram certam assignare nequeo: quando illum
 tot gentes Barbarae, ut dixi, circumcolunt, quae nullum, nisi forte per
 Legatos, cum Romanis commercium habent: neque accuratum quidquam
 ab his accipimus, qui illa spatia commetiri prius aggressi sunt. Id sane
 liquet, in dextero Ponti Euxini littore a Calchedone ad fluvium Phasin
 dierum LII. iter esse expedito viro. Unde quispiam non male coniectans
 dixerit, partem alteram Ponti non abesse multam ab hac mensura.

6. Quandoquidem huc oratio delapsa est, ineptum non esse iudico
 ea referre, quae de Asiae atque Europae finibus inter se disputant ha-
 rum rerum portū. Alii quidem fluvio Tanai utramque continentem dis-

διορίζειν ποταμὸν Τάναιϊν, ἀπισχυριζόμενοι μὲν χρῆναι τὺς το-
μὰς φυσικὰς εἶναι, τεκμηριούμενοι δὲ ὡς ἡ μὲν Θάλασσα προϊού-
σα ἐκ τῶν ἐσπερίων ἐπὶ τὴν ἑψάν φέρεται μοῖραν, ποταμὸς δὲ
Τάναις ἐκ τῶν ἀρκτῶν φερόμενος ἐς ἄνεμον νότον μεταξὺ ταῦν
ἠπείροιον χωρεῖ· ἔμπαλιν δὲ τὸν Αἰγύπτιον Νεῖλον ἐκ μεσημβρίας 5
ἴοντα πρὸς βορρᾶν ἄνεμον Ἀσίας τε καὶ Λιβύης μεταξὺ φέρε-
D σθαι. ἄλλοι δὲ ἀπ' ἐναντίας αὐτοῖς ἴοντες οὐχ ὑγιᾶ τὸν λόγον
λαχυρίζονται εἶναι. λέγουσι γὰρ ὡς τὰ μὲν ἠπείρω τὰντα τὸ ἐξ
ἀρχῆς ὅ τε ἐν Γαδίροις διορίζει πορθμὸς ἀπ' ὠκεανοῦ ἔξιων καὶ
ἡ προϊούσα ἐνθένδε Θάλασσα, καὶ τὰ μὲν τοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς 10
θαλάσσης ἐν δεξιᾷ Λιβύη τε καὶ Ἀσία ὀνόμασται, τὰ δὲ ἐν ἀρι-
στερᾷ πάντα Εὐρώπη ἐκλήθη μέχρι πον ἐς λήγοντα τὸν Εὐξείνον
καλούμενον πόντον. τούτων δὲ δὴ τοιούτων ὄντων ὁ μὲν Τά-
ναις ποταμὸς ἐν γῆ τῆς Εὐρώπης τιχτόμενος ἐκβάλλει ἐς λίμνην
τὴν Μαιώτιδα, ἡ δὲ λίμνη ἐς τὸν Εὐξείνον πόντον τὺς ἐκβολὰς 15
ποιεῖται οὔτε λήγοντα οὔτε μὴν κατὰ μέσον, ἀλλ' εἶτι πρόσω.
τὰ δὲ εὐώνυμα τούτου δὴ τοῦ πόντου τῆ τῆς Ἀσίας λογίζεται
μοῖρα, χωρὶς δὲ τούτων ποταμὸς Τάναις ἐξ ὁρέων τῶν Ῥιπαίων
P 578 καλουμένων ἔξιειν, ἄπερ ἐν γῆ τῆ Εὐρώπῃ ἐστίν, ὡσπερ καὶ
αὐτοὶ οἱ ταῦτα ἐκ πυλαιοῦ ἀναγραφάμενοι ὁμολογοῦσι. τούτων 20
δὲ τῶν Ῥιπαίων ὁρῶν τὸν ὠκεανὸν ὡς ἀπὸ τῶν ζυμβαίνει εἶναι.
τὰ τοίνυν αὐτῶν τε καὶ Ταναΐδος ποταμοῦ ὀπισθεν ζύμπατα
Εὐρώπῃν ἐφ' ἐκίτερα ἐπάνυγχεσ εἶναι. πόθεν οὖν ἄρα ποτὲ ἄρ-

3. φέρεται] στέλλεσθαι H. 5. χωρεῖ] χωρεῖν H. 14. 19. Ms-
lim τῆ Εὐρώπης. 18. ὁρέων Reg. ὁρῶν P. 20. οἱ L.
καὶ οἱ P. 23. Εὐρώπῃν] εὐρωπαϊα Reg.

terminant, naturam in ea divisione sequendam esse asseverantes, eaque
nisi ratione, quod mare ab Occasu ad Ortum se inferat: Tanais fluvius
a Septentrione ad Austrum geminam continentem intermeat: ex adverso
Nilus Aegyptius a Meridie ad Aquilonem inter Asiam labatur et Afri-
cam. Alii vero his refragantes, sententiam eorum falsam esse con-
tendunt. Aiunt enim has continentes primum freto Gaditano, quod Ocea-
nus efficit, et mari, inde porro se insinuante, distrahi: ac partem quā-
dem, quae a dextera freto atque mari praetenditur, Africam et Asiam
appellari: quidquid autem a sinistra obiacet, Europae nomine compre-
hendi, ad extremam usque oram Ponti Euxini. Itaque fluvium Tanais
in Europam natum, prorumpere in paludem Maeotidem; hanc effundere se
in Pontum, non extremum, nec medium, sed ultra; Asiaeque attribui
regiones, quae ad Ponti laevam sitae sunt. Praeterea, cum flumen Ta-
nais ex Riphacis montibus oriatur, in Europa utique positus, ut constat
veterum, qui de his scripserunt, confessione, cumque Oceanus longissime
ab his absit Riphacis montibus, statuunt necesse esse, quaecumque post
eos montes Tanainque summota sunt, ad Europam utrinque pertinere,

χεται ἡπειρον ἐκατέραν διορίζειν ὁ Τάναϊς οὐ ῥάδιον εἶναι εἰπεῖν. ἦν δέ τινα ποταμὸν διορίζειν ἄμφω τὰ ἡπειρῶ λεκτέον, οὗτος δὴ ἐκεῖνος ὁ Φῶσις ἦν εἶη. καταπτικρὸν γὰρ πορθμοῦ τοῦ ἐν Γα-
 5 δείροις φερόμενος ταῖν ἡπειροῖν κατὰ μέσον χωρεῖ, ἐπεὶ ὁ μὲν
 πορθμὸς ἐξ ὠκεανοῦ ἐξιὼν θάλασσαν τήνδε ὑπεργαζόμενος τὰ B
 ἡπειρῶ ταῦτα ἐφ' ἐκάτερα ἔχει, ὁ δὲ Φῶσις κατ' αὐτόν που
 λήγονται μάλιστα ἰὼν τὸν Εὐξεινον πόντον ἐς τοῦ μηνοειδοῦς τὰ V 188
 μέσα ἐκβάλλει, τὴν τῆς γῆς ἐκτομὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης διαφα-
 νῶς ἐκδεχόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ἐκότεροι προτεινόμενοι διαμά-
 10 χονται. ὡς δὲ οὐ μόνος ὁ πρότερος λόγος, ἀλλὰ καὶ οὗτος,
 ὄνπερ ἀρτίως ἐλέγομεν, μήκει τε χρόνου κεκόμψενται καὶ ἀνδρῶν
 τινων πωλασιοτάτων δόξῃ, ἐγὼ δηλώσω, ἐκεῖνο εἰδὼς ὡς ἐκ τοῦ
 ἐπὶ πλείστον ἄνθρωποι ἕπαντες, ἦν τινος φθάσῃσι λόγου ἀρ- C
 χαίου πεπονημένοι τὴν μάθησιν, οὐκέτι ἐθέλουσι τῇ τῆς ἀλη-
 15 θείας ζητήσει ἐμφιλοχωροῦντες ταλαιπωρεῖν, οὐδὲ νεωτέραν τινὰ
 μεταμαθεῖν ἄμφ' αὐτῷ δόξαν, ἀλλ' αἰεὶ αἰτοῖς τὸ μὲν παλαιό-
 τερον ὑγιές τε δοκεῖ καὶ ἔντιμον εἶναι, τὸ δὲ κατ' αὐτοὺς εὐκα-
 ταφρόνητον εἶναι νομίζεται καὶ ἐπὶ τὸ γελοιώδες χωρεῖ. πρὸς δὲ
 20 τούτοις τανῦν οὐ περὶ νοερῶν ἢ νοητῶν τινος ἢ ἀφανῶν ἄλλως
 γίνεταί ζητησις, ἀλλ' ὑπὲρ ποταμοῦ τε καὶ χώρας· ἄπερ ὁ χρό-
 νος οὔτε ἀμείβειν οὔτε πη ἀποκρῦψασθαι ἴσχυσεν. ἦ τε γὰρ πεῖ- H 326

1. εἶναι] οἶμαι Hoeschelius. 4. φερόμενος] φαινόμενος H.
 ibid. χωρεῖ] ἔχωρεῖ L. 5. τήνδε L. δὲ τήνδε P. 8. ἐκτο-
 μὴν L. ἐκτομὴν P. 12. δόξῃ om. L. 13. εἰ τινος φθάσαν-
 τες L. ἐφθασαν Lm. 14. πεπονημένου L. 18. νομίζεται
 εἶναι L. ibid. χωρεῖ] δοκεῖ H. 20. ὑπὲρ] ἢ περὶ L.

ac negant designari facile posse, unde Tanais utramque continentem di-
 rimere incipiat: si quis autem sit amnis, cui conveniat eiusmodi munus
 discernendi partes Orbis terrarum, eum certe esse Phasin, cum e re-
 gione freti Gaditani labens, continentes interfluat. Quippe fretum, quod
 ex Oceano prorumpit, et mare istud infundit, hinc inde continentibus
 his ambitur, et Phasis prono ad extremum Pontum Euxinum cursu, ex-
 onerat se per medium litus, quod in Lunae cornua sinuatur; ita ut mari
 factam terrae divisionem manifeste ille excipiat ac prosequatur. His freti
 rationibus utrique inter se pugnant. Nec solum priorem illam senten-
 tiam, sed quam etiam proxime retuli, longinquitate aevi Scriptorumque
 antiquissimorum auctoritate commendari ostendam, haud ignarus pleros-
 que omnes recepta olim opinione quapiam semel imbutos, in quaerendo
 accurate vero ingenium torquere nolle, nec sententiam recentiorum dis-
 cere; at semper certum reverenterque amplectendum illis videri quid-
 quid remotior vetustas tradidit: quod autem profert ipsorum aetas, nullo
 habendum numero, et ridiculis ascribendum. Accedit quod non rem ali-
 quam a materiae concretionem seiunctam, vel in sola positam intelligen-
 tia, admodumve obscuram investigamus, sed fluvium et regionem, quae

D ρα ἔγγυς καὶ ἡ ὄψις ἐς μαρτυρίαν ἰκανωτάτη, οὐδέν τε παρεμπο-
 δισθήσεσθαι οἶμαι τοῖς τὸ ἀληθές εὐμέσθαι ἐν σπουδῇ ἔχουσιν.
 ὁ τοίνυν Ἀλικαρνασεὺς Ἡρόδοτος ἐν τῇ τῶν ἱστοριῶν τετάρτῃ
 φησὶ μίαν μὲν εἶναι τὴν γῆν ξύμπασαν, νομίζεσθαι δὲ εἰς μοῖρας
 τε καὶ προσηγορίας τρεῖς διηρησθαι, *Λιβύην* τε καὶ *Ἀσίαν* καὶ 5
Εὐρώπην φημί. καὶ αὐτῶν *Λιβύης* μὲν καὶ τῆς *Ἀσίας* *Νεῖλον*
 τὸν *Αἰγύπτιον* ποταμὸν μεταξὺ φέρεσθαι, τὴν δὲ δὴ *Ἀσίαν* τε
 καὶ *Εὐρώπην* διορίζεσθαι τὸν *Κολχὸν* *ᾨᾶσιν*. εἰδὼς δὲ τινας
 ἀμφὶ *Τανάϊδι* ποταμῷ ταῦτα οἶσθαι, καὶ τοῦτο ἐν ὑστέρῳ ἐπι-
 P 579 πε. καὶ μοι οὐκ ἄπο καιροῦ ἔδοξεν εἶναι αὐτὰ τοῦ Ἡροδότου 10
 τὰ γράμματα τῷ λόγῳ ἐνθῆναι ὡδὲ πη ἔχοντα „ Οὐδὲ ἔχω συμ-
 βαλέσθαι ἀπὸ τοῦ μὴ εὐόση γῆ ὀνόματα τριφάσια κέεται, ἐπι-
 νωμίην ἔχοντα γυναικῶν, καὶ ὀρίσματα αὐτῇ *Νεῖλός* τε ὁ *Αἰ-*
γύπιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ *ᾨᾶσις* ὁ *Κολχός*. οἱ δὲ *Τανάϊν* πο-
 ταμὸν καὶ *Μαιῶτιν* καὶ πορθμήμια τὰ *Κμμέρια* λέγουσιν.“ ἀλλὰ 15
 καὶ ὁ τραγωδοποιὸς *Αἰσχύλος* ἐν *Προμηθεὶ* τῷ *λυομένῳ* εὐθὺς
 ἀρχόμενος τῆς τραγωδίας τὸν ποταμὸν *ᾨᾶσιν* τέρμονα καλεῖ γῆς
 τε τῆς *Ἀσίας* καὶ τῆς *Εὐρώπης*.

B *Κάκεινο* δὲ μοι ἐν τῷ παρόντι εἰρήσεται, ὡς τούτων δὴ τῶν
 τὰ τοιαῦτα σοφῶν οἱ μὲν τὴν *Μαιῶτιν* οἶονται λίμνην ἀπεργά-20

1. παρεμποδισθήσεσθαι Reg. παραποδισθήσεσθαι P. 3. τε-
 τάρτῃ] Cap. 45. 5. διηρησθαι] διαφείσεσθαι Reg. ibid. Ἀσίαν]
 Ἀσίην L. 6. φημί om. L. 8. διορίζεσθαι] διορίζειν Reg.
 ibid. Κολχὸν] κολχικόν H. 9. τανάϊδι ποταμῷ Reg. Τάναιν
 ποταμὸν P. 10. αὐτὰ Reg. αὐτοῦ P. 11. συμβαλέσθαι
 Reg. συμβάλλεσθαι P. 15. καὶ Μαιῶτιν] τὸν μαιῶτιν L.
 16. τραγωδοποιός H: illud Hm.

tempus nec mutare, nec recondere potuit: experimentum in promptu est;
 oculorum testimonio, omnium locupletissimo uti licet; neque impedimenti
 quidquam fore arbitror reperire verum satagentibus. Itaque Herodotus
 Halicarnassensis in libro iv. Historiarum unum quidem esse dicit terra-
 rum Orbem universum, in tres vero divisum partes, totidem nominibus
 distinctas, Africam videlicet, Asiam et Europam: Nilum Aegypti fluvium
 Africam atque Asiam intercurrere: Asiam Europamque Phasi, amne Col-
 chididis, separari. Cum autem sciret quosdam hoc ipsum opinari de Ta-
 nai, sententiam eorum subiecit. Ac mihi videtur postulare locus, ut He-
 rodoti ipsius hic verba inseram, quae sic habent. *Nec possum esseque
 coniectura, cur, cum una terra sit, tria nomina, a feminis deducta, ac-
 ceperit, eiusque partes Nilo Aegypti fluvio ac Phasi Colcho discretas fue-
 rint. Sunt qui amnem Tanain, Maeotidem, et fretum Cimmerium assi-
 gnent. Aeschylus quoque Tragicus in Promethei soluti ipso statim exer-
 dio, fluvium Phasin Asiae et Europae terminum vocat.*

Neque illud modo omittam, eorum, qui huius disciplinae consulti
 sunt, censere quosdam, a palude Maeotide oriri Pontum Euxinum, et

ζεσθαι τὸν Εὐξεινον πόντον, καὶ αὐτοῦ τὸ μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τὸ
 δὲ ἐν δεξιᾷ τῆς λίμνης χωρεῖν, μητέρα δὲ διὰ τοῦτο τοῦ πόντου
 καλεῖσθαι τὴν λίμνην. ταῦτά τε φασὶ τεκμηριούμενοι, ὅτι δὴ
 ἐκ τοῦ καλουμένου Ἰεροῦ ἢ τούτου δὴ τοῦ πόντου ἐκροῆ ἐπὶ Βυ-
 5 ζαντίου καθάπερ τις ποταμὸς κἀτεισι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πέρασ εἶναι
 τοῦτο τοῦ πόντου οἶονται. οἱ δὲ τοῦ λόγου κατηγοροῦντες ἀπο-
 φαίνουσιν ὅτι δὴ μία τις ἐξ ὠκεανοῦ ξύμπασα ἢ θάλασσα οὔσα
 καὶ οὐδαμῇ ἐτέρωθεν ἀπολήγουσα ἐς γῆν τὴν Λιζῶν κατατείνει,
 10 πλὴν γε εἰ μὴ τις, φασί, τὸ ἐν τοῖς ὀνόμασι διαλλάσσον ἐτε-
 ρότητα εἶπη, ὅτι δὴ τὸ ἐνθένδε ἢ θάλασσα πόντος ὠνόμασται.
 εἰ δὲ τὰ ρεύματα ἐκ τοῦ Ἰεροῦ καλουμένου κἀτεισιν ἐς Βυζάντιον,
 οὐδὲν τοῦτο πρᾶγμα. τὰ γὰρ ἐν πορθμοῖς ἅπασι ξυμπάτοντα
 πάθη οὐδενὶ λόγῳ φαίνεται εἰκοντα, οὐδέ τις αὐτὰ φράσαι πώ-
 15 ἄνηρ ἐν τοῖς μάλιστα, ἐν Χαλκίδι τῇ τῆς Εὐβοίας τούτου δὴ ἐνε-
 κα γεγονώς, κατανοῆσαι τὸν ταύτη πορθμὸν, ὅνπερ Εὐριπον ὀνο-
 μάζουσι, καὶ λόγον τὸν φυσικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διερευνᾶσθαι βου-
 λόμενος, ὅπως δὴ καὶ ὄντινα τρόπον ἐνίοτε μὲν τὰ τοῦ πορθμοῦ
 τούτου ρεύματα ἐκ δυσμῶν φέρεται, ἐνίοτε δὲ ἐξ ἡλίου ἀνατο-
 20 λῶν, καὶ κατὰ ταῦτα πλεῖν τὰ πλοῖα ξύμπαντα ἐνταῦθα ξυμ-
 βαίνει, ἣν δὲ ποτε τοῦ ῥοῦ ἐξ ἀνίσχοντος ἡλίου ἰόντος, ἀρξάμε-

8. ἐτέρωθεν] ἐτέρωθεν L. 9. τὸ ἐν] τὴν ἐν H. *ibid.* διαλλάσ-
 σον om. H. *ibid.* ἐτερότητα] ἐτερώτατον L. 11. κἀτεισιν] *κατα-
 τεισιν* H. *ἐξίασιν* Reg. 13. φαίνεται] φαίνονται H.
 15. Χαλκίδι τῆς P. σχολῇ ἐπὶ H. χαλκίδι τῇ τῆς L. 16. κατα-
 νοῆσαι] κατανοῶν τε Reg.

partim ad laevam, partim ad dexteram fluere; eamque esse causam cur
 Pontū mater appelleret palus. Id coniectura hac fulciunt, quod Pontus,
 amnis instar, ab Hiero Byzantium versus decurrat: ideoque Pontū finem
 hic statuunt. Alii sententiam hanc refellentes, demonstrant, mare, quod
 unum est, totumque ab Oceano infunditur, ad Lazicam usque evadere,
 neque alicubi postremum habere litem: nisi quis forte, inquit, ex no-
 minum dissimilitudine diversitatem rerum arguat: quod nempe mare hinc
 deinceps Pontus vocetur. Neque obstat illius ab Hiero Byzantium cur-
 sus. Nam quae in omnibus fretis accidunt, non videntur cadere in no-
 stram intelligentiam, neque ea quisquam explicare aliquando potuit.
 Certe ipse Aristoteles Stagiritēs, singulari sapientia ac doctrina vir,
 cum huius rei gratia in Chalcidem Euboeae se contulisset, fretum, quod
 ibi est atque Euripus dicitur, contemplari volens, et causam naturalem
 diligenter scrutari, cur et quomodo freti illius fluentia iam ab Occasu,
 iam ab ortu Solis ferantur, navesque omnes eiusmodi sequantur lapsum:
 ac si quando aquis ab Oriente meantibus, et nautis de more vehi coe-
 ptis earum secundo agmine, adversi fluctus occurrerint, quod illic saepe

- V 189 *ων τε τῶν ναυτῶν ἐνθ' ἐνδε ζῶν τῆ τοῦ ῥοθίου ἐπιρροῇ ναυτῶν
σθαι, ἥπερ εἰώθει, ἀπ' ἐναντίας τὸ ρεῦμα ἴη, ὅπερ ἐνταῦθα
πολλάκις φιλεῖ γίνεσθαι, ἀναστρέφειν μὲν τὰ πλοῖα ταῦτα εὐθὺς
ἐνθεν ὠρηγνται, τὰ δὲ ἄλλα ἐκ δυσμῶν ἐπὶ θάτερα πλεῖν, καί-
περ αὐτοῖς τῶν ἀνέμων τινὸς ὡς ἥμιστα ἐπιπνεύσαντος, ἀλλὰ
γαλήνης τε βαθείας τινὸς καὶ νηγεμίας ἐνταῦθα οὐσης· ταῦτα ὁ
Σταγειρίτης ἐννοῶν τε καὶ ἀτακτικῶν ἐπὶ χρόνον μῆκος, δυσθα-
νατῶν ἐπὶ ξυνοίᾳ ἦι ἐς τὸ μέτρον τοῦ βίου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
τῷ τὴν Ἰταλίαν τε καὶ Σικελίαν διεργοντι πορθμῷ πολλά τῷ*
- P 580 *παραλόγῳ γίνεσθαι πέφυκε. δοκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ Ἀδριατικοῦ κα-
λουμένου πελάγους τὸ ρεῦμα ἐκίσει ἴεσθαι. καίτοι ἐξ ὠκεανοῦ καὶ
Γαδεῖρων ἢ τῆς θαλάσσης πρὸδος γίνεται. ἀλλὰ καὶ ἰλιγγίαι
ἐξαπιναιῶς ἐνταῦθα συχνοὶ ἀπ' οὐδεμιᾶς ἡμῶν φανομένης αἰτίας
τὰς ναῦς διαχρῶνται. καὶ διὰ τοῦτο οἱ ποιηταὶ λέγουσι πρὸς
τῆς Χαρυβδεως ῥοφείσθαι τὰ πλοῖα, ὅσα ἂν τύχῃ τηνικᾶδε ὄντα
ἐν τῷ πορθμῷ τούτῳ. οὗτοι δὲ ταῦτα πάντα οἶονται, τὰ πλεί-
στω παραλόγῳ ἐν πᾶσι ξυμβαίνοντα τοῖς πορθμοῖς, ἐκ τῆς ἀγ-
χιστα οὐσης ἐκατέρωθεν ἠπειρου ξυμβαίνειν: βιαζόμενον γάρ*
- B *φασὶ τῆ στενοχωρίᾳ τὸ ῥόθιον ἐς ἀτόπους τινὰς καὶ λόγον οὐκ
ἐχούσας ἀνάγκας χωρεῖν. ὥστε εἰ καὶ ὁ ῥοῦς ἐκ τοῦ Ἰεροῦ κα-
λουμένου ἐς Βυζάντιον δοκεῖ φέρεσθαι, οὐκ ἂν τις τὴν τε θά-*

2. τὸ ρεῦμα] αὐτὸ (αὐτοῦ H.) τὸ ρεῦμα Reg. 3. πολλάκις
ἐνταῦθα L. *ibid.* ἀναστρέφειν — πλεῖν] ἀναστρέφει — πλεῖ L.
4. ἐνθεν Reg. Vulgo ἐνθ' ἐνδε. 8. ἐπὶ ξυνοίᾳ ἦι] σοφίαι
ἀφίετο Reg. *ibid.* οὐ μὴν ἀλλὰ] ἐπεὶ Reg. 10. παραλόγῳ]
παραπλήσια addit Scaliger. 15. ῥοφείσθαι Reg. ῥοφᾶσθαι P.
ibid. τύχῃ] τύχοι L. 16. δὲ ταῦτα πάντα] δὲ ταῦτα δὲ ἀπαν-
τα Reg. *ibid.* τὰ πλείστα παραλόγως ἐμπεσσι L. 20. χωρεῖν]
χωρεῖ Reg.

fit; tum repente hae naves eo redeant, unde profectae sunt; aliae vero ob Occasu in diversum tendant, quamvis nullo utantur vento; sed ibi tranquillitas summa sit atque malacia. In his considerandis ac mente volvendis cum temporis plurimum contrivisset Stagiritēs, moerore animi confectus obiit. Praeterea in freto, quod ab Italia Siciliam disiungit, multa praeter opinionem fieri solent. Nam eo videtur aqua affluere ex mari Adriatico, licet ex Oceano Gadibusque mare procedat: ac frequenter eo loci repentini vortices, quorum causa nos latet, naves hauriunt. Quamobrem si quae forte navigia fretum illud intraverint, ea poëtae a Charybdi sorberi perhibent. Horum autem omnium causam, quae in omnibus fretis longe praeter opinionem contingunt, illi, quorum sententiam trado, in viciniam refundunt geminae hinc inde continentis. Aiant enim fluentem, iniquo coactum spatio, in difficultates adduci abhorrentes a communi sensu et inexplicabiles. Quare licet aqua ab Hiero Byzantium ferri videatur, non est tamen, cur hic mare Pontumque Euxinum

λασσαν και τὸν Εὐξείνον πόντον ἀπολήγειν ἰσχυρόσαιτο ἐνταῦθα εἰκότως. οὐ γὰρ ἐπὶ στερεῶς τινος ὁ λόγος ὅδε φύσει· ἔστι γὰρ, ἀλλ' ἢ στενοχωρία κἀνταῦθα νικίτω. οὐ μὴν οὐδὲ παντάπασι τὸ τοιοῦτον ταύτῃ πη ἔχει. λέγουσι γὰρ οἱ ἀσπαλιεῖς τῶν τῆδε 5 χωρίων ὡς οὐχ ὅλος δὴ εἰθὺς τοῦ Βυζαντίου ὁ ῥοῦς κάτεισιν, ἀλλ' αὐτοῦ τὰ μὲν ἄνω, ἄπερ ἡμῖν διαφανῆ ἔστι, κατὰ ταῦτα ξυμ- H 327 βαίνει ἰέναι, τὰ δὲ τι ἐνερθεν, ἵνα δὴ ἄβυσσός ἔστι τε καὶ ὠνό- C μυσται, τὴν ἐναντίαν τοῖς ἄνω διωρηθῆσαν χωρεῖν, ἔμπαλιν τε τοῦ φαινομένου ἐς αἰε φέρεσθαι. ταυτὶ τοι, ἐπειδὴν ἄγραν με- 10 τιόντες ἰχθύων τὰ λίνα ἐνταῦθά πη ἀπορρήψωσι, ταῦτα δὲ αἰε τῷ ῥεύματι βιαζόμενα τὴν ἐπὶ τὸ Ἴερὸν φέρεται. ἐν δὲ Λαζικῇ πανταχόθεν ἢ γῆ τῆς θυλάσσης ἀποκρούει τὴν πρόοδον, ἀνα- χαιτίζουσα τὸν αὐτῆς δρόμον, πρῶτόν τε καὶ μόνον ἀπολήγειν αὐτὴν ἐνταῦθα ποιεῖ, τοῦ δημιουργοῦ δηλονότι τὰ ὄρια σφίσι 15 τῆδε θεμένου. ἀπτομένη γὰρ ἢ θάλασσα τῆς ταύτῃ ἡόνος οὔτε πρόσω χωρεῖ οὔτε πη ἐς ὕψος ἐπαίρεται μεῖζον, καίπερ παντα- χόθεν αἰε περιρρομένη ποταμῶν ἐκβολαῖς ἀναριθμῶν τε καὶ D ὑπερφυῶν ἄγαν, ἀλλ' ἄναποδίζουσα ὀπίσω ἐπάνεισιν αὐτῆς καὶ μέτρον διωριθμουμένη τὸ ταύτης ἴδιον, διασώζει τὸν ἑαυτῆς ὄρον, 20 ὡσπερ τινὰ δειμαίνουσα νόμον, ἀνάγκη τε τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὸ ἀκριβὲς σφιγγομένη καὶ φυλασσομένη μὴ τι τῶν ξυγκειμένων ἐκ- βᾶσα φανείη. τὺς γὰρ ἄλλας ἀπίστας τῆς θυλάσσης ἀκτὰς οὐκ

5. κάτεισιν] ἄπεισιν Reg. 7. ἰέναι] ξυμβαίνει L. *ibid.* τὰ δὲ τι ἐνερθεν, ἵνα] τὰ μέντοι, ἵνα L. 8. χωρεῖν] χωρεῖ L. 12. ἀποκρούει] ἀποκρονομένη HL. ἀποκρούει μὲν Scaliger. 15. ἀπτομένη] ἀπομένει Reg. 19. διαριθμουμένη] δὴ ἀριθμουμένη L. *ibid.* ἑαυτῆς] ἐξ αὐτῆς L.

finiri quisquam asserat: neque enim firma ratione nititur haec sententia: sed hic quoque angustiae loci praevalent necesse est. At neque ita omnino, ut alii existimant, se res habet. Nam constat testimonio piscatorum istius orae, non totum undarum agmen recta Byzantium petere: verum eas quae superficiei obtinent nobisque apparent, illum habere cursum; quae vero sunt infra, ubi est quae dicitur abyssus, lapsu, aquis superioribus manifeste contrario, subire et meare semper adversum aequoris faciem. Itaque, cum intenti capiendis piscibus, ibi lineas miserint, hae semper Hierum versus abripiuntur subterlabentis aquae vi. Tota demum Lazicae ora mare a progressu arcet, ipsius cursum reprimens, efficitque ut ibi primum ac solum sistat, a summo utique rerum opifice illic positus ipsi finibus. Et enim mare, ubi litus id attingit, nec porro funditur, nec tollitur altius; quamvis innumeros maximosque fluvios undique se exonerantes accipiat, sed retro labitur; ac modum sibi praescriptum servans, intra fines suos se continet, quasi legem revereat quamdam, cuius necessitate rite coercitum caveat ne quid ex con-

ἀπ' ἐναντίας αὐτῆ, ἀλλ' ἐκ πλαγίου ξυμβαίνει κείσθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων γνωσκέτω τε καὶ λεγέτω ἕκαστος ὅση αὐτῷ φίλον.

- P 581 ζ'. Ὅτου δὲ ὁ Χοσρόης ἔνεκα Λαζικῆς μεταποιεῖσθαι διὰ σπουδῆς εἶχεν ἤδη μὲν πρόσθεν μοι ἐρρήθη· ὁ δὲ δὴ αὐτὸν τι 5 καὶ Πέρσας μάλιστα πάντων ἐς τοῦτο ἤνεγκεν, ἐνταῦθα δηλώσω, ὅτι δὴ καὶ χώραν τήνδε περιηγησάμενος ξύμπασαν σαφῆ τὸν περὶ τούτου πεποίηκα λόγον. πολλῶν οἱ βάρβαροι οὗτοι, Χοσρόου σφίσι ἡγουμένου, στρατῶ μεγάλῳ ἐμβαλόντες ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν οὐκ εὐδιήγητα μὲν τοῖς πολεμοῖς ἐπήνεγκαν πάθη, ὥσπερ 10
 V 190 μοι ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν λόγοις ἐρρήθη, αὐτοῖς δὲ ὄφελος οὐδ' B ὄτιοῦν ἀπενεγκαμένοις ἐνθένδε τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασι πρόσθεν κικακωμένοις ξυνέπεσε. πολλοὺς γὰρ ἀποβεβληκότες αἰ ἐπηλλάσσοντο ἐκ Ῥωμαίων τῆς γῆς. διὸ δὴ ἐς ἤδη ἐπανιόντες τὰ πάτρια Χοσρόῳ ὡς λυθραιότατα ἰλοιδροῦντο καὶ δια- 15 φθορέα τοῦ Περσῶν γένους αὐτὸν ἀπεκάλουν. καὶ ποτε καὶ ἐκ Λαζικῆς ἐπανάγοντες, ἐπιθετὴ ἐνταῦθα πάθειν ἔτυχον ὠμιληκότες ἀνηκέστοις τισί, ξυστήσεσθαι τε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπ' αὐτὸν ἔμελλον καὶ διαχρήσεσθαι θανάτῳ οἰκτίστῳ, εἰ μὴ προμαθῶν C ἐφυλάξατο θωπεία πολλῇ τοὺς ἐν σφίσι λογιμωτάτους περιελθῶν. 20 καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀπολογεῖσθαι τὴν κατηγορίαν ἐθέλων μέγα τι ὄφε-

2. ὅση Reg. ὅπως P. 9. ἐμβαλόντες] ἐμβάλλοντες H.
 10. ὥσπερ] ἄπειρ L. 13. πρόσθεν LHm. πρὸς δὲ HP.
 ibid. κικακωμένοις Hm. κικακῶσθαι HP. 14. ἤδη] ἔσθη L.
 15. χοσρόῳ L. Vulgo Χοσρόην. 19. διαχρήσεσθαι L.

stitutis violare videatur. Nec vero ullum aliud littus adversum est mari: sed illi omnia obliqua sunt. Porro de his sentiat quisque et pronuntiet prout ipsi libuerit.

7. Cuius rei causa Lazicam Chosroës in ditionem suam subiungere contenderit, iam supra dixi: quid vero maxime illum Persasque ad id moverit, hic declarabo commode, quando lucem praefert enarratio, qua totam illam regionem paulo ante descripsi. Saepe enim hi Barbari, duce Chosroë, Romanum Imperium ingressi cum magnis copiis, hostem calamitatibus infandis affecerant, quas in libris ea de re scriptis recensui. At ipsi non modo nullum inde lucrum retulerant, sed iacturam etiam fecerant pecuniarum et corporum. Semper enim ex finibus Romanorum excesserant, multis suorum desideratis. Quare in patriam reversi, clam Chosroi maledicebant, eumque gentis Persicae extinctorem vocabant. Aliquando ex Lazica reduces, cum ibi dira perpassi essent, aperta conspiratione ipsum crudeliter de medio tollere pararunt: fecissentque, nisi ille praemonitus periculum avertisset, multis blanditiis optimates delinens. Atque ut reprehensionem elevaret, stadium contu-

λος Περσῶν τῇ ἀρχῇ ἐκπορίζεσθαι διὰ σπουδῆς εἶχε. πόλει γοῦν Δάρας αὐτίκα ἐγκεχειρηκῶς ἀπεκρούσθη ἐνθ' ἔνδε, ὥσπερ μοι εἴρηται, ἐς ἀπόγνωσιν τε τῆς τοῦ χωρίου ἐπικρατήσεως παντάπασις ἦλθεν. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ ἐξ ἐπιδρομῆς ἔξαιρήσειν τὸ λοιπὸν εἶχεν, οὕτω φυλασσομένων τῶν ἐκείνη φρουρῶν, οὐ μὴν οἷδὲ πολιορκῶν μηχανῇ τιμι περιέσεσθαι αὐτῶν ἠλπίζε. τὰ τε γὰρ ἄλλα τῶν ἐπιτηδείων ἐς αἶν ἐν πόλει Δάρας διαρκῶς ἔξεπέτηδες D ἐπιμελεμένα ἐστιν, ὅπως δὴ ἐς μέγα τι χρόνου διαρκέσειε μήκος, καὶ πηγὴ ἀγχιστά πη φουομένη ἐν χώρῃ κρημνῶδε ποταμὸν ἀπερ- 10 γάζεται μέγαν, ὅσπερ τῆς πόλεως εὐθὺ φέρεται, οὐ δυναμένων τῶν ἐπιβουλεύων ἐπιμεμένων ἐτέρωσέ πη αὐτὸν ἀποτρέπειν ἢ τρόπῳ τῷ ἄλλῳ διὰ τὴν δυσχωρίαν βιάζεσθαι. ἐπειδὴ δὲ τοῦ περιβόλου ἐντὸς γένηται, τὴν τε πόλιν περιῶν ζύμπασαν καὶ τὰς ταύτη δεξαμενὰς ἐμπλησάμενος εἶτα ἔξεισιν, ὡς ἀγχοτάτω τε τοῦ 15 περιβόλου ἐς χάος ἐμπεισὼν ἀφανίζεται. καὶ ὕψη ποτὲ τὸ ἐνθ' ἔνδε ἐκδίδωσιν οὐδενὶ γέγονε φανερὸν ἐς τότε τοῦ χρόνου. τοῦτο δὲ τὸ χάος οὐκ ἐπὶ παλαιῷ γερονδὸς ἔτυχεν, ἀλλὰ χρόνῳ πολλῷ ὕστε- P 582 ρον ἢ τὴν πόλιν Ἀναστάσιος βασιλεὺς ἐδειματο ταύτην, ἢ φύσις αὐτοῦ τοῦ χωρίου ἀπαντοματίσασα ἔθετο, καὶ δι' αὐτὸ ζυμβαλ- 20 νει τοῖς προσεδρεύειν ἐθελούσιν ἀμφὶ πόλιν Δάρας πείζεσθαι ὕδατος ἀπορία πολλῇ.

Ταύτης οὖν, ὥσπερ μοι εἴρηται, ἀποτυχὼν ὁ Χοσρόης τῆς πείρας ἐς ἔγνωσαν ἦλθεν ὡς, ἦν καὶ πόλιν οἱ Ῥωμαίων ἐτέ-

2. ὥσπερ] ἦπερ Reg. 7. διαρκῶς] διηρκῶς H. 8. ἐστὶν ἐξεν. διακελεμένα L. 13. ἐντὸς] εὐθὺ L. 19. δι' αὐτὸ] διὰ τοῦτο Reg. 22. ὥσπερ μοι] ὅπερ L.

lit ad Persarum ditionem luculenta aliqua accessione augendam. Itaque protinus urbem Daram aggressus est: at inde, ut dixi, repulsus, expugnandi loci spem omnem abiecit. Nam nec subito impetu illum capere deinde poterat, stationariis munitum intentissimis; nec si obsideret, ullo modo eos se subacturum sperabat. Quippe urbs Dara consulto repositam semper habet cibarium cuiusquemodī copiam, quae in multum tempus sufficiat, et fons in vicino praecipitio scatens magnum flumen efficit, quod recta ad urbem labitur; ita ut infesta nulla vi alio detorqueri, neque ullo pacto inhiberi possit, repugnante loci iniquitate. Intra muros admissus, postquam urbem totam pererravit, eiusque implevit receptacula, exit, ac sub moenibus voragine haustus sic latet, ut quo postea erumpat, nondum cuiquam compertum sit. Nec vetus est vorago illa; sed sponte eius opifex fuit natura loci, multis post annis, quam Anastasius Augustus urbem illam condidit. Quo fit ut qui urbem Daram obsidione cingunt, aquae penuria plurimum laborent.

Hoc igitur frustra, ut dicebam, conatus Chosroës, id secum reputavit, licet aliam forte quamquam Romanae ditionis urbem caperet, nun-

ραν τινὰ παρυστήσασθαι δυνατὰ εἶη, ἀλλὰ καθίξασθαι οὐ μὴ ποτε οἷός τε εἶη ἐν μέσῳ Ῥωμαίων, ὀχρωμάτων τοῖς πολεμοῖς ἀπολελειμμένων ὀπίσω πολλῶν. καὶ Ἀντιόχειαν γὰρ τούτου δὴ ἔνεκα ἐς ἔδαφος καθελὼν ἀπηλλάγη ἐκ Ῥωμαίων τῆς γῆς. διὸ
 B δὴ μετεωρισθεὶς τὴν διάνοιαν ἐπὶ μακροτέρας ἐλπίδος ὤχετο, 5
 διεφενώμενος ἀμήχανα ἔργα. ἀκοῇ γὰρ ἔχων ὄντινα τρόπον οἱ
 H 323 ἐπ' ἀριστερῆ πόντου τοῦ Εὐξείνου, οὗτοι δὴ βάρβαροι, ἀμφὶ
 τὴν Μαιώτιν ὤκηται λίμνην καὶ ἀδειῶς κατατρέχουσι Ῥωμαίων
 τὴν γῆν, οὕτω καὶ Πέρσαις Λαζικὴν ἔχουσι πόνῳ οὐδενὶ δυνατὰ
 ἔσεσθαι ἔλεγεν, ἥνικα ἂν βουλομένοις ἦ, εὐθὺς Βυζαντίου ἴεναι, 10
 οὐδαμῇ διαπορθμευόμενοις τὴν θάλασσαν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα βαρ-
 βαρικὰ ἔθνη, ἃ ταύτῃ ἴδρυνται, ἐς αἰὶ δρωσι. διὰ ταῦτα μὲν
 Λαζικῆς Πέρσαις μεταποιῶνται. ἐγὼ δὲ ὄθεν τὴν ἐκβολὴν τοῦ
 λόγου ἐποιησάμην ἐπάνειμι.

C ἦ. Χωριάνης μὲν οὖν καὶ ὁ Μήδων στρατὸς ἱστρατοπε- 15
 δεύσαντο ἀμφὶ τὸν ποταμὸν Ἴππιν. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα Γουβάζης
 τε, ὁ Κόλχων βασιλεὺς, ἔμαθε καὶ Δαγισθαῖος, ὅσπερ ἠγγέτο
 τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἐς πάγκοινον βουλευσάμενοι ἦγον ἐπὶ
 τοὺς πολεμίους τὸ Ῥωμαίων τε καὶ Λαζῶν στρατεύμα. γενόμε-
 νοί τε Ἴππιδος τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ θάτερα καὶ αὐτοῦ ἐνστρατοπε- 20
 δευσάμενοι τὰ παρόντα ἐν βουλῇ εἶχον, πότερα μένουσί τε αὐτοῖς
 V 191 D καὶ δεχομένοις ἐπιόντας τοὺς ἐναντίους ζυνοῖσι μᾶλλον ἢ ἐπὶ

1. δυνατὰ Reg. δυνατόν P. 4. ἔνεκα] ἐνεκα H. *ibid.* κα-
 θελῶν] ἥνικα ἐξείλεν add. H. 10. ἔλεγεν om. L. 11. οὐδα-
 μῇ Reg. οὐδαμοῦ P. *ibid.* ὡς] ὡσπερ L. 12. εὐθὺς om. L in
 textu. *ibid.* ἴδρυνται] ἴδρυνται Hm. 16. τὸν om. L.
 17. δαγισθαῖος L. 18. ἐς πάγκοινον] ἐπίκοινα Reg. 22. ἐναν-
 τίους] πολεμίους Reg.

quam tamen inter Romanos sedem sibi stabilem fore, si multa illi a tergo praesidia retinerent: quae causa fuerat, cur Antiochiam everteret, pedemque ex Romano solo efferret. Quare animo arduorumque facinorum cupiditate elatus, spem longius extendit. Etenim fama edoctus, uti Barbari, qui a laeva Ponti Kuxini paludem Maeotidem accolunt, Imperium Romanum libere incursent, ita Persis liberum ac promptum fore dicebat, occupata semel Lazica, Byzantium ire recta, quoties velent, non traiecto mari, ut facere solent caeterae gentes Barbarae, quae in illis partibus habitant. Haec porro sunt, quae Persae ad Lazicam obtinendam inducant: nunc unde deflexit oratio, illuc redeat.

8. Ergo Chorianes et Medorum exercitus castra ad fluvium Hippia metati sunt. Qua de re certiores facti Gubazes Colchorum Rex, ac Dagisthaeus exercitus Romani Dux, collatis consiliis, Romanorum Lazorumque copias in hostem ducunt. Ultra amnem Hippia progressi, castris ibi positis, cum re praesenti delibant, satiusne sit presso pede

τοὺς πολεμίους σφίσιον ἰτέον, ὅπως δὴ θάρσους τοῦ σφετέρου ποιησάμενοι ἐπίδειξιν Πέρσαις, ἐνόηλά τε τοῖς ἐναντίοις καταστησάμενοι ὡς καταφρονήματι ἐπ' αὐτοὺς ἴωσι, τῆς τε ξυμβολῆς αὐτοὶ ἄρξονται καὶ δουλώσαι τῶν ἀνδισταμένων τὸ φρόνημα 5 ἵκανοὶ εἶεν. ἐπειδὴ τε ἡ γνώμη ἐνίκα τῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους παρακαλούντων, ὠρμητο ἐπ' αὐτοὺς εὐθὺς ἄπαντες. ἐνταῦθα Λαῖοι Ῥωμαίοις ξυντάσσεσθαι οὐκέτι ἤξιον, προτεινόμενοι ὅτι P 583 δὴ Ῥωμαῖοι μὲν οὔτε πατρίδος οὔτε τῶν ἀναγκαιοτάτων προκινδυνεύοντες ἐς τὸν ἀγῶνα καθίστανται, αὐτοῖς δὲ ἐπὲρ τε παίδων 10 καὶ γυναικῶν καὶ γῆς τῆς πατρίδας ὁ κίνδυνός ἐστιν. ὥστε καὶ γυναικας τὺς σφετέρας ἐρυθριῶεν, εἰ σφίσι πρὸς τῶν ἐναντίων κρατεῖσθαι ξυμβαίη. ταύτῃ δὴ τῇ ἀνάγκῃ τὴν οὐκ οὔσαν αὐτοῖς ἀρετὴν αὐτοσχεδιάσειν ἐπώπτεον. πρῶτοι δὲ αὐτοὶ κατὰ μόνας ὠργων τοῖς πολεμίους ὁμόσε ἵκναι, ὅπως αὐτοὺς μὴ ξυνταράξω- 15 σιν ἐν τῷ ἔργῳ Ῥωμαῖοι, οὐχ ὁμοίως σφίσιον ἐς τὸν κίνδυνον προθυμούμενοι. ταῦτα νεανιευσαμένων Λαῖων περιχαρῆς ὁ Γουβάζης γενόμενος μικρόν τε ἕποθεν Ῥωμαίων αὐτοὺς ξυγκαλέσας τοιαύδε παρεκελεύσατο „Παραίνεσιν μὲν ἐς εὐψυχίαν ὁρμῶ- 20 σιν οὐκ οἶδα εἴ τινα δεῖ πρὸς ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες, ποιέσθαι. οἷς γὰρ ἡ τῶν πραγμάτων ἀνάγκη τὴν προθυμίαν ἀνίστησι, παρακελεύσεως ἂν οὐδεμιᾶς προσδεῖν οἴομαι, ὅπερ καὶ ἡμῖν ἔν γε τῷ πα-

1. ὅπως] ὅπερ H. 3. τῆς τε] τε om. Reg. 4. αὐτῆς ἄρχοντες δουλώσαι Reg. 8. ἀναγκαιοτάτων Hm. ἀναγκαιῶν P. 12. κρατεῖσθαι ξυμβαίη (ξυμβαίνει Reg.)] ξυμβαίνει κρατεῖν L. *ibid.* δὴ] γὰρ L. 15. ὁμοίως] ὁμοία L. 17. μικρόν τε] μικρόν δὲ L. 21. ὅπερ καὶ L. ὥσπερ καὶ P. *ibid.* ἡμῖν] ὑμῖν Hm. *omisso* καὶ.

hostem opperiri, eiusque impetum excipere, quam ipsium invadere: ut Persis exhibentes speciem praesentis animi, ac generosum in petendis illis contemptum prae se ferentes, praelium laceessant, itaque animos adversariorum consternent. Eorum, qui in hostes impellebant, vincente sententia, illiciti cuncti adversum illos proficiscuntur. Tum recusare Lazi aciem cum Romanis unam componere, causam hanc afferentes, quod Martis aleam non subirent Romani pro patria ac summa sibi necessitudine coniunctis: ipsi vero pro liberis, uxoribus, ac focis dimicarent: ita ut conspectum vererentur coniugum, si ab hoste victi discederent. Qua necessitate factum iri putabant, ut fortis animus, quo carebant, adesset. Quocirca impatienter optabant, primi hostem seorsum aggredi, ne in re agenda a Romanis perturbarentur, haud pari secum ardore discrimen praelii adeuntibus. Hac Lazorum ferocia laetus Gubazes, illos non procul a Romanis convocatos eiusmodi oratione hortatus est. *Nescio, Viri, num apud vos verbis opus sit ad excitandos animos comparatis. Nulli enim hortatione egere illos existimo, quos animat accenditque*

ρόντι τετύχηκεν. ὑπὲρ γυναικῶν γὰρ καὶ παίδων καὶ γῆς τῆς πατρίδος καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ὑπὲρ τῶν ὄλων ὁ κίνδυνός ἐστιν, ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἐπίσσι Πέρσαι. τοῖς δὲ τι ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὑπαρχόντων βιαζομένοις οὐδεὶς τῶν πάντων παραχωρεῖ, ἐπιμάχεσθαι τῶν προσηκόντων ἀναγκαζούσης τῆς φύσεως. οὐκ ἀγνοεῖτε δὲ ὡς 5
 C Πέρσαις τὴν πλεονεξίαν οὐδὲν ἴσθησιν, ἐν ἔξουσία γεγονόσι τοῦ δύνυσθαι, οὐδὲ ἄρξουσι μόνον ἡμῶν ἢ τάξουσι φόρους ἢ τὰλλα κατηκόους ποιήσονται, εἴ τι μὴ ἐπιλελήσμεθα ὧν ὁ Χοσρόης ἐγχελεῖρηκεν ἐφ' ἡμῖν οὐ πολλῶ πρότερον, ἦν νῦν περιέσονται ἡμῶν τῷ πολέμῳ. ἀλλὰ μηδὲ ἄχρι τοῦ λόγου προῖτω μοι τὰ 10 τῆς Περσῶν πείρας, μηδὲ διαλιπέτω τὸ Λαζῶν ὄνομα. οὐ χαλεπὸς δὲ, ὡ ἄνδρες, ἡμῖν ὁ πρὸς Μήδους ἀγὼν, πολλὰκις ἀποτοῖς καὶ ἐς χεῖρας ἐλθοῦσι καὶ ὑπερβαλλομένοις τῇ μάχῃ. τῷ γὰρ ξυνειδισμένῳ τὸ δύσκολον οὐδαμῇ πάριστι, προδαπανηθείσης τῆς τοῦ ἔργου ταλαιπωρίας μελέτη καὶ πείρα. ὥστε διὰ 15 τοῦτο καὶ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ἄτε νενικημένων ἐν ξυμβολαῖς καὶ οὐκ ὡς ὁμοίως θρασυνομένων ἡμᾶς δεῖσει. φρόνημα γὰρ δουλωθέν ἄπαξ παλινδρομεῖν ἥκιστα εἴωθε. ταῦτα τοίνυν ἐκλογιζόμενοι μετὰ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος τοῖς ἐναντιοῖς ὁμοσε χωρεῖτε.“

20

1. γῆς addidi ex L.	3. ἡμῖν] ὑμῖν L.	5. δὲ add. L.
6. Πέρσαις] περσῶν L.	ibid. γεγονόσι om. L.	8. ὁ om. L.
9. ἐφ' ἡμῖν] ἐφ' ὑμῖν Hm.	ibid. ἦν νῦν] ἦ οὖν L.	ibid.
περιέσονται L. περιέσονται P.	10. ἡμῶν] ὑμῶν L.	11. διαλιπέτω L.
12. ἡμῖν] ὑμῖν L.	13. ὑπερβαλλομένους L.	
14. ξυνειδισμένῳ Reg.	17. ὡς om. L.	ibid. ἡμᾶς] ἡμῶν L.
- ἡμῖν Scaliger.

rerum necessitas, qualis modo nobis incidit. Siquidem in hoc proelio, de usoribus, liberis, patria, uno verbo, de summa rerum agitur, cuius gratia Persae nobis arma inferunt. At nemo omnium unus est, qui bonorum suorum partem aliquam vi auferentibus cedat, tueri quae ad ipsum pertinent cogente natura. Nec vos latet effracnem et impotentem esse cupiditatem Persarum, ubi semel potestatem nacta est. Profecto si nos iam debellabunt, haud contenti dominatione, vectigalia imponent, ac caetera in subditos exercebunt, sat cognita; nisi quid forte eorum, quae in nos Choroos non ita pridem suscepit, oblitus sumus. Agite vero, ne verbis tenuis se mihi prodat vestra in adoriendis Persis alacritas, neque ignaviae notam subeat Lazorum nomen. Nec nobis grave sit pugnare cum Media, postquam multa cum illis proelia secunda fecimus. Absit enim a consuetudine difficultas, sublata iam laboris molestia, exercitatione et usu. Est igitur cur hostem ideo contempnatis, quia saepe acie victus, vobis animo concedit. Nec vero redire solet animus, cum semel abcessit constrictus motu. Eiusmodi cogitationibus ac spe bona pleni hostem invadite.

Τοσαῦτα Γουβάζης εἰπὼν ἐξῆγε τὸ Λαζῶν στράτευμα, καὶ
 ἐτάξαντο ὧδε. πρῶτοι μὲν οἱ Λαζῶν ἵππεις τεταγμένοι ἀπ'
 ἐναντίας ἦσαν, ὕπισθεν δὲ οὐκ ἄγχιστα πη, ἀλλ' ὡς ἀπωτάτω,
 ἢ Ῥωμαίων ἵππος αὐτοῖς εἶπετο. τούτων δὲ δὴ τῶν Ῥωμαίων
 5 ἡγούντο Φιλήγαγός τε, Γήπαις γένος, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ
 Ἰωάννης Ἀρμένιος, διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια, Θωμᾶ
 υἱὸς, ὄνπερ ἐπὶ κλησιν ἐκάλουν Γούζην, οὗ δὴ καὶ τοῖς ἐμπρο- P 584
 σθεν λόγοις ἐμνήσθη. ἐν ὑστέρω δὲ Γουβάζης τε ὁ Λαζῶν βα-
 σιλεὺς καὶ Δαγισθαῖος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ζῆν τοῖς ἀμφοτέ-
 10 ρων πιζοῖς εἶποντο, λογισάμενοι ὡς, εἰ τοῖς ἵππευσι τραπήναι
 ξυμβαίη, ἐς αὐτοὺς ῥῆστα σωθήσονται. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν καὶ
 Λαζοὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐτάξαντο, Χωριάνης δὲ ἄνδρας μὲν χι-
 λιοὺς τῶν οἱ ἐπομένων ἀπολεξάμενος τεθωρακισμένους τε καὶ
 τᾶλλα ἐξωπλισμένους ὡς ῥηστα, πρόσω ἐπὶ κατασκοπῇ ἔπεμ-
 15 ψεν, αὐτὸς δὲ παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ὕπισθεν ἦεν, φυλακτιή- H 329
 ριον ὀλλῶν τινῶν ἐν στρατοπέδῳ ἀπολιπών. προτετήσασα δὲ ἡ
 Λαζῶν ἵππος ἀτιμάζει τὰς ἐπαγγελίας οἷς ἔδρασεν, ἐπὶ τῶν ἔρ-
 γων διαβαλοῦσα τὰς πρόσθεν ἐλπίδας. τοῖς γὰρ τῶν πολεμίων B
 προδρόμοις ἐντετυχηκότις ἐξαπιναίως, οὐκ ἐνεγκόντες τε τὴν αὐ- V 192
 20 τῶν ὕψιν, στρέψαντες αὐτίκα τοὺς ἵππους, κόσμῳ οὐδενὶ ὀπίσω
 ἀνέστρεφον, τοῖς τε Ῥωμαίοις ἐπειγόμενοι ἀνιμῖγγοντο, ἐς αὐ-
 τοὺς οὐκ ἀπαξιοῦντες καταφυγεῖν, οἷς δὴ ξυντάσσεισθαι τὰ πρό-
 τερα ὤκνον. ἐπειδὴ δὲ ἀμφοτέροι ἀλλήλων ἄγχιστα ἴκοντο,

7. Γούζην] γοβίζην H. 8. τε ὁ L. τε καὶ ὁ P. 11. ξυμβαίη]
 ξυμβαίνει Reg. 20. στρέψαντες] τρέψαντες Reg. 21. ἐπειγόμε-
 νοι] ἐπιγινόμενοι Reg.

Haec locutus Gubazes, Lazorum copias eduxit. Sic autem acies
 instructa erat, ut primi adversum hostes incederent Lazorum equites.
 Pone longo intervallo sequebatur equitatus Romanus: cuius ductores
 erant Philegagus, natione Gepaes, vir strenuus, et Ioannes, Armenius
 bellicosissimus, Thomae filius, cognomine Guzes, cuius mentionem feci
 in superioribus libris. Postremum locum obtinebant Gubazes Lazorum
 Rex, Romanorumque Dux Dagisthaeus cum utriusque gentis peditatu, eo
 consilio, ut si forte equites terga verterent, ad hunc facile se recipe-
 rent. Ita quidem Romani Lazique se ordinarunt. Chorianes vero lori-
 catos caeterisque armis egregie munitos viros mille, quos e suis delegerat,
 exploratum praemisit, et cum reliquo exercitu subsequutus est, pau-
 cis ad castrorum custodiam relictis. At praevious Lazorum equitatus pro-
 missa factis contrariis turpiter fallit, spem pristinam damnans atque
 evertens re secus gesta. Nam cum in hostium praecursores repente in-
 cidisset, eorum conspectum non sustinens, illico flexis equis in composito
 rediit, ac propere se Romanis admiscuit, non dubitans ad eos perfu-
 gere, quibuscum antea iungere aciem recusaverat. Postquam ad se in-

χειρῶν μὲν τὰ πρῶτα οὐδέτεροι ἤρχον οὐδὲ ξυνέμισγον, ἀλλὰ τῶν ἐναντιῶν ἐκάτεροι ἐπιόντων μὲν ἀνεπέδιζον, ὑποχωρούντων δὲ ἐπεβάτευον, ἔς τε ὑπαγωγὰς καὶ παλιώξεις καὶ ἀγχιστρόφους
C μεταβολὰς πολὺν τινα κατέτριψαν χρόνον.

Ἦν δὲ τις Ἀρταβάνης ὄνομα ἐν τούτῳ τῷ Ῥωμαίων στρα- 5
τῷ, Περσαρμένιος γένος, ὅσπερ ἐς Ἀρμενίους τοὺς Ῥωμαίων
κατηκόους πολλῶν πρότερον ἀπηντομοληκῶς ἔτυχεν, οὐχ ἀπλῶς,
ἀλλὰ φόνῳ Περσῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν μυχιμῶν, Ῥω-
μαίοις τὴν ἐς αὐτοὺς πίστιν πεποιημένος ἐχέγγον. Βαλεριανῷ
γὰρ τότε στρατηγοῦντι ἐν Ἀρμενίοις ἐς ὄφιν ἐλθῶν ἀνδρας πεν- 10
τήκοντα τῶν παρὰ Ῥωμαίοις οἱ αὐτῷ διδόναι ἔδειτο. τυχῶν τε
ὧν περ ἐβούλετο, ἐς φρούριον ἐν Περσαρμενίοις κείμενον ἦει. οὗ
δὴ ἑκατὸν τε καὶ εἴκοσι Περσῶν φυλακτῆριον ὑπὸ τῷ φρουρῷ
αὐτὸν ζῆν τοῖς ἐπομένοις ἐδέξαντο, οὕτω ἔνδηλον ὄντα ὅτι δὴ
D μεταπορευθεὶς τὴν πολιτείαν ἰωτερίζει. ὁ δὲ τοὺς τε εἴκοσι καὶ 15
ἑκατὸν κτείνας καὶ ζύμπαντι ληισόμενος τὰ ἐν τῷ φρουρῷ χη-
ματα, μεγάλα ὑπερφυῶς ὄντα, παρὰ Βαλεριανὸν καὶ τὸ Ῥω-
μαίων στρατεύμα ἦει, πιστός τε σφίσιν ἀπ' αὐτοῦ φανείς Ῥω-
μαίοις τὸ λοιπὸν ξυνεστράτευεν. οὗτος Ἀρταβάνης ἐν ταύτῃ τῇ
μάχῃ δύο ζῆν αὐτῷ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἐπαγόμενος ἐν με- 20
ταιχιμῷ ἐγένετο, οὗ δὴ ἀφίκοντο καὶ τῶν πολεμίων τινές. ἐφ'

3. παλιώξεις] καλινδιαίξεις Reg. 9. αὐτοὺς] αὐτὸν L.
10. πενήκοντα Ῥωμαίους οἱ L. Ῥωμαίους etiam ex Reg. affer-
tur. 12. ἐν Περσ. L. Aberat ἐν. „Videtur addenda praeposi-
tio ἐν.“ MALT.

vicem accesserunt utrique, principio neutra acies in pugnam coorta est, nec signa contulit, utraque sic alternante, ut modo cederet irruentibus adversariis, modo recedentibus instaret. In huiusmodi cursibus recursibusque et reciprocis impressionibus multum temporis contritum est.

Quidam erat in Romano exercitu Persarmenius, Artabanes nomine: qui ad Armenios Romanis subditos multo ante transfugerat, non simplici modo, at Persarum bellatorum cxx. caede suam in Romanos fidem testatus. Cum enim Valerianum adisset, tunc temporis Magistrum militum per Armenias, ab eo viros quinquaginta Romanae ditionis petierat, ac voti compos, contulerat sese in Persarmeniae castellum: quo a Persis praesidiariis loci cxx. admissus cum comitatu, antequam constaret eum ad aliam Rempublicam transgressum nova tentare; illis cxx. caesis, ac direptis omnibus castelli opibus, sane magnis, ad Valerianum Romanumque exercitum venerat: ex illo perspecta ipsius fide, eum Romani militiae suae ascriptum deinceps habuerant. Hic Artabanes, cum ad istud certamen ventum esset, assumptis duobus Romanis militibus, inter utramque aciem stetit, eoque ex hostibus quidam progressi sunt. In

οὐδ' Ἀρταβάνης ὀρηθήσας, τῶν Περσῶν ἓνα, ψυχῆς τε ἄρειῃ καὶ σώματος ἀλκῇ ἐπιεικῶς μέγαν, τῷ δόρατι εὐθύς ἔκτεινεν, ἔκ τε τοῦ ἵππου ῥίψας προσουδίξει χαμαί. τῶν δέ τις βαρβάρων παρὰ P 585 τῷ πεπτωκότι ἐστὼς ξίφει κατὰ κόρρης ἐπάταξε τὸν Ἀρταβάνην 5 οὐ καιρίαν πληγῆν. ἄτερός τε τῶν τῷ Ἀρταβάνῃ ἐπισπομένων, Γόιθος γένος, τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα, τὴν χεῖρα ἔτι ἐν τῇ τοῦ Ἀρταβάνου κεφαλῇ ἔχοντα, κατὰ λαγύνα ἐπιτυχὸν τὴν εὐώνυμον διχορήσατο. καὶ οἱ χίλιοι τοῖς ξυμπεπτωκόσιν ἐκπεπληγμένοι οὐπίσω ἐχώρον, τὸν τε Χωριάνην ξὺν τῷ ἄλλῳ Περσῶν 10 τε καὶ Ἀλανῶν στρατῷ ἕμενον καὶ οὐκ ἐς μακρὰν ἀνεμίγνυnton σφίσειν.

Ἦδη δὲ καὶ οἱ ἄμφι Γουβύλην καὶ Λαγισθυῖον πεζοὶ ἐς ἱππεῖς τοὺς σφετέρους ἀφίκοντο καὶ ἡ μάχη ἐν χερσὶν ἀμφοτέρωθεν B ἦν. τότε δὲ Φιλήγαγος τε καὶ Ἰωάννης, ἐλάσσους εἶναι ἢ ἐνεγ- 15 κῆν ἐπιούσαν τὴν τῶν βαρβάρων ἵππον οἰόμενοι, μάλιστα ἐπεὶ ἐπέγνωσαν τὴν Λαζῶν δύναμιν, ἀπὸ τῶν ἵππων ἀποθορόντες ταυτὰ ποιεῖν ἀνυγκάζουσι Ῥωμαίους τε καὶ Λαζοὺς ἅπαντας. ἐς φύλαγγά τε ὡς βαθυτάτην ταξάμενοι πεζοὶ μετωπηδὸν ἀντίοι τοῖς πολεμίοις ἔστησαν ἅπαντες, τὰ δόρατα ἐπανυτινόμενοι σφί- 20 σιν. οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἔχοντες ὅ τι γίνονται (οὔτε γὰρ ἐπιδραμεῖν πεζοῖς γε οὔσι τοῖς ἐναντίοις ἠδύναντο οὔτε αὐτῶν ξυνταράξαι τὴν φάλαγγα οἶοί τε ἦσαν) ἐπεὶ αὐτοῖς οἱ ἵπποι ταῖς τε τῶν δοράτων αἰχμαῖς καὶ τῷ τῶν ἀσπίδων πατάγῳ ἀχθόμενοι

2. ἔκ — χαμαί] Suidas s. v. προσουδίξει. 4. τῷ πεπτωκότι] τὸν πεπτωκότα Reg. 5. τῶν om. L. 6. ἱδὶδ. ἐπισπομένων] ἐπισπόμενος L. 9. ξὺν] σὺν L. 16. ἐπέγνωσαν] ἀπέγνωσαν L. 17. ταυτὰ] ταυτὸν L.

quos irruens Artabanus, Persam, animo et corpore valentissimum, hasta protinus conficit, atque equo deiectum humi sternit. Tum lapsus astans unus e Barbaris, vulnus quidem ense infligit Artabanis capiti, at non letale. Manum hic nondum ab Artabanis capite retraxerat, cum ipsi vitam eripuit, a laeva confodiens illa, alter comitum Artabanis. His attoniti praecursores mille, et retrogressi, Chorianem cum caeteris Persarum Alanorumque copiis expectarunt, ac brevi illis se adiunxerunt.

Iam vero et pedites, quibus Gubazes ac Dagisthaeus erant succincti, ad equitatum suum se admovent, et conseruntur utrinque manus. Tum Philegagus et Ioannes, quoniam se impares sustinendae equitatus Barbarici impressioni iudicabant, praesertim facto iam periculo virium Lazorum, desilierunt ex equis, et Romanos Lazosque omnes perpulerunt idem ut facerent. Altissima acie compositi, obversique hosti omnes pedibus stetero, intentis hastis. Hic haerere Barbari. Nam neque incurribus agitare adversarios, utpote pedites, neque eorum aciem turbare poterant, cum et hastarum cuspidibus, et clypeorum crepitu externati

C ἀνεχαίτιζον, ἐπὶ τὰ τόξα ἔβλεπον ἅπαντες, ἐλπίδι θαρροῦντες ὡς πλήθει βελῶν ῥᾶστα τοὺς πολεμίους ἐς φυγὴν τρέφονται. καὶ Ῥωμαῖοι ἔξιν Λαζοῖς ἅπασιν ταῦτο τοῦτο ἐποίουν. ἐκατέρωθεν τε συχνὰ ἐς ἀλλήλους τοξεύματα ἦει, ἕκ τε ἀμφοτέρων πολλοὶ ἔπιπτον. Πέρσαι μὲν οὖν καὶ Ἄλανοὶ μάλιστα ξυνηῆ τὰ βέλη 5 πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ ἐναντιοὶ ἠφίεσαν. ἀλλ' αὐτῶν τὰ πολλὰ ἐς τὰς ἀσπίδας ξυνέβαιναν ἀποκρούεσθαι. ἐν τούτῳ δὲ τῷ πολέμῳ Χωριάη τῷ Περσῶν ἄρχοντι βεβλησθαι ξυνέβη. ὕφ' οὗτον μέντοι οὗτος ἀνὴρ βληθείη, φανερόν οὐδενὶ γέγονεν, ἐπεὶ οὕτω πως ἐκ τοῦ ὁμίλου ἰὼν ὁ ἄτρακτος ἐς τε τοῦ ἀνθρώπου τὸν 10 αὐχένα παγίς εὐθυωρόν αὐτὸν διεκρήσατο, ἐνός τε θανάτῳ

H 330 ἀνδρὸς ἢ τε μάχη ἐλύθη καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἢ νίκη ἐχώρει. ὁ

D μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἵππου ἐς τὸ ἔδαφος ἐπὶ στόμα πεσὼν ἔκειτο, δρό-

V 193 μῳ δὲ πολλῶ ἐπὶ τὸ χιράκωμα οἱ βάρβαροι ἦσαν, οἱ τε Ῥωμαῖοι ἔξιν τοῖς Λαζοῖς ἐπισπόμενοι πολλοὺς ἔκτειναν, ἐλπίδα 15 ἔχοντες αἰρήσειν αὐτοβοεῖ τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον. ἀλλὰ τις τῶν Ἄλανων ἐς εὐψυχίαν σώματος ἰσχυρῆ ἦκων, τοξεύειν τε συχνὰ ἐφ' ἑκάτερα διαφερόντως ἐξέπιστάμενος, ἐς τοῦ χάρακος τὴν εἴσοδον στενοτάτην οὖσαν εἰστήκει, ἐμπόδιός τε τοῖς ἐπιουσί παρὰ δόξαν ἐπὶ πλεῖστον ἐγίνετο. Ἰωάννης δὲ, ὁ τοῦ 20 Θωμᾶ παῖς, μόνος ὡς ἀγχοτάτω παρ' αὐτὸν ἦκων ἐξακιναιῶς

1. θαρροῦντες L. 4. συχνὰ] συχνῶς H: συχνά Hm. 5. ξυνη-
 ζῆ] συνηῆ L. 6. ἠφίεσαν] ἀφίεσαν Reg. *ibid.* τὰ πολλὰ]
 τὰ om. L. 7. δὲ om. L. 9. γέγονεν] γέγονε L. *ibid.* ἐπεὶ
 οὕτω πως] τύχη γὰρ τι L. 12. ἐλύθη P. ἐκλήθη HL. „Is.
 ἐλύθη“ Hm. *ibid.* πρὸς τοὺς Ῥωμαίους L. 15. ἐκτειναν]
 ἐκτεινον L. 17. ἐς εὐψυχίαν — ἰσχυρῆ] εὐψυχίας πέρι — ἰσχυρός
 L. Quo recepto εὐ ἦκων scribendum. 19. στενοτάτην] στενω-
 τάτην L. 21. αὐτόν L. αὐτῷ P.

equi sese efferrent. Ad arcus demum cuncti respiciunt, ea spe, fore ut sagittarum ingenti numero hostem facillime in fugam vertant. Idem Romani cum Lazis omnibus faciunt. Denso hinc inde telorum ingruente nimbo, multi in utraque acie cadunt. Crebriores quidem sagittas missabant Persae, et Alani, quam adversarii; sed pleraeque scutis repellabantur. In hoc praelio Chorianes vulnus accepit, cuius auctor nescitur. Nam veniens ex conferta multitudine sagitta, ac cervici viri infixā, eum illico peremit. Unius caede dirempto certamine, Romanis cessit victoria. Nam simul ex equo ille in terram pronus volutus est, castra Barbari effuso cursu repetierunt. Instare cum Lazis Romani, et stragem edere, spe incensi, fore ut primo impetu castra hostium caperent. Verum Alanus quidam, forti animo et valenti corpore praeditus, ac peritissimus crebras impellendi sagittas utroque versus, castrorum aditu, qui erat angustissimus, occupato, diu praeter opinionem invadentibus restitit. Denique Ioannes, Thomae filius, proxime solus accedens, hasta de-

τὸν ἄνθρωπον δόρατι ἔκτεινεν, οὕτω τε Ῥωμαῖοι καὶ Λαῖοι τοῦ στρατοπέδου τῶν πολεμίων ἐκράτησαν. καὶ τῶν βαρβάρων πλείστοι μὲν αὐτοῦ διεφάρασαν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπεκομίσθησαν ἐς τὰ P 586 πατρία ἦδη, ὡς ἐκάστῳ δυνατὰ γέγονεν. αὕτη μὲν οὖν ἡ Περσῶν ἐσβολὴ ἐς γῆν τὴν Κολχίδα γενομένη ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. καὶ ἄλλη δὲ Περσῶν στρατιὰ τοὺς ἐν Πέτρα φρουροὺς τῷ τε τῶν ἐπιτηδείων πλήθει καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐπιρρώσαντες ἀνεχώρησαν.

9. Ἐν τούτῳ δὲ τάδε ξυνηρέθη γενέσθαι. Λαῖοι Λα- B
10 γισθαῖον ἐς βασιλέα διέβαλον, ἐς Βυζάντιον ἦκοντες, προδοσίαν
τε καὶ μηδισμὸν ἐπιφέροντες. Πέρσαις γὰρ αὐτὸν ἰσχυρόντο
ἀναπεισθέντα οὐ βεβουλήσθαι καταπεπτωκός τοῦ Πέτρας πε-
ριβόλου ἐπιβατεῦσαι, τοὺς τε πολεμίους θυλάκους μεταξὺ ψάμ-
15 μόνου ἐμπλησαμένους καὶ αὐτῶν τὰς ἐπιβολὰς ἀντὶ λίδων ποιησα-
16 μένους τοῦ περιβόλου ὅσα καταπεπτώκει κρατύνασθαι ταύτη.
ἔλεγόν τε ὡς Λαγισθαῖος, εἴτε χρήμωσι εἴτε ὀλιγοῦρα ἐς τοῦτο
ἡγμένος, τὴν ἐπίθεισιν ἐς ἕτερόν τινα χρόνον ἀπέθειτο, καὶ τοῦ
καιροῦ τὴν ἀκμὴν ἐν τῷ παρυντίκῳ μεθήκεν, ἧς γε οὐκέτι ἀντι- C
17 λαβέσθαι οἶός τε ἐγγόνει. αὐτὸν οὖν βασιλεὺς ἐν τῷ οἰκῆματι
20 καθείρξας ἐτήρει. Βέσσαν δὲ, ἐξ Ἰταλλίας οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν
ἦκοντα, στρατηγὸν Ἀρμενίων καταστησόμενος ἐς Λαζικήν πέμ-

2. τῶν πολεμίων om. L. 4. μὲν οὖν HL. οὖν μὲν P. 6. ἄλλη δὲ] ἄλλη δὴ L. 10. διέβαλλον L. *ibid.* ἦκοντες] ἦκοντα Reg. 11. μηδισμὸν] ὀνειδισμὸν L. 12. τοῦ — περιβόλου Reg. τῷ — περιβόλῳ P. 15. ταύτη κρατύνασθαι L. 18. ἀντιλαβέσθαι] λαβέσθαι Reg. Vulgatum habet Suidas s. v. ἀκμή. 19. ἐγγόνει Reg. et Suidas. ἐγένετο P.

repente confecit hominem: itaque Romani et Lazi castris hostilibus potiti sunt. Ibi caesis Barbarorum quamplurimis, reliqui, prout cuique licuit, in patria remigrarunt. Eum habuit exitum haec in Colchidem irruptio Persarum: quorum alter etiam exercitus abscessit, cum Petrae praesidium uberi annona caeterisque rebus omnibus firmasset.

9. Interea Lazi, qui Byzantium venerant, Dagisthaei nomen de proditione, et cum Medis consensione ad Imperatorem detulerant, asseverantes illum, Persarum suavis, Petrae muros labe pervios noluisse invadere, spatiumque hostibus dedisse ruinas omnes muniendi, congestis lapidum vice culeis arena plenis. Dicebant Dagisthaeum, sive pecunia ad id inductum, sive negligentia, aggressionem reiecisit in aliud tempus, et rei bene gerendae opportunitatem tunc omisisse, quam postea recuperare non potuisset. Propterea Imperator ipsum custodia attineri iussit, et Bessam, qui ex Italia non ita pridem redierat, ornatum Magisterio militiae per Armenias, misit in Lazicam, ut agenti in illis parti-

Procopius II.

32

πει, ἄρχην ἐπαγγελίας τοῦ ἐνταῦθα Ῥωμαίων στρατοῦ. οὗ δὲ
καὶ Βενίλος, ὁ Βούζου ἀδελφός, ζὺν στρατῶ ἤδη σταλείς ἔτυχε
καὶ Ὀδόναχος τε καὶ Βάβας ἐκ Θράκης καὶ Οὐλίγαγος Ἐρουλος
γένος. ὁ τε Ναβέδης ἐσβαλὼν ἐς Λαζικὴν στρατῶ ἄλλο μὲν τε
D λόγου ἄξιον οὐδὲν ἔδρασαν, Ἀβασγοῖς δὲ ἀποσταῖσιν ἀπὸ τε Ῥω- 5
μαίων καὶ Λαζῶν ἐπιχωριάσας τῇ στρατιᾷ ταίτη, παῖδας τῶν
ἐν σφίσι λογίμων ἐξήκοντι ἐν ὁμήρων λόγῳ πρὸς αὐτῶν ἔλαβε.
τότε δὲ ποιούμενος ὁ Ναβέδης ὁδοῦ πύρεργον, καὶ Θεοδώραν
Ἐπιτή ξυνοικήσυσαν (ὃς ἐγγόνει Γουβάζου μὲν θεῖος, Λαζῶν
δὲ βασιλεὺς) εἰρῶν ἐν Ἀφιλίοις εἶλεν, ἕς τε τὰ Περσῶν ἤθη 10
ἀπήνεγκε. Ῥωμαία δὲ γένος ἡ γυνὴ ἐτίγγανεν οὖσα, ἐπεὶ ἐκ
παλαιοῦ οἱ Λαζῶν βασιλεῖς ἐς Βυζάντιον κέρμποτες βασιλέως τε
γνώμη ξυνιόντες ἐς κηδός τισι τῶν ἀπὸ τῆς ξυγκλήτου βουλής
γυναῖκας ἐνθένδε γαμετὰς ἐκομίζοντο. καὶ Γουβάζης ἀμέλει Ῥω-
P 587 μαίας γυναικὸς ἐγγόνει γόνος. ὅτου δὲ ἔνεκα οἱ Ἀβασγοὶ οὗτοι 15
ἐς ἀπόστασιν εἶδον, ἐγὼ θηλώσω.

Ἐπειδὴ βασιλεῖς τοὺς σφετέρους καθείλον, ἥπερ μοι ἔπαγ-
χος διειδήθηται, στρατιῶται Ῥωμαίων πρὸς βασιλέως στελλόμε-
νοι, ἐπεχωριάζον τε αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον καὶ προσποιεῖ-
σθαι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ τὴν χώραν ἠξίουν, καινά τε αὐτοῖς ἄττα 20
ἐπέτατον. οἷσπερ Ἀβασγοὶ βιαιοτέροις οὖσιν ἀτεχνῶς ἀπήχθοντα.
δείσαντες οὖν μὴ Ῥωμαίων δοῦλοι τὸ λοιπὸν ἔσονται, τοὺς ἀρχον-

3. Βάβας] ὁ βάβας HL.   *ibid.* Οὐλίγαγος H.   13. συγκλή-
τον L.   15. γόνος] γένος L.   17. μοι om. L.   18. βασιλέως
Maltretus. Vulgo βασιλέων.   21. ἀπήχθοντο] ἠχθοντο Reg.

bus exercitui Romano praecesset. Eodem cum copiis iam missi fuerant
Buzis frater Benilus, Odonachus, Babas natione Thrax, et Uligagus
Erulus. Lazicam ingressus Nabedes cum exercitu, nihil, quod esset
operae pretium, fecit: tantum inter Abasgos, qui a Romanis Lazisque
desciverant. versatus cum suis copiis, accepit obsides sexaginta filios
Procerum illius gentis. Tum quoque Nabedes Theodoram, uxorem Op-
sitis, qui Gubazis patris Lazorumque Rex fuerat, in Apollia nactus,
eam obiter ac praeter itineris institutum captam, abduxit in Persidem.
Erat haec genere Romana mulier. Quippe iam inde olim Lazorum Re-
ges per Legatos Byzantium missos affinitatem cum aliquibus Senatoribus
de sententia Imperatoris inungebant, atque hinc ducebant uxores. Certe
Gubazes Romanae erat feminae filius. Iam quae causa defectionis Abas-
gorum extiterit, declarabo.

Cum Reges suos, uti paulo ante narraui, de medio sustulissent, in-
ter eos versati iamdiu milites, qui ab Rom. Imperatore missi fuerant,
Romano Imperio regionem illam vindicare aggressi sunt, ac nova quae-
dam tributa irrogarunt. Iniquiorem vim gravissime ferentes Abasgi, ve-
ritique ne Romanis postmodum servirent, iterum sibi crearunt reges,

τας αἰθῆς κατεστήσαντο σφίσιν, Ὀπίτην μὲν ὄνομα ἐς τῆς χώ-
 ρας τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιον, Σκεπαρνᾶν δὲ ἐς τὰ πρὸς ἐσπέραν. V 194
 ἐς ἀγαθῶν γὰρ ἐκπεπωκότες ἀπόγνωσιν τὰ πρότερον δόξαντα
 σφίσι μοχθηρὰ εἶναι τῶν ἐπιγενομένων, ἅτε πονηροτέρων ὄντων, B
 5 ὡς τὸ εἰκὸς, ἀντηλλάσσοντο, δύναμιν τε ἀπ' αὐτοῦ τὴν Ῥωμαίων
 δειμαίνοντες Πέρσαις ὡς λαθραιότατα προσεχώρησαν. ὅπερ ἐπεὶ
 βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, Βέσσαν ἐκέλευε στρατεύμα λόγου
 ἄξιον ἐπαγόμενον ἐπ' αὐτοὺς ἵνα. ὁ δὲ πολλοὺς ἀπολεξάμενος
 τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἄρχοντάς τε ἐπιστήσας αὐτοῖς Οὐλίγα-
 10 γόν τε καὶ Ἰωάννην τὸν Θωμᾶ υἱὸν, αὐτίκα ἐπὶ τοὺς Ἀβασγοὺς
 ναυσὶν ἐπεμφεν. ἐτύγχανε δὲ ἕτερος μὲν τῶν ἐν Ἀβασγοῖς ἡγου-
 μένων, Σκεπαρνᾶς ὄνομα, ἐν Πέρσαις τινὰ διατριβὴν ἔχων. με-
 τάκεμπος γὰρ ὀλίγῳ πρότερον παρὰ Χοσρόην ἀφίκτο. ὁ δὲ δὴ
 ἕτερος, τὴν Ῥωμαίων μαθῶν ἔφοδον, τοὺς τε Ἀβασγοὺς ἀπαν- C
 15 τας ἤγειρε καὶ ὑπαντιάζειν διὰ σπουδῆς εἶχε. H 331

Ἔστι δὲ χῶρος μετὰ τοὺς Ἀψιλίων ὄρους ἐν τῇ ἐς τὴν
 Ἀβασγίαν εἰσόδῳ τοιοῦδε· ὄρος ὑψηλὸν ἐκ τῶν Καυκασίων ἀρ-
 χόμενον καὶ κατὰ βραχὺ ἐλασσούμενόν τε καὶ ὑπολήγον ὥσπερ τις
 κλιμαξ κατατείνει καὶ τελευτᾷ ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον. καὶ φρού-
 20 ριον μὲν ἐχυρώτατον καὶ μεγέθους περὶ ἀξιολογώτατον ἐκ πα-
 λαιοῦ οἱ Ἀβασγοὶ ἐν τῇ ὑπωρεῖα τοῦ ὄρους τούτου ἐδειμαντο.
 οὗ δὴ καταφεύγοντες ἐκκρούουσιν αἰεὶ τὰς τῶν πολεμίων ἐφόδους,

5. ἀντηλλάσσοντο L. ἀπηλλάσσοντο P. *ibid.* ἀπ'] ἀπ' L.
 6. ὅπερ] ἔπερ Reg. 8. ἀπολεξάμενος Reg. 9. Οὐλίγαγον H.
 Et sic infra. 11. ναυσὶν ἐκίμψεν] ἤει H. *ibid.* ἀφίκτο] Le-
 gebatur ἀφίκτο. 16. Ἀψιλίων] ἀψιλίας Reg. 20. ἐχυρώτα-
 τον] ὀχυρώτατον Reg. ἐχυρώτατόν τε L.

Opsitem in parte exortiva, et Sceparnam ad Occidentem. Nimirum in desperationem delapsi, quae prius graviora iudicaverant, consequentibus gravioribus non immerito praeoptarunt, ac Romanae potentiae metu impulsim, in Persarum fidem occultissime se contulerunt. Qua de re factus certior Iustinianus Augustus Bessae mandavit ut validas in eos copias duceret. Ille multis e Romano lectis exercitu, Uligagum et Joannem Thomae filium duces praeposuit, et mari in Abasgiam celeriter misit. Ac Principum quidem Abasgorum alter, Sceparnas nomine, tunc temporis in Peraide morabatur, a Chosroë paulo ante accitus Alter vero, Romanorum adventu cognito, Abasgos omnes coëgit, seque ad occursum expedit.

Trans Apsilliorum fines, in Abasgiae aditus, locus est istiusmodi situ. Mons excelsus, et a Caucasii propagatus, paulatim decrescit, ac scalarum inatar inclinans dorsum, pertingit desinitque ad Pontum Euxinum. In ima parte eiusque montis olim Abasgi castrum validissimum amplissimumque condiderunt. Eo confugere solent, et prohibere incurvas ho-

οὐδαμῆ ἐχόντων τὴν δυσχωρίαν βιάζεσθαι. μία δὲ εἰσοδός ἐστιν εἰσάγουσα ἕς τε τὸ φρούριον τοῦτο καὶ ἕς τὴν ἄλλην Ἀβασγῶν χώραν, ἥπερ ἀνδράσι ξύνδου ἐρχομένοις ἀπόρευτος τυχάνει
 D οὐσα. μηχανῆ γὰρ οὐδεμιᾶ ἐστὶν ὅτι μὴ κατ' ἄνδρα καὶ μόλις πεζεύοντα ἐνθῆνδε ἵκναι. τῆς τε ἀτραποῦ ταύτης ὑπέρεκται φά-
 ραγξ ἕς ἕγαν σκληρὰ ἐκ τοῦ φρουρίου διήκουσα μέχρι ἕς τὴν θά-
 λασσαν. φέρεται δὲ καὶ προσηγορίαν τῆς φάραγος ἀξίαν ὁ χώ-
 ρος, ἐπεὶ αὐτὸν ἐλληνίζοντες οἱ τῆδε ἄνθρωποι τῷ Τραχίᾳ κα-
 λοῦσιν. ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίων στόλος μεταξὺ ὄριων τῶν τε Ἀβασ-
 γῶν καὶ Ἀσιλίων κατέπλευσεν, Ἰωάννης δὲ καὶ Οὐλλῆαγος ἕς τὴν
 γῆν τοὺς στρατιώτας ἀποβιβάσαντες περὶ ἑχώρου, οἱ τε ναῦται
 ταῖς ἀκάτοις ἀπάσαις παρὰ τὴν ἡῶνα τῷ στρατῷ εἶποντο. ἐπειδὴ
 P 588 δὲ τῶν Τραχέων ὡς ἀγχοτάτω ἐγένοντο, ἔξωπλισμένους τε ὄρω-
 σιν Ἀβασγοὺς ἅπαντας καὶ τῆς ἀτραποῦ ὑπερθεῖν, ἥς ἄρι ἐμῆ-
 σθην, κατὰ τὴν φάραγγα ὄλην ἐν τάξει ἐστῶτας, ἀμηχανία τε
 πολλῆ εἶχοντο ὄπη θέσθαι τὰ σφίσι παρόντα οὐδαμῆ ἔχοντες,
 ἕως ἐν αὐτῷ πολλὰ λογισόμενας Ἰωάννης ἄκείσιν τινα τοῦ κακοῦ
 εὔρετο. τὸν γὰρ Οὐλλῆαγον ξὺν τῷ ἡμίσει τοῦ στρατοῦ ἐπαυθῆ
 ἑάσας αὐτὸς τοὺς ἄλλους ἐπαγόμενος τὰς ἀκάτους ἐπλήρου. ἐρῶ-
 σοντές τε χώραν τὸν τῶν Τραχέων περιῆλθόν τε καὶ διέβησαν
 ὄλον καὶ κατὰ νότου τῶν πολεμίων ταύτῃ ἐγένοντο. ἄρατες
 οὖν τὰ σημεῖα ἕς αὐτοὺς ἦσαν. Ἀβασγοὶ δὲ τοὺς πολεμίους

2. εἰσάγουσά ἐστιν L.

3. ξύνδου] ξυνδύο P. συνδύο L.

9. τῶν τε] τε τῶν H.

10. δὲ καὶ L. τε καὶ P.

16. ὄπη

om. L.

18. εὔρετο Reg. εὔρατο P.

stium, difficultate loci insuperabili. Unus est ad castrum hoc et reliquam Abasgiam aditus, isque angustior, quam ut virorum par capiat aequis frontibus incendentium. Nam illac nonnisi singuli, et quidem pedibus, vix ire possunt. Subiacet ea semita convalli asperissima, quae a castro ad mare usque evadit, et sibi conveniens dat loco nomen: cum enim Graeco vocabulo Thrachea [id est Aspera] appellant. Ergo Romana classe inter Abasgorum et Apailiorum fines appulsa, Ioannes atque Uligagus, cum militibus in terram expositis iter agebant: nautae cum scaphis omnibus littus legentes exercitum sequebantur. Cum proxime Trachea ventum est, apparent Abasgi omnes armati, ac supra tramitem, cuius modo memini, in tota convalle stantes, instructa acie. Haesere diu, ignari quid consilii pro re caperent: donec Ioannes, attente secum meditatus, malo remedium invenit. Relicto enim ibi cum dimidia parte copiarum Uligago, ipse cum altera conscendit scaphas. Remigando floctunt, ac praetervehuntur Trachea, itaque a tergo hostium subeuntes, adversum illos sublatiis vexillis tendunt. Abasgi ingruentem utriusque ho-

σπίσιν ἐκατέρωθεν ἠγκυμένους ὀρώντες ἐς ἀλκὴν μὲν οὐκέτι ἔβλε- B
πον, οὐδὲ τὴν τάξιν ἐφύλασσον, ἐς ὑπαγωγὴν δὲ ζῆν πολλῇ ἀκο-
σμία τραπόμενοι πρόσω ἐχώρουν, οὕτω τῷ δέει καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ
ἀμηχανία συμποδιζόμενοι ὥστε οὔτε τὴν πατρῴαν σπίσι δυσχω-
5 ρίαν ἔτι διαγινώσκειν ἐδύνατο οὔτε πῃ εὐπετιῶς ἐνθῆδε ἴεναι.
Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοῖς ἐκατέρωθεν ἐπισπόμενοι τε καὶ καταλαβόντες
πολλοὺς ἔκτειναν. δρόμῳ τε ζῆν τοῖς φεύγουσιν ἐς τὸ φρούριον
ἠφικόμενοι ἀνακεκλιμένης ἔτι ἐπιτυγχάνουσι τῆς ταύτης πυλίδος.
οἱ γὰρ φύλακες ἐπιθεῖναι τὰς θύρας οὐδαμοῦ ἴσχυον, ἀλλὰ τοὺς
10 φεύγοντας ἔτι ἰδίχοντο. τῶν τε φυγόντων τοῖς διώκουσιν ἀνα-
μυχθέντων ἐπὶ τὰς πύλας ἴενται ἅπαντες, οἱ μὲν ἐπιθυμία τοῦ
σώζεσθαι, οἱ δὲ τοῦ τὸ φρούριον ἔξελεῖν. ἀνακεκλιμένας οὖν C
τὰς πύλας ὀρώντες ζυνεσιέβαλλον ἐς ταύτας ἀλλήλοις. οἱ γὰρ
πυλωροὶ οἷτε διακρίνειν ἀπὸ τῶν πολεμίων τοὺς Ἀβασγοὺς εἶχον
15 οὔτε τὰς πύλας ἐπερβιαζόμενου τοῦ ὀμίλου ἐπιτιθέναι. καὶ οἱ
μὲν Ἀβασγοὶ ἄσμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενόμενοι ζῆν τῷ
φρουρίῳ ἠγλίσκοντο, Ῥωμαῖοι δὲ τῶν ἐναντίων κερρατηκῆναι οἰό-
μενοι πόνῳ δυσκολωτέρῳ ἐνταῦθα ὀμίλου. τῶν γὰρ οἰκιστῶν
20 συχνῶν τε οἰσῶν καὶ οὐ λίαν διεχουσῶν ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τρό-
πον τείχους πανταχόθεν ζυμπεφραγμένων, Ἀβασγοὶ ἐς αὐτὰς
ἀναβάντες καὶ σθένει παντὶ ἄμυνομένοι, τοὺς πολεμίους κατὰ V 195

1. ὀρώντες] ἰδόντες Reg.
χώρουν, οὕτως L.

3. πρόσω ἐχώρουν, οὕτω] προσε-
χώρουν, οὕτως L. 4. οὔτε — οὔτε] Vulgo οὐδὲ — οὐδὲ.

9. ἴσχυον] εἶχον Reg.
ἴοντο Hm.

11. ἴενται] Vulgo ἴενται. ἴονται L.
13. εὐρόντες συνεσιέβαλον L. 20. συμπεφραγμέ-
νων L.

stem conspicati, omisso resistendi consilio, turbare ordines, et fuga in-
composita loco cedere, ita metu districti, ut nec soli patrii salebras visu
discernere, nec se illinc expedire facile possent. Romani hinc inde in-
stant, multosque assecuti interimunt. Cursu ad castrum usque progressi
cum fugientibus, patentem adhuc eius portam offendunt. Neque enim
ut fores obderent, adduci custodes poterant, fusa suorum agmina adhuc
expectantes. Fugientes insequentibus permisti erant, et cuncti ad por-
tam enitebantur, alios evadendi, alios occupandi castris extimulante stu-
dio. Itaque portam videntes patefactam, irruerunt promiscue; cum ne-
quirent custodes, nec ab hostibus Abasgos secernere, nec valvas clau-
dere prae impetu multitudinis. Abasgi, quamvis libenter suis moenibus
se commiserant, tenebantur tamen cum castro. Romani vero, qui de-
bellatum esse cum hostibus rebantur, maior ibi labor se obtulit. Cum
enim domorum inter se parum distantium densa series undique muro-
rum instar munita esset; Abasgi illas ingressi, ac totis viribus obsisten-
tes, in hostes tela desuper mittebant, metu hinc et terrore, illinc uxo-

κορυφῆς ἔβαλλον, δέει καὶ φόβῳ καὶ τῷ ἐς παῖδάς τε καὶ γυναί-
 D κας ἔλέω καὶ τῇ ἐνθῆνδε ἀπορία ἐχόμενοι, ἕως Ῥωμαίοις ἐμπρη-
 σαι τὰς οἰκίας ἐς ἔννοϊαν ἦλθε. πῶρ τοίνυν πανταχόθεν αὐταῖς
 ἀνάψαντες τοῦ ἀγῶνος παντάπασι τούτου ἐκράτησαν. Ὀπίτης
 μὲν οὖν, ὃ τῶν Ἀβασγῶν ἄρχων, ξὺν ὄλγοις τισὶ φυγεῖν ἴσχυ-
 5 σεν, ἐς τε Οὐννοὺς τὰς πλησιοχώρους καὶ ὄρος τὸ Κανκάσιον
 ἀνεχώρησε. τοῖς δὲ δὴ ἄλλοις ἢ ξὺν ταῖς οἰκίαις ἐξηνθρακωμέ-
 ναις τετεφρῶσθαι ξυνέβη, ἢ πρὸς ταῖς τῶν παλεμίων γαγονέαι
 χερσίν. Ἰζώρησαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰς τῶν ἀρχόντων γυναίκας
 ξὺν γόνῳ παντὶ, τοῦ τε φρουρίου τὸν περιβόλον ἐς ἔδαφος κα-
 10 θείλον καὶ τὴν χώραν ἐρημον κατεστήσαντο ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον.
 Ἀβασγοῖς μὲν οὖν τὰ τῆς ἀποστάσεως ἐς τοῦτο ἐτελεύτα, ἐν δὲ
 Ἀψιλλοῖς ἐγένετο τῆδε.

P 589
H 332

ἰ. Ἀψιλλοὶ μὲν ἐκ παλαιοῦ κατήκοοι Λαζῶν τυγχάνουσιν
 ὄντες. ἔστι δὲ τι φρούριον ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἔχυρὸν μάλιστα,¹⁵
 Τζιβιλὸν αὐτὸ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. τῶν δὲ τινες ἐν Λαζοῖς λο-
 γίμων, Τερδέτης ὄνομα, ὅσπερ εἶχε τὴν τοῦ καλουμένου Μαγί-
 στρου ἀρχὴν ἐν τούτῳ τῷ ἔθνει, Γούβάζῃ τῷ τῶν Λαζῶν βουσι-
 λῆ προσκεκερρακῶς τε καὶ χαλεπῶς ἔχων, Πέρσαις ὠμολόγησι
 λάθρα τοῦτο δὴ ἐνδῶσειν τὸ φρούριον, στρατεύματά τε Περσῶν²⁰
 ἐπαγόμενος ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει ἐς Ἀψιλλοὺς ἦε. καὶ ἐπει ὅτ-
 B χιστα τοῦ φρουρίου ἐγένοντο, προτερήσας αὐτὸς ξὺν τοῖς ἐπομέ-
 νοις οἱ Λαζοῖς ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο, ἐπει οἱ τὸ φυλα-

1. κορυφῆς] κορυφῆν L.   *ibid.* δέει] πόνοφ L.   3. ἀνταῖς
 πανταχόθεν L.   9. τὰς τῶν] τὰς om. L.   11 κατεστήσαντο L.
 21. Ἀψιλλοῖς] ἀψιλλαν Reg.   22. ἐγένοντο Reg. ἐγένετο P.
ibid. ἐπομένοισι οἱ L. οἱ ἐπομένοισι P.

rum ac liberorum miseratione permoti, redactique in summas angustias: donec Romanis in mentem venit domos incendere. Illis igitur igne undique subdito, plenam huius pugnae victoriam adepti sunt. Opsites Abasgorum Princeps cum paucis elabendi copiam nactus, ad Hunnos fugitimos et Caucasium montem concessit: caeteri vel cum tectis deflagrantibus in cinerem abiere, vel in manus venere hostium. Principum quoque uxores cum omni prole Romani ceperunt, et solo aequatis castris moenibus, regionem late desolarunt. Atque is fuit defectionis Abasgorum exitus: haec vero contigerunt apud Apaillos.

10. In Apailia, iam Lazis ab aevo subdita, castellum est munitissimum, quod indigenae Tzibilum vocant. Terdetes autem, nobilis Lazae, et Magistri, ut appellent, dignitate insignis in sua gente, cum Gubarem Lazorum Regem graviter offendisset, Persis clam pollicitus traditurum se castellum illud, assumpto ad hoc Persico agmine, in Apailiam esse contulit. Proxime castellum, cum Lazorum comitatu antejit, introque acceptus est. Quippe Lazorum Praefecto, de quo nulla erat suspicio,

κέρριον ταύτη ἔχοντες ἀπιατεῖν τῷ Λαζῶν ἄρχοντι οὐδαμῆ εἶλον, οὐδεμιᾷ ἐς αὐτὸν ὑποψία ἐχόμενοι. οὕτω τε ἀφικόμενον τὸ Περσῶν στρατεύμα τῷ φρουρῷ ὁ Τερδέτης ἐδέξατο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ Μήδοι οὐ Λαζικήν μόνην, ἀλλὰ καὶ Ἀψιλίους ἔχουσαι πρὸς 5 ἀφ' αὐτῶν τότε ᾤοντο. οὔτε δὲ Λαζοὶ οὔτε Ῥωμαῖοι ἀσχολία τῇ ἀμφὶ Πέτραν τε καὶ τῷ Μήδων στρατῷ πιεζόμενοι Ἀψιλίᾳ ἐπαμύνην ἔσχον. ἦν δὲ τις γυνή τῷ ἄρχοντι τοῦ ἐνταῦθα φυλακιστοῦ Ἀψιλίᾳ γένος, τὴν ὄψιν εὐπρεπῆς μάλιστα. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐκτάπως ἐρασθεὶς ἑξαπιναιῶς ὁ τοῦ Περσῶν στρα- 10 τεύματος ἄρχων τὰ μὲν πρῶτον πειρῶν ἤρξατο, ἔπειτα δὲ, ἐπεὶ οἱ πρὸς τῆς γυναικὸς οὐδὲν προὐχώρει, βιάζεσθαι μελλήσει αὐτὴν οὐδεμιᾷ ἐνεχείρησεν. αἷς δὲ ὄξυ θυμωθεὶς ὁ τῆς γυναικὸς ἀνὴρ, αὐτὸν τε νύκτωρ καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ ἐς τὸ φρούριον ἐληλυθότας ἅπαντας ἔκτεινε, παρηνάλωμα τῆς τοῦ ἄρχοντος ἐπιθυμίας γε- 15 γενημένους, καὶ τὸ φρούριον ἔσχεν αὐτός. Ἀψιλίῳ τε Κόλχων διὰ τοῦτο ἀπέστησαν, ἐπικαλοῦντες ὅτι δὴ σφῆς πρὸς Περσῶν D κακομένους οὐδαμῆ ἤμνον. ἀλλὰ Γουβύζης Ῥωμαίων χιλιῶς καὶ Ἰωάννην τὸν Θωμῶ υἱὸν, ὅπερ ἔναγχος ἐπιμνήσθη, ἐπ' αὐτοὺς ἐπέμψεν· ὥσπερ αὐτοὺς πολλὰ τιθασέων ἐπαγαγέσθαι 20 ἀμαχητὶ ἔσχε καὶ Λαζῶν κατηκόους κατεστῆσατο αὐθις. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τε Ἀψιλίους καὶ Τζιβιλῶ τῷ φρουρῷ τῆδε ἐχώρησεν.

4. Ἀψιλίους] ἀψιλίαν Reg. *ibid.* πρὸς αὐτῶν τότε] τότε πρὸς αὐτῶν L. 6. Πέτραν] πέτρα Reg. *ibid.* τῷ — στρατῷ Reg. τῶν — στρατῶν P. *ibid.* Ἀψιλίᾳ] ἀψιλίους Reg. 8. ταύτης δὲ L. ταύτης δὲ P. 9. ἐρασθεὶς] ὑπερασθεὶς H. 13. ἐληλυθότας] εἰσεληλυθότας Reg. 15. τὸ φρούριον] τὸ οἶκ. L. 17. οὐδαμῆ ἤμνον] προσκοιτεῖσθαι οὐδαμῆ ἤθαιον. 19. τιθασέων L. τιθασεύων P.

praesidarii diffidere non poterant. Simul affuit Persarum agmen, id Terdetes in castellum admisit: coque factum est, ut Medi non solum Lazica, sed Apsilia etiam potiri se tunc temporis existimaverint. Laxos autem et Romanus Persarum exercitus ad Petram ita distinxit, ut Apsiliae ferre opem neutri valuerint. Qui castelli illius praesidio praerant, uxorem habebat, Apsiliam genere, formosissimam: cuius insano amore repente captus Persarum Dux, primo tentavit eam illecebris, deinde, cum nihil proficeret, vi subita comprimere aggressus est. Hinc ira ardens maritus feminae, eum, et quotquot in castellum cum ipso venerant, noctu interfecit; horum caede, tanquam auctario, poenam libidinis illius cumulans. Tum ipse castellum obtinuit, et a Colobis defecerunt Apsilii, eos insimulantes, quod se a Persis male habitos non adiuvissent. Verum illuc a Gubaze cum Romanis mille missus Thomae filius Iohannes, cuius mentio proxime incidit, Apsilios citra puguam, multis videlicet blanditiis, subegit, et ad Lazorum obsequium revocavit. Haec de Apsilia et Tzibilo castello dicere habui.

Ἐπὸ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον Χοσρόη ξυνέβη μηδὲ τὸν γόνον
 τῆ ἀπανθρωπία τῆ αὐτοῦ ἀνέπαφον μεῖναι. τῶν γάρ οἱ παίδων
 P 590 ὁ πρεσβύτατος Ἀνατώζαδος ὄνομα (δύναται δὲ τοῦτο τῆ Περ-
 σῶν φωνῇ ἀθανατίζων) προσκεκρονκῶς αὐτῷ ἔτυχεν, ἄλλα τε
 πολλὰ τῆ ἐς τὴν δαιταν παρανομία ἐξαμαρτῶν καὶ ταῖς γυναῖξι 5
 τοῦ πατρὸς ὀκνήσει οὐδεμιᾷ ἐς εὐνήν ξυνιών. τὰ μὲν οὖν πρῶτα
 φρυγῆ τὸν παῖδα τοῦτον ὁ Χοσρόης ἐξημίωσεν. ἔστι δὲ τις ἐν
 Πέρσαις Οὐάκιτιν χώρα, ἀγαθὴ μάλιστα, οὗ δὴ πόλις Βηλα-
 πατῶν καλουμένη οἰκεῖται, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ὁδῷ Κτησιφῶντος διέ-
 χουσα. ἐνταῦθα τοῦ πατρὸς ἀπαγγειλαντος Ἀνατώζαδος οὗτος 10
 V 196 διατριβὴν εἶχε. τότε δὲ τῷ Χοσρόη χαλεπώτατα νοσῆσαι ξυνέ-
 βη, ὥστε καὶ ἐλέχθη ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι· νοσώδης γὰρ
 ἦν ὁ Χοσρόης φύσει. ἀμέλει καὶ τοὺς ἰατροὺς πανταχόθεν πολ-
 B λάκις ἀμφ' αὐτὸν ἤγειρεν, ἐν οἷς καὶ Τριβούνος ὁ ἰατρὸς ἦν,
 Παλαιστίνος γένος. ὁ δὲ Τριβούνος οὗτος λόγιος μὲν ἦν καὶ τὰ 15
 ἐς τέχνην τὴν ἰατρικὴν οὐδενὸς ἴσσων, ἄλλως τε σώφρων τε καὶ
 θεοφιλὴς καὶ τῆς ἐπιεικειῦς ἐς ἄκρον ἦκων. καὶ ποτε Χοσρόην
 κακῶς τοῦ σώματος ἔχοντα ἰασάμενος ἀπῆλλάγη ἐκ τῆς Περσῶν
 χώρας, δῶρον πολλὰ τε καὶ λόγου ἄξια πρὸς τοῦ ἀνθρώπου κεκο-
 μισμένος. ἦνίκα τοίνυν ἡ ταύτη προτέρα ἐχειρία ἐγένετο, Ἴου-20

1. μηδὲ τῶν γόνων τῆ ἀνθρωπία L. 2. μεῖναι Reg. εἶναι P.
 3. Ἀνατώζαδος] ἀνασώζαδος Reg. 6. ξυνιών] συνών L.
 8. Βηλαπατῶν Reg. Λαπατῶ P. 10. Ἀνατώζαδος] ἀνασώζα-
 δος L. 12. νοσώδης — φύσει Reg. νοσώδους — φύσεως P.
 14. οἷς Reg. τοῖς P. *ibid.* Τριβούνος] Locum de Tribuno ci-
 tat Suidas s. h. v. 15. Παλαιστίνος Suidas. Παλαιστίνος P.
 παλαιστηνός L. *ibid.* λόγιος] λόγιμος H. 18. τῆς περσῶν L
 et Suidas. Vulgo τῆς τῶν Περσῶν. 20. ταύτης L a pr. m.
ibid. πρότερα om. L.

Sub idem tempus contigit ut Chosrois inhumanitatem vel ipsa eius proles experiretur. Filiorum illius natu maximus, Anatozadus nomine, quod Persice idem est ac *Donans immortalitatem*, ipsum offenderat, praeter alia multa licentissimae vitae flagitia, non veritus cum uxoribus paternis concumbere. Ac primo Chosroës filium hunc multavit exilio. Est Vazaine Persidis regio imprimis fertilis, et in ea urbs Lapato, a Ctesiphonte dierum septem itinere dissita. Hic iussu patris debebat Anatozadus. Interea Chosroës morbum adeo gravem contraxit, ut ipsius obitum fama nuntiaret. Erat enim natura valetudinarius Chosroës. Profecto medicos saepe undique cogebat: quo in numero fuit Tribunus, genere Palaestinus, vir eruditus, nec cuiquam secundus artis Medicæ peritia, singulari idem moderatione, pietate in Deum egregia, summaque mansuetudine praeditus. Aliquando, cum Chosroëm male se haberet sanasset, e Perside rediit, multis ac magnificis donis ab ipso actus. Quando autem hae priores induciae pactae sunt, a Iustiniano Ar-

στινιανὸν βασιλέα Χοσρόης τὸν Ιατρὸν τοῦτον ξυνδαιτησόμενον αὐτῷ ἐς ἐνιαυτὸν ἤτησε δοῦναι. . . τῆς τέ οἱ ξυνδαιτήσεως ἐπιτελεσθείσης, ὡσπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, ἐκέλευε τὸν Τριβοῦνον ὁ Χοσρόης αἰτεῖσθαι ὅτου ἂν δέηται. ὁ δὲ ἄλλο οὐδὲν ἤτει τῶν C
 5 πάντων χρημάτων ἢ ὡστε οἱ Ῥωμαίων τῶν αἰχμαλώτων τινὰς Χοσρόην ἀγεῖναι. ὁ δὲ οἱ ἄλλους τε τρισχιλίους ἀφῆκε καὶ ὄσους πρὸς ὄνομα ἐξητήσατο ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις λογίμους ὄντας, κλέος τε μέγα ἐκ τοῦ ἔργου τούτου ἐς πάντας ἀνθρώπους ὁ Τριβοῦνος ἔσχε. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ξυνηνέχθη γενέσθαι.
 10 Ἐπειδὴ δὲ Ἀνατώζαδος τὰ Χοσρόη τῷ πατρὶ ἀμφὶ τῇ νόσῳ ξυμπιόντα ἔγνω, τῆς βασιλείας ἐπιβατεύων, νεώτερα πρῶ- γματα ἔπρασε. τοῦ τε πατρὸς οἱ ρύτουντος, οὐδὲν τι ἴσσον τὴν τε πόλιν αὐτὸς ἀποστήσας καὶ ὄπλα ἀντάρας ἐς τὸν πόλεμον ἀκμάζων ἦει. ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀκούσας στρατιῶν τε καὶ στρα- H 333
 15 τηγὸν Φάβριζον ἐπ' αὐτὸν ἔπεμψε. νικήσας οὖν τῇ μάχῃ ὁ Φά- D βριζος ὑποχείριόν τε τὸν Ἀνατώζαδον πεποιτημένος παρὰ Χοσρόην οὐ πολλῶ ὑστερον ἤνεγκε. καὶ ὅς τοις τοῦ παιδὸς ὀφθαλμοὺς ἐλωβήσατο, οὐ τὰς ὕψεις ἀφελόμενος, ἀλλὰ τὰ βλέφαρα τὰ τε ἄνω καὶ τὰ κάτω ἀκοσμίᾳ πολλῇ ἀντιστρέψας. περόνην γὰρ σι-
 20 θηρᾶν πυρακτώσας τινὰ καὶ ταύτῃ μύοντοιν τοῖν τοῦ παιδὸς ὀφθαλμοῖν ἔξω χρίσας, οὕτω δὲ τῶν βλεφάρων τὸν κόσμον λω- βήσασθαι ἔσχε. ταῦτα δὲ Χοσρόης τούτου δὴ ἔνεκα ἐποίησε μύ-

1. συνδαιτησόμενον L et Suidas. 2. ξυνδαιτήσεως] αἰτήσεως Suidas. 3. ἐκέλευε] ἐκέλευσε L et Suidas. 5. τινὰς] τινὰ H. 6. ἄλλους τε Suidas. Aberat τε. 7. λογίμους] λογίους Suidas. 10. Ἀνατώζαδος] ἀνασώζαδος L. 12. οἱ om. L. 16. Ἀνα- τώζαδον] ἀνασώζαδον Reg. hic et p. 591 a. 21. λωβήσα- σθαι] βιάσασθαι L.

gusto Chosroës postulavit, ut medicum hunc apud se anno uno manere sineret. Elapso illo domesticæ consuetudinis spatium, uti supra diximus, institit Tribuno Chosroës, ut quicquid opus haberet posceret. Ille pro omni pecunia nihil aliud petiit, nisi captivorum Romanorum aliquot libertatem. Dimisit ei Chosroës non modo ex nobilitate bello capta quoscumque nominatim petierat, sed alios ad tria millia: unde apud omnes magnam Tribunus gloriam est consecutus. Haec hactenus.

Ubi Chosroëm patrem suum teneri morbo audiit Anatozadus, potestatem sibi regiam arrogans, res novas moliri coepit. Deinde confirmata patris valetudine, nihilo is minus urbem ad defectionem induxit, sumptisque armis, bellum juvenili ardore ferox suscepit. His Chosroës auditis, in eum copias misit, Phabrizo duce: qui victum acie Anatozadum cepit, nec multo post ad Chosroëm duxit. Ille oculos filii mutilavit, non illata coecitate, sed palpebris supra infraque foedissime inversis. Nempè clausis ipsius oculis candentem acum ferream forinsecus admoveus, pal-

ναν, ὅπως ἂν τῷ παιδί ἀναστéλληται ἢ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ ἄλλης. ἄνδρα γὰρ λώβῃ ἐχόμενον οὐκέτι ὁ νόμος ἐπιτίσι βασιλείᾳ καθίστασθαι Πέρσαις, ὡσπερ μοι κἂν τοῖς ἔμπροσθεν λόγους ἐρηθήθῃ.

P 591 *ια'*. Τῷ μὲν οὖν Ἀνατωζάδῳ τὰ τε τῆς τύχης καὶ τὰ τοῦ β τρόπου ἐς τοῦτο ἐτελεύτα· τὸ δὲ πέμπτον ἔτος τῆς ἐκχειρίας διήνηστο, καὶ Πέτρον μὲν ἄνδρα πατρικιον, τὴν τοῦ μαγίστρου ἀρχὴν ἔχοντα, παρὰ Χοσρόην Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐστειλεν, ἐφ' ᾧ τὰς σπονδὰς ἀμφὶ τῇ ἐμῇ παντάπασι διοικῆσεται. ὁ δὲ αὐτὸν ἀπεπέμψατο, Ψευσθαὶ οἱ ἄνδρα οὐκ ἐς μακρὰν ὑποσχόμενος τὸν ταῦτα διαθησόμενον, δητ ἑκατέρους ζυνοίσουν μέλλει. Ἰσδιγοῖναν τε αὐθις οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπεμψεν, ὄφρα ἴσονται τε B καὶ ἀλαζονείᾳ τινὶ ἀμυθῆτῳ ἐχόμενον, οὗ δὴ ὁ τε τύφος καὶ τὸ φῶσθημα φορητὸν εἶναι Ῥωμαίων οὐδενὶ ἔδοξεν. ἐπήγετο δὲ τῆν τε γυναικᾶ καὶ τοὺς παῖδας καὶ τὸν ἀδελφόν, ἐπομένων τε θερά-15 πόντων πάμπολυ πλῆθος. εἰκασεν ἂν τις ἐς παράταξιν τοὺς ἄνδρας εἶναι. εἶποντο δὲ αὐτῷ καὶ δύο τῶν ἐν Πέρσαις λογμωτάτων, οἳ δὴ καὶ διαδήματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν χρυσᾷ ἐφό- V 197 ρον. ἔδακνέ τε τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀνθρώπους, ὅτι δὴ αὐτὸν C Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς οὐ κατὰ πρεσβευτῆν, ἀλλὰ πολλῷ ἔτι 20 μᾶλλον φιλοφροσύνῃς τε καὶ μεγαλοπρεπείας ἤξιωσε. Βραδου-

1. ὅπως] ὅπερ H. *ibid.* ἐπὶ τῇ HL. τῇ om. P. 3. μοι om. L.
5. Τῷ] Legebatur Tā. 9. διοικῆσεται] διοικῆσονται L.
12. Ἰσδιγοῖναν] Ἰσδιγοῦσαν Reg. Ἰσδιγοῦναν H. *ibid.* ὄφρα ἴσονται] Suidas s. v. ὄφρα ἴσω.
14. ἔδοξεν L. ἔδοξεν εἶναι P.
15. τοὺς παῖδας] τὸς παῖδας L. 16. ἐς] εἰς L. 21. Βραδουκίαν] βαδίκιος Reg. βραδίκιος H.

pebris decus abstulit. Quod eo solum animo fecit Chosroës, ut filio regnandi spem eriperet. Nam regnum Persicum lex mutilo deferri vetat; quemadmodum in superioribus libris commemoravi.

11. Huc fortuna atque indoles Anatozadi eruperunt, exitique annus induciarum quintus. Tunc Petrum Patricium, eumdemque Magistrum Officiorum, ad Chosroëm Iustinianus Augustus legavit, ut de pace Orientis omnino constitueret. At ille hunc remisit, pollicitus, subsecuturum virum, qui rem componeret, prout rationibus conduceret utriusque gentis. Nec multo post, destinavit iterum Indigunam, grandi virum supercilio, et arrogantia, supra quam dici potest, elatum: cuius fastus ac tumor Romanis omnibus intolerabilis videbatur. Uxorem, liberos et fratrem ducebat secum, comitante famulorum ingenti agmine: dixisset illos instructa acie ad proelium progredi. Aderant ei comites duo e primaria Persidis nobilitate, aurea diademata capitibus gestantes. Id vero Byzantios maxime urebat, quod multo benignius ac magnificentius quam pro Legati conditione Iustinianus Augustus ipsum haberet. Non iterum

κίων μέντοι ξὺν αὐτῷ οὐκέτι ἐς Βυζάντιον ἦλθεν, ἐπὶ Χοσρόην φασὶν αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίσαι, ἄλλο οὐδὲν τῷ ἀνθρώπῳ ἐπενεχόντα, πλὴν γε δὴ ὅτι ὁμοτράπεζος τῷ Ῥωμαίων βασιλεὶ γέγονεν. οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἐρμηνεύς γε ὢν ἐς ταῦτο ἀξιώματος 5 πρὸς βασιλέως ἀφίκετο, εἰ μὴ καταπροδοὺς ἔτυχε τὰ Περσῶν πράγματα. τινὲς δὲ τὸν Ἰσδιγοῖναν αὐτὸν διαβαλεῖν φασιν, ὡς D λάθρα Ῥωμαίοις ἐς λόγους ἔλθοι. τὰ δὲ πρῶτα ὁ πρεσβευτῆς οὗτος βασιλεὶ ἐντυχὼν οὐ μικρὸν ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ, οὐ μέγα εἶπεν, ἀλλ' ἤτιᾶτο Ῥωμαίους ἐς τὴν ἐκεχειρίαν ἡδικητέαι, Ἀρέθαν τε 10 καὶ Συρακηνοὺς τοὺς Ῥωμαίων ἐνοσπόνδους Ἀλαμονδύρω ἐν σκοπδαῖς λυμήνυσθαι φάσκων, ἄλλα τε οὐκ ἀξιόλογα φέρων ἐγκλήματα, ὧν ἐπὶ μοι ἐπιμνησθῆναι οὐ τοι ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι.

Ἐν μὲν οὖν Βυζαντίῳ ταῦτα ἐπράσσειτο. Βέσσας δὲ παντὶ P 592 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ Πέτρας ἐς πολιορκίαν καθίστατο. Ῥωμαῖοί τε ἀμφὶ τὸ τεῖχος διώρυσσον, ἵνα δὴ καὶ Λαγισθαῖος τὰ πρότερα τὴν διώρυχα πεποιημένος τὸν περίβολον ταύτῃ καθεῖλεν. 15 οὗτος δὲ δὴ ἕνεκα ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον ὤρυσσον, ἐγὼ δηλώσω. οἱ τὴν πόλιν τὸ ἐξ ἀρχῆς ταύτην δευμύμενοι, ἐπὶ Πέτρας μὲν ἔθεντο ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον τὰ τοῦ περιβόλου θεμέλια, ἐνιαχῆ δὲ καὶ 20 ὑπὲρ χόματος αὐτὰ ξυνέβαινε κείσθαι. ἦν δὲ τις τοῦ τεύχους μοῖρα ἐς τῆς πόλεως τὰ πρὸς ἐσπέραν οὐ λίαν εὐρεία, ἧς δὴ ἐα- B τέρωθεν ἐπὶ Πέτρας τινὸς σκληρῆς τε καὶ ἀμηχάνου τοῦ περιβό-

1. ἐς βυζάντιον οὐκέτι L.

6. Ἰσδιγοῖναν] Ἰσδιγοῦσαν Reg.

ibid. διαβαλεῖν] διαβάλλειν L.

13. Βέσσας] βέσας H, et infra.

14. Ῥωμαῖοί τε] Ῥωμαῖοι μὲν οὖν L.

18. ταύτην] ταύτη L.

22. ἀμηχάνου] ἀμηχάνου ὀρίσσειναι (h. e. ὀρύσσειναι) L.

cum eo Byzantium Braducio venit: quem ferunt interfectum a Chosroë, hinc tantummodo reum arguente, quod eum Imperator Rom. mensae participantem suae fecisset. Neque enim, niebat, *honore tanto Interpres affectus esset a Caesare, nisi rem Pericam prodidisset*. Sunt qui eius nomen de clandestino cum Romanis colloquio ab Isdiguna delatum dicant. Cum primum Legatus hic in congressum et colloquium venit Imperatoris, de pace nec paucis nec multis egit: tantum questus est violatas a Romanis iudicias; quarum tempore nondum exacto, Arethas et Saraceni, Romanorum socij, Alamundarum vexassent. Alia quaedam leviora obicit, silentio, ut equidem censeo, praeternittenda.

Dum haec aguntur Byzantii, Bessas cum omnibus Romanorum copiis Petram obsidet. Ac moenia quidem Romani suffoderunt in ea parte, qua prius excavata a Dagisthaeo, murus eo loci collapsus fuerat: cur autem ibi cuiculum egerint, modo dicam. Qui primi hanc urbem aedificaverunt, murorum fundamenta fere omnia locarunt in rupe: alicubi aggeri superposuerunt. Qua spectat urbs Occidentem, erat pars quaedam muri non admodum lata, ad cuius latera silex aspera ferroque impenetrabilis fun-

λου τὰ θεμέλια ἐτεκτήνατο. ταύτην τοίνυν τὴν μοῖραν Δαγισθαῖός τε τὰ πρότερα καὶ τανῦν Βέσσας διώρυσσον ὁμοίως, οὐκ ἐφείσεως τῆς τοῦ χωρίου φύσεως σφίσι περαιτέρω ἵναί, ἀλλὰ τὸ τῆς διώρυχος μήκος ἑξυμετρούσης τε αὐτοῖς καὶ πρωτανουόσης εἰκότως. ἤνικα οὖν Πέρσαι μετὰ τὴν Δαγισθαίου ὑπαγωγὴν τὸς καταπεπτωκὸς τοῦ τείχους ἀνοικοδομήσασθαι ἤθελον, οὐ κατὰ τὰ πρότερα τὴν οἰκοδομίαν πεποίηται, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. κάχλικος τὸν κενωθέντα ἐμπλησόμενοι χῶρον δοκοῦς παχείας αὐτοῦ ὑπερθεν ἔθεντο, ὡς περ ἐνδελεχίστατα ἑξυσαντες ὁμαλῆς τε παντάποσι καταστησόμενοι ἔζησαν μὲν ἐς ἀλλήλας ἐς μέγα τι 10

C εὔρος, κρηπίδας δὲ αὐτὰς ἀντὶ θεμελιῶν ποιησάμενοι τοῦ περιβόλου καθύπερθεν αὐτῶν ἐτεκτήναντο τὴν οἰκοδομίαν ἐμπείρωσ. ὅπερ οὐ ἑννιέντες Ῥωμαῖοι ἐνερθεν τῶν θεμελιῶν ποιῆσθαι τὴν

H 334 διώρυχα ὥοντο. καὶ τὸν χῶρον κενύσαντες ὅλον ἐκ τῶν δοκῶν, ὡς περ ἐπεμνήσθη ἄρτιως, ἐπὶ πλείστον τῆς γῆς τὸν μὲν περιβόλον κατασεῖσαι κατὰ πολλὰ ἴσχυσαν, μοῖρά τε αὐτοῦ ἐξαιπυρναίως κατεπεπτόκει, οὐ μέντοι οἷτε πῆ ἐπὶ θύτερον τὸ πεπτωκὸς τοῦτο ἐλλείθη οὔτε τις αὐτῷ τῶν λίθων ἐπιβολὴ ἑννεταρῆσθη, ἀλλ' ἀκραιφνὲς ὅλον εὐθεία τινὶ καταβύσει, ὡς περ ἐκ μηχανῆς, ἐς τὸν κενωθέντα χῶρον καταβὰν ἔστη, καὶ τὴν οἰκείαν ἐρύλασε 20 χῶραν, οὐκ ἐς ὕψος ὅσον τὰ πρότερα, ἀλλ' ἔτι ἦσσον. κενω-

3. ἐφείσεως Suidas s. v. πρωτανουόσης. ἀφείσεως Reg. Vulgo ἰδιδούσης. 4. συμετρούσης L. *ibid.* αὐτοῖς] αὐτῆς Reg. αὐτό H. 5. ὑπαγωγὴν] ἀπαγωγὴν H. 7. πρότερα] πρότερον L. *ibid.* ἀλλὰ om. L. 12. οἰκοδομίαν Reg. οἰκοδομήν P. 13. ἑννιέντες] ἑννέντες L. 16. πολλὰ] πολὺ L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτῶν L. 17. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 19. εὐθεία τινὶ] εὐθὺς Reg. 20. χῶρον] τόπον Reg.

damenta muri sustinebat. Eam igitur partem ut Dagisthaeus antea, sic Bessas modo subegit lignonibus, non sinente eos ulterius progredi natura loci, sed commetente et idoneis terminis definiente cuniculi longitudinem. Cum autem Dagisthaeus obsidionem solvisset, ruinas muri instaurare volentes Persae, non pristinum servarant structurae modum; at hunc iicerant. Spatio, quod inanitum fuerat, oppleto glareae, crassas trabes imposuerant, ac dolatas optime et complanatas inter se ita vinxerant, ut latissima earum esset compages. Hac basi pro fundamento posita, murum apte superstruxerant. Id cum nescirent Romani, se fundamenta suffodere existimabant. E spatio, quod trabibus, quarum modo memini, suberat, egesta magna terrae vi, murum quidem late quassarunt, ac repente eius pars succidit: neutro tamen procubuit ruina, nec series lapidum confusa est; verum integra ad perpendicularum defluens, et, tanquam ex machina, in sedem vacuum demissa stetit, suumque locum tenuit, non iam aequae ac prius edita, sed humilior. Itaque trabes, subtracta posi-

θέντος ὡν παντός τοῦ τῶν δοκῶν ἔκερθε χώρου ὑφίζανειν αὐτὰς P
 ἐνταῦθα ξὺν τῇ ὑπὲρ αὐτὰς οἰκοδομία πάσῃ ξυνέβη. τοῖς δὲ
 Ῥωμαίοις οὐδ' ὡς ἑσπατὸν ἐγεγόνει τὸ τεῖχος. ὁ γὰρ τῶν Περ-
 σῶν ὄμιλος, ἤνικα πολὺς ξὺν τῷ Μερμερόῃ ἐνταῦθα ἤλθε, μέγα
 5 τι χρῆμα τῇ πρόσθεν οἰκοδομίᾳ ἐνθήμενοι ὑψηλὸν ἐς ἄγαν τὸν
 περίβολον ἐτεκτῆσαντο. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν, ἐπειδὴ τοῦ περιβό-
 λου τὸ κατισεισθὲν αὐθις ἐστηκὸς εἶδον, διηποροῦντό τε καὶ
 ἀμηχανία πολλῇ εἶχοντο. οὔτε γὰρ διορύσσειν ἔτι ἠδύνατο, ἐς
 τοῦτο ἀποκεκρυμμένης τῆς κατώρουχος σφίσι, κριῶ τε χρῆσθαι
 10 οὐδαμῇ εἶχον, ἐπεὶ ἐν τῷ ἀνάντει ἐτειχομάχουν. ἡ δὲ μηχανὴ
 αὕτη ἐφέλεσθαι οὐχ οἷα τέ ἐστιν ὅτι μὴ ἐν χωρίῳ ὁμαλῷ τε καὶ
 ἴσῳ ὑπτίῳ.

Τύχῃ δὲ τινι ξυνεκέρησεν ἐν τούτῳ τῷ Ῥωμαίων στρατῷ P 593
 εἶναι βαρβάρων τῶν Σαβείρων ὀλίγους τινὰς ἐξ αἰτίας τοιαύσδε.
 15 οἱ Σάβειροι, ἔθνος μὲν ἐστὶν Θύννικόν, ῥῆκνται δὲ ἀμφὶ τὰ
 Καυκάσια ὄρη, πάμπολυ πλῆθος μὲν ἐς ἄγαν ὄντες, ἐς ἀρχὰς V 198
 δὲ πολλὰς ἐπιεικῶς διηρημένοι. τούτων δὲ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν
 τινὲς εἰσι τῷ Ῥωμαίων ἀντοκράτορι, οἱ δὲ τῷ Περσῶν βασιλεῖ
 ἐκ παλαιῶν γνῶριμοι. τοῖν τε βασιλέοιν ἐκάτερος χρυσίον εἰώθει
 20 τακτὸν τοῖς αὐτοῦ ἐνοπόνδοις προῖσθαι, οὐκ ἐπέτειον μέντοι,
 ἀλλ' ἤνικα ἂν ἐς τοῦτο αὐτὸν ἡ χρεῖα ἐνάγοι. τότε οὖν Ἰουστι-
 νιανὸς βασιλεὺς τῶν Σαβείρων τοὺς οἱ ἐπιτηδέους ἐς τὴν ὁμαι-

2. ξὺν τῇ om. L. 7. τὸ κατασεισθὲν] τοῦ κατασεισθέντος καὶ
 θαμίνου Reg. 9. χρῆσθαι κριῶ τε H. 10. ἐν τῷ] ἐν μὲν
 τῷ L. 14. Σαβείρων] σαβήρων Reg. 15. Σάβειροι] σάβη-
 ροι L. 21. ἐς τοῦτο] εἰς τοῦτο L. *ibid.* ἐνάγοι] ἀνα-
 γοι Reg.

tus solo, cui incumbabant, cum structura omni sibi imposita, inibi sub-
 sederunt. Ac ne id quidem Romanis ascensum ad murum praebeuit. Et-
 enim Persae magno illuc numero antea secuti Mermeroem, non mediocri
 accessione moenia extulerant. Romani, ubi convulsam muri partem atare
 de integro viderunt, ignari quo se verterent, aestuabant. Nam nec sub-
 ducere terram amplius poterant, cuniculo ita obruto; nec uti ariete, cum
 in acciivi murum oppugnarent: illa autem machina trahi nequiret, nisi
 in loco plano ac molliter iacenti.

Casu quodam contigit ut in hoc Romanorum exercitu nonnulli Bar-
 bari Sabiri agerent, ista de causa. Sabiri, gens Hunnica, ad Cauca-
 sum habitant, frequentissimi, et in multos principatus rite divisi. Prin-
 cipum alii cum Imperatore Romano, alii cum Persarum Rege amicitia
 veteri coniuncti sunt. Ac solet uterque Rex certum auri modum sociis
 largiri suis, non quotannis, sed quando ad id necessitate compellitur.
 Tunc igitur Iustinianus Augustus Sabiros sibi amicos ad socianda secum

B χμίαν παρακαλῶν Ἰστυιλέ τῶα τὸν τὰ χρήματα παρ' αὐτοὺς κομιοῦντα. ὁ δὲ (πολεμίων γὰρ μεταξὺ ὄντων, ἐς ὄρη τὰ Κανκάσια ἵνα ξὶν τῷ ἀσφαλεῖ ἄλλως τε καὶ χρήματα ἐπαγόμενος οὐδαμῆ εἶχεν) ἀφικνεῖται μὲν παρά τε Βέσσαν καὶ τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον, ὅπερ ἐς τὴν Πέτρας πολιορκίαν καθίστατο, παρὰ 5 δὲ τοῦ Σαβείρου πύμψας ἐκέλευσεν αὐτῶν τινὰς ὅτι τάχιστα τοὺς τὰ χρήματα ληψομένους παρ' αὐτὸν ἦκειν, οἳ τε βάρβαροι τρεῖς ἀπολεξάμενοι τῶν ἐν σφίσι ἀρχόντων, ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐς Λαζικήν εὐθύς ἐπεμψαν· οἳ δὴ ἐνταῦθα γενόμενοι ξὺν τῷ Ῥω-
C μαίων στρατῷ ἐς τήνδε τὴν τειχομαχίαν κατεστήσαντο. οὗτοι 10 γὰρ ἐπειδὴ Ῥωμαίους εἶδον ἀπογόντας, ἐς τειχομαχίαν κατέστησαν ἑαυτούς. καὶ Ῥωμαίων ἀπορουμένων καὶ μὴ ἐχόντων εὖ αὐτοῖς τὸ πυρὸν θέσθαι, Σάβειροι μηχανὴν τινα ἐπετεχνήσαντο, οἷα οὔτε Περσῶν οὔτε Ῥωμαίων τιγί, ἐξ οὗ γέγονασιν ἄνθρωποι, ἐς ἔννοιαν ἤλθε, κλιτοὶ τεχνῶν μὲν πολὺς ὄμιλος ἐν ἐκατέρῃ 15 πολιτεία γέγονε τε αἰεὶ καὶ τανῦν ἐστιν. ἐς χρεῖαν δὲ πολλὰς ἐς τὸν πάντα αἰῶνα κατέστησαν τῆς μηχανῆς ἐκάτεροι ταύτης, ἐς λρόματά τε, τειχομαχοῦντες ἐν χωρίοις σκληροῖς καὶ δυσβάτοις τισὶ, κείμενα· ἄλλ' αὐτῶν οὐδενὶ τὸ ἐνθύμημα τοῦτο γέγνη-
D ται, ὥσπερ τοῦτοις δὴ τοῖς βαρβάροις τυνῦν γέγονεν· οὕτως αἰεὶ 20 προῖοντι τῷ χρόνῳ ξυννεωτερίζειν τῶν πραγμάτων τὰς ἐπινοίας

4. Βέσσαν] βέσαν H. τὸν βέσσαν L. 5. Πέτρας] πέτραν L.
 6. Σαβείρου] σαβήρου L. 10. κατεστήσαντο] κατέστησαν Reg. et H. κατέστησαντο Hm. 11. γὰρ om. L. *ibid.* ἀπογόν-
 τας — μηχανὴν] ἀπογόντας τε καὶ ἀπορουμένους τὸ παρὸν θέ-
 σθαι μηχανὴν Reg. 14. οὔτε — οὔτε] οὔτε — οὔτε P.
 15. τεχνῶν L. τεχνητῶν P. 20. ὥσπερ] ὅσπερ L. 21. συν-
 νεωτερίζειν L.

arma invitans, ad eos quemdam, qui pecuniam deferret, misit. Is vero, non valens tuto ad Caucasum, praesertim cum pecunia, penetrare, eo quod hostes regionem interpositam obtinerent, postquam ad Bessam, et Romanas copias Petram obsidentes pervenit, per nuntium Sabiris significavit, ut quamprimum ad se venirent ipsorum quidam, accepturi pecuniam. Extempore Barbari delectos tres e Proceribus suis in Lazicam destinant cum nonnullis: qui post suum illuc adventum, Romanis permisti copis, murorum oppugnationi manum admovent. Ad id autem operam contulerant animadversa Romanorum desperatione. His certe haerentibus, et quo pacto sibi in praesenti consulerent ignorantibus, Sabiri machinam fabricati sunt, qualis post hominum memoriam nec Persarum, nec Romanorum culquam in mentem venit: quamvis in utroque Imperio nunquam defuerit, nec iam desit ingens opticum numerus, et saepe in omni aetate eiusmodi machina utriusque opus habuerint ad verberandas munitiones in locis asperis et aditu difficilibus positas. At eorum nemo inventum hoc unquam peperit, sicut iam isti Barbari. Is

φιλεῖ τῶν ἀνθρώπων ἢ φίσις. κριὸν γὰρ αὐτοσχεδιάζουσι οἱ Σάβειροι οὗτοι, οὐχ ἥπερ εἰώθει, ἀλλὰ καινουργήσαντες ἐτέρω τῷ τρόπῳ. οὐ γὰρ δοκοῦς ἐς τὴν μηχανὴν ταύτην, οὐκ ὕρθας, οὐκ ἐγκαρσίας ἐμβέβληνται, ἀλλὰ ῥάβδους παχείας τινὰς ἐς ἀλ-
 5 λήλας ξυνδέοντες, καὶ αὐτὰς ἐντὶ τῶν δοκῶν πανταχοῦδι ἐναρ-
 μοσάμενοι, βύρσαις τε τὴν μηχανὴν καλύψαντες ὅλην τὸ τοῦ
 κριοῦ διεσώσαντο σχῆμα, μίαν δοκὸν μόνην, ἥπερ εἰδίσται,
 κατὰ μέσην τὴν μηχανὴν ἀλύσειν ἀναρτήσαντες χαλαραῖς τισιν,
 ἥπερ τὸ ἄκρον ὀξὺ γεγενημένον καὶ σιδήρου περικαλυφθὲν ὥσπερ
 10 βέλους ἀκίς ἐμελλε συχνὰ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι. οὕτω P 594
 δὲ κούφην τὴν μηχανὴν ἀπειργάσαντο, ὥστε οὐκέτι αὐτὴν πρὸς
 ἀνδρῶν τῶν ἔνδον ὄντων ἐφέλκεσθαι ἢ διωθεῖσθαι ἀναγκαῖον ἐγί-
 νητο, ἀλλ' ἄνδρες τεσσαυράκοντα, οἳ καὶ τὴν δοκὸν ἀνασύρειν τε
 καὶ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι ἐμελλον, ἔνδον τῆς μηχαν-
 15 νῆς ὄντες καὶ ὑπὸ τῶν βυρσῶν ἀκλυπτόμενοι ἔφερον τὸν κριὸν
 ἐπὶ τῶν ὤμων οὐδενὶ πόνῳ. τρεῖς μὲν οὖν οὗτοι οἱ βύρβαροι H 335
 μηχανὰς τοιαύτας ἐργάσαντο, τὺς δοκοὺς ξὶν τῷ σιδήρῳ ἐκ τῶν
 κριῶν ἀφελόμενοι, οὓς δὴ Ῥωμαῖοι ἐν παρασκευῇ ἔχοντες οὐχ
 οἶδ' ὅτε ἦσαν ἐς τὸ τεῖχος ἐφέλκειν· ἐποδύντες δὲ αὐτῶν ἐκάστην B
 20 οὐχ ἦσσαν ἢ κατὰ τεσσαυράκοντα στρατιωτῶν Ῥωμαῖοι ἀριστιν-
 δην ἀπολεχθέντες ὡς ἀγχοτάτω τοῦ τεύχους ἔθεντο. ἐκατέρω-
 θεν δὲ μηχανῆς ἐκάστης ἕτεροι ἴσταντο, θεωρακισμένοι τε καὶ

2. Σάβειροι] σάβηροι L. *ibid.* ἥπερ L. ὥσπερ P. 11. ἀπειργάσαντο L. ἀπειργάσαντο Lm. 20. ἀριστινδην L. ἀριστινδην P.

nempe est humani mos ingenii, ut pariter cum tempore ad novas rerum inventiones semper progrediatur. Ex tempore Sabiri isti arietem excitant, non consueto, sed novo quodam alio modo. Neque enim rectis transversisque trabibus compegerunt hanc machinam, verum crassioribus virgis inter se nexis, et in omni latere aptatis trabium loco, totam machinam coriis ita circumtexterunt, ut speciem arietis retinuerint, una admodum trabe in medio catenis laxis, ut assolet, suspensa; cuius caput in mucronem desinens, et ferro circummunitum, non secus ac telli cuspidis, muros crebro impulsa verberaturum erat. Porro adeo levem fecere hanc machinam, ut eam a viris intus dispositis trahi agive necesse non esset; sed viri quadraginta, qui trabem retracturi et in murum impulsuri erant, arietariam machinam humeris expeditissime gestarent, intus protecti coriis. Tres igitur hi Barbari machinas eiusmodi struxerunt, trabibus cum suo ferro detractis ex arietibus, quos Romani, a se comparatos, nequibant ad moenia trahere: tum earum quamque ingressi milites Romani minimum quadraginta ex fortissimis delecti, illos muro admoverunt. Ad machinae cuiusque latera stabant alii, loriceis galeisque egregie muniti,

κράνεσι τὰς κεφαλὰς ἐς τὸ ἀκριβὲς κεκαλυμμένοι καὶ κοντοὺς ἔχοντες, ὧν περ τὰ ἄκρα σιδηροῖσι ἀγκιστροειδέσιν ἐρήρειστο, τούτου δὴ παρσκευασμένων αὐτοῖς ἔσκα, ὅπως, ἐπειδὴν ἡ τοῦ κριοῦ ἐς τὸν περὶ βολὸν ἐμβολὴ ξυγκέη τὰς τῶν λίθων ἐπιβολὰς, τούτοις δὴ τοῖς κοντοῖς περιαιρεῖν τε τοὺς ξυγκομένους τῶν λίθων καὶ ἀπορριπτεῖν δυνατοὶ εἶεν. Ῥωμαῖοι μὲν οἷν ἔργον ἔχοντο καὶ τὸ τεῖχος ἤδη συχναῖς ταῖς ἐμβολαῖς κατεσειέτο, οἱ δὲ τῶν μηχανῶν ἐφ' ἑκάτερα ὄντες τοῖς ἀγκιστροειδέσι κοντοῖς τῶν

C λίθων τοὺς ξυντυρασσομένους ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν οἰκοδομίαν ξυθῆκης ἐρρίπτουν, ἀλώσισθαι τε ἡ πόλις αὐτίκα δὴ μάλα ἐπίδοξος ἦν. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπενόουν τάδε. ζύλιον πύργον, ὅσπερ

V 199 αὐτοῖς ἐκ παλαιοῦ παρσκευάστω, καθύπερθεν τοῦ περιβόλου ἐτίθεντο, ἀνδρῶν ἔμπλεων τῶν ἐν σφίσι μαχιμωτάτων, ἦλοις τε σιδηροῖς καὶ θώραξι τὰς τε κεφαλὰς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα περιβαλλόντων. ἀγγεῖα δὲ θεοῦ τε καὶ ὑσφάλτου ἐμπλησάμενοι καὶ φαρμάκων, ὅπερ Μῆδοι μὲν νάφθαν καλοῦσιν, Ἕλληνας δὲ Μηδείας ἔλαιον, πυρὴ τε ταῦτα ὑφάψαντες ἐπὶ τὰς μηχανὰς τῶν κριοῦν ἔβαλλον, ὅσπερ ὀλίγου ἐμπιπράναι πύσας ἐδέθησεν. ἀλλ'

D οἱ περὶ ταύτας, ὡσπερ μοι ἐρρήθη, ἐστῶτες, τοῖς κοντοῖς, ὧν περ ἐπεμνήσθη ἀρτίως, ἐνδεδεχέστατα περιαιροῦντες τὰ βυλλόμενα καὶ περικυθαίροντες, ἅπαντα ἐς τὸ ἔδαφος ἐκ τῶν μηχανῶν εὐθὺς ἐρρίπτουν. οὐκ ἐπὶ πολὺ δὲ πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο ἀνθῆξεν

3. τούτου] τούτων Reg.   *ibid.* ἔσκα] ἤνεγκαν L.   6. ἀπορριπτεῖν L.   16. νάφθαν] Suidas s. h. v. et s. φάρμακον.
 18. ὅσπερ] ὡς παρ' L corr.   *ibid.* ὀλίγον L. ὀλίγη P.
 19. περὶ ταύτας] παρὰ ταῦτα L.   21. καὶ περικυθαίροντες τὰ βυλλόμενα L.

atque instructi contis, quorum cuspides uncis ferreis praefixae erant, eo consilio, ut cum arietis caput, muro impactum, structuram eius convulsisset, lapides confusos dimovere his contis ac proicere possent Ergo rem aggressis Romanis, iam murus crebris impressionibus quatiebatur, et qui hinc inde astabant machinis, lapides sedibus suis emotos excutiebant contis, eratque opinio urbem continuo expugnatum iri. At Persae istud excogitarunt. Turrim ligneam, iamdiu paratam, moenibus imposuerunt, ac viris compleverunt pugnacissimis, qui pectoribus loricas, capitibus ac reliquo corpori tegmina induerant clavis ferreis horrida. Vascula sulphure, bitumine et veneno, quod Medi Naphthan, Graeci Medae oleum vocant, plena, atque igni concepto ardentia, in arietarias machinas mittebant; sic ut cunctae tantum non conflagraverint. Sed enim qui illis, uti dixi, astabant, contis, quorum modo memini, depellectas ac repurgantes quae iacta fuerant, e machinis omnia confestim humi devolvebant: quanquam haud diu labori huic suffecturos se et restituros

ἐπιώπτενον. τὸ γὰρ πῦρ οὐ προσψαύσειεν ἐνεπίμπρα αὐτίκα, εἰ μὴ εὐθυωρὸν ἀποβληθείη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράσσετο τῆδε.

Βέσσας δὲ αὐτὸς τεθωρακισμένος καὶ ἅπαν ἑξοπλίσας τὸ στρατεύμα κλίμακας πολλὰς ἐς τὸ πεπτωκὸς τοῦ τείχους προῆγε.
 5 καὶ λόγῳ τοσαῦτα παραθαρύνας, ὅσα μὴ ἀμβλῦναι τοῦ καιροῦ τὴν ἀκμὴν, ἔργοις τῆς παρακελεύσεως τὸ λοιπὸν ἐνεμιεν. ἀνὴρ γὰρ πλέον ἢ ἐβδομήκοντα γεγονώς ἔτη καὶ παντάπασιν ἕξωμος ὢν ἤδη πρῶτος ἐπέβη τῆς κλίμακος. ἐνταῦθα μάχῃ καὶ ἀρετῆς ἐπί- P 595
 δεῖξις γίνεται Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις οἷαν ἔγωγε κατὰ τοῦτον
 10 τὸν χρόνον οὐδυμῆ οἶμαι ξυνεγεθῆναι. τὸ μὲν γὰρ βαρβάρων πληθὸς εἰς δισχιλίους καὶ τριακοσίους ξυνήει, Ῥωμαῖοι δὲ ἐς ἑξα-
 κισχιλίους ἐτύγχανον ὄντες. καὶ αὐτῶν ἐκατέρωθεν ὅσοι οὐ διε-
 φθάρησαν τραυματίαι σχεδὸν τι γέγονασιν ἅπαντες, ὀλίγους τε
 15 τὴν ἀνάβασιν ἐβιάζοντο δυνάμει τῆ πάσῃ, Πέρσαι δὲ αὐτοὺς πόνῳ πολλῷ ἀπεκρούοντο. ἀμφοτέρωθεν δὲ κτεινομένων πολ-
 λῶν οὐ μακρὰν που ἐγένοντο τοῦ ἀπεῦσθαι τὸν κίνδυνον Πέρσαι.
 ὠθισμοῦ γὰρ πολλοῦ ἐν τῇ τῶν κλιμάκων ὑπερβολῇ γεγενημένον
 ἄλλοι τε Ῥωμαίων συχοί, ἅτε πολεμίοις καθύπερθε οὖσι μα- B
 20 χόμενοι, ἔθνησκον καὶ Βέσσας ὁ στρατηγὸς ἐς τὸ ἔδαφος ἐκπε-

8. Βέσσας] βέσας H, et infra saepius. 4. τοῦ L. τοῦτο τοῦ P.

ibid. προῆγε L. 5. τοσαῦτα — ὅσα] τοσοῦτον — ὅσον L.
 ibid. παραθαρύνας Reg. παραθαρύνας P. 6. τὸ λοιπὸν]
 τὰ λοιπὰ Reg. 7. ἔτη] ἐτῶν L. 8. μάχῃ] μέχρι L.
 10. γὰρ om. L. 13. γέγονασι πάντες L. 20. ἐκπεσῶν] πε-
 σῶν L.

putabant. Nam quidquid ignis contingeret, nisi eodem puncto temporis existeretur, id protinus absumebat. Ita quidem haec agebantur.

Bessas vero ipse loricated, armatis omnibus copiis, ad muri partem collapsam scalas applicuit, et cum suos verbis eatenus animasset, ut hebescere non sineret occasionis vim, exhortationis reliquum impendit factis. Vir enim annis maior septuaginta, ac plane iam exoletus, scalas primus ascendit. Tum Persae et Romani in pugnam coorti sunt cum ea significatione virtutis, cui parem, mea quidem sententia, aetas haec nusquam vidit. Siquidem collectis Barbaris ad duo millia et trecentos, Romanis ad sex millia, ex utrisque, qui non interierunt, vulnerati sunt fere omnes, nec nisi oppido pauci illaeso corpore superfuerunt. Itaque ascensum Romani totis viribus tentabant: eos Persae labore multo repellabant. Cadentibus utrinque plurimis, nihil propius factum est, quam ut Persae periculum amollirentur. Nam cum in summis scallis magna vi sese invicem truderent, et Romani cum hoste superiorem locum tenente pugnarent, magno his numero pereuntibus, Bessas Magister militum de-

Procopius II.

33

σὼν ἔκειτο. καὶ τότε δὴ κραυγῆς ἔξαισίας πρὸς ἀμφοτέρων γε-
 γενημένης οἱ μὲν βάρβαροι πυνταχόθεν ξυρρόντες ἐπ' αὐτὸν
 ἔβαλον, οἱ δὲ δορυφόροι ξυνέστησάν τε σπουδῇ ἀμφ' αὐτὸν καὶ
 κράνη μὲν ἐν ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες, θώρακας δὲ ἀμπεχόμενοι
 πάντες, ἔτι μέντοι καθύπερθεν ταῖς ἀσπίσι φραζόμενοι καὶ ἐν 5
 χρῶ ξυνιόντες ἀλλήλοις, ὄροφῆς αὐτῶ σχῆμα ἐποιοῦν καὶ τὸν τε
 στρατηγὸν ὡς ἀσφαλέστατα ἔκρυψαν καὶ τὰ βαλλόμενα παντὶ
 σθένει ἀπεκρούοντο. καὶ πάταγος μὲν τῶν αἰε πεμπομένων τε
 καὶ ταῖς ἀσπίσιν ἢ τοῖς ἄλλοις ὄπλοις ἀποκαυλιζομένων βελῶν
 C πολὺς ἐγγένοι, κραυγῇ δὲ καὶ ἄσθματι καὶ ταιλαιπωρίᾳ ἕκαστος 10
 εἶγετο. Ῥωμαῖοί τε ἅπαντες τῷ στρατηγῷ ἀμύνειν ἐν σπουδῇ
 ἔχοντες ἔβαλλον ἐς τὸ τεῖχος, οὐδένα ἀνέντες καιρὸν, καὶ ταύτη
 τοὺς πολέμιους ἀνέστελλον. τότε δὴ ὁ Βέσσας (οὐδὲ γὰρ ἔξαι-
 στασθαι εἶχε, τῆς ὀπλίσεως ἀντιστατούσης, ἄλλως τε καὶ τοῦ
 σώματός οἱ οὐκ εὐσταλοῦς ὄντος, ἦν γὰρ οὗτος ἀνὴρ εὐσαρκός 15
 τε καὶ, ὕπερ ἐρρήθη, ἐσχατογέρων) οὐκ ἐς ἀμηχανίαν ἐξέπεσε,
 καίπερ ἐς τοσοῦτον κινδύνου ἦκων, ἀλλὰ βουλευέται τι ἐκ τοῦ
 αἰφνιδίου, ὥπερ αὐτὸν τε καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματι διασώσα-
 σθαι ἔσχευ. τοῖς γὰρ δορυφόροις ἐπέστελλε σύρειν τε αὐτὸν ἐκ
 ποδὸς καὶ ὡς ἀπωτάτω τοῦ τείχους ἐφέλκειν. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα 20
 D ἐποιοῦν. καὶ αὐτὸν οἱ μὲν ἔσυρον, οἱ δὲ ξὺν αὐτῷ ὑπεχώρον,
 τὰς μὲν ἀσπίδας ὑπερθεῖν ἐπ' ἀλλήλους ἔχοντες, τοσαύτην δὲ

3. ἔβαλλον L.	4. θώρακα L.	6. ξυνιόντες] ξυνιόντες Vat.
ibid. καὶ τὸν τε] τε καὶ τὸν Hm.		9. καὶ ταῖς] κἀν ταῖς Hl.
12. ἔβαλον L.	ibid. καὶ ταύτη] καὶ om. L.	18. ὄπερ] ὄπερ
Reg.	19. αὐτὸν] αὐτῶν L.	21. οἱ δὲ ξὺν] καὶ αὐτοὶ δὲ
ξὺν H.		

lectus humi concidit. Utrinq̄ue tunc sublato clamore ingenti, confluen-
 tes undiq̄ue Barbari, in eum tela coniecere. Circumfusi mox Protecto-
 res, galeis omnes ac loriciis induti, obtentis desuper scutis, iunctisque
 inter se lateribus, testudine tanquam tecto Magistrum militum occultab-
 ant tutissime, et missilia omni ope prohibebant. Magnus erat telorum
 crepitus; cum usque et usque ingruentia, clypeis aliave armis defringe-
 rentur. Clamore quisque, sublimi anhelitu et labore se conficiebat.
 Rursus Romani omnes Magistrum militiae tueri satagentes, actis in me-
 ros sine ulla intermissione gelis hostem reprimebant. Tum Bessas, pra-
 gravato armis corpore per se parum agili ob nimiam obesitatem, et quam
 extremam fuisse dixi senectutem, non valens surgere; quamvis in tan-
 tum discrimen adductus esset, nihilominus mente constitit, atque ex tem-
 pore consilium cepit. quo se ipse remque Romanam servavit. Etiam
 Protectoribus imperavit, ut se e vestigio raptarent, et procul a moeni-
 bus traherent. Illi dicto audientes partim eum traherent, alii cum ipse
 recedebant, sublatis continuatisq̄ue inter se scutis, et in grassa modum

ποιούμενοι βάδισιν, ὅσον ἐκεῖνος ἐσύρετο, ὡς μὴ ἀπαρακάλυ- H 336
 πτος γεγωνῶς πρὸς τῶν πολεμίων βληθείη. ἐπειδὴ δὲ ὁ Βέσσας
 ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐλεγόνει, ἔξανίστατό τε καὶ παρὰκελευσάμενος ἐπὶ
 τὸ τεῖχος ἦει, τῆς τε κλίμακος ἐπιβατεύσας αὐθις ἐπὶ τὴν ἀνά-
 5 βασιν ὤρμητο. ἐπισπόμενοι δὲ Ῥωμαῖοι ἅπαντες ἔργα ἐς τοὺς
 πολεμίους ἐπεδείκνυντο ἀμετῆς ἄξια. περιφοβοὶ τε γενόμενοι
 Πέρσαι καιρὸν σφίσι τιὰ τοὺς ἐναντίους διδόναι ἤτουν, ὅπως
 ξυσκευασάμενοι ἀπαλλάσσωνται τὴν πόλιν ἐνδόντες. Βέσσας δὲ
 δολώσεις αὐτοὺς ἐπιτεχνᾶσθαι ὑποτοπάζων, ὅπως μεταξὺ κρα- P 596
 10 τύνωνται τὸ τοῦ περιβόλου ὀχύρωμα, τὴν μὲν ξυμβολὴν κατα- V 200
 παύειν ἔφη οὐκ οἶός τε εἶναι, τοὺς δὲ ἀμφὶ τῇ ὁμολογίᾳ βουλο-
 μένους αὐτῷ ξυγγενέσθαι, τῶν στρατοπέδων μαχομένων, οὐδέν
 τι ἤσσον εἰς ἑτέραν τιὰ ξὺν αὐτῷ εἶναι τοῦ τείχους μοῖραν, δει-
 15 ξας τὸ χωρίον αὐτοῖς. τῶν δὲ οὐκ ἐνδεχομένων τὸν λόγον γίνε-
 χωμάλου τῆς ξυμβολῆς οὔσης ξυνηνέχθη τὸ τεῖχος ἐτέρωθι, οὐ-
 περ διορύξαντες Ῥωμαῖοι πρότερον ἔνυχον, ἔξαιπινάλως καταπε-
 σεῖν. ἐνταῦθα οὖν πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ξυτέρηρον. καὶ Ῥω-
 20 μαῖοι μὲν πληθεῖ τοὺς πολεμίους παρὰ πολὺ ὑπερβαίροντες, καί- B
 περ δίχα διηρημένοι, πολλῶ ἔτι μᾶλλον βάλλοντες τε καὶ ὠθοῦν-
 τες καρτερώτατα τοῖς ἐναντίοις ἐνέκειντο. Πέρσαι δὲ οὐκέτι
 ὁμοίως ἀντείχον, ἐκατέρωθι βιυζόμενοι, ἀλλὰ διαιρεθεῖσα ἦ

5. ἅπαντες] πάντες Hm. 8. συσκευασάμενοι L. *ibid.* δὲ]
 τε L. 9. ἐπιτεχνᾶσθαι Reg. ὑποτεχνᾶσθαι H. 12. αὐτῷ]
 αὐτοῖς H. 15. τις] ἡ H. *ibid.* ἀγχωμάλου] ἀγχομάχου Reg.
 16. οὐπερ δὴ ορύξαντες L.

servabant aequalem ei, quo ille traheretur; ne, si pateret, ab hostibus feriretur. Receptus in tutum Bessas surgit, astantesque hortatus, ad muros vadit, et pede scalis imposito, ascensum iterum ardentem molitur. Romani sequuntur omnes, ac facinora in hostes edunt viris fortibus digna. Conterriti Persae, nonnihil petunt spatii ad convasandum, ut de-dita urbe discedant. At Bessas, haec ab illis dolose fingi conciliens, ut hoc interim spatio muros firmarent, se quidem impressionem abrumpere non posse dixit: his autem, qui de compositione secum agere vellent, quamvis pugna ferretur, licere nihilominus ad aliam secum ire murorum partem, quam indicabat. Illis dicta respicientibus, certamen redintegratum crudescit, seque acriter utriusque trudent. Adhuc Marte pugnabatur ancipiti, cum alia pars muri, quam prius Romani suffoderant, repente corruit. Utriusque eo multi confluere. Ac Romani quidem hostibus longe numero superiores, quamvis bipartito divisi, magis ac magis torquendo iacula trudentoque, validissime adversariis instabant. Persae vero hinc atque illinc appetiti, non ita iam repugnabant: sed eorum apparebat

ὀλιγανθραπία ἐς ἄμφω τὰ μέρη διαφανῆς ἦν. οὕτω δὲ πονου-
 μένων ἀμποτέρων ἔτι τῶν στρατευμάτων καὶ οὔτε Περσῶν ἀπο-
 κρούεσθαι δυναμένων ἐγκειμένους σφίσι τοὺς πολεμίους οὔτε Ῥω-
 μαίων βιάζεσθαι παντάπασι τὴν εἰσοδὸν οἶων τε ὄντων, νεανίας
 ἀνήρ, Ἀρμένιος γένος, Ἰωάννης ὄνομα, Θωμᾶ υἱός, ὄνπερ ἐπί-5
 κλησιν ἐκύλουν Γούζην, τὰ μὲν καταπεπτακότα τοῦ περιβόλου
 C καὶ τοὺς ἐνταῦθα ὠθισμοὺς εἶασεν, Ἀρμενίων δὲ τῶν οἱ ἐπομέ-
 νων ἐπαγαγόμενος ὀλλγούς τινὰς διὰ τοῦ κρημνώδους, ἤπερ
 ἅπαντες τὴν πόλιν ἀνάλωτον εἶναι ὑπόπτενον, βιασάμενος ἀπέβη
 τοὺς ταύτη φρουρούς. κατὰ τε τὰς ἐπάλλξεις γενόμενος ἕνα Περ-10
 σῶν τῶν τῆδε ἀμυνομένων, ὅσπερ μαχμώτατος ἐδόκει εἶναι, δό-
 ρατι ἔκτεινεν. ἐσβατὰ τε Ῥωμαίοις ξυνηέχθη τὰ τῆδε.

Πέρσαι δὲ, οἳ ἐν πύργῳ τῷ ξυλλῶν εἰστήκεσαν, μέγα τι
 χροῖμα τῶν πυρφόρων ἀγγείων ὑψῆσαν, ὅπως τῶν βαλλομένων
 τῷ περιόντι καταπλέξαι αὐτοῖς ἀνδράσι τὰς μηχανὰς οἳοί τε 15
 ὦσιν, οὐ δυναμένων τῶν ἀμυνομένων ἅπαντα τοῖς κοντοῖς διω-
 D θεῖσθαι. πνεῦμα δὲ νότου σκληρόν τε καὶ ὑπερφυῆς ἄγαν ἐξα-
 πινάλως ἐξ ἐναντίας αὐτοῖς ξὺν πολλῷ πατάγῳ ἐπιπεσῶν, τῶν
 τοῦ πύργου σανίδων ἀμμηγέτη μιᾶς ἤψατο. οὐ ξυνιέντων δὲ
 αὐτίκα τῶν ἐνταῦθα Περσῶν* (πόνῳ γὰρ καὶ θορύβῳ καὶ δέει 20
 καὶ τυραχῇ ἀμέτρῳ εἶχοντο ἅπαντες, ἧ τε ἀνάγκῃ αὐτοῖς παρη-

1. πονουμένων] ποιουμένων H. 2. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ
 P. 3. ἐγκειμένων σφίσι τῶν πολεμίων L. 6. Γούζη] γορβό-
 ζην H: illud Hm. 8. ἐπαγαγόμενος Reg. ἐπαγόμενος P. ibid.
 ἤπερ L. οὔπερ P. 12. ἐσβατὰ] ἐσβατόν Reg. ibid. τὰ τῆδε]
 τῶσφ τοιφῶδε Reg. 21. παρηρείτο] παρητέτο H.

paucitas, copiis bifariam distributis. Dum utrique ita confligant, ut nec Persae imminemem sibi hostem repellere, nec Romani aditum prorius percurrere valeant; Ioannes, adolescens Armenius, idemque Themae filius cognomento Guzes, a muri labe et iis, qui invicem ibi se propellebant, digreditur, assumptaque ex Armeniis, quorum Dux erat, exigua manu, cum ea subit per praecipitium, qua urbem non posse capi omnes existimabant. Custodibus illic dispositis illata vi, ascendit; cumque ad murorum pinnas evasisset, Persam, unum ex numero propugnatorum illius partis, qui bellicosissimus videbatur, occidit hasta, et eo Romanis aditum fecit.

Interea Persae, qui in turri lignea stabant, ignifera vasa quamplurima accenderunt, ut misilium eiusmodi maiori copia machinas cum viris comburent, non sufficientibus propugnatoribus omnia contis avertere. Subito Auster vehementissimus magno cum murmure illis ex adverso ingruens, turris asserem igni corruptit. Persis non statim animum advertentibus, cum omnes labore, tumultu, formidine, et nimia perturbatiōne essent impliciti, ac sensum ipsis necessitas auferret, convalescens pan-

ρείτο τὴν αἰσθησιν) ἡ φλόξ κατὰ βραχὺ αἰρομένη τῷ τε τῆς
 Μηδείας ἐπωνύμῳ ἐλαίῳ καὶ οἷσπερ ἄλλοις ἐξήρτυτο τὸν πύργον
 ὄλον καὶ Πέρσας τοὺς ἐνταῦθα ἐνέπρησεν. ἔξηθρακωμένοι τε
 ἄπαντες ἔπεσον, οἱ μὲν ἐντὸς τοῦ περιβόλου, οἱ δὲ πού ἐκτός,
 5 ὧνα δὴ αἶ τε μηχαναὶ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὰς Ῥωμαῖοι εἰσθήκησαν·
 οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι, ὅσοι δὴ ἐς τοῦ περιβόλου τὰ κα- P 597
 ταπεπτωκότα ἐμάχοντο, ἐνδιδόντων σφίσι τῶν πολεμίων ἐς τε
 δλεγορίαν ἐμπεπτωκότων, ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο, καὶ
 κατ' ἄκρας ἡ Πέτρα εἴλω. τῶν μὲν οὖν Περσῶν ἐς πεντακο-
 10 σίους ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνυδρομύοντες καὶ τὸ ἐκεῖνη καταλαβόντες
 ὀχύρωμα ἤσυχῃ ἔμενον, τοὺς δὲ ἄλλους Ῥωμαῖοι, ὅσους οὐκ
 ἔκτειναν ἐν τῇ ξυμβολῇ, ἐζώρησαν ἄπαντας ἐς τριάκοντα καὶ
 ἑπτακισίους μάλιστα ὄντας. καὶ αὐτῶν δεκτῶ μὲν καὶ δέκα ἀκραι-
 15 ῖναις εὔρον, οἱ δὲ λοιποὶ ἄπαντες τραυματίαι ὄντες ἐτόγγαυον.
 20 ἔπεσον δὲ καὶ Ῥωμαίων πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, καὶ Ἰωάννης δὲ
 Θωμᾶ υἱὸς, λίθῳ τὴν κεφαλὴν ἐν τῇ ἐς τὴν πόλιν εἰσόδῳ πρὸς B
 του τῶν βαρβάρων βληθεὶς ἔργα τε θαναυστὰ ἐς τοὺς πολεμίους
 ἐπιδειξάμενος.

ιβ'. Τῇ δὲ ἐπιγενομένη ἡμέρᾳ οἱ Ῥωμαῖοι τῶν βαρβάρων C
 20 τοὺς τὴν ἀκρόπολιν καταλυβόντας πολιορκοῦντες λόγους προῦφε-
 ρον, τὴν τε σωτηρίαν αὐτοῖς προτεινόμενοι καὶ τὰ πιστὰ δώσειν
 ὑπὲρ τούτων ὁμολογοῦντες, ταύτῃ Πέρσας καρδοκοῦντες σφᾶς
 αὐτοὺς ἐγχειρεῖν σφίσι. οἱ δὲ αὐτῶν οὐκ ἐνδεχόμενοι τοὺς λό-
 γους ἀπαρνήσαντο.

2. ἐξήρτυτο L. ἐξηρτύετο P. 4. δὲ πού] δὲ τούτου Reg.
 6. ἐς] ἐκ H. *ibid.* τὰ om. L. 15. Ῥωμαίων] Ῥωμαῖοι Reg.
 19. οἱ om. L. 20. τοὺς ἐς τὴν ἀκρ. καταλυβόντας Reg.

latim flamma, oleo, quod a Medea nomen habet, et aliis, quas vires
 ipsi dabant, turrim totam ac Persas in ea collocatos cremavit. Combustis
 omnes ceciderunt, partim intra moenia, partim extra, ubi machinae
 et Romani circa illas positi stabant. Sic demum Romani caeteri, qui ad
 mari labem pugnabant, cedentibus et ardorem remittentibus adversariis,
 moenia penetrarunt, et Petra vi capta est. Persae quingenti ad urbis
 arcem intento cursu, eiusque munitionibus occupatis, illic se tenuerunt.
 Reliquos Romani, quos congressu non sustulerant, vivos omnes ceperunt.
 numero summum docxxx. Horum integros xviii. invenerat: caeteri
 erant saucii. Et Romanis multi lique fortissimi occubuerunt; inter quos
 fuit Ioannes Thomas filius, qui in hostes miris facinoribus editis, in capite
 a Barbaro quodam vulneratus est lapide, dum urbem ingrederetur.

12. Postridie Romani obsessis Barbaris, qui arcem occupaverant, ac
 omnem sententiam verba fecerunt, ut illis incolumitatem obtulerint, ac
 pamesorint fidem publicam, summa spe incensae fore ut Persas ad dedi-
 tionem ea via pollicerent. At illi a sermone se avertentes, ad vim specta-

γους ἐς ἀντίστασιν εἶδον, καίπερ οὐκ ἐπὶ πολὸν ἀνθ' ἔξεν τῇ ταλαιπωρίᾳ οἴομενοι, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν θανατῶντες. Βέσσας δὲ αὐτοὺς ἀποστήσαι τῆς γνώμης ἐθέλων ἀντικαταστήσαι τε ἐς τὴν τῆς σωτηρίας ἐπιθυμίαν, τῶν τινα Ῥωμαίων στρατιωτῶν ὡς πλησιαιτάτα αὐτοῖς διέναι κελεύει, παραίνεσίν τε τινα ἐς τοὺς 5
 D ἀνθρώπους ποιήσασθαι, δηλώσας ὅσα δὴ ἐς αὐτοὺς εἰπεῖν βούλοιο. καὶ ὃς ἀγχοτάτω γενόμενος ἔλεξε τοιαύτε, *Τί πεπονθότες*
 H 337 *ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς, ὧ βέλτιστοι Πέρσαι, τὸν ὄλεθρον διατείνεσθε τοῦτον, ἐπιτηδεύοντες τὰ θανάσιμα σπουδῇ ἀλογίστῳ καὶ τῆς ἀρετῆς τὰ ἐπιτηδεύματα διαφανῶς ἀτιμάζοντες; οὐ γάρ ἐστιν 10 ἀνδρείον τὸ τοῖς ἀμυγχανοῖς ἀντιστατεῖν, οὐδὲ ξυνητὸν τὸ μὴ βούλεσθαι τοῖς κεκρατηκόσιν ὑπείκειν· οὐδὲ μὴν ἄδοξον τὸ τύχῃ τῇ παρούσῃ ἐπομένους βιῶναι. ἀνάγκη γὰρ οὐδὲ ἀγαθῆς τινος ἐλπίδος τυχοῦσα τὴν ἀτιμίαν ἐκφεύγει δικαίως, ἣν καὶ τῶν ἔργων ἐπιβύληται τὰ ἀισχρότατα. κακῶ γὰρ τῶ ἀμυγχανῶ τὸ σύγγνω- 15
 P 598 μων ἔπεσθαι πέφυκε. μὴ τολῶν τὴν ἀπόνοιαν ἐν προῦπτῳ ζηλοῦτε κινδύνῳ, μηδὲ τῆς σωτηρίας τὴν ἄλαζονείαν ἀλλάξασθε, ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε ὡς ἀναβιώσεσθαι μὲν τοὺς τετελευτηκότας ἀδύνατον, οἱ δὲ περιόντες καὶ χρόνῳ διαθήσονται σφῶς αὐτοὺς ὕστερον, ἣν γε τοῦτο κρεῖσσον εἶναι δοκῇ. βουλευσασθε οὖν τὴν ὑστάτην 20 βουλὴν καὶ περισκοπεῖσθε τὰ ζύμφορα, ἐκείνο εἰδότες, ὡς ταῦτα*

1. ἐπὶ πολὸν] ἐπὶ κω Reg. 8. ἀποστήσαι] ἀποστήσαι L.
 5. πλησιαιτάτα αὐτοῖς εἶναι L. 7. ὃς] ὡς L. 11. ἀνδρείον] ἀνδρείων L.
 15. ἐπιβύληται] περιβύληται Reg. 17. ἀλλάξασθε H. 21. εἰδότες] εἰδόντες L.

bant: quamvis labori haud diu se restituros putarent: verum enimvero fortiter mori cupiebant. Tum Bessas in animo habens a proposito illos abducere, et ad vitae amorem revocare, militi cuidam Romano imperat, ut e proximo illos hortetur, ac profert quae ipsis referri velit. Is, cum proxime accessisset, ita disseruit: Quid tantum mali vobis accidit, praeclari Persae, ut contendatis ad interitum, causam eius perantes temeritate praecipiti, et manifesto contemptu studii virtutis bellicae. Neque enim fortiter facit, qui contra vim ineluctabilem obstat se; nec sapienter, qui victoribus cedere renuit. At nec turpe est, in vitas cursum praesentem fortunam sequi. Necessitas enim, quae bonae spei nihil habet, merito infamiam effugit; licet res, caeteroquin indignissimas, admittat: quippe malum inevitabile veniam secum afferre solet. Nolite igitur in evidenti discrimine stulta certare pertinacia, nec saluti praeposite vanam animi ostentationem: sed cogitate, non posse mortuos restituere se in vitam: superstitibus autem integrum fore postea pro reditu suo pacisci, si id satius esse videbitur. Itaque postremum deliberate, ad utilitates vestras intenti, et memores optima esse illa consilia, quae qui ceperint,

ἂν τῶν βουλευμάτων τὰ βέλτιστα εἴη ἐν οἷς τὸ μεταμελεῖν τοῖς
 βουλευσαμένοις ἐν ἔξουσίᾳ ἔσται. ὡς ἡμεῖς ὑμᾶς γε καὶ ζυγομα-
 χοῦντας οἰκτείρομεν καὶ θανατῶντων φειδόμεθα καὶ πρὸς τὸν
 βίον ἐνδιαθροπτομένους τε καὶ βλακεύοντας ἕλειν ἀξιούμεν, ἧ
 5 Ῥωμαίοις Χριστιανοῖς νόμος. ἄλλο τε ὑμῖν περιούσι προσέσται B
 οὐδὲν, πλὴν γε δὴ ὅτι τὴν πολιτείαν ἐπὶ τὰ βελτίω μεταβαλόντες
 Ἰουστινιανὸν ἀντὶ Χοσρόου κύριον ἔξετε· ὑπὲρ γὰρ τούτων ὑμῖν
 καὶ τὰ πιστὰ δώσειν ὁμολογοῦμεν. μὴ τοῖνυν ὑμᾶς αὐτοὺς δια-
 χρήσησθε, παρὸν σώζεσθαι. οὐ γὰρ εὐτυχὲς ἐμφιλοχωρεῖν τοῖς
 10 δεινοῖς ἐπ' οὐδεμιᾷ τὸ παράπαν ὀνήσει, ἐπεὶ οὐκ ἀνδραγαθίζε-
 σθαι, ἀλλὰ θανατῶν τοῦτό γε. γενναῖος δὲ ὅς ἂν ἐγκαρτερῇ τὰ
 δεινότετα, ἦνίκα τι προσδοκᾷ ἀπ' αὐτοῦ χρήσιμον. οὐ γὰρ
 ἐπαινοῦσι τὴν ἐκούσιον τελευτὴν ἄνθρωποι, ἐνθα δὴ τις ἐπίκει-
 ται κρείσσων τῷ κατ' αὐτὴν κινδύνῳ ἔλπις, ἀλλὰ βλαιοὶ μὲν κα- C
 15 ταστροφῇ ἄχρηστος καὶ ἄνοια προπετής, τὸ δὲ εἰς θάνατον
 θράσος ἀνόητον τοῦ δραστηρίου πρόσχημα οὐκ εὐπρεπὲς τοῖς γε
 σώφροσιν εἶναι δοκεῖ. καίτοι καὶ τοῦτο ἐκλογίζεσθαι χρῆ, μὴ
 τι δόξητε καὶ εἰς τὸ θεῖον ἀγνωμονεῖν. εἰ γὰρ ἀπολεῖν ἐβού-
 λετο, ὧ ἄνδρες, ὑμᾶς οὐκ ἂν, οἶμαι, παραδεδώσει τοῖς δια-
 20 σώζειν ἐφιεμένοις. τὰ μὲν οὖν παρ' ἡμῶν τοιαυτὰ ἔσται. βου-

2. ὑμᾶς γε] γε ὑμᾶς L. 4. ἧ Reg. ὡς P. 5. περιούσι om.

Reg. 8. διαχρήσεσθε H. διαχρήσησθαι L. διαχρήσασθε P.
 9. εὐτυχὲς] τυχὸν H. 11. θανατῶν L. θανατοῦν P. 14. κατ'
 αὐτὴν Reg. κατὰ ταύτην P. *ibid.* βλαιοὶ] βλον Reg. 15. καὶ
 ἄνοια] καὶ om. L. 16. ἀνόητον θράσος L. 18. ἀπολεῖν]
 ἀπόλλειν H: illud Hm. 20. μὲν οὖν om. L. *ibid.* βουλεύ-
 σεσθαι Reg. βουλεύσασθε P. βουλεύσησθε H.

emendare possunt poenitentia. Sic vero vos, quamvis refractarios, misere-
ramur, sic optantibus mori parcimus, sic vitam habentibus ludibrio ac lu-
cem contemptibus benigne facimus, ut Romanorum Christianorum insti-
tuta ferunt. Porro datam vobis incolumitatem unum et consequetur, ut
ad Remp. meliorem traducti, Iustinianum pro Choeroe dominum habeatis:
quae nos fide publica vobis confirmaturos recipimus. Quare, cum vobis li-
ceat esse salvus, nolite vos ipsi perdere. Neque enim praeclearum est, in
asperis, quae nihil omnino prosint, alacriter versari: cum id non genero-
sium facinus, sed mera moriendi libido sit. Fortis est, qui durus, unde
aliquem expectat fructum, constanter subit ac tolerat. Nec laudant ho-
mines mortem voluntariam, quando periculo, cuius causa appetitur, spes
maior est: at violentus interitus inutilis et praiceps amentia iudicatur. In-
sana demum ad mortem ultro obeundam audacia nihil aliud sapientibus
videtur esse, nisi foeda quaedam larva strenuitatis. Illud etiam reputan-
dum cavendumque, ne quid ingrati animi vitio peccare in Deum videamini.
Nam si vobis decrevisset exitium, o viri, nequaquam vos, ut equidem

λεύσεσθε δὲ ὑμεῖς δηλονότι, ἄνπερ ζῆν ἄξιους ὑμῖν συμβαίη
εἶναι.“

Ἡ μὲν παραίνεσις ταίτη πη εἶχε. Πέρσαι δὲ τοὺς λόγους
οὐδὲ ὅσον ἀκοῇ δέχεσθαι ἤθελον, ἀλλ' ἐθελόκωφοῦντες ὅτι δὴ
V 202 οὐκ ἐπαίον προσηκουῶντο. καὶ τότε, τοῦ στρατηγοῦ ἐγκλεισ- 5
D συμμένον, Ῥωμαῖοι πῦρ τῇ ἀκροπόλει ἐμβέβληται, τῷ τρόπῳ
τούτῳ ἐνδύσειν τὰ σώματα σφίσι τοὺς πολεμικοὺς οἰόμενοι. τῆς
δὲ φλογὸς ἐπὶ μέγα χωρούσης οἱ βάρβαροι, τοῦ πάθους αὐτοῖς
ἐν ὀφθαλμοῖς ὄντος, ἔξεπιστάμενοι ὅτι δὴ σφίσι αὐτίκα δὴ μάλα
κατεφρωσθαι συμβήσεται, ἐλπὶδα οὐδεμίαν ἔχοντες, οὐδὲ εἰδότες 10
καθ' ὃ τι σωθήσονται ἀμνόμενοι, οὐδ' ὡς ὑποχείριοι τοῖς πο-
λεμοῖς γενέσθαι ἤθελον, ἀλλὰ ζῆν τῇ ἀκροπόλει εὐθύς ἄπαντες,
θαυμάζοντες τὰ ποιούμενα τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, καταφλεγό-
μενοι διεφθάρησαν. δι' ὅσης τε σπουδῆς ὁ Χοσρόης Λαζικήν
ἤγε, τηρικᾶδε φανερόν γέγονεν· ὅς γε στρατιώτας μὲν τοὺς πάν- 15
P 599 των λογιμωτάτους ἀπολεξάμενος ἐν τῷ τῆς Πέτρας κατεστήσατο
φυλακτηρίῳ, ὅπλα δὲ κατέθετο ἐνταῦθα τοσαῦτα τὸ πλῆθος,
ὥστε ληισαμένων αὐτὰ Ῥωμαίων στρατιώτῃ ἐκάστω πέντε ἀνδρῶν
ἐπιβαλεῖν σκευήν, καίτοι κἄν τῇ ἀκροπόλει πολλὰ κινῆθαι ζυ-
νέβη. εὐρηται δὲ καὶ σίτου καὶ τεταριχευμένων κρεῶν μέγα τι 20
χρῆμα καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, ὅσα δὴ ἐμελλε πενταετές τοῖς
πολιορκουμένοις ἅπασιν ἐπαρκέσειν. οἶνον δὲ οὐκ ἔτυχον ἐνταῦθα

1. ἄνπερ] ἀνπερ Reg. *ibid.* ζῆν om. Reg. *ibid.* συμβαίη L.
6. Ῥωμαίοις — ἐμβέβληται L. 10. εἰδότες L. εἰδόντες HP.
17. κατέθετο Reg. *ibid.* ἐνταῦθα om. L. 19. ζυνέβη κιν-
θῆναι L. 22. ἅπασιν] πᾶσιν L.

censeo, iis tradidisset, qui servare vos cuperent. Hic noster est in eos animus: iam inter vos consulite, et cum vita digni sitis videte.

Ita quidem hortator ille disseruit. Persae vero monita ne auribus quidem accipere voluerunt: sed pervicacia obsurdentes, nihil audire se simularunt. Tum Romani, iussu Magistri militum, ignes arcu iniicere, hoc modo hostem ad deditionem perpulsum iri existimantes. Crescente admodum flamma, Barbari mortem prae oculis habebant, nec dubitabant, quin mox abituri essent in cineres: nulla spes erat reliqua, nec sciobant quo defensionis genere saluti consulerent: nihilominus in manus hostium venire recusarunt, et mirante Romano exercitu, omnes puncto temporis cum arce incendio delati sunt. Tunc apparuit, quam cordi esset Lexica Chosroi, qui milites legisset omnium praestantissimos, et in Petrae praesidio collocasset; ibique tantam reposuisset armorum vim, ut, cum in praedam Romanis ea cessissent, cuique militi virorum quinque armatura obtigerit: quamvis multa in arce conflagrarent. Praeterea magnus inventus est frumenti numerus, et carniū sale conditarum caeteraque rei cibariae copia, quae omnibus quinquennio obsessis sufficisset. Visum

καταθήμενοι Πέρσαι, πλήν γε ὅτι τὸν τε ὄξινην καὶ διαρκῆ κύα-
μον. ἐπεὶ δὲ καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ ὀχετοῦ ἐπιφρέον ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι
εὔρον, ἐν θαύματι μεγάλῳ γενόμενοι διαποροῦντο, ἕως τὸν πάν-
τα λόγον ἀμφὶ τοῖς κρυφίοις ὀχετοῖς ἔμαθον. ὅτι δὲ τοῦτ' ἔστιν B
5 αὐτίκα δηλώσω.

Ἦνίκα Πέτραν ὁ Χοσρόης ἐλὼν τῆδε τὸ φυλακτήριον κατε-
στήσατο, εὖ εἰδὼς ὡς Ῥωμαῖοι προσεδρεύσουσιν αὐτῇ μηχανῇ
πίση, εὐθύς τε διελεῖν τὴν ὀχεταγωγίαν μελλήσει σὺδδειμιᾷ ἐγγε-
ρήσουσιν, ἐπενόει τοιαύδε. τοῦτο δὴ τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἐς τὴν πό-
10 λιν εἰσήγετο, ἐς τρεῖς διελὼν μοίρας κατὰρχα τε βαθεῖαν κο-
μιδῇ ποιησάμενος, ὀχετοὺς ἐτεκτῆνατο τρεῖς, τὸν μὲν ἕνα κίτω
ἐς τῆς κατὰρχος ταύτης τὰ ἔσχατα, κόπρω δὲ αὐτὸν καὶ λίθοις
καλύψας ἄχρι ἐς τὰ τῆς κατὰρχος μέσα· κἀνταῦθα κατακρύ- H 338
ψας τὸν δεύτερον, ὑπερθε τὸν τρίτον ἐδειμάτο, ὑπὲρ γῆς τε ὄντα C
15 καὶ ὄρατὸν πᾶσιν· ὥστε τριώροφον ἐγκεκρυμμένως τὸν ὀχετὸν
εἶναι. ὅπερ οὐ ξυνιέντες κατ' ἀρχὰς τῆς πολιορκίας Ῥωμαῖοι
τοῦτον δὴ τὸν διαφανῆ ὀχετὸν διαλόντες, ἐπίκροσθ' ἐν τε οὐκ ἐπέξ-
αγαγόντες τὸν ἐπὶ διώρυχα πόνον, ἀλλὰ τὸ ἔργον πρὸ τῆς ἐν-
θ' ἐνδε ἀπωλείας ἀποπανοσόμενοι, ᾤοντο ἐνδεῖν τοῖς πολιορκουμέ-
20 νοις τὸ ὕδωρ, σφαλλούσης αὐτοῖς τὴν διάνοιαν τῆς περὶ τὸ πο-

1. ὄξινην] ὄξύτην H. *ibid.* κύαμον om. L. 4. τοῦτ'] τοῦ-
το L. 7. προσεδρεύσουσι μὲν L. 8. ὀχεταγωγίαν Vat. et L.
ὀχετηγίαν P. 12. δὲ αὐτὸν om. L. 13. ἐνταῦθα τε κρύψας
Reg. 14. τὸν δεύτερον om. L. *ibid.* ὑπερθεν L. 15. ἐγ-

κεκρυμμένως] κεκρυμμένους L. 16. ἄνπερ οὐ ξυνιέντες L.
18. διώρυχα] διώρυχος Reg. *ibid.* τὸ ἔργον] τοῦ ἔργου L.
19. ἀποπανοσόμενοι L. 20. σφαλλούσης] Vulgo σφαλούσης.
σφαλεῖσιν Reg. *ibid.* περὶ] παρὰ Reg.

sibi non providerant Persae; sed tantum acetum, et satis siliquae, [ex qua vinum conficerent.] Ubi aquam Romani in urbe ex canali structilli manantem viderunt, vehementi admiratione defixi haesere, donec ars oculis canalibus adhibita patuit: quod quid rei sit, modo dicam.

Quando Chosroës Petram a se expugnatam praesidio muniit, pro certo habens Romanos eam viribus omnibus obsessuros, statimque admo-
turos manum intercicendo prope aquaeductui, haec excoegitavit. Aquam, quae in urbem inducebatur, tripertito divisit, ductaque fossa altissima, canales construxit tres: unum quidem in ima fossa: quem cum ad me-
diam usque fossam coeno lapidibusque texisset, ibidem alterum addidit. Tertium vero isti imposuit ab humo extantem, subiectumque oculis omnium: ita ut aquaeductus triplici concameratione distinctus occulte esset. Cuius rei inscii Romani, obeldionis initio, rupto canali illo, qui apparebat, fossam altius non subegerunt: sed prius abeuntes incepto, quam opus penitus destruxissent, sibi persuaserunt aqua iam carere ob-

νεῖσθαι ὀλιγωρίας. τῆς δὲ προσεδρείας μηχανομένης, τῶν τε-
 νας πολεμίων λαβόντες Ῥωμαῖοι ἔμαθον ἐκ τοῦ ὀχετοῦ τοὺς πο-
 λοροκινούμενους ὑδρεύεσθαι. κατορῦξαντες τοίνυν τὸν χῶρον ἐφρί-
 σκουσι τὸν δεύτερον ὀχετὸν ἐνταυθα πη ὄντα, καὶ τοῦτον διελόν-
 D τες αὐτίκα ἴφοντο ταύτῃ πᾶσαν κατειργάσθαι τῶν πολεμίων τὴν 5
 δύναμιν, οὐδὲ τοῖς δευτέροις ἐν τῇ ἀπ' αὐτῶν διδασκαλία παι-
 δευθέντες τὰ πρότερα. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐλόντες ἐπιρρέον,
 ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἐκ τοῦ ὀχετοῦ τὸ ὕδωρ εἶδον, ἐθαύμαζόν τε
 καὶ ἀπορία πολλῇ εἶχοντο. τὸ δὲ γεγονός παρὰ τῶν αἰχμαλώτων
 ἀκούσαντες, τῆς τε τῶν πολεμίων ἐς τὰ ἔργα ἐπιμελείας καὶ τῆς 10
 αφετέρας παρὰ τοὺς πόρους ὀλιγωρίας ὀπίσω τῶν πραγμάτων
 ἥσθάνοντο. τοὺς μὲν οὖν αἰχμαλώτους ἅπαντας ὁ Βέσσας εὐ-
 θὺς βασιλεῖ ἔπεμψε, τὸν δὲ Πέτρας περίβολον ἐς ἔδαφος καθεί-
 λεν, ὡς μὴ πρᾶγματα οἱ πολέμιοι σφίσιν αὐθις παρέχωνται. καὶ
 P 600 αὐτὸν βασιλεὺς ἀποδεξάμενος τῆς ἀρετῆς ἐπήνεσεν ἐς τὰ μάλιστα 15
 καὶ τῆς εὐβουλίας, ὅτι δὴ ὅλον καθείλε τὸ τεῖχος. γέγονεν οὖν
 ὁ Βέσσας αὐθις οἷς τε εὐήμερησεν οἷς τε ἀρετῆς πεποιήται δῆλω-
 σιν ἀπόβλεπτος ἐς πάντας ἀνθρώπους. ἤνικα μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ
 Ῥώμης φυλακτηρίῳ ἐτέτακτο, ἐλπίδα Ῥωμαῖοι πολλὴν ἐπ' αὐτῷ
 εἶχον, ἅτε ἀνδριότατα διαγεγονότι τὰ πρότερα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ 20
 ἐνταυθα δεδυστυχημένοι ξυνέπεσε, Ῥώμης τε οὕτω τοῖς Γότθοις
 ἀλούσης, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, καὶ δι-
 V 203 φθαρμένον ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον Ῥωμαίων τοῦ γένους, βασιλεὺς

14. παρέχονται L. corr. παρέχονται P. 15. ἀποδεξάμενος].
 ἀποδεγμένος Reg. 18. τῷ Ῥώμης] τῆς πόλεως Hm. 21. δε-
 δυστυχημένοι] διαδεδυστυχημένοι L.

sessos, inertī incuria falsam illis offerente opinionem. Dum protrahitur
 obsidio, Romani, nonnullis hostium captis, ab ipsis resciant, obsessos
 ex aquaeductu haurire. Quamobrem locum aggressi fodere, suppositam
 canalem alterum offendunt, eoque inciso, de hostibus actum existimant,
 nullum a prioribus ad consequentia documentum trahentes. Postea potius
 urbe, ut manantem, quemadmodum dixi, ex canali aquam viderunt, ob-
 stupuerunt, suspensī ignorantiae causae. Quam a captivis edocti, ho-
 stium in operibus molientis diligentiam, suamque in suscepto labore ne-
 gligentiam, re iam peracta cognoverunt. Protinus Bessas captivos omnes
 ad Imperatorem misit, ac Petrae moenia diruit, ne Persae negotium de-
 nuo facesserent. Assensus Imperator, mirifice virtutem eius laudavit,
 et sapientiam, quod muros funditus evertisset. Sic Bessas, re feliciter
 ac fortiter gesta, quem amiserat splendorem nominis ubique recupera-
 vit. Is certe, cum Romae praesidio praefectus esset, Romanis pristina
 fortitudine magnam de se spem concitaverat. Ibi vero male bello admi-
 nistrato, itaque, ut in superioribus libris narravi, capta a Gotthis Roma,

μὲν Ἰουστινιανὸς οὕτω δὴ ἐς Βυζάντιον ἀναστρέψαντα στρατηγὸν Β κατεστῆσατο ἐπὶ Πέρσας αὐτόν. δεινὸν τε τὴν πρᾶξιν ὡς εἰπεῖν ἅπαντες καὶ τὰ βασιλεῖ βεβουλευμένα ἐχλεύαζον, εἰ τῷ Βέσσαι τούτῳ, Γόθων τε ἠσσηθῆντι κατὰ κράτος καὶ τυμβολέγοντι 5 γεγενημένῳ, πόλεμον τὸν Μηδικὸν ἐγχειρίσειεν ἐπὶ δυσμαῖς βίου. ἀλλὰ τούτων σχεδὸν τι ἅπασι δεδογμένων, εὐτυχίᾳ τε καὶ ἀρετῇ τοιῦδε τῷ στρατηγῷ τῷδε ξυνηέχθη χρῆσθαι. οὕτως ἄρα οὐχ ἥπερ τοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ, ἀλλὰ τῇ ἐκ τοῦ Θεοῦ ῥοπή πρυτανεῖται τὰ ἀνθρώπεια, ὃ δὴ τύχην εἰώθασι καλεῖν οἱ ἄνθρωποι, 10 οὐκ εἰδότες ὅτου δὴ ἔνεκα ταύτῃ πρόβεισι τὰ ξυμβαίνοντα, ἥπερ αἰτοῖς ἐνδῆλα γίνεται. τῷ γὰρ παραλόγῳ δοκοῦντι εἶναι φιλεῖ C τὸ τῆς τύχης προσχωρεῖν ὄνομα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς πη ἐκάστω φίλον, ταύτῃ δοκαίτω.

εἴ. Μερμερόης δὲ, δεισας μὴ τι Πέτρα τε καὶ Πέρσαις D 15 τοῖς τῇδε ἀπολελειμμένοις φλαῦρον διὰ χρόνου μῆκος ξυμβαλεῖ, ἄρας παντὶ τῷ στρατῷ ἐνταῦθα ἦεν, ἐπεὶ αὐτόν ὁ καιρὸς μετὰ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἐς τοῦτο ἐνήγε. μεταξὺ δὲ τὰ ξυμπεσόντα μαθὼν ἅπαντα τῆς μὲν ὁδοῦ ταύτης τὸ παράπαν ἀπέσχετο, εὐ εἰδὼς ὅτι δὴ ἐκτὸς ποταμοῦ Φάσιδος ἄλλο τι χωρίον

2. τε τῆν] δὲ τῆν Hm. 6. δεδογμένων] δεδομένων L.
 8. ἥπερ] ὅσα H. *ibid.* τοῦ Θεοῦ] τοῦ om. L et Suidas s. v.
 τύχη. 9. ἀνθρώπεια L et Suidas. ἀνθρώπινα P. *ibid.* κα-
 λεῖν εἰώθασιν Suidas. *ibid.* οἱ om. L et Suidas. 10. ταύ-
 τη] τῷ Suidas. *ibid.* ἥπερ] εἰπερ L et Suidas. 11. ἐνδῆλα]
 οὐκ ἐνδῆλα Suidas. *ibid.* παραλόγῳ] ἀλόγῳ Suidas. 12. ὄνο-
 μα προσχωρεῖν L et Suidas, nisi quod Suidas προσχωρεῖν.
 17. τῆν om. L. *ibid.* ἐς] εἰς L. 19. ὅτι δὴ om. L.

et extincta parte maxima civium, cum Byzantium rediisset, nihilominus Justinianus Augustus ipsi in Persas belli imperium esse iussit. Nemo fere erat quin id culparet, rideretque Imperatoris consilium, quod Bes-sae, a Gotthis foede victo ac seni capulari, iam sub occasu vitae, bellum Persicum dedisset. Haec erat communis fere opinio, cum se feliciter animosum Magister ille militum praebebat. Nimium res mortali-um, non pro ipsorum sensu, sed Dei nutu ac providentia administrantur: quod homines ideo Fortunam vocare solent, quia causam ignorant cursus, quem in eventis vident: nam vulgo Fortuitum dicitur, quod praeter opinionem videtur accidere. Verum de his ad arbitrium quisque suum sentiat.

13. Interea veritus Mermeroës, ne quid mali longa dies afferret Petrae Persisque in ea urbe relictis, moverat cum omnibus copiis, eo-que contendebat, anni tempestate, quae hiemi successerat, invitatus. At per id tempus plane cognitis, quae Petrae contigerant, institutum iter abruptit, haud ignarus, trans fluvium Phasin nullum esse locum,

Λαζοῖς ὅτι μὴ τὸ ἐν Πέτρῳ οὐκ ἦν. ἀναστρέψας δὲ καὶ καταλα-
βῶν τὰς ἐξ Ἰβηρίας ἐπὶ γῆν τὴν Κολχίδα εἰσόδους, ἵνα δὴ ὁ Φά-
σις διαβατός ἐστιν, αὐτὸν τε περὶ διαμείψας καὶ οὐχ ἤκιστα πο-
ταμὸν, ῥέοντα ὄνομα, οὐδὲ αὐτὸν ἐκεῖ ναυσίπορον ὄντα, τοῦ
τε Φάσιδος ἐν δεξιᾷ ταύτῃ γενόμενος ἐπὶ πόλιν Ἀρχαιοπόλιν ὄνο-
 P 601 *μα, ἣ πρώτη τε καὶ μεγίστη ἐν Λαζοῖς ἐστιν, ἐπήγε τὸ στρα-*
τευμα ζύμπαν μάλιστα. ἦσαν δὲ ὀλίγων χωρὶς ἰππεῖς ἅπαντες,
καὶ αὐτοῖς ἐλέφαντες ὀκτώ εἶποντο. ἐφ' ὧν δὴ ἔμελλον ἐνιστά-
μενοι Πέρσαι τοὺς πολέμιους ὥσπερ ἐκ πύργων κατὰ κορυφῆς ἐν-
θένδε βάλλειν. ὥστε εἰκότως ἂν τις Περσῶν τὴν ἐς τοὺς πόρους
 10 *ταλαιπωρίαν τε καὶ ἐπιτέχνησιν ἀγασθεῖη, οἱ γε τὴν ἐξ Ἰβηρίας*
ἐς τὴν Κολχίδα ὁδὸν φέρουσαν, κρημνιάδεσι τε νύκαις καὶ δυσ-
χωραῖς λοχμῶδεσι πανταχόθι ξυνεχομένην, ὕλαις τε οὕτως ἀμ-
φιλαφῆσι καλυπτομένην, ὡς καὶ ἀνδρὶ εὐζώνῃ δοκεῖν ἀπορευτὸν
τὰ πρότερα εἶναι, οὕτως ὁμαλὴν κατεστήσαντο ὥστε οὐχ ὅσον
 15 *B αὐτῶν τὴν ἵππον ὄλην πόνῃ οὐδενὶ ἐνθένδε λέναι, ἀλλὰ καὶ τῶν*
ἐλεφάντων ὄσους βούλοιντο ἐπαγομένους ταύτῃ στρατεύειν. ἤλ-
θον δὲ αὐτοῖς καὶ ζύμμαχοι Οὐννοὶ ἐκ τῶν Σαβείρων καλουμένων
διαχιλοὶ τε καὶ μύριοι. ἀλλὰ δέισας ὁ Μερμερόης μὴ ἐς πλῆθος
 H 339 *τοσοῦτον ὄντες οἱ βάρβαροι οὗτοι μῆτε τι αὐτῷ ὑπακούειν ἐπαγ-*
γέλλονται ἐθελήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τι ἀνήκεστον ἐς τὸ Περσῶν στρα-
τευμα δράσωσι, τετρακισχίλους μὲν ξυστρατεύεσθαι σφίσι εἰα-

1. οὐκ ἦν] οἰκεῖ L. εἶναι Lm. 4. ἐκεῖ] ἐκείνον L. 7. ζύμπαν μάλιστα om. L. 8. ἐνιστάμενοι] ἰστάμενοι L. 9. κορυφῆς Reg. κορυφῆν P. 15. ὁμαλῆν] ὁμαλῆ L. 16. τὴν ἵππον αὐτῶν L. 18. σύμμαχοι L. 22. δράσωσι L. δράσουσι P. *ibid.* μὲν om. L.

quem Lazi incolerent, nisi Petram. In reditu, occupatis faucibus, quae ex Iberia in Colchidem ducunt, ubi Phasis vadose est, huius vadem transit, itemque fluvii, qui Rheon dicitur, et ipse navibus ibi impar ferendis. Itaque cum esset a dextra Phasidis, universum exercitum Archaeopolin duxit; quae urbs primaria est ac maxima Lazicae. Equites erant omnes, paucis exceptis, eosque elephantum octo sequebantur: quibus iuncti Persae, tela inde, tanquam e turribus, in hostem suppositum missuri erant. Quare merito quis miretur laboriosam Persarum industriam; qui viam ex Iberia ad Colchos, ubique deruptis saltibus et fruticosis salebris implicitam, silvisque adeo densis obtectam prius, ut viro expedito videretur insuperabilis, ita complanarint, ut non modo equestres eorum copiae inde omnes facillime veniant, sed elephantos etiam, quotquot volunt, ad bellum agant. Ipsis etiam aderant socii, ex Hunnis Sabiris ad duodecim millia. At timens Mermeroës, ne tot numero Barbari detrectarent imperium, ac Persarum exercitum ingenti malo afficerent, retentis quatuor eorum millibus, caeteros luculento si-

σε, τοὺς δὲ λοιποὺς χρήμασι πολλοῖς δωρησάμενος ἐς τὰ πάτρια ἤθη ἀφῆκεν ἰέναι. ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατὸς δισχιλιοὶ μὲν καὶ μύριοι ἦσαν, οὐ μὴν ἀγγεγεμένοι ἐς ταυτὸ ἅπαντες, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ ἐν Ἀρχαιοπόλει φυλακτηρίῳ τρισχιλιοὶ ἦσαν, ὧν Ὀδόναχος τε C
5 καὶ Βάβυς ἤρχον, ἄμφω ἀγαθοὶ τὰ πολέμια· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι ἐν-
τὸς τῶν ἐκβολῶν ποταμοῦ Φάσιδος ἐνστρατοπεδευσάμενοι ἕμενον,
ἐκεῖνο διανοοῦμενοι, ὥστε ἦν πη ἐπισκῆψῃ ὁ τῶν πολεμίων στρα-
τὸς, αὐτοὶ ἐνθὲνδε ἐξανιστάμενοι βοηθοῖεν δυνάμει τῇ πάσῃ.
ἤρχον δὲ αὐτῶν Βενίλος τε καὶ Οὐλίγαγος. ἕστην δὲ αὐτοῖς καὶ
10 Οὐαράξης ὁ Περσαρμένιος, ἄρτι ἐξ Ἰταλίας ἦκων. ᾧ δὴ Τζά- V 204
νοι δεκτακόσιοι εἶποντο. Βέσσας γάρ, ἐπειδὴ τάχιστα τὴν Πέ-
τραν εἶλε, πονεῖν μὲν ἔτι οὐδαμῇ ἤθελεν, ἐς δὲ Πόντικούς τε
καὶ Ἀρμενίους ἀποχωρήσας ἐπεμελεῖτο ὡς ἐνὶ μάλιστα τῶν ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ πόρων, ταύτῃ τε τῇ σμικρολογίᾳ τὰ Ῥωμαίων D
15 αὐθις πράγματα ἔσφηλεν. εἰ γὰρ εὐθὺς τότε νενικηκὼς, ἤπερ
μοι εἴρηται, καὶ τὴν Πέτραν ἐλὼν ἐς τὰ Λαζῶν τε καὶ Ἰβήρων
ὄρια ἤλθε καὶ τὰς ἐκείνῃ δυσχωρίας ἐφράξετο, οὐκ ἂν μοι δοκεῖ
ἔτι Περσῶν στρατεύμα ἐς Λαζικὴν ἦει. νῦν δὲ ὁ στρατηγὸς οὐ-
τος τοῦ πόνου τούτου ὀλιγορήσας μόνον οὐχὶ τοῖς πολέμοις Λα-
20 ζικὴν αὐτοχειρὶ παρέδωκε, τῆς ἐκ βασιλέως ὀργῆς ὀλίγα φροντί-
σας. εἰώθει γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπιχωρεῖν τὰ πολλὰ τοῖς
ἄρχουσι ἀμαρτάνουσι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔς τε τὴν δίαιταν καὶ τὴν
πολιτείαν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον παρανομοῦντες ἤλισκοντο.

9. Οὐλίγαγος | οὐλίγαγος H. οὐλίγαγος Hm.

20. αὐτοχει-

ρία H. ibid. παραδέδωκε Reg.

pendio donatos remisit in patriam. Constat Romanus exercitus duodecim millibus: sic tamen ut non unum in locum omnes coacti essent: sed tria millia Archaeopoli praesidium agitant, Odonacho et Baba duobus, viris bello egregiis; reliqui cis ostia fluvii Phasidis stativa haberent, eo consilio, ut si quo hostis iret infestus, ipsi inde moverent castra, ac totis viribus suppetias ferrent. His Benilus et Uligagus imperabant, aderatque Varazes Persarmenius, ex Italia recens, qui secum Tzanos mille ducebat. Beasas autem, statim ut Petram cepit, dimissis laboribus bellicis, Pontum et Armenias obiens, in colligendis provinciarum suarum vectigalibus operam posuit: qua sordida cupiditate rem Romanam iterum accidit. Nam si continuo post victoriam, de qua dixi, et Petrae expugnationem, ad Lazorum Iberumque confinia se contulisset, ac munisset eorum angustias, non amplius, mea quidem sententia, Persarum exercitus in Lazicam penetrasset. Iam vero hic Magister militiae, dum in ea parte laborare negligit, propemodum manu sua Lazicam hosti tradidit, irae Imperatoris admodum securus. Solebat enim Iustinianus Augustus Praefectorum peccatis multum indulgere: quo fiebat, ut saepius contra vitae institutum et in Romp. palam delinquerent.

Ἦν δὲ Λαζῶν φρούρια δύο πρὸς αὐτοῖς μάλιστα τοῖς Ἰβη-
 ρίας ὄροις, Σκάνδα τε καὶ Σαραπανίς. ἅπερ ἐν δυσχωραῖς
 P 602 κείμενα χαλεπαῖς τισι καὶ διωξ δυσκόλοις δυσπρόσοδα ἔπερφευῶς
 ὄντα ἐτύγγανε. ταῦτα Λαζοὶ μὲν τὸ παλαιὸν πόνῳ πολλῷ ἐφρού-
 ρουν, ἐπεὶ ἐνταῦθα τῶν ἐδωδύμων τὸ παράπαν οὐδὲν φρεται, 5
 ἀλλὰ φέροντες ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ ἐπιτήδεια ἐσκομίζον-
 ται. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς κατ' ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμου
 Λαζοὺς ἀνυστήσας ἐνθένδε Ῥωμαίων φρουρὰν στρατιωτῶν κατε-
 στήσατο. οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον, πιεζόμενοι τῶν ἀναγκαίων
 τῇ ἀπορίᾳ, τὰ φρούρια ταῦτα ἐξέλιπον, ἐπεὶ αὐτοὶ μὲν ἐλύμοις 10
 ἀποζῆν ὥσπερ οἱ Κόλχοι ἐς πλείονα χρόνον, οὐκ εἰωθὸς σφίσιν,
 ὡς ἤκιστα εἶχον, Λαζοὶ δὲ αὐτοῖς μακρὰν ὁδὸν πορευόμενοι φέ-
 B ροντές τε τὰ ἐπιτήδεια πάντα οὐκέτι ἀντείχον. Πέρσαι δὲ αὐτὰ
 καταλαβόντες ἔσχον, ἐν τε ταῖς σπονδαῖς αὐτὰ Ῥωμαῖοι ἀπέλα-
 βον τὰς ἀντιδόσεις Βάλου τε τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ Φαραγγίου 15
 πεποιημένοι, ὥσπερ μοι ταῦτα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πάντα
 ἐρρήθη. Λαζοὶ μὲν οὖν ταῦτα τὰ φρούρια ἐς ἔδαφος καθεῖλον,
 ὡς μὴ αὐτὰ Πέρσαι ἐπιτειχίσματα κατὰ σφῶν ἔχουιν. Πέρσαι
 δὲ αὐτοῖν θάτερον, ἕπερ Σκάνδα καλοῦσιν, αὐθις οἰκοδομη-
 σάμενοι ἔσχον, ὃ τε Μερμερόης ἐπιπροσθεν ἔγε τὸν Μήδων 20
 στρατόν.

2. Σαραπανίς] सरापानिस H. 6. ἐπὶ τῶν ὤμων] ἀνά τὸν ὄμον
 H. *ibid.* ἐσκομίζονται] ἐσσομίζοντο Reg. 7. τοῦδε om. L.
 11. πλείονα] πλείω Reg. 15. Βόλον τε τὸ φρούριον καὶ τὸ
 φράγγιον L.

Ad Iberiae fines habebant Lazii castella duo, Scandam et Sarapanin: quae in montium faucibus asperis ac plane confragosis sita, difficillimos habebant aditus. Ea quondam Lazii custodiebant labere multo, ob soli malignitatem, ex quo nihil vescum nascitur: verum homines eo cibaria comportant humeris. Belli huius initio Iustinianus Augustus, amotis inde praesidiis Lazicis, Romana substituerat: quae postmodum, urgente victus penuria, his castellis excesserunt: cum nec panico, cui minime assueverant, vitam tolerare diutius possent, ut Colchi; nec iam Lazii cibariis omnibus per longa itinera ferendis sufficerent. Eadem a Persis occupata, Romani facta pace receperant, restitatis vicissim Bolo castello Pharangioque, ut in superioribus libris plenius commemoravi. Lazii igitur castellum utrumque exciderunt, ne inde a Persis oppugnarentur. Persae vero eorum alterum, quod Scandam vocant, reaedificaverunt occuparuntque praesidio, ac Mermeroë Medorum exercitum ultimum duxit.

Ἦν δὲ πόλις ἐν τῷ πεδίῳ, Ῥοδόπολις ὄνομα, ἤπερ ὑπαν-
 ταίξει πρώτη τοῖς ἐς τὴν Κολχίδα ἐξ Ἰβηρίας ἐσβάλλουσιν, ἐδέ-
 φοδός τε καὶ ἐπιμαχωτάτη ἐς τὰ μάλιστα. διὸ δὴ αὐτὴν οὐ
 πολλῶ πρότερον δεισαντες Λαῶοι τὴν Περσῶν ἔφοδον ἐς ἔδα-
 5 φος καθεῖλον. ὅπερ ἐπεὶ οἱ Πέρσαι ἔμαθον, εὐθὺ Ἀρχαιοπό-
 λειως ἤμισαν. γονὸς δὲ ὁ Μερμερόης τοῖς πολέμιους ἀμφὶ τὰς
 ἐκβολὰς ἐνστρατοπεδεύεσθαι ποταμοῦ Φάσιδος ἐπ' αὐτοὺς ἤλαυ-
 νεν. ἄμεινον γάρ οἱ ἔδοξεν εἶναι τούτους πρότερον ἐξελόντι οὕτω
 δὴ ἐς τῆς Ἀρχαιοπόλεως τὴν πολιορκίαν καθίστασθαι, ὡς μὴ
 10 ὀπισθεν αὐτοὶ ἴοντες κακουργήσωσι τὸ Περσῶν στράτευμα. ὡς
 ἀγχοτάτω δὲ τοῦ Ἀρχαιοπόλεως περιβόλου γενόμενος ἠσπάσατο
 ἔρεσχιλῶν τε τοὺς ταύτη Ῥωμαίους, καίτοι νεανειουσάμενος ὡς
 αὐτίκα δὴ μάλα ἐπαρήξει σφίσι. βουλομένῳ γάρ οἱ αὐτῷ ἔφα-
 σκεν εἶναι Ῥωμαίους τοὺς ἄλλους προσειπεῖν πρότερον, οἳ δὴ
 15 ἐνστρατοπεδεύονται ἀμφὶ ποταμὸν Φῶσιν. οἳ δὲ ἀποκρινάμενοι δ
 εἶναι μὲν αὐτὸν ἐκλείων ὄπη βούλοιο, ἰσχυρίσαντο μέντοι ὡς,
 ἦν τοῖς ἐκείνη Ῥωμαίοις ἐντύχη, οὐ μὴ ποτε αὐτοῖς ἐπαρήξει.
 ταῦτα ἐπεὶ οἱ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντες ἔμαθον, κατωρ-
 ρώθησάν τε καὶ ἦσσαν οἰόμενοι εἶναι ἢ φέρειν τῶν ἐπιόντων τὴν
 20 δύναμιν ἐς τὰς σφίσι παρεσκευασμένας ἀκάτους ἐμβάντες ποτα-
 μὸν Φῶσιν διεπορθμύσαντο ἅπαντες, τῶν σφίσι παρόντων ἐπι-
 τηδείων, ὅσα μὲν διακομίζειν οἴοι τε ἦσαν, ἐν ταῖς ἀκάτοις ἐν-

1. ὑπανταίξει] ἐπηγίαζε L.

2. ἐς τὴν Κολχίδα] ἐν τῇ κολ-

χιδῆ Reg.

3. οὐ om. L.

13. μάλα] μάλλον L.

18. στρα-

τοῦ ἄρχοντες] ἄρχοντες τοῦ στρατοῦ L.

19. τε καὶ] καὶ
om. L.

Rhodopolis, urbs in planitie sita, primaque obvia irrumpentibus ex Iberia in Colchidem, aditu captuque valde facilis erat. Quamobrem Lazi illam solo nuper acquaverant, Persarum adventum veriti. Quo Persae audito, recta Archaeopolin iter intenderunt. Mermeroës vero, ubi accepit castra hostes metatos esse ad fluvii Phasidis ostia, eo progressi constituit: quippe satius videbatur hos prius profigare, itaque demum Archaeopolis obsidionem capessere; ne ipsi a tergo subeuntes, Persarum copiis detrimenti aliquid importarent. Propter Archaeopolis moenia transiens, Romanos urbis incolas salutavit cavillans, et iactanter denuntians, actutum eo se rediturum: velle se prius alloqui Romanos, qui ad fluvium Phasin stativa haberent. Tum illi suo responso ire ipsum iubent quocumque volet: caeterum affirmant nunquam ad se reversurum, si in Romanos illos incidere. De his certiores facti exercitus Romani Duces, cohortuerunt, seque impares rati sustinendae aggressorum impressioni, scaphis, quae praesto erant, conspensis, fluvium Phasin traiecere omnes, cum quidquid annonae sibi comparatae avehere poterant,

θέμενοι, τὲ δὲ ἄλλα ἐς τὸν ποταμὸν ἐμβεβλημένοι, ὅπως μὴ αὐτοῖς οἱ πολέμιοι τρυφᾶν δύνωνται. γενόμενος οὖν ἐνταῦθα
 H 340 παντὶ τῷ στρατῷ ὁ Μερμερόης οὐ πολλῶ ὕστερον, ξηρόν τε παντάπασιν ἰδὼν τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον ἤσχαλλέ τε καὶ
 P 603 ἀπορούμενος ἐδυσφορεῖτο. καύσας τε τὸ Ῥωμαίων χαράκιμα 5 καὶ τῷ Θυμῷ ζέων ἀνέστρεφέ τε αὐτίκα καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὴν Ἀρχαιοπόλιν ἤγε.

B
 V 205 ἰδ'. Κεῖται δὲ Ἀρχαιοπόλις ἐπὶ λόφου τινὸς σκληροῦ ἐς ἄγαν, καὶ ποταμὸς αὐτὴν παραρρεῖ ἐξ ὄρων κατιῶν, ὕπερ τῆς πόλεως καθ' ὑπερθέν ἐστι. πύλαι δὲ αὐτῇ αἱ μὲν κάτω εἰσι, φέ- 10 ρουσαι παρὰ τοῦ λόφου τὴν ὑπώρειαν, οὐκ ἀπρόσοδοι μέντοι, ἀλλ' ὅσον ἄνοδον ἐκ τοῦ πεδίου τιὰ ἐς αὐτὰς οὐχ ὁμαλὴν εἶναι· αἱ δὲ ἄνω ἐς τὸ κρημνῶδες ἐξάγουσαι αὐτὰς δυσπρόσοδοι ἐς ἄγαν. χῶροι γὰρ λοχμῶδεις πρὸ τούτων τῶν πυλῶν εἰσιν, ἐπὶ πλείστον διήκοντες. ἐπεὶ τε ὕδατος ἄλλου τοῖς τῆδε ὥκημένοις οὐδαμῇ 15 μέτεστι, τείχη δύο ἐνθένδε οἱ τὴν πόλιν δειμύμενοι ἄχρι ἐς τὸν
 C ποταμὸν ἐτεκτήναντο, ὅπως ἂν σφίσι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὸ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ ἀρύεσθαι δυνατὰ εἴη, Μερμερόης οὖν παντὶ σθένει τειχομαχεῖν ἐνταῦθα σπουδάζων τε καὶ διατεινόμενος ἐποίει τάδε. πρῶτα μὲν τοῖς Σαβίροις ἐπήγγειλε κριοὺς καμ- 20 κληθεῖς ἐργάζεσθαι, οἷους ἂν φέρειν ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν ὤμων δυνατοὶ εἴεν, ἐπεὶ μηχανὰς μὲν τὰς ξυνειθισμένας τροπῶν οὐδενὶ

6. ἀνέστρεφε τε] ἀνέστρεφεν L. 10. αἱ μὲν] αὐτὰ μὲν Reg. ἰbid. φέρονσαι] φέρονται Reg. 12. ὁμαλὴν] ὁμαλῆ L a pr. m. 20. Σαβίροις] σαβήροις Reg. Et sic L pene constanter. ἰbid. ἐπήγγειλε] ἐπήγγειλε L.

imposuissent in scaphas, caeteris in flumen projectis, ne hostes illis gauderent. Quo cum omnes copias paulo post duxisset Mermeroës, atque hostium castra vidisset penitus vacua, rem inique tulit, secum delens ac pendens animi. Subinde Romanorum castris flamma deletis, ira ardens rediit, et copias Archaeopolin duxit.

14. Sita est Archaeopolis in colle asperissimo, eamque fluvius alluit, qui ex montibus urbi imminetibus habitat. Eius portae inferiores ad collis radices ducunt, haud inaccessae: via solum, qua ex campo ad eas itur, non plana est. Superiores portae exitus habent praecipites, atque aditus difficillimos: quippe latissima fruteta obiacent. Et quoniam inaccessis nihil aquae, nisi fluvialis, suppetit, urbis conditores geminum murum ad flumen usque extruxerunt, ut ex eo lympha sine periculo hauriatur. Hanc partem totis oppugnare viribus decrevit Mermeroës, et consilium urgens, haec egit. Primo quidem Sabiris curam demandavit, arietes fabricandi quamplurimos, quibus portandis hominum humeri sufficienter; eo quod ad murum imo in monte positum consuetas machinas nullo modo

ἐς Ἀρχαιοπόλειως τὸν περίβολον ἐπάγεσθαι εἶχε, κατὰ τὸν ὄρου
 πρόποδα κείμενον. ἤκηκῳ δὲ ὄσα τοῖς Ῥωμαίων ἐνοσπόνδοις
 Σαβείροις ἀμφὶ τὸ Πέτρας τεῖχος ἐργασθεῖη οὐ πολλῶ ἔμπρο-
 σθεν, καὶ τοῖς ἐπινησημένοις ἐπόμενος τὴν ἐκ τῆς πείρας ἀφέ-
 5 λειαν μετῆει. οἱ δὲ τὰ ἐπαγγελλόμενα ἐποιοῦν. κριοὺς τε αὐ-
 τικά συχνὸς ἐτεκτήναντο, ἥπερ μοι ἔναγχος Ῥωμαίοις εἰργάσθαι D
 Σαβείρους ἐρρήθη. ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν Δολομίτας καλουμένους
 κατὰ τῆς πόλεως τὰ κρημνώδη στέλλει ἐνοχλεῖν ἐπιστελλας τοὺς
 ταύτη πολεμίους δυνάμει τῇ πάσῃ. οἱ δὲ Δολομίται οὗτοι βάρ-
 10 βαροι μὲν εἰσιν, ῥηκόμενοι ἐν Πέρσαις μέσοις, οὐ μὴν κατήκοοι
 γεγόνασι βασιλέως τοῦ Περσῶν πώποτε. ἰδρυνμένοι γὰρ ἐν ὄρε-
 σιν ἀποτόμοις τε καὶ ὄλως ἀβάτοις αὐτόνομοι ὄντες ἐκ παλαιού
 διαγεγόνασιν ἐς τόδε τοῦ χρόνου· μισθαρονοῦντες δὲ αἰεὶ ξυστρα-
 τεύουσι Πέρσαις ἐπὶ πολεμίους τοὺς σφετέρους ἰούσι. καὶ πε-
 15 ζοὶ μὲν εἰσιν ἅπαντες, ξίφος τε καὶ ἀσπίδα φέρων ἕκαστος καὶ
 ἀκόντια ἐν ταῖς χερσὶ τρία. θεῖν δὲ λίαν ἐν τε τοῖς κρημνοῖς P 604
 καὶ τῶν ὄρων ταῖς ὑπερβολαῖς ἐξεπιστάνται, ὥσπερ ἐν πεδίῳ ὑπ-
 τίω. καὶ διὰ τοῦτο Μερμερόης αὐτοὺς τῆδε τεichoμαχεῖν ἔταξεν,
 αὐτοὺς δὲ παντὶ τῷ ἄλλω στρατῷ ἐπὶ πύλας τὰς κάτω τοὺς τε
 20 κριοὺς καὶ τοὺς ἑλέφαντας ἐπαγόμενος ἦει. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι
 ξὺν τοῖς Σαβείροις ἐς τὸ τεῖχος συχνὰ βάλλοντες, τοῖς τε τοξέυ-
 μασι καλὴν πάντες τὸν ταύτη ἀέρα, οὐ μακρὰν πον ἐγένοντο
 ἀναγκάσαι τοὺς ἐνταῦθα Ῥωμαίους ἐκλιπεῖν τὰς ἐπύλξεις. οἱ δὲ

7.9. δολομήτας et δολομηται H. 10. ῥηκόμενοι] ῥηκόμενοι Reg.
 13. συστρατεύουσι L. 16. δὲ] τε L. 17. ὑπερβολαῖς] ἐπιβο-
 λαῖς H.

quiret appellere, et auditis quae Sabiri Romanorum socii paulo ante fe-
 cissent ad Petrae moenia, recentibus inventis studens, eorum usu iuvari
 vellet. Illi dicto audientes, protinus multos arietes iis similes molli-
 sunt, quos, ut diximus, Sabiri Romanis excitaverant. Dein vero Dolo-
 mitas ad urbis latus praecipitiis impendens conducti, Persis in hostes totis
 ibi viribus fatigare. Barbari sunt hi Dolomitae, et quamvis in Perside
 habitent, nunquam tamen Regi Persarum fuere subditi. Cum enim mon-
 tes abruptos penitusque invios colant, ab omni vetustate ad hunc diem
 suis vixere legibus, nec nisi mercede conducti, Persis in hostes ipso-
 rum militant. Omnes pedibus merent: gladium quisque et scutum ge-
 stat, ternaque in manibus iacula, nec minus expedite currunt in confra-
 gosis et verticibus montium, quam in camporum aequore. Quamobrem
 Mermeroës oppugnandam his partem illam assignavit: ipse cum reliquis
 copiis arietes et elephantos ad portas inferiores promovit. Ergo Persae
 et Sabiri, cum tela in muros tam crebra mitterent, ut sagittarum nube
 caelum illic obducerent, Romanos eius partis propugnatores tantum non

Δολομῖται τὰ δοράτια ἐκ τῶν κρημνῶν ἐκτὸς τοῦ περιβόλου ἐσα-
κοντίζοντες πολλῷ ἔτι μᾶλλον τοὺς κατ' αὐτοὺς πολεμίους ἐλύ-
B πουν. πανταχόθι τε Ῥωμαίοις τὰ πράγματα ποτηρά τε καὶ
κινδύνων ἐμπλεα ἐγεγόνει, ἔσχατα ἐσχάτων κακὰ πάσχουσι.

Τότε δὴ Ὀδόναχος τε καὶ Βάβας, εἴτε ἀρετὴν ἐνδεικνύ-
μενοι εἴτε τῶν στρατιωτῶν ἀποπειρᾶσθαι βουλόμενοι, ἢ καὶ τι
αὐτοὺς θεῖον ἐκίνησεν, εἴασαν μὲν τῶν στρατιωτῶν ὄλους τι-
νάς, οἷς δὴ ἐπέστελλον ἀπὸ τῶν ἐπάλληλων τοὺς τειχομαχοῦντας
ἀμύνεσθαι, τοὺς πλείστους δὲ ξυγκαλέσαντες βραχείαν τινα
παρακλήουσιν ἐποίησαντο καὶ ἐλέξαν τοιάδε „Τὸν μὲν παρόντα 10
κίνδυνον, ἄνδρες ξυστρατιῶται, καὶ τὴν περιλαβοῦσαν ἡμᾶς
ἀνάγκην ὄρατε. δεῖ δὲ ἡμᾶς τούτοις δὴ τοῖς κακοῖς ὡς ἥμιστα
εἶκειν. τοὺς γὰρ ἐς ἀπόγνωσιν σωτηρίας ἐλθόντας τοῦτο ἂν δι-
σώσασθαι δύναιτο μόνον, τὸ μὴ τῆς σωτηρίας ἐφείσθαι· ἐπὶ
C τῷ φιλοψύχῳ τὸ διαφθεῖρεσθαι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἔπεσθαι π-15
φυκε. καὶ τότε δὲ ἡμᾶς ἐνοεῖν ἐν τοῖς παροῦσι δεινοῖς δεήσει,
ὡς ἐκ τῶν ἐπάλληλων τῶνδε ἀμυνομένων τοῖς πολεμίοις οὐκ ἐν
V 206 βεβαίῳ τὰ τῆς σωτηρίας ἡμῖν κείσεται, ἦν καὶ τὴν ἀγωνίαν ὡς
προθυμώτατα διενέγκωμεν. μάχη γὰρ ἐκ διεστηκῶτων ξυνοστα-
μένη ἀνδραγαθίεσθαι οὐδενὶ ξυγχωρεῖ, ἀλλ' ἐς τὸ τῆς τύχης 20
ὡς τὰ πολλὰ περίσταται κράτος. ἦν μέντοι ἢ ξυμβολὴ ξυστα-
δὸν γένηται, τὰ τε τῆς προθυμίας ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον κρατήσου
καὶ μετὰ τῆς ἀνδρείας ἢ νίκη χωρήσει. ἄνευ δὲ τούτων εὐμη-

9. ἀμύνεσθαι] ἀμύνασθαι L. 10. τοιάδε] τάδε Reg. 11. στ-
ρατιωτῶται L. ibid. παραλοβοῦσαν L. ibid. ἡμᾶς L. ἡμᾶς P.
13. ἐς] εἰς L. 14. δύναιτο L. δύναται P. 16. ἡμᾶς] ἡμᾶς L.
20. „τύχης] Ita correxi, cum scriptum easset ψυχῆς.“ MALT. In
τύχης consentire videtur L. 21. ξυσταδὸν] ξυσταδὸν L.

coegerunt pinnas deserere: Dolomitae vero ex aspretis, quae sunt extra moenia, iacula torquentes, oppositos sibi hostes multo acrius infestabant. Pessimo ubique loco atque in praecipiti erant res Romanorum extrema iam patientium.

Tunc Odonachus et Babas, sive ostendendae virtutis propriae, sive militis probandi gratia, seu divino quodam instinctu, paucis ad pinnas relictis militibus, iussisque oppugnatores inde propellere, maximam partem convocarunt, brevique hortatione hac usi sunt. *Videtis, Commilitones, quo iam discriminis ac necessitatis redacti simus: quibus malis cedere vos minime decet. Saluti desperantibus una salus est nullam salutem optare: siquidem vitae amorem eritium plerumque sequitur. Id quoque his in angustiis cogitandum vobis est; quandiu hinc e pinnis hosti repugnabimus, quamvis animosissime certemus, in dubio tandem salutem fore. Etenim pugna eminus iniata, nemini copiam exerendae virtutis facit, utpote saepius in arbitrio Fortunae sita. Cum autem collecto*

ρήσαντες μὲν ἐν τῇ ξυμβολῇ οἱ ἀπὸ τοῦ περιβόλου μαχόμενοι H 341
οὐδὲν ἄν τι τῆς εὐημερίας ἀπόναιτο μέγα, ἐπεὶ ἐν μὲν τῷ πα-
ραυτικά τοὺς πολεμίους σφίσι ἐπεῶσθαι ξυμβαίνει, ἐς δὲ τὴν
ὑστεραίαν ὁ κίνδυνος αὐθις ἐν ἀκμῇ γίνεται, καὶ κατὰ μικρὸν σφα-
5 λέντες αὐτοῖς, ὡς τὸ εἰκὸς, ξυνδιαφθείρονται τοῖς ὀχυρώμασιν. D
ἐκ χειρὸς δὲ τοὺς ἐναντίους νεικηκότες ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὴν σωτη-
ρίαν τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. ὧν ἐνθυμηθέντες ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολε-
μίους προθυμῶς τῇ πάσῃ, τὴν ἄνωθεν ἐπικουρίαν ἐπαγαγόμενοι,
εὐέλπιδές τε τῇ προσπεσοίῃ τωνῶν ἀπογνώσει γεγενημένοι. τοὺς
10 γὰρ ἐλπίδα σωτηρίας τινὸς ἐν σφίσι αὐτοῖς οὐδαμῇ ἔχοντας τὸ
θεῖον αἰεὶ διασώζεσθαι μύλωστα εἴωθε.“

Τοσαῦτα Ὀδοναχὸς τε καὶ Βάβας παρακλιευσάμενοι τὰς
τε πύλας ἀνέωγον καὶ τὸ στράτευμα δρόμῳ ἔξηγον, ὀλλύων ἀπο-
λελειμμένων ἐνταῦθά τινων ἕξ αἰτίας τοιαύδε. τῶν τις Λαζῶν
15 τῇ προτεραίᾳ, λόγιμος μὲν ὧν ἐν τούτῳ τῷ ἔθνεϊ, ἐν Ἀρχαιο-
πόλει δὲ ὄψκημένος, ἔπρασε πρὸς Μερμερόην ἐπὶ τῇ πατρίδι
προδοσίας πέρι. ὁ δὲ οἱ ἄλλο οὐδὲν ἐπήγγελλε χαρίζεσθαι Πέρ- P 605
σαις, πλὴν γε δὴ ὅπως, ἤνικα ἐς τειχομαχίαν καθιστῶνται, τὰ
οἰκία ἐμπρήσῃ λάθρῳ, οἷς δὴ ὁ τε σίτος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐπιτη-
20 δείων ἀπέκειτο. ἐπέστελλε δὲ ταῦτα, δυοῖν γενήσεσθαι τὸ ἕτε-
ρον λογισάμενος· ἢ γὰρ Ῥωμαίους περὶ τὸ πῦρ τοῦτο σφαδά-
ζοντάς τε καὶ διατριβὴν ποιουμένους ἐνδώσειν σφίσι κατ' ἔξου-
σίαν ἐπιβατεύειν τοῦ περιβόλου, ἢ τειχομαχοῦντας ἀποκρούεσθαι

3. ἐπεῶσθαι] ἐπαυρεῖσθαι Reg. 5. συνδιαφθείρονται L. 8. τὴν
ἄνωθεν] τὴν om. L. 15. ὧν om. L. 19. ἐμπρήσαι H.
ibid. οἷς δὴ] ἦν δὲ L. 20. ἀπέκειτο om. L.

pede configitur, praevaleat erectus animus, et generositatem victoria comitatur. Praeterea, qui rem feliciter gerunt dimicantes e moenibus, levem ii fructum ex prospero successu referunt. Nam hoste tum repulso, postridie recrudescit conflictus, ac paulatim sublapsi, cum suis munitio- nibus certo pereunt: qui si hostem vicissent cominus, certa in posterum incolumitate fruerebunt. Quibus recte expensis, toto animo in hostes erumpamus, divina freti ope, et hoc ipso deplorato rerum nostrarum statu confisi. Enimvero qui spem salutis nullam in se repositam habent, eos maxime Deus servare solet.

Ita suos hortati Odonachus et Babas, reclusis portis, copias citato cursu educunt, paucis intus relictis, istam ob causam. Pridie, nobilis quidam Lazus, cui erat Archaeopoli domicilium, de prodenda patria egerat cum Mermerōē. Hic autem ipsi mandaverat, unam hanc iniret a Persis gratiam, ut cum muros oppugnari coeptos videret, clam ignem inferret horreis, in quibus frumentum caeteraque annona asservabatur. Quod quidem praescripsit, horum alterum putans effectum iri, aut ut Romani circa incendium solliciti occupatique, spatium Persis intrent super-

βουλομένους Πέρσας ταῦτα δὴ τὰ οἰκία ἐν δλιγωρία ποιήσεσθαι· καιομένων δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ τοῦ τε σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πόνῳ σφᾶς οὐδενὶ πολιορκίᾳ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ Ἀρχαίου-
B πολὺν ἔξαιρήσεσθαι. τοιαύτη μὲν γνώμη ὁ Μερμερόης τούτῳ δὴ τῷ Λαζῷ ταῦτα ἐπέστελλεν· ὁ δὲ οἱ τὴν ἐπίταξιν ὠμολόγησεν ἐπιτελῆ δρᾶσειν. ἦν ἴκα γοῦν τὴν τειχομαχίαν ἀκμάζουσιν εἶδε, πῦρ ὡς λαθραϊότατα τοῖς δωματίοις τούτοις ἐνήψε. αἰρομένην δὲ τὴν φλόγα ἔξαπιναίως Ῥωμαῖοι ἰδόντες ὀλίγοι μὲν τινες ἐβοήθουν ἐνταῦθα, καὶ πόνῳ πολλῷ τὸ πῦρ ἔσβισαν ἀμηγέτη λυμηνάμενον, οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες, ὡσπερ ἐρρήθη, ἐπὶ τοὺς 10 πολεμίους ἐχώρησαν. ἐμπροσθέντες δὲ αὐτοῖς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου καὶ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ ἐκπλήξαντες πολλοὺς ἔκτεινον, οὔτε ἀμνομένους οὔτε χεῖρας αὐτοῖς ἀνταίρειν τολμῶντας. Πέρσαι γὰρ ὀλίγους κομιδῇ τοὺς πολεμίους ὄντας ἐπεξίεναι σφίσιν ἐν ἑλπίδι οὐδεμιᾷ ἔχοντες ἀλλήλων δισιτηκότες ὡς ἐς τειχομαχίαν ἐτετά-15 χατο ἔν τῇ ἀκοσμίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ὤμων τοὺς κρινοὺς φέροντες ἀνοπλοὶ τε καὶ τὰ ἐς μάχην ἀπαράσκευοι, ὡς τὸ εἶδος ἦσαν, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι τὰ τόξα ἐντεταμένα ἐν χερσὶν ἔχοντες ἔυσταδὸν ἐγκείμενους τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι μηχανῆ οὐδεμιᾷ εἶγον. οὕτω δὴ κόπτοντες Ῥωμαῖοι ἐπιστροφάδην αὐτοὺς δι-20 ρῶντο. ἑξυλέβη δὲ τότε καὶ τῶν ἐλεφάντων ἕνα πληγέντα, ὡς

1. ποιήσεσθαι L. 4. ἔξαιρήσειν L. 6. γοῦν om. L. ibid. εἶδε] ἴδῃ L. 7. ἐνήψε] ἀνάψας L. 11. αὐτοῖς] αὐτούς L. 12. οὔτε—οὔτε] οὐδὲ—οὐδὲ P. 18. ἔυσταδόν] ευσταδόν L. 21. πληγέντα] πληγῆναι H.

raadi muri; aut Persarum impressioni prohibendae intenti, curam horreorum deponerent, itaque frumento ac caeteris comestibus igne corruptis, obsessam Arohaeopolin brevi tempore et nullo negotio in suam Persae ditionem redigerent. Eo spectabant mandata, quae Lazo Mermerods dedit, et recepit ille se confecturum. Simal igitur oppugnationem fervere vidit, ignem furtim subdidit horreis. A Romanis deprehensa repente flamma iam subvolante, illic nonnulli cacurrere subsidis, et ignem late grassantem difficillime restinxerent: caeteri omaes effuderunt se in hostes, ut dictum est, factoque subite impetu, ac terrore vi improvisa incusso, multos occiderunt nec resistentes, neque arma audentes tollere. Etenim Persae, cum non sperarent fore ut hostes, quorum numerus admodum exiguus esset, erumperent, dispersi incompeditaque se ad murum invadendum parabant. Atque hi quidem arietarias machinas gestantes humeris, inermes et proinde ad pugnam imparati erant. Alii vero intentos arcus in manibus habentes, instantem pede collato hostem propellere nequibant. Itaque Romani nunc hos nunc illos caedere et leto sternere. Tum forte elephantum unus, accepto, ut

ἔνιοι φασιν, ἢ ἀπὸ ταῦτομάτου ξυνταραχθέντα, περιστρέφουσαι
 τε καὶ οὐδενὶ κόσμῳ ἀναχαιτίζειν, καὶ τοὺς μὲν ἐπιβάτας ῥιπτεῖν,
 τῶν δὲ δὴ ἄλλων τὴν τάξιν ἐκλύειν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ μὲν D
 βάρβαροι ἀνεπόδιζον, Ῥωμαῖοι δὲ ἀδέεστερον τοὺς ἐν ποσὶν ἀλ
 5 διευχρῶντο. Θανμάσειε δ' ἄν τις ἐνταῦθα δικαίως, εἰ Ῥωμαῖοι
 μὲν, ἔξεπιστάμενοι καθ' ὃ τι χρῆ ἀποκρούσασθαι τῶν πολεμίων
 τὴν διὰ τῶν ἐλεφάντων ἐπίθισιν, τῶν θεόντων οὐδὲν ἔδρασαν,
 τοῖς παροῦσι δηλονότι ξυνταραχθέντες, ἀπὸ ταῦτομάτου δὲ τὸ
 τοιοῦτον σφίσι ξυνηρέχθη γενέσθαι. ὃ κ' ἐδ' τοῦτ' ἔστιν, αὐτίκα
 10 ἔγῳ δηλώσω.

Ἦνίκα Χοσρόης τε καὶ ὁ Μήδων στρατὸς ἐτωχομάχου
 ἀμφὶ τὸν Ἐδέσσης περίβολον, τῶν τις ἐλεφάντων, ἐπιβεβηκό- V 207
 τος οἱ ἐμίλου πολλοῦ τῶν ἐν Πέρσαις μαχηματώτων, ἀγχοῦ τοῦ
 περιβόλου γενόμενος ἐπίδοξος ἦν ὅτι δὴ δι' ὀλίγου βιασόμενος P 606
 15 τοὺς ἀπὸ τοῦ ἐκείνη πύργου ἀμυνημένους, ἄτε κατὰ κορυφὴν
 συχὰ βαλλομένους, τὴν πόλιν αἰρήσει. ἰδοὺ γάρ τις μηχανὴ
 τὸ τοιοῦτον ἐλέπολις εἶναι. ἀλλὰ Ῥωμαῖοι χοῖρον αὐτίκα ἐκ τοῦ
 πύργου ἐπικριμάσαντες τὸν κίνδυνον τοῦτον δέφυγον. κραυ-
 γμὸν γάρ τινα, ὦν, ὡς τὸ εἶδος, ἤρητημένος, ἐνθένδε ὁ χοῖρος
 20 ἦφίει, ὅσπερ ὁ ἐλέφας ἀχθόμενος ἀνεχαιτίζει τε καὶ κατὰ βραχὺ

1. ἀπὸ ταῦτομάτου L. ἀπ' αὐτομάτου P. 2. καὶ οὐδενὶ κόσ-
 μῳ] οὐδενὶ κόσμῳ καὶ L. *ibid.* ῥιπτεῖν] ῥίπτειν L. 3. οἱ
 μὲν] μὲν οἱ H. 9. τοιοῦτον] τοσοῦτον ex Reg. affert. Malt.:
 nisi Hoesehellum potius dicere voluit, cuius in ed. τοσοῦτον scrip-
 ptum, τοιοῦτον autem in margine positum est. 10. ἔγῳ om. L.
 12. Ἐδέσσης] Ἐδέσης P hic et infra. 17. αὐτίκα om. L.
 18. κραυγμὸν γάρ τινα] καὶ κραυγῆς γάρ τινος Vat. et L.
 19. ὦν — ἤρητημένος] καὶ ὦν (κάλων Lm) ὡς εἶδος ἤρητημένον L.
ibid. ὁ χοῖρος ἐνθένδε L. 20. ὅσπερ om. L. *ibid.* ἀνεχαιτίζει
 τε] ἀνεχαιτίζειν L.

nonnulli referunt, vulnere, vel sponte offeratus, circumagit sese, et cum maxima perturbatione retractans, excussis sessoribus, caeterorum ordines rapit. Ex eo Barbari referre pedem: Romani impunitus obvius quosque conficere. His merito miretur quispiam Romanos, qui cum artem callerent repellendi impetus ab hoste dati cum elephantis, quod illa praescribat prorsus omiserint, turbati utique praesenti motu, idque ultro ipsis acciderit: quod quid sit, mox exponam.

Quo tempore Chosroës Medorumque exercitus Edessae muros aggressi sunt, admetas illis elephas quidam, complures vehens Persas pugnatere egregios, speciemque exhibens machinae, quam helepolis vocant, videbatur brevi urbem expugnaturus, iis, qui ex turri illie posita resistebant, coactis se subducere venientium desuper telorum grandini. At statim Romani suspense e turri porco, discrimin evaserunt. Suspensus enim porcus grannitum, ut fit, edidit acutiorum: quo offeratus

ἀναποδίζων ὀπίσω ἐχώρει. ἐκεῖνο μὲν οὖν ταύτῃ ἐχώρησε. νῦν δὲ τὸ παρεμμένον τῇ Ῥωμαίων ὀλιγωρία ἢ τύχη ἐπλήρου. ἀλλ' ἐπειδὴ Ἐδέσσης ἐμνήσθην, οὐ σιωπήσομαι τὸ ἐκείνη τέρας πρὸ
 B τοῦδε τοῦ πολέμου ξυνεγενθέν. ἤνικα γὰρ ὁ Χοσρόης λύει
 H 342 ἔμελλε τὰς ἀπεράντους καλουμένας σπονδὰς, γυνή τις ἐν πόλει 5
 βρέφος ἐκύνει τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῶς ἀνθρωπόμορφον, δύο δέ τοι κεφαλὰς ἔχον. ὃ δὴ φανερὸν τοῖς ἀποβεβηκόσι γέγονεν. Ἐδεσσαί τε γὰρ καὶ ἡ ἑῴα σχεδὸν τι πᾶσα καὶ πρὸς ἡ πολλῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ βασιλεῦσι περιμάχητος δυοῖν γέγονε. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ξυπέπυον. ἐγὼ δὲ ὄθενπερ ἐξέβην ἐπάνειμι. 10

Τῆς δὲ ταραχῆς οὕτως ἐπιπεσοῦσης τῷ Μήδων στρατῷ, ὅσοι δὴ αὐτῶν ὀπισθεν ἐτετάχατο, τὴν μὲν ταραχὴν τῶν ἔμ-
 C προσθεν ὄντων θειώμενοι, τὸ δὲ ξυμβεβηκὸς οὐδαμῇ πεπυσμένοι, κατωρρώδησαν, ἕς τε ὑπαγωγὴν ξὺν πολλῇ ἀκοσμία ἐτράποντο. ταῦτ' οὖν τοῦτο καὶ οἱ Δολομίται παθόντες (ἕξ ὑπερδέξιων γὰρ 15 τὰ ποιούμενα πάντα ἐώρων) αἰσχροῦν τινα φυγὴν ἔφευγον, ἢ τε τροπὴ λαμπρὰ ἐγένονε. καὶ τετρακισχίλιοι μὲν τῶν βαρβάρων αὐτοῦ ἔπεσον, ἐν τοῖς καὶ τῶν ἀρχόντων τρεῖς τετύχηκεν εἶναι, τέσσαρα δὲ τῶν Περσικῶν σημείων Ῥωμαῖοι εἶλον, ἅπερ εὐθὺς ἐς Βυζάντιον βασιλεῖ ἔπεμψαν. Ἰππους δὲ φασιν αὐτῶν οὐχ 20 ἦσσαν ἢ ἐς δισμυρίους ἀπολωλέναι, οὐ βληθέντας οὐδὲ πληγέντας πρὸς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ μακρὰν μὲν ὁδὸν πορευθέντας,

8. ἐπειδὴ] ἐπει δὴ L. 7. τοῖς ἀποβεβηκόσι φανερὸν L.
 9. δυοῖν] δυοῖν L. δὴ Lm. 11. τῷ — στρατῷ] τῶν — στρατῶν L. στρατιωτῶν Lm. 18. ἐν τοῖς] ἐν οἷς L.

elephas restitit; tum pedem sensim referens excessit. Ita quidem hoc ibi contigit: iam vero quod Romanorum negligentia praetermissum fuerat, fortuna supplevit. Et quando mentio Edessae incidit, prodigium, quod in ea urbe ante bellum hoc accidit, silentio non praeteribo. Paulo prius quam pacem Chosroës perpetuam solveret, mulier quaedam foetum enixa est, humana quidem forma caetera praeditum, sed bicipitem: quo quid portenderetur, eventus docuit. Non modo enim Edessa ac totus propemodum Oriens, at magna etiam Imperii Romani pars, in contentionem Principum duorum venit. Haec ibi: ego vero ad propositum redeo.

Dum sic miscerent Medorum agmina, quicumque a tergo locati erant, animadversa antecedentium conturbatione, necdum cognita ipsius causa, pavore consternati in composuissimè retrocedunt. Eodem modo territi, qui ex edito spectabant haec omnia Dolomitae, in pedes turpiter se coniecerunt. Effusa iam palam fuga, ceciderunt Barbarorum quatuor millia, in quibus Duces fuere tres. Romani signa Persica cepere quatuor, et Byzantium protinus miserunt Imperatori. Ferunt eorum equos ad viginti minimum millia perisse; non telis fixos, nec vul-

κόπῳ δὲ ὠμιληκότας ἐν ταύτῃ πολλῶν, τροφῶν δὲ, ἐπεὶ ἐν Λα- D
ζικῇ ἐγένοντο, ὡς ἤκιστα ἐς κόρον ἐλθόντας, οὕτω τε λιμῶ καὶ
ἀσθενείᾳ πιεζομένους πολλῇ διεφθάρθαι.

Ταύτης δὲ τῆς πείρας ὁ Μερμερόης ἀποτυχῶν παντὶ τῷ
5 στρατῷ ἐς Μουχείρησιν ἀπεχώρησεν, ἐπεὶ καὶ Ἀρχαιοπόλεως
ἀποτυχόντες, Λαζικῆς τῆς ἄλλης τὴν ἐπικράτησιν ἐκ τοῦ ἐπι
πλεῖστον οἱ Πέρσαι εἶχον. Ἀρχαιοπόλεως δὲ ἡ Μουχείρησις
μῦς ἡμέρας ὀδῶ ἀπέχει, πολλὰς καὶ πολυανθρώπους κώμας
ἔχουσα. καὶ γῆς τῆς Κολχίδος αὕτη μάλιστα ἡ ἀρῆστη ἐστίν·
10 ἐπεὶ καὶ ὄνος ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄλλοι καρποὶ ἀγαθοὶ φύονται,
καίτοι τὰ γε ἄλλα τῆς Λαζικῆς οὐ ταύτη ἔχει. ταύτην παρα- P 607
ρεῖ τὴν χώραν ποταμὸς, Ῥέων ὄνομα, οὗ δὴ τὸ φρούριον ὠκο-
δόμησαν ἐκ παλαιοῦ Κόλχοι, οὐπερ ὕστερον αὐτοὶ τὸ πλεῖστον
ἐς ἔδαφος καθεῖλον, ἐπεὶ ἐν πεδίῳ κείμενον ἐς ἄγαν ὑπίῳ εὐέ-
15 φοδον σφίσι ἐδοξεν εἶναι. Κοτυάειον δὲ τότε τὸ φρούριον ὠνο-
μάζετο τῇ Ἑλλήνων φωνῇ, νῦν μὲντοι Κουτατίσιον αὐτὸ κα-
λοῦσι Λαζοὶ τῇ τῆς φωνῆς ἀγνοίᾳ τὴν τοῦ ὀνόματος διαφθείρον-
τες ἀρμονίαν. ταῦτα μὲν Ἀρριανὸς οὕτως ἰστορήσεν. Ἔτεροι
δὲ φασὶ πόλιν τε γεγονέναι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις τὸ χωρίον καὶ
20 Κντυάϊαν καλεῖσθαι· ἐνθὲνδε τὸν Αἰήτην ὠρμηῆσθαι, καὶ ἀπ'

5. *μουχείρησιν* Reg. hic et infra. 8. *ἡμέρας μῦς* L. 12. *δὴ*
τὸ] δὴ καὶ L. 15. *κοτυάειον* H. Κοτιάειον P. *ibid.* τὸ om. L.
16. *Κουτατίσιον*] *κοτάϊν* Reg. *κουτατούσιν* H. Apud Agathiam
p. 105, 8 ἐς *Κοταίσιον*, p. 150, 22. ἐκ *Κοταίσιον*. 20. *Κντυάϊαν*]
κοτταίων H. *κντυάϊαν* Hm. *ibid.* *Αἰήτην*] *ἀτείσιον* L: illud Lm.
ibid. ὠρμηῆσθαι Reg. ὀρμαῖσθαι P.

neratos ab hostibus, sed quoniam ex quo in Lazicam labore gravissimo longinquae viae exhausti, pervenerant, minus pabuli quam par erat habuerant; hinc factum ut eos fames imbecillitasque summa oppreserint.

Post conatum hunc irritum, Mermereës cum omnibus copiis Muchiresin petiit, adhuc Persis in ditione sua partem maximam Lazicae retentionibus, opera quamvis perdita ad Archaeopolin: unde Muchiresis diei iter unius abest, multos habens ac frequentes incolis vicos. Est hic ager felicissimus Colchidis: quippe vinum ac varia mitium genera fructuum progignit: quod nusquam alibi in Lazica videre est. Regionem haec alluit fluvius Rheon: ubi Colchi veteres castellum condiderant, cuius partem maximam idcirco ipsorum posterì diruerunt, quod cum in campo planissimo situm esset, illud aditu captique facile iudicarent. Cotyaium quondam voce Graeca castellum id appellabatur: nunc idem Lazici Cutatisium vocant, ignoratione linguae rectam nominis pronunciationem depravant. Ita quidem haec Arrianus memoriae prodidit: alii vero olim ibi fuisse memorant urbem Cytaiam, Aetac patriam, eoque

αὐτοῦ τοὺς ποιητὰς αὐτόν τε *Κυταιῖα* καὶ γῆν τὴν *Κολχίδα* *Κυ-
ταῖδα* καλεῖν. τοῦτο *Μερμερόης* ταυῶν οἰκοδομήσασθαι ἐν
 B σπουδῇ ἔχων, ἐπεὶ οὐδεμίαν παρασκευὴν τοῦ ἔργου εἶχεν, ἅμα
 δὲ καὶ ὁ χιμῶν ἤδη ἐνέκειτο, ξύλινα τοῦ φρουρίου ὄσα κατε-
 πεπτώκει ὡς τάχιστα ποιησάμενος αὐτοῦ ἔμενε. τοῦ δὲ *Κοντα-
5*
τισίου ἄγχιστα φρούριον ὀχυρώτατόν ἐστιν, *Οὐχειμέριον* ὄνομα·
 ἐν ᾧ δὴ φυλακτήριον ἐς τὸ ἀκριβές αἱ *Λαζοὶ* εἶχον. μετέχον
 δὲ σφισι τῆς τοῦ φρουρίου φυλακῆς καὶ *Ῥωμαῖοι* στρατιώται
 ὄλλοι τινές. ὁ μὲν οὖν *Μερμερόης* τῷ παντὶ στρατῷ ἐνταῦθα
 V 208 καθῆστο, γῆς τε τῆς *Κολχίδος* τὰ κάλλιστα ἔχων, ἐμπόδιός τε 10
 τοῖς ἐναντίοις γενόμενος ἐς τὸ *Οὐχειμέριον* φρούριον τῶν ἐπιτη-
 C δειῶν τι ἐσκομιζέσθαι, ἢ ἐς χώραν τὴν τε *Σουανίαν* καὶ τὴν
Σκυμνίαν καλουμένην ἵκναι, καίπερ σφισιν αὐτῆς κατηκόου οὐ-
 σης. πολεμίων γὰρ ἐν *Μουχειρήσει* διόντων, *Λαζοῖς* τε καὶ
Ῥωμαίοις ὁδοῦ ἀποκεκλεισθαι τῆς ἐς τὰ ταύτη χωρία *ξυμβαίνει*. 15
 τὰ μὲν οὖν στρατόπεδα ἐπὶ *Λαζικῆς* ἐφέρετο τῆδε.
 D εἰ. Ἐν δὲ *Βυζαντίῳ* ὁ *Χοσρόου* πρεσβευτῆς *Ἰσδιγούνας*
 ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ἐς λόγους *Ἰουστινιανῷ* βασιλεῖ *Ξυνίων* πολὺ τε
 χρόνον κατέτριψε μῆκος. πολλὰ τε διαφιλονεικήσαυτες ἐν

1. *Κυταιῖα*] *κοιτεῖα* Reg. *κοιτην* H. *ibid.* τὴν om. L. *ibid.*
Κυταιῖδα] *κοιταῖδα* Reg. *κοιταῖτιδα* H. 5. *Κοντατισίου*] *κό-
δος*
 ταις L, *δος* a m. rec. 6. *ἐχυρώτατον* L. *ibid.* *Οὐχειμέριον*] *οὐ-
θεμέριος* Reg. Et sic paullo post. 11. *γενόμενος*] *γινόμενος* L.
 13. *αὐτοῖς κατηκόοις οὐσί* L. 14. *Μουχειρήσει*] *Μουχειρήσει* P.
μοχειρήσει Reg. *μοχειρήσι* L. *μουχαιρίσι* H. Conf. supra p. 566 b.
 Apud Agath. p. 105, 8. 171, 17. ἐς *Μουχειρίσιν*. p. 150, 22. ἐκ
Μουχειρίσιδος. *ibid.* *διόντων* L. 17. *Ἰσδιγούνας* L. *Ἰσδι-
γούνας* H. 18. ἐς] *αἰς* L.

factum ut et hunc poëtae Cytaiensem, et Colchidem Cythaidem dese-
 minaverint. Ad locum hunc instaurandum modo animus appellens Mer-
 meroës, cum ab operis materia esset imparatus, iamque hiems appete-
 ret, quamprimum castelli ruinas omnes ligneis obstruxit munimentis, so-
 que inibi tennit. Catatisio proximum est Uchimerium, castellum vali-
 dissimum, in quo Lazi sedulam agebant custodiam cum exigua Romano-
 rum militum manu. Itaque illic Mermeroës cum universo exercitu atativa
 habebat, obtinens partem optimam Colchidis, atque hostes sic intercla-
 dens, ut nec Uchimerium commeatus ullos inferre, neque in Suaniam
 Scymniamque ditienis suae provincias, ire possent. Quoties enim ha-
 bent hostes Muchiresin, Lasis ac Romanis praeclusum est iter in ea
 loca. Is erat in Lazica rei bellicae status.

15. Byzantii Chosrois Legatus Idiginas sermones de pace cum
 Iustiniano Augusto diutissime contulit. Post multam disceptationem
 tandem convenit, ut Inducis utrumque regnum quinquennio ganderet,

ὁστάτω ξυνέβησαν, ἐφ' ᾧ πενταετῇ μὲν τὴν ἐκχειρίαν ἐν τῇ
 ἑκατέρου βασιλείῳ ἐπικρατεία εἶναι, φοιτῶντας δὲ παρ' ἀλλή-
 λους ἐκατέρωθεν καὶ ἀδεῶς ἐπικηρυκευομένους ἐν τούτῳ τῷ
 χρόνῳ, τὰ τε ἀμφὶ Λαζικῇ καὶ Σαρακηνοῖς διάφορα διοικήσα-
 5 σθαι. ξυνέκειτο δὲ Πέρσας πρὸς Ῥωμαίων λαβεῖν ὑπὲρ μὲν τῆς
 ἐκχειρίας τῶν πέντε τούτων ἐνιαυτῶν κεντηνάρια χρυσοῦ εἴκοσι,
 ὑπὲρ δὲ μηνῶν ὀκτωκαίδεκα, οὗς δὴ μετὰ τὴν προτέραν ἐκχει- P 608
 ρίαν ἐς ταύτην διαδραμεῖν μεταξὺ ἔτυχεν, ἕως ἑκάτεροι παρ'
 ἀλλήλους ἐπρέσβευον, ἕτερα κεντηνάρια ἕξ. ἐπὶ τούτῳ γὰρ
 10 ἔφασκον Πέρσαι καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν σπονδῶν λόγους ξυγκειχωρη-
 κένοι γενέσθαι. ταῦτα δὲ τὰ εἴκοσι κεντηνάρια Ἰσδιγούνας μὲν
 αὐτόθεν ἤξιον κομίζεσθαι, βασιλεὺς δὲ ἤθελεν ἕκαστον ἔτος
 τέσσαρα δοῦναι, τούτου δὴ ἕνεκα, τοῦ μὴ παραβῆναι τὰς ξυν-
 15 θήκας Χοσρόην ἐνέχυρον ἔχειν. ὕστερον μέντοι τὸ ξυγκείμενον
 15 ἅπαν χρυσίον Ῥωμαῖοι Πέρσαις εὐθὺς ἔδοσαν, τοῦ μὴ δοκεῖν H 343
 δασμοδὸς ἀνὰ πᾶν ἔτος αὐτοῖς ἀποφέρειν. τὰ γὰρ αἰσχροὶ ὀνό-
 ματα, οὐ τὰ πράγματα, εἰώθασιν ἀνθρώποι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεί-
 στον αἰσχύνεσθαι. ἦν δὲ τις ἐν Πέρσαις Βερσαθοῦς ὄνομα, B
 λόγμὸς τε διαφερόντως καὶ Χοσρόη βασιλεῖ ἐς τὰ μάλιστα φι-
 20 λος. ὅνπερ ποτὲ Βαλεριανὸς ἐν Ἀρμενίοις παραπεπτωκότα ἐν
 ξυμβολῇ δοριάλωτον εἶλεν, ἕς τε Βυζάντιον αὐτίκα βασιλεῖ ἔπεμ-
 ψε. καὶ αὐτῷ χρόνος πολὺς φυλαττομένῳ ἐνταῦθα ἐτρέβη. βου-

1. πενταετῇ] πεντάετες L. 4. τὰς τε — διαφορὰς H: τὰ τε —
 διάφορα Hm. 5. Πέρσαις] πέρσαις L. 11. Ἰσδιγούνας Reg.
 12. ἕκαστον] ἐς ἕκαστον L. 13. τέσσαρα] τέτταρα L. 18. „Βερ-
 σαθοῦς] βερσαβοῦς H. βερσαβᾶς Reg.“ MALT. Immo βερσαθοῦς
 H. βερσαβᾶς Hm et L. 21. δοριάλωτον] δορυάλωτον P. 22. φυ-
 λαττομένῳ L.

eoque interim spatio Oratores ultro citroque libere comœantes, con-
 troversiam, quae de Lazica esset ac Saracenis, componerent. Haec au-
 tem accessit conditio, ut pro his induciis quinquennialibus Persae a Ro-
 manis auri centenaria xx. acciperent, itemque alia sex, pro xviii. men-
 sibus, qui inter priores inducias atque istas intercurrebant; quod tem-
 pus mutuis impensum esset legationibus: neque enim gratis a se per-
 missa dicebant Persae colloquia pacificatoria. Porro illud Isdigunas ur-
 gebat, ut xx. centenaria iam tum asportaret: quatuor dare singulis an-
 nis Imperator volebat, ut haberet pignus, quo teneretur Chosrois in
 pactione servanda fides. Deinde tamen Romani abiecta omni cuncta-
 tione integram pacti summam auri solverunt, ne tributum annuum ipsis
 pendere viderentur; sic ferente hominum more, ut indignis plerumque
 erubescant vocabulis, non rebus ipsis. Persa quidam erat, nomine Ber-
 sathus, summo vir loco natus, Chosroique carissimus, quem olim Va-
 lerianus in Armenia victum acie ceperat, ac Byzantium extemplo miserat

λομένω τε ἦν τῷ Χοσρόῳ χρημάτων ὑπὲρ αὐτοῦ προΐσθαι πληθους, ὅπως τὸν Βερσαθοῦν ἐπανήκοντα ἰδῆ ἐς τὰ Περσῶν ἦθῃ. ἀλλὰ νῦν ἔξαιτησαμένον αὐτὸν Ἰσδιγούνα Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὸν ἄνδρα ἀφῆκεν. ἐπηγγέλλετο γὰρ βασιλεῖ ὁ πρεσβευτῆς οὗτος ἀναπέσειν Χοσρόην, ἐκ τῆς Λαζικῆς ἀναστῆσαι τὸ Περσῶν στρατεύμα. ἐγένετο δὲ ἡ ἐκχειρία ἦδε Ῥωμαίοις τε καὶ

C Πέρσαις, πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἐνιαυτὸν Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος. ταύταις δὲ ταῖς σπονδαῖς Ῥωμαίων οἱ πλείστοι ἐπεικῶς ἤχθοντο. καὶ εἰ μὲν δικαίαν τινὰ ἢ ἀλόγιστον ἐποιούντο τὴν μέμψιν, οἷά γε τὰ τῶν ἀρχομέτων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

Ἔλεγον δὲ ὅτι δὴ Λαζικῆς βεβαιοτάτα πρὸς Περσῶν ἀρχομένης αἱ ξυνηθῆσαι αὐταὶ γεγόνασιν, ὡς μὴ τις πενταετής αὐτοῖς ἐνοχλήσῃ, ἀλλ' ἀδεύστερόν τε καὶ ἀπονώτερον γῆς τῆς Κολχίδος τὰ κάλλιστα πάντα τοῦτον τὸν χρόνον ἐνοικεῖν δύνωνται. ὄθεν αὐτοὺς τὸ λοιπὸν ἐξελάσαι οὐδεμιᾷ Ῥωμαῖοι ἐς ἅπαντα τὸν αἰῶνα μηχανῇ ἔξουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ Βυζάντιον ἐνθῆνδε Πέρσαις

D εὐέφοδον τὸ λοιπὸν ἔσται. ταῦτ' οἷν ἀποσκοποῦντες οἱ πολλοὶ ἤσαλλον καὶ δυσφορούμενοι διηποροῦντο. καὶ ὅτι Πέρσαις μὲν τὸ ἐκ παλαιοῦ σφίσις ἐν σπουδῇ γεγὸνός, ὀδῆσαν τε οὔτε ποτέ μιν κρατεῖν οὔτε τῷ ἄλλῳ τρόπῳ δυνατὸν εἶσθαι, λέγω δὲ, ὅπως ἐς δασμοῦ ἀπυργίην ἐπόφοροι αὐτῶν Ῥωμαῖοι ἔσονται,

2. Βερσαθοῦν] βερσαβᾶν L. βαρσαβᾶν Hm. 3. ἰσδιγούνα L. ἰσδιγούνα Hm. 4. ἄνδρα] ἄνθρωπον Reg. 13. πενταετής] πεντάετες L. 14. ἐνοχλήσῃ] ἐνοχλήσει Reg. 16. οὐδεμιᾷ — μηχανῇ] οὐδεμίαν — μηχανῆν Reg. 18. ταῦτ'] ταῦτα L.

Imperatori. Iam illum diu hic asservatum, cum vellet Chosroës magno redimere pretio, ut in patriam videret reducem, petente Isdiguna Iustinianus Augustus dimisit. Etenim Legatus hic affirmabat, inductum iri Chosroëm illius suasu, ut Persarum exercitum revocaret ex Lazica. Annus vero xxv. Imperii agebat Iustinianus Augustus, cum Romani et Persae has inducias pepigerunt, plerisque invisas Romanis: qui num eas recte culpaverint, an secus pro more subditorum, non habeo dicere.

Haec autem vulgo iactabantur; firmato iam Persarum dominata in Lazica, factam hanc esse pactionem, ne quis eos quinqueennio interpellaret; sed toto illo tempore optima quaeque Colchidia loca liberius atque otiosius incolerent: unde postea a Romanis nullo unquam modo eici possent: quin etiam ipsis Byzantium aditu facile deinceps foret. Multos eiusmodi consideratio torquebat distringebatque indignabundos. Fremebant etiam, quod rem ad quam Persae iam inde olim aspiraverant, nec bello aliave quapiam ratione consequi se posse duxerant, mirum ut Romanos vectigales haberent, firmissime iam induciarum no-

ἰσχυρότατα ἐν τῷ παρόντι τῷ τῆς ἐκχειρίας ὀνόματι ἐκρατύ-
 ναυτο. τάξας γὰρ ὁ Χοσρόης Ῥωμαίους κεντηναρίων ἐπέτειον
 τεσσάρων δασμῶν, οὐπερ γλιχόμενος ἐξ ἀρχῆς διαφανῶς ἦν, ἐς V 209
 ἔνδεκα ἔτη τυνῶν καὶ μῆνας ἐξ εὐπρεπεῖ λόγῳ, ἐξ καὶ τεσσαρά-
 5 κοντα κεντηνάρια τῇ τῆς ἐκχειρίας κεκόμισται σκήψει, ὄνομα
 τῷ δασμῷ τὰς σπονδὰς θέμενος, καίπερ ἐπὶ Λαζικῆς βιαζόμε-
 νός τε καὶ πολεμῶν, ἥπερ ἐρρήθη. οὐπερ Ῥωμαῖοι σφᾶς ἀν- P 609
 τοὺς ῥύσασθαι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδα τὸ λοιπὸν οὐδεμίαν
 εἶχον, ἀλλὰ φόρου ὑποτελεῖς Πέρσαις ἤσθοντο οὐ κεκρυμμένως
 10 γεγενημένοι. ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ ἐπέπρακτο. Ἰσδιγούνας
 χρήματά τε περιβαλλόμενος, ὅσα οὐδεὶς πρέσβειων πώποτε, καὶ
 πάντων, οἶμαι, πλουσιώτατος Περσῶν γεγονὼς ἐπ' οἴκου ἀπε-
 κομίσθη, ἐπεὶ αὐτὸν βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐτετιμήκει τε ἐν τοῖς
 μάλιστα καὶ χρήμασι μεγάλοις δωρησάμενος ἀπεπέμψατο. μόνος B
 15 δὲ πρέσβειων ἀπάντων οὗτος ἐς πείραν φυλακῆς οὐδεμιᾶς ἤλθεν,
 ἀλλ' αὐτός τε καὶ ὅσοι αὐτῷ βάρβαροι εἶποντο πολλοὶ ἐς ἄγαν
 ὄντες ἐν πολλῇ ἐξουσίᾳ ἐγένοντο, ἐπὶ χρόνου μῆκος ἐντυγχάνειν
 τε καὶ ξηγίνεσθαι οἷς ἂν βούλοιντο, καὶ τῆς πόλεως παντιχόσε
 περιπάτους ποιῆσθαι, ὠνεῖσθαι τε καὶ ἀποδίδοσθαι ὅσα ἦν βου-
 20 λόμενοις σφίσι, καὶ ξυμβόλαια ποιῆσθαι πάντα ἐργασία τε τῇ
 περὶ ταῦτα ἐνδιατρίβειν ζῆν πάσῃ ἀδείᾳ, καθάπερ ἐν πόλει αὐ-

3. ἐξ ἀρχῆς] τὸ ἐξ ἀρχῆς L. 7. οὐπερ] ὄνπερ L. 10. Ἰσδι-
 γούνας] Ἰσδιγούνας L. 12. Περσῶν om. L. 13. Ἰουστινια-
 νὸς βασιλεὺς L. *ibid.* ἐτετιμήκει] τετιμήκει Reg. 19. περιπά-
 τους ποιῆσθαι Reg. Vulgo περιούσειν, quod περιούσεις dici de-
 buisse monet Malt.

mine sibi asseruissent. Etenim Chosroës, quod aperte antea concupi-
 verat, annuo centenariorum quatuor tributo Romanis interrogato, iam spa-
 tio annorum xi. et mensium sex, centenaria xlvi. specioso induciarum
 obtentu accepit, tributo nomen imponens pacificae compositionis; quam-
 vis in Lazica vim exerceret, ac bellum gereret, ut dictum est. Romani
 igitur spe deposita fore unquam ut onus illud excuterent, eo se redactos
 intelligebant, ut palam Persarum essent stipendiarii. His ita transactis,
 Isdigunas tanta pecunia septus, quantam nullus unquam Legatus habuit,
 atque omnium, ut equidem reor, Persarum ditissimus, domum rediit.
 Ipsum enim Iustinianus Augustus honore affecit maximo, et ingenti do-
 natum auro, remisit. Legatorum omnium meminì, praeterquam huic,
 custodiarum experti esse licuit. Nam cum ipse, tum quotquot eum co-
 mitabantur, plurimi sane numero Barbari, summam habuere per diu li-
 bertatem coëundi agendique quibuscum vellent. Per omnes itabant re-
 giones urbis: emebant vendebantque quidquid esset collibitum: nullo ex-
 clusi commercio, cum omni securitate, ut in urbe sua, negotiabantur;

C τῶν ἰδίῃ, Ῥωμαίων αὐτοῖς οὐδενὸς ἐπομένον, ἢ ξυνόντος δλας ἢ τηρεῖν ἄξιοντος, ἥπερ εἰώθει.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετύχηκε τι τῶν οὐπω πρότερον, ὅσα γε ἡμᾶς εἰδέναι, γεγονότων ξυνενεχθῆναι. τοῦ μὲν γὰρ ἔτους μετόπωρον ἦν, ἀρχμὸς δὲ καὶ πηγμὸς ὡσπερ θέρους μέσου ἐγέ-
5 νετο θαυμαστὸν ὅσον· ὥστε ἀμῆλει ῥόδων μὲν πληθῶς, αἵτε ἤρος ὄντος, ἐφύη, τῶν εἰωθότων οὐδενὶ τὸ παράπαν διαλλασ-
σόντων. καρποὺς δὲ τὰ δένδρα σχεδὸν τι ἕπαντα νέους τινας
αὐθις ἤνεγκε, κἄν ταῖς ἀμπέλοις οὐδέν τι ἤσσουν ἐγένοντο βό-
D τρες, καίπερ τοῦ τραγητοῦ γεγενημένου ἡμέρας ἦδη οὐ πολ-
λαῖς ἔμπροσθεν. οἷς δὴ οἱ ταῦτα δεινοὶ τεκμηριούμενοι προὔλε-
γον ἀπροσδόκητον μέγα τι ἔσεσθαι, οἱ μὲν ἀγαθὸν, οἱ δὲ τοῦν-
αντίον. ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν κατὰ τι ξυμβεβηκὸς γεγονέναι οἶμαι,
νότων ἐπὶ πλεῖστον ἀνέμων, ἥπερ εἰώθει, ἐπιπεσόντων καὶ θέρ-
μης ἐνθύνει παρὰ τὰ ξυνειθισμένα πολλῆς τε καὶ οὐ κατὰ φύσιν 15
τῆς ὥρας ἐπιγενομένης τῇ χώρῃ. εἰ δέ τι, ὡσπερ οὗτοί φασι,
καὶ σημαίνει παρὰ δόξαν ἐσόμενον, βεβαιώτατα ἐκ τῶν ἀπαρη-
σομένων εἰσόμεθα.

P 610 ις'. Ἐν ᾧ δὲ τάδε ἀμφὶ ταῖς σπονδαῖς Ῥωμαῖοις τε καὶ
Πέρσαις ἐν Βυζαντίῳ ἐπράσσετο, ἐν ταύτῳ ἐπὶ Λαζικῆς τάδε 20
H 344 ξυνηχθῆ γενέσθαι. Γουβύλης μὲν ὁ Λαζῶν βασιλεὺς Ῥω-
μαίοις εὐνοϊκῶς ἔσχεν, ἐπεὶ οἱ Χοσρόην, ὡσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμ-

7. ἐφύη L. ἐφύει P. 10. κολλαῖς] κολλῶ L. 11. „ταῦτα] ταύτη Reg.“ MALT. Immo ταύτη H, ταῦτα Hm. ex Reg. 15. παρὰ L. παρὶ P. 16. φασι L. φασιν P. 20. Λαζικῆς] λαζικῆ L. 21. Γουβάλης] βυβάλης L. *ibid.* μὲν om. L.

nemine Romanorum, ut mos erat, adiuncto comite; nemine in eorum consuetudinem immisso, qui ipse observaret.

Id temporis res nunquam antea, quod equidem sciam, visa, accidit. Autumnus, perinde atque aestas adulta, mirum in modum aestuoso calore ferbuit: sic sane ut, non secus ac vere, passim rosae natae sint, consuetis omnino similes. Novos fructus arbores fere omnes protulere iterum; et quamvis iam vindemia paucis ante diebus collecta esset, nihilominus uvae in vitibus provenere. Quae coniectura interpretantes eiusmodi rerum periti, eventurum magnam aliquid nec opinatum, hi laetum, illi adversum, praedicebant. Ego vero id forte inde factum existimo, quod Auster, ut fit, diutius spirans, terram magis selito ac supra modum, quem tempestatis illius matura postulat, tepescerit. Si quid autem, ut isti dicunt, inopinatum portenditur, id nos optime debet exitus.

16. Cum ita Romani ac Persae inter se inducias Byzantii pangerent, hic erat rerum status in Lazica. Gubazes quidem Lazorum Rex Romanis studebat, ex quo vitae suae insidias a Choroë paratas, ut in

προσθεν λόγοις ἐρρήθη, ἐπιβουλεύειν θάνατον ἤσθετο. τῶν δὲ ἄλλων Λαζῶν οἱ πλείστοι ἀνήκεστα πρὸς τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν δεινὰ πάσχοντες καὶ διαφερόντως τοῖς ἄρχουσι τοῦ στρατοῦ ἀχθόμενοι ἐμῆδιζον ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον, οὐ τὰ Περσῶν 5 ἀσπαζόμενοι, ἀλλ' αὐτοὺς ἀπαλλαρξείοντες τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς B καὶ τῶν δυσχερῶν τὰ τέως μὴ παρόντα αἰρούμενοι. ἦν δέ τις ἐν Λαζοῖς οὐκ ἀφανῆς ἀνὴρ Θεοφόβιος ὄνομα, ὅσπερ τῷ Μερμερόῳ λαθραιότατα ἐς λόγους ξυμμίξας φρούριόν οἱ ἐνδύσειεν τὸ Οὐχειμέριον ὠμολόγησεν. ὁ δὲ αὐτὸν ἐλπῖσι μεγάλας ἐπάρας ἐς 10 τὴν πρᾶξιν ὤρμησε ταύτην, φίλον μὲν αὐτὸν ἐν τοῖς μάλιστα Χοσρόῃ βασιλεῖ ἐκ τοῦ ἔργου τούτου ἰσχυρισάμενος ἔσσεσθαι, Πέρσαις δὲ ἀνάγκρατον ἐπ' εὐεργεσίᾳ ἐς τὸν πάντα αἰῶνα, καὶ V 210 ἀπ' αὐτοῦ δόξῃ τε καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει γενήσεσθαι μέγαν. C οἷς δὴ ὁ Θεοφόβιος ἐπαρθεὶς πολλῶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ ἔργον ἠπέ- 15 γετο. καὶ ἦν γὰρ οὐδεμίᾳ ἐπιμιξία Ῥωμαίοις τε καὶ Λαζοῖς τότε, ἀλλ' οἱ μὲν Πέρσαις πολλῇ ἔξουσίᾳ πανταχόσε περιήρχοντο τῶν ταύτῃ χωρίων, Ῥωμαίων δὲ καὶ Λαζῶν οἱ μὲν παρὰ ποταμὸν Φάσιν ἐλάνθανον, οἱ δὲ Ἀρχαιόπολιν ἢ ἄλλο τι τῶν ἐκείνη 20 ὀχυρωμάτων καταλαβόντες ἐκρύπτοντο· καὶ Γουβάζης αὐτὸς, 20 ὁ Λαζῶν βασιλεὺς, ἐς τῶν ὄριων τὰς ὑπερβολὰς ἠσυχῇ ἔμενε. πόνῳ γοῦν ὁ Θεοφόβιος οὐδενὶ ἴσχυσε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Μερμερόῳ ἐπιτελέσαι. ἐν γὰρ τῷ φρουρίῳ γενόμενος ἔφασκε Λαζοῖς D

4. ἐμῆδιζον] ἐρόγγυον Reg. 5. αὐτοὺς om. L. 8. οἱ om. L.
 9. Οὐχειμέριον] οὐχίμερος L. 11. Χοσρόῃ βασιλεῖ] χοσρόῃ βασιλεῖα L.
 13. γενήσεσθαι] αὐτὸν γενήσεσθαι L. 14. ὁ om. L.
 21. γοῦν om. L. 22. ἐπιτελέσαι] ὑποτελέσαι Reg.

superioribus libris narravi, detexerat. Caeterorum autem Lazorum bona pars a Romanis militibus male habita, ac praesertim exercitus Ducibus offensa, iamdiu inclinabat ad Persas, non propensa in eos voluntate, sed eo animo, ut a Romano dominatu se vindicaret, praesentibus malis futura praeoptans. Theophobius, vir inter Lazos non obscuro genere, Mermeroi, in clandestino colloquio, Uchimerium castellum se traditurum promisit. Quo ille ipsum impulit, spe magna eius animum efferens, affirmansque id eo facto consecuturum, ut in intimis esset Choerols, et Persarum monumentis beneficii nomine ascriberetur ad sempiternam memoriam: unde ipsi gloria, opes, potentiaque ingens accederet. Elatus his Theophobius, multo acrius coepto institit. Tunc temporis nullum Romanis ac Lazi commercium inter se habebant: at Persa impunissime qualibet vagante, alii ad fluvium Phasin, alii Archaeopoli, vel si quem praeterea occupaverant munitum regionis illius locum, latebant, ipseque adeo Gubazes Lazorum Rex tenebat sese in verticibus montium. Quare nihil habuit negotii Theophobius in persolvenda Mermeroi promissi fide. Cum ad castellum se contulisset, Laxis ac Romanis illic praesidium agi-

τε καὶ Ῥωμαῖοις, οἳ τὸ ἐνταῦθα φυλακτήριον εἶχον, ὡς ἅπας μὲν ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἀπολώλει, Γουβάζῃ δὲ βασιλεῖ καὶ Λαζοῖς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἅπασι διαφθαρεῖν τὰ πράγματα, Κολχίς δὲ ζύμπασα πρὸς Περσῶν ἔχοιτο, καὶ οὐδὲ τις ἐλπὶς ἐς Ῥωμαίους ποτὲ ἢ τὸν Γουβάζῃν ἀνασωθῆσεσθαι τῆς χώρας τὸ κρά-
 5
 611 P καὶ βασιλεῖα Χοσρόην στρατιῶ ἀμυθῆτη ἐνθάδε ἦκοντα ἑξακι-
 ναίως αὐτοῖς ἀναμειχθαι καὶ οὐκ ἂν τὸ λοιπὸν οὐδὲ αὐτῆρ Κόλ-
 χων τῇ στρατιᾷ ταύτῃ τὴν γῆν ἐπαρκέσειν. ταῦτα τερατευσά-
 μενος Θεοφόβιος, ἐς δέος μέγα καὶ ἀμηχανίαν κατεστήσατο τοὺς
 ἐνταῦθα φρουροὺς. καὶ αὐτὸν ἐλπάρουν πρὸς θεοῦ τοῦ πα-
 τρώου ἰκετεύοντες τὰ παρόντα ὄση δέναμις εὖ θέσθαι σφίσι.
 καὶ ὅς αὐτοῖς ὠμολόγει πρὸς τοῦ Χοσρόου ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ τὰ 15
 πιστὰ οἶσιν, ἐφ' ᾧ τὸ φρούριον ἐνδώσουσι Πέρσαις. ἐπεὶ τε
 τοὺς ἀνθρώπους ταῦτα ἤρεσκεν, αὐτίκα ἐνθὲνδε ἀπαλλαγείς ἀν-
 θίς τε τῷ Μερμερόῃ ἐς ὄψιν ἦκων ἅπαντα ἔφραζεν. ὁ δὲ Περ-
 σῶν τοὺς δοκιμωτάτους ἅπαντας ἀπολεξάμενος ζῶν αὐτῶ ἐς τὸ
 B Οὐχειμέριον ἐπεμψε, τὰ τε πιστὰ παρεξομένους ἀμφὶ τε τοῖς 20
 χρήμασι καὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῖς τῆδε φρουροῖς καὶ τὸ φρούριον
 τοῦτο καθέξοντας. οὕτω μὲν Πέρσαι τὸ Οὐχειμέριον φρούριον

4. ἐς Ῥ. — Γουβάζῃν] Ῥωμαῖοις ποτὲ ἢ τῷ γουβάζῃ Reg. 8. ἀρ-
 δρῶν om. L. *ibid.* σαβήρους L. 15. καὶ ὅς αὐτοῖς] καὶ αὐ-
 τὸς Reg. 19. τοὺς δοκιμωτάτους ἅπαντας] ἄνδρας τοὺς δοκι-
 μωτάτους Reg. 20. Οὐχειμέριον] οὐθιμέριος L *hic et infra*

tantibus asseveravit, Romanum omnem exercitum interiisse; Regis Gabazis et Lazorum ipsum sequentium res accisas iacere; a Persis totam teneri Colchidem, nec sperandum fore ut in Romanorum vel Gabazis potestatem rediret unquam; rem hactenus gessisse Mermeroem separate, ducentem secum septuaginta amplius millia Persarum bello praestantium, Barbarorumque Sabirorum ingentem numerum; iam ipsum quoque Regem Chosroem advenisse cum exercitu innumerabili, seque illis replete admiscuisse, nec solum Colchicum tot copiis postmodum suffecturum. Hoc prodigioso mendacio Theophobius castelli custodes in gravem metum summasque angustias coniecit; sic ut ipsum obsecraverint per Deum patrium, iam pro virili parte res suas loco optimo collocaret. Spondit ille, fidem se publicam ipsis a Chosroë impetraturum, si modo Persis castellum dederent: et ab iis probata conditione, inde continuo digressus, iterumque ad Mermerois admissus conspectum, rem pandit ordine. Is omnium delectu habito, qui inter Persas eminebant, illos cum ipso Uchimerium misit, ut fidem darent praesidiariis, salvas cum vita fortunas fore, et castellum occuparent. Ita Persae Uchimerio potiti,

ἔχον καὶ Λαζικῆς τὴν ἐπικράτησιν ἰσχυρότατα ἐκρατύναντο. οὐ μόνον δὲ Λαζικὴν ταύτη ὑποχειρίαν πεποίηται Πέρσαι, ἀλλὰ καὶ Σκυμνίαν τε καὶ Σουανίαν, ἐκ δὲ Μουχειρήσιδος ἄχρι ἐς Ἴβη-
 5 ρίαν ἄβατα Ῥωμαίοις τε καὶ τῷ Λαζῶν βυσιλεῖ ξύμπαντα τὰ
 ἐκείνη χωρία τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐγένετο. ἀμύνεσθαι τε τοὺς πο-
 λεμίους οὔτε Ῥωμαῖοι οὔτε Λαζοὶ εἶχον, ἐπεὶ οὐδὲ καταβαίνειν
 ἐκ τῶν ὄρων ἢ ἐκ τῶν ὄχυρωμάτων ἐτόλμων οὐδὲ πη τοῖς πολε-
 μίοις ἐπεξίναι.

Μερμερόης δὲ τῆς τοῦ χειμῶνος ἐγκειμένης ὥρας ξύλινον C
 10 μὲν τείχος ἐν Κουτατισίῳ ἐτεκτήνατο, φρουράν τε Περσῶν τῶν
 μαχίμων οὐχ ἦσσαν ἢ τρισχιλίων ἐνταῦθα καταστησάμενος, ἐν
 τε τῷ Οὐχειμερίῳ ἄνδρας ἀντάρκεις ἀπολιπών. οἰκοδομησάμε-
 νος δὲ καὶ τὸ ἄλλο Λαζῶν φρούριον, ὃ δὴ καλοῦσι Σαράπανιν,
 πρὸς αὐτοῖς μάλιστα τοῖς ἐσχάτοις ὄρειοις Λαζικῆς κείμενον, αὐ-
 15 τοῦ ἔμενεν. ἔπειτα δὲ Ῥωμαίους τε καὶ Λαζοὺς ἀγείρεσθαι τε
 μαθῶν καὶ ἀμφὶ τὰς ἐκβολὰς ἐνστρατοπεδεύεσθαι ποταμοῦ Φά-
 σιδος, παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. ὅπερ ἐπεὶ Γουβάζης
 τε καὶ οἱ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἄρχοντες ἔμαθον, οὐχ ὑπο-
 στάντες τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον διελύθησαν τε καὶ διεσώζοντο
 20 ὡς πη ἐκάστῳ δυνατὰ γέγονεν. ὃ τε Γουβάζης ἀναδραμὼν ἐς D
 τῶν ὄρων τὰς ἑπερβολὰς διεχειμαζε ζῆν τε τοῖς παισὶ καὶ τῇ γυν- H 345
 ναικὶ καὶ τοῖς ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτηδεύοις, τῇ μὲν ἀμνηχανία τῶν

2. μόνον] μόνην L. *ibid.* ταύτης] ταύτη H. *ibid.* οἱ πέρσαι ὄχοι.
 κει. L. 3. μουχειρίσιδος L. 5. τε τοὺς] δὲ τοὺς L. 7. ἢ ἐκ
 τῶν] ἢ τῶν L. *ibid.* ὄχυρωμάτων Reg. ἐχυρωμάτων P. *ibid.* ἐτόλι-
 μων L. ἐτόλμων P. *ibid.* οὐδ' ἐπὶ τοὺς πολεμίους L. οὐδ'
 ἐπὶ ex Reg. affert Malt. 10. Κουτατισίῳ] κόται Reg. σιδάις H.
 12. τε τῷ Οὐχειμερίῳ] τε οὐχειμέρος L. τε τῷ οὐχειμέρος H.
 13. Σαράπανιν] σαράπαλιν L. 19. διεσώζοντο] διεσώθησαν L.

suam in Lazica ditionem firmissime stabilierunt: nec Lazicam tantum eo modo sibi subdidere, sed aditum etiam Romanis ac Lazorum Regi praecluserunt in Scymniam et Suaniam, regionemque omnem, quae a Muchirside ad Iberiam usque pertinet. Porro hostem arcere nec Romani nec Lazi poterant; cum ne degressi quidem e montibus, vel e munitis locis in eum erumpere audent.

Mermeroës, instante hieme, muro ligneo, Persarumque bellatorum tribus minimum millibus Cutatisium munit, et idoneum reliquit praesidium Uchimerii. Cumque aliud castellum (Sarapanin vocant) in extremis situum Lazicae finibus, instaurasset, ibi conedit. Deinde comperit habens Romanos ac Lazos coire, et ad fluvii Phasis ostia habere castra, omnes eo copias duxit. Quod simul ac Gubazes et Romani Duces exercitus audierunt, non expectato hostium adventu, digressi sunt, et quo cuique licuit evaserunt. Gubazes, cursu verticibus mon-

παρόντων κακῶν διαμαχόμενος πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς ὄρας ἀνάγκην, ἐλπίδι δὲ τῆ ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐς τὸν μέλλοντα χρόνον θαρσῶν, ταύτη τε τὴν τύχην παρηγορῶν τὴν τότε παρούσαν, οἷά γε τὰ ἀνθρώπεια, καὶ παραδοκῶν τὰ βελτίω. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Λαῖοι τῇ πρὸς βασιλέα Γουβάζην αἰδοῖ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν οὐδέν5
 V 211 τι ἦσσαν ἐν τοῖς σκοπέλοις κατέτριβον, δύσκολον μὲν ἐνταῦθα
 P 612 οὐδὲν πρὸς τῶν πολεμίων δειμαίνοντες, ἐπεὶ τοῖς ἐπιβουλεύου-
 σιν, ἄλλως τε καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ταῦτα τὰ ἔρη ἀμήχανά
 τε καὶ ὄλως ἀπρόσοδα ξυμβαίνει εἶναι, λιμῶ δὲ καὶ ψύχει καὶ
 τῇ ἄλλῃ κακοπαθείᾳ δυσθανατῶντες. ὁ δὲ Μερμερόης οἰκία τε 10
 πολλὰ κατ' ἐξουσίαν ᾠκοδομήσατο ἐν ταῖς κατὰ τὴν Μουχειρη-
 σιν κώμαις καὶ τὰ ἐπιτήδεια πανταχόθι καταστρώμενος τῶν
 τῆδε χωρίων, τῶν τε αὐτομόλων περιπέμπων τινὰς ἐς τῶν ὄρων
 τὰς ἀκρωρείας καὶ τὰ πιστὰ παρεχόμενος ἐπαγωγέσθαι πολλοὺς
 ἴσχυσεν· οἷς δὴ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπορουμένοις ἐχορήγει συχνὰ 15
 καὶ ὡς οἰκείων ἐπεμελεῖτο, τὰ τε ἄλλα διαφείτο ζῆν ἀδεία πολλῇ,
 αἰτε τῆς χάρας γεγονῶς κύριος. καὶ πρὸς Γουβάζην ἔγραψε τῷ
 B δε „Δύο ταῦτα ῥυθμίζει τοῖς ἀνθρώποις βίον, δύναμις τε καὶ
 φρόνησις. οἱ μὲν γὰρ τῷ δυνατῷ περιόντες τῶν πέλας αὐτοὶ τε
 βιοτεύουσι κατ' ἐξουσίαν καὶ ὄπη βούλονται τοὺς καταδειστέρους 20
 ἐς αἰε ἄγουσιν, οἱ δὲ διὰ τὴν ἀσθένειαν δεδουλωμένοι τοῖς κρείτ-
 τοσι, τῷ ξυνετῷ τὴν ἀδυναμίαν λώμενοι, θωπεία τοὺς κρα-

2. τῇ ἐκ om. L. 4. ἀνθρώπεια L. ἀνθρώπινα P. 8. καὶ κατὰ] καὶ τοῖς κατὰ L. 10. κακοπαθεία L. ibid. δυσθανατῶντες L. δυσθανατοῦντες P. 11. μοχειρησιν B. 19. γὰρ om. L. 20. βιοτεύουσι H.

tium occupatis, cum liberis, uxore et maxime familiaribus, non modo inopiae, qua circumventus erat, sed tempestati etiam incommodissimae resistebat, et spe venturi Byzantio auxilii subnixus, ac praesentem levans calamitatem humanorum casuum comparatione, meliora ardentissime expectabat. Caeteri Lazii, Regem Gubazem reveriti, haud minus constanter hiemem agebant in scopulis, adversi illi nihil ab hostibus ides timentes, quoniam vlm afferre volentibus, praesertim hieme, hi montes insuperabiles sunt ac penitus inaccessi: verum enimvero fame, frigore aerumnisque omnibus vita in extremum adducebatur. Tum Mermeros in vicis Muchirisidis domos multas extraxit libere, locisque illis omnibus provisa annona, ac per quosdam transfugas, circa montium iuga dimissos, data fide publica, ad se multos pellexit: quibus re cibaria defectis, prospexit affatim, ac tanquam suis curam impendit. Pro suo in totam illam regionem imperio, libere compositis rebus caeteris, ad Gubazem in hanc sententiam scripsit. *Potentia prudentiaque res duae sunt, quae praeclare constituunt hominum vitam. Nam qui sunt finitimi potentiores, suum ad arbitrium vivunt, et quocumque volunt, semper ad-*

τοῦντας μετῆσαι καὶ οὐδέν τι ἤσπον ἐν τοῖς οἰκείοις βιοῦν δύναν-
 ται, πάντων ἀπολαύοντες τῇ κολακείᾳ, ὥνπερ αὐτοῖς διὰ τὴν
 ἀσθένειαν στερεῖσθαι ξυμβαίνει. καὶ ταῦτα οὐ παρὰ μὲν τῶν
 ἐθῶν τισι σφίσι φέρεται οὕτως, παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις οὐ ταύτη
 5 πη ἔχει, ἀλλ' ἀνθρώποις ὡς εἰπεῖν ἄπασι. πανταχόθι γὰρ τῆς C
 οἰκονόμενης ὡσπερ ἄλλο τι ἐμπέπηγε φύσει. καὶ σὺ τοίνυν, ὦ
 φίλε Γουβάζη, ἦν μὲν οἷη περιέσεσθαι Περσῶν τῷ πολέμῳ, μὴ
 δὴ μέλλε μῆδέ σοι ἐμπόδιον γινέσθω μῆδέν. εὐφῆσεις γὰρ ἡμεῖς
 τῆς Λαζικῆς ἐνθα ἂν βούλοιο ὑφισταμένους τε τὴν σὴν ἔφοδον
 10 καὶ ἀντιπαραταττομένους ὑπὲρ χώρας τῆσδε δση δύναμις· ὥστε
 παρέσται σοι διαγωνιζομένῳ ἀνδραγαθίζεσθαι πρὸς ἡμᾶς. ὡς
 μὲν γὰρ ἀδύνατος εἰ Περσῶν τῇ δυνάμει ἀντιτάσσεσθαι καὶ
 αὐτὸς οἶδας. σὺ δὲ, ὦ ἀγαθὲ, τὸ δεύτερον διαχειρίζε, τὸ
 γνῶθι σαντόν, καὶ προσκύνει τὸν σαντοῦ δεσπότην Χοσρόην,
 15 ἕτε βασιλείᾳ καὶ νενικηκότα καὶ κύριον. αἶτι τέ σοι τῶν πε-
 πραγμένων ἱλεων εἶναι, ὅπως ἂν τὸ λοιπὸν δυνατὸς εἴης τῶν
 ἐνοχλοῦντων ἀπηλλάχθαι κακῶν. ὡς ἔγωγε ἀναδέχομαι τε βα- D
 σιλίᾳ Χοσρόην ἱλεῶν τέ σοι γενήσεσθαι καὶ τὰ πιστὰ δώσειν,
 καὶ ὁμήρους σοι παρέχομαι παῖδας τῶν ἐν Πέρσαις λογίμων ἀρ-
 20 χόντων, ὡς τύ τε ἄλλα καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν βασιλείαν τὴν
 σὴν τὸν πάντα αἰῶνα ἐν ἀσφαλείᾳ ἔξεις. εἰ δὲ σοι τούτων οὐδέ-

3. οὐ παρὰ Reg. οὐ περὶ P. *ibid.* μὲν om. L. 4. τισι] τι L.
ibid. οὕτως] ὅσα L. 5. τῆς om. L. 7. οἷη L. οἷει P.
 9. ἐνθα] ἐνθάδε Reg. *ibid.* βούλοιο P cum Reg. βούλει H.
 12. ὡς μὲν γὰρ ἀδύνατος εἶ] εἰ μὲντοι ἀδύνατος ἂν Reg. 18. τέ
 σοι] τί σοι H. 19. παρέχομαι] παρεχόμενον L.

*dicunt opibus minoribus praeditos. Quos autem sua tenuitas valentiori-
 bus odiosos facit, sapientia medentes imbecillitati, eos, qui rerum po-
 titantur, obsequio sibi conciliant, nec vetat quidquam ipsos apud se vi-
 vere, blanda observantia in integrum restitutos, unde infirmitate de-
 iecti sunt. Neque haec uni cuidam conveniunt populo, neque apud alios
 aliter, sed apud omnes omnino eodem se modo habent: cum ubique ter-
 rarum, appendicis instar, adiuncta naturae sint. At tu, care Gubazea,
 si te bello Persas victurum putas, rumpe moras, nec te quidquam te-
 neat. Nos enim quacumque voles in parte Lasicas offendes ad impetum
 tuum escipiendum paratos, et solum, quod tenemus, adversa acie pro
 viribus tuentes: itaque facultas erit, nobiscum fortiter dimicandi. Ve-
 rum resistere te non posse Persarum viribus satis ipse intelligis. Quare
 alterum arripe, praeclare vir, et pertractans celebre illud, Nosce te
 ipsum, Chosroem adora subditus, et Regem, victorem, dominumque
 agnosce. Praeteritorum veniam pete, ut posthac vitam traducas, ac-
 curamus, quibus premeris, liberam. Ego vero tibi Regem Chosroem pla-
 catum iri, ac fidem daturum recipio: et Ducum inter Persas praestam-*

Procopius II.

85

τερον βουλομένο ἐστίν, ἀλλὰ σὸ ἐς τινα ἑτέραν ἀπὼν χάραν
 δὸς τοῖς διὰ τὴν σὴν ἀβουλίαν τάλαιπῶροις γενομένοις Λαζοῖς
 ἀναπνεῦσαι ποτε καὶ ἀπὸ δυσκόλων τῶν αὐτοῖς ἐγκειμένων ἀνε-
 νεγκεῖν, μηδὲ αὐτοῖς ἀπέραντον ὄλεθρον τόνδε προστριβεσθαι
 βούλου ἐπὶ σφαλερᾶς τῆς ἐλπίδος ὀχούμενος· λέγω δὲ τῆς Ῥω- 5
 μακῶν ἐπικουρίας. οὐ γάρ σοι τιμωρεῖν ποτε δυνατοὶ ἔσονται,
 ὥσπερ οὐδὲ ἄχρι ἐς τὴν ἡμέραν διδύνηται τήνδε. Μερμερόης
 P 613 μὲν ταῦτα ἔγραψε. Γουβάζην δὲ οὐδ' ὡς ἔπειθεν, ἀλλ' ἐν
 τοῖς ὀρων κολωνοῖς ἔμενε, παραδοκῶν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικου-
 ρίαν καὶ τῷ ἐς τὸν Χοσρόην ἔχθει ὡς ἥκιστα ἐς τὴν Ῥωμαίων 10
 ἀπόγνωσιν ἐγκλίνειν ἐθέλων. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὴν διάνοιαν ἐκ
 τοῦ ἐπὶ πλείστον πρὸς τὴν τοῦ βουλήματος ἀρμόζονται χρεῖαν,
 καὶ λόγῳ μὲν τῷ ἀρέσκοντι αὐτόνδ' αἰεὶ προσχωροῦσι, καὶ προσ-
 λενται τὰ ἐξ αὐτοῦ πάντα, οὐ διασκοπούμενοι μὴ ψευδῆς εἶη,
 τῷ δὲ λυποῦντι χαλεπῶς ἔχοντες ἀπιστοῦσιν, οὐ διερευνώμενοι 15
 μὴ ἀληθῆς εἶη.

B
 V 212 ἰζ'. Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν τινες μοναχῶν ἐξ Ἰν-
 δῶν ἦγοντες, γνόντες τε ἅς Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ διὰ σπουδῆς
 εἶη μηκέτι πρὸς Περσῶν τὴν μέταξαν ἀνεῖσθαι Ῥωμαίους, ἐς
 βασιλεῖα γενόμενοι οὕτω δὴ τὰ ἀμφὶ τῇ μετᾶξῃ διοικήσεσθαι 20
 ὠμολόγουν, ὡς μηκέτι Ῥωμαῖοι ἐκ Περσῶν τῶν σφίσι πολεμίων

1. ἐς τινα] ἐς τὴν H. 3. ποτε] τότε L. 9. ἐν τοῖς κολωνοῖς L.
 idid. τῶν] ἐκ Reg. 11. ἐγκλίνειν] ἐκκλίνειν L. 13. προσίεται]
 προσίεται Hm. 14. ψευδῆς] ψευδῆς H: ψευδῆς Hm. 17. τού-
 των τῶν χρόνων L. 19. ἐς βασιλεῖα] ἐκ βασιλείας L.

tium liberis offero huius obsides conditionis, fore ut vita ac regno tuo
 rebusque caeteris tuto semper fruare. Si neutrum vis, alio facere, et
 Lazos, inconsiderantia tua miseros, aliquando tandem respirare, sequi
 ab instantibus malis expedire sine, neque ipso calamitate hac perpetuo
 attere, spe vana inductus mittendi a Romanis subsidii. Nam ut non-
 dum, sic nunquam tibi subvenire poterunt. His Mermerois litteris e
 sententia minime dimotus Gubazes, in montium iugis magna tenebatur
 expectatione Romani auxilii; atque odio, quo Chosroem prosequabatur,
 spem, quam posuerat in Romanis, alebat. Enimvero plerumque homines
 rationem voluntati accommodant et servire cogunt: ac si qua placet
 opinio, ad eam accedunt semper, et quidquid offert sequuntur, non at-
 tendentes an subsit error. Rursus si qua molesta est, illam inique fe-
 runt, eique fidem abrogant, omittentes quaerere, num vera sit.

17. Sub idem tempus, venerunt ex India quidam Monachi, et cum
 Iustinianum Augustum satagere intellexissent, ne sericum a Persis Ro-
 mani amplius mercarentur, convento Imperatori promiserunt, rei scri-
 cariae ita se provisuros, ut nunquam Romani a Persis hostibus suis

ἢ ἄλλον του ἔθρους τὸ ἐμπόλημα τοῦτο ποιήσωνται· χρόνου H 346
 γὰρ κατατρίψαι μῆκος ἐν χώρᾳ, ἥτερ Ἰνδῶν ἔθρη τὰ πολλά εἰ-
 σιν, ἤπερ Σηρίνδα ὀνομάζεται, ταύτη τε ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκμε-
 μαθηκίναί ὅποια ποτὲ μηχανῇ γίνεσθαι τὴν μετὰξαν ἐν γῆ τῇ
 5 Ῥωμαίων δυνατὰ εἶη. ἐνδελεχέστατα δὲ διερευνημένῳ βασιλεῖ C
 καὶ ἀνακυνθανομένῳ εἰ ὁ λόγος ὑγιῆς εἶη ἔφασκον οἱ μοναχοὶ
 σκώληκός τινος τῆς μετὰξης δημιουργοὺς εἶναι, τῆς φύσεως
 αὐτοῖς διδασκάλου τε οὔσης καὶ διηρηκῶς ἀναγκαζούσης ἐργά-
 ζεσθαι. ἀλλὰ τοὺς μὲν σκώληκας ἐνθάδε ζῶντας διακομίζειν
 10 ἀμύχανα εἶναι, τὴν δὲ αὐτῶν γονὴν εὐπορόν τε καὶ ῥάδιον ὄλως.
 εἶναι δὲ τῶνδε τῶν γονῶν ψὰ ἐκάστου ἀνάριθμα. ταῦτα δὲ τὰ
 ψὰ χρόνῳ πολλῷ τῆς γονῆς ὕστερον κόπρῳ καλύψαντες ἄνθρω-
 ποι, ταύτη τε διαρκῇ θερμήναντες χρόνον ζῶα ποιοῦσι. ταῦτα D
 εἰπόντας ὁ βυσιλεὺς μεγάλοις τοὺς ἄνδρας ἀγαθοῖς δωρήσασθαι
 15 ὁμολογήσας τῷ ἔργῳ πείθει ἐπιρρῶσαι τὸν λόγον. οἱ δὲ γενόμε-
 νοὶ ἐν Ἰνδία αἰθίς τά τε ψὰ μετήνεγκαν ἐς Βυζάντιον, ἐς σκώ-
 ληκός τε αὐτὰ τρόπῳ ὥπερ ἐρρήθη μεταπεφυκίναί διαπραξάμε-
 νοὶ τρέφουσι τε συκαμίνου φύλλοις, καὶ ἀπ' αὐτῶν γίνεσθαι μέ-
 ταξαν τὸ λοιπὸν κατεστήσαντο ἐν Ῥωμαίων τῇ γῆ. τότε μὲν
 20 οὖν τά τε κατὰ τὸν πόλεμον πράγματα Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις P 614
 καὶ τὰ ἀμφὶ μετόξῃ ταύτη πη ἔσχον.

- ω
 1. ποιήσονται L. 2. ἥπερ] ὅπερ L. *ibid.* εἶσιν] οὔσης L.
 3. Σηρίνδα] ἠρίνδα H. 5. διερευνημένῳ Vat. διερευνῶντι P.
 13. διαρκῇ — χρόνον] διαρκῶς — χρόνῳ H. διαρκῶς etiam Lm.
 16. Ἰνδία] σηρίνδη Reg. 17. αὐτὰ L. αὐτοῦς P. *ibid.* ἥπερ]
 ὡσπερ L.

aliave quapiam gente eiusmodi mercimonium peterent: diu se in Serinda, quam vocant, regione Indorum populis frequenti, moratos esse, et conficiendi in orbe Romano serici rationem ibi perdidicisse. Crebris autem interrogationibus percentanti Imperatori, itane se res haberet? dixere Monachi, quosdam esse vermes serici opifices, natura magistra in opus semper incumbere subigente: deferri quidem huc vivos non posse vermes, sed expedite et facile generari: singulorum partium ova esse innumera: haec homines multo post tempore, quam sunt edita, integere fimo, et quandiu satis est tepefacta sic fovere, ut animalia progignant. Quae cum illi enuntiasent, liberalibus Imperatoris promissis inducti ut se verba firmarent, Indiam repetierunt. Unde cum ova asportassent Byzantium, servata, de qua dictum est, ratione, ea novo ortu mutarunt in vermes, quos mori foliis alunt. Hinc coepta ars conficiendi postea serici in Romano Imperio. Tum quidem Romani ac Persae rem bellicam eo, quo dixi, perduxerunt, seque ita habuit, quod ad sericum spectat.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἀφικόμενος παρὰ Χοσρόην
 ζὼν τοῖς χρήμασι Ἰσδιγούνας τὰ ξυγκείμενα σφίσι ἐσήγγελλε.
 καὶ ὅς τὰ μὲν χρήματα κεκομισμένους τὴν ἐκαχυρίαν μιλλήσει
 οὐδεμιᾷ ἐπισφράγιζε, Λαζικῆς δὲ μεθίεσθαι οὐδαμῆ ἤθελεν.
 ἀλλὰ καὶ τοῖς χρήμασι τούτοις Οὐννων τῶν Σαβείρων ἐταιρωσά- 5
 μενος μέγα τι χρῆμα ζὼν Πέρσαις τισὶ τῷ Μερμερόῃ εὐθὺς
 ἔπεμψεν. ᾧ δὲ ἐπέστελλεν ἔργου ἔχεσθαι δυνάμει τῇ πάσῃ,
 καὶ μὴν καὶ ἐλέφαντάς οἱ πολλοὺς ἔστειλε. Μερμερόης δὲ παντὶ
 Β τῷ Περσῶν τε καὶ Οὐννων στρατῷ ἐκ Μουχειρισίδος ἀναστάς
 ἐπὶ τὰ Λαζῶν ὀχυρώματα ἦεν, τοὺς ἐλέφαντας ἐπαγόμενος. 10
 Ῥωμαῖοι δὲ οὐδαμῆ ὑπηντίαζον, ἀλλ' ἀμφὶ τὰς ἐκβολὰς Φάσι-
 δος ποταμοῦ, Μαρτίνου ἡγουμένου σφίσι, χωρίον ἰσχυρὸν σφᾶς
 αὐτοὺς ἀσφαλέστατα κρατυνάμενοι ἡσυχῇ ἕμενον. Ξυνῆν δὲ αὐ-
 τοῖς καὶ Γουβάζης ὁ Λαζῶν βασιλεύς. οὗτος δὲ ὁ Μήδων στρα-
 τὸς, τύχης αὐτῷ Ξυμβάσης τινὸς, οὐδὲν ἄχαρι οὔτε Ῥωμαίων 15
 οὔτε Λαζῶν τινα ἔδρασε. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα ὁ Μερμερόης ἐν
 φρουρίῳ τῷ μαθὼν τὴν Γουβάζου ἀδελφὴν εἶναι, ἐπ' αὐτῷ
 C ἐπῆγε τὸ στρατεύμα ὡς ἔξαιρήσων μηχανῇ πάσῃ. καρτερώτατα
 δὲ ἀμυνομένων τῶν ταύτῃ φρουρῶν καὶ χωρίον σφίσι ξυλλαμβά-
 νούσης τῆς φύσεως ἄπρακτοι ἐνθένδε ἀποκρουσθέντες οἱ βάρβα- 20
 ροὶ ἀνεχώρησαν· ἔπειτα ἐπὶ Ἀβασγοὺς σπουδῆ ἔεντο. Ῥωμαῖοι

2. ζὼν] σὺν L. *ibid.* Ἰσδιγούνας L. *ibid.* ἐσήγγελλε L. 4. ἐπι-
 σφράγιζε L. 5. σαβήρων L. 9. τῷ om. L. *ibid.* με-
 χειρισίδος L. 16. τινα L. τινὶ P. *ibid.* ταῦτα μὲν πρῶ-
 τα L. 17. τῷ Reg. τινὶ P. 19. χωρίου] χωρίων H. 20. τῆς
 φύσεως] ὀχυρώματι add. HL. *ibid.* ἀποκρουσθέντες] ἀποκρου-
 σθέντες H. 21. ἀβασγοὺς H. Ἀβασγοὺς P. *ibid.* σπουδῆ] σπου-
 δειν H. *ibid.* ἔεντο] Vulgo ἔεντο. ἴοντο L.

Acta autem hieme, Isdigunas reversus ad Chosroem cum pecunia, pacta conventa exposuit. Ille accepto auro, sine mora confirmavit inducias: Lazica tamen decedere noluit: sed eadem illa pecunia ablectis Hunnorum Sabirorum numerosis auxiliis, ea cum nonnullis Persarum copiis Mermeroi extemplo misit, mandavitque ut pro viribus coepta urgeret: elephantos etiam multos adiecit. Mermeros autem cum universo Persarum Hunnorumque exercitu movit ex Muchiridae, et secum elephantos ducens, firmitera petiit Lazorum loca. Romani nusquam obvii, ad fluvii Phasis ostia, Martino duce, se continebant, sicut loci valido optime muniti: una aderat Gubazes Lazorum Rex. Porro hic Medorum exercitus, casu quodam, nihil damni nec Romano nec Lazo cuiquam intulit. Ac primo quidem certior factus Mermeroës, Gubazis sororem in quodam castello agere, illuc eo duxit animo copias, ut id machinis omnibus expugnaret. Verum fortissime repugnantibus praesidiariis, eosque adiuvante loci natura, repulsi inde Barbari, infecta se abierunt. Deinde in Abasgiam contendentibus, Romani, qui Tribili prae-

δὲ οἱ ἐν Τιβριλῷ φρουρὰν ἔχοντες τὴν διόδον καταλαμβάνοντες στενωτάτην τε καὶ κρημνώδη οὖσαν, ἥπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, τὸ παράπαν τε ἀδιέξοδον, ἐμπόδιοι σφίσι ἐγένοντο. διὸ δὴ οὐκ ἔχων ὁ Μερμερόης καθ' ὃ τι τοὺς ἀνθισταμένους βιάσθηται, ὑπήγεν ὀπίσω τὸ στράτευμα, ἐπὶ τε Ἀρχαυόπολιν ὡς πολιορκήσων ἀντίκα ἦει. τοῦ τε περιβόλου ἀποπειρασάμενος, ἐπεὶ οὐδὲν προχώρει, ἀνέστρεφεν αὐθις. Ῥωμαῖοι δὲ ἀναχωροῦσιν V 213 ἐπισπόμενοι τοῖς πολεμίοις ἐν δυσχωρίᾳ πολλοὺς ἔκτεινον, ἐν τοῖς καὶ τῶν Σαβείρων τὸν ἄρχοντα ξυνηρέχθη πεσεῖν. μάχης D 10 τε καρτερᾶς ἀμφὶ τὸν νεκρὸν γενομένης ὕστερον Πέρσαι περὶ λόχων ἀφὰς βιασάμενοι τοὺς ἐναντίους ἐτρέφαντο, ἐπὶ τε Κουτατίσιον καὶ Μουχείρησιν ἀπεχώρησαν. ταῦτα μὲν οὖν Ῥωμαῖοις τε καὶ Πέρσαις ἐπέπρακτο τῆθα.

Τὰ μέντοι ἐπὶ Λιβύης ἅπαντα Ῥωμαῖοις εὖ τε καὶ καλῶς 15 καθεστῆκει. τῷ γὰρ Ἰωάννῃ, ὄντι ἐνταῦθα Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς στρατηγὸν κατεστήσατο, εὐτυχήματα λόγῳ τε καὶ ἀκοῆς κρείσσω ξυνηρέχθη γενέσθαι. ὅς δὴ ἔρα τῶν ἐν Μαυρουσίοις ἀρχόντων ἐταιριάζαμενος, Κουτζίαν ὄνομα, τὰ τε πρότερα μάχῃ τοὺς ἄλλους ἐνίκησε καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον Ἀντάλαν τε καὶ 20 Ἰάβδαν, οἱ Μαυρουσίων τῶν ἐν Βυζακίῳ τε καὶ Νουμιδίᾳ τὸ P 615 κράτος εἶχον, ὑποχειρίους πεποίηται, εἰποντὶ τε αὐτῷ ἐν ἀνδρα-

1. Τιβριλῷ] τιβριλῷ Reg. τιβρίλῃ H. 2. στενωτάτην] Vulgo στενωτάτην. 4. βιάσθηται] βιάσθηται Reg. 8. ἐν τοῖς] ἐν οἷς Reg. 9. σαβήρων L. 10. τὸν νεκρὸν] τῷ νεκρῷ L. 11. Κουτατίσιον] κούταις Reg. κούταις H. 12. Μουχείρησιν] μοχίρησιν L. 16. βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς L. 17. Μαυρουσίοις] νομμηθίοις H: illud Hm. 19. ἀπτάλλαν L. 20. Ἰάβδαν] ἰαβδαν H.

sidium agitabant, sese opposuerunt, occupato aditu, quem, ut supra dixi, summae angustiae et praecipitia efficiunt insuperabilem. Quare non valens Mermeroës resistentes depellere, retro egit exercitum, atque e vestigio Archaeopolin sese contulit, obsidionem illius meditans. At frustra tentatis moenibus, maturavit reditum. Romani abecedentibus instantes hostibus, in angustiis occidere non paucos; inter quos Dux Sabirorum occubuit. Circa huius cadaver acriter dimicatum est: demum Persae sub serotinum crepusculum, hoste vi in fugam acto, Cutatisium et Muchiresin repetiere. Sed de his hactenus, quae Romani ac Persae inter se gesserunt.

In Africa vero omnia Romani praeclare constituta habebant. Siquidem Joanni, cui Iustinianus Augustus illarum partium Magisterium militare detulerat, successus contigerunt maiores fama et audientium fide. Is socie Cutsina, uno ex Maurorum principibus, primum caeteros acie vicit; nec multo post, Antalam et Iabdā, qui Mauris Byzacenis ac Numidis praecrant, ita sibi subdidit, ut ipsum tanquam mancipia as-

πόδων λόγῳ. καὶ ἀπ' αὐτοῦ πολέμιον Ῥωμαίους οὐδὲν ἐπὶ τοῦ-
τον τὸν χρόνον ἔν γε Λιβύῃ ἐγένετο. τοῖς μέντοι φθάσαι πο-
λέμοις τε καὶ στάσεσιν ἔρημος ἀνθρώπων ἡ χώρα ἐκ τοῦ ἐπὶ πλει-
στον οὕσα διέμεινεν.

- B ιη'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράσσετο τῆδε, ἐν τούτῳ τὰδε ξυν-5
ηνέχθη ἐν Εὐρώπῃ γενέσθαι. Γήπαιδες μὲν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς
ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, τὰς σπονδὰς θέμενοι πρὸς Λαγγο-
βάρδας, τοὺς σφίσι πολεμίους ὄντας, ἐτίγγανον. παντάπασι
H 347 δὲ οὐχ οἴοι τε ὄντες τὰ διάφορα πρὸς αὐτοὺς διαλυσαὶ πολεμητῆα
σφίσι οὐ πολλῶ ὕστερον ᾤοντο εἶναι. Γήπαιδες μὲν οὖν καὶ 10
Λαγγοβάρδαι πανδημεὶ ἐπ' ἀλλήλους τῷ πολέμῳ ἀκμάζοντες ἤε-
σαν. ἠγεῖτο δὲ τῶν μὲν Γηπαίδων Θορισίν, τῶν δὲ Λαγγο-
βαρδῶν Αὐδοῖν ὄνομα. καὶ αὐτῶν ἑκατέρῳ ἀνδρῶν μυριάδες
πολλαὶ εἶποντο. ἤδη μὲν οὖν ἄγχιστά πη ἀμφοτέροι ἦλθον,
C οὐπω δὲ τὰ στρατόπεδα πρὸς ἀλλήλων καθεωρῶντο. δειμάτα 15
δὲ τὰ πανικὰ καλούμενα ἔξαπιναιώς ἐκπέμποις ἐπιπεσόντα φεύ-
γοντας ἀπ' αἰτίας. οὐδεμιᾶς ἄπαντας ὀπίσω ἀπήνεγκε, μόνων
τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ ἀπολελειμμένων ξὺν ὀλίγοις τισίν. οἶπερ
αὐτοὺς ἀνθέλκειν τε καὶ τῆς ὑπαγωγῆς ἀναχαιτίζειν ἀποκηρασά-
μενοι οὐδὲν ἤνυσον οὔτε θωπείαις οἰκτραῖς οὔτε ἀπειλαῖς φοβεραῖς 20
χρῶμενοι. περιδεῆς οὖν γεγωνὸς Αὐδοῖν οἷς οἱ περὶ τε αὐτῶ
διασκευαννύμενοι ἀκόσμως ἤεσαν οὕτως (οὐ γὰρ ἤδει τοὺς πο-
λεμίους τὴν ὁμοίαν κεκληρῶσθαι τύχην) τῶν οἱ ἐπομένων τινὸς

7. λαγοβάρδας L hic et infra.

12. Θορισίν] Θορησίν H. Et

sic infra.

15. καθεωρῶντο] καθωρῶντο H.

17. ἀπ-

νεγκς] ἀπήνεγκαν Reg.

20. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.

21. οἷς — οὕτως] ὁρῶν διασκευαννυμένους ἀκόσμως Reg.

sectarentur. Quo fiebat, ut id temporis fruerentur otio Romani in Afri-
ca, praeteritis bellis et seditionibus adhuc late desolata.

18. Dum illa agerentur in his partibus, interea haec in Europa
contigerunt. Pacem quidem, de qua dixi in superioribus libris, Gepae-
des cum Langobardis hostibus suis fecerant. Quoniam tamen ortam in-
ter se litem nequibant omnino discernere, arma haut multo post resu-
menda existimarunt. Itaque Gepaedes et Langobardi, bello accense,
cum omnibus copiis adversi vadunt, imperante Thorisino Gepaedibus,
Auduino Langobardis: utrumque multas virorum myriades sequebantur.
Iam erant in propinquo acies, non tamen in conspectu, cum terror pa-
nicus, quem appellant, derepente ipsis iniectus, omnes temere retro fu-
gere compulsi, solis Principibus cum paucis admodum remanentibus: qui
illos retrahere, et qua blanditiis submissis, qua minis terribilibus a fuga
revocare conati, nihil profecerunt. Attonitus Auduinus eiusmodi suorum
consternatione, necdum compertum habens idem hostibus accidisse, quae-

ἐπὶ πρῆσβείᾳ παρὰ τοὺς ἐναντίους εὐθὺς ἔπεμψε τὴν εἰρήνην αἰ-
 τησομένους. οἵπερ, ἐπὶ παρὰ τὸν ἄρχοντα τῶν Γηπαίδων Θο-
 ρισίῳ ἀφικόμενοι τὰ πρᾶσσόμενα εἶδον, ἔκ τε τῶν ἐν σφίσι ἀ- D
 τοῖς τετυχηκότων κατενόησαν τὰ τοῖς πολέμοις ξυνερχθέντα καὶ
 5 τῷ Θορσίῳ ἐς ὄψιν ἐλθόντες ἀνεπυθάνοντο αὐτοῦ ὅπῃ ποτὲ οἱ
 γῆς τῶν ἀρχομένων τὸ πλήθος εἴη. καὶ ὃς τῶν ξυμπεπαικώτων
 οὐδὲν ἀρηθρεῖς „ Περφεύγασιν οὐδενὸς διώκοντος αὐτοὺς“ ἔφη.
 οἱ δὲ ὑπολαβόντες „ Ταῦτό τοῦτο“ φασὶ „ καὶ Λαγγοβάρδαι
 πεπόνθασιν. ἀληθίζομένῳ γάρ σοι, ὦ βασιλεῦ, οὐδὲν τι τῶν
 10 ἡμετέρων ἀποκρυψόμεθα. οὐκοῦν ἐπειδὴ τὰ γένη ταῦτα διολω-
 λέναι ὡς ἥκιστα βουλομένῳ τῷ θεῷ ἐστι καὶ ἀπ' αὐτοῦ διέβησε
 τὴν παράταξιν, σωτήριον ἀμφοτέροις ἐπιβαλὼν δέος, φέρε δὴ
 καὶ ἡμεῖς ἐπιχωρήσωμεν τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ, τὸν πόλεμον κατα- P 616
 λύνοντες.“ „ Ἔστω, γινέσθω τᾶντα“ ὁ Θορσίῳ ἔφη. δυοῖν
 15 τε οὕτως ἐναντιοῦν ἐκεχειρίαν πεποίηται, ὅπως μεταξὺ ἐπικη-
 ρυκεύομενοί τε καὶ παρ' ἀλλήλους αἰεὶ φοιτῶντες ἅπαντα ἐς τὸ
 ἀκριβὲς τὰ διῶφορα διαλύσωσι. τότε μὲν οὖν οὕτως ἐκάτεροι
 ἀνεχώρησαν.

Ἐν δὲ τῇ ἐκεχειρίᾳ ταύτῃ οὐχ οἳοί τε γεγενημένοι ἐς τῶν V 214
 20 ἀντιλεγόμενων τὴν διάλυσιν ἀλλήλοις ξυμβῆναι, αὐθις ἐπὶ τὰ
 πολέμια ἔργα χωρεῖν ἔμελλον. δειμαίνοντές τε Γήπαιδες τὴν
 Ῥωμαίων ἀρχὴν (ἐπίδοξοι γὰρ ἦσαν ὡς Λαγγοβάρδαις ξυντάξον- B

4. καὶ τῷ] τῷ om. L. 6. εἴη L. ἦαι P. 7. Περφεύγασιν]
 φεγγύοισιν L. ibid. αὐτοὺς om. L. 13. ἐπιχωρήσωμεν] ἐπι-
 χειρήσωμεν Reg. 16. τὸ ἀκριβὲς] τὰκριβὲς L. 21. πολέ-
 μια L. πολιμητέα P.

dam e suis asseclis illico ad eos legat, pacem petiuros: qui cum per-
 venissent ad Thorisinum Gepaedum principem, quo res loco essent viderunt,
 suoque ex casu eum, quem hostes paterentur, intellexere. Tum coram
 quaerunt ex Thorisino, ubi tandem terrarum sit subditorum multitudo? Is
 nihil eorum, quae contigissent, inficiens, Fugerunt, inquit, nemine persequente.
 Mox illi, Idem, aiunt, passi sunt Langobardi. Tibi enim Rex, vera fatenti,
 plane enuntiabimus quae ad nos attinent. Cum igitur salvas Deus has gentes velit,
 easque in procinctu stantes dissipaverit, saluari ipsis incusso metu;
 age, et nos in divinam sententiam concedamus, bellum dirimentes. Tum
 Thorisinus, Esto, inquit, sic fiat. Itaque annorum duorum induciae factae sunt;
 ut interea loci, legationibus reciprocis, litem omnem accurate componerent. Sic utrique tunc recesserunt.

Harum induciarum tempore, quoniam controversias inter se tollere minime poterant,
 ad bellum instaurandum se compararunt. Cum autem esset opinio laturos opem
 Langobardis Romanos, ab his timentes sibi

ται) τῶν τινος Οὐννων ἐς τὴν ἑμαυχιλῶν ἐπαγαγέσθαι διανοοῦντο. Ἐπεμψαν οὖν παρὰ τῶν Κουτουρογούρων τοὺς ἄρχοντας, οἳ δὴ ἐνθένδε ᾤκηται ἡμνης τῆς Μαιώτιδος, καὶ αὐτῶν ἐδέοντο πόλεμον τὸν πρὸς Λαγγοβάρδας ξυνδιενηκεῖν σφίσι. οἳ δὲ αὐτοῖς δισχιλλοὺς τε καὶ μυροὺς εὐθὺς ἔπεμψαν, ὧν ἄλλοι 5 τε ἤγούντο καὶ Χινιάλος, ἀνὴρ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. Γήπαιδες δὲ τούτων δὴ τῶν βαρβάρων τῇ παρουσίᾳ ἐν τῷ παρόντι ἀχθόμενοι, ἐπεὶ οὐπω τῆς μάχης ἐνειστήκει καιρὸς, ἀλλ' ἐνιαυτὸς ταῖς ξυνθήκαις ἔτι ἐλλείπτο, κείθουσιν αὐτοὺς κατα-
C θεῖν μεταξὺ τὴν βασιλείωσ γῆν, πάρινον τῆς σφετέρας ἀκαιρίας 10 πεποημένοι τὴν ἐς Ῥωμαίους ἐπιβουλήν. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαῖοι τὴν διάβασιν ποταμοῦ Ἰστρου ἐς τὸ ἀκριβὲς ἔν τε Ἰλλυριοῖς καὶ τοῖς ἐπὶ Θράκης χωρίοις ἐφροοῦρον, αὐτοὶ τούτους δὴ τοὺς Οὐννωσ ἐν χώρᾳ τῇ κατ' αὐτοὺς διαπορθμεύσαντες ποταμὸν Ἰστρου ἐς τὰ Ῥωμαίων ἤθη ἀφίσταν. καὶ οἳ μὲν πάντα σχεδὸν τι ἐλήσαν- 15 το τὰ ἐκεῖνη χωρία, βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἐπενοίει τάδε. πέμψας παρὰ Οὐννων τῶν Οὐτουρογούρων τοὺς ἄρχοντας, οἳ δὴ ἐπέκεινα ἡμνης ᾤκηται τῆς Μαιώτιδος, ἐμέμφετό τε καὶ ἀδι-
D κον αὐτῶν ἐπεκάλει τὴν ἐς Κουτουρογούρους ἀπραγμοσύνην, εἰ-

1. ἐπαγαγέσθαι L. ἐπάγεσθαι P. 2. Κουτουρογούρων] κουτουρογούρων L. 4. ξυνδιενηκεῖν Reg. ξυνηνεκεῖν P. 6. χινιαλῶν H. χινιαλῶν L. 9. ἐτι] ἤδη H. 10. τῆσ — γῆσ] τῆσ — γῆσ Reg. 12. Ἰλλυριοῖς] Vulgo Ἰλλυριοῖς. 14. διαπορθμεύσαντες H et Reg. διαπορθμεύσαντας P. διαπορθμεύσαντες L. ibid. ἐς τὰ] Vulgo ἐς τὰ. ἐς τε — ἀφίσταν om. L. 15. οἳ μὲν om. L. 17. Οὐτουρογούρων] οὐτιρογούρων Reg. 19. Κουτουρογούρους] κουτουρογούρους Reg. cum Suida s. v. ἀπραγμοσύνη. Et sic liber ille infra quoque constanter.

Gepaedes, Hunnorum aliquos in societatem sibi asciscere statuerunt. Quamobrem legatione missa ad Principes Cuturgurorum, qui cis paludem Maeotidem habitant, eos rogarunt, ut arma secum in Langobardos caperent. Confestim illi armatorum miserunt duodecim millia, quibus praeter alios imperabat Chinius, vir bellica laude clarissimus. Gepaedes, horum barbarorum praecipitem adventum graver ferentes, quod certaminis tempus nondum appeteret, sed annus adhuc superesset pectis induciis, persuaserunt, ut hoc interim spatio oras incursarent ditiosis Imperatoriae, easque intempestivae ipsorum operae diverticulum illa in Romanos suscepta vis. Et quoniam acribus Romanorum custodiis in Illyrico et Thracia claudabatur Istri fluminis transitus, illi qua eram oppositam spectant, hos Hunnos Istro amne transmissos, in Romanorum sedes induxerunt. Ab iis loca omnia fere omnia vastata sunt: quando Justinianus Augustus hoc consilium inivit. Ad Principes Hunnorum Uturgurorum trans paludem Maeotidem habitantium, legatione missa, queritur, eosque incusat, quod nihil in Cuturguros moveant, desidia capti in-

περ τὸ τοὺς φίλους διαφθειρομένους περιορῶν τοῖς τῶν ἔργων ἀδικωτάτοις καταλέγειν δεήσει. αὐτῶν γὰρ Κουτουργούροι, ἔφη, πλησιόχωροι ὄντες ἀφροντιστήσαντες, καὶ ταῦτα ἐκ Βυζαντίου χρήματα μεγάλα κομιζόμενοι ἀνὰ πᾶν ἔτος, τρόφῳ οὐδενὶ τῆς ἐς 5 Ῥωμαίους ἀδικίας οὐ θύλοισιν ἀποπαύεσθαι, ἀλλ' ὅσημέραι καταθλοοσί τε καὶ ληΐζονται αὐτοὺς οὐδενὶ λόγῳ. τούτων δὲ οὔτοι οὐδὲν τὸ μέρος κερδαίνοντες, οὐδὲ τῆς λείας Κουτουργούροις διαλαγχάνοντες, οὐ προσποιῶνται κεκακωμένους Ῥωμαίους, καίπερ αὐτοῖς φίλοι ἐκ παλαιοῦ ἐς τὰ μάλιστα ὄντες. ταῦτα 10 σημήνας τοῖς Οὐτουργούροις Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καὶ χρήμασι μὲν αὐτοὺς δωρησάμενος, ὑπομνήσας δὲ ὅσων δώρων καὶ πρό- P 617 τερον πολλάκις πρὸς αὐτοῦ ἔτυχον, ἀναπέθει σφᾶς ἔφοδον αὐτικά ἐς τῶν Κουτουργούρων τοὺς ὑπολελειμμένους ποιήσασθαι. οἱ δὲ Γότθων τῶν σφίσι προσοίκων, οἳ δὴ Τετραξίται καλοῦν- 15 ται, δισχίλους ἐς ζυμμαχίαν ἐπαγόμενοι διέβησαν πανθημίε πο- H 348 ταμὸν Τάναϊν. ἤρχε δὲ αὐτῶν Σανδίλ, ἀνὴρ ξυνετάτατος μὲν καὶ πολέμων πολλῶν ἔμπειρος, ἐς ἀλκὴν δὲ καὶ ἀνδρείαν ἱκανῶς πεφυκῶς. ἐπεὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν ἐποίησαντο, τῶν Κουτουργούρων πολλοῖς ὑπαντιάσασιν ἐς χεῖρας ἤλθον. ὦνπερ 20 ἰσχυρότατα τοὺς ἐπιόντας ἀμυνομένων ἐπὶ μακρότατον μὲν ἦ B

1. περιορῶν] περιορῶν H. 4. ἀνὰ πᾶν ἔτος χρ. μ. κομ. L.
 8. κεκακωμένους Reg. κακουμένους P. 9. αὐτοῖς] οἱ αὐτῶ H.
 10. Οὐτουργούροις] κουτριγούροις L. *ibid.* καὶ om. L. *ibid.*
 χρήματα μὲν αὐτοῖς L. χρήμασι μὲν αὐτοῖς H. 11. δώρων] δωρεῶν Reg.
 14. Τετραξίται] τραπεξίται H. 15. ζυμμαχίαν L.
 16. Σανδίλ] ξανδίλ H. 17. δὲ καὶ om. L. *ibid.*
 ἱκανῶς L. corr. ἱκανῶς LP. ἱκανῶν, quod ex Reg. affert Malt., legitur in H. 18. ἐπεὶ] ἐπευδῆ L.

ſta: ſiquidem facinoribus iniquiſſimis annumeranda eorum eſt negligētia, qui amicos perire ſiunt. Oſtendit, Cuturguros vicinos ſuperbo efferri contemptu, et quamvis Byzantio grandem pecuniam quotannis accipiant, nolle tamen a Romanis ſceleftam vim abſtinere; ſed eos infeſtare quotidianis incurſibus, ac ſine cauſa diripere: Uturguros autem nihil inde lucri capere, et cum in praedae partem non vocentur a Cuturguris, Romanis deeſſe male habitis, quibuſcum veteri, eoque artiſſimo amicitiae vinculo iuncti ſunt. Cum haec Juſtinianus Auguſtus Uturguris ſignificaeſſet, ac donando pecuniam revocaeſſet in mentem quot quantisque ipſos antea eſſecaeſſet muneribus, demum pervicit, ut Cuturguros reſiduos belle protinus peterent. Ii vero, Gotthorum Tetraxitarum, quorum fines contingunt, adiuactis ſibi duobus millibus, fluvium Tanaim cum omnibus copiis traiecere. Ipſis praeerat Sandil, ſingulari praedentia vir, longo exercitus bellorum uſu, et animo fortitudoque inſigni praeditus. Tranſmiſſo flumine, cum Cuturguris, magno numero eoccurrentibus, manes conſerunt. Illis impetum fortiffime ſuſtinentibus,

μάχη ἐγγύθει, μετὰ δὲ Οὐτούργουροι τρεψάμενοι τοὺς ἐναντίους πολλοὺς ἔκτειναν. ὀλίγοι δὲ τινες φεύγοντες, ὅπη αὐτῶν ἐκάστω δυνατὰ γέγονε, διεσώθησαν. καὶ αὐτῶν οἱ πολέμιοι παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαντες ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν.

C 19'. Τούτων δὴ τῶν βαρβάρων τότε πρὸς ἀλλήλους δια-5
μαχομένων ἤπερ μοι εἴρηται, τοῦ τε κινδύνου σφίσι κατὰ τὴν
ἀγωνίαν ἀκμάζοντος, εὐτυχία χρῆσθαι Ῥωμαίοις ξυνηχθῆ πολ-
λῆ. ὅσοι γὰρ αὐτῶν ὑπὸ Κουτουργούρους ἐν αἰχμαλώτων λόγῳ
V 215 ὄντες ἐτύχωνον, ἐς μυριάδας, ὡς φασι, ξυνιόντες πολλὰς, ἐν
τῷ πόνῳ τούτῳ διαλαθόντες, ἐνθὲνδε τε κατὰ τάχος ἔξασαστάν-10
τες καὶ οὐδενὸς σφίσι ἐπισπομένον ἐς τὰ πάτρια ἦθ' ἀφίκοντο,
καὶ νίκης ἀλλοτρίας ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀπύωντο. βασι-
λεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Ἀράτιον στρατηγὸν στείλας παρὰ τε Χιτί-
λον καὶ Οὐννοὺς τοὺς ἄλλους, ἀγγεῖλαι μὲν ἐκλευε τὰ σφίσι ἐν
D γῆ τῇ σφετέρᾳ αὐτῶν ξυνηχθέντα, χρήματα δὲ αὐτοῖς προῖ-15
μενον πείσαι ἀπαλλάσσεσθαι ὅτι τάχιστα ἐκ Ῥωμαίων τῆς γῆς.
οἱ δὲ τῶν τε Οὐτουργούρων τὴν ἔφοδον γόντες καὶ χρήματα με-
γύλα πρὸς τοῦ Ἀρατίου κεκομισμένοι ξυνέβησαν μῆτε φόνον εἶ-
ἐργάσεσθαι μῆτε ἀνδραποδεῖν μηδένα μῆτε τι ἄλλο ἄχαρι θρά-
σειν, ἀλλὰ τὴν ἀναχώρησιν αἶτε διὰ φίλων ποιήσεσθαι τῶν τῆδε 20
ἀνθρώπων. ξυνέκειτο δὲ καὶ τοῖτο, ὥστε, εἰ μὲν δυνατοὶ εἴεν

1. Οὐτούργουροι] κουτούργουροι H. οὐτίγουροι Hm. οὐττίγου-
ροι L. *ibid.* τρεψάμενος] στρεψάμενοι L. 5. δῆ] δὲ L.
10. διαλαθόντες] διαλυθέντες H. 11. καὶ οὐδενὸς] καὶ om. L.
17. Οὐτουργούρων] οὐττιγούρων L. οὐτιγούρων Hm. 18. 19. μῆτε
ter] μῆδὲ ter P. 20. ποιήσεσθαι L. ποιήσεσθαι P. 21. καὶ
om. L. *ibid.* εἴεν L. εἶναι P.

diutissime pugnatum est. Tandem Uturguri, versis in fugam hostibus, ingentem fecere stragem; paucis, qua cuique sors effugium dedit, elapsis: quorum captis uxoribus liberisque, domum redierunt.

19. His tunc Barbaris inter se, ut dixi, depugnantibus, praeliique ingravescente periculo, Romanis fortuna mirifice favit. Eorum enim quicumque a Cuturguris in servitutem abstracti fuerant, quorum numerus ad multas myriadas evasisse fertur, eius pugnae beneficio latentes, inde fuga celeri in patriam redierunt, nemine insequente, fructumque ex aliena victoria cepere maximum. Iustinianus vero Augustus Aratio Duci ad Chiniatum Hunnosque caeteros misso mandavit, ut illis res in ipsorum patria gestas ederet, promptumque ex Romanorum finibus discessum profuso auro persuaderet. Illi, cognita Uturgurorum irruptione, multa-que ab Aratio accepta pecunia, pacti sunt, nullam se posthac facturos caedem, neminem abducturos captivum, neque aliud quidquam detri-menti importaturos; sed abscessuros ita, ut se regionis illius incolis amicos praestarent. Convenit etiam, ut si hi Barbari post summa reditum

οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐν γῆ τῇ πατρίᾳ ἐπανιόντες ἰδρῦσθαι, μένειν
 τε αὐτοῦ καὶ πλίστους τῆς ἐς Ῥωμαίους τὸ λοιπὸν ἔχεισθαι· ἦν δέ
 γε αὐτοῖς ἐνταῦθα μένειν ἀδύνατα ἦ, ἐπανιέναι μὲν αὖθις αὐ-
 τοὺς ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων, βασιλέα δὲ σφᾶς δωρήσασθαι τισι
 5 τῶν ἐπὶ τῆς Θράκης χωρίων, ἐφ' ᾧ ἐνταῦθα ἐνοικησάμενοι ἐν- P 618
 σπονδοὶ τε τὸν πάντα αἰῶνα Ῥωμαίοις ἔσονται καὶ τὴν χώραν ἐς
 τὸ ἀκριβὲς ξυμφυλάξουσιν ἐκ πάντων βαρβάρων.

Ἦδη δὲ καὶ Οὐννων τῶν ἡσημένων ἐν τῇ ξυμβολῇ καὶ δια-
 φυγόντων τοὺς Οὐτουργούρους δισχίλιοι ἤλθον ἐς Ῥωμαίων τὴν
 10 γῆν, παιδᾶς τε καὶ γυναικᾶς ἐπαγόμενοι. ἡγούντο δὲ αὐτῶν
 ἄλλοι τε καὶ Σιννίων, ὅσπερ ξὺν Βελισαρίῳ πολλῶ πρότερον ἐπὶ
 τε Γελλμερα καὶ Βανδίλους ἰστράτευσε, γίνονται τε Ἰουστινια-
 νοῦ βασιλέως ἰκέται. καὶ δὲ αὐτοὺς ὑπέδεξάτο προθυμίᾳ τῇ
 πάσῃ, ἐν τε χωρίοις ἰδρῦσασθαι τοῖς ἐπὶ Θράκης ἐκέλευσεν. B
 15 ἄπερ ἐπεὶ Σανδίλ, ὁ τῶν Οὐτουργούρων βασιλεὺς, ἔμαθε,
 παρωξυσμένος καὶ περιωργισμένος, εἰ αὐτὸς μὲν Κουτουργού-
 ρους ὁμογενεῖς ὄντας ἀδικίας τῆς εἰς Ῥωμαίους τιννόμενος ἐξ
 ἡθῶν ἀναστήσειεν αὐτοὺς τῶν πατρίων, οἱ δὲ βασιλέως σφᾶς ἐν-
 δεξαμένον ἐνοικησάμενοι ἐν Ῥωμαίων τῇ γῆ πολλῶ ἄμεινον βιο-
 20 τεύουσιν, ἔπεμψε πρέσβεις ἐς βασιλέα τὰ πεπραγμένα ὀνειδιούν-
 τας, οὐκ ἐπιστολὴν αὐτοῖς τινα ἐγχειρίσας, ἐπεὶ γραμμάτων

3. ἐνταῦθα] ἐν ταύτῃ Reg. 4. τῇ] Vulgo τῶν. 5. ἐνοικησά-
 μενοι] Reg. οἰκησάμενοι P. 9. οὐτεργούρους L. οὐτεργούρους Hm.
 Et sic infra. 11. Σιννίων] σιννίων L. σισιννίων H. 12. ἰστρά-
 τευσε Reg. ἰστράτευσε P. 13. ἰκέται L. οἰκέται P. 14. τοῖς]
 τῆς L. 15. Σανδίλ] σανδὲλλ H: illud Hm. 16. Κουτουργού-
 ρους] κουτριγούρους L. 19. βιοτεύουσιν] βιωτεύουσιν LHm.
 βιοτεύουσιν H. 20. ἐπέμψεν οὐδ' Hm. 21. τινα ἐγχειρίσας
 αὐτοῖς L.

sedes patrias tenere possent, manerent illic, ac datam Romanis fidem
 usque servarent: sin ibi nequirent consistere, ad Romanos revertentur,
 ipsique attribueret Imperator agros in Thracia, ubi positis domiciliis,
 perpetuo devincti Romanis foedere, cum illis regionem sedulo defende-
 rent a quibuslibet Barbaris.

Iam vero Hunnorum, qui acie victi Uturguros evaserant, duo mil-
 lia cum liberis atque uxoribus ad Romanos se receperunt. Unus erat ex
 eorum Ducibus Sinnio; is qui iam pridem in Africa Belisario adversus
 Gellimerem et Vandalos militaverat. Ipsos Iustinianus Augustus suppli-
 ces famulareque offerentes operam, benignissime accepit, et in Thra-
 cia considerare iussit. Huius rei nuntio exacerbatus Uturgurorum Rex
 Sandil, iraque incensus, quod ipse quidem Cuturguros, eiusdem secum
 generis homines, sedibus patriis exegisset, admissam in Romanos iniu-
 riam ulciscendo: illi vero ab Imperatore excepti, iamque soli Romani
 incolae, multo suavius viverent: ad Imperatorem Legatos misit, acta

παντάσασιν ὄννοι ἀνήκοοί τε καὶ ἀμελέτητοι ἐς τὸδε εἰσι καὶ οὔτε γραμματικὴν τινα ἔχουσιν οὔτε τῷ περὶ τὰ γράμματα πόνη ξυναύξεται αὐτοῖς τὰ παιδία, βαρβαρικώτερον δὲ ἅπαντα ἀπο-
 C στομοῦντας, ὅσα δὴ αὐτὸς ἐπέστελλε σφίσι. ἀφικόμενοι οὖν οἱ πρέσβεις ἐς ὕψιν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ λέγειν οἱ ἔφασαν δι' αὐ- 5 τῶν ὡς ἐν ἐπιστολῇ τάδε βασιλέα Σανδῆλ. „Παρομιᾶν τιὰ ἐκ παιδὸς ἀκηκοὺς οἶδα, καὶ εἴ τι μὴ αὐτῆς ἐπιλέλησμαι, τοιαύτη τις ἢ παροιμία τυγχάνει οὔσα. τὸ θηρίον ὁ λόκος τῆς μὲν τρι-
 χός, φασίν, ἴσως ἂν τι καὶ παραλλάξαι οὐκ ἀδύνατος εἴη, τὴν μέντοι γνώμην οὐ μετατρέψει, οὐκ ἀφίσεως αὐτῷ μεθαρμοσα- 10 μένω τῆς φύσεως. οὕτως ὁ Σανδῆλ τῶν πρεσβυτέρων ἀκήκοα, πλαγίῳ τινὶ παραδηλούντων τὰ ἀνθρώπινα λόγῳ. οἶδα δὲ τι καὶ ἀπὸ τῆς πείρας μαθὼν, οἷα εἰκὸς ἦν ἄγροικιζόμενον βάρβα-
 D ροῦμενοι οὐκ ἀπημελημένως οἶκοι ἐκτρέφουσιν. εὐγνώμον δὲ 15 τοῖς σιτίζουσι ζῶον ὁ κύων καὶ τὰ ἐς χάριν μνημονικώτατος. πρᾶσσεται οὖν ταῦτα τοῖς ποιμέσι τούτου δὴ ἔνεκα, τοῦ τῶν λύ-
 κων ἐπιόντων ποτὲ διακρούσασθαι τὰς ἐκείνων ἐφόδους τοὺς κύ-
 H 349 νας παραστάτας τε καὶ σωτήρας τοῖς προβατοῖς καθισταμένους.

2. οὔτε — οὐτα] οὐδὲ — οὐδέ P. 3. ἀποστομοῦνται L.
 4. ἐπέστελλε] ἐπιστέλλει L. 6. ὡς om. L. *ibid.* βασιλέα] βασιλεὺς L. *ibid.* Σανδῆλ] σανδῆλ H. 7. καὶ εἴ τι] ἄρα H.
 9. φασίν] φησὶν Reg. *ibid.* ἂν τι καὶ om. L. 10. μετατρέ-
 ψαι] μετατρέψει Reg. μετατρέψει L. *ibid.* οὐκ ἀφίσεως
 αὐτῷ μεθαρμοσαμένων φησὶν ὁ σανδῆλ H: sed correctum in Hm.
 12. λόγῳ κωφ. τὰ ἀν. L. 13. ἀγροικιζόμενον βαρβάρων L.
 14. ἐπιτηθίους] ἐπιτηθίους H. 15. ἐκτρέφουσιν Reg. τρέ-
 φουσιν P. *ibid.* εὐγνώμον L. corr. εὐγνώμων P. 16. μνη-
 μονικώτατον L. 17. πρᾶσσασθαι L. 19. παραστάτας Reg.
ibid. καθημένους L.

exprobraturos, nulla ipsis data epistola. Quippe Henni etiamcum rudes plane sunt litterarum, quas ne auribus quidem admittunt, neque eorum pueri in labore litterario adolescunt. Quare omnia Regis sui mandata more Barbarico releturi erant memoriter Legati illi: qui ubi in conspectum venerunt Iustiniani Augusti, ei dixerunt, sic ore suo, veluti epistola, Regem Sandilem loqui. Olim puer proverbium didici, quod tactari audiebam, idque eiusmodi est, si bene memini. Pilum quidem, sicut, lapsus ferum animal mutare fortasse poterit; ingenium vero nunquam mutabit, abnuente naturae emendationem. Id ego Sandil accepit a senioribus, oblique inuentionibus, quas hominibus convenirent. Ea quoque tonos edoctus usu, quas me Barbarum ruri degentem discere oportuit. Lactentes ostulos assumunt pastores, ac domi diligenter nutriunt. Altoribus autem gratum se canis exhibet, et accepti beneficii uicem memorem. Haec eo consilio pastores agunt, ut si quando lupi ingruerint, eorum impetum canes repellant, adiutores custodisque oviculis additi: id quod ubique terra-

καὶ ταῦτα ἐν γῆ τῇ πάσῃ γίνεσθαι οἶμαι. τεθλάται γὰρ τῶν πάντων οὐδεὶς οὔτε ποίμνη κύνας ἐπιβουλεύσαντας οὔτε λύκους ἀμυνομένους αὐτοῖς πάποτε, ἀλλ' ὡσπερ τινὰ τοῦτον ἢ φύσις θεσμὸν κυρί τε καὶ προβάτοις καὶ λύκοις νομοθετήσασα ἔθετο. 5 οἶμαι δὲ κὰν τῇ βασιλείᾳ τῇ σῆ, εἰ καὶ πραγμάτων ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἀπάντων, τάχα δέ που καὶ τῶν ἀμηχάνων περιουσίαν ξυμβαίνει εἶναι, παράλλαξιν τούτων τινὸ οὐδαμῆ γήγισθαι. ἢ οὖν τοῖς πρόσβεισι τοῖς ἐμοῖς δεῖξατε ὅπως ἂν τι καὶ τῶν οὐκ εἰωθότων ἐπὶ γῆραος οὐδῶ μάθοιμεν· εἰ δὲ ἀραρότως ταῦτα P 619

10 πανταχῇ πέφυκεν, οὐ καλὸν σοὶ ἐστί Κουτουρουγούρων τὸ γένος ξεναιγεῖσθαι, οἶμαι, τεθολωμένον ἐπαγαγομένῳ γειτόνημα, καὶ οὐς ὄντας ὑπερορίους οὐκ ἤνεγκας, τούτους ἐνδήμους πεποιημένῳ. αὐτοὶ γὰρ τρόπον ἐς Ῥωμαίους τὸν οἰκεῖον ἐνδείξονται οὐ V 216

15 πολλῶ ὕστερον, καὶ τούτου χωρὶς οὔτε πολέμιος ἐπιλείψει διαφθέρων τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν, ἐλπιδὶ τοῦ ἡσσηθῆαι ἀμείνων ἔσεσθαι παρὰ σοὶ, οὔτε φίλος περιέσται Ῥωμαίοις, ἐμπόδιός ποτε τοῖς καταθέουσι γῆν τὴν ὑμετέραν ἐσόμενος, δέει τοῦ μὴ, B

ἐπειδὰν φέρηται παρὰ τῆς τύχης τὰ κράτιστα, τοὺς ἡσσημένους ἐπιθεῖν ἐπιφανέστερον αὐτοὺς παρ' ὑμῖν πρῶσσοντας, εἰ γε ἡμεῖς

1. ταῦτα] ταύτη L. *ibid.* οἶμαι L. 2. κύνας] λύκους L a m. sec. 3. αὐτοῖς πάποτε] αὐτὴν πάντοτε L. 5. οἶμαι] οἶ L. οὐδὲ Lm. *ibid.* εἰ καὶ] οὐδὲ L. 7. γίνεσθαι L. 8. ἢ οὖν] Vulgo ἤγουν. 10. καλῶς L. *ibid.* σοὶ ἐς κουτουρούρων L et Hm, nisi quod Hm ἐς τὸ. 11. ἐπαγαγομένῳ Reg. ἐπαγομένῳ P. *ibid.* γειτόνημα] Imitatur locum Platonium Leg. IV. p. 705 a. 12. τούτους] τανῶν Reg. *ibid.* πεποιημένος L. 13. αὐτοὶ γε γὰρ L. Fort. αὐτοὶ τε γὰρ. 15. τῶν om. L. *ibid.* ἡσσηθῆαι L. ἡσσηθῆαι P. 19. ἐπιθεῖν ἐπιφανέστερον H, et ἐπιφανώτερον L a pr. m.

rum fieri arbitror. Nam gregi nec insidari canes, nec lupos unquam optulari quisquam vidit, quasi lex ea quaedam esset, a natura canibus, ovibus et lupis posita. Neque in tuo Imperio, quavis rebus cuiusque fore generis, et forte a communi intelligentia remotissimis abundet, aliter haec se habere existimo. Si fallor, meis Legatis ostendite, ut in ipso senectutis limine discamus aliquid inusitatum. Sin autem ea ubique recte a natura comparata sunt, te, meo quidem iudicio, minime deceat, hospitis Cuturguros excipere, foedam asciscendo vicinitatem, et illis de habitatione accommodando, quos externos ac procul positos non tulisti. At illi indolem suam Romano brevi probabunt. Praeterea, si hostis erit Cuturgurus, in perniciem Romani Imperii semper incumbet, spe adductus fore ut vel victus meliorem apud te locum obtineat: neque ita Romanos amabit, ut provincias vestras incursantibus sese unquam opponat, veritus, ne ubi rem felicissime gesserit, splendidius a vobis tractari illos videat, quos domuo-

μὲν ἐν χώρᾳ ἐρήμῳ τε καὶ ἄλλως ἀγόνῳ τὰ διαιτητήρια ἔχομεν,
 τοῖς δὲ Κουτουργούροις σιτωνεῖν τε καὶ τοῖς οἰνώσι κατακραίπα-
 λᾶν ἐν ἔξουσίᾳ ἐστὶ καὶ παροψίδας αἰρεῖσθαι πάσας. πάντως
 δὲ πη καὶ βαλανείων αὐτοῖς μέτεστι. καὶ χρυσοφοροῦσιν οἱ πλα-
 νῆται καὶ ἱματίων οὐκ ἀμοιροῦσι λεπτῶν τε καὶ πεποικιλμένων 5
 καὶ κατακεκαλυμμένων χρυσῷ. καίτοι Κουτούργουροι μὲν Ῥω-
 C μαίων ἀνάριθμα πλήθη ἐξηνδραποδικότες τὰ πρότερα μετήνεγ-
 καν ἐς γῆν τὴν σφετέραν. οἷς δὴ τὰ ἀνδραποδώδη πάντα ἐπέ-
 χειν οὐ πάρεργον τοῖς καταράτοις ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ μάλιστα
 οὐχ ἡμαρτηκόσιν ἐντεῖναι καὶ θανατοῦν ἴσως πρόχειρον ἦν, καὶ 10
 ὅσα ἄλλα δεσπότη βαρβάρῳ ὃ τε τρόπος καὶ ἡ ἔξουσία ἐφίησιν.
 ἡμεῖς δὲ πόνοις τε ἡμετέροις καὶ κινδύνους ἐς ψυχὴν φέροισι τύ-
 χης αὐτοὺς ἀπαλλάξαντες τῆς τότε κρατούσης τοῖς γενναίοις
 ἀπέδομεν, διαπονήματα ἡμῖν τοῦ πολέμου γεγεννημένους. ὣν δὴ
 D τὰς ἀμοιβὰς πρὸς ὑμῶν ἀπ' ἐναντίας ἐκάτεροι κεκομισμένα, εἴ 15
 γε ἡμεῖς μὲν ἀπολαύομεν ἔτι τῶν πατρῶν κακῶν, οἱ δὲ τοῖς δι'
 ἀρετῆν ἡμετέραν ἀποφυγοῦσι τὴν αὐτῶν δούλωσιν χώρας τῆς
 ἐκείνων ἰσομοιροῦντες διαλαγχάνουσι.“ τῶσαῦτα μὲν Οὔτουρ-
 γούρων οἱ πρέσβεις εἶπον. βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς πολλὰ τιθασεύ-
 σας καὶ δώρων πλήθει παρηγορήσας οὐκ ἐς μικρὰν ἀπεπέμψατο. 20
 ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ξυνηχθῆ γενέσθαι.

1. ἀγόνῳ] ἀγῶνος H.   2. τοῖς δὲ] τοῖς γὰρ H.   6. κατα-
 κалуμένων] καταληλειμένων L. κατελημένων Lm.   9. τοῖς κα-
 ταράτοις P cum Vat. τοῖς κατακράτοις HL. τῆς κατακρατήσεως
 Scaliger   15. ὑμῶν] ἡμῶν L.   16. τοῖς] τῆν H.   18. οὐ-
 τιοῦρων L.   19. τιθασεύσας] τιθασεύσας P.

rit. Siquidem nos in sterili solitudine degimus, dum Cuturguris annonam curare licet, et in cellis vino expleri, et patinas deligere, quascumque lubet: nec balneis excluduntur: quin etiam auro radiant erronei illi, nos vestibus carent tenuibus atque auro illis: postquam in patriam traduerunt innumerabiles Romanorum captivorum catervas: a quibus omnia mancipiorum munia non leviter exigebant scelesti; at eos, cum nihil deliquissent, verberibus, immo etiam morte facile multabant, et quidquid Barbaro domino ingenium ac licentia suggerunt, exercebant. Nos autem laboribus nostris cum extremo coniunctis discrimine, eos calamitate, qui tunc premebantur, exemimus, parentibusque reddidimus, exantlatis ipsorum causa belli aerumnis. Talibus utrorumque meritis vices reddidistis plane contrarias. Siquidem nos in miseria patriae versamur adhuc: Cuturguros vero aequaliter participes agrorum suorum habent illi ipsi, qui eorum iugum evaserunt virtute nostra. Haec cum dixissent Uturgurorum Legati, eos multis Imperator blanditiis donisque amplissimis delimites, haud multo post remisit. Sed haec hactenus.

κ'. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τῷ τε Ουάρων ἔθνει καὶ P 620
 στρατιώταις ηησιώταις, οἳ δὴ ἐν νήσῳ τῇ Βριττία καλουμένη
 ὤκηται, πόλεμος καὶ μάχη ἐγένετο ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. Οὐαρ-
 νοὶ μὲν ὑπὲρ Ἰστρον ποταμὸν ἴδρυνται, δῆκουσι δὲ ἄχρι τε ἐς
 5 ὠκεανὸν τὸν ἄρκτων καὶ ποταμὸν Ῥήνον, ὅσπερ αὐτούς τε διο-
 ρίξει καὶ Φράγγους καὶ τᾶλλα ἔθνη, ἃ ταύτῃ ἴδρυνται. οὔτοι
 ἅπαντες, ὅσοι τὸ παλαιὸν ἀμφὶ Ῥήνον ἐκατέρωθεν ποταμὸν
 ὤκητο, ἰδίῳ μὲν τινος ὀνόματος ἕκαστοι μετελάγγανον, ὧν δὴ
 ἔθνος ἐν Γερμανοὶ ὀνομάζονται, ἐπὶ κοινῆς δὲ Γερμανοὶ ἔκα- B
 10 λοῦντο ἅπαντες. Βριττία δὲ ἡ νῆσος ἐπὶ τούτου μὲν τοῦ ὠκεα-
 νοῦ κεῖται, τῆς ἡόνος οὐ πολλῶ ἄποθεν, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ στα-
 δίων διακοσίων κατασκευῶ τῶν τοῦ Ῥήνου ἐκβολῶν μάλιστα,
 Βρεττανίας δὲ καὶ Θούλης τῆς νήσου μεταξὺ ἐστίν. ἐπεὶ Βρετ-
 τανία μὲν πρὸς δύοντά που κεῖται ἥλιον κατὰ τῆς Ἰσπανῶν τὰ
 15 ἔσχατα χώρας, ἀμφὶ σταδίους οὐχ ἧσσον ἢ ἐς τετρακισχιλλούς
 τῆς ἡπείρου διέχουσα, Βριττία δ' ἐς τῆς Γαλλίας τὰ ὀπισθεν,
 ἃ δὴ πρὸς ὠκεανὸν τετραμμένα, Ἰσπανίας δηλονότι καὶ Βρεττα-
 νίας πρὸς βορρᾶν ἄνεμον. Θούλη δὲ, ὅσα γε ἀνθρώπους εἰδέ- C
 ναι, ἐς ὠκεανοῦ τοῦ πρὸς τῇ ἄρκτῳ τὰ ἔσχατα κεῖται. ἀλλὰ τὰ
 20 μὲν ἀμφὶ Βρεττανία καὶ Θούλη ἐν τοῖς ἔμπροσθέν μοι λόγοις ἐρ-
 ρήθη· Βριττιαν δὲ τὴν νῆσον ἔθνη τρία πολυανθρωπότατα

2. Βριττία] βριτία H. 3. Οὐαρνοὶ] οὔαρνοὶ H. 4. δῆκου-
 σιν ἄχρι ἐς L. 5. καὶ ποταμὸν] ποταμὸν τε L. 7. ἅπαντες]
 πάντες Hm. 8. ὤκητο] ὤκηται Reg. *ibid.* ὧν — ἅπαντες]
 δ' δὴ ἔθνος γερμανοὶ ὀνομάζονται ἐπίκοινον εἰληχότος τὸ ὄνομα
 Reg. 10. μὲν τοῦ] τοῦ om. L. 12. διακοσίων] τετρακοσίων L.
 13. Βρεττανίας] βρεττανίας L. Et infra. *ibid.* Βρεττανία]
 βρετανία L. 16. δ' L. δὲ P. 20. βρεττανία καὶ Θούλη
 Reg. Βρεττανίαν καὶ Θούλην P.

20. Per id tempus milites, qui Britanniam insulam colunt, dimica-
 runt cum Varnis, ex ea causa, quam hic subiiciam, exorto bello. Trans
 fluvium Istrum habitant Varni, pertinentque ad Oceanum usque Borea-
 lem, et Rhenum amnem, qui ipsos ac Francos, aliasque vicinas gentes
 determinat. Quicumque olim utramque Rheni ripam accolebant, propriis
 singuli gaudebant nominibus. Earum nationum una nominatur Germa-
 norum vocabulo, omnibus quondam communi. Brittia autem insula in
 hoc Oceano sita est, haud amplius oc. stadiis procul a littore, contra
 ipsa Rheni ostia, inter Britanniam ac Thulen insulam. Etenim Brittan-
 nia ad Solem occidentem posita, qua extremam Hispaniam spectat, a
 continente stadia circiter quatuor millia distat. Brittia ultimis obiacet
 Galliae partibus, quae ad Oceanum vergunt, a latere scilicet Aquilonari
 Hispaniae Britanniaeque. Thule, quantum mortales compertum habent,
 ad extremum Oceanum Septentrionalem summota est. Sed de Britannia
 ac Thule in superioribus libris disserui. Porro Britanniam insulam natio-

λογμωτάτοις ἐν χωρίῳ τῷ ἰππευόμενος ὄρνιν τινὰ ἐπὶ δένδρου τε καθήμενὴν εἶδε καὶ πολλὰ κρώζουσαν. εἴτε δὲ τῆς ὄρνιδος τῆς φωνῆς ξυναῖς εἴτε ἄλλο μὲν τι ἐξεπιστάμενος, ξυνεῖναι δὲ τῆς ὄρνιδος μαντευομένης τερατευσάμενος, τοῖς παροῦσιν εὐθὺς ἔφα-
 5 σκεν ὡς τεθνήξεται τεσσαράκοντα ἡμέραις ὕστερον. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὴν τῆς ὄρνιδος δηλοῦν πρόβρησιν. „Ἐγὼ μὲν οὖν προο-
 ρώμενος“ ἔφη „ὅπως δὴ ὡς ἀσφαλέστατα ξὺν τῇ ἀπραγμο-
 σύνη βιώσεισθε, τοῖς τε Φράγγοις ἐς κῆδος ξυνηλθόν, γυναῖκα
 ἐνθὲνδε τὴν ἐμοὶ ξυνοικοῦσαν ἐπαγαγόμενος, καὶ τῷ παιδὶ τῷ
 10 ἐμῷ περιβέβλημαι τὴν Βριττίαν μνηστῆν. ἀλλὰ νῦν, ἐπεὶ ἐγὼ
 μὲν γε τεθνήξομαι ὑποτοπάζω αὐτίκα μάλα, εἰμὶ δὲ ἄπαις ἄρ- C
 σενός τε καὶ θῆλεος γόνου, ὅσα γε τὰ ἐκ γυναικὸς τῆσδε, πρὸς
 δὲ καὶ ὁ παῖς ἀνυμέναιός τε καὶ ἀνυμφος ἔτι νῦν ἔστι, φέρε ὑμῖν
 ἐπικοινωνώσωμαι τὴν ἐμὴν διάνοιαν, καὶ εἴ τι ὑμῖν οὐκ ἀξύμφορον
 15 δόξωεν εἶναι, ὑμεῖς δὲ αὐτὴν, ἐπειδὴν ἀφίκωμαι τάχιστα ἐς τὸ
 μέτρον τοῦ βίου, τύχῃ ἀγαθῇ κατακυροῦντες διαπεραίνετε. οἴ-
 μαι τοίνυν Οὐάρνοις ξυνοίσειν τὴν κηδείαν ἐς Φράγγους μᾶλλον
 ἢ ἐς τοὺς νησιώτας ποιεῖσθαι. Βριττιοὶ μὲν γὰρ οὐδὲ ὅσον ἐπι-
 μίγνυσθαι ὑμῖν οἴοι τέ εἰσιν, ὅτι μὴ ὀψέ τε καὶ μόλις· Οὐαρνοὶ
 20 δὲ καὶ Φράγγοι τουτὶ μόνον τοῦ Ῥήνου τὸ ὕδωρ μεταξὺ ἔχουσιν,
 ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν γειτόνων μὲν ὡς πλησιατάτα ὄντας ἡμῖν, ἐς

2. καθήμενον Reg. *ibid.* κρώζουσαν] κρώζοντα Reg. 2. 3. 6.
 τῆς ὄρνιδος] τοῦ ὄρνιδος Reg. 4. μαντευομένης] μαντευο-
 μένου Reg. 5. ἡμέραις] ἡμέρας L. 8. βιώσεισθε] Vulgo
 βιώσησθε. *ibid.* συνηλθόν L. 9. ἐπαγόμενος L. 11. μὲν
 γε] μὲν γε μὲν L. Scrib. μὲν ἐμῷ. *ibid.* μάλα] ἢ μάλα L.
 12. ἐκ om. L. 14. ἐπικοινωνώσωμαι] ἐπικοινωνώσομαι P. ἐπικοι-
 νώσωμεν L. *ibid.* εἴ τι] οὐτός L. *ibid.* ἀσύμφορον L.
 21. ἡμῖν] ὑμῖν L.

moribus in agro equitans, volucrum quamdam arbori insidentem, et im-
 portanuis crocitantem vidit. Tum sive cantum alitis intelligeret, sive
 alius cuiuspiam rei apprime conscius, avis omen sibi cognitum mentire-
 tur, illico dixit astantibus, se quadragesimo post die fato cessurum: id
 enim sibi avis augurio significari: dein haec subdit. *Equidem providen-
 tiam eo contuli, ut in otio tutissimo viveretis: ideoque cum Francis affini-
 tatem contraxi, petita mihi ductaque inde uxore, et filio meo sponsam
 Britanniam dedi. Iam vero, quando me brevi moriturum intelligo, nec viri-
 lem aut femineam prolem ullam suscepi ex ista coniuge, necdum etiam nu-
 ptitiis alligatus est filius meus; agite, quod impertio vobis consilium, au-
 dite, ac si utile iudicabitur, vos, simul ac de vita decessero, feliciter id
 confirmate atque perficite. Censeo igitur Varnorum rationibus magis con-
 ducere Francorum quam insularum affinitatem. Commercium enim
 vobiscum Britti inire nequeunt, nisi sero ac difficulter: at Varnos inter
 et Francos nihil nisi fluvius hic Rhenus interest. Quare cum in proximo
 Procopius II.*

δυνάμειος δὲ κευωρηκότας μέγα τι χρῆμα ἐν προχείρῳ ἔχων ἐὶ ποιεῖν τε ἑμῶς καὶ λυμαινέσθαι, ἥνικα ἂν αὐτοῖς βουλομένοις
 D εἶη. λυμανοῦνται δὲ πάντως, ἦν μὴ τὸ κῆδος αὐτοῖς ἐμπόδιον
 ἔσται. βαρεῖα γὰρ φύσει τοῖς ἀνθρώποις ὑπερβάλλουσα αὐτοῦς
 τῶν πλησιοχώρων δύναμις γίνεται καὶ πρὸς ἀδικίαν ἐτοιμοτάτη, 5
 ἐπεὶ γέγονι δυνατῶ ῥάδιον ἐπὶ τοὺς πέλας οὐδὲν ἀδικοῦντας ἐκ-
 πορῆσθαι πολέμου αἰτίας. ὅτε τοῖνον ταῦτα οὕτως ἔχει, παρὲ-
 σθω μὲν ὑμῖν τοῦ παιδὸς τοῦδε νησιῶτις μνηστῆ χρῆματα πάντα,
 ὅσα παρ' ἡμῶν κεκομισμένη τούτου δὴ ἔνεκα ἔτυχε, τῆς ὕβρειος
 ἀπενεγκαμένη μισθὸν, ἧ νόμος ἀνθρώπων ὁ κοινὸς βούλεται. 10
 'Ραδίγερος δὲ ὁ παῖς ξυνοικίεσθω τῇ μητρικῇ τὸ λοιπὸν τῇ αὐτοῦ,
 καθάπερ ὁ πατήριος ἡμῖν ἐφίησι νόμος. "

P 622

'Ο μὲν ταῦτα εἰπὼν τῇ τεσσαρακοστῇ ἀπὸ τῆς προρορήσεως
 ἡμέρα νοσήσας τὴν πεπρωμένην ἀνέπλησεν. ὁ δὲ τοῦ Ἑρμογι-
 σκλου υἱὸς, Οὐάριων τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, γνώμη τῶν ἐν 15
 βαρβάροις τοῖσδε λογιμῶν ἀνδρῶν ἐπιτελῆ ἐποίησε τὴν τοῦ τετε-
 λευτηκότος βουλήν καὶ τὸν γάμον αὐτίκα τῇ μνηστῆ ἀπέπειε καὶ
 τῇ μητρικῇ ξυνοικίεσθαι. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἦ τοῦ 'Ραδίγερος μνη-
 στῆ ἔμαθεν, οὐκ ἐνεγκοῦσα τὴν τοῦ πράγματος ξυμφορὰν, τί-
 σασθαι αὐτὸν τῆς ἐς αὐτὴν ὕβρειος ὤρηκτο. τίμιον γὰρ οὕτω 20
 τοῖς ἐκείνη βαρβάροις σωφροσύνη νομίζεται εἶναι ὥστε δὴ μόνου

2. ἑμῶς L. ἡμῶς P. 7. ὅτε] ὅτι P. *ibid.* παρὲσθω μὲν] παρὲσθῶ-
 μεν Hm. παρὲσθω μὲν L. 11. ραδίγις Reg. 14. ἐρησιούτων L.
 15. Οὐάριων] οὐάριων L. 16. λογιμῶν] ἐλλογιμῶν L.
 17. ἀπεικῶν τῇ Reg. 18. 'Ραδίγερος] ραδίγις L. ραδίγε-
 ρος H. 19. συμφορὰν L. *ibid.* τίσασθαι] τίθεσθαι L. a
 m. pr. 20. ἐς αὐτὴν] ἐαυτῆς H. εἰς αὐτὴν Hm. 21. σω-
 φροσύνην νομίζεσθαι H.

sint, ac plurimum polleant, illis promptum est, bene nobis ac male facere
 quando volent. Omnino autem infesti erunt, nisi ipsos teneat coniunctio
 necessitudinis. Nam ita comparata est hominum natura, ut gravior fer-
 rant finitumorum potentiam maiorem sua, eaque sit ad iniuriam inferen-
 dam paratissima; quippe vicinus opibus valens belli causas facile praebere
 potest confinis innocentibus. Quae cum ita sint, insularum filii mei
 sponsae remittite nuntium, et quidquid pecuniae a nobis sponsaliorum no-
 mine illa accepit, servare sinite, idque habere sibi ignominiae pretium,
 prout communis lex hominum iubet. Radiger autem filius novercam suam,
 quemadmodum nobis lex patria permittit, uxorem ducat.

Haec locutus, quadragesimo post praedictionem die morbo obiit.
 Hermegisli filius, regno Varnorum suscepto, de sententia Procerum
 gentis illius Barbarae, consilium demortui exequitur, ac statim repen-
 diata sponsa, cum noverca connubium init. Quae cum accepisset sponsa
 Radigeris, non ferens rei indignitatem, ad dedecoris ulciscendi cupiditatem
 exarsit. Tanti enim pudicitiam faciunt illi Barbari, ut eam pro-

παρ' αὐτοῖς ξυντετυχηκότος δνόματος γάμου, μὴ ἐπιγενομένου
 τοῦ ἔργου, δοκεῖ πεπορευῆσθαι γυνή. τὰ μὲν οὖν πρῶτα πέμ-
 ψασα πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πρεσβεία τῶν οἱ ἐπιτηδελίων τινὰς ἀνεπυ-
 θάνετο δτου δὴ ὑβρίσειεν ἐς αὐτὴν ἔνεκα, οὔτε πεπορευμένην ^V 218
 5 οὔτε τι ἄλλο εἰργασμένην εἰς αὐτὸν ἔχαρι. ἐπεὶ δὲ ἀνύτειν οὐδὲν ^B
 ταύτῃ ἐδύνατο, τὸ ἀρρενωπὸν ἀνελομένη ἐπὶ τὰ πόλεμια ἔργα
 ἐχώρει. ταῦς οὖν αὐτίκα τετρακοσίας ἀγείρασα, στρατεύμα τε
 αὐταῖς ἐνθεμένη οὐχ ἤσσον ἢ μυριάδων δέκα μαχιμῶν ἀνδρῶν,
 αὐτῇ ἐξηγεῖτο ἐπὶ τοὺς Οὐάρνους τῇ στρατιᾷ ταύτῃ. ἐπήγετο
 10 δὲ καὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἑαυτῆς ἕνα, ξυνδιοικησόμενον αὐτῇ
 τὰ πάροντα, οὐχ ὡς μέντοι τὴν βασιλείαν ἔχειν, ἀλλ' ἔτι ἐν
 ἰδιώτου τελοῦντα μοίρᾳ. ἄλκιμοι δὲ εἰσι πάντων μάλιστα βαρ-
 βάρων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν οἱ νησιῶται οὔτοι, ἔς τε τὰς ξυμβολὰς
 πεζοὶ ἴασιν. οὐ γὰρ ὄσον εἰσι τοῦ ἰπνεύεσθαι ἀμελέτητοι, ἀλλ'
 15 οὐδὲ ἵππον δ τι ποτέ ἐστιν ἐπίστασθαι σφίσι ξυμβαίνει, ἐπεὶ ^H 351
 ἵππον ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ οὐδ' ὄσα κατ' εἰκόνα τεθῆνται. οὐ ^C
 γὰρ ποτε τὸ ζῶον τοῦτο ἐν γε Βριττία γεγονὸς φαίνεται. εἰ δὲ
 ποτε αὐτῶν τισιν ἐπὶ πρεσβεία ἢ ἄλλου του ἔνεκα Ῥωμαίοις ἢ
 Φράγγοις ἢ ἄλλῳ τῷ ἵππους ἔχοντι ἐπιχωριάσαι ξυμβαίη, ἐνταῦ-
 20 θά τε ἵπποις ὀχεῖσθαι αὐτοῖς ἐπάναγκες εἶη, ἀναθρόσκειν μὲν
 ἐκ' αὐτοὺς οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔχουσιν, ἕτεροι δὲ αὐτοὺς μετεωρί-
 ζοντες ἀνθρώποι ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβιβάζουσιν, ἀπαλλάσσε-

1. δνόματος om. L. 5. εἰς αὐτὸν L. αὐτῷ P. *ibid.* ἀνύ-
 τειν] Vulgo ἀνύτειν. *ibid.* οὐδὲν ταύτῃ] ταῦτα οὐδαμῶς Reg.
 6. ἐπὶ τὰ L. τὰ om. P. 7. στρατεύμα L. στρατεύμας P.
 9. Οὐάρνους] οὐράνους L. *ibid.* ἐπήγετο] ἐπήγετο L.
 10. ἑαυτῆς] αὐτῆς L. 11. ὡς L. ὄς P. *ibid.* ἔχειν L. εἴ-
 χον P. *ibid.* ἀλλ' ἔτι Reg. ἀλλά γε τὸν P. 16. τεθῆνται]
 Θεῶνται Reg. 19. ἐπιχωριάσαι] ἐπιχωριάσασθαι L.

stittuisse videatur femina, cui solum nomen pacti coniugii, non res ipsa
 contigerit. Ac primo per quosdam ex familiaribus suis, quos ad ipsum
 legavit, causam quae sit, cur foede abdicaretur, quae nec passa stu-
 prum esset, nec sponsum ulla re violasset. Qua via cum nihil profice-
 ret, virilem induens animum, bellum parat. Mox igitur coactis navibus
 cccc. et in eas impositis bellatorum minimum centum millibus, exercitum
 hunc duxit ipsa in Varnos, assumpto ad res secum administrandas fra-
 trum suorum uno, non Rege illo, sed privato. Sunt autem insulani isti
 Barbarorum omnium, quos novimus, fortissimi. Pedibus praeliantur,
 non solum equitandi rudes, sed ignari etiam quid rei tandem sit equus:
 cuius ne imaginem quidem in ea insula videntur. Hoc enim animal in
 Brittia nunquam conspicitur; ac si quando legationis vel cuiusquam alte-
 rius rei gratia cum Romanis aut Francis, aliove quopiam habente equos
 versentur, et necesse tum habeant equitare, in equos insillire nesciunt,

σθαί τε βουλομένους ἐντεῦθεν αὐθις αἴροντες ἐπὶ τῆς γῆς κατατίθενται. οὐ μὴν οὐδὲ Οὐάρνοι ἰππῶται εἰσὶν, ἀλλὰ πεζοὶ καὶ αὐτοὶ ἅπαντες. οὗτοι μὲν οὖν οἱ βάρβαροι τοιοῦδε εἰσὶ. περινεως δὲ οὐκ ἦν ἐν τούτῳ τῷ στόλῳ, ἀλλὰ αὐτερέται πάντες. οὐδὲ ἰστιά τούτοις δὴ τοῖς νησιώταις τυγχάνει ὄντα, ἀλλ' ἐρέσσοντες ἄει ναυτῖλλονται μόνον.

D Ἐπειδὴ δὲ κατέπλευσαν ἐς τὴν ἠπειρον, παρθένος μὲν, ἥπερ αὐτῶν ἦρχε, χάρακα ἐχυρὸν πηξάμενη παρ' αὐτὴν μάλιστα τὴν ἐκβολὴν ποταμοῦ Ῥήνου ξὺν ὀλίγοις τισὶν αὐτοῦ ἔμεινε, παντὶ δὲ τῷ ἄλλῳ στρατῷ τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξηγεῖσθαι¹⁰ κελεύει. ἑστρατοπεδεύοντο δὲ Οὐάρνοι τότε τῆς τε ὠκεανοῦ ἡόνος καὶ Ῥήνου ἐκβολῆς οὐ πολλῶ ἄποθεν. οὗ δὴ ἀφικομένων κατὰ τάχος Ἀγγίλων ξυνέμιζαν μὲν ἀμφότεροι ἐς χεῖρας ἀλλήλοις, ἥσσωνται δὲ κατὰ κράτος Οὐάρνοι. καὶ αὐτῶν πίπτουσι μὲν πολλοὶ ἐν ταύτῳ τῷ πόνῳ, οἱ λοιποὶ δὲ ξὺν τῷ βασιλεῖ ἐς¹⁵ ὑπαγωγὴν τρέπονται ἅπαντες, οἱ τε Ἀγγίλοι τὴν δίωξιν ἐπ' αὐτοῖς δι' ὀλίγου πεπονημένοι, ἧ θέμις πεζοῖς, εἰς τὸ στρατόπεδον P 623 ἀπεχώρησαν. οὗσπερ ἐκάκιζεν ἐπανήκοντας ἐς αὐτὴν ἢ παρθένος, τῷ τε ἀδελφῷ ἐλοιδορεῖτο πικρότατα, οὐδὲν τῇ στρατιᾷ λόγου ἄξιον ἰσχυρίζομένη πεπρωᾶχθαι, ἐπεὶ μὴ ἀγάγοιεν αὐτῇ ζῶντα²⁰ Ῥαδίγερα. καὶ αὐτῶν ἀπολεξαμένη τοὺς μάλιστα μαχησιώτατος εὐθὺς ἔστειλεν, ἀπαγγελασα δοριάλωτον ἀγαγεῖν τὸν ἄνδρα μηχανῇ πάσῃ. οἱ δὲ τὴν αὐτῆς ἐπιτελοῦντες ἐπίταξιν περιήρχοντο

8. χάρακα] χαράκαρα L. 9. ἔμεινε Reg. ἀπέμεινε P. ἔμεινε L.
12. ἡόνος] ἠόνος L. 13. Ἀγγίλων] ἀγγίλων L. 16. αὐτοῖς]
αὐτοῦς L. 21. Ῥαδίγερα] ράδιγιον L. 22. δοριάλωτον] δο-
ροάλωτον P. 23. ἐπιτελοῦντες] ὑποτελοῦντες L.

sed in eos ab aliis sustolluntur, et cum degressi volunt, iterum sublatis reponuntur humi. Itidem Varni non equites sunt; sed pedites omnes. At tales quidem sunt isti Barbari. Remiges erant cuncti in ea classe, nulla servitia nautica. Neque hi velis insulani, sed remis tantum quavis tempore navigant.

Posteaquam appulere in continentem, dux virgo ad ipsa Rheni ostia ducto et communito vallo, ibi sese cum paucis tenuit, eamque dedit fratri provinciam, ut caeteras omnes copias in hostem educeret. Tum castra Varni metati erant non procul Oceani littore atque ostiis Rheni: quo cum Angli celeriter pervenissent, conserto proelio, Varni magna vi profligantur, multisque pugnando amissis, reliqui omnes cum Rege faciunt. Angli non longius, ut ferebat conditio peditem, eos insecuti, in castra se receperunt. Virgo ad se reducere asperere accipit, convitiisque acerbissimis fratrem proscindit, affirmans ab exercitu nihil actum quod esset operae pretium, cum sibi non adduxissent vivum Radigerem. Bellicosissimorum delectu habito, confestim eos mittit, iubetque nihil non

διερευνώμενοι ξύμπαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ ἐκεῖνη χωρία, ἕως ἐν
 ἕλῃ ἀμφιλαφεῖ κρυπτόμενον Ῥαδίγερα εὔρον· δῆσαντές τε αὐτὸν
 τῇ παιδί ἀπεκόμισαν. καὶ ὁ μὲν αὐτῆς ἐν ὀφθαλμοῖς εἰστήκει, B
 5 οἰκτίστῳ· ἡ δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ παραδόξου οὔτε ἀπέκτεινεν οὔτε τι
 ἄλλο ἄχαρι ἔδρασεν, ἀλλὰ καὶ ὄνειδίσασα τὴν ἐς αὐτὴν ὕβριν
 ἀνεπυθάνετο τοῦ ἀνθρώπου οὗτου δὴ ἔνεκα ἠλογηκῶς τὰ ξυγκεί-
 μενα ἐτέρῳ γυναικὶ ἐς εὐνήν ξυνέλθοι, καὶ ταῦτα οὐ πεπορνευ-
 μένης αὐτῷ τῆς μνηστῆς. καὶ ὅς τὴν αἰτίαν ἀπολογούμενος τὰς
 10 τοῦ πατρὸς ἐντολὰς καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων σπουδὴν προῦφερον,
 ἱεσίους τε προὔτεινετο λόγους καὶ λιταῖς ἀνέμισγε τὴν ἀπολογίαν
 πολλαῖς, ἐς τὴν ἀνάγκην ἀναφέρων τὸ ἔγκλημα. βουλομένη τε
 αὐτῇ ξυνοικισθῆσεσθαι ὠμολόγει καὶ τὸ οὐκ ἐν δίκῃ τὸ πρότερόν
 οἱ αὐτῷ πεπραγμένα τοῖς ἐπιγινόμενοις ἰάσασθαι. ἐπεὶ τε τὴν C
 15 παῖδα ταῦτα ἤρσεκε, καὶ τῶν τε δεσμῶν ἀφέϊτο Ῥαδίγερ τῆς τε
 ἄλλης φιλοφροσύνης ἤξιωτο, ἀποπέμπεται μὲν τὴν Θεοδιβέρτου
 εὐθὺς ἀδελφῆν, τὴν τε Βριττίαν ἐγγάματο. ταῦτα μὲν τῆδε κε-
 χώρηκεν.

Ἐν ταύτῃ δὴ τῇ Βριττίᾳ νῆσῳ τεῖχος ἐδειμαντο μακρὸν οἰ
 20 πάλαι ἄνθρωποι, δίχα τέμον αὐτῆς πολλὴν τινα μοῖραν, ὅτι ἡ
 γῆ καὶ ὁ ἀῆρ καὶ τἄλλα πάντα οὐχ ὁμοίως ἐφ' ἐκάτερά ἐστι. τὰ

2. Ῥαδίγερα] ῥάδιγιν L. 3. αὐτῆς] αὐτοῖς L. 6. ἀλλὰ καὶ]
 καὶ om. L. 7. ἠλογηκῶς L. ἠλογικῶς P. 10. ἀρχόντων]
 ἀρχομένων L. 13. ξυνοικισθῆσεσθαι Vat. L. ξυνοικίσσεσθαι P.
 14. ἐπιγιννομένοις ἰάσεσθαι L. *ibid.* τε] δὲ L a m. sec.
 15. καὶ om. L. *ibid.* Ῥαδίγερ] ῥάδιγιν L. 16. Θεοδιβέρτου L.

movere, ut hominem captum adducant. Illi dicto audientes, regionem
 sedulo lustrare omnem, donec in denso nemore latentem Radigerem de-
 prehenderunt, vinctumque obtulerunt puellae: ante cuius oculos stetit
 ille tremens expectatione imminentis mortis miserrimae. At ipsa praeter
 spem nec supplicio capitali in eum animadvertit, nec durius quidquam
 statuit; sed factam sibi iniuriam exprobrare satis habens, filium interro-
 gat, quid causae fuerit, cur solutis sponsalibus, feminam alteram toro
 sociaverit, idque cum sponsa vacaret probro? Ille factum excusans,
 patris mandatum, Procerumque instantiam causatur; enixe supplicat; ac
 defensional obsecrationes plurimas inserit, culpam ascribens necessitati:
 maritum eius, si modo velit, fore se pollicetur, et priora delicta conse-
 quentibus officiis emendaturum. Assensa his puella, exiit ut vinculis Ra-
 diger, humanissimeque habetur. Mox remissa Theodeberti sorore, Brit-
 tiam sibi copulat matrimonio. Hunc res exitum habuit.

In ea insula Brittia murum longum veteres aedificarunt, qui partem
 eius magnam ab altera dividit; eo quod soli caelique affectiones caete-
 raque omnia utrobique diversa sint. Etenim plaga, quae a muro ad

μὲν γὰρ τοῦ τείχους πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον εὐδεξία τε ἀέρων ἐστὶ
 V 219 ξυμμεταβαλλομένη ταῖς ὥραις, θέρους μὲν μετριῶς ἀλεινῆ, ψυ-
 χεινῆ δὲ χειμῶνος. καὶ ἄνθρωποι μὲν πολλοὶ ψιχῆνται κατὰ
 D ταῦτὰ βιοτεύοντες τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, τὰ τε δένδρα καρποῖς
 ἐν ἐπιτηδείῳ γινομένοις ὥραϊον ἀνθεῖ, τὰ τε λήια τῶν ἄλλων οὐδ-
 5 δὲν καταδείστερον τέθηλεν. ἀλλὰ καὶ ὕδασις ἢ χῶρα ἐναβρυστο-
 μένη διαρκῶς φαίνεται. πρὸς δύνοντα δὲ πᾶν τοῦναντίον, ὥστε
 ἀμείλει ἀνθρώπων μὲν οὐδὲ ἡμιώριον δυνατόν ἐστιν ἐνταῦθα βιω-
 ναι, ἕξις δὲ καὶ ὄφεις ἀναρίθμητοι καὶ ἄλλων θηρίων παντοδα-
 πῶν γένη διακεκλήρωται τὸν χῶρον ἐκεῖνον. καὶ, τὸ δὴ παρα-10
 λογώτατον, οἱ ἐπιχώριοι λέγουσιν ὡς, εἴ τις ἄνθρωπος τὸ τείχος
 ἀμείψας ἐπὶ θάτερα ἴοι, εὐθυωρὸν θνήσκει, τὸ λοιμῶδες τῶν
 ἐκείνη ἀέρων ὡς ἤκιστα φέρων, τοῖς τε θηρίοις ἐνθάδε λῦσιν
 P 624 ὁ θάνατος εὐθὺς ὑπαντιάζων ἐκδέχεται. ἐνταῦθα δὲ μοι γενο-
 μένω τῆς ἱστορίας ἐπάναχλές ἐστι λόγου μυθολογία ἐμπεριστα-15
 του ἐπιμνησθῆναι, ὅς δὴ μοι οὔτε πιστὸς τὸ παράπαν ἔδοξεν εἶ-
 ναι, καίπερ αἰεὶ πρὸς ἀνδρῶν ἐκφερόμενος ἀναρίθμων, οἳ δὴ τῶν
 μὲν πρᾶσομένων αὐτουργοὶ, τῶν δὲ λόγων αὐτήκοοι ἰσχυρίζοντο
 γεγονέναι, οὔτε παριτέος παντάπασιν, ὡς μὴ τὰ γε ἀμφὶ Βρεῖ-

2. συμμετα— L. *ibid.* ψύχειν μῶνος L. ψυχρὰ δὲ χειμῶνος
 Scaliger. 3. πολλοὶ ψιχῆνται] πολυάριθμοι L. 4. βιοτεύον-
 τες H: βιοτεύοντες Hm. *ibid.* τὰ τε] καὶ τὰ τε L. 8. ἀ-
 νθρώπων μὲν L. μὲν ἀνθρώπων P. 9. δὲ καὶ] ἐπεὶ καὶ H.
ibid. ἀναρίθμητοι] ἀνάριθμοι Reg. *ibid.* παντοδαπὰ L.
 12. ἴοι] ἦει L. 16. πιστὸς Reg. ἐπὶ P. *ibid.* ἔδοξεν Reg.
 ἀληθῆς ἔδοξεν P. 19. παριτέος Reg. παριτίον P. παραιτη-
 τέος H.

solem orientem porrigitur, caeli salubritate iustis anni vicibus inducta
 gaudet: aestate, temperate calida est; hieme, frigida: abundat incolis,
 qui vitam itidem ut caeteri mortales agunt. Arborea fructibus in tem-
 pore nascentibus praecclare nitent, et laetae segetes aequae ut alibi ve-
 niunt: aquarum etiam ubertate ea regio gloriatur. Ad Occidentem vero
 contrarium plane accidit; ita ut homini ne semihoram quidem ibi vivere
 liceat. Tractum illum viperarum serpentesque innumerabiles, ac ferae ve-
 menatae cuiusque generis obtinent: et, quod a communi sensu remotissi-
 mum est, perhibent indigenae, si homo quispiam superato muro illic
 transeat, eodem temporis puncto expirare, oppressum aura pestilenti.
 Animantes quoque eo transgredientes illico mors obvia excipit. Et
 quando in hanc historiae partem delapsus sum, rem simillimam fabulae
 commemorare necesse est: quam nec veram omnino iudico, quamvis ab
 innumeris prodatur viris, qui se in eorum quae fierent partem venisse,
 et quae dicerentur audisse asseverant: nec prorsus praetermittendam

εἰς τῆ νῆσφ ἀναγραφόμενος ἀγνοίας τινὸς τῶν τῆδε ξυμβαινόντων διηρεκῶς ἀπενέγκαιμι δόξαν.

λέγουσιν οὖν τὰς τῶν ἀποβιούτων ἀνθρώπων ψυχὰς ἐς H 352 τοῦτο αἰετ διακομιζέσθαι τὸ χωρίον. ὄντινα δὲ τρόπον, αὐτίκα 5 δηλώσω, σπουδαιότατα μὲν ἀπαγγελλόντων ἀκροῶς πολλὰκις B τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐς ὄνειρώδη δὲ τινα δύναμιν ἀποκεκρίσθαι νονομικῶς τὰ θρυλούμενα. παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς κατὰ τὴν Βριττανίας τοῦ ὠκεανοῦ νῆσου κώμας παμπληθεῖς ξυμβαίνει ἔιναι. οἰκοῦσι δὲ αὐτὰς ἄνθρωποι σαγηνεύοντες τε καὶ γῆν γεωργοῦντες καὶ ἐπ' 10 ἐμπορίαν ναυτιλλόμενοι ἐς τῆνδε τὴν νῆσον, τὰ μὲν ἄλλα Φράγγων κατήκοοι ὄντες, φόρου μέντοι ἀπαγωγῆν οὐδεπώποτε παρασχόμενοι, ὑφειμένου αὐτοῖς ἐκ παλαιοῦ τοῦδε τοῦ ἄχθους, ὑπουργίας τινὸς, ὡς φασιν, ἕνεκα, ἣ μοι ἐν τῷ παρόντι λελέξεται. λέγουσιν οἱ ταύτη ἄνθρωποι ἐκ περιτροπῆς ἐπικεῖσθαι τὰς τῶν 15 ψυχῶν παραπομπὰς σφίσι. ὄσους οὖν τῆ ἐπιγενησομένη νυκτι C ἐς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο τῆ τῆς ὑπουργίας διαδοχῆ ἴτεον ἐστίν, οὗτοι δὲ ἐπειδὴν τάχιστα ξυσκοτάζη, ἐς τὰς οἰκίας τὰς αὐτῶν ἀναχωροῦντες καθεύδουσι, προσδεχόμενοι τὸν ξυναγωγέα τοῦ πράγματος. ἄωρι δὲ νύκτωρ τῶν μὲν θυρῶν σφίσι ἀρασσομέ- 20 ρων ἀισθάνονται, φωνῆς δὲ τινος ἀφανοῦς ἐπαΐουσιν ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦς ξυγκαλούσης. αὐτοὶ τε ἠκῆσαι οὐδεμιᾶ ἐκ τῶν στρω-

1. ἀγνοίας] ἀγνοίαν L. 2. ἀπενέγκαιμι] ἀπενέγκωμαι H.
 3. λέγουσιν] Hanc narrationem excerptit Tzetis. ad Lycophr. 1204.
 6. ὄνειρώδη] ὄνειρων δὴ Reg. 7. θρυλούμενα] θρυλλόμενα P. *ibid.* ἀκτὴν τοῦ κατὰ τὴν βριττανίας ὠκεανοῦ L. 8. νῆσου Hm. νῆσον P. 10. ἐμπορίαν] ἐμπορία L. 11. οὐδεπώποτε] οὔτε πώποτε P. οὐ πώποτε L. 17. ξυσκοτάζη] ξυσκοτάζει P. ξυσκοτάζη L. corr. 18. ξυναγωγέα L. 19. νύκτωρ] τῶν νυκτῶν L. 20. ἀφανοῦς] διαφανῶς Reg.

reor; ne in rebus insulae Brittae describendis, earum aliquam ignorasse videar.

Ferunt igitur mortuorum hominum animas eo loci deportari consuevisse: quod modo quo fiat, mox declarabo, prout saepe ipse audivi ab illarum partium incolis ea valde serio referentibus; quae vulgo licet iactata, in facultatem aliquam somnificam refundenda existimo. Littus regionis, quae Brittae Oceani insulae respondet, plurimi praetexerunt vici; in quibus habitant piscatores, agricolae, et alii, qui in eam insulam commercii gratia navigant, Francorum quidem Regibus caetera subditi, at semper vacui tributo; hoc onere levati iam inde olim, cuiusdam, ut aiunt, ministerii gratia, de quo nunc dicam. Narrant indigenae, se id habere munus, ut in orbem sua quisque vice deducat animas. Quare, qui ad id praestandum sequenti nocte se conferre debent, officii vice sibi tradita, ii primis tenebris in suas reversi aedes, dant se somno, rei praesidem expectantes. Intempesta nocte pulsari fores, se-

μάτων ξηανιστάμενοι ἐπὶ τὴν ἡῶνα βαδίζουσι, οὐ ξυνιέντες μὲν
 ὅποια ποτὲ ἀνάγκη αὐτοὺς ἐς τοῦτο ἐνάγει, ἀλλ' ὁμοῦς ἀναγκα-
 ζόμενοι. ἐνταῦθα δὲ ἀκάτους παρεσκευασμένας ὄρωσιν ἐρήμους
 τὸ παράπαν ἀνθρώπων, οὐ τὰς σφετέρας μέντοι, ἀλλ' ἑτέρας
 D τινὰς, ἐς ἃς δὴ ἐσβύντες τῶν κωπῶν ἄπτονται. καὶ τῶν βᾶ-5
 ρων αἰσθάνονται ἀχθομένων μὲν ἐπιβατῶν πλήθει, ἄχρι δὲ ἐς
 σανίδος τε ἄκρας καὶ τῶν κωπῶν τὴν χώραν τῷ ῥοθίῳ βεβαπτι-
 σμένων, ἀποδεουσῶν τε τοῦ ὕδατος ὅσον οὐδὲ δάκτυλον ἕνα,
 αὐτοὶ μέντοι οὐδένα θεῶνται, ἀλλὰ καὶ μίαν ἐρέσσοντες ὥραν ἐς
 τὴν Βριττίαν καταίρουσι. καίτοι ταῖς ἀκάτοις ἡνίκα ταῖς αὐτῶν 10
 ἰδίαις ναυτλλονται, οὐχ ἰστίοις χρώμενοι, ἀλλ' ἐρέσσοντες ἐς
 νύκτα τε καὶ ἡμέραν, μόλις ἐνταῦθα διαπορθόμενται· ἐς τὴν
 νῆσον δὲ καταπλεύσαντες ἀποφορτιζόμενοι ἀπαλλάσσονται αὐτίκα
 δὴ μάλα, τῶν βάρων σφίσι κούφων τε γινομένων ἐκ τοῦ αἰφνι-
 δίου κακ τοῦ ῥοθίου λειρομένων ἐν τε τῷ ὕδατι καταδυομένων 15
 οὐδέν τι ἄλλο, πλήν γε ὅσα ἐς τὴν τρόπιν αὐτῆν. καὶ αὐτοὶ μὲν
 ἀνθρώπων οὐδένα ὄρωσιν οὔτε ξυμπλέοντα οὔτε ἀπαλασσόμενον
 P 625 τῆς νηὸς, φωνῆς δὲ ἀκούειν τινὸς ἐνθ' ἔνδε φασὶ τοῖς ὑποδεχομέ-
 νοις ἀπαγγέλλειν δοκούσης πρὸς ὄνομα τῶν ξυμπεπλευκότων αὐ-
 τοῖς ἕκαστον, τὰ τε ἀξιώματα ἐπιλεγούσης οἷς πρώην ἐχρῶντο 20
 καὶ πατρόθεν αὐτοὺς ἀνακαλούσης. ἦν δὲ καὶ γυναικὲς ξυνδια-
 πορθμεισύμεναι αὐτοῖς τύχῳσι, τῶν ἀνδρῶν ἀποστοματίζουσι
 τὰ ὀνόματα οἷσπερ ξυνοικῶσαι ἐβίων. ταῦτα μὲν οὖν οἱ τῆδε

1. ἡῶνα] ἡῶνα P. 5. καὶ τῶν] τῶν om. L. 7. σανίδος]
 σανίδας L. ἰbid. τῷ ῥοθίῳ L. Aberat τῷ. 19. συμ— L.
 20. οἷς] ἦς L.

que ad opus obscura voce acciri audiant. Abiecta omni cunctatione cor-
 ripiunt sese e stratis, et ad litus vadunt, ignari quidem qua tandem
 ad id vi impellantur, sed tamen coacti. Paratas ibi scaphas vident, ho-
 minibus penitus vacuas, non suas, verum alias quasdam: quibus con-
 scensis, apprehendunt remos, et naves sentiunt vectoribus tot onestas,
 ut ad summam usque tabulam et columbaria immersae, supra aquam vix
 digito extent. Neminem ipsi conspiciunt, neque hora plus remigando
 appellant in Brittiā: quamvis, cum navigiis vehantur suis, nec velis
 utuntur, sed remis, vix eo traiciant noctis unius ac diei spatio. Delati
 in insulam, simul factam exscensionem intelligunt, discedunt, exoneratis
 repente navibus, itaque emersis, ut in aquam nonnisi carina tenus de-
 pressae sint. Nullum hominem vident, nec navigantem secum, nec navi
 egredientem: solum asserunt audire se inde vocem, quae vectorum sin-
 gulorum nomina tradere excipientibus, et dignitates pristinas recensere,
 patrisque addito nomine ipsos compellare videatur. Si quae feminae
 una transfretaverint, viros, quibuscum matrimonio iunctae vixerint, ne-

τιλιν τε καὶ Γότθους. βασιλεὺς δὲ αὐτὸν διακέλευεν, αὐτοῦ τε μένειν ἐπέστελλεν, ἕως Ναρσῆς ὁ εὐνοῦχος ἀφίκηται. αὐτὸν γὰρ τοῦδε αὐτοκράτορα καταστήσασθαι τοῦ πολέμου ἐβούλευσεν. οὗτος δὲ δὴ ἕνεκα ταῦτα βουλομένῳ βασιλεῖ εἴη διαφροδῆν μὲν τῶν πάντων οὐδενὶ φανερὸν γέγονε· βασιλέως γὰρ βούλευμα ἔκρυπτον ὅτι μὴ αὐτοῦ ἐθελουσοῦ ἀμύχανά ἐστι γενέσθαι· ἢ
 H 353 δὲ ὑποπτεύοντες ἄνθρωποι ἔλεγον, ἐγὼ δηλώσω. ἔννοια Ἰου-
 P 626 στινιανῶ βασιλεῖ γέγονεν ὡς οἱ ἄλλοι τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἔρχοντες Ἰωάννῃ ὑπακούειν ὡς ἥκιστα ἐθελήσουσιν, οὐκ ἀξιοῦντες καταδεέστερόν τι αὐτοῖς τὸ ἀξίωμα εἶναι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔδειξε 10 μὴ διχοστατοῦντες, τῇ γνώμῃ ἢ ἐθελοκακοῦντες τῷ φθόνῳ συγχέωσι τὰ πρᾶσσόμενα. ἤκουσα δὲ ποτε καὶ τότε τὸν λόγον ἀπαγγέλλοντος Ῥωμαίου ἀνδρὸς, ἥνλικα ἐπὶ Ῥώμῃς διατριβὴν εἶχον· ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ τῶν ἀπὸ τῆς ξυγκλήτου βουλῆς. ἔλεγεν οὖν ὁ Ῥωμαῖος οὗτος ὡς ἄρχοι μὲν Ἰταλίας ποτὲ Ἀταλάριχος ὁ 15 Θεοδερῖχου θυγατριδοῦς, βοῶν δὲ τις ἀγέλη ἐς Ῥώμην ὑπὸ
 B τοῦτον τὸν χρόνον ἀμφὶ δελην ὄψιαν ἐξ ἀγορῆς ἦκει διὰ τῆς ἀγορᾶς, ἦν φόρον Εἰρήνης καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐνταῦθα γὰρ πῃ ὁ τῆς Εἰρήνης νεὸς κεραυνόβλητος γενόμενος ἐκ παλαιοῦ κείται. ἔστι δὲ τις ἀρχαία πρὸ ταύτης δὴ τῆς ἀγορᾶς κρήνη, καὶ βοῦς 20 ἐπὶ ταίτης χαλκοῦς ἔστηκε, Φειδίου, οἰμαι, τοῦ Ἀθηναίου ἢ Λυσίππου ἔργον. ἀγάλματα γὰρ ἐν χώρῳ τούτῳ πολλὰ τούτοις

9. Ἰωάννῃ ὑπακούειν Reg. Ἰωάννου ὑπακούειν P. 10. αὐτοῖς] αὐτοῦ Reg. 12. ποτε om. L. 14. συγκλήτου L. 15. ἀρχοῖ] ἀρχαίαι H. 16. τις ἀγέλη] τινὰ ἀγέλην Reg. 17. ἦκει] ἦκειν Reg. 22. γὰρ ἐν] ὁ' ἐν H.

ter, iussitque Narsetis Eunuchi adventum ibi expectare, in animo habens hunc bello praeficere: quae cur ipsi constituta sic fuerint, nemo liquido novit. Nam Imperatoris consilium emanare nequit in vulgus, nisi ipsi velit. Vulgares tantum suspiciones hic referam. Videbat, aiunt, Iustinianus Augustus Ioannis imperium detrectaturos exercitus Romani caeteros Duces, honore illi cedere recusantes. Propterea verebatur, ne vel in studia scisci contraria, vel per invidiam remissius agentes, omnia miscerent. Istud etiam aliquando, cum Romae degerem, a Senatore Romano accepti. Narrabat, regnante in Italia Atalarico, qui matrem habuit filiam Theoderici, die quodam, vesperi, armentum bonum ex agro Romam abductum, transisse per forum Pacis, sic a Romanis dictum, quod in eo sit Pacis templum, olim de caelo tactum. Pro foro illo vetus quidam est fons, cui bos aeneus insiatit, Phidias, credo, Atheniensis vel Lysippi opus. Nam factae utriusque manu statuae videntur multae eo loci: ubi et alterum Phidias opus extat, testante au-

δὴ τοῖν ἀνδροῖν ποιήματα ἔστιν. οὐδ' δὴ καὶ Θεοδῶν ἔργον ἔτε-
ρον· τοῦτο γὰρ λέγει τὰ ἐν τῷ ἀγάλματι γράμματα. ἐνταῦθα
καὶ τὸ τοῦ Μύρωνος βοίδιον. ἐπιμαλὲς γὰρ ἐγεγόνει τοῖς πάλαι
Ῥωμαίοις τῆς Ἑλλάδος τὰ κύλλιστα πάντα ἐγκαλλωπίσματα Ῥώ-
δης ποιήσασθαι. ἕνα δὲ ταῦρον ἔφη τῶν τηρικήδε παριοντων
εὐνοῦχον τῆς τε ἀγέλης ἀπολειπόμενον καὶ ταύτης δὴ τῆς κρήνης C
ἐπιβατεύσαντα καθύπερθε βοὸς τοῦ χαλκοῦ στήναι. τύχη δὲ
τινι παριόντα τινὰ, Τοῦσκον γένος, κομιδῇ ἄγροικον δόξαντα
εἶναι, ξυμβάλλοντα τὸ ποιούμενον φάναι (εἰσι γὰρ μαντικοὶ καὶ
10 ἔς ἐμὲ Τοῦσκοι) ὡς εὐνοῦχος ποτε καταλύσει τὸν ἄρχοντα Ῥώμης.
καὶ τηρικήαυτα μὲν ὁ τε Τοῦσκος ἐκεῖνος καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ λόγος
γέλωτα ὤφλε. πρὸ γὰρ τῆς πείρας αἱ ἄνθρωποι τὰς προρρή-
σεις φιλοῖσι χλευάζειν, οὐκ ἀναχαιτίζοντος αὐτοὺς τοῦ ἐλέγχου,
τῷ μῆτε ἀποβεβηκέναι τὰ πράγματα μῆτε τὸν περὶ αὐτῶν λόγον V 221
15 εἶναι πιστὸν, ἀλλὰ μύθῳ τινὶ γελοιῶδε ἔμπερη φαινέσθαι. τῶν
δὲ δὴ ἅπαντες τὸ ζῦμβολον τοῦτο τοῖς ἀποβεβηκόσιν ὑποχωροῦν-
τες θανατίζουσι. καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἐπὶ Τωτίλαν ἑστρατήγει D
Ναρσῆς, ἣ στοχαζομένης τοῦ ἰσομένου τῆς βασιλείως γνώμης,
ἣ πρυτανευούσης τὸ δέον τῆς τύχης. ὁ μὲν οὖν Ναρσῆς στρα-
20 τευμά τε λόγον ἄξιον καὶ χρήματα μεγάλα πρὸς βασιλείως κεκο-
μισμένος ἐστέλλετο. ἐπειδὴ δὲ ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἐν μέσῃ Θράκῃ
ἐγένετο, χρόνον τινὰ ἐν Φιλίππουπόλει ἀποκεκλισμένος τῆς ὁδοῦ

1. ποιήματα] πεποιημένον H. *ibid.* ἔργον ἔτερον] ἑτέρων ἔρ-
γων L. 3. βοίδιον] βοῖδιον P. 6. εὐνοῦχον] εὐνοῦχων Vat.
7. καθύπερθεν L. 9. καὶ ἔς ἐμὲ] οἴμαι H. 11. τηρικήαυτα]
τηρικήαδε Reg. 13. αὐτοῦς] αὐτοῖς H. 14. αὐτῶν] αὐτοῦ H.
15. μύθῳ] μύθων Hm. 16. δὲ δὴ] δὲ om. L. 17. τωτίλαν
L. 22. φιλίππου πόλει L.

ctorem inscriptione statuæ: ibidem est Myronis bucula. Nimirum prius
Romani id diligenter curarunt, ut excellentissima quæque ornamenta
Graeciae Roma possideret. Addebat Senator ille, taurum castratum,
qui unns erat ex numero tunc praetereuntium, relicto armento, inscen-
soque fonte, supra bovem stetisse aeneum: illac forte praeteriisse
quemdam, natione Tuscum, et specie valde agrestem: mox rem conie-
ctando (ut sunt Tusci etiamnum dediti divinationibus) dixisse, tempus
fore, cum Eunuchus Romae dominum profligaret. Tum quidem de
Tusco illo eiusque verbis risus hominum fuit, qui praedictiones ante
eventa vulgo solent explodere, contrario nullo argumento revicti, eo
quod res nondum evenerit, nec sermo fide dignus, sed ridiculae fabu-
lae similis esse videatur. Hodie vero omen illud mirantur omnes, exitu
convicti. Atque ideo forte Narseti bellum in Totilam datum est; sive
futurum Imperator coniectura colligeret, sive fortuna quod erat opus
facto decerneret. Ergo Narses, cum et florentem exercitum, et multam
pecuniam ab Augusto accepisset, profectus est. In mediam Thraciam

ἔμεινε. στρατεύματα γὰρ Οὐννικὸν ἐπισκήψαν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ
 ἅπαντα ἡγόν τε καὶ ἔφερον, οὐδενὸς σφίσι ἀντισταταῖντος.
 ἔπειθ' ὁ αὐτῶν οἱ μὲν τινες ἐπὶ Θεσσαλονικῆν, οἱ δὲ τὴν ἐπὶ
 τὸ Βυζάντιον ἦσαν, μόλις ἐνθὲνδε ἀπαλλαγῆς ἐπίπροσθεν ἦε.
 P 627 κβ'. Ἐν ᾧ δὲ ὁ μὲν Ἰωάννης ἐπὶ Σαλώνων Ναρσῆν ἔμεινε, 5
 Ναρσῆς δὲ Οὐννων τῇ ἐφόδῳ συμποδιζόμενος σχολαίτερον ἦε,
 ἐν τούτῳ ὁ Τατίλας προσδεχόμενος τὴν Ναρσοῦ στρατιᾶν ἐποίη
 τάδε. ἄλλους τε Ῥωμαίους καὶ τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς Ξυγκλήτου
 βουλῆς ἐν Ῥώμῃ καθίστη, τοὺς λοιποὺς ἐπὶ Καμπανίας ἐβάσας.
 καὶ αὐτοὺς ἐκέλευεν ὅση δύναμις ἐπιμελεῖσθαι τῆς πόλεως, ἐν- 10
 δεικνύμενος ὅτι δὴ αὐτῷ μεταμείλει τῶν οἱ ἐς Ῥώμην ἀγρωσμέ-
 νων τὰ πρότερα, ἐπεὶ ἐμπρήσας αὐτῆς πολλὰ ἔτυχεν, ἄλλως τε
 καὶ ὑπὲρ Τίβεριν ποταμόν. οἱ δὲ καθιστώτις ἐν αἰχμαλώτων
 B λόγῳ καὶ περιηρημένοι χρήματα πάντα, μὴ ὅτι τῶν κοινῶν, ἀλλ'
 οὐδὲ τῶν ἰδία σφίσι προσηκόντων μεταποιεῖσθαι δυνατοὶ ἦσαν. 15
 καίτοι ἀνθρώπων μάλιστα πάντων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν φιλοπόλιδες
 Ῥωμαῖοι τυγχάνουσι ὄντες, περιστέλλειν τε τὰ πάτρια πάντα
 καὶ διασώζεσθαι ἐν σπουδῇ ἔχουσι, ὅπως δὴ μηδὲν ἀφανίστηι
 Ῥώμῃ τοῦ παλαιοῦ κόσμου. οἱ γὰρ καὶ πολὺν τινα βεβαρβαρω-
 μένοι αἰῶνα τὰς τε πόλεως διεσώσαντο οἰκοδομίας καὶ τῶν ἐγ- 20
 καλλωπισμάτων τὰ πλεῖστα, ὅσα οἷόν τε ἦν, χρόνῳ τε τοσού-

2. ἡγί τε καὶ ἔφερε Reg. 6. συμποδιζόμενος L. 7. τωπι-
 λας L. 8. συγκλήτου L. 9. καθίστη] καθίστησι Reg. 11. τῶν
 οἱ] οἱ om. L. 13. καὶ οἱ ὑπὲρ L. *ibid.* οἱ δὲ om. L. 15. δ-
 νατοὶ ἦσαν μεταποιεῖσθαι L. 17. πάντα] πάντη L. 19. κό-
 σμου τοῦ παλαιοῦ ῥώμη L. *ibid.* οἱ γὰρ καὶ — πάντη ἔξει (628 c)
 om. L.

cum suis progressus, aliquandiu Philippopoli substitit, intercluso itinere
 turmis Hunnorum, qui facta in Romanum Imperium irruptione, agebant
 ferebantque omnia, nemine repugnante. At ubi partim Thessalonicam,
 partim Byzantium discesserunt, aegre illinc expeditus, porro perrexit.

22. Dum Ioannes Narsetem opperitur Salonis, et Narses, Hunno-
 rum grassatione impeditus, lentius iter facit; interea haec agit Totilas,
 copias Narsetis expectans. Cum Romanos alios, tum Senatores nonnul-
 los Romam revocat, relictis caeteris in Campania, atque urbem pro vi-
 ritii parte curare iubet, prae se forens poenitentiam violatae tum Romae,
 cum eius partem non exiguam, praesertim trans fluvium Tiberim, flamma
 delevisset. Illi mancipiorum loco rituque habitii, et fortunis exuti omni-
 bus, nullam rei nec publicae, nec privatae partem recuperare poterant:
 tametsi supra omnes, quos equidem novimus, urbis studiosi suae Romani,
 res omnes patrias retinere et conservare satagunt, ne quid antiqui
 decoris Romae deperat. Et quomvis diu dominationem Barbaricam
 passi sint, urbis tamen aedificia servarunt, et quamplurima, quoad eius

τῷ τὸ μῆκος καὶ τῷ ἀτημελεῖσθαι δι' ἀρετὴν τῶν πεποιτημένων
 ἀντίχει. ἔτι μέντοι καὶ ὅσα μνημεῖα τοῦ γένους ἐλλείπειτο ἔτι, C
 ἐν τοῖς καὶ ἡ ναῦς Αἰνείου, τοῦ τῆς πόλεως οἰκιστοῦ, καὶ εἰς
 τόδε κεῖται, θέαμα παντελῶς ἄπιστον. νεώσοικον γὰρ ποιησά-
 5 μεροι ἐν μέσῃ τῇ πόλει, παρὰ τὴν τοῦ Τιβέριδος ὄχθην, ἐν-
 ταῦθά τε αὐτὴν καταθέμενοι, ἐξ ἐκεῖνου τηροῦσιν. ἤπερ ὅποια
 ποτέ ἐστιν αὐτὸς θεασάμενος ἐρῶν ἔρχομαι. μονήρης δὲ ἡ ναῦς
 ἦδε καὶ περιμήκης ἄγαν τυχάνει οὖσα, μῆκος μὲν ποδῶν εἴκοσι H 354
 καὶ ἑκατὸν, εὖρος δὲ πέντε καὶ εἴκοσι, τὸ δέ γε ὕψος τοσαύτη
 10 ἐστὶν ὅσον αὐτὴν ἐρέσασθαι μὴ ἀδύνατα εἶναι. ζύλων δὲ κόλ- D
 λημα οὐδὲ ἐν τὸ παράπαν ἐνταῦθά ἐστὶν οὐδὲ σιδήρων ἄλλη τι
 μηχανῇ τὰ ζύλα τοῦ πλοίου εἰς ἄλληλά πη ἐρτρεῖσται, ἀλλὰ μο-
 νοειδῆ ζύμπαντά ἐστι λόγου τε καὶ ἀκοῆς κρείσσω καὶ μόνῳ γε-
 γνήοτα, ὅσα γε ἡμᾶς εἰδέναι, ἐν τῷδε τῷ πλοίῳ. ἡ τε γὰρ τρό-
 15 πῖς μονοφυτῆς οὖσα ἐκ πρύμνης ἄκρας ἄχρι ἐς τὴν πρῶραν διήκει,
 κατὰ βραχὺ μὲν θαναμασίως ἐπὶ τὸ κοῖλον ὑποχωροῦσα, καὶ αὖ
 πάλιν ἐνθένδε κατὰ λόγον εὖ μάλα ἐπὶ τὸ ὀρθόν τε καὶ διατετα- P 628
 μένον ἐπανιοῦσα. τά τε παχέα ζύμπαντα ζύλα ἐς τὴν τρόπιν
 ἐναρμοσθέντα (ἄπερ οἱ μὲν ποιηταὶ δρυόχους καλοῦσιν, ἕτεροι
 20 δὲ νομάς) ἐκ τοίχου μὲν ἑκαστον θατέρου ἄχρι ἐς τῆς νεῶς διή-
 κει τὸν ἕτερον τοίχον. ὑφιζύοντα δὲ καὶ αὐτὰ ἐξ ἑκατέρας
 ἄκρας καμπὴν ποιεῖται διαφερόντως εὐπρόσωπον, ὅπως ἂν τὴν V 222

14. τρόπῖς] τροπίς P, et infra τροπίν. 15. πρῶραν] πρῶραν P.
 19. δρυόχους Maltretus. Libri δισόχους.

fieri potuit, ornamenta: quibus eam firmitatem industria artificum dedit,
 ut nec tanta aevi longinquitate, nec curae intermissione detrita fuerint.
 Immo vero stant adhuc, relicta posteris monumenta, quibus gentis origo
 proditur. In his navis Aeneae, conditoris urbis, estiamnum extat; opi-
 nione omnino maius spectaculum. Eam habet navale media in urbe ad
 Tiberis ripam constructum: iam quae sit ipsius forma, ego testis ocula-
 tus exponam. Agebatur uno remorum ordine navis illa, sane ingens:
 pedes longa centum viginti, lata viginti quinque, alta catenus, ut remis
 impelli possit. Lignis constat, quorum nullum coagmentatum est e duo-
 bus, nec partibus inter se ferro nexis compactum: at sunt omnia sim-
 plicia; quod cum famam, tum audientium opinionem excedit, neque all-
 bi, quod equidem sciam, quam in hoc navigio visitur. Carina, unius
 truncus arboris, ab extrema puppi ad proram usque pertinet, molli flexu
 alveum mirificae sublevis, et inde rursus aptissime subrigens sese ad plu-
 teum. Costae vero omnes, seu ligna crassiora carinae inserta, quae
 Poetae Graeci δρυόχους, caeteri νομάς appellunt, eiusmodi sunt, ut
 singulae ab uno navis latere pervadant ad alterum: et ipsae ab utroque
 margine subsidentes, concinnam admodum curvaturam efficiunt, pro am-
 bitu quem habet alveus navis: sive natura ad id quod erat opus suam

νηα κοίλην ἀποτετορνεῦσθαι ξυμβαλή, εἶτε τῆς φύσεως κατὰ τὴν τῆς χρείας ἀνάγκην τὰ τε ξύλα διακοσμάσης καὶ ξυναρμοσμένης τὰ πρότερα τὸ κύριωμα τοῦτο εἶτε χειροποίητη τέχνη τε καὶ μηχανῆ ἄλλῃ τῆς τῶν νομέων ἀνωμαλίας ἐν ἐπιτηδείῳ γεγενημένης. **B** σάνες τε πρὸς ἐπὶ τούτοις ἐκάστη ἐκ πρόμνης ἄκρας 5 ἐς τῆς νῆος ἐξικνεῖται τὴν ἐτέραν ἀρχὴν, μοιοειδῆς οὖσα καὶ κέντρα σιδηρᾷ τούτου ἕνεκα προσλαβθεῖσα μόνον, ὅπως δὴ ταῖς δοκοῖς ἐναρμοσθεῖσα τὸν τοῖχον ποιῆ. οὕτω μὲν ἡ ναῦς ἦδε πεποιημένη κρείσσω παρέχεται τοῦ λόγου τὴν ὄψιν, ἐπεὶ τῶν ἔργων τὰ πλείστα παραλόγῳ ξυμβαίνοντα οὐκ εὐδιήγητα τίθεται **10** τοῖς ἀνθρώποις αἰεὶ τῶν πραγμάτων ἢ φύσις, ἀλλὰ ταῖς ἐπινοαῖς τὰ ξυνειδισμένα νικῶσα καὶ τοῦ λόγου κρατεῖ. τούτων δὲ δὴ τῶν ξύλων οὐδὲν οὔτε σέσηπεν οὔτε τι ὑποφαίνει ὡς σαπρὸν εἶη, ἀλλ' ἀκραιφνῆς πανταχόθι οὖσα ἡ ναῦς, ὥσπερ ἐπόγγιον τῷ **C** τεχνίτῃ τῷ αὐτῆς, ὅστις ποτὲ ἦν, νεοσυκκημένη, ἔρρωται καὶ **15** ἐς ἐμὲ θαυμαστὸν ὄσον. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ τοῦ Αἰνείου νηὶ ταύτῃ ἔχει.

Τωτίλας δὲ πλοῖα μακρὰ ἐς τριακόσια Γότιθων πληρώσας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκλείβειν ἔναι, ληΐζεσθαι τε τοὺς παραπίπτοντας ἐπιστελλας δυνάμει τῇ πάσῃ. οὗτος δὲ ὁ στόλος ἄχρι ἐς τὴν **20** Φαιάκων χώραν, ἣ νῦν Κέρκυρα ἐπικαλεῖται, οὐδὲν ἄχαρι ἐργάζεσθαι ἔσχε. νῆσον γὰρ οὐδεμίαν ἐν τῷδε τῷ διάπλῳ οἰκου-

5. „πρὸς ἐπὶ τούτοις] Idem praepositionis pleonasmus alibi, de quo in Notis ad Siracidem.“ HORSCHNEL. Vid. indicem s. v. πρὸς. 18. Τωτίλας — μακρὰ] καὶ πλοῖα μακρὰ τουτίλλας L. *ibid.* δὲ] δὴ L. 22. τῷδε om. L.

operam accommodans, ligna illa reciderit, itaque antea sinuarit: sive artis manus et instrumenta aptam illam obliquitatem statuminibus dederint. Praeterea unaquaqueque tabula ab extrema puppi ad alteram navigii extremitatem pertingit, ex uno desecta caudice, coque solum clavos ferreos admisit, ut costis affixa, latus componat. Ea navis huius structura spectaculum praebet inenarrabile. Et vero sic rerum natura fert, ut nunquam possint homines plane verbis exprimere maximam partem operum, quae a communi ratione remota sunt; at cum ea superat, quae cogitare consuevimus, dicendi quoque facultatem excedit. Illorum autem lignorum nullum est patre, nullum cariem sensit: tota navis perinde integra, ac si modo ab artifice suo, quicunque ille fuerit, fabricata prodiret, stat adhuc mirum valde in modum. Hactenus de navi Aenese.

Totilas vero, cum longas naves trecentas Gotthis impleisset, misit eos in Graeciam, et obviis quibusque vastitatem, quoad possent, inferre iussit. Ea classis ad Phaeaciam usque (Corcyram hodie vocant) sibi nocere potuit. Nam in traiectu a freto, cuius latus Charybdis obtinet,

μένην ξυμβαίνει εἶναι ἐκ τοῦ κατὰ τὴν χάροβδην πορθμοῦ μέχρις ἐς τὴν Κέρκυραν, ὥστε πολλάκις ἐγὼ ἐνταῦθα γενόμενος διηπορούμην ὅπη ποτὲ ἄρα τῆς Καλυψοῦς ἢ τῆσος εἴη. ταύτης γὰρ τῆς θαλάσσης οὐδαμῆ νῆσον τεθέαμαι, ὅτι μὴ τρεῖς, οὐ πολλῶν δ' ἄποθεν τῆς Φαιακίδος, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ σταδίων τριακοσίων ἀγχιστάπη ἀλλήλων οὔσας, βραχείας κομιδῆ καὶ οὐδὲ ἀνθρώπων ἐχούσας οἰκία οὔτε ζῶων οὔτε ἄλλων τὸ παράπαν οὐδέν. Ὀδοῖνοι δὲ καλοῦνται τανῦν αἱ νῆσοι αὐταί. καὶ φαίη ἂν τις τὴν Καλυψὼ ἐνταῦθα γενέσθαι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν Ὀδυσσεῖα γῆς 10 τῆς Φαιακίδος ὄντα οὐ πολλῶν ἄποθεν ἢ σχεδία, ὡς φησιν Ὀμηρος, ἢ ἄλλω τῷ τρόπῳ νηὸς τινος χωρὶς ἐνθρόνδε διαπορθμεύσασθαι. ἀλλὰ ταῦτα ἡμῖν ὅσον τεκμηριοῦσθαι εἰρήσθω. τοῖς γὰρ παλαιωτάτοις ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐναρμόσασθαι τὸν ἀληθῆ λόγον P 629 οὐ ῥάδιον, ἐπεὶ ὁ πολὺς χρόνος τὰ τε τῶν χωρίων ὀνόματα καὶ 15 τὴν ἀμφ' αὐτοῖς δόξαν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον μεταβάλλειν φιλεῖ. τὸ πλοῖον ἀμέλει, ὅπερ ἐν γῆ τῇ Φαιακίδι ἐκ λίθου λευκοῦ πεποιημένον παρὰ τὴν ταύτην ἀκτὴν ἔστηκεν, ἐκείνην τινὲς εἶναι τὴν ναῦν οἴονται, ἢ τὸν Ὀδυσσεῖα ἐς τὴν Ἰθάκην ἐκόμισεν, ἥνλικα ξεναγεῖσθαι αὐτὸν ἐνταῦθα ξυνέβη. καίτοι οὐ μονοειδὲς τὸ 20 πλοῖον τοῦτ' ἔστιν, ἀλλὰ ἐκ λίθων ὅτι μάλιστα πολλῶν ἐγκυκλιται. καὶ γράμματα ἐν αὐτῷ ἐγκεκόλπται καὶ διαρρηθῆν βραβ

7. οἰκία ἐχούσας L. *ibid.* οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 9. ἐνταῦθα] ἐντεῦθεν H. 10. Ὀμηρος] Odyss. ε, 83. 11. νηὸς] νηός P. νεώς H. νηός Hm. 12. ἡμῖν] μὲν H. 15. αὐτοῖς] αὐτῆς L. 16. Φαιακίδι] Φαιάκων Reg. 17. παρὰ τὴν ταύτης ἀκτὴν ἐκείνῳ τινεσ οἴονται εἶναι, ὃ τὸν Ὀδυσσεῖα Reg. 20. τοῦτ'] τοῦτο L.

ad Corcyram, nulla est insula, quae ab hominibus incolatur. Quare mihi saepe illac pervectio haerere contigit, cum insulam Calypso quaeerem. In eo certe mari tres solum vidi insulas, stadiis non amplius trecentis dissitas a Phaeacide, inter se proximas, ac perexiguas: quae et hominum et pecudum culta, rebus denique omnibus vacant: Othonos insulas iam eas appellant: atque hic forte habitasse Calypsum quispiam dixerit, eamque fuisse causam, cur Ulysses non procul a terra Phaeacide positus, Schedia, ut ait Homerus, aliove quopiam modo, sine navi inde transmiserit. Haec a nobis, quantum coniectura assequi possumus, dicta sunt. Neque enim facile est de rebus vetustissimis tam vere loqui, ut omnia bene cohaereant; cum longa dies non modo vocabula, sed notitiam quoque locorum mutare plurimum soleat. Sunt qui existiment, navim ex lapide candido, quae in Phaeaciae littore visitur, eam esse, quae Ulysses vexit in Ithacam, cum illic exceptus fuisset hospitio. Attamen navigium illud non est uniusmodi; sed multis lapidibus constat, ac notas incisas habet, quae diserte testantur, id olim positum

τῶν τινα ἐμπόρων ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἰδρίσασθαι τὸ ἀνάθημα
 B τοῦτο Διὶ τῷ Κασίῳ. Δία γὰρ Κάσιον ἐτίμων ποτὲ οἱ τῆδε
 ἄνθρωποι, ἐπεὶ καὶ ἡ πόλις, ἐν ἣ τὸ πλοῖον τοῦτο ἔστηκεν, ἐς
 τόνδε τὸν χρόνον Κασώπῃ ἐπικαλεῖται. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον
 ἐκ λίθων πολλῶν καὶ ἡ ναῦς ἐκείνη νεποῖηται, ἦν Ἀγαμέμνων 5
 δ τοῦ Ἀτρέως τῆς Εὐβοίας ἐν Γεραισιῶ ἀνέθηκε τῇ Ἀρτέμιδι,
 ἀφοσιούμενος κἀν τούτῳ τὴν ἐς αὐτὴν ἕβριν, ἦνικα διὰ τὸ τῆς
 H 355 Ἰφιγενείας πάθος τὸν ἀπόπλουν ἡ Ἀρτεμις ξυνεχώρει τοῖς Ἑλλη-
 σιν. ἃ δὲ γράμματα ἐν πλοίῳ τούτῳ ἡ τηρικὰδε ἡ ἑσπερον ξυ-
 σθέντα δηλοῖ ἐν ἑξαμέτρῳ. ὧν τὰ μὲν πλείστα ἐξίτηλα χρόνῳ 10
 C τῷ μακροῦ γέγονε, τὰ δὲ πρῶτα καὶ ἐς τόδε διαφαίνεται λέ-
 γοντα ὕδα

Νῆα μελαιναν ἰδρύσατο τῆδ' Ἀγαμέμνων,

Ἑλλήνων στρατιῆς σῆμα πλοῖζομένης.

καὶ ἐν ἀρχῇ ἔχει „Τύννιχος ἐποίησε Ἀρτέμιδι Βολοσίᾳ.“ οὕτω 15
 V 223 γὰρ τὴν Ελλείθυιαν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐκάλουν, ἐπεὶ καὶ βο-
 λὰς τὰς ὠδῖνας ὠνόμαζον. ἐμοὶ δὲ αἰθῆρις ὄθενπερ ἐξέβην ἰέσιν.

Ἐπειδὴ ἐς τὴν Κέρκυραν οὗτος ὁ Γότθων στόλος ἀφίκετο,
 αὐτὴν τε ἦγον καὶ ἔφερον ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ὄσαι ἄλλαι αὐτῇ νῆ-
 σοι ἐπικείμεναι, αἱ Συβόται καλοῦνται· διαβάντες δὲ καὶ ἐς τὴν 20
 ἡπειρον ἐξαπινάλως ἅπαντα ἐληλίζοντο τὰ ἀμφὶ Δωδώνην χωρεῖς

4. Κασώπη] Κασιώπη Scaliger. *ibid.* τοῦτον δὲ — ἐμοὶ δὲ αἰ-
 θῆρις om. L. 6. Γεραισιῶ] Scribebatur Γεραισιῶ. 15. ἐν ἀρχῇ
 PHm. ἐν ἀρχῆς H. *ibid.* Τύννιχος Welcker. Syll. epigr. p. 225.
 Vulgo Τήνιχος. *ibid.* Βολοσίᾳ] Βολωσίᾳ Etym. M. p. 205, 25.
 17. ὠνόμαζον Etym. M. Legebatur ἐνόμιζον. 20. Συβόται]
 συμβόττα Reg. σύνται H. *ibid.* ἐς] εἰς L.

ab Iustitore quodam, et Iovi Casio consecratam. Quippe Iovem, Casium
 illius orae incolae quondam venerabantur; ex quo nomen etiamnum ma-
 net urbi Cassiopae, ubi stat ea navis. Similiter ex multis lapidibus
 compacta est illa, quam Atrai filius Agamemnon Garaesti in Euboea Dian-
 aae dicavit, expiare pergens factam ipsi iniuriam: quo tempore Diana,
 placata casu Iphigeniae, liberam Graecis navigationem concessit. Rem
 declarat inscriptio huic navi vel tunc vel postea insculpta, consonasque
 hexametro, cuius partem maximam vetustas delevit: duo primi versus
 adhuc extant in haec verba: Navem nigram posuit hic Agamemnon
 Monumentum navigantis Graecorum exercitus. Quibus ista praefixa
 sunt: Tenichus faciebat Dianae Boloisae. Sic olim appellabant Lucinam:
 eo quod dolores partus βολάς, sive Deae iactus, esse ducarent. Sed
 unde sum digressus, eo nunc redeundum.

Gothi, appulsa in Cereyram classe, eam cursim caeterasque omnes
 insulas adiacentes, quas appellant Sybotas, vastarunt, transvectique in

καὶ διαφερόντως Νικόπολιν τε καὶ Ἄγκισσον, οὗ δὲ Ἄγκισσον, τὸν D
 Αἰνείου πατέρα, ἐξ Ἰλίου ἀλούσης ξὺν τῷ παιδί πλείονα φασιν
 οἱ ἐπιχώριοι ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι καὶ τὴν ἐπιωνυμίαν τῷ
 χωρίῳ δαῦναι. περιμέντες δὲ τὴν παραλλαν ὄλην καὶ ναυσὶν
 5 Ἑλλήνων ἐντυχόντες πολλαῖς αὐτοῖς φορτίοις ἀπάσας εἶλαν. ἐκ
 ταῖς εἶναι ξυνέβη καὶ τῶν νηῶν τινας, αἱ τῆ Ναρσοῦ στρατιᾶς
 ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὰ ἐπιτήδεια ἔφερον. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ξυν-
 ηνέχθη γενέσθαι.

κγ'. Τωτίλας δὲ παλλῶ πρότερον Γότθων στρατεύμα ἐς P 630
 10 Πικηνοὺς ἐτίγγυε πέμψας, ἐφ' ᾧ δὲ τὸν Ἀγκῶνα ἐξελοῦσιν·
 οἷς δὲ ἄρχοντας ταῖς ἐν Γότθοις ἕπαισι θακμιωτάτους ἐπέστρεψε,
 Σκιπούρα τε καὶ Γίβλαν καὶ Γουνδούλφ, ἥσπερ Βελισσαρίου δο-
 ρυφόρος ἐγγένοι ποτέ, τινὲς δὲ αἰτὸν Ἰνδούλφ ἐκάλον. οἷς
 15 φρούριον κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν πολιορκῶντες ῥᾶν τε καὶ
 ἀπονώτερον τὴν αὐτῶν ἐπικράτειαν θήσονται. χρόνου δὲ ταύτη B
 τῆ προσεδρεύει τριβέντος ἀρχοῦ, ξυνέβαινα τοῖς παλιορκομέ-
 νους τῆ τῶν ἀναγκαίων ἀπορίᾳ πιέζεσθαι. ἔπερ ἐπεὶ Βουλα-
 νὸς ἔμαθεν, ἐπὶ Ραβέννης διατριβὴν ἔχων, ἀμύνειν κατὰ
 20 μόνους τοῖς ἐν τῷ Ἀγκῶνι Ῥωμαίοις οὐκ οἷός τε ὦν, πέμψας πρὸς
 Ἰωάννην τὸν Βιταλιανοῦ ἀδελφιδεῦν ἐπὶ Σαλαίων ὄντα ἔγραψε
 τάδε, „Οτι μόνος ἡμῖν ὁ Ἀγκῶν τοῦ κόλπου ἐντὸς ἀπολλεῖται,

1. Ἄγκισσον] ἀγκισσον HL. 2. πλείονα] πλείοντα L. 4. να-
 σὶ ῥωμαίων Reg. 6. ταῖς] αἷς Reg. 9. τουτίλας L. 10. πι-
 κηνοὺς Hm. Πικηνοὺς P. πικηνοὺς H. 12. Γίβλαν] γίβαλ Reg.
 ibid. Γουνδούλφ] γουνδούλ H. σουνδούλ L. 13. Ἰνδούλφ]
 Ἰνδούλ HL. 16. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ L. 17. συνέβαινε L. 22. μόν-
 ος ὁ ἀγκῶν ἡμῖν L. ibid. ἐντος] τοῦ ἐντός L.

continentem, circumiecta Dodonae loca populati sunt subita vi, quam praecipue senserunt Nicopolis et Anchisus; ubi Anchisen Aeneae patrem, capto ex Illo cum filio navigantem, vivere desisasse, et loco dedisse nomen indigenae memorant. Oram omnem maritimam legentes, in Graecorum naves incidere non paucas, et omnes cum oneribus ceperunt. In eo fuere numero naves aliquot, quae cibaria Narsetis copiis e Graecia advehebant. Haec ibi ita se habuerunt.

23. Iam multo ante Totilas in Picentes Gotthorum exercitum miserat, Anconam expugnare iussum, eique Duces praefecerat Gotthorum omnium spectatissimos, Scipuarem, Giblam atque Gundulphum, sive, ut quidam appellabant, Indulfum, qui olim Protector fuerat Belisarii. Hi naves etiam longas XLVII. a Totila acceperant, ut castellum terra marique obsessum, eo facilius ac minori negotio caperent. Iam longe obsidio protracta fuerat, cum ea cinctos urgere coepit cibarium penuria. Qua de re certior factus Valerianus, qui Ravennae tunc mora-

καὶ αὐτῶς ὁσθαι, εἴπερ ἔτι μὴν ἀπολείπεται. οὕτω γὰρ τοῖς ἐν τούτῳ Ῥωμαίοις πικρότατα πολιορκουμένοις τὰ πράγματα ἔχει C ὥστε δέδοικα μὴ βοηθοῦντες ἔξωροι ὤμεν, ὀπίσω τοῦ καιροῦ τὴν σπουδὴν ἔχοντες, ἔωλόν τε τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ προθυμίαν ποιούμενοι. ἀλλὰ παύσομαι. ἡ γὰρ τῶν πολιορκουμένων ἀνάγκη μακροτέραν τὴν ἐπιστολὴν οὐκ ἐῦ γίνεσθαι τὸν χρόνον ἐφ' ἑαυτὴν ἀκριβῶς σφίγγουσα καὶ ὁ κίνδυνος ὀξύτεραν τοῦ λόγου τὴν ἐπικουρίαν ζητῶν.“ ταύτην Ἰωάννης ἀναλεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν, καίπερ ἀντὶ πρὸς βασιλέως ἀπορρηθὲν, αὐτοκείμενος ἐτόλμα λέναι, τῶν οἱ πρὸς αὐτοκράτορος ἐπηγγελμένων 10 D προῖργιαίτεραν τὴν ἀπὸ τῆς τύχης στενοχωρίαν πεποιημένους. ἄνδρας τε ἀπολεξάμενος, οὓς πάντων μάλιστα ἀγαθοὺς τὰ πολέμια ᾤετο εἶναι, καὶ αὐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πλοῖα μακρὰ ἐμπλησάμενος πλέοντά τε ὡς τάχιστα καὶ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν θαλάσῃ ὡς ἄριστα πεποιημένα, ἐνία τε αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων 15 ἐνθήμερος, ἄρας ἐκ Σαλώνων τῶ Σκαρδῶνι προσέσχε. οὗ δὲ καὶ Βαλεριανὸς ξὺν ναυσὶ δώδεκα οὐκ ἐς μακρὰν ἤλθεν.

Ἐπειδὴ δὲ ἀλλήλοις ξυνέμιξαν, κοινολογησάμενοί τε καὶ τὰ σφίσι ξύμφορα δόξανται εἶναι βεβουλευμένοι, ἐνθὲνδε μὲν

1. καὶ] Legebatur ὡς. *ibid.* μὴν] δὴν HL. *ibid.* γὰρ] γοῦν H. τοὺς ἐν τῷ θωμαίους — πολιορκουμένους L a pr. m. 3. βοηθοῦντες] φορηθέντες L. *ibid.* ὀπίσω] ἐπίσω L. 4. ἔωλον — ζητῶν om. L. 9. αὐτοκείμενος L. 12. μάλιστα πάντων L. 16. „Σκαρδῶνι] στόλω Reg. Fortasse legendum Πόλιη, cuius est supra facta mentio p. 488 b.“ MALT. ἀγκῶνι H. 19. βεβουλημένοι L.

batur, cum opem Romanis, qui Anconae erant, afferre per se solus non posset, ad Ioannem Vitaliani nepotem, Salonis agentem, litteras misit in hanc sententiam scriptas. Scis ipse citra sinum Ionium nihil nobis reliquum esse praeter Anconam; si tamen haec adhuc restat. Romanorum enim, qui illic arctissime obsidentur, res eo loci deductae sunt, ut verear, ne intempesium afferamus auxilium, et collata serius opem studium frustretur nostrum. Hic desino: longiorem enim epistolam scribere vetat obsessorum necessitas, sibi tempus totum arripens, et periculum opem postulans dicto promptiorem. Ioannes, lecta hac epistola, sponte sua, contra quam Imperator vetuerat, proficisci non dubitavit; angustiarum, in quas fortuna rem adduxisset, habendam potius rationem ducens, quam mandatorum Principis. Virorum delectu habito, quos omnium bellicosissimos iudicabat, his naves longas implevit XXXVII. expeditissimas, et ad proelium maritimum optime factas: cumque nonnihil annonae in eas imposuisset, Salonis profectus, Scardonem appulit: quo Valerianus cum navibus XII. paulo post venit.

Postquam vires iunxere, colloquio inter se inito, quid opus factum esset deliberarunt. Inde digressi, ad continentis adversae oppidum ap-

ἀποπλέουσιν, ἕς δὲ ἤπειρον τὴν ἀντιπέρας κατάραντες ἐκχωρίον P 631
 ὀρμίζονται, ὃ δὴ Σενογαλλίαν Ῥωμαῖοι καλοῦσι, τοῦ πελάγους
 οὐ πολλῶ ἀποθεν. ὅπερ ἐπεὶ οἱ Γότθων στρατηγὸς ἔμαθον,
 πλοῖα μακρὰ καὶ αὐτοὶ τὰ σπῆσι παρόντα, ἑπτὰ καὶ τεσσαρά-
 5 κοντα ὄντα, Γότθων τῶν λογίμων αὐτίκα ἐπλήρουν. τὸ δὲ
 ἄλλο στράτευμα ἐπὶ τῇ προσειδείᾳ τοῦ φρουρίου ἀπολιπόντες V 224
 εὐθὺ τῶν πολεμίων ἐχώρουν. ἤγειτο δὲ τῶν μὲν ἐπὶ τῇ πολιορ-
 κίᾳ μεμενηκότων ὁ Σκιπούαρ, τῶν δὲ δὴ ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντων
 Γίβλας τε καὶ Ἰνδούλφ. ἐπειδὴ τε ἄγχιστα ἀλλήλων ἐγένοντο,
 10 τὰς τε ναῦς ἐκάτεροι ἀνεκώχουν καὶ ξυναγαγόντες αὐτὰς ἐς ὀλί-
 γον παραίνεσιν ἕς τοὺς στρατιώτας ἐποιούντο τινα. πρῶτοί
 τε Ἰωάννης καὶ Βαλεριανὸς ἔλεξαν τοιαύτην „Μηδεὶς ὑμῶν, ὃ B
 ξυστρατιῶται, ὑπὲρ τοῦ Ἀγκῶνος τούτου μόνου καὶ τῶν ἐν
 αὐτῷ πολιορκουμένων Ῥωμαίων ἀγωνιεῖσθαι ταυτῶν οἰέσθω, μη-
 15 δὲ ἄχρι τοῦδε ἀποκριθῆσεσθαι ἡμῖν τὰ τῆς ξυμβολῆς τῆσδε, H 356
 ἀλλὰ ξύμπαν, ὡς ξυνελόντας εἰπεῖν, τὸ τοῦ πολέμου κεφάλαιον
 ἐνταῦθα ἐστάναί, ἐνθα τε ἂν ἀποκλίνει ξυμβαλή τὴν μάχην,
 ξυγκυροῦσθαι αὐτῇ καὶ τῆς τύχης τὸ πέρας. οὕτωςι γὰρ περὶ
 τῶν παρόντων σκοπεῖθε· πολλή τις ἐπὶ ταῖς δαπάναις ἀποκείται
 20 τοῦ πολέμου ῥοπῆ, τοὺς τε τῶν ἐπιτηδείων σπανίζοντας ἡττά-
 σθαι τῶν πολεμίων ἐπάνωγες. λιμῶ γὰρ οὐκ οἶδεν ἢ ἀρετῇ
 ξυνοικίεσθαι, πεινῆν τε καὶ ἐνδραγαθίζεσθαι οὐκ ἀνεχομένης

2. ὃ δὴ Σενογαλλίαν P cum Scaligero. ὃ δρησὸν οἱ ἐκ γαλίας H.
 9. Γίβλας] γιβάλ L. *ibid.* Ἰνδούλφ] Ἰλδούφ H. γουνδούλφ L.
 11. πρῶτοι] πρῶτον Reg. 13. μόνου τοῦτου L. 14. ταυτῶν]
 τονῶν H: illud Hm 15. τὰ τῆς ξυμβολῆς τῆσδε] τὴν ξυμβολὴν
 τῆσδε Reg. 16. συνελόντας L. 18. ξυγκυροῦσθαι Reg. συγ-
 κυροῦσθαι L. ξυγκληροῦσθαι P. 19. παρόντων σκοπεῖται ἢ
 τοῦ πολέμου ῥοπῆ H. *ibid.* σκοπεῖσθε Reg. σκοπεῖτε P.

plicant, quod a Romanis dicitur Senogallia, nec procul Ancona distat.
 Gotthorum Duces, eorum adventu cognito, mox naves et ipsi longas,
 quae praesto erant, numero XLVII. Gotthorum flore complent, caeteris-
 que copiis ad castelli obsidionem relictis, ad hostem recta tendunt.
 Eorum, qui ad obsidionem remanserant, dux erat Scipuar: navigantium,
 Giblas atque Indulphus. Cum ad se invicem accessissent, utrique na-
 vium cursu inhibito, et coacta classe. concionem ad milites habuerunt:
 ac priores sic orsi sunt Ioannes et Valerianus. *Nemo vestrum, Commi-
 litones, pro Ancona solum et obsessis ibi Romanis dimicaturum se modo
 putet, eoque duntaxat spectare hoc proelium; sed ut omnia uno verbo
 complectamur, belli summam in illo positam esse, et ad quos pugnae
 victoria inclinet, erit, eos pariter fortunae metam assecuturos. Hanc
 enim de re praesenti cogitationem suscipite. Ad bellum gerendum mo-
 menti plurimum habet sumptuum copia, et qui pecunia victus laborant,*

τῆς φύσεως. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὀχό-
 C ραμα ἦν ἐκ τοῦ Δρουϊντος ἐς Ἐρίβενναν ἀπολλέικται, ὅση
 ἂν τὰ ἐδώδια ἡμῖν τε καὶ ἵπποις ἡμετέροις ἀποκείσθαι δεή-
 σει, οὕτω τε οἱ πολέμοι κρατοῦσι τῆς χώρας ὥστε φλιον οὐδὲν
 μεμένηκει ἡμῖν ἐνταῦθα χωρίον, ὅθεν ἂν κατὰ βραχὺ τῶν 5
 τι ἐπιτηδείων ἐκπορίζεσθαι χρή. ἐς δὲ τὸν Ἀγκῶνα ἡμῖν ἡ
 προσδοκία μεμένηκε πῦσα, τοῦ καὶ τοῖς ἔξ ἠπείρου τῆς ἀντιπέ-
 ρας καταίρουσιν ἐνταῦθα προσχεῖν δυνατοῖς εἶναι καὶ ἀσφάλειαν
 ἔχουν. οὐκοῦν εὐήμερήσαντες ἐν τῇ ξυμβολῇ σήμερον καὶ βασι-
 λεῖ τὸν Ἀγκῶνα, ὡς τὸ εἶκος, κρατυνάμενοι τάχα ἂν καὶ τἄλλα 10
 τοῦ πρὸς Γότθους πολέμου ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς τὸ λοιπὸν ἔξομεν.
 D ἀσφαλέντες δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, ἄλλο μέντοι νικρὸν οὐκ ἂν εἴ-
 ποιμεν, ἀλλὰ δολῆ τὴν Ἰταλίας ἐπικράτησιν ὁ θεὸς Ῥωμαίους
 διηγεκῆ εἶναι. κἀκείνο δὲ ὑμῖν λογίζεσθαι ἄξιον, ὡς κακοῖς ἐν
 τῷ ἔργῳ γινομένοις ὑμῖν οὐδὲ ἀποφεύγειν ἔξόν. οὔτε γὰρ τὴν 15
 γῆν ἔξετε πρὸς τῶν ἐναντίων κατειλημμένην οὔτε τὴν Θάλασσαν
 πλώμιμον, οὔτε θάλασσοκρατούκτων τῶν πολεμίων, ἀλλὰ πε-
 ρερίστημεν ὑμῖν ἡ τῆς σωτηρίας ἐλπίς ἐν ταῖς χερσὶν οὖσα καὶ
 ξυμμεταβαλλομένη τοῖς κατὰ τὴν ἀγωνίαν ἔργοις. ἀνδραγαθ-
 ζεσθε τοίνυν ὅση δύναμις, τοῦτο ἐκείνο ἐκλογιζόμενοι, ὡς ἦσθη- 20
 θέντες μὲν ἐν τῷ παρόντι τὴν ὑστάτην ἤτταν κληρώσεσθε, τε-

1. οὐδὲν om. L. 3. τοῖς ἵπποις P. τοῖς om. L. *ibid.* ἵπποις
 om. H: habet Hm. 7. τοῦ] ὅπου L. 8. καὶ ἀσφάλειαν] ἐν
 ἀσφαλεῖ L. 9. ἔχειν] ἔχει L. corr. *ibid.* σήμερον] τήμερον L.
 10. κρατυνάμενοι L. *ibid.* τὰ ἄλλα L. 13. Ῥωμαίων διηγε-
 κῆς L. 14. κἀκείνο λογίζεσθαι ἡμῖν L. *ibid.* ὑμῖν] ἡμῖν L.
 15. ὑμῖν] ἡμῖν L. 21. κληρωθήσεσθε Reg.

ab hoste vincantur necesse est. Neque enim contubernales sunt fames ac
 vis bellica; non sinente natura, ut vir exhaustus inedia se fortem præ-
 beat. Haec ita se habent: nos vero ubi Hydrunte ad Ravennam nullum
 alium iam reliquum habemus munitum locum, ubi reponendi sint nobis
 equique nostris comestus; itaque hostis in ditione sua has oras tenet,
 ut ne vicus quidem supersit amicus nobis, unde rei cibaria aliquantulu-
 m suppetat. Sustinet Ancona quidquid est spei, fore ut, ex opposita
 continente delati, possimus huc applicare et in tutum recipi. Quare si
 nobis hodierna pugna feliciter cesserit, Ancona sub Augusti imperio, ut
 par est, stabilita, non temere posthac sperabimus plenam victoriam belli
 Gothici. Sin victi discesserimus ex hoc certamine, hoc tantum (ne quid
 praeterea dicamus gravius) faxit Deus, dominatu Italiae non careant
 aeternum Romani. Ad quoque reputare convenit, re sequitur gesta, nul-
 lum fore vobis effugium. Nam nec viam terra praestabit, ab hostibus
 occupata, nec navigabile erit mare, in quo iidem imperant. In
 manibus residet salutis spes, secutura vires rerum, quae edentur in pro-
 elio. Ergo quantum in vobis est animi viriumque, exprimit; et cogi-

νικηκότας δὲ μετὰ τῶν ἄγαν εὐδαιμόνων ζῆν τῇ εὐλειά τεταρτῆ
ξείσθε. "

Ἰωάννης μὲν καὶ Βαλεριανὸς τοσαῦτα εἶπον. καὶ δὲ Γότ- P 682
θων δὲ ἔρχοντες τοιάνδε τὴν παράκλησιν ἐποίησαντο, Βασιδῆ
5 πάσης ἀπληλαμένοι τῆς Ἰταλίας καὶ πολὺν τινα χρόνον οὐκ ἴσμεν
ἐν ὁποίοις ποτὲ μυχοῖς ἦσαν οἱ κατάρτατοι γῆς ἢ τῆς θαλάσσης
διαλαθόντες, τῶν ἡμῖν τετολμήκασιν ἐς χεῖρας λέναι, καὶ ὡς
ἀναμαχόμενοι ἐφ' ἡμᾶς ἤκουσιν, ἐπύναγκες αὐτοῖς τὸ ἐκ τῆς
ἀβουλλίας ἐγγενόμενον θράσος ἀναχαιτίζειν προθυμίᾳ τῇ πάσῃ
10 ὡς μὴ ἐνδιδόντων ἡμῶν τὰ τῆς ἀπονοίας αὐτοῖς ἐς μέγα χωροῦν.
ἀμαθία γὰρ οὐ κατ' ἀρχὰς ἀναστελλομένη ἀναβαίνει μὲν ἐπ'
ἄπειρον τόλμαν, ἐς ἀνηκέστους δὲ τῶν παραπιπτόντων τελευτᾷ
ξυμφορᾶς. δεῖξτε τοίνυν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα ὡς Γραικοὶ τε
εἰσι καὶ ἀναῆδροι φύσει καὶ ἡσσημένοι θρασύνονται, μηδὲ ξυ- B
15 χωρήσετε τὴν διάπειραν αὐτοῖς πρόσω λέναι. ἀναῆδρα γὰρ
καταφρονηθεῖσα ἐπὶ πυρρησίῳν ἐξάγεται μείζω, ἐπεὶ τῷ προῖε-
ναι τὸ θράσος ἄοκνον γίνεται. ἐπὶ πολὺ δὲ ἀνθέξειν αὐτοὺς
ἀνδραγαδιζόμενοις ἡμῖν μηδαμῶς οἴεσθε. φρόνημα γὰρ τῇ δυ-
νάμει τῶν αὐτῶν χρωμένων μὴ ζυμμετρούμενον πρὸ μὲν τοῦ ἔρ-
20 γου ἐπαιρόμενον ἐν ἀκμῇ φαίνεται, ἀρξάμενης δὲ τῆς ξυψολῆς
καταρρεῖν εἴωθεν. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, ἀναμῆσθητε
μὲν ὄντινα τρόπον οἱ πολέμιοι πολλάκις ἀποπειρασάμενοι τῆς

6. ἦσαν] οἶδε (sic) L.   ibid. γῆς] τῆς γῆς L.   8. ἀναμαχού-
μενοι L.   ibid. ἤκουσιν L.   ἦκασιν P.   13. συμφορᾶς L.
17. θράσος] θάρσος L.   19. ζυμμετρούμενον L.

tate, si cladem iam accipietis, eam ultimam fore; sin victoriám referetis, eximiam vos felicitatem et gloriam adepturos.

Haec Iohannes et Valerianus. Gotthorum vero Duces hortatione hac usi sunt. Quandoquidem solesti illi, qui ex omni Italia pulsi, et in partem terrae ignotos nobis recessus contrusi, per diu latuerant, iam audent nobiscum conferre manum, seque certamini offerunt; inconsultam eorum audaciam omni ope reprimamus necesse est; ne ipsorum temeritas indulgentia nostra plurimum crescat. Nam nisi praecipue insolentia principio coercetur, in audaciam infinitam evadit, neque alium habet exitum, quam eorum, in quos incurrit, extremam calamitatem. Quamprimum igitur efflatis, ut ope reprimamus necesse est; ne ipsorum temeritas, qui dicti ferociant; nec sinite conatum ipsorum longius progredi. Si quidem ignavia, cui per negligentiam parcitur, in maiorem licentiam erumpit, et insolens confidentia processu ipso evadit impigra. Nec diu restituros vobis animose certantibus existimate. Spiritus enim, cui vires eorum, in quibus inest, parum respondent, elatus quidem ante, quam res geratur, spiritum vigoris promit; inito autem conflictu, dilabi solet. Quae cum ita sint, tenete memoria, uti hostes damno saepe suo virtute

ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας ἀπήλλαξαν, ἐκλογίλευθε δὲ ὡς εὖκ ἀμεί-
τους ἐκ πρῶ ἀφηνιδίου γεγεννημένοι ἐφ' ἡμᾶς ἔφρηται, ἀλλὰ τὰ
C παραπλήσια τοῖς προλαβοῦσι τετολημηκότες, τὴν ὁμοίαν καὶ τῶν
κληρώσονται τύχην.“

- V 225 Τοσαῦτα καὶ οἱ τῶν Γότθων ἄρχοντες παρακλεουσάμενοι⁵
καὶ τοῖς πολεμοῖσι ὑπαντιάσαντες μελλήσει οὐδεμιᾷ ἐς χεῖρας ἤλ-
θον. ἦν δὲ ἡ ναυμαχία ἐς ἄγαν ἰσχυρὰ, πείλομαχία ἐμφορῆς
οὔσα. τὰς τε γὰρ ναῦς μετωπηδὸν ἀντιπρόωρους ταῖς τῶν ἐναν-
τίων ἐκάτεροι στήσαντες τὰ τοξεύματα ἐς ἀλλήλους ἀφίεσαν, καὶ
αὐτῶν ὅσοι ἀρετῆς τι μετεποιούντο, ἄγχιστά πη ἀλλήλων γινό-
μειοι ἐν χρεῖ τε ξυνιόντες ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ξυνέμογον,
ἔφιερσι τε καὶ δόρασιν, ὡσπερ ἐν πεδίῳ, μαχόμενοι. καὶ τὰ προοί-
μια τοῦ ἀγῶνος τοῦδε τοιαῦτα ἐγεγόνει. ὕστερον δὲ οἱ βάρβα-
ροι ἀπειρία τοῦ ναυμαχεῖν ζῆν πολλῇ ἀταξία τὴν ξυμβολὴν τήνδε
D διέφερον· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν οὕτως ἀπ' ἀλλήλων δίσταντο ὥστε¹⁵
διδόναι τοῖς πολεμοῖσι αὐτοὺς κατὰ μόνας ἐμβάλλειν, οἱ δὲ συ-
χροὶ ἐς ταῦτ' ἐξυνιόντες πρὸς ἀλλήλων αἰετὴ τῶν πλοίων στενο-
H 357 χωρίᾳ ξυνεποδίλζοντο. εἶκασεν ἄν τις φορητὸν αὐτοῖς τὰ τῶν
πλοίων ἰκρία ξυγκείσθαι. καὶ οἱδὲ τοξεύειν ἐς τῶν ἐναντίων
τοῖς διστωτάς ἐδύνατο, ὅτι μὴ ὀψέ τε καὶ μόλις, οἱδὲ ἔφιερ-
20 σιν ἢ δόρασι χρῆσθαι, ἤνικα ἄν σφίσι ἐγκειμένους αὐτοὺς ἴδουιν,

1. ὑμετέρας] ἡμετέρας L. 2. ἡμᾶς] ὑμᾶς L. 5. παρακλεου-
σάμενοι om. L. 7. ἦν δὲ] ἦν τε L. *ibid.* πείλομαχία ἐμφορῆς
PHm. πείλομαχίας ἰσχυροτέρα H. 10. αὐτῶν] αὐτῶν L. 11. χρεῖ
τε] τε om. L. 12. καὶ τὰ] τὰ μὲν L. 14. ἀπειρία] ἀπορία Reg.
15. διέφερον] ἐφερον L: illud Lm. *ibid.* αὐτῶν οὕτως] αὐτῶ
τούτω H. 16. ἐμβάλλειν] ἐκβάλλειν Reg. 20. ἐδύνατο] ἠδύ-
ναντο L.

*tem experti vestram abscesserint; et pro certo habete eos non auctos re-
pente maiori animo huc venisse; at simile praeteritis hoc eorum ausum,
pari iam exitu multatum iri.*

Ita suos hortati classis Gothicae Ductores, occurrunt hosti, nulla-
que interposita mora congregiuntur. Erat navale certamen acerrimum,
ac pedestri simile. Nam utrique, adversis inter se prorsis ac frontibus
stantes, sese invicem sagittis petebant. Animosissimi quoque cominus e
foris miscabant proelium; et collato pede, non secus atque in campo,
ensibus atque hastis pugnabant. Principium hoc certaminis fuit. Deinde
Barbari, cum essent naumachiae rudes, incompositissime dimicarunt.
Nam alii tanto intervallo distabant inter se, ut singulos eorum inva-
dere liceret hosti: rursus alii conferti, in spatium iniquius redactis na-
vibus, mutuo sibi erant impedimento. Dixisses tegetum instar compactos
intextosque navium malos. Nec nisi aegre tardeque modum in hostes
dissitos sagittis expedire Barbari, nec gladiis hastisque uti poterant,

ἀλλὰ κραυγῇ τε καὶ ὠθισμῶ ἐν σφίσι αὐτοῖς διηνεκῶς εἶχοντο, ξυγκρούοντες τε αἰεὶ ἐς ἀλλήλους καὶ τοῖς κοντοῖς αὐθις διαωθούμενοι οὐδενὶ κόσμῳ, καὶ πῆ μὲν ξυμφέροντες τῇ στενοχωρίᾳ τὸ μέτωπον, πῆ δὲ ἀποφοιτῶντες πολλῶ ἄποθεν ἐπὶ πονηρῶ τῷ P 633
 5 σφετέρῳ ἐκάτεροι. τὰς τε παρακελεύσεις αὐτῶν ἕκαστος ἐς τοῖς ἄγχιστα ὄντας ἔξιν ὁλολογῇ πολλῇ ἐποιοῦντο, οἷα ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως τὰς διαστάσεις αὐτοὶ ἀπ' ἀλλήλων ἐργάζονται. ἡσυχολημένοι τε τῇ ἐς ἀλλήλους ἀμηχανίᾳ τῆς κατὰ σφῶν ἐκείνης αἰτιώτατοι τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀνδρείως μὲν
 10 τὰ ἐς τὴν ξυμβολήν, ἐμπείρως δὲ τὰ ἐς τὴν ναυμαχίαν διαχειρίζοντες, τὰ τε πλοῖα μετωπηδὸν στήσαντες, καὶ οὔτε κατὰ πολὺν διεσιτῶτες ἀλλήλων οὔτε μὴν ἄγχιστα ξυνιόντες περαιτέρῳ τῆς χρείας, ἀλλὰ ξυμμέτρους αἰεὶ τὰς τε ξυνόδους καὶ διαστάσεις ποιοῦμενοι, ἦν μὲν ναῦν πολεμίαν ἀποσκευαννυμένην τῶν ἄλλων B
 15 ἐθεῶντο, κατέδουον ἐμβύλλοντες οὐδενὶ πόνῳ, εἰ δὲ που ξύγχυσι ἐς τῶν πολεμίῳν τινὰς ἴδοιεν, ἐνταῦθα τὰ τε τοξείματα συχνὰ ἐπεμπον καὶ ἤνικα σφίσι ἐπιπέσοιεν, ἀτάκτοις οὐσι καὶ ξυντριβέσι γεγενημένοις τῷ τῆς ἀταξίας καμάρῳ ἐκ χειρὸς αὐτοῦ διεχρῶντο. ἀπειρηκότες οὖν οἱ βάρβαροι πρὸς τε τὰ τῆς τύχης ἐναντιώματα καὶ τὰς κατὰ τὴν μάχην ἀμαρτυρίας ξυμπεπωκυίας, οὐκ εἶχον καθ' ὃ τι μαχέσονται, οὐδὲ ναυμαχοῦντες, οὐ μέντοι οὐδὲ καθάπερ ἐν πεζομαχίᾳ ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων ἐστῶ-

2. τοῖς κοντοῖς] τοῖς κοντοῦς L: illud Lm. 3. ξυμφέροντες L.
 4. πονηρῶ] πονήρῳ P. 5. ἐκάτεροι L. ἐκάτερό P. ἐκάτερα H.
 7. αὐτοῖ] αὐτοῖς L. 18. συμμέτρους L. 18. ibid. συνόδους L.
 16. τὰ τε L. Aberat τὰ. 18. συντριβέσι L. 21. μαχέσονται] μαχῆσονται Reg.

cum propius instantes cernerent: sed vociferantes trudebant usque alteros alteri, collidentes se invicem, et contis repellentes perturbatissime: modo in arcum cogebant frontem, modo huc illucque procul discedebant cum detrimento. Singuli vicinos magno eiulatu cohortabantur, non utique in hostem, verum ut aptis spatiis abiungerentur. Denique mutua districti imperitia, hostibus suis praecipuam victoriae causam praeberunt. At Romani, cum et arma viriliter, et artem naumachiarum scite tractarent, navium proris obversis hosti, nec longius distracti, nec propius quam opus erat coeuntes, verum idoneis intervallis iam colligentes navigia, iam diducentes, si quam hostium navim avulsam a caeteris cernerent, facto impetu facile submergebant. Sicubi confusos viderent Barbaros, eo sagittarum nimbum mittebant: propiusque adorti inordinatos ac perturbatione laborantes, cominus interimebant. Adversa fortuna, et iis, quae pugnando deliquerant, fracti Barbari, nesciebant quo pacto proelium sustingerent. Non iam naumachiam edebant; non stabant in foris tanquam in terra pugnarent; sed dimisso certamine, in periculo

τες, ἀλλὰ ῥέφρατες τὴν ἀγώνιστον ἐκαισθόντως ἀτρέμαζον, ἐπὶ
 τῇ τύχῃ καταλιπόντες. δὲ δὴ ἐς ἑκατομητὴν καὶ ἑξήκοντα ἀσχερὰν
 C ζὴν πολλῇ ἀποσμία ἐπράκοντο, καὶ οὔτε ἀλκῆς οὔτε φρεγῆς τινας
 ἀπρεποῦς οὔτε του μετηγμένου ἄλλου μεταξὺ πλοίων τῶν πολε-
 μίων ὡς τὰ πολλὰ σκεδαννόμενοι διαπροφύοντο. καὶ αὐτῶν τι-
 νες ναυσὶν ἑνδεκα διέφυγον τε καὶ διαλαθόντες ἐσώθησαν, οἱ δὲ
 λοιποὶ πάντες ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. ὧν δὴ Ῥωμαῖοι
 πολλοὺς μὲν ἀστοχειῶ διέφθειραν, πολλοὺς δὲ αὐταῖς ναυσὶ κα-
 ταθόντες ἔκτενον· τῶν δὲ στρατηγῶν Ἰνδοῦλα μὲν ζὴν ταῖς
 ἑνδεκα ναυσὶ διαλαθῶν ἔφυγε, τὸν δὲ δὴ ἕτερον ἐξώρησαν Ῥω-
 μαῖοι. κῆρυτα οἱ ἐν ταῖς ἑνδεκα ναυσὶν ἐς τὴν γῆν ἀποβάαντες
 τὰ μὲν πλοῖα εὐθὺς ἔκασσαν, ὡς μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων ταῖς
 χειρὶ γένωνται, αὐτοὶ δὲ περὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐκομίσθησαν,
 D ὁ τοὺς ἐν Ἀγκῶνι ἐπολιόρκει. φράσαντιές τε αὐτοῖς τὰ ζυμπε-
 σόντι εὐθυσωρὸν ζὴν αὐτοῖς τὴν ἀναχώρησιν ἐποιήσαντο, τὸ δὲ
 στρατόπεδον τοῖς πολεμίοις ἀπολιπόντες, καὶ δρόμῳ τε καὶ θο-
 ρύβῳ πολλῶ ἐς Ἀὔξιμον πόλιν ἐγγύς κη οὖσαν ἀνέδραμον. Ῥω-
 μαῖοι δὲ ἀφικόμενοι ἐς τὸν Ἀγκῶνα οὐ πολλῶ ὄστερον τό τε στρα-
 τόπεδον τῶν πολεμίων ἀνδρῶν ὡς ἔρημον αἰρούσι καὶ τὰ ἐπιτή-
 δεα τοῖς ἐν τῷ προσθῶν ἐσκομίσαντες ἀπέπλευσαν ἐνθ' ἐνδε. καὶ 20
 Βαλεριανὸς μὲν ἐπὶ Ῥαβέννης ἐχώρησεν, Ἰωάννης δὲ ἐς Σάλευ-

2. καταλιπόντες Reg. καταφυγόντες P. 3. οὔτε — οὔτε] οὐ-
 δὲ — οὐδὲ P. 4. μετηγμένοι om. L. 6. τε om. L. *ibid.*
 διαλαθόντες HL. 8. πολλοὺς μὲν ἀστοχειῶ Ῥωμαῖοι διέφθει-
 ραν L: unde διέφθειραν sumpsit pro vulgato διέφθειρον. *ibid.*
 ἀστοχειῶ] ἀστοχειῶ H. 9. Ἰνδοῦλα] Ἰδοῦλα H. γουνοῦσι L.
 10. διαλαθῶν] λαθῶν L. *ibid.* τοὺς δὲ δὴ ἕτερον Reg. 11. κῆ-
 ρυτα] καὶ ἐκρυτα L. 13. περὶ] περὶ Reg. 14. ὁ] ὁ L.
ibid. ἐπολιόρκει] ἐπολιόρκειν L.

torpabant, fortunae fidei se committentes. Deinde nullo servato ordine,
 cum terga turpiter verterent, virtutis honestique discessus et cuiusvis
 rei praeclarae immemores, inter hostium naves dispersi magnam partem
 haeserunt. Nonnulli clam evasere, cum navigiis elapsi undecim, reliqui
 omnes in potestatem hostium venerunt. Horum multos Romani suis co-
 fecere manibus; complures cum navibus mersos aquis extinxere: Du-
 cam alterum cepere vivum: Indulfus furtim excessit, cum illis undecim
 navibus: quas qui agebant, subinde facta excensione, ipsas illico cor-
 rupere igni, ne venirent in manus hostium: tum pedibus ad copias,
 quae Anconam obsidebant, se contulerunt, et narrata clade, extemplo
 cum illis migrarunt, castris hosti relictis, seque in urbem vicinam Auxi-
 mum effuso cursu ac tumultuose receperunt. Haud multo post Romani
 Anconam pervecti, vacua hostium castra occupant, ~~et~~ commeatibus in
 castellum illatis, inde solvunt: ac Valerianus quidem Ravennam, Ioan-

νας ἀνέστρεψεν. αὐτὴ διαφερόντως ἡ μάχη τό τε φρόνημα καὶ τὴν δύναμιν **Τωτίλα** τε καὶ **Γότθων** κατέλωσεν.

κδ'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τῆδε Ῥωμαίοις ἐν Σικελίᾳ V 226 τὰ πράγματα εἶχε. Αἰβέριος μὲν ἐνθρόνδε βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον P 634 5 μετὰπεμπτος ἦλθεν, Ἀρταβάνης δὲ, τοῦτο βασιλεῖ δεδομένον, παντὸς ἤρχε τοῦ ἐν Σικελίᾳ Ῥωμαίων στρατοῦ. ὃς δὲ Γότθους ἐν τοῖς ἐκεῖνη φρουροῖς ἀπολελειμμένους, ὀλίγους κομιδῆ ὄντας, πολιορκῶν, μάχῃ τε αὐτῶν τοὺς ἐπεξιόντας νικήσας ἐς πᾶσαν τε ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων καταστησάμενος ὕστερον ὁμολογῆ 10 ζῦμπαντας εἶλεν. οἷς υἱ Γότθοι περιφοβοὶ τε γεγεννημένοι καὶ τοῖς κατὰ τὴν ναυμαχίαν ζυμπεπτωκόσι περιαλγοῦντες τὸν πόλε- B μον ἀπεγίνωσxon, ἤδη δυσέλπιδες τὸ παράπαν γεγεννημένοι, λογιζόμενοι τε ὡς ἐν τῷ παρόντι δὴ αἰσχρῶς ἠσσημένοι τῶν πολεμίων καὶ παντάπασι διεφθαρμένοι, ἦν τις Ῥωμαίοις βοήθεια 15 καὶ κατὰ βραχὺ ἐπιγένηται, τρόπον οὐδενὶ ἀντέχειν αἰτούς οὐδὲ χρόνον ῥοπήν τινα ἱκανοὶ ἔσονται, ἢ ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ἐστήξουσιν. οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ πρεσβείαν διαπράξασθαι τι ἐκ βασιλείως ἐν ἐλπίδι εἶχον. πολλάκις γὰρ ἐς αὐτὸν πρέσβεις ὁ **Τωτίλας** ἐτόγγανε πέμψας. οἱ, ἐπεὶ ἐς ὄψιν Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ ἦλθον, ἀνεδί- H 358 20 δαξαν μὲν ὡς τῆς Ἰταλίας τὰ μὲν πλείστα κατέλαβον **Φράγγοι**, C ἢ δὲ λοιπὴ ἔρημος ἀνθρώπων τῷ πολέμῳ ἐπὶ πλείστον γεγένηται, Σικελίας δὲ καὶ **Δαλματίας**, αἵπερ ἀκραιφνεῖς ἔτι διέμειναν μό-

4. τὰ πράγματα εἶχεν ἐν σικελίᾳ L. 6. τοῦ ἐν σικελίᾳ om. L.
13. ἐν om. L. 14. Ῥωμαίοις] Ῥωμαίων H. 15. αὐτοῦς] αὐ-
τοῖς L. corr. 18. τουτίλλας L. 19. ἐπεὶ om. L. 20. πλεί-
στα] πολλά Reg.

nes vero Salonas rediit. Haec demum pugna spiritus et vires cum Totilae, tum Gotthorum, maxime contudit.

24. Eodem intervallo Romana res hunc in Sicilia successum habuit. Cum Liberium inde revocasset Byzantium Imperator, Romanis copiis omnibus, quae erant in Sicilia, Artabanem praefecit. Is Gotthos in praesidiis Insulae relictos, oppido paucos, obsedit, et certamine victis, qui erumpere ausi sunt, omnes fame extrema ad deditionem compulsi. Territi his Gotthi; et dolore afflicti, quem accepta proelio navali clades attulerat, ad bellum nihil habebant animi, iam plane desperantes, ac reputantes secum, si modo, cum ipsi foede victi profligatique essent, Romanis nonnihil subsidii mitteretur, fieri non posse, ut vel temporis punctum obsisterent, vel in Italia manerent. Nec spes erat, fore ut Augustum ad pactionem aliquam legatione pertraherent. Saepe enim ad eum destinati a Totila Oratores, cum ad ipsius conspectum admissi fuissent, demonstraverant, maximam partem Italiae a Francis teneri; reliquam fere totam bello desolatam esse; Sicilia ac Dalmatia, quae se-

ναι, Ῥωμαῖοις ἐξίστανται Γότθοι, δασμούς τε καὶ φόρους ὑπὲρ τῆς ἐρήμου ἀποφέρουσαι ὁμολογοῦσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος καὶ ξυμμαχῆσειν ἐφ' οὗς ἂν βασιλεὺς βούλοιο καὶ τᾶλλα κατήκοι αὐτῶ ἔσεσθαι. ἀλλὰ βασιλεὺς μάθησιν οὐδεμίαν τῶν λεγομένων ποιούμενος τοὺς πρέσβεις ἅπαντας ἀπεπέμπετο, πρὸς τὸ Γότθων 5 D ὄνομα χαλεπῶς ἔχων, ἄρδην τε αὐτοὺς τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐξελάσαι διανοούμενος. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ξυνηνέχθη γενέσθαι.

Θεοδίβεργτος δέ, ὁ Φράγγων ἀρχηγός, οὐ πολλῶ ἔμπερσθεν ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο νόσφ, Λιγουρίας τε χωρία ἅττα καὶ Ἄλπεις Κουτίας καὶ Βενετιῶν τὰ πολλὰ οὐδενὶ πόνῳ ἐς ἀπαγωγὴν φόρου ὑποτελῆ ποιησόμενος. τὴν γὰρ ἀσχολίαν τῶν μαχομένων οἰκίαν οἱ Φράγγοι εὐκωρίαν πεποιημένοι τοῖς ἐκείνων περιμαχῆτοις αὐτοὶ ἀκινδύνως ἐπλούτουν. καὶ Γότθοις μὲν πο- P 635 λίσματα ὀλίγα ἐν Βενεταίαις διέμεινε. τὰ μὲν γὰρ ἐπιθαλασσοῖδια χωρία Ῥωμαῖοι, τὰ δὲ ἄλλα ὑποχείρια σφίσιν ἅπαντα πεποιήντο 15 Φράγγοι. Ῥωμαίων τε καὶ Γότθων πόλεμον τότε ἤπειρ μοι εἶρηται πρὸς ἀλλήλους διαφερόντων καὶ πολεμίους οὐ δυναμένων ἐπικτιᾶσθαι καινοὺς, Γότθοι τε καὶ Φράγγοι ἐς λόγους ἀλλήλοις ξυνίασι, καὶ ξυνέκειτο, μέχρι μὲν ἂν Γότθοι πρὸς Ῥωμαίους τὸν πόλεμον διαφέροισιν, ἐκατέρους ὧν περιεγέροντο ἐγ- 20 κρατεῖς ἡσυχῇ μένειν, μηδὲν τε σφίοι πρὸς ἀλλήλους πολέμιον

1. ἐξίσταντο L. 2. ἀποφέρειν Reg. *ibid.* συμμαχῆσειν ἐφ' αὖς L. 6. αὐτοὺς] αὐτό L. 8. ἀρχηγός] βασιλεὺς Reg. 10. Κουτίας] σκουτίας H. 12. εὐκωρίαν] εὐπορίαν L. *ibid.* ἐκείνων] ἐκείνη L. corr. 13. γότθους L. 14. Βενεταίαις] βενεταίαις L. *ibid.* τὰ μὲν] Legebatur τὰ τε. 15. πεποιήντο] Legebatur πεποιήνται. 16. Γότθων] τῶν γότθων L. 20. ἐκατέρους] ἕξοντας ἐκατέρους L. *ibid.* ὧν περιεγέροντο] ὧν περ ἐγένοντο Reg.

lae restarent integrae, Romanis Gotthos cedere: pro relicta sibi solitudine tributum annuum ac vectigal obtulerant: et in quoscunque vellet Imperator, se belli socios planeque subditos promiserant. At Imperator dicta respiciens, Legatos omnes remiserat, Gotthorum nomen perosus, et in animo habens illos ex Romano Imperio prorsus exterminare. Ibi rerum hic status erat.

Paulo ante, Francorum Rex Theodebertus morbo obierat, cum sibi nullo negotio tributaria fecisset nonnulla Liguria loca, Alpes Cottias, agrique Veneti partem maximam. Kteniam Franci, arrepta belli, quo Romani Gotthique erant impliciti, opportunitate, sine discrimine ditonem suam iis locis auxerunt, de quibus illi pugnabant. Venetorum pauca oppida Gotthis supererant: nam Romani maritima, Franci caetera occuparant. Dum hoc bellum ut dixi, Romani Gotthique inter se gererent, nec novos hostes in se auderent excire, colloquio Gotthos inter ac Francos instituto convenerat, ut quae haberent utrique, his quiete potirentur, nec se invicem armis lacesserent, quamdiu Romanis Gotthi bellum

εἶναι. ἦν δὲ γε βασιλέως ποτὲ Ἰουστινιανοῦ περιέσθαι Τωτίλαν τῷ πολέμῳ ξυμβαίη, τηρικᾶδε Γότθους τε καὶ Φράγγους διοικήσασθαι ταῦτα, ὅπη ἂν ξυνοίσειν ἑκατέρους δοκῆ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῆδε ξυνέκετο. τὴν δὲ Θεοδιβέρτου ἀρχὴν διεδέξατο 5 Θεοδιβάλδος ὁ παῖς. βασιλεύς τε Ἰουστινιανὸς Λεόντιον, τὸν Β' Ἀθανασίου γαμβρόν, ἄνδρα ἐκ βουλῆς, πρεσβευτὴν παρ' αὐτὸν ἔπεμψεν ἕξ τε ὁμαιχμίαν παρακαλῶν ἐπὶ Τωτίλαν τε καὶ Γότθους καὶ χωρίων ἐκστῆναι τῶν ἐπὶ τῆς Ἰτυλλας αἰτούμενος, ὧνπερ Θεοδιβέρτος οὐ δέον ἐπιβατεῦσαι διὰ σπουδῆς ἔσχε.

10 Λεόντιος δὲ, ἐπειδὴ παρὰ Θεοδιβάλδον ἀφίκετο, ἔλεξεν ὧδε „Ἴσως μὲν τι καὶ ἄλλοις παρὰ τὰς ἐλπίδας τισὶ τετυχηκέναι ξυνέπεισεν, ὁποῖον δὲ Ῥωμαίοις τανῦν πρὸς ἡμῶν γεγονέναι ξυνέβη, οὐδενὶ οἶμαι ξυνεχθῆναι ποτε τῶν πάντων ἀνθρώπων. βα- V 227
σιλεύς μὲν γὰρ Ἰουστινιανὸς οὐ πρότερον κατέστη ἕς πόλεμον τόν-
15 δε, οὐδὲ Γότθους πολεμησείων ἔνδηλος γέγονεν, ἕως αὐτῷ Φράγγοι φίλλας τε καὶ ξυμμουχίας ὀνόματι χρήματα μεγάλα κεκομισμένοι τὴν ἀγωνίαν ξυλλήψεσθαι ὠμολόγησαν. οἱ δὲ οὐχ ὅπως τι δρῶν τῶν ὠμολογημένων ἤξιωσαν, ἀλλὰ καὶ προσηδικήκασιν Ῥωμαίους τοιαῦτα οἶα οὐδ' ἂν τις ὑποπτεῦσαι ῥῆδιον ἔσχεν. ὁ γὰρ 20 πατὴρ ὁ σὸς Θεοδιβέρτος χώρας ἐπιβατεῦσαι ἐπέστη, οὐδὲν αὐτῷ προσήκον, ἥσπερ βασιλεύς πόνῳ τε πολλῷ καὶ κινδύνοις πολέ-

1. Τωτίλαν] τουτίλλαν L, hic et infra saepe. 2. συμβαίη L.
3. ξυνήσειν — δοκῆ L. 3. 4. Θεοδιβέρτου — Θεοδιβάρτος L.
7. ἕξ L. εἰς P. 9. ἐπιβατεῦσαι διὰ σπουδῆς L et Suidas s. v.
ἐπιβῆναι et οὐ δέον. Vulgo ἐπιβατεύσας (sic P et Vat.: ἐπιστρατεύσας H) ἐν σπονδαῖς. 11. ἄλλοις] ἄλλο H. 13. ξυνηχθῆ
πῶποτε πάντων Reg. 15. αὐτῷ] αὐτό L. 16. τε καὶ ξυμ-
μαχίας om. L. 21. τε om. L.

inferrent: ac si bello vinceret Iustinianum Augustum Totilas; tum Gothi et Franci transigerent, prout e re esse communi videretur. Haec erant pacta conventa. Postquam vero in Regnum Theodeberto successit Theodebaldus filius, ad eum Iustinianus Augustus Legatum misit Leontium, Athanasii generum ac Senatorem, postulans, ut arma secum adversus Totilam et Gothos iungeret, cederetque locis, quae Theodebertus in Italia contra ius foederis occupasset.

Ubi ad Theodebaldum venit Leontius, ita disseruit: Sunt forte, quibus aliquid contra expectationem acciderit; qualia vero a vobis in Romanos admissa sunt nemini praeterea contigisse unquam crediderim. Etenim Iustinianus Augustus non ante ad bellum istud adiecit animum, nec se arma in Gothos movere prius ostendit, quam Franci auxilia promississent, amicitiae et societatis nomine accepta ingenti pecunia. At illi, adeo non promissi partem implere aliquam, ut Romanis iniuriam tantam intulerint, quantum vel suspicari nemo facile possit. Neque enim dubitavit pater tuus Theodebertus in provincias contra ius fauque involare, quas Im-

μόν, καὶ ταῦτα Φράγγων ἐκποδῶν ἰσταμένων, κέρως γέγονε.
 διόπερ τανῶν ἐς ἡμᾶς ἦκω, οὐχ ἔκως μέμφομαι ἢ αἰτιάσομαι,
 ἀλλ' αἰτηθὲνός τε καὶ παραινέων ὅσα ζυνοῖσιν ἔμιν αὐτοῖς
 μέλλει. λέγω δέ, ἔκως βεβαιοτάτα μὲν διασώζητε τὴν ὑπάρχου-
 σαν ἔμιν εὐπραξίαν, ζυγχωρήσητε δὲ Ῥωμαίοις ἔχειν τὰ αὐτῶν 5
D ἴδια. τοὺς γὰρ δύναμιν περιβεβλημένους μεγάλην καὶ βραχέων
 τιτῶν οὐχ ὅσια κτήσις ἀφαιρεῖσθαι πολλάκις τὰ παρόντα αὐτοῖς
 ἰσχυρεν, ἐπεὶ τὸ εὐδαιμον τῷ ἀδίκῳ ἐς ταῦτό ζυνιέναι οὐδαμῇ
 εἴωθε. καὶ μὴν καὶ ὅπως ἡμῖν τὸν πρὸς Τωτλίαν ζυνδιενέγκητε
 πόλεμον, τὴν τοῦ πατρὸς ὑποτελοῦντες ὁμολογίαν. τοῦτο γὰρ 10
 ἂν πρέπον γησιόις παισὶ πάντων μάλιστα, ἐκαστοῦ μὲν, εἴ
 τι τοῖς γειναμένοις ἡμαρτηθῆναι ζυμβαίνει, περιστέλλειν δὲ καὶ
 κρατύνεσθαι ὅσα δὴ αὐτοῖς ἄριστα εἴργασται. ἐπεὶ καὶ τῶν ἀν-
 θρώπων ταῦτα διαφερόντως ἐκτὰ τοῖς ζυνετωτάτοις ἂν εἴη,
 ὅπως δὴ αὐτῶν τὰ μὲν τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄριστα οἱ παῖδες ζη- 15
 λοῖεν, εἰ δὲ τι αὐτοῖς οὐκ ὀρθῶς πέπρακται, μὴ ὑπ' ἄλλου του
P 636 τὸ τοιοῦτον ἢ ὑπὸ τῶν παιδίων ἄμεινον ἔσεσθαι. καίτοι ἐχρήν
H 359 ἔμᾶς ἀκλήτους Ῥωμαίοις πόλεμον τόνδε ζυτάρασθαι. πρὸς Γότ-
 θους γὰρ ἡμῖν ὁ ἀγὼν ἐστίν, οἱ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐχθροὶ τε καὶ ὅλων
 ἄπιστοι γέγονασι Φράγγοις, ἕσπονδά τε αὐτοῖς καὶ ἀκήρυκτα 20
 πολεμοῦντες τὸν ἕπαντα αἰῶνα. οἱ δὲ τῶν μὲν δέει τῷ ἐξ ἡμῶν

2. μέμφομαι ἢ αἰτιάσομαι L. 4. βεβαιοτάτην L. 5. συ-
 γχωρήσητε L. 7. αὐτοῖς ἰσχυρεν] αὐτοῖς ἐκ καλαιῶ ἀγαθῶ
 ἰσχυρεν L. 8. ταῦτό] ταυτὸν L. 10. ὁμολογίαν ὑποτελοῦ-
 ντες L. 11. πάντων] τῶν πάντων L. 12. γειναμένοις] γε-
 νομένοις L. 13. τῶν om. L. 14. συνετωτάτοις L. 16. τῶ
 om. L. 21. ἕπαντα] πάντα L.

*perator labore multo bellicisque periculis. idque sine Francorum ope, in
 ditionem suam subiuisset. Quare huc modo veni, ut, omissis querelis et
 criminationibus, ea petam ac moneam, quae vobis ipsis profutura sint:
 nimirum ut vestram stabilis optime felicitatem, et Romanos sinatus ha-
 bere sua. Certe potentissimos evertit saepe fortuna omnibus iniusta recu-
 lae alicuius possessio. Nec vero dives prosperitas cum iniquitate coire solet.
 Praeterea postulo, ut socia nobiscum arma feras in Totilam, itaque fidem
 paternam liberes. Quippe veros iustosque liberos maximo decet, si quid
 parentes peccaverint, id corrigere; firmare autem et rata facere, quid-
 quid praeclare constituerint. Hoc in primis optandum sapientissimis viris,
 ut studiosam, quibus dediti cum laude fuerint, imitatores relinquunt filios:
 ac rursus, si quid perperam egerint, id emendet nemo, praeterquam ipso-
 rum liberi. Quin etiam vos, non invitatos, inire cum Romanis oportuit
 societatem cuius belli, quo Gothos petimus, veteres Francorum hostes, et
 omnino ipsis infidos, ac bellum impacato atque inexpiabili odio inferre so-
 ...
 Nunc quidem impulsu motu, quem incutimus, adulari vobis non re-*

οὐκ ἀπαξιῶσι κολακικαὶ ἐς ὑμᾶς εἶναι· εἰ δέ ποτε ἡμῶν ἀπαλλαγείην, οὐκ ἐς μακρὰν τὴν ἐς Φράγγους ἐνδείξονται γνώμην. παρηροὶ γὰρ ἄνθρωποι τὸν αὐτῶν τρόπον ἀμείβειν μὲν οὐκ εὐτοχοῦντες, οὐ πρᾶσσοιτες κακῶς δύνανται, ἀποκρούταιν δὲ αὐτὸν 5 ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐν κακοπαθείαις εἰσθᾶσιν, ἄλλως τε ἦν καὶ B τῶν πέλας τινὸς δέωνται, τῆς χρείας αὐτοῦς ξυγκαλύπτειν ἀναγκαζούσης τὴν μοχθηρίαν. ὣν ἐνθυμηθέντες ἀνανεοῦτε μὲν τὴν ἐς βασιλεῖα φιλίαν, ἀμύνεσθε δὲ τοὺς ἄνωθεν ὑμῖν δυναμενεῖς δυνάμει τῇ πάσῃ.“

10 Λεόντιος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Θεοδύβαλδος δὲ ἀμείβεται ὧδε „Ἐνυμμάχους μὲν ἐπὶ Γότθους ἡμᾶς οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ τὰ δίκαια ποιοῦντες καλεῖτε. φίλοι γὰρ ἡμῖν τανῶν Γότθοι τυγχάνουσιν ὄντες. εἰ ἀβέβαιοι Φράγγοι ἐς αὐτοὺς εἶεν, οὐδὲ ὑμῖν ποτε πιστοὶ ἔσονται. γνώμη γὰρ ἕπαξ μοχθηρὰ ἐς τοὺς φίλους 15 ὀφθεῖσα ἐκτρέπεσθαι τῆς δικαίας ὁδοῦ ἐς αἰὶ πέφυκεν. ὣν μέντοι ἐπεμνήσθητε χωρίων ἔνεκα, τοσαῦτα ἐροῦμεν, ὡς ὁ πατήρ οὐμὸς Θεοδύβερος οὔτε βιάσασθαι πώποτε τῶν ὁμόρων τιὰ ἐν σπουδῇ ἔσχεν οὔτε κτήμασιν ἀλλοτρίοις ἐπιπηδᾶν. τεκμήριον C δέ· οὐ γὰρ εἰμι πλούσιος. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὰ χωρία ταῦτα Ῥωμαίοις ἀφελόμενος, ἀλλὰ Totila ἔχοντας ἤδη αὐτὰ καὶ διαρρηθὴν ἐνδιδόντος καταλαβὼν ἔσχεν, ἐφ' ᾧ ἐχρῆν μάλιστα βασιλεῖα Ἰουστινιανὸν ζυγήδεσθαι Φράγγοις. ὁ γὰρ τοὺς τι ἀφελομένους

2. ἐνδείξονται] δείξονται L.

4. οὐ πρᾶσσοιτες] καὶ πρᾶσσοι-

τες L.

6. συγκαλύπτειν L.

11. ὧδε] τριῖδε Suidas s. v.

Θεοδύβαλδος; sed ὧδε s. v. ἀμείβεσθαι.

ibid. ενυμμάχους L.

17. οὐμὸς] ὁ ἐμὸς Reg.

ibid. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

21. ἐχρῆν] ζῆρῆν Reg.

22. συνήδεσθαι L.

nam: at si quando a nobis se expedierint, quo in Francos animo sint, brevi ostendent. Enimvero homines improbi nec in prospera, nec in adversa fortuna ingenium mutare valent; licet duris in rebus occultitate maxime consueverint; praesertim si finitimorum opera indigent; quo tempore perversitatem tegere necessitas cogit. His perpensis, cum Imperatoris amicitiam renovate, ac totis viribus ultum ire veterem hostem.

Haec Leonlius: cui Theodebaldus ita respondit. Ad societatem belli in Gothos nec recte, nec iure nos invitatis: iam enim nobis amicitia coniuncti sunt: quibus si fidem Franci sefellorint, nec vobis unquam praestabunt. Deprehensus enim semel animus in prava adversus amicos fraude, semper deflectere de recto solet. Quod ad loca attinet, quorum mentionem fecisti, satis habeo dicere, nunquam eo patrem meum Theodebertum spectasse, ut finitimorum cuiquam afferret vim, aut in alienas possessiones involarēt. Id ex eo conice, quod mihi non magnas opes reliquit. Neque ille ea loca Romanis eripuit; sed a Totila, qui iam illa obtinuerat, palam tradita occupavit: quo nomine Francis maxime gratulari Iustinianum

τῶν αὐτοῦ κτημάτων ἰδίων, ὑφ' ἑτέρων τινῶν βιασθέντας ὄρων, εἰκότως ἂν χαίροι, τὴν δίκην ἐκτετακέναι ὀρθῶς καὶ δικαίως τοὺς αὐτὸν ἡδίκηκότας οἰόμενος, ἦν μὴ ἐς τοὺς βιασαμένους αὐτὸς φθονερός γένηται, ἐπὶ τῷ προσποιεῖσθαι τὰ τῶν ἐχθρῶν δικαιομα-
 D τούτου διάγνωσιν. ὥστε εἴ τι Ῥωμαίους ἀφελέσθαι τῶν πατέρα τὸν ἐμὸν φανερόν γένηται, τοῦτο ἡμῶς ἀποτινῆναι μελλήσῃσι οὐ-
 δεμιῦ ἐπάναγκες εἶη. ὑπὲρ τε τούτων πρέσβεις ἐς Βυζάντιον σταλήσονται παρ' ἡμῶν οὐ πολλῶ ἔστερον.“ τὸσαῦτα εἰπὼν 10
 τὸν τε Λεόντιον ἀπεπέμψατο καὶ πρεσβευτὴν Λεούδαρον, ἄν-
 δρα Φράγγον, τέταρτον αὐτὸν παρὰ βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἴστα-
 λε. καὶ οἱ μὲν ἐς Βυζάντιον ἀφικόμενοι ἔπρασον οὗ ἔνεκα ἦλθον.

V 228 Τωτίλας δὲ νήσους τὰς Λιβύῃ προσηκούσας καταλαβεῖν 15
 διὰ σπουδῆς εἶχε. στόλον οὖν ἀντίκα νηῶν ἀγείρας καὶ στρα-
 τευμα τούτοις ἐνθήμερος ἀξιόχρεων ἐς τε Κουρσικὴν καὶ Σαρδῶ
 P 637 στελλει. οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτον ἐς Κουρσικὴν ἀποπλεύσαντες, οὐ-
 δυνὸς αὐτοῖς ἀμυνομένου, τὴν νῆσον ἔσχον, μετὰ δὲ καὶ Σαρδῶ
 κατέλυσον. ἄμφω δὲ τὰ νήσω ὁ Τωτίλας ὑποτελεῖς ἐς ἀπαγω- 20
 γὴν φόρου πεποίηται. ὅπερ Ἰωάννης μαθὼν, ὃς τοῦ ἐν Λιβύῃ
 Ῥωμαίων στρατοῦ ἦρχε, στόλον τε νηῶν καὶ στρατιωτῶν πλη-

3. αὐτὸς om. L. 4. ἐπὶ τῷ] ἐπὶ τὸ Reg. 6. μέντοι] γὰρ H.
 7. τούτου] τούτων Reg. 8. ἡμῶς] ὑμῶς H. 20. τὰ νήσω
 Reg. τὰς νήσους L. ibid. ἐς] ἐν H.

Augustum decuit. Nam qui rerum raptores suarum ab aliis spoliatos videt, is meritam factae sibi iniuriae poenam ipsos luisse arbitratus, iure laetatur, nisi forte vindicibus ipse invidet, amplectendo potius quae pro se hostes allegare possint, eo comparata, ut in animis hominum plerumque invidiam excitent. Caeterum iudicibus disceptationem rei permittere utriusque possumus: ut si quid patrem meum Romanis abstulisse constiterit, sine mora cogamur id restituere. Sed de his Legatos Byzantium mittemus brevi. His dictis, remisit Leontium; et Leudardam, genere Francum, ad Iustinianum Augustum legavit cum tribus aliis. Atque illi cum pervenissent Byzantium, rem, cuius gratia venerant, ex sententia conferunt.

Totilas vero, cum adiunctas ditioni Africae insulas affectaret, statim classem collegit, impositoque iusto exercitu, in Corsicam et Sardiniam misit. Ille in Corsicam primum expositus, nemine prohibente, insulam occupavit, ac deinde Sardiniam: tum utramque insulam Totilas vectigalem fecit. Quod ubi accepit Iohannes, militum Magister in Africa,

Θος ἐς Σαρδῶ ἐπεμψεν. οἵπερ ἐπειδὴ Καρνάλεως πόλεως ἄγχι-
 στα ἴκοντο, ἐνστρατοπεδευόμενοι ἐς πολιορκίαν καθίστασθαι
 διανοῶντο. τειχομαχεῖν γὰρ οὐκ ᾔφοντο οἷοί τε εἶναι, ἐπεὶ Γότ-
 θοι ἐνταῦθα φυλακτήριον διαρκές εἶχον. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα οἱ
 5 βάρβαροι ἔγνωσαν, ἐπέξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως καὶ τοῖς πολε-
 μίοις ἔξαπιναιῶς ἐπιπεσόντες τρεψόμενοι τε αὐτοὺς οὐδενὶ πόνῳ
 πολλοῦ ἐκτειναν. οἱ δὲ λοιποὶ φεύγοντες, ἐν μὲν τῷ παραντίκα
 ἐς τὰς ταῦς διεσώθησαν, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἐνθῆνδε ὑπάραντες
 ἐς Καρχηδόνα παντὶ τῷ στόλῳ ἀφίκοντο. ἐνταῦθ' αὖ τε διαχει- B
 10 μάσαντες ἔμενον, ἐφ' ᾧ δὴ ἅμα ἤρι ἀρχομένῳ πυρασκευῇ πλείονι
 ἐπὶ τε Κουρσικὴν καὶ Σαρδῶ αὐθις στρατεύσασιν. ταύτην δὲ
 τὴν Σαρδῶ τανῦν Σαρδινίαν καλοῦσιν. ἐνταῦθα φύεσθαι ξυμ-
 βυίνει πῶαν ἧς δὴ ἀπογενομένοις ἀνθρώποις αὐτίκα σπασμὸς
 θανάσιμος ἐπιγίνεται, ἀφ' οὗ δὴ τελευτῶσιν οὐ πολλῷ ὕστερον,
 15 γέλωτα γελᾶν ἀπὸ τοῦ σπασμοῦ δοκοῦντές τινα, ὄνπερ ὁμωνύ-
 μως τῇ χώρᾳ Σαρδώνιον καλοῦσι. τὴν δὲ Κουρσικὴν οἱ πάλαι
 ἄνθρωποι Κύρνον ἐκάλουν. ἐνταῦθα ὥσπερ ἄνθρωποι νάννοι
 γίνονται, οὕτω δὲ τινῶν ἵππων ἀγέλαι εἰσὶ τῶν προβάτων ὀλίγῳ
 μειζόνων. ταῦτ' οὖν τοιαῦτά ἐστι.
 20 κέ'. Σκλαβηνῶν δὲ πολλὸς ὁμιλος Ἰλλυριοῖς ἐπισκήψαντες C
 πάθῃ ἐνταῦθα οὐκ εὐδότηγητα διειργάσαντο. βασιλεὺς δὲ Ἰου-

1. Καρνάλεως] καρνάλεως Reg. 3. οἷοι] οἷον Reg. 12. Σαρ-
 δινίαν] σαρδανίαν Reg. σαρδηνίαν P. 14. ἀφ'
 οὗ] οὗ L. 16. Σαρδώνιον] σαρδωνίαν H: illud Hm. 17. νάν-
 νοι] ,γρ. πιτξάδαι et πίθηκας“ Hm. πίθηκας L, πίθηκοι L corr.
 18. προβάτων] προβατίων Reg. 19. μειζόνων Reg. μείζονας P.
 ibid. ταῦτ'] ταῦτα μὲν L. 21. διειργάσαντο] εἰργάσαντο L.

classem in Sardiniam cum copiis destinat: quae cum ad urbem Calarim accessissent, castris positis, obsidionem meditabantur, impares se oppugnandis moenibus iudicantes, eo quod ibi praesidium Gotthi satis validum haberent. Re Barbari cognita, ex urbe erumpunt, subitoque impetu hostibus facile in fugam versis, multos conficiunt: caeteri ad naves tum evasere: nec multo post inde profecti cum omni classe pervenerunt Carthaginem, ibique hiemarunt, primo vere bellum iterum in Corsicam et Sardiniam portaturi maiori cum apparatu. Olim Sardo, nunc Sardinia appellatur haec insula: ubi herba nascitur, quam qui degustant, continuo letiferam patiuntur convulsionem, cuius subinde vi sic intereunt, ut ridere videantur; convulsione risum efficiente eiusmodi, quem de insulae nomine Sardonium dicunt. Corsicam vero vocarunt veteres Cynnum: hic ut sunt homines nani, sic armenta quaedam equorum, paulo grandiorum ovibus, videre est. Haec hactenus.

25. Cum Sclavendorum ingens multitudo, facta in Illyricum irruptione, infanda perpetraret, in eos Iustinianus Augustus misit exerci-

στινιανὸς στράτευμα ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψεν, αὐτὸν δὲ ἄλλοι τε καὶ οἱ
 Γερμανοῦ παῖδες ἡγούνητο. οἷπερ τῷ πλήθει τῶν πολεμίων παρὰ
 πολὺ ἔλασσομένοι χωρῆσαι μὲν αὐτοῖς ὁμόσε οὐδαμῆ ἴσχυσαν,
 ὄπισθεν δὲ αἰεὶ μένοντες τῶν βαρβάρων τοὺς ἀπολειπομένους ἐσι-
 D ναγο. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἔκτεινον, τινὰς δὲ καὶ ζωοτή- 5
 H 360 σαντες βασιλεῖ ἐπέμψαν. οὐδὲν μὲντοι ἦσσαν οἱ βάρβαροι οὗτοι
 τὰ δεινὰ ἔδρασαν. ἐν ταύτῃ τε τῇ λεηλασίᾳ χρόνον τι μῆνα κα-
 τατρίψαντες μῆκος τὰς μὲν ὁδοὺς νεκρῶν ἐπλησαν ἀπίστω ἔξαν-
 δραποδίσαντες δὲ ἀνάρηθμα πλήθη καὶ ληισάμενοι ξύμπαρτα,
 οὐδαμῆ σφίσι ἀντιστατοῦντος, ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν ξὺν 10
 πάσῃ τῇ λείᾳ. οὐδὲ γὰρ διαπορθμεομένους ποταμὸν Ἰστρου
 P 638 ἴσχυσαν σφᾶς ἐνδρεῦσαι Ῥωμαῖοι ἢ ἄλλῃ τι βιάσασθαι τρόπον,
 ἐπεὶ Γήπαιδες αὐτοὺς μισθαρνήσαντες ὑπέδξαντο καὶ διεπόρθ-
 μευσαν οὐ μικρόμισθοι γεγεννημένοι. ἐπὶ κεφαλῇ γὰρ ἐκίστη
 κατὰ στατήρα χρυσοῦν ἢ μίσθωσις ἦν. διόπερ βασιλεὺς Ἰδου- 15
 φορεῖτο, οὐκ ἔχων τὸ λοιπὸν ὄπη ποτὲ αὐτοῦς ἀναστέλλῃ δια-
 βαίνοντος ποταμὸν Ἰστρου, ἐφ' ᾧ λήσονται τὴν Ῥωμαίων ἀρ-
 χήν καὶ αἰφνιδίαν τὴν ἀποπορείαν ποιοιμένους ἐνθόθεν, ἤθελε
 τε τούτων δι' ἔνεκα Γηπαίδων τῷ ἔθνει εἰς συνθήμας καταστή-
 καί τινας. 20

Ἐν ταύτῃ δὲ Γήπαιδες τε καὶ Λαγγοβάρδοι αὐθις πολεμη-
 B σείοντες ἐπ' ἀλλήλους ἦσαν. Γήπαιδες τε δύναμιν τὴν τῶν Ῥω-

1. οὐ] οἷς H. 3. ὁμόσε L. αντίον P. 8. ἐπλησαν] ἀνί-
 πλησαν Reg. 10 ξὺν] σὺν L. 14. οὐ om. H et Reg.
 ibid. μακρόμισθοι Reg. μικρομισθίους γεγεννημένους H. 18. καὶ
 om. L. ibid. τὴν] ὡς τὴν HL. 22. τῶν om. L.

tum, cui, praeter alios, Germani filii praecerant. Hi numero longe ho-
 stibus inferiores, obviam illis obsistere non poterant; sic autem subi-
 bant a tergo, ut postremos carperent. Multis caesis, nonnullos cepere
 vivos, et ad Imperatorem miserunt. Nihilo tamen minus grassabantur
 hi Barbari. Fuit haec populatio impendio diuturnior; ita ut cadavari-
 bus vias omnes constraverint, et cum infinita captivorum multitudine
 praedaeque omni, quam cuncta vastando collegerant, domum redierint,
 nemine prohibente. Neque enim ad Istri fluminis traiectionem illis insidias
 Romani struere, nec vim ullam afferre poterant; propterea quod a Ge-
 gepaedibus excepti transvehantur, pacto transmissionis pretio non exi-
 guo: quippe aureum staterem unum pendebant in capita. Ex hoc anxius
 Imperator, quod iam illos inhibere non posset, sive fluvium Istrum
 transirent, Romanum direpturi Imperium, sive hinc repente excederent;
 hac de causa pacisci cum Gepaedibus cupiebat.

Interea loci Gepaedes et Langobardi inter se bellum reparabant.
 Tum Gepaedes, nondum accepto nuntio iurati ab Augusto cum Langob-

μαίων δειμαίνοντες (ἀνήκοι γὰρ οὐδαμῇ ἦσαν ὡς Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὀμαιχιμῖαν ἐνωμότως πρὸς Λαγγοβάρδας πεποιῆται) φίλοι καὶ ζῦμμαχοι Ῥωμαίοις γενέσθαι ἐν σπουδῇ ἔσχον. πρῶσβεις οὖν ἐς Βυζάντιον εὐθὺς πέμπουσι, βασιλέα καὶ αὐτὸν ἐς τὴν ὀμαιχιμῖαν παρακαλοῦντες. καὶ ὃς αὐτοῖς μελλήσει οὐδεμιᾷ ἐπὶ τῇ ζῦμμαχίᾳ τὰ πιστὰ ἔδωκε. δεηθέντων δὲ τῶν πρέσβειων V 229 κῶνδε καὶ τῶν ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἄνδρες δυοκαίδεκα ἕρμα δόντες, ταύτας αὐτοῖς τὰς ζῦνθήκας ἐπέκρωσαν. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον Λαγγοβάρδαις κατὰ τὸ ζῦμμαχικὸν δεομένοις στρα- 10 τιῶν ἐς ζῦμμαχίαν ἐπὶ Γῆπαιδας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπεμψεν, ἐπερυγκῶν Γῆπαισι Σκλαβηνῶν τινεὺς ἐπὶ πονηρῶ Ῥωμαίων μετὰ C τὰς ζῦνθήκας διαβιβᾶσαι ποταμὸν Ἰστραῶν. ἡγοῦντο δὲ τῆς στρατιᾶς ταύτης Ἰουστινὸς τε καὶ Ἰουστινιανὸς οἱ Γερμᾶνοῦ παῖδες καὶ Ἀράτιός τε καὶ Σουαρτούας, ὃς πρὸς Ἰουστινιανοῦ μὲν 15 ἄρχειν Ἐρούλοις κατέστη πρότερον, ἐπαναστάντων δὲ οἱ τῶν ἀπὸ Θούλης τῆς νήσου ἠκόκτων, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, ἐς βασιλέα τε ἀφίκετο φεύγων καὶ Ῥωμαίοις στρατηγὸς τῶν ἐν Βυζαντίῳ καταλόγων εὐθὺς γέγονε, καὶ Ἀμα- 20 λαφρίδος, Γότθος ἀνὴρ, Ἀμαλαφρίδης μὲν θυγατριδοῦς, τῆς Θεουδερίχου τοῦ Γότθων βασιλέως ἀδελφῆς, Ἐρμενεφρίδου δὲ υἱὸς τοῦ Θουρήγων ἡγησαμένου. ὄνπερ Βελισάριος μὲν ζῦν Οὐι- D τλιγίδι ἐς Βυζάντιον ἤγαγε, βασιλεὺς δὲ Ῥωμαίων ἄρχοντα κατε-

2. λαγγοβάρδος H. *ibid.* πεποιῆται] πεποιῆκε Reg. 4. Βυζάντιον] βυζαντίους Reg. *ibid.* αὐτὸν L. αὐτοὶ P. 8. ταύτη οἱ αὐτῆς τῆς ζῦνθήκης L. 11. πονηρῶ P. 14. Σουαρτούας] σουαρτούαλ HL. *ibid.* πρὸς] πρὸ Hm. 19. Ἀμαλαφρίδος] ἀμαλαφρίδας HL. 20. Ἐρμενεφρίδου] ἔρμενεφρου HL. 21. Ουιτλιγίδι] λουτλιγίδι H. λουβιτόριδι L.

bardis foederis, Romanorum vires veriti, ad eorum amicitiam et societatem aspirabant enixe. Quamobrem missa confestim Byzantium legatione, rogatus Imperator ut cum ipsis quoque foedus pangeret, exemplo data fide illud percussit, idemque Senatores duodecim iureiurando firmarunt potentibus Legatis. Haud multo post, quae adversum Gepaedos Langobardi sociali iure postulabant, misit auxilia Iustinianus Augustus, Gepaedes insimulans, quod in Romanorum perniciem, post foedus ictum, Sclavenorum agmen Istrum fluvium transportassent. Copias illas ducebant Iustinus ac Iustinianus Germani filii, Aratius et Suartuas, cui quidem antea Iustinianus principatum Erulorum decreverat: is vero, ut in superioribus libris narravi, eorum, qui ex insula Thule venerant, rebellionem pulsus, ad Imperatorem confugerat, ac subinde creatus fuerat Magister militum in praesenti. E numero Ducum erat Amalafridus, vir Gotthus, ex filia nepos Amalafridae sororis Theoderici Gotthorum Regis, et filius Hermenefridi Regis Thoringorum. Hunc Amalafridum cum Vittige Byzantium deportatum a Belisario, Romanorum Ducem Impera- Procopius II.

στήσατο, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν Αὐδουὴν τῷ Λαγγοβάρδων ἄρ-
 χοντι κατηγγύησε. τοῦ δὲ στρατοῦ τούτου οὐδεὶς παρὰ Λαγγο-
 βάρδας ἄφικετο, ὅτι μὴ οὗτος Ἀμαλαφρίδος ξὺν τοῖς ἐπομένοις.
 οἱ γὰρ ἄλλοι ἐν Ἰλλυριοῖς ἀμφὶ πόλιν Οὐλπιάναν βασιλέως ἐπαγ-
 γειλαντος διατριβὴν ἔσχον, στάσεως ἐνταῦθα πρὸς τῶν οἰκητό-
 ρων γεγενημένης, ὥπερ ἕνεκα σφίσι αὐτοῖς οἱ Χριστιανοὶ δια-
 μάχονται, ἥπερ μοι ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ τούτων γεγραμμένοι. οἱ
 μὲν οὖν Λαγγοβάρδαι πανδημεὶ ξὺν τῷ Ἀμαλαφρίδῳ ἐς τὰ Γη-
 παιδων ἦθθ' ἀφίκοντο, ὑπαντιασάντων δὲ τῶν Γηπαιδων σφίσι
 καὶ μάχης καρτερεῦς γενομένης ἠσσωῦνται Γήπαιδες, καὶ αὐτῶν
 P 629 παμπληθεῖς φουσιν ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἀποθανεῖν. Αὐδουὴν τε,
 ὃ τῶν Λαγγοβαρδῶν βασιλεὺς, τῶν οἱ ἐπομένων τινας ἐς Βυ-
 ζάντιον πέμψας εὐαγγέλια μὲν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐδήλου, νει-
 κημένων τῶν πολεμίων, ἐμέμφετο δὲ οὐ παραγενέσθαι οἱ κατὰ
 τὸ ξυμμαχικὸν τὸν τοῦ βασιλέως στρατὸν, καίπερ Λαγγοβαρδῶν
 15 τοσοῦτων τὸ πλῆθος ἔναγχος ἐσταλμένων ἐφ' ᾧ Ναρσῆ ξυστρα-
 τεύσωσιν ἐπὶ Τωτίλαν τε καὶ Γότθους. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέ-
 ρετο τῆδε.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ σεισμοὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἐπιπε-
 σόντες ἑξαίσιοι τὴν τε Βοιωτίαν καὶ Ἀχαΐαν καὶ τὰ περὶ κόλπον
 τὸν Κρῖσαϊον κατέσεισαν. καὶ χωρὶα μὲν ἀνάριθμα, πόλεις δὲ
 ὀκτώ ἐς ἑδαφος καθεῖλον, ἐν ταῖς Χαιρώνειά τε καὶ Κορώνεια

3. Ἀμαλαφρίδος] ἀμαλαφρίδας HL. 8. Ἀμαλαφρίδῳ] ἀμαλα-
 φρίδα H. ἀμαλαφρίδῃ L. 13. ἐδήλου] ἐδήλων L. 16. ἐσταλ-
 μένων] ἐπαρμένων L. 21. Κρῖσαϊον] κρησαϊον H. 22. κο-
 ρώνη ἦν καὶ κάρρα HL.

tor creavit, et sororem eius Auduino Langobardorum Regi collocavit. Illius exercitus nemo ad Langobardos pervenit, nisi Amalafridus cum suis. Nam caeteri in Illyrico ad urbem Ulpianam Imperatoris iussa constituerunt, ob incolarum seditionem, ortam ex Christianorum contro-
 versariis de Religione, ut referam in libris, quos de illis conscribam. Ergo Langobardi cum omnibus copiis et Amalafrido Gepaedum fines ingressi, factos sibi obvios acerrimo fundunt praelio, eorumque, ut perhibent, partem maximam caedunt. Tunc Auduinus, Langobardorum Rex, quosdam e suis asseclis Byzantium destinavit, laetum cladis hostilis nuntium Justiniano Aug. allaturos; eum simul incusans, quod non ex pacto foederis affuissent ipsius copiae; quamvis nuper tot numero Langobardii profecti essent, Narseti in Totilam et Gotthos militarem operam navaturi. Haec ibi acta.

Per id tempus extitere in Graecia maximi terrae motus, et Boeotiam, Achaïam, circumiectasque sinui Crisaeo oras sic concusserunt, ut vicos innumeros atque urbes octo solo adaequaverint; in his fuere Chae-

καὶ Πάτραι καὶ Ναύπακτος ὅλη, ἔνθα δὴ καὶ φόνος γέγονεν ἀν- B
 θρώπων πολὺς. καὶ χάος δὲ τῆς γῆς πολλαχῆ ἀποσχισθείσης γε-
 γήνηται. τὰ δὲ διαιρεθέντα ἔνιαι σχίσματα μὲν αὐθις ἐς ταῦτὸ
 ξυνιόντα τὸ πρότερον τῇ γῇ σχῆμά τε καὶ εἶδος ἀπέδωκεν, ἔστι
 5 δὲ οὗ καὶ διεστηκότα μεμένηκεν· ὥστε οὐδὲ ἀλλήλοις ἐπιμίνυ-
 σθαι οἱ τῆδε ἄνθρωποι εἰσι δυνατοὶ ὅτι μὴ περιόδοις πολλαῖς
 χρώμενοι. ἐν δὲ γε τῷ πορθμῷ, ὄνπερ μεταξὺ Θεσσαλίας τε
 καὶ Βοιωτίας ξυμβαίνει εἶναι, γέγονέ τις ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τῆς
 θαλάσσης ἐπιρροή ἀμφὶ τε πόλιν τὴν Ἐχίναϊον καλουμένην καὶ
 10 τὴν ἐν Βοιωτοῖς Σκάρφειαν. πόρρω τε τῆς ἠπείρου ἀναβῦσα H 361
 καὶ κατακλύσασα τὰ ἐκείνη χωρία ἐς ἔδαφος καθεῖλεν εὐθύς.
 χρόνος τε πολὺς ἐπιχωριαζούση τῇ ἠπείρῳ ἐτίβη, ὥστε τοῖς ἀν- C
 θρώποις περὶ τοῦ πορθμοῦ τούτου τυγχάνουσι οὔσαι, τοῦ τῆς
 15 θαλάσσης δηλονότι ῥοθίου ἐκλείποντος μὲν τὴν αὐτοῦ χώραν,
 ἐπιπολιζόντος δὲ παρὰ δόξαν τῇ γῇ ἄχρι ἐς τὰ ὄρη, ἃ ταύτη
 ἀνέχει. ἤνικα δὲ τῇ θαλάσσῃ ἐς τὰ οἰκίαι ἐπανιέναι ξυνέπεσεν,
 ἰχθύες ἐν τῇ γῇ ἀπελείποντο, ὥνπερ ἡ ὄψις ἀήτης παντάπυσιν
 οὔσα τοῖς τῆδε ἀνθρώποις τέρατῶδες τις ἔδοξεν εἶναι. οὗς δὴ
 20 ἔδωδῖμους εἶναι οἰόμενοι ἀνείλοντο μὲν ὡς ἐψήσοντες, θέρμης
 δὲ αὐτῶν τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς ἀψαμένης ἐς ἰχθύας τε καὶ σηπεδό-
 νας οὐ φορητὰς τὸ σῶμα ὅλον ἀποκεκρίσθαι ξυνέπεσεν. ἀμφὶ

2. πολλαχῆ] κολλάεις L a pr. m. 3. σχίσματα L corr. σχίσμα
 L a pr. m. σχῆμα P. 6. πολλαῖς] πολλάεις H. 7. Θεσσα-
 λίας] μεσάλιας H. μεγαλίας L a pr. m. 9. Ἐχίναϊον] ἐχι-
 ναίων L. 10. Σκάρφειαν] Vulgo Σκάρφειαν. 13. περὶ] πε-
 ζοῖς Reg. *ibid.* αἰπερ] καίπερ L et Pm. 14. ἐνδοθεν] ἐν-
 τεῦθεν HL. ἐνθ' ἐνδε Pm. 16. ἐς τὰ] εἰς τὰ L. 18. ἀπελεί-
 ποντο L. ἀπέλιποντο P.

ronia, Corona, Patrae, et Naupactus, quae tota corrui. Ingens perit
 hominum numerus: discessit multis in locis terra, et alicubi iterum
 coiens, pristinam faciem recepit. Est ubi adhuc hiatus extet, ita ut in-
 colae, nisi longo utantur circuitu, commercio misceri nequeant. Mare
 in recessu, quem Thessaliam inter ac Boeotiam efficit, repente circa ur-
 bem Echinaeum et Scarpniam Boeotiae longe se effudit in continentem,
 et late restagnans aedificia momento sedibus eruit. Diu campos sic in-
 undavit, ut insulae, quae sunt in eo sinu, pedibus adiri potuerint, de-
 flexo utique maris cursu e loco suo, praeterque opinionem super terram
 effuso ad montes usque, qui prope eminent. Cum aquas mare revoca-
 vit, restiterunt in agris pisces, quorum conspectum plane inusitatum
 portentis loco habuerunt indigenae. Eisdem rati edules esse, capiebant
 quos coquere vellent: at ubi calor ignis ipsos afflaverat, deliquescabant,
 et in sanie abibant toti intolerabilem. Qua in parte terra nomen scis-

δὲ τὰ ἐκείνη χωρία, οὗ δὴ σχίσμα ὠνόμασται καὶ σεισμὸς ὑπερ-
 μεγέθους ἐπιπεσὼν πλείω φόνον ἀνθρώπων ἢ ἐν πάσῃ τῇ ἄλλῃ
 D Ἑλλάδι ἐργάσατο, μάλιστα δὲ ἐπὶ τινι ἑορτῇ. πανηγυρίζον-
 V 230 τες γὰρ ἔτυχον ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα τότε τούτου δὴ
 ἔνεκα ξυνηλεγμένοι πολλοί. ἐν δὲ Ἰταλίᾳ τότε ξυπέσειε. Κρο- 5
 τωνιάται καὶ στρατιῶται οἱ τὸ φυλακτήριον ταύτῃ ἔχοντες, ὧν
 Παλλάδιος ἤρχε, πικρότατα πρὸς Γότθων πολιορκούμενοι καὶ
 πιεζόμενοι τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀπορίᾳ, πολλάκις μὲν λαθόντες
 τοὺς πολεμίους, ἔπεμψαν ἐν Σικελίᾳ, μαρτυρόμενοι τοὺς ἐνταῦθα
 τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἕρχοντας καὶ διαφερόντως τὸν Ἄρταβᾶ- 10
 νην, ὡς εἰ μὴ βοηθοῖεν ὅτι τάχιστα σφίσιν, οὗτοι ἐθέλουσι
 σφεῶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν οὐ πολλῶ ἴστερον τοῖς πολεμί-
 οῖς ἐνδύσουσιν. οὐδεὶς δὲ αὐτοῖς ἐπικουρήσων ἐνθῆνδε ἦλθε. καὶ
 ὁ χειμὼν ἔληγε, καὶ τὸ ἑπτακαίδεκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ
 τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυλέγραψε. 15

P 640 κς'. Βασιλεὺς δὲ μισθῶν τὰ ἐν Κρότωνι πρασσόμενα πέμ-
 ψας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκέλευσε τοὺς ἐν Θερμοπύλαις φρουροὺς ἔς
 τε τὴν Ἰταλίαν πλεῖν κατὰ τάχος καὶ τοῖς ἐν Κρότωνι πολιορκου-
 μένοις βοηθεῖν δυνάμει τῇ πάσῃ. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐπόλεον.
 ἄραντες δὲ σπουδῇ πολλῇ καὶ πνεύματος ἐπιφόρου ἐπιτυχόντες 20
 ἀπροσδόκητοι τῷ Κροτωνιατῶν λιμένι προσέσχον. οἱ τε βάρβα-
 ροὶ ἔξαπινάως τὸν στόλον ἰδόντες αὐτίκα δὴ μύλα ἔς ὄρος μέγα
 ἐμπεπτωκότες θορόβῳ πολλῷ τὴν πολιορκίαν διέλυσαν. καὶ αἰ-

1. σχίσμα] σχῆμα Reg. 4. γὰρ ἔτυχον] ἔτυχον γὰρ H. 5: ξυ-
 ηλεγμένοι] ξυνηνεγμένοι L. 6. οὗ καλάδιος HL. 9. μαρτυ-
 ρούμενοι L. 14. ἑπτακαίδεκατον] ὀκτωκαίδεκατον Reg.
 20. ἄραντες] ἀράμενοι Reg.

suras servat, horribilis motus maiorem edidit stragem hominum, quam in omni reliqua Graecia, praesertim die festo, cuius celebrandi causa ex universa Graecia multi convenerant. Haec autem in Italia contigerunt. Crotoniatae cum suo militari praesidio, cui Palladius praeserat, dira a Gothis obsidione et cibiariorum inopia pressi, inciente hoste miserunt saepe in Siciliam denuntiatum exercitus Romani Ducibus, in primis Artabani, ni suppeties ocius ferrent, se, quamvis invitos, cum urbe in fidem potestatemque hostium brevi concessuros: at inde nullus auxilio venit. Interea abijt hiems, quae annum clausit decimum septimum huius belli a Procopio scripti.

26. Certior factus Imperator quid Crotone ageretur, mittit in Graeciam, qui praesidium ad Thermopylas agitantes edicant suo nomine, ut in Italiam actutum navigent, et Crotone obsessis omni ope succurrant. Illi dicto audientes, quam maturime profecti, ac vento secundo usi, Crotonis portum appulerant inopinato. Barbari, visa repente classe, gravi metu correpti, protinus obsidionem cum magna perturbatione sol-

τῶν οἱ μὲν τινες ναυαῖν ἐς τὸν Ταραντίνων λιμένα διέφυγον, οἱ δὲ περὶ ἰόντες ἐς ὄρος τὸ Σκύλαιον ἀνεχώρησαν· ἢ δὴ ξυνε- B
 χθέντα πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐδούλωσε Γότθων τὸ φρόνημα. καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ Ῥάγναρις τε, Γότθος ἀνὴρ δόκιμος μάλιστα, ὃς
 5 τοῦ ἐν Ταράντοις φυλακτηρίου ἦρχε, καὶ Μόρρας, ὅσπερ ἐφι-
 στήκει τοῖς ἐν Ἀχεροντία φρουροῖς, Πακουρίῳ τῷ τοῦ Πιερανίου
 τῶν ἐν Ἀρουούτι Ῥωμαίων ἄρχοντι, γνώμῃ τῶν σφίσι ἐπομέ-
 νων, ἐς λόγους ἤλθον, ἐφ' ᾧ δὴ ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ τὰ πιστὰ
 πρὸς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως λαβόντες Ῥωμαίοις σφᾶς τε αὐτοῖς
 10 ἔγχειρῖσσοσι ξὺν τοῖς ἐπομένοις καὶ τὰ δυχρώματα, ὧν περ ἐπὶ
 τῇ φυλακῇ καταστάντες ἐτύγχανον. ἐπὶ ταύτῃ μὲν οἷν τῇ ὁμο- C
 λογίᾳ Πακούριος ἐπὶ Βυζαντίον κομίζεται.

Ναρσῆς δὲ ἐκ Συλώνων ἄρας ἐπὶ Τωτίλαν τε καὶ Γότθους
 ἦει παντὶ τῷ Ῥωμαίων στρατῷ, μεγάλῳ ὑπερφῶς ὄντι. χρή-
 15 ματα γὰρ κεκομισμένοις ἐπιεικῶς μεγάλα πρὸς βασιλέως ἐτύγα-
 γεν. ἀφ' ὧν δὴ ἐμελλε στρατιῶν τε ἀξιολογωτάτην ἀγεῖραι καὶ
 ταῖς μὲν ἄλλαις ἐπαρκεῖσιν τοῦ πολέμου ἀνάγκαις, τοῖς δὲ δὴ
 ἐπὶ τῆς Ἰταλίας στρατιώταις ἐκλύσαι τὰ πρόσθεν ὀφλήματα πάν-
 τα, ἐφ' οἷσπερ αὐτοῖς ὑπερήμερος χρόνον πολλοῦ βασιλεὺς ἐγε-
 20 γόνει, οὐ κομιζομένοις ἐκ τοῦ δημοσίου, ἥπερ εἰδίσται, τὰς D
 σφίσι τεταγμένας ξυντάξεις· ἔτι μέντοι καὶ αὐτῶν βίβιασθαι

2. δὲ περὶ ἰόντες P cum Vat. δ' ἐπεξιόντες HL. 3. ἐδούλωσε] Legebatur ἰδοῦλεως. ἰδοῦλωσαν L. 4 Ῥάγναρις] γαρθάρης Reg. 5. Ταράντοις] ταράντης L. Fort. Τάραντι. ibid. Μόρρας] μόρρας L. 6. σὺν Πακουρίῳ Hoeschelius. ibid. τῷ πακουρίῳ τῷ ἐν L. 10. ἐγχειρῖσσοσι] ἐγχειρίζοσι Reg. 12. Βυζαντίου] βυζάντιον Reg. 13. Τωτίλλαν L. 17. τοῖς — στρατιώταις] τοῖς — στρατιώτας Suidas s. v. ὑπερήμερος. 19. βασιλεὺς] βασιλεῖ H. βασιλέως Hm.

verunt. Pars navibus in portum Tarentinum, alii pedibus ad montem Scyllaeum se receperunt. Qui casus consternationem Gothorum auxit: eoque factum est, ut Ragnaris, natione Gothus, vir spectatissimus, qui praesidio Tarentino praecerat, ac Morrhas praefectus praesidio Acherontiae, cum Pacurio Pranii filio, Romanorum Hydrunte morantium Duce, de suorum sententia collocuti, promiserint, si a Iustiniano Augusto salutis fidem acciperent, se suosque Romanis deditionem facturos, ac sibi commissas tradituros munitiones: cuius compositionis causa Pacurius Byzantium petiit.

Narses vero Salonis profectus, adversus Totilam et Gothos universum ducebat exercitum, sane maximum. Grandem enim acceperat ab Imperatore pecuniam, qua copias colligeret florentissimas, omnes belli necessitates expediret, et agenti in Italia militi vetera persolveret debita, quae longe ultra tempus legitimum Imperator distulerat, cum decreta stipendia ex aulario non procederent, ut mos erat. Habebat etiam,

τῶν παρὰ Τωτίλαν ἀπηυτομοληκόντων τὰς γνώμας, ὥστε δὴ ἀν-
 τοδὸς τοῖς χρήμασι τούτοις χειροθήεις γεγενημένους τὴν ἐπὶ τῇ πο-
 λιτείᾳ μεταγνώωναι προαίρεσιν. Ἰλιαν γὰρ τὰ πρότερα πόλεμον
 τόνδε ἀπημελημένως διαφέρων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀξιολογώ-
 τάτην αὐτοῦ πεποίηται τὴν παρασκευὴν ἐν ὑστάτῳ. ἐπειδὴ γὰρ 5
 αὐτόν οἱ ὁ Ναρσῆς ἐγκείμενον εἶδεν, ἐφ' ᾧ ἔς Ἰταλίαν στρατεῖοι,
 P 641 φιλοτιμίαν ἐνδεδείκται στρατηγῶν πρέπουσαν, οὐκ ἄλλως βασιλεῖ
 ἀπαγγέλλοντι ὑπηρετήσιν ὁμολογήσας, ἣν μὴ τὰς δυνάμεις ἀξιο-
 μάχους ἐπάγεσθαι μέλλη. χρήματά τε οὖν καὶ σώματα καὶ ὄπλα
 H 362 τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐπαξίως πρὸς τοῦ βασιλέως κεκόμισται τῆς Ῥω- 10
 μαίων ἀρχῆς, καὶ προθυμίαν αὐτὸς ἀοκνοτάτην ἐπιδειξάμενος
 ἀξιόχρεων στρατιῶν ἐξήγειρεν. ἔκ τε Βυζαντίου ἐπηγάγετο Ῥω-
 μαίων στρατιωτῶν μέγα τι χρῆμα καὶ τῶν ἐπὶ Θράκης χωρίων
 ἔκ τε Ἰλλυριῶν πολλοὺς ἤθροισε. καὶ Ἰωάννης δὲ ζῦν τε τῷ οἰ-
 V 231 κείῳ στρατεύματι καὶ τῷ πρὸς Γερμανοῦ τοῦ κηδεστοῦ ἀπολε- 15
 λευμένῳ ζῦν αὐτῷ ἦει. καὶ Αὔδουιν, ὁ Λυγγοβαρδῶν ἡγού-
 B μενος, χρήμασι πολλοῖς ἀναπεισθεὶς Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ καὶ τῇ
 τῆς ὀμειχμίας ζυνοθήκη, πεντακοσίους τε καὶ δισχιλίους τῶν οἰ-
 ἐπομένων ἀπολεξάμενος ἄνδρας ἀγαθούς τὰ πολέμια ἐξ ἑμμα-
 χλιαν αὐτῷ ἐπεμψεν, οἷς καὶ θεραπείαν μαχίμων ἀνδρῶν ἔδωκε 20
 πλέον ἢ τρισχιλίων. εἶποντο δὲ αὐτῷ καὶ τοῦ Ἐρούλων ἔθρους
 πλέον ἢ τρισχιλιοι, ἰππεῖς ἅπαντες, ὧν ἄλλοι τε καὶ Φιλμοῦθ
 Ἔρχον, καὶ Οὐννοὶ τε πᾶμπληθεῖς καὶ Λαγισθαῖος ζῦν τοῖς ἐπο-

1. τωτίλαν L.

12. ἐξήγειρεν] ἐξήγειρον H: illud Hm.

20. ἐπεμψεν] ἐπεμψαν L.

ibid. οἷς] σὺν οἷς Hoerschelms.

21. Post τρισχιλίων in L signum lacunae.

quo sibi eorum animos, qui ad Totilam transfugerant, ita conciliaret, ut auro deliniti, ad Rempub. studia referrent sua. Negligentius quidem antea Iustinianus Augustus in hoc bellum incubuerat: postmodum vero ad id omnia praeclarissime instruxit, cum Narses ab eo se plurimum impelli videns ad expeditionem Italicam, ambitionem prae se tulit dignam belli Imperatore, aperte professus morem se non gesturum mandanti talia Augusto, nisi copias bello gerendo pares ducturus esset. Quo pacto pecuniam, viros et arma ab Imperatore pro Imperii Romani dignitate consecutus, summa navitate et diligentia iustum exercitum conscripserat. Romanorum militum vim magnam ex urbe Byzantio Thraciaque asciverat: multos coegerat ex Illyrico. Aderat Ioannes cum suis copiis, et cum illis, quas Germanus ipsius socer reliquerat. Auduinus Langobardorum Rex, a Iustiniano Augusto multa pecunia et foederis sanctione inductus, delectu suorum habito, bis mille ducentos bellatores egregios auxilio miserat, hisque in famulatum addiderat amplius tria pugnatorem millia. Equitum quoque Erulorum plus tria millia sequebantur, deo cum nonnullis aliis Philemutho; et Hunni quamplurimi, et Dagisthaeus

μένοις ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου διὰ τοῦτο ἀπαλλαγείς, καὶ Καβάδης,
 Πέρσας ἔχων αὐτομόλους πολλούς, ὁ Ζάμιον μὲν υἱός, Καβά-
 δου δὲ τοῦ Περσῶν βασιλέως υἱωνός, οὐπὲρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
 λόγοις ἐμνήσθη, ἅτε δὴ Χαναράγγου σπουδῇ διαφυγόντος τε C
 5 Χοσρόην τὸν θεῖον καὶ πολλῶ πρότερον ἀφικομένου ἐς τὰ Ῥω-
 μαίων ἦθη· καὶ Ἀσβαδος, νεανίας τις, Γήπαις γένος, δια-
 φερόντως δραστήριος, ὁμογενεῖς τετρακοσίους ἔξην αὐτῷ ἔχων,
 ἄνδρας ἀγαθούς τὰ πολέμια· καὶ Ἄρουθ, Ἐρούλος μὲν τὸ γένος,
 ἐκ παιδός δὲ Ῥωμαίων τὴν δαιταν στέρξας καὶ τὴν παῖδα Μαν-
 10 ρικίου τοῦ Μούνδου γυναικα γαμετήν ποιησάμενος, αὐτός τε μα-
 χιμώτατος ὢν καὶ πολλοὺς τοῦ Ἐρούλων ἔθρους ἐπομένους ἔχων
 ἐν πολέμῳ κινδύνους ὡς μάλιστα δοκιμωτάτους· Ἰωάννης τε, ὁ
 φαγᾶς τὴν ἐπίκλησιν, οὐπὲρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη,
 Ῥωμαίων ἐπαγόμενος ὄμιλον ἀνδρῶν μαχίμων. ἦν δὲ μεγαλο-
 15 δωρότατος ὁ Ναρσῆς καὶ πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν τοῖς δεομένοις δξὺς D
 ἐς ἄγαν, δύναμιν τε πολλὴν περιβεβλημένος ἐκ βασιλέως ἀδέλ-
 στερον ἐς τὰ σπουδαζόμενα. ἐχρήτο τῇ γνῆμῃ. καὶ ἀπ' αὐτοῦ
 πολλοὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἄρχοντές τε καὶ στρατιῶται
 εὐεργέτου αὐτοῦ ἔτυχον. ἐπεὶ οὖν ἀπεδέδεικτο στρατηγός ἐπι-
 20 Τωτίλλαν τε καὶ Γότθους, ὡς ἀσμενίστατα ἕκαστοι στρατεύεσθαι
 ὑπ' αὐτῷ ἦθελον, οἱ μὲν ἐκτίειν οἱ ἐθέλοντες παλαιὰς χάριτας,
 οἱ δὲ καρδοκοῦντες, ὡς τὸ εἰκός, μεγάλων ἀγαθῶν παρ' αὐτοῦ

4. Χαναράγγου] χαναρέγγου L. 5. ἀφικομένων L. 6. Ἀσβα-
 δος] Vulgo Ἀσβάδος. 8. Ἄρουθ] ἄρους Reg. 9. παῖδα om. L.
 20. τωτίλλαν L. 21. ἐκτίειν L corr. ἐκτείνειν P.

cum suis, eius rei gratia dimissus e carcere. Persas multos transfugas
 ducebat Cabades, Zamis filius, et Cabadis Persarum Regis nepos, qui,
 ut in libris superioribus retuli, exitium sibi a Chosroe patruo decretum
 effugerat Chanarangis opera, seque ad Romanos multo ante receperat.
 Ashadus quoque, Gepaes adolescens strenuissimus, populares suos cum
 viros bello praestantes habebat secum. Una ibat plurimorum dux Eru-
 lorum, quorum virtus in belli periculis enituerat, vir fortissimus Aru-
 thus, et ipse Erulus, qui a puero Romanorum vivendi rationem amave-
 rat, et filiam Mauriti, qui patrem habuit Mundum, uxorem duxerat.
 Ioannes etiam cognomine Heluo, cuius mentio supra incidit, agmen Ro-
 manorum, virorum fortium, agebat. Porro Narses munificentissimus
 erat, et ad levandos indigentes promptissimus: cumque ab Imperatore
 septus magnis fuisset opibus, ea, quae ipsi erant in studio, pleniori
 arbitrio exercebat. Et quoniam multi, Duces iuxta ac milites, liberali-
 tatem eius iam ante experti fuerant, simul expeditionis in Totilam et
 Gotthos dux est summus renuntiatus, certatim singuli ad militandum sub
 ipso paratissimos se ostenderunt; partim studio pensandi pristina be-

τεύξασθαι. μάλιστα δὲ αὐτῶ Ἔρνούλοι τε καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι εὐνοϊκῶς εἶχον, διαφερόντως πρὸς τοῦ ἀνθρώπου εὐπεπονθότες.

P 642. Ἐπειδὴ δὲ Βενετῶν ὡς ἀγχοτάτω ἐγένετο, παρὰ τῶν Φράγγων τοὺς ἡγεμόνας, οἳ τῶν ἐκείνη φυλακτηρίων ἤρχον, 5 ἄγγελον στείλας ἤτειτο τὴν δίοδον σφίσιν ἅτε φίλοις οὖσι παρέχσθαι. οἱ δὲ τοῦτο Ναρσῆ ἐπιτρέψειν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔφασαν, ἐς μὲν τὸ ἐμφανὲς τὴν αἰτίαν οὐκ ἐξενεγκόντες, ἀλλ', ὡς ἐνι μάλιστα, τοῦ Φράγγων ἕνεκα ξυμφόρου, ἢ τῆς ἐς Γότθους εὐνοίας τὴν κωλύμην ποιεῖσθαι, σκῆψιν δὲ τινα οὐκ ἔλλαν εὐπρόσω- 10 πον δόξασαν εἶναι προβεβλημένοι, ὅτι δὴ Λαγγοβάρδους τοὺς σφίσι πολεμιωτάτους οἷτος ἐπαγόμενος ἦκει. ἐπὶ τούτοις διαπορομένῳ τὴν ἀρχὴν τῷ Ναρσῆ καὶ Ἰταλῶν τῶν οἱ παρόντων B ἀμφὶ τῷ πρακτικῷ πυνθανομένῳ ἐπήγγελόν τινες ὡς εἰ καὶ Φράγγοι παρήσουσι σφᾶς τήνδε τὴν δίοδον ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἐς Ῥάβενναν ἐνθὲνδε κομίζεσθαι οὐδαμῇ ἔξουσιν, οὐδὲ τὴν πορείαν ταύτην ποιεῖσθαι ὅτι μὴ ἄχρι ἐς πόλιν Βερώνην. Τωτίλαν γὰρ ἀπολεξάμενον εἴ τι δοκιμιον ἦν ἐν τῷ Γότθων στρατῷ, στρατηγόν τε αὐτοῖς καταστησόμενον Τεῖαν τὸν Γότθον, ἄνδρα διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ πολέμια, στείλαι ἐς πόλιν Βερώνην Γότθων κατήκοον οὖσαν, ἐφ' ᾧ Ῥωμαίων τῷ στρατῷ διακωλύσει 20

4. ἐγένετο] ἐγένοντο L.   *ibid.* παρὰ] περὶ L: παρὰ Lm.
8. μὲν τὸ] μέντοι τὸ L.   11. δόξασαν] δόξαν L.   14. ἐπήγγελλον] ἐπήγγελλον P et Hm.   ἐσηγγελλον H.   16. οὐδαμῇ] οὐδαμῶς L.
17. Βερώνην L.   Βερώνην P.   Et sic infra.   *ibid.*
τωτίλλαν L.   21. Ῥωμαίων τῷ] τῷ Ῥωμαίων L.   *ibid.* διακωλύσει] διακωλύσοι Reg.

neficia; partim spe, procul dubio, inducti, ab ipso magna consequendi. In primis Erulos caeterosque Barbaros sibi ille devinzerat singulari magnificentia.

Cum proxime agrum venisset Venetum, misso nuntio ad Francorum Duces, qui loca illa tenebant praesidiis, postulavit, ut sibi, tanquam amicis, transitum darent. Illi Narseti se nullo id pacto permissuros respondent; nullaque facta mentione utilitatis Francorum, vel suae in Gothos benevolentiae, quae vera erat causa cur se, quoad possent, opponerent; praetextum hunc parum speciosum confingunt, quod secum Narses Langobardos duceret, capitales Francorum hostes. Dubitanti initio Narseti, atque ex astantibus Italis, quid opus factu esset, quaerenti, dixere quidam, quamvis transitum Franci permitterent, non posse tamen exercitum inde Ravennam tendere, nec longius ea via, quam ad urbem Veronam progredi, eo quod Totilas delectum exercitus Gothici florem, duce Teia, Gottho bellicosissimo, Veronam, Gotthicae ditionis urbem, misisset, ut pro viribus transitum Romanis copiis intercluderet.

τὴν παράδοτον, ὅσα γε δυνατά. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐπειδὴ τε ὁ Τέτας ἐγένετο ἐν πόλει Βερώνῃ, τὴν ἐκείνη δίοδον τοῖς πολεμίοις ἀπέφραξε πᾶσαν, ἀδιέξοδόν τε καὶ ὅλως ἄπορα πανταχόσε ἀμφὶ ποταμὸν Πάδον τὰ χωρία εἶναι ἀνάγκη χειροποιήτω σκευωρησά-
 5 μενος, καὶ πῆ μὲν λόχμιας τε καὶ τάφρους καὶ φάραγγας τεκτη- C
 νύμενος, πῆ δὲ τέλμινάς τε ὡς βαθυτάτας καὶ χώρους τεναγώ-
 δεις τινὰς αὐτὸς τῷ Γότθων στρατῷ ἐφύλασεν ἐς το ἀκριβέες,
 ὡς ἰδοῦσε χωρῆσαι Ῥωμαίοις, ἦν τι ἀποπειρῶνται τῆς ἐνθένδε
 ὁδοῦ. ταῦτα δὲ Τωτίλας ἐμηχανάτο, οἰόμενος διὰ μὲν τῆς πα-
 10 ραλλίας κόλπου τοῦ Ἰονίου Ῥωμαίοις μήποτε δυνατὰ ἔσεσθαι τὴν H 363
 πορείαν ποιεῖσθαι, ἐπεὶ ναυσίποροι ποταμοὶ παμπληθεῖς ἐνταῦθα
 ἐκβολὰς ἔχοντες ἀπόρευτα παντάπασι παρέχονται εἶναι τὰ ἐκείνη
 χωρία· ναῦς δὲ αὐτοὺς τοσαύτας τὸ πλήθος ὡς ἥμιστα ἔχειν, V 232
 ὥστε δὴ ἀθρόους παντὶ τῷ στρατῷ διαπορθμεύεσθαι τὸν Ἰόνιον
 15 κόλπον, ἦν δὲ γε κατ' ὀλίγους ναυτίλλωνται, αὐτὸς ἔν τῷ κα-
 ταλοίφῳ στρατῷ τῶν Γότθων τοὺς ἐκείνοτε ἀποβαίνοντας πόνῳ
 οὐδενὶ ἀναστελλεῖ. τοιαύτη μὲν οὖν γνώμη ὁ τε Τωτίλας ἐπήγ- D
 γελλε ταῦτα καὶ ὁ Τέτας ἐποίη. Ναρσῆ δὲ λίαν ἀμηχανοῦντι
 Ἰωάννης ὁ Βιταλιανοῦ, τῶν τῆδε χωρίων ἐμπείρως ἔχων, πα-
 20 ρῆναι παντὶ τῷ στρατῷ μὲν κατὰ τὴν παραλίαν ἵκναι, κατηκόνων
 σφίσις ὄντων, ὡς προδεδήλωται, τῶν τῆδε ἀνθρώπων, παρα-
 κολουθεῖν δὲ τῶν νηῶν τινὰς καὶ ἀκίτους πολλὰς. ἐπειδὴν γὰρ
 ὁ στρατὸς ἐπὶ ταῖς τῶν ποταμῶν ἐκβολαῖς γίνωνται, γέφυραν ἐκ
 τῶν ἀκίων τούτων τῷ τοῦ ποταμοῦ ῥοδίῳ ἐναρμοσάμενοι, ῥῆον

9. τωτίλλας L.

14. ἀθρόους L. corr. et Hm. Vulgo ἀθρόον.

17. τωτίλλας ἐπήγγελε L.

22. ἐπειδὴν] ἐπεὶ μὲν L.

Sic res erat. Ac Teias quidem, ubi Veronam attigit, aditus omnes il-
 lius tractus obstruxit hosti, et loca omnia fluvio Pado circumiacentia
 plane in via reddidit artis vi: hic aggressit arbores, fossas duxit, et
 praecipitiis abruptis solum: illic altas lacunas fecit ac coenosas voragine.
 Tum eo diligenter intendit cum Gotthorum exercitu, ut cum Romanis
 confligeret, si viam illac tentarent. Haec Totilas idcirco moliebatur,
 quia sibi persuadebat non posse Romanos iter facere secundum littus si-
 nus Ionii, ubi multorum fluminum navigabilium ostia viam prorsus ab-
 nuerent; neque illos tot habere navigia, ut simul copias omnes sium
 Ionium traicerent: si pauci simul navigarent, se facile cum reliquis
 Gotthorum copiis turmas singulas exscensu prohibitorum. Eo spectabat
 Totilas, cum ea dedit mandata, quae Teias executus est. Narseti au-
 tem in summas adducto angustias, Ioannes Vitaliani nepos, locorum pe-
 ritus, auctor fuit, ut cum universo exercitu per oram maritimam, Ro-
 manis adhuc, ut supra dictum est, subditam, iter haberent: sequerentur
 naves aliquot, et scaphae plurimae: quo fieret, ut cum ad fluminem

ἄν καὶ ἀπονώτερον ποιήσωσιντο τὴν διάβασιν. ὁ μὲν Ἰωάννης ταῦτα παρήγει, πείθεται δὲ Ναρσῆς, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ Ῥαβέννης κομίζεται.

P 643 κζ'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπρώσαστο τῆδε, ἐν τούτῳ τάδε ἐν-
 ηνέχθη γενέσθαι. Ἰλδιγισὰλ Λαγγοβάρδης ἀνὴρ, οὐπὲρ ἐν τοῖς 5
 ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη, αὐτῷ τοῦ Ἀύδουιν ὄντος ἐχθροῦ,
 ὃς τούτων δὴ τῶν βαρβάρων ἠγεῖτο (αὐτῷ γὰρ τὴν ἀρχὴν κατὰ
 γένος προσήκουσαν Ἀύδουιν βιασόμενος ἔσχεν) ἐξ ἡθῶν ἀπο-
 δρὰς τῶν πατρίων ἐπὶ Βυζαντίου κομίζεται. οὗ δὴ αὐτὸν ἀφι-
 κόμενον Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν τοῖς μάλιστα φιλοφροσύνης 10
 ἤξιωσεν, ἄρχοντά τε κατεστήσατο ἐνδὸς τῶν ἐπὶ τοῦ παλατιοῦ
 φυλακῆς τεταγμένων λόχων, οὐσπερ σχολὰς ὀνομάζουσιν. εἰ-
 B ποντο δὲ αὐτῷ τοῦ Λαγγοβαρδῶν ἔθρους ἄνδρες ἀγαθοὶ τὰ πο-
 λέμια οὐχ ἥσσους ἢ τριακόσιοι, οἳ δὴ μίαν πρῶτον ἐπὶ Θράκης
 δλαιταν εἶχον. τὸν Ἰλδιγισὰλ οὖν Ἀύδουιν μὲν πρὸς βασιλέως 15
 Ἰουστινιανοῦ ἔζητεῖτο, ὅτε φίλος τε Ῥωμαίοις καὶ ξύμμαχος ᾖν,
 μισθὸν τῆς φιλίας τὴν προδοσίαν αὐτῷ τοῦ ἰκέτου εἰσπραττό-
 μενος. ὁ δὲ τρόπῳ οὐδενὶ ἐδίδου. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἰλδιγισὰλ,
 ἐνδεέστερον ἢ κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καὶ τὴν Ῥωμαίων δόξαν
 ἐπικαλῶν οἱ αὐτῷ τὴν τε τιμὴν καὶ τὰ ἐπιτήδεια εἶναι, δυσφο- 20
 C ρουμένῳ ἐπὶ πλεῖστον ἐπέκει· ὃ δὲ Ἰόβας κατενόησε, Ἰόβτος
 ἀνὴρ, πάλαι τε δοριάλωτος ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἐκ Σαλματίας

1. ποιήσαιντο] ἐποιήσαντο Hm. 5. Ἰλδιγισὰλ] Ἰνδιγισὰλ HL
 hic et infra. 6. λόγοις om L. 8. ἀποδρὰς om. L. 11. πα-
 λατιῶν] ποταμίῳ L. 12. ὄντας σχολῆς L. 17. ἰκέτου] οἰκέ-
 του HL. 20. τὴν τε] τε om. L. 22. δοριάλωτος P.

ostia pervenisset exercitus, facto ex scaphis ponte fluvium iungerent, et
 facilius expeditiusque transirent. Haec fuit Ioannis sententia; quam am-
 plexus Narses, cum omnibus copiis Ravennam eo modo contendit.

27. Dum ibi sic ea fierent, interea haec contigerant. Ildigisal, vir
 Langobardus, cuius antea memini, inimicitias habens cum Barbarorum,
 popularium suorum, Rege Auduino, qui Regnum ipsi iure hereditario
 debitum vi occuparat; patria profugus, Byzantium se contulerat. Eo
 cum pervenisset, humanissime illum acceperat Imperator, ac Ducem crea-
 verat unius Scholae: sic vocant catervas militum ad Palatii custodiam
 destinatas. Langobardos ducebat minimum trecentos, bellica virtute
 praeditos; qui una prius commorati in Thracia fuerant. Ab Imperatore
 Iustiniano petierat Auduinus, ut sibi, utpote Romanorum amico et socio,
 traderetur Ildigisal; et clientis proditionem exegerat in praemium amici-
 tiae: verum Augustus abnuerat. Postea queri Ildigisal coepit, quod is-
 fra meritum suum ac Romanorum splendorem stipendiis et honore affice-
 retur; ita ut graviter offensum prae se animum ferret. Id animadvertit
 Goar, homo Gothus; qui olim bellum cum Romanis gerente Vittige.

ἐνταῦθα ἤκων, ἤλικα τὸν πόλεμον Οὐτίγις ὁ Γότθων βασιλεὺς
 πρὸς Ῥωμαίους διέφερε. θυμοειδὴς δὲ ὢν καὶ δραστήριος ἄγαν
 πρὸς τύχην τὴν παρούσαν ζυγομαχῶν διαγέγονεν. ἐπειδὴ δὲ Γότ-
 5 θοι μετὰ τὴν Οὐτίγιδος ἐπικράτησιν ἐς ἀπόστασιν εἶδον, βασι-
 λεὶ οἱ πάλαι ἀντάραντες, κακουργῶν ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ διαφανῶς
 ἦλω. φυγῇ δὲ ζημιωθείς τῆς Αἰγύπτου ἐς ταῦτόν κομίζεται, καὶ
 χρόνος αὐτῷ πολὺς ἐν τῇ ποιῆσει ταύτῃ ἐτρέβη. ἀλλ' ὕστερον D
 οἰκτισάμενος βασιλεὺς κατήγαγεν ἐς Βυζάντιον· οὗτος ὁ Γόαρ
 τὸν Ἰλδιγισαὺς ἰδὼν ἀσχύλλοντα, ἤπερ μοι εἴρηται, ἐνδελιχέ-
 10 στατα νουθετῶν ἀναπειθεὶ δρασμῶ χρήσασθαι, ζὺν αὐτῷ ἁμο-
 λογήσας ἐκ Βυζαντίου ἀπαλλαγῆσεσθαι. ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἡ
 βουλή ἤρεσκε, φεύγουσι μὲν ἑξαπιναιῶς ζὺν ὀλίγοις τισὶν, ἐς δὲ
 Ἄπρων ἀφικόμενοι τὴν Θρακῶν πόλιν ἀναμύρνονται Λαγγοβύρ- P 644
 δαις τοῖς τῆδε οὔσι. τοῖς τε βασιλικοῖς ἵπποφορβίοις κατατυ-
 15 χόντες μέγα τι χρήμα ἵππων ἐνθένδε ἐπαγόμενοι πρόσω ἐχώρουν.
 ὡνπερ ἐπειδὴ βασιλεὺς ἤσθετο, ἔς τε Θράκην ὄλην καὶ Ἰλλυ-
 ριοὺς στεῖλας ἄρχουσί τε πᾶσι καὶ στρατιώταις ἐπέστελλε τοῖς V 233
 δραπέταις τούτοις σθένει παντὶ ὑπαντιάσαι. καὶ πρῶτα μὲν
 Οὔνων τῶν Κουτουργούρων καλουμένων ὀλίγοι τινές (οἱ δὲ) ἐξ
 20 ἡθῶν τῶν πατριῶν ἑξαναστάντες, ἤπερ μοι οὐ πολλῶ ἔμπροσθεν
 δεδιήγηται, δόντος βασιλέως ἐπὶ τῆς Θράκης ἰδρῶσαντο) τοῖς

1. Οὐτίγις Hm. Ιουτίγις L. 3. Γότθοι μετὰ] γότθων
 κατὰ Hm. κατὰ etiam L. 4. Οὐτίγιδος P. Ιουτίγιδος L.
 ibid. ἐπικράτειαν L. ibid. βασιλεῖ] βασιλέων L. 9. Ἰλδιγ-
 σαῦ] Ἰλδιγισαὺς L. 11. ἐς βυζάντιον L a pr. m. 16. Ἰλλυ-
 ριοὺς] Ἰλλυρικοὺς L. 19. Οὔνων] οὔν Reg. ibid. κουτρ-
 γούρων Reg.

captivus huc abductus fuerat e Dalmatia. Utque erat animo vir fervido acerrimoque, praesentem fortunam impatienter ferebat. Post debellatum Vittigem, cum Gotthi, qui prius arma contra Imperatorem tulerant, defectionem moliti essent, convictus et ipse fuerat in ita in Rempublicam machinationis, multatusque exilio in Aegyptum una migraverat. Hac in poena diu relictum miseratus postmodum Imperator, Byzantium revocaverat. Iste igitur Goar Ildigisalem, ut dixi, dolore percitus animadvertens, assiduis urget monitis, ac fugam suadet, se una Byzantio excessurum pollicitus. Probato consilio, repente cum nonnullis elapsi, ut Apros urbem Thraciae attigere, Langobardis illic degentibus admisceret sese, et Caesarea equilia nacti, inde magna equorum vi abacta, porro pergunt. Simul haec Imperator cognovit, per Thraciam totam atque Illyricum dimittit nuntios, Ducibusque omnibus ac militibus iniungit, ut pro virili parte fugitivis istis occurrant. Ac primo quidem exigua manus Hunnorum Caturgurorum, qui relicta patria, ut paulo ante narraui, in Thracia conederant, imperatoris permissu; cum his fugitivis congressa,

φεύγουσι τούτοις ἐς χεῖρας ἤλθον. ἤσσηθέντες δὲ μάχῃ τινὲς
 B μὲν πίπτουσι, οἱ δὲ λοιποὶ τραπόμενοι οὐκέτι ἐδίωκον, ἀλλ'
 αὐτοῦ ἕμενον. οὕτω τε Θρόικην ὄλην διεληλύθασι Ἰλδιγισάλ
 τε καὶ Γόαρ ξὺν τοῖς ἐπομένοις, οὐδενὸς ἐνοχλοῦντος. ἐν Ἰλλυ-
 ριοῖς δὲ γενόμενοι Ῥωμαίων στρατὸν εὗρον ἐπὶ τῷ σφῶν πονηρῷ⁵
 ἕν ἐπιμελεία ἕνυελεγμένον. τοῦ δὲ στρατοῦ τούτου ἄλλοι τέ-
 τινες καὶ Ἀράτιός τε καὶ Ῥεκίθαγγος καὶ Λεωνιανὸς καὶ Ἀριμούθ
 ἦρχον, οἳ δὴ ἐτόγγαλον τὴν ἡμέραν ἰππεύσαντες ὄλην. ἕς τε
 χῶρον ὀλώδη ἀγικόμενοι περὶ λύχνων ἀφὰς ἔστησαν, ὡς αὐλι-
 σόμενοι τε καὶ διανυκτερεύσοντες ἐνταῦθα τὴν νύκτα κείνην. 10
 H 964 ἄλλα καὶ Ἰσπων τῶν σφετέρων ἐπιμελεῖσθαι καὶ παρὰ τὸν ταύτη
 C ῥέοντα ποταμὸν αὐτοὺς ἀναψύχειν, παρηγοροῦντας τὸν τῆς ὁδοῦ
 κόπον. αὐτοὶ τε κατὰ τρεῖς ἢ τέτταρας ἕκαστος δορυφόρους ἐπα-
 γόμενοι ἀποκεκρυμμένως τοῦ ποταμοῦ ἔπιον· δέψιμ γὰρ, ὡς τὸ 15
 εἰκὸς, χυλεπῆ εἶχοντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Γόαρ καὶ Ἰλδιγισάλ ἀγχοῦ
 που ὄντες καὶ σκοποὺς πέμψαντες ταῦτα ἐγνώσαν. ἀπροσδόκη-
 τοί τε πίνουσι αὐτοῖς ἐπιστάντες ἄπαντας ἔκτειναν, καὶ τὸ λοι-
 πὸν ἀδέεστερον σφίσι αὐτοῖς τὰ ἐς τὴν πορείαν ἦπιε ββούλοντο
 διωκῆσαντο. ἄναρχοι γὰρ οἱ στρατιῶται γενόμενοι διησκοροῦντό²⁰
 τε καὶ παντάπασιν ἀμηχανοῦντες ὀπίσω ἀπῆλθον. Γόαρ μὲν
 οὖν καὶ Ἰλδιγισάλ οὕτω διασφυγόντες ἐς Γήπαιδας ἤλθον.

2. οἱ λοιποὶ δὲ L. 3. Ἰλδιγισάλ HL. 4. Ἰλλυριοῖς] Ἰλλυριῶ
 Reg. 5. πονηρῷ] πονήρω P. 7. Ῥεκίθαγγος καὶ Λεωνιανὸς
 καὶ ἀριθμούθ L. 12. παρὰ] περὶ Reg. 13. αὐτοῦς] αὐ-
 τοῦ L. 16. Ἰλδιγισάλ] Ἰλδιγισάλον Hm. Ἰλδιγισάλον L.
 19. ἦπιε om. L. ἦ Lm. 22. Ἰλδιγισάλ] Ἰλδιγισάλ LHm.

acie vincitur: caesis nonnullis, fusi caeteri, insectandi consilium abii-
 ciunt, ibique manent. Itaque Ildigisal et Goar cum sociis totam Thra-
 ciam pervaserunt, obsistente nemine, et Illyricum ingressi, Romanum
 exercitum offenderunt, accurate collectum in suam ipsius perniciem. Co-
 pias illas cum alii ducebant, tum Aratius, Rhecithangus, Leonianus et
 Arimuthus. Diem totam equitaverant: cumque in locum silvosum primis
 tenebris venissent, ibi constiterunt, ut noctem illam quieti traducerent.
 Ac militibus quidem hi Duces, praeter alia, id quoque mandarunt, ut
 suos curarent equos, seque in fluvio illac perfluente refrigerantes, leva-
 rent laborem viae. Ipsorum vero quisque tribus quatuorve assumptis
 Protectoribus, seorsum, loco in abdito, fluminis aquam bibebat: gravem
 enim, ut res ferebat, sitim collegerant. Ut id Goar atque Ildigisal,
 qui prope aderant, per exploratores cognoverunt, bibentes adorti de im-
 proviso, omnes occidunt, eoque facto reliquam viam sibi plane expe-
 diunt. Milites enim, amissis Ducibus, anxii, consilii quoque omnino inopes,
 retro commearunt; atque ita cum Goare elapsus Ildigisal ad Gepaedes
 pervenit.

Ἐτίγγανε δὲ καὶ τις ἐκ Γηπαίδων, Οὐστρίγοτθος ὄνομα, ἐς Λαγγοβάρδας φηγὼν τρόπῳ τοιῷδε. Ἐλεμοῦνδος μὲν ὁ Γη- D
παίδων γεγωνὸς βασιλεὺς οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο νόσω, τούτου δὲ οἱ μόνου τοῦ Οὐστρίγοτθου ἀπολε-
10 βλειμμένου παιδὸς, ὃν περ ὁ Θεορίσιν βιασάμενος (μειράκιον γὰρ ἦν ἔτι) τὴν ἀρχὴν ἔσχε. διδὸν δὲ ὁ παῖς οὐκ ἔχων τὸν ἡδικοτάτα
καθ' ὃ τι ἀμύνηται, ἐξ ἡθῶν ἀνυστάς τῶν πατρίων ἐς Λαγγο-
βάρδας Γήπαισι πολεμίους ὄντας ἀπιὼν ὤχετο. ἐγένοντο δὲ
15 Γήπαισιν ὀλίγῳ ἕστερον πρὸς τε βασιλέα Ἰουστινιανὸν καὶ τὸ
Λαγγοβαρδῶν ἔθνος διαλλαγαι, ὄρκιοις τε ἀλλήλους δεινοτά- P 645
τοις κατέλαβον ἢ μὴν τὸ λοιπὸν φιλίαν τὴν ἐς ἀλλήλους ἀπέραν-
τον διασώσασθαι. ἐπειδὴ τε αὐτοῖς τὰ ἐς τὰς διαλλαγὰς βε-
βαιότατα ξυνετέλεσθη, βασιλεὺς τε Ἰουστινιανὸς καὶ Αὐδούιν ὁ
τῶν Λαγγοβαρδῶν ἡγούμενος παρὰ Θεορίσιν τὸν Γηπαίδων ἄρ-
15 χοντα πέμψαντες τὸν Ἰλδιγισᾶλ, ἅτε κοινὸν ἐχθρὸν, ἐξητοῦντο,
τὴν ἐς τὸν ἰκέτην τὸν αὐτοῦ προδοσίαν δεόμενοι δήλωσιν τῆς ἐς
αὐτοὺς φιλίας ποιήσασθαι πρώτην. καὶ ὅς τοις Γηπαίδων λο-
γίμοις κοινολογησάμενος τὰ παρόντα σπουδῇ ἀνεπυθάνετο εἰ
ποιητέα οἱ τὰ πρὸς τοῖν βασιλέοιν αἰτούμενα εἴη. οἱ δὲ ἀντικρυς
20 μὴ ποιήσεν ἀπέπειπον, κρείσσον ἀπισχυρισάμενοι εἶναι Γηπαίδων
τῷ ἔθνει αὐταῖς τε γυναιξὶ καὶ γόνῳ παντὶ διολωλέναι αὐτίκα δὲ B
μᾶλα ἢ ἀνοσίους ἐπ' ἀσεβήματι γενέσθαι τοιοῦτω. ταῦτα ἀκού-

2. Ἐλεμοῦνδος] οὐελεμοῦντος HL. 4. τούτου] τούτων L. 9. πρὸς
τε βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ καὶ τῷ λαγγοβαρδῶν ἔθνει Reg. 13. τε]
δὲ L. δὲ Lm. 15. Ἰλδιγισᾶλ] Ἰηδιγισᾶλ L. 18. κοινολογη-
σάμενος] ἐπικοινωνασάμενος Reg. 22. ἀνοσίους L.

Tum etiam quidam, cui nomen Ustrigothus, ad Langobardos ex Gepædibus profugus se receperat: quod ita contigit. Elemundus Gepædum Rex morbo paulo ante extinctus, unigenam filium reliquerat hunc Ustrigothum: quo facile exturbato (adhuc enim erat adolescentulus) regnum Thorisinus obtinuit. Ille, cum auctorem iniuriæ ulcisci non posset, e patria ad Langobardos Gepædum hostes concessit. Haud multo post pepigere pacem Gepædes cum Iustiniano Augusto et Langobardis, sanctissime iurata utrinque perpetua amicitia. Postquam inter eos gratia firmissimo foedere coit, Iustinianus Augustus et Auduinus Langobardorum Rex ad Thorisinum Gepædum Regem miserant, qui Ildigisalem, communem hostem, deposcerent, ut amici erga se animi primum esset indicium proditio supplicis. Is vero, cum Gepædum proceribus communicato consilio, intento quaesivit, annuendum esset necne utriusque Principis postulatis? Aperte illi tum intercedere, satius esse asseverantes, momento interire Gepædes cum uxoribus omnique sobole, quam tali piaculo inquinari. His Thorisinus auditis, aestuabat dubitatione. Nam nec rem exequi invitis subditis poterat; nec bellum, labore

- σας ὁ Θεοσὶν ἐς ἀμηχανίαν ἐξέπιπτεν. οὔτε γὰρ ἀκουσίων τῶν ἀρχομένων ἐπιτελέσαι τὸ ἔργον εἶχεν οὔτε ἀνακυκλεῖν πόλεμον, πόνῳ τε καὶ χρόνῳ πεπαυμένος πολλῶ, πρὸς τε Ῥωμαίους καὶ Λαγγοβάρδας ἔτι ἤθελεν. ὕστερον μέντοι ἐπενόει τάδε. πέμψας παρὰ τὸν Αὐδουὶν ἐξητεῖτο τὸν Ἐλεμουίνδου υἱὸν Οὐ-5 στρίγοθον, ἐπὶ τὴν ὁμοίαν αὐτῷ ἀμαρτάδα ὀρμῶν, τῶν τε ἱκετῶν ἀνταλλάσσεσθαι τὴν προδοσίαν παρακαλῶν. τῇ γὰρ τῆς
- C ἐμφοροῦς ἀτοπίας ὀκνήσει τὴν ἐπίταξιν αὐτῶν ἀναχαιτίσειν εἶχεν, ἀλλ' Αὐδουὶν αὐτὸν μηδεμιᾷ μελλήσει τῇ παρανομίᾳ καὶ ὁμολογίᾳ λήψεσθαι. τούτων τε αὐτοῖς δεδογμένων ἐξεπιστάμενοι ὡς 10
- V 23A οὔτε Λαγγοβάρδα οὔτε Γήπαιδες ἐθέλουσι τοῦ μιάσματος μετα-
λαχεῖν σφίσι, ἐς μὲν τὸ ἐμφανές οὐδὲν ἔδρασαν, ἐκάτερος δὲ δόλῳ τὸν θάτερον ἐχθρὸν ἔκτεινεν. ὄντινα μέντοι τρόπον, ἀφίημι λέγειν. οὐ γὰρ ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις οἱ ἀμφ' αὐτῶν λόγοι, ἀλλὰ κατὰ πολὺ διαλλάσσουσιν οἷά γε τῶν πραγμάτων τὰ 15 λαθραϊότατα. τὰ μὲν οὖν κατὰ Ἰλδιγισὰ καὶ Οὐστρίγοθον ἐς τοῦτο ἐτελεύτα.
- D κή'. Τοῖς δὲ ἀμφὶ Νυρσῆν ἀφικομένοις ἐς Ῥάβενναν πό-
λιν ἀνεμίγνυντο Βαλεριανὸς καὶ Ἰουστίνος οἱ στρατηγοί, καὶ εἴ
τι ἄλλο στράτευμα Ῥωμαίων ταύτῃ ἐλέλειπτο. ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς 20
ἐννέα ἡμερῶν χρόνος ἐς Ῥάβενναν ἐτέτριπτο, Οὐσδρίλας, Γότ-

4. τάδε] τοιάδε Reg. 7. οἰκετῶν ἀκαλλάσσεσθαι H. ἀκαλλάσσεσθαι etiam L a pr. m., qui te ἱκετῶν om. 10. τούτων τε] τούτων δὲ H. *ibid.* ἐξεπιστάμενος L. 11. οὔτε — οὔτε] οὔδ᾽ — οὔδ᾽ P. 12. σφίσι] φησὶν L: illud Lm. *ibid.* μὲν] μὲν οὖν L. 14. ἀλλήλοις] ἀλλήλων Reg. *ibid.* αὐτῶν] αὐτὸν L. 16. Ἰλδιγισὰ] ἰδιγισὰ L. Ἰλδιγιγὰ Hm.

multo diuturnoque extinctam, in Romanos ac Langobardos volebat reparare. Deinde rationem hanc iniit. Missa ad Auduinum legatione, Ustrigothum Elemundi filium repetiit, ad scelus par impellens, hortansque ut sibi invicem proderent quos accepissent in suam fidem. Quo pacto id consecutus est, ut Langobardorum petitionem retunderet obiecta difficultate similis indignitatis, statimque Auduinum ipsum iniqua conventionem implicaret. Qua facta, cum probe scirent, nec Langobardos nec Gepaedes piaculi participes esse velle, nihil quidem egerunt palam, sed alter alterius inimicum dolo sustulit. Caedis peractae modum omitto scribere, non consentientibus qui illum referunt, sed inter se plurimum discrepantibus; ut fit, cum de rebus agitur occultissimis. Hos demum exitus habuerunt Ildigal et Ustrigothus.

23. Postquam cum exercitu Ravennam advenit Narses, ei se adiunxerunt Valerianus ac Iustinus Magistri militiae, et quicumque Romani milites ibi supererant. Ea in urbe dies manserant novem; cum Usdrilas, natione Gotthus, vir bellica laude clarissimus, idemque Prae-

5 θος ἀνὴρ, διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια, τοῦ ἐν Ἀριμίνῳ
 φυλακτηρίου ἔρχων, πρὸς Βαλεριανὸν ἔγραψε τάδε „Πάντα ταῖς P 646
 φήμαις καταλαβόντες, τοῖς τε φάσμασιν ἤδη ζῦμπυσιν Ἰταλιαν
 συσχόντες καὶ ὀφρουάσαντες οὐχ ὅσα γε τὰ ἀνθρώπεια, ταύτη τε
 10 Γότθους, ὡσπερ οἴεσθε, δειδιξάμενοι, εἶτα κάθησθε νῦν ἐν
 Ῥαβέννη· ὥστε τῷ μὲν ἀποκεκρῦφθαι ὡς ἥκιστα τοῖς πολεμίοις
 ἐνδηλοὶ εἶναι ξυμφοροῦντες ἔτι τὸ φρόνημα τοῦτο, βαρβάρων
 δὲ παμμίκτω ὁμίλῳ τὴν οὐδαμόθεν προσήκουσαν ὑμῖν κυτατρί-
 βοντες χώραν. ἀλλ' ἀνάστητε ὅτι τάχιστα καὶ πολεμίων ἔργων
 10 τὸ λοιπὸν ἄπεισθε, δεῖξατέ τε ὑμᾶς αὐτοὺς Γότθοις, μηδὲ ἀν-
 αρτήσητε μακροτέραις ἐλπίσιν ἡμῶς, προσδεχομένους ἐκ πα-
 λαιοῦ τὸ θάμα.“ ἢ μὲν γραφὴ τοσαῦτα ἐδήλον. ἐπειδὴ δὲ B
 ταῦτα Ναρσῆς ἀπενεχθέντα εἶδε, Γότθων τῆς ἀλαζονείας κατα- H 365
 γελάσας, κυθίστατο εὐθὺς παντὶ τῷ στρατῷ ἐς τὴν ἔξοδον, φρου-
 15 ρὰν ζῦν Ἰουστίνῳ ἐν Ῥαβέννη ἀπολιπών. γενόμενοι τε πόλιως
 Ἀριμίνου ἄγχιστα, εὔρον οὐκ εὐπετῆ σφισι τὸ ἐνθένδε τὴν δίο-
 δον οὖσαν, Γότθων περιηρηκότων τὴν ἐκείνη γέφυραν οὐ πολλῶ
 πρότερον. ὁ γὰρ ποταμὸς ὁ τὴν Ἀριμίνον παραρρέων ἀνδρὶ
 μὲν ἀόπλῳ ἐν πεζῇ ἴοντι μόλις διαβατὸς γίνεται διὰ τῆς γεφύρας
 20 πόνῳ τε καὶ ταλαιπωρίᾳ πολλῇ, καὶ ταῦτα μηδενὸς ἐνοχλοῦντος
 ἢ τὴν δίοδον ἀναστέλλοντος· πλήθει δὲ ἀνθρώπων καὶ διαφε-
 ρόντως ἐξωπλισμένων, ἄλλως τε καὶ πολεμίων ἀντιστατούντων,

4. ὀφρουάσαντες Reg. 6. ὥστε om. HL. *ibid.* τῷ] τὸ L.
 -- *ibid.* ὡς] ὥστε Scaliger. 7. ἐνδηλοὶ P et Scaliger. ἐνδηλον HL.
ibid. ξυμφοροῦντες] ξυμφοροῦντες Reg. 12. ἐπειδὴ] ἐπει Hm.
 13. καταγελάσας L corr. et P. γελάσας HL. 19. πεζῇ] πεζῷ
 Reg. 21. ἀνθρώπων] ἀνθρώων Reg. 22. ἀντιστατούντων] ἐν-
 στρατηγούτων Reg.

factus praesidii Ariminensis, ad Valerianum scripsit in hanc sententiam. Postquam omnia occupastis rumoribus, totamque Italiam ingentis potentiae spectris complexi, ac fastu humanam supra conditionem elati, Gothos, ut creditis, concussistis terrore; nunc Ravennae residetis. Certe ita latendo, ostenditis hostibus, vestros illos spiritus iam concidisse, et confusa Barbarorum multitudine regionem atteritis, in quam nullum habetis ius. Agitedum; actutum movete; exercete nunc bellum; subite Gotthorum oculos, nec nos spe longiori suspendite iamdiu cupidis videndi vestri. Haec significabat epistola; quam Narses oblatam sibi cum perlegisset, Gotthorum vaniloquentiam ridens, statim se in viam dedit cum omnibus copiis, relicto Ravennae praesidio cum Iustino. Proxime urbem Ariminum, transitam difficilem offendunt, utroque pontis latere a Gotthis paulo ante acciso. Iam sane pontem fluvii, qui Ariminum alluit, vix labore multo unius pedes inermis transgreditur, licet nemo obturbet, adituve prohibeat: hominum autem turbae, in primis armato-

- C τρόπῳ ὄφροῦν ἐνταῦθα διαπορθευέσασθαι ἀδύνατά ἐστι. διὰ περ ὁ Ναρσῆς ἐν τῷ γιγνώσκοντι χώρῳ γενόμενος ἔξεν ἄλλοις τισὶν ἀπορούμενος ἐπὶ πλείστον διεσκοπεῖτο ὁπόθεν ἂν ποτε πόρον τινὰ τῷ πρύγματι εὔροι. οὗ δὴ καὶ Οὐσδρίλας τινὰς ἐπαγαγόμενος ἱππέων ἤλθε, μὴ τι τῶν πρῶσομένων αὐτὸν διαλύθοι. τῶν δὲ τις Ναρσῆ ἐπισπομένῳ τὸ τόξον ἐντείνας ἐπ' αὐτοὺς ἔβαλλεν, ἐνὶ τε τῶν Ἰππων κατατυχῶν εὐθὺς ἔκτεινεν. οἱ τε ἀμφὶ τὸν Οὐσδρίλαν τότε μὲν ἐνθένδε κατὰ τάχος ἀπαλλαγέντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο, αὐτίκα δὲ καὶ ἄλλους ἐπαγαγόμενοι τῶν σφίσι μαχιμωτάτων διὰ πύλης ἐίτρας ἐπ' αὐτοὺς ἴεντο, ὡς ἀπροσδό- 10 κητοὶ τε αὐτοῖς ἐπιπεσόντες καὶ τὸν Ναρσῆν διαχρησόμενοι αὐτί-
- D κα δὴ μάλα. ἐπὶ θάτερα γὰρ τοῦ ποταμοῦ διαφενώμενος τῇ στρατιᾷ τὴν διέβασιν ἤδη ἀφῆκτο. ἀλλὰ τῶν τινες Ἐρσούλων τύχῃ αὐτοῖς τινὶ ἐνταῦθα ὑπαντιάσαντες κτείνουσι τε τὸν Οὐσδρίλαν, καὶ ὅστις ποτὲ ἦν ἐπιγνώσθῃντα παρὰ Ῥωμαίου ἀνδρὸς τὴν 15 κεφαλὴν ἀφαιρούμενοι, ἔς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον ἤλθον, καὶ Ναρσῆ ἐπιδειξάντες τῇ προθυμίᾳ ἐπέφρωσαν πάντας, τεκμηριουμένους τῷ ξυμβεβηκότι τὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ Γότθοις πολέμια εἶναι· οἱ γὰρ τῶν πολεμίων τῷ στρατηγῷ ἐνεδρεύσαντες αὐτοὶ οὐκ ἔξ ἐπιβουλῆς ἢ προνομίας τινὸς τὸν ἄρχοντα σφῶν ἐξακιναιῶς 20 ἀφήρηντο. Ναρσῆς δὲ, καίπερ Οὐσδρίλα πεπτωκότος, ὃς τοῦ ἐν Ἀριμίνῳ φυλακτηρίου ἦρχε, πρόσω ἤπειγε τὸ στρατεύμα.

4. Οὐσδρίλας] οὐδρίλας L. *ibid.* ἐπαγόμενος L. 5. αὐτὸν] αὐτῷ L. 7. εὐθὺς] εὐθὺ H: εὐθὺς Hm. 8. Οὐσδρίλας] οὐσδρίλλαν L. 9. ἐπαγόμενοι L. 10. ἴεντο] ἴεντο P. 14. αὐτοῖς] αὐτοῦς HL: αὐτοῖς Hm. 15. παρὰ] περὶ L a pr. m. 16. εἰς] εἰς L. 22. ἤπειγε τὸ] ἠγείγετο L. ἀπῆγε τὸ vel ἐπῆγε τὸ om.

rum, iter est omnino insuperabile; maxime si hostes obsistant. Quocirca Narses ad pontem cum paucis progressus, haesit diu, viam quaerens, qua consilium explicaret. Eo quoque Usdrilas manum equitum eduxit, ne quid eorum, quae agerentur, ipsum lateret. Tum quidam Narsetis assecla, intento arcu, in illos sagittam impulit, qua confixus equorum unus illico occubuit. Mox Usdrilas eiusque comites digressi inde, commiserunt se urbi, et sine mora accitis aliis e numero fortissimorum, porta altera se in Romanos eiecerunt, quasi primo, eoque improvise impetu oppressuri Narsetem essent. Iam enim is ad partem alteram fluvii se contulerat, quaerens traiectionem copiis. At Eruli quidam illis forte obviam facti, Usdrilam interemerunt, et cum a Romano agnitionem obtinuerunt, ad Romanum exercitum reversi, ostenso Narseti capite, arexere omnium animos, ex eo casu intelligentium Gotthis Deum infensum esse: qui cum insidiarentur summo hostium Duci, suum ipsi Ducem subito amisissent, non ex insidiis, neque ex destinato occisum. Narses vero, etai de medio sublatus erat praesidii Ariminensis Prae-

οὐδὲ γὰρ Ἀρμινηνον ἢ ἄλλο τι χωρίον πρὸς τῶν πολεμίων ἐχόμε- P 647
 τον ἐνοχλεῖν ἤθελεν, ὡς μή τις αὐτῷ τρίβοιτο χρόνος, μηδὲ τῷ V 235
 παρέργω τῆς χρείας ἢ σπουδαιοτάτη διείργοιτο πρᾶξις. τῶν δὲ
 πολεμίων, ἅτε πεπτωκότες σφίσι τοῦ ἄρχοντος, ἤσυχάζοντων
 5 τε καὶ οὐκέτι ἐμποδίων καθισταμένων ὁ Ναρσῆς ἀδείστερον γε-
 φήρα τὸν ποταμὸν ζεύξας διεβίβασε πόνω οὐδενὶ τὸν στρατὸν
 ἅπαντα. ὁδοῦ δὲ τῆς Φλαμηνίας ἐνθένδε ἀφήμενος ἐν ἀριστερᾷ
 ἦι. Πέτρας γὰρ τῆς περτούσης καλουμένης, ἧς πέρι μοι ἐν
 τοῖς ἔμπροσθεν δεδιήγηται λόγοις, τὸ τοῦ ὀχρώματος καρτερὸν
 10 χωρίον φύσει, κατειλημμένον τοῖς ἐναντίοις πολλῶ πρότερον, B
 ἀπόρευτα Ῥωμαίοις καὶ παντάπασιν ἀδιέξοδα, ὅσα γε κατὰ τὴν
 Φλαμηνίαν ὁδὸν, ὄντα ἐτύγγανεν. ὁδὸν οὖν ὁ Ναρσῆς διὰ
 ταῦτα τὴν ἐπιτομωτέραν ἀφείς τὴν βύσιμον ἦι.

κθ'. Τῷ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρατῷ τὰ γε ἀμφὶ τῆ πο- C
 15 ρεῖα ταύτῃ πη εἶχε. Τωτίλας δὲ πεπυσμένος ᾗθη τὰ ἐν Βενε-
 τίας ξυνερχθέντα Τείαν μὲν τὰ πρῶτα καὶ τὴν ξὺν αὐτῷ στρα-
 τῶν προσδεχόμενος ἐν τοῖς ἐπὶ Ῥώμης χωρίοις ἤσυχῃ ἔμενεν.
 ἐπειδὴ δὲ παρήσαν, μόνοι τε δισχιλιοὶ ἰππεῖς ἐλείποντο ἔτι, τοῦ-
 20 στρατῷ ὡς τοῖς πολεμίοις ἐν ἐπιτηδείῳ ὑπαντιάσων ἦι. ἐν δὲ
 τῇ ὁδῷ ταύτῃ τὰ τε τῷ Οὐσδριλᾷ ξυμπεπτωκότεα καὶ Ἀρμινηνον
 τοὺς πολεμίους διαβεβηκέναι μαθὼν, ὄλην μὲν Τουσκίαν ἀμεί-

8. ἡσπέρ μοι L. *ibid.* ἐν — λόγοις om. L. 10. χωρίον — πρό-
 τερον om. L. 11. ἀπόρευτά τε Hoeschelius. 14. τῇ πορείᾳ]
 τὴν πορείαν Reg. 15. τουτίλλας L. 19. τουτίλλας L. 21. τὰ
 τε] τάδε H: τὰ τε Hm.

fectus Usdrilas, nihilo tamen minus processit. Neque enim consilium erat, Ariminum aliumve quempiam locum aggredi inessum ab hostibus, ne quid temporis tereretur, neu quod maxime urgendum erat opus, id rei levioris accessio imberet. Dum Praefecto orbatu hostes se oppido tenent, nec moram obiciunt, impuise Narses ponte fluvium iungit, ac nullo negotio totum traducit exercitum, omissaque via Flaminia ad laevam tendit. Cum enim Petra pertusa, ut vocant, quam in superioribus libris descripsi, locus natura munitissimus, ab hoste pridem teneretur, via Flaminia Romanis plane occlusa erat. Quare Narses, relicto breviori itinere, id, quo transitus patebat, ingressus est.

29. Ita quidem Romanus exercitus procedebat: Totilas vero, auditis iam quae contigerant in agro Veneto, primum ad Romam constitit, Teiam copiasque eius opperiens. Deinde, ut advenerunt, praeter equitum duo milia, quae nondum aderant, his Totilas minime expectatis, eo consilio cum reliquo omni exercitu profectus est, ut hostibus opportune occurreret. Cum autem eos, caeso Usdrila, transisse Ariminum cognovisset in via, totamque emensus Tusciam, montem Apenninum at-

ψας, ἐν ὄρει δὲ τῷ Ἀπεννίνῳ καλουμένῳ γενόμενος, αὐτοῦ ἐν-
στρατοπεδευσάμενος, ἔμεινεν ἄγχιστα κώμης, ἥνπερ οἱ ἐπιχώ-
ριοι Ταγίνας καλοῦσιν. ἢ τε Ῥωμαίων στρατιὰ Ναρσοῦ ἤγου-
D μένου οὐ πολλῶ ὕστερον ἐν τῷ ὄρει καὶ αὐτοὶ τῷ Ἀπεννίνῳ ἐν-
στρατοπεδευσάμενοι ἔμενον, σταδίους ἑκατὸν μάλιστα τοῦ τῶν 5
ἐναντίων στρατοπέδου διέχοντες, ἐν χωρίῳ ὀμαλῶ μὲν, ἄγχιστα
δὲ πη τάφους περιβεβλημένῳ πολλοῦς, ἵνα δὴ στρατηγούντά
ποτε Ῥωμαίων Κάμιλλον τῶν Γάλλων ὄμιλον διαφθεῖραι μάχῃ
νεκικώτα φασί. φέρει δὲ καὶ εἰς ἐμὲ μαρτύριον τοῦ ἔργου τὴν
προσηγορίαν ὃ χῶρος καὶ διασώζει τῇ μνήμῃ τῶν Γάλλων τὸ πά- 10
θος, βοῦστα Γαλλῶρων καλούμενος. βοῦστα γὰρ Λατίνοι τὰ
ἐκ τῆς πυρᾶς καλοῦσι λείψανα. τύμβοι τε τῆδε γεώλοφοι τῶν
νεκρῶν ἐκείνων παμπληθεῖς εἰσιν. αὐτίκα δὲ στελλας ἐνθένδε
P 648 Ναρσῆς τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς παραίνεσιν ἐπήγγειλε ποιεῖσθαι
H 366 τῷ Τωτίλᾳ καταθέσθαι μὲν τὰ πολέμια, βουλευέσθαι δ' εἰρη- 15
ναῖά ποτε, διαριθμοῦντα ὅτι δὴ αὐτὸς, ἀνθρώπων ἄρχων ὀλί-
γων τέ τινων καὶ ἕξ ὑπογυίου νόμῳ οὐδενὶ ξυνειλεγμένων, πάσῃ
τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἐπὶ πλεῖστον διαμάχεσθαι οὐκ ἂν δύναιτο.
ἔφη δὲ αὐτοῖς καὶ τοῦτο, ὥστε δὴ αὐτὸν, εἰ πολέμησελοντα
ἴδοιεν, μελλήσει οὐδεμιᾷ ἐγκλείεσθαι ταύτῃ διορίσαι τινὰ 20
ἡμέραν τῇ μάχῃ. ἐπειδὴ γοῦν οἱ πρέσβεις οὗτοι τῷ Τωτίλᾳ ἐς

2. ἔμεινεν] ἔμενον L. 4. οὐ πολλῶ] οὐ om. L. 6. διέχοντες
addidi ex L. 7. δὲ om. HL. *ibid.* τάφους om. HL: habet Lm.
8. Κάμιλλον] κάλλιον L: illud Lm. 11. γαλλῶρων L. Γαλλό-
ρων P. 12. τύμβοι] τύμβοις L. τύμβοι L corr. *ibid.* τῆδε]
τῇ HL. οἱ L corr. 15. Τωτίλλᾳ] τωτίλλᾳ HL. *ibid.* δ'
om. L. 16. διαριθμοῦντα] διαριθμῶν HL. 17. καὶ ἕξ ὑπο-
γυίου] καὶ ὑπόγυιον L: illud Lm. 21. Τωτίλᾳ] τωτίλλᾳ HL.

tigisset, castris proxime vicum, quem indigenae Taginas appellant, pe-
sisset, ibi conedit. Nec multo post Romanus quoque exercitus, Nar-
sete duce, castra in monte Apennino metatus est, centum ad summum
stadiis procul a castris hostium, plano quidem in loco, sed multis cincto
tumulis prope extantibus: ubi quondam a Camillo, Romani duce exerci-
tus, victas acie et caesas ferunt Gallorum copias: id quod suo locus ae-
mine etiamnum testatur, et memoriam cladis Gallorum servat, Busta
Gallorum dictus. Busta enim Latini vocant rogi reliquias, et plurimi
visuntur hic mortuorum illorum tumuli, terra aggesta editi. Inde mox
Narses quosdam e suis familiaribus destinat, iubetque hortari Totilam,
ut, armis depositis, aliquando tandem consilia pacis agitet, cum animo
reputans, se, recentibus ac temere contractis copiis succinctum, non
posse diu resistere Romano Imperio universo. Hoc etiam mandatum ad-
locat, si ipsum belli libidine teneri animadvertent, statim iubentem
diem proclii constituere. Praescripta accurarunt Legati, ad conspectum
admissi Totilae: cumque is ferociter ac superbe denuntiasset, omnino

δῶν ἤλθον, τὰ ἐπιτεταγμένα ἐποιοῦν. καὶ ὁ μὲν νεανειούμενος ἐκομψεύετο ὡς τρόπῳ αὐτοῖς παντὶ πολεμητέον εἶη, οἱ δὲ ὑπολαβόντες „Ἄλλ’ ὦ γενναῖε“ ἔφρασαν „τόν τινα καιρὸν τῇ ξυμβολῇ τίθει“. καὶ ὅς „Αὐτίκα ὁκτὼ ἡμερῶν ξυμμιξώμεν.“ οἱ 5 μὲν οὖν πρέσβεις παρὰ τὸν Ναρσῆν ἐπανήκοντες τὰ ξυγκείμενα σφίσιον ἐπήγγελλον, ὁ δὲ Τωτίλαν δολώσεως ὑποτοπάζων ἐπνοεῖν παρεσκευάζετο ὡς τῇ ὑστεραία μαχούμενος. καὶ ἔτυχέ γε τῆς τῶν πολεμίων ἐννοίας. ἡμέρα γὰρ τῇ ἐπιγενομένη αὐτάγγελος παντὶ τῷ στρατῷ παρῆν ὁ Τωτίλας. ἤδη δὲ ἀλλήλοις ἐκά- 10 τεροι ἀντεκάθηντο, οὐ πλέον ἢ δυοῖν διέχοντες τοξευμάτων βολῶν.

Ἦν γέ τι γεώλοφον ἐνταῦθα βραχὺ, ὃ δὴ καταλαβεῖν ἀμφοτέροι διὰ σπουδῆς εἶχον, ἐν ἐπιτηδείῳ σφίσιον οὐόμενοι κεί- V 236 σθαι, ὅπως τε βάλλειν τοὺς ἐναντίους ἐξ ὑπερδεδίωκτον ἔχοιεν καὶ C 15 ὅτι χωροὶ λοφώδεις, ἥπέρ μοι δεδήλωται, ἐνταῦθά πη ἦσαν, ταύτῃ τοι κυκλώσασθαι τινος τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον κατὰ νώτου ἰόντας ἀμήχανον ἦν, ὅτι μὴ διὰ μιᾶς τινος ἀτραποῦ, ἢ παρὰ τὸ γεώλοφον ἐτύγγανεν οὐσα. διὸ δὴ περὶ πλειονος αὐτὸ ποιεῖσθαι ἀμφοτέροις ἐπάναγκες ἦν, Γότθοις μὲν, ὅπως ἐν τῇ 20 ξυμβολῇ κυκλωσόμενοι τοὺς πολεμίους ἐν ἀμφιβόλῳ ποιήσονται, Ῥωμαίοις δὲ, ὅπως δὴ ταῦτα μὴ πάθοιεν. ἀλλὰ προτερήσας Ναρσῆς πενήκοντα ἐκ καταλόγου πεζοὺς ἀπολέξας ἀορὶ νύκτωρ ὡς καταληψομένους τε καὶ καθέξοντας αὐτοὺς ἔστειλε. καὶ οἱ

4. τίθει L. τιθεῖς P. 6. ἐπήγγελλον L a pr. m. et H. *ibid.*
 τουτίλλαν HL. 9. τουτίλλας HL. 12. τι] τοι HL. 19. γότ-
 θοις μὲν L. Aberat μὲν. 20. ποιήσονται L. corr.

ipsis pugnandum esse, subiecere continuo: *Agedum, praeclare vir: quodnam certamini tempus praestituis? At ille, Statim, inquit, ut occiduum effuserit, praelicemus.* Reversi ad Narsetem Legati, pacta renuntiant. Hic structam a Totila fraudem suspicans, perinde se accinxit, ac si pugnam initurus esset postridie: neque ab hostium consilio aberavit. Etenim sequenti die Totilas, adventus famam sui praevertens, affuit cum omni exercitu: utrique tum consistere adversi, nec disisti longius duplici sagittae iactu.

Ibi collis erat modicus, quem occupare utrique vehementer optabant; tum quod commodus videbatur feriendis ex edito hostibus, tum quia, cum ager, ut dixi, tumulosus esset, a tergo circumveniri non poterat Romanus exercitus, nisi per tramitem subiectum colli. Quare erat cur utrique multum in eo ponerent; Gotthi quidem, ut inter pugnandum circumventis hostibus, eos telis hinc inde peterent; Romani vero, ne id paterentur. Eo Narses pedites quinquaginta ex cohorte delectos, in tempesta nocte mittere occupat, locumque obtinere ac tueri iubet. Ad quem illi cum evasisent, nemine hostium prohibente, ibi quierunt.

D μὲν οὐδενὸς σφίσι τῶν πολεμίων ἐμποδῶν ἵσταμένον ἐπαῦθα γενόμενοι ἤσυχῃ ἕμενον. ἔστι δὲ τις χεμιάρρους τοῦ γεωλόφου ἐπίπροσθεν, παρὰ μὲν τὴν ἀτραπὸν, ἧς ἄρτι ἐμνήσθη, τοῦ δὲ χώρου κατάντικρον οὗ ἐστρατοπεδεύσαντο Γότθοι, οὗ δὴ οἱ πεντήκοντα ἔστησαν, ἐν χρῶ μὲν ξυνιόντες ἀλλήλοις, ἐς φάλαγγα δὲ ὡς ἐν στενοχωρίᾳ ξυντεταγμένοι. μεθ' ἡμέραν δὲ τὸ γεγονός ἰδὼν Τωτίλας ἀπίσασθαι αὐτοὺς ἐν σπουδῇ εἶχεν. ἔλην τε ἰππέων εὐθὺς ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν, ἐξελεῖν οὐ τὰχιστα ἐνθένδε αὐτοὺς ἀποστελλας. οἱ μὲν οὖν ἰππεῖς θορόβῳ τε πολλῷ καὶ κραυγῇ ἐπ' αὐτοὺς ἔεντο, ὡς αὐτοβοεῖ ἐξαιρησόντες, οἱ δὲ ἐς 10 ὄλιγον ξυντεταγμένοι καὶ ταῖς ἀσπίσι φραξάμενοι ἔστησαν. εἴτα P 649 οἱ μὲν Γότθοι σπουδῇ ἐπιόντες ξυνταράξαντες αὐτοὺς ἤλαννον. οἱ δὲ πεντήκοντα, τῶν τε ἀσπίδων τῷ ὠδισμῷ καὶ τῶν δορατικῶν τῇ ἐπιβολῇ πυκνοτάτῃ οὕσῃ καὶ οὐδαμῇ ξυγκεχυμένη ὡς καρτερώτατα τοὺς ἐπιόντας ἡμύοντο, ἐξεπίτηδός τε πάταγον 15 ταῖς ἀσπίσιν ἐποιοῦν, ταύτῃ μὲν τοὺς ἵππους αἰεὶ δεδισσόμενοι, τοὺς δὲ ἄνδρας ταῖς τῶν δορατικῶν ἀλμαῖς. καὶ οἱ τε ἵπποι ἀνεκαιτίζοντο τῇ τε δυσχωρίᾳ καὶ τῶν ἀσπίδων τῷ πατάγῳ λίαν ἀχθόμενοι καὶ διέξοδον οὐκ ἔχοντες, οἱ τε ἄνδρες ἠποροῦντο, ἀνθρώποις τε οὕτω ξυμφραξάμενοις μαχόμενοι καὶ τρόπῳ οὐδενὶ 20 αἰκουσι, καὶ ἵπποις ἐγκελευόμενοι ὡς ἥμιστα ἐπαίουσιν. ἀπο- B κρουσθέντες τε τὴν πρώτην ὀπίσω ἐχώρουν. καὶ αὐτὸς ἀποπει-

4. οὗ ἔστω. HL. οὗ om. L. 7. τουτίλλας HL. 8. ἐνθένδε] ἐνθένθεν P. 10. ἔεντο] ἔεντο P. 19. οὐκ ἔχοντες] οὐκ om. L. *ibid.* ἠποροῦντο] ἀπεκροῦντο HL. 21. ἐγκελευόμενοι] ἐκελευόμενοι H.

Colli praecipue torrens, praetextus transiit, cuius mentionem proxime feci. Erant autem Gotthorum castra loco opposita, in quo stabant quinquagena illi, adeo densi, ut se contingerent, acieque compositi, quantum per angustias loci licebat. Simul Totilae id lux aperuit, omne eo studium consulit, ut inde illos deliceret. Itaque turmam equitum confestim mittit, iubetque eos quamprimum deturbare. Tum equites multe cum fremitu et clamore inveni, quasi ipsos primo impetu eversuri essent. Hi vero demans ordinibus, protecti clypeis stabant, cum Gotthi, admissis equis, confese impressionem fecerunt. At illam quinquagena viri, scuta collidende, crebroque et apposite vibrando hastas, validissime exceperunt; sic, ut equos, de industria concrepantium clypeorum assidue sonitu, et vires intenterum cuspidibus hastarum terrent. Retro equi cedebant, loci iniquitate et scutorum crepitu efferati, penitusque exclusi transitu: equites quo se verterent nesciebant, cum hominibus adeo munitis minimeque cedentibus pugnantes, frustra que imperitantes equis contumacibus. Hac prima repulsi confliccione, viam con-

ρασάμενοι καὶ ταῦτ' ἀσχοῦντες ἀνεπόδιζον. πολλάκις τε οὕτως
 ἀπαλλάξαντες οὐκέτι ἠνόχλων, ἀλλ' ἐτέρην ἴλην Τωτίλας δὴ
 εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἀντικαθίστη. ὧν περ ὁμοίως τοῖς προτέροις
 ἀπαλλαγέντων ἕτεροι ἐς τὴν πρῶξιν καθίσταντο. πολλάς τε ἴλας
 5 ὁ Τωτίλας οὕτως ἀμείψας ἐπὶ πάσαις τε ἀπρακτος γεγωνὸς εἶτα
 ἀπέειπεν. οἱ μὲν οὖν πεντήκοντα κλέος ὑπὲρ ἀρετῆς ὑπήνεγκαν
 μέγα, δύο δὲ αὐτῶν διαφερόντως ἐν τῷ πότῳ τούτῳ ἤριστων
 σαν, Παῦλός τε καὶ Αὐσίλας, οἳ δὴ ἐκπεπηδηκότες τῆς φά-
 λαγγοῦ δῆλωσαν ἀρετῆς μάλιστα πάντων πεποίηνται. τοὺς μὲν
 10 γὰρ ἀκνήκας σπασάμενοι κατέθεντο ἐς τὸ ἔδαφος, τὰ δὲ τόξα
 ἐντεννάμενοι ἔβαλον ἐπικαιριώτατα στοχαζόμενοι τῶν πολεμίων. C
 καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, πολλοὺς δὲ ἵππους διεχρήσαντο, ἕως
 ἔτι εἶχον τοὺς ἀτράκτους αὐτοῖς αἱ φαρέτραι. ἐπειδὴ δὲ ἅπαντα
 αὐτοὺς τὰ βέλη ἤδη ἐπελελοίπει, οἳ δὲ τὰ τε ξίφη ἀνελόμενοι
 15 καὶ τὰς ἀσπίδας προβεβλημένοι κατὰ μόνους τοὺς ἐπιόντας ἡμύ-
 νοντο. ἐπειδὴν τε ἰππευόμενοι τῶν ἐναντίων τινὲς ἕδν τοῖς δό-
 ρασιν ἐπ' αὐτοὺς ἴουεν, οἳ δὲ τοῖς ξίφεσι παίοντες ἀπεκαύλιζον
 τῶν δοράτων εὐθὺς τὰς αἰχμὰς. πολλάκις δὲ αὐτῶν οὕτω δὴ
 ἀναστελλόντων τὰς τῶν πολεμίων ἐπιδρομὰς ξυνηχέθη τὸ θα-
 20 τέρον ξίφος (ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ Παῦλος ὀνόματι) συγκεκἀμφθαι
 τῇ ἐς τὰ ἔϋλα ξυνεχῆι τομῇ καὶ τὸ παράπαν ἀχρεῖον εἶναι. D
 ὅπερ αὐτίκα μὲν προσουδίξει χαμαὶ, χερσὶ δὲ ἀμφοτέραις ἐπιλα- H 367

2. ἠνόχλων Reg. ἐνόχλων P. *ibid.* τουτίλλας HL hic et infra.
ibid. δὴ om. P, habet L. δὲ H. 3. ἀντικαθίστη Scaliger. Le-
 gebatur ἀντικαθίστη. 18. τὰς αἰχμὰς] ταῖς αἰχμαῖς L a pr. m.
 et H. 21. συνεχῆι L.

vertunt. Adorti iterum, eodemque modo excepti, pedem iterum refe-
 runt. Ita saepe digressi irriti, absistunt eos lacessere. In idem ausum
 submisso a Totila altero agmine, et similiter pulso, tertium sedit. Sic
 Totilas, multis per vices successis turmis, operaque a cunctis peracta,
 tandem coepto ablit. Hinc quinquaginta illi magnam retulere fortitudi-
 nis laudem: sed rem melius caeteris in hoc certamine gesserunt duo,
 Paulus et Ausilas: qui ex acie progressi, virtutis significatione supra
 omnes se commendarunt. Cum enim districtos acinaces humi deposuis-
 sent, intentis arcubus in hostes scitissime collimando, sagittas sic emit-
 tebant, ut viros equosque multos confecerint, quandiu sagittas habere
 in pharetris. His omnino exhaustis, eduxere gladios, et seorsum soli
 abiectis clypeis impetum sustinuerunt. Si qui equitum in eos cum ha-
 stis se invehebant, statim illi ensibus recidebant earum cuspides. Ho-
 stium crebros incursus dum ita reprimunt, secandis usque lignis retusus
 est Pauli gladius, ac prorsus inutilis evasit. Hoc ille protinus abiecto
 humi, hastas ambas manibus apprehensas, aggressoribus extorquebat.

βόμενος τῶν δοράτων ἀφῆρητο τοῖς ἐπιόντας. τέτταρά τε δό-
ρατα οὕτω τοῖς πολεμίοις διαφανῶς ἀφελόμενος αἰτιώτατος γέ-
γονε τοῦ τὴν πρᾶξιν αὐτοὺς ἀπογνῶναι. διὸ δὴ αὐτὸν καὶ ὑπα-
σπιστὴν αὐτοῦ ἴδιον ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου Ναρσῆς τὸ λοιπὸν
κατεστήσατο. 5

V 237 λ'. Ταῦτα μὲν οὖν τῆδε κεχώρηκεν. ἑκάτεροι δὲ παρε-
P 650 σκευάζοντο εἰς παράταξιν. καὶ Ναρσῆς τὸ στράτευμα ἐν χώρῳ
ὀλίγῳ ξυναγαγὼν τοιάδε παρεκελεύσατο „Τοῖς μὲν ἐξ ἀντιπάλου
τῆς δυνάμειος ἐς ἀγωνίαν τοῖς πολεμίοις καθισταμένοις παρακε-
λεύσειός τε ἂν ἴσως δεήσειε πολλῆς καὶ παραινέσεως τὴν προθυ- 10
μίαν ὁρμώσης, ὅπως δὴ ταύτῃ τῶν ἐναντίων πλεονεκτοῦντες
κατὰ νοῦν μάλιστα τῆς παρατάξεως ἀπαλλάξωσιν· ὑμῖν δέ, ὦ
ἄνδρες, οἷς καὶ τῆ ἀρετῇ καὶ τῷ πλήθει καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ
B οὐδὲν ἄλλο προσδεῖν οἶομαι ἢ τῷ θεῷ Ἰεῶ ἐς ξυμβολὴν τήνδε 15
καθίστασθαι. εὐχῇ τοίνυν αὐτὸν ἐνδελεχέστατα ἐς ξυμμαχίαν
ἐπαγόμενοι πολλῷ τῷ καταφρονήματι ἐπὶ τούτων δὴ τῶν ληστῶν
τὴν ἐπικράτησιν ἴεσθε, εἴ γε δοῦλοι βασιλέως τοῦ μεγάλου τὸ
ἐξ ἀρχῆς ὄντες καὶ δραπέται γεγενημένοι τύραννόν τε αὐτοῖς ἀγε-
λαῖόν τινα ἐκ τοῦ συρφετοῦ προστησάμενοι ἐπικλοπίωτερον συν- 20
ταράξαι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐπὶ καιροῦ τινος ἴσχυσαν. καίτοι
τούτους γε ἡμῖν οὐδὲ ἀντιπαρατάσσεσθαι νῦν τὰ εἰκότα λογιζομέ-
νους ὑπώπτευσεν ἂν τις. οἱ δὲ θράσει θανατῶντες ἀλογίστη

18. ἴεσθε] ἴεσθε HmP. ἴεσθαι HL. 23. ἀλογίστη] ἀλογίστως H.

Quo modo, cum palam hastas quatuor eripisset hostibus, praecipua causa extitit, cur incepto desperanter abisterent. Facinoris illius ergo cum Narses in Scutariorum suorum numero deinceps habuit.

30. His ita gestis, utrique ad pugnam se accinxerunt: tum Narses coactas in angustum copias, his fere verbis hortatus est. Qui ad dimicandum accedunt cum hoste viribus pari, eos forte verbis hortari pluribus et accendere necesse fuerit, ut adversariis hac saltem parte instructiores, ex sententia proelio defungantur. Vobis autem, o viri, quandoquidem cum hominibus, virtute, numero, et belli apparatu longe inferioribus certandum est, id unum iudico necessarium, ut pugnam hanc incautis, Deo propitio. Huius ope enixis precibus impetrata, contemptu elati generosissimo, aggredimini profigere latrones istos: qui, postquam magno Imperatori, cui iam inde olim servierant, elapsi fuga se subduerunt aliquandiu, impunius latrocinando. Certe merito quispiam existimaret, eos, si quid saperent, nobis nunquam se oblaturos instructa acie. Verum illi inconsulta audacia perire volunt, et furiosa abrepti palam temeritate certam amplecti mortem non dubitant.

τινὶ καὶ μανιώδη προπέτειαν ἐνδεικνύμενοι προὔπτον αὐτοῖς θά- C
 νατον ἀνωρεῖσθαι τολμῶσιν, οὐ προβεβλημένοι τὴν ἀγαθὴν ἐλ-
 πίδα, οὐδὲ τί ἐπιγενήσεται σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ παραλόγου καὶ
 τοῦ παραδόξου καταδοκοῦντες, ἀλλὰ πρὸς τοῦ θεοῦ διαρρήδη
 5 ἐπὶ τὰς ποινὰς τῶν πεπολιτευμένων ἀγόμενοι. ὧν γὰρ ἄνωθ' ἐν
 τι κατεγνώσθη πιθεῖν, χωροῦσιν ἐπὶ τὰς τιμωρίας αὐτόματοι.
 χωρὶς δὲ τούτων ἡμεῖς μὲν πολιτείας ἐνόμου προκινδυνεύοντες
 καθίστασθε εἰς ξυμβολὴν τήνδε, οἱ δὲ νεωτερίζουσιν ἐπὶ τοῖς νό-
 μοις ζυγομαχοῦντες, οὐ παραπέμψειν τι τῶν ὑπαρχόντων ἐς δια-
 10 δόχους προσδοκῶντές τινας, ἀλλ' εὖ εἰδότες ὡς συναπολεῖται D
 αὐτοῖς ἅπαντα καὶ μετ' ἐφημέρου βιοτεύουσι τῆς ἐλπίδος. ὥστε
 καταφρονεῖσθαι τὰ μάλιστα εἰσιν ἄξιοι. τῶν γὰρ οὐ νόμῳ καὶ
 ἀγαθῇ πολιτεῖᾳ ξυνοσταμένων ἀπολέλειπται μὲν ἀρετὴ πῦσα,
 διακέκριται δὲ, ὡς τὸ εἰκὸς, ἢ νίκη, οὐκ εἰωθῦτα ταῖς ἀρεταῖς
 15 ἀντιτάσσεισθαι. τοιαύτην μὲν ὁ Ναρσῆς τὴν παρακλείουσιν
 ἐποίησατο. καὶ Τωτίλας δὲ τεθηπότους τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν
 τοὺς οἱ ἐπομένους ὁρῶν ζυγαλέσας καὶ αὐτὸς ἅπαντας ἔλεξε τάδε.
 „ Ὑστάτην ὑμῖν πικραίνεισιν ποιησόμενος ἐνταῦθα ὑμᾶς,
 ἄνδρες ξυστρατιῶται, ξυνήγαγον. ἄλλης γὰρ, οἴμαι, παρα-
 20 κελεύσεως μετὰ τήνδε τὴν ξυμβολὴν οὐκ ἔτι δεήσει, ἀλλὰ τὸν
 πόλεμον ἐς ἡμέραν μίαν ἀποκεκρισθαι ξυμβήσεται πάντως. οὕτω
 γὰρ ἡμᾶς τε καὶ βυσιλέα Ἰουστινιανὸν ἐκνευερίσθαι τετύχηκε P 651
 καὶ περιηρῆσθαι δυνάμεις ἀπάσας, πόνοις τε καὶ μάχαις καὶ τα-
 λαιπωρῆσθαι ὠμίληχότας ἐπὶ χρόνον παμμέγεθες μῆκος, ἀπειρη-
 25 κέναι τε πρὸς τὰς τοῦ πολέμου ἀνάγκας, ὥστε, ἦν τῇ ξυμβολῇ

*Nec vero spe tanta freti sunt, ut sibi extraordinarium quidquam et com-
 muni opinione maius eventuram expectent: sed ipsos Deus ad poenas
 anteactae vitae debitas aperte ducit. Nam quibus divina sententia sup-
 plicium aliquod decretum est, id sponte ipsimet adeunt. Praeterea vos
 pro bene morata et constituta Repub. in certaminis aleam venitis: illi
 in iugum legum se efferentes, novitati student: nec se fortunarum sua-
 rum partem aliquam heredibus ullis transmissuros sperant: at probe in-
 telligentes omnia secum peritura, sic vivunt, ut spem non ultra diem
 producant. Quare contemptu maximo digni sunt. Etenim qui nec lege,
 nec laudabili instituto coeunt, eos virtus omnis deserit: proinde ab ipsis
 victoria procul abest; quippe quae virtutibus repugnare non solet.
 Haec Narses. Totilas vero suos exercitus Romani admiratione defixos
 videns, advocata concione, sic verba fecit.*

*Huc vos collegi, Commilitones, extremum hortaturus. Nam post
 hoc proelium, nulla amplius, ut equidem censeo, militari concione opus
 erit: sed bello dies hic finem afferet. Et vero nos Iustinianumque Au-
 gustum debilitarunt atque exhauserunt viribus labores, certamina, ae-
 rumnae, in quibus diutissime versati sumus; itaque taedet difficultatum*

τῆ νῦν τῶν ἐναντίων περιεσώμεθα, οὐδαμῶς ἀναμαχήσεισθαι
 λελείπεται Γότθοις, ἀλλὰ τὴν ἦσαν ἐκατέρωις σκῆψιν ἐς τὴν
 ἡσυχίαν εὐπρόσωπον διαρκῶς ἔξομεν. ἀπολέγοντες γὰρ ἄνθρω-
 ποι πρὸς τῶν πραγμάτων τὰ πανηρότατα ἐς αὐτὰ ἐπανέναι οὐκέτι
 τολμῶσιν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἴσως διωθουμένης αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα 5
 τῆς χρείας ταῖς γνώμαις ἀναχαιτίζονται, δεδισσομένης αὐτοῖς
 τὰς ψυχὰς τῆς τῶν κακῶν μνήμης. τοσαῦτα, ὦ ἄνδρες, ἀκη-
 B κοότες ἀνδραγαθίεσθε μὲν τῷ παντὶ σθένει, μηδεμίαν ἐς ἄλλον
 τινὰ χρόνον ἀποτιθέμενοι τῆς ψυχῆς ἀρετὴν, τάλαιπωρεῖσθε δὲ
 ἀνάγκῃ τῆ πάσῃ, μηδὲ τὸ σῶμα ταμεινόμενοι ἐς κίνδυνον ἄλλον. 10
 δπλων δὲ ὑμῖν γινέσθω καὶ ἵππων οὐδεμία φειδῶ, ὡς οὐκέτι χρη-
 σίμων ἐσομένων ὑμῖν. ἅπαντα γὰρ προκατατρίψασα τὰ ἄλλα ἡ
 τύχη, μόνην τῆς ἐλπίδος τὴν κεφαλὴν ἐς τὴν ἡμέραν ἐφύλαξε
 ταύτην. τὴν εὐψυχίαν τοίνυν ἀσχεῖτε καὶ πρὸς εὐτολίμιαν παρι-
 V 238 σκευάζεσθε. οἷς γὰρ ἡ ἐπὶ τριχὸς ἐλπίς, ὥσπερ ταυτῶν ὑμῖν, 15
 ἔστηκεν, οὐδὲ χρόνου τινὰ βραχυτάτην ῥοπήν ἀναπεπτωκίναί
 ξυνοίσει. παρεληλυθυίας γὰρ τῆς ἀκμῆς τοῦ καιροῦ ἀσθέντος
 τὸ λοιπὸν ἡ σπουδὴ γίνεται, κἂν διαφερόντως ὑπέρογκος ᾖ, οὐκ
 C ἐνδεχομένης τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως ἀρετὴν ἔωλον, ἐπεὶ
 H 368 παρελθούσης τῆς χρείας ἔξωρα καὶ τὰ ἐπιγινόμενα ἐπάναγκες εἶ-
 ναι. οἶμαι τοίνυν προσήκειν ὑμᾶς ἐπικαιριώτατα ἐν ἔργῳ λαβεῖν
 τὴν ἀγώνισιν, ὡς ἂν δυνησῆσθε καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς

5. αὐτοὺς L corr. et P. αὐτῆς H.
 21. ὑμᾶς] ἡμᾶς L.

13. ἐς τὴν Pm. Aberat ἐς.

belli, ut si ex hoste reportemus victoriam hodierno proelio, nullum aliud
 Gothi facturi sint; utriusque speciosissimam quietis causam praebente
 clade. Nam homines in eos casus, quibus pessime iactati sunt, non au-
 dent iterum se dimittere: at si forte necessitate illuc vehementius impel-
 lantur, inde refugiunt eorum animi, memoria territi praeteritae calamita-
 tatis. His auditis, o viri, rem viriliter gerite, promentes totam pecto-
 ris vim; nec partem ullam fortitudinis reponite in tempus aliud. Quid-
 quid difficultatis occurret, constanter subite, nec corpus in discrimen
 alterum reservate. Nolite armis equivoce parcere, nulli posthac futuris
 usui. Siquidem Fortuna, prostritis rebus omnibus, spei summam, in
 hunc diem unam adductam, servavit. Ergo generositatem exerce-
 te, vosque ad pugnandum animose accingite. Nam quorum spes, ut iam
 vestra, in pilo stat, illis vel momento brevissimo residere non expedit.
 Ubi enim efflavit occasio, frustra est operae contentio, quamvis maxi-
 ma, abdicante rerum natura animositatem praeposteram: quippe elapsa
 semel opportunitate, intempestiva sint, quae consequuntur, necesse est.
 Itaque eo vos incumbere debere arbitror, ut momenta ad bene pugnan-
 dum, quae se offerent, dextera arripatis; quo possitis bona inde pro-

χρησθαι. ἔξελιστάσθ' ἕτερος ὡς ἐν τῷ παρόντι ἀξιώλεθρος μάλισ-
 στα ἢ φυγὴ γίνεται. φεύγουσι γὰρ ἄνθρωποι οἱ λείποντες τῆς
 τάξεως οὐκ ἄλλον του ἕνεκα ἢ ὅπως βιώσονται· ἦν δὲ θάνατον ἢ
 φυγὴν προὔπτον ἐπάγεσθαι μέλλει, ὃ τὸν κίνδυνον ὑποστάς τοῦ
 5 φυγόντος πολλῶν ἔτι μᾶλλον ἐν ἀσφαλεῖ ἔσται. τοῦ δὲ τῶν πολε-
 μίων ὁμίλου καταφρονεῖν ἄξιον, ἔξ ἔθνων ξυνειλεγμένων ὅτι μάλ-
 ιστα πλείστων. ξυμμαχία γὰρ πολλαχόθεν ξρανισθεῖσα οὔτε
 τὴν πίστιν οὔτε τὴν δύναμιν ἀσφαλῆ φέρεται, ἀλλὰ σχιζομένη D
 τοῖς γένεσι μερίζεται καὶ ταῖς γνώμαις εἰκότως. μηδὲ γὰρ οἴεσθε
 10 Οὐννοὺς τε καὶ Λαγγοβάρδους καὶ Ἐρούλους ποτέ, χρημάτων
 αὐτοῖς μεμισθωμένους οὐκ οἶδα ὁπόσων, προκινδυνεύσειν αὐ-
 τῶν ἄχρι ἐς θάνατον. οὐ γὰρ οὕτως αὐτοῖς ἢ ψυχὴ ἄτιμος
 ὥστε καὶ ἀργυρίου τὰ δευτερεῖα παρ' αὐτοῖς φέρεσθαι, ἀλλ' ἐδ
 οἶδα ὡς μάχεσθαι τὰ ἐς τὴν ὄψιν ποιούμενοι ἐθελοκαχήσουσιν
 15 αὐτίκα δὴ μάλα, ἢ κεκομισμένοι τὴν μίσθωσιν, ἢ τὴν ἐπίταξιν
 ὑποτετελεκότες τῶν ἐν σφίσι ἀρχόντων. τοῖς γὰρ ἄνθρώποις
 καὶ τῶν πραγμάτων τὰ τερπνότερα δοκοῦντα εἶναι μὴ ὅτι πολέμια,
 ἦν μὴ κατὰ γνώμην αὐτοῖς πράσσεται, ἀλλὰ βιωσθεῖσιν ἢ μι-
 σθαρήσασιν ἢ ἄλλω τῷ ἀναγκασθεῖσιν, οὐκέτι αὐτοῖς ἐπὶ τὸ κα-
 20 ταθύμιον ἀποκεκρίσθαι ξυμβήσεται, ἀλλὰ τῷ ἀναγκαιῷ μο- P 652
 χθρηθὰ φαίνεται. ὧν ἐνθυμηθέντες προθυμίᾳ τῇ πάσῃ ὁμοίως
 τοῖς πολεμίοις χωρήσωμεν.“

12. ἄτιμος] ἄτιμον L a pr. m. et H. *ibid.* εὐψυχ[αν] εὐτυχ[αν] H.
 εὐψυχ[αν] Hoeschel. in annot. ex Pers. 13. αὐτοῖς] αὐτοῦς L
 a pr. m.

fectura percipere. Illud etiam apprime teneatis velim, nihil iam esse perniciosius fuga. Qui suum deserentes ordinem terga dant, nihil aliud, nisi viam salutis, quaerunt. At si fugam certam consequatur exitium, qui pugnam sustinet, nae is longe tutior est quam qui fugit. Quod ad hostium multitudinem ex gentibus quamplurimis coactam attinet, ea vobis temnenda est: cum ex multis pretio conflata societas nec fidem, nec vires habeat stabiles: idque natura ferat, ut quanta gentium, tanta consiliorum diversitas in ea sit. Nec putate Hunnos, Langobardos, Erulosque pecunia infinita conductos, pro ipsis ad extremum spiritum dimicatueros. Neque enim vitam adeo vilem habent, ut eam argento postferant: nec dubito quin servata pugnantium specie, de industria remisse agant, sive quia mercedem iam acceperunt, sive ut arcanis Ducum suorum mandatis obtemperent. Enimvero non solum hostilia, sed illa etiam, quae vulgo habentur suavissima, si ab hominibus, vi, pretio, aliove quopiam adactis modo, non autem sponte exerceantur, ipsis displicent, atque intolerabilia videntur ob adiunctam necessitatem. His imbuti cogitationibus, toto animi impetu hostem adoriamur.

λα'. Τοσαῦτα μὲν καὶ ὁ Τωτίλας εἶπε. τὰ δὲ στρατιώ-
 ματα ἐς μάχην ξυνήει καὶ ἐτάξαντο ὧδε. μετωπηδὸν μὲν ἀμφο-
 τέρωθεν ἄπαντες ἔστησαν, ὡς βαθύτατόν τε καὶ περιμηνες τῆς
 φάλαγγος τὸ μέτωπον ποιησόμενοι. τῶν δὲ Ῥωμαίων κέρας μὲν
 τὸ ἀριστερόν Ναρσῆς τε καὶ Ἰωάννης ἀμφὶ τὸ γεώλοφον εἶχον⁵
 καὶ ξὺν αὐτοῖς εἴ τι ἄριστον ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐτύγγανεν
 ὄν. ἐκατέρω γὰρ τῶν ἄλλων χωρὶς τῶν στρατιωτῶν, δορυφό-
 ρων τε καὶ ὑπασπιστῶν καὶ βυρβάρων Οὐννων, εἶπετο πλήθος
 ἀριστίνδην συνειλεγμένων. κατὰ δεξιὸν Βαλεριανός τε καὶ
 Ἰωάννης ὁ φαγᾶς ξὺν τῇ Λαυισθαίῳ καὶ οἱ κατόλοιποι Ῥω-
 Β μαῖοι ἐτάξαντο πάντες. πεζοὺς μέντοι τοξότας ἐκ τῶν καταλό-
 γου στρατιωτῶν ὀκτακισχιλοὺς μάλιστα ἔστησαν κατ' ἄμφω τὰ
 καὶ τάδε. κατὰ μέσα τῆς φάλαγγος τοὺς τε Λαυγοβάθδας καὶ
 τὸ Ἐρούλων ἔθνος καὶ πάντας τοὺς ἄλλους βυρβάρους ὁ Ναρ-
 σῆς ἔταξεν, ἐκ τε τῶν ἵππων ἀποβιβάσας καὶ πεζοὺς εἶναι κατα-
 15 στησάμενος, ὅπως ἂν μὴ κακοὶ ἐν τῷ ἔργῳ γενόμενοι ἢ ἐθελοκα-
 κοῦντες, ἂν οὕτω τύχη, ἐς ὑπαγωγὴν ὀξύτεροι εἴεν. τὸ μέντοι
 πέρας κέρως τοῦ εὐωνύμου τῶν Ῥωμαίων μετώπου Ναρσῆς ἐγ-
 γώνιον κατεστήσατο, πεντακοσίους τε καὶ χιλίους ἵππεῖς ἐν-
 C ταῦθα στήσας. προεῖρητο δὲ τοῖς μὲν πεντακοσίοις, ἐπειδὴν²⁰
 τάχιστα τῶν Ῥωμαίων τισὶ τραπῆναι ξυμβαίη, ἐπιβοηθεῖν αὐ-
 τοῖς ἐν σπουδῇ, τοῖς δὲ χιλίοις, ὀπηρῆκα οἱ τῶν πολεμίων πεζοὶ
 ἔργα ἄρχωνται, κατόπισθ' ἐν τε αὐτῶν αὐτίκα γενέσθαι καὶ ἀμ-

3. ἔστησαν κατ' PL ἔστησαν. καὶ H. 13. τάδε. κατὰ Maltretus.
 τάδε τὰ HL. *ibid.* μέσα Hm P. μέγα H. 17. ὑπαγωγὴν]
 ὑποταγὴν HL. 18. ἐγγώνιον] ἐγγόνιον HL. ἐγγώνιον Hm.

31. Secundum hanc Totilae orationem, uterque exercitus ad pugnam colit, sic dispositus. Ita omnes adversis frontibus stabant, ut aciei frons utriusque altissima esset atque oblonga. Laevum cornu Romanorum ad collem tenebant Narses ac Ioannes cum Romani flore exercitus. Uterque enim, praeter caeteros milites, hastatis scutatisque satellitibus plurimis, magnaue Hunnorum vi lectissimorum atipatus erat. Habebant cornu dexterum Valerianus, Ioannes Heluo, Dagistaenus ac reliqui Romani, peditum sagittariorum octo fere millibus ad utrumque latus locatis. Media in acie Langobardos, Erulos, caeterosque omnes Barbaros constituit Narses, iussitque ad pedes degredi, ne si meta, vel forte perfidia ardorem pugnae remitterent, ad fugam essent expeditiores. Sinistri Romanorum cornu extremitatem, quae erat in fronte aciei, produxit Narses in angulum, equitibus ibi positus mille quingentis: ac quingentis quidem edixit, ut, si quod Romanorum agmen vertetur in fugam, statim illi succurrerent; aliis vero mille, ut simul hostilis peditatus pugnare coepisset, a tergo subirent, quo interceptus

φιβόλους ποιήσασθαι. και ὁ Τωτίλας δὲ τρόπῳ τῷ αὐτῷ τοῖς πολεμίοις ἐναντίαν τὴν στρατιὰν ζύμπασαν ἔστησε. και περιῶν τὴν οἰκείαν παράταξιν τοὺς στρατιώτας παρεθάροσνέ τε και παρεκάλει ἐς ἐδοτολίαν προσώπῳ και λόγῳ. και ὁ Ναρσῆς δὲ 5 ταὐτὸ τοῦτο ἐποίηε, ψέλιά τε και στρεπτοὺς και χαλινοὺς χρυσοῦς ἐπ' αὐτῶν μετεωρίσας και ἄλλα ἄττα τῆς ἐς τὸν κίνδυνον D προθυμίας ὑπεκκαύματα ἐνδοικνύμενος. χρόνον δὲ τινα μάχης V 239 οὐδέτεροι ἤρχον, ἀλλ' ἠσυχῇ ἀμφοτέροι ἕμενον, προσδεχόμενοι τὴν τῶν ἐναντιῶν ἐπίθειν.

1 Μετὰ δὲ εἰς τοῦ Γότθων στρατοῦ, Κόκας ὄνομα, δόξαν ἐπὶ τῷ δραστηρίῳ διαρκῶς ἔχων, τὸν ἵππον ἐξελάσας, ἦλθεν ἄγχι τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, προῦκαλεῖτό τε, εἴ τις βούλοιο, πρὸς μονομαχίαν ἐπέξειναι. ὁ δὲ Κόκας οὗτος, εἰς τῶν Ῥω- P 653 μαιῶν στρατιωτῶν ἐτύγγαεν ὡν τῶν παρὰ Τωτίλαν ἀπητυτο- 15 μοληκότων τὰ πρότερα. και οἱ αὐτίκα τῶν τις Ναρσοῦ δορυφόρων ἀντίος ἦλθε, γένος Ἀρμένιος, Ἀνζαλαῶς ὄνομα, και αὐτὸς ἵππῳ δγούμενος. ὁ μὲν οὖν Κόκας ὀρμήσας πρῶτος ὡς τῷ δόρυτι παίσων ἐπὶ τὸν πολέμιον ἔτεο, καταστοχαζόμενος τῆς ἐκείνου γαστροῦς. ὁ δὲ Ἀνζαλαῶς ἐξαπιναιῶς τὸν ἵππον ἐκκλίνας 20 ἀνόνητον αὐτὸν κατεστήσατο γενέσθαι τῆς οἰκείας ὀρμῆς. ταύτη τε αὐτὸς ἐκ πλαγίου τοῦ πολεμίου γινόμενος ἐς πλευρὰν αὐτοῦ τὴν ἀριστιρὰν τὸ δόρυ ὤσε. και ὁ μὲν ἐκ τοῦ ἵππου πεσὼν B ἐς τὸ ἔδαφος νεκρὸς ἔκειτο· κρानγῆ δὲ ἀπὸ τοῦ Ῥωμαίων στρα- H 369

3. παρεθράσνε L. 5. ψέλια] Vulgo ψέλλια. 6. μετεωρήσας HL. 10. Κόκας] Λόκας Perg. 18. πολέμιον] πόλεμον H. *ibid.* ἔτεο] Vulgo ἔτεο. 19. Ἀνζαλαῶς] ἀνζαλαῖς L. ἀνζαλαῖς H.

utrinque oppugnaretur. Eodem dispositas modo copias omnes obiecit hostibus Totilas: tum aciem suam circumvolans, militibus subdebat animos, eosque vultu ac voce ad audendum excitabat. Idem agebat Narses, armillas, torques, fraena aurea, et alia quaedam pectoribus ad proelium accendendis idonea ostendens, hastilibus elata. Ab ipleunda pugna aliquandiu utrique se cohibuerunt, et adversariorum impressionem expectantes, pede presso steterunt.

Deinde Cocas, vir strenuitatis laude clarissimus, ex acie Gothica provectus equo, ad Rom. exercitum accessit, unum aliquem poscens, qui secum vellet singulari certamine congregari. Erat Cocas ex Romanorum numero militum, qui ad Totilam ante desciverant. Mox unus ex Narsis stipatoribus, Anzalas nomine, natione Armenius, sese adversum obtulit, equo et ipse vectus. Prior Cocas, capto impetu, in hostem irruit, ipsum hasta ferire meditans, in ventrem intenta. Equo Anzalas repente flexo declinat ictum, impetumque frustratur. Hac arte hosti oblique imminens, in latus eius sinistrum hastam adigit: ille excussus equo, exanimis humi sternitur. Ex acie Romana tollitur in-

τοῦ ὑπερφυῆς ἤρθη, οἷδ' ὡς μέντοι μάχης τινὸς οὐδέτεροι ἤρξαν. Τωτίλας δὲ μόνος ἐν μεταίχμῳ ἐγένετο, οὐ μοτομαχήσων, ἀλλὰ τὸν καιρὸν τοῖς ἐναντίοις ἐκρούσων. Γότθων γὰρ τοὺς ἀπολελειμμένους δισχιλίους ἄγχιστα προσίεναι μαθῶν ἀπετίθετο ἐς τὴν αὐτῶν παρουσίαν τὴν ξυμβολήν, ἐποίηε δὲ ταῦτε.⁵ πρῶτα μὲν οὖν ἤξιλου τοῖς πολεμίοις ἐνδείκνυσθαι ὅστις ποτὲ ἔη. τὴν τε γὰρ τῶν ὄπλων σκευὴν κατακόρως τῷ χρυσῷ κατελημμένην ἠμπλόχετο καὶ τῶν οἱ φαλάρων κόσμος ἕκ τε τοῦ πλου καὶ τοῦ δόρατος ἀλουργός τε καὶ ἄλλως βασιλεῖ πρέπων ἐκρέματο θανμαστός ὄσος. καὶ αὐτὸς ὑπερφνεῖ ὀχούμενος ἵππῳ παιδιᾶν¹⁰ ἐν μεταίχμῳ ἔπαιξε τὴν ἐνόπλιον ἐπισταμένως. τὸν τε γὰρ ἵππον ἐν κύκλῳ περιέλισσω, ἐπὶ θάτερα τε ἀναστρέφων αὐθις κυκλοτερεῖς πεπόλητο δρόμονος. καὶ ἵππευόμενος μεθίει ταῖς αὐραῖς τὸ δόρυ, ἀπ' αὐτῶν τε κραδαινόμενον ἀρπάσας μέσον εἶτα ἐκ χειρὸς ἐς χεῖρα παραπέμπων συχνὰ ἐφ' ἑκάτερα, καὶ μεταβι-¹⁵ D βύζων ἐμπείρωσ, ἐφιλοτιμείτο τῇ ἐς τὰ τοιαῦτα μελέτῃ, ὑπτιάζων καὶ ἰσχυιάζων καὶ πρὸς ἑκάτερα ἐγκλινόμενος, ὥσπερ ἐκ παιδὸς ἀκριβῶς τὰ ἐς τὴν ὀρχήστραν δεδιδωγμένος. ταῦτά τε ποιῶν πᾶσαν κατέτριψε τὴν δέιλῃν πρῶταν. ἐπὶ πλείστον δὲ τὴν τῆς μάχης ἀναβολὴν μηχανέειν ἐθέλων ἔπεμψεν εἰς τὸ Ῥωμαίων²⁰ στρατόπεδον, φάσκων ἐθέλειν αὐτοῖς ἐς λόγους ξυμμιῆσαι. Ναφ-

3. τοῖς ἐναντίοις addidi ex Suida s. v. ἐκρουόμενος. τοὺς ἐναντίους τούτων ἐκρούσων ex Reg. affert Hoeschel. *ibid.* ἐκρούσων] ἐκρουόμενος Suidas. 10. παιδιᾶν P. παιδείαν H. 11. τόν — ἵππον] τοῦ — ἵππον HL: illud Hm. 14. κραδαινόμενος L a pr. m. *ibid.* μέσον P cum Scaligero. μένος HL. 21. ἐθέλειν] ἐθέλων HL: illud Hm. *ibid.* ἐς λόγους P cum Scaligero. εὐλόγως HL.

gens in caelum clamor: neutri tamen cooriantur ad pugnam. Unus admodum Totilas inter aciem utramque prodit, non ad singulare certamen; sed ducendi eximendique temporis gratia. Cum enim bis mille Gotthos, quos desiderabat, in proximo esse audiret, proelium in eorum adventum extrahens, haec palam egit. Primum hostibus ostendere voluit, qui vir esset. Armis auro plurimo illitis indutus erat. Ex eius pilo atque hasta pendebant phalerae, purpura adeo ardenti insignes, ut Regi plane conveniret mirificus hic ornatus. Ipse equo eximio vectus, inter geminas acies armorum ludum scite ludebat. Equum enim circumagens ac reflectens utroqueversum, orbis orbibus impediēbat: sic equitans hastam in auras iaculabatur, eamque, cum tremula relaberetur, arripiebat mediam, et ex altera manu in alteram saepe traiciens ac dextere mutans, operam huic arti feliciter navatam ostentabat: resupinabat sese, et flexu multiplici nunc huc nunc illuc ita inclinabat, ut appareret didigentor ipsum a pueritia didicisse saltare. In hac ludicra exercitatione tempus omne matutinum contrivit, habensque in animo longius pugnam

σῆς δὲ φενακίζειν ἐπὶ τὸν ἰσχυρίζετο, εἴ γε πολεμῆσειν τὰ πρό-
τερα, ἤνικα τοῦ προτείνεσθαι λόγους ἔξουσία εἶη, νῦν ἐν με-
ταιχμῷ γενόμενος ἐς τοὺς διαλόγους χωροίη.

λβ'. Ἐν τούτῳ δὲ Γότθοις καὶ οἱ διαχιλίοι ἦκον· οὐσπερ P 654
6 ἐς τὸ χαράκωμα Τωτίλας ἀφικέσθαι μαθὼν, ἐπειδὴ καὶ ὁ και-
ρὸς ἐς ἄριστον ἦγεν, αὐτὸς τε ἐς σκηνὴν τὴν οἰκίαν ἐχώρησε καὶ
Γότθοι διαλύσαντες τὴν παράταξιν ὀπίσω ἀνέστρεφον. ἐν δὲ
τῇ καταλύσει τῇ αὐτοῦ γεγονῶς Τωτίλας τοὺς διαχιλίους ἤδη πα-
ρόντας εὔρε. τὸ τε ἄριστον πάντας αἰρεῖσθαι κελεύσας καὶ τὴν
10 τῶν ὀπλων σκευὴν μεταμφισιάμενος ἅπαντας ἐξωπλίσατο μὲν ἐς
τὸ ἀκριβὲς ἐν στρατιωτῶν λόγῳ, εὐθὺς δὲ τὴν στρατιὰν ἐπὶ
τοὺς πολεμίους ἐξῆγεν, ἀπροσδόκητος αὐτοῖς ἐπιπεσεῖσθαι οἴο-
μενος καὶ ταύτῃ αἰρήσειν. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἀπαρασκευούς Ῥω- B
μαίους εὔρε. δεισας γὰρ ὁ Ναρσῆς, ὅπερ ἐγένετο, μὴ σφίσιν
15 ἀπροσδοκῆτοῖς ἐπιπέσειεν οἱ πολέμοι, ἀπεῖπεν ἅπασι μῆτε ἄρι- V 240
στον αἰρεῖσθαι μῆτε ἀποδαρθεῖν μῆτε μὴν ἀποθωρακίσασθαι
τῶν πάντων μηδένα μῆτε τοῦ χαλινοῦ μεθεῖναι τὸν ἵππον. οὐ
μέντοι οἱδὲ ἀποσίτους τὸ παράπαν αὐτοὺς εἴασεν, ἀλλ' ἐν τῇ
τάξει καὶ τῇ τῶν ὀπλων σκευῇ ἀκρατισαμένους ἐκέλευσε διηνεκές
20 οὕτως ἀποσκοπεῦντας καταδοκεῖν τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον.
τρόπῳ μέντοι τῷ αὐτῷ οὐκέτι ἐτάξαντο, ἀλλὰ Ῥωμαῖοι μὲν C
τὰ κέρα, ἐν οἷς κατὰ τετρακισχίλους οἱ πεζοὶ τοξόται εἰστήκει-
σαν, ἐπὶ τὸ μνηοειδὲς τοῦ Ναρσοῦ γνώμῃ ἐτρέπετο. Γότθοι
δὲ οἱ πεζοὶ ἅπαντες ὀπισθεν τῶν ἱππέων ἀθρόοι ἴσταντο, ἐφ' ᾧ,

proferre, misit ad Romanum exercitum, et sermonem velle se conferre significavit. Abnuī Narses, nugari ipsum asserens ac dare verba, qui prius bellandi fuisset cupidus, eum offerri colloquium posset, nunc autem id peteret in medio certaminis campo.

32. Hoc interim spatio advenere Gotthis duo millia bellatorum: quos ubi Totilas in castris esse audivit, appetente hora prandii, in tabernaculum suum concessit, et Gotthi, soluta acie, retro commearunt. Ad suum reversus Totilas diversorium, illa duo millia adesse iam videt, totumque exercitum prandere iubet. Mox armis indutis, summaque adhibita cura, ut cuncti militariter armati essent, copias in hostes educit, incautos aggressurum se et oppressurum ratus: at imparatos non offendit Romanos. Veritus enim Narses quod contigit, ne hostis inopinato ingrueret, edixit, ne quis pranderet, nec meridiaretur, neu lorica mueret, neu detraheret frenum equo. Nec tamen omnino impastos manere sivit: sed ipsius mandato, armati, ut erant, stantesque in ordinibus, ientarunt, intentis semper oculis animisque expectantes adventum hostium. Alio deinde modo ordinatae sunt acies: ac Romanae quidem cornua, in quibus peditum sagittariorum quatuor millia stabant, iubente Narsete, frontem lunarunt. Gotthicis vero peditatus omnis post

ἦν τοῖς ἵππεῦσι τραπήναι ξυμβῆ, ἀναστρέφοντες μὲν ἐπ' αὐτοὺς οἱ φεύγοντες σώζονται, ἐπίκοινα δὲ ἀμφότεροι εὐθὺς χωρήσαιεν. προείρητο δὲ Γότθοις ἅπασι μήτε τοξεύματι μήτε ἄλλῳ ὄψουσιν ἐς συμβολὴν τήνδε ὅτι μὴ τοῖς δόρασι χρῆσθαι. διὸ δὴ Τωτίλαν πρὸς τῆς ἀβουλλίας καταστρατηγηθῆναι τῆς αὐτοῦ ξυνηγ-
 5 χθη· ὅς γε καθιστάμενος ἐς τήνδε τὴν μάχην οὐκ οἶδα ὅτῳ
 D ἀναπεισθεὶς παρήχετο τοῖς ἐναντίοις τὴν αὐτοῦ στρατιὰν οὔτε τῇ ὀπλίσει ἀντίξουν οὔτε τῷ ἄλλῳ ἀντίπαλον, ἐπεὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐκείτοις ὡς ἐπικαιρότατα ἦν ἐν τῷ ἔργῳ ἐχρῶντο, ἢ τοξεύοντες, ἢ δόρατα ὠδοῦντες, ἢ ξίφη διαχειρίζοντες, ἢ ἄλλο τι 10 ἐνεργοῦντες τῶν σφίσι προχείρων κὰν τῷ παρόντι ἐπιτηδείων, οἱ μὲν ἵππεύομενοι, οἱ δὲ καὶ πεζοὶ ἐς τὴν παράταξιν καθιστάμενοι, κατὰ τὸ τῇ χρεῖα ξυνοῖσον, καὶ πῆ μὲν κύκλωσιν τῶν πολέμιων διαπρασοῦμενοι, πῆ δὲ προσιόντας δεχόμενοι καὶ ταῖς ἀσπίσιν ἀποκρουόμενοι τὴν ἐπίθεσιν. οἱ δὲ τῶν Γότθων ἵππεῖς, τῶν 15 πεζῶν σφίσιν ἀπολειμμένων ὀπίσω, μόνοις θαρσοῦντες τοῖς
 P 655 δόρασιν ὀρμητῶ ἀνεπισκέπτῳ ἐπήεσαν, ἔν τε τῷ πόνῳ γενόμενοι τῆς σφετέρας ἀβουλλίας ἀπώναντο. ἐπὶ μέσους γὰρ τοὺς πολέμιους ὀρμήσαντες ἔλαθον σφῶς αὐτοὺς ἐν μέσῳ πεζῶν τῶν ὀπτακισχιλίων γενόμενοι, τοῖς τε τοξεύμασι πρὸς αὐτῶν βαλλόμενοι 20 ἑκατέρωθεν ἀπέπινον εὐθὺς, ἐπεὶ οἱ τοξόται ἄμφω τοῦ μετώπου τὰ κέρα ἐπὶ τὸ μηροειδὲς κατὰ βραχὺ ἔτρεπον, ἥπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται. πολλοὺς μὲν οὖν ἄνδρας, πολλὴν δὲ ἵππον ἐν τῷ

2. ἐπίκοινα L a pr. m. et P. ἐπίκοινοι HL. 3. μήτε — μήτε] μῆδὲ — μῆδὲ P. 7. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 23. πολλῆν δὲ ἵππον] πολλοὶ δὲ ἵπποι H.

equites confertim stetit, ut si hi forte inclinarentur, ad eum refugerent, iunctisque viribus hostem invaderent e vestigio. Id vero Gothis praeceptum commune erat, ne sagittis, aliove quopiam telo, nisi lanceis, in hoc proelio uterentur. Hic certe sua Totilas imprudentia deceptus est: qui in pugna hac ineunda, nescio qua ratione inductus, copias suas obiecit hosti, armis rebusque caeteris impares: cum Romani singulis perapposito uterentur in dimicando, sive sagittas mitterent, sive hastas impellerent, sive gladios, aliudve quippiam, quod ad manum et ex usu esset, tractarent: partim equis, partim pedibus pro re nata pugnarent: iamque hostes circumvenirent, iam exciperent irruentes, et impetum scutis propellerent. At Gotthorum equites, relicta a tergo peditibus, solis confisi lanceis, coeoque impetu abrepti, ubi coepta est pugna, temeritatis suae fructum ceperunt. Nam facta in hostes medius impetu, se ab octo millibus peditum interceptos non adverterunt. Statim autem contraxere animum, sagittis hinc atque hinc appetiti; cum sagittarii, ut supra dixi, frontis cornua sensim lunassent. Hac impressione multos viros equosque Gotthi prius ami-

πόνω τούτῳ Γότθοι ἀπέβαλον, οὐπω τοῖς ἐναντιοῖς ξυμμίξαντες, H 370
 πολλῶν τε ἀνηκέστων κακῶν ἐς πείραν ἐλθόντες ὑπέ τε καὶ μόλις
 ἐς τῶν πολεμίων ἀφίκοντο τὴν παράταξιν. ἐνταῦθα τῶν Ῥω-
 μαίων τινὰς ἢ τῶν σφίσι ξυμμάχων βαρβάρων μᾶλλον τῶν ἄλλων
 5 θαναμάζειν οὐκ ἔχω. μία γὰρ ἀπάντων προθυμία τε καὶ ἀρετὴ B
 ἐναγώνιος ἦν, ἕκαστοι τε τῶν ἐναντίων ἐπιόντων σφίσι ὡς καρ-
 τερώτατα διεξάμενοι τὴν ἐπιδρομὴν ἀπέώσαντο. ἤδη δὲ ἀμφὶ τὰ
 πρὸς ἐσπέραν ἦν καὶ τὰ στρατόπεδα ἐξαπιναιῶς ἐκινήθη ἐκότερα,
 Γότθων μὲν ἐς ὑπαγωγὴν, Ῥωμαίων δὲ ἐς τὴν δίωξιν. ὠρη-
 10 μένοι γὰρ ἐς αὐτοὺς Γότθοι οὐκ ἀντεῖχον τοῖς πολεμοῖς, ἀλλ'
 ἐνεδίδοσαν ἐπιόντων αὐτῶν καὶ τροπάδην ἀνέστρεφον, καταπε-
 πληγμένοι αὐτῶν τῷ τε ὄμῳ καὶ τῇ διακοσμίᾳ. ἐς ἄλκῃν τε
 οὐδαμῇ ἔβλεπον, ὥσπερ φάσματα ἐπιπεσόντα σφίσι δειμαίνον-
 15 τοῖς τοὺς σφετέρους ἀφικομένοις πολλῶ ἔτι μᾶλλον τὸ κακὸν ἤρε- C
 το καὶ πρόσω ἐχώρει. οὐ γὰρ ἐν κόσμῳ τὴν ἀναχώρησιν ποιη-
 σάμενοι ἐς αὐτοὺς ἦλθον, ὡς ἀναπνεύσοντές τε καὶ ζῆν αὐτοῖς
 ἀναμαχοῦμενοι, ἢ παλιῶξιν ἐγχειρίσοντες, ἢ ἄλλην τινὸν πολέμου
 ἰδέαν, ἀλλ' οὕτως ἀτάκτως ὥστε αὐτῶν τισι καὶ διεσθάρθαι
 20 τῆς ἵππου ἐπιπεσούσης ξυνέπειε. διόπερ αὐτοὺς οἱ πεζοὶ οὕτε
 διαστάντες ἐδέξαντο οὕτε διασωσάμενοι ἔστησαν, ἀλλὰ ζῆν αὐ-
 τοῖς προτροπάδην ἅπαντες ἔφενγον, ἐνθα δὴ καὶ ἀλλήλους ὥσπερ

7. ἀμφὶ τὰ] ἀμφὶ τῶν HL. ἀμφὶ τὰ Hoesch. in annot. 15. ἀφι-
 κομένοις L. ἀφικόμενοις HP. 17. αὐτοῖς] αὐτοῖς HL: αὐ-
 τοῖς Hm.

serunt quam cum hostibus manum consererent, pessimeque accepti vix
 tandem ad eorum aciem pervenerunt. Hic nescio quos prae caeteris mi-
 rer, Romanos quosdam, an Barbaros eorum socios. Nam in omnibus
 par alacritas animi et virtus aemula emicabat. Adversariorum assultum
 excipiebant singuli validissime et repellebant. Iam dies declinabat in
 vespereum, cum utraque acies se loco repente movit; sed ita, ut Got-
 thica referret pedem, Romana instaret. Hanc enim adorti Gotthi non
 restiterunt: at cessere contra ruentibus, effuseque recurrerunt, eorum
 ingenti numero atque apta dispositione attoniti. De exerendis viribus
 minime cogitabant, tanquam si ad spectrorum occursum paverent, vel
 caelitus oppugnarentur. Brevi ad peditatum suum reversis, increvit ac
 multo longius processit malum. Neque enim eo se retulerunt composite,
 ut recepta anima, iunctisque viribus pugnam redintegrarent, vel fugam
 iniicerent persequentibus, aliudve certandi genus capesserent, verum
 adeo inordinati erant, ut eorum nonnulli equitatus Romani impetu occu-
 buerint. Quocirca ipsos peditatus Gothicus non excepit diducta acie,
 nec parta illis salute substitit: at una fugerunt citato cursu: tum, quasi
 in tenebris digladiarentur, ita sese invicem concidebant. Romanae co-

ἐν νυκτομαχίᾳ διέφθιρον. ὁ τε τῶν Ῥωμαίων στρατός, τῆς ἐκείνων ἀπολαύοντες ὀρρωδίας, φειδοὶ οὐδεμιᾷ τοὺς ἐν ποσὶν αἰεὶ
 D ἔκτεινον, οὔτε ἀμυνομένους οὔτε ἀντιβλέπειν τολμῶντας, ἀλλὰ σφῶς αὐτοὺς τοῖς πολεμίοις παρεχομένους ὁ τε βεδλοῖντο χησθαι, οὔτε δὴ αὐτοῖς τά τε δείματα ἐπεκάθειζε καὶ ὁ φόβος ἐκρά- 5
 τει. καὶ αὐτῶν ἐξακισχίλιοι μὲν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀπέθανον, πολλοὶ δὲ σφῶς αὐτοὺς ἐνεχείρισαν τοῖς ἐναντίοις. οἳ δὴ αὐτοὺς
 V 241 ἐν μὲν τῷ παρόντι ἐζώγησαν, οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἔκτειναν. οὐ μόνον δὲ Γότθοι ἀνήροντο, ἀλλὰ καὶ τῶν πάλαι Ῥωμαίων στρατιωτῶν πλείστοι, τῶν τὸ πρότερον μὲν ἀποταξασμένων τῇ 10
 Ῥωμαίων στρατιᾷ, ἀπηυτομοληκότων δὲ, ἥπέρ μοι ἐν τοῖς ἔμ- προσθεν λόγοις ἐρρήθη, παρὰ Τωτίλαν τε καὶ Γότθους. ὄσοις
 P 656 δὲ δὴ τοῦ Γότθων στρατοῦ μῆτε ἀπολωλέναι μῆτε τῶν πολεμίων ταῖς χερσὶ ξηνηχθῆ γενέσθαι, οὗτοι διαλαθεῖν τε καὶ φρυγῆν ἴσχυσαν, ὡς αὐτῶν ἕκαστος ἵππου ἢ ποδῶν ἢ τύχης ἴσχευεν ἢ και- 15
 ροῦ ἢ χώρου φέροντος ἐς τοῦτο ἐπιτυχεῖν.

Ἦδη μὲν οὖν ἡ μάχη ἐς τοῦτο ἐτελεύτα καὶ ξυνεσκόταζε παντάπασιν ἦδη. Τωτίλαν δὲ φεύγοντα ἐν σκότῳ σὺν ἀνδράσιν σὸ πλεόν ἢ πέντε οὖσιν, ὧν περ ὁ Σκιπούαρ εἰς ἐτύγχανεν ὦν, τῶν τινες Ῥωμαίων ἐδίωκον, οὐκ εἰδότες ὡς Τωτίλας εἶη· ἐν 20
 τοῖς καὶ Ἀσβαδον τὸν Γήπαιδα ξυνέβαινεν εἶναι. ὄσπερ ἐκεῖ
 B Τωτίλα ἀγχοτάτω ἐγένετο, ὡς τῷ δόρατι αὐτὸν κατὰ τῶν νώτων παίσων ἐπήει. Γοτθικὸν δὲ τι μειράκιον, ἐκ τῆς Τωτίλα οικίας

3. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.
 17. ξυνεσκόταζε L. ξυνεσκότασε P.

14. ταῖς] τοῖς HLP.

pliae, arrepta, quam illorum consternatio dabat, opportunitate, obvius quosque immisericorditer mactabant, cum illi non oculos in hostem, ne- dum arma, audentes tollere, eius arbitrio se permitterent. Nec se remittebat ipsorum pavor: quin magis ac magis animos occupabat. Congressu illo ceciderunt sex Gotthorum millia: multi dederunt se hostibus: qui tum quidem ipsos cepere vivos; subinde vero interfecerunt. Nec solem Gotthi caesi sunt, sed pars etiam maxima Romanorum omni militum, qui prius a Romana militia, ut in superioribus libris narravi, ad Totilam et Gotthos defecerant. Demum Gotthis, qui mortem hostilesque manus vitarunt, latere et elabi licuit, prout cuique vel equi, vel pedum celeritas comitante fortuna favit, pro temporis ac loci opportunitate.

Iam proelium hunc habuerat exitum, tenebatque nox terras; adhuc Totilam fugientem in tenebris cum viris non amplius quinque, quo ex numero erat Scipuar, Romani aliquot insectabantur, nescientes Totilam eum esse. In his erat Asbadus Gepaes. Hic a tergo Totilae immisens, eiusque humeros lancea ferire destinans, irruerat, cum Gotthus adolescentulus, domesticus Totilae, fugae domini comes, eam tunc oblatam

φειδροντι τῷ δεσπότη ἐπόμενον, τύχην τε ἀπαξιούην τὴν τότε πα-
 ροῦσαν, ἀνέκραγε μέγα „Τί τοῦτο, ὦ κύων, τὸν δεσπότην τὸν
 σουτοῦ πλήξων ὤρηκας;“ ὁ μὲν οὖν Ἀσβάδος ἐπὶ Τωτίλαν τὸ
 δόρυ σθένει παντὶ ὡσεν, αὐτὸς δὲ πρὸς τοῦ Σκιπούρου τὸν πόδα
 5 πληγείς αὐτοῦ ἔμεινε. καὶ αὐτὸς δὲ Σκιπούρ πρὸς του τῶν διω-
 κόντων πληγείς ἔστη, οἱ τε ξὺν Ἀσβάδῳ πεπονημένοι τὴν δίωξιν,
 τέταρτες ὄντες, ὅπως αὐτὸν διασώσοιντο, οὐκέτι ἰδίωκον, ἀλλὰ
 ξὺν αὐτῷ ὀπίσω ἀνέστρεφον. οἱ δὲ Τωτίλα ἐπισπόμενοι, διώ-
 κειν σφᾶς ἔτι τοὺς πολεμίους οἴμενοι, οὐδὲν τι ἤσσαν προσήλου- C
 10 τον, καθπερ αὐτὸν καιρίαν πληγέντα καὶ λειπομυχοῦντα ἐπαγέ-
 μεινοι, πρυτανευούσης αὐτοῖς τῆς ἀνάγκης τὸν βίαιον δρόμον.
 σταδίους δὲ ἀνύσαντες τέσσαράς τε καὶ ὀγδοήκοντα ἐς χωρίον
 ἀφίκοντο Κάπρας ὄνομα. οὗ δὴ τὸ λοιπὸν ἡσυχάζοντες Τω-
 τίλα τὴν πληγὴν ἐθεράπευον, ὅσπερ οὐ πολλῷ ὕστερον τὴν βίον
 15 ἔξεμέτρησεν. ἐνταῦθά τε αὐτὸν οἱ ἐπισπόμενοι κρύναντες τῇ
 γῆ ἀνεχώρησαν. αὕτη γέγονε Τωτίλα τῆς τε ἀρχῆς καὶ τοῦ βίου
 καταστροφή, ἔτη ἔνδεκα Γότθων ἄρξαντι, οὐκ ἐπαξίως ἐπιγενο-
 μένη τῶν ἔμπροσθεν αὐτῷ πεπραγμένων, ἐπεὶ καὶ τὰ πρῶγματα
 πρότερον τῷ ἀνθρώπῳ ἐχώρησε, καὶ τῶς ἔργοις οὐ κατὰ λόγον
 20 ἢ τελευτῇ ἐπενέμετο. ἀλλὰ καὶ νῦν ἡ τύχη ὠραϊζομένη τε δια- D
 φανές καὶ διασύρουσα τὰ ἀνθρώπεια τό τε παράλογον τὸ αὐτῆς
 ἴδιον καὶ τὸ τοῦ βουλῆματος ἀπροφύσιστον ἐπιδέδεικται, Τωτίλα
 μὲν τὴν εὐδαιμονίαν ἐξ αἰτίας οὐδεμιᾶς ἐπὶ χρόνον μῆκος αὐτο-

9. ἔτι] ἐπὶ L.

19. λόγον L. λόγον P.

indignans, contenta voce, *Quid agis, inquit, o canis, cur ictu petis do-
 minum tuum?* Asbadus vero intenta totis viribus lancea Totilam perfo-
 dit: mox ipse, inflicto pedi a Scipure vulnere, in eo loco haerere co-
 gitur: haeret una Scipuar a persequentium quodam sauciatu. Illi etiam
 quatuor, qui cum Asbado hostes agitaverant, his omissis, ut eum ser-
 varent, cum ipso regressi sunt: dum Totilae comites, ab illis adhuc se
 premi rati, nihilo lentius proveherentur, quamvis eum letaliter saucium,
 et linquente animo collabentem deducerent: nempe cursum violentum ipsis
 necessitas imperabat. Emensi stadia lxxxiv. Capras perveniunt: id loco
 nomen: ubi intermissa fuga, curarunt vulnus Totilae: quem paulo post
 mortuum inibi comites mandarunt humo, et abscesserunt. Annos unde-
 cim Gotthis Totilas imperaverat, cum hunc regni ac vitae finem habuit,
 indignum rebus, quas ante gesserat. Cum enim priora incepta bene
 illi processissent, actis non respondit exitus vitae: sed tunc etiam For-
 tuna sese palam ostentans, et humana obterens, prodidit suam inopinato
 agendi vim, potestatemque decernendi indicta causa: siquidem ab re
 diuturnam Totilae largita ultro felicitatem, morti adeo miserae ipsum au-
 ctoritate sua addixit, nulla causa tunc apparente. Quae, meo quidem

Procopius II.

40

H 371 *ματίσασα, δειλὴν δὲ οὕτω τῷ ἀνθρώπῳ καταστροφὴν ἀπασθασισαμένην ἕξ οὐ προσηκόντων ἐν τῷ πυρόντι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀνθρώπῳ, οἶμαι, καταληπτά οὔτε γέγονε πώποτε οὔτε μήποτε ὕστερον ἔσται· λέγεται δὲ αἰεὶ καὶ δοξάζεται διαψευδιζόμενα ἐς τὸν πάντα αἰῶνα, ὥσπερ ἐκάστῳ φίλον, λόγῳ τῷ εἰκότι δοκοῦντις εἶναι παρηγοροῦντι τὴν ἄγνοιαν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι.*

P 657 *Τωτίλαν γοῦν Ῥωμαῖοι οὕτως ἕξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι οὐκ ἔγνωσαν, ἕως αὐτοῖς γυνὴ μία, Γότθα γένος, ἔφρασε τε καὶ τὸν τάφον ἐπέδειξεν. οἳ τε ἀκηκοότες, οὐχ ὑγιᾶ τὸν λόγον 10 εἶναι οἰόμενοι ἐν τῷ χωρίῳ ἐγένοντο, καὶ τὴν θήκην ὀκνήσει οὐδεμιᾷ διορύξαντες ἐξήνεγκαν μὲν Τωτίλαν ἐνθῆνδε νεκρὸν, ἐπιγνόντες δὲ αὐτὸν, ὡς φησι, καὶ τούτου δὴ τοῦ θεάματος ἐμπλησόμενοι τὴν σφετέραν ἐπιθυμίαν αὐθις αὐτὸν τῇ γῇ ἔκρυψαν, ἕς τε Ναρσῆν τὸν πάντα αὐτίκα ἀνήνεγκαν λόγον. τινὲς δὲ οὐχ 15 οὕτω τά γε κατὰ Τωτίλαν καὶ τήνδε τὴν μάχην ξυμβῆναι, ἀλλὰ τρόπῳ τῷ ἑτέρῳ φασί· ὄνπερ μοι ἀναγράψασθαι οὐ τοι ἄπο*

B *τρόπου ἔδοξεν εἶναι. λέγουσι γὰρ οὐκ ἀπροφάσιστον οὐδὲ παρόλογον τὴν ὑπαγωγὴν ξυνεγεθῆναι τῷ Γότθῳ στρατῷ, ἀλλὰ Ῥωμαίων ἀκροβολιζομένων τινῶν βέλος ἐκ τοξεύματος τῷ Τωτίλῃ 20 τίλῃ ἔξαπιναιῶς ἐπιπυσεῖν, οὐκ ἐκ προνοίας τοῦ πέμψαντος· ἐπεὶ*

V 242 *Τωτίλας ἐν στρατιωτῶν λόγῳ ὠπλισμένος τε καὶ παρατεταγμένος ὅπου δὴ τῆς φάλαγγος ἀπημειλημένως εἰστήκει, οὐ βουλόμενος τοῖς πολεμοῖς ἔνδηλος εἶναι, οὐδέ πη αὐτὸν ἐς ἐπιβουλήν*

1. *δειλὴν*] *δειλίαν* BL. 8. *γοῦν*] γὰρ HL. *γοῦν* HmP. *ibid.* οὕτως] οὕτω P.

iudicio sunt eiusmodi, ut nondum potuerint, nec possint unquam humana capi intelligentia. De his, nullo non tempore decantatis, sentire quisque et loqui solet ad libitum, oratione, quae videtur probabilis, ignorantiam suam consolans. Ego vero ad propositum redeo.

Romani Totilam ita extinctum nescierunt; donec femina quaedam Gottha rem ipsis aperuit, ac tumulum indicavit. Mendacium suspicantes qui haec audierunt, veniunt in rem praesentem, atque effosso protinus loculo, educunt cadaver Totilae: quod cum, ut ferunt, agnovissent, ad satietatem spectatum reddiderunt sepulcro, ac rem totam Narseti e vestigio renuntiarunt. Quidam aliter casum Totilae et hoc proelium narrant: id quod mandare literis non alienum iudico. Alunt Gotthici exercitus fugam non sine causa nec temere contigisse: sed quodam Romanorum agmine velitante, confixum esse sagitta Totilam ex improviso, ac praeter propositum sagittarii; cum Totilas militis ritu armatus atque instructus, temere et sine ullo delectu loci staret in acie, note-

παρεχόμενος, ἀλλὰ τῆς τύχης ταῦτα σκευωρουμένης τινὸς καὶ ἰθνηνάσης ἐπὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα τὸν ἄτρακτον· καὶ αὐτὸν μὲν καιρίαν βληθέντα, ὡς ἐνὶ μάλιστα, περιώδυνον γεγενημέπον C ἔξω γενέσθαι τῆς φύλαγος ξὺν τε ὀλλοῖς κατὰ βραχὺ ὀπίσω ἰέναι. καὶ μέχρι μὲν ἐς Κάρπυς τὸν ἵππον ἔλῃν, ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἀντέχοντα τῇ τάλαιπωρίᾳ λειποψυχήσαντα τὸ λοιπὸν εἶναι τὴν πληγὴν θεραπεύσαντι, οὐ πολλῶν τε ὕστερον αὐτῷ ἐπιγενέσθαι τὴν τέλειον ἡμέραν τοῦ βίου. τὴν δὲ Γότιθων στρατιᾶν οὔτε ἄλλως ἀξιόμαχον τοῖς ἐναντίοις οὖσαν, ἀλλὰ καὶ ἀπομάχου σφίσι παρὰ 10 δόξαν γεγενημένου τοῦ ἄρχοντος, ἐν Θάμβει γενέσθαι, εἰ μόνος αὐτὸς οὐκ ἔξ ἐπιβουλῆς τῶν πολεμίων ὁ Τωτίλας καιρίαν βληθεῖν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ περιφύβους τε καὶ ἀθύμους γεγενημένους ἔς τε ὄρρωδιαν ὄρον οὐκ ἔχουσαν καὶ ὑπαγωγὴν οὕτως αἰσχροῦν ἐμπεπτωκέσαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων λεγέτω ἕκαστος ὅπη αὐτῷ 15 φῶλον ἔσται.

λγ'. Ναρσῆς δὲ περιχαρῆς τοῖς συμπεπτωκόσι γεόμενος D ἐπαναφέρων οὐκ ἀνίει ἐς τὸν θεὸν ἕπαντα, ὕπερ καὶ ὁ ἀληθῆς λόγος ἐγίγνετο, τὰ τε ἐν ποσὶ διωκέτο. καὶ πρῶτα μὲν τῶν οἱ ἐπισπομένων Λαγγοβάρδων ἀλλαξείων τὰς ἀτοπίας (οἱ γὰρ πρὸς P 658 20 τῇ ἄλλῃ ἐς τὴν δίκαιαν παρανομίᾳ τῆς τε οἰκοδομίας, αἷς ἂν ἐντύχοιεν, ἐνεπίμψασαν καὶ γυναιξὶ ταῖς εἰς τὰ ἱερὰ καταφευγού-

7. θεραπεύονται L. 10. Ante τοῦ ἄρχοντος in L. signum lacunae. 11. αὐτὸς] ἀντὶς H Reg. αὐτὸς Hm. 13. οὕτως] οὕτω P. 19. ἀλλαξείων] ἀλλάξας L. *ibid.* τὰς ἀτοπίας Scalliger. Libri τῆς ἀτοπίας. 21. ἐνεπίμψασαν] Vulgo ἐνεπίμψασαν.

scere nolens hostibus, nec se praecipue petendum offerens: verum haec agente fortuna, et in ipsius corpus sagittam dirigente, plagam eum letiferam accepisse; victumque acerbissimo doloris sensu, excessisse acie, et pedetentim cum paucis retro. commeasse: cum autem Capras venisset invectus equo, ac dolore ibi praevalente, coepisset animo linqui, haud multo post adhibitum vulnere medicamentum, supremum diem obiisse: Gotthorum vero exercitum, qui iam hosti longe impar viribus erat, ut suum etiam Principem ad pugnam invalidum vidit, obstupuisse, quod quamvis hostes non petiissent prae caeteris Totilam, unus tamen ipse letali plaga affectus esset: hinc factum, ut metu exanimati, ultra modum horruerint, seque in fugam coniecerint adeo turpem. Sed de his ad suum quisque arbitrium disserat.

33. Narses successu laetus, ad Deum omnia, verum utique auctorem, referebat perpetuo, atque instantia digerebat. Ac primum redimere pretio voluit indignam licentiam Langobardorum, quos secum duxerat: cum praeter alia inquinatissimae vitae scelera, obvias domos deleurent igni, et feminis, quae sacris aedibus se commiserant, turpem vim

σαις βιαζόμενοι ἐπλησίαζον) χρήμασι μεγάλοις αὐτοὺς δεξιωσά-
 μενος ἐς τὰ πάτρια ἤδη ἀφήκεν ἵνα, Βαλεριανὸν τε καὶ Λα-
 μιανὸν, τὸν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν, ζῆν τοῖς ἐπομένοις ἐξηγεῖσθαι
 τῆς ὁδοῦ ἄχρι ἐς τὰ Ῥωμαίων ὄρια σφίσι κελεύσας, ὅπως μηδεὶ
 ἐν τῇ ἀποπορείᾳ λυμῆνῶνται. ἐπειδὴ δὲ Λαγγοβάρδοι ἀπηλλά-
 γησαν ἐκ Ῥωμαίων τῆς γῆς, Βαλεριανὸς ἐστρατοπεδεύσατο ἀμφὶ
 πόλιν Βερώναν, ὡς πολιορκήσων τε καὶ πωροσθησόμενος αὐτὴν
 βασιλεῖ. δεισιματεῖς τε οἱ τὸ φυλακτῆριον ταύτῃ ἔχοντες Βαλεριανῶ
 B ἐς λόγους ἤλθον, ὡς σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν ὁμολογίᾳ ἐν-
 δώσωσιν. ἃ δὲ Φράγγοι μαθόντες, ὅσοι φρουρῶν ἐς τὰ ἐπὶ 10
 Βενετίας χωρία εἶχον, διεκώλυον προθυμίᾳ τῇ πάσῃ τῆς χώρας,
 ἅτε αὐτοῖς προσηκούσης, ἀξιοῦντες μεταποιεῖσθαι. καὶ ἀπ'
 αὐτοῦ ἄπρακτος ἐνθῆνδε παντὶ τῷ στρατεύματι Βαλεριανὸς ἀνε-
 χώρησε. Γότθοι δὲ, ὅσοι ἀποφυγόντες ἐκ τῆς ξυμβολῆς διεσώ-
 θησαν, διαβάντες ποταμὸν Πάδον, πόλιν τε Τίκινον καὶ τὰ 15
 ἐκείνη χωρία ἔσχον, ἄρχοντά τε τὸν Τείαν κατεστήσαντο σφίσι.
 ὃς δὲ τὰ χρήματα εὐρῶν ἅπαντα, ὅσα Τωτίλας ἔτυχεν ἐν Τι-
 κινῷ καταθέμενος, Φράγγους ἐς ξυμμαχίαν ἐπαγαγέσθαι διανοεῖτο.
 Γότθους δὲ ὡς ἐκ τῶν παρόντων διεῖπέ τε καὶ διεκόσμη, ζυλλέ-
 C γων σπουδῇ ἀμφ' αὐτὸν ἅπαντας. ταῦτα ὁ Ναρσῆς ἀκούσας 20
 Βαλεριανὸν μὲν ἐκέλευσε πᾶσι τοῖς ἐπομένοις ἀμφὶ Πάδον ποτα-

5. ἀποπορεῖα] ἀπορία L. 7. Βερώναν] Vulgo Βερόναν.
 15. Τίκινον P. τικίνον Lm. κικηνῶν Reg. πικηνῶν H. τῇ
 κηνῶν L. 17. Τωτίλας] τωτίλλας L. *ibid.* Τικίνω PLm. τῇ
 κηνῶν L. πικηνῶ H. 18. διανοεῖτο] διεσκοπεῖτο Reg.
 19. Γότθους δὲ] γότθους τε L. *ibid.* συλλέγων L. 20. ἐν
 σπουδῇ HL. *ibid.* ὁ om. L. 21. ἐκέλευε L. *ibid.* ἐπομέ-
 νοις] πολεμοῖς L.

afferrent. Quare magna pecunia donatos remisit in patriam, Valeriano ac Damiano eius nepoti eorumque copiis demandata cura, eos ad Romani Imperii limitem deducendi, ut in via ab iniuria et maleficio temperarent. Postquam Langobardi ex Romano solo pedem extulerunt, castra Valerianus ad urbem Veronam posuit, ut eam obsidione Imperatori subiceret. Qui in urbis praesidio locati erant, de illa secum tradenda cum Valeriano sunt collocti, urgente metu. Hoc nuntio exciti Franci in agro Veneto stationarii, omni id studio prohibuere, regionem sibi vindicantes, ut suam: quocirca Valerianus inde cum omnibus copiis, re infecta, abcessit. Gotthi vero, qui ex proelio evaserant, traiecto Pado, urbem Ticinum circumiectaque loca occuparunt, ac sibi Regem crearent Teiam: qui inventa omni pecunia, quam Ticini Totilas reposuerat, Francos ad belli societatem pellicere statuit, et Gotthos pro tempore et re composuit instruxitque, circa se omnes prope colligens. His Narses auditis, Valeriano mandavit, ut cum suis omnibus ad fluvium Padam

μόν φυλακὴν ἔχειν, ὅπως μὴ Γότθοι ἀδείαταρον ἐυστήσεσθαι δυνατοὶ εἶεν, αὐτὰς δὲ παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπὶ Ῥώμην ᾔει. ἐν Τούσκαις τε γενόμενος τὴν Ναρνίαν μὲν ὁμολογία εἶλε, καὶ H 372 Σπολιτινοῖς ἀτυχίστοις οὖσι φρουρὰν ἔλιπεν, ἀνοικοδομήσασθαι 5 ὅτι τάχιστα ἐπιστελλας ὅσα τοῦ περιβόλου καθελόντες ἐτύγγαζον Γότθοι. ἔπειθε δὲ καὶ τινὰς ἀποπειρασομένους τοῦ ἐν Περυσίᾳ φυλακτηρίου. ἠγοῦντο δὲ τῶν ἐν Περυσίᾳ φρουρῶν αὐτόμολοι γεγονότες Ῥωμαῖοι δύο, Μελιγῆδιός τε καὶ Οὐλίφας, ὅσπερ Κυπριανῶ δορυφόρος γεγωνὸς πρότερον, Τωτίλα πολλά οἱ ἐπαγ- D 10 γελαμένῳ ἀνακεισθεῖς Κυπριανὸν τότε ἄρχοντα τοῦ ἐνταῦθα φυλακτηρίου δόλῳ ἔκτεινεν. ὁ μὲν οὖν Μελιγῆδιος λόγους τοῦ Ναρσοῦ ἐνδεξάμενος ἐβουλεύετο ζῆν τοῖς οἱ ἐπομένοις Ῥωμαίοις τὴν V 243 πόλιν ἐκδοῦναι. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Οὐλίφον τῶν πρᾶσσομένων αἰσθόμενοι ζηνίστατο ἐπ' αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἔμφανους. καὶ Οὐλίφος 15 μὲν ζῆν τοῖς οἱ ὁμογνωμονοῦσιν αὐτοῦ διεφθάρη, Μελιγῆδιος δὲ παρέδωκε Περυσίαν Ῥωμαίοις αὐτίκα. τῷ μέντοι Οὐλίφῳ ζηνέβη τις τίσιν ἐκ τοῦ Θεοῦ δηλονότι ἐπιπεσοῦσα, ἐν αὐτῷ μάλιστα διεφθάρθαι τῷ χώρῳ, ἵνα δὴ αὐτὸς τὸν Κυπριανὸν διεχρήσατο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω κηώρηκε.

20 Γότθοι δὲ οἱ ἐν Ῥώμῃ φυλακὴν ἔχοντες ἐπειδὴ Ναρσῆν τε P 659 καὶ τὸν Ῥωμαίων στρατὸν ἐπὶ σφᾶς λόντας ἄγχιστά πη ἐπέθοντο

1. Γότθοι] γότθων L. 3. τὴν om. L. 4. Σπολιτινοῖς] σπόλιταν οἷς L. ibid. ἔλιπεν L. 7. δὲ τῶν] δὲ καὶ τῶν L.
 8. Ῥωμαῖοι] ἐκ Ῥωμαίων Reg. ibid. μελιγῆδιος L. Et infra.
 ibid. Οὐλίφος PL. οὐλίθος H hic et infra. 12. τὴν πόλιν Ῥωμαίοις Hm. 13. ἐκδοῦναι] ἐνδοῦναι H. εὑδοῦναι P.

agitaret custodiam, ne Gotthi liberius coirent: ipse cum reliquo exercitu Romam contendit. In Tuscia Narniam deditioe cepit, ac Spoletinis, qui moenibus exuti erant, praesidium reliquit, iussitque reaedificari confestim murum, ubicumque dirutus a Gotthis fuerat. Misit etiam, qui praesidium Perusinum tentarent, cui praecerant transfugae Romani duo, Meligedius atque Uliphus. Hic antea, cum Cypriani Protector esset, inductus amplis pollicitationibus Totilae, eumdem Cyprianum dolo occiderat, tunc Praefectum loci praesidio. Narseti assentiens Meligedius, urbis Romanis dedendae consilium cum suis iniit. Quo cognito, in eos aperte Uliphus ipsiusque milites conspirarunt. Ibi demum caeso Ulipho cum eiusdem propositi sociis, statim Perusiam Meligedius Romanis tradidit. Caeterum in hoc eluxit divina ultio, quod ubi Cyprianum Uliphus intaremerat, eodem loci ipse perierit. Ita res in illis partibus procedebant.

Gotthi vero, qui praesidio Romam tenebant, ut adversum se tendere, iamque appropinquare Narsetem Romanumque exercitum intellexe-

εἶναι, παρεσκευάζοντο ὡς τὰ δυνατὰ σφίσειν ὑπαντιώσοντες. ἐτόγγαυε δὲ Τωτίλας πολλὰς μὲν ἐμπρησάμενος τῆς πόλεως οἰκοδομίας, ἤνικα δὴ αὐτὴν τὸ πρῶτον ἐξείλεν. ἐν ὑστάτῳ δὲ λογισάμενος, ὡς ἐς ὀλίγους ἀποκεκρήμενοι οὐχ οἶοι τέ εἶσι τὸ λοιπὸν Γότθοι ἅπαντα τὸν περίβολον Ῥώμης διαφυλάξαι, τειχίσματι 5 βραχεῖ ὀλίγην τινὰ τῆς πόλεως μοῖραν ἀμφὶ τὸν Ἀδριανοῦ περιβαλὼν τάφον καὶ αὐτὸ τῷ προτέρῳ τείχει ἐνάσας φρουρίον κατε-
B στήσατο σχῆμα. ἐνταῦθά τε τὰ σφίσειν αὐτοῖς τιμιώτατα καταθέμενοι Γότθοι ἐς μὲν τὸ ἀκριβὲς τὸ φρούριον τοῦτο ἐφύλασσαν, τὸ δὲ ἄλλο τῆς πόλεως τεῖχος ἀνημελημένον ὑπερεώρων. φρου- 10 ροὺς τοῖνον σφῶν ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ τηρικὰδὲ ἀπολιπόντες ὀλίγους τινὰς οἱ λοιποὶ ἅπαντες ἀμφὶ τὰς ἐπάλλξεις τοῦ τῆς πόλεως γενόμενοι τείχους τῶν πολεμίων ἀποπειράσασθαι τειχομαχοῦντων ἐν σπουδῇ εἶχον. ὅλον μὲν οὖν τὸν Ῥώμης περίβολον διὰ μεγέ-
 θους ὑπερβολὴν οὔτε Ῥωμαῖοι ἐπιόντες περιβάλλεσθαι εἶχον οὔτε 15 Γότθοι φρουρεῖν. διασκεδαννύμενοι δὲ οἱ μὲν ὄπη παρατύχοι προσέβαλλον, οἱ δὲ ὡς ἐκ τῶν παρόντων ἡμύνοντο. καὶ Ναρ-
 σῆς μὲν τοξοτῶν ἐπαγόμενος μέγα τι χρῆμα ἐς μοῖραν τινα τοῦ
C περιβόλου ἐπέσκηπτεν; ἐτέρωθι δὲ Ἰωάννης ὁ Βιταλιανοῦ ξὺν τοῖς οἱ ἐπομένοις προσέβαλλε. Φιλημοῦθ δὲ καὶ οἱ Ἐρουλοὶ κατ' 20 ἄλλο τι μέρος ἠνώχλουν, ἐκαστάτω τε αὐτῶν οἱ λοιποὶ εἶποντο. ἐτειχομάχουν δὲ ἅπαντες ὡς ἀπωτάτω ἀλλήλων ὄντες. καὶ κατ'

2. πολλὰς om. H: habet Hm.

4. ἐς ὀλίγους] ἐν ὀλίγοις Reg.

5. Ῥώμης τὸν περίβολον L.

7. ἐνάσας] ἀνάσας Reg.

11. φρο-
 ρίφ] φρουρίφ H.

13. ἀποπειράσασθαι] ἀποπειράσαντες HL.

17. προσέβαλλον] προσέβαλλον L.

20. προσέβαλλε] προσέβαλε L.

21. ἐκαστάτω] ἐκαστοῖς Reg.

22. δὲ] τε L. *ibid.* ἀπωτά-
 τω om. L.

runt, sese ad occurrendum totis viribus compararunt. Multa urbis aedificia Totilas igni corruerat, cum eam primum cepisset: deinde secum reputans Gotthos, ad modicum redactos numerum, non sufficere custodiendis muris omnibus Romae, partem urbis exigiam, circa Adriani moem, parvo muro cinxerat, eoque veteribus annexo moenibus, castelli speciem loco deerat. Ibi Gotthi rebus, quas pretiosissimas ducebant, repositis, castellum hoc sedulo custodiebant; reliquos urbis muros per indiligentiam negligebant. Tunc autem relictis eo loci paucis custodibus, caeteros omnes ad pinnas murorum urbis tulit impetus animi, periculum facturos oppugnantium. At cum amplior murorum ambitus obstaret, quo minus totum circumcluderent aggressores Romani, et Gotthi defenderent; dispersi, impressionem illi, ut se dabat occasio, faciebant; hi pro re nata repellabant. Narses ingenti sagittariorum numero circumcinctus, muri partem adoriebatur; alteram Ioannes Vitaliani nepos cum
 'uis; Philemuthus cum Erulis tertiam, sequentibus caeteris longo inter-

αὐτοὺς οἱ βάρβαροι ξυριστάμενοι ἰδέγοντο τὴν ἐπίθεσιν. τὰ μέντοι ἄλλα τοῦ περιβόλου, ἵνα δὴ Ῥωμαίων οὐκ ἐγένετο προσβλή, ἀνδρῶν ἔρημα παντάπασιν ἦν, Γότθων ἀπάντων, ὅπη ἂν οἱ πολέμιοι ἐπισκήψαιεν, ἀγειρομένων, ἥπερ μοι εἴρηται. ἐν 5
 τούτῳ δὲ γνώμη Ναρσοῦ ὁ Δαγισθαῖος στρατιώτας τε παμπληθεῖς ἔχων καὶ τό τε Ναρσοῦ καὶ τὸ Ἰωάννου σημεῖον καὶ κλίμακας πολλὰς ἐπαγόμενος μοῖρα τινὶ τοῦ περιβόλου ἔξαπιναιῶς ἐπέσκηψε, φρουρῶν τὸ παράπαν ἐρήμῳ οὐσῃ. τὰς τε κλίμακας D
 εὐθὺς ἀπάσας οὐδενὸς ἀμυνομένου τῷ τείχει ῥεῖσας οὐδενὶ πόνῳ
 10 ἔξῃ τῶν ἐπομένων ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο, τὰς τε πύλας κατ' ἔξουσίαν ἀνέωγεν. ὥνπερ αὐτίκα Γότθοι αἰσθόμενοι οἰκίετι ἐς ἄλκην ἔβλεπον, ἀλλ' ἔφρευγον ἅπαντες ὅπη αὐτῶν ἐκάστῳ δυνατὰ ἐγεγόνει. καὶ οἱ μὲν εἰς τὸ φρούριον εἰσεπήδησαν, οἱ δὲ δὴ ἐς τὸν πόρτον ἐχώρησαν δρόμῳ. ἐνταῦθ' αὖ μοι τοῦ λόγου ἐν-
 15 νομια γέγονεν ὄντινα ἢ τύχη διαχλευάζει τὰ ἀνθρώπεια τρόπον, οὐκ αἰεὶ κατὰ ταῦτά παρὰ τοὺς ἀνθρώπους ἰοῦσα οὐδὲ ἴσοις αὐτοὺς ὀφθαλμοῖς βλέπουσα, ἀλλὰ ξυμμεταβαλλομένη χρόνῳ καὶ τόπῳ, καὶ παῖζει ἐς αὐτοὺς παιδιὰν τινα παρὰ τὸν καιρὸν ἢ τὸν P 660
 χῶρον ἢ τὸν τρόπον διαλλάσσοι τὴν τῶν ταλαιπῶρων ἄξιαν,
 20 εἴ γε ὁ Ῥώμην μὲν ἀπολωλεκῶς τὰ πρότερα Βέσσας οὐ πολλῶ ἕσπερον ἀνεσώσατο Ῥωμαῖοις τὴν τῆς Λαζικῆς Πέτραν, ἔμπα-

4. ἐπισκήψαιεν] διασκήψαιεν H.   *ibid.* μοι om. L.   8. φρουρῶν Reg. φρουρῶς P.   9. πόνῳ οὐδενὶ L.   10. ἐγένετο] ἐγένοντο L.   11. ἀνέωγεν] ἀνέωγον L.   12. ὅπη] ὅποι L.
 13. ἐσεπήδησαν Reg.   15. διαχλευάζει] διασκευάζει Reg.   *ibid.* ἀνθρώπεια] ἀνθρώπινα L.   17. συμμεταβαλλομένη L.
 18. τόπῳ] τρόπῳ L.   *ibid.* παιδιάν L.   19. τρόπον] τόπον H.
 20. ὁ om. L.   *ibid.* μὲν] ἡμῖν L.   21. τὴν om. L.   *ibid.* τῆς Λαζικῆς] λαζικῆς H.

vallo. Nec minus inter se distabant oppugnatores, quorum impetum oppositi Barbari sustinebant. Vacabant prorsus reliquae muri partes, a quibus abstinebant Romani vim, coactis, ut dixi, Gotthis omnibus, ubicumque hostes ingruerant. Interea, Narsetis iussu, Dagisthaeus, magno septus militum globo, et cum ipsius Narsetis tum Ioannis vexillum secum habens, scalisque instructus plurimis, repente quamdam muri partem invadit, defensoribus omnino vacuam. Confestim scalis omnibus, nemine prohibente, applicitis, sine ullo negotio cum suis urbem ingressus, portas ad libitum recludit. His Gotthi statim animadversis, abiicere resistendi propositum, et cuncti, quo cuique licet, evadere. Alii conlicere se in castellum; alii Portum cursu petere. Haec me narrantem cogitatio subit, quo pacto Fortuna res humanas irrideat, non aequabili motu mortales adiens, neque iisdem contuens oculis; at se pro tempore et loco vertens. Ludum quemdam inter ipsos ludit, vel tempore, vel loco, vel modo mutans miserorum conditionem. Certe Bessas, qui Ro-

λω δὲ ὁ *Ἀγαισθαῖος Πέτραν* τοῖς πολέμοις μεθίς ἀνεκτήσατο
 H 373 ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ βασιλεῖ *Ῥώμην*. ἀλλὰ ταῦτα μὲν γέγονε τε τὸ
 ἐξ ἀρχῆς καὶ αἰεῖ ἔσται, ἕως ἄν ἡ αὐτὴ τύχη ἀνθρώποις ᾗ. *Ναρ-*
σῆς δὲ τότε παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ τὸ φρούριον πολεμῶν ἦε κα-
 τορθωδῆσαντές τε οἱ βάρβαροι καὶ τὰ πιστὰ ὑπὲρ τῶν σωμάτων
 B παρέδωσαν, ἕκτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος *Ἰουστινιανοῦ βασιλέως*
 τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος. οὕτω τε *Ῥώμη* ἐπὶ τούτου
 V 244 βασιλεύοντος τὸ πέμπτον ἔαλω, ἥσπερ ἐθῶς ὁ *Ναρσῆς* τῶν πν-
 λῶν τὰς κλεῖς βασιλεῖ ἔπεμψε.

10

C λδ'. Τότε δὲ τοῖς ἀνθρώποις διαφανέστατα ἐπιδέδεικται
 ὡς ἅπασιν, οἷσπερ ἔδει γενέσθαι κακῶς, καὶ τὰ ἐντυχίματα δο-
 κοῦντα εἶναι εἰς ὄλεθρον ἀποκρίεται, κατὰ νοῦν τε ἀπαλλάξαν-
 τες ἴσως τῇ τοιαύτῃ εὐήμερίᾳ ξυνδιαφθείρονται. *Ῥωμαίων* γὰρ
 τῇ τε *ξυγκλήτῳ* βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὴν νίκην τήνδε πολλῶ ἔτι 15
 μᾶλλον φθόρου αἰτίαν *ξυνηέχθη* γενέσθαι τρόπον τοιῷδε. Γότ-
 θοι μὲν φεύγοντες καὶ τῆς *Ἰταλίας* τὴν ἐπικράτησιν ἀπογνόντες,
 ὁδοῦ ποιούμενοι πάρεργον, τοὺς παρυτυχόντας σφίσι *Ῥωμαίους*
 οὐδεμιᾶ διεχρῶντο φειδοῖ. οἱ δὲ βάρβαροι τοῦ *Ῥωμαίων* στρα-
 τοῦ ὡς πολέμοις ἐχρῶντο πᾶσιν, οἷς ἄν ἐντύχοιεν ἐν τῇ ἐς τὴν 20
 D πόλιν εἰσόδῳ. πρὸς δὲ καὶ τότε αὐτοῖς *ξυνηέχθη* γενέσθαι.
 πολλοὶ τῶν ἀπὸ τῆς *ξυγκλήτου* βουλῆς, τοῦτο *Τωτῖλα* δεδομέ-

1. μεθίς] προσθεῖς L.   8. τούτου] τοῦ L a pr. m.   14. ἐνή-
 μερία] εὐδρομία H.   *ibid.* συνδια— L.   15. συγκλήτῳ L.
 16. φθόρου] φθόνου Reg. φθόνων L.   17. τὴν L a m. sec.
 19. τοῦ] τῶν L.   20. ἐν addidi ex L.   22. συγκλήτου L.

mam prius perdiderat, haud multo post Romanis Petram Lazicae reca-
 peravit. Rursus Dagisthaeus, qui Petram pene hostibus ereptam dimi-
 serat, momento Romam Imperatoris ditioni restituit. Verum eiusmodi
 vices ab orbe condito extiterunt, eruntque semper, quamdiu eadem For-
 tuna hominibus dominabitur. Tum vero Narses intento infestoque omni
 exercitu ad castellum accessit. Ferriti Barbari, accepta salutis fide,
 eodem temporis puncto, se et castellum dediderunt, annum Imperii xxvi.
 agente Iustiniano Augusto. Sic Roma quintum capta est illo Principe:
 ad quem claves portarum urbis Narses protinus misit.

34. Id temporis, humano generi apertissime probatum est, quocumque
 Deus perdere statuit, illis ea ipsa, quae prospera videntur, in
 perniciem vertere, ipsosque, rebus ex animi sententia gestis, cum sua
 illa felicitate extingui. Siquidem haec victoria Senatui populoque Ro-
 mano gravius exitium attulit: quod ita contigit. Fugientes Gotthi, spe
 deposita obtinendae Italiae, obiter Romanos, in quos incidebant, macta-
 bant, parcetes nemini. Barbari, in Romano militantes exercitu, obvius
 quosque ad urbis aditus hostiliter accipiebant; quibus malis istud accer-

- νον, τὰ πρότερα ἔμενον ἐς τὰ ἐπὶ τῆς *Καμπανίας* χωρία. ὤν-
 πέρ τινες, ἐπὶ Ῥώμην ἔχουσαι πρὸς τοῦ βασιλέως στρατοῦ ἔγνω-
 σαν, ἐκ *Καμπανίας* ἔξαναστάντες ἐς αὐτὴν ἦσαν. ὁ δὲ *Γότ-
 θοι* μαθόντες, ὅσοι ἐν τοῖς ταύτῃ ὑχυρώμασιν ἐτύγχανον ὄντες,
 5 ἅπαντα διερυνώμενοι τὰ ἐκείνη χωρία τοὺς πατρικίους ἅπαντας
 ἔκτειναν. ἐν τοῖς καὶ *Μύξιμος* ἦν, οὗπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
 λόγοις ἐμνήσθη. ἐτύγχανε δὲ καὶ *Τωτίλας*, ἠγία *Ναρσῆ* ὕπαν-
 τιάσων ἐνθένδε ἦει, τῶν ἐκ πόλεως ἐκύστης δοκίμων *Ῥωμαίων*
 τοὺς παῖδας ἀγείρας καὶ αὐτῶν ἐς τριακοσίους ἀπολεξάμενος, P 661
 10 οὗσπερ μάλιστα τὸ σῶμα καλοῦς ᾤετο εἶναι, τοῖς μὲν γειναμένοις
 ὅτι δὴ αὐτῷ ξυνδιαιτήσονται ὑπειπὼν, ὁμήρους δὲ οἱ λόγῳ τῷ
 ἀληθεῖ ἰσομένους. καὶ αὐτοὺς *Τωτίλας* μὲν τότε ὑπὲρ ποταμὸν
Πάδον ἐκέλευσεν ἵεναι, *Τείας* δὲ τανῦν ἐνταῦθα εὐρῶν ἅπαντας
 ἔκτεινε.
 15 Ῥάγναρις τε, *Γότθος* ἀνὴρ, ὅσπερ ἠγεῖτο τοῦ ἐν *Ταραν-
 τίνιοις* φυλακτηρίου, καίπερ τὰ πιστὰ γνώμη βασιλέως πρὸς τοῦ
Πακουρίου κεκομισμένος, Ῥωμαίοις τε προσχωρήσειν ὁμολογή-
 σας, ἥπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, παρασχόμενος δὲ καὶ *Γότ-
 θους* ἕξ ἐν ὁμήρων λόγῳ ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ ὁμολογίᾳ Ῥωμαίοις,
 20 ἐπειδὴ *Τείαν* ἤκουσε βασιλεῖα καταστάντα *Γότθοις*, τοὺς τε
Φράγγους ἐς ἐπικουρίαν ἐπαγαγέσθαι καὶ παντὶ τῷ στρατῷ τοῖς B
 πολεμίοις ἐθέλειν ὁμοῦσε ἵεναι, μεταπορευθεὶς τὴν βουλήν ἐπιτε-

1. τῆς om. L. 3. ἦσαν] ἦεισαν L. 13. Πάδον ποταμὸν L.
 ibid. ἵεναι] εἶναι HL. 17. Πακουρίου] βακουρίου HL. Et in-
 fra. 18. μοι om. L. ibid. παρασχόμενος δὲ Reg. παρασχών
 τε P. 22. ἐπιτελεῖν] τελεῖν L.

sit. Antea, iussu Totilae, debebant in Campania Romani Senatores multi. Horum quidam, allato nuntio potitum Roma Caesarianum exercitum, eo migrarunt ex Campania. Quod ubi Gotthis, munita tenentibus regionis illius loca, compertum fuit, in tota provincia conquisiere Patrioios, omnesque interfecerere: in his fuit Maximus ille, cuius memini in superioribus libris. Praeterea, cum inde Narseti iret obviam Totilas, ex urbibus singulis nobilium Romanorum filios collegerat, lectissimos ex eorum numero trecentis, quos forma ac specie egregios iudicabat, parentibus quidem dixerat, suos fore illos domesticos; re autem vera habere volebat obsides. Tum ipsos Totilas trans fluvium Padum miserat: iam vero Teias eosdem ibi nactus, ad unum omnes occidit.

Ragnaris, genere Gotthus, praesidii Tarentini Praefectus, etsi de sententia Imperatoris a Pacurio fidem acceperat, seque, ut supra dixi, ad Romanos accessurum pollicitus, sponsionis huius obsides Romanis dederat Gotthos sex; ubi tamen Tejam Gotthorum Regem factum, Francorum auxilia accire, et cum hoste copiis omnibus decernere velle au-

λείν τὰ ὁμολογημένα οὐδαμῆ ἤθελε. σφαδάζων δὲ καὶ διατεινόμενος τοὺς ὁμήρους ὑπολαβεῖν ἐπειθείε τάδε. πέμψας παρὰ τὸν Πακούριον ἤγει σταλῆνας οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν ὄλιγους τινάς, ἐφ' ᾧ ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἕς τε τὸν Δρουῦντα σφίσιον ἵκναι δυνατὰ εἶη ἐνθένδε τε διαπορθμευσαμένοις τὸν Ἴόνιον κόλπον ἐπὶ Βυζαντίου κομιζέσθαι. ὁ μὲν οὖν Πακούριος μικρὰν ἀπολειμμένος τῶν τῷ ἀνθρώπῳ βεβουλευμένων τῶν οἱ ἐπομένων πενήκοντα στέλλει. ὁ δὲ αὐτοὺς τῷ φρουρίῳ δεξόμενος καθιέρξεν εὐθὺς, τῷ τε Πακουρίῳ ἐσήμαιεν ὡς, εἴπερ αὐτῷ τοὺς στρατιώτας βουλομένῳ εἶη τοὺς αὐτοῦ ῥύεσθαι, ἀποδιδόναι δέησι τοὺς Γότθων ὁμήρους. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πακούριος ὄλιγους μὲν τινας ἐπὶ τῇ τοῦ Δρουῦντος φυλακῇ εἴασε, παντὶ δὲ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀντίκα ἦει. Ῥάγναρις δὲ τοὺς μὲν πενήκοντα μελλήσει οὐδεμιᾷ ἔκτεινεν, ὡς ὑπαντιώσων δὲ τοῖς πολεμίοις ἐκ τοῦ Τύραντος τοὺς Γότθους ἐξῆγεν. ἐπειδὴ τε ἀλλήλοις ξυνέμιζαν, ἥσσῶνται Γότθοι. Ῥάγναρις τε αὐτῶν ἀποβαλὼν πλείστους ξὺν τοῖς καταλοίοις δρασμῶν εἶχετο. ἐς μέντοι τὸν Τύραντα εἰσελθεῖν οὐδαμῆ ἴσχυσε, πανταχόθεν αὐτὸν περιβληγμένων Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐς Ἀχεροντίδα ἐλθὼν ἔμεινε. ταῦτα μὲν οὖν τοιαῦτα ἐγεγόνει. Ῥωμιοὶ δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον τὸν τε

V 245 πόρτον πολιορκήσαντες ὁμολογία εἶλον καὶ φρούριον ἐν Τού-

1. ὁμολογημένα] ὁμολογούμενα Hm. *ibid.* σφαδάζων] σφονδάζων Reg. 2. ὁμήρους] ὁμοίους L. 4 Δρουῦντα] ὕδρουντα Reg. *ibid.* ἵκναι σφίσιον L. 5. ἐνθένδε τε Reg. καὶ P. 6. Βυζαντίου] βυζαντίους Reg. 8. αὐτοὺς] αὐτὸς L. 11. ὁ om. L. 12. τῇ om. L. 13. στρατεύματι Reg. στρατῷ P. 16. αὐτῶν] αὐτοῦ H. 18. αὐτὸν] αὐτοῦ L. 20. τοιαῦτα] ταῦτα L. Fort. ταύτη.

diit, mutato consilio, promissis manere noluit. Ad dolos convertens amicum, eoque intendens, ut reciperet obsides, haec machinatur. Destinans, qui suo nomine Pacurium rogent, ut Romanos aliquot milites ad se mitterent, quo tutius Hydruntem cum suis eat, traiecitque sinu Ionio Byzantium proficiscatur. Nihil minus cogitans Pacurium, quam quod ille mitterebatur, ex suorum numero quinquaginta mittit. Hos Ragnaris in castellum admissos, illico in custodiam tradit, et Pacurio significat, si milites recipere suos velit, necesse esse remittat Gotthorum obsides. Quo Pacurium audito, paucos Hydrunte praesidiarios relinquit, et cum caeteris copiis ad hostes properat. Ragnaris, abiecta omni cunctatione, quinquagenos illos perimit, et obviam iturus hosti, Tarento Gotthos educit. Commissa pugna, vincuntur Gotthi, et Ragnaris, amissa parte suorum maxima, cum reliquis aufugit. Septo undique a Romanis Tarento exclusus, Acherontidem sese confert, ibique manet. Sed haec haec. Haud multo post, cum Romani Portum obsediassent, inita compositione

σκοις, ὃ δὴ Νέπα καλοῦσι, καὶ τὸ ἐν Πέτρῃ τῇ περτοῦσῃ ὄνομαζομένην δὲ ἰσχυρῶμα. H 374

Τείας δὲ (οὐ γὰρ ἀξιωμαχους τῶ Ῥωμαίων στρατῶ Γότθους κατὰ μόνας ᾤετο εἶναι) παρὰ Θεοδίδωλον τὸν Φράγγων 5 ἄρχοντα ἐπεμψε, χρήματα πολλὰ προτεινόμενος, ἐπὶ τε ξυμμαχίαν παρακαλῶν. ἀλλὰ Φράγγοι, τὰ ξύμφορα, οἶμαι, βεβουλευμένοι, οὔτε ὑπὲρ τῆς Γότθων οὔτε ὑπὲρ τῆς τῶν Ῥωμαίων ὠφελείας ἐβούλοντο θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσι αὐτοῖς προποιοῖεν Ἰταλίαν ἐν σπουδῇ εἶχον, καὶ τούτου δὴ ἕνεκα τοὺς ἐν πολέμῳ P 662 10 κινδύνους ὑφίστασθαι μόνοι. ἐτίγγανε δὲ Τωτίλις ἕνια μὲν τῶν χρημάτων ἐν Τικίνῳ καταθέμενος, ἥπέρ μοι ἐμπροσθεν εἴρηται, τὰ δὲ πλεῖστα ἐν φρουρίῳ ἐχυρῶ μάλιστα, ὅπερ ἐν Κύμῃ τῇ ἐπὶ Καμπανίας ξυμβαίνει εἶναι, καὶ φρουροὺς ἐνταῦθα καταστησάμενος, ἄρχοντά τε αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ ξὺν Ἡρωδιανῶ 15 ἐπιστήσας. τούτους δὲ βουλόμενος ὁ Ναρσῆς ἐξέλειν ἐς Κύμην τινὰς τοὺς τὸ φρούριον πολιορκήσοντας ἐπεμψεν, αὐτὸς δὲ Ῥώμην διακοσμῶν αὐτοῦ ἔμεινε. καὶ ἄλλους στείλας ἐκέλευε Κεντουκέλλας πολιορκεῖν. Τείας δὲ ἀμφὶ τοῖς ἐν Κύμῃ φρουροῖς B 20 πίδα, τοὺς οἱ ἐπομένους διέτασεν ὡς τοῖς πολεμοῖς ὁμοσε χω-

1. ὄνομαζομένη Hm. Vulgo ὄνομαζόμενον. 3. τῶ] τῶν L.
7. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 8. ὠφελείας] ἐλευθερίας Reg.
10. μόνοι] μόνους L. 11. Τικίνῳ Lm et Maltretus. πικηρω
H. τῇ κηρῶν L. 12. τῇ om. L. 13. φρουροῦς] φρουρᾶς L.
14. τὸν om. L. *ibid.* ξὺν] σὺν L. 18. τοῖς Reg. τοῖς HP.
ibid. φρουροῖς τε καὶ L. φρουροῖς καὶ Hm. φρουροῦς καὶ HP.
19. χρήμασι Hm. τὰ χρήματα HP.

operunt; item in Tuscia castellum, cui nomen Nepa, ac Petrae pertinae munitionem.

Teias vero, Gotthos infirmiores iudicans, quam ut soli pugnare possent cum Romano exercitu, legatione missa ad Francorum Regem Theodebaldu, ad belli societatem ingentis pecuniae pollicitationibus eum invitavit. At Franci, suis, opinor, rationibus servientes, nec Gotthicae, nec Romanae rei causa volebant vitam profundere; sed Italiam sibi subdere, eiusque rei gratia bellum gerere cupiebant nulla impliciti societate Ticini quidem, uti antea diximus, partem aliquam gazae Totilas reposuerat; maximam vero commiserat castello munitissimo, quod Cumis est in Campania, locatoque ibi praesidio fratrem suum cum Herodiano praefecerat. Hos Narses expugnare constitutum habens, mittit Cumas, qui castellum obsideant; moratur ipse Romae, constituendis rebus urbis intentus: Centumcellarum quoque obsidionem aliis eo missis mandat. Tum Teias Cumano praesidio gazaeque timens, et a Francis desperans, ita suos instruxit, ut pugnandi cum hoste consilium prae se ferret. Quo

ρήσων. ὤνπερ αἰσθόμενος ὁ Ναρσῆς Ἰωάννην τε τὸν Βιταλιανοῦ ἀδελφιδοῦν καὶ Φιλημοῦθ' ξὺν τῷ οἰκίῳ στρατεύματι ἐς τὰ ἐπὶ Τουσκίας χωρία ἵνα κελύει, ἔνταυθά τε καθιζόμενους καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀναγκαιζόντας τὴν ἐπὶ Καμπανίας ὁδόν, ὅπως οἱ Κόμην πολιορκοῦντες ἀδείστερον αὐτὴν ἢ βία ἢ ὁμολογία ἐξελεῖν 5 δύναιτο. ἀλλὰ Τείας ὁδοῦ ἐν δεξιᾷ τὰς ἐπιτομωτάτας ἐπὶ τὸ πλείστον ἄφεις περιόδους τε πολλὰς καὶ μακροτάτας περιβαλλόμενος, διὰ τε τῆς παραλλίας κόλπον τοῦ Ἰονίου ἰῶν, ἐς Καμπανίαν ἀφίκετο, τοὺς πολεμίους λαθῶν ἅπαντας. ὅπερ ἐπεὶ Ναρσῆς ἔμαθε, τοὺς τε ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην καὶ Φιλημοῦθ' μετεπέμ- 10 πето, οἱ τὴν δίοδον ἐν Τούσκοις ἐφρούρουσιν, καὶ Βαλεριανὸν ἄρτι Πέτραν ἐξαιροῦντα τὴν περτοῦσαν καλουμένην μετεκάλει ξὺν τοῖς ἐπομένοις, τὰς τε δυνάμεις ξυνήγειρε, παντὶ τε καὶ αὐτὸς τῷ στρατῷ ὡς ἐς μάχην ξυντεταγμένος ἐς Καμπανοὺς ἦει.

^D
V 246 λεί'. Ἔστι δέ τι ὄρος ἐπὶ Καμπανίας ὁ Βέβιος, ὅπερ ἐν 15 τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη, ὅτι δὴ πολλάκις ἀφίησιν ἤχον μνησθῆναι ἐμπερῆ. καὶ ἐπειδὴν αὐτῷ τὸ τοιοῦτον ξυμβαίη, ὃ δὲ καὶ κόνεως ἐπὶ τούτῳ ζεύσεως τι χρῆμα μέγα ἐρεγγεται. ταῦτα μὲν ἐς ἐκεῖνό μοι τοῦ λόγου ἐρρήθη. ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ ὄρους, ἥπερ καὶ τῆς κατὰ τὴν Σικελίαν Αἰτνης, κενὰ τὰ ἐν μέσῳ ἐκ τῶν 20 ἰσχάτων ἄχρι ἐς τὴν ὑπερβολὴν ἀπὸ ταυτομάτου τετύχηκεν εἶναι,

2. Φιλημοῦθ] φιλημοῦθ HL. 3. καθιζόμενους — ἀναγκαιζόντας Reg. 4. καμπανίαν L. 5. ὁδοῦς μὲν L. 6. ἰβίδ. ἐπιτομωτάτας Reg. 7. τοὺς δὲ πολεμίους L. 8. Φιλημοῦθ] φιλημοῦθ HL. 9. τὸ τοιοῦτον ξυμβαίη Reg. 10. τοῦτο ξυμβαίνει L. 11. τούτῳ] τοῦτο L. 12. τῆς om. L.

Narses cognito, Ioannem Vitaliani nepotem ac Philemuthum in Tusciam proprio cum exercitu destinavit, stativa illic habere iussos, hostiumque profectioem in Campaniam impedire; quo liberius Cumas vel caperent vi, vel ad deditionem percellerent obsessores. Verum Tefias, ubique fere relictis a dextera brevissimis itineribus, per multos longissimosque anfractus, ac per oram sinus Ionii, in Campaniam pervenit, nemine hostium advertente. Qua de re factus certior Narses, Ioannem et Philemuthum, qui in Tusciam transitum custodiebant, accersit, ac Valerianum, Petra pertusa recens potitum, cum ipsius copiis revocat: tum collectis viribus, in Campaniam cum universo exercitu ad proelium instructo contendit.

35. Est in Campania mons Vesuvius, de quo antea commemoravi, ex eo saepe sonum erumpere mugitui similem: cumque id accidit, subinde ipsum ardentis favillae vim magnam eructare. Haec ibi dixi. Porro, ut Aetnae in Sicilia, sic montis huius viscera ab imo pede ad verticem hiatus spontaneo patent, intus ardente igni perpetuo. Tam alta

οὗ δὴ ἔνερθεν διηνεκὲς τὸ πῦρ καίεται. ἐς τόσον δὲ βιάθος τοῦτο
 ἔσται τὸ κενὸν διήκειν ξυμβαίνει ὥστε δὴ ἀνθρώπων ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ
 ἐστῶτι ὑπερκόπτειν τε τολμῶντι ἐνθάνδε οὐ ῥαδίως ἢ φλόξ ὕραιη P 663
 γίνεται. ὀπηλῖκα δὲ ξυνεκχθείη ἐν τῷ ὄρει τῷδε τὴν κόριν, ἥπερ
 5 μοι ἐρρήθη, λρεύεσθαι, καὶ πέτρας ἀποπιμνομένη ἀπὸ τῶν τοῦ
 Βεβλίου ἐσχάτων ἢ φλόξ ὑπὲρ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τούτου με-
 τεωρῶσι, τὰς μὲν βραχέας, τὰς δὲ καὶ μεγάλας κομιδῇ οὔσους,
 ἐνθάνδε τε αἰτὰς ἀποπιμνομένη ὕψη παριτύχοι διασκιδάννυσι.
 ῥέει δὲ καὶ ῥύαξ ἐνταῦθα πυρὸς ἐκ τῆς ἀκρωρείας καυατείνων
 10 ἄχρι ἐς τοῦ ὄρους τὸν πρόποδα καὶ ἔτι πρόσω, ἄπερ ἅπαντα καὶ
 κατὰ τὴν Αἴτην γίνεσθαι πέφυκεν. ὄχθος δὲ ποιεῖται ὑψηλὸς
 ἐκατέρωθεν ὁ τοῦ πυρὸς ῥύαξ, τὰ ἔνερθεν τέμνων. καὶ γερο-
 μένη μὲν ἐπὶ τοῦ ῥύακος τὰ πρῶτα ἢ φλόξ καιομένη ἐκάζεται B
 ὕδατος ἐκροῆ· ἐπεὶ δὲ αὐτῇ ἀποσβεσθῆναι ξυμβαλεῖ, ἀναστέλ-
 15 λεται μὲν τῷ ῥύακι ὁ δρόμος εὐθύς, ἐπιπροσθέν τε ὁ ῥοῦς οὐ-
 δαμῆ πρόεισι, τὸ δὲ ὑφίζάνον τούτου δὴ τοῦ πυρὸς πηλὸς φαί-
 νεται σπυδιᾷ ἐμπερήσ.

Κατὰ τούτου δὴ τοῦ Βεβλίου τὸν πρόποδα ὕδατος πηγὰ
 ποτίμου εἰσι. καὶ ποταμὸς ἀπ' αὐτῶν πρόεισι Δράκων ὄνομα,
 20 ὃς δὴ ἄγχιστά πη τῆς Νουκερίας πέλιως φέρεται. τούτου τοῦ
 ποταμοῦ ἐκατέρωθεν ἐστρατοπεδεύσαντο ἀμφοτέροι τότε. ἔστι H 375
 δὲ ὁ Δράκων τὸ μὲν ῥεῦμα βραχὺς, οὐ μέντοι ἐσβατὸς οὔτε ἰπ-
 πεῦσιν οὔτε πεζοῖς, ἐπεὶ ἐν στενῷ ξυνύγων τὸν ῥοῦν τὴν τε γῆν

1. τόσον] τοσόνδε L. 2. Alterum δὴ om. L. 4. ἐν om. L.
 7. τὰς δὲ καὶ L. Aberat καὶ. 10. τὸν πρόποδα] τοὺς πρό-
 ποδας L. 14. ἐπὶ L. ἐπειδὴν P. *ibid.* ξυμβαλεῖ L. ξυ-
 βαλεῖν P. 16. τούτου δὴ] τοῦτον δὲ L. 19. 22. Δράκων]
 Σάργος Maltretus. 20. τῆς om. L. *ibid.* τοῦ om. L.

est illa inanitas, ut si quis in culmine stans, audeat inde despiciere, flammam aegre admodum deprehendat. Quoties autem contingit eruptio cineris, de qua dixi, etiam saxa ab imo flamma avellens, supra montis huius verticem ea tollit, partim exigua, partim grandia, atque illinc emittens, quovis temere spargit. Ibidem rivus igneus a cacumine ad radices, immo et linguis profluit: quae omnia in Aetna quoque fieri solent. Ripas utrinque altas rivus ille igneus efficit, alveum excavans. Flamma, quae principio fertur in rivo, ardentis aquae effluvio similis est. Extincta flamma, cursum rivus illico supprimit, nec ulterius manat: quod autem ex igni subsidit, id limum favillae similem diceret.

Ad radices Vesuvii sunt fontes aquae dulcis, et aptae potui, amnisque ab his ortus, nomine Draco, proxime urbem Nuceriam labitur: tunc autem utraque eius ripa sedem praebuit utriusque castris exercitus. Et si aquis non abundat Draco, transitum tamen equitibus pariter ac pediti-

ἀποτεινόμενος ὡς βαθύτατα ἐκατέρωθεν ὥσπερ ἀποκρημιμέ-
 C νας ποιεῖται τὰς ἕχθρας. πότερα δὲ τῆς γῆς ἢ τοῦ ὕδατος φέρε-
 ται τὴν αἰτίαν ἢ φέσις οὐκ ἔγω εἰδέναι. καταλαβόντες δὲ τοῦ
 ποταμοῦ τὴν γέφυραν Γότθοι, ἐπεὶ αὐτῆς ἐστρατοπεδεύσαντο
 ἄγχιστα, πύργους τε ξυλίνους ταύτῃ ἐνθήμενοι μηχανάς τε ἄλλας 5
 καὶ τὰς βαλλίστρας καλουμένας ἐνταῦθα πεποίηται, ὅπως ἐν-
 θένδε κατὰ κορυφὴν τῶν πολεμίων ἐνοχλοῦντες δύνωνται βάλ-
 λειν. ἐκ χειρὸς μὲν οὖν γίνεσθαι τινα ξυμβολὴν ἀμήχανα ἦν,
 τοῦ ποταμοῦ, ἥπερ μοι εἴρηται, μεταξὺ ὄντος· ἀμφοτέροι οὐ
 ὡς ἀγχοτάτω τῆς κατ' αὐτὸν ὄχθης γενόμενοι τοξέμασι τὰ πολλὰ 10
 ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο. ἐγένοντο δὲ καὶ μονομαχίαι τινές, Γότ-
 θου ἀνδρὸς, ἢν οὕτω τύχοι, ἐκ προκλήσεως τὴν γέφυραν δια-
 D βαίνοντας, χρόνος τε μηνῶν δυοῖν τοῖν στρατοπέδοις ἐς τοῦτο
 ἐτρίβη. ἕως μὲν οὖν ἐθαλασσοκράτου ἐνταῦθα οἱ Γότθοι,
 ἔσκομιζόμενοι τὰ ἐπιτήδεια ναυσὶν ἀντεῖχον, ἐπεὶ τῆς θαλάσσης 15
 ἐστρατοπεδεύοντο οὐ πολλῶ ἔποθεν. ὑπερον δὲ Ῥωμαῖοι τὰ τε
 πλοῖα τῶν πολεμίων προδοσίᾳ Γότθου ἀνδρὸς εἶλον, ὃς δὴ ταῖς
 ναυσὶν ἐφειστήκει πάσαις, καὶ αὐτοῖς νῆες ἀνάριθμοι ἤλθον ἐκ τε
 Σικελίας καὶ τῆς ἄλλης ἀρχῆς. ἅμα δὲ καὶ ὁ Ναρσῆς πύργους
 ξυλίνους ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τῇ ἕχθῃ καταστησάμενος δουλώσαι 20
 τῶν ἐναντίων τὸ φρόνημα παντελῶς ἔσχευεν. οἷς δὴ οἱ Γότθοι
 περίφοβοι γεγεννημένοι καὶ πιεζόμενοι τῶν ἀναγκιῶν τῇ ἀπορίᾳ ἐς
 ὄρος ἄγχιστα ὃν καταφεύγουσιν, ὅπερ Ῥωμαῖοι γάλακτος ὄρος τῇ

3 ἢ φέσις L. Aberat ἦ. 5. τε om. L. 8. ἀμήχανο] ἀμή-
 χανον Reg. 12. τύχοι] τύχη L. 13. τοῖν στρατοπέδοις] τοῖς
 στρατιωταῖς Reg. 14. ἕως] καὶ τέως Reg. 15. τὰ] τε τὰ L.
 22. γεγεννημένοι] γενόμενοι Reg.

bus negat: eo quod in angustum se contrahens, humumque cavans altis-
 sime, praeruptas utrinque ripas efficiat. Id unde fiat, ex natura soli,
 an aquae, nescio. Gotthi, occupato fluminis ponte, cui castra applicue-
 rant, ligneisque turribus eidem impositis, balistas, quas vocant, atque
 alias machinas illic statuerunt, ut e sublimi hostes lacerare et ferire
 possent. Pugnare quidem cominus prohibebantur, interiecto, ut dixi,
 flumine: sed propter eius ripas utrique stantes, sagittis plerumque se
 invicem petebant: nonnunquam singularia certamina edebantur; si forte
 unus aliquis Gotthus ex provocatione pontem transiret. Sic menses duos
 uterque consumpsit exercitus, et quandiu Gotthi in illis partibus impe-
 rio maris gavisī sunt, tandiu restiterunt, commentas importantes navi-
 gils, cum vicina mari castra haberent. Dein Romanis universam ho-
 stium classem Gotthus, qui illi praeerat, prodidit, et innumeras naves
 ex Sicilia aliisque Imperii partibus advenerunt. Simul etiam Narses in
 fluvii ripa locatis turribus ligneis, Barbarorum animos perculit. His igitur
 territi, relique cibariae penuria pressi, confugiant in montem proxi-

Λατίνων καλοῦσι φρονῆ· οὐ δὴ αὐτοῖς Ῥωμαῖοι ἐπισπείσθαι οὐ-
 δαμη εἶχον, τῆς δυσχωρίας ἀντιστατούσης. ἀλλὰ τοῖς βαρβά- P 664
 ροῖς αὐτίκα ἐνταῦθα ἀναβεβηκόσι μετέμελεν, ἐπεὶ τῶν ἐπιτηδείων
 πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐσπίνιζον, σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ἵπποις ἐκ- V 247
 5 πορρῆσθαι αὐτὰ οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔχοντες. διὸ δὴ τὴν ἐν ξυμ-
 βολῇ τοῦ βίου καταστροφὴν αἰρετιωτέραν τῆς πρὸς τοῦ λιμοῦ εἶ-
 ναι οἰόμενοι ὁμόσε τοῖς πολεμίοις παρὰ δόξαν ἐχώρουν, ἀπροσ-
 δόκητοί τε αὐτοῖς ἑξαπινάκως ἐπέπεσον. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοὺς ὡς
 10 λόχους ἢ καταλόγους τὴν τάξιν καταπησάμενοι, οὐδὲ τρόπῳ τῷ
 ἄλλῳ διακεκριμένοι ἀλλήλων, οὐδὲ τῶν σφίσι παραγγελλομένων B
 ἐν τῇ ξυμβολῇ ἀκουσόμενοι, ἀλλ' ἄλλῃ τῇ πάσῃ, ὅπη ποτὲ πα-
 ρατύχοι, τοῖς πολεμίοις ἀντιταξόμενοι. Γότθοι μὲν οἷν τοὺς
 ἵππους ἀφένενοι πρῶτοι πείρῃ μετωπηδὸν ἐς βυθίαν φάλαγγα
 15 ἔστησαν ἅπαντες, καὶ Ῥωμαῖοι δὲ ταῦτα ἰδόντες τοὺς ἵππους
 ἀφῆκαν, καὶ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ἐτάξαντο πάντες.

Ἐνταῦθά μοι μάχη τε πολλοῦ λόγου ἀξία καὶ ἀνδρὸς ἀρετῆ
 οὐδὲ τῶν τιнос λεγομένων ἡρώων, οἶμαι, καταδειστέρα γεγραμ-
 ψεται, ἧς δὴ ὁ Τέτας δῆλωσιν ἐν τῷ παρόντι πεπολήται. Γότ-
 20 θοὺς μὲν ἐς εὐτολμίαν ἢ τῶν παρόντων ἀπόγνωσις ὤρημα, Ῥω-
 μαῖοι δὲ αὐτοὺς, καίπερ ἀπονενομημένους ὄρωντες, ὑφίσταίτο C
 δυνάμει τῇ πάσῃ, τοῖς καταδειστέροις ἐρυσθριῶντες ὑποχωρεῖν,
 ἀμφοτέροί τε θυμῷ ἐπὶ τοὺς πέλτας πολλῶ ἔεντο, οἱ μὲν θανα-

5. ἔχοντες] ἔχουσι H. 10. λόχους] λοχαγοὺς H. 12. παρα-
 τύχοι L. παρατύχη P. 13. ἀντιταξόμενοι L. ἀντιταξάμενοι P.
 14. τῶν ἵππων ἀφένενοι Reg. 23. ἀμφοτέροι — ἔεντο] Suidas
 s. v. ἀρετῶ. *ibid.* ἔεντο] ἔεντο P.

mum, quem Romani Lactis montem Latine vocant. Eos Romanus exer-
 citus illuc sequi non potuit, repugnante loci iniquitate. Verum Barbaros continuo poenituit eo ascendisse, ita crescente commeatu inopia, ut
 unde se equosque alerent non haberent. Quare satius esse rati mori in
 acie, quam fame absumi, hostem nihil tale opinantem adoriantur, et im-
 provisè repente impetum faciunt. Illos pro re ac tempore propulsantes
 Romani stant, non contributa in Duces, classes ac numeros acie, nec
 dispositis ordinibus iuter se distincti, nec quae dabantur in acie man-
 data audientes; sed prout sors ferebat, hosti opposentes se totis viri-
 bus. Ac primum Gotthi, dimissis equis, conversisque ad hostem fronti-
 bus, pedites stetero omnes, sic, ut alta esset eorum acies. Tum Ro-
 mani, id conspicati, ipsi quoque amotis equis, eodem omnes modo in
 acie se composuerunt.

Proelium hic describam memorabile, in quo se Heroum nemini vir-
 tute bellica secundum probavit Teles illustrissimo argumento. Gotthis
 animos dabat praesentis fortunae desperatio: Romani, quamvis desperates
 viderent, viribus tamen omnibus sustinebant, inferioribus codere eru-

τῶντες, οἱ δὲ ἀρετῶντες. καὶ ἡ μὲν μάχη πρωὶ ἤρξατο, Τέτας
 δὲ πῦσιν ἔνδηλος γεγενημένος καὶ τὴν μὲν ἀσπίδα προβεβλημένος,
 ἐπανατεινόμενος δὲ τὸ δόρυ, πρῶτος ξὺν ὀλλοῖσι τισὶ πρὸ τῆς
 φάλαγγος ἔστη. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτὸν ἰδόντες, οἰόμενοι τε, ἦν αὐ-
 τὸς πύση, διαλυθῆσεσθαι τὴν ἔμβολὴν σφίσειν αὐτίκα δὴ μάλα, 5
 ξυνίσταντο ἐκ' αὐτὸν ὅσοι ἀρετῆς μετεποιούντο, παμπληθεῖς ὄν-
 τες, καὶ τὰ δόρατα ἐς αὐτὸν ἄπαντες οἱ μὲν ὤθουν, οἱ δὲ ἐσηκόν-
 D τίζον. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῆ ἀσπίδι κεκαλυμμένος ταύτη μὲν τὰ δό-
 ρατα ἐδέχετο πάντα, ἐμπλέτων δὲ ἐκ τοῦ αἰφριδίου πολλοὺς διε-
 χρήτο. καὶ ὀπηρῖκα οἱ τὴν ἀσπίδα ἐμπλεῖων οἶσαν πεπηγότων 10
 δορούτων θεῶτο, τῶν τινι ὑπασπιστῶν ταύτην παραδιδοῦς ἐτέ-
 ραν ἤρειτο. οὕτω μαχόμενος ἐς τῆς ἡμέρας τὸ τριτημόριον δια-
 γέγονε, καὶ τότε δὴ δώδεκα μὲν αὐτῷ δόρατα ἐμπεπηγότα ἡ
 ἀσπίς εἶχε, κινεῖν δὲ αὐτὴν ὀπη βούλοιο καὶ ἀποκρούεσθαι τοὺς
 H 376 ἐπιόντας οὐκέτι ἴσχυε. τῶν δὲ τινὰ ὑπασπιστῶν μετεκάλει σπου- 15
 δῆ, οὐ τὴν τάξιν λιπῶν οὐδὲ ὅσον ἄχρι ἐς δάκτυλον ἕνα οὐδὲ
 ἀναποδίσας, ἢ τοὺς πολέμιους ἐπὶ τὰ πρόσω ἐπαγαγόμενος, οὐδὲ
 ἐπιστραφεὶς, οὐδὲ τὰ νῶτα τῆ ἀσπίδι ἐρείσας, οὐ μὴν οὐδὲ πλά-
 γιος γεγονώς, ἀλλ' ὥσπερ τῷ ἐδάφει ἐρηρισμένος αὐτοῦ μετὰ
 P 665 τῆς ἀσπίδος εἰστήκει, κτείνων δὲ τῆ δεξιᾷ χειρὶ καὶ ἀποκρούμε- 20
 νος τῆ λαίᾳ καὶ ἀνακαλῶν τὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ ὄνομα. καὶ ὁ μὲν

7. ἐς αὐτὸν] ἐκ' αὐτὸν L. 9. ἰδέγεται] ἐπεδέγεται L. *ibid.*
 δὲ αὐτοῦς (fort. αὐτοῖς) ἐκ L. 10. ἐμπλεῖων L. ἐμπλεῖων P.
 11. τινι om. L. 15. ἴσχυε] ἴσχυσε L.

bescentes: utrique sibi proximos impetebant animosissime: cum hi mor-
 tem, illi fortitudinis laudem quaerent. Inita mane pugna, Teias cun-
 ctis conspicuus, protectus clypeo, hastamque intendens, primus ante
 aciem cum paucis stetit. Quem ut Romani conspexerunt, protinus di-
 remptum iri certamen rati, si is caderet, in ipsam conspirarunt quicun-
 que valebant animo: quorum magnus erat numerus. Cuncti in eum ha-
 stas partim impellebant, partim iaculabantur: quas omnes ipse clypeo,
 quo tegebatur, excipiens, subito impetu multos de medio tollebat. Scu-
 tum infixis plenum hastilibus animadvertens, illo scuto iorum cuidam tra-
 dito, alterum arripiebat. Cum sic decertans partem diei tertiam exe-
 gisset, accidit ut onustum haerentibus duodecim hastilibus clypeum haud
 movere posset ad libitum: neque aggressores eo repellere. Tum unum
 e Scutariis contente evocat, ne transversum quidem digitum se loco mo-
 vens, nec referens pedem, neque hostem progredi sinens. Immo nec se
 convertit, nec scuto tergum applicuit, nec se flexit in latus; sed tan-
 quam si affixus solo esset, sic in vestigiis haerebat cum clypeo, hostium
 caedem efficiens dextra, impetum sinistra reprimens, et nomine inclamaans
 armigerum. Qui ubi recentem clypeum attulit, hoc ille statim mutavit

αὐτῷ μετὰ τῆς ἀσπίδος παρῆν, ὃ δὲ ταύτην εὐθὺς τῆς βαρυνο-
 μένης τοῖς δόρασι ἀντηλλάσσειτο. ἐν τούτῳ δὲ οἱ χρόνον τινὰ
 βραχεῖαν στιγμὴν γυμνῷ γενέσθαι τὰ στέφνα ξυνέβη, τύχη τέ οἱ
 ξυνέπειε τότε ἀκοντίῳ βεβλήσθαι καὶ ἀπ' αὐτοῦ εὐθυωρῶν θνή-
 5 σκει. καὶ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ κοντοῦ μετεωρίσαντες τῶν Ῥω-
 μαίων τινὲς στρατιᾷ ἑκατέρᾳ περιόντες ἐδείκνουν, Ῥωμαίοι μὲν,
 ὅπως δὴ θαρσῆσωσι μᾶλλον, Γότθοι δὲ, ὅπως ἀπογνόντες τὸν
 πόλεμον καταλύσωσιν. οὐ μὴν οὐδ' ὡς τὴν ξυμβολὴν κατέπαυ-
 10 νοι τὸν βασιλεῖα τεθνάναι σφίσι. ἔπειδ' ἡ δὲ ξυνεσκόταζεν, αὐ-
 τοῦ ἑκάτεροι διαλυθέντες ἐν τῇ τῶν ὄπλων σκευῇ ἐνυκτέρευσαν.
 ἡμέρα δὲ τῇ ἐπιγενομένη ἀναστάντες ὄρθρον τρόπῳ τῷ αὐτῷ αὐ-
 θις ἐτάξαντο καὶ μέχρι ἐς νύκτα ἐμάχοντο, καὶ οὔτε ὑπεχώρουν B
 ἀλλήλοις οὔτε πη ἐτρέποντο ἢ ἀνεπόδιζον, καίπερ ὀμφοτέρωθεν
 15 κτεινομένων πολλῶν, ἀλλ' ἀπηγριωμένοι τῷ ἐς ἀλλήλους ἀπηγεῖ
 ἔργου εἶχοντο, Γότθοι μὲν εὖ εἰδότες ὅτι δὴ τὴν ὑστάτην διαφέ-
 ρουσι μάχην, Ῥωμαῖοι δὲ αὐτῶν ἐλασσοῦσθαι ἀπαξιοῦντες. ἐν
 ὑστάτῳ δὲ οἱ βάρβαροι παρὰ τὸν Ναρσῆν πέμπαντες τῶν λογί- V 248
 μων τινὰς μεμαθηκέναι μὲν ἔλεγον ὡς πρὸς τὸν θεὸν σφίσι ὃ
 20 ἀγῶν γένοιτο· αἰσθάνεσθαι γὰρ τὴν ἀντιταχθεῖσαν αὐτοῖς δύνα- C
 μιν· καὶ τοῖς ξυμπεσοῦσι ξυμβάλλοντες τὴν τῶν πραγμάτων

1. αὐτῷ] αὐτοῦ H. 2. ἀνταλλάσσειται Reg. 3. γυμνῷ Reg.
 γυμνῷ P. 4. εὐθυωρῶν L corr. εὐθυωρός P. 8. κατέπαυσαν
 Reg. κατέλυσαν P. 10. τεθνάναι] τεθνήαι P. 12. αὐθις]
 εὐθὺς Reg. 13. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 16. ἔργου
 om. L. 17. ἐλασσοῦσθαι] ἀκαλλάσεισθαι Reg. 18. λογίμων]
 λογίων Reg. 21. ξυμβάλλοντας P. ξυμβάλλοντες H et Reg.

alterum hastilibus gravem. Interea puncto temporis patuit illius pectus:
 tum forte iaculo confixus, momento efflavit animam. Ipsius caput conto
 impositum elatumque circumferentes Romani quidam, utrique exercitui
 ostendebant, Romano, ut contra iret audentior; Gotthico, ut omni spe
 deposita, arma componeret. Ac ne ita quidem certamini finem imposue-
 runt Gotthi; sed ad noctem id prodixerunt; quamvis Regem suum ob-
 iisse iam probe scirent. Cum nox praelium diremisset, ibidem eam utri-
 que traduxerunt armati. Postridie, luce prima consurgunt, ac similiter
 instructa acie, ad noctem dimicant, obstinati non cedere invicem, nec
 terga vertere, vel retroire, multis licet utrinque caesis: sed aspero effe-
 ratū inter se odio coeptum urgent. Nimirum videbant Gotthi se postre-
 mum configere: Romani illis concedere renuebant. Denique Barbari,
 missis Procerum nonnullis, Narseti significarunt, se iam intelligere, sibi
 bellum esse cum Deo: sentire se vim adversam, ductaque ex iis, quae
 accidissent, coniectura, rei veritatem tenere: velle in posterum ab ar-

ἀλήθειαν γνωσιμαχεῖν τὸ λοιπὸν βούλεσθαι καὶ ἀπολιπεῖν τὴν ἀγώνισιν, οὐ μέντοι βασιλεῖ ἐπακούσοντας, ἀλλὰ ξὺν τῶν ἄλλων βαρβάρων τισὶν αὐτόνομοι βιοτεύουσας, ἐδέοντό τε εἰρηναίαν σφίσι τὴν ἀναχώρησιν ἐνδοῦναι Ῥωμαίους, οὐ φθονοῦντας αὐτοῖς λογισμοῦ σώφρονος, ἀλλὰ καὶ χρήμασι τοῖς αὐτῶν ὡσπερ 5 ἐφοδίοις αὐτοὺς δωρουμένους, ὅσα δὴ ἐν τοῖς ἐπὶ τῆς Ἰταλίας φρουροῖσι αὐτῶν ἕκαστος ἐναποθέμενος ἔτυχε πρότερον. ταῦτα ὁ μὲν Ναρσῆς ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο. Ἰωάννης δὲ ὁ Βιταλιανοῦ παρῆνε δέησιν ἐνδέχεσθαι τήνδε, καὶ μὴ περαιτέρω θανατωῶσιν ἀν-
 D θρώποις διὰ μάχης ἵναί, μηδὲ ἀποπειράσασθαι τόλμης ἐν ἀπο- 10 γνῶσει φρομένης τοῦ βίου, ἣ καὶ τοῖς αὐτῇ ἐχομένοις καὶ τοῖς ὑπαντιάζουσι χαλεπὴ γίνεται. ἀρκεῖ γὰρ, ἔφη, τοῖς γε σώφροσι τὸ νικᾶν, τὸ δὲ ὑπεράγαν ἐθέλειν ἴσως ἂν καὶ ἐς τὸ ἀξύνφορον τρέποιο. πείθεται τῇ ἐποθήκῃ Ναρσῆς, καὶ ξυνέβησαν ἐφ' ᾧ τῶν βαρβάρων οἱ ἀπολελειμμένοι χρήματα κεκομισμένοι τὰ αὐτῶν 15 ἴδια ἐκ πάσης ἀπαλλάσσονται Ἰταλίας εὐθὺς, πόλεμόν τε μηχανῇ οὐδεμιᾶ πρὸς Ῥωμαίους διοίσουσιν ἔτι. Γότθοι μὲν οὖν μεταξὺ χίλιοι τοῦ στρατοπέδου ἔξαναστάντες ἐς Τικινόν τε πόλιν καὶ χω-
 P 666 ρία τὰ ὑπὲρ ποταμὸν Πάδον ἐχώρησαν, ὧν ἄλλοι τε ἠγοῦντο καὶ Ἰνδοῦλφ, οὐπερ πρότερον ἐπεμνήσθην. οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαν- 20

1. γνώριμον σφίσι. τὸ λοιπὸν P. γνωσιμαχεῖν (δὲ add. L. et Hm) τὸ λοιπὸν Reg. *ibid.* καὶ L. μὲν P. μὲν καὶ H. 2. ἀγώνισιν] ἀπόγνωσιν H. *ibid.* οὐ μέντοι] οὐκ ἐφ' ᾧ δὲ H. *ibid.* ἐκασούσοντας HL. ἐπακούσαντας P. 3. βιοτεύουσας] βιωτεύσαντας P. βιωτεύουσας HL. 12. τοῖς γε] τοῖς τε L. 13. ἴσως ἂν] ἴσως αὐτῶν L. ἴσως αὐτὸ Hm. 15. ἀπολελειμμένοι] ἀπολελειμμένοι Reg. 16. ἀπαλλάσσονται] ἀπαλλάσσονται H. 18. Τικινόν P. τικίνον Lm. πιγηνῶν H. τηγηνόν L. 20. Ἰνδοῦλφ] Ἰλδοῦφ HL. *ibid.* πρότερον] ἐμπροσθεν Reg.

mis cessare; non tamen ita, ut Imperatori servirent, sed cum aliis quibusdam Barbaris suis legibus viverent. Rogarunt, ne discessum Romanis suum turbarent, neu secum benigne agere gravarentur, sed viatici loco donarent pecunias, quas antea quisque in Italiae praesidiis reposuisset. Qua de re deliberanti Narseti, Ioannes Vitaliani nepos auctor fuit, ut annueret postulati: cum hominibus perire volentibus pugnare desineret, nec periclitaretur audaciam, in ipsa natam vitae desperatione, non iis modo quos incitaret, sed obvis etiam funesta. Nam, inquit, vincere satis habent viri prudentia ac moderatione praediti: ambitiosior autem cupiditas utique in perniciem vertit. Sententia hanc amplexo Narsete, pacto convenit, ut qui supererant Barbari, cum rebus suis omni Italia confestim excederent, neque ulla ratione cum Romanis bellum amplius gererent. Hoc interim spatio Gotthi mille, castris egressi, urbem Ticinum ac regionem Transpadanam petierunt, cum alios Duces, tum Indul-

τες ὀφθαλμοὶ δόντες τὰ ξυγκείμενα πάντα ἐπέρωσαν. οὕτω τε καὶ Κύμην καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἔξειλον Ῥωμαῖοι, καὶ τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ξυνετελεύτα τῷ Γοτθικῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Προκόπιος ξυνέγραψεν.

phum secuti, de quo mentio supra incidit: caeteri omnes, interposito iureiurando, omnia pacta conventa firmarunt. Itaque Romani Cumas ac reliqua omnia cepere praesidia, et annus exiit xviii. belli huius Gothici, cuius historiam Procopius scripsit.

LIPSIÆ TYPIS B. G. TEUBNERI.